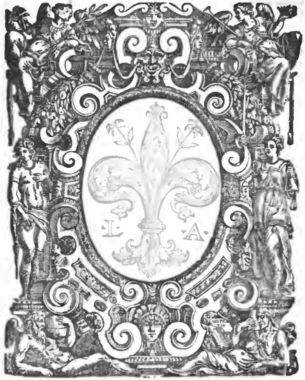
FRANCISCI
ZABARELLAE
PATAVINI,
CARD. FLORENTINI,
IVRISC. PRAESTANTISS.

Super Secundo Decretalium, subtilissima Commentariã.

Cum Additionibus, summariis, ac repertorio Domini Ioannis Thierry Lingoniensis, iurium clarissimi interpretis:

Nunc denuò magis quàm antea erant, summa cum diligentia ampliatis, & exornatis.

In hac postrema editione a multis mendis expurgata, & suo candori restituta.

VENETIIS, Apud Iuntas, M D C II.

Petri Francisci Passerini Consiliarij à Latere Serenis. Ducis P. & P.

Rubricæ huius voluminis.

ILLVSTRISSIMI, AC EXCELLENTISSIMI I. V. MONARCHAE, DOMINI CARDINALIS ZABARELLAE, Super Secundo Decretalium subtilissima Commentaria.

Cum Additionibus, summariis, ac repertorio Domini Ioannis Thierry Lingoniensis, iurium clarissimi interpretis.

De iudicijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium quid sit.*
2 *Iudicium dicitur esse multiplex.*

1 † Quæro quid est iudicium.a Summistæ describunt, quod
a est actus legitimus trium personarum. s. iudicis, actoris, & rei
in indicio contendentium, cui diffinitioni pôt obijci, ꝙ non
est conuertibilis cum diffinito, vt esse debet. ff. de dolo. l. 1. 27.
q. 2. c. j. Est enim iudicium sine actore: vt qñ iudex procedit
ex officio. de accu. qualiter. 2. Qñq; sine reo: vt qñ inquiritur
de maleficio, nec scitur quis commiserit: vt C. de accu. ea qui
dem. de ele. c. bonę. el 1. & no. in d. c. qualiter. Dic ergo ꝙ iudi-
cium est innestigatio, quam secundum iuris ordinem per va
rios modos ad eliciendam veritatem, & elicitam custodien-
2 dã, facit iudex. Quæro quare dixit in plurali de iudiciis. † Dic,
b quia multiplex est b iudicium, & potest diuidi secũdum spe-
ciem seu substantiam: vt dicam: quia aliud est ecclesiasticum
J. c. 2. Aliud laicale siue seculare. J. ti. 1. licet, & c. ex tenore, po
test etiam diuidi secundum accidẽs: & tunc multipliciter va
riatur. Aliud criminale J. eo. at si clerici, & c. cum non ab ho-
mine. Aliud ciuile J. eodem dilecti, vt hic per scribentes.

ADDITIONES.

a Quid est iudicium. Adde glo. in l. si procoratorem absentem. ff. de procura. Inno. in c. quintauallis, de iureiur. Nicolaus Superantius miles hierosolymitanus, & V. I. D.
Adde quod iudicium habuit ortum in paradiso, quod probatur per vetus, & nouum testamentum, & vide per Spec. in proę. ver. cæterum. vbi plene tractat. Et quot modis sumatur iudicium vide glo. 3. §. j. institutа quib. non est per. fa. test. & in l. j. §. j. de do. in gl. Host. in sum. e. ti. gl. in l. forus. de ver. signi.
b Multiplex est. Adde glo. in ver. extraordinario. in c. quoniam contra falsam. de proba. glo. in dilectus. de sen. excom. & in l. cum filiusfam. si cer. pet.

SVMMARIVM.

1 *Iudicem suum non declinare promittens pœnitere non potest.*
2 *Proponere in iudicio quis non debet, nisi audientia prius concessa.*
3 *Sententia diffinitiua ante causæ exitum ferri non debet.*
4 *Citatio non peremptoria alias, si fit per iudicem in propria persona, an sit peremptoria.*
5 *Respondere promittens coram iudice non suo an promittere possit.*
6 *Iuramentum, quando non est contra bonos mores, seruandum est.*
7 *Excommunicatio excludit a communione hominum, & sacramentorũ.*
8 *Exclusus a communione hominum intelligitur exclusus a communione sacramentorum.*

1 DEquouultdeo. † Qui promi-
sit suum iudicem non declinare,
pœnitere non potest, vel sic: con-
cilium prouinciale de causis con-
tra episcopos illius prouinciæ co-
gnoscit, & contumaciter receden-
tem punit. h. d. quod tñ dixi de cõ
cilio prouinciali, quidam dicunt,
ꝙ hoc fuit generale per c. sexta. §.
octaua. 16. dist. ibi tñ non probatur,
sed potius ꝯ. & sic communiter intelligitur: primo ponitur
quæstio. Secundo solutio. ibi, placuit. & ibi primo soluit q. ex
2 pressam. secundo tacitam. ibi, nam. † Not. ibi, perisset, ꝙ non
debet quis in iudicio proponere nisi audientia prius sibi cõ-
cessa: quod facit ꝯ illos qui faciunt citari aduersarios sine licẽ
tia iudicis. Item ibi, interrogatus: ꝙ reus non debet statim in
principio iudicij cogi ad respondendum: sed interrogatur, an
velit respondere, & si vult breues inducias, sibi dãtur ad com
ponendum sarcinulas. i. ad parandum quæ necessaria sunt. ar
gum. ff. de appel. l. si duo. §. 2. inst. de actio. §. appellamus. Item
ibi placuit, no. ꝙ per hoc verbum profertur ꝙ constet de intẽ
tione pronunciantis. de ver. sig. in his, & est hic tex. fin. Item
ibi, nullus communicet eidem. no. ꝙ per hęc verba profertur
excommunicationis sentẽtia. de quo tamen dic, vt J. Ex hoc
allegatur hæc litera ꝙ non refert quid ex æquipollẽtibus fiat.
ff. manda. l. fin. C. de condi. inser. si mater. vbi glo. J. de consan
3 gui. & affin. tua. & d. c. in his. Item † ad fi. no. ꝙ non debet ferri
diffinitiua ante causæ exitum. i. antequam ꝯster de causa. alias
sententia lata sine medijs non tenet. de consti. ecclesia. S. Ma
riæ, vbi de hoc. In glo. 1. oppono de incongrua grammatica.
de rescrip. ad audientiam, & hoc, quia dicit quem interroga-
a tis, & dic secundum glo. ꝙ est figura Anthiptosis a de qua de
sacra vnctio. capitu. vni. post princip. sed secundum lecturam
Parisien. ibi, quem, est, quoniam, & tunc cessat obiectio, & de
his figuris. de verb. sig. forus, & ibi glo. Opp. extra glo. quia di
ctio dequouultdeo: non habet regimen. Solu. potest esse vna
dictio: & tunc supple, statutum est. possunt etiam esse duæ di
ctiones, & tunc supple placuit concilio. s. dequouultdeo: sic
vocato. alibi Deo datus. de simo. c. 3. alibi, Deus dedit. eodem
titu. tanta. Glo. 2. in fin. contra J. tit. 1. licet. ibi, potest enim re-
cusari vniuersitas, vt ibi: sic & concilium, & maiores de con-
cilio suspecti. 3. q. 5. Quod suspecti. de procu. c. fin. & pro hoc
glo. c. in singulis. de sta. mo. in glo. 5. Solu. scribentes propter
hoc reprobant glo. dic ꝙ glo. se retulit ad id quod communi
ter contingit. quia difficile est: ꝙ omnes de concilio sint su-
specti: tamẽ, quia, vt prædixi, sufficit quod maiores sint suspe
cti, dici potest, & aliter ꝙ glo. habuit respectum ad recusatio-
nem quæ fit non propter suspicionem: sed propter defectum
iurisdictionis. hoc tñ non bene procedit: quia de hoc satis di-
cit glo. in prin. vnde dic verius, quod bene posset recusari con
b cilium prouinciale, sed generale non: quia tota ecclesia nõ
potest errare. 24. q. 1. c. recta, & ad id quod iste fuit interroga-
tus, assignantur, & aliæ causæ in quo non expedit insistere. po
test teneri ratio de qua in gloss. in principio, quod ex abun-
dãti: vel ratio quam posui, maiores scilicet, vt videretur quod
esset paratus. In gloss. 3. oppono, quia experiri est agere, vt in
gloss. & tamen iste erat reus. Solut. vt in ea. In gloss. sed non-
ne. ibi: in alterius præiudicium. hoc non videtur procedere,
quia non potest dici præiudicium alterius, ex quo iure sibi
permittente recedit: quia nemini iniuriam facit, de electio.
cum

ADDITIONES.

a Figura anthiptosis. Adde glo. in ver. parte ablata. in c. forus. de ver. sig.
b Tota ecclesia. Adde in §. j in fi. versicu. ego pro te. 21. distinctio gloss. in ver. reconciliat. 10 cap. quocunque. 24. quæstio. prima, gloss. in versicu. nec per te in cap. ita dominus noster. 19. d. gloss. in versicu. deficeret. in c. cognouerunt. de pœniten. distinct. 1. domini. in capitu. Anastasius. 19. distinctio. originaliter Lucæ 22.

eum ecclesia.Hostien.aliter soluit:quod bene potuit pœnite
re,sed non contumaciter recedere:sed huic etiam obst.quod
non dicitur contumaciter recedere,quando recedit iure per-
mittente:alij aliterdicunt.s.quod iste promisit respondere co
ram iudice, alias suo,& sic iurisdictionem declinādo pœnite
re non potest,vt hic.C.de pact.si quis in conscribendo.aut ꝑ-
misit coram iudice alias non suo: & sic de iurisdōne dāda: &
* potest pœnitere:vt in l.si conuenerit,& hæc * communis,&
secundum eam non procedit quod dicit glo.a.ꝙ fuit interro
gatus ex abundanti.quidam tamen dicunt,quod etiam si pro
misisset coram iudice alias non suo,potest pœnitere tunc tā-
tum,quando promisit absente iudice: secus in eius præsentia:
vt hic,& hæc est magna limitatio ad l.si conuenerit. Et indu-
citur in simili: † quia citatio alias non peremptoria,si fit ꝑ iu-
dicem in ꝓpria ꝑsona,est peremptoria.C.quomodo & quan
do iudi.l.2.no de offi.delega.consuluit.hoc non videtur pro-
cedere:nam ista sunt dispaira, quod iudex per seipsum citet:
vel quod pars coram ipso promittat stare iuri. Item l.si con-
uenerit,non distinguit an in præsentia iudicis vel in absentia.
Oppono ad hoc,quod etiam in pacto de iurisdictione danda
non sit locus pœnitentiæ ̄j.ti.1.dilecti.ff.de actio.& obli.con
traxisse.vbi qui promittit soluere in aliquo loco,conuenitur
ibi coram etiam iudice non suo:nec potest pœnitere. Solut.
aut promittit quis respondere : & loquitur l. si conuenerit:
aut promittit soluere:& procedunt hęc iura.tunc enim intel
ligitur ibi contraxisse,dictis iuribus,ideo dat cautelam , vt in
instrumento non solum dicatur, quod promisit respondere
Paduæ Vincentiæ,&c. & vbicunq; locorum:sed etiam dicat
quod promisit soluere hic.tamen considera quod etiam qñ
promittit soluere , potest ibi conueniri non simpliciter : sed
secundum valet : quia oportet reperiri ibi dispositionem,de
foro competen.c.1.§.contrahentes.lib.6. Oppono ad idem,
5 quod etiam qui † promisit respōdere coram iudice non suo,
non possit pœnitere, quin teneatur ad interesse partis aduer-
sæ quæ fuit decepta:& frustra laborauit veniēdo ad iudicem:
& deceptus debet succurri.de rerum permut.cum vniuerso-
rum.Vin.stat,contratio l.huic hic signato pro contrario.s.ꝙ
non veniens tenetur ad interesse ̄j.ti.1.significasti.de hoc per
Io.And.in Spec.de compe.iudi.adi.§.1.ver.sed nunquid post:
sub ver.10.vbi sunt 16.q.de hac materia . pro dicto tñ Vin.fa-
cit,quia si promisit per stipulationem,non parens tenetur ad
interesse,vel ad pœnam,nisi promisit sub pœna. ff.de arbitr.
diem §.fin.Solu.Bar.in l.si conuenerit.de iurisdict. omnium
iudicum,hoc tenet, & intelligit qñ conuenit per nudum pa-
ctum,ꝙ tunc solum producat exceptionem.Pe.& Cyn.C.de
epi.audi.si qui.dicunt idem si per stipulationem:quia si non
per stipulationem,permittente lege pœniteret , ergo impu -
ne.C.de adul.Gracchus.hoc tenet Io.And.in ver. quid si pro-
misit,quia l.conuenerit,dicit ꝙ non copellitur stare conuen
tioni,qñ stipulatio est pars conuentionis.Item si staretur,per
hoc indirecte cogeretur stare iudicio.per illam l. hæc opi.pla
cuit omnibus doct. in quodam examine in collegio Paduæ.
Præterea consideraui,ꝙ licet non compellatur stare conuen
tioni:per hoc non tollitur ꝙ non debeat agi ad interesse, &
cum dr̃ ꝙ per hoc indirecte cogeretur,dic ꝙ referendo illam
l.ad e.voluit declarare qñ dicatur factus iudex is qui non erat,
& hoc solum vult,ꝙ,qui conuenitur stare iuri coram iudice
non suo,potest mutare voluntatem prius quam iudex adeat.
nec compellitur conuentioni stare.i. ꝙ iudex non poterit ꝓ-
cedere,ac si esset iudex.per hoc tamen non tolluntur aliæ iu-
ris traditiones. s. quod si interuenit stipulatio , & interfit ad-
uersarij, agat ad interesse , & hic videtur verus intellectus il-
lius l.quem scribentes non explicant. alia tamen opin. quod
impune pœniteat,est æquior . Et ea præsupposita idem vide-
a retur si iurasset.a dic tamen contra,quod seruandum est iura-
mentum † ex quo non est contra bonos mores.de iureiur.si
vero,rō autem quare illa l. ꝑmittitur pœnitētia.redditur ibi
per glos.quia graue est quod fiat iudex is qui non est,& quia
communiter intelligitur illa l. quod liceat pœnitere ante
lit.contestat.hoc intellige nisi per aliquem actum reus con-
senserit in iudicem : vt quia non opposuit alias declinato-
riam de incompetenti iudice . tunc enim iudex intelligitur
aditus:& non est locus pœnitentiæ , & hoc tenet Guilielm.
in d.l.& de re iudi. inter.In glos.antepen.ibi.i.satisdationis,de
hoc dic,vt dico de appel.quia fronte.Ibi,in fi. opp. quod non
fuerit locus absolutioni:quia non aparet ꝙ fuerit excommu-
b nicatus per illa verba,nullus tali cōmunicet.b de viu.post mi-
serabilem. vbi iudeo subtrahitur communio hominum : &
tamen per hoc non excommunicatur.Sol. communiter in-
telligitur,ꝙ per illa verba,placuit vt nullus eidem communi
cet,fuit lata excommunicatio.& hoc tenet Ioan.An.quando
apparet de mente proferentis.Io.de lig.contra,sequens docto
7 rem suum Paul.quia † excommunicatio c excludit a cōmu-
c nione hominum & sacramentorum.de cle.excomm.c.si.ver
ba autem literę solum excludunt a communione hominū:
& in pœnis non debet fieri extensio. Gasp.Cal.tenet cum Io.
An.& inducit.3.qō.4.engeltrudam.vbi dicitur quod excom-
8 municatio est separatio a fraterna societate. † Item, quia ex-
clusus a communione hominum, intelligitur exclusus a cō-
munione sacramentorum, cum in eis ministrandis interue-
niat communio hominum. & hoc videtur verius:quia non
est certa forma tradita in promulganda excommunicatione:
sufficit ergo ꝙ constet de mēte statuētis per quæcunque ver-
ba.pro hoc facit ꝙ in simili no. de ꝑeu.petitio. de absolutio-
ne autem ab excommunicatione, an sit tradita certa forma,
posset instari per id ꝙ no.de sen.excommuni. cle.si sumus.in
glo.& si.Ex qua glo.videtur dicendum,ꝙ reqritur forma, ꝑ-
terquam in Papa.dic tamen ꝙ illa glo.solum ꝓbat ꝙ in Papa
speciale est ꝙ absoluit sine vllis verbis:in aliis requiruntur uer-
ba: sed quæcunq; sint, nō refert, dummodo ꝯstet de mēte.In-
no.tñ de si.ꝑsby.veniēs.dicit ꝙ in absolutione reqritur forma
dic, vt ꝑdixi..In glo.si.ibi.c.seq. de intellectu horum c.dico de
ęta.& quali.cum bonę.

ADDITIONES.

a Idem videtur si iurasset. Adde Anto.de bu.hic ex eo , quia iuramentum recipit intellectum secundum materiam super qua iuratur, quia intelligitur secundum quod lex intelligit:vt no.per Innoc. in c.per tuas.de arb.tutius tamē in foro animæ est seruare iuramentum: vt tenet Angelus in l. si conuenerit,de iurisdictio.omni.iud.

b Nullus tali communicet. Adde Cardin.in cle. fin.in 3.quæstione, de senten. excommuni.

c Excōmunicatio excludit. Adde c audi denīq;.11.q 3.Ab.in c.si quis presbyterorum in 3.no.de re.eccle.non alie.

S V M M A R I V M.

1 *Layci de ecclesiasticis iudicare non possunt.& sub.n.3.*
2 *Innouamus,& decernimus,verba quid operentur.*
3 *Censemus,verbum quid importat.*
4 *Iudex ecclesiasticus ex consilio periti layci iudicare potest.*

a DEcernimus.a Layci non possunt de ec-
clesiasticis iudicare. habet
tria dicta. secundum ibi: episcopi. Tertium ibi:
1 nec propter. † Nota princip.ex quo colligitur,ꝙ
layci sunt incapaces iurisdictionis ecclesiasticæ. quod in-
tellige iure proprio. Item de ver. decernimus.quod idem i-
portat quod statuimus. licet Fran. vercel. dicat ꝙ ver. decer-
nimus.intelligitur,quando statuitur noua dispositio de re nō
multum dubia:sed omnino noua. & hæc differentia iure nō
probatur sic ergo vtrunque verbum inducit ius nouum.ver
2 bum autem innouamus, † non inducit nouum ius,sed anti-
quum innouat s̄. de treuga & pace. innouamus. quandoque
verbum decernimus,non inducit nouum ius:sed vetus decla
rat.de ele.non residen.ad audientiam.vbi dico in 3.q. Reperi
3 tur etiam verbum † censemus b. & idem importat quod de-
b cernimus:non tamen inducit nouum ius. de hoc de concess.
præben.cle.1.§.secus.in glo.2.de proba.literis.In glo. 2.ibi:au
toritate sua.vult dicere, ꝙ non possint layci iudicare tanquā
ordinarij de causis ecclesiasticis:sed tanquam delegati sic:tūc
enim non faciunt autoritate sua: sed autoritate delegātis: 1 t
in glo.pro hoc ̄j.eo.de rescr.super literis.ibi:in fine.Oppo.ex-
tra glo.quia in litera est ordo præposterus ibi, Abbates archi-
episcopi.soluitur communiter,quod hic est figura histeron-
c proteron.c simile ins.c.nouit.i fi. ins.eo.dic lubrilius,quod in
exemplis non est ris in ordine.argum. ff.de act.& obli.obliga
tionum substantia. §.si. quod signa.in his ergo quæ ponūtur
gratia exempli non potest argui ab ordine. alias autem sic.at
gu.de præben.Abbate.lib.6.& not.glo.in eo,quod dicit quod
d Papa pōt d causas spirituales layco delegare.pro hoc vide q.s
not.96.distinc.c.1.de elec.ꝙ sicut. an autem Papa possit com
e mittere layco potestatem conferendi e sacramenta,dic vt de
4 consue.quanto.† Oppono ibi:layco committit iudicio. na n ...
etiam ecclesiasticus,etiam in causa spirituali,potest ex c ...
lio periti,etiam layci procedere:vt communiter tit.So.qu ...
dicit iudicio, ...one.i.autoritate.fm Inn.& ꝙ hoc nō prohi-
bet quin possit ...eri ꝯsilium,& dic authoritate,ita.s. ꝙ prās vi
deatur depēdere a layco.Hinc dicit But.vbi ecclesiastic... iu-
dex de necessitate dēr sequi ꝯsilium , tunc laycus ꝯsultor esse
non potest.alle.de confir.vti.ad nostram audientiam.

ADDITIONES

a Decernimus. Adde glo.in cle.per literas.de præben. in cle.si.de æta. quali.in cle.2.de ap in clem.1.de rebus ec.non.alie.

b Verbum censemus. Adde.gl.in cle 1.de probationi.

c Histeron proteron. Adde gloss.in ver.per te ablata.in capitu.forus.de verb. significa.

d Papa potest. Adde tex.in cap.officium.33.di text in c. Mennam.2 q 5.c.ver si de foro compe.cap.solite.de maio.& obe.c.Romana.in §.debet,de appella. libro sexto.

e Potestatem cōferendi. Adde domini.in c.Adrianus.el 2.63.di.idem Domini. in capitu.in ea fuiodo.100. distin.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Causa mixta sequitur naturam dignioris.*
2 *Laycus de causa patronatus singulariter iudicare non potest.*

QVanto In cā iuris patronatus tāquam anne-
xa spūalib. non pōt esse iudex laycus.
1 †No. ꝙ connexa censentur eodem iure. de constit.
transl. iio. & plus collige, quod cā mixta sequitur
a naturam dignioris: ius enim patronatus a nō est quid spūale
simpl. sed tanquam mixtum ex spūalib. & temporalibus: &
tñ sequitur naturam spiritualium. nam spiritualia non tran-
seūt cum vniuersitate temporali patronatus, & sic de iurepa.
2 ex literis, cum ibi not. † pro hue consului, ꝙ licet laycus non
possit iudicare de causa patronatus singulariter, vt hic: tñ cū
iudicat de vniuersitate temporali, in qua est patronatus, intel
ligitur per consequentiam iudicatum super iure patronatus.
argum. d. c. quod signa, quia est notandum, & pro hoc facit c.
ex literis. de iurepa. & hoc tenet glo. li. et ipse non alleget in
ca. filijs. 16. q. 7. & est glo. prima.

ADDITIO.

a Ius enim patronatus. Adde glo. in fin. de rebus eccle. non alie. glo. in cap. ec-
clesia Sanctæ Mariæ. de consti. glo. in c. 1. de iure patr. lib. 6. Abbas in dispu.
incip. Augerio. in 5. colum.

SVMMARIVM.

1 *At si, est dictio aduersatiua.*
2 *At, & si, quæ coniunctiones sint.*
3 *Iudex secularis non est competens quo ad clericum.*
4 *Conuictio, & confessio a pari procedere dicuntur.*
5 *Confessio facta coram vno an præiudicet coram quocunque. & nu-
mero 6.*
7 *Crimina vndecunque euenerunt sunt punienda.*
8 *Sententia fertur super processu nullo, ex confessione facta coram iu-
dice habili.*
9 *Confessionis effectus cum casuum distinctione ostenditur.*
10 *Confessio clerici facta coram layco quid operetur.*
11 *Causa criminalis mota ciuiliter, & causa mere ciuilis æquiparantur.*
12 *Damnatus de crimine efficitur infamis.*

AT si clerici. Clericus de cuius crīe ꝯstat co-
ram iudice, laico ex hoc non
punit a iudice suo, a quo tñ punit pœna cōdigna,
cum ꝯstat ex agitatis coram se. Primo, ponit vnū
casum. Secundo aliud. ibi: si vero. prima pars subdiuiditur:
quia primo thema & implicita qō, & eius decisio ꝑponitur.
Secundo probatio. ibi, sicut. Secunda principalis formaliter
non subdiuiditur: sed ꝯtinet determinationem, & limitatio-
1 nem. ibi. dummodo. No. de dictione †at si. quæ est aduersati
ua e. ꝑ tuas. ver. at si. de arbi. no. Archi. de ap. ꝯcertationi. lib. 6.
Oppo. ad hoc, ꝙ nulli aduersatur. Sol. dic, ꝙ aduersatur ei cui
olim iungebatur. Et in j. compilatione erat pars c. de cætero.
de testib. Et istæ duæ decretales, c. verum. de conuer. ꝯiug. &
c. licet. de spon. duo. erant vna decretalis, & incipiebat, at si. &
2 sunt duæ dictiones. † at, est ꝯiunctio copulatiua: si, ꝯdōnalis.
de hoc. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. 1. §. huius, & p d. Cy.
C. de epis. & cle. ꝯuenticulam, p Bar. ff. de cond. & dem. l. i. Itē,
3 ꝙ iudex † secularis quo ad clericum est nō suus, & sic non cō
petens j. ti. i. si diligenti. adeo ꝙ iurisdictio layci non pōt per
clericum in se prorogari. argum. hic, & probatur j. ti. i. significasti.
4 casti. † Item, ꝙ conuictio & ꝯfessio a procedunt a pari: quod
a intellige quantum ad hoc, vt perueniatur ad sniam, non quo
ad omnia, p hoc vide quod dico de ꝯfes. c. 2. de exce. c. 1. Item
ibi, facta confessio: ꝙ non repetit de ꝯuictione: ex quo arguit
ꝙ probando de vno actu iudiciali intelligitur probatum de
simili. pro hoc de exce. cum inter. in glo. an... Item argum.
de snia ad confessionem, & vī argum. de effectu ad cam. nam
snia est effectus probationis, siue fiat per confessionem siue
alio modo. Item casum in in quo confessio non facit ius in
alio iudicio: & nescio alibi. quod j. declarabo. Item in vers. si
vero, ꝙ confessus habetur pro conuicto tunc tantum, quan-
do confessio est facta in iudicio: secus extra iudicium. de hoc
ē j. Item ibi. impendendi: ꝙ sm varietatem criminum va-
riantur pœnæ. de hoc de offi. or. ad reprimendam. in glo. 2. de
pœ. cle. cupientes. in glo. nota nouam. In glo. j. ibi: eorum opi.
hoc tñ casu non est verum dicere, ꝙ clericus eodem tueatur eo
ꝙ conuictus coram layco: sed ex contumacia. i. ex infamia in-
de orta. In ea glo. ibi: dant duę solu. vltra quas alij alter soluūt
& pcipue dominus Angelus de castellione Aretino qui fuit
dñs meus repetēdo istud ca. dixit, ꝙ ca. illi loquitur de pœna
privationis a communione, quæ communio facile subtra
hitur: vt in c. cum desiderres. al. in glo. & hęc vera in se. sed nō
omnino conuenit literæ illius c. multi. vnde standum est so-
lutionibus de quibus ibi. Oppo. extra glo. C. de lib. cau. l. iube-
5 mus. in fi. ff. de iureiur. si duo. in prin. quia † confessio facta co-
ram vno præiudicat coram quocunq;. Solu. confessio non ꝑ-
iudicat, vt possit ꝯdemnari ab ecclesiastico: vt hic: sed admini
culatur, pōt enim esse ꝙ factus est infamis pp confessionem,
b quæ infamia a dignitate b repellit. C. de dignita. l. 3. de exces.
præla. intra. de reg. infamibus. lib. 6 hoc no. Inno. de elect. pee
inquisitionem. Item dic ꝙ in l. si duo. solum dr̄, ꝙ confessio
facit præsumptionem in alio iudicio, in l. iubemus. fuit ꝯfes-
sio facta coram suo iudice vt ibi dr̄ in glo. Oppo. ad hoc, quia
quandocunq; crimina claruerint punienda sunt &c. sed hoc
dicetur in glo. seq. In glo. 2. ibi inuiti. item quantum ad hoc
c vt feratur snia per confessionem factam c coram layco idem
est siue fuerint inuiti siue voluntarij: sed qñ voluntarij, tunc
puniuntur, non proprie ex confessione. sed quia adierunt iu-
dicem laycum: vt in c. si diligenti. alleg. in glo. Oppo. ad lite-
6 ram j. de exces. præla. quam sit graue. † vbi confessio facta ēt
extra iudicium facit esse locum pœnę in foro ecclesiastico. p
hoc, quia confessio præiudicat in quocunq; iudicio. de prob.
per tuas. C. de nō num. pe. l. gñaliter, & auth. ꝯ qui propriam.
7 ad hoc de ele. per inquisitionem. † Item crimina d vndecūq;
d claruerint punienda sunt. 1. q. 7. si quis. omnes * vocantur, hic
* ponderat, ꝙ clerici tracti fuerūt inuiti coram layco, quo casu
tunc minus valet ꝯfessio, q̄ si pura facta esset extraiudicium,
ꝙ no. Inn. in d. c. p inquisitionem, & sentit hic gl. quæ ponde
rat, ꝙ nō erant voluntarij, & hoc erit in odium iudicis layci
trahētis clericum corā se. & ex hoc est hic casus sin. ꝙ minus
valet ꝯfessio i iudicio inhabili, q̄ extra iudicium. hæc so. licet
pulchra, posset negari. dic ergo aīt nō, ꝙ hic negat, ꝯfessionē
producere effectum: sed solum dr̄, ꝙ ex illa non poterit ferri
8 snia p ecclesiasticum, & in hoc no diuersitatem: † q si esset
facta coram iudice inhabili, ēt si pcessus sit nullus, ex sola cō
fessione fert snia. de rest. spo. c. fi. ibi casus sing. secus aūt qñ co
ram iudice inhabili. i. coram layco pōt addere. hoc verum, qñ
clericus trahit inuitus: vt in præce. solu. Et hoc, vt intelliga-
mus hāc lrām put iacet, ex eo q deuiat a transitib. iuris. gña-
9 liter aūt cum quęritur de effectu ꝯfessionis: † aut de iudiciali:
aut de extraiudiciali. secūdo casu, aut in ciuili, & de hoc de fi.
instr. si cautio. aut in criminali, & nō sufficit: nisi ad indicium
p quod peruenitur ad torturam. ff. de adul. l. capite. & in deci.
* Rotæ. 192. * de iudiciali vero distingue, ꝙ aut coram compe-
tenti iudice, & plene ꝑiudicat, si fit principaliter: sed si incidē-
ter. dic, vt de exce. c. 1. aut coram nō suo, & aut eius iurisdō nō
est ꝓrogabilis, & nihil operat q̄tum ad ꝯdēnationem. aut est
ꝓrogabilis, & tūc tenēdo ꝙ p ꝯfessionē fiat ꝓrogatio iurisdō
nis: ꝙ teneo hic in repetitione huius c. valebit efficater. & p
hoc ꝙ fiat ꝓrogō, ꝙ no. de li. ꝯt. c. vno. Ex his patet rñsio ad ꝯ
ria, ad c. q̄ sit graue. ꝙ ibi nō punit tanq̄ ꝯfessus: sed tanq̄ male
dictus. Ad l. gñaliter, dic ꝙ loquit in ciuilib. & ibi solum ꝓba
uit, ꝙ nō pōt venire ꝯ ꝯfessionem. nec hic dr̄ ꝯrium, & licet
10 ecclesiasticus † nō possit ferre sniam sup ꝯfessione clerici fa-
cta coram layco: tñ cogit clericus psistere corā ecclesiastico.
sm no. in d. c. p inquisitionem, ꝙ dic vt ibi: & ex ꝯfessione re-
petita ꝯdēnabit. Ad c. p inqsitionē. ēt dic vt ibi, ad illud qūo-
cūq; claruerint crimina, &c. dic, modo tñ debito, ibi bñ tenet
e vult ergo gl. ꝙ de crīe ciuilit pōt clericus recōueniri e corā lay
co. Inn. j. tit. j. verū. ꝯ, & illud vertus, p c. vnicū, de cle. ꝯiu. li. 6.
versic. nec ab ipsis. ibi: nullatenus. sed ante tempus illius cap.
procedebat hæc glo. tenendo quod clericus possit reconueni
ri coram laycu in causa mere pecuniaria, vt si clericus conue
nit laycum coram layco super centum, & ille reconuenit su-
per ducentum. de hoc autem est magna varietas, multi ad-
huc hodie tenent, ꝙ procedit reconuentio, quod approbat
Io. And.

ADDITIONES.

a Conuictio & confessio. Adde l. fin. C. de exceptio. rei indic. & in l. 1. C. quo.
appella. non recip. Cardinal. Zabarel. in cap. per inquisitionem. in sexta op.
de electio.
b Infamia a dignitate repellit. Adde c. quod autem, & ibi docto. de iurepatro.
docto. in cap. inter dilectos, de excessu. prælatorum. Domini. in ca. tantis,
Daniel. 81 dist.
c Per confessionem factam. Adde Rotam in titu. de iniur. decisi. 2. Ludouicus
Romanus consilio 171. incipien. spectabilis domine.
d Crimina. Adde c. ecce autem. 24. q. 3. & vide eundem. Card. in. de probat. li-
cet causam. B. S.
* Omnes vocantur. Adde quod ver. hæc non sunt in tex. nec in gl. nisi forte es-
sent tunc aut lectio est corrupta, melius foret ver. condemnarentur, cui con-
sonant dicta authoris, & glo. quam allegat, est in ver. non tenet B. S.
* fiit decisi. 1. sub tit. de confes. in no. & incip. Quod licet confessio. B. S.
e Possit clericus reconueniri. Adde Inno. & docto. in c. 1. de mu. peti. Bart. in
auth. & consi. quenter. C. de sen. & interl. om. iud. A. . in l. 2. in §. sed si agant.
ff. de iud. Petrus de Mon. in sua dispu. in. . flacuto ciuitatis Venetiarum.

Io. An. & Cal. & dicit Io. And. q opi. cõtria sapit tyrannidem. p
casu inducitur Auth. de san. epi. §. reuerẽdissimi. alij cõ de quo
in l. cum Papinianus, & auth. cõnr. allega. in glo. tenui pcipue:
quia reperitur dispositio specialiter prohibens laycum iudi-
care de causis ecclesiasticis s. c. 2. iura autem dicentia de recõ
uentione, procedunt dicendo generaliter, q agens põt recon
ueniri: sed dispositio spãlis ẽt præcedens non tollitur per ge-
neralem. ff. de pœ. l. sancimus. regula, in generali. lib. 6. & hæc
rõ vr̃ demonstratiua, licet aliqui conati sint impugnare, per
rõnes non vrgentes. Item in cã criminali mota ciuiliter non
reconuenitur hodie ẽt clericus coram layco, vt prædixi. ergo
11 idem in mere ciuili. † Nam cã criminalis mota ciuiliter, &
cã mere ciuilis comparantur. de procu. tuæ. comparantur aũt
rr̃, licet in aliquo casu secus, vt in delatione iuramenti in sup
plementum probationis. de testi. tam literis. vbi glo. no. ad §.
reuerendissimi. dic, q ibi non apparet q loquatur in clerico:
quia nõ dr̃ ibi q illi apochrisarij essent clerici. Item ibi nõ ap
paret q ageretur coram layco: forte agebatur coram ecclesia
stico. Item ibi non dr̃ de reconuentione: sed solum qñ talib.
apocrisarijs competit ius reuocandi domum, de quo vide j.
ti. j. c. fi. ibi, non dẽt dici infamis. glo. est cõ. de re iudi. cum te. &
12 illa verior: quia dr̃ in iure, q damnatus † de crimine efficitur
infamis. nec distinguit, an criminaliter, an ciuiliter. ff. de infa.
l. 1. & l. athletas. & l. furti. in prin. de pub. in l. infamem. vbi gl.
2. q. 1. multi. in glo. 5. In glo. puta ibi, tantum in præsentia. fal-
lit cum proceditur cõ mulierem de iud. c. 2. lib. 6. vbi casus sin.
Item dic, q procedit hæc glo. qñ agitur de crimine criminali
ter: secus si ciuiliter: vt no. in d. c. 2. in glo. in criminali: quę est
sing. & quod dixi qñ proceditur cõ mulierem. i. qñ mulier in-
ducitur in testem. Item fallit vbi est necessitas: vt quia testes
sunt forenses, & non põt cogi venire ad iudicem: vt tenet Ia.
de Are. Nico. de Matia. & Bald. in d. auth. apud eloquentissi-
mum. licet Cyn. ibi cõ. Nam & de iure ciuili committitur te-
stium receptio propter eorum absentiam. l. 1. §. 1. ff. de offic.
eius cui man. est iurisdi.

S V M M A R I V M.

1 *Dispensatio ante peractam pœnitentiam fieri non potest.*
2 *Depositus non dicitur omni priuilegio clericali exutus.*
3 *Absolutio permittitur faciliori causa quam dispensatio.*
4 *Episcopus super adulterio semper dispensare potest.*

§. De adulteriis.

In adulterio & minoribus cri-
minibus dispensare põt eps: &
clericus depositus non est statim tradẽdus curiæ seculari. hẽt
duo dicta. Secundum ibi, sed non dẽt, & ibi dictum cum dua
1 bus rõnibus insertis. No. primo summam. † Nota ibi, post pe
ractam. q dispensatio non põt fieri ante pœnitentiam pera-
ctam, & sic q pœnitentia est præambula ad dispensationem.
& ratio redditur in glo. super hoc ver. & hæc vera vbi fit di-
spensatio propter crimen. sed si propter aliud, vt pp benefi-
ciorum pluralitatem, vel illegitimitatem, & si. tunc non
est necessaria pœnitentia: quod verum puto si petitur dispen
tio in obtinendo tantum: secus in obtinendo & super obten
to: quia tunc iacuit in peccato tenere plura beneficia sine di-
a spensatione. Io. Ball. † No. q depositus non est exutus omni
priuilegio clericali vñ non statim tradi curiæ seculari. secus
in degradato actualiter. de pœ. c. 2. lib. 6. & de hoc j. c. cum nõ
ab homine. Item q post latam diffinitiuam non põt ordina-
rius disponere de causa, tãquam functus officio, cognoscit tñ
de nullitate sniæ. de accu. qualiter. j. & dic vt ibi. Item q quis
non dẽt pro vno delicto puniri dupliciter. de hoc in gl. Item
ibi: tradere, q pp delictum clericus nõ efficitur de iudicio se-
culari, vt ibi tradit. de hoc j. c. cum non ab homine, & in d. c.
2. de pœ. lib. 6. Oppo. ad tex. dum vult, epm posse dispensare
post peractam pœnitentiam, &c. & sic est in potestate epi an
velit dispensare; sed cõ de c. domino sancto. 50. dist. vbi necessi-
tatur dispensare. solutio cõtrio sm Abb. & Io. And. nam ex quo
facta est pœnitẽtia, necessitatur. immo sm eos posset cogi ad
hoc p superiorem. argum. c. nullus, de iurepat. & de hoc vide
no. 50. dist. vt constitueretur. In glo. argum. cõ ibi, adulterij ma
lum, vel põt exponi ibi litera in tex. de isto minora. i. de adul-
terio, & tunc non probat litera, q adulterium sit de minorib.
sed si exponitur minora. i. numero minorum, procedit cõ gl.
& tunc solu. vt in glo. & quantum ad sensum literæ verior vr̃
expositio secunda, & sic q hic probetur q adulterium sit de
numero minorum criminum, vel saltem non maiorum. nã,
vt dr̃ in glo. multa sunt alia grauiora, ibi ergo non de maiori-
bus. hæc opi. melius probatur in litera quam sequens, sunt tñ
& aliæ opi. extra glo. de quibus statim subijciam. ibi, dilectus,
vbi bene hoc probat. ibi cum sacrilegio. Item ẽt cum eo qui
committetur cum moniali. 27. q. 1. eos. no. Spe. ti. 2. §. nunc de
eporum. ver. 15. ibi, nuper. ibi non loquitur de dispẽsatione;
3 sed de absolutione † quæ permittitur ex faciliori cã quam di-
spensatio. argum. de sen. excommu. cum illorum. facit quod
no. de elc. cupientes. §. cæterum. lib. 6. in gl. est ergo. absolutio
enim fit sm ius. dispensatio vero fit de gratia, tanquam quæ
est iuris communis relatio. præl. c. dilectus, de tempo. ordi. In
fi. c. gl. sunt & aliæ opi. extra glo. sed vna communis est, q hic
4 ponũtur duæ regulę. † Prima affirmatiua, q in adulterijs, a &
a minoribus criminibus adulterio, dispensare põt semper eps,
nisi inueniatur prohibitum. alia negatiua, q in maiorib. adul
terio dispensare non põt, nisi inueniatur permissum, de hoc
in d. c. dilectus. & in Spe. ti. 2. §. nunc de eporum. ver. in his igi
tur, & sequentibus. Et dic, q mens literæ est, q eps dispensat
in adulterio & minoribus. i. qui sunt de numero minorum
criminum, non in maioribus: vt ibi, vt hic in fi. glo. Quomo-
do autem cognoscam, quæ sint maiora, quæ mediocria, vel
minora, dico de tem. or. c. fin. In fine glo. penu. & quod possit
imponi duplex pœna quando vna non sufficit, habetur de re
iudi. c. j. lib. 6. de pœnis, felicis, §. vlti. eodem lib. no. de pœn.
clemen. si quis suadente.

A D D I T I O.

a Quod in adulterijs Adde Specu. ti. de lega. in §. j. ver. nunc de episcoporum. Io. And. in regu. cuilibet. de reg. iur. lib. 6 in mercu. Abb. in c. ad aures. de re scrip. Fed. de Senis consilio 14 incip. monachus Perusinus.

S V M M A R I V M

1 *Dominus feudi habet iurisdictionem ordinariam.*
2 *Præuentioni locus est quando sunt plures ordinarij.*
3 *Feudi cognitio ad quem pertineat.*

Caeterum.

Vasallus coram dño feudi con
ueniẽdus est, si põt actor ibi iu
stitiam cõsequi. Primo ponitur excessus. Secundo
phibitio. ibi, nos. Tertio limitatio. ibi, quamdiu.
1 † No. q dñs feudi hẽt ordinariam iurisdõnẽ, cũ agit de re feu
dali: & sic alias priuatus hẽt iurisdõnem si est dñs feudi. & dr̃
ordinaria: qa competit alias. vt in glo. Item no. casum in quo
iurisdictio vnius ordinarij excludit iurisdũnem alterius: nam
donec dñs feudi paratus est facere iustitiam, alius ordinarius
se non impedit vt hic: & dicit Host. q hoc pcedit non solum
in feudo q hr̃ a layco: sed quod ẽt hr̃ ab ecclesia. pro hoc lr̃a
2 ibi, ab ecclesia, & hoc dic bene no. & dic no. iõ, quia † alias qñ
a sunt plures ordinarij, locus est pũentioni. a Item no. q pp ne-
gligẽtiam ordinarij deuoluit̃ eius iurisdictio ad alium j. ti. j.
licet 1. & c. ex tenore. In glo. opp. quia litera dicit, quamdiu pa
rati fuerint. s. vasalli, cum tñ non sit in ptãte rei an conueniar̃,
vel non: quia iudicium redditur in inuitum s. ca. 1. metu cõrij
gl. exponit, parati. i. quamdiu dñs est paratus facere iustitiam,
& vasalli sunt parati rñdere, forte aũt cõsideratur, an vasalli sint
parati. nam forte sunt potentes qui non curant de dño feudi,
quo casu potest recurri ad ordinarium: vt hic, & in eo, quod
dixi, si dñs est paratus &c. dic q pp hoc potest ordinarius assi-
gnare terminum domino feudi j. quem determinet cãm. j.
ti. px. ex transmissa. Ibi. & si alter de vasallis. dic q glo. hic quę
rit, quid si vasallus non vult rñdere coram domino feudi. sol.
vt in ea. Ibi, sed in iudicio possessorio. glo. oppo. q dñs feudi
nõ cognoscit de causa feudi: sed ordinarius. c. ex parte B. in ea.
all. solu. vt in ea. & ad eam ibi, in petitorio tãtum. Inno. dicit,
q siue petitorio, siue possessorio deducat cã, cognoscit dñs.
Ad c. ex parte B. rñde, q ibi deducebatur ius dotalitium, non
ius feudi. dic melius, q ibi in persona miserabili, in qua spe-
ciale, q potest agere coram ordinario. Ibi, & not. dic. glo. ite-
3 rum opp. q † cognitio feudi non pertinet ad dñm: sed ad va-
sallos quandoq;, & quandoq; ad ordinarium, vel delegatum.
ad hoc iura in ea alleg. solu. glo. dicit aduertendum, & notan-
dum, dic vt in ea. Et signa glo. vsque ad fin. ibi, per alios vasal-
los, & dicit Inno. q cognoscent pares vasalli: vt si est feudum
comitatus, cognoscunt comites & similes, vel sm Host. co-
gnoscunt pares vasalli. i. pariter a partibus electi. primum vr̃
verius: licet etiam secũdum possit sustineri, vt dicatur, q hoc
casu dominus eligat suum, & vasallus suum: sicut alias fit in
arbitris. de offi. dele. suspiciosis. de app. cum spãli. alij dicunt,
quod pares debent congregari, & ipsi determinabunt, quia
ex te debet cognoscere. de rescrip. pasto. in princ. ff. de iurisdi.
omnium iud. l. penul. primum æquius. argum. 2. q. 6. placuit.
11. q. 1.

A D D I T I O.

a Locus est præuentioni. Adde doct. in c. pastoralis. de offi. ord

ri.q.j.si clericus.In multis tñ locis solus dominus eligit pares
de consuetudine. Quid si non haber pares,dicũt quidam cũ-
dum ad arbitros,ad instar iudicis recusati.de app.secundo re-
quiris.& ad instar epi litigantis c.si clericus.11.q.1.hęc vera ſm
Vin.si est quæstio inter dñm actorem, & vasallum & reum:
alias si dñs esset reus:tunc iretur ad ordinarium dñi, sicut dr̃
in clerico actore,& episcopo reo.c.ad reprimẽdam. de of.or.
ibi,qui non sunt vasalli:vel ẽt si sint vasalli:sed hoc negant.li-
cet enim aliqui dicant,ꝙ dñs cognoscit an sua sit iurisdictio:
de rescr.super literis,alij tñ ꝯ,ne sit iudex in causa propria, &
est hoc verius.pro hoc litera ibi,constat:quæ præsupponit,ꝙ
non dubitatur hunc esse dominum &c.

S V M M A R I V M.

1 *Aduocati per ambages procedentes sunt per iudicem repellendi.*
2 *Argumentum ab assuetis an, & quando valeat.*
3 *Delegatus cum facultate procedendi simpliciter,et pure,iuris ordinem omittere non potest.*
4 *Subtilitas an sit attendenda.*
5 *Actionum formulæ sublatæ sunt.*

Dilecti. Sufficit proponere factum simpliciter,
ẽt non expresso nomine actionis.primo
ponitur querela.Secundo prouisio.ibi,prouidea-
ris.simile de app.c.1. No.in prin.arg.prælatum nõ
agere sine conuentu.de quo ĵ.c.cũm,& de rescr.edoceri.No.
secundo ibi,prouidearis.officium iud. est repellere subtilita-
1 tes,† & sic vbi aduocati & procuratores ꝑ nimias subtilitates
& ambages procedunt,iudex eos non admittit: sed repellet:
quod est notandum ad ea quæ habentur in c.bonæ.lo.1 de po
stu.prela.Et no.quod no.1.glo.de quo in ea.No.ibi,fieri solet.
2 ꝙ non debet attendi id †ꝙ solet fieri,ẽt si a multis id fiat,si id
a iure est improbatum: alias aũt bene valet argumentum ab
assuetis l.certi condictio.§.si nummos.ff.si cer.pe.No.primo,
ibi,simplr̃ & pure,de istis verbis. & dic ꝙ per ipsa nõ tollitur
ordo iuris.argu.hic ibi,ſm formam canonum.alias cum hęc
litera loquatur generaliter,ex hoc probaretur ꝙ in omnibus
causis possit ꝓcedi non seruato iuris ordine,ꝙ est absurdum.
3 Ex hoc soluitur qõ facti,delegatur † cã ꝑ principem,& man
datur delegato,ꝙ procedat simplr̃,& pure.dic, ꝙ per hoc nõ
potest is omittere iuris ordinem. secus si mandetur procedi
sine figura iudicij.de verb.sig.clem.sæpe,qñq; autem manda
tur,vt procedat pura,& mera facti veritate inspecta.quæ ver-
ba quidam putãt operari, ꝙ nõ sit opus seruare iuris ordinẽ.
In ꝯrium facit hæc litera,& est singu.tex.ad idem deci.Rotę
42.sed si mandatur procedi omissa iuris solẽnitate,hæc verba
a plus operantur,quam verba,sine figura iudicij.a vnde hoc ca
su,etiam in causa requirente plures testes de iure ciuili,suffi-
cient tunc duo,& infames:quia infames non admitti ad testi
monium est solẽnitas iuris positiui,quæ est sublata.hoc vlti-
mum dicit Bar.ff.de do.filiusfami.& est oo.difficile tñ ad su-
stinendum:quia ooo vr̃ per verba generalia principem velle
tollere omnem iuris ordinem.ar de elect.ecclesia. el 2. C.de
inoff.test.si qñ. potius ergo vr̃ ꝙ hæc verba debeant restringi
4 ad solemnitatem ordinis iudicij.† In fi.glo.1.oppo.ꝙ immo
subtilitas sit attendenda.de ferijs.capellanus.23.q. 4. est iniu-
b sta.Solu.nimia subtilitas b.i.perniciosa reprobatur.C.de legi.
l.fi.40.dist.c.1.ver.sed sunt nonnulli,sic loquitur ibi ita subti-
liter:sed moderata subtilitas commendatur,vt in ꝯtijs.In gl.
2.ibi,si colonus,vt si ago ꝯ Titium qui arbores meas incidit,
dubitari põt an agam l. Aquil. an ex edicto arborum furtim
cęsarum,& dic ꝙ tenet hic Lau.tenet gl. in l.1.ff.de eden. alij
ꝯ & verius,eo casu quo bene narratur,& concluditur in libel
lo:nam ex conclusione perpenditur quæ actio intentatur. Si
autem obscure intẽtatur,& formatur libellus, tunc cogetur
declarare,non dico exprimere nomen actionis.Sed quid si ꝓ
cessum est super obscuro libello:quia non fuit petita declara
tio,quomodo feretur sñia:dic per Inno.in c.cum dilectus de
or.cog.ibi,secundum leges,vult ergo glo.ꝙ aliud ſm ll.aliud
ſm canon.vt primo casu oporteat exprimere actionem.secũ
do casu non debet exprimi actio : sed dẽt exprimi factum ita
clare ꝙ appareat quæ actio intentetur : maxime hoc apparet
ex modo concludendi qui debet attendi:sed cum hoc,ẽt anẽ
di dẽt modus concludendi.i.narratio de iure ciuili:& dic, ꝙ
5 etiam illo iure non proponit actio.sunt †enim actiones sub-
latæ.i.formulæ.ff.de furt.l.seruus.§.nauem.& C.de form.u. ꝑ
to.diuersificantur enim & cognoscuntur actiones ex modo
concludendi.C.de procu.qui stipendia.vbi Bal.

ADDITIONES.

a Sine figura iudicij. Adde Lanfranc. in repet. capituli, quoniam contra, de probation.

b Nimia subtilitas. Adde glo in dem dispendiosam.de iudicij.Archi.in c obitum.12.q.5.doct.in c.literas de resti.spol.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatus conuenire non potest.sed potest conueniri.*
2 *Inhabilis ad certum quid,quo respectu censeatur inhabilis.*
3 *Excommunicatus an,& quo casu possit procuratorem constituere.*
4 *Absolutio ab excommunicatione an per procuratorem peti possit.*

1 INtelleximus. † Excommunicatus con
uenire põt non ꝯuenire.
primo ponit̃ ꝯsultatio.Scdo rñsio.ibi,rñdemus.
adde in tertia ponitur rõ ibi,ne videatur. No.pri-
mo ꝙ dixi in summario.s.ꝙ excommunicatus põt conueni-
a ri in iudicio.& tunc dẽt constituere ꝓcuratorem a ad rñden-
dum,& sic vr̃, ꝙ ipse non possit ꝑ se rñdere.de quo ĵ. in glo.
Ipse aũt excommunicatus nullum põt ꝯuenire, & rõ reddit
in fi.tex.ne videlicet portet commodum &c.Nullus enim de
malicia sua dẽt commodum reportare.ꝯcor.de sent.excom.
si vere. de priui.pensti.de rescr.c.sedes.l.1.ff.de dolo.Et ex præ
2 missis no.ꝙ inhabilis †ad certum quid,intelligitur inhabilis
respectu sui commodi,non in eo quod concernit alterius ꝑ-
iudicium.si in patrono,qui renunciat iuri patronatus,præiu-
dicat etiam sibi quo ad commoda: sed non tenet renunciatio
quo ad incommoda.not.de testi.significauit. ꝙ tñ vltimum
dic,vt ibi dicam,& signa primum dictum.In glo.1.ibi,nõ cre
do.glo.est vera,& ad literam quæ dicit,dẽt,dic ꝙ habet respe
ctum ad negocium licitum:quia si iste vult licite procedere,
non dẽt se ingerere communioni:sed procuratorem consti-
tuere:vt in litera.Oppo.de proba. post cessionem. Solu.ibi ꝓ-
hibetur excommunicatus ab officio procuratoris passiue.i.vt
non sit procurator,non actiue: vt hic.i.vt ꝯstituat procurato-
3 rem in cã defensionis.& plus dicit Inno. ꝙ † ẽt agẽdo potest
constituere procuratorem in casibus in quibus potest agere,
vt in causa absolutionis:vt qñ conquæritur de iniusta absolu-
4 tione.de of.dele.cum ꝯtingat.Oppo. ad hoc,quia † ꝑ procu-
ratorem non põt peti absolutio.de sent.excom. cum deside-
res.Solu.hic non dr̃ ꝙ non possit peti absolutio ꝑ procurato
b rem.a & de hoc in d.c.cum desideres. ꝑsupposito etiam hoc,
stat,ꝙ causa absolutionis potest agi per procuratorem: sed ab
solutio debet fieri in persona excommunicati.

ADDITIONES

a Constituere procuratorem Adde Cardi in c.ex parte decani in 2.no.de rescr.doct. in c.post cessionem de proba Abb.in c. consulu.de procu.

b Absolutio per procuratorem Adde glos.in ver.absens.in ca.de manifesta.2.q.1.glo.magna,in c.qui ad agendum.de procur.lib.6.Spec.tit de procu in §.ratione igitur sui.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus de omni crimine coram iudice ecclesiastico conueniri debet.*
2 *Doctor decretorum,cæteris paribus,debet præcedere doctorem legum.*
3 *Leges imitantur canones.*
4 *Clericus quo casu iudicetur a layco.*

1 CLerici. † Clericus de omni crimine coram ec-
clesiastico iudice conueniri dẽt,ꝯria cõ
suetudine non obstãte.pars de deci.Apostolicæ.no.
literam ibi.leges &c.ex qua arguitur nobilitas scien
tiæ canonicæ super ciuili. põt tñ dici ꝙ propriæ sunt vna sciẽ-
tia.ꝓ hoc ꝙ dico de consan.non debẽt. Item ex hoc ſm Frã.
2 Vercel.ꝙ †doctor decretorum a,cęteris paribus,dẽt pręcede-
a re doctorem legum.Oppo.quia rõ quæ præmittitur in litera
vr̃ separata ab eo quod infertur.Solu.hoc modo ꝯiunguntur
3 †quia ll.imitãtur canones, & sic canones præferuntur legib.
ẽt communib. fortius ergo ꝯsuetudo quæ est l.particularis.
Oppo.ad hoc de ꝯsti.c.1.lib 6.Sol.ibi de ꝯsuetudine rõnabili,
quæ non tollitur,nisi fiat mẽtio.hic de irrationabili.In gl.pe.
ad idẽ Auth.de eccl.tit.in prin.ibi tñ solum dr̃ ꝙ decreta qua
tuor conci.sunt obseruanda sicut leges. sed pro hoc quod dr̃
in litera est ꝯ de secundis nuptijs.c.fi. & ibi exponitur hæc li-
b tera, vt intelligatur ꝙ leges imitantur canones b qñ canones
disponunt de his quæ pertinent ad iudicium ecclesiasticum:
alias standum est legibus.argum. de ap. si duobus,nisi exinde
surgant peccata.de præter.c.fin.In glo.fin.ꝯ de poen.c.2.lib.6.
4 vbi clericus †iudicatur a layco.Sol.ibi in degradato,& tradito
curiæ seculari, & item in incorrigibili. infra eodem, cum
non ab homine.

ADDITIONES.

a Doctor decretorum.Adde diffuse per Fely in r. br.de maio.& obe.

b Leges. Adde c.de sec.nup.c.1.de no.ope.nun.glos.in summa.10.dist.in.vltimo.

SAMMARIVM.

1 *Iudex prouidere debet ne litigium sit frustratorium.*
2 *Iudicium ne sit delusorium, publici iuris interest.*

CAusam. † Iudex debet ꝓuidere ne litigium sit frustratorium, & sic, ꝙ non litiget collegium sine authoritate prælati, & est casus no. qui facit ad multa. primo ponitur factum. secundo prouisio. ibi. prouideas. tertio ratio. ibi, ne si. Nota summarium, ex quo collige, quod iudex supplet ex officio in his ex quorum omissione processus est nullus, nec hoc est
2 supplere de facto: sed de iure. interest enim publici iuris † vt
a iudicium non sit delusorium, a pro hoc facit quod no. de ele. cap. 1. lib. 6. In glo. vbi enim. in fin. C. de transact. vbi pactum, in glo. fin. In glo. ibi, edoceri. dic, vt ibi dixi. In fin. ea glo. dicit tamen Io. And. in Spe. de rescri. præsen. §. ratione formæ, in fi. ꝙ si cā principaliter respicit fratres, tenet rescriptum, etiam non facta mentione de epõ, per hanc literam, ꝙ solum prouidet, ne litigent sine autoritate episcopi.

ADDITIO.

a Non sit delusorium. Adde Specu. titu. de inter. ante lit. contesta. in §. 1. versi. pone ergo.

SVMMARIVM

1 *Clericus depositus incorrigibilis punitur per iudicem secularem.*
2 *Depositio ab ordine locum habet resp. ctu cuiuslibet ordinis.*
3 *Creditor potest sine authoritate iudicis capere debitorem fugientem, etiam si debitor sit clericus.*
4 *Scismaticus qualis comprehendatur sub [illegible] heresi.*
5 *Depositio in clerico comparatur morti [illegible] ratio.*
6 *Clericus incorrigibilis statim est de iudicio secu[illegible] ibi, quando dicatur incorrigibilis.*

1 CVm non ab homine. † Clericus depositus incorrigibilis [illegible] per iudicem secularem. [illegible] ibi, contestationi. No. ibi, quocunque ordine, quod deposi-
a tio † ab ordine locum habet respectu cuiuslibet ordinis, &
a sic etiam quoad primam tonsuram, quæ est ordo. a de ætat. & qualita. cum contingat. item ibi, con. primendus, no. casum in quo clericus sine degradatione & sine traditione efficitur de iudicio seculari, & est casus sin. & [illegible] item quod clericus non efficitur de iudicio laicali: nisi quando non potest corrigi per ecclesiam pro hoc litera ibi, cum ecclesia non ha-
b beat b vltra quid facia, & talis dicitur incorrigibilis. 25. q. 5. incestuosi. quod signa. In gloss. prima. ibi, prælatorum suo-
c rum c authoritate, & etiam sine authoritate teneri potest ne fugiat. de hoc de off. ord. clem. prima. nam & alias etiam in
3 ciuilibus permittitur deprehensio etiam priuato. vnde † cre-
d ditor potest d sine authoritate iudicis capere debitorem fugientem. ff. quæ in frau. cred. ait prætor. §. si debitorem. quem §. intelligo etiam in clerico debitore. nam in defectum iustitiæ reducimur ad ius naturale seu gentium: & sic cessat dispositio iuris positiui. vnde etiam priuatus in defectum iustitiæ potest sibi dicere ius: vt no. glo. 1. dist. ius gentium, & Inn. de restitu. spol. cum. el primo. alias quantum ad id quod dixi de clerico delinquente, si oporteret ire per licentiam prælati, posset aufugere, & sic delicta essent impunita. cōtra id de sen. excommun. vt famæ, potest ergo deprehendi etiam per laycos quousque adiudicetur iudici ecclesiastico: & hoc de fugitiuo: alias secus, in fi. eiusdem glo. Oppono in eo, ꝙ litera, ibi, deprehensus atque conuictus, requirit hæc duo: cum tamen videatur sufficere sola deprehensio. 81. dist. presbyteri. 50. dist. siquis diaconus, & c. de his. 2. dic melius ꝙ requirit, vt deprehensio sit taliter facta ꝙ crimen efficiatur notorium: vt cum clericus deprehenditur in flagranti crimine ita, ꝙ celari non potest. tūc enim condemnabitur sine alia probatione. de pœ. tuæ. in glo. 1. In glo. 3. ibi anathematis: vel melius, primo mādat excommunicari. i. sine solennitate, secundo anathemati-
e zari e. i. excommunicari cum solennitate de qua 11. q. 3 debent. de pœn. c. le. si quis suadente. In glo. penu. ibi, at si clerici. hoc tamen intellige, vt J. ibi, de liguribus, hoc intelligit B [illegible] naguida in scismatico, ꝙ posset procedere in scismatico † ꝯ
4 ecclesiam Rom. & tunc comprehenditur sub casu hæresis: secus in scismatico cōtra episcopum. de quo no. de scism. 1. in rub. ibi, excepto. de hoc casu & alijs sequentibus, dic, vt in c. ad abolendam J. aileg. & de verborum signific. cap. nouimus. In fin. ea glo. No. hanc glo. ad quam quotidie remittimur ad sciendum modum procedendi ꝯ clericum, & in eo quod dr̄ hic in fine de contumace, dicit glo. no. 96. dist. duo, ꝙ contu-
f macia f est tanto maior quanto ex maiori re consurgit. fi. in furto. Insti. de rerum diui. §. gallinarum. Oppono in eo, quod innuit litera, & dr̄ etiam in hac glo. ꝙ si clericus depositus ꝓ furto, vel homicidio est corrigibilis, ꝯ ipsum vltra non proceditur. vr̄ enim insufficiēter punitus, cum si esset laycus puniretur vltimo supplicio. Sol. ex hoc quidam legum doctor arguebat, quod clericus posset impune commitere homicidium vnum, vel plura. dic, quod scribentes non declarant, ꝙ
5 † depositio in clerico comparatur morti. nam ecclesia non
g imponit g pœnam mortis naturalis. ne cler. vel mon. sententiam, de exces. præla. ex literis. tamen pro latrocinijs, & alijs magnis sceleribus clerici depositi detruduntur in arctum locum ad perpetuam pœnam. de pœnis, tuæ, & sic obseruatur: quod cum clericus committit delictum ꝓpter quod laycus afficeretur morte, clericus detruditur modo prædicto, sicut etiam fit in hæretico. de hære. c. pe. §. si quis, & in falsario, qui includitur in perpetuum carcerem in quo sustentatur pane
h doloris, h & aqua angustiæ. de verborum sig. nouimus. in fin. & hoc si est corrigibilis. secus si incorrigibilis: vt qa non vult pœnitere modo prædicto, nec potest capi per iudicem ecclesiasticum, quo casu dr̄ incorrigibilis: cum ecclesia nō hēt qd faciat vt s̄. tunc enim statim est de iudicio seculari. eo autem casu quo detruditur in carcerem modo prædicto, talis pœna
i est loco vltimi supplicij. i pro hoc facit quod no. Inno. de acc. qualiter, el a. vbi æquiparat hanc pœnam pœnæ deportationis in metallum, sic ergo non est clericus delinquens impunitus: immo acrius punitur: quia minor pœna est statim mori quam diu affligi, & nō sperare de salute. Oppo. ad hoc in eo
6 ꝙ dixi, ꝙ hic innuitur, ꝙ incorrigibilis † statim est de iudicio seculari, expedit enim prius, ꝙ tradatur. de ver. sig. nouimus. de pœ. c. 2. lib. 6. Solu. s̄m Io. And. eo ipso ꝙ incorrigibilis, est
k de iudicio seculari, vt hic. nam & alias tertio monitus k se

ingerens

ADDITIONES.

a Ad primam tonsuram, quæ est ordo. Adde glos. in cap. abbates. de priuileg. lib. 6. Cardin. in clem. dudum. post prin. de sepul. Albe. Trotus de Ferraria, in 1 act. de perfecto clerico.

• Adde c. cum contingat de æt. & qual. & not. quod hic intelligit de ordine communiter. non vt est sacramentum, sed prout est deputatio ad diuinum cultum, secus si de ordine proprie inquantum est sacramentum, & imprimit caracterem, nec prima tonsura non est ordo. secundum Theologos. & propter hoc [illegible] inter ordines non posuerunt primam tonsuram. 35. d. Se[illegible]. 9 [illegible] 93. a Subdiacono. vide in 4. sent. dist. 24. & in conc. Trid. sess. [illegible] in dec. de reform. c. 1. & [illegible] B S

b Cum ecclesia non habeat Adde glo. fin. in c. tuæ. de pœn. & ibi docto & per doct. in c. cum non ab homine, de sen. excommun.

c Prælatorum suorum. Adde Innocen. in c. vt famæ. de sent. excommun.

d Creditor potest. Adde Ioan. And. & Ant. de Butr. in c. 2. de pigno. Bald. in c. dilectus. [illegible] colum. de ap. Io. de Imo. in c. 3. de depo.

e Anathematizari. Adde in quo differt anathema ab excommunicatione, vide c. nemo episcoporum. 11. q. 3. glo. in versic. anathemaos. H in c. ad Apostolicæ. de sen. & re iud. lib. 6. quia prælati inferiores ab episcopo possunt excōmunicare vt in cap. illa. 16. q. 3. glos. 1. in c. cum ab ecclesiarum. de offi. ordin. anathematizare autem competit soli episcopo vt in dicto capitulo, nemo episcoporum. nisi forte habeat iurisdictionem episcopalem, secundum Abb. in [illegible] peti. cap. si quis contra clericum. de foro compet.

f Quod contumacia. Adde Abb. in c. sane, quia, in 6. no. de offi. deleg.

g Ecclesia non imponit. Adde glo. in cap. procurator. [illegible] q. 3. Innocen. in c. cum oporteat de accusa. Inno. in c. crimina. de collu. detegen. Maria. de Senis in rep. c. sententiam sanguinis. ne cleri. vel mona. Pau. de Castro consil. 119. incipien. Notandum quod adulterium. tu dic. quod vbicunque in iure canonico reperitur pœna mortis, quod debet exponi per sententiam excommunicationis, secundum Abba. in c. per venerabilem, in 4. col. versi. no. vltimo. qui filij sint legitim. Abba. in c. 3. in vltima columna de homicidio. Abb. in c. 1. in vltima columna, de furtis. Abba. in cap. 2. super. glo. fin. de maioritate, & obedien. Et dicit sanctus Thomas secunda secundæ. q. 9 [illegible]. articulo vltimo. quod de iure canonico non est mors, sed loco eius est excommunicatio. Et dicit Anto. de Butr. in c. cum dilectus de purgation. canonica, quod vbicunque de iure ciuili pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure canonico in locum pœ [illegible] intelligitur pœna depositionis: quod limita, nisi alia pœna de iure canonico imponitur tanquam ordinaria.

h Sustentatur pane doloris Adde Ioannem de Lignano. & Petrum de Ancharano in clementina 1. de pœnitentijs, & remissionibus. Abba. in capitulo, vniuersitatis. de sententia excommunicationis. Ioannem de Anania in capitulo primo, de cleri. percussore. Baldum, & Salycetum in l. de pecoribus. ad finem C. ad leg. m Aquiliam. Bald. & Salyce. in l. Graccus. C. de Adulte. Bald. in rub. de pœnis.

i Vltimi supplicij. Adde Bald. in l. programa. circa medi. C. comminationes epistolas

K Tertio monitus. Adde an, quando lex requirit trinam monitionem, sufficiat vna peremptoria pro omnibus: vide glossam in verbo tertio. in clementina prima, de vita & honestate clericorum. Item adde, quod vbicunque agitur de depositione clerici propter crimen commissum, non requiritur monitio: vt est glossa in verbo admonitio, in capitulo indigne, duodecima, quæstione secunda.

ingerens enormitatibus perdit priuilegium clericale, de sen ten. excomm. perpendimus, in audientia. contingit, secundo. fortius ergo iam depositus qui postea se non correxit. hoc intelligo quando de incorrigibilitate notorie constat: vt quia vadit armatus & spernit monitiones episcopi: alias si non cōstat de incorrigibilitate, & laycus iudex comprehēderet, cum & negaret se esse incorrigibilem: de hoc, an esset incorrigibilis, haberet cognoscere ecclesiasticus, ar. de senten. excomm. si iudex, lib. 6. tamen, quia, vt proxime dixi, talis detruditur in carcerem eo ipso quod reperit vagari: notorie apparet incorrigibilis, & sic ipso iure est de iudicio seculari, quod ergo dicitur de degradatione, procedit quando non est processum secundum formam huius c.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficiatus, si impetrauit rescriptum contra occupatorem beneficij, non vtitur eo contra successorem, nisi ex vi secundi mandati.*
2 *Satisdatio de iudicio sisti finitur morte satisdantis.*
3 *Successor etiam vitiosus ad quid teneatur, si rescriptum est impetratū super interdicto vnde vi.*
4 *Interdictum vnde vi competit contra vniuersalem successorem.*
5 *Delicta debent tenere authores.*

QVia v. Legitur tribus modis: duobus in gl. & ego tertio modo, secundum primum hoc dicit, [?] et rescriptum impetratum contra violentum conueniturus, qui scienter successit in vitium, secūdum secundam sic. † Si benefi-
1 ciatus impetrauit rescriptum contra occupatorem beneficij, non vtitur eo contra successorem, nisi ex vi secundi mandati. secundum tertiam sic, per rescriptum contra occupatorem ecclesiæ, conuenitur successor vitiosus. primo ponitur quæstio. secundo solu. & mandatum, ibi præcipimus. In glo. secunda. Oppono, incipiendo glos. ibi: sed contra: quia rescripta sunt personalia &cæt. vt in glo. hic rescriptum habet locū contra successorem. quia successit in vitium &c. vt in glo. ibi proposuit, in fin. sed hoc ibi operantur verba admoto &c. de quibus ibi, ideo melius facit infra titu. primo dilecti. ibi, epistola. rescriptum autem datum ad alterius consultationem seu ad instantiam non censetur epistola, saltem talis, quæ facit ius commune: sed potius iudex datus per rescriptum habet iurisdictionem specialem, de rescrip. ad hoc, ideo restringitur vt ibi, cum quasi illud in decreto, quod habet vim sententię: secus in priuilegio. ff. de re. iur. Neratius, vbi gloss. ibi, significauit, sed ibi erat conueniendus sub clausula, & dic, vt ibi, eum qui. hanc declaratio in dicto capitu. signifi. & facit in si-
2 mili: quia † si quis satisdedit iudicio sisti, eo mortuo finita est satisdatio. ff. qui satisd. co. si decesserit. Ad idem facit supra titu. primo capitu. vltim. ibi, significauit, dic, vt ibi dico, bi, in hoc titu. quia si iudicium est inchoatum contra V. non continuabitur cōtra R. sed esset opus inchoare nouum iudicium ex secundo rescripto, potius caderet hæc decret. in titu. de rescrip. Et no. argumen. ad quæstio. no. de elect. cum monasterium, in fin. glo. fin. de confirm. vti. vel inu. bonæ, gloss. fina. & hucusque, ex glo. colligitur prima lectura, contra quam mul-
3 ta obstant: maxime: quia si rescriptum † erat impetratum super interdicto, vnde vi, successor etiam vitiosus non tenetur hoc interdicto: sed conditione capitu. sępe. allega. in gloss. sed tenentes hanc lectu. dicunt, quod est speciale in odium violēti, quæ specialitas non bene probatur iure. ideo forte glo. propter illa de quibus in gloss. transit ad secundam lecturam, ibi alij, ibi primas. hanc tenent multi, vt Vincen. Innocen. & alij. sed obstat litera ibi, sicut solumus, quod non est omnimodæ similitudinis, sicut & alias, de summ. trini. damnamus §. cum igitur, de offi. archid. capitu. primo, sed hæc est impropriatio. Item secundum hoc decre. huius nullus est fructus, ideo forte glo. eam non tenet, tertio lego extra glo. quod iste B. cōuenitur per primum rescriptum, etiam non attento secundo mandato, & conuenitur tanquam vniuersalis successor, con-
4 tra quem competit interdictum vnde vi. ff. de vi & vi ar. l. prima, in fin. & l. 3. no. glo. resti. spo. cum ad sedem, successor autem in ecclesia censetur vniuersalis: quia ecclesia est vniuersitas quædam dict. capitu. cum ad sedem, in glos. secunda, vnde sicut conuenitur successor legitimus per rescriptum impetratum contra prędecessorem infra titu. primo, dilecti. ita & vitiosus, vt non sit melioris conditionis, de præben. eum qui. libro sexto, & quod hic fuerit vitiosus, facit litera ibi, ingressus pro prædictus, facit quod not. Innocent. de rescrip. eam te. vbi dicit secundum aliquos posse procedi contra successorē vniuersalem per rescriptum impetratum cōtra prædecessorem & talem successorem dicit eum qui succedit in beneficium, si autem iste R. fuisset ingressus legitime, saltem apparenter, cessarent, vbi enim per rescriptum impetratum super vitio p
5 decessoris conuenietur successor: quia delicta † debent tenere autores, de his que fi. a maio. par. capitu. quęsiuit. Et hæc lectura, licet videatur multum noua, tamen bene potest sustineri, & cessant contraria quæ possent fieri, quæ loquuntur in successore singulari.

S V M M A R I V M.

1 *Papa solus iudicat de priuilegijs Apostolicis.*
2 *Notorijs non est recurrendum ad iurislat. sed ad iurisc. & num. 3.*

1 CVm venissent. † De priuilegijs Apostolicis non iudicat alius a Papa. pars de in inte. rest. cum venisset. In glo. prima, ibi, dicas, ex hoc quod dicitur hic in glos. colligitur, quod non refertur principaliter, an incidenter: sed solum an verba sint clara, an obscura. in hoc tamen non persistit gl. sed aliter dicit ad finem infra, & dic vt ibi, proprie sunt Papę. Nota glo. dic tamen melius. vt no. de cau. pos. cum super, ibi sed
a dic, de hoc quando quis possit esse iudex in causa sua a. dic vt in capitu. ex parte, de verborum signi. vbi no. quando & quo-
b modo possit prælatus b iudicare in causa ecclesiæ, & ibi dantur aliæ remissiones. In fin. eadem, glo. ex hoc videtur glo. recedere a distinctione de qua supra in glo. ibi dicas, & extra gl. Alij aliter dicunt, quod si dubitatur de priuilegio quo ad interpręttationem verborum, videtur procedere quod dicitur hic in litera, & in prin. glo. quod solus Papa iudicet: quia eius est interpretari &c. quod tamen intelligit si dubitatio est pro-
2 babilis, † nam in re nota non est recurrendum ad iurislatorē, sed ad iurisconsultum. argum. cap. cum in iure. de offic. dele. si vero dubitatur de viribus priuilegij. scilicet an obstet, vel non obstet, etiam alius a Papa tunc iudicat. argumen. capitu. cum personę, de priuilegio, libro sexto, nisi dicatur tale fore priuilegium, quod Papa non potuisset concedere tunc videtur habere locum hæc litera, quod alius non posset iudicare.
3 Et vltra hoc dicas, quod † nullus iudicat de priuilegio Apostolico, nisi quantum ius permittit, quo casu dicitur ipse princeps, qui est autor iuris, iudicare: vt hic sit sententia literæ, nullus iudicat quo ad hoc, vt eius iudicio stetur, nisi quātum iure approbetur.

ADDITIONES.

a Esse iudex in causa propria. Adde an quis possit esse iudex in causa propria vide Inn. in c. nost. de elect. Spe. ti. de acto. ver. item quod vult propria autoritate. Fallit nisi esset talis qualitatis, quod verisimiliter non caderet in eo suspitio. puta quando esset monachus Cistercienfi. seu cartusiensis, secundum Spe. ti. de iud. dele. in §. super est. ver. quid si non est consanguineus.
b Quomodo possit prælatus. Adde Ab. in c. cum contingat. de fo. compe.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex ecclesiasticus iudicat inter lapsos, ratione peccati.*
2 *Iudex ecclesiasticus non debet impedire iurisdictionem iudicis secularis nec econuerso.*
3 *Denunciatio euangelica contra quem locum habeat.*
4 *Ethnicus & publicanus vnde dicti.*
5 *Imperatorem subesse Episcopo in cuius diœcesi commoratur, quomodo intelligatur.*
6 *Imperatoris iurisdict. subordinatur iurisdictioni papali quo ad quædam.*
7 *Appellari non posse ad Papam ab imperatore, & assignatur ratio.*
8 *Priuilegium concessum ecclesiæ per l. ciuilem, sublata lege durat.*
9 *Denunciatio quid sit, & quotuplex.*
10 *Euangelice denunciare quis possit.*
11 *Habens rem, ignorans esse alienam, non facit contra conscientiam.*
12 *Laicus quibus casibus subijciatur iudici ecclesiastico.*
13 *Actio ciuilis non datur ex iuramento.*

1 NOuit ille. † Iudex ecclesiasticus iudicat inter laycos ratione peccati. capi. pars, de offi. leg. & de app. nouit, primo se excusat Papa, & protestatur, quod intendit iudicare de feudo, sed de peccato. Secunda ibi, not. igitur, ostendit quod Rex non debet processum suum in iniuriam reputare, & hoc probat diuersis exemplis & testimonijs scripturarum. Tertio ibi, no. igitur, p-
2 bat quod Papa non debet hoc dissimulare. No. in prin. † quod iudex ecclesiasticus non debet impedire iurisdictionem iudicis secularis, nec econuerso, & hoc quotidie allegatur, de electio. venerabilem, cum simi. Item no. authoritatem euange-
a licam, si peccauerit a de qua colligitur forma denunciationis euangelicæ

ADDITIO.

a Si peccauerit. Adde c. si peccauerit 2. q. 1. & in c. de presbyterorum 1. q. 4. originaliter. Matthei 18. & Lucæ 15.

3 euangelicæ † quæ locum habet contra quemlibet Christia-
num criminaliter delinquentem, pro hoc est litera ibi: pro
criminali peccato, vnde videtur innui secus pro peccato ori-
ginali. Item ex authoritate euangelica no. casum in quo quis
est testis in facto proprio. s. in casu quo fit denunciatio. s. nemi
ne præsente, quo casu solus denuncians testificatur de hoc, &
idem quando vno præsente: quia adhuc testificatur: vt in lite
ra, ibi duorum. Item no. quod per denunciationem euangeli
cam non compellitur quis præcise satisfacere de peccato: sed
compellitur per censuram ecclesiasticam, ibi, sit tibi sicut et-
hnicus & publicanus, idest extra congregationes, pro hoc li-
tera ibi per districtionem ecclesiasticam cohærceto ethnicus
4 .i. gentilis † ab enos, quod est gens, publicanus. i. extra l. iudeo
rum tunc, & hodie Christianorum, & dicuntur publicani hi
qui præficiũtur vectigalib. exigendis, qui forte tunc inhiabãt
vsuras, ad hoc quod dixi de ethnico, facit 45. dist. sed illud. Itẽ
ibi, nisi forte &c. q iudex ecclesiasticus potest iudicare inter
laycos ratione consuetudinis vel priuilegii. Item ibi, valenti-
nianus. ar. ab exemplo, quod intellige. non tamen in errore:
tunc. n. non excusatur errans exemplo alterius ca. 2. in fi. Item
5 q imperator † subest epo in cuius diocesi commoratur, quod
intellige quo ad forum ecclesiasticum, & forum conscien-
tiæ, sicut hic Valẽtinianus subiacebat Mediolañ. archiepo. Item,
q prælatus non debet dissimulare quin puniat delicta. Item
ibi, possumus & debemus. ex qua colligitur q tenetur præla-
tus exercere censuram, vt tenetur. In glo. 2. ibi vtrunque gla
a dium a, de hac quæstione dubitabitur donec durabit vtraque po-
testas, papalis, & imperialis, in ea forma qua sunt, & fiunt ar-
gumenta pro & contra. quod dico de elect. venerabilem, & hic, sed
non proprie possunt fieri argumenta demonstratiua in co iu
dicio, quin possit solui, negando aliqua etiam, quæ negare
6 non est contra fidem: sed receptum est † apud omnes, q iurisdictio
imperatoris subordinetur iurisdictioni papali quo ad quædã:
b quia Papa coronat b imperatorem, & examinat electionem
eius & personam, de elect. venerabilem. Item, depouit eum
ex causa, de re iud. ad Apostolicæ. lib. 6. Item succedit ex toto
vacante imperio ∫. ti. 1. licet r. tamen qui vellet hoc vltimum
negare negaret illud c. & diceret Papam hoc statuere nõ pos-
se, sed sic receptum est. Item, q apud Papam sit plenitudo po
testatis ecclesiæ: omnes Christiani habent contineri. vt in ex-
trauagan. vnam sanctam. Bonifa. 8. per hoc tamen non inferẽ
q iurisdictio imperatoris ita subordinetur papali, q ab impe
7 ratore posset ad Papam appellari; † & hoc nemo cõsiderauit,
pro hoc facit, quia non est talis subordinatio, q faciat Papam
censeri vt præsit iurisdictioni quo ad actuale exercitium: sed
in habitu: nisi in casibus expressis, vt vacante imperio vt s. &
hoc respectu etiam iurisdictionis imperialis etiam procedit
c a deo c immediate: quia fuit de voluntate dei, vt exerceatur p
imperatorem, & secundum hoc procedit quod dicit gl. q im
perium & sacerdotium ab eodem principio processerunt, &
d quod imperium procedat a deo, & non a Papa d, vide de ma-
iori. & obedien. solite. ver. præterea. vbi dico. In glo. no. ibi pri
uilegio, non tamen per omnia, priuilegium enim non facit
ius commune, consuetudo sic, & per hoc etiam differt cõsue
tudo a præscriptione, quod dic vt de consue. c. fin. In gloss. sed
cum no. glo. in eo, quod dicit, q licet sit sublata lex, ratio eius
durat, & dic melius secundum Inno. q etiam hoc casu durat
8 effectus: quia † cum per legem ciuilem conceditur priuile-
gium ecclesiæ, licet tollatur lex: tamen durat priuilegium, se
cundum eum, quod est singulare, pro hoc regula decet. de re
gu. iur. lib. 6. & procedit hoc quando priuilegium confertur
in non in subditum, vt hic, secus si in subditum: tunc enim
potest ex toto reuocari. argumẽ. de iniur. in nostra. sed primo
casu secus: tunc enim habet vim cuiusdam contractus, princeps au
tem non potest reuocare suum contractum, maxime initum cum
non subdito, de prob. c. 1. de hoc plenius dico de tempo. ordi.
dilectus. In glo. alicm, ibi: hæreditas. Inno. allegat pro cõcor-
dante: sed tamen obstat, ex eo quod ibi dr̃, q quamuis de stri-
cto iure nulla actione teneantur hæredes ad monumentum
faciendum: tamen pontificis authoritate compellẽtur ad ob
sequium supremæ voluntatis, & sic permittit ibi soli pontifi
ci. Item ibi, permittit de principe, nam quod dicit pontifical',
gloss' ibi exponit. i. Papa vel epi. dic tamen q non proprie ob-
stat: quia ibi non agitur vt quis corrigatur de peccato in ordi
ne ad æternam salutem, quod tantum ad ecclesiam spectat vt
hic: sed in ordine ad conseruationem vltimæ volũtatis, quod
etiam ad iudicem ciuilem spectat: immo principaliter inter
laicos ibi §. si oliuam, vbi qui colligit oliuam immaturam, te
netur l. Aquil. sed maturam suoc dominus, cui colligẽs videt
donasse expensas, cum remunerat, non enim locus est l. Aql.
ex quo non est datum damnum, ibi tamen nihil dr̃ de remu-
neratione. In gl. pen. in fin, melius expone de plano: vt in cle.
sæpe, de ver. sig. & in eo, quod glo. dicit de denunciatione, dic
vt in seq. In glo. fi. ibi, criminosum, dic, vt statim ∫. In fi. c. glo.

hęc glo. & præcedens parum tangunt de materia denuncia-
e tionis e, sed scribentes plenius, & quia multa dicuntur in hoc
quæ possunt intelligi ex paucis: dic, q difficultas huius mate-
riæ principaliter consistit in intelligendo naturam verborũ,
vbi quæro, † quid est denunciatio f. Respondeo q potest va-
f rijs modis accipi, vt pro denunciatione noui operis, vel pro de
nunciatione quam facit emphyteuta domino: vt ∫. de loca.
potuit, & in simi. sed quantum ad propositum, denunciatio
est quædam manifestatio quæ fit vt quis de crimine corriga-
tur. Quæro an sit vna vel plures, communiter assignãtur qua
tuor species, nam alia euangelica: alia iudicialis: alia canonica,
alia regularis, dic tamen, q tantum est vnica, cum in iure for
maliter non habemus, nisi de euangelica, & aliæ non sunt spe
cies, sed quidam modi istius, vbi considera q non loquimur
hic de denunciatione prout est præparatoria iudicij, etiam ci
uilis, secundum quod dicimus, q creditor, antequam agat contra
debitorem, extra iudicium prius debet monere vt soluat, &
hoc de vrbanitate, de hoc de simonia, licet in glos. ex hoc, sed
loquimur de modo denunciationis prout est procedẽdi prin
cipiũ seu per se. & vt dixi proprie est vnica. s. euangelica, vt hic:
tamen pp intelligere scripta quæ dicunt de quadruplici, dic
vt dixi q sunt modi distincti, dr̃ enim denunciatio iudicialis:
quia in ea proceditur iudicialiter, canonica dr̃, qa a canonib.
inducitur. Regularis dr̃ respectu religiosorum inter quos so-
10 los obseruatur. † Quæro quis possit euangelice denunciare,
dic secundum glo. q quilibet non criminosus. obstat igitur
denuncianti exceptio criminis, quod intellige si perseuerat.
de hoc de testi. quoniam, & ca. in omni, secus si non perseue-
rat, etiam si ex crimine sit factus infamis, & no. 2. q. 1. si pecca
uerit. Quęro quis possit denunciari, respondeo quilibet Chri
stianus peccans, pro hoc litera ibi, frater tuus. i. quilibet Chri
stianus. Quæro cui fit. dic vt in litera. & vltimo ecclesiæ quæ
iudicat de omni peccato. Oppono ad hoc, quia hoc modo
poterit pro qualibet causa inter laicos accedi ad iudicem ec-
clesiasticum, quia actor dicet, q reus peccat in ipsum, quod
erit absorbere omnem iurisdictionem secularem, contra hanc li-
teram, cum simi. dic, q argumen. non procedit, nam oportet
q denuncians ostendat aduersarium peccare: quod non po-
test ostendere nisi ostendat, quod facit contra conscientiam, stat
11 † autem q quis habeat rem tuam: tamen non facit contra conſciẽ
tiam, vt quia ignorat. Et si dicas, q secundum hoc nunquam
erit locus denunciationi: & quia non poterit ostendi q ille fa
ciat contra conscientiam: quia de occultis alieni cordis &c. dic, q
hoc ostendetur: quia publicum scandalum est contra detinẽtem,
quo casu secundum Inno. si dicit, q non facit contra conscientiã,
sibi non creditur, si. n. constat de peccato: ita debet constare de
satisfactione 45. dist. sed illud, non ergo sufficit in hoc proces
su q probes rem esse tuam: nisi ostẽdas q ille tenet cum pec-
cato, & licet Host. in hoc contra, primum tamen verius, quia, vt pa
tet in litera, ecclesiasticus iudex cognoscit non directe, sed in-
directe ratione peccati, præmissa vera intelligo nisi allegare-
tur aliqua causa concludens iurisdictionem iudicis ecclesia-
12 stici, † quo casu laycus suo foro subijcitur: vt pacis fractæ per
iurii, & aliæ de quibus in c. cum sit generalis ∫. ti. seq. c. ex trã-
smissa, & c. ex parte B. & c. ex tenore, & c. licet, c. tit. Nã & alias
multum steti super hoc d. c. Franci. Io. Ex hoc infero, q venit
officio iudicis per actionem, pro hoc litera, ibi, ad officium
nostrum. Item, q in libello non debet peti q res restituatur:
sed q ille pœniteat, vt hic in ver. licet, ibi, reuocemus a vitio
ad virtutem. Item, q non simpliciter coget ecclesiasticus, sed
tñ per censuram ecclesiasticam: vt in lit. Et sic, si ille non cu
rat de censura, tñ non cõsequeris rem. pro hoc quod dico de
pac. c. 1. & p hoc concluditur, q non absorbet iudicium secu-
lare, competit autem hæc denunciatio fm Inn. etiam contra non
obligatum ciuiliter, vnde si reus tñ naliter est obligatus: vt
quia iurauit vel promisit dare vel facere sine stipulatione, lo-
cus est

ADDITIONES.

a Vtrunque gladium. Adde gl. in ver. celestis, in c. 1. 22. di. gl. in ver. apud regẽ, in c. causam quæ. qui fi. sint le. & in extrauag. vnam sanct um. doct in c. si duobus, de app. Innocẽ. in c. licet ex suscepto. de fo. competen. originaliter. Luc. 22. cap.

b Papa coronat. Adde Host. in c. antiqua. de priui.

c Procedit a deo. Adde tex. in c. quæsitum 23 q. 4 gl. in ver. diuinitus, in c si imperator, & in c. cum ad verum. 96 dist. Oldr. consi 69. inci. consueuit dubitari. Pe. de Anch. consi. 311. inci. tres domini magnifici.

d Et non Papa. Adde extrauagan. vnam sanctam. Ab. in c. ecclesia sanctæ Mariæ, in 5. col. de const. Ab. in c. ex gestis, in 2. col. de cle. non resi. Pe. de Anc. in repe. c. cannonum, de constitu.

e De materia denunciationis. Adde Fel. hic in pen. col. ver. circa istam denunciationem.

f Quid est denunciatio. Adde Ab. in c. 1. de no. oper. nuncia.

ctus est denunciationi,peccat.n.qui promisit,& nõ adimplet,
13 quod signa.† Ex hoc nota.ꝙ ex iuramento non datur ciuilis
actio,de quo est qõ.plene dico de insti.cum venisset.Item ex
hoc colligitur, ꝙ ex naturali obligatione tantum non datur
actio,etiam secundum canones,& hoc secundum Inn.Host.
contra,quod dic vt dixi de pactis c.1.

S V M M A R I V M.

1 *Principalis debet per se, non per aduocatum proponere factum in iudicio.*
2 *Vniuersitas,syndico iurante,dicitur iurare, vt & conuentus iurante prælato.*
3 *Aduocati officium in quibus excludatur.*

1 PAstoralis. Principalis † persona debet per se
non per aduocatum factum proponere in iudicio:primo statuit.Secũdo excipit,ibi,
nisi,decisa fuit de fine ca.pastoralis,de excep.In gl.1.
ibi,non solum per hoc soluit ꝯ seq.Opp.n.ad literam: quia ꝑ
eam vr̃ sublatum officium procuratoris,ꝯ tit.ff.& C.de proc.
& s̃.de procura.Sol.litera loquitur quando quis litigat ꝑ seipsum,quando autem litigat per procuratorem: tunc ipse pro-
curator ratione officij censetur principalis, & ipse proponit.
& hoc vult glo.& procedit hoc regulariter, qñque tamen ẽt
quando litigatur per procuratorem,præcipit iudex vt princi-
palis per se respondeat.ff.de proc.l.fin.vt quia procurator est
cauillosus,ibi l.1.& a.& est spãle in vniuersitate:quia non po
test esse commode in iudicio.Oppo.ad hoc.C.de iur.calum.
l.2.§.hoc etiam.Sol.ibi solum dr̃ ꝙ vniuersitas debet per se iu
rare,& ſm Inn.hoc fit,vt,si litigabat calumniose,timore iura
2 menti desistat.† dicit tamen,ꝙ etiam iuramentum potest ꝑ-
stare per sindicum: & tunc ipsa dr̃ iurare: quia sindicus iurat
nomine vniuersitatis,sicut prælatus iurat in animam suam,
& singulorum de conuentu.de test.caipt.2.lib.6.ita etiam re-
ctor vniuersitatis iurabit in animam singulorum vel maioris
a partis,ibi,luxuriosa,propric,vel.i.a prodiga.de dam.infe.dam-
ni.in fi.t.responsi,& in Spe.tit.1.de actore.ver.item opponit
ꝯ actorem.In fi.e.glos.idem in moniali J.c.a.lib.6.de mã per
Host.in summa.eo.§.quæ fuit necessaria,sub §.vtraque.Opp.
3 quia per hoc c.vr̃ † excludi officium aduocati,dic ꝙ excludit
in his quæ sunt facti:tamẽ de licentia iudicis supplet aduoca-
tus pro parte indiscreta vt hic,& dicit Inn. ꝙ non est malum
si tales indiscreti cogantur per alium proponere,& responde
re,quod no.& facit hęc litera,ex hoc & ex litera infert ꝯ pra-
cticam quam seruant quidam iudices qui indistincte cogũt
principalem respondere positionibus, remotis aduocato, &
procuratore,vnde vidi contingere,ꝙ quidam etiam fouẽs iu
stitiam fuit ita volutus in respondendo positionib.simplicib.
ꝙ in causa succubuit, ex hoc dic, ꝙ antequam iudex ꝑcipiat
principali,debet discutere an sit discretus,& saltem ad hoc te
netur,si excipitur,ita ꝙ si non facta discussione,cogeret ad re
spondẽdum:posset appellari, quod optime probatur hic, qđ
signa:quia scribentes non declarant.

A D D I T I O.

a Vel idest.Adde glo.2.in l.si mat.ff.de impen. Cardin in c.cumana,in 3.oppo no de elect.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesiam vendicare an quis possit.*
2 *Confessio dicitur esse triplex.*
3 *Reus si consentiat vt procedatur ex inepto libello, valet iudicium.*
4 *Libelli ineptitudo non vitiat iudicium vbi non requiritur ipse libellus.*
5 *Ecclesia an possit sequestrari.*
6 *Sententia fertur per verba temporis præteriti.*
7 *Possessio non transfertur in sequestrem,nisi de hoc exprimatur.*
8 *Actus iudicis non tollit possessionem,quæ retinetur animo.*
9 *Actiones negatoria, & confessoria dantur pro iuribus realibus.*
10 *Actionis ineptitudo est quæ apparet ex forma libelli.*
11 *Reus non debet absolui,etiam si ex processu appareat de ineptitudine libelli.*
12 *Actio si sit inepta,non intentio,proponens obtinet.*
13 *Sententia lata propter ineptitudinem an sit interlocutoria.*

EXaminata. Famosum est istud ca. & habui
in puncto in examine priuato,
& h.d.Si actor ineptam actionem proponit, absol
uitur reus:sed si postea aptam proponit,auditur,vel
magis intrinsece,tamen ad idem,in rei vendicatione, si con-
stat,quandocunque non reum,sed actorem possedisse ab ini-
tio litis,actoris intentio pronunciatur inepta. h.d. secundum
vnam lecturam quæ habet ꝙ M.intentauit rei vendicationẽ
legitur autem & aliter:vt J.primo ponitur factum decisum
Secundo ratio decidendi,ibi,actionem.Tertio decisio.ibi,vn
de,quarto protestatio. ibi, ita tamen, & finge casum iuxta se
cundum summarium sic.M. mouit litem ꝯ milites,de quib.
hic,sup ecclesia de qua hic,occasione iuris patronatus, quod
pretendebat se habere:ante autem quam proponeret libellũ,
ecclesia fuit sequestrata apud vicedominum, postea iste por-
rexit libellum in quo vẽdicabat ecclesiam militibus occasio
ne iuris patro.petens pronunciari ecclesiam ad se spectare tã-
quam ad patronum nõ ad milites,& ipsos cogi ad restitutio-
nem ecclesiæ,postea in causa induxit testes ad probandum,ꝙ
quãdo ecclesia fuit sequestrata,ipse possidebat iuspatronatus:
causa instructa fuit ad Papam remissa,qui pronunciauit intẽ-
tionem huius esse ineptam,& non procedere libellum.cum
.n.egisset rei vend.per consequens dicebat,non se,sed milites
possidere,sed retinere ecclesiam ratione iuris patro.postea in
probationibus asserebat contra,dicens,ꝙ ipse possidebat tem
pore sequestri.aut ergo possessio transiuit in sequestrum:aut
non,si sic,non poterat agi contra milites tanquam non possi
dentes,si non transiuerat:& tunc ipse possidebat,& ꝯ possidẽ
1 tem non datur rei ven.† No.ibi,super iure patro.& ibi,rei vẽ
dicationem,& ibi,ipsius restitutionem, ꝙ quis potest vendi-
care ecclesiam ratione iuris patro.& sic rei vendicatio datur
ad corporalia ratione iuris incorporalis, quod quis habet in
eis, & ꝙ quis possit ecclesiam vendicare,probatur hic, & de
excep.venerabilis.Item no.ex hoc & ex litera, ꝙ laicus vendi
cat ecclesiam,& hoc ratione iuris cadentis in laicum. s.patro
natus. Item,vbi induxeris,ꝙ quis intelligitur confiteri id qđ
ponit in capitulis super quibus testes producit,sic etiam dr̃ ꝯ
fiteri quod ponit in positionibus,de iureiu. c.fi.in 6.de cõfes.
c.5.eo.lib.sic etiam dr̃ confiteri quod narrat in libello,vt not.
2 C.de libe.cau.cum præcium,in gl.quę dr̃ non esse alibi.† Itẽ
ex hoc,ꝙ quandoque quis dr̃ ipso facto cõfiteri,est. n.triplex
a confessio a ore,rei euidentia,& contumacia,de præsump.nul
lus,in glo.quæ est no.& quod dicit rei euidentia.i.ipso facto.
Item,ꝙ propter ineptitudinem agendi repellitur agens, etiã
si de ineptitudine non constat ex forma libelli : puta, quia li-
bellus habet omnia requisita.puta nomen iudicis, actoris,&
rei,& cõclusionem,& similia,sed ex probatis & deductis po
stea noscitur ipsum non competere causæ rei:vt.s.ex eo pos-
sit ferri sententia conformis ipsi:sed ex alio simul iuncto: vt
hic,de offi.vic.c.1.iuncto eo quod ibi notabiliter dicit Inn.re-
3 pellitur autem agens,vt prædixi:nisi reus † consentiat vt pro-
cedatur ex inepto libello:nunc enim valet iudicium.C.de an
na.excep.l.fi.in glo.tres,quæ non est alibi secundum Rayne-
riũ,pro hoc quod no.Inno.de concessio.præben.cum super,
in fi.& glo.de cau.pos.cum ecclesia,in ver.iudicium,quod di
xi,repelli agentem pp ineptitudinem, procedit in causis in q
4 bus requiritur libellus:alias ineptitudo † non vitiat. ff. si cer.
peta.vinum,in glo.magna.in fi.quę est no. & procedit si ine-
ptitudo est in formalitate libelli,secus si circa substantiam:vt
hic,vnde hic etiam si non fuisset propositus libellus, sed tan-
tum facta petitio verbis, ꝑ modum postea descripta in actis,
secundum quod dr̃ de verb. sig. cle.sæpe ad hoc procedit qđ
5 hic dr̃: quia hic repelleretur tanquam ꝓrius. † Item ꝙ eccle-
sia potest sequestrari,potuit autem hic sequestrari apud vice
dominum:quia clericus erat & vicarius epi Sabiñ. hoc dr̃ de
confit.vtil.examinata.Item,ꝙ in rei vendi.requiritur, ꝙ non
actor sed reus possideat,& ad hoc quotidie alleg.habet.n.ven
dicatio duo extrema habilia.s. vnum formale, quod est pos-
sessio aduersarij,aliud materiale est.s.dominiũ agentis. C.de
alie.mu.iu.l.vna,vbi de hoc. Item nota.ibi,pronunciamus,ꝙ
sententia fertur per verba primæ personę,quandoque tertiæ,
nec vr̃ referre.ar.de conuer.coniug.dudum,est tamen differẽ
tia,quia quando per verba primę personę,præsumitur lata in
scriptis,sed secus si tertiæ,ita not.dicit Spe.de instrum.edi.§.
instrumentum.ver.item opponitur ꝙ instrumento perdito,
& de sen prola.§.iuxta,ver.non valet etiam,& ver.seq.& pos-
set dubitari an dictum sit verum,quod tamẽ satis est pulchrũ.
Ad tollendam autem dubietatem iudex proferat verbat sen-
6 tentiæ per verba primæ personæ. Item habemus notare † ꝙ
sententia fertur per verba temporis præteriti,vt hic,hoc non
tamen omnino hic colligitur: quia hæc non sunt verba sen-
tentiæ Papæ referentis,& videretur imperitus,sic pronunciãs
vt dicit

A D D I T I O.

a Confessio. Adde de materia confessionis amplissime per dominum Carbo. in discursu dictionis confessio.vbi latius tractat quam reliqui doct.

vt dicit Spe. in d. ver. Item opponitur, ille ver. potius probat ɔ̃
rium, sed bene facit §. iuxta, de sen. prola. ver. & no. ꝙ quidam
iudices errant &c. In ɔ̃ctibus autem conficiuntur instrumen
ta per verba præteriti temporis, ibi, dedit vel concessit, quod
alibi non memini, facit tamen. ff. de acqui. poss. prædia. & qđ
ibi no. Item, ꝙ Papa iudicat inter laicos, & hoc, qa causa erat
ecclesiastica. Item erat terra de patrimonio ecclesię: vt ciuitas
Sabiñ. sic & alias Papa absoluit laicum ab obligatione qua
tenetur alteri laico ex voto: quia obligatio est circa spiritualia
de voto c. 2. Item, ꝙ sententia lata propter ineptitudinem nō
est diffinitiua: quia iterato admittitur ad agendum, de hoc J.
In glo. 1. ibi, communiter a litigatoribus, hoc regulariter, in-
terdum. n. fit ab vno. s. iudice. de rescrip. olim J. de sequest. c. 1.
de hoc per Hos. in summ. de depo. §. in quibus, & in fi. de hoc
J. de depo. c. 2. in glo. 2. in fine. In glo. 2. Oppo. ꝙ non debuit ꝓ
nunciari intentio istius inepta ex eo quia possideret: quia etiã
possidenti competit actio, vt ɔ̃ commodatarium ratione de-
tentationis. ff. de rei ven. officium. glo. ibi quandoque, hoc fa-
tetur, sed dic, ꝙ hoc casu non possidet omni genere possessor
nam detentationis saltem ratione improprie dr̃ possessor,
quod autem dr̃ possidenti non competere vendicationem, ꝓ
cedit quando omni genere possidet: ita ꝙ etiã detentat: tunc
. n. repellitur ꝑ ineptitudinem, sicut fuit iste repulsus, quod
dic, vt in ista gloss. prim. ad excludendum tamen agentem rei
vend. dixerim intelligendum ꝙ omni genere possideat: intel
lige tamen sane: quia enim sufficit sola detentatio vt exclu-
datur, licet non sufficiat possessio sine detentatione. In hac glo.
ibi, possessorem potius quam custodem. glo. hæc vult ꝙ in se
a questrum a non transfertur possessio † nisi de hoc exprimat.
7 ɔ̃riũ sentit J. ib. si ipsum posuit custodem, & hoc vltimum
tenet glo. de sequestra. c. 1. facit de acquir. poss. in tereste puto
nisi, gl. ff. depositi, licet §. j. concordantur autem hic: aut. n. se-
questratur voluntarie a partibus: aut necessario, vt a iudice.
primo casu transfertur possessio in sequestrum, nisi aliud ex-
primatur, & sic primus possessor desinet possidere: retinet ta
men commodum possessionis: quia sicut non tenebatur pro
bare ante sequestrum: ita & post ea, ne iste priuetur hoc priui
legio, & quia sequestratio non fit ad hunc effectum: sed vt fa-
cilius habeatur executio sententiæ. Item ad probandam tixã
inter partes. ff. de vsufru. æquissimum, & euitatur sequestratio
per satisdationem præstitam a possessore. ff. de offi. præsi. l. se-
natus. C. de agrico. & censi. l. tibis, lib. 11. fallit in casu cle. vni-
cæ, de sequestra. vbi dico qō. 22. Si vero sequestratio fit a iudi-
8 ce, non transfertur possessio, sed detentatio, nam † actus iudi-
cis non tollit possessionem quæ retinetur animo, de hoc per
Cyn. C. de prohi. sequestratio l. j. & procedit hoc, nisi iudex ex
primat, vt transferat possessionem, & tunc transfertur, de se-
questratio. c. j. ibi confessoria, de hac & de negatoria quotidie
huc remittimur, de verborum significatione, abbate. dr̃ autē
confessoria, & negatoria inspecto sensu: vt dicit gloss. ff. si ser-
uitu. vend. l. 1. & 2. & quantum ad modum concludendi dici-
mus confessoriam. i. assertoriam: quia agẽs asserit sibi seruitu
tem competere. negatoria vera proponit verbis negatiuis in
effectu: quia proponens asserit non deberi seruitutem: & sic
negat deberi, ibi, debuit agere miles. Oppo. ad hoc, ꝙ non cō
petieri militi negatoria nec confessoria: † quia istæ actiones
9 dantur pro iuribus realibus d. l. 2. §. hæc autem actio. si serui.
ven. hic autem agebatur de iure personali. l. patro. sequestra-
to penes A. vicedominum, quo casu persona ipsius vicedo-
mini remanet obligata. Solutio. dic standum ɔ̃rio, & ꝙ non
competit confessoria vel negatoria prima, sed quasi confesso
ria: vt no. Inn. in d. c. abbate. In fin. e. glo. ex hac glo. tollitur in-
tellectus c. secundum quem summam. potest tamen legi, &
alijs modis, si quæratur qua actione potuisset agi hic, nam se-
cundum glo. poterat agi confessoria. Item in eo, quod gl. di-
cit ꝙ iste egerit rei vend. Oppo. quia vendicatio competit ad
corporalia. ff. de rei ven. l. 1. §. per hanc, & l. 2. & J. ergo non ꝓ
patronatu qui est quid incorporale, vt no. de iurepa. c. primo.
Soluit Innocen. quod potuit agere rei vend. ad ecclesiam ra-
tione iuris patronat. quod habebat in ecclesia. ff. de contra. hẽ.
emp. qui tabernas, & similiter rei vend. pro quacunque actio
ne in rem, secundum Innocent. ita quod hic comprehendit
etiam confessoriam, in hoc tamen non persistit: quia licet isti
excludantur in rei vend. tamen admitterentur in confessoria,
quod est verum secundum Innocenti. quod rei vendi. de qua
hic, non per omnia imitatur vendicationem: tamen, vt præ
dixi, illa datur pro corporalibus: hæc pro incorporalibus tan-
tum. Item non imitatur confessoriam: quia datur etiam con
tra possidentem, hoc modo, & secundum hoc oportet dici,
quod hic esset vendicatio impropria, & irregularis, & sic es-
set vna actio noua, vnde obstat, quia certi sunt modi actionũ,
inter quos iste non computatur, ideo forte propter hoc In-
nocen. non persistit: sed aliter dicat & vario modo concludẽs
quod hæc inepta dicitur petitio: quia iudex nec absoluere

nec etiam condemnare poterat, quod intellige diffinitiue, &
dic, vt sequen. glos. dic quod hæc potest dici vera vendicatio,
& datur ad corporalia. s. ad ecclesiam, intelligendo ecclesiam
prout est corpus extrinsecum circundatum in iure, de verbo
rum signifi. causa, vbi de hoc in gloss. licet in effectu detur ad
corporalia. In gloss. penultim. oppono, debuit enim ab initio
pronunciari intentionem istius non tenere, per iura allegata
in glo. ibi, vero, vsque ibi, tamen ex hoc. Sol. vt in glo: quæ di-
stinguit, quod aut non statim ab initio constat de ineptitudi-
ne, aut constat, primo casu locum habet hic, secundo casu cō
traria, & no. gloss. ex qua in meo examine dixi colligi intelle-
ctum verum huius c. secundum quem dicit Innocent. quod
10 potius hic fuit ineptitudo intẽtionis quam actionis. † Nam
Ineptitudo actionis est, quæ apparet ex forma libelli ff. si men
sor fal. mo. dixerit l. 1. §. j. quæ sic loquitur secundum Innoce.
vel quæ aliunde notorie apparet: vt no. idem Innocen. de of-
fi. vic. c. 1. ineptitudo vero intentionis est quæ apparet ex pro-
cessu, & sic fuit hic: quia ex processu apparuit quod intentio
istius erat vt in processu constantini. de quo s. c. inepta. glo. au
tem non facit differentiam inter actionem, & intentionem,
& pro glo. est litera: quia ponit hic pro eodem. ibi, actionem,
& ibi, intentionem, & quod verior sit gl. quod hæc actio fuit
inepta, dicitur in litera, ibi, actionem &c. incongruentem, &
ineptam, vnde tunc dixi quod ex hac gl. obligatur intellectus
huius c. licet scribentes hoc non declarent, sic ergo dic vt di-
cit glo. quod de ineptitudine actionis quandoque constat ab
initio. quandoque non &c. vt s. & quod actio & intentio sint
idem, patet, quia intentio non est aliud quam id quod colligi
tur esse de mente agẽtis, per quod prosequitur ius suum. hoc
autem non est aliud quam actio, quę est ius prosequendi &c.
11 Oppo. ad hoc, † quod etiam si ex processu appareat de inepti
tudine: puta, reus non possidet, non per hoc debeat reus absol
ui. ff. de excep. rei iud. l. si a te §. si quis fundum. Solu. intellige
hic ꝙ apparuit de ineptitudine, & quod de ipsa constitit acto
ri ab initio: alias si actor putauit reum possidere, non pronun
ciatur actio inepta. sed si constat de dominio, pronunciatur
actor dominus, & reus absoluitur tanquam non possideos d.
§. si quis fundum, vbi dicit Bar. ꝙ esset scribendus literis au-
reis, & de hoc §. opposuit mihi in examine maximus doctor
dominus Io. de Fantu. videtur enim ille §. contradicere huic
c. in eo, quod ibi pronunciatur diffinitiue, hic autem interlo-
cutorie absoluitur reus ab instantia, & in hoc multum insti-
tit dictus do. Io. postea inueni in eius scriptis, quod ad euitan-
dum contrarium dicit hoc intelligendum quando de inepti
tudine constat antequam liqueat de iure agentis: magis autē
quando iam liquebat, pro hoc facit ista litera, ibi, testes indu-
xeris, idest inducere volueris, pro qua tamen facit prin. c. exa-
minata causa, & sic videtur, quod fuit ad Papam remissa in-
structa, & dic quod etiam si liqueat de intentione agentis, ad-
huc est locus huic c. quando constat quod actor fuit in culpa
vt hic, sciuit enim M. cui scribebat Papa hoc capitulum, vel
scire debuit ab initio, quod non poterat ecclesiam vendicare,
ex quo ipse, vel sequester possidebat, non milites: vt s. in casu
l. 3. §. si quis fundum, licet constet reum non possidere, non
constat quod actio fuerit inepta: quia non constabat quod
actor sciuerat ab initio quod non possideret: & procedit hoc
vbi reus sciens se non possidere obtulisset se liti: tunc enim
condemnatur ac si possideret, de excep. ca. aduersario. ff. de rei
vend. is qui se. & quod dicatur se obtulisse, dic vt ibi, & hæc si-
gna: quia maxime vtilia, & per scribentes non declarata. Quæ
12 ro † peto fundum, dicens ad me pertinere iure dominij vel
quasi, & propono ad hoc actionem ex locato, deinde probo
me dominum, dicit Innocen. quod hæc actio fuit inepta, nō
intentio. ideo obtinebo, quod est singu. & videtur procedere
præsupposita differentia inter actionem, qui tamen vere non
distinguit in effectu. vt s. vnde formalius diceretur, quod hic
ex libello colligitur duplex actio. vna expressa, & hæc inepta.
alia tacita. s. rei vendicatio: & hæc apta. & ideo nimirum si ob
tinebo, vt intelligatur res eo modo quo melius valet, nam il-
la adiectio, ex locato, est superflua: ideo non vitiat. ar. de verb.
ob. qui extrinsecus. ff. de conse. dist. 4. si non sanctificatus, not.
de baptismo c. 1. dicit tamen Cal. ꝙ si reus ab initio exciperet
de ineptitudine, & actor non corrigeret libellum: expelleret
tanquam ex hoc habeat intentionem ineptam, quod placet
ar. huius c. Quæro circa hoc, peto rem iure dominij vel qua-
si, quia emi a tali, qui erat dominus, quod licet non teneret
exprimere causam, tamen ex quo expressi, si non probem, et
si aliun-

ADDITIO.

a In sequestrum. Adde Ab. in c. 2. de sequestra. poss. & fru. Cal. in c. cum olim. de resc. ip. Lud. Ro. in l. interesse. ff. de acqui. pos.

fi aliunde probem de dominio, fuccumbam, de re iud. abba-
re.lib.6. & de per hoc Ioan. And. in Spe.de emp.& ven.§.feq
13 tur.ver.quocũq;.† Quæro in eo quod dixi ꝙ hoc pronuncia
a tur interlocutorie.an hoc fit verum quod fententia lata pro
pter ineptitudinem fit interlocutoria, videtur enim ꝙ fit dif-
finitiua.ff.de act.cum Titia, vbi glo dic ꝙ immo interlocuto
ria, poteft enim ferri ante litem contefta. quod non poffet fi
effet diffinitiua.ff.quod met.cau.metum, §.fi ex facto, ibi, in-
terlocutoria, vbi op.tex.ꝙ fi prõũciatur de aptitudine, eft in-
terlocutoria, fi de ineptitudine, Bar.in l.cum Titia.dicit ꝙ eft
interlocutoria quo ad folemnitatem : quia poteft ferri fine
fcriptis, pro hoc de defpon. inpub.ad diffoluendum, fed in ef-
fectu eft diffinitiua, fi pronunciatur ius agendi non cõpetere,
fed hoc non fertur propter ineptitudinem : nã fi non fertur
propter ineptitudinem, eft interlocutoria vt hic. Ex hoc in-
fertur, quod, in cafu ifto, fi ageretur coram delegato, & pro-
nunciaret actionem ineptam, non erit functus officio, fed po
terit iterum cognofcere, de hoc in Specu.parte 1. de offi.iud.
§.defetuit. ver.quid fi proponens, & in eo, quod dixi de abfo-
lutoria ab abfolutione iudicij, dicit Bal.de iudi. fancimus, qđ
habet vim diffinitiuæ, per l.fi reus.ff.de procu.inf. de perpe.&
tempo.in fin. vnde fecundum eum ante lit.contefta.non po-
teft ferri a delegato: fed folum ab ordinario, mouetur per di-
ctum Pe.in l.fi reus, dicentis, quod ante lit.conteft. delegatus
habet officium folum quo ad condemnandum in expen.nõ
quo ad caufam principalem, quod non habet iuris fundamẽ
tum, nam delegatus in illa non habet minorem poteftatem
quam ordinarius, immo maiorem, de offi.deleg. fane.cl 2.de
offi.leg.ftuduifti.poterit ergo ferri etiam a delegato.tamẽ in
eo, quod dixi ꝙ eft interlocutoria.hoc not.Inn.& Pau.de do-
lo & contu.c.finem, & ff.fi ferui.vend.l.horum.

ADDITIO.

a An fententia lata. Adde Ab.in c.audiftis, in 4.no.de procura. Ab. in c ad dif
foluendum, in primo no.de defpon. impu. Pau.de Caft in l.de vnoquoque,
ff.de re iu.Pe.de Anc.confi.16.incipiente vifo proceffu.

SVMMARIVM.

1 *Templi præceptores poffunt agere & defendere pro fuis domibus.*
2 *Religio tollit omnem maculam.*
3 *Prælatus agens caufam ecclefiæ, an teneatur oftendere quod fit præ-
latus.*

1 CVm deputati. Præceptores templi pro
fuis domibus agere, & de-
fendere poffunt: nec ob. eis religio, quod fint igno-
ti, diuiditur in duas partes, prima refert iniuriam q̃
fiebat præceptoribus. Secunda eam reprobat. Secunda ibi, ne
2 quis. No. quod religio † tollit omnem maculam a, quod vi-
a detur velle litera: dummodo conftaret, ꝙ effent religiofi &
præceptores: tunc enim admittuntur ad agendum, non obftã
te exceptione quod fint inhabiles ex natalibus vel infamia. In
glo. fecunda, ibi, effe procurator, de hoc dic vt nota. de iur.ca-
lum. imperator. In fin. eadem glo. facit hæc gloff. cum hac li-
3 tera, ad quæftionem de prælato † agente caufam ecclefiæ, an
teneatur oftendere quod fit prælatus, & dic fufficere quod ha
beatur pro prælato, quod dico de elect. nihil, de iftis antẽ præ-
ceptoribus, quale fit eorum officium, & an ex dolo vel culpa
vel facto ipforum teneatur adminiftrator, habes hic per Inn.
& plenius per me.

ADDITIO.

a Tollit omnem maculam. Adde glo. in verbo fauore religionis in c. 2. de apo
fta.gl. in verbo difficile. in c. quantumlibet 47. dift. diffufe per Card. Alex. 56.
dift. in gl. fummæ.

SVMMARIVM.

1 *Iudices ecclefiaftici laicis conquærentibus de clericis iuftitiam exhibe
re debent.*
2 *Clericus non poteft trahi coram laico, etiam in caufa reconuentionis.*
3 *Ecclefiafticus fupplet negligentiam fecularis, non e conuerfo.*

1 QValiter & quando. † Iudices ec-
clefiaftici lai-
cis conquærentibus de clericis iuftitiam debent
exhibere, deciditur de fi.c.qualiter ĵ.de accu. Tria
fecit primo ꝑcipit. Secundo remouet impedimentũ, ibi, non
obftantib. Tertio rationem reddit ibi, ne. No. dictionem ibi:
omnino fieri prohibemus, & fic prohibetur vniuerfaliter, ex
a quo arguitur, clericum † non poffe trahi coram laico etiã in
caufa reconuentionis, fed tenentes ꝯ dicunt, ꝙ tunc non tra-
hitur, fed retrahitur, quod nihil eft, quia non acceffit in cau-
fa reconuentionis. Item poffet a cõuẽtione defiftere, fi vellet
ex toto renunciare liti. dico, de caufa poff. paftoralis, fed non a
reconuentione in qua compellitur inuitus: quia iudiciũ red-
3 ditur in inuitum. de hoc ſ.c. at fi clerici. In fi.gl.fi. fic ergo† ec
clefiafticus fupplet negligentiam fecularis non ecõuerfo: qa
ecclefiafticus fuperior eft, fuperioris autem negligentiam nõ
fupplet inferior. ad hoc 9.q.3.cum fimus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex habens confimilem caufam a iudicando remouetur.*
2 *Iudex remouetur propter fufpitionem etiam non præcifam.*
3 *Surrogatio facilius fit quam recufatio, & in quo differant.*

CAufam. Iudex habẽs confimilẽ caufam a iu
dicando remouetur, vel fic. Si iudex
habet caufam ɔfimilem fibi commiffæ, delegans
loco eius alium mittit. duo facit, primo recitat
delegationẽ. fecũdo caufam remotionis vnius delegati, & aliũ
furrogat, ibi, quia vero, & intellige, ꝙ fit magna fimilitudo,
vt in litera ibi, fimilis pene. 1. quafi, & pone cafum, vt quia ar-
chidiaconus agebat dicens fibi deberi certa iura in hoc mo-
nafterio fui archidiaconatus, quia fic erat de ɔfuetudine in
Francia, ꝙ archidiaconi haberẽt talia iura in monafterijs fuo
rum archidiaconatuum, hæc caufa fatis concernebat archid.
parifienfem datũ delegatum, quia præfumitur, ꝙ potius iu-
dicaret pro archid. quam ꝯ. tanquam fautor ɔfuetudinis. No.
2 ibi, pene. ꝙ † remouet iudex propter fufpitionem, etiam non
non præcifam. & dicit Inno. quod dicit pene, quia vix poffet
inueniri oĩno fimilis, & an fit fimilis, boni iudicis arbitrio re
linquitur, fecundum eum, quod no. In gl. 1. ibi, ad omnes cau
fas, fi fubaudis fimiles, non competunt exempla quæ fequun
tur in gl. nifi dicamus ꝙ caufa iurifpa. & caufa decimarum funt
fimiles: quia vtraque ecclefiaftica: fed hęc nimis lata exem-
tio. fi autem nõ fubaudis fimiles, fuperfluum videtur dictum
glo. & impertinens, cum hic in litera dicat de caufa fimili, ibi
ad furrogãdum. no. gl. ꝙ facilius fit alterius furrogatio quam
3 recufatio, & differunt, quia recufatio proponitur coram iudi
ce qui recufatur. de offi. deleg. fufpicionis, furrogatio petitur
coram delegante. Item, prima magis videtur grauare opi. iu-
dicis, quam fecunda: quantum tamẽn ad exemplum, quod
pofui in cafu, dic, ꝙ fufficeret etiam ad recufationẽ, propter
fufpicionem nimij fauoris, & hoc uidetur fentire litera ibi,
nimis fauorabilis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tenetur prius de præiudicialibus cognofcere.*
2 *Exceptio dilatoria dicitur præiudicialis,*
3 *Claufula vocatis vocandis, quid operetur.*
4 *Confpiratio, in dubio, eft illicita.*
5 *Lis conteftari, non oportet fuper exceptionibus.*
6 *Appellari poteft etiam ab actu nullo.*

1 EXhibita. † Iudex tenetur prius de præiudi-
cialibus cognofcere, fi autẽ facit,
vt fi lite nõ ɔte. procedit, licite appellatur. primo
petitio. fecundo commiffio. ibi, quia vero. ibi, pro
curatorem, ꝙ in eadem caufa poffunt effe plures
procuratores, quod dicitur de procurator. fi duo. in 6. Item ibi,
forma, no. quod attenditur forma dilationis, & fi non obfer-
uetur, non tenet quod agitur, de refcrip. cum dilecta. Item ibi
vocatis &c. no. de hac claufula, quæ eft magis effectus, vt inf.
dicetur, Item ibi agebãt. no. ꝙ illi qui fe opponunt electioni,
dicuntur agere: quod eft ideo: quia funt voluntarij. de hoc de
exce. dilecti. Item no. ꝙ exceptio confpirationis repellit op-
ponentem contra electum, de hoc in gl. & idem in excom-
municatione, de quo etiam in glo. Item in uerbo nolentes, ꝙ
inquifitor non tenetur recipere probationes, quod procedit
in eo cui committitur inquifitio inftructoria extraiudiciali-
2 ter, de off. dele. c. fi. fecus fi iudicialis, ut hic. † Item no. ꝙ ex-
ceptio dilatoria dicitur præiudicialis: quia præiudicat procef
fui in hoc, ꝙ oportet eam prædifcuti, & interim nõ procedi-
tur in caufa, de his præiudicialibus, ĵ. de ordi. cogn. tuam. Itẽ
ex hoc, & ex litera valde fingulari no. quo ordo iudicij, qui
habet, quod præiudicialia prædifcutiantur, non eft de fubftã
tia: nam fi omittitur, oportet appellare vt hic, de hoc in d. ca.
tuam. Item ibi. qa vero, no. qđ in dubio interpretantur, ꝙ po-
tius qs fit iudex q̃ inquifitor. fic colligit Vin. & nefcio alibi. fa
cit autẽ litera: qa licet in ɔmiffione ponat verbũ, inquirerent,
tñ fit hic interpretatio, nõ vt intelligantur inqfitores extraiu-
diciales

diciales sed iudices, potest tamē dici ꝙ hoc operatur illa clau
sula, vocatis vocandis, de hoc in glo. 2. & cum ea dicam. Item
no. ꝙ pluribus propositis &c. vt in glo. vltim. Item not. literā
ibi, reuocato in irritum, vsque ad fin. hic enim ponitur hæc
clausula extense, alibi in pluribus locis tantum decise. de hoc
dico de rescrip. significante. In fin: glo. 1. & de hac clausula vo
catis vocandis, dic vt]. super glo 3. In gl. 3. ibi: sed in modum
iudicij, non explicat glos. quare, dic vt s̃. dixi, quod hoc ope-
3 ratur clausula † vocatis vocandis, in quisitor enim non te-
tur reuocare, cum procedat ex officio, non ad instantiam, no.
Spe. de inquisi. §. 1. ver. quid sit in litera, no. & de materia hu-
ius vide etiam in ver. quid sit in litera Apostolica, in eo §. quod
procedit in inquisitione proprie dicta, quæ fit ex proprio offi
cio. quandoque tamen inquiritur etiam ad instantiam, & ꝙ
clausula prædicta faciat istos censeri delegatos, decidit Rota
dec. 388. Item si in communi forma, vbi dicitur, quod execu
tor cum tali clausula non est merus, sed tenetur assumere par
a tes iudicis, a idem no. Laudun. de rescrip. cle. 1. vbi dico, & hęc
signa. Ex hoc habes quæ fuit ratio dubitandi & quæ deciden-
di. In glo. 4. ibi: grauissimum crimen regulariter, nam in du-
4 bio conspiratio † intelligitur illicita, vt in iuribus sequentib.
quandoque tamen ex causa potest esse licita 16. qō. 7. sane. 79.
d. c. 2. pro hoc facit, quod no. Inno. de scismaticis in c. 1. & qđ
no. de verbo. sig. c. 2. & in c. constitutionum. alleg. in glo. vbi p
Archi. facit Auth. vt cum de ap. cogno. §. si quis autem. In gl.
exceptio. ibi, audiendi non sunt, pro hoc quod dixi in notabi-
libus, remittendo ad c. dilecti de excep. In fin. glos. penultim.
Oppo. ꝙ non debuerit admitti exceptio de omissione conte-
stationis, cum hæc esset causa protestationis, & in talibus pro
ceditur li. non contestat. eo. titu. clemen. dispendiosam. Solu.
hodie statur contrario, olim autem distinguebatur, an proce
deretur in hac causa nemine opponente, an aliquo opponen
te. Item an delectus esset contumax vel non. Oppo. & aliter, ꝙ
etiam non debuerit fieri contestatio in casu huius c. cum su-
5 per † exceptionibus non opporteat contestari. de offi. delega.
prudentiam §. 6. in glos. ex loco. dic, quod hic non considera-
tur contentio respectu exceptionum: sed respectu principalis
negocij: vt in litera ibi, super eodem negotio contesta. In fin.
glo. si. Opp. quod non fuerit opus instituere appellationem:
fuit enim appellatio non necessaria ex quo processus non te-
6 nebat. So. etiam ab actu † nullo potest appellari. ff. de appel. si
quis separatim]. de appel. dilecto, & dicit Host. verum esse, ꝙ
hic non oportuit appellare: sed ob. litera quæ mandat iustifi-
cari appellationem. Host. supplet ibi, maxime, quod est extor
quere hanc literam, vel secundum eum, appellatio operatur,
quod, etiam si iudices bene processerint, reuocabitur proces-
sus factus post appellationem, quod intellige ita tamē quod
appellatio sit rationabilis, & dic subtilius, quod processus hic
tenuisset mero iure vbi fuisset appellatum, vt dixi s̃. §. item ex
hoc, & ex litera, & in notabilibus, nam iste ordo, quod præiu-
dicialia prædiscutiantur, non est de substātia ita quod reddat
processum nullum: sed oportet excipi. & si omittitur exce-
ptio vel appellatio, iudicium tenet: vt hic, simile in alio ordi-
ne, vt possessorium prædiscutiatur ante petitorium, de rescri.
cum dilecta. si vero ordo peruertitur, & non excipitur, vel ap-
pellatur, vel non appellatur: non vitiatur iudicium. ff. de mi-
no. si mancipium §. 1. In gl. idem esset, & idem tenet. C. com
muni diuid. l. 2. quod no.

ADDITIO.

a Iudicis. Adde Ro. in ma. d. 32. tit. de rest. & in c. ex hoc, & in nou. d. 13. tit. de offi. deleg & Felin. super hoc c. nu. 4. B. 5.

SVMMARIVM.

1 *Instantia iudicij non perit per lapsum triennij, secundum canones.*
2 *Ecclesia est priuilegiata sicut filius.*
3 *Iura concernunt futura, & non præterita, vel pendentia.*

VEnerabilis. Legitur varie vt]. sed secun
dum communem lecturam
1 hoc dicit. Instantia † iudicij nō perit per lapsum
triennij, secundum canones. Communis diuisio.
secunda, mandamus, de eodem facto, de testi. co-
gen. venerabilis. In glo. 2. ibi: hodie non habet, ex hoc colligi-
tur vna lectura secundum quam summaui: videlicet, quod
s̃m canones non habet locum materia l. properandum. C. de
iud. licet gl. non expresse hoc dicat: sed hoc sentit, & pro hoc
quod]. dicitur in gl. ibi, quod illa l. properandum corrigatur
non colligi ut hic, & hoc quod aliud s̃m canones, tenet Inn.
de offi. deleg. consuluit, & idem no. de dolo c. fin. in gl. t. quæ
hoc aperte dicit, nihil tamen allegat. sed videtur casus de pri-
ui. cum olim. el 2. ver. iudices. In hac tamen lectura non persi
stit glo. sed aliter dicit, ibi, sed ex hac, deinde gloss. ibi, quia li-
cet, ponit aliam lecturam, quod licet instantia pereat, non pe
rit iurisdictio. hæc vera in se. quam tenet Innocen. sed non cō
uenit literæ ibi, non obstante. nam exceptio concernebat in-
stantiam, ibi asserentis instantiam, & tamē reijcitur exceptio.
tertia lectura colligitur in glo. ibi, sed ex hac, & in hac lectura
non persistit glo. vt in ea. vnde glo. ponit quartam lecturam,
ibi, sed quod per subterfugia vel cauillationes instantia erat p
rogata: ideo &c. glo. tamen non ponit hanc lecturam explici
te, sed cum hoc dicit quod hic non erat lis contestata, ab hoc
tamen de cōtestatum recedit, & sic videtur persistere in hac
lectura, & quid sit cauillatio, dicitur. ff. de regu. iur. est ea natu
ra. Et pro hac lectura est vt aduersarius non habeat commo-
dum de suo dolo. Item facit. C. de temp. in integ. petendæ, ibi
tamen loquitur de causa rest. extra. in qua, si sumeretur instā-
tia, fieret magnum præiudicium: quia nō posset ea agitari de
nouo, quod secus est in l. properandum, quinta lectura poni-
2 tur extra glo. secundum Goff. quod hic in causa ecclesiæ, † q̃
est priuilegiata sicut fiscus, quod dico de in integ. rest. ca. 1. In
causis autem fiscalibus non habet locum l. properandum, vt
ibi dr̃, sed non est verum ꝙ in omnibus ecclesia comparetur
fisco, quod dic, vt d. c. 1. Sexta lectura ponitur, quod hic audi-
tur ecclesia beneficio restitutionis, communiter tenetur pri-
ma, de hoc in Spe. titu. 1. §. restat. ver. sed hæc instantia. Oppo.
ad hanc primam: quia secundum eam oportet dicere, quod
hic ponatur ius nouum, quod tamen non apparet in litera, q̃
non vtitur verbo statuimus, sed verbo mandamus, pro hoc,
facit quod no. in c. 2. s̃. eo. Sol. in scholis alias mihi hoc occur
rit, & videtur per hoc funditus destrui hęc lect. maxime, quia
non est verisimile, quod Papa fecisset hoc ius nouum respe-
3 ctu causæ huius quæ pendebat, cum † iura cōcernant futura,
& non præterita, vel pendentia, quod dic vt de const. c. 2. & c.
fi. tamen quia minime sunt mutanda &cę. quod autem dr̃ in
l. properandum, fallit. C. vt omnes tam ciuiles quam milita-
res l. 1. vbi instantia finitur intra. 20. dies. sed ibi speciale quan-
do sumus in processu per quem sindicantur officiales, quo ta
men casu absolutus in loco officij poterit in prima conueni-
ri. ff. ad l. Iul. repetun. l. 2. vbi per Bar. quod intelligo nisi in lo
co iudicij emanassent proclamata, quod, qui vellet petere, cō
pareret intra tot dies: tunc enim, si post terminum pronūcia-
tur neminem amplius audiendum: nō audietur etiam in pri-
ma. C. de remi. pigno. si eo tempore]. qui mat. ac. pos. c. fi. qđ
dic, vt ibi dico, & si cobtinui in facto, fallit etiam d. l. properā-
dum, in aliquibus casibus, quod dic, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata super re concernente celeritatem, exceptione feriarum indultarum non obstante, executioni mandari debet.*
2 *Ordo, vt prædiscutiatur possessorium, procedit etiam quo ad executionem.*
3 *Dignitates comitatus & similes, quando transeunt ad hæredes.*
4 *Sententia an & quando possit mandari, executioni tempore feriate.*

1 SIgnificauerunt: Sententia lata super re
concernete fauorem
publicum, vel desiderante celeritatem, mandatur
executioni, non obstante exceptione feriarum in-
dultarum fauore hominum: vel vt melius conueniat ti. cum
actor & reus sunt diuersi fori, causa possessionis, & proprie-
tatis potest coram diuersis iudicibus terminari: primo poni-
tur querela. Secundo prouisio. ibi: mandamus, & infra deci-
ditur, quod quia iudices non procedebant, abbas, & mona-
chi conquæsti sunt Papæ. Not. ibi audituri postea, quod ordo
2 † vt prędiscutiatur possessorium, procedit etiam quoad exe
cutionem, vt sententia super eo lata mandetur executioni an
tequam audiatur petitorium, quod signa. Item ibi, elabatur,
habes quod officia temporalia, vt potestatum, & similium,
sunt ad tempus, quod late prosequitur Hostien. sed determi-
natum est in Authen. de defen. ciui. §. t. vbi dicitur, quod regi
men officialis non potest in eadem persona continuari vltra
biennium, quod semel fuit Paduæ in facto contra rectorem
vniuersitatis allegatum qui steterat in officio vltra biēnium,
3 hoc autem non procedit † in dignitatibus & comitatibus, &
consimilibus, nam illæ sunt perpetuæ, & transeunt ad hære-
des, de voto; licet, quædam non transeunt, vt imperium, de
electio. venerabilem, & papatus, eodem titu. licet. In glossa
prima, ibi. forum rei. Item secundum Vincen. hoc potuit fie
ri: quia agebatur possessorio, ex hoc videtur sentire, quod si
de iure spirituali agit possessorio, posset agi coram laico, pro
hoc, quia tunc causa non est spiritualis: vt nota. gloss. de iura.
calumnia. capitu. secundo, sed videtur sufficere, quod est ec-
clesiastica. l. ad officium temporale, ibi, diffinitiua, contra
notatur de

notata de test.ſpo.cum ad ſedem,in glo.penul,in fin.& dic,vt
ibi,& de ſequeſt.clem.1. In glo.2.ibi,& hoc locum habet,ex
hoc colligitur ſecundus ſummarius ibi,& ſi aliquis,not.hic,
glo.pro intellectu l.nulli,vel ſecundum Inno.illa l.habet locũ
durante cauſa proprietatis: tunc enim non poteſt litigari de
poſſ.& ecõtra.& hoe coram alio iudice,ſed, vna finita,de alia
poteſt cognoſci ab alio.communiter tamen intelligitur l.nul
li ꝙ idem in cauſa finita,pro dicto tamen Inno.eſt quod not.
de ſequeſt.cap.primo,in gloſſ.3.de hoc in Specula.de reſcrip.
præſen.§.vltim.uet.item quod facit,& ibi per Ioann.And.dic
quod l.nulli,ſolum probat, quod quis non debet impetrare
iudicem, alium ſuper poſſeſſione: alium ſuper proprietate,
& hoc dicitur hic in glo,ibi,& ſi aliquis,non probat autem il-
la l.aliquis quando a diuerſis fit impetratio:vt fuit hic:ibi,cũ
conuentione,quod non fuit hic,de hoc tamẽ,an clericus poſ
ſit coram laico reconueniri,dic,vt ſ.e.at ſi clerici.In glo.ſi.dã
tur & aliæ ſol.dicit etiam Guil.Naſo ꝙ non admittitur exce-
ptio feriatum:quia communitas litigabat p ſindicum: & ſic
non impediebatur ad vindemias,& dicit ſe fuiſſe aduocatum
in hac cauſa hanc ſolu.etiam tangit hic Inn.non tamen affir-
mat.& ꝯtra tenet de ſindi.c.ſi.& dic,vt ibi. ipſe autem Inn.ali
ter ſoluit, ꝙ hic non admittitur exceptio: quia agebatur de
cauſa regiminis publici, & ea q̃ ſunt publicæ vtilitatis expe-
diuntur tempore feriato,ſicut cauſæ fiſcales.C.de feri.publi-
cas,dantur & aliæ ſol.ſed ſufficit ſol.glo.iuncta cum hac Inn.
ꝙ admittitur exceptio: quia res deſiderabat celeritatem, &
agebatur de fauore publico:generaliter autem,cum quæritur
4 † an ſententia poſſit a mandari executioni tempore feriato.
a Azo de tamig. in quæſtione diſputata diſtinxit, ꝙ aut quærit
de actu iudicis:aut partis, vt nuncii exequentis.ſi iudicis: aut
ſunt feriæ in honorem dei:& non poteſt:vt in gloſ.aut in fa-
uorem hominum: & idem,niſi ſit res tempore peritura: vt
etiam in glo.vel alius caſus ſpecialis de quibus caſibus not.ff.
de feri.l.1.J.de feri.c ſi.ſi de actu partis,diſtingue eodem mo-
do:aut de feriis in honorem dei,& non poteſt exequi,niſi ſit
caſus ſpecialis.C.de feri.dies,aut fauore hominum: & poteſt
exequi,cum actus nuncii exequentis ſit potius facti quam iu
ris,& hoc in ciuilibus.In criminalibus autem etiam idem,ni
ſi publicus latro vel populator agrorum, contra quos proce-
ditur omni tempore.C.de fer.l.ſi.reperiuntur etiam feriæ re-
pentinæ.de his etiam dixit idem, ac ſi fauore hominum ſint
indicta, die melius, ꝙ illæ comparantur feriis in honorem
dei.vt no.de ver.ſig.cle.ſæpe,in gl.ſicut eſt.Et de materia exe-
cutionis ſententiæ in Spe.de feriis.§.2.ver.pono.

ADDITIO.

a An ſententiã poſſit.Adde Spe.ti.de li.ob.in §.nunc dicendum ver, 15.arch,
in c ſicut.2.q.1.doc.in l.dies feſtos C.de feriis Fede.de feriis conſi.159.inci-
piente,quæſtio noſtra.

De foro competenti. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Fori,tam in neutro, quam in maſculino genere ſumpti,ſignificatio*

a Quæro quid eſt forum a.† dic ꝙ accipitur varie. quandoq;
1 forum idem quod territorium b, quãdoque idem quod mer
b catum ſeu nundinę,quandoque habemus in maſculino, hic
forus; & tunc quandoque dicitur locus vbi calcantur vuæ,
quandoque locus vbi exercetur iudicium,de verb. ſig. forus,
quandoque pro ſpacio plano in parte ſuperiori nauis,vbi ſtãt
marinarii, quandoque pro foramine quo emittitur remus.
quantum ad propoſitum,hic accipitur pro territorio,vt ſcia
tur quid ſit forum.i. territorium competens vbi poſſet quis
conueniri,poſſet etiam accipi pro loco iudicii,ſed prima acce
ptio videtur magis propria.

ADDITONES.

a Quid ſit forum. Adde Hoſt.in ſumma huius tituli.
Forum. Adde de materia fori per Spec.in ti.de cita.in ſi.& per Barth. in di-
ſcurſu dictionis forus.
b Idem quod territorium. Adde l.pupillus in §.territorium ff.de ver.ſig.vnde
tota diœceſis dicitur territorium epiſcopi,vt in ca. omnes baſilicæ.15.q.7.

SVMMARIVM

1 *Clericus coram ſuo epiſcopo conueniendus eſt.*
2 *Conſilium vbi ſapiat licentiam,& ſic conſenſum.*

1 SI quis.† Clericus conueniẽdus eſt coram
ſuo epiſcopo.In glo.1.ibi de licen-
2 tia epiſcopi,vult ergo gl.ꝙ † conſilium hic ſa
a pit a licentiam,& conſenſum,pro hoc de of.
deleg.uenerabili,& nota.de elect. cum in ve-
teri.In glo.ſi.immo tenet in cauſa criminali
epiſcopi,presbyteri,vel diaconi.15.q.7.ſi autem, de hoc in d.
c.iudices,in glo.

ADDITIO.

a Conſilium hic ſapit Adde Io. An.in regula nullus,de reg iu li. 6.in mercu.
Ab.in c.olim.in 3. col.de arbi. Cy.in l.ad quod pauperibus.C.de epi.& cle.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſecularis,ſi per ſe diſtringit clericum,debet excommunicari.*
2 *Iudicis nomine intelligitur de ſeculari.*
3 *Argumentum a contrario ſenſu non habet locum vbi reperitur cõtra-
rium in iure determinatum.*
4 *Laycus non poteſt cognoſcere de cauſa clerici, etiam in cauſa recon-
uentiionis.*

1 Nullus.† Si iudex ſecularis per ſe diſtringit clericum,
debet excommunicari, & habetur pro palea.
11.q.1.c.2.Primo ponitur dictum.Secundo pœna non paren
tis:ibi,quod ſi.In glo.1.Oppo.quia litera ibi, nullus iudicum,
videtur velle, ꝙ clerici per nullum iudicem diſtringantur, &
crimina remanebunt impunita,metu contrarii.glo.ſoluit.ex
2 hoc videretur colligi,ꝙ † nomine iudicis a intelligitur de ſe-
a culari,in contra de ſen.excommun.ſi iudex laicus, lib.6.alias
fruſtatorie adderetur illud verbum, laicus tenendo tamen
primum,dic,ꝙ procedit ex eo,quia communiter iudices ec-
cleſiaſtici ſunt prælati; ideo non vocantur vocabulo iudex,
ſed epiſcopus vel archiepiſcopus,facit pro hoe tex.c.decerni
b mus.de iud.& c.qualiter.eo.ti.In glo.2.ibi;ſcholares b, habet
reſpectum ad eccleſias in quibus eſt de more,ꝙ pueri diſcen
tes grammaticam conuerſantur in eccleſia, & ſeruiunt tan-
quam clerici,quod tamen dicam ſtatim.J.ibi,ſeruientes,etiã
non clericos; vult litera,& ſentit glo.quod intelligunt aliqui
de conuerſis,de ſen.excommu.paro,dic idem de non conuer
ſis,dummodo ſint ſeruientes perpetui.89.diſt.iudicatum.11.
q.1.c.a.de hoc in Spe.de compe.iud.adi.§.t.ver.27. & de offi.
dele.ſignificantibus,facit de priuil.& per exceptionem,lib.6.
ibi,perpetuo oblatus.In glo.2.in ſi.all.quotidie hæc glo.ꝙ ar.
3 † a contrario ſenſu c non habet locum vbi reperitur contra-
rium in iure determinatum,de hoc de ele.publicato, & hoe
vult hic glo.in eo,quod dicit hic vacare,hoc arg.per c.ſignifi-
caſti.quaſi dicat,ꝙ ibi contra dicitur,poteſt etiam dici, ꝙ nõ
vacat argum.quia de permiſſu epiſcopi.i.ex delegatione eius
iudicat laicus de cauſa clerici,quod intellige vt ſ.ti.1.decerni
mus,hęc tamen eſſet nimia reſtrictio.vnde intellige alteram
de præmiſſis.In gl.vbi,ibi conuentionis,dic,vt ibi dixi, & fa-
4 cit hæc litera pro eo,quod ibi dixi,ꝙ etiam in cauſa reconuẽ
tionis non poſſit laicus cognoſcere de cauſa clerici,quia hic
non tantum prohibet clericum trahi,ſed diſtringi vel condẽ
nari,quæ verba comprehendunt etiam cauſam reconuẽtio-
nis,ad hoc tamen poſſet dici,ꝙ hic videtur loqui de crimine
in eo,quod dicit,diſtringere,ſed contra facit ibi,condemnari
ꝙ concernit etiam cauſam ciuilem.

ADDITIONES

a Nomine iudicis. Adde tex in contrarium in.c.cum ſpeciali. de ap. vbi tãtum
comprehenditur iudex eccleſiaſticus,& non ſecularis,appellatione iudicis.
idem habetur in c.apertiſſimi.C.de iud.facit c.ſi iudex laicus,de ſen.ex li.6.
b Scholares.Adde c.non dubium.de ſen.excomm.
c Argumentum a contrario ſenſu.Adde gl.in ver.obſeruare,in cle.3.de ſen.ex.
& in c.1.de ma.& qua.li.6.in gl.2.& gl.in c.ſciendum.8.q.1.

SVMMARIVM.

1 *Iudex attendi debet potius ratione domicilij, quam rei.*
2 *Forum an quis ſortiatur ratione rei mobilis.*

Sane. Ratione rei ſortitur quis forum.pars rubricæ de ar
1 bi.c.1.In ſi.Op.ꝙ debeat † potius attendi iudex rõ
ne domicilii quam rei.de reſcr.dilectus.el 2.vbi de hoc. C.de
præſcriptio.lon.tem.l.ſi.in ſi.Hoſt.dicit,ꝙ qñ res litigioſa eſt
alibi;iudex domicilii non eſt competens; vt in d.c.dilectus,&
dicunt alii contra,vt Inno.in d.c.dilectus,& dicunt aliqui,ꝙ
eſt in optione rei coram quo conueniatur, quod tenet Goff.
in ſumma eo.§.item ſortitur quis forum ratione rei.moue-
tur per quandam partem rubricæ. C. vbi in rem actio. quam
addit.

addit. sed hodie nō habetur alli, quod est in optione actoris,
& hoc tenet Cyn. C. vbi in rem actio. l. fin. & Ioan. Cal. hic, &
hæc vera. & probatur in d. l. fin. de præscrip. lon. tempo. quod
autem iudex domicilii cognoscere, probatur, infra cap. fin. de
3 iudice ratione rei, probatur hic. † Quæro, an ratione rei mo-
bilis sortiatur quis forum, communiter dicitur quod sic: vt
not. in d. l. fina. vbi in rem actio. vbi gloss. & Cyn. & infra cap.
fin. vbi etiam glo.

S V M M A R I V M.

1 *Casus in quo actor recusat iudicem.*
2 *Delegatus ab ordinario non mandat suam sententiam executioni.*
3 *Iudex recusatus quando possit causam committere.*
4 *Actor an possit recusare iudicem quem adijt.*
5 *Delegatus quo casu possit sententiam exequi.*

Si quis contra Coram proprio episcopo debet cōueniri clericus: & si episcopus re-
cusetur, dabit delegatum non suspectum. Primo prouidet reo.
Secundo actori, ibi, aut si. & ibi primo prouidet circa delega-
1 tionem, secundo circa executionem, ibi a quibus. † Nota ca-
sum in quo actor recusat iudicem, quod dic, vt inf. & est sin-
gularis. Item quod recusatus habet iurisdictionem in hoc quod
2 causam committit, quod etiam dic, vt infra. † Item quod de-
legatus ab ordinario non mandat suam sententiam executio-
ni. In glo. secunda oppono, quia non datur executio nisi cau-
sa cognita. de re iud. de cætero. C. si contra ius vel vtil. publi.
& si non cognitio. metu contrarii glo. exponit executor &c.
In fin. eadem glo. sunt aliæ opin. Vincen. enim & Hostien. te-
nent, quod ad archiepiscopum: nec ob omissio medio: quia
medium scilicet episcopus, est extinctum propter recusatio-
nem, pro hoc de offi. delega. si is cui. & cap. a subdelegato. lib.
6. hoc tenet Specula. de appel. §. nunc tractemus, in fi. primæ
col. pro hoc de appel. dilectus, & hoc videtur sentire Ioann.
And. qui reprehendit glossa. in eo, quod dicit appellandum
ad episcopum, vt committat, poterit enim committere ma-
gis suspectis quam sint primi, & tamen non licebit tertio ap
pellare. Item si committeret duobus, & ferrent diuersas sen-
tentias, esset in optione episcopi approbare quam vellet, de
re iud. cap. fina. quod est præiudicium recusantis. Item contra
glo. est quod not. gloss. secunda, quæst. 6. placuit. 11. q. 3. prima,
plalmma. Alii distinguunt, an sit probata recusatio, & appel-
labitur ad archiepiscopum: quia episcopus non posset com-
mittere. de offi. delega. iudex. lib. 6. an nondum probata, & est
vera glo. Ioan. de Liga. tenet glo. quamuis enim sit recusatus,
facit medium, & hoc placet, sed quia ipse non respondet con
trariis: dic primo, § quod possit recusatus committere quan
do est ordinarius, probatur hic. & de appel. cum speciali, nec
procedit distinctio cap. iudex, quæ loquitur in delegato, cuius
iurisdictio facilius tollitur quam ordinarii. Ad rationes Ioā.
And. ad primam dic, quod nullum præiudicium est si com-
mittit deteriorem, poterit enim pars, quæ habet suspectum,
recusare, & si grauabit, appellare, nec ob. quod tertio non li-
cet appellare: quia immo etiam milies super diuersis articu-
lis. de app. directæ, & c. ex parte, hic autem articulus est diuer-
sus a præcedentibus. Ad aliud quod recusatus poterit appro-
bare quam sententiam vellet, dic quod immo non, cum nō pos-
sit iudicare, & videtur iudicare alterum approbando, sed pote
statem approbandi cōmittere non suspecto, ex hoc verificaē
glo. quæ est notabilis, quod licet ordinarius sit recusatus, etiam
si sit probata suspicio & pronunciata, non desinet esse iudex
quo ad hoc, vt possit committere. In glo. a. in fin. Op. quod actor
4 † non possit recusare iudicem, cum, eo ipso quod eum adiit, in-
telligitur approbare, de re. iud. inter. & quod ibi no. facit regu
la quod semel. de regu. iu. lib. 6. solu. intellige quod recuset ante-
quam adeat cum effectu: vt quia ibit ad episcopum, & dicet,
quod vult talem conuenire. Sed, quia episcopus est sibi suspectus
petet causam committi. Et si episcopus vult quod cognoscatur
de suspitione, procedetur: vt in ca. cum speciali & secundum
hoc intelligo quod hic dicitur in glo. & hoc procedit secun-
dum primam expositionem huius glo. vel secundum aliam
expositionem ibi, vel sic intellige quod actor recusauit executo-
rem, intelligendo quod erat datus sine suo consensu. In sen. glo.
ibi, non credo, cum hac glo. tenet Inno. de offi. or. cum ab ec-
5 clesiarum, dans theoricam. i. doctrinam, quod delegatus † potest
exequi sententiam per iurisdictionem quam habet, sed non
quo ad ea quæ non potest: vt est dare veram possessionem: vt
in hac glo. primum tenet idem Inno. de arbi. innotuit, quod cō
munius tamen tenetur per legistas. Bar. in l. a diuo. alig. glo. di
stinguit, quod aut loquuntur de interlocutoria, aut de diffinitiua
primo casu procedit primum, secundo secundum. Io. Cal. te-
net eum glo. dicens eam æquam: maxime quando delegans
habet iurisdictionem, vt delegatus, qui forte reuocabitur an-
te causam finitam. & sic, si delegatus non posset exequi, opor
teret recurri ad appellationem: quod esset graue, & licet pessi-
mus hoc tenere de æquitate, alia tamen opi. verior est, quod dele
gatus non a principe non exequitur. & melius iure probatur,
pro gl. tamen videtur facere de offi. deleg. ex literis, sed ibi lo-
quitur de legato cui mandata est executio. dic, vt ibi.

S V M M A R I V M.

1 *Laicus pro rebus ecclesiæ coram quo iudice conueniatur.*
2 *Actor sequitur forum rei.*
3 *Forum sortitur quis ratione rei.*
4 *Actio ex legato est personalis.*
5 *Actori standum est quo ad litem ordinandam, non quo ad intentionem fundandam.*

1 Si clericus † Laicum super rebus ecclesiæ vel clerici
quas dicit proprias debet conueniri co-
ram iudice suo: Primo thema. Secundo determinatio. ibi: nō
debet. Tertio ratio. ibi: cum actor. Quarto exceptio. ibi: licet.
2 Nota primo, quod actor § sequitur a forum rei. ad hoc quotidie
a allegatur hic, & J. eo. cum sit. Item nota, quod ex consuetudine
potest variari forus: vt hic in fine. Nota ibi, non ecclesiæ aut
clerici, a contrario, quod si laicus conuentus fatetur rem esse cle-
rici vel ecclesiæ, conuenietur coram ecclesiastico, quod dic,
b vt J. Nota, quod res clericorum a gaudent eodem priuilegio cū
rebus ecclesiæ, de hoc de vi. & ho. ele. c. fi. Opponitur ad præ-
3 dicta, quod indistincte laicus † debeat trahi coram ecclesiastico,
ex quo asserit rem esse ecclesiæ vel suam: quia ratione rei sor-
titur quis forum. s. c. fane. dic illud procedere quando non ne
gatur rem esse ecclesiæ vel clerici. secus si negatur: vt hic, & di
cit Inno. idem. l. quod poterit agi coram ecclesiastico si agatur ex
legato vel locato vel similibus, quod signa. Host. dicit, quod hoc
contradicit literæ, nisi ratione priuilegii vel consuetudinis aliud
dicatur. Io. Cal. dicit se non credere quod Inno. intellexerit cū
agitur simpliciter ex legato vel locato contra laicum, nisi al-
legaretur violentia. vel fraus, vel minus legitimus cōtractus:
vt no. Inno. inf. c. cum sit. Et quia scribentes non explicant dif
ficultatem, dic contra id quod dicit Innoc. de legato est: quia
4 actio † ex legato est personalis, tanquam quæ datur ex contractu
contra obligatum ff. de act. & ob. l. actionum genera. §. ex cō-
tractu. pro hoc quod dico J. c. ex parte. dic defendendo Inno.
quod procedat applicando dictum suum literæ. s. in actione loca
ti, quam intentat clericus contra laicum de rebus ecclesiæ vel
clerici, & laicus fatetur ita esse, quod est ecclesiæ vel clerici:
tunc enim actio locati, licet personalis: tamē quia in rem scri
pta, vult dicere: quia ad rem intentatur: alias diceret male sim
pliciter quod actio locati sit in rem scripta: quia de sui natura est
mere personalis, & hoc probatur in exemplo sequenti quan-
do dicitur agi in rem pro legato quo ad sortiendum forum,
censetur realis. J. eo. ex parte. vbi probatur secundum ea quæ
ibi dico, cum autem agitur realiter de re ecclesiæ, cognoscit ec-
clesiasticus: vt prædixi & hic probatur, de eo autem qd dicit
Inn. de legato minus dubium: quia pro re legata competit
actio in rem. C. communia de leg. l. 1. & sic, si non negatur le-
gatum, potest agi coram ecclesiastico, & hæc nota; quia sæpe
accidunt, & vidi magnas altercationes, & sic consului. Quæro
circa hoc, eo casu quo laicus negat rem esse ecclesiæ, quid tiet
videretur enim standum dicto actoris qui fatetur in prin. litis
de test. ipo. cum ad sedem, in gl. dic contra, & quid de hoc di-
scutietur secundum notata J. ea. cum sit, & cum dicitur stan-
5 dum † actori, illud verum quo ad ordinandam litem. nō quo
ad fundandam intentionem, & pro eo, quod dixi, quod de hoc,
an res sit ecclesiastica discutietur, hoc tenet Vinc. & pro hoc
facit, quia iudex cognoscet an sua sit iurisdictio, de rescrip. su-
per literis.

ADDITIONES.

a Res clericorum gaudent. Adde gl. in ver. obligata, in c. ex literis, de pig. gl. in c. similiter. 16 q. 1. Ant. de But. in c. 1. de consu. & in c. non minus, in 3. no. de immu. eccle.

a Actor sequitur. Concor. tex. in l. fi. C. vbi in re ac. in c. si diligenti. isto ti. quod est verum in contentiosis Pe. de Anch. in Reg. ea quæ fiunt a iudice. li. 6. in l. fi. C. de emancip. Item verum siue actor sit clericus siue laicus. nisi in certis casibus. Spe. in ti. de comp. iud. additio. §. 1. Item verum quo ad dissolutionē contractus l. a. C. vbi & apud quem.

S V M M A R I V M.

1 *Feudi quæstio per quem debeat terminari. & n. 2.*
3 *Dominus feudi iudicat inter vasallos.*
4 *Iudex aliquando non recusatur, licet sit dominus rei.*
5 *Laicus ex consuetudine anglicana potest in qualibet causa trahi coram ecclesiastico. & nu. 6.*

Ex

EX transmissa. Legitur varijs modis,& surgit varietas,quia non apparet cui Papa loquatur. Item non apparet, quod voluerit isti dare potestatem. surgit etiam varietas propter verbum ecclesiæ tuæ: vt j. dico. sed
1 quo ad effectum principalem.h.d.Quæstio† feudi debet per dominum terminari: vt hic etiam laicum,etiam inter clericos:vt in c.seq. Et si dominus feudi est negligens,supplet ordinarius,h.d.cum seq.primo them. secundo decisio. ibi per dominum ecclesiæ tuæ,alia litera habet, trecensis ecclesiæ. prima communior. Nota ibi,sub debito fidelitatis.de iureiuran. ego. N.& c.veritatis,& tunc præcipitur sub debito iuramenti,vt facit rector vniuersitatis,quo casu non parës potest condemnari tanquam violator iuramenti,licet non incidat in periurium,nisi in præcepto exprimatur,quod contra ueniens
2 incidat.Nota,quod ordinarius† assignat terminum domino feudi intra quem causam terminet:alias ipse supplet pro hoc s. ti.i.cæterum,& colligitur hoc,intelligendo,quod iste cui scribitur,non fuerit delegatus,de quo j. Nota casum in quo Papa committit causam ad instantiam clerici contra laicos, & sul litur,intelligendo quod videtur, de quo in litera, qui erat actor esset clericus,quod tamen hic non probatur,& potius videtur quod fuerit non clericus,ex quo istud non exprimitur, quod esset clericus,de transactionibus. ex literis, hoc tamen cessante adhuc colligitur quod Papa committit causam cō
3 tra laicos,& de hoc in gl.† Nota. quod dominus feudi [b] iudicat
a inter vasallos: vt in summario, & supra ti.i.cæterum.† Not.
4 quod non recusatur iudex licet sit dominus rei.nam illi erāt milites ecclesiæ,& tamen prælatus ecclesiæ iudicat de causa.de hoc dic vt j.vt lite non contest.accedens,el secundo. In gl. i. in fi.hæc glo.procedit intelligendo,quod iste cui scribitur factus fuerit delegatus,quod tamen non colligitur ex litera, neque hic neq; in antiqua,& dicit Host.quod cognouit tanquam ordi-
5 narius,& secundum † consuetudinem anglicanam: quæ habet quod in qualibet causa laicus possit trahi coram ecclesiastico.hēc in eo,quod glo.dicit,quod forte iste.R.erat clericus,dic vt sup.quod potius litera innuit,quod erat laicus,quædam alia circa hoc scribū tur hic,ex quibus inuoluitur intellectus.c.quod dic vt in sequenti contrario. Opp.ad hoc,&ad literam, quod Papa non debuerit se impedire de iurisditione domini feudi,qui erat laicus s.c.proxi.de appel.Romana.§.debet.libr.6.sol. litera legitur varie, vt præmisi.vno modo, quod dominus de campis erat dominus istorum militum seu superior ratione feudi:sed cū hic milites etiam erāt vasalli ecclesiæ,cui præerat iste cui scribitur, & sic negligente domino feudi immediate debet prælatus istius ecclesiæ tāquam superior dominus feudi supplere: vt sic sit sensus,quod istud erat feudum subordinatum, quia dominus de campis recognoscebat,pone, multas villas in feudum ab isto prælato, & infeudauerat aliquos de istis militibus, & hic intellectus planus est,sed diuinat.legitur,& aliter,quod milites non erant vasalli ecclesiæ etiam mediate,sed alia rōne erāt subiecti ecclesię.pro hoc facit litera ibi,militum ecclesię tuæ.i.in qua tu cui scribitur es prælatus,& tunc est sensus, quod iste tanquam ordinarius supplet negligētiam domini feudi, alia tamen litera ibi ecclesiæ tuæ, est trecensis ecclesiæ: vt dixi in tex.& tunc oportet dicere,quod iste cui scribitur supplet tā quam delegatus:alias nō potuisset se impedire:sed adhuc ob. quia cum isti milites essent laici,non debuerunt trahi coram
6 ecclesiastico.ad quod potest dici,quod hoc procedit secundum consuetudinē anglicanam:vt s.& sufficit,quod de hoc non fit altercatio in litera.vnde verbum ecclesiæ tuę,potest dici,quod erat de temporali iurisdictione ecclesiæ, quo casu iudex ecclesiasticus cognoscit.de appellatione. si duobus.

A D D I T I O.

a Dominus feudi. Adde c.imperialem.de prohi.feud.ali.per Fede.Inn.in c. cū ab ecclesiarum.de offic.or.

S V M M A R I V M.

1 *Laicus quo casu iudicet de clerico iure proprio.*
2 *Episcopatu vacante an succedat capitulum in iurisdictionalibus.*
3 *Episcopatu paduano vacante an succedat capitulum in potestate magistrandi.*
4 *Episcopatu vacante non succedit capitulum in concernentibus fructus, puta in collatione beneficiorum.*
5 *Dominus feudi etiam laicus supplet negligentiam ecclesiastici in causa feudi, de iure speciali.*

VErum quoniam. Summa vt sup. cap. prox.primo thema. secundo dispositio in certum casum, ibi: statuimus. Tertio in alium,ibi:alioquin. Not.ibi propo
1 situm,intelligendo,quod esset clericus,casum† in quo laicus iu
a dicat de clericis, [a] iure proprio, & hoc in causa feudi. quod dic, vt in seq.contrario. Oppo. ad hoc, & ad literam quod Papa non debuit permittere clericū in causam duci corā laico, quod tamen permittit. j.in fin.solu, contrarium procedit, intelligendo,quod præpositus esset clericus:& tunc dic speciale ratione feudi.& est casus singularis,vt prædixi. secundo modo legitur,quod præpositus erat laicus.ita intelligit hoc c. Arch. de cleri.coniug.c.vni.lib.6.sed præcedens communior. In gl. j.in fi. Oppo. quod non debuerit expectari quod episcopus esset
2 consecratus.quia † vacante episcopatu succedit capitulum in iurisdictionibus.de maio.& obediē. cum olim.dic quod istud.i. cognoscere de feudo, pertinet ad episcopum, non iure communi. sed speciali ratione feudi, & in talibus non succedit capitulū nisi succedat in his, quæ pertinent de iure communi pro hoc facit quod nota.de maio. & obed.cap.vni.lib.6.&
3 est signandum. Ex hoc enim infertur ad quæstionem.an† va
b cante episcopatu [b] paduano succedat capitulum quo ad potestatem magistrandi seu doctorandi,quā potestatē habet episcopus ex priuilegio apostolico imperiali & antiqua consuetudine. dic quod non, nisi aliud habeat consuetudo vel priuilegium. pro hoc etiam facit illud quod dicimus. quod in his quæ
4 concernunt fructus non succedit capitulum: † puta in collatione beneficiorum. ne sede vacan.c.vni lib.6.& sic non succedit in omnibus.& hoc de collatione procedit quando collatio spectat ad episcopum tantum. secus si ad episcopum & capitulum.ne sed.vacan.c.vni.lib.6.Ex hoc in simili dicit Io. And. quod si feudum esset commune episcopo & capitulo succederet capitulum. quod not. In glos. 2.ibi, confirmatus, idem si non confirmatus, eo casu quo administrat ante confirmationem:vt de electio.nihil,secundum Goff.& alios cōtra hoc est quod no.abbas in dicto cap.nihil. §. cæterum. vbi dicit,quod electus qui administrat,vt ibi,non potest exigere iuramenta a vasallis. dic, quod etiam hoc præsupposito pro vero,tamen nō obstat,quia aliud in exactione iuramenti, quod non est proprie iurisdictionis. aliud in iurisdictione cognoscendi de feudo,quod ei licet,sicut & alia de quibus de elect. is cui.lib. 6. In gloss. penulti.ibi, secularis iudex, hæc vera. Et
5 hoc verum de iure communi:sed in causa† feudi supplet dominus feudi etiam laicus negligentiam ecclesiastici de iure speciali.de app.romana.§.debent.lib. 6. Oppon. ad hoc & ad literam.quia facile poterit vasallus euitare cognitionem domini feudi,negando esse feudum.ipse nanque dominus feudi tunc tantum cōgnoscit quando cōstat quod est dominus supra titu.j.cæterum. vbi dixi.so.Hostē.quod paratum est remedium contra negantem,quia cadit a feudo:vt no. in capit. cæterum.Item non stabitur illi allegationi : seu negationi : sed discutietur an sit feudum,secundum Hostiensem. quod forte posset procedere quando facile de hoc potest cōstare. quo tamen casu nō cognoscet ipse dominus tanquam in hoc suspectus: vt dixi in c.cæterum.& dic vt ibi.

A D D I T I O N E S.

a Laicus iudicat de clerico. Adde doct.in c.solitæ.de maiori.& obe.
b An vacante episcopatu. Adde Abb.& Io.de ana.in c.ad abolendā.de hære. Abb.in c.tuæ.de cleri.non resi. Ab.in c.cum apostolica.de his que fi.a prælat. Domi.in c.1.in 2.col.de ma.& obe.li.6.Fed.de se.consi.30.inci.an capitulū. sede vac.

S V M M A R I V M.

1 *Clericis iniuriantes dicuntur sacrilegi.*
2 *Sacrilegium unde dicatur, & qui sacrilegi.*
3 *Ecclesiæ subuenitur propter fraudem iure speciali, quia comparatur minor.*
4 *Vsurarum crimen an sit ecclesiasticum.*
5 *Secularis non iudicat de crimine hæresis.*

1 CVm sit generale. † Qui iniuriantur clericis sacrilegi sunt,& in vtroque foro cōueniri possunt.primo,ponitur regula,secūdo dictū cū causa,& rationibus,ibi verum. No.ibi maluerint,quod cum quis habet plures iudices,optio est actoris coram quo agatur,pro hoc de epi. & cleri.l.cum clericis.in princ.de episco.audi.l. decernimus, fallit in authen.habita.C.ne filius pro.pa.quod dic,vt dico inf. co.
2 si diligenti. † Nota, quod sacrilegi [a] dicuntur omnes qui
a male faciunt ecclesijs, vel clericis, & sic dicuntur, quia læ-
dunt

A D D I T I O.

a Sacrilegi. Adde clem.si quis suadente.de pœn.Inno.in c.cū pro causa.de sen excom. Pet de Ancha.in c.felicis,de pæn.lib.6.

dunt sacra dicitur enim sacrilegium quasi sacra lædium J.ca.
conquæstus. In gloss. vlti. ibi, raptores, vult dicere, quod non
indistincte potest clericus trahere laicum coram ecclesiasti-
co, eo, quia dicat laicum sibi male facere: alias hoc ponet fie-
ri pro debito pecuniario, sed debet secundum glossam hic in
telligi de malefactoribus: quia ex hoc efficiuntur sacrilegi: pu
ta qui rapiunt res ecclesiæ, & secundum hoc in litera ibi, qui
a sacrilegi dictio qui,[a] stat restrictiue. pro hoc quod no. de cle-
ri. non resident. c. vltimo. si autem poneretur pro quia: tunc
litera probaret indistincte, quod clericus possit trahere laicum
coram ecclesiastico, quod tamen dicit Inno. intelligendum:
quando clericus allegat fraudem vel illicitum contractum:
alias secus, & hoc in his in quibus ecclesia vtitur iure specia-
li. secus si vtatur tantum iure communi. ex hoc dicit Innoc.
procedere quod dicitur sup. ca. si clericus. Et quod dixi de iu-
5 re speciali. dic, vt, quia propter fraudem subuenitur ecclesiæ:
puta qui restituitur, ex eo, quia comparatur minori: & sic iu
re speciali, de restitu. in integ. c. 1. Ex hoc dic, quod oportet in li-
bello facere mentionem, quod laicus sit malefactor ecclesiæ, &
exprimere in quo, vt sic possit inferri, quod est sacrilegus, &
sic potest tradi coram ecclesiastico, & hoc casu, si laicus hoc
negat, de hoc tanquam præiudiciali oportebit discuti, oam
id super quo fundatur iurisdictio iudicis ante omnia prædi-
scutitur: vt in iudice contractus, vel delicti: si negatur contra-
ctus, vel delictum ibi celebratum, vel commissum, oportet
discuti summarie. infra. c. Romana. §. contrahentes, libro. sex
to, vbi nota. Innocent. & cum hoc niterato cognoscenir de
hoc principaliter ad alium effectum, scilicet obtinēdi in cau-
sa. de restitu. spolia. solicite. de testibus veniens, el 2. & sic in-
tellige hoc, quod non clare explicant scribētes: & secundum
quod prædixi, in libello debet fieri mentio de oppressione,
vel fraude, quod tenet Innocen. tamen dicit, quod si pars ad-
uersa hoc negat, nihilominus procedetur in principali. Tu
dic, melius, quod de hoc summarie discutietur, vt nunc dixi:
Ex dicto Innocen. arguunt aliqui Innocen. tenere, quod in libel-
lo criminali sit opus concludere: quod tamen non dicit In-
no. sed solum opus esse narrari crimen, quia sup hoc funda-
5 tur iurisdictio iudicis ecclesiastici. ibi. vsurarum, cōtra † quod
b non sit crimen ecclesiasticum, [b] cum vsuræ sint damnatæ [c]
c etiam secundum leges: vt not. de vsuris, quia in omnibus, dic
quod crimen dici ecclesiasticum, potest intelligi stricte: &
tunc illud tantum dicitur ecclesiasticum, quod non est cri-
men secundum leges: vt concubinatus, ff. de concubi. in ru-
bro, & nigro. Item latius dicitur ecclesiasticum id de quo po
test ecclesiasticus cognoscere, & cum hoc etiam secularis: vt
sacrilegium. de quo, vt hic in glossa. primo modo accipien-
do ecclesiasticum, contrarium vigci, non secundo modo. vi
dentur tamen scribentes hic dicere, quod crimen vsurarum
est ecclesiasticū primo modo, sed ad contrarium non respon
detur, nec formatur, & de hoc alias mihi scripsit quidam do
ctor alibi legens, cui consideratione habita respondi, quod
ideo dicitur crimen ecclesiasticum: quia prohibitio vsura-
rum indistincte sumpsit a canonibus: nam per leges non pro-
hibebātur indistincte, sed tantum vltra legitimum modum.
C. de vsu. eos. sed canones indistincte. 47. distinctione. quo-
niam, quod est Niceni concilij. Et licet loquatur tantum de
clericis: tamen idem in laicis, 14. quæstio. quarta nec hoc, &
tribus sequentibus, vnde per censuram ecclesiasticam laici
prohibentur a talibus, de vsur. præterea, incepit ergo esse cri-
men a prohibitione canonica, quæ in hoc imitatur ius diui-
num. per quod etiam prohibentur vsuræ: vt nota. in regu. pec
catū. lib. 6. in quæstio. Item de iure ciuili non est prohibitum
remedium: nisi quādo vsuræ excedunt legitimum modum.
vnde etiam tenendo, quod secundum leges hodie indistin-
cte prohibeantur: hæc tamen prohibitio nō inducit nouam
speciem criminis, prohibētur enim secundum. ll. quia impe
rator profitetur se velle obseruare quatuor concilia, inter
quæ est Nicenum, vbi prohibentur: vt supra. lia nota. glo. C.
de vsu. authen. ad hæc. Et hoc procedit quando vertitur in du
bium, an sit crimen, vel non: alias autem si solum esset quæ-
stio: an fuerit solutum vel non, posset cognoscere secularis: vt
no. Pau. de iudi. cle. dispēdiosam, communiter tamen obser-
uatur, quod indistincte cognoscit ecclesiasticus, ex eo, quia raro
euenit quin habeat de hoc discuti an contractus sit fœnerati-
6 tius, vel non, & hæc signa, ibi, hæresis † de quo secularis non
iudicat. de hæreticis, ad abolendam, & ca. vergentis, & eo. ti-
d tu. vt inquisitionis. §. prohibemus, lib 6. ibi. symoniæ, [d] cum
quæritur an sit commissa, vel nou. de symo. per totum. ibi,
periurij. infra, cap. si. de iureiur. libro, sexto, vbi de hoc ibi, adul
terij. cum agitur ad separationem thori, infra eod. ex tenore.
In gloss. secunda. secus si ad pœnam legalem, de procu. tux.
il. 1. nouit, dic vt ibi, non enim simpliciter quodlibet pecca-
tum dicitur ecclesiasticum: vt possit ecclesiasticus cognosce-
re directe: sed cognoscit per denunciationē, quod dic, vt ibi.

ADDITIONES.

a Dictio qui. Adde l. vxori. ff de dote præle. & in l. mancipijs. ff. de optione. le-
gatis.

b Quod non sit crimen ecclesiasticum. Adde gloss. in verbo vsuris. in clem.
dispendiosam. de iudi. & ibi per Petr. de Ancha. & Ioan. de imola Cardina.
& Petr. de Ancharano. in clemen prima. de vsuris. Ioan. mo. & Bald. in ca. 1.
de vsu. libro sexto. Lau. de rod. in tract. usurarum quæstio. 131. Federi. de
se consi. 56. incipiente, apparet quædam lex. idem Federi. consil. 245. incipiē.
domino Andreæ vicario episcopi Vlterani. idem Fede. consi 300. incipiens.
factum tale est debitor promisit. Petr. de Ancharano. consil. 215. incipiente
in Christi nomine amen. casus talis est Ioan. Calde. consil. tertio sub titulo
de foro competenti. Cardinal Zaba. consil. 120. incipiente: titius obligauit
sempronio. Bal. consil. 16. incipiente. factum super quo cōsilium. in 1. col. ver.
causa vsurarum. in 3. volu. Raphael. ful. conn. 134. incip in quæstione versa
coram domino capitanen tergesti in vltim. col. ver. & secundum doctrinam
Alexand. de immo. consi. 91. incipiente visis actis, in secunda col. versi. con-
stāt enim 10 2. vol.

c Sunt damnatæ. Adde Authen. icū, de ecclesia. titulis. glos. & Bart. in authenti.
ad hæc. C. de vsur. Bartol. in l. cunctos populos, C. de summa, trinitate. Ioan.
And. in regula peccatum de regu. iur libro sexto, in mercu. Ange. consi. 219.
incipiente in Dei nomine, & suæ matris genetricis gloriosæ arbitror di-
ctam litem, in quinta col. Idem Ang consil 272. incipiente, in Dei nomine
& suæ matris virgin. gloriosæ, quoniam dictum priuilegium. Cardinal Za-
ba. consil 78. incipiente, amice, & maior charissi. me. Petr. de Ancharan. con
sil. 138. incipiente, in quæstione quę vertitur. Ludo. Roma. consilin. 117. in-
cipiente, in casu propositæ consultationis. in secundo dubio principali.
versi. secundo videndum.

d Symonię. Adde Io. de ana. in rubrica de symo.

SVMMARIVM.

1 *Causa clericorum debent decidi secundum ius canonicum, etiam si a-
gant contra laicos.*
2 *Causæ inter clericum & laicum quo casu tractanda sit secundum leges,
non secundum canones.*
3 *Causa deciditur non secundum ius fori, sed litigantium.*
4 *Clericus contrahens cum laico, coram quo conueniri debeat.*

1 QVod clericis. † Causæ clericorum, etiā
si agant contra laicos, de-
bent decidi secundum ius caoonicum. h. d. secun-
dum vnam lecturam. secundum aliam sic. causæ
clericorum Parisius commorantium deciduntur secūdum
ius canonicum: & vtraque vera. In gl. ibi, Parisius. Ex hoc col
ligitur vna lectu. quod hic loquitur de iure speciali, & ponit ius
locale, quod locum habet de clericis parisius commoranti-
bus. Host. dicit idem alibi. verior videtur gl. per dictum quod
2 sequit in c. nā cessante cōsuetudine, si clericus † agit cō laicū co
rā iudice seculari, cā est tractanda secundū. ll. communes, vel
municipales, nō secundū canones, vt sequit in gl. & signa eā:
quia sing. & multū no. a practicis. de hoc p Io. An. in Spe. de
cōst. prin. & itellige gl vt statim dicā scdm hoc ergo dic quod hoc
c. nō hēt locū nisi parisius, vel nisi esset simul cōsuetudo maxi
me aūt parisius: qa ibi nō obseruāt. ll. nec legūt. de priuil. sup
Sp. & cō. pcedit hic itellectus, et itelligēdo, vt pdixi, quod clerici a-
gāt alios ēt laicos: vt i gl. & dic clerici pprie. i. habēies ordinē
clericalē. potest etiam exponi clerici, id est seculares: quia vul
gariter sic dicuntur ibi. vnde de multum literato dicitur talis
est magnus clericus. Oppo. ad prædicta, in eo quod glo. dicit,
3 quod cum clericus † agit contra laicum obseruatur ius cano
nicum de consuetudine, qua cessante obseruatur ius ciuile, quod
immo idem etiam cessante consuetudine. nam causa decidi-
tur non secundum ius fori, sed litigantium, vt dicitur de con
suetudine. quod no. Innocen. de consuet. super rubrica. dico
de consuetudine. c. si. scribentes videntur alibi hoc tenere, di-
centes, quod si laicus clerico agenti in foro seculari opponit præ-
scriptionem, oportebit quod probet de præscriptione canonica.
l. quadragenaria: vt no. de consti. c. 1. dic hoc verum in decisio-
riis. & sic loquitur hic. ibi, decid. sed in ordinatoriis procedit
glo. tunc enim attendamus consuetudinem fori, non litigan
tium. ex hoc colligitur alia lect. secundum quam primo sum
maui, quod quando clericus agit contra laicum coram iudi-
4 ce laico causa deciditur secundum ius canonicū. Quæro † cle
ricus contraxit cum laico, & in contractu promisit obserua-
re statuta ciuitatis, conuenitur clericus in foro ecclesiæ. con-
suluit Bal. quod obseruabuntur statuta ciuitatis. quod placet: hoc
enim casu obseruātur, nō qa ligāt ecclesiam, sed quia potuit
clericus se obligare ad illa obseruanda, quatenus concernitur
suum interesse, non ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non potest conueniri per rescriptum Papæ, nisi iudex secularis
sit negligens.*
2 *Consuetudo quo casu extendatur.*
3 *Imperio vacante, Papa succedit.*
4 *Regno vacante an & quando Papa succedat.*

Licet

1 Licet ex su. † Laicus non potest conueniri per rescriptum Papę: nec tenet
rescriptum, nisi iudex secularis sit negligens, & talis, a quo de consuetudine ad ecclesiasticum appelletur. h. d. vel nisi impetrans sit persona miserabilis: vt vidua, quo casu rescriptum est in pendenti donec cõstet de negligentia iudicis secularis: nisi causa sit ecclesiastica: quo casu statim tenet. h. d. c. seq. tria facit, ponit primo dictũ cum modificatione, secundo prouidet contra grauamina consulum, ibi. liceat. tertio circa recusationem ipsarum ibi, si vero. No.
2 ibi, ad tuam, & ibi, vel ad nostram, casum sig. in quo † consuedo extenditur: nam consuetudo quæ erat hic ꝙ a iudice seculari appellaretur ad episcopum, extenditur, vt sit in optione appellantis, an velit ad episcopum, vel ad Papam. quod etiam
a ℑ. dico. No. ibi, vacante imperio &c. ꝙ vacante imperio a Pa-
3 pa succedit. ad hoc allegatur quotidie † non tamen omnino probat: sed solum ponitur hic ista causa ad inferendam maiorem necessitatẽ, & rationabilitatẽ, quod plenius. ℑ. dico. No. ꝙ cõsules, & sic vniuersitas seu collegium recusatur. de hoc s. titu. 1. c. 1. Nut. ꝙ ex hoc ordinarius etiam laicus recusatur, contra. C. de iudic. l. apertissimi, & l. cum specialis, not. de appel. cũ speciali. dic, ꝙ iste subordinabatur iudici ecclesiastico scilicet episcopo, & sic colligitur casus secundum hoc, ꝙ ordinarius secularis, cuius iurisdictio subordinatur ecclesiastico, potest recusari. pro hoc, quia isto casu iudicatur secundũ canones, de appella. si duobus. In glos. 1. ibi, in pendenti, contra est litera: ibi, irritas, & inanes, quę probat, ꝙ literæ sunt nullæ, & hoc verius, quod dico in c. sequenti. In glo. pen. ibi, non inuenitur. Oppo. sup. titu. 1. nouit. quia non debet Papa se impedire de laicis. Solutio. hoc speciale, cum vacat imperium, ita communiter intelligitur. posset tamen dici quod hic nõ probatur, nisi quod tunc maxime potest ad Papam reccuri. i. in casu huius c. nam secundum rationem glo. ꝙ etiam vacan
4 te regno † succederet Papa, quando rex non recognoscit superiorem, pro hoc qui fil. sint legiti. per venerabilem. Innotamen dicit, ꝙ non potest se intromittere nisi per denunciationem: vt s. titu. 1. dicens, ꝙ specialis coniunctio est inter Papam, & imperatorem: quia Papa cum consecrat, & examinat
b & imperator est eius aduocatus, b & ei iurat, & ab eo tenet imperium. de elect. venerabilem. 63. di. ego & c. tibi Domino. Et ex hac cõiunctione succedit Papa vacante imperio: vt hic Inno. quod no. & quod dixi, ꝙ imperator tene imperium a Papa: non intelligas ita ꝙ ab imperatore ad Papam possit appellari: sed eo modo de quo dixi in d. ca. nouit. In glo. vlt. ibi. locale est, Gof. dicit, ꝙ hic aditur episcopus per appellationem vt quia consules recusat, nihilominus procedebant, pro hoc facit litera. in fin. ibi. sicut superius expressum, aut est expressum de appellatione, ibi, maluerint appellare, vel aditur episcopus secundum Goff. nisi recusati capi committant, alii aliter soluunt, sed quia & solu. videtur dicta, & sol. aliorũ patiuntur calumniam: ideo standum pro gl. pro qua facit litera ibi, hactenus seruatum est, & in fi. Opp. in ver. quia hoc. c. irritas, contradicit seq. sol. ibi.

ADDITIONES.

a Vacante imperio. Adde Doct. in ca. nouit. supra de iudic. Bal. in 1. constitu C. Bal. in l. executorem C. de exec. rei iudi. ludo. Rom. in suis singu. in versi. imperium. & in ver. vacante.
b Imperator est eius. Adde. c. ecclesia meæ 97. dist. in cle. 1. de iureiu. in §. dudum, & ibi Car. in 10. no. Aug de ancho. in trac. de potestate Papæ. quæstio. 35. artic. 6.

SVMMARIVM.

1 *Vidua quo casu sit de foro ecclesiæ. & nu. 3*
2 *Literæ surreptitiæ ad lites non vitiantur ipso iure.*
4 *Appellari potest ad Papam omisso medio, de iure canonico.*
5 *Literæ impetratæ per laicum a Papa, an & quando teneant.*

Ex tenore Summa vt sup. ca. proxi. primo ponit quęrela, secundo prouisio
1 ibi nos, Nota. quod † vidua a non est ipso iure de foro ecclesię: vt hic, sed ita demũ si est spoliata. ℑ. eod. ex parte. Nota. quod uidua, etiam non spoliata, licet nõ sit de foro ecclesiæ actualiter, tñ est habitualiter, in tm̃, ꝙ si impetrat literas, a Papa, nõ statim sũt nullę, sed pẽ-
* dẽt. qd dic vt ℑ. dicã in gl. In gl. 2. ibi, securiano, *põt intelligi secundario, vt exponit glo. vel idest in defectum iudicis secularis, quod dic vt in sequenti contratio. Opp. ad hoc & ad literam in hoc, quod hic literæ sunt in pendenti. vnde ob. supra c. proxi. vbi decernuntur nullæ, gl. ista in c. præcedenti intelligi illud secundum istud, & sic quod etiam ibi sunt in pẽdenti, & idem Host. nisi sint impetratæ per surreptionẽ, vt quia in c. præced. dixit impetrãs iudicem secularem esse negligentem, qui non erat, hęc sol. repugnat literæ, ibi, irritas. Item nõ
2 est vera in eo quod dicit de literis surreptitiis, † nam literæ surreptitiæ ad lites non vitiantur ipso iure. de rescrip. super literis. aliter ergo & communiter dicitur, quod in c. præce. decernuntur nullæ: quia ibi fuerunt impetratæ a laico, qui non erat de foro ecclesiæ habitu nec actu. hic autem vidua impetrans erat de foro ecclesiæ saltem habitu. vnde dicit Innocẽ.
3 quod papa super viduis habet iurisdictionem, sed defert iudici seculari, vt non procedat, nisi cum secularis est negligens: sed in alios laicos non habet iurisdictionem, nisi causa deferatur ad ipsum per appellationem, vt in c. licet, & hoc de app. procedit vt dixi ibi: quia consuetudo habebat quod a consulibus appellaretur ad episcopum, & quia, de iure canonico,
4 cum est appellandum, potest appellari † ad Papam omisso medio. ita potuit ibi, sed contra hoc est: quia ex quo episcopus ibi succedit in iurisdictione seculari, debẽt de iurisdictione iudicari ac si esset penes iudicem secularem. dic quod immo non. nam propter translationem ad ecclesiasticum assumit naturam ecclesiæ. arg. de iurepat. ca. vno lib. 6. vbi si a laico donatur ecclesię ius patronatus, ecclesia habet sex menses ad præsentandum, sicut habet patronus ecclesiasticus, non quatuor tantum, sicut habet patronus laicus, & hoc est valde singulare, & facit ad multa, & maxime procedit exponen-
b do dictionem præsertim b pro maxime, alij autem exponunt pro tantum, quod est impropriatio. Ex prædictis habetur intellectus huius c. & præce. sed quantum ad c. præcedens ob. litera ibi: dummodo &c. quæ innuit, quod etiam ibi sit in pendenti. Sol. communiter legitur ibi per subauditum, sic, irritas & inanes, subaudi & alias impetrari nõ posse, dummodo &c. sed sine hac suppletione dic quod decernuntur irritæ, dummodo consules exhibeant iustitiæ complementum, i. dummodo verum sit quod tempore impetrationis erant parati exhibere, & sic pręsumitur, nisi appareat de negligentia. vnde secundum Inn. ver. dummodo, hoc vult, ꝙ cum secularis fuerit negligens, ab eo potest ad Papam appellari, & super appel
5 latione impetrari, & cum quæritur, an † & quando literæ per laicum ad Papam teneãt vel non, dic comprehendendo dist. Calde. ꝙ aut hoc habet consuetudo in loco, & ualet. sup. c. si clericus. sup. tit. 1. nouit. aut nulla est consuetudo, & tunc aut causa de sui natura est ecclesiastica & valet. sup. c. cum sit, inf. c. conquestus. de excep. c. 2. lib. 6. aut non est de foro ecclesiastico, & eo casu, aut locus est de temporali iurisdictione ecclesiæ, & valet. de app. si duobus. de testa. Rayn. & Raynal. necle. vel mo. c. fi. li. 6. aut non est de temporali iurisdictione, & pertinet ad Imperatorem, & vacat imperium, & valet: quia papa succedit. sup. c. prox. quod sic intelligitur. non tamẽ probat, vt ibi dixi, loquitur enim solum de appellatione ad papã interponendam vacante imperio. bene tamẽ facit ad hoc, & minime sunt mutanda &c. aut iurisdictio pertinet ad alium iudicem secularem, vel pertinet ad imperatorem, & non uacat imperium, & tunc, aut literæ sunt surreptitiæ, & elidẽtur per exceptionem. de rescr. super literis. aut non surreptitiæ, et hoc casu, aut impetrans est miserabilis, aut non, si sic: quandoque statim valent, quando. s. est de foro ecclesiastico habitu & actu inf. c. ex parte. quandoq; non statim, sed sunt in pẽdenti, quando. s. est de foro ecclesiæ habitu, sed nõ actu, vt hic non erat spoliata: sed in ca. ex parte, sic, quod etiam dicitur in hac gl. si vero persona est non miserabilis, decernuntur nullæ, vt in c. licet. per hoc declaratus est intellectus huius ca. & præcedentis, & quod dicitur in hac gl. 2. inf. in gl. vlt.

ADDITIONES.

* Adde ex hoc uideri, glo quam habebat Card. non conuenire his, quæ communiter habentur, quod intuenti patet.
a Quod vidua. adde gl. in c. licet 87. di. Car. Zab. in c. significantibus. in 2. q. de offic. deleg.
b Dictionem præsertim pro maxime. Adde doc. in c. ex literis. de homi. Ioan. And. in add. Spe. ti. de test. in §. 1. uer. item excipitur quod est impubes.

SVMMARIVM.

1 *Clericus etiam uolens coram iudice laico trahi non potest. & nu. 8.*
2 *Ordo disputandi, scribendi seu recitandi qualis esse debeat.*
3 *Priuilegium super immunitate clericorum cõcernit utilitatẽ publicã.*
4 *Pactum contra legem iuramento non ualidatur.*
5 *Clericus non potest reunciare priuilegio.*
6 *Causa remota non attenditur, sed proxima.*
7 *Mulier non potest reuntiare Velleiano.*
9 *Renuntiari cui iuri possit, & nu. 10.*
11 *Probatio angustari non debet.*
12 *Sententia in quibus requiratur.*
13 *Citatio an attendatur, an contestatio, uel sententia, quando punitur uocans in iudicium.*

14 Clericus litigans quando perdat quod euicit.

1 SI diligenti. † Clericus, etiam volens, etiam ſi
hoc iuret, non poteſt trahi corã
laico iudice. Primo ponitur conſultantis falſa opi-
nio. Secundo impugnatio, ibi, immemor. Tertio
excluſio. ibi, manifeſte. Quarto ſoluit vnum obiectum: ibi.
2 cum non ſit. Quinto aliud, ibi: nec iuramentum. Nota † or-
dinem diſputandi, ſeu ſcribendi, ſeu recitandi: vt primo
referantur falſæ opiniones, ſecundo impugnentur. tertio
ponatur vera concluſio, probetur, quarto reſpondeatur ad
contraria, ſic proceditur hic. Nota illud. pacto priuatorum,
&c. quod dic, vt in gloſſ. 1. & eum ea dicam. Nota diſpoſitio
nem conciliorum, de quibus hic in verſic. cum non ſit, quod
3 † priuilegium ſuper immunitate clericorum concernit vti-
litatẽ publicam, ne ſcilicet clerici retrahantur ab officiis di-
uinis. & ne de diuinitate cognoſcat laicus. argu. C. de epiſco.
4 & cler. authent. cauſa quæ fit cum monacho. † Nota, quod
pactum contra legem non validatur iuramento: & tunc di-
citur iuramentum præſtitum non inducere aliquod robur:
regula non eſt obligatorum. libro ſexto. In gloſſ. prima ibi.
argu. hęc vera quæ allegat gloſſ. vſque ibi ſuper hac, præter.
l. ſi quis in conſcribendo, loquitur enim in iure non publi-
co: ſed hic de priuilegio immunitatis clericorum, quod eſt
publicum: quia concernit publicam vtilitatem, vt in notabi-
libus, vnde ſicut clericus non poteſt renunciare clericatui:
5 † ita nec iſti priuilegio, quod conceditur ſibi: non tanquam
ſibi, ſed tanquam clerico, & ſic clericatui. Oppono. ad hoc,
quia, macedonianũ, de quo in gloſſ. concernit fauorem pri-
uatum, ſcilicet patrumfami. & tamen ei non renunciatur: &
in gloſ. quæ pro ſo. diſtinguit: an ſit ius ſeu priuilegium fa-
uorabile tñ: an fauorabile, & odioſum, quod dic, vt in gl. &
ſi cõmuniter dicitur: ſed videtur non procedere, nam incon
ueniens eſt dicere, quod priuilegium ſit odioſum, cum cau-
ſa concedendi priuilegium ſit fauor eius qui priuilegiatur,
ff. de legi. quod fauore, de priuileg. tane. licet quandoque per
modum cauſæ remotæ concedatur in odium alterius, quæ
6 cauſa remota non attenditur: ſed potius proxima, ff. rerum
amotarum, ſi mulier in princ. vbi gloſ. dico de elect. qualiter.
Item non eſt verum indiſtincte, quod macedoniano non
poſſit renunciari: quia immo poteſt per patremfami. quia
fauor attenditur: & etiam ipſe filius factus ſui iuris hoc po-
teſt. C. ad macedonia. zenodorus, verius ergo dic, quod mace
doniano non renunciatur, ſcilicet per filiumfami. quia tale
beneficiũ principaliter emanauit in fauorem patrumfami.
donec filij ſunt in poteſtate, ſed poſtquam ſunt ſui iuris: iſte
ipſe fauor ſequitur filios ſicut, & obligatio. Oppono. etiam
7 ad id quod dicit gloſſ. de velleiano: † quia immo non poſſit
renunciari. nam pari facilitate induceretur mulier ad renun
ciandum, qua inducitur ad intercedendum, & ſic priuile-
gium eſſet inutile. pro hoc, ff. de noua. doli. §. diuerſum. Iaco.
de Rauen. Petr. & Cyn. C. de epiſco. & cleri. ſi quis in con-
ſcribendo. ſtant iſti rationi, & damnant gloſſ. ff. ad velle. l. 1. §.
penult quæ tenet id quod hic gloſſ. Et ad l. fin. § penult. ad
velle. quæ hic allegatur, reſpondent, quod ibi interuenit bi-
na renunciatio: quæ valet. C. ad velle. ſi mulier, 2. & authen.
ſiue. Ioan. And. dicit, quod in dicto §. penult. non fuit bis re-
nunciatum: ſed primo fideiuſſit, ſecundo ſuſcipiendo iudi-
cium renunciauit, quod eſt verum: vt ibi patet. Item verum,
ex ratione iſtorum concluderetur, quod ad ſecundũ, vel ter-
tiũ renunciatio non teneret: quia pari facilitate &c. ad l. do-
li. Reſpond. quod ibi non renunciauit: ſed prius interceſſit,
poſtea nouauit, & propter has varietates tollendas obſerua-
tur, quod mulier iurat: & ſic obligatur, de iure iur. cum con-
tingat. Bartol. tamen in l. doli. tenet opinio. prædictorum,
ſed verior eſt gloſſ. Et dic, quod ſicut ex interuallo poteſt mu
lier renunciare. dict. l. ſi mulier. & authenti. ſiue. ita, & incon
tinenti, dummodo ſit certiorata: vt nota. in dict. §. penul. ſic
dicimus, quod minor debet certiorari: vt no. de emp. & ven.
cap. pen. nec procedit ratio, quod pari facilitate, &c. nam, ex
quo certioratur, habet cauſam deliberandi: ibi, iudex. ibi re-
nunciauit ipſo facto: vti reſtitutione ſibi conceſſa. de hoc in
Specul. parte ſecunda. de reſti. in integr. §. qualiter. circa fin.
ibi. Item, & alia ratio. pro hac ratione facit hæc litera ibi de
8 iura. calumniæ, cap. 1. in fin. Oppo. quod immo † clericus poſ
ſit conueniri coram laico. C. de epi. & cler. omnes, & authẽ.
clericus. Solutio: iſtę corriguntur per authen. ſtatuimus. C. eo.
quæ concordat huic cap. Oppo. ad idem de. le. ſi quis in con-
ſcribendo, ſupra alleg. in gloſſ. quam omiſi. ibi reſpondetur
multipliciter, & inter cæteras ſolu. vna eſt ibi, q loquatur
in caſu authen. habita. C. ne filius pro patre. vbi conceditur
priuilegium ſcholaribus, quod habeant plures iudices, ſcili-
cet epiſcopum loci vbi ſtudent: & doctorem ſuum. addit ibi glo.
& tertium, ſcilicet præſidem, id eſt poteſtatem, hodie etiam
habent quartum, ſcilicet, rectorem vniuerſitatis: vult ergo
hæc ſolu. quod clericus ſcholaris poterit velle litigare coram
poteſtate, ſed quidam dicunt illam authenticã. procedere in
ſcolaribus non clericis: ſecus in clericis, quia tale priuilegiũ
eſſet contra canones, & cõtra dictam authenticã, ſtatuimus,
in quantum eſt clericus, & ſi opponatur, infra eod. ſignifica-
ſti. ibi, clerici non poſſunt recedere a ſuo epiſcopo, dic illud
de epiſcopo dioceſano. nos autem loquimur de epiſcopo lo-
ci: vbi clericus ſtudet. Et Archid. hic, quædam alia pulchra
hic ſcribo. Ibi. laicus non, & aliud in eo quam in clerico: quia
clerici ſunt priuilegiati: vt hic. Item aliæ rationes redduntur
11. quæſtio. 1. inolita. Ibi, non in criminali, idem nota. in cap.
inolita. contrarium nota. gloſſ. ſub dubio forte. C. de iur. om.
iudi. l. 1. dummodo iudex cuius iuriſdictio prorogatur ha-
beat merum imperium, & hoc tenet de offic. delega. p. & g.
& de hoc in Spe. de compe. iud. adi. §. primo. ver. ſed nunquid
9 in iudicem. Et in fin. cum quæritur. † cui iuri, vel priuilegio
poſſit renunciari, dic, quod aut illud ius eſt naturale, & non
renunciatur, ff. de pact. ius agnationis, quia naturalia ſunt im
mutabilia. not. de conſue. cap. fi. aut eſt ius poſitiuum, & tunc
aut in fauorem renunciantis, & alterius, & non poteſt renun
ciari in alterius præiudicium. de arbi. cum tempore. de ſent.
excommu. contingit, & ff. de pact. do. l. ſecunda, & facit hoc
c. aut in eſt fauorem renunciantis tãtum, & eo caſu aut illud
ius non eſt in poteſtate renunciantis, & non valet renuncia-
tio. ff. ad l. aquil. liber homo. de præben. dilecto. ibi, eo quod
huius ſpirituale ius diuidi negant, & facit hoc cap. aut eſt in
poteſtate renunciantis, & tunc, aut eſt contra bonos mores,
& non tenet, ff. de pact. l. fi. infra de ſe. cap fi. de iureiur. quin-
taual. aut non eſt contra bonos mores: ſed bene in poteſtate
renunciantis, & tunc aut per renunciationem inducitur
alius ad delinquendum: & non valet, ff. de pact. ſi vnus, §. il-
lud. de iureiuran. quemadmodum. aut non ſic inducitur, &
regulariter valet: vt hic, & de conſti. cum acceſſiſſent. fallit ſe
cundum quod nota. in l. ſi quis in conſcribendo, in quatuor
caſibus quos enumerat, dic tamen quo ad hoc, quod quo ad
10 prædicta, indiſtincte poteſt quis † renunciare iuri, quod con
cernit eius fauorem tantum: ita tamen q per hoc non veniat
contra bonos mores. ff. ſolu. matri. alia. §. eleganter, pro præ-
dictis facit quod not. glo. notabilis in Authen. vt ſine prohi.
bi. matres, §. quia vero. vbi dicit, quod nõ valet pactum quod
faciunt debitores de non probando ſolutionem: niſi per in-
11 ſtrumentum: quia teſtificari eſt vtilitas communis, nec † pro
batio debet anguſtari. C. de hæreticis, quoniam, vt lite non
conteſta. quoniam frequenter. nec ad vnam ſpeciem coarcta
ri. de renun. in præſentia. de hoc in dict. §. quia vero, per la. de
bel. & in Spe. de probatio. §. videndum, verſi. pone. vbi etiam
ponitur opinio contraria. In gloſſ. ſed nunquid. ibi Hugutio
contra, verior opinio Io. quam ſentit gloſ. & idem nota. in l.
in criminali. allega. in gloſſ. vbi hoc tenet gloſſ. penul. Idem
Innocen. & alij pro hoc. C. de aſſer. tol. 1. in fi. de hæreti. l. qui
cunque. ante fin. & quod no. in regula in pęnis, lib. 6. & C. ne
filius pro patre. auth. habita. in gloſſ. fin. & datur regula quod
in his quæ imponuntur a iure, requiritur ſententia: † niſi illa
12 habeant ſenſum de præſenti non trahibilem ad futurum: vt
quia dicit, ſit priuatus, & excommunicatus, quandoque ta-
men etiam huc caſu improprantur, & exponitur ſit, id eſt
fiat ſupra cap. 2. in gl. vltim. quando autem verba poſſunt tra
hi ad vtrunque ſenſum, interpretamur in mitiorem partem
vt ſit opus ſententia. ut ſi dicit, priuetur: uel cadat a cauſa, vel
quid ſimile de hoc in d. l. in criminali. in gl. & C. de ſac. ſanc.
ec. iubemus, §. fin. In gloſſ. eo ibi benignus, ſed primum ve-
rius, quia hic punitur trahens per citationem: facit, quis tra-
hitur, quia iudicium redditur in inuitum: pro hoc l. quam
uis de in ius uocam. alleg. in glo. vbi caſus ſecundum ueram
lectio. quia ibi remittitur pœna ſi deſiſtit ante conteſtatio-
nem, & eſt ibi ſpeciale. ergo regulariter contrarium eſt ius
commune. pro hoc, quod dicitur in gloſſa, prædenti. ge-
13 neraliter autem cum quæritur an attendatur † citatio: an
conteſtatio, uel ſententia, diſtinguitur: quia quandoque
punitur uocans, uel trahens, & procedit quod nunc di-
xi: quod ante conteſta. eſt locus pœnæ, per prædicta, & ad
idem. ff. de ædi. edic. quid ſit fugitiuus, quandoque punitur
petens: & attenditur conteſtatio: quia ante petere non dici-
tur l. amplius. alleg. in glo. de verborum ſignificatio. ex parte.
nec poſt conteſtationem eſt locus pœnitẽtiæ: quia iam quę-
ſitum eſt ius aduerſario. facit de election. ab eodem libro ſe-
xto quandoque punitur accuſans, & poteſt pœnitere vſque
ad ſententiam: vt in l. Papa, & in l. auia. allga. in gloſſ. quaſi. l.
videatur cogitaſſe de effectu accuſationis. ff. de bon. libe. qui
cum maior. §. accuſaſſe. In gloſſ. ſacramentorum. ibi, in fine.
dic, quod habentur, vt extranei, id eſt excommunicantur,
nec abſoluunt niſi ſatisfaciant clerico & eccleſię cui facta eſt
iniuria.

iniuria.sup.2.In glo.sed quid in fi.sic ergo non refert an sen-
tentia feratur pro clerico,an contra:quia si pro,non tenet, id
est non potest vti si vult locum obtinere.i.non deponi.si con
tra,statur sententiæ in odium eius:vt in glo.In gloss.ecce.ibi,
sic.dic,φ non est propria optio:sed est sensus, φ in ciuili cle-
14 ricus † sponte litigans coram laico perdit quod euicit, & si
facit resistentiam in soluendo, vltra hanc pœnam, perdit lo-
cum suum,& litera,ibi si locum &c.est quædam commina-
tio.sic,& alle 88.dist.consequens.In glo.vlti.ibi.quanto. dic,
vt in fi.glo.ibi,debitores,dic vt ibi.Ibi.l.3.sed dic vt in d.c.de-
bitores.Ibi,creditricem,de hoc ibi,& de renun.sane. Et in fi.
dic,φ aut iuramentum accedat obligationi reprobatæ fauo-
re singularum personarum,& valet:vt in c.cum contingat.
& dic vt ibi.

SVMMARIVA.

1 *Episcopus cognoscit de delictis clericorum suorum.*
2 *Iudicandi potestas acquiritur per consuetudinem.*
3 *Iudex delicti quid possit contra delinquentem,tam in suo, quam in alie no teritorio existentem.*
4 *Imperium merum conceditur solum a lege.*
5 *Consuetudo quam iurisdictionem tribuat.*
6 *Consuetudo est lex,& uincit legem.*
7 *Imperium merum inter ecclesiasticas personas an & quomodo præscri batur.*
8 *Excommunicare est actus iurisditionalis.*
9 *Iurisdictio non habens coerctio non est frustratoria, tum declaratio ne ut ibi.*
10 *Ordinarius exequitur sententiam sui delegati.*

CVm contingat. Solus episcopus iudicat
de criminibus clerico-
rum suę diocesis,nō autem etiam si clerici eis seruiāt,
nisi de iure speciali eis cōpetat. Communis diuisio.
secunda,ibi super quo.pars de decimis,cum cōtingat. no.ibi.
Interdum emergunt, & sic non frequenter, quod dic, vt de
despon.impu.literas,no.φ solus episcopus fundat intentio-
nem suam de iure communi in sua dioce. ibi,ad te: vt pote
1 ordinarium.de offi.ordi.c.1.de rerum permu.c.vno.li.6.† No
a ta ibi,maxime,a φ episcopus cognoscit b de delictis clerico-
b corum suorum etiam alibi commissis, & hoc intelligendo
maxime propriè.glo.tamen intelligit tantum.prima verior,
& expositio glo.est propria,& ex hoc colligitur,φ iudex do-
micilii iudicat de delictis subditorum, etiam in alia dioc.si,
vel teritorio commissis,de hoc de rapt.ca.1.J.c.fi.no.ibi,licet
illos excommunicare,&c.quod est date iurisdictionem sine
coerctione:& est casus quem nescio alibi:quod tamen dic vt
2 J.† No.φ per ius speciale,etiam per consuetudinem,acquiri
tur merum imperium,seu potestas iudicandi,& puniēdi cri-
mina.de hoc.J.& in hoc etiam est hic casus singularis.In gl.
i.ibi.i.tantum,melius propriè.pro hoc facit,quod no.de sum
ma trini.c.2.ad.fi.Ibi.deponi.oo.gl.quæ est notabilis in hoc,
quod licet episcopus delicti iudicet de delicto,clericus tamē
delinquens non potest deponi nisi a diocesano.multi tamen
contra,& verius,quia potest punire delinquentem secundū
omnem potestatem quam habet,forte autem glo habuit re
spectum,φ iudex delicti esset non episcopus.puta Archidia-
3 conus,pro prædictis de rap.c.1.& dic,† φ aut delinquens re-
peritur in loco delicti & potest iudex delicti quomodocun
que punire.d.c.1.de re iudi.& cle.pastoralis,ver.φ si punitio.
aut non reperitur ibi,& non potest iudex delicti procedere,
nisi delinquens sit citatus per iudicem vbi degit,ad literas iu
dicis delicti:vel de more remissus,d.ver.φ si punitio.si tamē
haberet bona in loco delicti,super eis posset procedi,etiam si
non sit modo prædicto citatus,vel de more remissus. Ex præ
dictis non procedit quod dicit gl. quod delinquens tantum
puniendus est a iudice delicti. nam hoc potest etiam iudex
domicilij:vt hic,& d.c.1.de rap. Ad prædicta,ut.quod no.J.c.
proxi.& c.fin.ibi,postulasti.dic ut ibi.In glo.2.ibi.constitutio
ne Frederici 1.in authen.habita.C.ne filius pro pat.& dic,φ id
quod dicit glo.de magistro,procedit in casu illius auth.quia
ibi exprimitur, alias secus, ideo hic attenditur ius s ecciate.i.
4 priuilegium, vel consuetudo. Oppo.ad hoc, quia † merum
imperium conceditur solum a lege.ff.de offi.eius cui man.
est iurisdictio.l.1.circa. fin. Hostien.dicit, quod consuetudo
hic dabat tantum iurisdictionem, non merum imperium,
quod non videtur: nam cognoscere de criminibus est meri
imperij,secundum ea quæ dico de offi.ord. quod sedem, ad
quod dic,φ hic cognoscebatur ciuiliter ad iustitiam querę-
lantium,pro hoc litera ibi,querelantibus,quid autem si cri-
5 minaliter † an consuetudo possit hoc concedere. disputauit
Fran.Accur.& non determinauit.Iacob.de Are.postea deter
minauit, quod non: etiam si sit consuetudo tanti tem,poris
φ de contrario non sit memoria.de hoc per Cyn.C.de emā.
li.l.1.vbi Pet.& Cyn.contra multis rationibus,&hæc verior.
& ad rationes quæ inducuntur per Iaco.de Are.de quibus in
d.l.1.hic respondeo:præcipue in eo quod dicitur, φ merum
imperium conceditur tantum a lege. probatur enim hic, φ
etiam a consuetudine: nisi respōdeatur,vt prædixi,quod hoc
agebatur ciuiliter. Item dic, φ d. l.1.de off.eius cui man.est
6 iu.non dicit,φ merum imperium detur a sola lege:sed quod
c datur a lege.Item etiam si hoc diceret et nō obstaret,nam † cō
suetudo est lex c & vincit legem.ff.de leg.l.de quibus C.quæ
sit longa consue.l.2.de consue.c.fi.de his per Bart.ff.de aqua
plu ar.l.1.in fi.vbi dicit Bar.φ quia merum imperium depen
det a principe.in ipso præscribendo requiritur patientia prin
cipis,& per consequens scientia:ex quo videtur inferri,φ va-
cante imperio succedit ecclesia.sup.c.licet.& sic sufficit scien
tia Papæ,quod non decidit ibi Bar.dic,φ licet succedat Papa:
tamen,quia imperium non habet suum rectorem immedia
tum,dicitur vacare,secundum not.per Inn.de rest.spo.olim,
7 el 1.decernit ergo præscriptio.de prescript.c.1.& cap.ex trans
missa,vbi de hoc,hæc inter laicos:sed inter ecclesiasticas † per
sonas,etiam sine scientia principis,præscribitur merum im-
perium:vt cum præscribit inferior episcopus contra episco-
pum.& dic,quod Aut præscribit in alijs,& potest,de præscri.
ad audientiam. Aut in seipso,& tunc, aut passiue.i.quod ipse
præscribitur a tertio, & potest.aut actiue:& non potest, quia
accephalus,idest sine capite. de præscript.cum non liceat.po
test tamen collegium præscribere in singulis de collegio.de
offic.ord.cap.irrefragabili.§.excessus. quia aliud collegium,
aliud singuli,per hoc consuluit Io.de lig.quod ciuitas perusi
na potuerat præscripsisse merū imperium in singulos ciues,
quod est verum per dictum §.excessus,quod tamen non alle
gauit. Oppon.in eo.quod illi poterant iudicare,non excom-
8 municare, vel coercere.debuerūt enim posse excommunica
re † cū excōicare sit actus iurisdictionalis.de elec.trāsmissam.
Host.dicit, quod per cōsuetudinē nō potest cōcedi personæ
potestas excommunicandi,licet per priuilegium sic,pro hoc
facit,quod nota de offic. Archidia cum satis, dic, quod im-
mo etiam per consuetudinem,scilicet immo etiam per præ
scriptionem,dummodo præscribens sit clericus:vt no. Inno.
9 de resti.spo.olim el 3. ad hanc literam dic, quod sic habebat
consuetudo,cui standum est sua forma. Oppo.ad hoc:† quia
secundum hoc iurisdictio fuisset frustratoria, cum non ha-
berent coerctionem,ff.de offi.eius cui man.est iu.l.vl.de offi.
deleg.ex literis.Pet.& Abb.dicunt posse contingere,quod sit
iurisdictio sine coerctione, & hoc ex vi consuetudinis, per
hanc literam.communiter tamen exponitur ibi, coercere:
quod non poterunt coercere magna coerctione, qualis est
excommunicatio:sed exigua sic:vt per pignora, vel quid si-
mile:insti.de satisd.tu.§.penul.ff.de dam.infec.l.4.§.3.de ven.
inspi.l.1.secundum Hostien.vel secūdum eum ordinarium
coercebit:vt ff.de re iu.l.a diuo. sicut exequitur sententiam
arbitralem,ff.de arbi.l.3.§. 1. & §.ait prætor. nota.de arbi.per
tuas,& hoc vltimum potest coniungi cum primo:vt dicatur
10 quod isti habebant iurisdictionem sine vlla coerctione: nec
per hoc est frustratoria,quia supplebit ordinarius,sicut† alias
exequitur sententiam sui delegati.supra eodem. si quis con
tra.& secundum hoc est hic casus valde singularis, vt supra.
in notabilibus.

ADDITIONES.

a Maxime. Adde de ista dictione,doctor.in cap.auditis, de elect Barto.in extraua.ad repri.in verbo maxime.Raph.cuma.in consi. 87.incip. Franciscus de la campa. in fi.vlt. colum.

b Episcopus cognoscit. Adde docto.in c.1.de offic.ordi.Paul.de eleaza.in de.ne in agro.in §.caterum.de sta.mo.

c Consuetudo est lex. Adde insti.de iure.nat.in §.ex non scripto. Car.in cap. cum satis.in 1.op.de offi.archi.

SVMMARIVM

1 *Episcopus delicti quam potestatem habeat in clericum delinquentem, & nu.2.*
3 *Titulus est quid incorporale, sicut & alia iura.*
4 *Domicilium quando quis ratione beneficij sortiatur.*
5 *Confiscatio bonorum non concernit bona postea quæsita.*
6 *Iudex delicti an possit confiscare bona existentia in alieno teritorio.*
7 *Episcopus excommunicat subditum alibi existentem.*

1 Postulasti Episcopus delicti condemnat
clericum de delicto: sed non pri-
uat beneficio alibi existente: sed hoc exequitur
episcopus beneficij. h. d. secundū vnā lec quæ licet
patiatur scrupulos: tamen potest defendi. vt ĵ. vel scd̃m aliā
sic. Episcopus delicti condemnat clericum de delicto etiam
priuando beneficio alibi existente: sed excutio realis. i. ablatio
possessionis fit ab episcopo beneficij & hæc lec. est not. quod
dic vt inf. Communis diuisio. Secunda ibi, ad quod. In glos. 1.
ibi, ideo sup ecclesia. Ex hoc colligitur. 1. lect. ꝙ episcopus de-
licti pronunciabit tantum super delicto. puta ꝙ iste commi-
serit furtum vel homicidium: & episcopus beneficij exeque-
tur. s. priuando beneficio. vt in glo. se. Contra hanc lec. obstāt
multa quæ statim dicam: ideo ponitur alia lec de qua in secū
do summario, quod episcopus delicti pronunciabit super de
licto, etiam priuando ipsum beneficio alibi existente, si hoc
exigit natura criminis. hanc ponit Innocen. in prin. suę gloss.
2 dicens, quod † episcopus delicti potest suspendere perpetuo
ab ecclesia sita in alia diocesi. pro hac lec. est litera ibi, execu-
tio. quia si episcopus delicti non priuaret beneficio: non dixis
set executio, sed priuatio. & quod episcop⁹ delicti hoc possit,
probatur: quia iudicat de delinquente, puniendo quocūque
modo. de rap. c. 1. dixi sup. ca. proxi. nec per hoc præiudicatur
episcopo beneficij: quia priuatio beneficij est personalis poe-
3 na in eo, quod abdicatur ab illo, quia † titulus est quid incor-
porale sicut & omnia iura. ff. de rerū diui. l. 1. §. incorporales.
ver. nam ipsum ius. pro hoc fuit quod no. de iure pa. c. 1. in gl.
1. Secundo probatur per. l. magis. §. illud. ff de reb. eorum. vbi
præses decernit super alienatione minoris de re existente ex-
tra suum territorium. ad idem inf. c. Romana. §. contrahen-
tes. ibi, decernere. vt ibi no. Intelligitur enim quod iudex cō-
tractus decernit missionem in bona etiam alterius territorij,
& iudex bonorum exequitur mittendo in possessionem, fa-
cit ad idem quod no. gloss. & alij. ff. de iudi. hæres. & Bar. ff de
bo. aut. iu. pos. cum vnus. §. is qui. vbi decernitur missio in bo-
na cōtumacis: & si aliud non dicitur, intelligitur de bonis exi
stentibus in territorio iudicātis: secus si exprimitur: quia tūc
potest decernere etiam quo ad bona alibi sita. pro hoc facit
dictum c. Romana. ver. sed tunc. & quod no. ff. de re iudi. a di-
uo. §. 1. de sententia mittenda executioni, & sic fiet hic. ex istis
iustificatur hæc lec. quæ etiam plenius inf. iustificabitur. Mo-
dò instemus contra aliam lec. quæ habet, ꝙ episcopus delicti
pronunciat tantum super delicto. videtur enim non procede
re, propter incōueniētia quæ possent contingere. finge enim
4 quod in loco beneficij iste non habet domicilium: quia † nō
semper ratione beneficij sortitur quis domicilium. quod di-
co de rescrip. dilectus. & c. 2. de priui. ex ore vbi per Innocent.
qua consideratione licet hic in pri. dicatur ꝙ iste habebat be
neficium loco domicilij: tamen in decisione non repetitur
de domicilio. Hoc aūt p̄supposito, si iste nō accederet ad locū
beneficij, episcopus beneficij non posset eum priuare benefi-
cio, cum ante priuationē reqrat citatio, pp defensiones quæ
possent isti competere. pro hoc facit quod not. de ap. ex ratio-
ne, posset enim dicere quod acquisiuit beneficium post sen-
tentiam latam super delicto: quo casu etiā si per sententiam
perdidisset beneficia quæ tunc habebat: non tamen istud no-
5 uiter acquisitum: quia † confiscatio seu publicatio bonorum
non concernit bona postea quæsita. ff. de testa. l. eius qui. §. si
cui. ff. man. si mandauero. §. is cuius. de pœnis. fœlicis. §. vetum
lib. 6. quod dico de dolo & contu. c. veritatis. vel forte dicet sē
tentiam nullam, quod potest opponi. C. de iur. & fac. igno. l.
1. de re iudi. de cœtero. de hoc de offi. deleg. cum in iure. non
poterit autem citari extra territorium, cum agatur persona-
li ad priuationem beneficij: quo ad hoc tamen forte dicere-
tur quod agitur personali in rem scripta; & sic quod potest
iudex beneficij citare alibi existentem quo ad procedendum
super beneficio, vbi de posse. agi. C. io rubro & nigro supr. de
offi. dele. c. sane. 1. c. fi. sed succedit fortior ratio: fingere eni ꝙ
compareat, & excipiat de nullitate primę sententię, & iudex
delicti sit maior iudice beneficij, non poterit iudex beneficij
de exceptione cognoscere. de confir. vtili. c. 1. & 2. & de offic.
dele. pastoralis. §. quia vero. & quod ibi nota. & sic oportebit
rem cognitā remittere ad iudicem delicti, quod erit inuolu-
crum, & circuitus. contra cle. auditor. de rescrip. & ff. de cōdi.
inde. l. dominus testamento. præterea, cum sententia quam
6 fert iudex delicti, sit circa incorporalia, † vt prædixi, potuit iu-
dex delicti confiscare hoc ius etiam existens in alio territo-
rio. Ricar Malum. terminauit, quod iudex Florētinus posset
confiscare bona hæretici damnati Florentiæ existentis Bono
niæ, quod ponit Ioannes And. de hære. cum secundum. lib. 6.
no. Archi. de sepul. is qui. lib. 6. per l. fin. C. de præscription. lō
7 gi temporis. Ex hoc dicimus, quo episcopus † excommuni-
cat subditum alibi existentem, quod dico infra cap. fin. verior
ergo videtur alia lec. quæ non patitur circuitum p̄missum, &
has rationes feci excellētissimo doctori domino Petro de an
cha. hic repetēti hoc c. & tene menti p̄missā lec. p qua induci
tur. ff. ad turpil. l. 1. vbi sufficit ꝙ p̄nuncietur super crimine. &
pœna intelligitur exp̄ssa. i. quæ de iure debet: sed illud p̄cedit
quādo pœna est ipso iure imposita: qđ not. Arch. & Io. And.
de homici. ca. 1. lib. 6. sed secundum canones, vt plurimum
pro criminibus, non est pœna imposita, ideo permittitur epi
scopis dispensare. s. tit. j. at si clerici. ideo, quia posset surgere
dubitatio secundum præmissa, saltem vtilius est ꝙ iudex deli
cti etiam priuet beneficio: & hoc, ꝙ debeat priuari, tenet Fe-
de. in consi. 16. pro hoc litera, ibi præsertim, id est maxime,
quæ probat, ꝙ hæc litera p̄cedit etiam in criminibus in qui-
bus non priuatur beneficio, & secundum hoc sensus literæ
est, ꝙ iudex delicti pronunciabit super delicto, & si natura cri
minis exigit priuationem beneficij, episcopus beneficij exe-
quetur. i. de facto, eijciendo illum a beneficio.

SVMMARIVM.

1 *Persona miserabilis potest laicum conuenire super interdicto vnde vi, coram ecclesiastico iudice.*
2 *Agens possessorio potest titulum deducere.*
3 *Alternatiua an uitiet libellum.*
4 *Casus in quo de re feudali agitur coram iudice ecclesiastico omisso domino feudi.*
5 *Exceptio superioris super eo quod concernit merita non admittitur.*
6 *Donatio propter nuptias, soluto matrimonio, reuertitur ad virum.*
7 *Habitandi consuetudo in aliquo loco ex quibus arguatur.*
8 *Domicilium in aliquo loco habere quando & quomodo quis dicatur.*
9 *Interdictum unde ui, est personale, & in rem scriptum.*
10 *Actio personalis in rem scripta quæ dicatur.*
11 *Viduo spoliata censetur miserabilis persona, & stati est de iudicio ecclesiæ habitu & actu.*

1 Ex parte B. † Miserabilis[a] persona potest
a laicum conuenire super in-
terdicto vnde vi coram ecclesiastico iudice, etiā
si res sit feudalis, pars de fide instru. ex parte: pri-
mo ponitur quærela, secundo iudicum instructio. ibi, manda
mus. prima subdiuiditur. quia primo causę commissio, & rei
citatio, secundo rei exceptio, & actoris replicatio. ibi dictus,
tertio alia rei exceptio: & ad illam rei replicatio. ibi, idē quo-
que. † Not. ibi ratione dotalitij, ꝙ agens possessorio potest de
2 ducere titulum: nec per hoc tenetur de ipso docere, nec reus
auditur opponēs de carentia ipsius tituli. sic enim fuit hic: ga
regula narrauit de ti. & tamen ĵ. in fine reiicitur exceptio de
ipsius carentia, quod est, quia secundum ius nō habuit vidua
necesse addicere, ꝙ ex cā dotalitij, cū etiā prædo. & c de resti.
spo. in literis. No. ꝙ vtile est agēti possessorio allegare titulū.
No. quod actor agit, reus excipit, actor replicat. & sic vltra. de
3 exca nobis. † No. ibi, vel eius cōplices, ꝙ alternatiuus nō vitiat
libellum, qñ non resultat contrarius effectus, sic colligunt
aliqui, & bene: sed melius colligitur de rescript. ex parte S.
4 vbi dico in notabilibus. † No. casum in quo de re feudali agit̄
coram ecclesiastico iudice omisso domino feudi: vt supra in
summario: licet enim hæc fuerit allegatio: hic tamen secun
dum cā. sof. deciditur. No. ꝙ miserabilis persona est de iudi-
cio ecclesiastico. 95. di. c. 1. & 2. Not. ibi, litigiosam rem esse.
ꝙ computatio dictarum fit a loco vbi res est, etiam si agatur
personali in rem scripta: vt hic: quia agebatur vnde vi. de hoc
inf. Nota ibi interdum commodum, ꝙ habitatio non conti
nua seu non pro maiori parte inducit domicilium: quod inf.
5 dico. † Not. ꝙ exceptio surreptionis super eo quod concer-
nit merita, non admittitur, de hoc in glo. vlti. Ex hoc dic, ꝙ
licet hic in fin. ponderetur, quod agebatur possessorio, idem
tamen etiam si petitorio, vt in dicta gloss. vltima. In gloss. vlt.
6 In fin. contra, quia soluto matrimonio donatio propter nu-
ptias reuertitur ad virū, de do. inter vi. & vxor. cap. fin. non de-
buit ergo audiri vidua. Solu. intellige quod fuerat lucrata
ex pacto vel ꝯsuetudine. In gl. 3. ibi, ꝯsueuerat habitare. ex hoc
vr̃ nō procedere litera, in eo qđ ꝯsiderat, & iste habebat castra
& redditus

ADDITIONES.

a Miserabilis persona. Adde quod miserabiles personæ dicuntur pupilli, viduæ, & similes. Barto. in l. 1. C. quando impe. inter pu. & est intelligendum de pupillo inope: non de diuite secundum Card. & Ioan. de imola in cap. significantibus. de offic. deleg. Specu. in titu. de instr. edi. §. nunc. vero ver. & Ias. Alex. consi. 131. prima parte. Item dormientes dicuntur miserabile personæ. Ba. in l. pe. C. de testi.

& redditus in dioceſi Andegauen̄.ſufficit enim,ꝙ ibi conuer
7 ſentur:vt in glo.In contrarium,† quod non ſufficiat conuerſa
tio:ſed oporteat cum hoc quod ibi habeat maiorem partem
fortunarum,id eſt bonorum.C.vbi ſena.l.2. vbi hæc duo po-
nuntur copulatiue,dic primum verius,per l.municipes ff.ad
muni.& in d.l.a.copulatiua exponitur alternatiue,ſup.de re-
ſcrip.c.a.vbi glo.vnde dicit Inno.ſufficere mā̄ſionem ſolam
in locn. ff.de iud.quod legatur,§.1.quod tenet Bart. in d.l. 2.
& ſentit glo.C.vbi de cri.l.2.ff.de iudi.hæres,ſed Cy.in d. l.a.
vbi ſena.dicit requiri conuerſationem per decenium,ad hoc
vt poſſit ibi conueniri.C.de incolis,l.2.quæ tamen conuerſa
tio nō facit domicilium:quia poteſt habere animum diſce-
dendi,quod tenet Bal.in d.l.2.vbi ſena. dic, ꝙ hic, cum dicit,
manſionem quæ ſit domicilium.i.domus ſeu locus deſtina
tus ad perpetuo commorandum,hic enim loquitur de man
ſione non temporali,& dicitur temporalis.i.ad tempus ani-
mo recedendi,ſufficit autem,ꝙ habeat domicilium,etiam ſi
nō commoretur pro maiori parte, vt ſup.in notabilibus: po
teſt enim quis habere plura domicilia,ad quæ conſtituenda
ſufficit deſtinatio commorandi.ff.ad mu.eius,§.ſi quis inſti-
tutus,alle.l.& ibi per Bar.& hoc ex coniecturis apparet,ꝙ ſit
ibi commoraturus,& ex nulla coniectura apparet,ꝙ ſit inde
diſceſſurus,pro hoc litera ibi,Interdū commorari,& ſic non
ſēper,nec pro maiori parte,ſic ſunt principes,qui ſępe in plu
ribus locis habent domicilia,de ma.& obe.omnes,vbi glo &
8 Inn. Ex hoc arguit Abb.ꝙ per litteras impetratas † cōtra ali-
quos de dioceſi poterit conueniri ciuitatenſis qui in dioceſi
b habet domum b vbi commoratur aliquo tempore anni. qđ
non procedit per c.is qui.de ſepul.lib.6.nō enim dicitur hoc
caſu habere domicilium,quia non animo ibi commorandi,
ſed vt ruralia exerceat:illuc accedit,ſecus ſi animo commo-
randi,vt in principibus:in dubio autem,cum non habetur cō
iectura an ſit perpetuo commoraturus:puto ſufficere cōuer
ſationem:vt poſſit ibi conueniri ſecundum no.in l.a. vbi ſe-
nat.ſed ſi ex coniecturis apparet abſceſſurus:vt in ſcholaribus
qui finito ſtudio recedunt,poteſt procedere dictum Cyn. de
mora decēnij, ex qua præſumitur conſtituiſſe domicilium:
niſi certum ſit,ꝙ commoratur animo redeūdi domum: tūc
enim quantocunque tempore ſtetit,non dicitur habere do-
micilium, ff.de le.3. quæſitum, in princi.dico ſup. in prohe-
mio.Ex his dic,ꝙ litera ibi,& in eadem litigioſam rem eſſe
debet ſuppleri maxime:quod dic vt in ſe.contrario. Opp. ad
hoc.quia ſecundum prædicta non debuit pōderari locus vbi
erat res,ſed domicilium rei citati.de præſcri.ſtatutum,libr.6.
& quod ibi no.in glo.olim dicebamus, ponderatur enim ibi
locus a quo quis trahitur: vt ibi in §.cum verum, non trahi-
tur autem niſi de domicilio,ꝙ propter hanc rationem glo.il
la tenet,ꝙ hodie pōderetur tantum locus domicilii,& idem
ibi Arch.ego aliter dico ſup.de reſcri.dilectus,el 2.ſ. quod eſt
in optione actoris, an computatio fiat a loco domicilii.an a
loco vbi res eſt:ſed etiam,ꝙ ibi morabatur:& vt ſup.dixi ſup
ple maxime:quia alterum ſufficiebat,& per hoc & per dictū
c.dilectus,non procedit,quod dicitur in d.glo. olim diceba-
mus,quod plenius dico in d.ca.dilectus, per hoc declaratur
glo.ſequens. Et in ea ibi.mobilis.idem not.J.c.fi.in gl.pen.&
ibi de hoc,& in fi. Opp.quod non debuerit hic attendi locus
9 vbi erat res,cum ageretur interdicto vnde vi † quod eſt perſo
nale.ff.de vi,& vi arma.cum a te.de reſti.ſpo.cum ad ſedem,
& c.ſæpe.ſup.ti.1.q.5.ſo.licet ſit perſonale,& in rem ſcriptū,
videtur idem,quod in reali.de reſcri dilectus,el a.Inn. & alii,
contra.primum verius,quod etiam ſentit hæc gloſ. & quod
dixi,interdictum vnde vi perſonale,dic idem etiam in aliis in
10 terdictis,ff.de interdi c.l.1.§.interdicta.& dicitur †actio perſo
nalis in rem ſcripta, eaque datur contra aliquē nō quia poſſi-
det:ſed quia obligatus ex poſſeſſione.actio autem in rem di-
citur,quæ datur tantum contra poſſidentem,ſup.ti.1.exami-
nata.perſonalis vero non in rem datur contra deiectum, nō
ex poſſeſſione:ſed ex alio.de hoc in d.§. interdicta, quia ergo
interdictum vnde vi,eſt ſcriptum in rem,comparatur actio-
ni reali in computatione dictarum.hæc faciunt ad ea quæ di
xi ſup.c.ſi clericus.In glo.vlt.ibi,ſic ergo intellige.Ex hac gl.
11 videtur,quod in poſſeſſorio non obſtat exceptio † quod do-
minus non fuerit requiſitus , ſed in petitorio ſic , rationem
non reddit glo.dic,ꝙ eſt,quia vidua ſpoliata cenſetur miſera-
bilis perſona,& ſtatim eſt de iudicio eccleſiæ habitu, & actu.
vt dixi ſup.cap.ex tenore,& ideo non obſtat exceptio, quod
dominus non fuerit requiſitus, quod plenius dixi in di cap.
ex tenore.In ca.glo.ibi,& illud.hoc, quod dicitur in glo.vi-
que ibi,ſed quare.habetur de lit.conteſt.capi. 1.libr.6. & dixi
in notabilibus. Et in fin. ex hoc infertur, quod in princip li-
teræ,ibi,quōdam.illa dictio nō eſt neceſſaria,& tunc mēti gl.

A D D I T I O.

a Habet domum a adde Hoſt. in capi quod clericis ſupra eodem Ioan. And.
in addit.Spec.titu.de compe.iud.in § 2.Arch.in cap.primatus.7.quæſt.

S V M M A R I V M.

1 *Laici occupantes res eccleſiæ,per iudicem eccleſiaſticum compeſcūtur.*
2 *Iuriſdictio temporalis aliquando ſpectat ad eccleſiam pleno iure.*
3 *Sacrilegium quid ſit,& quot modis committatur.*
4 *Violentia in clericum quomodo,& quot modis fiat.*

1 Onquæſtus. † Laici occupantes res eccle-
ſiæ ſacrilegi per eccleſiaſticū iu
dicem compeſcuntur:primo querela. ſecundo iu-
2 dicum datio.quam iuſtificat ibi,cum autem † No.
ꝙ iuriſdictio temporalis quandoque ſpectat ad eccleſiam ple
a no iure a & expone pleno iure:vt in glo.1.cuius tamen expo
ſitio non conſonat literæ,in eo quod glo. dicit de ſpirituali
iuriſdictione:quia litera loquitur tantū de temporali: ſed dic
pleno iure.i.quo ad merum, & mixtum imperiū, & iuriſdi.
de quibus dico de offic.or.quod ſedem.poterat ergo epiſco-
pus per ſeipſum iudicare:cauſas tamen ſanguinis non per ſe
ipſum.de excel.præla.ex literis, not.ibi collata. & ibi relicta,
differentiam inter hæc:primum enim inter viuos. ſecūdum
in vltima voluntate,ff.ad exhi.l.1.in fin.In gl.a.ibi,quaſi poſ-
ſidentur,& ideo in eis nō competit interdictum vnde vi: vel
vti poſſidetis,ſed quaſi vnde ui:& quaſi vti poſſidetis,ff.de ſer
ui.quos.ſi ſeru.vend.l.2. §.pompo.competit etiam condictio
ex canone.de hoc de reſt.ſpo.ſæpe.In glo.vlt.ibi, ſacrilegium
3 ſacræ rei violatio,vel vſurpatio:& cōmittitē tribus modis b vel
cum ſacrum accipitur de ſacro,vt calix de eccleſia, vel ſacrū
de non ſacro:vel ecōuerſo.generaliter autem dicitur ſacrile-
gium omnis violentia illata in res eccleſiaſticas, etiam pro-
phanas,vt hic,etiam ſi violentia non ſit expulſiua:ſed inquie
tatiua: vt hic.ibi ceſſare &c.pro hoc de re.iu.quæ multotiēs,
vbi &hoc, & quod not.ſup.cap.cum ſit.Ibi,excommunican
di.contra,ꝙ immo ſint excommunicati ipſo iure.de ſen.exc.
4 conqueſtus,& cap.tua.ſol.quandoque ſit violentia clerico in
perſonā,vel in res adhærentes perſonæ:& etiam in rem eccle
ſiaſticam, etiam ſi ſit prophana.& tales ſacrilegi ſunt excom
municati: vt in contrariis; quandoque ſit violentia in alias
c res eccleſiæ; & tales ſunt excommunicandi: c vt hic.ut ſi li-
brum incaute dimiſſum in eccleſia abſtulit.de furtis cap. ſi.
ibi enim de abſolutione nihil mandatur.pro hoc.17.q.4.om
nis,de ſenten.excom.cum pro cauſa,& d.c.conqueſtus, 11.q.
3.canonica.ibi,conqueſtus dic,vt ſup.

A D D I T I O N E S.

a Pleno iure.Adde gl.1.in cap.cum inter nos inf.de re.iu.
b Et committitur tribus modis.Adde cle.ſi quis ſuadente.de pœ gl. in cap.de
viro.12.q.1.& per Io.An.& Pet.de Anc.in c.felicis.de pœ.libr.6. Bal.in
l.ſi nondum.C.de furtis.
c Tales ſunt excommunicati. Adde an tales ſint ipſo iure excōmunicati,de hoc
dic quod ſic,in violatore vel incendiario eccleſiæ: ſecus in aliis vt in c tu.
de ſent.ex.& per car.in cle.r.an 2.q.de pœ. Ant. de But.in ca cum pro cauſa.
de ſent.excom & tex.& ibi Io.de ana.in 5.colum.de furtis.

S V M M A R I V M.

1 *Priuilegium conceſſum prouincialibus concernit etiam clericos.*
2 *Caſus in quo clericus renunciat beneficio fori.*
3 *Domicilium habens in uno loco,& contrahens in alio,poteſt utrobique conueniri,ad electionem actoris.*
4 *Damnum,& intereſſe etiam de iure canonico peti poſſunt.*
5 *Promittens ſoluere in certo loco intelligitur ibi contraxiſſe.*
6 *Promittens alibi reſpondere,intelligitur promiſiſſe reſpōdere coram quocunque iudice.*
7 *Expenſa litis,vel extra litem qualiter petantur.*

Ilecti filii. Priuilegiatus,vt nō teneatur rñde
re niſi certo loco ſi alio loco,ꝓmi-
ſit ſoluere,vel reſpōdere,ibi poterit conueniri.pri
mo narratio.ſecundo deciſio ibi.uerum. No. ibi,
1 anglicis,ꝙ priuilegium ꝯceſſum ꝓuincialibus ꝯcernit ēt cle
ricos:ut ſi ꝯcedit̄ anglicis,vel lombardis, ꝓ hoc qđ no.de of.
a dele.c.ſi.lib.6.Ex hoc no.ꝙ clerici dicunt̄ de ꝓuincia, a ſic ēt
dicuntur ciues loci ubi habent beneficiū.pe reſcr ip. dilectus
el 2.vbi de hoc. No.ꝙ q promitti alicubi ſoluere,pōt ibi con
ueniri.dic eñ ibi,ꝯxiſſe.de hoc in gl.a No.ꝙ hæc duo æqui-
parantur, ꝙ qs ꝓmittat ſoluere, vel ꝓmittat rñdere in certo
loco.

A D D I T I O.

a Quod clerici dicuntur de prouincia. Adde Bene.capram in cle.vnica.de re-
li.& ve.ſan.in 3.col.ver.not.quod appellatione clericorum. Lu. Ro. in ſuis
ſin.in verb. clericus.num 430 Old conſil 31.incip quæſtio.eſt Pet. de Anc.
conſi.150.inci Optimis Paul.de caſt.conſi.196.inci.ad primum.

loco quod intellige quantum ad id de quo hic,& in fin. non
2 tamen ſemper de hoc infra † No. caſum in quo clericus re-
nunciat beneficio fori. de hoc in gloſſ. & procedit hoc reſpe-
ctu fori competentis clerico iure ſpeciali, ſecus ſi de commu
3 ni. ſupra cap. ſi diligenti. Nota. quod † qui eſt de vno domici-
lio, & contraxit in alio, poteſt vtrobique conueniri: ut in li-
tera, ibi, & vbi. & eſt in optione actoris: vt in gloſſ. & facit ad
id quod dixi ſupra eodem. ex parte. de computandis dictis a
loco domicilij, vel a loco vbi eſt res arbitrio actoris.
4 † Nota, quod etiam ſecundum canones petuntur damna,
& expenſæ, & intereſſe. de hoc in gl. In gl. 1. ibi, contractum
fuit, hoc non apparet hic, ſed oportet ita dici, alias nec per re
ſcriptum, nec coram ordinario poſſet ſucceſſor ɔueniri ex ɔ̄-
ctu prædeceſſoris. de ſo. cap. 1. Op. ad hoc, ꝙ indiſtincte non
poſſit ſucceſſor conueniri, cum reſcriptum fuerit impetratū
ɔ̄ prædeceſſorem ſub nomine proprio, & non dignitatis: vt
in litera ibi. ɔ̄. t. dicit Abb. contrarium. No. de iuriſdictione, q̄
non ſic ɔtingit eccleſiam ſicut ɔ̄ctus, vult dicere, ꝙ qũ impe-
tratur ſup ɔ̄ctu: impetratio ɔcernit ɔ̄ctum, q nō extinguitur
ꝑ mortē ꝓdeceſſoris, ex quo tenetur eccleſia ſic ergo non ex-
tinguitur ēt reſcriptum. ar. de of. dele. ſi ſuper gratia. li. 6. & ex
præſſio proprii nominis nō facit reſcriptum ꝑſonale, ſicut de
pacto no. de inſti. cum veniſſet. Sed potius vr̄ expræſſum pro-
prium nomē cā demonſtrationis, qñ vero reſcriptum impe-
tratur ad ꝑlarū q dat delegatus expſſo proprio noīe, nō expri
mitur cā demonſtrationis, ſed affectionis, quam habuit dele
gās ad iſtū: ideo nō tranſit ad ſucceſſorem, d. c. qm̄ Abbas, qđ
plenius dic, vt ibi. Ibi, vna ꝑſona intelligit. hoc dic, vt dico in
c. ſignificauit ĵ. alle. qđ c. ob. ꝑmiſſis, quia ibi reſcriptum im-
petratū ɔ̄ dignitatem nō trāſit ad ſucceſſorē: ſed ibi ɔuenien
dus non erat expſſus in reſcripto, ſed exprimendus ſub clauſu
la, quidam alii, & quæ ſit rō diuerſitatis, dic, vt ibi. Op. ad idē
5 de iudicijs, quia V. ſo. vt ibi. In gl. 2. ibi ab intereſſe, & talis † q
promittit in certo loco ſoluere, intelligitur ibi ɔ̄xiſſe. ff. de ac.
& ob. l. contraxiſſe, adeo, ꝙ ɔtractus intelligitur initus in loco
in quo collata eſt ſolutio: & non ubi fuit celebratus. ibi, inter,
de hoc in d. l. & ff. de conſt. pe. eum qui. §. Iulia. ſed gl. ibi vacil
lat. de hoc etiam, ff. de bo. aut. iu. poſ. l. 3. de ſo. l. quæro. in fi. Ex
hoc patet ratio, quare iſte promittendo ſoluere extra Angliā
ibi conuenitur non obſtante priuilegio: quia ibi ſortitur fo-
rum rōne ɔ̄ctus ĵ. c. fi. Et ſi dicas, ꝙ ex hoc indulgentia erit in
utilis, dic, ꝙ immo vtilis, quia ea ceſſante poſſet ɔueniri angli
cus extra Angliam, dum tñ in loco non diſtante vltra dietam
de reſcri. ſtatutum, li. 6. Et ſi dicatur, ꝙ non eſt date talem lo-
cum, hoc procedit reſpectu verbi, ſoluere, non autem reſpe-
ctu verbi rñdere, & dicit Inn. ꝙ ſi ſolū promiſiſſet rñdere, nō
cogeretur ibi rñdere ff. de iur. om. iu. ſi cōuenerit. no. de offi.
deleg. ſignificantibus, gl. no. iſta tenet cōtrarium. ſ. ꝙ per hoc
intelligitur renunciaſſe indulgentiæ: & hoc verius eo reſpe-
ctu quo hic cōuenitur coram delegato, & dicit In. notādum,
6 ꝙ ille † qui promiſit alibi reſpondere, intelligitur promiſiſ-
ſe de rñdēdo non ſolum coram ordinario: ſed etiam coram
delegato: vt hic, vt ex his rñdetur ad contrarium quod poteſt
fieri de c. nonnulli. de reſcr. & c. ſtatutum, lib. 6. nam quate-
nus iſte promiſit ſoluere, conuenitur in loco vbi ſoluere pro
miſit rōne contractus: vt prædixi. quatenus autem promiſit
rñdere, vr̄ renunciaſſe priuilegio conceſſo anglicis, Item exce
ptioni de duabus dietis, & hodie vna, vt in hac gl. In gl. pe. in
fi. Op. ꝙ iſte non potuerit conueniri coram iudice non ſuo,
etiam eccleſiaſtico, dato ꝙ conceſſerit, niſi interceſſerit licen
tia ſuperioris ĵ. proxi. ſo. hic trahebatur coram iudice ſuo. di-
ſtinguit Io. cal. ĵ. c. pxi. & dic, aut corā nō ſuo laico, aut eccle-
ſiaſtico: primo caſu regulariter non poteſt falli, cum deſinit
habere priuilegium clericale ſ̄. ti. 1. cū non ab homine. de bi
gamis, c. vnico. lib. 6. cum ſi. ſecundo caſu, aut eſt nō ſuus om
ni ratione, & non poteſt ibi ɔueniri, etiam ſi velit, ſine licētia
ſuperioris, ĵ. c. proximo, aut eſt non ſuus, non omni ratione,
vt, quia nō ſuus ratione domicilij: ſed alias ſuus, & aut ſumus
in caſu priuilegiato: vt in auth. habita. & ſta priuilegio, & dic,
vt dico. ſ̄. ſi diligenti. aut ſumus extra illum caſum, & poteſt
vtrbique ɔueniri arbitrio actoris: vt in hac glo. & ſi clericus
vnius domicilij alibi ɔtraxit: licet expræſſe nō poſſit in alium
iudicem ɔſentire. ĵ. c. proxi. tacite tñ poteſt, vt contrahendo,
vel delinquendo ſ̄. c. poſtulaſti. In gl. fi. ibi probabunt per iura
7 mentum. hoc † procedit de expenſis litis: ſed factæ extra litē
petuntur vt intereſſe, de fideiu. peruenit, & c. conſtitutus, & ꝓ
bantur aliter quam per iuramentum, ſecūdum Gof. pro hoc
ff. de eden. argētarius, §. cum autem, ad l. aqui. l. in lege aquil.
& ideo de iſtis dic vt dicitur in gl. de damnis, & intereſſe. ſ. ꝙ
probabuntur per teſtes. quod tamen debet intelligi de proba
tione poſſibili, nam expenſæ factæ, & damna, & intereſſe qđ
iſte patitur in itinere, in hoſpitiis, & ſim. nō facile poſſent pro
bari per teſtes, ideo iudex arbitrabitur, quę probatio ſufficiat: vt
no. de elec. vt prætentæ.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus ſine licentia diœceſani non poteſt in non ſuum iudicem etiam clericum conſentire.*
2 *Iuriſdictionis nomine intelligitur de ordinaria.*
3 *Dominij nomine intelligitur de directo.*
4 *Laicus poteſt conſentire in iudicem non ſuum, quid in clerico.*
5 *Laicus in foro pœnitentiali non conſentit in ſacerdotem non ſuum, ſine licentia proprij ſacerdotis.*
6 *Acceptilatio quando & quomodo ſit inutilis.*
7 *Iuriſdictio prorogata eſt eadem cum prima.*

1 SIgnificaſti. Cleris non poteſt ſine licentia
diœceſani in non ſuum iudicē
etiam clericum conſentire. Cōis diuiſio. ſecunda
ibi, inquiſitioni. Not. ibi. iuriſ. ꝙ noīe iuriſdictionis
2 debetur ſuppleri ordinariæ. ff. de iud. l. 1. ibi aliam iuriſdictio-
nem. ſ. ordinariam. delegata enim nō prorogatur ad alias per
3 ſonas. de offi. dele. p. & g. ſimile, quia nomine † dominij intel
ligit̄ de directo. ff. ſi ager vecti. l. 1. intelliguntur enim vocabu
la in potiori ſignificato, quod etiam dico de iureiur. ve-
a niens. No. ibi forte. a de hac dictione, q̄ nō eſt hic mera dubita
tionis habes, ſ̄. de procura. tuæ. In glo. 2. ibi, c. 1. & 2. contra, qa
4 † cum laicus poſſit conſentire in iudicem nō ſuum. ff. de iu-
di. l. 1. ergo, & clericus, ne ſit deterioris conditionis, ſo. ex hoc
non eſt deterioris condition. ſed melioris: vt denotetur in eo
maior obdiētia reſpectu ſuperioris. Item ſufficit, ꝙ laico per-
mittitur clerico prohiberi: in foro tamen pænitentiali etiam
5 laicus † non conſentit in ſacerdotem non ſuum ſine licentia
proprij ſacerdotis. de pe. omnis. Opp. ad hoc 2. q. 7. nos ſi. iol. il
lud in Papa qui ſubijcit iudicio imperatoris, & hoc ex humi
litate, ut ibi. vel ibi in foro pœnitentiali, in quo ſe ſubijcit pœni
b tentiario. b Ibi, non liceat: pro hoc quod ſequitur in gl. & poſ
ſet dici cōtra, ꝙ ex quo ſententia non valet, non poteſt epiſco
pus eam habere ratam tanquā ſententiam: ſed in pœnam po
terit arbitrari, ꝙ iſte teneatur ſtare ſententiæ, & hoc in quan-
tum aduerſarius fuerit ignorans, ꝙ iſte ſubeſſet alteri epiſco-
po, & ſecundum hoc intellige quod dicitur, ĵ. in glo. Ibi epi
ſcopus vero &c. Ibi ſi acceptilatum, hoc procedit quando ac
6 ceptilatio non eſt omnino nulla: † quandoque enim accept.
latio eſt inutilis ratione materiæ. i. rei ſuper qua interuenit:
vt quia ſuper contractu iuris gentium: & tunc valet iure pacti.
& ſic intellige hāc gl. ita no. ff. de accept. an inutilis, in princ.
& in c. ꝙ in dubijs, allc. in gl. ibi, clericum, nullus ibi, vacat. ar.
c a contrario: c quia contrarium in iure reperitur. Opp. ad hoc
ſ̄. ti. 1. decernimus, vbi cauſa clerici committitur laico. dic,
ꝙ tunc cognoſcit authoritate epiſcopi: ſed ſi permitteret, ꝙ
epiſcopus poſſet in eum prorogare, cognoſceret authoritate
7 propria: quia iuriſdictio † prorogata eſt eadem cum prima.
de officio dele. p. & g. ibi de hoc.

ADDITIONES.

a Forte. Adde de iſta dictione gl. in ca. 2. de teſt. gl. in c. niſi. de renun. Item add quod ſi conſultor in conſulendo vtatur verbo forte, non propter hoc concilium eſt dubium. ſecundum Bal. & Ang. in l. ſubſtitutio. ff. de vulg. & pupill
b In quo ſe ſubijcit pœnitentiario. Adde glo. verbo terminandam. in c. ſane. eſt 2. de off. del glo. 1. in cap. nemo. 9. q. 3. Hoſti. in ſumma. tit. de pœnitē. in §. cui confitendum. verſi. cui Papa. Ant. de Butr. in ca. omnis vtriuſque ſexus, de pœni. & remiſſio.
c Arg. a contrario. Adde docto. in c. publicato. de elec.

S V M M A R I V M.

1 *Citatio eſt ſufficiens, vt dicatur cauſa initiata.*
2 *Citationis requiſita, ut operētur præuentionem.*
3 *Actor & reus debent eſſe einſdem conditionis.*
4 *Mulier citata in loco domicilij nubens viro alterius domicilij an, & quomodo dicatur de foro mariti.*
5 *Statutum, quod filia cum infratribus patri non ſuccedat, non comprehendit filiam alibi nuptam.*

PRopoſuiſti. Si citatus ad cauſam mutat
forum, non per hoc declina-
bit iudicem in illa. cauſa. Communis diuiſio. ſe-
1 cunda, porro. † Not. ꝙ ſola citatio ſufficit, vt dica
tur cauſa initiata, & reus præuentus. facit ad notata. ſup. cap. ſi
diligenti, quod per ſolam citationem incurritur pœna de
2 qua ibi, Not. ibi, legitime, quod † vt citatio operetur præuen
tionem, oportet, quod ſit legitima. Ex hoc dicunt aliqui,
quod opus ſit trina: quia illa ſola dicitur legitima ad con-
ſtituendum quem contumacem in princip. litis. de of-
fic. delega. cum cauſam. & cap. conſuluit, & vtrobique nota.
dic, con-

dic contra quãtum ad id de quo hic. nam sufficit vnica: quia
per eam præuenitur iurisdictio. de offi. deleg. licet. & quod di
cit legitime. dic quo ad vtilitatem. In glo. ibi, qui ergo conue
niuntur. intelligit ergo glo. hoc e. in reo. & sic loquitur. quid de
3 actore: dic idem, vt sint eiusdem conditionis † actor & reus
inf. de mutuis pe. cap. 2. pro hoc ff. de iudi. vbi acceptum. de re
scrip. dispendia. lib. 6. Si ergo actor fecit te citari coram vno,
deinde coram alio, poteris excipere de hoc ca. & hoc nisi fue-
ris contumax coram primo. tunc enim non potes de illo ex-
cipere, quia quantum ad te habetur pro non empto. ff. de iu-
di. & post. notat Bar. de dam. infect. quamuis. & signa pro hoc
de censi. olim. regula ex eo. libr. 6. Et in fi. quæro de exemplis
huius c. pone, vt quia laicus tractus coram laico efficitur cle-
ricus de hoc tamẽ dic, vt de obligatis ad racioci. c. vno. vel po
ne in clerico forensi qui habet beneficium in certo loco: &
ibi citatus postea acquirit aliud incõpatibile in alio loco, vel
renunciauit primo. & dixi de forensi, quia si sortiretur ibi do
micilium, dato ꝙ renunciasset beneficio, non desineret esse
4 de illo foro. Item inter laicos, pone mulier † citata in loco do
micilii nupsit viro alterius domicilii, desinit enim esse de fo-
a ro originis: & efficitur de foro mariti a. ff. de iurisdi. omn. iud.
cum quædam. & hoc quo ad onera, nõ quo ad dñia. ff. ad mu.
5 imperator. § idem rescripserũt. per hoc si dicit statutum †, ꝙ
filia cum fratribus patri non succedit, non comprehendit fi-
liam alibi nuptam. quod vidi in ardua lite allegari.

ADDITIO.

a Et efficitur de foro mariti. Adde glo. in c. vos 32. distin. Ioan. de Fant. in c. cle
cus 11. quæst. 1. Ioan. And. in ca. 1. de cleri. coniug. lib. 6 in noue. glos. & ibi
Ioan. And. in c. is qui. de sepul. eo. lib.

SVMMARIVM.

1 *Modi quatuor ad sortiendum forum.*
2 *Forum sortiri pro eadem causa in pluribus locis quis potest.*
3 *Papa est iudex immediatus omnium clericorum.*
4 *Ius reuocandi domum parit exceptionem dilatoriam.*
5 *Delinquens potest conueniri in loco domicilij etiam pro delicto alibi commisso.*
6 *Vagabundus quis dicatur.*
7 *Iudex delicti, domicilij, contractus, vel ratione rei an possit citare extra territorium.*
8 *Iudex domicilij excommunicat subditum existentem extra territoriũ.*
9 *Actus factus in loco non permisso, relatus ad permissum valet.*
10 *Executio realis quæ exigit ministerium iudicis vel executoris, non potest fieri in alieno territorio.*
11 *Excommunicatio afficit etiam corpus.*
12 *Remissio de vno loco ad alium quando locum habeat.*
13 *Iubemus, est verbum necessitatis.*
14 *Domicilium non contrahitur ex sola conuentione.*
15 *Contrahens, quando latitat, quid agendum sit.*
16 *Sequestratio quando locum habeat.*
17 *Ius reuocandi domum quæ non tollat.*

LIcet ratione. Breuis & vtilis. & hoc di-
cit: Romana curia est forũ
competens omnium clericorum, conuẽto tamẽ
quandoque competit ius reuocãdi domum. pri-
mo ponit quatuor modos sortiẽdi forum. Secũ-
1 do addit vnum, ibi, quia tamẽ. quem modificat ibi, nisi. † No
ta quatuor modos sortiendi forum. & adduntur unum in uer.
quia tamen: ut prædixi. & in eo, quod dicit de domicilio. nn:
ꝙ aliud domicilium, aliud forum. nam domiciliũ est una spe-
cies sortiendi forum: ut hic. & expone forum, ut sup. in ru-
2 brica. † No. ꝙ quis potest pro eadẽ causa sortiri forum in plu
ribus locis, ut si clericus unius domicilii alibi contraxit uel
deliquit, tunc enim sortitur forum in loco domicilii, & in lo
co delicti, uel contractus, & in romana curia, ut hic, & tũc est
optio actoris ubi agat, ut no. sup. capit. dilecti. in gloss. penulti.
3 Not. ꝙ Papa est iudex immediatus omnium clericorum. q̃
sedes apostolica est mater omnium ecclesiarũ: vt hic. & 12. di
stin. c. 1. de conse. di. 1. basilicas. vnde etiam ad Papam appellatũ
omisso medio. de excep. dilecti. No. de iure reuocandi domũ
de hoc in glo. vlti. Nota ibi, si tunc allegasset, quod ius † reuo
4 candi domum parit exceptionem dilatoriam. & secundum
Inno. debet proponi in initio litis. C. de excep. l. fi. ad idem de
re iud. iter. quandoque tamen exceptio incompetentiæ iudi
cis parit peremptoriam: & potest opponi quandocunque: vt
si clericus litigat coram non suo episcopo sup. c. significa[illegible]
& est ratio ibi, quia non est in potestate clerici facere illũ iu-
dicem. quod tamen intellige. vt ibi, & hoc signa. In glo. 1. ibi,
vel vbi inuenitur. hoc aliqui intelligunt in vagabũdo. de hoc
5 de rap. c. 1. & dic, vt ibi. & in eo, quod gloss. dicit † pro delicto
quem posse cõueniri in loco domicilij. intellige etiam si de-
lictum sit alibi commissum, hoc enim vult gloss. & idem no
ta. C. vbi de cri. agi opor. l. 1. & probatur. ff. de interdi. & releg.
relegatorum. §. interdicere. de priui. c. 1. lib. 6. vbi exempti pro
delicto alibi commisso non conueniuntur coram iudice do-
micilij: secus ergo in non exemptis. pro hoc etiam est casus, li
cet non soleat allegari. de re iudi. cle. pastoralis. ver. denique. Ĩ
eo, quod ponderatur ibi, quod rex non erat subditus impera-
tori ratione domicilij, & in eo, qđ dixi de vagabundo dicitur
6 † vagabundus a qui non habet locum determinatum vbi cõ
a uersetur, etiam si alibi habeat domicilium: vt no. glo. ff. de dã.
infec. l. 4. §. sed domum. licet alibi aliter dicat. sed hæc cõmu-
nior. de hoc in dicto c. 1. de rap. Oppo. ad hoc: quia extra terri-
torium ius dicenti &c. ff. de constit. c. 2. lib. 6. non potest ergo
iudex domicilij procedere contra delinquẽtem alibi, saltem
cum est extra territorium: quia non posset eum citare quo
vult. dic, vt in se. q. & ad contrarium dicit quod nõ dicit ius ex
tra territorium: sed in suum subditũ. Quæro generaliter, an
7 iudex † delicti, domicilij, vel contractus, vel ratione rei possit
citare extra territorium. videtur quod non: quia extra territo
rium &c. vt prædixi. Item, quia iudex qui citat existentem in
alieno territorio, debet scribere iudici territorij q citet. ff. de
requir. reis. l. 1. & 2. ergo nõ per seipsum: pro hoc sup. c. postu-
lasti. vbi non exequitur iudex delicti: sed beneficii. ad idem J.
c. Romana. §. contrahẽtes. Item videtur casus in præalle. cle.
pastoralis. vbi viciatur processus imperatoris tanquam factus
sine legitimatione: quia citauit Regem Ciciliæ, extra fines im
8 perii. In contrarium †, quia iudex domicilii excommunicat
subditum existentem extra territorium; vt li. e non contesta.
tuę. de appel. cum sit. in fin. ergo etiam potest decernere cita-
tionem intra territorium, & nuncius exequetur extra territo
rium. De iudice contractus vel delicti probatur. C. de epis. &
cle. l. omnes. §. si vero apparitor. C. de offi. præ. l. 2. & in d. §. cõ
trahentes. De iudice ratione rei probatur. C. vbi in rem act.
in rubro & nigro s̃ e. sane. Sol. in hac quæstione magna est va
rietas. & Innocẽ. multum se intricauit hic, nec aparet quid eli
gat: videtur tamen tenere, quod iudex domicilii est solus or-
dinarius quantum ad afficiendam personam: ita quod si eius
subditus alibi contrahit vel delinquit; licet possit ibi conue-
niri; tamen persona non potest cogi ibi præcise ad comparen
dum, facit pro hoc quod ipse no. sup. c. dilecti. Sed si inueniẽ
in loco contractus vel delicti, potest contra eum procedi, ex-
communicando, vel mittẽdo in possessionem. sed si vocetur
de extra, licet possit procedi ad missionem in bonis, quæ sunt
ibi, non tamen cõtra personam ad excommunicationem: qa
si non debet persona cogi ire ad iudicem: ergo nec excõmu-
nicari ratione contumaciæ. 11. q. 3. nemo. Refert tamen Inn.
alios aliter dicere, quod hic scribo, Cy. in d. l. extra territoriũ,
dicit indistincte, ꝙ quilibet iudex potest citare extra territo-
rium, dummodo decernat citationem in territorio, & actus
nuncij citantis poterit expediri extra territorium: quia habi-
8 tur intra territorium. valet † ergo actus in loco non permisso
qui refertur ad permissum. Hoc tenet Gãdinus in libello ma
leficiorum. rubrica de citationibus. vers. sed pone quod Titi⁹
præallegato sup. in princi. huius c. & Bal. in d. §. si vero appari
tor. & Fede. consilio. 16. tenet cum Innocent. Idem Io. mo. in
d. §. contrahentes. Idem Pau. in d. cle. pastoralis. licet varie. &
hoc dictum Innocen. potest sustineri. concordando tamen p̃
missas opi. potest dici, quod quilibet iudex potest citare extra
territorium, dummodo decernat citationem in territorio,
modo superius dicto. Sed refert, quia iudex domicilii citat ẽt
quo ad afficiendam personam, & faciendum processum in p
sona. dicta cle. pastoralis. versi. denique. inducendo vt sup. Sed
iudex delicti vel contractus vel ratione rei non citat extra ter
ritorium, nisi quo ad afficiẽdum bona quæ sunt in territorio
vt in contra. & hoc tenendo, ad contraria, cum dicitur extra
territorium ius dicenti &c. dic, quod non dicit ius extra: sed
intra: ex quo actus in effectu confertur intra territorium. Ad
l. 1. & 2. de requir. reis. dic, quod loquuntur de citatione perso
nali reali, vt reus ducatur ad iudicem. talis enim apprehensio
nõ potest fieri in alieno territorio: sed scribitur iudici territo-
rii vt eam faciat. aliud in citatione verbali, quæ fit per nunciũ
vel literas: quia ex hoc non præiudicatur iudici territorii. Ad
cle. pastoralis. dic quod loquitur in iudice delicti, vt erat ibi ĩ-
perator: ideo non potuit citare regem alibi existentem quo ad
afficien-

ADDITIO.

a Vagabundus. Adde gloss. in l. eius qui. in § finali. ff. ad mun. Barto. in l. primo,
c. vbi de cri. agi opor. Specu. & ibi Ioannes Andr. in additi. tit. de compete.
iudi. in §. 2.

afficiendam personam vt fecit: quia cõdemnauit eum ad mu
tilationem capitis, & hanc solu. ponit Federicus in dicto cõ
silio 16. & probatur in dicta clem. ver. rursus. Ad capit. postula
10 sti sup. e. dic quod ibi dicitur de executione † reali quæ exigit
ministerium iudicis vel executoris: ideo nõ potest fieri ĩ alio
territorio, sicut dixi. Ad l. 1. & 2. de requir. reis. per illud c. po
stulasti. tenuit hic Paul. vt refert Ioan. de ligna. ꝙ iudex domi
cilij non possit excommunicare alibi existentem, cum excõ
municatio secum trahat executionem, quam facere non po
test in alieno territorio per dictum c. ad quod respondet Ioã.
de ligna. quod c. postulasti. loquitur de executione quæ con
cernit dimensiones locales. vult dicere, quod executio de qua
ibi, est facienda in res non indiuisibiles, sed extra animam, &
in facto consistentes, & in loco, vt est ecclesia de qua ibi. secus
in excommunicatione, quæ afficit animam, quæ est indiuisi-
11 bilis, & non quantitatiua. hoc non procedit: nam † excõmu-
nicatio afficit etiam corpus de senten. excommun. a nobis. el
secundo. dic ergo quod c. postulasti. loquitur in executione,
quæ exigit ministerium hominis seu iudicis. executio aũt ex
communicationis fit ipso iure. de ap. postulasti. ius autem cõ
cernit omne territoriũ de consti. capit. primo. Item quantum
ad dictam cle. dixit Cyn. in l. extra territoriũ. quod processit
ex errore canonistarum. Et circa prædicta plenius potest dici
vt in decisione totę, vltra quod hic plenius prosequor. Ibi re-
12 mittitur † de qua remissione sunt multę varietates, nunquid
in contractibus locum habeat. de hoc inf: in alia glo: In deli-
ctis autem videtur velle glo. quod in grauibus remissio sit de
necessitate. Pet. & Cyn. C. vbi de crimine agi oportet. authen.
qua in prouincia. idem dicunt. per §. si quis vero. hic allega. in
13 gloss. quia ibi est verbum † iubemus, a quod est necessitatis.
a non remittens ergo poterit puniri a iudice delicti. Glo. in cle
men. pastoralis. versi. denique. in glo. quæ incipit: sed nunqd,
& Barto. ff. de accusa. si cui. §. fin. dicunt quod non remittens
non poterit puniri a iudice delicti, nisi sit superior illius. &
hoc verius. sed non respondent ad dictum Cy. dic quod in §.
si vero quis. verbum, iubemus, non refertur ad iudicẽ a quo
petitur remissio: sed ad iudicem qui petit, qui iubetur ibi eã
petere, quod non videntur considerasse Pet. & Cy. Item etiã
si referretur ad iudicem a quo petitur, ita quod non remittẽs
iudex possit puniri: nõ per hoc datur ibi iurisdictio petenti re
missionem, sed deberet intelligi quod punietur per iudicem
domicilij. Posset dici quod nũquam tenetur remittere ad iu-
dicem delicti. nam. §. si vero quis, loquitur de existente alibi:
non tamen in loco domicilij. dicit enim illum remittẽdum
de prouincia in qua degit. Si autem intellexisset de prouincia
sua ratione domicilij, dixisset de prouincia sua vt de rescrip.
nonulli. ibi. suam diocesim. & eodem titulo. statutum. libro
sexto. vbi simile verbum sæpius repetitur. & pro hoc est ratio
quia iudex domicilij potest punire de delicto etiam alibi cõ-
misso: vt sup. dictum est. ergo non tenetur remittere, & suffi-
cit quod iure non probantur. sed quidam dicunt, quod ver-
bum, degit, exponitur. i. conuersatur: & sic habet domiciliũ.
14 hoc tamen tollitur † quia sola conuersatio non facit domici
lium: sed aliud requiritur, quod dixi sup. c. ex parte. & hodie
tales remissiones non fiunt. Tamen, vt habeas communem
sententiã, communis opinio est, quod de iure fieri debet per
dictum. §. si vero. & hoc in grauibus criminibus, vt puniatur
quis vbi deliquit, vt ex hoc alij terreantur. De hac remissio-
ne alia plura scribuntur hic. & in dicto cap. primo, de rapto. &
in dicta clemen. pastoralis. in gloss. hoc nomen. ibi, obligatio
oritur. vt si quis gessit tutelam vel negocia alterius. Ibi, illud
illic, remittit pro hoc nota glo. in §. si quis vero compre. inf.
15 alleg. vbi dicit, ꝙ quando † contrahẽs alibi latitat, debet mit
ti ad iudicem contractus. alibi dicit quod debet remitti quan
do renunciat priuilegio fori: vt not. ff. si quis in ius voca. l. pri-
ma. vbi glo. singu. & hæc tenetur communiter: quia intelli-
gitur se obligasse de litigando in loco cõtractus: ita quod nõ
alibi. & procedit in laicis, non in clericis, qui non possunt re-
nũciare foro suo sup. e. significasti. alias autẽ in contractibus
non fit remissio, nec procedit hæ glo. nec gloss. §. si quis vero
contrahens. quia aliquis non conuenitur in loco contractus,
nisi quando inter contrahentes sic conuenit, vt in d. §. contra
hentes. & dixi sup. ergo non habet locum remissio: nisi dica
mus quod etiam clericus per contractum potest se obligare
ad aliud forum sup. eodem. dilecti. In gloss. penulti. in fine. ibi
& C. vbi in rem act. l. fina. & supra eodem. ex parte. in ea. gloss.
penul. ibi quidam tamen. vt not. in dicta l. fin. primum verius
per l. quod legatur. §. fin. autem. ff. de iud. non alle. §. fin. & hoc
si res est in loco mansura, alias secus, vt sunt merces quæ defe
runtur de loco ad locum. argu. ff. de pigno. debitor. de hoc in
Specu. de compe. iudi. adi. §. primo. ver. quid si quis. sub versi.
39. pro hoc ff. de iudici. hæres. §. nam vbi. dicit tamen Baldus
16 in dicta l. finali. † quod merces poterunt sequestrari: quia vẽ
dicatio est ex præsenti possessione, quod procedit nisi satisdet,
vel alias sit non suspectus. ff. qui satisda. cogã. si fideiussor In
gloss. vltima. ibi iusta causa & necessaria. idem si ex quasi
necessaria: vt pro exercenda appellatione: vt prima gloss. se-
cus secundum Innoc. si omnino voluntaria, vt causa restitu-
tionis: quia agitur de nouo, non quasi de necessitate. hoc nõ
placet Hostien. nisi esset restitutio quæ possit peti etiam ab
alio quam a principe. secus si tantum a principe, quia tunc est
quasi necessaria, vt causa appellationis. & hoc verius. Ibi nisi
tunc ibi contraxisset. Excipiuntur & alij casus quos prosequi
17 tur Innocen. dicens, quod ius † reuocandi domum non tol-
lit quo minus interim, dum sunt in legatione, possint in pa-
tria conueniri. & si nõ defendantur, patientur missionem in
possessionem. ff. ex quibus causis in possessionem eatur. hæc
autem. C. de restitu. militũ, ignorare. de hoc de eo qui mit. in
possessio. cap. fi. & de hoc iure reuocandi domum multa scri
buntur hic: sed leuia. de hoc in Spec. de reo. versi. item legati.
& versicu. sequentibus.

ADDITIO.

a Verbum iubemus Adde glo. in cle. præsenti, de censibus.

De libelli oblatione. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Actor debet libellum in scriptis porrigere.*
2 *Libellus debet esse clarus.*
3 *Concilium & synodus pro eodem accipiuntur.*
4 *Libellus est porrigendus iudici.*
5 *Porrigens libellum an debeat se subscribere.*
6 *Tralatus agens quo nomine petet.*

1 IGnarus episcopus. † Actor debet libellũ
in scriptis porrigere. hoc dicit capi. 1. Et rem
quam petit, si agitur reali, exprimere. hoc di-
cit 2. cap. si personali, causam. hoc dicit 3. pri-
mo factum. Secundum ius, ibi, ig. ratus. non
tn eo quod non apparet quod fuerit exceptum. & sic colligi
tur quod iudex ex officio repellit petentem sine libello. facit
sup. titu. secundo, causam. quia posset esse iudicium frustrato
rium. non enim posset ferri sententia, quæ debet esse confor-
a mis libello. a de accusa. qualiter. el secundo. Nota ibi oportet.
b quod libellus est de substantia, cum verbum oportet b sit ne-
2 cessitatis. de hoc inf. † Not. ibi, declarare. quod libellus debet
esse clarus: vnde propter incertitudinem reijcitur. inf. 2. capit.
3 proximis. † Not. ibi, synodo. quod concilium & synodus ac-
cipiuntur pro eodem & hoc iuncta subscriptione ibi, conci-
lio tamen receptum est quod concilium dicitur generale vel
prouinciale. synodus dicitur episcopi. Nota ex eodem verbo,
quod in synodo iudex est synodus, & sic non archiepiscopus
11. q. 3. si quis presbyter. & c. si quis episcopus. de præben. gra-
ue. Innocen. Hostiẽ. dicit quod archiepiscopus & suffraganei
simul congregati sunt iudices, & hoc non contradicit In. nã
isti constituunt synodum seu concilium prouinciale. sic & in
generali iudex est cõcilium, vel potior eius pars. de hoc alibi.
4 Nota ex eodem verbo, quod libellus † est porrigendus iudi-
ci. & secundum Innocen. hoc fit, ne iudex possit negare se re-
cepisse; non tamen secundum eum est de necessitate. nam po
test offerri aduersario. 3. q. 3. offeratur. quod intellige in iudi-
cio. In gloss. ibi scriptura. & multa continet vt sequitur in
gloss. versus: Quis, quid, coram quo &c. de libello autem cri-
minali, dic vt de procur. tuę. ibi, iudici. & porrigitur extra iu-
dicium antequam reus citetur. argumen. ff. de adul. miles. §.
sexaginta. sicut dicitur de libello appellatorio, postea reo ve-
niente offertur sibi in iudicio, vt in glo. Item quandoque in-
sertur in citatione: quandoque non J. de dila. præterea. dic, vt
ibi. Ibi, nõ requiritur, vel ibi. quod cum episcopus cognoscit
inter suos familiares, vel ibi fuit omissus tacite, quod fieri po-
test: non enim libellus solennis est de præcisa necessitate: sed
tamen oportet quod in effectu offeratur per modum postę:
vt no.

ADDITIONES.

a Sententia quæ debet esse conformis libello. Adde tex. in c. licet hely. de symo. & Ab. in c. ad nostram. de consu. Fallit in imperatore secundũ Arch. in ca. 1. de reiu. ipol. lib. 6.

b Verbum oportet. Adde glo. in verbo oportebit. in c. 1. de litis contest. li. 6. gl. in c. cum ab vno. de re iu. e. li. glo. in c. 1. 25. q. 1. Arch. in c. non oportet 3. q. 9 Ab. in c. si qui testium. de testibus. Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur. Bal. in prima consti. C.

vt not.glo.de verborum significatione.clemen. sepe. t.quod
fiat postea,idest scriptura in actis, quæ in effectu.cōtineat qđ
petitur.ibi,iure canonico.dic,vt in dicta gl. in clementi.sepe.
5 ibi,ista enim.signa glo.quia singularis. † Et in fine. Quæro,
an porrigens libellum debeat se subscribere.videtur quod sic
per literam ibi,vestris manibus roboratam.& in Authen. de
exhiben.re.sancimus.quod dicit Innoc.not. Host. dicit suffi-
cere quod tabellio subscribat diem porrectionis, & dilatio-
nem datam reo.dic quod omnis literæ est quod in libello de
bet scribi quis porrigit.&quod dicit manibus vestris,sub.ma
xime,cum possit quis etiam per procuratorem litigare.vnde
6 quæro,si † prælatus egit,quo nomine petet. dicit Vincen. ꝙ
nomine ecclesię,siue petat per se,siue per sindicum.arg.C.de
episc.& cler.auth.sed hodie.pro hoc de dila.c.3.

SVMMARIVM.

1 *Libellus in reali actione debet exprimere rem qua petitur.*
2 *Libellus incertus quando procedat.*
3 *Sententia generalis quandoque tenet.*
4 *Expressio causæ quando non sit necessaria in reali.*
5 *Agens reali,expressa una causa,si succumbat, poterit agere, ex alia causa.*
6 *Reus petens ut actor exprimat causam in reali, percutit sibi pedem cum ligone.*
7 *Iudicium singulare quid concernat.*
8 *Iudicium vniuersale & generale differunt.*
9 *Libellum mutare,& emendare,differunt.*
10 *Libellus usque quo mutari possit.*

SIgnificantibus. Sūma vt sup̄.c.proxi.
primo cū narratio,&
1 secundo commissio,ibi,quo circa. † Nota,quod
libellus in reali actione debet exprimere rē quæ
petitur, ita quod non possit intelligi de alia:suffi-
a cit tamen exprimere nomen proprium,a si res habet tale no
men,etiam non expresso appellatiuo,vt si dicit, peto terram
quę dicitur de boscho. vel quid si.sic etiam cum petitur ho-
mo,sufficit dicere,peto Titium quem tenes,etiam non adie
cto cognomine.ff.de rei vend.si in rem.§. quāuis.immo etiā
sufficit sic probare, nisi reus ꝓbet plures res vel homines sic
vocatos se habere. alias non præsumitur multitudo, vt ibi,
quod signa pro hoc quod dico de fide instr.cum Ioannes. &
hæc litera ibi,cum plures terras haberem. Ex hoc nota,quod
hoc cessante sufficeret dicere, peto rem meam quam tenes,
ex quo non potest esse incertitudo, ex quo non habet aliam
rem. puta predium. In glo.res.ibi.§.incertæ.potest enim lega
tarius petere legatum, dicens vendico tantam partem huius
rei quantam falcidia mihi permittit.ibi,legatorum. quia nō
poterat actor declarare,cum non esset certus,& generaliter,
2 † quandocunque incertitudo causatur ex facto aduersarii p-
cedit libellus incertus.ff.quo.leg.1.§.quod autem. si pars hæ-
re.pe.l.1.de in integ.rest. constitutus. nec mirum secundum
3 Inn.quia † etiam sententia generalis quandoque tenet.de se-
pultu.in nostra. in fin. quę tamen debet esse clarior quam li-
bellus.vt in §.curare.alle.in glo. Item in sententia est necessa-
ria aliqua expressio quæ non est necessaria in libello. nam in
sententia debent exprimi quantitates, vel contineri in actis.
ff.de re iu.ait pretor.§.1.sic intelligitur.C.de sen.quæ sine cer
ta quant.l.a.vnde secundum Inn.non valet hæc sentētia, con
demno te ad res quæ tibi obuenerunt a tali. secus in libello.
de hoc dic ut no.de rest.spo.cum ad sedem. Host.dicit,quod
etiam sententia generalis ualet,vt in vniuersalibus & genera-
libus iudicijs de quibus inf.in gl.& in accessoriis.nam fit con
demnatio ad expensas in futurum taxandas. de dolo & cont.
c.finem.dic ꝙ dictum Inn. procedit in iudicijs singularibus,
& in eo quod principaliter petitur. ibi dominii,vel quasi. de
hoc de re iud. Abbat.lib.6. ibi §.actiones.hoc quod dicit glo.
4 non † esse opus exprimere causam in reali,procedit quātum
ad causam remotam, sicut enim in omnibus creatis est du-
plex causa,proxima,& remota,de hoc sup. in prohemio: ita
& hic cum agitur reali causa proxima est dominium,& hæc
exprimitur,vt in glo. remota est,modus,per quem acquisiui
rē,vt quia emi a Titio qui erat dominus,vel vsu cepi,& hanc
non oportet exprimi,vt in glo. in personali autem exprimi-
tur causa proxima & remota,vt inf.in gl. ibi,si autem agatur
* personali. ibi,examinata,& hæc est cōmunis * opinio, quod
5 agens † reali expressa una causa,puta,quia vsucepit, & succū-
bens,poterit agere ex alia causa,&sic terminatur de re iu. Ab-
bate li.6. Pet.C. de edēdo.l.edita.cōtra:quia licet ex primam
vnam causam,intelligor omnes expressisse.ff.de app.recio.vbi
appellans a diffinitiua,vna causa expressa,potest prosequi eti ā
causas non expressas,& si succumbit, amplius non auditur,
& dum Cy.post Pet.in l.edita,dicunt quod Inn. quartus, qui
apud quosdam canonistas,maxime marchianos, reputatur
autor veritatis,fuit autor erroris in d.c.Abbate ;minus prudē
ter loquuntur,& contra ius ciuile, & contra casum l. si ma-
ter §.eandem.ff.de excep.rei iud. & contra alia iura hic alleg.
in gl. Ad l.scio.dic,quod non fecit: aliud enim in appellatio-
ne,in qua consideramus appellationem,non tanquam libel-
lum: sed tanquam modum deuoluens causam ad iudicem
ad quem:quamuis ergo exprimatur certa causa,tamen iudex
ad quem cognoscet de omnibus concernentibus acta in cau
sa principali, cum habeat cognitionem & reformationem
totius causæ.C.de app.eos.de fide instr.cum Ioannes.aliud in
libello causæ principalis,qui est medium expressiuum inten
tionis agentis, vt sic sciat iudex de quo habeat cognoscere:
quia super non deductis non cognoscit.ff. de iudi. nō potest.
de cau.poss.cum ecclesia. ibi,nt tuis. propterea dicunt doct.
6 quod † reus petens vt actor exprimat causam in reali, percu-
tit sibi pedem cum ligone.ar.d.c.Abbate,ibi ar.contra imme
diate dictum.ibi §.colonus.vbi si colonus,contra quem age-
bam locati propter arbores quas ab eo dicebam succisas, iu-
rauit se non succidisse,si de eodem agam alia l. vt aquilia,vel
simili,tutus erit exceptione iurisiurādi.ibi,intra prædicta.hæc
in singularibus iudiciis:ideo sequitur in glo.in vniuersalibus
7 &c.& ibi gl.incipit de vniuersalibus, & dic quod,† iudicium
singulare concernit,vt si ago reali ad predium,vel obligatio-
nem singularem,vt si ago ad centum: quia mutuaui,& hoc
casu specifice exprimuntur quæ petuntur. vniuersale autem
iudicium seu generale sunt, quando non petitur aliquid in
specie,sed in genere,vel in uniuerso,& tunc specificatio rerū
fit tantum in executione,vt in iuribus infra alleg.in glo.diffe
8 runt † autem iudicium uniuersale & generale: quia vniuer-
sale est,quando petitur aliquod totum complectens multa,
non tanquam species,sed tanquam partes, ex quibus consti-
tuitur,vt si peto gregem,si grex est totum complectens capi
ta gregis non tanquam species, cum sint indiuidua, sed tan-
quam partes,ex quibus constituitur grex: iudicium vero ge-
nerale est,cum deducitur genus complectens plura tāquam
species,vt si petitur ratio tutelę,tutela est genus complectens
administrationem salis grani vini & si. quæ administratio-
nes sunt species. nam administratio particularis cōtinet sub
se particulares administrationes in hoc factas, & idem in si.
de hoc in d.l.edita.& per Innoc.de offi. or.conquerente. vbi
etiam dicit quod vniuersale iudicium complectitur vniuer-
sum ius,vt in hæreditatis petitione continetur omne ius de-
functi,generale autem non sic, sed in eo continentur solum
capitula spectantia ad illud genus quod petitur, sed primus
modus clarior.de hoc in Spec.de act.& pe.§.2.versic.sed & si
ius.& ver.differunt.& ver.sed quæ est differentia.ibi,vel corri
9 gi.dic secundum Inn. † qđ aliud est mutare,aliud emendare.
mutare est a primo recedere, emendare est de inepto aptum
facere.sup.tit.2.examinata.Item mutare fit dupliciter,vel cir
ca substantiam, vel circa qualitatem. primo casu non licet,se
cundo sic ff.de noxa.in delictis §.si detracta. ago cōtra te pro-
pter damnum mihi datum a seruo,si adijcio, quod te scien-
te,non possum mutare, & dicere quod te ignorante, vt ibi,
quod ergo dixi, quod circa qualitatem admittitur mutatio,
procedit si qualitas non fuit expressa in libello:secus si expres
10 sa,vt ibi. Item generaliter dic,quod licet gl.dicat,ꝙ † potest
b vsque ad litem contest.libellus mutari, de iure veteri licebat
vsque ad diffinitiuā.ff.de iud. & post §.1. de iure nouo vsque
ad litem contest.vt in hac gl. iure nouissimo licet antequam
reus citetur,vel etiam antequam ueniat,postea non, ut in au
th.qui semel,& in hac glo.in fi.& quod dixi.

ADDITIONES.

a Exprimere nomen proprium. adde Spec.in eod.tit.in §. quid sit libellus. in
prin Bar. in l.2.ff.de li. & posthum.& Bar.in l.demonstratio. ff.de condit. &
demon.difuse per Maria. de Sen. in repet.ca. qualiter & quando,de accus.
el a.q.11.art.21.
b Quid est reconuentio. Adde Bal.in l.si constante.C.de compensa.

De mutuis petitionibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio & reconuentio non faciunt iudicium separatum.*
2 *Causa reconuentionis induktiua quæ dicatur.*
3 *Nomen quando dicatur receptum inter reos.*
4 *Prorogatio an possit fieri in causa appellationis.*
5 *Ius reuocandi domum non competit in causa reconuentionis.*
6 *Conuentus in causa summaria an possit reconuenire super ordinaria.*

Ex literis & infra. Etiam coram de legato pōt fieri reconuētio. & si fiat deciditur simul cū principali. Primo narratio, secundo mādatū ibi, mandamus. Nota ibi, iustitiam postulēt exhiberi. quod sufficit sic cōcludere in libello. de hoc. de or. cogni. c. 2. not. modum contestandi litem in causa reconuentionis. debet enim fieri continenti post contestationem in principali. Ex hoc colligitur quod reconuentio debet fieri cum effectu in ipsa contestatione. de hoc cum
1 glo. † Nota ibi, vicissim. quod conuentio & reconuentio nō faciunt iudicium separatum: sed debent vicissim. i. simul. tractari & finiri. no. ibi, concordia &c. vt in glo. vlt. In glos. 1. ibi,
2 reconuentio. Quæro † quæ sit causa inductiua reconuentio-
a nis. hæc quæstio præsupponit aliam. quid est reconuentio a dic, quod est mutua petitio rei, cuius natura est, vt simul tractetur, & terminetur cū principali: vt hic: & per hoc differt a mutua petitione, quæ non est reconuentio: vt si post cōtestationem ex interuallo reus petit; tunc enim nō terminabitur simul cum principali. sed habet locū regula, qui prior appellat prior agat. de ord. cogni. c. 2. ibi delegato. contra de arbi. cū dilectus. sed aliud in arbitrio. de quo ibi, vbi habetur quod nō procedit coram eo recōuentio. aliud in delegato. de quo hic habetur contra. ex hoc colligitur, quod arbitrium est magis strictum, quam delegatio. ibi, hodie. dic melius quod cap. dispendia allega. in glo. cum dicit, eodem durante iudicio, quatenus refertur ad reconuentionem, debet intelligi secūdum alia iura, quæ dicunt, quod vsque ad contestationem. de hoc in d. c. dispendia. §. reus. si autem intelligatur ibi de mutua petitione, quę non est reconuentio, non potest intelligi vt iacet secundum prædicta. Et in fi. ad alia iura allega. pro contrarijs: dic in his speciale in schismaticis vel excōmunicatis: vel alias inhabilibus ad agendum: quibus etiam prohibetur reconuētio. Ad id quod sup. quæsiui, quæ sit causa productiua reconuentionis: dic vt infra in gloss. penulti. ibi, clericus tenetur respondere. hoc procedit secundum id quod nota. gloss. de iudic. at si clerici. sed tenendo quod clericus non possit reconueniri coram laico, quod videtur verius, hoc nō procederet, & de hoc ibi dixi. ibi, neque in criminali. de hoc. ff. de pub. iudi. is qui reus. 3. quæstione 11. negāda. & regulariter distinguitur, an nomen sit receptum inter reos: an non. & dicitur receptum quando exclusis dilatorijs pronunciatum est procedēdum esse, & tunc non admittitur reconuentio. alias sic. quod tamen dic: vt ibi. Quæro id de quo quæsiui in prima gloss. in principio: quæ sit causa productiua reconuentionis. quidam dicunt quod causatur a tacita prorogatione. verius dic, quod a legis dispositione: & hoc immediate: licet causa mediata sit
3 prorogatio tacita. de hoc plenius in capitu. sequenti. † Quæro
b an in causa appellationis b possit fieri prorogatio. Innocētius, quod non: quia appellans habet ius reuocandi domum. ff. de iudicijs. l. 2. §. legatis. ff. eum qui appellauit. l. 1. no. de foro compe. capitu. fin. in gloss. vlti. alij contra. dic: aut appellatur a diffinitiua: & non est locus reconuentioni, cum debeat fieri in ipsa contestatione. aut ante diffinitiuam, & tunc, aut post litem contesta. & idem, eadem ratione. aut ante, & tunc, aut pendente articulo appellationis; & non admittitur; quia ille articulus tanquam præiudicialis est prędiscutiendus. de app. Romana. §. si autem. & §. si vero lib. sexto. & iura quæ dicūt reconuentione, loquuntur respectu processus qui fit in principali, scilicet quod ille qui agit potest recōueniri: vnde secus si coram iudice non agitur principaliter, sicut quando de iudice seculari remittitur articulus præiudicialis ad ecclesiasticum de or. cogn. tua. tunc enim coram ecclesiastico nō habet locum reconuentio, quia proprie coram eo aut agitur aut ēt terminatur articulus appellationis: & aut pronunciatur bene appellatum, aut male. primo casu locum habet reconuentio coram iudice ad quem: qui succedit primo iudici quo ad procedendum in principali. de appel. vt debitus. secundo casu locum habet reconuentio coram iudice primo, si ad eum facta erat remissio causę, vel coram alio, si est alteri commissa. Ad
5 id, quod dicit † Innocen. de iure reuocādi domum. dic quod non competit in causa reconuentionis. d. l. 2. de iudi. §. si agā. Quæro an indistincte in ciuilibus habeat locum reconuētio. Innocen. videtur sentire quod non: dicens, quod si iudex est inhabilis ad cognoscēdum de causa principaliter: nō poterit cognoscere etiam per reconuentionem: vt si coram layco fit reconuentio super spiritualibus. etiam nota. Specula. de reconuentione. §. primo. post princi. & §. 2. ver. & trado. hoc intellige quando iudex ex toto inhabilis ex natura causę, secus si respectu certę qualitates, vt q̄a nō poterat cognoscere nisi de certa scientia; tunc em̄ per reconuentionē pōt cognosce. e
6 de maior. C. de iu. quotiēs. † Ex hoc infertur ad illud, an cōuētus in causa summaria possit reconuenire sup ordinaria. de quo dic, vt no. de verb. sig. cle. sæpe. in gl. in verbo voluerit,

ADDITIO.

a Quid est recōuētio. Adde Bal. in l. si constante. C. de compensa.
b In causa appellationis. Adde Bald. in sti. de pace constan. in §. in causis. in vsibus feudorum.

SVMMARIVM.

1 *Conditio actoris & rei eadem esse debet.*
2 *Reconuentio an causetur a tacita prorogatione.*
3 *Rescriptum an possit alterare naturam actionum.*
4 *Rescriptum an iuuet priuilegiatum in reconuentione.*

Prudentiam. Actor q̄ impetrauit rescriptum cum clausula, appellatione remota, tenetur in recōuentione respōdere appellatione remota, vel generaliter reconuētio habet priuilegia conuentioni concessa ad instantiam agētis. & est casus notabilis, in quo priuilegium extenditur. communis diuisio. secunda, nos vero. no. quod dixi in summarijs. Nota quod actoris & rei eadem debet esse conditio. In gloss. prima, in fine, melius. dic, quod etiam hodie locum habet q̄ hic dicitur: quia clausula, appellatione remota, nō est nullius effectus: immo alicuius. quod dic, vt no. in capitu. vt debitus. de appel. Oppon. quod reus non potuerit vti clausula app. re. cum rescripta sint non attendenda. de offi. delega. P. & G. Solit. hæc potuit esse ratio dubitādi. ratio decidendi est in litera, quia actoris & rei &c. Ex hoc habes casum in quo priuilegiū seu rescriptum extenditur. quod dic, vt in se. gloss. In gloss. 2.
2 ibi prorogata. videtur gloss. velle quod reconuentio † causet a tacita prorogatione. Oppon. ad hoc, quia secundum hoc sequeretur, quod clericus Paduanus agens coram ep̄o Taruisino non posset ibi reconueniri, cum non possit iurisdictionē illius in se prorogare sine licentia sui diœcesani. de foro competen. significasti. Ioan. Cald. de iudic. at si clerici. videtur hoc fateri. dic melius quod immo poterit reconueniri, per regulam generalem reconuentionis, quæ non reperitur in hoc vitiata. & dic reconuentio non causatur immediate a tacita prorogatione: sed a lege, vt dixi supra capitu. proxi. licet prorogatio videatur esse quædam causa mediata: non tamen omnino attenditur: vnde sicut clericus contrahendo efficitur de iudicio non sui episcopi: ita etiam non coram suo episcopo litigando efficitur de foro illius in reconuentio, ibi supra capitu. proxi. ibi, super suis quæstionibus. quia loquitur in plurali: & tamen non apparet quod actores agerunt de pluribus. Ad l. si idem. ad quam gloss. non respondet: dic, quod ibi duplex litera, secundum vnam probat quod conuentus super certa summa potest reconuenire super minori: & tūc videtur obstare, quasi innuat, quod non super maiori. alia litera habet maiorē & illa verior: & tunc probat id, quod etiam dicitur. C. de iudic. quoties. quod dixi in præceden. capitu: ibi. ff. de excep. l. secunda. ibi, sicut reus excipit: ita actor replicat. pro hoc de excep. a nobis. sed dic aliud in replicatione, quæ est defensio cōtra exceptionem, aliud quādo actor deducit nouam rem. nō enim potest dici reconuentio, cum non sit conuentus, sed actor, sed est potius noua petitio: ideo non admittitur, vt in gl. de hoc in Specul. de reconuen. §. primo. ver. item pone. & §. 2. ver. vlti. Ibi non est supra signa glo. vsque ad fin. Ex qua infert
3 ad illud, an cōuentus † in actione ordinaria de sui natura, quæ facta est summaria per rescriptum, possit petere quod procedatur summarie, etiam in causa recōuentionis, quæ alias erat ordinaria. & distinguitur, an rescriptum fuerit cōcessum motu proprio, an ad instantiam; vt no. de ver. signi. cle. sæpe. in gl. ad quam etiam remisi supra capito. proxi. infertur etiam ad
4 aliud quæsitum. Priuilegiatus † possit trahi per literas Apostolicas extra suam diocesim, impetrauit contra aliquem de diocesi extra diocesim, an poterit ibi reconueniri. distingue modo; præmisso. de hoc per Archidia. de pœni. distinct. 1. §. hæc autem verba.

De litis contestatione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Contestatio est de substantia iudicij.*
2 *Contestatio quid sit.*
3 *Contestatio simul tanta an & quomodo habeatur expositionibus.*
4 *Iudicium coram principe valet omisso ordine iudiciario.*

Olim

Olim inter. Non per positiones & re-
sponsiones ad eas, sed per
petitionem in iure propositam & responsio-
nem securam fit litis contesta. qua omissa
processus non tenet: primo recitat processũ.
Secũdo irritat. ibi. procuratoribus. Tertio ra-
1 tionem reddit. ibi, cum non. † Nota, quod contestatio *est de
a substantia iudicij. de hoc sup. de libelli oblatione. cap. primo.
in glo. prima. ad finem. Not. ibi, non propositiones &c. quod
est ideo, quia in positionibus sunt verba enunciatiua, quę nõ
disponunt quantum ad inserendum petitionem vel respon-
sionem, valent tamen positinnes quo ad probationes, vt faci
lius fiant. de verborum significa. clemen. sæpe. In glos. ibi, sed
non est vetum. quæ autem sit ratio, dic, vt infra in gloss. ibi, &
potest. ibi, facta narratio. dic, & penuo, & sic non. contestatur:
immo detestatur lites. ff. de procur. si reus. C. de iudi. rem nõ
nouam. §. patroni. Guil. in eadem l. & alij plurimi ibi, & hic
tenent cum hac gl. quæ procedit seruata distinctione: de qua
de elec. dudum. el secundo. ver. partibus. in gloss. sed pone. ibi
cumana. hoc procedit quando protestatur quod non inten-
dit contestari: tunc enim protestatio declarat eius animum,
& statur protestationi: pro hoc quod not. Innocen. de consti.
cum M. vbi etiam plenius dico. sed si dicit in contestatione
litis: saluo iure meo, licet videatur gloss. velle quod non erit
facta contestatio: tamen hoc non videtur, quia per hoc non
detegitur quod nolit contestari. ibi, & potest. gloss. hoc vult,
quia per positiones non apparet de animo agentis quod ve-
lit agere, nec de animo rei quod nolit se defendere. ideo non
2 fit contestatio. pro hoc quia † cõtestatio est simultanea testa-
tio: idest assertio actoris & rei, actoris quod vult petere, & rei
quod vult se defendere. ex positionibus autem & responsio-
nibus non habetur hæc contestatio simultanea: immo vidẽ-
tur verba enunciatiua. vt etiam sup. dixi ideo non est facta cõ-
testatio. dicit tamen Hostien. quod est dare quod fiet conte-
3 statio †, vt si actor facit positionem, in qua dicit narrata vera
esse & petita fieri debere, & reus respondet ad ipsam, pro hoc
facit, quia hæc nõ dicitur nuda positio, cum de subtilitate nõ
esset facta contestatio, ex quo actor nihil petit. ibi, quod nul-
b lus est processus. fallit secundum Innocent. coram Papa: b de
consue. cum dilectus. de causa posses. cum ecclesia. quæ non
multum faciunt. tamen dictum communiter tenetur, & est
4 notabile, vt dicatur, quod coram † principe valet iudicium
omisso ordine iudiciario. Et in fine. licet autem glo. sup. dicat
quod cõtestatio fit iudice interrogante, non est tamen de ne-
cessitate, sed sufficit quod actor petat, & reus respondeat absẽ
te actore. vt decidit rota decisione. 78. Item si dato libello, pro
hoc quia actor semper videtur petere id quod est in libello.
vnde assertio illa prodest reo etiam absenti. C. de liberali cau
sa. cum precum. notat Bartolus. ff. de confessis. certum. §. si qs
absente.

ADDITIONES.

a Contestatio. Adde Lanfran. in repet. cap quoniam contra falsam. de proba.
b Coram Papa. Adde Abb. in c. in causis. in 2. no. de sen. & re iudi. Lu. ro. in l.
si quis arbitratu. in 3. col. ff. de verb. obli.

Vt lite non contestata. Rubrica.

Quia initium causæ in litis contestatione consistit, vt C. de iu
ra. calum. l. 2. in prin. ante initium ad sequentia causam proce
di non debet, hoc est ad testium receptionem & sententiam
diffinitiuam. & ideo intitulatur hæc Rubrica, vt lite non con
testa. non proce. ad te. re. & sen. diffinitiuam.

SVMMARIVM.

1 *Restitutionem coniugis petenti restitutio denegatur, si non cauet de im-
punitate mulieris.*
2 *Causa non censetur matrimonialis cum agitur ad thori separationem.*
3 *Dominus propter contumaciam procuratoris non excommunicatur.*
4 *Dominus an teneatur ex facto, vel omisso per procuratorem.*
5 *Mandato non veniunt illicita nisi exprimantur.*
6 *Procurator si agit dolose, non tenetur dominus.*
7 *Dolus procuratoris extra iudicium an noceat domino.*
8 *Missio ex primo decreto quandoque fit etiam contra non contumacem.*

* Ad hoc Deus. *Si agitur ad separa-
tionem thori ꝓpter
adulterium lite non contesta. ferri nõ potest
diffinitiua: nec testes recipi. sed reus ꝯtumax
potest excommunicari. communis diuisio.
Secunda, consultationi. Not. ibi inducias sæ-
pe petendo &c. ꝙ petens multas inducias videtur illudere iu
dici, idest subterfugere iudicium. ideo non dantur nisi causa
1 cognita. de dila. capitu. 1. & 2. vbi de hoc. † Not. ꝙ petenti re-
a stitutionem a coniugis denegatur restitutio si non cauet de
2 impunitate mulieris. de hoc in glo. † No. ꝙ cum agitur ad se-
parationem thori causa non cẽsetur matrimonialis, sed tũc
tantum cum agitur de fœdere matrimonij. i. an sint coniu-
3 ges vel non, facit ad no. de iudi. cle. dispendiosam. † No. ꝙ pro
b pter contumaciam b procuratoris non excommunicatur do
minus, nisi sciat, & non purget. de hoc in glo. In glo. si aliqs.
ibi, cõtra fiscum. valet tamen lata pro fisco. ff. de iure fisci. nõ
intelligitur. §. diuus. In glo. vlti. in fin. & plenius cum quæri-
4 tur, an ex facto vel omisso per procuratorẽ teneatur † domi-
nus, distinguit Ioann. Calde. & adhuc plenius distingue: aut
ad id faciendum vel omittendum habuit procurator specia-
le mandatum: aut non. si sic, tenetur dominus. de resti. spo. cũ
ad sedem. de sent. excommu. mulieres. ff. quod quisque iuris.
l. 3. §. si procurator. & facit hęc litera in fi. Si vero non habuit
speciale mandatum: aut dominus sciuit & ratum habuit. &
& idem. regula ratihabitio. li. 6. de sent. excõ. cumqs. e. lib. &
hic. aut non habuit ratũ: & tũc, aut factũ vel omissum nõ pōt
includi, sub mandato, aut sic: si non pōt includi nõ tenetᷣ dñs.
de of. dele. cum olim. & hic in gl. vt si procurator producit fal
sa instrumenta, vel instituit calumniosam litem super cõtra-
ctu pœnali, non tenebitur dominus: sed procurator: quia nõ
intelligitur habuisse mandatum ad talia. secundum Innocẽ.
5 pro hoc facit, quia illicita † non veniunt in mandato, nisi ex-
primantur. ff. de condi. inde. si procurator. versi. quod si inde-
6 bitum. no. gloss. ff. quod quisque iuris. l. 3. §. 1. † Ex hoc sequi
tur quod si procurator agit dolosè, non tenetur dominus: qa
non videtur mandasse quod dolum committat. ff. mandati.
l. creditor. §. Lucius. & hoc extra iudicium. in iudicio autem
dolus procuratoris nocet domino, licet habeat regressum
contra procuratorem. ff. de dolo. & eleganter. §. si dolo. quod
7 tamen dic vt ibi. † Item quandoque etiam extra iudicium do
lus procuratoris nocet domino. ff. de tribu. procuratoris: sed
ibi non agitur de puniendo dominum, sed ne posset vti priui
legio quod habet, ne teneatur ex facto serui, nisi de peculio,
ad quod perdendum sufficit scientia, & dolus procuratoris.
vt ibi. glos. tamen ibi intelligit quod erat procurator omniũ
bonorum cum libera; & sic poterat etiam alienare. ff. de pro-
cu. procurator cui libera. si autẽ factum vel omissum potest
includi, sub mandato: aut incidit vel incidere potest in deli-
ctum: aut non si sic: aut ad illud faciendum vel omittendum
dominus specifice tenebatur, aut non. sic sic: tunc dominus
tenetur eo casu quo propter casum contingentem non po-
terat excusari. ff. mandat. procuratorem. §. tutores. de elect. si
compromissarius. libro sexto. hæc extra iudicium. de iudicia
libus probatur. ff. de arbitr. nõ distinguemus. §. pe. vbi de hoc,
puta mãdatum fuit domino quod compareret tali die, & de
dit procuratorem, qui non comparuit, tenetur dominus: qa
potius conuenitur ex facto suo, quam ex facto procurato-
ris. secus esset si dominus posset excusari per procuratorem:
tunc enim non tenetur. de pigno. significante. C. qui pet. tu-
to. cum a matribus. Si vero dominus specifice non teneba-
tur facere vel omittere: aut quęritur de pœna imponenda ꝓ
interesse partis. aut de mera pœna. primo casu tenetur domi
nus, vnde condemnatur in expensis. secundum Innocentiũ
Item patitur missionem in possessionem etiam veram secũ-
dum eum. C. de procu. l. 3. multi tamen contra, quod nõ fiat
missio nisi ex primo decreto, nisi dominus citet. ff. de dam.
infecto. hoc amplius. §. si. alias. l. quamuis. tenendo primum
potest dici, quod in §. fin. fit missio contra proprietatem pro-
pter cõtumaciam fructuarij tantum ex primo decreto: quia
licet fructuarius censeatur procurator domini: non tamen
ex procurator verus. ideo aliud in procuratore quem domi-
nus elegit. ęquius tamen est aliud dictum. argu. huius literæ.
in fi. cum hic non excõmunicetur nisi sciens de contumacia
procuratoris. & ad l. 3. de procur. dic, quod non probat nisi de
missione quæ fit contra indefensos; talis est sola missio ex
primo decreto. Si autem pœna imponitur tanquam pœna,
non vt interesse; aut est parui præiudicij, & tenetur dominus,
vt in missione ex primo decreto; quod nunc dixi. aut magni
præiudicij, vt excommunicatio seu mulcta. & non tenetur,
vt

ADDITIONES.

* Ad hoc capit. Vide concil. Triden sessio. 24. de sacram. matr. B. S.
a Petenti restitutionem. Adde glo in verbo negaretur, in ca. gaudemus. de di-
uor. & Spe. in ne. de peti. & pol. in fi. vers. sed in causis.
b Propter contumaciam. Adde Spec. titu. de confessis. in §. postremo. versicu.
si vero docto. in c. suborta de re iudic. docto. in c. cum olim. de offic. delega.
Compost. in c. 1. de elect. lib. 6.

vt hic in fi. potest etiam in hoc dici indistincte, quod nun te
ne ur. & ad aliud de missione ex primo decreto, dic, quod nõ
8 sen per est pœna †: nam quandoque fit etiam contra non cõ
tumacem. quod dico de eo qui mit. in pos. capitu fina. Si ve-
ro factum vel omissio non incidit in delictum, tenetur domi
nus. vt si procurator confitetur cõtra dominum, vt hic in gl.
vel non appellat. potest enim esse quod sic expediebat domi-
no recognoscenti bonam fidem. ff. quando appel. sit l. 1. §. bi-
duum secunda quæstione sexta. biduum. versic. si aduersus
istum.

S V M M A R I V M.

1 *Actio rescisoria & rescindens terminantur per eandem sententiam.*
2 *Litera surreptitia non tenent.*
3 *Dictio, forte, non semper est dubitatiua.*
4 *Obtinens in causa potest petere aduersarium cogi ad tradendum sua instrumenta.*
5 *Veneti quale priuilegium habebant à Papa.*
6 *Notorium licet excuset ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi.*
7 *Processus discreti iudicis præsumitur iustus.*

* Accedens. * In causa restitutionis lite non
contestata non possunt testes re
cipi: nec diffinitiua ferri, etiam pro ecclesia, etiã ꝯ
tra contumacem de hoc facto. de verbo. signific.
dilecto. Primo processus. Secundo eius cassatio & causa qua
1 ibi, cum igitur. † Nota ibi & eum restituentes &c. quod per
eandem sententiam terminantur rescindens & actio rescisso
ria. & sic potest intentari vtrunque in eodem libello. de hoc
2 de in integ. resti. non tamen ex literis. Nota †, quod literę sur
reptiæ non tenent. & secundum Hostien. hic probatur quod
sunt nullę. dic contra, quod immo est opus exceptione, quan
do sunt ad lites. de rescriptis. super literis. nec contradicit hæc
litera: quia nec hic dicitur quod sint nullę: sed ob hoc potest
3 appellari. Nota † ibi. forte. quod hæc dictio a non semper est
a dubitatiua. de hoc in gloss. Nota in fi. quod obtinens in causa
4 potest petere aduersarium † cogi ad tradẽdum sua instrumẽ-
ta sic enim archiepiscopus hic habuerat instrumẽta plebani
occasione sententię. & est valde singulare. simile, quia debi-
tor qui soluit petit a creditore reddi instrumentum debiti. C.
de condi. ex l. dissolutę. tenetur tamen tunc debitor facere in-
strumẽtum creditori quomodo soluit ex tali causa, ne postea
possit dicere se indebite soluisse. C. de fide instru. plures. ff. de
furtis. qui tabulas. §. 1. & in casu nostro ratio est: quia non in-
terest eius qui succubuit instrumenta retinere, & victoris in-
terest habere, ne possit ei alias lis moueri. sic in simili quan-
doque mandatur corrumpi priuilegium eius qui succubuit.
de confir. vtili vel inuti. cum dilecto. in fi. quod signa bene. In
gloss. illa, ibi, sed hodie non teneret. videtur velle gloss. quod
capitu. quo ad hoc sit correctum. Sed obstat supra in proe-
mio. ideo dic melius vt sequitur in gloss. Ibi, nullum contra-
rium. hæc placet Innocentius. & est vera: sed diuinat. & dicit
Innocentius. quod plebanus appellauit: quia non admittebãt
5 exceptionem illam de literis surreptitijs. nam Veneti † habe-
bant priuilegia a Papa, quod super ecclesia, de qua agebatur ꝯ
ueniri non possent ante recuperationem terrę orientalis &
sic ꝯtinetur in registro secundum Innocentium. ibi notoria.
6 hoc non procedit: quia licet † notorium excuset b ab onere
b probandi, non tamen onere proponendi: vt notat gloss. de ap-
pella. clementina appellãti. quod ibi dico. & de noui ope. nũ.
cap. penultimo. Quarto soluitur extra glossam. quod hic non
tenuit appellatio. & sic standum contrario, sed cõtra hoc col
ligitur in litera, ibi. plebaneum legitime appellasse. potest au-
tem hæc solutio etiam colligi ex hac glossa, ibi, sed appellari
non debeat. vsque ibi, & ita secundum antiqua, dic etiã quod
non fuit hic opus discutere de iuribus appellationis. quia etiã
si fuerit non legitimam: tamen procedit quod hic dicitur. ꝑ
hoc litera ibi, etiam si minus legitime appellasset. In glossa
tertia in fine. Opponi. quia ad hanc restitutionem quæ fit iu-
re minoris proceditur contra contumacem ad diffinitiuam,
lite non contestata Authentica vt sponsalitia largi. §. ad hæc.
de hoc supra, de officio iudicis. capitulo secundo. in glossa. So
lutio Innocentius instat recitando varias opiniones in hoc
quomodo egerit archiepiscopus. nam secundum aliquos in-
tentauit vnde vi. secundum alios egit petitorio. secundum a-
7 lios aliter. ipse vero Innocentius dicit †, quod doctor non te-
netur assumere onus excusandi processum discreti iudicis: q;
præsumitur iustus. argumen. de procuratoribus. in nostra. in
fine. de probationibus. quoniam contra, quod signa pro solu
tione multorum contrarium quæ occurrunt in iure. Ad §
ad hoc, dic, quod ibi loquitur quando cõtra neminem im-
ploratur restitutio, C. si vt se ab hæc abstineat. authentica si

omnes. secus si cõtra aliquem. vt hic. In gl. hęc est ibi. & licet
ex istis &c. signa hic glossam. In glossa quare dicit. ibi, ex sup-
uenienti grauamine hoc non ꝓcedit. vt in clementina appel
lanti. de appellationibus. & quod dicit litera, ex his. dic id est
secundum hæc. & non multum refert.

A D D I T I O N E S.

* De pluribus quęst. ad materiam huius. c. Spectan. ui. dom. Sot. lib. 4. sent. d.
22 q. 1. art. 2. B. S.
a Forte, quod hæc dictio non. Adde gloss. in cap. 2. de resti. glo. in cap. ex parte
de cele. mis. Item dic, quod vbicunque. legislator in assignatione causæ appo
nit istud verbum forte. illa causa non est finalis sed impulsiua. vt est gloss. in
verbo, forte. in cle. r. de app. quam ualde not. ibi Io. de Imo. in 3. col. Ant. de
But. & Ab. in c. quoniam frequenter inf. eo. in 9. & subtiliter per Alexan. de
Imo. in l. in ratione. in § quod vulgo ad leg. Falc.
b Licet notorium excuset. Adde Phil. de Perusio in c. ad hæc el 1. de appell. in
1. col. Barb. in c. cum R. canonicus in 2. nota. de offi. deleg. Barb. in c. si duob.
in 2. col. de appel. Barb. in repetitione rubricę. de rebus ecc. non alie. in 3. q.
principali. Barb. consi. 33. incip sapienter scribitur paralipomenon cap. 3. in
2. uolum.

S V M M A R I V M.

1 *Reo contumace lite non contestata quid fiat.*
2 *Missio in possessionem non fit in interdicto retinendæ.*
3 *Excommunicationi locus quando sit.*

1 Væ fraternitatis. Si lite† non conte-
tens est contumax,
fit contra eum missio in possessionem, si fieri po-
test, alias excommunicatur pars, de procur. de præ-
ben. & de spon. tuæ communis diuisio. Secunda ibi, consul-
tationi. In glo. vlt. ibi, criminalis, vel pone quod agitur de be-
neficio in titulum, de eo qui mit. c. uno lib. 6. vel secundum
2 aliquos pone, quod agitur interdicto retinendæ, † tunc enim
non fit missio, quia actor possidet quod no. Spe. de contuma-
cia. §. sequitur. ver. sed pone ago. sed non procedit, quia im-
mo fit missio hoc modo: quia præcipitur reo ne molestet, do
nec de causa constet. de hoc de eo qui mit. in pos. cap. 1. Et in
3 fi. Oppono. quod hic innuitur, quod † ad excommunicatio-
nem proceditur tunc tantum quando non potest fieri mis-
sio. videtur enim potius hoc esse in optione iudicis an mit-
tat in possessionem, an excommunicet inf. c. quoniam in fin.
dic standum literæ, quod no. Spe. de contu. §. sequitur. ver. cæ
terum, & ver. dicunt autem, & hoc cum agitur reali, vt hic, si
autem personali, potest dici quod sit in optione iudicis, vt in
contrario. æquius tamen est quod incipiatur a missione, si fie
ri potest. arg. hic.

S V M M A R I V M.

1 *Testium receptio contra non contumacem, & in causa matrimoniali non tenet.*
2 *Delegatus potest assignare terminum extra locum commissionis.*
3 *Inimicis capitalibus se credere non tenetur quis, etiam cum literis salui conductus.*
4 *Spoliatus ante omnia est restituendus.*
5 *Testis de terra eius pro quo testificatur an recusari possit.*

1 Accedens. † Receptio testium cõtra non
contumacem, & in causa ma-
trimoniali, non tenet. Primo quærela. Secundo
commissio: ibi, mandamus. Not. ibi, per distri-
2 ctum, † quod delegatus potest assignare terminum extra lo-
cum commissionis, hoc tamen non omnino colligitur hic,
& dic ut de excep. olim. Not. ꝙ debet assignari locus tutus.
3 de appel. ex parte. Not. quod † etiam literis de conductu non
tenetur quia se credere capitalibus iudicis, & est casus qui a-
libi non legitur. vnde etiam colligitur quando non potest
4 contra eum procedi tanquam contra contumacem. † No-
a ta, quod spoliatus ante omnia a restituendus est, quod dic,
vt de ordine cogni. c. 2. In gloss. vnde. ibi, non credo. quãdoq;
tamen potest contingere quod procedit recusatio. vt si duo
de vna terra sunt in alio loco remotissimo a domo vbi forte
se diligunt vt fratres, poterit enim tanta esse amicitia quod
5 locum habet recusatio. Et in fine. Quæro, an † hæc si sufficiẽs
causa

A D D I T I O.

a Spoliatus ante omnia. Adde ca. 1. 3. q. 1. card. in ca. Abb. in 3. col. quod metus
causa.

causa recusandi testem ex eo quia sit de terra eius pro quo testificatur. sol. aut est de terra eius, quia ambo de eadem oriūdi sunt, & non habet locum recusatio: quia nec recusatur index. vt sup. in gl. aut est de terra eius. i. quæ pertinet ad iurisdictionem illius: & tunc, si esset iudex, posset recusari. vt in glo. de teste autem videtur secus, per id quod no. Cyn. C. de testib. eos. & Spec. de teste. §. 1. ver. sed nunquid vasallus. vbi dicit, ꝙ
a vasallus testificatur a pro domino. pro hoc, quia facilior cau-
6 sa † repellit iudicem q̃ testem sup. eo. c. 2. in glos. hæc est. Ioan. And. in d. §. 1. de teste dicit considerandas qualitates domini & vasalli. & idem dicit in hac quæstione. potest enim esse talis dominus qui nō ꝑsumitur cōminari, vt ille testificet falsū. pōt etiā esse talis q ꝑsumitur hoc facturū, & in hoc exuberat officium iudicis. In gl. sed nonne. ibi, quod dicit nimis fauens. vult dicere, ꝙ opponebatur de indebito & immodera-
7 to fauore. & ad id quod præcedit in gl. ꝙ leues † causę repellūt iudicem, dic non tamen leuissimæ, sed dicuntur leues hoc respectu, quia talis causa repellit iudicem, quæ non testem sup. eo. c. 2. in gl. hæc est. Ex his dic, ꝙ cum opponitur, ꝙ iudex fauet aduersario, debet addi, nimis, vt hic. sed hæc sufficeret, si in genere. sed oportet addi causam specificam: vt quia subditur aduersario, vt hic.

ADDITIO.

a Vasallus testificatur. Adde Ant. de Bu. in ca. insuper. in pe. co. de testi. & Alb. Maleta in tracta. de testib. nu. 4. c. 47.

SVMMARIVM.

1 *Testes non recipiuntur regulariter super principali, lite non cōtestata.*
2 *Regula dicitur ea, quæ patitur exceptiones.*
3 *Casus in quo quis compellitur litigare.*
4 *Casus etiam non futurus naturaliter, attenditur contra eum qui est in culpa.*
5 *Absentia futura testium an sit causa sufficiens ipsos recipiendi lite nō contestata.*
6 *Senex vario modo quis dicitur.*
7 *Diffinitiua fertur quandoque lite non contestata, sed differt exactio.*
8 *Testes an possint recipi diebus feriatis.*

QVoniam. Famosum & vtile. & primo ponit regulam, ex qua ostenditur, non posse procedi super principali, lite non contesta. Secundo ponit remedia contra contumacē ante litem contest. in §. in aliis. prima subdiuiditur. primo ꝑmittit causam regulæ. Secundo ponit regulam, ibi, autoritate. tertio excipit, ibi, nisi, & illa in tres. excipit enim de 6. casib. quos breuiter prosequar. Secūda in §. porro. Tertia in §. sunt.
1 & alij. & hoc dicit vsque ad §. in aliis. Lite non † contest. regulariter non recipiuntur testes super principali. fallit in 6. casibus. s. cum timetur de morte testium, vel absentia diuturna, vel si agitur de matrimonio spirituali vel carnali, vel in causa inquisitionis, vel publicationis. & in primis duobus recipiuntur testes etiam contra contumacem, ita tamen quod ins. annum conueniatur is, qui, contra quem, vel sibi nūcietur receptio. alias non valet in secundis duobus contra contumacem proceditur etiam ad diffinitiuam: sed nō contra contumacē in spirituali coniugio contracto seruantur antiqui canones, in contrahendo expectatur per sex menses, nisi iudex aliud arbitretur, in carnali expectetur donec de eius morte cōstet, Not. ibi, frequentes emergunt. ff. de legi. nam ad ea. de deiꝑō.
2 impu. literas. vbi gl No. ibi regulariter, ꝙ regula † dicitur ea q̃ patitur exceptiones. vnde de hoc in proemio regular. iuris. li. 6. qñ autem non patitur exceptiones, vt illa, potentioribus &c. beneficium & simi. magis proprie dicitur principiū seu ꝓpositio vniuersalis. Nota ordinem doctrinę, vt primo incipiatur a generalibus & descendatur ad spālia. sic ēt fit J. de ꝓba. vbi ꝑmittit de probationibus in genere. deinde ꝓsequitur in spē. de testi. & si. No. prouidendum ne ꝓbationis copia depereat. vñ ob hoc consideratur hic qño vitentur casus fortui-
3 ti. † No. casum in quo qs compellitur litigare: non tñ præcise, sed inquantum velit hanc receptionem non perire. In gl. 1. in fi. plures casus ponit Spe. de teste. §. 2. & adde alios de offic. ordi. quamuis. li. 6. de homi. ꝓ humani. eo. lib. de iudi. cle. dispendiosam. In gl. tunc enim. in fi. Oppo. ꝙ non debuerit ꝓuideri sup casu quo timetur de morte. ff. de verb. obliga. inter stipulantem. §. sacram. ibi, casum aduersamq; fortunam &c. solu. potest mors ɔtingere etiam naturaliter. Item ɔtrū
4 loquitur qñ quis est sine culpa, nam ɔtra eum q † est in culpa, attenditur casus etiam non futurus naturaliter. ff. de neg. gest. diuortio. vbi gl. no. de hoc in d. §. sacram. Opp. ꝙ non sit
5 sufficiens † cā recipiendi testes lite non ɔtest. ex eo qa sint se absentaturi. poterit eñ mitti ad eos recipiendos vbi erūt. de fideiuss. constitutus. C. de fi. instr. auth. apud eloquentissimū. sol. poterit ɔtingere ꝙ nesciretur vbi sint. Item de absentantibus se præsumitur ꝙ sint citius morituri. Item procedit hoc quando propter absentiam receptio fit difficilior. secus si facilior. ut si curia Romana est Romę & ibi vertitur causa: & aliquis se absentat. sed vadit ad locum ꝓpinquiorem ipsi curię, quo casu, si scitur locus, & sit talis ꝙ aliis respectibus receptio non reddatur difficilior, posset denegari receptio. Op. in
6 eo ꝙ dicit de senibus. cum † vario mō dicatur qs senex. qñque septuagenarius. C. qui etate. l. 1. qñq; cētenarius. C. de sacrosanc. eccle. l. vl. & sic de simi. debuit ergo determinari. dicit Inn. hoc arbitrarium: tñ debet intelligi ſm eum ꝙ sit citra 70. alias non cogitur testificari. ff. de testi. inuiti. 1. Host. cōtra, quia licet non possit cogi: tñ nolens pōt testificari. dic tamen ꝙ ēt Inn. non ɔ̄dicit. In gl. ibi, illi valebunt. dic contra, quia non pōt valere pro vno qn & pro alio. ff. de censi. cum
7 olim. In gl. testibus. in l. aquilia †. vbi fertur diffinitiua lite nō contest. sed differtur exactio. & legitur variis modis illa l. vt ibi primo mō exemplificando sic. eras debitor meus in 100. habebā chirographum super hoc. tu deleuisti, permittit. l. ꝙ etiam si debitum sit conditionale, agam ante conditionem, & recipiuntur testes, & fertur sententia, sed differtur exactio vsq; ad euentum conditionis: & tunc, si deficiet conditio, nō exigetur. alios modos qbus legitur, dic, vt ibi. iste eñ sufficit qui est ad ꝓpositum in hoc, ꝙ ibi ꝓceditur lite non conte. ꝓcedatur. sed solum qñ proceditur ante euētum conditionis, pronunciatur: sed differtur exactio mō prædicto. In gl. elicē-
8 tes. in fi. Quęro an hæc receptio possit fieri dieb. feriatis: † Specu. tit. de fer. §. 2. versi. quid si tunc. ꝙ sic. & secundū eū iudex faciet interrogatoria testium loco absentis, pro hoc quia supplet de facto pro absente. C. quo. & qñ iud. authē. qui semel. dixi sup. eo. c. j. & dicit Vin. ꝙ per hanc receptionem non interrumpitur præscriptio. quod signa pro hoc, quia non fit ad effectum probandi: sed ne veritas depereat.

SVMMARIVM.

1 *Citationem ad se peruenire impediens non est amplius citandus.*
2 *Impedimentum qualiter probetur.*
3 *Dictio, maxime, accipiendo proprie, sonat idem in alio casu.*
4 *Matrimonio spirituali vel carnali an possit procedi contra absentem lite non contestata.*

§. Porro Summa vt sup. & primo tractat, quando agitur de coniugio spirituali vel carnali cōtra contumacem. Secundo qñ contra contumacem. ibi, si vero. & ibi primo de spirituali. secundo de carnali. ibi, si autem de carnali. No. ibi, in huius &c. text. sin. explicantem tres modos
1 contumaciæ. vnde colligitur. † cū quis impedit citationē ad se peruenire, nō est opus eum amplius citare. & ita no. de cōcessi. præb. si capitu. lib. 6. In gl. quæro. pro hoc. ff. quod vi aut clā. l. j. §. sed sic. & §. fi. & ibi Bar. ponit modum probandi, ꝙ ipse dituit, vt probetur quod ipse impediuit: vel alius eius factor. & videtur sufficere ꝙ eius consanguineus impediuerit:
2 † quia præsumitur quod eius voluntate, de testibus. cum situtus. el primo. hoc tamē casu licet non sit opus eum amplius citari, vt ꝑdixi: vtile tamen est vt citetur in locis vicinis ar. de elec. c. causam. quod vult etiam glos. hic in verbo impedit. & idem de eo qui se occultat, vel impedit ne ad eum perueniat citatio, perquiretur domi quādo se occultat, & ibi citabitur: Si autem non potest ad domum accedi: vt quia impedit, citabitur vt in locis vicinis: & similiter citabit quādo domi non
a inuenitur, vt in dicta glo. Not. ibi maxime, a de hac dictione
3 † quæ sonat idem in alio casu, accipiendo proprie. vt hic dicitur in glossa. proprie. quando autem accipitur pro tantum: tunc improprie vt in ea. glo. In glossa, electi. in fi. ɔ̄ in eo qđ hic intelligit ſm gl. matrimonio ɔ̄hendo. nā ſm hoc videtur iste versus superfluus. ꝑ ver. J. ꝙ si forsan. dic ꝙ aut agitur ɔ̄ ꝑlatū, qa nō dr hēre ius in ꝑlatura: & siue agat de ɔ̄cto: siue de ɔhendo, locum habet hic. §. qa poterit ꝓcedi ɔ̄ cōtumacem. vt hic dicitur. Si vero petitur ꝑlatum remoueri ꝑꝑ crimen, non ꝓceditur lite non ɔtest. 11. q. 3. rursus. Ex hoc infertur, ꝙ hæc gl. non ꝓcedit in eo, ꝙ restringit literam ad matrimonium ɔtrahendum: qa, vt ꝑdixi, ꝓcedit in ɔ̄cto & ɔ̄hendo. Ad illud de superfluitate, dic, ꝙ hic loquitur qñ ɔ̄ non contumacem, & generaliter tantum quæritur, an in matrimonio spirituali
4 vel carnali † possit ꝓcedi ɔ̄ absentem lite non contest. & dic, ꝙ aut de iure ordinario, & indistincte potest. de iudi. clem. dispendiosam. aut secundum hæc iura; & procedit quod hic dicitur. aut ɔ̄ ɔtumacem: & tunc, aut in ɔiugio spirituali, aut carnali. Primo casu, aut in ɔtracto. & ꝓcedit §. si vero. aut in ɔ̄hendo, & ꝓcedit §. ꝙ si forsan. Secundo casu. s. in carnali, siue contracto, siue contrahendo procedit §. si autem.

ADDITIO.

a Maxime. Adde glo viii. in c. cum olim de testib. Bar. in extrauaganti ad reprimendam in verbo maxime. Rapha. Cuma. cons. 86. incip. Franc. L. de la canipa. in fi. vlti. col.

* Et quod hæc dictio importet idem esse in casu contrario, ponit Alb. in cap. damnamus col. fi. de sum. Trin. & fi. catho. col. pen. & quod tacite includat, ponit Vital. de cautul. vel capleto errore arbitri n .... B ..

SVMMARIVM.

1 *Ordo procedendi contra clericum super beneficio, lite non contestata.*
2 *Episcopus si citat per edictum omnes clericos ut resideant in beneficijs suis,*

suis, an poterit non venientes priuare beneficiis.
3 *Beneficiatus absens qualiter sit citandus ad residentiam.*
4 *Absens præsumitur esse in culpa.*
5 *Absens a beneficio non requirente residentiam qualiter sit citandus.*
6 *Citatio qualis requiratur in processu contra beneficiatum ex alia causa quam ob non residentiam.*
7 *Citari qui non potest de facili, vel in breui, comparatur ei qui nescitur vbi sit.*
8 *Absens malitiose potest citari ad domum habitationis.*
9 *Absentia sola non præstat actionem ad dissolutionem coniugij de præsenti.*
10 *Testium in receptione citantur omnes illi qui volunt se opponere.*

§. Si vero aliter.

Iste §. summatur cum princ. c. Et not. quod dixi in summario.
1 In glo. de hac. cum † queritur de ordine procedendi ꝯtra cle
ricum super beneficio lite nō conteste. Dic, aut conuenitur a
priuato super re priuata: & non est distinctio inter clericū &
laicum. vnde oportebit, siue agat ciuiliter, siue criminaliter,
2 ꝙ obseruentur iura q̄ tradita sunt contra absentes. de dolo &
contumacia. prout. & c. causam. & c. finem. si tamen agens es-
set parochianus, vel alius, cuius intersit respectu ecclesię: si ta
les agant contra clericum, quia non residet: dic, vt in sequen-
tibus. possunt aūt agere, secundum no. de resti. ex parte. in gl.
1. aut proceditur contra beneficiatum, vel ex officio episcopi
vel ad instātiam ecclesiæ, vel alterius cuius interest pro eccle-
sia. vt nunc dixi. & aut proceditur propter non residentiam.
aut ex alia causa. primo casu, aut nondum est habilis ad residē
dum, vt quia non confirmatus. & dic, vt inf. §. quod si forsan.
& melius J. de elec. c. r. & c. q̄ sit. & c. vt circa. & c. cupientes. li.
6. cum simi. & eo. tit. c. cū in cunctis, nam quo ad quosdam ef-
fectus, q̄nque isti citantur a iure. vt in dictis locis. secundo ca-
su q̄n est habilis ad residendum, aut beneficium non requirit
residentiam, aut sic. primo casu regulariter non potest cogi
ad residendū, & sic non potest ad hoc citari: q̄nq; tñ cogitur.
vt cum subest causa rationabilis. de cler. non resi. ca. pe. & hoc
casu idem de isto quod est de beneficiato quando beneficiū
requirit residētiam. & hoc quantum ad id quod quęritur, an
possit cogi ad residendum: & ad hoc citari, differunt tamen ī
mō citandi quo ad quædam. vt in sequentibus. dicit gloss. de
vtroque. quod aut scitur vbi ē beneficiatus: aut nescitur quo
ad beneficium nō requirens residentiam: scribentes nihil di-
cunt. dic, quod oportet ꝙ citetur ꝑsonaliter. d. c. pe. ibi, reuo-
ces, intelligendo ꝙ reuocabiliter per citationem personalem
sic videtur de mente illius literæ. & dato ꝙ ibi non probare-
tur, tamen ita est de iure. nō enim sufficit citatio ad beneficiū
cum ibi non censeatur habere domicilium, ex quo residen-
tiam nō requiret. pro hoc facit quod dico de rescrip. dilectus,
3 el 3. de priuileg. ex ore. † Ex hoc infertur ad dubium quotidia
num, episcopus citat per edictum oēs suos clericos ad residē-
dum in beneficijs. an poterit non venientes indistincte priua
re, videtur, ꝙ non, q̄tum ad beneficia non requirentia residē-
tiam: tñ quia non possunt cogi ad residendum nisi ex cā spe-
cifica vt prædixi. tñ ēt quia citatio per edictum tunc tñ vide-
tur procedere quando non constat qs debeat vel possit nomi
natim citari, qui matri. accu. pos. c. fi. vbi per Inn. & de rescrip.
in nostra. vbi per eundem. in verbo plenam. & vtrobique di-
xi. de hoc etiam dico de cle. non resi. ex tuę. q. 16. sed si benefi-
cium requireret residentiam: maius dubium. & dic, vt sequi-
3 tur. de beneficio † autem requirente residentiā, q̄n scitur vbi
est beneficiatus, glo. dicit, ꝙ citandus est personaliter. ꝯ est de
cle. non resi. ex tuæ. vbi sufficit ꝙ ad ecclesiam: sed vario mō
intelligitur illud c. ꝙ dic, vt ibi: & videtur loqui q̄n citatio nō
potest ad absentem peruenire. quo casu, saltem de maxima ę-
quitate, dicendum, ꝙ citandus est personaliter. nam, si per edi
ctum, posset contingere ꝙ ad eum non peruenirer: & sic pri
4 uaretur sine culpa. Et si dicatur, ꝙ eo ipso ꝙ se absētauit † vī
esse in culpa, dic, ꝙ licet sic videatur præsumendum: potest ta
men esse secus. vt quia maxima necessitas coegit, nec petijt li
centiam; quia putauit se statim reuersurum. hæc procedunt
q̄n non de difficili potest citari. nam si de difficili: vt qua est vl
tra mare, perinde est acsi nesciatur vbi sit. argu. qui filij sunt le
gi. perlatum. No. Inn. in d. c. ex tuę. pro hoc infra. §. si autem.
de carnali, vt is, qui de facili vel in breui citari non potest, nō
citatur personaliter. hoc ergo casu quando de difficili, dic idē
acsi nesciatur vbi sit. & de hoc in sequenti membro. quando
autem non de difficili, citabitur personaliter, vt prædixi, & as-
signabitur terminus arbitrarius cōsiderata distantia. vt in hac
gloss. in fi. Si vero nescitur vbi sit: tunc quantum ad beneficiū
requirens residentiam fit citatio ad ecclesiam cum termino
5 sex mensium, d. c. ex tuę. quantum † vero ad beneficium non
requirens residentiam: aut recessit a diocesi sine licentia epi-
scopi; & citabitur ad domum habitationis: quia præsumitur
malitiose abesse. de cle. non resi. relatum, aut cum licentia: &
aut fuit concessa sine termino: & tunc non potest procedi cō
tra eum, nisi constiterit ꝙ habeat beneficium pro derelicto, se
cundum not. in d. c. ex tuę, aut fuit concessa cum termino, &
non videtur opus alia citatione: quia terminus interpellat. ta-
men secundum Ioan. And. considerabatur an fuerit in licen-
tia expressum sub pœna priuationis, & non erit opus alia ci-
tatione. aut non fuit expressum: & tunc secus. quod semper ī-
tellige quādo appositus est terminus certus, vt vsque ad duos
menses. secus si incertus, vt quia permittitur ire ad cōcilium
vel quid simile. quo casu non procedetur sine citatione, vt vi
6 detur sentire gloss. Si vero † proceditur contra beneficiatum
ex alia causa quam propter non residentiam, dic, quod aut ꝑ
accusationem, & requiritur citatio personalis. de accus. licet.
& c. veniēs. aut per inquisitionem & idem de accu. qualiter,
§. debet. videtur tamē, quod cum agitur super beneficio quo
modocunque, vel quia non residet, vel quia negatur habere
titulum. vel ex quacunque causa concernente titulum, suffi-
ciat citatio ad beneficium si exigit residentiam: quia videtur
malitiose abesse. de eo qui mit. in pos. c. fina. dic vt ibi.

§. Quod si forsan.

Et non summatur aliter q̄ fuerit summatus supra in
princi. capitu. Et nota quod dixi in summario. & dic etiam q̄
dixi in præcedenti. §. vbi plene de materia huius. §.

§. Si autem.

Non summatur aliter quam supra fue-
rit summatum. Nota. ibi sine culpa, a ꝯ-
trario, quod aliud quando ex culpa: tunc enim videtur valo-
re citatio. de hoc in gloss. Nota. ibi, vt de facili &c. ad id quod
7 dixi in § si vero † quod ille qui de facili vel in breui non po-
test citari, nō citatur personaliter, & sic comparatur ei qui ne
scitur vbi sit. quod dic, vt ibi. & procedit quando ex culpa ab-
est. secus si sine culpa, per hanc literam. ibi, sine culpa. quod
etiam dixi in d. §. si vero. alia sunt in glo. In gloss. argu. contra
ibi perlatum. dic, vt ibi dico & infra, ea. gl. Et nisi. dic plenius
vt dico in d. c. 1. & quantum ad hanc literam, dic, quod proce
dit quando constat quod non malitiose abest. vt quia ægritu-
dine vel alio impedimento &c. vt in litera. sed si non constat,
præsumitur quod malitiose. quod dic plenius: vt in d. ca. 1. &
de eo qui mit. in possess. in capitu. fin. Oppon. ad hoc, quia si ꝓ-
8 sumitur malitiose abesse †: ergo indistincte potest citari ad do
mum habitationis. secundum no. in d. c. fi. sol. litera non con-
tradicit, quæ procedit vt prædixi quando cōstat quod nō ma-
litiose, & licet aliqui distinguant, an agat vxor ꝯtra maritū: q̄a
nō residet, an alius. dic tamē quod no refert, an vxor, an alius:
sed tātum refert super quo agatur: an super matrimonio, vel
9 alio. ꝓpter solā † tamē absentiā nō potest agi ad dissolutionē
coniugij de præsenti, sed in perpetuū expectatur coniunx, vt
hic. & de sponsa. in præsentia. secus in sponsalibus de futuro.
de spon. de illis. vbi de hoc.

§. Sunt & alii,

Non summatur aliter quam fuerit
summatum in principio. notabilia
sunt in gloss. In gloss. hoc tunc. in fin. sunt & alię differentiæ.
quia testes recepti secundum formam de qua in prin. cap. nō
valent nisi intra annum agatur. vel saltem aduersario nuncie
tur receptio. sed isti valent perpetuo. Item ibi contra non cita
tum. hic contra citatum. de testi. significauit. & capitu. Alberi
10 cus. citantur † enim omnes qui volū t se opponere. &, si omit
titur, non valet receptio: vt no. in c. Albericus. & in hoc mul
ti errant qui procedunt sine citatione. Itē receptio de qua in
princi. capitu. fit ad instantiam actoris. ista regulariter ad in-
stantiam rei. quod tamen dic vt in d. c. significauit.

SVMMARIVM.

1 *Reo contumace in reali qualiter procedatur.*
2 *Res possessa solo lapsu temporis variat formam & speciem.*
3 *Interdictum vnde ui, licet sit personale, est in rem scriptum.*
4 *Actio mixta est realis, & personalis, diuersis respectibus.*
5 *Statutum an valeat, quod missus in possessionem ex primo decreto lucretur fructus ad rationem decem pro centenario, nec sit vsura.*
6 *Missus ex primo decreto an lucretur fructus.*
7 *Cautionis nomine intelligitur de idonea, hoc est, prætoria.*
8 *Missionem passus an teneatur indistincte præstare cautionem.*

§. In aliis vero.

Primo tractat de modo proceden
di contra contumacem quando
agitur reali. Secundo quando personali. in §. si autem Prima
subdiuiditur. Primo dicit de reali, quando cōuentus possidet
nomine suo. Secundo quādo nomine alieno in §. quod si su
1 per. & hoc dicit vsque ad fi. c. Si reus † est contumax, & agitur
reali, si possidet nomine suo, fit missio causa custodię. sed ve

niens

niens intra annum rem recuperat, præſtita cautione de ſtan-
do iuri,& reſtitutis expenſis,poſt annum non auditur,niſi ſu
per proprietate: ſi poſſidet nomine alieno, nominat domi-
num in iudicio, & ſtatuitur tempus intra quod faciat domi-
num comparere: & dominus non veniens iterum citatur,&
ſi eſt contumax, fit contra eum miſſio in poſſeſſionem ve-
ram. ſi autem agitur perſonali,fit miſſio. Primo in bona mo
bilia. Secundo in immobilia, vel excommunicatur contu-
max. Nota, quod poſſeſſio cauſa cuſtodiæ etiam dicitur te-
2 dialis: ibi, tedio &c. Nota, † quod vna & eadem poſſeſſio ſeu
res poſſeſſa ſolo lapſu temporis variat formam, & ſpeciem:
nam ante annum poſſeſſio de qua hic eſt non vera: ſed cauſa
cuſtodiæ poſt annum eſt vera,quod dic plenius,vt in glo. In
duo. ibi, in perſonam. ſunt etiam quædam mixtæ. ff. fami. erc.
3 idem Labeo. §. 2. vt † interdictum, vnde vi. quod, licet ſit per-
ſonale,eſt in rem ſcriptum. ff. de interdic. l. 1. §. vltimo de foro
competen. ex parte B. ergo autor fuit diminutus non dicen-
4 do de iſtis, dic quod dixit in effectu: quia, mixta actio, † qua-
tenus eſt in rem, cenſetur, vt realis: quatenus in perſonam, vt
perſonalis. de hoc ff. de damn. infect. ſi finita. §. Iulianus, & in
Specu. de ſecundo decre. §. videndum. ver. quid in duplicibus
& ſequentibus. In glo. tedium. ibi, rem cum fructibus, contra
rium no. in Auth. de exhiben. reis. §. ſi vero adminiſtraſſet. In
glo. quæ dicit, quod miſſus etiam ante annum de conſuetu-
dine lucratur fructus. communiter dicitur gloſ. non eſſe ve-
ram. de hoc in d. §. Iulianus. per Bar. ſed Bald. ſ. de offi. deleg.
5 conſultationibus, tenet illam glo. dicens per eam, valere † ſta-
tutum, quod miſſus ex primo decreto lucretur fructus ad ra-
tionem 10. pro centenario de tota pecunia: nec eſt vſura, ſed
intereſſe, quod maxime poteſt ſuſtineri in terris viuentibus
mercimonio. ceſſante autem ſtatuto, ſtandum eſt cum eo, quod
dicit hæc gloſ. quod paſſus miſſionem recuperabit fructus.
Item poſſet inſtari, an præmiſſum ſtatutum valeat: ſed hoc
non expedit hic, dicetur alibi. Item ſtatutum miſſum proce-
dit cum agitur perſonali, quo caſu fit miſſio pro modo debi-
ti declarati J. §. ſi autem, in fin. Oppono ad prædicta, in eo, quod
6 glo. dicit, † quod miſſus ex primo decreto non lucratur fru-
ctus. ff. ex quibus cauſis in poſſeſ. ea. Fulcinius. §. fin. ſolu. ille.
§. legitur variè: vt ibi not. & illa lectura videtur verior, quod
illud fuit ſpeciale beneficium principis indultum miſſo ob
nimiam contumaciam aduerſarij, non tamen intelligas tam
ſpeciale in principe, quin & alius iudex hoc poſſit ex cauſa.
communiter intelligitur ibi, quod miſſus lucratur fructus
ob nimiam contumaciam aduerſarij, iudice hoc expreſſe de-
cernente. ſcilicet, quod debeat fructus lucrari. inducitur. C. de
bo. auto. iudi. poſ. l. cum proponas, quod nota. Specula. de pri-
mo & ſecundo decreto. §. reſtat. verſiculo penultimo. & final.
quæ parum faciũt. ſed dictum eſt verum, & erit ſenſus, quod
quando iudex hoc decernet, erit quaſi quædam multa, non
tamen poterit hoc indiſtincte: ſed quando ſubeſt nimia con-
tumacia, & de hoc debebit conſtare iudici. In gloſ. ex eo: ibi
7 præſtare debet. Ex hoc nota caſum, in quo † nomine cautio-
a nis a intelligitur de idonea, quod eſt ideo: quia hæc eſt cautio
prætoria: & tales regulariter debent eſſe ſufficientes. ff. de præ
tori. ſtipula. l. prima. §. communes. Hoſtien. vero dicit quod
ſufficit iuratoria. pro hoc facit quod not. de verborum ſigni.
ex parte, & in Specu. de primo decreto. §. iam de effectu. verſ.
vltimo, quod poſſet procedere ſi non poſſet præſtare ſufficiẽ
tem. argum. de ſolut. Odoardus. licet videatur impuiandum
illi qui non poteſt. tamen ſatis æquum eſt quod tũc ſufficiat
8 iuratoria. Oppono ad hoc & ad literam, quod paſſus † miſ-
ſionem non teneatur indiſtincte præſtare cautionem, poteſt
enim eſſe, quod poſſidet immobilia: & tunc non tenetur ad
cautionem. ff. qui ſatiſda. cogan. ſciendum. Item poteſt eſſe
clericus, quod non tenetur cauere. Auth. de ſanct. epi. §. ſi ve-
ro pro cauſa. & §. pro pecuniaria. ſolu. contraria procedunt in
cautione quæ præſtatur ne actio ſit fruſtratoria, & de hac, dic
vt inſti. de ſatiſda. §. ſed hæc hodie. hic autem loquitur de cau
tione quæ præſtatur a contumace, ad quam tenetur etiam ſi
poſſideat immobilia, etiam ſi ſit clericus, de hoc in Specu. de
primo decreto. §. iam de effectu. verſicu. vltimo. In glo. pri-
mo ergo. in fin. contra. de ſimo. ad aures. vbi excommuni-
catus abſoluitur non ſolutis expenſis. ſolu. ibi non tenetur
ſoluere iudici: ſed aduerſario tenetur pro ſuo intereſſe, vt
hic. In glo. ergo ibi, contra nos. verius quod ſequitur in gloſ.
& dic vt de dolo. contingit.

ADDITIO.

a Nomine cautionis. Adde gloſſa in verbo, ſufficienti. in capitulo, ex pu-
blico. de conuerſ. coniuga. Doctores in capitulo, literas, de reſtitutione
ſpoliatorum. Docto. in capitu. per veſtras. de dona. inter vir. & vxo. Bart. &
Bald. in l. 3. C. de procura.

SVMMARIVM.

1 Poſſidens nomine alieno non cenſetur illius procurator.
2 Nominatio facit litem cenſeri quaſi conteſtatam.
3 Ius habens in re non poteſt nominare dominum, & ibi qui dicantur ha
bere ius in re, & qui non.
4 Sententia an praeiudicet domino ſcienti & non defendenti.
5 Denunciatio domino facienda an ſit neceſſaria.
6 Caſus in quo priuatus exequitur citationem tanquam nuncius pu-
blicus.

§ Quod ſi. Summa, vt ſupra ſummaui in §. in alijs:
quia ſummatur cum illo. No. de nomi-
natione in iudicio, & in quibus locum habeat. not. de maio.
& obed. inter quatuor. No. ibi, idoneum reſponſalem, quod
1 † poſſidens nomine alieno non cenſetur illius procurator:
alias fruſtra nominaret. hoc tamen non procedit in vſufru-
ctuario, qui cenſetur procurator domini. ff. de damn. infect. l.
2 hoc amplius. § fin. † No. ibi, ingeritur, quod nominatio facit
litem cenſeri quaſi conteſtatam, & hoc quo ad quoſdam ef-
fectus de quibus hic, non verè: quia non poteſt procedi ad
diffinitiuam, ſed ad miſſionem, vt hic. Nota ibi, ſummatim
&c. quod quãdo fit miſſio in poſſeſſionem, præmittitur ſum
maria cognitio. de hac in glo. & plenius dico J. §. ſequen. In
glo. ſecus ibi, auth. qua in prouincia. Oppono, de illa auth. vbi
videtur quod non ſolum ad miſſionem veram: ſed etiam ad
diffinitiuam poſſit procedi contra dominum nominatum,
& contumacem. obſtat & aliter, quia nominatio ibi non ex-
cuſat nominantem, quin poſſit conueniri. ſol. illa auth. varie
legitur, communiter tñ intelligitur ſic exemplificando, dñs di
miſit colonum in poſſeſſione in qua erat, quod fecit de ſcien
tia dñi: tunc conuenitur colonus, & nominat dñm, conuenit ẽt
dñs, nec p hoc abſoluitur colonus, & eſt caſus ſpãlis ibi: quia
proceditur ad diffinitiuam, & ſic nominatio ibi habet vim cõte
ſtationis, indiſtincte. Ibi, ſed in rebus immobilibus. vr ibi glo
velle ponere diuerſitatem inter res mobiles, & immobiles,
non tñ ponit, ſed reſidet in eo quod dixit, quod ille §. locum hẽ
ẽt in rebus mobilibus, & idem tenet glo. C. vbi in rem actio. l.
2. & Specu. de primo decreto. §. reſtat. ver. hinc ẽt, cõtrium te-
net Inno. & alij plures, quia poſſet conuentus fugere cum ip
ſa re. primum verius, & ad periculum prædictum prouidetur
ſequeſtrando rem. ff. qui ſatiſd. cog. ſi fideiuſſor. dixit autem
hic de immobilibus, ne tangeret dubium, quid de mobilib.
ſed ſupple, maxime, per prędicta: & ita communiter tenetur.
3 in l. a. Ibi non pr̃eſt, vult ergo glo. generaliter † quod habens ius
in re non põt nominare dñm, tales aũt habentes ius, ſunt, vt
depoſitarius commodatarius, vel colonus, & ſm Inn. iſti nõ
conuenirentur ſi ab initio conſtaret quod poſſiderent nomi
ne alieno, & conuenti eſſent abſoluendi. l. officium, in fi. ff. de
rei ven. quæ ſic intelligitur ſm eum. Ex hoc infertur, quod ſi
depoſitarius, & commodatarius nominant dñm, & ſit cõtu-
max, præiudicatur dño ad id quod hic dr̃: non tñ poſſet pro ſe
qui litem, intãtum quod ſnĩa cõ eos lata præiudicet dño: quia ob-
ſtat regula, res inter alios acta &c. Oppono ad hoc, quod immo
4 ſnĩa † præiudicet dño ſcienti, & non defendenti. ff. de re iudi.
ſæpe. de re iudi. c. pe. ſolu. illa loquuntur quando conuenitur
is qui habet ius in re. ita quod poteſt rem in iudicium deducere:
licet primo loco ſpectet ad alium. ſ. dominum, ſic loquuntur
omnia exempla l. ſæpe, allega. ſecus ſi conueniretur omnino
extraneus, nam ſentẽtia lata contra ipſum non præiudicaret
domino, etiam ſcienti, ita acſi eſſet lata contra eum qui poſ-
ſidet nomine alieno, nec habet ius in re: quia quo ad deducẽ
dum rem in iudicio cenſetur extraneus. Oppono ad idem in
eo, quod hic dicitur de denunciatione facienda domino:
5 nam, ſi ſit de lite, non videtur neceſſaria denunciatio. regula
eum qui certus. libro 6. ſolu. ibi requiritur denunciatio, cum
ita iubeatur, vt hic, & ſic non ſufficit ſcientia, vt nota. in d. re-
gula, & de emptio. & vendi. c. fin. & ſic conſulut. pro hoc fa-
cit quod not. Bar. ff. de acquiren. poſ. l. peregre. §. quibus. & d.
l. officium, & C. vbi in rem actio. l. 2. licet Bald. in d. l. 2. referat
quoſdam tenere quod ſufficit ſcẽtia, per l. ſæpe. primum verius,
ne fruſtra ſit hic. §. & d. l. 2. in eo quod dicunt de denunciatio
ne. Et in fin. Hoſt. ſoluit, quod bonus iudex hoc arbitrabitur. ar-
gum. de tranſac. c. fi. dic melius, quod qñq; iſti habentes ius in re
conueniuntur ſimpliciter ſuper re. & procedit glo. quod non no
minat: quia etiam ipſi ſunt principales. Idem & fortius ſi ſup
ſuo iure, vt quia agens dicit ſe emphyteutam. ſed ſi ſuper do-
minio, nominabunt. no. Io. And. in Spe. de primo decreto. §.
reſtat. verſicu. ſed nunquid. poſſet tamen indiſtincte dici, quod
nominant quoad id quod hic dr̃: & quia intereſt domini eſ-
ſe in iudicio: quia forte actor, ſi obtineret, negaret ſe habere
ab illo domino, & hoc tenet Bald. in d. l. 3. vbi in rem actio. &
procedit quantum ad id, vt hic dicitur. ſed ad euitandum

iudicium procedunt prædicta, quod nõ nominat, nisi qñ agi-
6 tur de directo dominio.† In glossa per illum. in fine. Ex hoc
nota casum singularem, in quo priuatus exequitur citatio-
nem tanquam nuncius publicus, & cum glo. idem Inno. vel
secundum Host. hoc fier per iudicem, dic vt est pnuncium a
iudice deputatum. nam si colonus nõ denunciaret domino,
non ꝯstitueretur in mora. ff. de peti. hære. item veniunt. §. pe-
titam. sed tenendo primum, dic, ꝙ iste possidens censebitur
nuncius quo ad hoc. In glo. i. ibi, suscipiat. sentit ergo glo. ꝙ
iste respondebit libello. Bartol. in l. 2. vbi in rem actio. dicit, ꝙ
dabitur nouus libellus ꝯ dominum, & absoluetur nominãs:
quod procedit hoc casu: quia dominus citatur, vt principalis
secus quando aliquis venit, ꝑ suo interesse, vt assistat liti, tunc
enim non datur nouus libellus, alias non diceretur assistere:
sed principaliter litigare. In eo autem quod glo. exponit, exci
piat. i. suscipiat. alij intelligunt proprie: quia dominus contra
libellum actoris formabit exceptiones, & vtraque expositio
potest coniungi. In gl. i. ibi, quasi contestata: & dicit ꝑ respon
sionem nominantis factam ad petitionem agentis interue-
niẽte denunciatione facta domino, per quam detegitur cum
quo debeat esse lis, si dñs acceptauit nominationem quam te
netur acceptare: alias ꝯ eum proceditur tãquam ꝯ contuma-
cem, vt hic, & sic est acsi dñs respondisset. In glo. sic. C. ibi, per
iuramentum, vt non sufficere iuramẽtum, sed ꝙ producatur
saltem vnus testis per actorem: vel, si habet instrumentum,
ostẽdat iudici. sic dicit Spe. se seruasse, de primo decreto. §. 2.
in prin. dic, ꝙ quandoq; fit missio causa custodiæ, vt in §. præ-
cedenti, & sufficit iuramentum actoris. C. de bon. auto. iudic.
pos. auth. ei qui. sic intellige hanc glos. quandoque fit in pos-
sessionem veram, vt hic, & tunc sufficit iuramentum: sed de-
bet constare semiplene, vt dicit glo. i. per vnum testem, vt pre
dixi, vel per alias præsumptiones. ff. de car. l. 3. §. causæ: quan-
doque quæritur de re distrahenda, ita ꝙ fit præiudicium in
possessione & proprietate, vt not. de officio delega. consulta-
tionibus, in glo. & tunc requiritur plena probatio per testes,
vel instrumenta continẽtia debitum. C. de bo. auto. iud. possi.
l. finali. §. sinantem. ibi, debiti, & ibi Bartol. qui etiam nota. ff.
ex quibus causis in possessio. ea. Fulcinius. §. primo. not. ff. de
bo. auto. iudi. possi. hæreditario, & hæc cognitio, licet plena,
tamen dicitur summaria, ex eo quia expeditur lite non con-
testata, & parte absente.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicis est in optione an contra contumacem procedat per missionem: an per excommunicationem.*
2 *Pœna duplici quis quandoque puniri dicitur.*
3 *Alternatiua regulariter non sapiunt ordinem.*
4 *Solutionem negans, conuictus de mendacio tenetur probare solutum fuisse debitum.*
5 *Negatiua facti non potest probari nisi ex confessione creditoris.*
6 *Iuri offerendi præscribitur contra debitorem.*
7 *Iuri offerendi proprie non præscribitur inter creditorem et debitorem, sed inter creditores.*

§ Si autem. Et non summatur hic §. summatus est
cum §. in alijs. No. ꝙ, cum agitur perso
nali, fit missio contra contumacem. primo in bona mobilia.
secundo in immobilia, & an hic ordo sit de substantia, ꝯ. dicet
1 tur.† Nota, ꝙ in optione iudicis est, an contra contumacem
procedat ꝑ missionem, an vero excommunicationem, quod
2 dic, vt dixi s. cap. tuæ.† Nota, ꝙ quandoq; punitur quis dupli-
a ci pœna, a & hoc ex causa, vt quia altera nõ sufficit: alias secus.
de iudicati clerici. In glo. hoc ordine. in fine. Quæro an iste
ordo sit de substantia, videtur ꝙ sic, per hanc literam, quæ po
nit hunc ordinem, facit. 2. q. 6. c. si quis. ver. post datam. & C.
de senten prolatam. Abb. contra, quantum ad iudicem ordi-
narium, qui habet facultatem dispẽsandi de pœnis: licet me-
lior potest assignari ratio, quia hic ordo est in fauorem debi-
toris, si ergo non seruatur, valet processus, nisi appellet, vt dr
de ordine possessorij, ad petitorium. no. de rescr. cum dilecta.
licet ibi ꝯ. & minus ꝑ hoc secundum Io. An. quia hic loquit
3 alternatiue, & rf alternatiuæ nõ sapiunt ordinem, regula in
alternatiuis. lib. 6. licet quãdoq; secus. si autem hic ordo fuis-
set inuentus fauore reipublicæ, non teneret ꝯ factum. de pro
ba. quoniam ꝯ. In glo. in libello. in fin. ꝯ ꝙ immo fiat missio
in omnia bona. ff. ex quib. cau. in pos. eatur, l. 1. solu. standum
est isti literç. Et ad ꝯtrium dic vt ibi, & dixit Albe. ꝙ ibi quan-
do fit missio ante lit. contesta. sed in auth. ei qui iurat, alleg. in
glo. intelligitur quando post contestationem. sed potius de-
beret esse econtra: quia post lit. contesta. maior est contuma-
cia, & sic maior deberet esse pœna. Item hæc litera contradi-
cit, quæ loquitur ante lit. contesta. vt in rubro, & per totum
hoc capitulũ, standum ergo indistincte dictæ auth. & huic li-

teræ, quod pro modo debiti declarati. In glo. vltim. ibi, is qui.
hoc non procedit nec potest iure probari, & ca. is qui. loqui-
4 tur in alio casu, in eo. s. qui negauit solutionem, † & conuin-
citur de mendacio, quo casu, tenetur probare solutum fuisse
debitum. Item hæc epi. obligat quasi ad impossibile. nam pe
cuniam esse indebitam, id est non ita esse quod deberetur, est
5 quædam negatiua facti, † quæ non potest probari nisi ex con
fessione creditoris. de confes. cap. 1. lib. 6. quod raro fiet, vt ibi
Lau. hæc opin. non ponit similitudinem istius §. & §. in alijs.
Item in eo quod dixit, donec sit præscriptum iuri offerendi.
6 innuit, quod contra debitorem † præscribitur iuri offerendi.
quod licet teneat glo. C. de pigno. actio. nec creditores, aliqui
tamen contra, respectu debitoris ius offerendi est, quædam
facultas, non ius formatum, & quid velint hæc verba, statim
intelligas gloss. nam prædicta l. creditores. dicit, quod etiam
contra debitorem præscribit creditor iuri offerendi, præscri-
ptione longissima, non longa. quod etiam not. de præscript.
cum non liceat. in glo. fin. ad fin. & hoc de longa omnes te-
nent. sed de longissima aliqui tenent contra, vt prædixi. sed
creditor non præscribit, nisi pignus interuertat, incipiẽs pos-
sidere pro suo. pro hoc. ff. de vsucap. non solum. §. qui pigno-
ri. & hoc tenendo procedit quod prædixi, quod creditor nũ-
quam præscribit contra debitorem, & vtraq; opinio est pro-
7 babilis, communiter tamen statur gloss. iuri ergo † offeren-
di proprie non præscribitur inter debitorem, & creditorem:
sed inter creditores. habet enim secundus creditor ius offerẽ
di pecuniam debitam primo debitori, & recuperandi pignus
in quod per vim erat missus: & huic iuri præscribit primus
debitor contra secundum spatio 30. annorum. l. quod am-
plius non poterit offerre: vt in lege, cum notissimi. allega. in
gl. vbi de hoc, & hoc casu ius offerendi est ius formatum, & a
lege concessum secundo creditori: ipsi autem debitori non
est a lege concessum ius recuperandi pignus: sed, quia res est
sua, hẽt facultatem recuperandi, non ius formatum a domi-
nio distinctum: sicut in simili, dominus nõ dr habere vsum-
fructum formaliter rei suæ: sed solum causalem. Et in fi. dic
clarius, quod notatur similitudo in hoc, quia sicut in §. in
alijs, veniens intra annum recuperat possessionem, in reali,
vt ibi: ita & in personali: vt hic. Item, sicut ibi post annum
non auditur super possessione: quia lapsus anni habet vim se-
cundi decreti: ita hic, si petuent m est ad secundum decre-
tum, non auditur, nisi prius discutiatur de principali, & cre-
ditor facit interim fructus suos: & sic non auditur super pos-
sessione.

A D D I T I O.

a Duplici pœna. Adde text. & ibi Ioan. de Ymu. in capitulo, quid ergo. 15. quæstio. 5.

De iuramento calumniæ. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus in causa ecclesiæ potest iuramentum calumniæ alij committere, & per se iurare non cogitur, nec debet sine superioris licentia.*
2 *Papa dicitur leges interpretari.*
3 *Canones dicuntur habere vim legis.*
4 *Priuilegium etiam iure communi concessum non extenditur ad alios.*
5 *Clericus non potest in criminali per alium iurare.*
6 *Clericus gaudet eodem priuilegio in bonis suis, quo in bonis ecclesiæ.*
7 *Clericus qua forma inducatur in testem coram layco.*

INhærentes. In suprascriptione est
Honorius, & si habes
tertius, minus bene est: quia Honorius ter-
tius fecit quintam compilationem: & hæc
fuit prima. debet ergo dicere. Primus, vel,
1 secundus, & hoc dicit. † Clericus in causa ec-
clesiæ potest iuramentum calumniæ alij committere, & per
se iurare non cogitur: nec debet sine superioris licentia. Pri-
mo præmittit dictum generale, ex quo elicitur ratio. Secun-
do subijcitur dubium surgens ex contrarietate dictarum le-
gum. ibi, legibus. Tertio diffinit ibi, vt verbo. Quarto mode-
ratur ibi, verum. Quinto comminatur, ibi, omnibus autem.
Verba sunt hæc. hic continuari debet infra versicu. præterea
statuti, eius itaque, hæc sunt verba Papæ vsque ibi, præterea,
& est interpretatio. No. quod grauiores quæstiones &c. vt in
li era. & quod dicuntur grauiores, quando de ipsis sunt variæ
2 opin. † Nota, quod Papa interpretatur leges: qui fil. sint legi.
per venerabilem, & hoc maxime quãdo disponunt de eccle-
sijs, &c

3 sijs & clericis, vt hic. Nota † ꝙ canones habent vim legis. de
hoc in glo. No. casum in quo priuilegium extenditur, quod
fit ministerio legislatoris, vt hic, alias secus, regula priuilegiũ.
lib. 6. In glo. argum. ibi, sol. hoc non vr̃ procedere. nam etiam
4 quando de iure communi conceditur priuilegium, non extẽ
ditur ad alios. de priui. sane. dic ergo, vt dixi in notabilibus. ꝙ
hic extenditur ministerio legislatoris. i. Papæ, vel si vis salua-
re glo. dic ꝙ fuit ius commune: & clerici Constantinopolita
ni fuerunt expressi causa exempli. In gloss. hic colligitur. ibi,
exercendis. vult dicere, ꝙ licet in quibusdam distinguatur cã
criminalis a ciuili: non tamen in omnibus. Oppono. ad hoe
5 & ad literam, † quod nõ possit in criminali clericus ꝑ alium
iurare, cum non interuenit, vt procura. de accusationibus. ve-
niens. solu. Innocen. intelligit de tali criminali in qua possit,
vt procurator interuenire. sed hæc est nimia restrictio, d c er-
go, quod si non possit interuenire. tamen ad effectum præstã
di iuramentum calumniæ potest in hoc casu, propter specia-
le priuilegium clerici. Ibi, licitum est. ibi non dicitur quod sit
licitum: sed quod ignoscitur, ibi, pro se. Mar. contra hoc. C. de
accusationibus. l. finali. primum communius, ibi, ad causas ec
a clesiarum. contra, quia clericus gaudet a eodem † priuilegio
6 in bonis suis quo in bonis ecclesiæ: vt notatur de vita & ho-
nestate clericorum. capitu. finali. illud regulare, fallit in ali-
quibus, de hoc ibi dico, & hic est vnafallentia, vt priuilegium
concessum ecclesijs, quod est correctiuum aliorum iurium
non extenditur, & per hoc est glossa expedita vsque ad fi-
nem. In glossa vltima. ibi. capitu. vltim. vnde & potest intel-
ligi quod hic dicit de episcopo quando est immediate subdi-
tus Papæ. alias videtur sufficere licentia immediati superio-
7 ris. ibi, episcopum. hodie hoc seruatur, † quod clericus qui in
b ducitur in testem b coram laico petit licentiam ab episcopo:
& tunc iurat non in manu laici. sed alicuius clerici, & in alio
noo seruatur hoc capitulũ, si enim clericus litigat, aut litigat
per seipsum: & per seipsum iurat in foro sæculari, fortius in
ecclesiastico. aut litigat per alium: & tunc iurat per procura.
sicut faciunt alij. & quomodo iuret eius procura. dic vt intra
de testibus, capitulo secundo, libro 6. olim autem hoc fuit
concessum clericis, vt litigantes pro causa ecclesiæ suæ non
tenerentur iurare per seipsos, quod fuit forte ob reuerẽtiam
sanctitatis, quæ debet refulgere in clericis: & sic non videtur
eis conuenire iuramentum. sed, vt prædixi, hodie non serua-
tur, nisi vt prædixi.

ADDITIONES

a Clericus gaudet. Adde glo. in verbo obligata. in c. ex literis de pigno glo. in c. similiter. 16. q. 1. Anto. de But. in c. 1. de consue. idem in c. non minus. in 3. no. de immu. eccles.

b Clericus qui inducitur in testem. Adde c. quamquam. & ibi doct. 14. q. 2. Spe. in titu. de teste. in §. sequitur. versi. quid de presbytero.

SVMMARIVM.

1 *Causis spiritualibus non iuratur de calumnia.*
2 *Causa spiritualis non dicitur cum agitur possessorio in causa spirituali.*
3 *Causa matrimonialis non dicitur, cum agitur ad separationem thori.*

* § Literas & infra. * In † spiritualibus causis de
1 calumnia non iurat. h. d. ho
die iuratur, & hoc est correctum de iuramento calumniæ. c.
1. §. fin. lib. 6. in glo. ibi, & no. signa glossam, quia singularis in
2 hoc, ꝙ † cum agitur possessorio de causa spirituali non dr̃ cã
spiritualis, & sic est sensus gloss. ꝙ dicitur spiritualis quando
3 agitur de titulo, † simile s̃. titu. 1. c. 1. vbi quando agitur ad se-
parationem thori, noo dicitur causa matrimonialis.

ADDITIO.

* Nota, quod in edit. Rom. est cap. 2. huius initij, & vide ad not. marg. ibi. B. S.

SVMMARIVM.

1 *Negationes duæ faciunt vnam affirmatiuam.*
2 *Iuramentum debet præstari per eum qui est de causa instructus.*
3 *Procurator & syndicus quomodo differant.*

IN pertractandis. Iurari potest de ca-
lumnia per princi-
pales personas, vel œconomos habentes facti noti
1 tiam. † No. ibi nesciat: ꝙ duæ negationes a faciunt
a vnam affirmationẽ, ꝙ dic vt de iureiur. & si Christus, in prin.
2 No. ex hoc, † ꝙ iuramentum debet præstari per eum qui est
de causa instructus: alias posset subire anceps periurium. pro
hoc not. de iureiur. cap. fin. In glo. vltima ibi, in procuratore.
b facit ergo gloss. differentiam inter b procuratorem, & syndi-
cum contra id de procurato. petitio. dic vt ibi. licet enim pro-
3 miscue accipiuntur, tamen differunt: † quia procurator di-
citur qui datur a domino, syndicus a collegio, procurator au-
tem iurat in animam propriam, & syndicus in animam sin-
gulorum de collegio. quod dic vt de testi. c. 2. lib. 6. vbi intelli-
gitur singulorum de collegio. maioris & sanioris partis.

ADDITIONES.

a Duæ donationes. Adde text. in cap. 1. de iureiuran. lib. 6. glos. in verbo nec non. in element. prima. de offic. lega. Bald. in l. qui se patris. in 3. columu. C. vnde libe.

b Differentiam inter. Adde Inno. in c. petitio. de procu.

SVMMARIVM.

1 *Syndicus monasterij de calumnia iurare debet.*
2 *Collegium iurat per œconomum, siue syndicum.*
3 *Procurator ad negotia, & procurator ad iudicia differunt quo ad ipsos repellendos.*
4 *Syndicus iurat de calumnia etiam sine speciali mandato, & quid in procuratore.*

IMperatorum. In causa collegii non om
nes de collegio, sed syndi-
cus iurat de calumnia. Primo factum reprehensibi-
le. Secundo improbat: ibi, ad quod. Tertio ꝓuidet. ibi, sed ne.
1 † No. ꝙ syndicus monasterij iurat de calumnia. idem in alijs
personis habentibus legitimam administrationem s̃ c. px. In
glo. j. ibi, secularibus, quasi secus in ecclesiasticis, quæ dñia iu-
re non probatur. Ibi, clericorum. hoc recidit in idem cum ꝓ-
xima solutione, &, vt prædixi, iure non probatur, & dic indi-
2 stincte, ꝙ † collegium siue ecclesiasticum siue seculare iurat
ꝑ œconomum, vel syndicum, vt hic, & hoc dum per illos liti-
gant: sed si superior collegij per se litigat, ipse iurabit, vt in iu-
ribus alleg. in glo. In glo. œconomus. in fi. hęc quæ dicit gl. de
œconomo constituendo non sunt in obseruãtia, sed superior
collegij litigat ꝓ collegio. de rescr. edoceri. In glo. vl. ibi. §. vlt.
3 dic, † aut in procuratore ad negocia, & non repellitur ob infa
miam: quia iure hoc non reperitur. aut ad iudicia: & tũc, aut
opponitur infamia facti, & idem, sic intellige. d. §. vlti. & hoc
ne tardetur lis in discutiendo de hoc, aut opponitur infamia
iuris de qua constat per sñiam, & non admittetur, sic intelli-
ge iura præalle. in glo. & quod no. de iud. cum deputati. cessat
enim ratio tardandæ litis, cum de hoc facile liqueat. Quæro
in eo ꝙ syndicus hic iurat de calumnia etiam sine spãli man-
4 dato, † quid de procuratore clerici. dicit Inno. s̃. c. 1. ꝙ in causa
ecclesiæ in qua clericus non tenetur iurare per seipsum. d. c. 1.
poterit eius procurator etiam sine speciali mandato iurare:
quod est singulare, regulariter contra, vt eodem ti. nostro. j.
c. fin. lib. 6. propter quod cap. tutius est quod habeat speciale.

SVMMARIVM.

1 *Iuristæ quare præferantur Physicis.*
2 *Dominus non dimittens sufficientem procuratorem sibi imputet.*

CAeterum. In causis proprijs clerici iurãt
de calumnia: nec valet ꝯ̃ria cõ-
suetudo. h. d. In glo. 2. &. quod medicamẽta mor
1 bis, & c. Ex hoc & litera no. † ꝙ iuristæ sunt medi
ci negotiorum, in quibus habetur cõsideratio ad
a regulandos mores. sicut ergo anima præfertur corpori: a ita
iuristæ Phisicis. primo Ethicorum. In glo. penulti. ibi, bonis.
Nota glo. posset etiam dari ad litem, de iudicijs. c. fi. lib. 6. nisi
procurator haberet speciale mandatum ad iurandum: tunc
enim ipse iurat. c. fi. lib. 6. licet Cy. C. eodem l. 2. dicat non pos-
se dari speciale mandatum ad hoc, sed standum est d. c. fin. eo
vero casu quo procurator non habet speciale mandatum, li-
cet glo. dicat curatorem dandum: posset tñ etiam procedi ꝯ̃
dominum tanquam contumacem, & sibi imputet qui non
2 dimisit sufficientem procuratorem: † sed si dñs esset non ni-
mis remotus, videretur danda dilatio ad consulendum dñm,
argum. s̃. ti. 1. quoniam. §. quod si sup. quod aliqui tenent hic
ꝯ̃, & ille §. loquitur de dominatione quæ fit de dño in princi-
pio litis. aliud hoc casu. quia, vt prædixi, est quid imputetur
domino qui dedit procuratorem non sufficientem. de hoc
in Spe. eo. §. restat. ver. quid ergo fiet, & sequenti.

ADDITIO.

a Anima præfertur corpori. Adde text. in capitulo. cum infirmitas de pœnit. & remissio.

SVMMARIVM.

1 *Procurator iurat de calumnia.*
2 *Iuramentum calumnia præstatur post litem contestatam.*
3 *Credulitas habetur pro veritate in præiudicium respondentis.*
4 *Testis debet deponere de scientia per sensus corporeos, non de credulitate.*
5 *Pars, in Romana curia, quomodo tenentur respondere interrogationibus.*

1 CVm causam. †Procurator prælati in cã ecclesiæ, & pcurator vniuersitatis, etiam secularis, iurat de calumnia. pars. de proba. licet. de testi. cum causam. Primo ponit factum. Secundo mandatum. ibi nos. Not. ibi de
a raro. a de hac clausula quæ ponitur in instrumentis, & dic vt de transact. contingit. Not. ordinem procedendi in iudicio: quia primo porrigitur petitio. secundo fit responsio. postea fiunt interrogationes, & responsiones, deinde litis contesta. & iuramentum calum. de hoc de proba. quoniam contra. Ex hoc not. quod iuramentum calum. præstatur post lit. conte-
2 sta. statim. †de hoc ĩ. c. 1. lib. 6. ideo dicitur præstari in ipsa cõtestatione. In glo. 1. ibi, & etiam, vbi de calumnia. hoc verius, & ita no. C. eodem l. 2. in glo. antepenulti. pro hoc facit, quia
3 licet respondeatur ad credulitatem, tamen credulitas † habetur pro veritate in præiudicium respondentis: vt not. de iureiu. ex literis. in glo. si. quę est singu. & de testi. ex tenore, quod not. Cyn. C. eodem l. 2. §. quod obseruari, & in eo quod gloss. dicit, quod debet respondere, credo. vel non credo. dic aliud si dicit, non credo, aliud credo non. Nam si interroget an rex sedeat, possum dicere non credo: quia non habeo credulitatem informatam super hoc: sed non possum dicere credo, quod non, nisi habeam pro hoc aliquam coniecturam. pro hoc facit quod not. de testi. cap. 2. libro 6. Et in eo quod dixi, quod credulitas præiudicat sicut veritas. dicit Innocen. s̃. eodem literas, quod scientia versatur circa pauciora, quam credulitas plura enim credimus quam scimus, & ex hoc dicit, quod prohibetur ibi iuramentum in spiritualibus, de calumnia, idest credulitate, vbi permittitur iuramentum de veritate, propter fauorem spiritualium causarum: vt in paucioribus ille sit periurus: quæ consideratio hodie cessat, cum iuretur etiam in eis de calumnia, vt dixi in d. cap. literas. Item, quod dixi, quod credulitas p̃iudicat tanquam scientia, intel-
4 lige respectu partis. † testis autem dẽt dicere tantum de scientia per sensus corporeos: non de credulitate. vnde pars de his etiam quæ non percepit per sensum, potest respondere: vt si interrogatur, an Constantinus fuerit imperator. potest dicere, quod sic, cum habeat indubitatam fidem. secus in teste, nam, vt prædixi, & no. Innocen. ĩ. cap. proximo, iurat tantum de veritate, & de alijs quę in eius p̃ntia facta sunt. C. de testi. testium. Bar. tamen. ff. de libe. cau. l. ordinata, dicit argum. illius l. quod si dicit sic, mihi videtur, probat, quod non procedit, nisi percepent per aliquem sensum: vt quia dicit, quod vidit ducem possidere. interrogatus de tempore, dicit 10. ann. vt mihi videtur. tunc probat: vt dicit Bar. ff. de arbit. quid tamẽ. §. si arbiter, quod procedit nisi expediat probare de certo tempore, vt in præscrip. tunc enim non sufficit quod dicat modo prędicto: quia non reddit testimonium certum: sed dubium: argum. de testi. cum causam. In gloss. vltim. ibi, an sit hæres Seij ex persona Titij, consului quod tenetur respondere solum an sit hæres Titij, non an Titius fuerit hæres Seij: quia solum tenetur respondere de facto suo, non de alieno. ff. de
5 interro. actio si sine. §. vlt. quod signa, & in fi. in Romana † curia ad interrogationes ꝯcernentes negocium principale non cogitur pars respondere, nisi fiant in modum positionum, vt in decisione Rotæ 49.

ADDITIO.

a De raro. Adde glo. & doct. in c. fin. de loca. doct. in c. inter R. seniorem de electio. Bar. in l. pater. in §. libertus. ff. de lega. 2. doct. in l. cum proponas, C. de transact.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus agens qualiter iuret.*
2 *Procurator Episcopus iurat de calumnia etiam sine speciali mandato.*
3 *Episcopus an tangat sacrum in iuramento calumniæ.*

1 CVm in causa †Episcopus per alium agẽs causam propriam per illum iurat de calumnia, sed si per seipsum iurat propositis euangelijs, & non tactis. habet duo dicta. secundũ
2 ibi quod si. No. † ꝙ procurator episcopi iurat de calumnia & sine speciali mandato, sic videtur hic innui. pro hoc facit, q̃d dixi s̃. c. imperatorum. tutius tamen est ꝙ habeat speciale mãdatum. ĩ. c. fi. eo. tit. lib. 6. In glo. 2. in fi. hoc vr̃ contra literam, quæ dicit, ꝙ quãdo per se litigat, debet per se iurare, & sic nõ habet priuilegium, d. c. primi. dic ergo melius, aut litigat pro causa ecclesiæ, aut ꝓpria &c. vt no. s̃. c. cæterum. in gl. pe. Op.
a in eo, ꝙ dicit episcopus non tangit a sacrum in iuramento
3 calumniæ de c. quotiens. in glo. allega. nota. de elect. vt circa lib. 6. solu. hæc litera videtur probare, quod in quolibet iuramento habeat episcopus hoc priuilegium. nam quod dispositum erat in causa testimonij, hoc extẽditur ad iuramẽtum de calumnia. & hoc tenet glo. in dicto ca. vt circa, & in clem. 1. in glo. no. de elect. vbi de hoc, sed Ioan. And. in nouel. lecorrexit ibi, quod solum in duobus habet priuilegium. 1. in iuramento quod præstat, vt testis, & in iuramento calumniæ, in
* alijs tenetur tangere, vt cæteri, & hæc opin. * communis, & ad hanc literam dic oportere dici, quod extensio fit hic per hoc c. Ex hoc soluitur quæstio. petitur quod episcopus, qui litigat per procuratorem per se respondeat positionibus tanquam instructior, obtinuit quod teneatur tãgere, cum simus extra duos casus præmissos.

ADDITIO.

a Quod episcopus non tangit. Adde gloss. in verbo tactis, in clementin. ne Romani. de electio. gloss. in verbo tacta. in clemen. 1. de hære. doct. in c. ego N. de iureiuran.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis officio expediuntur & quæ veniunt post litem contestatam.*
2 *Eligentes contra formam, priuantur.*

§. Pena vero. Nõ summatur, quia litera seipsam summat. In glo. ibi, per sentẽtiam. pro hoc facit quod dixi de foro competen. si diligenti. Quæro an finito iudicio poterit peti quod imponatur hæc pœna, Innocentius quod non: quia imponenda est officio iudicis;
1 nam † quæ veniunt post litem contestatam, expediuntur officio iudicis. ff. de ædi. edict. ædiles. §. item sciendum. refert alios contradicere. primum placet, pro hoc quod dicit de expensis, facit quod dico de dolo, & contu. c. finem. secus quod dicit Innocẽtius in pœnis, quę imponuntur extra iudicium,
2 vt cum priuãtur eligentes: † quia elegerunt contra formam: quia tunc semper põt agi. de electio. quia propter. vbi de hoc.

De dilationibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Appellari potest a grauamine iudicis.*
2 *Casus in quo quis dicitur grauari, & appellare potest.*
3 *Conscientiæ alicuius committere, & liberæ voluntati differt.*
4 *Arbitratoris potestas vt sit libera & plena, quid in compromisso ponendum sit.*
5 *Iudex potest interlocutoriam reuocare.*

DIlecti filii. Si iudex in citatione ponit terminum nimis breue, licite appellatur. Primo quærela. Secundo prouisio. ibi, quia vero. † Nota quod a grauamine
1
2 iudicis a potest appellari, etiam si prius non petatur grauamen reuocari, secundum Ioan. Calde. & probatur, quia isti citati statim appellauerunt antequam venirent ad iudicem. pro hoc de appella. si a iudice. li-
2 bro 6. † Nota casum singularem, in quo dicitur quis grauari, & appellare potest, etiam in his, quæ resident in arbitrio iudicis, quantum tempus statuit pro dilatione: vt hic, & ĩ. cap. proximo, & tamen, si nimis restringit, appellatur, vt hic. pro hoc facit quod not. de accu. super his. In gloss. in verbo, arbitrium, & est ratio: quia debet legitime arbitrari. de iureiuran. veniens, & cap. quintauallis. pro hoc est quod not. de verborum signific. clem. sæpe. in glo. Oppono ad hoc de offi. deleg. consuluit, vbi est in arbitrio iudicis expectare diem sequentem: & si expectat, facit gratiam: si non expectat, non facit iniuriam,

ADDITIO.

a A grauamine iudicis. Adde cap. omnis oppressus. 2. q. 6. & in c. ad nostram. & in c. suggestum, de ap. vel vbique per Philip. de Perusio, & Card. Alexan. Abb. in c. super eo. el 2. de appel.

3 iniuriam, vt ex hoc possit appellari. vt ibi, dic, quod † quãdoq;
committitur arbitrio libero, vel liberæ potestati, seu volunta-
ti: & procedit contrarium: simile quod not. de rescript. statu-
tum. §. assessorem. lib. 6. vbi glo. not. quæ dicit, quod si aliquid
committitur conscientiæ alicuius, non per hoc est in libera
eius voluntate, nisi hoc addatur, & si additur, non audit̃ pars
contradicens, de hoc per Ioan. And. in Specu. de citatione. §.
viso. ver. sed nunquid creditur, in fin. secundum hoc intellige
ꝙ no. Inno. ℑ. tit. 1. c. fin. vbi dicit, in talibus non posse appella-
4 ri: per hoc datur cautela, ꝙ † qñ compromittitur in arbitrato
rem, ad hoc vt ptãs eius sit plena, & libera: non sufficit ꝙ dica
tur, ꝙ possit de iure vnius auferre, & dare alteri: quia intellige
retur de modico. ff. de arb. si de meis. §. recepisse. ideo additur
ꝙ ẽt in magna quantitate possit alte & basse &c. In glo. 1. ibi,
arbitrio iudicis, dilatio ergo est arbitraria, vt prædixi: & tñ põt
appellari a nimis breui arbitrio: vt ℑ. in glo. 2. in fi. Opp. ꝙ ꝑ
breuitatem termini non potuerit appellari, cum iudex possit
alium statuere. solu. communiter intelligitur hic qñ termi-
nus fuit peremptorius, & nimis breuis: quia litera ponit hæc
duo copulatiue: sed hoc nõ multum refert: quia etiam si ter-
minus fuerit peremptorius, posset iudex alium statuere, cũ
5 possit † interlocutoriam reuocare. de app. cum cessante. dic er
go ꝙ id quod ponderatur, est, ꝙ terminus fuit nimis breuis:
ex hoc enim solo pars grauatur: quia etiam si non sit perem-
ptorius, habet tamen vim peremptorij in hoc, ꝙ non veniẽs
condemnatur in expensis. de procu. querelam. ibi no. de hoc
in Spe. de app. §. in quibus. ver. sed quam dicet.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatus inserit rescriptum in citatione.*
2 *Scriptura priuata facit fidem.*
3 *Dilatio quid sit.*
5 *Capitula sub qua forma in practica admittantur a iudice.*
5 *Reus an teneatur coram delegato comparere non constito de delegatione.*
6 *Citatio ut afficiat, quæ requirantur.*
7 *Citatus quo casu non teneatur comparere.*
8 *Ordinarius quo casu procedere possit contra non suum subditum.*
9 *Iudex ex quo procedit in causa, intelligitur pronuntiare se iudicem.*

PRæterea ad. Si reus p literas citatorias
potuit plene instrui, habe-
bit inducias deliberatorias. communis diuisio: se-
1 cunda, quia igitur. † No. ꝙ delegatus inserit rescri
2 ptum in citatione. i. copiam rescripti. † Ex hoc no. ꝙ priuata
a scriptura a facit fidem quo ad hoc ꝙ citatus tenetur compa-
rere ac si vere constaret de delegatione, quod est singulare. ꝯ,
de fide instrum. c. 1. & 2. Solu. priuata scriptura nõ facit fidem
quo ad plenum præiudicium. vt ibi, alias secus, vt hic, & pro
hoc, quia in dubio non debet credi ꝙ citans malignetur dicẽ
do se delegatum cum nõ sit. Nota de inducijs deliberatorijs
quæ dantur reo, vt deliberet an velit cedere, vel contendere,
& hoc nisi ex citatione potuerit instrui. In glo. quia in literis.
ibi, dilatio dari non dẽt, & sic generaliter cum quæritur quid
3 † sit dilatio, b dr̃ quod est temporis limitatio ad quid peragen
b dum, a lege partium conuẽtione, vel iudicis autoritate statu-
ta. Quæro quotuplex sit. dic ꝙ multiplex, de hoc in Spe. eo. in
prin. & §. 1. 3. q. 2. in summa. est enim dilatio expectatoria. s̃. c.
proxi. Item deliberatoria, vt hic. expectatoria. de exce. pasto-
ralis. probatoria de testi. fraternitatis: & sic de simi. Ibi tãtum
vna dilatio. hoc regulare s̃. c. proxim. & hoc in dilatione pro-
batoria. nam in expectatoria, datur trina, vel vnica, cum trib.
interuallis. de sen. excommu. constitutione. lib. 6. Ibi, sine cau
sæ cognitione. ita obseruatur, quia iudices, cum petitur dila-
tio, immediate eam dant. non tamen vere dicitur data sine
cognitione. sed cum leui cognitione. nam si iudex videret ea
quæ ille vult probare esse impertinentia, non daret dilatio-
nem. de offi. dele. cum contingat, † obseruat tamen ꝙ admit-
tit capitula saluo iure impertinentium, & non admittendo-
rum. d. cap. cum contingat, & prima dilatio probatoria cen-
setur peremptoria: quia non dabitur secunda nisi impedito
in prima. ff. de ferijs. l. fi. post primã datur secunda cum maio-
ri cognitione &c. ibi, sedente. C. eodem a procedẽte. solu. im-
mo facit pro. sed ꝯ est. ff. de interro. actio. voluit. vbi sufficit iu-
dicem ambulare per locum vbi ius redditur. pro hoc facit ꝙ
no. de re iudi. c. vlt. in glo. pen. primum tutius. maxime per d.
5 l. a procedente. in fin. Oppono, ꝙ non teneatur reus compare
re coram delegato, nisi constet de delegatione. de offi. deleg.
cum in iure, nec dicitur constare, licet miserit copiam rescri-
pti, cum sit priuata scriptura, & non faciat fidem. Solu. Inno.
instat ponens multa pulchra, ex cuius dictis collige duas con
6 clusiones. Prima, vt † citatio afficiat, sufficit quod apparenter
sit licita, ita ꝙ præsumptiue inferatur de iurisdictione citan
tis, & hoc si alias erat iudex, vt ordinarius. Ex hoc infertur, ꝙ
si ordinarius citat non subditum, quem dicit contraxisse in
suo territorio, nõ subditus tenetur comparere. idem si expri-
mat aliam similem causam in citatione. nam prima facie cre
ditur sibi, cum non præsumatur calumniari. argum. de præ-
7 sumpt. c. fin. Secunda conclusio, † si citatio apparenter est il-
licita, licet ex causa latenti possit esse licita, non tenetur citatus
comparere. Ex hoc infertur, ꝙ si citatur quis ad petitionem
serui, qui in citatione asseritur seruus, non tenetur compa-
rere, nisi exprimatur causa, quæ sufficiat, vt seruus possit esse
c in iudicio c Idem si ad petitionem excommunicati, vel ad lo-
cum inhonestum, vel notorie non tutum, & de hoc vide. de
8 appellat. ex parte. Quæro † circa hoc, si ordinarius citat non
subditum, dicens ꝙ ibi contraxit, quod non erat verum. dic
colligendo multa dicta Innocen. quod aut citatus venit: aut
non: si sic, potest excipere quod non contraxit: & de hoc co-
gnoscetur: quia iudex cognoscit an sua sit iurisdictio. de re-
script. super literis. si non venit: aut non fuit apprehensus, &
non valebit processus iudicis contra eum, tanquam factus ab
incompetenti. de iudi. at si clerici: aut fuit apprehensus, & po-
terit procedi contra non venientem ad missionem, vel ex-
communicationem: quia in hoc iste est competens iudex, vt
cognoscat an sua sit iurisdictio, vt prædixi. super principali ta-
men quæstione, dicit Innocent. procedi non posse, nisi pri-
9 mo pronunciet se iudicem. dic, † ꝙ eo ipso quod procedit in
causa, intelligitur hoc pronunciare. de appella. ex parte. hæc
procedunt in ordinario. in delegato vero, si citat eum in quẽ
non habet iurisdictionem, & non veniat: non valebit proces-
sus contra eum, secundum Innocent. vnde si in veritate non
erat delegatus: vt quia literæ erant falsæ, non potest cognosce
re an sua sit iurisdictio. quod plenius dicit Innocent. de re-
script. super literis. multi idem tenent. Ego ibi contra, quia
delegatus cognoscit an sua sit iurisdictio. vt ibi, & hanc pote-
statem habet a lege, & sic valet processus si ꝓnunciat se iudi-
cem, etiam si literæ erant falsæ, quod plenius ibi dixi.

A D D I T I O N E S

a Priuata scriptura. Adde Bart in l. nuda ratio, circa medium ff. de dona. Bald. in l. prima. in fin. C. de eden. diffuse, & melius quam alibi per Ludo. Rom. in. in repe. l. admonendi. in 10 col. ff. de iureiuran. vbi examinat per tres col. & ibi ponit amplissimas remissiones.

b Quid sit dilatio. Adde glo. & Host. in summa huius tit & per doct. in rubri. eo. ti. nostro Cy. in l. 1. in 1 q. C. de dil.

c Seruus possit esse in iudicio. Adde l. vix. ff. de iudi. & in l. prima. C. si per vim. vel alio modo Cardinal. in cap. sciscitatus. in tertia quæstio. de rescrip. Cardinal. in capitu. constitutus. eodem titu. in vltim. col. Abb. in capitu. tanta. de simo. Fallit in aliquibus casibus vide per Bertachinum in verbo seruus, vbi adde Specu. & glo. in c. cum deputati. de iud.

S V M M A R I V M.

1 *Reus quando non habeat nouas inducias.*
2 *Actor potest ad sui libitum declarare verba ambigua libelli.*
3 *Actori fauetur in principio litis.*
4 *Dictio (vltra) quid operetur, & quid in teste. num. 5.*
6 *Sententia debet esse clara.*

1 LIteræ tuæ. † Per mutationem libelli, per
quam natura negocij non mu-
tatur, reus nouas inducias non habebit, hoc di-
cit. habet duas lecturas. nam legitur duobus mo-
dis, in gloss. Et ex his quæ infra dico, potest sic
summari. propter declarationem verbi generalis, & ambigui
positi in libello, non dantur induciæ nouæ deliberatoriæ,
etiam si in declaratione exprimatur maior quantitas, quam
esset petita in specie, & est casus singula. Primo ponitur fa-
ctum. Secundo decisio. ibi, nos. Nota ibi, ecclesiæ suo no-
mine, quod prælatus agens pro ecclesia exprimit in libello,
quod nomine ecclesiæ. alia notabilia dicam cum glossa. In
glossa prima. Oppono, quod debuerint dari nouæ induciæ,
per id quod dicitur in gloss. ibi, si vero. solut. gloss. intelligit,
quod hic agebatur, vt isti pronunciarentur cecidisse a iure
suo, ad quod sufficiebat biennium, vt in gloss. ideo fuit su-
perfluum petere declarare illud, & vltra. Et ex hoc ha-
betur vna lectura. Secundo tangitur ibi, si vero. scilicet,
quod hic agebatur ad pensionem non solutam, & hanc
dicit glossa non procedere: quia tunc debuerunt dari no-
uæ induciæ: sed contra primam est: quia secundum eum
hæc decretalis est in dubio. Item non videtur præsu-
mendum, quod si fuisset actum, vt isti pronunciaren-
tur cecidisse, fuisset narratum de triennio, cum sufficiat
biennium, & sic videtur verior secunda lectura, quod pe-
tebant pensionem, & secundum hoc summa, vt supra in se-

cundo summatio, & licet glossa dicat, quod debuissent dari
nouę inducię: dic 𝔍, & collige per hoc capitulum generalem
a doctrinam, quod † verba ambigua libelli possunt declarari ad
libitum actoris, etiam si velit dictionem de sui natura signifi
cantem minus, ampliare ad plus, quod mirabiliter probatur
hic: nam dictio, vltra, refertur ad modicum, vt in glo. & tamē
actor sub illa dictione hoc declarauit de maiori quantitate q̃
3 esset prius expressa. pro hoc facit, quia in principio litis faue-
tur actori. vt notatur de restitutione spoliatorum. cum ad se-
dem. nec ex hac declaratione dabunt nouæ induciæ vltra pri
mas datas ad respondendum libello. quas debes intelligere
hic datas fuisse. ideo autem non dabuntur nouę, quia reus po
tuit cogitare, quod actor poterat hoc exprimere, & quātum
4 ad dictionem, vltra, † dic, ꝙ aut profertur a contrahentibus,
& ad modicum refertur l. hæc adiectio. alle. in gl. & intelligi-
tur illud modicum arbitrio boni viri. aut in iudicijs: & tunc,
aut in partibus, & potest extendi ad libitum exprimentis, per
hāc literam, maxime actori, cui fauetur in initio litis. ff. de iu-
di. si quis intētione, & prædixi 𝔖. aut a teste, & nihil operatur:
quia dictum testis debet esse clarum. de testi cum clamor. ꝑ
hoc facit quod no. de inoff. testam. l. si quis in suo. No. Bar. ff.
de in litem iur. cum furti. ibi tñ loquitur qñ testis dicit ꝙ res
valet tantum, & plus, dicēs ꝙ illud plus nihil opera. Idem dic
a si dicit, & vltra: quia subest eadem rō, & de hac dictione a no.
5 idem Bar. ff. de vsucap. Celsus. Per hoc infertur, † ꝙ si testis
in probanda præscriptione dicit, quod talis possedit. 39. annis,
& 11. mensibus, & vltra, non probat. aut profertur a iudice: &
6 idem quod in teste, quia † sententia debet esse clara. C. de sen.
quæ sine cer. quanti. lege 1. & 2. de verborum sign. in his.

A D D I T I O.

a De hac hac dictione. Adde glo. in clem. 1. de vsuris. Antonium de Butrio, in c. Raynutius. in 9. col de test. Raphael. Cuma. consil. 212. incip. cuius quidam florentinus legauit. in 2. columna.

S V M M A R I V M.

1 *Papa pro subsidio Romanæ ecclesiæ dicitur prælatos personaliter citare.*
2 *Præceptis duobus concurrentibus, maius extinguit minus, etiam si minus præcesserit.*
3 *Principis interest habere subditos locupletes.*
4 *Procurator debet esse idoneus, & habere mandatum per quod possit præiudicare domino.*
5 *Clausula, saluis &c. in mandato procuratoris quid operetur.*
6 *Citatio secunda non faciens mentionem de prima, an ei præiudicet.*
7 *Mandata quando sunt compatibilia, vtrumque est exequendum.*

EXposuit. Si post vocationem ad cām, reus
ꝓ publica vtilitate sit vocatus, cir-
cūducitur peremptorium, & reus nouas inducias
obtinebit de eodem facto habetur c. fi. cum deli-
cti. & ponitur de maio. & obe. de dolo & contum. c. fi. Primo
duplex citatio Burdegalentis. prima non personalis. secunda
personalis, & comparitio in secunda, & disputatio super pri-
ma. Secundo sententia Papæ absoluens a prima, ibi nos. Not.
quod archiepiscopus potest esse primas super alios archiepi-
scopos ex priuilegio: quando agitur de iure primatiæ. de offi.
1 ordin duo. † Not. ꝙ Papa citat prælatos personaliter pro sub-
sidio Romanæ ecclesiæ. Not. ꝙ existens in curia ex causa ne-
cessaria habet ius reuocandi domum, de foro comp. c. fi. No.
ibi, saluis exemptionibus formam procuratori: de hoc 𝔍. No.
ibi, in personam propriam. ꝙ procurator censetur pro domi-
no. hæc tamen verba de quibus hic non operantur, ꝙ possit
ea quæ exigunt speciale mandatum, nisi aliqua sint expressa,
sed secuta clausula generali. de procu. quo ad agendum. lib. 6.
2 Not. de † duobus præceptis concurrentibus, maius extinguit
minus, etiam si præcesserit. ff. ad Sylla. si quis in graui. de app.
cum parati. Nota, ꝙ quandoque post vnam dilationem non-
dum finitam datur alia, & hoc in alia causa. quid in eadem:
dic vt de app. significante. No. ibi, suffraganeis, & alijs, ꝙ cum
agitur de statu prælati, causa cōcernit totam prouinciam, vel
dioecesim, adeo quod debet procedere requisito cōcilio sub-
ditorum: vt hic. interest enim ipsorum ne subijciantur pluri-
bus. de hoc 𝔍. Nota, ꝙ id quod dicitur, ꝙ secundum manda-
tum intelligitur sine præiudicio primi, non habet locum qñ
secundum est fortius. de hoc infra. In glo. 1. in fin. Oppono ꝙ
Burdegalen. non debuit citari ad causam cum Bituricen. in
hoc ꝙ Bituricen. dicebat se habere iura primatiæ in prouin-
cia Burdegalen. sed debuerunt citari alij prælati Burdegalen.
quorum intererat. dic ꝙ Bituricen. dicebat se habere iura pri
matię non solum in prouincia Burdegalen. sed etiam in ipso
archiepiscopo. vt ibi, in eo, & in prouincia. Item, ēt si diceret
de sola prouincia, adhuc interest Burdegalen. ne subditi sui al
3 teri subsint: interest, † enim habere subditos locupletes. Aut.
vt iudi. sine quoquo suffragio. §. cogitatio. per multos autem
dominos plus grauantur subditi. In glo. 3. ibi ad cautelam. ꝑ
hoc soluitur contrarium sequens. Opponitur enim, quod
4 non valuerit hoc mandatum: † procurator enim debet esse
idoneus, & habere mandatum, per quod possit præiudicare
domino, vt lite non contesta. c. 1. solu. secundum hanc gloss.
5 † clausula saluis, &c. nihil operatur, & sic non restringit man
datum. Vincen. contra, quia quando est clausula in mandato,
si omittit exceptiones, non valet iudicium: quia facit contra
formam mandati. de rescrip. cum dilecta. primum verius, per
id quod dicitur in glo. & hæc clausula cum insit, per id quod
dicitur in gloss. non sufficit, si sapit monitionem. argum. de
electio. significasti. & quod ibi not. & per Innocent. de offic.
deleg. prudentia. in prin. & signa glo. quia singularis. In glos.
pen. in fin. de hoc in seq. glo. In glo. vltim. in fin. Oppono, ꝙ
6 bona fuerit allegatio Bituricen. quia secunda citatio † debuit
intelligi sine præiudicio primæ, ex quo de prima non facit
mentionem. argum. de rescrip. cæterum. soluit Inno. ꝙ ibi in
diuersis rescriptis impetratis a diuersis: quia non præsumitur
Papam daturum fuisse secundum si sciuisset de primo. hic
in mandatis, in quibus etiam si fuisset memoria de primo, fe
cisset secundum ex causa necessaria. Item in c. cæterum, erant
diuersa rescripta circa idem. hic diuersa præcepta circa diuer
sa: & secundum erat fortius: ideo præiudicat primo: vt in no-
tabilibus, & aliter, ꝙ Burdegalē. non fuerit excusatus propter
citationem personalem: poterat enim etiam primæ citatio-
ni satisfacere comparendo per procuratorem, nam qñ man-
7 data † sunt compatibilia, vtrunq; est exequendum. de appell.
cum parati. solu. non tenebatur hanc arduam causam prose-
qui per procuratorem. de procu. c. 1. Item non habuit tem-
pus instruendi per procuratorem, & consulēdi suffraganeos,
iu litera, qua de causa sibi licuit etiam finita legatione recede
re de curia, & dicit Inno. ꝙ arduitas negocij fuit legitima cau
sa reuocandi domum, vt possit deliberare, & ꝙ si fuisset vera
replicatio Bituricen. ꝙ potuisset deliberare ante secundam ci
tationem, non fuisset excusatus ff. de arbi. nō distinguemus,
§. si quis compromiserit. quod vltimum quia ā n reprobant,
quia totum tempus cedit sibi lucro. & hoc verius, de electio.
commissa. libro sexto.

De ferijs. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Die dominico quæ sint prohibita.*
2 *Jllicitum dicitur quandoque ratione die.*
3 *Mercatum quale sit prohibitum diebus festis.*
4 *Malos punire an liceat diebus festis.*
5 *Testis non potest iurare die dominico.*
6 *Studere an liceat diebus feriatis.*

1 OMnes dies. † Die dominico mercari,
litigari, iudicari, vel iura-
ri non debet. hoc dicit. In glo. prima. ibi, con-
suluit. Pet. & Egid. dicunt quod ibi loquitur
in diebus, quibus non sunt vigiliæ, commu-
niter statuit gloss. Et in fine. Oppono in eo,
quod dicit, die dominico cessandum ab opere illicito. nul-
lum enim speciale in die dominico: cum etiam alijs diebus
sit ab hoc cessandum. de vita & honestate clericorum, cum
2 ab omni. solu. † quandoque illicitum dicitur ratione diei: sic
loquitur hic, quia mercatum, & alia de quibus hic, licēt alijs
diebus, contrarium procedit de illicito simpliciter. Oppono
3 ad illud de mercato. potest enim fieri causa pietatis. de emp.
& vendition. capitulo primo, ergo licet etiam in dominico.
sol. intelligit de mercato non necessario, quod fit causa mer-
candi, quod prohibetur: quia ius est quod non interueniant
mendacia. de pœniten. distinct. 5. mendacium, & ca. qualitas.
prohibetur etiam, vt die dominico vacetur exactioni in glo.
4 2. in fin. contra, quia merces † est punire malos. 23. quæstio. 5.
qui malos, & ca. iudex. vnde scribitur: beati qui faciunt iusti-
tiam omni tempore. ergo hoc licet die dominico. ꝑ hoc. C.
eodem prouinciarum. de immu. eccl. inter. solu. licet sit mer
ces punire malos, debet intelligi tempore non prohibito. de
conse. dist. 5. nunquam, de vsu pal. c. pen. & sic respondetur ēt
ad illud: beati &c. Ad l. prouinciarum. dic ꝙ loquitur in latro
ne publico, vel nocturno depopulatore, in quibus spāle: quia
multis nocent. sic etiam loquitur d. c. inter. de hoc de immu.
eccle. c. fin. In glo. pen. in fin. Ex hoc. i. ex litera dic, quod testis
5 † non potest iurare die dñica: sed si iurauit tpe idoneo, potest
deponere

deponere testimonium in die feriata, vt in Spe. eo. ti §. a. ver. quid si tunc: quia iste est actus extraiudicialis. In glo. vlt. in fi.
6 Quæro † an liceat studere diebus feriatis. quidam nimium subtilis conscientiæ non studens, quorum conscientiam Deus acceptat. dic ergo φ licet. prohibetur enim tunc opus seruile: vt hic, & J. c. 3. cum fi. ff. eo. diuus. vbi glo. secus in non serui- li. vt in studio ad illuminandum intellectum. forte autem pro lucro secus, aduocati tamen, & doctores in consulendo
* hoc non seruant*.

ADDITIO.

* Ad hanc materiam vide Steph. Aufr. de recussat q. 5. per totam, & Hora. Luci. de priuileg. Scholar. priuileg. 50. vbi loquitur ex mente S. Thomæ, & aliorum B S.

SVMMARIVM.

1 *Iurans aliquid dare die dominico, non est periurus si dat ante mediam noctem.*
2 *Genuflexio quare non fiat die dominico.*

1 QVoniam. Habet quatuor dicta. secundum in §. dieb. tertium in §. præcrastinibus. quartum in §. præterea. In glo. 2. ibi media nocte. † Ex hoc arguit Arch. in c. quod a partibus. 75. d. φ si quis iurauit tibi aliquid dare die dñico, non est periurus si dat ante mediam noctem. In glo. argum. cõ: ibi, scire vbi
2 redditur ratio † quare hoc tempore non fit genuflexio.* In
* glo. pen. in fi. solu. vt no. 11. dist. nolite. de summa trini. c. vno. lib. 6. in gloss. nota quod.

ADDITIO

* Nota quod hoc non dicitur in glo. Sed quædam appostilla ad ad ipsam hoc dicit ex Io And. B. S.

SVMMARIVM.

1 *Diebus festis in honorem Dei licita est piscatio, & alia necessaria ad alimenta.*
2 *Decimæ non debentur de piscatione.*

1
* LIcet tam. † Propter necessitatem permittitur in festis alecia*. vel sic. propter necessitatem diebus feriatis in honorem Dei possunt fieri quæ pertinent ad alimenta: vt piscari, & similia. In glo. 1. ibi, primum diem. de hoc. 75. distinct. quod a patribus. Ibi non possumus. de baptismo. maiores. versic. absit. In glo. vt puta. in fine. & in die assumptionis Virginis. de sententia excommunicationis. c. fin. lib. 6. In glo. vltima. ibi, prædiales, immo personales, ex quo in mari capiuntur. secus
2 si in stagno. de hoc de decimis, non est: † tamen non soluuntur pro decimis: sed pro eleemosyna.

ADDITIO.

* Ad. dic. alecia, id est aleciarum piscatio, huius enim nominis piscis hic appellatur a glo. in versic. Alecia Secundum aliquos est genus liquaminis, quod ex piscibus quibusdam cõficiebatur. Theodo. ex Arist. Alecem venit pro pisciculo, quem ille μαινίδα, Cic. mena appellat. puto hanc esse piscationem eorum piscium, quos alij Sardas, Romani materno vocabulo vocant. Alice. B. S.

SVMMARIVM.

1 *Modus computandi dies prohibentes tempora nuptiarum.*
2 *Consuetudini diuturnæ standum est.*
3 *Subtilitas quæ reprobetur.*

CApellanus. Tres septimanæ quibus canon phibet nuptias celebrari ante festum B. Ioannis, non continuantur isti festo, sed intelliguntur de septimana assumptionis cum duabus sequẽtibus. communis diuisio. Secunda, quia igitur. surrexit dubium propter. c. 33. q. 4. non oportet, vbi dr̃ de tribus septimanis ante festum B. Ioannis. sed ibi alluditur vulgaribus. sicut dr̃ de quadragesima B. Martini, quæ tñ fit propter aduentum, sed sic dicitur quia ti ci-
1 pit in die B. Martini. † Quæro de modo computandi tempora prohibentia nuptias. dic, φ prohibentur a prima dñica de
* aduentu vsq; ad octauam Epiphaniæ inclusiue.* durat enim epiphania octo diebus: & ideo qñq; dr̃ epiphaniarum. 30. q. 4. deuotis. Idem a 70. vsq; ad octauam paschæ resurrectionis. vt hic, ibi post octauas Paschę: & sic nõ in octaua. Item a prima die rogationum vsq; ad octauam Pentecostes inclusiue, si. n. liceret in octaua, nõ haberemus tres hebdomadas: de quibus hic. & in d. c. nõ oportet. Item hic dicit post septimum diem festi pentecostes, quod caret octauis: ergo non in octaua, alias dixisset, & p sex dies post festum. sic computat Host. & est tuta computatio. lrã tñ est clara. Et φ octaua pentecostes nõ sit prohibita, facit litera ibi, φ caret octauis, quod vr̃ dictum ad excludendum octauam: quod tñ post dixit magis ꝯsonat literæ. obseruatur tñ alicubi φ in octaua Paschæ, & in octaua pen
2 tecostes fiũt nuptiæ: & vbi est † diuturna ꝯsuetudo ei stãdum: argum. de consue. c. fi. qua cessante, sene primum. nec põt eps
a in hoc dispensare ꝯ canones a. de tẽp. or. dilectus. de quo sæpe fui interrogatus. Quæro in eo, φ dicit & prohibẽtur nuptiæ. quomodo hoc intelligitur: quidam intelligunt de solennitate nuptiarum: tu intellige de consummatione matrimonij, dicto cap. non oportet, & capitu. gloss. sequen. & sic etiam viduæ quę ducuntur sine solennitate, non possunt hoc tempore duci, multi tamen non obseruant. In gloss. vltima, ibi dile-
3 ctu. dic vt ibi. subtilitas † enim perniciosa reprobatur, quæ tendit ad alium decipiendum. subtilitas vero pro intellectu iurium commendatur. Hostien. de hoc per Archidiac.

ADDITIONES.

* Inclusiue. Hodie vsq; ad festum Epiphaniæ, pro quo, & pro his quę hic dicit Card. vide in concil. Trid. ses. 24. de reform. matrim. c. 10 B. S.
a Contra canones. Adde Inno. in c. fi. in fin. de postu. præla. Spe tit. de lega. in §. sunt quoque. in fi. Archi. in c. ecclesia habet senatum. 16. q. Ab. in c. 1. in 2. col. de eo. idem Abb. in c. cum ad monasterium. in 2. col. de sta. mona.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium diebus feriatis quando valeat.*
2 *Dies feriati in honorem Dei qui sint, & ibi de festo conceptionis B. Mariæ Virginis.*
3 *Festum omnium Sanctorum an habeat vigiliam.*
4 *Episcopus potest facere diem feriatam quæ non erat.*
5 *Partes non possunt renunciare ferijs in honorem domini.*
6 *Feriæ repentinæ quæ sint.*
7 *Citatio facta tempore feriato an valeat.*
8 *Citatus etiam si non compareat non dicitur contumax, si iudex non sedet.*
9 *Citatio facta tempore feriato ad non feriatum an valeat.*

1 COnquæstus. † In ferijs in honorem Dei nõ valet iudicium, ẽt de cõsensu partium, nisi necessitas, vel pietas suadet. sed si in fauorem hominum, valet de partium ꝯsensu: primo tractat de ferijs in honorem Dei. Secundo in honorem hominum. ibi: licet. No. ibi: iudicialis strepitus, φ diebus feriatis in honorem Dei non valet iudicium, quod fit cum strepitu. secus ergo si sine strepitu, vt in actibus volũtariæ iurisdictionis: & sic valet ẽt transactio. C. eo. l. vl. & arbitramentum, φ censetur transactio. φ dico de iureiu. quintauallis. No. ibi: natalis
2 &c. qui sunt dies † feriati in honorem Dei. adde festum cor-
* poris Christi. de reli. & vene. san. cle. vna.* & festum ꝯceptionis B. Virginis. de hoc altercatio. glo. n. de ꝯse. dist. 3. c. 1. dicit non esse celebrandam conceptionem: quia fuit concepta in
a originali a quod tenent fratres prædicatores: alij quod immo sine originali, quod tenent fratres minores. quod videtur ecclesia recepisse faciendo officium de conceptio. Nota. ibi Innocen. quia non dicit de duobus diebus, qui sequuntur ante festum sancti Siluestri, de quibus vidi dubitari. dic quod non sunt feriati, ex quo hic non dicitur. argum. de præsump. non-
3 ne. No. ibi: omnium † sanctorum. de hoc festo quidam opinant quod non habeat vigiliam, & vulgo eam non obseruãt alicubi, propter prouerbium: qui seruit communi seruit nemini: sed φ sic est tex. de conse. dist. 3. c. 1. No. Inno. in rub. de
4 obserua. ieiuniorum. † Not. φ episcopus potest facere diem feriatam quæ non erat. Intelligit Goffr. etiam canonizando sanctum

ADDITIONES.

a Concepta in originali. Adde Archi. in c. firmissime. de conse. di. 4. & pro opi. Scoti. quod non fuit concepta. allega. Decretalem iam incognitam domi- nis canonistis editam in concilio Basiliensi incip. sacrosancta editam sub anno Domini. 1449. 15 Kalend. April. prout refert glos. in ver. Beatæ Dei genitricis, in extrauagan. incip. vnigenitus dei filius, & ibi glo. dicit, quod legitur in quadam cronica, quod quidam doctor nomine Paulus, dicendo Virginem Mariam conceptam fuisse in peccato originali, coram toto clero in Cracouia ciuitate Poloniæ expirauit in medio sermone.
* Confirmatur in concil. Trid. ses. 13. de Sacram. euc. can. 6. & ses. 23. in decre. de reform. c. 1 B. S.
* Ad hanc materiam vide concil. Basil. ses. 36. & extrauagan. Sixti quinti. inter cunctas de reliq. & ven. sanct. c. 1. & nouissime in concil. Trid. ses. 5. in decr. de p. c. orig. in fi. cuius authoritate cessat altercatio. B. S.

sanctum qui non erat. de conse. dist. 3. c. 1. dic ꝯ per c. 1. de reli.
& ven. san. lib. 6. & quod hic dicit intellige de canonizatis ab
ecclesia: quia de talibus potest facere diem feriatam quę non
5 erat. † No. in ver. quibus, ꝙ ferijs in honorem Dei nō pñt par-
tes renunciare. de hoc in summario. nō valet ergo iudicium
etiam parte non excipiente: secus in ferijs fauore hominum:
vt hic, & valet parte non excipiente, si est præsens: secus si ab-
6 sens. ff. eo. l. 1. In glo. no. ibi: principis. hę † dicuntur repentinę,
quia repente, & insperate fiunt, puta ob aliquam victoriam,
vel quid simile, & has potest inducere nō solum princeps: vt
dicit Specu. eo. tit. in prin. sed etiam alius iurisdictionem ha-
bens, & ita solu. Quæro an istis possit renunciari. glo. de verb.
sig. cle. sæpe, ꝙ non. de hoc ibi dico. q. 18. & sic æquiparantur
ferijs in honorem Dei, pro hoc quia videntur de iure publi-
co. ergo non possunt per pactum remitti. de foro compet. si
7 diligenti. † Et in fi. Quæro an valeat citatio a facta tempore fe-
a riato. hæc quæstio potest varie intelligi. Primo, an valeat cita
tio facta tempore non feriato ad diem feriatam, & sic in effe-
ctu dicitur facta tempore feriato. Secundo modo, an valeat
citatio facta tempore feriato ad diem non feriatam. Tertio,
an valeat tempore feriato ad diem feriatum. & in hoc sunt
b varietates. Ad primum dic, ꝙ si fit cum dictione, vsque, b pu-
ta quod compareat vsq; ad talem diem: & sic vsq;, stat inclu-
siue. si autem fit sine dictione, vsq;, tenet Innocen. quod valet,
quia continet duo mandata. vnum de comparendo: aliud de
comparendo tali die. argum. de dolo & contum. dilecti. ff. de
arbi. Celsus. §. sed & ipse: quamuis ergo videtur secundum, ta
mē primum tenet. Pr. C. eodem dies. hoc reprobat: quia ſm
hoc teneret citatio sine die, quod reputat absurdum: dic ta-
men, qđ tenet d. c. cum dilecti, quod ibi alius casus quod hic
scribo, & videtur difficile sustinere d. Inno. nam ex quo cita-
tus est ad diem feriatam, nec tenetur venire illa die: ergo nec
alia: quia quod potuit noluit &c. de offi. deleg. cum super. &
sufficit, quod non potest isti imputari contumacia, sicut &
8 alias † quando in termino iudex non sedit, citanis non dici-
tur contumax, etiam si non compareat. no. de dolo. cap. fi. in
glo. vltima. idem ergo hoc casu, & ex quo dies, in quem col-
lata est citatio, est inhabilis ad procedendum, pro hoc infer-
tur, quod non tenet citatio ex defectu citantis, seu ex inhabi-
litate ipsius citationis: quia iudex non potuit citare ad illam
diem, & in c. cum dilecti. impedimentum non surrexit ex fa-
9 cto iudicis, sed ab extrinseco. Ad secundum † de citatione fa-
cta tempore feriato ad diem non feriatum, dic, quod aut quę
ritur de actu iudicis qui die feriata decernit citationem fieri:
& non valet, cum sit actus iudiciarius: vt hic. aut quæritur de
actu nuncij, & hic duplex. Primus cum exequitur citando:
hic etiam videtur non valere. C. eodem l. vltima. ibi, horrida
vox &c. contrarium tamen obseruatur, & sustinetur: quia nō
est actus iudiciarius. Secundus actus nuncij est relatio, quod
citauit, quam facit apud acta: & hoc valet in die feriata, quia
est actus extraiudiciarius. nam etiam oblatio libelli valet tali
die tanquam actus extraiudiciarius. ff. de adulte. miles. §. sexa-
ginta. Ad tertium an valeat citatio die feriato ad diem feria-
tam: patet ex prædictis.

ADDITIONES.

a An valeat citatio. Adde glo. in c. placita. 15. q. 4. glo in clem. j. de iudici. Cy. in
l. fin. C. de fer. Bar. in l. 1. in §. nunciatio. ff. de no. ope. nun. Bal. in tra. de citatio
ne. in 7. q.
b Dictio. vsque. Adde Arch. in c. de illa. 33. dist. Rapha. Cu. consi. 99. incip. quæ
dam possessio soluta.

De ordine cognitionum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Agenti de matrimonio obstat exceptio consanguinitatis.*
2 *Exceptio peremptoria elidit in forma, & perimit in effectu.*
3 *Testes super nouo articulo pendente ex veteribus, duplicatis attesta-
tionibus recipiuntur.*
4 *Emergens & incidens quandoque sunt sinonima.*
5 *Exceptio peremptoria vnde oriatur, & eius vis.*
6 *Exceptio dilatoria vnde oriatur, & eius vis.*
7 *Incidens aliquid esse varie intelligitur.*
8 *Iudex pronuncians super incidenti & super emergenti non potest re-
dargui.*
9 *Pronunciatio iudicis layci super principali non potest tacite in-
ferre pronunciationem in incidenti in quo non potest pronuntiare,
etiam indirecte.*
10 *Superflua resecantur in sententia.*
11 *Exceptiones plures, etiam peremptoria quando opponuntur, si vna
constat quod non obstat, & non de alia, statim pronuntiandum est
illam non obstare.*
12 *Sententia lata in incidenti an valeat.*
13 *Iudex pedaneus quis dicatur.*

INtelleximus. Iudex ante senten-
tiam de incidēti co
gnoscit: sed tantum super principali pronun
ciat. Primo quæstio. Secundo solutio. ibi, in-
1 quisitioni. † Nota quod agenti de matrimo-
nio obstat exceptio consanguinitatis, & hoc
si agitur petitorio: vt hic. ibi, peteret: sed in possessorio distin-
guitur: vt de restitutio. spoliatorum. literas. Nota ibi, elidi, &
2 ibi perimatur: † quia exceptio peremptoria elidit & perimit,
& dic elidit in forma: perimit in effectu. de hoc de excep. pa-
stor. Nota, quod exceptio peremptoria proponitur fundata
intentione agentis. hoc tamen non omnino colligitur hic:
sed debet intelligi, & satis colligitur, quia publicatis attesta-
tionibus, cum vir timeret, quod mulier obtineret in causa,
opposuit de consanguinitate, & videtur minus prudens qui
ante fundatam intentionem aduersarij proponit exceptio-
3 nem peremptoriam. de testi. cap. de testibus. in glo. fin. † No.
a ex hoc, quod publicatis attestationibus a recipiuntur testes
super nouo articulo pendente ex veteribus, idest pertinente
ad causam. de testibus, fraternitatis. Nota quod licet cogno-
scatur de peremptoria, non tamen pronunciatur: sed tantum
de principali, vt in summario. & hic in fin. Oppono ad hoc
de pluribus allega. in gloss. ibi: Martinus. solu. vt in ea. & pro
intellectu terminorum: quia in glo. fit mentio de incidenti,
4 & emergenti. dic, quod † quandoque ista duo sunt sinonima.
vnde dr̄ quandoq; emergēs id quod concernit merita seu ꝓ-
cessus. i. an intersit opponentis. j. de testi. veniēs, el 2. & in eo-
dem c. dr̄ incidens id quod habet vim peremptoriæ. ibi, tam
super prīnpali, quam incidenti: quod ibi dico argum. sic dif-
ferentia, quæ assignatur inter hæc vocabula, est potius legra-
lis quam iuridica. communiter tamen accipiūtur pro distin-
ctis, vt dicatur emergens id quod venit in vim dilatoriæ, inci
dēs quod in vim peremptoriæ, & dic ꝙ incidēs dr̄ quasi prius
5 ortum, sed incidens. i. cadens in litem. nam exceptio † perem-
ptoria, ēt si oriatur pendēte iudicio, tñ quia ꝯcernit principa-
le, dicitur oriri ante litem, seu extra litem, & dicitur oriri an-
te cum suo principali, quia non nascitur ex iudicio, nec prin-
cipaliter nec accessorie. emergēs dicitur dilatoria: nam emer-
6 gere idem est ꝙ oriri, ipsa vero dilatoria † oritur ex ꝓcessu, ēt
si competat ex facto orto ante ꝓcessum: & quia eras excom-
municatus antequam ageres, non tñ excommunicatio dr̄ ex
ceptio, nisi cum opponitur, quia priuatio supponit habitū.
de despon. impu. ad dissoluēdum. cum ergo obstet processui,
præsupponit ipsum. exceptio vero peremptoria bene hēt qđ
perimat, ēt ante motam litem. s. ipsum principale, an obstat.
7 arg. ff. de pac. si vnus. §. pactus. Item † premittendum, ꝙ aliqđ
esse incidēs varie intelligit: primo, vt incidat quasi perimēs,
& sic accipitur in glo. alio modo, vt incidat tanquam præiudi
ciale, & ꝑdiscutiendum, & hoc vltimo non ꝓcedit illa distin-
ctio, ꝙ qñq; ciuilis incidat in criminali. qñq; ecōuerso &c. c.
tuam. de ord. cog. Item ꝑmitte, ꝙ id quod quęrit in glo. an sit
ꝓnunciandum in incidēti, vel emergenti, pōt intelligi duob.
modis. vno modo, an expediat, ꝙ ꝓnūciet saltem tacite. alio
modo an oporteat, ꝙ expresse, & comprehēdendo quæ dicit
8 glo. pone tres ꝯclusiones. Prima, † sup emergēti, & sup inci-
denti pōt pronunciari, nec pōt iudex de hoc redargui. ꝓ hoc
iura all. in glo. in quibus fuit pronunciatum. Secūda ꝯclusio,
super emergēti, vel incidēti non expedit expresse pronuncia-
re, sed sufficit tacite, & de emergēti tacito pronunciatur ꝓce-
dendo ad vlteriora. de app. ex parte. m. de incidēti tacite ꝓnun
ciatur pronunciando in principali: vt hic, & C. de or. iudi. l. 2.
hoc rāt fallit, qñ iudex non cognoscit de principali, nam tūc
non potest cognoscere de incidenti: vt si coram layco agitur
de hæreditate, excipitur de illegitimitate, quo casu fit re-
missio ad ecclesiasticum, & ipse cognoscet, & pronunciabit,
& ad hoc tenetur J. c. tuam. qui fi. sint legitim. lator, & potest
dici quantum ad ipsum, & hæc cognitio est quid principale.
9 Item, pronunciatio † iudicis layci super principali nō potest
tacite inferre pronunciationem in incidenti, in quo non po-
test pronunciare, etiam indirecte, per dicta iura. vnde nisi pro
nunciet ecclesiasticus, hoc incidens remaneret indecisum.
Tertia conclusio, super emergenti communiter pronuncia-
tur J. c. proxim. ibi, interloquendo pronunciamus super inci-
denti

ADDITIO.

a Publicatis attestationibus. Adde c. series. de testi. & in c. iurauit. de proba.

denti communiter non pronunciatur: vt hic, & in d.l.2.de or
di.iud. Superfluum enim est pronunciare, cum ipso facto pro
nuncietur pronunciando in principali §. conclusione proxi.
10 superflua † autem, vt dicit Io. Cal. resecantur in sententia 68.
dist. cor episcopi §. in prohemio, & in iudicijs, de proba.c.a.&
dicit Bal.C.de ord.iud.l.i. quod si incidens est sufficiens ad de
cisionem causæ, redarguitur iudex q super incidenti pronun
ciat.C.communi.vel epi.l.vltima, potest tamen ibi aliter in-
telligi, quod prohibet interloqui. i.per interlocutoriam fieri
id quod debet pronunciari principaliter, & in eo, quod dicit
Bald.de incidenti, q sufficit ad decisionem causę, dic secus si
non sufficit, pro hoc facit quod no.Innoc.de elect.cum inter
11 R.quod ibi plenius dico, & per ibi no. colligitur, quod † quā
do opponuntur plures exceptiones, etiam peremptoriæ, si de
vna ꝓbat qd, nō obstar & non de alia, statim ꝓnunciandū est
illam non obstare, quod ergo dixi, super incidenti commu-
niter non pronunciari, procedit quando potest veniri ad de-
cidendum principale, & sic loquitur hic: alias non potest ha-
bere naturam emergentis, quod signa. Item in eo, quod Bal.
innuit, iudicem redarguendum in casu præmisso, vidi docto-
12 rem dubitantem, an † sententia lata in incidenti valeat, & pu
tabat quod non per d.l. vltim. dic contra, quod immo valet,
& opus est appellare, de appe.clem.vltim.& d.l.vltim. solum
probat, quod id quod per sententiam.s.diffinitiuam debetter
minari, non debet temere.i.causa non cognita expediri, & sic
vult ibi gl.& sic consului.per hæc declarata est gl. & materia.
Et in hac glo.ibi, de qua re.iudex cognouit de ea pronunciat.
Ibi, intra vtile, vbi secundum vnam lectu.minor petebat se re
stitui, dicens se minorem, & læsum, & iudex pronunciabit su
per ętate, & sic super incidenti. Sed sunt & aliæ lect. secūdum
quas non ob.& secundum prædictam lect.dic, quod ibi ex su
perabundanti pronunciatur. Item ætas ibi non erat quid inci
dens, sed pars intentiunis agentis. Ibi §. vltim. si quæstioni ci-
uili vel criminali incidit quæstio libertatis, cognoscitur an q
conuenitur sit liber vel seruus, & pronunciatur: sed ibi illud
incidens potest dici emergens, est enim tanquam præparato
13 rium præiudiciale, & discutiēdum J.c.tuam, ibi, † pedaneus.
id est, iudex qui non habet territorium deputatus ad cogno-
✻ scendum de certis* de mente ca.pen.ibi, illam, de præuarica-
tionibus, & quia so.glo. videntur diuinatoriæ. dic, quod ibi il-
lud est emergens seu incidens præparatorium litis: quia, ante
quam audiatur accusatio, discutitur de præuaricatione, ideo
pronunciatur ad fundandum iudicium, ibi, cum Io.Sol. ibi il
lud non deducebatur incidenter: sed principaliter, an.s.vendi
tio fuisset pura, an conditionalis. Item iudex ad quem, quan-
do pronunciat ex nouiter actis contra primam sententiam,
exprimit causam propter conseruationem honoris iudicis a
quo. ibi, cum dilecti, dic quod ibi ex superabundanti pronun-
ciatur super ętato.

ADDITIO.

* Certis. Adde pedaneos iudices varie apud scriptores dici & apud iurisc. vt l.3.§.1.ne quis eum qui.l.1.§.item scribit.de postul.l.4.& fi.c.de pedan.iud. l.fi.C. vbi & apud quos 8.S.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio spoliationis est dilatoria.*
2 *Petens restitui, seu excipiens de spoliatione allegat possessionem vetustam.*
3 *Exceptio spoliationis cui obstet.*
4 *Doctor non est calumniandus, si interrogatus in vno respondet in pluribus ad illum pertinentibus.*
5 *Actus agentium non operatur vltra ipsorum intentionem.*
6 *Libellus valet nō expressis propriis nominibus, si conueniuntur aliqui, vt vniuersitas, secus si vt singuli.*
7 *Accessoria sufficit quod declarentur in processu.*
8 *Clausula, petens mihi iustitiam ministrari, quid operetur.*
9 *Præscriptio excludit omnem actionem.*
10 *Spoliatio non obstat in criminali, nisi deducatur excipiendo.*
11 *Obijciens exceptionem rei iudicatæ ante litem contestatam, si succumbat an poterit postea obijcere.*
12 *Interdictum vnde vi an detur contra ecclesiam ex facto prælati.*
13 *Interdictum vnde vi an competat contra successorem tantum in dignitate.*
14 *Ecclesia non tenetur ex facto prælati, nisi quatenus ad causam peruenit.*
15 *Excommunicatus, vt euitetur, non requiritur plena probatio.*

CVm dilectus. Si exceptio spoliationis deducitur excipiendo, ea probata repellitur actor: sed directe non restituitur: secus si agendo vel reconueniendo, com-
munis diuisio. secunda ibi, nos, prima subdiuidit, primo acto-
ris petitio. secundo rei exceptio. ibi, si circa. Tertio tutoris re-
plicatio. ibi, verum. Secunda principalis etiam subdiuiditur,
primo distinguit. Secundo membra prosequitur. Ibi, cum ca.
1 no. libellum generalem admitti, quod J. plenius dico. † Not.
in ver. ei. quod exceptio spoliationis est dilatoria, & ante lit.
2 contest. proponenda. No. ibi, progenitores, quod † petens re-
stitui, seu excipiens de spoliatione, allegat possessionem vetu
stam, pro hoc, de proba. licet. quantum tamē ad officium ex-
cipiendi, vel restitutionem prosequendi hoc fit ex abundan-
ti, sufficit enim quod possedit tempore spoliationis, de offic.
a delega. consultationibus. Noat. ibi præsertim, a de hac dictio-
ne, quæ etiam infra repetitur, & ponitur pro, maxime, de
3 hoc, de except.c.1. No. in ver. verum, quod exceptio spoliatio-
nis non obstat nisi spolianti, subaudi, vel mandāti, vel ratum
habenti. de rest. spo. cum ad sedem. No. reg. verum dominus
& c. quam J. declaro, & intellige, quod res sit reuersa sine do-
lo & violentia domini, alias contra ipsum competeret actio.
de hoc J. No. in versicu. nos, in eo quod Papa distinguit, cum
non esset necesse, pro solut. propositæ quæstionis, ex quo in-
4 fertur, quod † non est calumniandus doctor, q si est interro-
gatus in vno casu, respondet in pluribus ad illum pertinenti-
bus, hoc tamen est consultum doctori consulenti: quia sæpe
determinat dubia pro quibus iterum partes fuissent ad eum
reuersæ cum salario. No. differentiam in modo petendi: nam
quandoque tantum excipitur: & tunc in effectu non petitur,
nisi exclusio aduersarij, quandoque agitur, & aut reconueniē
do, & vtraque causa vicissim tractatur & terminatur: vt hic, &
de mu. peti. ca.1. quandoque non reconueniendo, & tunc ha-
bet locum regula, qui prior appellat &c. & est tex. singu. & si
quæritur quomodo cognoscetur an reconueniat vel non, vi-
detur textu. velle quod debeat exprimi: ibi, in idem iudicium
ambæ deductæ. quasi d. quod reus reconueniendo deduxit,
& tene perpetuo menti, satis tamen potest dici, quod si mu-
tua petitio fit tempore contestationis, intelligatur esse recō-
uentio, vt fiat interpretatio ad commodum petentis. Not. ex
hoc, & ex litera, in eo, quod dixi, quod excipiens nō petit &c.
5 ex quo infertur, quod actus † agentium non operatur vltra
ipsorum intentionem. ff. si cer. pet. non omnis, de offi. delega.
cum super, de sentent. excommun. cum voluntate, & ad hoc
quotidie allegantur. No. quod probato crimine contra testē
non ex hoc punitur pœna ordinaria, de hoc in glos. vltim. In
glo. prima, ibi, ab ordine rerum. i. in tertia parte bonorum, &
etiam aliter, præalleg. l. prima, & dicitur ius priuatum, quan-
do propria authoritate, sine authoritate iudicis: secus si auto
ritate iudicis, vel ex pacto. C. de pigno. l.3. Et in fin. Oppono
extra gl. quod non procedit petitio abbatis, non debuit enim
conuenire laycos in foro ecclesiæ. de iud. nouit. Solu. isti erāt
de temporali iurisdictione, vel conueniebantur tanquam in-
uasores rerum ecclesiæ, de fo. compet. cum sit. & ca. conquæ-
stus. Opp. ad idem, quia hæc petitio seu libellus erat incertus
ex multis, primo nominibus iuris: non dicit quibus: quia nō
exprimit propria nomina, quæ sunt exprimenda, sicut no-
men actoris 4. quæst. 4. capi. primo, secundo, & 3. Item ibi, ca-
stra. non dicit quæ. Item ibi, prædis animalium, nō dicit quo
rum. Item ibi, & alijs. non dicit quibus. Item ibi, iustitiam fie
ri, non dicit, quam, cum tamen possent hic competere plu-
res actiones. s. vi bonorum raptorum, furti, interdictum vnde
vi publica, ex quo cum armis: vt in glo. sol. libel. hic non po-
nitur in forma, & patet ex antiquo, vbi propria nomina reo-
rum exprimuntur. Item ibi, in clausula alijs, exprimitur de
captione hominum, combustione segetum &cæ. Item iusti-
ficando hunc libellum quātum ad illud, ibi, dominis de Aro
6 ne, dicit Innocen. quod † valet libellus non expressis proprijs
nominibus si conueniuntur aliqui vt vniuersitas: secus si vt
singuli. argum. de fi. instrum. inter. de deci. dudum, dic quod
sufficit expressio per appellatiuum, quando non surgit incer
titudo, sic erat hic, quia facile constat qui sint isti domini, &
hoc quando conueniuntur in loco illo vel vicino: vt hic, pro
hoc facit quod dico de restitutione spoliatorum, cum olim,
& de iureiuran. quintauallis. Quantum ad illud, ibi, castra: &
ibi, animalium, dic quod maior expressio fuit in libello, vt in
antiqua. Quantum ad illud, ibi, alijs, dic eodem modo, vt præ
dixi. Dicit etiam Innocen. quod admittur talis incertitudo in
his in quibus non est opus distincta probatione, sicut hic: q a
docere de violētia, & de rebus amissis, docebitur per iuramē
tum, quod no. e. cau. ca. fin. quod non videtur procedere: quia,
licet spo-

ADDITIO.

a Præsertim. Adde e. der venerabilem, qui fi. sint leg. c. licet, de fo. compe. c. nobis, de except. Car. Alex. in c. illud, in 2. col. 12. dist.

licet ſpoliatus poſſit procedere per iuramentum, debet tamē
res exprimere, ſed dic. quod procedit hæc incertitudo ex eo,
7 quia † in acceſſorijs bene ſufficit, quod poſtea declarent̄ in ꝓ
ceſſu. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. qui vi. de reſ. ſpol. cū ad ſedem, vt ſi
dico me ſpoliatum domo, & per hanc ſpoliationem perdi-
diſſe multas res quæ ibi erant: ſufficit quod iſtæ res poſtea de
clarentur, in hoc tamen inuenitur Innocent. ſentire contra
rium, aliter enim dicit hic, aliter in cap. cum ad ſedem, hic di
cit vt prædixi: ſed in c. cum ad ſedem, dicit quod cum quis pe
tit omnia bona Titij, non valet libellus, niſi aliter exprimat.
dic, quod aut iudicium eſt vniuerſale, vel generale. aut ſingu
lare; primo caſu procedit petitio vniuerſalis, ſic procedit, qđ
hic dicit Innocen. & apertius de libelli oblatione c. ſecundo,
vbi dicit valere libellum, ſi quis petit fructus perceptos ex ta-
li fundo, vel res quæ deuenerant a tali. Secundo caſu, aut req-
ritur probatio ſpecifica, aut requiritur expreſſio particularis,
de li. ob. c. fin. ſic procedit quod dicit Innocen. in capi. cum ad
ſedem. Quantum ad illud, iuſtitiam, dic quod ſufficit quod
de incertitudine libelli non fuit oppoſitum, procedit enim
libellus niſi excipiatur. C. de anna. excep. l. fin. dixi de iud. exa-
minata, & communiter hæc clauſula opponitur in libello, &
8 eſt vtilis, † vnde dicit Ioan. Cal. ſe obtinuiſſe, quod ille qui nar
rauit id quod pertinet ad petitorium, deinde concluſit in ſo-
lo poſſeſſorio. addita iſta clauſula. ſ. petens mihi iuſtitiam mi
niſtrari, poſſit procedere etiam in petitorio, vt hæc clauſula
concernat omnia narrata. etiam non ſpecifice concluſa, vt ſit
alterius effectus: alias videretur bis idem repeti, contra id, ꝙ
dicitur de elect. in geneſi. & hæc ſigna pro hoc, quia interpre
tamur libellum ad commodum actoris: vt dixi de dilation. c.
3. In glo. ſecunda, in fin. vt. not. in regu. exceptionem, lib. 6. In
glo. 3. ibi. totus conuentus, ſigna glo quæ quotidie allegatur
& intellige, quod conſenſerit conuentus communicato con
ſilio. ff. quod vi aut clam. ſemper §. ſecundo, no. Bar. ff. de poſ.
aut facta §. fin. Item intellige glo. in his quæ ſunt in poteſtate
prælati & capituli: alias ſecus, quod dico, de fideiuſ. quod qui-
buſdam. In glo. 5. in fin. Oppo. extra gloſſ. quod non procedit
illud, verus dominus & cæte. nam ſi poſt præſcriptionem res
reuertitur ad primum: nō poterit retinere: nam poterit ab eo
9 peti. de præſcript. ad aures, vbi dicitur, quod † præſcriptio ex-
cludit omnem actionem, & ſic præſcribens poterit vendica-
re. ſolu. in præſcriptione longiſſima completa cum mala fide
ſecundum leges præſcribens acquirit ſolam exceptionem, &
tunc, ſi res reuertitur ad dominum, ſine dolo, poteſt vti retē-
tione, vt in iuribus alleg. in gloſſ. & tunc procedit illud, verus
dominus & cæte. ſed ſi præſcriptio longiſſima fuit completa
cum bona fide, ſunt op. gloſ. in l. ſi quis emptionis. allegat. in
glo. verſi. ita tamen, dicit idem Pe. contra. & videtur verius, ꝑ
verſi. quod ſi mala. alleg. in glo. Ex hoc dici poteſt, quod illud
verus dominus & c. non procedit in præſcriptione longi tem
poris, quia præſcribens poteſt vendicare: vt not. glo. ff. de aqua
plu. ar. l. prima §. fin. Item in præſcriptione canonica non pro
cedit d. cap. ad aures. Item illud, verus dominus & cæt. proce-
dit ſi præſcriptio non erat completa. In gloſ. in verſi. regulam
iuris. Oppo. extra glo. debet enim pronunciari non pro eo qui
prius petijt: ſed qui prius probauit, iuxta regulam de qua re
& c. ſolu. ita contrario. Et quod dicit litera ibi, prior appellat.
dic cum effectu. i. deſt, prius cauſam inſtruit. Opp. in eo, quod
dicit, quod in idem iudicium duæ actiones deductæ viciſſim
terminantur, finge enim quod contra reconuentionem op-
ponitur excommunicatio, quę obſtat, de excepti. cum inter,
forte non curabit abſolui: vt teneat actorem impeditum, di-
cit Innocen. quod viciſſim terminantur quando fieri poteſt,
bene fatetur quod hoc caſu procedetur tantum ſuper petitio
ne actoris, argum. C. de compen. l. fin. Hoſt. & alij plures con-
tra, per hanc literam, & de mu. pen. cap. primo, facit quod no
ta. de verborum ſig. cle. ſæpe. & in Specu. de reconuen. §. pri-
mo, verſi. & ſi iudex, primum verius, pro hoc facit litera, ibi,
viciſſimque tractare, quæ probat quod vna ſententia termina
tur tunc tantum, quando viciſſim ſunt tractatæ, quandocun
que ergo ex impedimento aduerſarij non poſſit ſuper ſua ꝓ-
cedi, procedetur ſuper alia. Item, etiam ceſſante impedimen
to, ſi ſuper vna tantum proceditur, & aduerſarius non appel-
lat, tenet iudicium, pro hoc. ff. quæ ſen. ſi. app. re. l. prima, in fi.
& quod ibi Bar. dic ergo, quod iſte ordo, vt ſimul tractentur
& terminentur, non eſt de ſubſtantia: ſed ita demum, ſi exci-
pitur, & appellatur. In glo. hic patet, ibi, per totum, alij contra
10 quod † etiam in criminali non obſtat ſpoliatio, niſi deduca-
tur excipiendo, & hic verius, niſi in caſu, de reſ. ſpo. c. primo,
lib. 6. Oppo. extra glo. in eo, quod dicit, quod cum deducitur
ſpoliatio excipiendo pronunciatur non audiendum actorem,
niſi facta reſtitutione, nam ex hoc fertur ſententia ſub condi
tione, quod non debet fieri. quod dico de appe. præterea. el ſe-
cundo. ſolu. hæc conditio pendet ex voluntate condemnati,
ideo nulla incertitudo: & ſic nō obſtat. quod plenius dico in
d. c. præterea. Ibi, non experiri. hoc verum quantum ad onus
probandi, non autem vere; ideo verius quod præcedit in glo.
quod non interrumpitur præſcriptio. ibi, bonæ fidei, quod po
11 teſt. Quæro circa hoc, obiecta † fuit exceptio rei iudicatæ an-
te lit. conteſt. & opponens ſuccubuit, an poterit poſtea obijce
re, videtur quod non: quia ad eundem effectum tendit vtro-
que caſu, pro hoc quod no. Innocen. ſ. ca. fina. conſului, quod
aut conſtat, quod fuit obiecta peremptorie, quod fieri poteſt
ante conteſta. tanquam priuilegiata, de lit. conteſt. c. primo, li.
6 No. Io. An. in Specu. de dila. §. primo, ſuper verſi. Item cau-
te, & amplius non audietur, aut conſtat quod fuit obiecta in
vim dilatoriæ, & iterum audietur, vt hic in gl. aut dubitatur,
& tunc ante li. conteſta. videtur oppoſita dilatoria. facit ꝓ hoc
quod no. in d. ca. primo. In gloſſ. mag. ad fi. quæ dicit, quod ſo-
lum operatur id quod dilatoria, quod eſt not. & tenet Fede.
in conſi. 215. Ioan. Cal. ſ. c. proxim. quæſt. 5. an ꝑ poſt conteſta-
tionem, & intelligitur oppoſita peremptorie: quia tunc non
poſſunt opponi dilatoriæ, de excep. paſtoralis, de re iud. inter.
12 Et in fi. Quæro, an † interdictum vnde vi, detur contra eccle-
ſiam ex facto prælati, dic quod non, per id quod no. ſ. in gloſ.
3. vnde etiam ſi prælatus ſuccubuit in interdicto intentato no
mine eccleſiæ, adhuc idem, ipſi tamen prælato agenti nomi-
ne proprio obſtat exceptio ſpoliationis factæ nomine eccle-
ſiæ, e conuerſo ſecus, per d. c. ratio diuerſitatis ſecundum Inn.
quia ſpolians, etiam nomine alieno, tenetur hoc interdicto.
ff. de vi & vi ar. l. 1. §. quotiens, ſed ſi alius, quam prælatus, ſpo-
liauit nomine eccleſiæ: ita quod tenetur eccleſia: puto quod
prælato agenti nomine proprio non obſtabit hæc ſpoliatio d.
13 c. primo, quod ſic intelligo. Quæro, an † hoc interdictum cō
petat contra ſucceſſorem in dignitate, videtur quod non, cū
non detur niſi contra ſpoliantem & cæ. de reſt. ſpo. cum ad ſe-
dem. Innocen. dicit contrarium, etiam ſi nihil peruenerit ad
ſucceſſorem, pro hoc, quia conſideratur dignitas, quę nō mo
ritur, de reſcrip. ſi gratioſe. lib. 6. hoc tenet Bar. ff. de pri. deli. l.
14 3. hoc non procedit in prælato, † ex cuius facto non tenetur
eccleſia, niſi quatenus ad eam peruenit. arg. ff. quod me. cau.
ſi cum exceptione §. pedius, alias l. arbitrium. Hoſtienſi. pro
hoc d. ca. primū, de reſtit. ſpo. lib. 6. & quod proxim. dixi, ſecus
dic in ſucceſſore non in dignitate, qui non tenetur, niſi ad eū
ꝑuenerit, vel rarū habuerit. ff. de vi & vi ar. l. j. §. hoc interdictū.
Ex hoc no. differentiā inter ſucceſſorē in dignitate, & ſucceſſo-
rē nō in dignitate, & vniuerſalem, quod dico de reſcrip. ſignifi
cauit. In glo. penultim. ibi, ex parte, dic, quod ibi iudex ſupple
uit ex officio, quod potuit, vel aliter, vt ibi, & ibi, ecce. illud ve
rum quando legitime conſtat, & ſic directe. ibi, cum ſup, dic,
vt ibi. ibi, per inquiſitionem, dic quod ibi non apparet pœ-
nam fuiſſe ordinariam, & dic, etiam vt ibi, & ibi §. ſi publico.
ibi, cauſam, fuit deductum per reconuentionem, ibi, poteſt
15 dici, pro hoc, quia ad hoc vt quis euitetur propter excommu
nicationem non requiritur, plena probatio: vt in d. c. cum de-
ſideres, alias in glo. ibi, ad contraria, de hoc dic vt dixi ſ. eadē
gloſſ. ibi, contingebat cauſam, quomodo hoc procedit, dico
in d. c. cum ſuper. ibi, non proſit vxori, cuius nomen iam erat
receptum inter reos: ideo ſibi non prodeſt exceptio lenoci-
nij quo ad hoc vt ſuperſedeat in accuſatione adulterij. In gl.
vltim. ibi, & opi. pro hoc 3. q. 5. conſtituimus, & quod ibi no.
in glo. 3.

SVMMARIVM

1 *Illegitimitatis exceptio obſtat petenti hæreditatem.*
2 *Terminatio vnius cauſæ quando facit ad determinationē alterius, cau*
ſa dicitur præiudicialis, & prius expedienda.
3 *Exceptio cauſæ præiudicialis debet opponi.*
4 *Præiudiciale quid alicui eſſe, poteſt varie intelligi.*
5 *Natalium cognitio ad eccleſiaſticum, filiationis ad laycum pertinet.*
6 *Succeſſionis cauſa an pertineat ad eccleſiaſticum, ſicut natalium.*
7 *Libellus & litis conteſtatio an requiratur ſuper exceptione illegiti-*
mitatis.

1 TVam non. † Petenti hæreditatem ob-
ſtat exceptio illegitimitatis,
quę prius ꝑ ſolū iudicem eccleſiaſticum termina
bitur, vel ſic ad idem. Quæſtio illegitimitatis eſt
præiudicialis de ſucceſſione quæſtioni, ideo prædiſcutitur, &
ꝑ ſolū eccleſiaſticum iudicem: primo ponitur vna diffinitio
nis cauſa. Secundo alia. ibi, quia vero. Tertio diffinit. ibi, ſi for
2 te. † No. quod quando terminatio vnius cauſæ facit ad deter-
minationem alterius, cauſa dicit̄ ꝓiudicialis, & prius expe-
dienda. No. rationem quare cauſa præiudicialis prius expedi-
tur. ſ. vt vitetur confuſio, & perturbatio iudicij, facit de ſen. ex
com. inter alia, de ver. ſig. cum olim. Not. ibi: requiſitis, quod
3 † exceptio cauſę præiudicialis debet opponi, quod optime
hic probatur, & facit ad id, quod dixi de iudi. exhibita. ſi ergo
non ſci-

non feruetur iste ordo, nec opponitur, tenet iudicium, p hoc
ff. de euict. si mancipium §. si communi diui. vbi glo. no. No.
ibi: finem accepit. quod super præiudiciali pronunciatur, ac-
cepit enim causa finem per sententiam, de re iud. c primo, &
2. & hoc procedit quando principaliter deducitur, sed si inci
denter, adhuc procedit eo casu quo iudex qui cognoscit de
principali non potest cognoscere de incidenti: vt hic, quod dI
xi §. e. c. 1. In glo. 1. in fin. Quęro qualiter deducta fuit causa na
talium, potest intelligi quod incidenter. Item quod principa
liter, contra primum facit litera, ibi, incipere: sed hoc tenēdo
exponitur, idest inceptam prosequi. & pro hoc, quia esset in-
choata, facit litera, ibi, requisitis, ad quid enim requiritur si
nondum procedebatur, quantum tamen ad iuris effectum
non refert, quia siue principaliter, siue incidenter deducatur
causa natalium, procedit quod hic dicitur. In glo. a. ibi: præiu
4 dicialis, pro intellectu glo. dic, quod † aliud esse alteri præiu-
diciale, potest intelligi varie. quandoque quia præiudicat ex-
tinguendo: vt in actionibus, quæ se tollūt electione: ita quod
vna electa extinguitur alia. ff. de tribu. quod in heredem §. eli
gere, de postu. c. vno, lib. 6. quandoque pręiudicat, non tamen
extinguendo, sed lędendo, & in varietate, quandoque dicitur
pręiudicialis, quia magni pręiudicij, vt quęstio status, insti. de
act. §. præiudiciales, & tunc dicitur præiudicialis, quia præiudi
cat alteri causæ, & tunc quandoque præiudicat ratione præ-
eminētiæ: vt si accusatus de crimine accusat de maiore, quod
dic vt in glo. quandoque dicitur præiudicialis: quia sententia
lata in ipsa potest præiudicare in alio. & hoc vltimo modo
communiter dicitur causa præiudicialis: & sic dicitur causa
natalium pręiudicialis causæ successionis: vt hic. facit l. quo-
niam Alexandrum, & l. pręses, alleg. in glo. & secundum hoc
procedit dis. glo. quod quandoque causa ciuilis præiudicat ci
uili &c. dicitur etiam quandoque improprie aliquid pręiudi-
ciale: quia præiudicat processui, vt exceptio dilatoria, de iudi.
exhibita. sed magis proprie exceptio peremptoria dicitur prę
iudicialis: quia præiudicat intentioni agentis §. c. 1. Ibi præiu-
dicat ciuili. C. si quis ali. test. prohi. l. 1. vbi petenti hærēditatē
obijcitur, quod testatorem compulit ad testandum, ibi præiu
dicat criminali, vt si agenti de iniuria vel leui crimine obijci-
tur homicidium vel aliud maius crimen. In glo. vltima. ibi &
hic, † hoc intellige quando agitur de natalibus, quia quærit,
5 an quis sit natus de legitimo matrimonio: secus si quęritur
an sit filius, an non: tunc etiam cognoscet laycus. ff. de li. agna.
si quis a liberis, simile dicitur de cōtractu vsurario: nam si du
bitatur an sit feneratitius, vel non, cognoscit ecclesiasticus tā
tum, quod dixi de fo. compet. cum sit, sed si est quęstio de fa-
cto: vt quia creditor dicit se mutuasse centum: debitor quod
tantum quinquaginta, iudex erit laycus. Not. de vsu. cle. vna.
quę tamen non sic dicit, sed ponit aliud exemplum, vt si est
quęstio de soluto vel non: vt quia debitor dicit se soluisse, vel
satisfactum esse de fructibus pignoris, de hoc cognoscet lay-
cus, quia non attingitur quęstio de vsura. sed in exemplo Bar
to. si constaret instrumentum esse confectum de duplo, vnde
pronunciandum esset: quod in fraudem vsurarum, non pos-
set pnūciare laycus, de pig. illo vos, de empt. & ven. ad nostrā.
vbi cognoscit ecclesiasticus, p hoc qđ dixi in d. c. cū sit. Ibi in
cōtrarijs ciuilibus. q. d. aliud de iure canonico, aliud de ciuili,
quę differentia de iure non probatur, dic melius, quod iudex
quandoque cognoscit incidēter de eo quod nō poterat prin-
cipaliter, vt in contrarijs, fallit quando ex toto est incapax, vt
est iudex laycus respectu causæ spiritualis 96. dist. bene, & hic,
non sic autem erat in ꝯtrarijs: potuisset enim causa sibi com-
6 mitti. Oppo. extra glo. quod ex † quo ad iudicium ecclesiasti-
cum pertinet causa natalium, debeat etiam pertinere causa
successionum. arg. de donation. inter virum, & vxo. de prudē
tia, vbi ecclesiasticus cognoscit de dotis numeratione tanquā
accessoria matrimonio, hoc non dicitur. contrarium tamen
dic, quod non hēt ecclesiasticus cognitionem de hęreditate,
& ad contrarium dic, quod causa hæreditatis non est omni-
7 no accessoria natalibus, sicut dotis numeratio. Quæro, † eo
casu quo coram layco agenti de hæreditate opponitur de ille-
gitimitate, & fit remissio ad ecclesiasticum, an dabitur libel-
lus, & contestabitur lis. Inno. qui filij sint legitimi. lator tenet
quod non, dic vt ibi.

S V M M A R I V M.

1 *Priuilegium concessum spoliato, quod non teneatur respondere, nisi primo sit restitutus, quid operetur.*
2 *Exceptio est fauoraalior quam actio.*
4 *Exceptio spoliationis sui natura non excludit agentem, sed solum ratione priuilegij.*
4 *Priuilegium concessum ad comodum partis, intelligitur ita demum, si pars eo vtitur.*
5 *Excipiens an habeat probare de spoliatione.*

SVper spoliatione. Agenti de spoliatio
ne obstat exceptio
spoliationis, super qua etiam reconueniri potest:
sed non de alia quæstione: primo ponitur dictum.
Secundo exceptio. ibi, nisi. Tertio ratio. ibi, cum. Quarto pro-
1 testatio seu alia exceptio. ibi, quamquam. No. quod † priuile-
gium concessum spoliato, quod non teneatur respondere ni
si primo sit restitutus §. c. 2. operatur, quod agens de spoliatio
ne non potest reconueniri, nisi de spoliatione, quod euenit,
quia, si reconueniretur de alio, posset excipere de spoliatione
quam deduxerat, & sic repelleret reconuenientem, & hoc sub
2 tiliter vult hæc litera † Not. quod exceptio a est fauorabilior
a quam actio. nam agenti de spoliatione obstat exceptio spolia
tionis In glo. ibi secundum illam regulam, qui prior. & hoc
procedit quando vna non deducitur ad aliam, reconuenien-
do, sed mutuo petendo §. ca. 1. & ideo non bene dicit gluss. in
eo quod sequitur ibi, vna sententia debent terminari, princi-
paliter enim terminabitur illa de qua prius constat. d. c. a. vbi
dixi, sed illud quod dicit glo. de vna sententia, procedit quan
do vna deducitur ad aliam per reconuentionem, & tunc non
habet locum regula, qui prior. Ibi, nisi primo fuerit restitu-
tus. & sic interim tenebit rem aduersarij, & si aduersarius re-
stituat, tenebit vtranque, donec causa expediatur, hoc tamen
consilium est de iure fori, non poli. Ibi, ex conquæstione, dic
vt ibi. Ibi, exceptionem meam, hoc non procedit, quia repli-
catio de spoliatione facta fuit ab agente de illa spoliatione,
cum vtraque replicatio possit esse vera: vt autem obstet repli
catio, expedit quod obstet exceptioni, ita, quod id quod dicit
in exceptione, & id quod dicitur in replicatione, nō sint com
patibilia, de excep. a nobis. Io. An. sed per alia verba dic etiam,
3 quod † exceptio spoliationis de sui natura non excludit agē-
tem, sed solum ratione priuilegij: quia spoliatus non cogitur
respondere, nisi sit restitutus. §. e. c. 2. hoc autem priuilegium
non inuenitur concessum replicationi, quę etiam magis assi
milatur causę, quam coadiuuat, quam exceptioni. Ibi: efficax.
dic melius, quod replicatio non obstat, vt pręd̄ixi. & sic stat ꝙ
præcedit in gl. non remanet conuentio, & reconuentio inef-
ficax si vtraque agitur & excipitur, sed si ex vna parte tantum
agitur, & ex altera agitur & excipitur: vna conuētio remanet
efficax, & alia inefficax. Quæro in eo quod dixi §. ꝙ ideo con-
uentus de spoliatione non reconuenitur nisi de alia spoliatio
ne, quia si recōuenitur de alio, posset excipere de spoliatione,
quia spoliator ante restitutionem non cogitur respōdere an
sit opus ꝙ excipiat. videtur ꝙ non, quia priuilegium conces-
4 sum est petitioni vt in litera ibi, petitio. dic ꝯ, qa † cum istud
priuilegium concernat partis commodum, intelligitur con
cessum ita demum si pars vtitur, quod plene dico de rescrip.
cęterum, si ergo non exciperetur: procederet reconuentio, &
5 sic intellige qđ prędixi. Quæro circa hoc, an excipiens † hoc
casu habet probare de spoliatione, sicut si non egisset de spo-
liatione. Respondeo sm Inn. ꝙ non, sufficit enim ꝙ dicat se
non posse reconueniri, cum agat de spoliatione, & talis actio
sit priuilegiata. alij tamen aliter pro quibus est: quia non in-
uenimus priuilegium concessum petitioni, sed exceptioni §.
c. 2. & hoc subtilius, nisi dicatur ꝙ per hoc c. concessum est ēt
petitioni, per literam præalleg. ibi petitio. & ibi, intentans, &
hoc satis ęquum, cum aliud melius ius probatur.

A D D I T I O.

a Exceptio. Adde quod exceptio dicitur libellus rei l. j. & ibi Bar. C. de his qui po. ut. præse. Et est etiam actionis exclusio. insti. de exce. in prin. & per Spec. in ti. de resc. pñ. §. 4. ver. sed pone, & in ti. de lit conte. §. 1.

De plus petitionibus. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Plus petens euitat pęnam de sistendo.*
2 *Exceptio plus petitionis an sit peremptoria, & post litem contestatam opponenda.*
3 *Pe ens plus punitur si est in culpa, alias secus.*
4 *Sportulę non dantur de iure canonico.*

COnsilium. Ponit quatuor modos
plus petendi, & eorum
pœnas, Primo ponit vt prędixi. Secundo exē
1 plificat. ibi, te. † No. ꝙ plus petens euitat pœ-
nam de sistendo, de hoc in gl. 1. Ex hoc vide
tur, ꝙ exceptio ꝯ plus petentem, vt puniatur,
non habet locum, nisi post contestationem, de hoc ꝟ. aliano.
sunt in glo. In glo. 1. in fi. sic ergo d. l. vnica loquitur in casu in
quo plu s

quo plus deliquit, quam solum in hoc quod plus petit, in eo
autem quod glo. dicit, ꝙ plus petens potest desistere ante lit.
2 contest. videtur † ex hoc ꝙ exceptio ꝯ plus petentem sit perẽ
ptoria, & post li. conte. opponenda. Opp. ad hoc, ꝙ imo prius:
nam est dilatoria, sol. oppo. ante li. contesta. licet probetur. C.
de proba. exceptionem, no. de excep. pasto. & c. exceptionem.
In glo. 1. lo. quidam, vt refert Innoc. videntur stare ꝯrio, & in
hoc etiam est varietas, si contingat hanc exceptionem oppo.
post contestationem, quando liquet de debito: tunc enim, se-
cundum aliquos, vt refert Inno. condemnabitur conuentus,
sed duplicabuntur induciæ ad soluendum, dic verius, ꝙ hæc
exceptio, quæ opponitur, respectu temporis est peremptoria,
quia solum post li. contest. cum prius liceat desistere: vt in tex.
& glo. sed in effectu est dilatoria: quia non perimit actionem
nisi in casu d. l. vnicę. C. eo. & exemplificando hoc ca. pone, cũ
petis plusquam debebas in genere, & peto in specie, post li. cõ
test. excipis, quod plus peto, absolueris ab instantia, & ego cõ-
demnabor in expensis, & idem si debebas alternatiue, & pe-
tij alterum tantum, idem etiam cum petitur plus re, & hoc
3 quando plus petens est in culpa, cessante culpa nullo casu pu-
nitur plus petens, vt quia succedit in ius alterius, pro hoc, qd
no. in d. l. vna, quando autem petitur plus tempore: licet alias
dilatoria sol. oppo. ante li. contest. vt prędixi, tamen exceptio
plus petendi tempore proponetur tantum post contestatio-
nem, per prædicta, cum non liceat ante contestationem desi-
stere quo ad euitandum pœnam huius tituli, qui tamen ma-
le petijt condemnatur alio iure ad expensas, tanquam calum
niose petens. ff. de iud. eum quem temere, de pę. calumniam.
quando autem petitur plus, die eodem modo: & tunc minus
dubium est quam in casu præcedenti. In glo. penulti. ibi: pœ-
nam tripli hæc pœna secundum Innocenti. non procedit de
4 iure canonico, secundum quod non dantur sportulæ. † de vi.
& hone. cle. cum ab omni.

De causa possessionis, & proprietatis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra non citatum non valet.*
2 *Momentum varie capitur.*
3 *Papa an contra non citatum pronuntiare possit, & quid in inferiore 4.*
5 *Clausula, quod si senserit se grauatum, veniat responsurus, quid operetur.*
6 *Sententia quando teneat contra inauditum.*

SVsceptis. Causa possessionis, & pro-
prietatis sub eodem iudice
terminari debet h. d. † No. ꝙ contra non cita
1 tum seu inauditum non valet sententia, de
hoc de constitu. ex literis, & hic in glo. In gl.
1. Oppo. in eo, quod hic dicit, momenti, & sic
non pertinet ad titulum nisi ꝯrij. glo. expo-
nit. i. possessionis, & quare dicatur momentum seu momen-
tanea, dic vt in glo. & dr̃ etiam momentanea, aptitudine, non
actu: quia apta durare momento, licet possit cõ iungere ꝙ diu
& dr̃ momentum † quandoque idem quod instans, quando
2 que idem quod modicum tempus, vnde dies diuiditur in ho
ras 24. hora in 4 puncta. punctus in 10. momẽta, quandoque
momentum dr̃ efficacia, cum dr̃ cõsuetudinem vel vsum lõ-
gæuum esse momenti 11. dist. consuetudinis, de offi. lega. c. f.
lib. 6. de offi. ord. c. ordinarij, in fi. c. li. hic autem accipitur pro
exiguo tempore & est arbitrarium, vbi non appellatur, quod
dic vt J. titu. 1. cum ad sedem, in glo. sic patet, ad fi. In glo. vlti.
in fine. Oppo. ꝙ † ꝯ non citatum possit Papa pronunciare, cũ
3 sit s̃. ius, de con. preb. proposuit. sol. ꝯrium procedit de potesta
te absoluta: secus de ordinata. i. ꝙ si Papa procedit de potesta-
te ordinata, secundum quam vult seruare iura, debet citare:
sed quia solutus est legibus, de hac potestate absoluta non te-
netur, hoc tamen non procedit: quia, ꝙ quis debeat citari, nõ
procedit tantum a iure positiuo: immo etiam de naturali, qd
est immutabile, de re iudi. cle. pasto. Oppo. ad hoc, ꝙ immo
† etiam inferior possit pronunciare ꝯ non citatum. ff. de no.
4 ope. nun. de pupillo. §. meminisse, vbi pręcipitur nõ citato, qd
nõ procedat in opere. sol. præceptum ibi iustificatur per clau-
sulam: ꝙ si senserit se grauatum veniat responsurus, per hoc
quod ibi no. & de ver. sig. ex parte. il 1. in glo. fi. & per Ioã. An.
in Spe. de iurisd. om. iud. in fin. talis autem † clausula facit ꝙ
5 præceptum habet vim monitionis, non sententiæ, & p hoc
iustificantur similia præcepta quæ fiunt nõ citatis: dr̃ autem
hic pręceptum habere vim monitionis: quia si ille compare
bit in termino, non expedit ꝙ petat præceptum reuocari: nã
ex vi tacitæ conditionis est reuocatum, sed si non venit, tenet
præceptum: & est perinde ac si factum esset a die cõtumacię,
& habet vim mulctę, quam potest inferre iudex, etiam dele-
6 gatus, de off. de. de causis, vbi no. C. de spor. l. 2. quod dixi † nõ
tenere sententiam contra inauditum, fallit in sententia quæ
fertur contra officialem reipublicæ, per quam condemnatur
reipublicę ad id quod apparet in rationibus suis eum conuer
tisse in alium vsum quam reipublicæ. ff. de admi. re. ad ciui. p.
ti. l. 2. vbi gl. & est sing. & est ratio, quia non dicitur indefensus
cum suæ defensiones colligãtur in rationibus suis: vt ibi no.
quod signa.

SVMMARIVM.

1 *Possessorio & petitorio simul intentatis, potest iudex diffinire possessorium.*
2 *Causarum continentia quando diuidi non debeat.*
3 *Possessorium est priuilegiatum vt expediatur prius petitorio.*

1 AD vltimum. † Si possessorio, & petito
rio simul est actum, po-
test iudex prius diffinire possessorium, commu-
nis diuisio. Secunda. ibi, vos autem, notabilia sunt
in summario & in glo. In glo. 1. ibi: continentia. i.
2 † ꝙ quando duę causę sunt inuicem pertinentes, ita ꝙ expe-
ditio vnius confert ad expeditionem alterius: non debet con
tinentia diuidi. i. istæ causæ non debent tractari diuerso tem-
pore, vel coram diuersis: sed continenter. i. simul. In glos. vlti:
in fin. ad to. c. cum dilect. præalleg. dic, quod loquitur in con-
uentione & reconuentione, & quando vna causa non est ma
gis priuilegiata quam reliqua. secus in petitorio & possesso-
3 rio: nam † possessorium priuilegiatum est, vt prius expediat
J. c. pastora. vbi plenius declaratur hæc glo.

SVMMARIVM.

1 *Electio per collegium fieri debet.*
2 *Electio debet esse concors.*
3 *Confirmatio electi ad Episcopatum quando fiat per sedem Apostolicam.*
4 *Electio potest pertinere ad alios quam canonicos.*
5 *Petitorio & possessorio agi potest super iuribus incorporalibus.*
6 *Capitula, positiones, seu articuli, super quibus fit probatio, dicuntur intentio.*
7 *Agens de spoliatione debet probare de possessione tempore spoliationis.*
8 *Immediatum magis influit quam mediatum.*
9 *Eligendi quasi possessio quomodo acquiratur.*
10 *Spoliationis exceptio cui competat.*
11 *Sententia lata super eo quod deducitur in modum causæ, an obstet agenti principaliter.*
12 *Vsus alicuius rei in alieno variè acquiritur.*

CVm ecclesia. Famosa & vtilis, & h.
d. si spoliatus possesso-
rio & petitorio simul agit, & probat possesso-
rium, non petitorium, obtinet in possessorio, &
succumbit in petitorio, communis diuisio. Secũ
da nos, Prima subdiuiditur, Primo, petitio. Secundo, reconuẽ
tio seu exceptio, ibi: verum. Tertio, processus, ibi: partib. Quar
to, allegatio vniuspartis, ibi: pars. Quinto, alterius, ibi: parte. Se
cunda principalis subdiuiditur: primo, diffinit possessorium.
1 Secundo, petitorium. ibi: verum. † Not. ibi: conuenientes in
vnũ, ꝙ electio fieri debet p collegium seu per singulos colle
gialiter congregatos, de hoc de elect. cum terra. non est tamẽ
2 de substantia, vt no. in c. quia propter. † Nota ibi: vnanimiter,
ꝙ electio debet esse concors, sufficit tamen ꝙ fiat a maiori,
& saniori parte d. c. quia propter, & dic vnanimiter. i. nemine
discrepante, de postu. c. fi. in licentia tamen quæ datur exami
nandis quando exprimitur vnanimiter, & nemine discrepan
te: & hoc causa maioris expressionis: sufficeret dicere vnani-
miter: vt hic. Not. ibi: a seipso confirmari. quod confirmatio
3 † electi ad ẽpatum fit per sedẽ Apostolicã, quod pcedit hic,
quia ecclesia Sutrina & Vicina vrbi est immediate subiecta
Papę, alias, cessantibus reseruationib. deberet fieri per proxi-
4 mum superiorem, de elect. nihil, versicu. vnde clerici. † Not.
ꝙ electio potest pertinere ad alios quam canonicos, de con-
sue. ibi: consueuerint, sed cessante iure speciali pertinet ad ca-
5 nonicos tantum, de elect. c. 1. No † ꝙ super iuribus incorpo-
ralibus potest agi petitorio & possessorio, sic egerunt clerici
hic petitorio. ibi: consueuerint, & possessorio, ibi: renitentib.
& exclusis, quod tamen dic vt J. in ver. partibus. No. ibi. inten
tionem,

6 tionem, ad id quod dicitur, quod † capitula seu positiones
seu articuli, super quibus fit probatio, dicuntur intentio, de
test. presentium lib. 6. quandoque assertio. 𝔍. e. ca. quod dic vt
7 in cle. sæpe. No. ibi: vltro ꝙ † agens de spoliatione debet doce
re de possessione tempore spoliationis, de offi. delega. consul-
tationibus 𝔍. ti. 1. olim. el 3. & dic vt ibi Not. ex eo. ver. inuita.
8 glo. 3. ꝙ immediatum † magis influit quam mediatum. ff. de
exce. rei iud. eum de hoc, quod est singulare, alias concordan
tes ponit Ioā. An. in Spec. super rub. de sepultu. pro hoc quod
dico de elect. qualiter. No. ibi: vocem habuisse, quod non suf
9 ficit † interfuisse electioni quo ad acquirendam quasi posses
sionem eligendi: sed oportet ꝙ vocem habuerit, de electi. cu-
mana. In glo. 2. ibi: sed dicas. No. glo. ex qua colligitur limita-
tio ad c. fi. de ord. de cogni. in eo, quod ibi dicitur, ꝙ agens de
spoliatione non potest reconueniri nisi de spoliatione, debet
enim intelligi quando agit tantum de spoliatione, secus si cū
hoc etiam deduxit petitorium: vt in hac glo. quæ hoc vult, ꝙ
clerici agebant petitorio & possessorio. Oppo. ad hoc, ꝙ ani-
mo tantum excipiebant contra canonicos petentes electio-
nem confirmari. solu. non proposuerunt spoliationem exci-
piendo sed agendo, vt ibi, suam deposuere querelam. Isti. n. ex
piendo non fuissent auditi secundum Innocē. quia exceptio
10 † spoliationis competit tantum reo necessario. i. qui trahitur
inuitus, quod no. & idem no. Inno. s. ti. 2. cum dilectus, isti au
tem voluntarie se opponebant electioni. Et in fi. Oppo. extra
glo. ꝙ immo clerici solum intentauetant possessorium, petē
tes electionem infirmari, ad quod sufficiebat sola possessio. s.
ꝙ clericis existentibus in possessione non admissis celebrata
esset electio. de elect. querelam. de iurepatro. consultationib.
dato enim ꝙ clerici videantur narrasse petitorium, ibi, cōsue
uerint: debet tamen potius attendi conclusio. de simo. licet.
ff. commu. diui. fundus. solu. vnde colligatur ꝙ clerici dedu-
xerint etiam petitorium. Instat Innocen. & non oportet refer
re, satis enim colligitur ex ver. consueuerint. & dato ꝙ videā-
tur exclusisse tantum in possessorio, tamen, vt refert Innocē.
quidam dicunt, ꝙ petierunt expresse ius eligendi sibi adiudi-
cari, hoc tamen est diuinare, & satis potest dici ꝙ ad infirmā-
dam electionem sufficiat possessio, modo prædicto: tamē po-
test deduci proprietas: & ita hic deducta est in modum causę
quo casu, nisi pars protestetur ꝙ vult deducere tantum posses
sorium, si aduersa pars deducit petitorium, vt hic, pronuncia-
11 bitur etiam in petitorio. An † autem sententia lata super eo,
quod deducitur in modum causę obstet agenti principaliter,
prosequitur Inno. & hic scribo. & de hoc etiam per eundem
de ord. cogn. c. fi. & per Bar. ff. de verb. oblig. qui Romę §. duo
fratres. In glo. 4. ibi, ius non habere, vult ergo gl. ꝙ petens ele-
ctionem infirmari: quia dicit factam se excluso, debet proba-
re non tantum, ꝙ alias interfuerit, vocem habuit, sed & ꝙ
vsus fuit animo acquirendi ius. alias in dubio præsumitur nō
animo acquirendi ius: sed ꝙ de gratia fuerit admissus, contra
rium dr̄ 𝔍. in gl. pen. ad fi. quæ dicit, ꝙ admittens de gratia, de-
bet præstari. l. ꝙ facit gratiam, & sic in dubio præsumitur, ꝙ
de iure sit admissus, & illud verius, vnde secundum Inno. quę
12 dam sunt † quæ solent alij communicari de liberalitate, vt si
quis inuitat te ad prandium, vel permittit, ꝙ per suum fundū
vadas ad tuum, & non præsumitur quis ad hoc admissus de
iure: nisi appareat, pro hoc ff. de it. act. pri. l. j. §. hoc interdictū.
vbi ad acquirendam possessionem seruitutis itineris proprij
vel actus requiritur, quòd 30. diebus fueris vsus, & 30. vici-
bus, etiam si tantum vna vice pro die: sed si etiam 40. vicibus
iuisses vna die non sufficeret d. §. Quædam sunt, quę non so-
lent communicari non habenti ius, vt, canonici cum admit
tunt aliquem ad eligendum secum: & tunc nō expedit ꝙ do
ceat se visum animo acquirendi ius: quia pręsumitur. ff. de
aqua quo. & ęsti. l. 1. §. item quæsitum, nam sufficit, ꝙ vna vi-
ce fuerit admissus dict. §. ibi sufficit, quod vna vice duxissem
aquam per fundum tuum, vt censear possidere, dummodo
te sciente, vnde quod hic dicit de tribus episcopis, dic maxi-
me: quia sufficeret quod in vltimo, quantum ad possessio-
nem, per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Testis vacillans non probat, & quis dicatur vacillans.*
2 *Negatiua est improbabilis, siue sit explicita, siue implicita.*
3 *Capitula mere negatiua admittuntur, cum clausula, saluo iure imper-
tinentium, & c.*
4 *Interdicto de itinere quid probandum sit.*
5 *Interdictum de itinere habet duo capita.*
6 *Interdicto vnde vi requiritur quod probetur de possessione.*
7 *Verba iuris & iudicis debent esse cum ministerio.*
8 *Proprietas absorbet possessionem.*

1 §. Nos igitur. † No. ꝙ testes vacillantes non p-
bant, & dicitur vacillans, qui pri-
mo dicit vnum, deinde contrarium: talis tamen proprie
dicitur varians, vacillans autem dicitur qui tremendo loqui-
2 tur. no. de tes. co. preterea. No. ꝙ negatiua † est improbabilis.
de hoc de elect. bonæ, & in hoc no. ꝙ non refert an sit explici
ta vel implicita: puta per dictionem tātum, pro hoc facit ista
litera. Ex hoc infertur, quod practica, quę obseruatur, non est
vtilis, nec in iure, in eo, ꝙ capitulantes super negatiua dicunt,
ꝙ fuit absque eo, ꝙ talis numerauerit vel quid simile, non. n.
plus admittitur quam si dixisset, ꝙ talis non numerauit, pon
deratur enim plus effectus quam verba. de cle. non residen. re
3 latum, communiter tamen ita practicatur, nam † etiam capi
tula mere negatiua admittuntur, cum ista clausula, saluo iu-
re impertinentium &c. vt no. de offic. delega. cum contingat.
Not. ꝙ super iuribus incorporalibus quis dicitur spoliari eo
ipso ꝙ aliquis exercet non admisso possessore, etiam si posses
sor verbo contradicat. hoc probatur ex eo, ꝙ clerici restituū-
tur a quasi possessione eligendi iuncto, quod dicitur s. ibi, re
nitentibus, & exclusis. No. ꝙ si de possessorio cōstat pro vno,
& de petitorio pro aduersario, pronunciatur primo in posses
sorio, secundo in petitorio, & videtur mirabile, ꝙ iudex resti
tuit possessionem quam continuo aufert. de hoc 𝔍. In glos. ex
hoc, ibi, in quasi possessione illius iuris, hoc procedit si quæri
tur an ille præscripserit, & not. gl. quia quotidie allegatur: sed
ad inferendam solam possessionem sufficit, ꝙ semel elegi, ēt
si non diu steti in possessione, pro hoc quod dixi in glo 4. ibi,
nisi constet ꝙ vi &c. in dubio ergo præsumitur ꝙ non vi. pro
hoc quod dixi super glo 4. Et in fi. dic, ꝙ interdicto de itinere
actuque priuato, ideo dr̄ de 30. diebus: quia hoc est de his quę
solent communicari ex liberalitate: & hoc de 30. diebus req
ritur, cum quis vult obtinere ne impediatur vti hoc iure: inte
rim tamen tenebitur ille qui vult impedire pendēte iudicio,
super hoc tenetur cauere de non molestando ipsum, ex quo
reperitur in possessione itineris. ff. de aqua quoti. & ęstiu. l. pe.
4 & sic intelligitur. Oppo. in eo, quod glo. dicit, † ꝙ interdicto
de itinere &c. debet docere se vsum fuisse, & seruitutem sibi
competere, nam vr̄ sufficere ꝙ doceret de secundo ad quod
obtinebit si ageret confessoria, ergo superfluum est illud in-
terdictum. Goff. vt refert Io. An. in Spe. eo. §. priuata. stat ꝯtrio,
& idem ibi Io. An. dic, ꝙ immo non est superfluum, compe-
tunt enim aliqua priuilegia cum agitur hoc interdicto, sicut
& in alijs interdictis, de hoc per Azo. in summ. C. de interdi.
in fi. Item non ita exacte probationes requiruntur in hoc in-
terdicto, sicut cum agitur cōfessoria, & sic petitorio, & in eo
quod glo. dicit ꝙ hoc interdictum habet iustam causam, dic,
5 quia continet possessorium & petitorium, vbi considera; † ꝙ
hoc interdictum habet duo capita. Primum, per quod agens
petit ne molestetur, & in hoc sufficit ꝙ probet se vsum 30. die
bus animo vtendi iure seruitutis, probabit autem de animo,
docendo ꝙ sic erat fama. de hoc in d. l. 1. §. hoc interdictum,
& hoc respectu est mere possessorium, quia non oportet do-
cere seruitutem constitutam esse, & sibi competere. Secun-
dum capitulum est per quod petit agēs vt sibi liceat reficere,
item & in hoc expedit ꝙ doceat se vsum 30. diebus modo p̄-
dicto, & seruitutem ꝯstitutam esse, & sibi competere, & hoc
respectu habet causam iustam; quia non est tantum possesso
rium, sed mixtum ex petitorio & possessorio. ff. de itin. actu-
que pri. l. 3. §. ait pręcor, & §. hoc autem a superiore, quæ sic lo
quuntur. In glo. hoc ideo. ibi, quasi possidentur, & ex hoc vr̄,
ꝙ pro incorporalibus non competat interdictum vnde vi,
6 † cum in eo requiratur ꝙ probetur de possessione, de offi. de-
leg. consultationibus. sol. quidam hoc tenuerunt, vt not. ff. de
vi, & vi ar. l. 3. §. vnde vi. dic ꝯ, sicut enim incorporalia quasi
possidentur: ita pro eis competit interdictum quasi vnde vi seu
vtile. de hoc in d. §. vnde vi. & ff. de iti. actuque priua. l. 1. §. hoc
interdictum, no. Innocē. de elect. querelam. Ibi reintegranda,
vbi solum de rebus corporalibus mandatur fieri restitutio,
pro hoc litera illius cap. ibi, substantiam. solu. licet mandetur
fieri restitutio super corporalibus, non prohibetur de incor-
poralibus, & quod super iuribus fiat restitutio, probatur secū
da, quæstion. secunda, nullus, secunda, ibi, iura. & ibi gloss. pro
hoc ista litera, & ff. de ser. l. penultim. In glos. verbo. Oppono,
quia hic sententia Papæ videtur similis donationi puero-
rum, qui quod donant immediate auferunt, sic enim Pa-
pa restituit, & statim possessionem aufert. Item videtur
7 Papa seruire istis de vento, cum † tamen verba iuris, & iu-
dicis debeant esse cum ministerio. de electio. commissa. li-
bro sexto, glossa stat contrarijs, dicens, quod restituuntur
solo verbo: sed non procedit, quia immo cum effectu,
cum cassetur electio facta eis exclusis, dic ergo, quod re-
stitutio respectu præteriti est cum effectu: sed respectu fu-
turi impeditur eius effectus propter sententiam, quæ fer-
tur in pe-

5 tur in petitorio pro aduerſario. proprietas † enim abſorbet
poſſeſſionem, infra capitu.cum dilectus, vbi de hoc plenius,
& infra capitu.proxim.

SVMMARIVM.

1 *Ius ciuile habetur pro canonico, niſi inueniamus contrarium in canone.*
2 *Electio de iure communi in cathedralibus eccleſiis pertinet ad clericos.*
3 *Actuum multiplicatio non inducit ius, niſi peruentum ſit ad præſcriptionem.*
4 *Patientia in incorporalibus habetur pro titulo.*
5 *Petens reſtitui ad decimas in alterius parochia quid probare debeat.*
6 *Tacitis & expreſſi eſt eadem ratio.*
7 *Prælatus non poteſt decimas expreſſe concedere in præiudicium eccleſiæ.*
8 *Seruitus non dicitur eſſe in bonis, nec extra bona.*

§.Verum quam. Quoniam not. pro allegatione iuris ciuilis, & eſt regula,
1 ꝙ † ius ciuile habetur pro canonico, niſi inueniamus Ꝯrium
in canone 10.diſt.c ſuſcipitis. Et pluribus alijs c.ibi, de no.ope.
nun.c.1.vbi de hoc. No.ꝙ id venit in iudicũ &c.de hoc in gl.
& in litera ibi, ſed id non venire ſubaudi tantum, vt ſit ſenſus,
ꝙ omnia veniunt in iudicium de quibus actum eſt vt veniãt,
& hoc ſiue expreſſe ſiue tacite, ſufficit.n.quod non eſt actum
.i.proteſtatum ne veniant, & quod dicit litera ibi, non ſolum
de quo actum eſt, ſub. expreſſe, ſufficit enim ꝙ tacite, quia, vt
prædixi, ſufficit ꝙ non ſit actum.i.proteſtatum ne veniant, vt
2 ſequitur in litera. † No.ꝙ in cathedralibus eccleſijs electio de
iure communi pertinet ad clericos, vt in litera. i. canonicos,
de elect.cap.1.ſic ergo ius commune hic erat pro canonicis Ꝯ
clericos conuentuales, & tamen obtinuerunt clerici in poſ-
3 ſeſſorio, non docto de titulo, quod dic vt Ꝭ. No. ibi tertio, † ꝙ
multiplicatio actuum non inducit ius, niſi peruentum ſit ad
præſcriptionem. No.de perpetuo ſilentio. de hoc Ꝭ. cap.cum
olim. In glo.ſic.ff.ibi: negatoria, de iſta & de confeſſoria, habe
tur de iud.examinata. Et in fi.de hoc s̃.in gloſſ.3. Oppo.extra
gloſſ. ꝙ non debuerunt audiri clerici agentes poſſeſſorio, nec
debuerint reſtitui niſi docto de titulo, cum ius commune eſ-
ſet pro aduerſarijs.ſ.canonicis, & Ꝯ ipſos: vt s̃.dixi, pro hoc pro
xim.de re.ſpo.ad decimas, lib.6.ſol.primum reputatur difficile:
& Ioã. An.multiplicitet ſo.inter cætera dicit, ꝙ non eſt Ꝯ ius
commune, ꝙ non canonici admittantur cum canonicis ad
electionem 63.diſt.obeuntibus, pro hoc s̃.in 4.gloſſ.ſed Ꝯ ius
eſſet ſi non canonici vellẽt eligere excluſis canonicis h.d. Io.
An.hic in d.c.ad decimas, quod non vr̃ procedere ad hanc li-
teram, quia hic non apparet, ꝙ clerici fuerint admiſſi per ca-
nonicos, ſed tantum ꝙ interfuerunt, potuiſſent autem inter-
fuiſſe inuitis canonicis. Item clerici volebant intereſſe de iu-
re, & vocem habere: m̃ de iure ſoli canonici habebãt vocem,
ergo clerici petebant Ꝯ ius commune, dic, ꝙ clerici docuerũt
4 de titulo.ſ.de patientia, † quæ in iſtis incorporalibus habetur
pro titulo: vt hic in glo.pe.& pro hoc Ꝭ.c.cum olim.ibi: ſine
reclamatione, vbi textus, licet nemo alleget.hoc ergo caſu ſuf
ficit ꝙ interfuerint, patientibus canonicis, & patientia habet̃
pro titulo quo ad iuſtificandam poſſeſſionem, non quo ad ꝓ
prietatem: ꝗ non ſequitur, ſi ſemel canonici paſſi ſunt iſtos
vocem habere, quod tribuãt per hoc ius vocis in alijs electio
nibus, niſi ſequatur præſcriptio vt hic, & ſi dicas, ꝙ de patien-
tia canonicorum hic nihil dr̃, dic, quod eo ipſo de patiẽtia ap-
paret, ꝙ apparet eos interfuiſſe, & vocem habuiſſe, nec cano-
nicos Ꝯdixiſſe. Oppo.ad hoc, de e.ca.ad decimas, vbi dr̃, quod
5 petens † reſtitui ad decimas in alterius parochia, debet euidẽ
ter probare, ꝙ poſſeſſionem fuit legitime conſecutus, quod
non poteſt intelligi de ſola patientia, quia nullus alius titulus
requireretur ad præſcribendum, ſed ſufficeret poſſeſſio ſine
Ꝯdictione aduerſarij, quod non eſt verum: quia immo requi-
ritur titulus, de præſcri.c.r.lib.6.Pau.de elea.vt inueni in qui-
buſdam appoſtillis, dixit, ꝙ ſola patientia ſufficit quod inter-
uenit actus poſitiuus: vt hic, in hoc, ꝙ canonici admiſerunt
clericos ad eligendum: ſecus ſi ſola negligentia: vt in c.ad de-
cimas, & d.c.1.quæ ſol.vr̃ pulchra, non tamen procedit, nam
pariter deberet ſufficere patientia, quæ ex negligentia proue-
6 nit, eadem † enim eſt ratio taciti & expreſſi.ff.ſi cer.pet. cum
quid 54.diſt. ſi ſeruus ſcienter, de præſcri. nonne, immo ſæpe
licet tacite quod non expreſſe, de ſo.comp. ſignificaſti: & c.ſi
diligenti, vbi no.in glo.pe.& maxime hoc caſu, quia prælatus
præiudicat eccleſiæ tacite, permittendo præſcribi.de præſcri.
c.1.c.de quarta & c.ad aures, cum ſi.no.expreſſe in regula de-
lictum, de reg.iur.lib.6.cum ſi. dic, quod quandoque patien-
tia vertitur circa id quod quis poteſt expreſſe, & habetur pro
titulo, ita hic, quia canonici poſſunt expreſſe communica-
re non canonicis ius eligendi, præallegat. capitu.obeuntibus.
de elect.cumana.nec oportet in hoc quod doceatur de admiſ
ſione canonicorum, ſed ſufficit docere ꝙ interfuerũt & vocẽ
habuerunt: vt hic, quod eſt contra.ſol.Pau. quandoque patiẽ
tia vertitur circa id quod quis non poteſt expreſſe, & nihil
operatur.ſic eſt in c.ad decimas, cum quis poſſideat decimas
7 in parochia alterius: † cum enim prælatus non poſſit eas ex-
preſſe concedere in præiudicium eccleſiæ, de tranſact.veniẽs,
ergo nec tacite, ſed requiritur titulus legitimus: vt ibi, & per
hoc declarauit d.ca.ad decimas, & d.ca.1.& hoc no.quia alias
non bene poteſt ſolui contrarium, & ſcribentes non tangũt,
& ad id quod prędixi, ꝙ prælatus tacite præiudicat eccleſię pa
tiendo præſcribi, illud procedit quando contra præſcribentẽ
non eſt ius commune d.c.ad aures, & c.ſi diligenti, de præſcr.
& quod ibi no. In glo. hoc ſumptum, ibi: fatuus fuit.ſ.recipiẽs
vel agens, quia prudentius eſt conſilium agere ex cauſa ſpe-
ciali: vt no.de li.ob.c.2. In glo argum.in fi.immo arguit ab au
toritate, quia l.hic allega.dicit, ꝙ omnia veniunt in iudicium
&c.t.ꝙ ſufficit ꝙ pars non proteſtatur de contrario. In gl.nõ
ergo.ibi: conſuetudinem, de hoc dic vt no.de conſue.c.fin.In
glo.& ita.ibi: etiam ſi ſemel, idem no.s̃. In gl.ex hoc ibi, ſecũ-
dum canones, ſecundũ quos ſufficit ꝑſcriptio 40.ann. vt in c.
de quarta, alias in glo.& dic vt ibi.Ibi, habetur pro titulo, no.
gloſſ. quæ quotidie allegatur, & eam declara per prædicta.
8 Et in fi.hæc declara vt s̃.in gl.4.In glo. vr̃ in fi.& dr̃ † ſeruitus
non eſſe in bonis nec extra bona: quia non eſt per ſe ſine fun-
do dominante: & ſi etiam non eſt extra bona: eſt ergo partim
intra, partim extra.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio an & quando validet inualidum.*
2 *Sententia pro aliquo tanquam filio ſuper alimentis, non præiudicat quo minus de filiatione iterum cognoſcatur.*
3 *Pupillus litigans cum tutore non alitur interim de bonis tutoris.*

Cum ſuper. Si duo coelecti inuicem deducunt in iudicium poſſeſſorium,
& petitorium, & pro altero conſtat de poſſeſſorio,
& pro neutro de petitorio, obtinet in poſſeſſorio is
pro quo de eo conſtat, & in petitorio vterque ſuccumbit, &
in hoc vltimo eſt caſus mirabilis, primo ponitur factum, ex
quo quæſtio. Secundo ſolu. ibi, eum qui.& ibi primo diffinit
poſſeſſorium, ſecundo petitorium, ibi, verum, & pone ꝙ cũ
R.& P.dicerent ſe electos ad eandem eccleſiam, & ob hoc eſ
ſet quæſtio inter eos, dicebar R.ſe ſpoliatum, per P. & intẽta-
bat poſſeſſorium. Item petitoriũ, vt pronunciaretur canoni-
ce electus: P.vero ſe defendebat in poſſeſſorio, & principaliter
intentabat petitorium, vt pronunciaretur canonice electus
&c.No.ꝙ pro dignitate canonica poteſt agi poſſeſſorio, & pe
titorio. Not.ꝙ in eodem iudicio intentatur poſſeſſorium, &
petitorium ex vtraque parte, quod dic vt Ꝭ.in gloſ.1.Oppo.ꝙ
ex quo iſte R.erat confirmatus, per conſequens habuerit titu
1 lum, & pro eo debuerit pronunciari, de elect.noſti.nam † cõ-
firmatio validat inualidum, de tranſact.c.1.de præben.quia di
uerſitatem.glo.metu contrarij dicit, ꝙ confirmatio nihil iu-
ris tribuit, ſi electio non eſt canonica, & procedit regulariter,
fallit in Papa ſi confirmat ſcienter, de hoc de elect. cum dile-
cti. & ſic loquuntur contraria, hodie tamẽ ſi confirmatio fit
legitime iuxta formam c. fin. de elect.lib.6.habet vim rei iu-
dicatæ: ita ꝙ poſtea non audiuntur opponentes. In gloſſ.ſolo
verbo.dic quod reſtitutio eſt cum effectu: vt dixi s̃.c.proxim.
ſuper gl.verbo, & quantum ad hoc ca.prodeſt, quia qui obti-
net in poſſeſſorio obtinebit ſumptus litis tanquam victor.de
pe.calumniam, & denique reſtitutio eſt cum pleno effectu re
ſpectu præteriti, non reſpectu futuri: vt ibi dixi. Item reſtitu-
tio cõſequitur penitus damna, & intereſſe &c. vt ſequitur in
2 glo.ibi, ſi iudex † vbi ſi pronunciatur quem alimentandum
tanquam filium, non præiudicat ſententia quominus de filia
tione iterum cognoſcatur, vult ergo gl.inferre, quod eodem
modo lite pendente poſſeſſor vtetur fructibus, quia per hoc
non præiudicatur veritati cognoſcendæ in iudicio. Ibi §.de in
officioſo, vbi concurrunt præſumptio naturæ, quod nõ fue-
rit ingratus, & præſumptio ſententiæ pro ſe latę: nec iſta ſuffi
ciunt niſi cõcurrat inopia.& alitur ibi pupillus, ad inſtar eius
quod dicitur de monacho, de accu.ex parte. Ibi contrarium
verum eſt, regulariter eſt ſpeciale in §.de inofficioſo concur-
rentibus quæ prædixi, & qñ litigant, cum eo ꝗ tenetur alias
3 ad alimenta: ſecus ſi non tenetur, vt ſi litigat pupillus † cum
tutore, interim non alitur de bonis tutoris.ff. de tut. & ratio.
diſt.imperatores, ſed de ſuis.ff.vbi pup.edu.de.l.fi.in gl.pe.ibi,
alter tantum ſpoliatus.ſ.R. vt prædixi. & quomodo deduxe
rit petitorium,

rit petitorium & possessorium s̃. dixi. Ibi, super vtraque, hoc non procedit: quia solum defendendo absolueretur ab impe ritione actoris, etiam non docto de titulo: sed intellige, quod deducebat defendendo principaliter petitorium, vt s̃. dixi. Et in fin. immo dicitur, alias non pronuociaretur, & dic vt s̃. vel dic, ꝙ etiam si reus non deduxerit petitorium, tamen quia su mus in causa in qua exuberat officium iudicis, debuit pronũ- ciari ꝯ ipsum, ex quo constabat de non canonica electione. ar. de app. oblatæ. In glo. vlt. possent addi. & alij casus, & ratio pa tet in eis.

SVMMARIVM.

PAstoralis. Famosum est, & reputatur difficilius omni alio cap. compilatio
nis huius, Primo, ponitur quæstio. Secundo respõ
sio, ibi, consultationi, & ibi distinguit, & primo
vnum membrum prosequitur. Secũdo aliud. ibi,
si vero. Prima secundæ subdiuiditur: Primo decidit. Secundo
decisionem probat per locum ab authoritate. ibi, cum legati.
Tertio protestatur, ibi, alijs. Secunda secundæ, ibi, si vero, sub-
diuiditur. Primo decidit. Secundo rationem reddit. ibi, ne li-
tes. Tertio excipit. ibi, nisi. Quarto tradit generalem doctrinã
1 ibi, is igitur, & h. d. † Agens petitorio potest ante conclusio-
nem causæ agere possessorio adipiscendæ vel recuperandæ,
post conclusionem non, nisi admittatur a iudice ex causa iu-
2 sta. No. ibi, † aliquãdo, quod iura adaptantur etiam ad ea, quæ
aliquando emergunt, & sic non frequenter, de hoc de despõ.
3 impu. literas. No. ibi, asserit spoliatum, quod † quandoque li-
bellus formatur taliter, quod potest concernere petitorium,
& possessorium, quo casu cogitur actor declarare quo iudi-
cio velit experiri, sicut & alias cogitur quando ex facto narra
to plures oriuntur actiones, quod dic vt de iud. dilecti. Nota,
ibi, requisitis, pro eo quod dixi in proxim. not. & exponit glo.
4 requisitis. s. a iudice. Ex hoc no. ꝙ † iudex ex officio potest fa-
cere declarari libellum incertum, quod procedit quando ꝓ-
pter incertitudinem contingere posset, quod iudicium esset
frustratorium, argumen. de iudicijs c. causam. No. ibi, inchoa
5 re. ꝙ licet aliquis † narret in libello taliter ꝙ possunt compre
hendi plures actiones, tamen illam tantum dr̃ intentasse quã
elegit: nam, vt ꝑdixi, debet hic intelligi, quod narratum erat
factum taliter, quod poterat comprehendi petitorium & pos
sessorium, & tamen, ex quo elegit petitorium, dr̃ non inten-
tasse possessorium, adeo quod si postea intentat, dr̃ inchoare.
No. ibi, de recuperanda seu adipiscenda, de his duobus posses-
sorijs: & videtur dicendum vtrunque ex his excludere posses
sorium retinendæ, quod tamen dic vt in glo. mag. No. ibi, re-
nunciatum aut conclusum, differentiam inter hæc, quando-
que tamen in effectu idem important: quod ꝭ. dico. Nota de
conclusione facienda in causis, de hoc in clem. sępe. Not. ibi,
a legali, pro allega. generali. a de hoc de cohabi. cle. vestra. Not.
etiam pro alle. l. loco canonis, de hoc de no. ope. nun. c. 1. No.
6 ibi, alijs possessorijs &c. † quod iudicium possessorium est ꝑ-
iudiciale petitorio quo ad hoc, quia possessorium debet præ-
discuti. de præiudicialibus dic vt s̃ tit. 2. tua. not. in ver. si vero,
quod cauendum est ne vna lis implicetur in alia: sed si de vna
liquet, debet pronunciari super ea, antequam alia implicetur.
7 pro hoc de dolo finem. No. quod non debet aperiri via † frau
dibus, de rescriptis, nonnulli, de rerum permutatione, cum
vniuersorum, posset autem hic fraus fieri: quia videns se suc-
cumbere in petitorio, intentaret possessorium, solum vt dif-
ferret sententiam in petitorio. Nota ibi, ex perspicuis indicijs:
8 † quod dolus probatur ex indicijs perspicuis idest claris, de re
nunciationibus c. 2. lib. 6. Nota quod in arbitrio iudicis est, an
post conclusionem admittat transeuntem de petitorio ad
possessorium, pro hoc litera, ibi, supra, ibi, vident, non est ta-
men in libera potestate iudicis: sed debet facere ex iusta causa
9 vt in litera. pro hoc quod dixi de dilationibus c. primo. † No
ta succurrendum parti, cui aduersarius subtraxit facultatem
probandi. de hoc in glossa. Nota quod pro ęquitate seruanda
& c. de hoc in glossa vltima. Nota ibi, conclusum, quod con-
10 clusio † & renunciatio accipiuntur pro eodem, quod etiam
dixi s̃. & facit litera: quia s̃. dicit renunciatum, aut cõclusum,
& hic tantum dicit conclusum, de hoc infra in gloss. secunda
ibi, si de proprietate, vbi iudex datus super possessione non co
gnoscit de proprietate, nec econuerso: sed ibi datus erat super
vno tantum: vel erat functus officio, de hoc in præallegato ca
pitu. primo, de sequestrationibus, in glossa, in fine. de hoc de
iudicijs, dilecti. In glo. ad intelligentiam, diuide, quia Primo
tractat de interdictis adipiscendæ, recuperandæ & retinendæ.
Scdo declarat quod illorum possit, pẽdente petitorio intenta
ri. ibi, si ergo aliquis. Tertio exponit literam, ibi, alijs possesso
rijs, ibi, & de his interdictis. Et pro intellectu terminorum,
11 sciendum, quod interdictum † est idem quod actio prætoria
idest a prætore inducta. Et dicit interdictum, quia per ipsum
prætor interdicit, seu prohibet aliquid fieri, vel iubet fieri: vel
interdictum, quia inter duos datur, instituta de interdictis, &
ff. de interdictis l. prima, de hoc infra, in glossa, interdictum.
12 Interdictorum autem duplex natura, quædam concernunt
ius diuinum: vt interdictum ne quid in loco sacro, & similia,
quędam ius humanum, vt interdictum possessorium adipi-
scendæ, & cætera similia. Interdictorum quæ concernunt ius
humanum, quędam sunt prodita ad commodum publicum
vt interdictum ne quid in loco publico, quædam ad commo
dum priuatum, quando agitur de commodo particulariter
p se. & hoc vltimum subdiuiditur: quia quandoq; habet natu
ram petitoriam, vt interdictum de liberis exhibendis & simi
libus, quandoque possessoriam, vt interdictum adipiscendæ,
& retinendę, quandoque mixtam, partim petitoriam, partim
possessoriam, vt interdictum de itinere. quandoq; dat̃ pro iti-
nere reficiendo: vt hic in gloss. dixi s̃. capit. cum ecclesia, super
13 glo. ex hoc. † Item, interdictum possessorium est triplex: adi-
piscendę, recuperandę, & retinendæ: vt in glo. dr̃ adipiscendę:
quia competit pro adipiscenda possessione prius non habita,
& hoc triplex: Quorum bonorum, Quorum legatorum, Sal-
uianum, vbi no. quod quandoque interdicta nominãtur a na
tura interdicta, vt interdicta ne quid in loco publico, & simi-
libus, quandoque, a verbis edicti: vt quorum bonorum, & le-
gatorum, quãdoque ab inuẽtore, vt saluianum. Datur autem
quorum bonorum hæredi, qui adiuit hæreditatem, pro adi-
piscenda possessione bonorum hæreditariorum, quæ detine-
tur ab alio. ff. quorum bonorum, l. prima, quorum legatorũ
etiam datur hæredi cõtra legatarios, qui authoritate propria
sunt adepti possessionem legatorum, & legatarij ab eo reci-
piunt. Saluianum datur domino, vt res inuentæ in domo sua
alij locata in ea conseruentur tanquam hypothecatę pro
pensione, de interdicto recuperandæ dic, quod quandoque
competit pro immobilibus, & dicitur vnde vi. quandoque ꝓ
mobilibus, & dicit gloss. quod competit pro violentia expul-
siua seu inquietatiua. quod dico infra titulo primo, item cũ
quis. Dic ergo, quod pro mobilibus competit actio vi bono-
rum raptorum. De interdicto retinendę similiter distingui-
tur, quod aut pro mobilibus, & competit vtrobi. aut pro im-
mobilibus, & competit vti possidetis, de his de probationib.
licet, & plenius de diuisione interdictorum, dic vt institutа,
de interdictis, & per Azonem in summa. C. de interdictis, &
in Spe-

ADDITIO.

a Pro allegatione generali. Adde Car. in cle. 1. in 2. no. de so. comp. Domini. in c. super eo. in 1. no. de hæreti. Ant. de But. in c. 3. de præben. Abb. in c. prop osuit, & in cap. suggestum. de appel. Bene. caprara in clem. prima, de iureiur. in notabi.

in Specula. eodem titulo §. primo, 2. & 3. Et in hac glossa ibi,
& quod vi aut clam. dic melius vt proxime dixi, quod non da
tur pro recuperanda, sed magis pro retinẽda, vt non moleste-
tur, per capitu. item cum quis, ibi. si ergo aliquis. Oppono ex
tra glossam, quod non liceat transire de petitorio ad possesso
14 rium, nec econuerso, tenetur † enim actor persistere in lite
inchoata: & eo non persistente reus potest eam prosequi. C.
quomodo & quando iudex. authentica qui semel, de dolo,
causam. Solutio. contraria procedunt quando sine causa quis
desistit ab actione instituta: sed hic de petitorio transit ad pos
sessorium iuris authoritate, econtrario autem quid iuris, in-
15 fra subiicitur in glossa. Oppono ad hoc, † quod immo etiam
cessante iuris authoritate liceat desistere indistincte ab actio-
ne. C. de pactis l. postquam. solu. aut desistit ex toto: quia renũ
ciat liti & causæ, & potest, vt in l. postquam, aut non ex toto,
vt quia non prosequitur, vel renunciat instantiæ, non causæ:
& hoc non licet, vt in iuribus de quibus in proximo contra-
rio: nisi iuris authoritate: vt quia transitur de petitorio ad pos
sessorium vt hic, ratio primi, quare licet ex toto desistere: quia,
ex quo actor renunciat liti, & causę, non agitur de præiudicio
rei: sed de commodo, ne vexetur, quæ ratio cessat quando nõ
ex toto desistit, ibi: & econuerso, contra eodem titulo, clemẽ
tina vna, vbi permittitur trãsire de petitorio ad possessorium
in odium spoliantis, quæ ratio cessat quando econuerso. So-
lu. ibi, videtur casus specialis in causa beneficiali: sed hoc non
potest sustineri, quia secundum hoc oporteret hic restringi
ad causam beneficialem, quatenus ergo ponit casum specia-
lem in causa beneficiali, dicit ibi glo. quod speciale est in cau
16 sa appellationis, contra est: quia † causa appellationis est eius
dem naturæ cuius est prima. C. de appellationibus l. eos, de fi-
de instrumentorum, cum Ioannes, dic, quod ibi speciale in
hoc, quod potest quis transire ad possessorium, suspenso peti
torio, non solum a se, sed etiam ab aduersario intentato: &
hoc in odium spoliantis inducit illa clementina, hic autem
dicit solum quod qui intentauit petitorium potest transire
ad possessorium, & dic idem econuerso, & hoc vt continen-
tia causæ non diuidatur, pro hoc supra, in glo. secunda. Item,
quia talis cumulatio petitorij ad possessorium, vel econuer-
so, non est contra regulas impedientes cumulationem. Et
hoc si vult transire ad vnum renunciando alteri. pro hoc fa-
cit quod notat glossa in dicta clementina, idem si vult transi-
re, vt supersedeatur in primo, hic dic. quod solum licet transi
re de petitorio ad possessorium suspenso petitorio, non econ
uerso: quia hoc vltimum non reperitur iure permissum, &
17 obstat authentica qui semel. Item, † quod possit transiri ad
possessorium suspenso petitorio, hoc verum de petitorio in-
tentato a se. de testibus, significauerunt, non de petitorio intẽ
tato ab aduersario: licet gloss. de vi & vi armata. cum fundum
§. finali. hoc videatur sentire, ibi tamen non probatur: sed ho-
die hoc inducitur per illam clementinam, quæ ponit casum
nouum, quod etiam post litem contestatam vsque ad cõclu-
sionem potest de petitorio transiri ad possessorium recupe-
randæ suspenso petitorio, intẽtato etiam ab aduersario, quod
ante illam clementinam alibi non probatur. Ibi, de retinen-
da possessione non potest, hoc intellige respectu eiusdem ge
neris possidendi: secus respectu diuersi generis, si contra te
possidentem naturaliter egi vendi. quod possum. ff. de rei vẽ-
dicatione officium, notat glo. de iudicijs examinata. porro
enim, de ciuile, quam habeo, transire ad vti possidetis. In con-
trarium tamen est hæc glossa, & etiam litera, quæ permitten-
do transitum ad possessorium adipiscendæ, & recuperandæ,
videtur prohibere respectu possessorij retinendæ, dic quod in
litera dicitur de possessorio adipiscẽdæ & recuperandæ: quia
in illis indistincte permittitur transitus: sed pro retinendę nõ
indistincte: quia respectu possessionis eiusdem generis, vt si
contra te possidentem vendico ratione naturalis possessionis
quam habes, & pendente iudicio super eadem possessione
ago vti possidetis, non admittar tanquam mihi contrarius, &
ita gl. ibi, qui ignorabat. vt quia successit alicui qui per alium
possidebat ff. de regulis iuris, qui in alterius, regula cum quis
de regulis iuris. libro sexto. Ibi, secundam, quasi possit vti cõ-
trarijs in diuersis instantijs, & ex quo prima est sublata. C. de
inofficioso testamento, cum qui. & l. contra morem, de hoc
in regula nullus pluribus, libro sexto. Ibi, Ioannes, hoc non
18 procedit: quia † interdictum retinendæ non est præparato-
rium: immo est iudicium distinctum, ideo forte glos. transit
ad aliam opinionem, ibi reficere inter. nam respectu hu-
ius capitis dicitur habere causam mixtam, non respectu alte-
rius, quod competit ne impediatur vti seruitute, quod dixi
supra, ecclesia, super glo. ex hoc. Ibi, ex castello, dicitur locus
vbi est multitudo aquarum congregata: quæ postea deduci-
* tur per riuos ad alia loca.* ibi, ordinarijs, hæc vera, in se, sed
non conuenit literæ, quæ loquitur de interdictis possessorijs,
quale non est interdictum de liberis exhibendis, vel de tabu-
lis exhibendis, pro hoc facit quod dixi supra, in glo. ibi, vel po
test, hæc vera, ibi l. prima, de intellectu huius, not. infra titulo
primo, in literis. Ibi, implicationem, quasi inferatur, q̃ omnia
possessoria, præter interdictum adipiscendæ vel recuperandę:
& si deducitur possessorium principaliter, pro hoc non tolli-
tur natura interdicti possessorij, quæ est, vt expediatur incidẽ-
ter, & præparatorie ante petitorium, & secundum hoc dic,
19 alijs: idest alio modo deductis, nam † ex modo deducendi va
riatur natura deductorum, de testi. veniens, secundo. ff. de ex.
cep. rei iud. cum quæritur, & l. cum de hoc, & sic non excludi
tur hic possessorium recuperandæ, & adipiscendæ, de quibus
supra, quia supra loquitur quando alio modo deducitur: scili
cet principaliter. ex hoc dic. quod licet litera ibi, quę commu
niter exponitur: idest, quorum quædam, tamen potest intelli
gi vt iacet: quia de natura cuiuslibet possessorij est q̃ põt dedu
ci incidenter ante petitorium tanquam præiudiciale seu præ-
20 paratorium. Ex his collige & ex litera, quod ante † conclusio
nem potest agens petitorio transire ad possessorium: nec pro
hoc tollitur natura possessorij, quæ est vt prius expediatur,
hoc enim procedit quando præparatorie deducitur, quo ta-
mẽ casu qui succubuit in possessorio non prohibetur adhuc
deducere principaliter. argumen. dict. capitu. veniens. In glo.
hoc sumptum, ibi, cum dilectus. Oppono, extra glo. in eo,
quod in litera dicitur, renunciatum aut conclusum, & sic po-
nuntur pro distinctis: non tamen sunt distincta, nam renun-
ciatio habet vim conclusionis, vnde in clementi. vna, eodem
titul. solum ponitur verbum conclusio. & similiter in dicto
21 capitu. cum dilectus, dic, † quod quandoque renunciatur al-
legationibus facti & iuris: adeo quod neutra pars amplius au
ditur: nec de iure nec de facto, & hæc habet vim cõclusionis,
immo tunc secundum Innocent. dicitur conclusum, de hoc
in Specul. de renonciationibus, & conclu. in princip. versicu.
& nota. pro hoc, quod nota. de probatio. quoniam contra. in
glo. postquam, quandoque renunciatur tantum probationi-
bus testium, & hoc non habet vim conclusionis, cum adhuc
possint produci instrumenta, quæ non producuntur post cõ-
clusionem, dict. capitu. cum dilectus, hic autem debet intelli
gi de renunciatione primo modo, ibi aut cõclusum, dic, aut,
pro idest, idem dic ibi, seu conclusum, & ideo ad finem lite-
rę, ibi, conclusum, non repetitur de renunciatione, & quod
dicit Innocentius de allegationibus iuris: non intelligas de
allegationibus quæ fiunt super deductis: quia illæ possunt fie
ri etiam post conclusionem, sed allegationib. super deducen-
dis, vt sit sensus, quod non potest aliquid produci de his quæ
consistunt in facto, nec super hac productione quod possit al
22 legari de iure. Opponitur ad hoc, quod immo † possint post
conclusionem deduci ea quę consistunt in facto. nam quan-
doque fit restitutio. ad hoc de restitutione in integrum audi-
tis. soluit Innocent. quod non dicitur posse fieri id, quod fit
per auxilium extraordinarium, quale est restitutio, quod est
sui. & capitu. & facit ad multa similia: quia dicitur impossibi-
le, quod fieri potest per vnum solum: puta principaliter. ff. de
legat. primo, apud Iulian. §. final. notat Dy. in regula, quod se-
mel. de regulis iur. libro sexto, pro hoc facit quod notat Inno
cen. de condi. appo. super eo. In glos. nouo. in fine. melius dic,
vt in sequen. glo. & contra id quod dicitur in hac glos. est hęc
litera, ibi, pendente iudicio, & sic extincto: id est suspenso. &
apertius de testibus, significauerunt, & dixi supra super glo. ad
intelligentiam. In glo. prima, renunciato. ibi significauerunt.
de hoc in glos. supra proximo. In glos. interdictum dicitur, de
hoc supra super glos. ad intelligentiam. In glos. sed nunquid
ibi conditionem, & sic habet intentare nouum iudicium, in
quo non sufficient probationes habitæ in possessorio, cum
ad aliud ageretur. In glos. ergo ibi, pactum vel vsucapionem,
hoc videtur sine intellectu, sed dic quod sensus est, quod sen-
23 tentia lata in petitorio per vim consequentiæ non præiudi-
cat quominus possessorio principaliter agi possit, si quod
speciale in possessione competit. vt ex pacto, vel vsucapione:
puta, quia ex pacto debeo possidere rem certo tempore, vel
quia vsucepi. puta iure feudi. tũc enim de tali iure poterit agi.
Ibi, succumbit in vtroque, hoc non procedit indistincte: sed
procedit eo casu quo reus assumpsit onus probandi in peti-
torio, & probauit: alias si probauit in possessorio pro actore
& in petitorio, reus absoluetur tanquam non probans, de
hoc. ff. de acquirenda possessione, naturaliter §. nihil, eo au-
tem casu quo actor probat in possessorio, & non in petitorio
sed reus probat in petitorio, succumbit actor in vtroque, nõ
quia pro-

ADDITIO.

* Loca. De castello in hoc significatu vi. l. 1. §. an prætor. ff. de aq. quot. & æsti. l. fistulas, de contrah. emp. vi. Plin. lib. 36 c. 15. ad fin. B.S.

quia pronuncietur pro reo in possessorio: immo pro actore. s. eo. cum ecclesia, sed sentẽtia lata pro reo in petitorio trahit ad se possessorium: dicto cap. et inf. cap. proxi. & sic actor in effectu succumbit in vtroque, quando vero reus, non probat in petitorio, nec actor licet reus absoluatur in petitorio, non per hoc hæc sententia trahit ad se possessorium, ex quo non pronunciat pro ipso reo in petitorio. sic intellige inf. ca. proxim. & de hoc etiam ibi. in glos. penul. ibi. a tempore deiectionis, idem nota, supra, eodem. cum super in glossa super verbo, & sic duæ.

S V M M A R I V M.

1 *Possessorium, & petitorium se habent tanquam excedentia, & excessa.*
2 *Contraria cumulari seu intentari non possunt.*
3 *Petitorium an cumulari possit cum possessorio adipiscendæ seu retinendæ.*
4 *Exceptio dominij quando non obstet in uti possidetis.*
5 *Possessorium an debeat præferri petitorio.*
6 *Sententia lata in petitorio trahit ad se ius agendi in possessorio.*
7 *Agens possessorio in causa matrimoniali post latam sententiam in petitorio excluditur.*
Idem est etiam in matrimonio spirituali dicendum numero, 8.

CVm dilectus. Si petitorium, & possessorium simul deducitur, vna sententia terminatur, & præmittitur possessorium pronunciando, sed exequendo præualet petitorium. primo ponitur quæstio, secundo solutio. vel melius, decisa consultatio, & responsio ibi, ad quartum, vel melius, primo decisum exordium, secundo quæstio
2 & solutio. ibi ad quartũ. Tertio limitatio, ibi: sed licet. † Not. ꝙ possessorium, & petitorium se habent tanquam excedentia, & excessa. ita no. gl. ff. de acquiren. possessio. naturaliter, §. nihil. patet hic: quia pronunciãdo præfertur possessorium, in exequẽdo petitorium. In gl. prima, ibi, vt ibi, sed etiam datur possidenti contra molestantem, & sic exemplum est bonum ibi, quia non sunt contraria, nam si essent contraria non pos-
2 sent cumulari: idest simul intẽtari, † dic ꝙ omnia, nisi obstet aliqua de tribus regulis, Prima, quando se tollunt electione, ff. de tributoria, quod in hæredem, §. eligere, de electione, vt qui duas. libr. 6. Secunda regula, quãdo sunt contrariæ actiones. C. de furtis, l. 1. regula, nullus pluribus, de regulis iur. lib. 6. Tertia regula, quando sententia lata in vno præiudicat, vel præiudicare potest in reliquo. ff. de exceptio. fundi, & fundũ, altis tribus casibus impeditur cumulatio: alias permittitur, & hoc præsupposito facile videtur quæ possessoria cum petitorio possint simul intentari. vnde in corporalibus indistincte admittitur concursus petitorij cum possessorio, quia nulla cõtrietas, nam etiam possessori competit petitorium, de hoc de iudi. examinata. supra eo. cum ecclesia in glo. sic. respectu vero corporalium cumulatur petitorium cum possessorio adipiscẽdæ, vel recuperandæ. supra cap. proximo. Item cum possessorio retinendæ diuerso respectu, vt ibi dixi super glo.
3 magna. Oppo. ad hoc, quod † non possit cumular petitoriũ cum possessorio adipiscendæ, vel retinendæ: quia sententia lata in petitorio potest ꝑiudicare in tali possessorio, nã in interdicto adipiscendæ obstat exceptio dominij. ff. ad exhibend. l. tertia, §. ibidem. sic, & in interdicto retinendæ, quia obtinet qui iustiorem possessionem probat, de probationibus, licet, mem contrarij quidam moderni dicunt, quod non sufficit quod sententia lata in vno præiudicet in alio, nisi etiam sit econuerso. per l. ff. de exceptio. sed si ante, licet autem sentẽtia lata in petitorio præiudicet in possessorio adipiscendæ vel retinendæ, non sic econuerso, ideo admittitur concursus. hoc repugnat l. fundi. ꝑallegatę. vbi dicitur, qđ si petitur fundus sine fructibus primò, non potest postea cumulari, sed bene simul & cum momento potest peti fructus cum fructibus: & tunc non erit cumulata petitio fructuum fundi: quia sententia lata in prima præiudicat in secunda: nõ tamen ita econuerso. dic ergo aliter, negando ꝙ sententia lata in petitorio præiudicet in dictis possessorijs. nã si obtinet reus in petitorio, ex eo solum, quia actor non probat, per hoc non fit præiudicium in possessorio. pro hoc facit quod dixi s̃. c. proximo. super glo. antepenult. & quod no. in dicto c. nihil. Itẽ præsupposito quod reus assumat onus ꝓbãdi in petitorio & probet, adhuc non obst. sententia, saltem in possessorio retinendę, patet, quia non cõsideramus ibi titulum respectu dominij, sed tantum possessionis, vnde obtinet q iustiorem possessionem probat, dicto c. licet. quod habetur plenius infra ti-
4 tu. t. audita. & de instit. cum venisset. & † quod non obstet exceptio dominij in vti possid. no. glo. ff. de acquiren. posses. l. si de eodem. §. finali. ibi, nullo modo, hoc verũ contradicente actore: alias secus, infra titulo primo, capitulo primo. In glo. vltima, ibi, suborta. solu. vt ibi in glossa nota. & dic, quod ibi pronunciatur super possessorio: quia de eo plene constat, & differt super petitorio: quia in eo non erat liquidata pro vtraque parte, sed tantum pro altera. vnde datur ibi facultas opponendi cõtra priuilegium per quod fundabatur
5 petitorium. Et in fine. † Oppo. quod possessorium nõ debeat præferri, sed petitorium tanquam dignius. at. de maio. & obedien. c. 1. 17. distin. §. hinc etiam. ff. de albo scribendo. l. 1. sol. vt prædixi, petitorium & possessorium se habent tanquam excedentia & excessa. vel secundum Ioan. Cal. non semper præmittitur dignius, loquendo de digniori quantum ad potentiam, immo aliquando potentius est vltimum, sicut vltima l. & vltimum testamentum, & similia. sed quandoque attenditur dignitas secundum denominationem, & procedunt contraria, vt præmittatur dignius. Oppon. & aliter, quod non possint vnquam concurrere petitorium, & possessorium. cũ
6 enim † sentẽtia in petitorio trahat ad se sententiam latam in possessorio: fortius debet ad se trahere ius agẽdi possessorio. & sic post sententiam latam in petitorio non deberet audiri agens possessorio. cuius contrarium dicit glos. capitu. proxi. ibi, causa non decisa, à contrario, & ibi glos. solu. ista contrario. quod agens petitorio & succumbens non admittitur postea agens possessorio. & hoc tenendo viderentur quod non possent concurrere, per id quod dixi super glos. proxi. per l. fundi. dic, quod dictum Innocenti. non est verum. stat enim quod succubui in petitorio, & quod possessorium in effectu tractum est ad petitorium respectu futuri: & tamen non respectu præteriti, quin scilicet possim agere vt consequatur fructus a die deiectionis supra capitulo. proximo. in glos.
7 penulti. in causa tamen † matrimoniali post latam sententiam in petitorio excluditur agens possessorio. de officio delegati. causam. vbi si tenuisset sententia diuortij mulier fuisset exclusa ab interdicto vnde vi. quod ibi optime probatur & infra titulo. primo. ex conquæstione. vbi nota. Innocentius & est singula. & est ratio, quia quo ad præteritum tempus non possunt fructus matrimonij æstimari. Item hoc casu notorietas carentiæ tituli facit præsumptionem peccati, contra petentem restitui. esset enim in peccato si restitue-
8 retur: ideo non auditur. & idem † in matrimonio spirituali, de filijs præsbyterorum. constituti. quod dico infra titulo. primo. in literis. & hoc, quia in istis causis exuberat officium iudicis. de iureiurando, ad nostram, el secundo. & ibi ꝑ Inno. Et resistebat non tantum in petitorio sed in possessorio, vnde inferebatur possessionem esse illicitam nisi doceret de titulo. quãuis autem tu succubueris in petitorio: nõ ex hoc infertur notorietas carentiæ tituli respectu possessorij tibi competentis propter spoliationem quæ præcessit sententiam latam in petitorio, & sufficit, ꝙ non infertur incapacitas possessionis quod plenius dico in d. c. in literis.

S V M M A R I V M.

1 *Succumbens in possessione potest agere de proprietate.*
2 *Patientia habet vim tituli in corporalibus.*
3 *Collatio beneficij ad hoc, vt valeat sufficit collatorem fuisse in possessione conferendi.*
4 *Factum procuratoris præiudicat domino.*
5 *Sententia appellatione an intelligatur de diffinitiua.*
6 *Dare quod non habet quomodo quis dicatur.*
7 *Electio etiam facta per eum, qui non est in possessione eligendi, dummodo non constet alium possidere, valida est.*
8 *Pactum factum cum venditore quare prodest, & obest emptori.*
9 *Sententia lata contra vnum, præiudicat etiam ei, à quo ille habuit causam.*
10 *Sententia lata super possessione an præiudicet in proprietate.*

1 CVm olim. † Succumbens in possessione potest agere de proprietate, vel subtilius, & magis ad literam. Sententia lata pro, vel contra eum cui collatũ est beneficiũ

card. Zabarel. super 4. Decret. D super

super potestate collatoris tenet, etiam quo ad collatorem, in
possessorio, non in petitorio. & est casus singularis secundũ
ea quæ infra dico. Primo ponitur factum dicisum. Secundo
causa diffinitionis remotio obstaculi & diffinitio ibi: quoniã
Tertio protestatio, ibi: reseruata. etiam in ponẽdo casum nõ
apparet aperte qs fuerit actor vel reus, & in hoc variãt gl. põt
dici, ꝙ vterque fuit actor & reus. Archid. enim egit petendo
sibi adiudicari archidiaconatum, canonici ecõuersio petẽdo
pronunciari collationem ei factam non tenuisse, & ad se spe-
ctare, obtinuit archidiaconus: & ideo imponitur silẽtium ca-
2 nonicis, reseruata quæstione proprietatis &c. † Nota ibi, sine
reclamatione. ꝙ patientia habet vim tituli in incorporalibus
3 sup. ot. 1. cum ecclesia. vbi etiam no. in gloss. pe. † Nota quod
vt valeat collatio beneficij sufficit collatorem fuisse in posses
sione conferendi. de hoc in d. c. cum ecclesia. & quamuis in li
tera dicatur, ꝙ bis obtulerat, sufficeret tamẽ ꝙ semel. de hoc
in glo. 1. Nota ibi, continue ante ipsum, ꝙ attenditur immе-
diata possessio. d. c. cum ecclesia. & ꝙ non sit interrupta, pbat
4 verbum continue. † Nota, ꝙ factum procuratoris prçiudicat
5 domino. de hoc in glo. † No. ibi, diffinitiuam sententiam. qđ
a nomine sententiæ a non intelligitur de diffinitiua, nisi expri
matur. cõtra. de iureiuran. venientes, & illud verius. & hic ex-
primitur ex abundanti. Not. ꝙ adiudicatur beneficium. & est
sensus quod pronunciatur istum ius habere in beneficio. No
ta de perpetuo silentio. de hoc in glo. Nota regulam res inter
alios acta de hoc in glo. & ibi dico. Nota, ꝙ si agitur vno mo
do, sententia nõ præiudicat agẽti alio modo. de testi. veniens
el 2. In glo. 1. ibi consultationibus. & licet hic dicatur de vno
actu, sufficit vnus, vt prædixi. pro hoc sup. tit. 1. cum ecclesia.
& quod ibi not. in gloss. ex hoc quod dicit de duobus supple
maxime. & quantum ad l. vltimam præalleg. dic, vt dico de
præscript. de quarta ibi, qui non est dominus. Nota glo. quod
6 aliquis † dat quod non habet. & sic contra. de dona. inter virũ
& vxo. nuper. dic ꝙ quis nõ dat qđ non habet formaliter: sed
tamen casualiter, sicut dominus qui nõ habet vsumfructum
formalem rei suæ, & tamen alij tradit: quia sufficit quod ha-
beat casualem. sic & hic, canonici existentes in possessione eli
gendi habent titulum archidiaconatus casualis. Opp. ad hoc,
quod etiam si non essent in possessione eligendi: dummodo
non constet alium possidere, valeat electio canonicorum, cũ
habeant fundatam intentionem de iure communi. de electi.
c. 1. sol. de iure communi ad collegium spectat electio præla-
ti, non ad aliud beneficium. & sic de archidiaconatu non fun
dant canonici intentionem de iure communi. de hoc tamen
dic, vt no. de elec. cum ecclesia. In gloss. 2. ibi, in antiqua. & in
registro Innocen. ibi per ipsam literam. ibi, adiudicare curaui
mus. quia si archidiaconus fuisset reus, non sic adiudicaretur
sibi, sed absolueretur in cõtrarium tamen, quod canonici fue
rint actores, est quod dicitur in duabus glo. sequent. & dic vt
sup. in princi. &c. In glo. antepenul. nota, quæ dicitur esse sin-
gu. in eo quod dicit quod reo non imponitur silentium, sed
actori Et in fi. de hoc an canonici fuerint actores vel rei, dic vt
sup. in princi. & dico super glo. seq. In glo. penul. ibi, authorẽ,
aliis actorem suum. subaudi si res ad eum reuertitur per red-
hibitionem vel per pactum l. commissoriæ, vel ex alia causa.
alias, re existente apud emptorem, id quod fit cum emptore,
piudicat venditori, qui tenetur de euictione. ita no. in l. si a te.
§. vlti. alleg. in glos. secundum lect. lo. qui intelligit illum §.
quando res reuertitur ad venditorem sine titulo, & reddit ra
7 tionem † quare pactum factum cum venditore prodest & o-
best emptori: quia interest vẽditoris, vt ita sit, propter euictio
nem ad quam tenetur. secus econuerso: quia nõ interest em-
ptoris vt pactum cum eo teneat quo ad venditorem. hæc ta-
men ratio non procedit in omnibus, vt in donatione, in qua
donator tenetur de euictione: vt no. de præben. inter cœtera.
& tamen pactum cum donatore tenet quo ad donatarium.
ff. de pac. si tibi. §. si pactum. Præterea dic, aut res reuertitur ad
venditorem taliter quod esset ac si venditio non intercessisset:
vt si per pactum l. commissoriæ, vel adiectionis in diem. qui-
bus casibus rescinditur venditio ipso iure: vt no. ff. de dona. l.
1. & tunc factum cum emptore non nocet venditori. ff. de in
diem adiect. l. 3. §. sed & Marcellus. vbi si res vendita sub pa-
cto adiectionis in diem, puta si melior conditio oblata esset
vsq; ad duos Menses vel aliud tẽpus, fuit interim p emptorẽ
pignori data, ꝯditione adueniẽte desinit eẽ pignorata & sic
pignoratio nõ nocet vẽditori, & sic ĩtellige gl. aut vẽditio nõ
rescindetur mõ pdicto, vt in redhibitione q̃ videt noua vẽdi-
tio facta ab emptore venditori & pactum cum emptore no-
cet venditori. hoc vltimo casu procedit præmissa lec. Ioã. de
hoc in dicta l. si a te. §. vlti. & q̃tum ad hoc c. vult glos. dice-
re, ꝙ id quod fit cum archidiacono non prodest episcopo.
Sed contra hoc est. j. de re iudi. c. penul. vbi sententia lata con
tra vnum præiudicat etiam ei a quo ille habuit causam. sic er
go hic debuit præiudicare, vel prodesse episcopo qui contule
rat isti archidiaconatum, propterea forte ex hoc nõ persistit
gl. in præmissa solu. sed transit ad aliam, ibi, est & alia. ibi rõne
possessionis, erat enim quæstio an episcopus esset in possessio
ne conferendi, an canonici: & ideo sententia super hoc lata
non præiudicat, si postea agitur de proprietate iuris eligendi,
ibi, inter alios acta. de hoc in seq. glo. ibi, possessorio iudicio,
satis dicitur actum possessorium: seu melius de possessione
tantum modo proxime dicto. Et in fine, ibi, secundam partẽ.
8 immo totam rubricam: quia hic quæritur † an sententia la-
ta super possessione præiudicet in proprietate. Et respõdetur
quod non: vbi considera quod licet archidiaconus non vide-
retur egisse possessorio, sed petitorio, in hoc, ꝙ petijt sibi ad-
iudicari archidiaconatũ: tñ respectu episcopi, cuius ius dedu-
ctum est in iudicium, egit possessorio: idest de possessione tã
tum, dicens quod erat in possessione conferendi. & propte-
rea respectu episcopi hæc sentẽtia lata contra canonicos pro
dest in possessorio. & similiter præiudicaret, si esset lata pro
canonicis: quia eadem ratio vtrobique est. Item dato, ꝙ archi
diaconus deduxisset non solam possessionem conferẽdi, sed
etiam proprietatem: vt quia dixisset ad episcopum de iure spe
ctare potestatem conferendi, tamen sententia lata pro, vel cõ
tra archi. non prodest nec obest episcopo, per regulam, res
b inter alios acta b quod dic vt dico in sequenti gl. In glo vlti. in
fi. Oppo. ꝙ hæc ratio non sit ad propositum, nam respectu ar
chidiaconi non potest dici alia persona, cum archidiaconus
habuerit causam ab episcopo. de re iudica. c. penultimo, quia
vt ibi dicit talis sententia præiudicat authori. Item, si in pro-
prietate nõ præiudicat hic, ergo nec in possessione, cuius cõ
trarium hic videtur. Solu. cõtrarium est difficilimum, & scri
bentes non tangunt. gl. tamẽ proxi. circa hoc variat. dic vt di-
xi in prin. quod archidiaconus egit petendo sibi adiudicari
archidiaconatum, canonici contrã. archidiaconus obtinuit, &
imponitur canonicis silentium, & hæc sententia præiudicat
canonicis in possessorio, etiam quo ad episcopum, non in pe
titorio: quia quo ad episcopum potuit archidiaconus dedu-
cere in iudicium ius possessionis, tanquam qui habebat cau-
sam ab episcopo. d. c. penulti. nam collatio iustificatur ex qua
si possessione episcopi. vt in litera, & similiter, si sententia la-
ta fuisset contra archidiaconum, eo quia diceretur episcopũ
non fuisse in quasi possessione conferendi, præiudicasset epi-
scopo, etiam quo ad canonicos, dicto c. penul. sed in petito-
rio archidiaconus non habebat causam ab episcopo, ex quo
ad validitatem collationis attenditur proprietas conferen-
di. ideo quo ad petitorium sententia lata inter archidiaconũ
& canonicos dr̃ res inter alios acta. sic ĩtellige literã, & quod
dixi s. in secundo summario, & secundum hoc hic est casus,
valde singularis.

ADDITIONES.

a Nomine sententiæ. Adde Ioan. de Imo. in Rubrica. ff. de re iud. Felynum
in Rubrica de re iudi. in 5. 3. colum. ver. scias etiam.
b Res inter alios acta. adde gl. in c. pe. de ap. text. in c. inter dilectos. ad fi. de fi.
inst. for. in c. audiis. de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Petenti rem iure tituli non sufficit de possessione docere.*
2 *Succumbens ex vna causa quando audiatur ex alia.*
3 *Verba sententiæ stricte intelligi debent.*

1 IN causa quæ. † Petenti rem iure ti-
tuli non sufficit doce-
re de possessione: & succumbens super titulo
ex vna causa auditur ex alia: primo diffinitio de-
cisa, secundo reseruatio, ibi, ad hoc, & pone quod
patriacha egit de iure subiectionis, petens solidos quinqua-
ginta, quos dicebat sibi deberi ad iudicium subiectionis,
& quia non probauit, quod de iure deberentur, succubuit: pro
testatur tamen Papa, quod si istos quinquaginta solidos pe-
tere voluerit ex alia causa, audietur, & secundum hoc intelli
ge gloss. primam, Nota, † quod qui succubuit ex vna causa
vt in summario. Item, potest intelligi quod audietur volens
petere ex alia causa, idest alio modo deducta: vt si prĩcipaliter,
vult petere solidos quinquaginta quos prius deduxit in vim
causæ, pro hoc facit quod nota. Innoce. supra c. cum eccle-
sia. sed illud procedit quando non surgit idem effectus, hic
autem surgebat idem: quia non solum deduxit solidos in mo
dum causæ, imo, & principaliter petijt, vt in litera, ibi, quos
petijt, melius ergo est intelligere literã ibi, alio iure. i. ex alia
causa:

3 causa.vt in glo.vlti.† Ex hoc nota, quod uerba sententiæ de-
bent intelligi strictè.ar.ff.de excep.rei iudi.si a te.c.si plures,
de offic.deleg.

De restitutione spoliatorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia admittitur ad agendum.*
2 *Ecclesia tenetur pro delicto suorum hominum.*
3 *Clausula, si ita est, etiam expressa subintelligitur in rescriptis.*
4 *Spoliatus potest renunciare suo priuilegio.*
6 *Casus in quo possessor agit de proprietate.*
7 *Reus cum venit absoluendus, per quæ uerba sufficiat pronunciare.*

LIcet multum. Petenti restitutio-
nem, si non dissen-
tit, opponitur de proprietate, qua probata re
pellitur: Primo conquæstio. secundo proui
1 sio, ibi, quod si. Not.† quod ecclesia admit-
titur ad agendum: ut hic, & de censi. licet, &
hoc pro se ipso, non pro alio. ff. de postula.l.1.§.casum, & seq.
No. ibi, hominibus, ꝙ quando plures cõueniuntur ut uniuer
sitas, sufficit ꝙ exprimatur sub nomine appellatino. quod dic
2 ut de or.cog.c.1.† Nota, ꝙ ecclesia tenetur per delicto suorũ
hominum: sicut, & alias dominus pro delicto familiæ. ff. si fa
mi. fur. fe.di. in rubro, & l.1. quod tamen intellige, ꝙ tenetur
ecclesia, si mandauit spoliationem, uel ratam habuit. J.c cum
a ad sedem, ut no. in glo. penul. No. ibi. si ita est. a de hac clausu
3 la, quæ quando exprimitur in rescriptis: ut hic, tamen, etiam
4 si non exprimitur, subtelligitur, de rescriptis, c.a.† No ꝙ spo
liatus potest renunciare suo priuilegio quod habet, ut ante
omnia restituatur. i. antequam discutiatur de proprietate, ut
hic. si enim nõ ꝯtradicit, admittitur exceptio de proprietate.
5 Ex hoc no. ꝙ priuilegio † concesso in alterius odium potest
priuilegiatus renunciare Nam priuilegium præmissum est
concessum odio spoliantis. de causa pos. clem. vna. quod est cõ
tra id, quod not. gloss. de foro. compe. si diligenti, & dic ut ibi
dixi, & de hoc cum opposuissem, multis auditoribus appar-
uit nouum, & dictum est verum, & id quod dicit glo. in c. si
6 diligenti, non procedit, dic ut ibi.† No. casum in quo posses-
sor agit de proprietate, tamen potest hic intelligi, ꝙ de pro-
prietate ecclesiæ fuit probatum per modum exceptionis, &
hoc casu possessor probat voluntariè, & sic non obstat, quod
dicitur, ꝙ non tenetur possessor dicere titulum possessionis.
C. de peti. hære. cogi, quia, licet nõ teneatur, tamẽ potest. No.
7 ibi, a sua intentione discedat, quod cũ reus uenit absoluẽdus,
sufficit pronunciare per hæc verba sententiæ, sunt tamen ver
8 ba Papæ mandãtis ita sententiari. Nota ibi alioquin, quod † hęc
dictio est aduersatiua. alibi de dictione aliter, de testi. ex parte.

ADDITIO.

a Si ita est. Adde Car. in c. signific. de offi. deleg. Abb. in c. secundo requiris. de ap. in c. cum olim. de rescrip. in c. ecclesia. de dec. in c. cum dilecti. in tit. de dona. Bar. in l. prætor. la. 2. ff. vi. bo. rapto.

SVMMARIVM.

1 *Petenti restitutionem an & quomodo obstet exceptio restitutionis post spoliationem factæ.*
2 *Restitutio non admittitur contra præsumptionem iuris, & de iure.*
3 *Metus purgatur per spontaneã solutionem.*
4 *Metus præsumptio cessat quando solutio fit in iudicio.*

SOlicite. Videtur contradicere c. seq. & a. cõtra
rium soluitur varie: vt infra. sed inhæ
1 rendo literæ, hoc dicit.† petenti restitutionem non
obstat exceptio restitutionis post spoliationem factæ: quia
præsumitur non spontanea: vt hic sed si præcessit spoliatio-
nem, sic, ut in c. seq. Primo ponitur causæ commissio in gene
re. secũdo dearticulat ibi: & si & ibi primo mãdat exceptionẽ
rei, secundo rationem reddit, ibi: quia non. Tertio mãdat co-
a gnosci de principali ibi: sed restes. No. ibi. verisimile † præsum
ptionem iuris & de iure: quia vt dicit gl. penul. cõtra hoc nõ
admittitur probano, de hoc de sponsa. is qui. Nota casum in
quo bis idem probatur quod est ad diuersos effectus. Nam
primo cognoscitur de spoliatione ad effectũ excludẽdi exce-
ptionem renunciationis factæ post spoliationem. postea co-
gnoscitur ad effectum faciendæ restitutionis. simile de testi.
veniens. el a. In glo. 1. ibi, seq. in glo. ex hoc colligitur vna sol.
ad c. sequens, secũdum quam summam ibi, vt ibi dictum est.
quia ibi in vi compulsiua: hic in expulsiua. Opp. ad hoc, quod
idem est in expulsiua. ar. C. quod met. cau. l. a. vbi si promitto
3 per † metum, deinde sponte soluo, purgatur vitiũ metus. ita
ergo hic, quando renunciat post spoliationem, debet purga-
ri vitium spoliationis: vt not. Innocen. in d. c. super hoc, quia
renunciatio non est ita vicina spoliationi sicut solutio pro-
missioni, quod est notandum. & dic, vt ibi. Ibi, agitur tantum
possessorio. ex hoc colligitur secũda solutio, quod agitur pos-
sessorio & petitorio. Item posset alio modo intelligi gl. vt sit
sensus quod exceptio renunciationis non excludebat hic ni-
si proprietatem: quia non potest intelligi quod renunciaue-
rit possessioni quam non habebat. sed in c. seq. renunciatio ꝯ-
cernebat possessionem & proprietatem. quia renunciauit tẽ-
pore quo possidebat, ideo ibi obstat: Ibi, & in fine. ioirmo non
colligitur, sed tantum quod non obstat secundum proxi. di-
cta in glo. & in suppletione. In glo. 2. ibi, quidam. ex hoc col-
ligitur alia sol. ad contrarium c. sequentis. de quo etiam in c.
præcedenti. & in eo quod glos. dicit, quod hic renunciauit nõ
coram suo iudice, hoc non apparet hic. sed quatenus dicit, ꝙ
in c. sequenti renunciauit coram suo iudice, colligitur hoc ĩ
c. seq. ibi, coram eboracensi. & ibi, taliter abiurauerit. pro hoc
4 est quia † cessat præsumptio metus quando solutio fit in iu-
dicio. ff. quod metus causa. non est verisimile. ibi, constabit. ĩ-
mo non constabat, sed mandatur inquiri, & inquantum con
stituisset & c. hæc sol. recidit in primam de qua in glos. præce-
denti. Et in fine. alia sol. colligitur in c. seq. in glo. ibi, quidam,
& dic, vt ibi. Extra glo. sol. & aliter. quod hic solum dicit resti
tutionem faciendam antequam audiatur exceptio renuntia-
tionis. Vnde quod dicitur in c. seq. quod audiatur exceptio: de
bet intelligi post factam restitutionem. Hostiensis hoc est in-
tricare hoc c. Ioan. An. aliter soluit, quod hic petẽs restitui re-
plicauit extra exceptionem renunciationis. sed in cap. sequẽ.
nnn. hoc diuinat ad c. se. & dato quod ibi replicasset, non fuis-
set auditus si renunciauit dum possidebat, per prædicta. Ex his
dic, quod prima solu. secundum quam summaui, magis cõ
uenit literæ. & verior est: possunt tamen & aliç saluari modis
prædictis. vtile tamen est coniũgere secũdam solutionem de
qua in glo. præced. cum prima, vt dicatur, quod contra spolia
tum petentem restitui non obstat exceptio renunciationis, si
non negatur: vel si negatur, sed discutitur, & constat quod tẽ-
pore renunciationis erat spoliatus, & hoc per rationẽ de qua
in litera: quia non est verisimile & c. Inbest & alia ratio. quia,
ex quo non possidebat, renunciatio concernit proprietatem
seu titulum: sed nõ possessionem, vt in prædicta gl. sed ad hæc
sufficit, ꝙ tẽpore renunciationis non possidet, ẽt si nõ fuerit
spoliatus. In gl. vltima. ibi: secundum canones, nulla differen-
tia est ĩ hoc inter leges, & canones & ad c. redintegrãda. dic, ꝙ
loquimur cum agitur ꝯdictione illius c. alias procedit quod
dicitur in glo.

ACcepta cõquæstione. Sũma vt
supra cap.
proximo. Primo querela idest processus. secundo
prouisio, ibi: mandamus. In gl. ibi, dispensationes.
hoc no ꝓcedit neque apparet ibi, sed in c. ꝓcedenti. immo ibi au
ditur de iure communi.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum obstat agenti vti possidetis.*
2 *Literæ secundæ quando reuocent primas.*

AVdita quærela. Si conuentus sup vti,
possidetis impetrat re
scriptum super restitutione, & præsentat ante la-
tam sententiam in primo iudicio, proceditur per
hoc rescriptum super restitutione. sed si post sententiam, nõ
reuocatur sententia, licet rescriptum fuerit prius impetratũ.
Primo ponitur factum & vna commissio. Secundo, alia, ibi,
licet. Tertio alia, & mandatum, ibi, quia tamen. & intricatur
casus, quia litera nõ est clare dictata. sed dic, quod inter T. cle
ricum agentem & H. reum emanarunt tres commissiones.
Prima ad instãtiam T. super vti possidetis ad Londonensem
episcopum & Eliensem archidiaconum: & illi pronũciarũt
contra H. Secunda commissio ad eundem archidiaconum
& Vig. episcopum, vt in suprascriptione. Tertia commissio ad
eosdem secundos: licet Innocent. instet qualis fuerit forma se
cũdæ commissionis. dic, vt patet in antiqua, ꝙ fuit illa de qua
sup. cap. solicitæ. quod c. fuit de hoc decisum. & sic super resti
tutione impetrauit etiam ꝙ reuocaretur per secundus id qđ
esset attentatum per primum post arreptionem itineris seu

1 nuncij missionem. † Nota, quod iuramentum seu adiuratio ob-
stat agenti, vti possidetis. Oppo. ad hoc J. de institu. cum ve-
nisset. solu. vt ibi gloss. antepe. in fi. & melius vt ibi dico con-
trario vltimo, & dic, quod hoc obstat hoc modo: quia hic agens
vti possidetis vincit, si liquet, quod aduersarius abiurauit. ergo eo-
dem modo si constaret, quod ipse abiurasset, succumberet, vt a-
ctoris, & rei sit æqua conditio. de mutuis peti. c. 1. & 2. & hoc
procedit quando abiuratio fit ad commodum aduersarij, si-
cut hic: quia iurauit se non moturum quæstionem, Tunc
enim infertur, quod possidet vi clam, vel præcario aduersario: se-
cus si non ad cõmodum aduersarij, quod plenius dico in di-
2 cto ca. cum venisset. Nota † quod licet secundæ literæ sint re-
uocatoriæ primarum. tamen non intelliguntur primæ reuo-
catæ, nisi quatenus impetrans secundas eis vtitur, eas præsen-
tando, vt hic, quod optime facit ad ea quæ dico de rescriptis,
cæterum, in glos. 2. in fi. & quomodo agenti vti possidetis ob-
stet exceptio abiurationis, dic vt s.

SVMMARIVM.

1 *Spoliato beneficio competit interdictum vnde vi.*
2 *Rigor quandoque præfertur æquitati.*
3 *Agenti possessorio an & quando obstet exceptio tituli.*
4 *Agi posse de spoliatione facta post sententiam latam in petitorio.*
5 *Maritus adulteram notoriam potest a se propria authoritate eijcere
subtrahendo sibi debitum.*

IN literis, Spoliatus beneficio restituitur,
non obstante exceptione minus
canonici tituli. vel non ponas verbum beneficio,
quia litera non ponit, primo, quæstio, & solu. vel
primo decisum exordiũ. secundo, quæstionis responsio, ibi, su-
1 per illa. Tertio ratio ibi, quia predo. † No. quod spoliatus be-
neficio petit restitui: & sic competit ei interdictum vnde vi:
etiam si non habeat legitimam possessionem: & licet in li-
tera non fiat mentio de beneficio, satis tamen ex ea colligi-
tur ibi, de canonica institutione. No. quod predo &c. vt in li-
2 tera. † Nota, quod rigor a quandoque præfertur æquitati, &
a dic rigor, idest subtilitas, 50. disti. vt constitueretur, de hoc de
translatiu. c. fina. In gloss. 1. ibi l. 1. vbi si ago de possessione, &
tu me accusas de violentia criminaliter, prædiscutitur posses-
sio. & sic illa l. non facit ad hoc c. quia hic dicitur prius cogno-
scendum de violenta eiectione: idest de possessione violenta
seu violenter ablata, vt in gloss. Et sic etiam hic cognoscitur
de possessione. habet tamen dicta l. alios intellectus, potest ta-
men intelligi vt consonet huic literæ: vt contra agentem
possessorio recuperandæ obstet exceptio dominij. sic intelli-
git Petrus, vt ibi dicit Cyn. & sic loquitur ff. de iudic. si de ui.
In glo. antepenul. in fin de hoc J. super gloss. vltim. In gloss.
penul. ibi, petitorio, de hoc super glo. seq. Et in fin. de hoc de
immuni. eccle. inter alia. In glo. vltima ibi bona fides, super
3 hoc quod tangitur in hac glos. & alijs præcedentibus, an † &
quando agenti possessorio obstet exceptio tituli, multæ sunt
varietates, ad quas tollendas dic, quod aut excipitur contra agen-
tem possessorio recuperandæ de dominio seu titulo, de quo
non constat, sed excipiens vult probare, & non auditur excep-
tio. C. ad l. iul. de vi pub. si quis ad se fundum. & hic, etiam si
statim velit probare, nisi in casu quo imminet periculum ani-
mæ. J. cap. litteras, aut de dominio seu titulo constat, & tunc
aut contra agentem obstat iuris dispositio seu inhabilitas ad
possessionem: & admittitur exceptio: nec restituitur nisi do-
ceat de titulo per quem sit factus habilis, sic loquitur J. ca. ex
transmissa, & ca. ad decimas, libro. 6. aut contra agentem non
obstat iuris dispositio, seu talis inhabilitas, licet de dominio
constet cõtra ipsum, & tunc aut is qui opponit, est is pro quo
non liquet de dominio, & petens restituitur, ita no. glo. ff. de
dosi excep. ex dolo. pro hoc dicta l. bona. fides, alleg. in gl. ver.
quod si ego. sic potest intelligi hic, quod prædo restituitur:
scilicet contra nõ dominum. fallit in casu quo exuberet offi-
cium iudicis, ita, quod etiam nemine opponente possit quære-
re de titul. sicut cum agitur de beneficio ecclesiastico, de offi.
ordi. lib. 6. regula. t. eo. lib. quo casu excludetur, sic loquitur
de filijs præsbyterorum constitutus, & hoc ne teneat cum
peccato, vt ibi declaratur: aut liquet de titulo pro eo qui se
opponit, & eo casu aut violentia non est commissa per domi-
num, sed per tertium, sicut in casu. l. bona fides, & excluditur
agens. vnde si predo deposuit rem furtiuam, & agit contra
depositarium: si dominus concurrit, & eam repetit præfere-
tur, vt ibi. tamen ibi loquitur in actione deposit., & sic loqui-
tur etiam. ff. deposit. l. 1. § si predo. quasi videatur in ea locus,
argumen. tamen illorum iurium. idem dicit si agitur inter-
dicto vnde vi. quod præferetur dominus: aut violentia dici-
tur commissa per dominum: & tunc non excluditur agens
quin feratur sententia pro ipso, quæ saltem valebit quo ad
fructus medij temporis, supra titu. 1. cum ecclesia. licet in ef-
fectu quo ad executionem respectu futuri petitorium absor-
beat possessorium: et ibi, & eod. titu. cum dilectus, & quo ad
hoc procedit quod dicit Innoc. in cap cum dilectus, cum di-
4 cit, de spoliatione facta † post sententiam latam in petitorio
agi posse. pro hoc, quia non licuit domino propria authori-
tate spoliare, etiam si notorie liqueat de iure suo. de diuor.
porro, quod cap. licet videatur contradicere cap. significasti.
quando notorium est adulterium, ut infra dico, tollitur au-
tem similiter illa contrarietas per id quod dico in dicto cap.
porro. per hoc non tollitur quin cõtra dominum dicentem
sibi ius, possit competere condictio l. si quis in tantam, sed ex
quo non est actum ex illa, procedit quod prædixi, quod peti-
torium in executione præfertur possessorio, & hoc si do-
minus instat ad hoc: alias iudex hoc tanquam de commodo
priuati non suppleret ex officio, & pro eo quod dixi de l. si
quis in tantam, est quod no. supra, titu. t. pastoralis, in gl. sed
nunquid. Item prædicta non procedunt in adultera notoria,
5 † quam maritus potest a se propria authoritate eijcere, sub-
trahendo sibi debitum: vt no. glo. de adul. c. fin. vbi dico. hoc
enim casu ex toto etiam ab initio excluditur mulier petens
restitui. sic loquitur d. c. significasti. quia non fecit contra ius
eam reijciendo.

ADDITIO.

a Quod rigor. Adde Hosti. & Anto. de Bu. in c. dilecti. de iudi. Cy. in l. 1. in fi.
C. de legi.

SVMMARIVM.

1 *Petenti restitutionem non obstat exceptio criminis.*
2 *Agens quando dicatur excipere.*
3 *Actionis priuilegiata uis.*
4 *Interdicta, uti possidetis. & quod ui aut clam, differunt.*

1 ITem cum quis. † Petenti restitutio-
nem non obstat exce-
ptio criminis, vel ad idem sic. agenti interdicto
vnde ui aut clam, non obstat exceptio criminis,
quæstio, & solutio ibi, non occurrat. Nota ibi, obijcit. & ibi
2 agere, quod agens dicitur obiicere: idest excipere, quando
actio est præiudicialis, & de præiudicialibus, de ordi. cog. tuã.
3 Nota ex hoc, quod † actio priuilegiata, vt excludat aliam
actionem: excludit etiam exceptionem de eodem facto. hic
enim dicit quod non admittitur excipiens de crimine: quod
probat quia non auditur accusans de crimine ad excludendũ pe-
tentem se restitui. Nota, quod non est amicus noster &c. vt li-
te non contest. accedens, el a. In glo. 1. ibi duobus casibus, sed
in istis aduersarius non dicitur clam possidere: sed violenter,
ibi, nulla exceptio. Fallit in quatuor, primo, si excipitur quod
fuit ædificatum de consensu possidentis, ff. quod ui aut
clam. l. prohiberi. § sed si permiserint. secundo, si ædificatum
erat sublatum, eod. titu. alius, § bellissime. Tertio, si ædificans
fecit causa arcendi incendium, Quarto, si annus erat elapsus:
vt in § bellissime. & l. semper. § hoc interdictum, & diffe-
4 runt † vti possidetis, & quod ui aut clam. quia in primo o-
portet agentem probare de possessione, de probat. licet, ff. vti
possi. l. 1. in secundo sufficit quod pero demolirt clam ædifi-
catum intra territorium ad me pertinens, ff. quod ui aut clã.
l. 1. § 1. & quod ibi nota.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus restituitur a iudice etiam sine iuris ordine.*
2 *Verbum. spoliare, quomodo sonet in uitium.*
3 *Iudex spolians aliquem sine causa tenetur ad fructus sicut priuatus
spolians.*
4 *Episcopus dicitur pater clericorum sibi subditorum.*
5 *Reus quo casu impetret rescriptum super actione mouenda per acto-
rem.*

1 COnquærente. † Restituitur spoliatus etiã
a iudice sine iuris ordine.
Primo ponitur querela secundo promissio. ibi, quia
vero. Tertio commissio ibi, restitutionem. Nota ibi,
2 spolianti, quod † hoc verbum sonat in vitium, etiam si fiat
a iudice, & hoc eum sit sine iudicio: vt hic, vel secus de re-
nun. quod in dubiis, de æta. & quali. cum bonæ. de pac. cũ cle-
3 rici. † Nota quod si iudex spoliat aliquem sine causa, tenetur
ad fructus sicut priuatus, & est casus notabilis, & quotidie al-
legatus: facit de officio delega. cum cauta, vbi etiam de hoc.
4 † Nota ibi, paterna, quod episcopus est pater subditorum,
præcipue clericorum, & dicitur pater spiritualis. Nota, quod
fortius

fortius offendit, qui defendere tenetur. ibi, teneas, de natis ex
libe. ven. cap. vno. Nota quod spoliator tenetur ad fructus J.
5 cap. grauis. Nota † casum in quo reus impetrat rescriptum
& iudices super actione mouenda per actorem, vt hic in fin.
quod forte alibi non reperitur. In glos. vltima. ibi, pro senten-
tia, sed hic non intercesserat sententia seu ordo iudiciarius,
vt in litera, ibi, sine iudicio, & in fine. Oppono extra glos. in
eo, quod hic vt s̄. dixi, datur iudex actori ad instantiam rei.
debuit enim non audiri pro alio ad impetrandum sine man-
dato. de rescript. nonnull. solut. hæc fuit quædam prouisio
propter dubium, quod poterat surgere: quia forte archiepi-
scopus dixisset, quod iuste spoliauerat, & ordine seruato, ideo
mandatur, si est ita scilicet, quod spoliauerit ordine non ser-
uato, quod restituat: si autem super hoc emergeret quæstio,
an fuisset seruatus ordo, poterit cognoscere delegatus, vt vult
hæc gloss. & sic iste dicitur datus iudex etiam pro ipso reo.
quod autem exprimatur in litera, quod coram isto poterit ar
chiepiscopus proponere &c. non fuit oportunum exprime-
re. nam alias actor hoc potuisset. de mu. peti, cap. primo.

S V M M A R I V M.

1 *Coniugis restitutionem petenti quomodo succurratur.*
2 *Odium capitale vbi consideratur, non sufficit probare de odio sim-
pliciter.*
3 *Homo liber non possidetur.*
4 *Coniugem sibi restitui petens quando non audiatur.*

1 EX tranmissa. † Petens restitutionem
coniugis, restituitur pro-
bato coniugio consummato, & præstita, si de co
dubitabitur, idonea cautione de impunitate mu
lieris, nisi nimia sit viri sæuitia: quia tunc non re-
stituitur, sed sequestratur. Primo prouidet de modo seruan-
do quando potest fieri restitutio. Secundo quando non po-
2 test, ibi, si autem. Nota ibi, capitali, ꝙ † non sufficit quodlibet
odium: sed oportet ꝙ sit capitale ad hoc, vt excludatur vir pe-
tens restitui vxorem, & hæc signa, quia vidi quendam suc-
cumbere, qui capitulauerat de odio, & probauerat: sed non
de capitali odio. quod autem dicatur capitale, no. glo. ff. de ar-
bi. licet. de accusa. cum oporteat. In glo. 1. ibi, de præsenti. con-
tra: quia sic potest probare coniugium non plene. pro hoc
quod dixi sup. glo. proxim. Oppono ad hoc, quia nisi vere p-
betur coniugium, non potest constare de possessione, cum
3 non possit haberi sine coniugio, † quia liber homo non pos-
sidetur: vt J. in glo pro hoc quod no. de ser. non ord. c. 2. solu.
sufficit, ꝙ doceatur de coniugio præsumptiue: ita ꝙ iustificet
possessio, & talis præsumptio facit, quod dicitur sufficienter
constare de coniugio quo ad hoc: sed si postea principaliter
agetur de coniugio, oportebit plene probare. Ibi, etiam serui-
tutibus, non est bonū simile, quia in seruitute de qua sequitur
in glo. est alia ratio, tamen potest tolerari similitudo in hoc,
quod etiam si agatur possessorio pro tali seruitute, oportet
docere de titulo, quod intellige, vt dixi s̄. titu. 1. cum ecclesia,
4 super glo. ex hoc. ibi, sine iure. Nota glo. ex qua † habes vnum
casum in quo petens restitui non auditur, scilicet quando pe
tit restitui coniugem, & non docet de titulo, & ratio colligi-
tur ex glo. quia isti obstat inhabilitas ad possessionem: quia li
ber homo non potest possideri nisi ex aliquo titulo, puta cō-
iugio. pro hoc qđ dixi s̄. in literis, sunt & alij casus in quibus
negatur restitutio, qui notantur in qō. prima. in summa. in
Specu. de petito. & possess. §. fin:

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia duplici iure possideri potest.*
2 *Diœcesanus ecclesiam loco religioso donare potest.*
3 *Pensio ecclesiæ imponi de nouo quando possit.*
4 *Mercedis perceptio quo casu probet possessionem.*

CVm venisset. Qui possidet ecclesiam
per alium iure proprie-
tatis, libere ingreditur possessionem illo mor-
tuo, etiam sine autoritate diœcesani, & si ob hoc
a diœcesano spoliatus est, dēt restitui. Primo, fa-
ctum decisum, & querela. Secundo, pulsio, ibi: rñdemus. Ter
tio, tō, ibi: cum sicut, & J. deciditur, ꝙ mortuo illo G. intra-
uerunt possessionem sine licentia diœcesani a quo fuerunt
1 spoliati: vt in glo. vltim. † Nota, quod ecclesia potest possid-
ri duplici iure scilicet iure tituli, vt possidebat G. Item iure
2 proprietatis, vt possidebant canonici. Nota, quod diœcesanus
potest donare ecclesiam loco religioso seu collegio: quia nō
dicit conuentu. pro hoc quod no. de electio. ne pro defectu.
Not. de possessione quæ acquiritur. & tenetur per constitu-
tum: idest per alium qui cōstituit se possidere nomine illius:
si enim canonici hic possidebant per istum G. tanquam per
constitutum: quia recognoscebat ecclesiam a canonicis tan-
quam proprietarijs, & pensionem soluebat. No. illud, is possi
det &c. In glo. 1. ibi: collegio, quia non confertur collegio iu
re tituli, quo casu loquuntur iura de quibus in prin. glo. sed
iure proprietatis, quod esse potest, etiam altero remanente
instituto, dicto. c. consultationē, & hoc casu non requiritur,
ꝙ quando fit donatio iure proprietatis vocetur institutus, de
rebus ecclesi. non alienan. clemen. si vna, quia non agitur de
eius præiudicio, vt hic, & ibi. Et in fine. Oppo. extra gloss. ibi,
concessisset, & ibi, confirmasset, videtur enim inculcatio, ꝙ
idem concesserit, & confirmauerit. sol. hoc tollitur per lite-
ram, quæ dicit, ꝙ confirmauit per rescriptum. idest, quod id
quod primo dederat verbo, per scripturam postea factam con
firmauit, & roborauit seu firmius reddidit. In gloss. 2. ibi: per
3 hoc, idest per pensionem, contra, quia † pensio non potest de
nouo imponi ecclesiæ. de censi. prohibemus, solu. immo po-
test ex causa, ut ibi. Item, non dicitur hic, quod fuerit de no-
uo imposita, & potest intelligi, quod erat antiqua, & solueba
tur archiepiscopo. ibi, traditæ possessionis, contra de fide in-
stru. inter, vbi pensio non probat possessionem, potest enim
esse, quod apparet alium possidere. ff. qui. modis vsusfru. amit.
l. pomponius, in prin. vbi tex. notabilis, vnde in præiudicium
4 possidentis † perceptio mercedis possessionem non probat,
secus si non apparet alium possidere: tunc enim ex hoc pro-
batur possessio quo ad percipiendum ff. de acquiren. posses. §
vniuersas, §. quod per colonum. vbi glo. singularis. & hoc tal
tem in præiudicium soluentis, de religio. domi. cum dilectus,
vbi glo. & sic in casu isto, cum canonici perciperent pensio-
nem de consensu archiepiscopi, ex hoc erat probata possessio
quantum ad soluentem dum vixit. Item quantum ad archie
piscopum qui consensit, immo donauit.

S V M M A R I V M.

1 *Agens possessorio super matrimonio, petitorium deduci t.*
2 *Delegatus super petitorio cognoscit de possessorio.*
3 *Rescriptum impetratum ab actore est commune reo.*
4 *Appellatur a iudice si negligit facere iustitiam.*
7 *Quis in iudicio esse potest partim per se, partim per procuratorem.*
6 *Spoliatio, in modum actionis proposita, debet prius terminari.*
7 *Agens de crimine contra spoliatum non auditur.*
8 *Possessorium circa eandem rem quare sit præiudiciale.*
9 *Violenti odium maius quale sit,*
10 *Rescriptum ab vno impetratum quando incipiat esse commune al-
teri.*
11 *Iurisdictio competens ex rescripto quando incipiat.*

EX conquæstione. Reputatur diffici-
le, & variè legitur,
sed secundum verum intellectum, h. d. si intenta
to petitorio super matrimonio carnali, super ea
dem re agit reus possessorio recuperandæ. post expeditur pos
sessorium, & est casus singularis hic, idem in matrimonio spi
rituali. de cau. pos. clemen. vna. primo ponitur querela. secun
1 do prouisio. ibi: ideoq; † No. ꝙ agens possessorio super matri
monio, deducit etiam petitorium. nam hæc mulier etiam di
cebat de matrimonio contracto. ad idem, s̄. ca. ex transmissa.
a No. ibi, remoto &c. de clausula appellatione remota a de hac
2 de appella vt debitis Not. quod delegatus super petitorio co
gnoscit de possessorio, vult enim hic, qđ delegati ad instantiā
mulieris super petitorio debuerunt audire mulierem petentē
restitui de hoc dic vt sup. titul. 1. pastoralis, in gl. 2 de seque-
3 stra. ca. 1. Nota. ex hoc, quod rescriptum † ab vno impetra-
tum efficitur commune: ita quod ēt reus potest vti. de mutu.
4 peti. c. 1. & 2. de hoc J. No. ibi negata, qđ appellatur † a iudice
si negligit facere iustitiam. pro hoc in Aut. ut differentes iudi-
ces, per totum, no. Bar. ff. de dāno infect. quāuis, posset tamen
hoc intelligi, quod negauerunt, non solū negligendo, sed im
5 mo expresse reiciēdo No. quod potest qs partim p se partim
per procuratorem in eadem causa esse in iudicio, qđ dic ut
de procuratoribus, si quem. lib. 6. & no. ibi, restitui faciatis, &
ibi, postmodum &c. casum singularem in quo possessorium
deductum a reo habet vim præiudicialis, ita quod prius ter-
minatur, quod dic ut inf. not. de clausula, fine canonico, &c.
de hoc in glos. In glosa, ibi, super eadem re, sicut erat hic.
quia respectu eiusdem matrimonij intentabatur petitorium
& pos-

A D D I T I O.

a De Clausula appellatione remota. Adde Bal. in l. 2. C. de app. non reci. Ang
in l. fin C. de ten. & interlo om. in L. ap. allegatione 121. in vlt. col.

& possessorium. de hoc plenius dic vt J. super eadem glo. ibi,
durante eodem iudicio, hoc intellige cum distinctione, an
reconueniat, an mutuo petat: quia primo casu ante litem cō-
testatam, vel in ipsa contestatione, & tunc vna sententiam ter-
minatur. Secundo casu auditur etiam post contestationē vs-
que ad conclusionem, sed habet locum regula, qui prior &c.
de ordi. cog. c. 2. vbi dixi, & de mu. peti. c. 1. hæc tamen fallunt
in casu huius c. quod dic vt J. super eadem gloss. Ibi, qui hoc
omisit, videtur sentire, ꝙ hæc mulier non debuisset audiri,
sed glos. debet intelligi in alijs causis quam in causa matri-
6 moniali. verum est quod proxime præcedit, ꝙ † spoliatio in
modum actionis proposita, debet prius terminari. glo. tamen
in hoc non persistit: sed aliter dicit vt sequitur ibi, sed hic
ideo. Et in fine vult dicere, ꝙ in c. pastoralis, vnus & idem in-
tentauit petitorium, & possessorium, & expeditur possesso-
rium, scilicet primo petitorium, & eo suspenso transiuit ad
possessorium. hic autem vnus petitorium, & alter possesso-
rium, & expeditur possessorium suspēso petitorio aduersarij,
sed tunc obstant iura allegata s. in glo. ad prin. ibi, sed videtur.
Ad quem colligitur vna sol. vsq; ibi, sed hic Ioan. alia ibi, sed
hic ideo; scilicet, ꝙ iura quæ dicūt, ꝙ de spoliatione debet op-
poni ante litem contest, procedunt nisi excipiens fuerit dili-
gens: ita, ꝙ per eum non steterit. secus si diligens, vt quia in-
stitit ante litem contesta. & postea appellauit. hoc tamen nō
procedit; quia permittendo litem contestari, intelligitur re-
nunciare exceptioni, de iudi. inter. vnde oportet hic intelligi,
ꝙ non per exceptionem, sed agendo deducebatur spoliatio.
quod etiam est consonum literæ, ibi, restitui postulabat, sed
tunc obstant alia iura quę allegat glo. ibi, sed videtur: quia nō
debuisset prius expediri possessorium, sed debuissent vna sen-
tentia terminari petitorium, & possessorium, si deducebatur
possessorium reconueniendo, si vero deducebantur mutuo
petendo fuit locus regulæ qui prior appellat. de regu. iur. lib.
6. solu colligi potest ex eo quod dicit glo. ibi; & ibi casus hu-
ius decretalis, vt dicatur hic speciale ꝙ super eadem re dedu-
citur petitorium, & possessorium, & hęc vera vt J. subiciam,
legitur autem, & aliter secundum Hostien. quod mulier ex-
cipiens de spoliatione egit, hæc diminat, quia non apparet, ꝙ
exceperit, vel secundum eum prædiscutitur possessorium: quia
vir erat suspectus in hoc ꝙ eiecerat vxorem, quod nihil est,
pro hoc tamen inducit Hostien. s. c. item cum quis, sed ibi lo-
7 quitur in criminali. † quia non auditur agens de crimine cō-
tra spoliatum, quod intellige vt J. cap. r. lib. 6. vel secundum
Hostien. restituitur mulier ante omnia. quæ solutio erat noto-
ria, quod non procedit: quia, si fuisset notoria, non mandasset
Papa si ita est. vera ergo lectura est, ꝙ hic deducitur spoliatio
agendo: nec refert an reconueniendo, an mutuo petendo, &
prædiscutitur possessorium, quia est præiudiciale petitorio,
cum circa eandem rem sit vtrunque, dest respectu eiusdem
coniugij. hunc intellectum sentit gl. 2. q. 2. ca. 1. & ibi per Ar-
chidia. & glo. de ordi. cog. c. ii. & hoc in matrimonio carnali,
& idem in spirituali: vt probatur de causa pos. clem. vna. & sic
summaui. Quæro circa hoc, quæ sit ratio prædictorum, quod
8 † possessorium circa eandem rem sit præiudiciale modo pre-
dicto, scribentes non dicunt, potest dici, ꝙ quia petitorium
trahit ad se possessorium, s. titu. 1. cum ecclesia & c. cum dile
ctus, debuit hoc induci, vt possessorium circa idem expedia-
tur vt habeat aliquem effectum dum discutitur petitorium,
nam si simul terminarentur, sententia esset sine effectu, & si
dicatur, quod immo cum effectu, propter fructus medij tem
poris: vt in c. cum ecclesia, vbi cassatur electio. 2. & J. vt ibi. dic
quod in matrimonio non possent æstimari isti fructus. item
quia posset dici, quod hoc cessat in causa beneficiali, in qua
poterit iste lucrari fructus præteritos: ideo dic, quod est alia
9 melior ratio. nam videtur † maius odium violenti, cum agit
petitorio circa illam rem in qua commisit violentiam, quā
si circa aliam, & siue istæ rationes subsint, siue aliæ, siue nullę,
sufficit ita scriptum esse. 6. q. 3. scriptum, & dicit Ioan. And.
quod raro, vel nunquam hoc practicabitur, nisi in causa ma-
trimoniali, quando petitur pronunciari. non tamen matri-
monium carnale, uel spirituale: alias enim conuentus petito-
rio, cum præsupponatur possidere. de iud. examinata. de exce.
c. penul. nō potest intentare possessorium, cum possideat. dic,
quod bene potest dari casus in quo conuentus petitorio agit
possessorio: vt quia fuit spoliatus lite pendente: sed tamen so
lum in causa matrimoniali locum habet quod dicitur hic, &
in dicta cle. vna. quod possit intentās possessorium suspende
re petitorium aduersarij, cum enim hoc sit contra regulam
reconuentionis, vel mutuæ petitionis prædictas, non debet
extendi. Ad exemplificandum autem dictam clem. subiicit
quod prædixi quando pendente iudicio petitorio actor spo-
liat reum. Aliud exemplum ponit Ioan. And. in Spec. de pe-
ti. & pos. §. ii. de quo hic scribo plenius in gl. ugna gl. in prin.
de illa clausula, hinc canonico. Et in fine quæro, quia dixi in
10 notabilibus, quod † rescriptum est commune, quando inci
piat esse commune. Inno. ponit duas opinions, vna quod a
die datæ: ita, quod potest reus cogere actorem ad exhibendū
rescriptum, ff. ad exiben. l. 3. §. 1. & 2. Alia opinio, quod a die
præsentationis: quia tunc incipit iurisdictio. de app. super
eo, & cap. ut debitus, & hanc secundam tenet Hosti. quando
rescriptum concernit causam priuatam, secus si publicam:
tunc enim procedit prima opi. de accusa. cum oporteat, vbi
sublato eo qui prosequitur inquisitionem iudex procedit:
nec attenditur persona impetrantis, & hæc est opinio com-
munis, ratio tamen assignata nō procedit in eo quod dicitur,
11 quod iurisdictio incipit a die præsentationis: quia immo a die
datæ, de rescri. pastoralis, in fi. ibi enim ante expressionem ex
primendorum sub clausula delegatus habet iurisdictionem,
licet non exercitium, ita ergo, & hic a die datæ habet iurisdi-
ctionem, non exercitium. sed dic saluando præmissam opi-
nionem, quod ante præsentationem non habet iurisdictionē
cum effectu: ideo rescriptum non est commune. immo pos-
set impetrans lacerare, & non vti, sed post vsum efficitur cō-
mune. argu. de fi. instru. §. perpetuus, sic dicimus libellum cō
munem: quia conuentus rei vendicatione potest assumere
onus probandi dominium: & si probabit, absoluetur. non
solum absoluetur, sed etiam pro eo pronunciabitur super
dominio. ff. de proba. circa. In hoc tamen instant scribentes:
sed hoc est verius.

SVMMARIVM.

1 *Detentor violentus ad qua teneatur.*
2 *Possessor in bona fides iudicijs, quomodo teneatur ad fructus, & ad quos, & nu. 3.*
4 *Legatæ rei dominium transit recta uia ad legatarium a die adita hæreditatis.*
5 *Creditor tenetur computare in sortem fructus etiam percipiendos.*

1 GRauis. † Violentus detentor cum fructibus
etiam qui percipi potuissent, restitue
re: damna resarcire: & de iniurijs satisfacere com
pellitur. Primo ponitur querela decisa. secundo
mandatum, ibi, mandamus. Tertio iudicum instructio, ibi:
prouisuri. In glo. no. ibi, certum. Quidam, vt refert Cyn. in il-
2 la l. dicunt, quod in † bonæfidei iudicijs possessor tenetur ad
fructus consumptos quatenus factus est locupletior, quod ꝓ
cedit in fructibus naturalibus, quos quis non facit suos, vt se-
quitur in gl. secus de industrialibus, quos bonæfidei possessor
facit suos, vt in glo. pro hoc quod nota. glo. institu. de rerum
diui. §. si quis a non domino. institu. de offic. iudi. §. 1. lucratur
enim possessor bonæfidei fructus industriales consumptos
pro cultura, & cura. dic, quod aliud in extātibus, quia, vt dici
tur in l. certum, talis bonæfidei possessor non facit suos cum
effectu, quia tenetur eos restituere, vt in eadem l. per quam
posset argui fructus sumpto argumento ab illo titulo de rei
vendi. vbi est illa l. vt sic dicatur, quod licet bonæfidei posses-
sor faciat suos, tamen commutabiliter: quia post lit. contest.
desinunt esse sui. hoc tamen nemo tenet, sed nec tangit, &
communiter dicitur, quod petuntur officio iudicis, quod te-
net glo. ff. de rei vend. ex diuerso, in prin. & probatur insti. de
offic. iudi. §. 1. si dicatur, quod c. ratione debet teneri ad con-
sumptos quatenus est locupletior. argu. ff. si cert. peta. si me.
vbi si de meo peruenit ad te, teneris restituere, quod quidam
videntur sequi: vt no. Cy. in l. certum, dic contra, quia ex quo
bonæfidei possessor consumpsit tempore quo non subiace-
bant restitutioni, nō est verum, quod aliquid de alieno perue
nerit ad ipsum, & si aliud diceretur, frustratoria videretur l.
dispositio, dicens, quod lucratur consumptos, ex quo non
cum effectu. quod nota. quia multi decipiuntur, & scriben-
3 tes non declarant, pro prædictis, quod † nō teneatur ad con-
sumptos, etiam si sit locupletior, est glo. in dicta l. ex diuerso
in prin. ibi ad eum peruenisse, contra, quod immo teneatur
etiam de percipiendis per dictam l. certum ad idem eo. titu. l.
dominum, ff. de legat. 1. apud Iul. §. 1. de rei vend. si nauis, in fin.
vbi hoc tenet glo. si possidet sine titulo, idem no. 12. q. 2. non
liceat. de offi. dele. cum causa. in fi. & in Spe. de fruct. & inter-
esse §. 1. fallit in quatuor casibus quos notat gl. ff. quod met.
causa, sed & partus & l. si fundum, in gl. C. de rei vend. in qui-
bus etiam si possidebat cum titulo, tenetur de percipiendis,
sed per Cy. in d. l. certum, dicunt, quod titulus no excusat ma
læfidei possessorem a percipiēdis, per dictam l. certum, & iura
prox. alleg. quæ indistincte loquuntur, communiter tamen in
telliguntur quando possidet sine titulo, & hoc præterquā ad
dicta L. apud Iul. §. 1. vbi gl. non facit præmissam distinctionē,
an cum

an cum titulo &c. secundum Dy. & Ray. ibi debet fieri. nā ibi
4 loquitur de fructibus rei legatæ, cuius † dominium trāsit ad
legatariom recta via ab adita hæreditate, ff de fur. a titio. ideo
habens qui retinuit tenetur etiam ad percipiendos, quia pos-
det sine titulo, sed hæc uidetur diuinario ibi. vnde potest te-
5 neri opini. Pe. & Cy. pro qua est, quia creditor tenetur in sor-
tem computare fructus etiam percipiendos, de pigno. eum
contra. & dic, vt ibi dico, & hoc uidetur uerius. Alia tamen
opinio communior, quam tenendo responde ad c. cum con
tra. ut ibi dico. Ibi, de uluris fruct. de materia glo. die plene in
Spec. præalle. ubi plenius distinguitur.

SVMMARIVM.

1 *Libellus cōtra ecclesiā concipitur nomine ecclesia non prælati.*
2 *Circunstantia vna quando sufficiat in expressione loci vel rei.*
3 *Conditio in spiritualibus apponitur.*
4 *Dominium per retentionem pensionis non probatur.*
5 *Expulsus a possessione potest recuperare repellendo vim vi.*
6 *Prælatus etiam sine capitulo agit pro ecclesia, & defendit.*
7 *Vocabula impropria ad uitandam contrarietatem.*
8 *Obedientia non promissa episcopo quando obliget quo ad successores.*
9 *Prior humiliatorum non potest promittere obedientiam pro se & fratribus, & quare.*
10 *Sacræ rei nemo est dominus.*
11 *Dominium quid sit.*
12 *Possessio quid sit.*
13 *Seruus potest tenere rem, non tamen possidere.*
14 *Possessio quotuplex est.*
15 *Carent es ratione & usu possidere non possunt.*
16 *Detentatio quid sit. & quomodo distignatur a possessione.*
17 *Possessio ciuilis, & naturalis quid sit.*
18 *Possessionem ingressus absente domino, non facit fructus suos.*
19 *Res mobilis per occupationem statim perditur a possidente.*
20 *§. qui ad nundinas, l. clam. possidere. de acqui. poss. declaratur.*
21 *Colonus si expellitur, quare dominus perdat etiam ciuilem quam tenebat per se.*
22 *Colonus tradendo quando non priuet dominum possessione.*
23 *Colono expulso quando domino competat imedictum unde ui.*
24 *Vim ui repellere quando liceat.*
25 *Debitorem fugientem capere liceat authoritate propria.*
26 *Represalias indicere ei licet qui potest mouere bellum iustum.*
27 *Bellum iustum quis regulariter moueat.*

OLim causam. Ei qui non possidet resti-
tutio denegatur, primo
ponitur commissio, secundo diffinitio, ibi, intelli
gentes, & ꝉ dicitur, ꝙ concluso in causa remise-
rit negociū ad papam. Nota, quod episcopus, & capitulum si-
mul conuenitur, ut in littera cōiuncta superscriptione, quod
1 intellige ut no. de rescrip. c. edoceri. No. ibi, † nomine terdo-
nensis ecclesiæ, quod libellus contra ecclesiam concipitur
nomine ecclesiæ, non prælati, de hoc de dilatio. c. 3. Nota ibi,
a magistrum, & fratres militiæ quod sufficit in libello a ex pri
mere nomen appellatiuum, de hoc de ordin. cogni. c. 2. Not.
2 ibi, domo caluentiæ, quod sufficit una † circunstantia in ex-
pressione loci seu rei. quod procedit qñ per illam sufficienter
certificamur de re. ita dicit glo. de hoc nomine gallopressus.
C. qui testa. fa. pos. l. hae consultissima. Idem de nomine quin
tauallis. de iureiurā. quintauallis, cum simi. de hoc per Barto
3 lum, ff. de condi. & demon. demonstratio. † No. quod in spiri
4 tualibus apponitur conditio. de hoc in glo. † No. quod per re
tentionem pensionis non probatur dominium, unde episco-
pus ultra retentionem pensionis etiam retinuit dominium,
pro hoc de re iudi. cum Bertoldus, de iure patr. præterea. No.
quod retinetur possessio per constitutū, sicut hic episcopus
per fratres, s̄. eo. cum uenissent. No. quod licet cōstitutus tra-
dat possessionem, non ex hoc constitutus perdit, & hoc si tra
dit sub conditione. ut hic. ergo a contrario. secus simpliciter.
de hoc s̄. No. quomodo appareat quando constitutus tradi-
dit alteri possessionem an non, ibi non inscius, & est tex. sin-
5 gularis ad id quod ꝉ. dico. † No. quod expulsus a possessione
potest recuperare repellendo uim ui. & ad hoc quotidie alle
gatur. No. in uer. procuratore. de forma sententiæ ferendæ in
procuratore. de hoc de electio. quærelam. no. in uer. cernen-
tes, ut in glo. ulti. In glo. 1. in fin. Oppo. extra glo. quod solus
6 episcopus debuerit conueniri, quia † prælatus etiam sine ca-
pitulo agit, & defendit pro ecclesia. de rescrip. edoceri. sol. qñ-
que prælatus experitur cū capitulo: quandoq; sine. quod dic
ut ibi. Oppo. quod magister militiæ non debuerit agere, sed
prælatus immediatus istius domi. de iudic. cum deputati. So.
contrarium procedit, cum agitur de iuribus particularibus
loci: secus si de statu seu subiectione: tunc enim experitur su
perior qui prætendit sibi subesse. de hoc hic prosequitur In-
no. & inter cætera dicit, quod licet superior possit experiri p
membris: tamen mortuo prælato immediate dicitur eccle-
sia uacare, dato quod ipse superior possit agere quod est sin-
gulare, pro hoc quod no. de elect. quia propter. in prin. In glo.
7 2. ibi, forma. no. glo. ꝙ uocabula impropriantur ad euitandā
contrarietatem, & in fine. Item secundum Innoc. episcopus
non opposuit conditionem rei spirituali, sed traditioni pos-
sessionis. Item, etiam si apposita fuisset in contractu, non ui-
tiaret, quia non est conditio symoniaca, sed meritoria, ut fiat
oratorium &c. Ex quo nihil applicatur episcopo, sicut licet
tradere aurum, ut fiat calix. & postquam est factus, in nullius
bonis est, insti. de rerum diui. §. nullius. de seruis non ordi. c.
2. sic dantur temporalia pro septimo & tricesimo. de testa. §.
si. facit de condi. app. c. 1. In glo. 3. in fin. Opp. in eo, quod isti
debebant promittere obediētiam episcopo & successoribus:
8 nam † ex quo promissa est episcopo, obligat etiam quo ad
successores. de iureiuran. ueritatis. solu. stanit contratio si pro
mittitur episcopo sub nomine dignitatis, & dic ut ibi, nec
hic dicit contrarium: obseruatur tamen, quod renouatur iu
ramentum in persona successoris, ad cautelam. Opp. quod
9 prior † humiliatorum non possit promittere obedientiam
pro se & fratribus. quia quis non iurat pro alio sine mandato
speciali. de iura. calum. c. si lib. 6 sol. sufficit ꝙ illi sciant, & nō
contradicant. C. de iurament. calum. l. 2. §. si autem dignitas,
& seq. & §. hoc etiam, nam cum intersit eorum, debent appel
lare si uolunt contradicere. de maio. & obedien. dilecti. Op-
po. in eo, ꝙ episcopus retinuit dominium loci: quia rei sacræ
10 nemo † dominus. insti. de rerum diui. §. nullius. sol. retinuit
quoad protectionem, vel quousque locus fiat sacer, vel etiā
postea quo ad ea de quibus hic. sicut etiam habet episcopus
episcopalia in ecclesiis. de offic. or di. conquerente. 10. q. 1. per
totum. In glos. 4. ibi contra humiliatos. Opp. ꝙ nihil potue-
runt tradere, cum tanquam religiosi nihil habeāt. 12. q. 1. no
lo: & c. non dicatis. Inno. stat contrario si humiliati renuntia
uerunt propriis, quasi velit, ꝙ poterant renunciasse, quod ꝓ-
cedit ab initio ordinis, quando non profitebātur religionem.
hodie secus, vel secundum Inno. si sint professi, potuerūt sin
gulariter se transferre ad religionem arctiorem, de reg. licet.
sed hoc non est ad propositum: nec agitur de hoc hic: sed dic
vt sup. quod met. causa, cum dilectus, & dic, ꝙ hic solum quæ
ritur, an potuerint, vel noluerint tradere possessionem, & vi-
detur hic, ꝙ potuissent si voluissent. gl. tamē dicit, ꝙ non præ-
iudicat hoc episcopo, quod dic vt in glo. seq. In glo. qua non
existente. hæc glo. videtur sentire, ꝙ ideo non fuit tradita pos
sessio: quia non existit conditio. & sic sentit secus si simplici-
ter tradidissent, cuius ɔ̄trium dr̄ in glo. præcedenti, ꝙ præiudi
cassent sibi, non epō, quod dic vt in gl. seq. & super ea. In gl. vt
scias, ibi, adhuc retineo possessionē, hoc simpliciter nō est ve-
rum: sed cum distinctione, de qua ꝉ. Pro cuius intellectu est
sciendum, ꝙ rerum quas habemus, triplex est modus hēndi.
b Primus modus est dominiū b. secundus dr̄ possessio. Tertius
11 detentatio. † Quæro circa hoc, quid est dominium, dic, ꝙ est
ius libere de aliqua re disponēdi per modos iuris non impro
batos. C. mandati, in re mandata, de sepu. de his, & hoc in reb.
corporalibus, incorporalium. n. non est proprie dominium.
ff. de vsufru. l. 4. in gl. pro hoc quod no. Innoc. s̄. c. in literis, de
actione, ꝙ in ea possessio nō distinguitur a modo. Quotuplex
autem sit dominium, no. s̄. de libel. obla. c. 2. est. n. dominium
proprie, item quasi dominium, quod non est proprie domi-
nium. sed ad eius instar. de hoc de re iud. abbate. li. 6. Item do-
minium proprie subdiuiditur: quia aliud directum: aliud vti-
le, primum habet dominus in re. secundum habet non domi
nus qui hēt ius in re in aliquo simile domino: puta emphiteo
12 ta, si ager vec. l. 1. † Quæro quid est possessio c. solu. multiplex
c diffinitur. ff. de acqui. pos. l. 1. in prin. & ibi gl. & Bart. & Cy. C.
de acqui. pos. licet, mihi placet diffinitio Io. quæ ponitur in d.
l. 1. ꝙ possessio est ius tenendi rem. & hanc tenet Dy. vt dicit
Cy. in l. licet. Opp. ad hoc, quia seruus † potest tenere rem. ff.
de acquiren. poss. ꝙ seruus, non tamen possidere, vt ibi. solut.
licet seruus teneat, non tamen habet ius tenendi, sed nude de
tentat: sicut asinus sellam: vt dicit glossa in l. quod seruus, per
hoc dic, quod licet Bar. in d. l. 1. diffiniat, quod possessio est ius
insistendi rei non prohibitę possideri. tamen non differt hoc
a pręmissa diffinitione, nam quod dicit, insistendi, non differt
a iure tenendi, nisi verbaliter, vnde dicta l. 1. in princip. ponit
hoc pro

ADDITIONES.

a In libello. Adde Fely. in c. cum accessissent. de constitu.
b Quid est dominium. Adde Bar. in l. si quis. in §. differentia. ff. de acquirend. possess. Bal. in l. proprietatis. C. de proba.
c Quid est possessio. Adde doct. in c. conquestus. de foro compet.

hoc pro eodem. Item quod addit Barto. non prohibitæ possideri, non est necessarium: quia si est prohibita possideri, nō acquiritur possession. de præscri. causam. Nos autem præsupponimus possessionem esse, & per præmissam diffinitionem compræhenduntur non tm̄ res corporales, sed incoporales, quæ licet nō proprie possideantur, in quasi possidentur. de foro compe. conquæstus, & hæc quasi possessio in omnibus habet effectum veræ possessionis, pro hoc quod no. Inn. de ele.
14 quærelam. † Quæro quotuplex est possessio. a Io. ꝙ duplex.
a naturalis, & ciuilis. Azo, & Placentinus, ꝙ vna. quod disputat Dy. in regula sine possessione, lib 6. vbi concludit cum Ioan. ꝙ hæc quæstio in iure non est necessaria. Idē iuris est, siue dicamus, ꝙ sit vna possessio in substantia, sed varietur per diuersas qualitates, scilicet, ciuilem, & naturalem: siue dicamus, ꝙ ciuilis, & naturalis sint specifice differentes, ita, ꝙ possessio ciuilis in substantia alia est a naturali, pro hoc facit quod no. de magistris. clemen. i. in gloss. per quam, quæ est singularis: tamen magis videtur iuri consonum, ꝙ sint, duæ species, licet possit dici omnis possessio naturalis, quia in acquirenda, & amittenda possessione requiritur actus naturalis. i. animus, & corpus, & hoc casu naturale accipitur pro eo, quod conuenit tantum animatis anima rationali, & vtentibus ratione, nam
15 † carentes ratione, vt bruta, & vsu rationis, vt furiosus, & dormiens, possidere non possunt. ff. de acquiren. pos. l. 1. §. furiosus similiter omnis possessio potest dici ciuilis: quia iure ciuili approbata, ff. de origi. iur. l. 1. in principio. de acquirend. pos. ꝙ seruus, in glo. in verbo. ciuiliter, hæc ergo vocabula, ciuilis, & naturalis, sunt inuenta causa significandi varios effectus, & dic, ꝙ proprie distinguntur: vt §. quod aliud possessio, & aliud detentio: quia possessio est ius: detentio factum, quod dic, vt
16 in sequentibus. † Quæro quid est detentio, dic quod est ipsa rei custodia. vt cum quis mittitur in possessionem causa custodiæ: vt lite non contesta. quoniam, §. in alijs, & dicimur detentare id quod est sub nostra custodia, etiam si simus absentes: vt tunc detento seu detineo libros qui sunt in meo studio tanquā sub mea custodia, & sub clauibus. Ex hoc, vt dixi, distinguitur detentatio a possessione: quia detentatio, est factum etiam sine iure, vt in exemplo præmisso de misso in possessionem causa custodiæ, qui non possidet, sed detentat, seu custodit; possessio autem est ius, quod variatur per varios effectus, ex quibus colliguntur duæ possessiones, seu duo vocabula possessionis, scilicet ciuilis, & naturalis, de quibus
17 in sequen. † Quæro quid est possessio ciuilis, & quid naturalis, dic, quod ciuilis dicitur ea quæ potest esse apta ad pariendum dominium, quod ab initio fuit in qualibet possessione, cum procedat illud, quodcunque calcauerit pes tuus, tuum efficitur, vnde dicitur in l. 1. ff. de acquiren. possessio. in prin. ꝙ dominium ex naturali possessione cepit, cuius vestigium. i. natura adhuc remanet in rebus liberis, quæ celo, & terra mari ve capiuntur, vt auibus: piscibus, & feris, & quod dicit naturali, concernit quod prædixi omnem possessionem dici naturalem, talis tamen est ciuilis. dicitur ergo ciuilis ea possessio per quam possumus vsucapere, etiam si non semper: vt quia possidet quis mala fide, dicitur tamen ciuilis: & quia potest producere effectus ciuiles respectu dominij acquirendi: vt si cessabit mala fides, pro hoc quod not. Dyn. in regula sine possessione. de regu. iur. libro 6 Barto: in dicta l. 1. naturalis est duplex. quædam quæ potest producere effectum ciuilem respectu alicuius iuris separati a dominio, vt possessio quam habet vsufructuarius, si possidet naturaliter, ff. de acquiren. pos. naturaliter, & per hanc potest præscribere ius vsusfructus C. de præscript. lon. tempo. l. vltima. in fin. Alia est naturalis quæ non potest talem effectum producere: sed habet solum effectum restitutionis, & retentionis, hanc dicit Barto. in dicta l. 1. de acquiren. pos. possessionem corporalem, sed tamen
18 etiam est naturalis, hanc habet qui ingressus † est possessionem me absente, talis enim non facit fructus suos, de hoc per Dyn. in regula sine possessione, de regu. iur. libr. 6. tamen si molestatur a tertio. idest non domino, vel non possidente, habet vti pos. ff. vti possi. l. 1. in fine, & si deijcitur, habet vnde vi. ff. de vi, & vi arma. l. 1. §. qui vi a me. & §. deijcitur, & l. colonus, de acquiren. possessi. l. clam. possidere, §. qui ad nundinas. per hæc infertur, quod si ingredior rem vacantem, & quæ ad neminem pertinet, acquiro dominium, & possessionem ciuilem, & naturalem, & detentationem. sed hoc intendo, & subest capacitas respectu mei, & respectu rei. Si autem ab alio est detenta, non possum acquirere id quod ille habet, nisi ille perdat: quia duo insolidum eandem rem possidere non possunt, de probatio. licet. Sed acquiro id quod ille non detentat. si ergo est absens, & possidebat per se, acquiro detentationem, & possessionem, quæ dicitur corporalis, vt in §. qui ad nundinas. absens enim non potest per suum corpus conseruare detentationem, vel corporalem possessionem cum tanto effectu, quod non possit per alium acquiri. sed per hoc absens non perdit naturalem, & ciuilem: nec ingressus acquirit nisi ille perdat: & ad illam retinendam sufficit animus. dicto. §. qui ad nundinas. nisi nimis abesset, ita, quod non sit in conspectu rei: tunc enim si habebat ciuilem, & naturalem, eam retinet, dicto. §. sed si quis possidet per alium, vt hic, si ille expellitur possidens principalis priuatur omni possessione quod plenius, J. cum glo. dico, sed cum scit, potest recuperare, vt hic. hæc ꝓsequere, vt ꝑ Azo. in summa. C. de aquirē. pos. per glo. & Barto. in dicta l. 1 de acquiren. posses. & secundum hoc intellige hanc glo. & procedunt prædicta in possessio-
19 ne rerum immobilium, secus † in possessione rei mobilis, de qua dicitur. J. in gl. quod cum quis eam occupat, possidēs statim perdit, quod procedit etiam si possidens ignorat de occupatione, l. si rem mobilem, alleg. in glo. & hoc est, quia realis possessio est vilis, vel abiecta. & sic facile perditur, dicta l. si rem. ibi, vel alij tradat. C. de acquiren. pos. l. si ibi ex facto coloni dominus non priuatur possessione. sol. multipliciter variatur intellectus illius l. communiter tamen concluditur secundum Io. ibi, quod aut colonus expellitur: aut recedit: aut moritur: si expellitur dominus, perdit omnem possessionē, vt hic in tex. & in gl. etiam ciuilem, quam tenet per se: etiam naturalem, quam tenet per colonum: & competit domino interdictum vnde vi, ff. de vi & vi arma. l. 1. §. si deijcitur, & §. quod si seruus, & in hoc vera est hæc glo. in eo, quod distinguit, an quis possideat per se, an per alium: quia cum per se, si ceralius ingrediatur, non acquirit ciuilem quam habet absens: vt in §. qui ad nundinas, sed naturalem sic, quam ille perdidit se absentando ex conspectu. rei, dicitur autem esse in cōspectu, etiam si distet per 10. miliaria, vt no. ff. de acqui. pos. l. 1. & l. 2. & dic quod dicitur in conspectu quādo non tantum distat, quin inde possit res conspici, & discerni. nam etiam nō ingrediendo possessionem possum eam acquirere. vt si venditor de possessione tua mihi ostendit prædium quod vendidit, & quantum in se est possessionem tradidit, dicor acquisiuisse possessionem animo & corpore mediante sensu visus, ff. de acqui. pos. quod meo. §. si venditorem, & hoc quoad possessionem acquisitam a venditore qui tradit possessionē: sed ad acquirendam possessionem vacantē requiritur ingressus, ff. de acqui. pos. l. 3. §. neratius, no. gl. in §. si vēditorē. & so
20 † §. qui ad nundinas, loquitur de eo qui recessit a conspectu rei: quo casu si habet ciuilem, & naturalem, perdit naturalē, & vacat donec alius ingreditur, & retinet ciuilem, & hāc nō acqrit ingressus ignorante absente: sed si absens habebat solā naturalem, recedendo a conspectu rei, eam non perdit, & sic naturalis quæ habetur sola, æquiparatur ciuili quo ad eam re-
21 tinendam, & in eo quod dixi, ꝙ si colonus expellitur, dominus perdit etiam ciuilem quā tenebat per se. ratio est quia colonus in hoc representat personam domini. secus autē si expellitur dominus, & non colonus: quia tunc dominus non priuatur possessione. ff de vi, & vi arma. l. 1. §. non autem, pōt tñ dominus mortuo colono omnē possessionē alij tradere, dicto, §. ubi casus, cum gl. singulari. Si vero colonus tradit possessione, adhuc dominus ꝑdit, & in hoc vera est gl. ibi expellitur: vel alij tradat. vbi æqparat hæc duo, & hoc nisi colonus ꝑdat. i. intidictirei agat. ut dicta l. fina. quod tamē dic vt in sequenti membro. Si autem colonus recedit: aut si animo perdendi possessionem, dominus perdit naturalem, sed retinet ciuilē. ff. de acquiren. pol. si de eo. §. 1. quod dic per Barto. ff. de acquirē. pol. l. peregre. §. quibus. vt statim infra. sed Pe. vt refert Cy. in dicta l. si. dicit idem quando tradit, sicut quādo perdit propter identitatem rationis, ne propter defectum coloni ꝑiudicetur domino, quia in hoc prouidere voluit illa lex. & hoc placet bar. de saliceto ibi. sed opinio Io. quæ ponitur ibi, in glo. & quam prædixi, vt fiat distinctio an tradat, vel perdat, communior. & eam tenet ibi Iac. Bu. & Ange. de perusio. & tunc, licet factum coloni, quando tradit, præiudicet domino, qa perit possessionē: sibi tamen succurritur vt habeat condictionem ex illa l. si. ad recuperandam possessionem: quia nec potest proprie dici spoliatus, vt competat vnde vi, cum non interuenerit violentia. hæc tamen litera videtur velle quod dicatur intercessisse violentia: & quod potest repelli incontinenti: quia recipiens potuit suspicari dominum possessionis non permissurum. & hoc placet eo casu quo īgressus scit possessionē ad aliū ꝑtinere. vt hic ē tex. singularis: ibi, ad quos ipsā possessionē nouerat ꝑtinere. dic ergo, ꝙ si colonꝰ tradit ei q scit possessionē ad aliu ꝑtinere, dñs nō ꝑdit ciuilē. arg. d. l. fina. ne factū coloni ꝑiudicet domino. & per hanc literam, quę permittit domino repellere vim vi, statim cū hoc scit, ꝙ nō permitteretur si perdidisset omnem possessionem: quia hoc esset dicere sibi ius. contra l. si quis in tantum. nisi hoc faceret

ADDITIO.

a Quotuplex, est possessio. Adde Bal. in c. si quis si de feu. fu. cōtro. in vsi. feudo.

ret statim a die deiectionis, non a die sententiæ. pro hoc facit
22 quod no.glos. 12.q.2.quisquis,dicens ꝙ †colonus tradendo a
a non priuat dominū possessione. quam intellige modo præ-
dicto,quando tradit ei, qui scit de possessione alterius. Sed si
is, cui tradit, nescit possessionem ad alium pertinere, potest
teneri opi. Io. quod dominus perdat omnem possessionē. &
hæc erit notabilis limitatio ad dictam l. fi. & ibi no.& est no-
ua.& ratio diuersitatis potest esse: quia quando ingressus scit
de possessione alterius odiosus est ꝙ factum coloni præiudi-
cet domino, quam quando ille ignorat. Item in casu in quo
colonus recedit animo deferendi quod dixi dominum per-
dere naturalem, verum est si ab alio occupatur: alias non.di-
cto §.q ad nundinas.& l.3.§.si seruus.& l.si de eo.§.1.& l.pere
gre.§.quibus.de acquiren.possessio. Si autem recedit nō ani-
mo deferendi,dominus per eum tenet naturalem: nec inter-
rumpitur vsucapio.ff.de acquirend.possessio.si colonus.& in
dubio præsumitur quod non animo deferendi,quia non præ
sumitur dolus.ff.de probat.quotiens.§.qui dolo.de renun.ca.
2.Si vero colonus moritur,dominus perdit naturalem:sed re
tinet ciuilem,nisi sit negligens in adipiscendo naturalem:sed
si est negligens,perdit etiam ciuilem. dicta l.si de eo. §.1.& in
23 eo quod dixi,si colonus†expellitur,domino competit inter
dictum vnde vi: hoc ꝓcedit,nisi colonus prius interuertisset
possessionem tenendo pro se:quia tunc interdictum vnde vi
competit ipsi colono contra spoliantem.ff.de vi & vi arma.l.
colonus.dominus tamē cum scit de interuersione potest re-
pellere vim vi.vt hic.& prædicta procedunt, quantum ad hāc
literam, si isti tradidissent possessionem sine conditione. sed
quia tradiderunt sub conditione, nullam possessionem tran-
stulerunt. ideo licuit episcopo & capitulo repellere vim vi:
sed etiam si sine conditione tradidissent hoc licuisset, secun-
dum prædicta. In glos. vlti.ibi,inciderunt in sententiam.hoc
procedit si intulerunt violentiam personis. alias secus. & in
hoc quando liceat repellere vim vi,ob. Innocen.& inter cæ-
24 tera dicit,† ꝙ si quis nō potest b habere rem suam, potest au
b ferre æquiualentem authoritate superioris, quod est singula
re,& quotidie allegatur.& dic,ꝙ si non posset superior com-
mode adiri,hoc licebit etiam authoritate propria. id enī fieri
non potest quod commode non potest.de iureiurā. breui.&
in defectum iustitiæ redimus ad ius naturale. vt no.gloss.pri-
c ma dicens ius gen.& in defectum iustitiæ c potest quis ꝓpria
authoritate rem suam auferre ab obtinente, dummodo au-
ferrat taliter quod non surgat inde scandalum. pro hoc,quia
25 licet † capere propria authoritate d debitorem fugientem.
d C.de decurio.l.generali.lib.10.vbi gloss. ff. quæ in frau.credi.
l.ait prætor.§.si debitorem.dixi de iud.cum non ab homine,
& quod fortius est,potest etiam quis auferre rem æquiualen
tem.& hinc surgit, quod dicitur de pignorationibus seu re-
presalijs.de quibus de iniurijs.c.1.lib.6 & per Bar. in tractatu
26 represaliarum.vt dicatur, †ꝙ ei licet indicere represalias,qui
e potest mouere bellum e iustum.& quis possit mouere,prose
quitur Innocentius.& dicit, quod aut mouetur ad defensio-
nem rei, aut personæ. & cuilibet licet in ipso actu nec expe-
dit quod expectet prius percuti: licet aliqui contra. de hoc,
C. vnde vi.l.1. ff. ad l.Aquiliam. scientiam. §.qui cum aliter.
de homici.cle.si furiosus.aut ad defensionem rerum,& licet
etiam non in ipso actu,dummodo incontinenti. vt hic.& di
citur incontinenti arbitrio iudicis.ar.de offi.deleg. de causis.
pro hoc de homici.significasti.& quod ibi no.in gloss.vlti.Si
27 vero ad impugnandum †; regulariter bellū iustum mouet
solus princeps,vel alius qui sit loco principis.arg.qui filij sint
legi.per venerabilem.& hoc quoad effectum vt capti efficiā
f tur serui, & bona efficiantur capientium. f ff. de capti.non du
bito.& l.hostes.& hæc plenius dic,vt hic scribitur.

ADDITIONES.

a Colonus tradendo. Adde l.vlt C de acquiren.possessio.
b Si quis non potest. Adde Innoc.in c.2. de consuetu.
c Et in defectum iustitiæ Adde Abb.in c.1.de iud.in 27.col.Phil.in c.quoniā. in 3.col.de symo.idem Fely.in c præterea.el 3.in vlt col.co.titu.
d Capere propria authoritate. Adde Bar.in l.capite quinto. ff. ad legem Iuliā. de adult.Bal.in auth.immo.C.de act.& oblig.
e Qui potest mouere bellum. Adde 23.q.2 per totum.Innoc.in ca.sicut. de iureiuran.Hostien in summa. tit. de treu & pac.in §.quid sit bellum.per Math.si.in tracta de bello.Ioan.de Lig.in tract. de pugna. Sanctus Thom. 2.2. quæst.40 articu.1.
f Et bona efficiantur capientium Adde glo.23.q 5.ca.dicat. glo.summæ. 23.q. 7 glo & Bart in l.si quid in bello & in l.hostes.& in l si ff. de captu. Hostien. in c.quod super his.de voto.& diffuse per Host.in summa.titulo de poen. in §.quibus ver quid de rapina.& ver.sequen.

SVMMARIVM.

1 *Dominus qui possidet per colonum,si expellitur,non perdit possessionē.*
2 *Sedes apostolica quomodo dicatur non posse dispensare.*
3 *Materfamilias non potest realiter cogi.*
4 *Coniux potest sequestrari in loco tuto, & potest cogi realiter vt cohabitet coniugi.*
5 *Iudex ecclesiasticus pro exe cutione potest inuocare brachium seculare.*
6 *Lex prima.C.de of.diuers.iud.declaratur.*
7 *Cap.1 .de iudic.declaratur.*

Literas tuas. Si contra petētem restitutionem coniugis opponitur cōsanguinitas prohibita,& probationes sunt paratę recepto iuramento de malicia, fiet restitutio,præ
terquam ad thorum:si nō sunt promptæ,fit plena restitutio,
nisi constet de nimia viri sæuitia.Communis diuisio.Secun-
da sane.& ibi , ponit triplicem opinionem. Tertio prosequitē
solutionē ibi , propterea.ibi, ædificat ad gehennam.i. facit se
membrum diaboli, & recedit a Christo, & vt dicitur ibi ha-
bent domos sicut & hic.notabilia sunt in glos.In gl. 3.ibi,sed
contra credo. No.glo.quia singulares.& idem no.gloss. de di-
uor.significasti.& ad id quod dicit gl.in contrarium:quia iste
non possit petere se restitui tanquam non spoliatus,nisi per
se.patet sol.glo.quia etiam per mulierem spoliatur eoipso ꝙ
eam repetit,& ipsa nō vult reuerti,in quo posset instari: quia
ex quo seipsum spoliauit,nō potest amplius spoliari.dic quod
per eiectionem vxoris maritus non ex toto se spoliat. retinet
enim possessionem per ipsam mulierem,quæ non volunta-
rie recessit,quam tunc demum perdidit cum eam repetit, &
ipsa non vult reuerti. pro hoc quod dixi in simili sup.c.proxi.
1 quia † si dominus,qui possidet per colonum,expellitur, non
perdit possessionem:quia repetit per colonum: pro hoc etiā,
quia possessio matrimonij est reciproca: quia q possidet pos-
sidetur sup.e.ea transmissa.in glo. & ideo quando maritus eij
cit vxorem, non dicitur ipse spoliatus,ea quo ipsa non inten-
dit spoliare:sed ipsa est spoliata,& sibi competit restitutio su-
pra c.ea conquestione.sed quando maritus eam repetit,& ip
sa non vult reuerti,tunc dicitur maritus spoliari, & sibi com
petit restitutio.& sic procedit glossa.In gloss. e. ibi,in seculo.
hoc intellige cum distinctione de qua de conuer. coniuga.ex
parte. In gloss. 1.ibi,cum ad monasterium.ibi notatur cōtra-
2 rium:& illud verius.ibi ꝓprie ponitur , hęc vera: qa † ex quo
sedes apostolica dispensare non consueuit id quod hactenus
non exercuit,communiter dicitur non posse, nisi cum maxi
ma deliberatione.de conuer.coniu. ex publico.vbi no. sed cū
a deliberatione ex magna causa, etiam contra ius diuinum a po
test ecclesia dispensare,seu Papa.notatur in regula actus legi-
timi.in quæstione.& in regula semel Deo. in quæstione. lib.
6.dico qui filii sint legitimi.per venerabilem.in principio. In
glo.penulti.in fi.Quæro,si non timet censuram & nullo mo
do vult cohabitare, an possit aliter cogi , vt procedat quæstio
tam in viro quam in muliere.de qua videtur quod non pos-
sit præcise cogi intantum quod trahatur inuita de domo &
3 ducatur ad virum: †quia materfamil.non potest realiter co-
gi.C.de offi.diuerso.iudi.l.prima.de iudi.capitulo primo. lib.
sexto.in textu.& glo.quæ dicit,quod etiam ordinarius nō ci-
tat personaliter,nisi in certis casibus.contrarium consului:qa
communiter dicitur , quod ordinarius potest præcise & rea-
liter cogere.C.quomodo & quando iud.lege. cōsentaneum.
4 Item, sicut coniux † sequestratur in loco tuto , supra eodem.
capitulo,ex transmissa.de sponsa.cum locum.& hic in glossa
vltima,ita potest cogi realiter vt cohabitet cōiugi.nam si agi
tur criminaliter,cogitur reus,etiam mulier, personaliter cō-
parere.dicto capitulo primo.de iud.ita ergo,& hoc casu,quia
secundum Innocentium infra capitulo proximo. vir agit cō
dictione ex canone contra vxorem pro obligatione persona-
li surgente ex matrimonio.quod est notandum. Item † pro
b executione potest ecclesiasticus iudex b inuocare brachium
seculare.de officio ordinarij.capitulo primo.ergo si coniunx
per censuram non inducitur ad cohabitandum coniugi,po-
test ecclesiasticus iudex vel per suam familiam: vel per inuo-
cationē brachij secularis realiter cogere. quamuis enim hic
dicatur de censura ecclesiastica, non tollitur aliud remediū,
& de-

ADDITIONES.

a Etiam contra ius diuinum. Adde glo.in c non est & ibi docto. de voto.Inn. in c.2.de renun. Ioan.And.in c.de multa.de præb.Io. de Ana in c.3. de simo. Abb.in c.cum venissent.in 5 col.de iudi.in c.significasti de elec.in dif.3 u inci. episcopus,& quidam rector Parmensis inuenies in istis locis , quod si probatur dispensationem fuisse sine causa in his quę sunt de iure diuino,dispensatio non tenet,etiam in foro contentioso.& idem tenet Pet.de Anch.consi. 303.incip.mi legibus & canonibus.si vero exprimitur causa,quę reuera nō docetur falsa,& tamen est falsa, ille non est tutus quo ad Deum vt est text.in c.manet.24 quæst 1 & in cap.sententiam.35.quæstio. nona.& tunc dispensatus peccat vt in dictis locis.& dicit Ricar.in 4.sent distin.37 quæst.9.a 1 cu. 1.in fi. quod vbi non est causa dispensandi rationabilis,non est dispensatio: sed dissipatio.& alle.S.Bernar.in lib.de consideratione ad Eugenium Papā. idem tenet.S.Tho.2.2.q.88.artic.vlti.
b Potest ecclesiasticus iudex. Adde Oldra.consi.89.incip.episcopus inuocat.

& debet iudex eligere id quod sit efficacius. vt lite non cōte-
stata. quoniam. in fine. pro hoc facit quod dico de frigidis. ca-
6 pitulo finali. quæstione sexta. Ad legem primam † de offic. di
uersorum iudicum. dic, quod loquitur quando agitur ciuili-
ter, & in casibus in quibus sufficit comparere per procurato-
rem. & in quibus potest aduersario aliter succurri quam per
7 captionem personæ. Ad capitulū primum. de iudicijs †. dic
non esse verum quod ordinarius non possit realiter citare: qa
immo potest. d. l. consentaneum. nec illud capitulum contra-
dicit, immo permittit, cum dicit ordinarium hoc posse quā-
do subest alia iuris necessitas. nec procedit quod ibi dicit Ho.
. quod vltra casus ibi expressos alius non occurit, secundum p̄
dicta. In glossa vltima in fi. Quæro de intellectu literæ ibi, alio
quin, Innocētius exponit, idest si est homo rectus & simplex
& timens Deum: tunc enim fit restitutio, etiam si probatio-
nes sint promptę. dic alioquin, idest si vir est tantum seuerus
q̄ non possit mulieri prouideri per cautionē, vt sit sensus, q̄, si
est seuerus, procedit præmissa distinctio, an probationes sint prō-
ptæ vel non commode dicātur promptæ. dic, vt no. de appel.
interposita. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Minor in matrimonio habet personam standi in iudicio.*
2 *Coniugis traductio non probat matrimonium.*
3 *Consensus sine verbis in matrimonio est sufficiens.*
4 *Possessorium in causa matrimonij habet causam mixtam.*
5 *Actio præiudicialis vocatur exceptio.*
6 *Minor in spiritualibus non potest petere se restitui.*
7 *Seruus quomodo audiatur pro possessione domini tributa.*
8 *Coniugis restitutionem petenti an sufficiat fuisse in possessione, licet nō probet de coniugio.*
9 *Sponsa etiam de præsenti potest libere recedere à sponso, & ingredi religionem.*
10 *Petens canonicatum an restituatur nisi doceat se institutum ab habente authoritatem.*
11 *Petens restitui ad beneficium quid petat.*
12 *Petens restitui ad beneficium, ad quid non teneatur.*
13 *Spolianti non debet dari terminus ad probandum de carentia tituli.*

EX parte M. Petens restitutionem coniu-
gis habet probare coniugiū:
& cū hoc possessionem & deiectionem. Primo,
quærela. Secūdo, datio iudicis. ibi, quia igitur. No.
cautelam nolentis alteri nubere, vt petat licentiam ab episco
po, quod est vtile, vt declaretur non facta, forte non inueniret
1 cum quo cōtraheret. † Nota, q̄ in matrimonio minor habet
personam standi in iudicio. idem in alijs spiritualibus. qđ dic
vt in di. capi. finali. lib. 6. Nota ibi, prius, q̄ possessorium recu-
perandę in causa matrimoniali deductum etiam a reo habet
naturam præiudicialis, vt prius terminetur. quod facit ad capi
tulum ex conquæstione. supra eodem. Nota ibi, nullo iuris
seu possessionis commodo, quod contra petētem restitui ob
stat exceptio, q̄ non possidet. ad idem supra eodem. capitulo
2 tertio. Not. q̄ traductio coniugis non probat matrimonium.
3 † Nota ibi, sponsalia vel consensus. pro eo quod dico de spon
a salibus. tuę. q̄ ad matrimonium sufficit consensus a sine ver-
bis. probat hæc alternatiua. vt quod dicitur sponsalia, concer
4 nat matrimoniū verbis contractū. † Nota, q̄ possessorium in
causa matrimonij habet causam mixtam, scilicet cum titu-
lo; quia oportet probari de cōiugio. vt hic. & sup. eodem, ex
5 trāsmissa. † Nota ibi, exceptionib. quod actio præiudicialis ēt
vocatur exceptio. nam hic non excipiebatur de spoliatione,
sed petebatur restitutio. & tamen in effectu dicitur exceptio:
quia petebat prius expediri. ad idem sup. c. proxi. & in c. prete-
rea, ibi, q̄ talis obiectio. In glo. sic patet: ibi, non impedit ma-
trimonium. hæc ratio est sufficiens quantum ad exemplum
6 positū in gl. non indistincte. sentit tamen glo. indistincte, † q̄
in spiritualibus non potest minor petere se restitui. & idem
not. glo. ff. de min. ait prætor. in principio. pro hoc facit quod
sequitur in glo. ibi, ad hoc dicas. glo. in hoc stat, q̄ minor qui
renunciauit beneficio, potest petere se restitui, nisi agatur de
alterius præiudicio, vt quia beneficium est alteri collatum. p̄
hoc facit quod no. de rescript. quamuis. lib. 6. Hostien. dicit ꝯ-
siderandum quid expediat ecclesiæ, non personæ. de electio.
in causis. ne sede vacante. capitulo primo. quod tenet Archi.
15. q. 3. certis. Item, q̄ ad eius instantiam non auditur. ad instā
tiam ecclesiæ sic. sta cum glo. q̄ post collationem alteri factā
nō fiet restitutio per inferiorem a Papa. immo posset dici, q̄
etiam si non est alteri collatū, adhuc idem. restitutiones enim
minorum sunt inuentę ne fraudētur in eorum patrimonio;
hoc autem casu petens beneficium certat de lucro. de præbē.
cludum. ad finem. li. 6. vbi tex. singu. de hoc. de regula. cū vno.
vbi Innocen. Vincen. tenet contrarium. sed primum verius.

In gloss. ante pe. ibi, rerum ecclesiarum. immo nullarum, vt
non sit capax bonorum, cum omnia sua sint confiscata, de hę
reti. cum secundum. libro sexto. Ibi, domini, absentis. & tunc
formabit libellum nomine domini, & cauebit quod domi-
nus habebit ratum, non autem de iudicato soluendo. quod
dic, vt nota. C. si per vim vel alio modo l. vltima, quomodo
7 autem † auditur seruus pro possessione domini tributa. dic vt
nota. de appel. cum teneamur. Ibi. §. deijcitur. & tunc restitui-
tur in possessionem naturalem quam habuit: licet nō possit
restitui ad ciuilem quam habere non potuit. sic loquitur ff.
de donationib. inter virum & vxorem. l. eum qui. dic etiam,
q̄ mulier non possidet donata a viro in effectu: quia donatio
non tenet. tamen verè possidet. de hoc in dicto §. deijcitur. &
8 in fi. Oppo. † quod sufficiat petenti restitutionem coniugis
fuisse in possessione, etiam si non doceat de coniugio. sup. eo-
dem. in literis. Solu. facit in possessorio super coniugio: quia
non potest haberi possessio hominis liberi. vt dicit glo. supra
eo. ex transmissa. ad inferendum ergo capacitatem possessio
nis oportet docere de coniugio. vt hic, & ibi. & in hoc Inno.
recitat opiniones, tādem dicens quod petens restitutionem
coniugis debet probare aliquod genus sponsaliorum inter-
uenisse, & matrimoniū cōsummatū, qa si non interuenit cō
summatio, licet spōsa possit peti officio iudicis: vel vēdicari,
quo casu admittetur exceptio concernens titulum puta nul-
litatem coniugij. de ord. cog. c. 1. non tamen potest peti resti-
9 tutio: quia petens nō habuit possessionem coniugij. † potuit
b enim sponsa etiam de præsenti b libere recedere ingrediēdo
religionem. de conuer. coniug. ex publico. & si erat sponsa de
futuro, fortius potuit recedere, cum nulli casus occurrant ex
quibus sponsalia de futuro soluuntur. de iureiurando. quem-
admodum. & hoc signa. Ex hoc infertur, quod pro sponsa nō
potest peti restitutio: pro hoc facit, quia ad inferendā posses-
sionem debet doceri de actibus appropriatis illi actui: ita q̄ al
teri non conueniant. nam actus appropriati dant cognoscere
verum esse rei. arg. ff. de acquiren. hæredi. pro hærede. §. Papi-
nianus. quod nota. & ideo etiam si aliquis aliquam tractauit
vt coniugem, & ab eo recedit, non potest petere restitui tan-
quam coniugem, nisi docto de coniugio. pro hoc facit secun
dum Innocen. quia in matrimonio nullus actus possessionis
interuenit, qui non posit competere adulteris, qui sæpe tra-
ctant se vt coniuges: nec in dubio præsumuntur coniuges. 30.
quæst. j. nostrates. secus dicit Innocen. in canonicatu, in quo
interueniunt actus qui nō competunt alijs quam canonicis:
vt quia tanquam canonicus habet vocem in capitulo. quod
plenius statim dicam. Ex his etiam infert Innocen. quod si pe
titur restitutio cōcubinę, debet libellus lacerari, quod signa,
pro hoc, quia non est possessio legitima: nec possessio, cū nō
posit liber homo possideri, vt p̄dixi. & maxime. cū infertur
peccatū. & idē dico gn̄aliter, q̄ncunq; apparet de incapacitate
petentis restitutionē. vt in hæretico, & laico petēte decimas,
&c. vt in glo. Opp. ad id quod dixi de canonicatu. de nota. per
10 Inn. in d. c. literis, vbi dicit, † q̄ petens non restituitur nisi do-
ceat se institutum ab habente authoritatem. Soluit Innocen.
q̄ illa glo. non est vera, sed verius quod prædixi. Oppo. ad hoc
de fil. presby. constitutus. sol. vt dixi in c. in literis. & dum es-
sem scholaris, & quidam doctor Bonon. repeteret c. fi. de or.
cogni. socius meus optimus dominus quondam Baptista cō
cius cum eo cuncta communicans dicit eandem studui in
canonibus primam & postremam habui. nam vna die cepi-
mus, vna etiam præsentati fuimus pro examinatione domi-
no Io. de Lig. licet ipse me præuenerit in meliore sortem, ipse
igitur opposuit de dicto capitulo constitutus. de doctor resp̄ō
dit, q̄ ibi agebatur petitoro & possessorio. quod no procedit.
per notata hic, cum ergo replicasset socius meus. & etego, qđ
hoc nō procedebat: qa ibi ꝯcludit solū in possessorio. doctor,
quia non potuit se defendere, postea reperijt capitulū ꝯstitu-
tus. & posuit ꝯclusionem, q̄ petens restitui ad beneficiū, resti-
tuitur docto de sola possessione. opposui, quia beneficiū non
est nisi titulus. regula. 1. libro 6. ergo petens restitui ad benefi
cū petit restitui ad titulū: Cū ergo nō possit possedisse titulū,
quē nō habet. arg. de despon impu. ad dissoluendū opus est q̄
11 doceat de titu. super hoc doctor fuit inuolutus. dic, q̄ † petēs
restitui ad beneficium, petit restitui nō ad titulū, sed ad com-
modum beneficij, vt posit administrare vt beneficiatus. &
huius administrationis est capax sine titulo. Quātum autem
ad dubium, Ioan. And. in Specu. eo. tit. in prin. dicit, q̄ si quis
petit restitui ad canonicatum, seu ad actus canonicales, suffi-
cit

ADDITIONES.

a Sufficit consensus. Adde capitulum cum locum. de sponsalibus. & in cap. sufficiat, vigesimaseptima. q. 2.
b Sponsa etiam de præsenti. Adde doct. in c. licet. de regu.

cir docere de quasi possessione & deiectione. ita intelligatur
gl. Innocen. hic. sed si petit restitui ad beneficium in genere,
non ad singulas possessiones, opus est quod non doceat de ti-
tulo, vt in capitulo, literis. sed qđ doceat se ingressum autho-
ritate legitimi superioris. sic loquitur gl. Innocen. in c. in lite-
ris: Io. de lign. contra in primo membro: quia canonicatus ē
titulus beneficij: vnde non refert an ad beneficium, an ad ca-
nonicatum petatur restitutio. puto quod Ioan. Andr. habuit
hanc mentem: quia canonicatus non est totale beneficium.
Ideo petens restitui ad canonicatum comparatur petenti se
restitui ad aliqua singularia iura beneficij, puta ad possessio-
nem decimandi vel inferendi. ideo sufficiat possessio. sed quā
do ad totum beneficium: quia tunc præsumptio est, quod nō
possit habere nisi sit institutus, teneatur docere de institutio-
ne. pro hoc est quod notat Specu. de teste. §. nunc vidēdū ver.
sed pone. vbi dicit, quod in beneficijs ecclesiasticis non fit re-
stitutio, nisi doceatur de canonica institutione, per §. patet. 3.
quæstione prima. & vt dicit ibi Specu. fit talis probatio ad iu-
stificandam possessionem. pro hoc facit quod notatur de cā
possess. cle. vna. in glo. vlti. quæ est not. & dicit, ꝙ aliud est quæ
rere, an petens restitui ad beneficium habeat docere de titu-
lo. aliud quærere, an sit opus iustificare possessionem ex ti-
tulo, vbi natura possessorij hoc requirit, & tunc dicendum ꝙ
sic. pro hoc facit ista litera comparādo matrimonium carna-
le & spirituale. fertur Io. Calde. in scholis dixisse, quod petens
12 † restitui ad beneficium non tenetur ad instantiam aduersa-
rij docere de titulo: sed superior de hoc potest se informare
ex officio. & si inuenit eum carere titulo, non restituet. hoc ēt
dicit Bertrandus in dicta clementina vna. Oppo. ad hoc de di
cto capitulo ī literis. vbi etiam prædo restituitur ad beneficiū.
sol. vt ibi, & videtur dicendum per illud cap. quod non requi-
ritur quod doceat de titulo, immo nec quod iustificet posses
sionem, & quod nec ex officio iudex possit se īformare: quia
in hoc suppletur de facto, contra id de postu. bonæ, el 1. sed si
constat de spoliatione, tenetur restituere, vt ibi, nisi cōstet de
carentia tituli: quia tunc non restituet. dicto capitulo consti-
tutus. ꝙ plenius dixi in capitulo, in literis. Ex hoc dic, ꝙ nō de
bet dari terminus spolianti ad probandum de carentia tituli,
sed postq̄ iudex restituerit, poterit ex officio, si est ordinarius
cognoscere de nullitate tituli. & sic denegabit restitutionem
cum effectu. & secundum hoc potest procedere opinio Cal.
& Bertrand. pro hoc de electionibus, cum nobis. de hoc ple-
nius dico supra. c. ex conquæstione. & repetitione in vltimo
contrario. eo autem casu quo obstat exceptio carentiæ tituli,
vt in matrimonio carnali, dic quod habet vim peremptorij,
secundum Cal. quia concernit principale, de litis contestatio
ne. capi. primo. li. 6. Ex hoc vide differentiam inter matrimo-
nium carnale & spirituale quo ad petēdum restitutionē. aliæ
differentiæ notantur de sponsalibus. tuę.

S V M M A R I V M.

1 *Interdictum vnde ui contra quem non competat.*
2 *Libellus admittitur, in quo petitur res cum possessionibus & pertinentijs.*
3 *Episcopus fundat intentionem de iure cōmuni in ecclesiis suæ diocesis.*
4 *Intentio est medium concludendi.*
5 *Interdicto vnde vi condemnatur victus restituere quæ spoliauit*
6 *Probandi modi plures.*
7 *Victor in causa appellationis petit sententiam confirmari.*
8 *Crimen probatur per instrumentum.*
9 *Interdictum vnde vi ex quibus causis competat.*
10 *Ecclesia censetur vniuersitas.*
11 *Pertinentiarum nomine quid veniat.*
12 *Transactione generali veniunt etiam non expressa.*
13 *Ecclesia exempta cum pertinentijs, quid comprehendatur.*
14 *Condictio vel actio quæ competat ex canone reintegranda.*
15 *Dominium an perdat qui rem tradit per metum.*
16 *Appellatur secundum leges momentanea possessione.*
17 *Lex. vn. C. si de momen. pos. declaratur.*
18 *Appellatio non datur quando agitur de possessione quocunque modo.*

1 CVm ad sedem. † Interdictum vnde
vi non competit con
tra eum qui non spoliauit, nec spoliari mandauit,
nec spoliationem ratam habuit. Primo processus,
Secundo diffinitio: ibi, nos prioris. Prima subdiuiditur: quia
Primo, causæ cognitio. Secundo, processus habitus coram de
legato: ibi, coram quo. Not. ꝙ super eadem re potest vtraque
pars deducere petitorium & possessorium. de hoc in gloss. 1.
2 Not. ibi, cum † possessionibus & pertinentijs. quod admitti
tur libellus in quo petitur res modo prædicto. de hoc infra.
& ad hoc allegatur quotidie. Nota in ver. ad quæ quod suffi-
cit ad litis cōte. negare narrata per partem aduersam. de hoc
3 de litis conte. c. vno. Nota † ꝙ episcopus fundat intentionem
de iure communi in ecclesijs suę diocesis. 16. q̄stione. 7. om-
nes. idem in hospitalibus. vt hic inf. de relig. domi. de xenodo
chiis. Et hoc procedit in petitorio, nō ī possessorio. patet hic
quia episcopus probauit de possessione: seu saltē pars aduer-
sa non diffitebatur: vel non oportuit eum probare, quia erat
reus. pro hoc inf. cap. olim. el 3. vbi de hoc. & pro hoc facit,
quia possessio est facti, & facta non præsumuntur. de off. dele.
4 cum in iure. † Nota ibi, intentionem. ꝙ intentio est mediū ꝯ
cludendi. & videtur hic dici intentio id quod dicitur ex proba
tionibus. melius tamen dic, ꝙ probationes fiunt ad liquidan-
dum intentionem, idest id per quod vult pars cōsequi quod
5 intendit. Not. ibi, restitutionem prædictorum. † ꝙ interdicto
vnde vi condemnatur victus restituere quæ spoliauit. dicit ta
men Spec. eo. titu. §. j. competentius eum condemnari ad re-
stitutionem possessionis rerum spoliatarū. nam cōdemnare
6 ad ipsas res sapit petitoriū. Nota † in ver. nos: quatuor modos
probandi. & est textus notabilis & glo. antepen. addit quintū.
sunt & alij de quibus per Hostien. in summa de proba. §. fina.
7 & in Specu. de probat. cap. fina. † Nota in particula præceden
ti, ꝙ victor petit sententiam in causa appellationis confirma-
8 ri. quod intellige vt no. de offic. delegati. cum contingat. † No
ta ibi, instrumentum, ꝙ per per instrumentum probatur cri-
a men. a de hoc de maio. & obedien. cum in ecclesiis. & in regu
9 la, semel lib. 6. † Nota ex quibus causis competat interdictum
vnde vi. vt hic in summario. Nota, ꝙ quando iudex ad quem
reuocat sententiam iudicis a quo, exprimit causam. de fide in
strumento. cum Ioannes. ibi tamen exprimitur propter ho-
norem iudicis a quo. quia fit reuocatio ex nouis actis. hic ex
antiquis: ideo hic non ex illa causa, sed ne præsumatur ꝙ iu-
dex ad quem reuocauerit sine causa. & est textus singularis.
Nota, quod non præsumitur pro sentētia. nam hæc allegatio
hic reijcitur. quod procedit: quia hæc sententia non transiue-
rat in rem iudicatam, cum ab ea foret appellatum. licet de ap
pellatione non fiat mentio in litera; tamen fit in antiqua. &
sic deducitur sub illo. & in fi. ante ver. nuper. In gl. secunda ibi,
10 vniuersitas est. Nota glo. quia singularis, † ꝙ ecclesia censetur
vniuersitas. & dicitur iudicium vniuersale si petatur ecclesia
cum pertinentijs. ibi, respondeo, signa gl. vsque ad fin. ad quā
quotidie remittimur. ibi, initium iudicij, idem in quacunq;
parte iudicij de his quæ proponuntur per actorem. vt not. ff.
de rei vendi. idem Pompo. §. fina. Ioan. Calde. & dic ꝙ tam ex
parte actoris quam rei fit interpretatio ad commodum pro-
ponentis, quantum ad hoc, vt possint verba varie intelligi, ꝑ
ut ipse declarat. pro hoc de dila. literæ. sed quantum ad proba
tiones oportet ꝙ præcise concludant. de probatio. in præsen-
tia. ideo tunc fit interpretatio contra probantem. & quod di-
xi, quod quis potest declarare id quod proponit, verum est
in eo qui proponit. sed si moritur, eius hæres non potest hāc
declarationem facere dicto §. fi. vbi glo. singula. Et in fine quę
ro, quando petitur res cum pertinentijs modo prædicto, quid
11 venit nomine † pertinentiarum. Innocen. dicit ꝙ veniunt ea
quæ de iure communi, statuto, vel consuetudine pertinent. q̄
dam, vt refert, dicunt ꝙ omnia veniunt. de causa. pos. cum ec-
clesia. quod dicit Innocen. verum si possunt sub petitione cō
prehendi. quod non sic est hoc casu. vult dicere, ꝙ si qua per-
tinent de iure speciali non comprehenduntur nisi exprimā-
tur. Hostien. contra, ꝙ immo comprehēduntur: quia verbū,
pertinere, est latum verbum. ff. de verbor. significa. verbum il
lud pertinere. pro hoc quidam secundum Ioan. de Lig. indu-
12 cunt aliter: quia in transactione † quæ est stricti iuris, cum est
generalis veniunt etiam non expressa. de hoc de transact. cap.
1. fortius ergo in libello, qui interpretatur ad commodū acto
ris. ipse autem Ioan. de Ligna. distinguit, ꝙ aut petitur eccle-
sia cum pertinentijs, & tunc procedit quod nunc dixi. aut ec-
clesia & pertinentiæ, & procedit dictum Innocē. pro hoc. ff.
de fundo instru. si cui fundum. quæ distinctio ꝓcedit in hoc
quod refert, an quid petatur principaliter: an accessorie. sed per
eam nihil infertur ad id quod dicit Innocen. cum dicit com-
prehendi ea quæ de iure communi statuto vel consuetudine
pertinent, non quæ de iure speciali. Est ergo pro hoc alia ra-
tio, quia libellus debet esse certus: vt hic in glo. non esset autē
certus si comprehenderentur ea quæ sunt de iure speciali, cū
hoc sit facti & incertum. sed in his quæ pertinent de iure cō-
muni statuto vel consuetudine cessat incertitudo, cum reus
possit hoc scire, immo debeat. hæc procedunt præsupponen
do ꝙ cum petitur ecclesia, sit iudicium singulare. sed si est
vniuersale, vt supra in glo. verius est ꝙ comprehenduntur ēt
ea quæ pertinent de iure speciali. sicut cum petitur hæredi-
tas, pro hoc facit quod not. de libel. obla. c. 2. Item procedunt
præ-

A D D I T I O.

a Per instrumentum probatur crimē. Adde Fely. in ca. denique. de except.

prædicta quando agitur petitorio. secus si possessorio, secundum Innoc. Host. contra. primum verius. tunc enim debent specificari quæ petuntur. alias cum possessorium sit facti, staret ꝙ pertinerent, & tamen non fuissent possessa. Quæro, exi-
13 mitur † ecclesia cum pertinentijs, videntur comprehēdi omnia quæ quomodocunque pertinent, etiam si sint aliæ ecclesiæ isti subiectę. In contrarium facit, quia priuilegium stricte intelligitur, de priuileg. in his. primum tamen verius. arg. de priuil. quia circa. Sed oportet ꝙ pleno iure pertineant, ita ꝙ censeantur esse in eius dominio, vt si sunt in spiritualibus & temporalibus. sicut est de priuil. cum & plantare. §. in ecclesijs, secus si pertinent quo ad quid: per hoc enim non dicuntur de pertinentijs, & ita consului. In glos. 3. ibi, non est arbitrarium, secundum not. per Innocē. de elect. quęrelam, licet Dyn. in regula sine possessione. lib. 6. dicat ꝙ in deducenda desertione possessionis attendatur decennium, de hoc dico in d. c. quęrela. In glo. penul. ibi sæpe. & dicit Inno. ꝙ † ex c. rein-
14 tegranda non competit specialis condictio, vel actio quod metus causa, vel de dolo, vel similis, secundum varias causas propter quas possessio fuit perdita. dic verius, ꝙ immo etiā competit specialis condictio, quod dicetur in d. c. sæpe. & in eo quod dixi, ꝙ in capitulo sæpe, non agitur interdicto vnde vi. hoc etiam dicitur infra in glos. ibi, vel condictione ex illa decretali sæpe. ibi, sed hoc non est verum. facit ergo glo. differentiam inter familiam liberam, & familiam seruorum, qđ dic vt sequitur in glo. ibi, ad ipsum peruenit. ita tamen quod peruenerit ex facto familiæ. alias secus. ff. de vi & vi arma. l. 1. § familiæ. & §. si filius. vbi de hoc. quod tenet hic Inno. & tenet Bal. C. de epis. & cler. l. 1. hoc esse singulare. quantum autem ad hanc literam dic, ꝙ fuit probatum ꝙ familia episcopi spoliasset. nec ad episcopum ex facto familiæ peruenisset.
15 ibi. 15. q. 6. c. 1. vbi notatur in glo. secunda, ꝙ qui per † metum tradidit rem perdidit dominium. quod non videtur verum, per id quod notat Innoc. de renuncia. veniens, vbi dicit, ꝙ qui renunciat rei, perdit possessionem, non dominium per l. ff. de acquir. posses. si quis in §. differentia, dic ꝙ Innoc. loquitur qñ is qui renunciat rei retinet possessionem. sic loquitur §. differentia. nam solo animo non desinit quis esse dominus, licet desinat esse possessor. d. §. sed si deserit rem, secus, quia tūc videtur habere pro derelicto. quod dico in d. c. veniens. Idem
a si tradit etiam per metum: quia metus non annullat a actum quod metus causa. c. 2. & pro hoc facit quod ibi dico de renūciante beneficium per metum, ibi. aliud secundum canones. pro hoc de sequest. cle. vna. ad fin. vbi de hoc, quod tamen di-
16 citur secundum leges appellari a momentanea possessione. dicit Archid. in §. sunt quorum. alleg. in glo. idem secundum canones. Ad hoc ca. dicit ꝙ causa erat coram Papa aliter quā per appellationem. contrarium dixi supra contineri in decisa. & quod appellatur, secundum canones, probatur in d. clemen. vbi hoc etiam tenet glos. & idem Io. Calde. hic de hoc in Spe. de appel. §. 2. ver. sexto, & sequen. vbi refert Ioan. And. Guidonem de Suza dixisse, ꝙ si simul actum est petitorio & possessorio, potest etiam secūdum leges appellari super vtroque. & sic, quod prædixi, non posse appellari, procedit quando tantum super possessorio. pro hoc, quia quādo super vtroque simul, tunc causa petitorij est principalis, & causa possessorij accessoria, saltem in effectu. supra titu. 1. cum dilectus, ideo sequitur petitorium. quod est singulare. Aduerte tamē.
17 † ꝙ l. vna. C. si de momen. posses. hic alleg. non dicit appellari non posse. sed quod propter appellationem non differtur executio, & hoc est ideo, quia qui succubuit in possessorio potest sibi prouidere in causa proprietatis, vt dicit ibi glos. ex quo infertur secus, si non posset prouideri, vt quia per retentionem possessionis poterat aliqua consequi ad quæ non cōpetebat actio, quia tunc etiam secundum leges potest appellari, quod no. Bart. ff. de appella. nō reci. l. 2. ibi, vt in legatario, vt quia iudex mandat legatario ꝙ restituat rem legatam hæredi volenti detrahere falcidiam. Ibi creditore, qui per hypothecariam petit pignus, vel iudex præcipit creditori vt restituat. his duobus casibus non auditur appellans. dic tamen ve-
18 rius, quod etiam si alio modo † agatur de possessione quam per interdictum adipiscendæ, non appellatur secundū leges. d. l. vnica. C. si de momentanea possessione.

ADDITIO.

a Metus non annullat. Adde Doct. in c. cum locum de sponsalibus. Bald. in l. interpositas. C. de transa.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio inopiæ impedit executionem sententiæ super restitutione. & nunc. 2.*

1 Olim vobis. † Exceptio inopiæ īpedit executionem sententiæ super restitutione. Primo ponitur mandatum & quæstio. Secundo, prouisio. ibi, verum. In glo. 2. ibi, cum ipse est soluendo, vult ergo glo. ꝙ hic iste non potest conueniri: non quia spoliatus: sed quia inops. nam ex eo, quod esset spoliatus ab alio non potest se tueri contra illum quem spoliauit: vt sup. In gloss. Et hoc cum agitur ciuiliter. secus si criminaliter: tunc enim si est spoliatus omnibus bonis vel maiori parte, potest excipere: nec cogitur respondere, nisi sit restitutus inf. eo. tit. ca. 1. lib. 6. & in hoc quantum ad hanc literā non apparet an iste onetensis esset spoliatus super illis in quibus conueniebatur, sed etiā si appareret, tamen posset conueniri ab eo quem spoliauit, vt in l. cum a te. alleg. in glo. & valeret iudicium. sed in executione potest opponere exceptionem quod sit spoliatus, non quia obstet tanquam spoliatio.
2 sed ita demum si est inops: vt hic. quæ † exceptio inopiæ non impedit iudicium, sed executionem. & sic intellige hic. vnde notanter non dicit quod non cogatur ad restitutionem partis zamorēsis diocesis: quia illa extabat. & sic poterat restitui, sed dicit, ꝙ non cogatur ad restitutionem fructuum, scilicet quæ venit facienda in executionem: vt quia fructus non extabant, sed tenebatur ad æstimationem, vt in glo. ad quam non cogitur obstante inopia. & hoc donec factus erit soluendo, vt in glo. ibi, & hic. hoc non colligitur hic, nisi intelligamus qđ fuerit spoliatus parte diocesis zamorensis ab alio: sed tunc excusaretur etiam a restitutione partis: & tamen nō excusatur hic, sed tantum a fructibus, vt proxime dixi.

SVMMARIVM.

1 *Incorporalia an possint possideri.*
2 *Possessorium recuperandæ super incorporalibus intentatur.*
3 *Possessio per pactum negatiuum non acquiritur.*
4 *Consuetudo & præscriptio inducitur super actibus negatiuis.*
5 *Episcopus quomodo fundet intentionem suam de iure communi in sua diocesi.*
6 *Abstinere à diuinis an quis animo obediendi præsumatur.*
7 *Possessio incorporalium retinetur per solam contradictionem.*
8 *Possessio iurisdictionis ad quid requiri possit in non subditos.*
9 *Excommunicatio si est iusta, metus non est iustus.*

Olim inter te. Petens restitui, succumbit, si † de possessione sua ante deiectionem non docet, & per excommunicationem nō infertur excommunicatorem possidere ius parochiale in obseruantes. Primo ponitur factum decisū. Secundo diffinitio. ibi, nos. Nota ibi, pro abbatia. & ibi, nomine parisiensis ecclesię. ꝙ prælatus format libellum nomine ecclesię. de hoc de dila. l. 2. Nota ibi, super possessione iuris. ꝙ cum petitur restitutio non petitur rem restitui: sed possessio-
1 nem rei. de hoc supra c. proximo. † Not. ex errore verborum
a quod incorporalia possidentur. a quia dicit super possessione iuris parochialis: non tamen proprie: sed quasi possidentur. de foro competenti. conquæstus. Ex hoc dic, quod si agēs de incorporalibus dicit se possidere, non vitiatur libellus. pro hoc facit, quia si quis iurat ad se spectare vsumfructū, obtinet, etiā si res sit talis in qua non potest pprie, sed improprie esse vsusfructus. ff. de iureiurando. sed & si possessori. §. item si iurauero. & quod ibi notatur. Ex hoc dic, quod etiam si testes dicūt aliquem possidere ius decimandi, non vitiatur dictum, & de-
2 bet intelligi de possessione suo modo, scilicet īpropriē. † No. quod super incorporalibus intentatur possessorium recupe-
3 randę: vt hic. & sup. titu. primo, cum ecclesia. † Nota ibi, abstinuit. quod per pactum negatiuum non acquiritur possessio. quod est, quia negatio non ponit, sed destruit: vt nota. de consue. cum dilectus. inducitur autem super negatiuis actibus cō-
4 suetudo & præscriptio. † quod dic, vt nota. de consue. c. si. de cle. coniuga. Ioannes. Nota ibi, prius. quod qui olim possedit hodie præsumitur possidere. de hoc sup. c. proxi. & intellige
5 vt ibi de possessione recēti. Not. ꝙ licet episcopus † fundet intentionem de iure communi in sua diocesi: hoc est verum ī petitorio, non in possessorio: quia oportuit hic, quod probaret de possessione. & colligitur hic intelligēdo ꝙ parochia de monte esset in diocesi Parisiensi. & est singulare pro hoc est sup. c. cum ad sedem. Item ratio, quia possessorium requirit actum facti: & sic non sufficit iuris præsumptio. & tene ppetuo

ADDITIO.

a Incorporalia possidentur. Adde gl. in ca. cum ecclesia de causa posses.

tuo menti. In glo. prima. in fine, de hoc supra in notabilibus.
In glo. secunda. ibi, non priuat ipsum possessione. hoc non vi
detur procedere: quia licet faciãt timore ducti, nõ ex hoc red
ditur actus nullus, quod metus causa. c. a. & dic, ꝙ gloss. habet
bonum intellectum. nam isti abstinendo a diuinis potuerũt
hoc facere non animo obediendi, sed pp timorem excõmu-
nicationis, id est pp reuerentiã clauiũ. & hoc sentit litera ibi,
timore sentẽtiæ. & tunc, licet abstineant, non p hoc videntur
fateri quod excommunicator habeat in eos potestatem. sed
si ostenderetur ꝙ fecissent animo obediendi, secus: quod ta-
men ꝓcedit ſm ea quæ dixi in c. olim. el primo. de possessio-
ne quæ tenetur p colonum qñ perdatur. possunt eñ subie-
cti in hoc comparari colono, non tñ per omnia. nam & si ab-
stinerent animo obediendi: per hoc non priuatur Abbas pos
sessione quam habet in eos, nisi sciat, & non contradicat, tũc
eñ, ſm Innocent. ex quo scit, & non ꝯdicit, videtur deserere
possessionẽ. ff. de acquirenda posses. l. possiden. §. si quis nun
ciet. alleg. in glos. & §. ꝙ si seruus. de public. si ego. §. primo. si
seruitus vendi. & si forte. §. primo. Quæro circa hoc, an in du-
6 bio † præsumantur isti abstinere animo obediendi. dic, ꝙ nõ.
secus in actu positiuo: tunc eñ eoipso ꝙ obediunt, intelligũ
tur facere animo obediendi. Quæro in eo, ꝙ dixi, ꝙ si abbas
scit, & non ꝯdicit pdit possessionẽ, an per solam ꝯdictionem
retineat, tenet Inno. ꝙ sic. Op. ad hoc ꝙ immo perdat, eoipso
ꝙ non accedit ad possessionem dubitans repelli. C. de acqui.
posses. l. etiam possidere. §. fi. & l. si id ꝙ §. fi. sup. eo. olim. el pri
mo. vbi de hoc, soluit Inno. ꝙ aliud in rebus corporalibus, de
quibus procedunt ꝯria. aliud in possessione incorporalium
ꝙ est singulare, ꝓ hoc facit qa incorporalia fortius inhærent
& difficilius auferuntur a nobis. ff. de peculio. l. qs ergo casus.
ꝓ socio. l. 3. & ꝙ ibi not. insti. de rebus corpor. & incorporali-
bus, in prin. & de officio iudicis. in fine. vbi glo. facit hanc dif-
7 ferentiam. sic ergo † possessio incorporalium retinetur p so-
lam ꝯdictionem. Oppo. ad hoc de re iudi. suborta. vbi habẽs
possessionẽ obedientię eam perdit si subditus denegat obedi
re, nec sufficit ꝯdictio possidentis. Sol. vt ibi dico. ex prædictis,
& ex litera infertur, ꝙ põt acquiri possessio iurisdictionis in
8 non subditos, † quo ad hoc vt qs possit eos excommunicare.
Op. ad hoc infra de pœni. oẽs. vbi nõ absoluitur qs nisi a pro-
prio sacerdote. ergo nec ligatur. qdam, vt refert Inn. stãt ꝯrio,
dicentes, ꝙ qs non acquirit in non subditos potestatem excõ
municandi, nisi alias sit talis qui possit excõmunicare. alii di-
cunt ꝯrium. & verius, ꝙ etiam simplex clericus potest acqre-
re: pro hoc, qa est capax ecclesiasticæ potestatis. pro hoc de fo.
compe. cum contingat. de his q̃ fiunt a maiori part. cap. quęsi
uit. ꝙ nota, ibi, non præiudicat. cõtrarium notat gl. quod me-
tus causa. cum dilectus. communiter dicitur, ꝙ si excommu-
9 nicatio † est iusta, non est iustus metus. & sic loqtur illa glo. si
iniusta, est iustus. sic loqtur hæc gl. dic, vt in d. c. cũ dilectus, &
considera dicta gl. hic, in hoc.

SVMMARIVM.

1 *Ius canonicum, cum agitur de peccato, corrigit ius ciuile.*
2 *Restitutionis beneficium dicitur illud quod conceditur per interdictũ vnde vi.*
3 *Obligatio noua quoties per legẽ inducitur, & nõ exprimitur qua actio competat, agitur condictione legis illius.*
4 *Differentia inter condictionem ex lege, & actionem de dolo.*
5 *Officium iudicis competit quando subest æquitas.*
6 *Beneficium pinguius est quando succuritur per officium iudicis.*
7 *Actio in factum datur loco deficientis interdicti.*
8 *Differentia inter actionem in factum, & condictionem ex lege.*
9 *Condictio ex lege compatitur secum quamlibet actionem, dummodo non surgat ex eadem lege.*
10 *Capitulum Reintegranda. 3. q. 1. declaratur.*
11 *Condictio omnis est personalis actio, & sic perpetua.*
12 *Dictionis (quasi) natura qua.*

SAepe contingit. Famosum est, & va-
rijs modis intelligi-
tur. & potest summari in genere sic. Scienter reci-
piens rem inuasam tenetur spoliato eam restitue-
re, vel secundum communem lecturam, quę habet ꝙ hic agi
tur condictione huius c. hoc dicit. Condictione huius decre
talis conuenitur qui scienter recepit rem inuasam. Primo po
nitur excessus. Secundo interserta ratione prouidet ibi, vnde.
Oppo. ꝙ non debeat succurri spoliato contra istum qui rece
pit rem inuasam, ex quo non spoliauit nec mandauit &c. s. c.
cum ad sedem. ff. de vi & vi arm. l. cum a te. metu contrariorũ
legitur varijs modis. Primo, ꝙ hic succuritur per interdictũ
vnde vi. & ad contraria dic, ꝙ per hoc c. extenditur interdictũ
vnde vi, ad istum. pro hac lectura est litera ibi, per restitutio-
nis beneficium, si per interdictum vnde vi. quæ litera etiam
resumitur in fi. ad idem ibi, non obstante iuris ciuilis rigore,
vbi apparet ꝙ hic vult aliter disponere. pro hac lectura est qd
hic dicitur in glo. Et secundum hanc lectu. nota casum ĩ quo
interdictum vnde vi competit contra eum qui non spoliauit
1 nec mandauit. &c. † Nota etiam, ꝙ ius canonicum corrigit
ciuile cum agitur de peccato: vt pro hoc & litera ibi, pericu-
2 lum animæ. & de iudic. nouit. de præscrip. c. fi. † Nota, ꝙ resti
tutionis beneficium dicit illud ꝙ conceditur per interdictũ
vnde vi. & hæc lectura videtur fuisse de mente, per prædicta.
a sed quia per eam inducitur iurium correctio, a est vitanda. de
elect. cum expediat. li. 6. ideo communiter nõ tenetur, sed po
nitur secunda lectu. quod hic agitur condictione huius capi.
quam sentit hic glo. antepe. immo expresse ponit in prĩnci.
& idem Inno. & alii. sed glo. supra eo. cum ad sedem. sentit le
3 ctu. præcedentem. Ex hac lectura no. † ꝙ quotiens per legem
inducitur noua obligatio, & non exprimitur quæ actio com
petat, agitur codictione illius legis. ff. de condi. ex lege. l. vna.
hic enim inducitur noua dispositio per verbum sancimus, ꝓ
hoc facit quod no. de iudi. decernimus. & hanc lectu. plenius
infra declaro. Oppo. ad hoc, ꝙ non competat ꝯdictio ex hoc
c. sed potius actio de dolo. qa quando ex lege datur actio pro
obligatione ex maleficio, non condictio, sed actio de dolo ꝯ-
petit, si alia ibi non exprimitur. ff. de dolo. l. j. & l. elegãter. §. nõ
solum. hic autem ex maleficio oritur actio in odium sciẽter
occupantis alienum. vt in litera seq. nemo considerauit. dic
ꝙ hic inducitur obligatio ciuilis, vt occupans scienter rem i-
nuasam obligetur spoliato eam restituere, & potest dici quod
obligatur ex tacito consensu. vnde agens ex hoc c. non habet
dicere de dolo occupantis: sed tantum de sua spoliatione. &
licet habeat dicere ꝙ ille scienter occupauit: hoc tamen non
4 dicit ꝙ ille puniatur: sed vt sibi succuratur. † Ex hoc nota dif-
ferentiam inter condictionem ex lege, & actionem de dolo.
quia actio de dolo competit quando præsupponitur dolus, &
lex disponit eum puniri, nec dicit qua actione condictio ex le
ge vel canone competit, quãdo inducitur noua obligatio, &
non exprimitur qua actione agatur. Ex hoc nota modũ for-
mandi libellum in condictione huius c. s. vt agẽs dicat se spo
liatum, & reum recepisse rem inuasam sciẽter. l. cum sciret.
de appel. & licet quidam dicãt ꝙ debet dicere ꝙ agit ꝯdictio-
ne huius c. dic non necessarium pro hoc litera in fi. ibi, resti-
tutionis beneficium. quæ verba etiam ponuntur s. & ibi de-
bent exponi pro interdicto vnde vi. hic autem pro condictio
ne huius. c. secundum hanc lectu. Op. ad hoc, ꝙ hic succurra
5 tur non condictione huius. cap. sed officio iudicis. † competit
enim officium iudicis quando subest ęquitas. ff. de annuis le-
ga. Quintus. §. Pompo. arg. de offi. iudi. c. 1. & 2. hoc autem ca.
fundatur super ęquitate: ibi, non obstante rigore. pro hoc fa-
cit, quia æquum est, ꝙ iste scienter succedens in rem inuasã,
non debeat locupletari cum aliena iactura. regula locupleta-
ri. lib. 6. sol. iudicis officium competit qñ subest æqtas: vt nũc
dixi. & nulla subest obligatio. hic autẽ subest obligatio secun
dum superius dicta. Item in officio iudicis verba legis dirigũ-
tur ad iudicem; non ad partem. quod dico ca. a. de offi. iudi. ꝓ
hoc quod no. C. de colla. si soror. vbi glo. nota. hic autem di-
riguntur parti, cui succuritur per restitutionis beneficium, &
6 permittitur ꝙ ꝓ hoc beneficio possit agere. Opp. ad hoc † qa
pinguius fuisset beneficium si succurreretur per officium iu
dicis: tunc enim sufficit ꝙ probem me possedisse, & hodie a-
lium possidere, etiam si non probem spoliationem, vt not. de
rescript. ex parte. supra de appella. bonæ. hoc autem casu con-
dictione huius capitu. oportet dicere de spoliatione, secundũ
superius dicta. sol. hæc remedia. s. condictio huius cap. & offi-
cium iudicis, quando competit pro restitutione, se habẽt tã-
quam excedentia & excessa. nã officium iudicis est pinguius
modo prædicto, sed ex alio minus pingue, quia condictio hu
ius capitu. habet priuilegia interdicti vnde vi. alias non esset
plene surrogata loco interdicti. quod tamen voluit hæc lite
ra. & sic contra agentem hac condictione non obstabit exce-
ptio tituli: sicut non obstat in interdicto supra eod. in literis.
Item veniunt fructus a die deiectionis sup. capitu. grauis. quæ
priuilegia non sic haberent locum in officio iudicis. quod
non sic per omnia surrogatur interdicto. Oppon. ad hoc, ꝙ
7 potius competat hic actio in factum, quam condictio: † da-
tur enim actio in factum loco deficientis interdicti. institu.
de interdi. §. fina. Goffred. stat contrario. Hostien. dicit, quod
quamuis ante hoc capitu. competeret actio in factum, dicto
§. fina. tamen, quia dubitatur an peteret, hoc declaratur hic. si-
mile quod no. de vsur. quamquam. in glo. no. lib. 6. dic hic nõ
competit actio in factum, sed condictio. nam actio in factum
proprie competit in remedijs prætorijs, vt no. C. de rerum ꝑ-
mu. l.

ADDITIO

a Iurium correctio. Adde Car. in c. sicut. in 3. oppo. quod me. causa. l. illam. C. de colla. docto. in l. sancimus C. de sella.

mu. l. ex placito. sed remedium huius c. non est prætorium, sed inducitur a principe per hanc l. Item hic immediate disponitur inducendo obligationem super facto: non autem mediante aliquo contractu, quo casu datur actio ex illo contractu, sicut in contractu emphyteusis quem inducit l. de iure emph. l. prima, quo casu agitur ex emphyteusi, vt dico de
8 loc. potuit. † Ex hoc nota differentiam inter actionem in factum & condictionem ex lege, vbi etiam considera, q̄ multiplex est actio in factum, quandoque enim stat nomine sui generis, quandoque transit in nomen speciale, & dicitur præscriptis verbis, quæ competit quando in facto ex quo oriuntur verba interuenerunt. ff. de præscriptis verbis. in glo. rubricæ, & potest exemplificari in tribus cōtractibus innominatis. nam in quarto, scilicet, facio vt des, locum habet, non actio præscriptis verbis: sed de dolo. ff. de præscript. versi. naturalis. §. quod si faciam. de his dico de elec. cum inter R. & de actione in factum in dicta gloss. rubricæ de præscript. verb. & eodem titulo, ex placito, vbi per Cy. & in Spec. de actio. vel peti. §. sequitur, versic. rursus, & versic. breuiter, & sequētibus, & de actione ex lege seu condictione, dic vt ff. de condic. ex lege l. vna & in Spec. versicu. præalleg. & de obli. & solu. in fin. vbi etiam per Ioan. And. & in eo quod dixi, quod hoc non est remediū prætorium, pro hoc quod dixi non surgit a prætore, sed a principe ex hac noua l. per hanc tamen decre. non tollitur quin
9 alia actione possit agi. nam † condictio ex lege compatitur secum quamlibet actionem, dummodo nō surgat ex eadem lege ff. de actio. & obligat. introducta. nec eadem lege cautum est qua actione sit agendum. non ergo prohibet dari aliam actionem quando alia lege cautum est. Oppo. ad hæc, quod non competat condictio illius capit. ibi dixi, & quantum ad propositum ibi intellige in successore vniuersali qui tenetur interdicto vnde vi. ff. de vi & vi arma. leg. prima §: si. & l. tertia, hic autem de successore singulari. Oppo. ad idem, quod condictio huius cap. sit superflua per cap. reintegranda
10 3. quæst. prima. Sol. de intellectu illius cap. est varietas. † Innoc. enim supra cap. cum ad sedem. dicit quod nulla specialis condictio competit ex cap. reintegranda, sed agitur ex causis innominatis, vt si perdidi per dolum, de dolo. si per metum actione quod metus causa. Alij dicunt, quod competit condictio ex illo cap. quod Io. Cald. & Io. de lig. & verius. sed tunc est videndum in quo hæc differt ab illa dicit Io. de lig. quod illa est plenior quam hæc, quia ibi sufficit probare deiectionem, & possessionem detinentis, etiam non docto de eius vitio, sed hic expedit docere de vitio, sed in alio illa est strictior: quia non competit nisi pro rebus ecclesiasticis. Ioan. Calder. dicit, quod etiam pro rebus clericorum, & hoc verius per literam illius capit. ibi, vel proprias. & adhuc dic quod differunt: quia cap. reintegranda. solum pro rebus ecclesiæ vel clericorum competit, hoc pro quibuscunque rebus. Item condictio illa non habet priuilegia interdicti vnde vi: quia non præsupponit spoliationem, hæc sic, vt prædixi. Et ad intelligen-
11 tiam harum & aliarum cōdictionum, dic, quod omnis† condictio est personalis actio. & sic perpetua. de emptio. & vendi. cap. penult. in gloss. fin. est autem duplex condictio ex lege siue canone. vna petitoria, altera possessoria exemplum primæ, cum episcopus petit canonicam portioneo. condictione ex canone. de testa. effectum, & capitulo requisisti, vel ecclesia parochialis petit quartam funerariam condictione ex canone de sepultu. certificari, cum simili. de condictione possessoria dic, quod reperiuntur condictiones possessoriæ de iure ciuili, vt condictio ex l. cum quærebatur, l. inuasor, & l. meminerint, & l. non ab re. & l. si quis in tantam. C. vnde vi. & l. coloni. C. de agri. & censi. libro vndecimo, & simi. Item de iure canonico est condictio. capit. reintegranda, & de præmissis hic plene scribo, sed hæc sufficiunt pro intellectu cap. tamen quantum ad cap. quia doctores sunt uarij, dic vt prædixi, quod ibi non condictio, sed interdictum competit. In glo. prima ibi, sed iudicis officio. ex hoc sentit glo. quod ante hoc capi. subueniebatur iudicis officio. dic de hoc vt supra dixi, quod per hanc literam datur condictio ex canone, ibi, reintegranda. de intellectu huius cap. dic vt supra, ibi, actio de dolo. dic vt supra. In gl. vlt. in fi. vbi dicitur, quod peius est auferre, quam non dare. sol. hic non operantur auferre & detinere quo ad omnia, sed aliquibus, vt quo ad effectum huius c. pro hoc est litera ibi, non multum, quasi aliquid intersit, & ibi,
12 quasi succedat, quæ dictio† quasi, hic diminuit, licet aliquando non minuat, vt nota. de dolo & contu. prout. vnde etiam quantum ad hoc cap. non æquiparantur quo ad omnia, quia inuasor tenetur interdicto vnde vi, sed scienter recipiens rem inuasam tenetur condictione huius cap. æquiparatur tamen quo ad effectum: quia, vt prædixi, hæc condictio habet remedia interdicti vnde vi.

SVMMARIVM.

1 *Negatione res efficitur dubia.*
2 *Petens absolui a sententia censuræ sufficit quod præstet iuratoriam cautionem.*
3 *Absolutio dicitur relaxatio.*
4 *Spoliatus qualitate possessionis habet interdictum unde ui.*
5 *Confessio facta in processu nullo tenet.*
6 *Papa in arduis procedit de consilio fratrum, idest, cardinalium.*
7 *Processus factus contra formam mandati est irritus.*
8 *Lucani Guelphi Pisani Gebellini.*
9 *Papa potest cogere dominos occupantes terras quę prius erant liberę, ad eas dimittendas, & assignatur ratio.*
10 *Qualitas non est sine subiecto.*
11 *Castra quis non potest de nouo fabricare, uel deserta de nouo munire ad æmulationem uel iniuriam alterius.*

PYsanis ac. Si mandatur restitutionem fieri sub certo modo, necesse est nō solum in facto, sed etiam in modo parere, alias non valet quod agitur. Primo ponitur quærela, secundo diffinitio cum expressione motiui, ibi, porro. Nota
1 ibi, dubietas oritur, quod per† negationem res efficitur dubia. C. quibus ad liber. procla. non licet lege 3. ff. de peri. hære. si debitor. de testi. cog. super eo. & intellige quod negatio sit probabilis, vt nota. de coha. cle. vestra. hic tamen nihil dicitur de negatione, sed satis præsupponitur. Nota ibi, sufficienti
2 cautione, † quod petens absolui a sententia censuræ præstat sufficientem cautionē. puta, quia sufficit iuratoria &c. de hoc
3 in gl. † Nota ibi, relaxaret, q̄ absolutio dr̄ relaxatio, differunt tamen hic, & no. quod me. causa c. 1. lib. 6. Nota ibi, affictuum & pensionum possessio. q̄ in iurib. competit possessio & interdictum vnde vi. sup. c. olim. el 3. vbi de hoc, & in eo quod dicit affictuum & pensionum habet respectum ad vulgare tuscorum, qui dicunt pensionem in domibus, affictum in præ-
4 dijs, alias promiscue accipiuntur. † Nota q̄ spoliatus, non possessione, sed qualitate possessionis, habet interdictū vnde vi. vt hic mirabiliter probatur, & non est alibi. Nota ibi, cōfessio-
5 nem, † q̄ confessio facta in processu nullo tenet, hoc singulariter hic probatur, quod intellige quādo processus est nullus, non quia iudex sit non iudex, sed ex alia causa, vt quia procedit non seruata forma, vt hic, & in tantum valet confessio, q̄ ex ea potest ferri sententia, q̄ no. Inn. de accu. qualiter. el 2. & est singulare, & bene probatur hic. Nota, q̄ quis spoliat aliū ipso facto, etiam si hoc non intendat. nam hic Pisani spoliauerant ecclesiam Lucanam possessione plena & libera suorum iurium, & tamen hoc non intendebant. Nota ibi, fratrum no-
6 strorum consilio, † quod etiam in iudicando papa procedit
a de consilio fratrum, a & hoc in arduis, pro hoc facit qđ no. de
7 hære. super eo. lib. 5. per Io. mona. † Nota q̄ processus factus contra formam mandati est irritus, de hoc in gl. In gl. prima in fi. contra q̄ debuerit sufficere cautio iuratoria, vt supra dixi per c. ex parte. de verb. sig. dic, q̄ si intelligitur hic q̄ excōicatio fuerat lata pro contumacia iudiciali, requiratur sufficiens cautio. de appell. qua fronte, vbi dico, qđ sic, si verisimile hic fuisset, alias si extra iudicium, sufficit iuratoria, ut in contrario. & si sic fuisset hic, tunc dic, q̄ operatur forma mandati ut requiratur sufficiens, & sufficit q̄ isti non contradixerunt. In gl. hic expresse patet. ibi, episcopo restituere, hoc non dicitur in litera, sed solum q̄ debebant castra omnino dimittere. Oppo. ad hoc & ad literam: quia ex quo non constitit q̄ ante occupationē Pisanorum episcopus possideret castra, non erat sublata libertas episcopo ex occupatione Pisanorum. sol. multipliciter variatur modus legēdi hoc c. quidam dicunt, quod hæc decisio fuit mera uoluntas papæ decidentis, qui erat guel-
8 fus, & fauit Lucanis † contra Pisanos qui erant gebellini, pro hac solutione est, quia ciuitas Lucana adhæsit ecclesiæ a tempore de quo non erat memoria vsque ad annum 1314. & sic tempore huius c. adhærebat. Sed contra hanc solut. est supra in proemio: quia nihil iniustum reperitur in iure. Item de tanto viro quantus fuit Gregorius ix. est hoc facile credendum, & præcipue quia tulit sententiam de consilio fratrum, vt hic in fi. Item, si sic fuisset, successores non dimisissent hoc cap. in hac compilatione. Secundo soluitur per Pe. & Abbatem qui dicunt, q̄ in facto ita fuit q̄ vicarius episcopi Lucani commisit custodiam quorundam castrorum Lucanis, ut ex illis possent seruare, & hæc occupauerunt Pisani, & sic ex facto Pi-
sanorum

ADDITIO.

a De consilio fratrum. Adde doct. in c. ad Apostolicæ, de re iud. lib. 6. & diffuse per Fel. in rub. de const.

* Adde dic fratrum .i. Cardinalium, ipsi .n. fratres Papæ appellantur, ea fundamenta. §. decet. de elec. in 6. & c. ecclesia. co. in 6. [illegible]

sanorũ perdidit ecclesia Lucana possessionẽ castrorum, quia
prius tenebantur suo noĩe, hæc diuinat. lrẽ non cõsonat: quia
hic non constitit ꝙ ecclesia possedisset castra. Tertio soluitur
ſm Inn. ꝙ ante motã custodiam, Lucani occupauerãt castra,
& sic ecclesię cõpetebat interdictum vnde vi ꝯ eos, & nõ con
tra Pisanos, sed quia Pisani iniuste detinebant res ecclesiæ, va
luit excõicatio 12.q.2. quicunq; a qua non fuerant absoluen-
di nisi satisfacerent. de verb. sig. ex parte, hæc tollitur, vt præce
dens. Quarto soluitur ſm Inn. ꝙ tpe motæ discordiæ quicun
que possederit hæc castre, ẽt si Lucani, constabat ꝙ per occu-
pationem Pisanorum minus libere poterat episcopus vti pos
sessione sua: quia quando Lucani tenebant, si impediuissent,
poterat eps̃ tanquam diocesanus eos coercere. Item, cũ mino
ri familia poterat accedere vel mittere pro affictib. quã nunc,
& hanc lecturã apertius declarando dic, ꝙ constabat ꝙ pisani
occupauerant post motam discordiã, & non cõstitit ꝙ antea
aliquis occuparet qui posset æque impedire libertatem epi.
de quo, si decreuissent pisani, non esset verum ꝙ ex facto pisa-
norum aliquid fuisset immutatum, & sic non potuissent co-
gi ad plenã & liberam restõnem, cum tpe discordiæ non fuis
set plenior. de hoc de prob. licet. vbi sup his quæ ecclesi. Ra-
uennas plene possederat imponitur silẽtium Fauentinis, nisi
ostendant se iuste possidere. pro hoc ẽt facit ꝙ ibi not. Inn. di-
cens præsumi rem omnẽ liberam. sic ergo hic pręsumitur an
te occupationem pisanorũ castra fuisse libera, & hoc multũ
iustificat factum epi. pro hoc ẽt facit ſm Io. And. de decimis,
in aliquib. vbi præcipitur dñis prædiorum ꝙ ea talibus colo-
nis tradant a quib. decimæ quiete soluantur, & hæc vera. Et
ex ea nota subtilem disputationẽ, & ꝙ multum interest habe
re subtilem aduocatum: quia, vt prædixi, pisani docere si po-
tuissent ꝙ ante suam occupationẽ alius possidebat, poterant
9 eum prohibere. Ex hac † ẽt lectura infertur, ꝙ potest cogere
dominos occupantes terras, quæ prius erant liberæ, ad eas di-
mittendas, cum per eorum occupationem turbetur possessio
ecclesiarum, & hæc signa: quia valent ad multa, & dic ꝙ po-
tuit eps̃ priuari libertate possidendi, retenta tamen possess. &
si dicatur, ꝙ ex quo pisani non possidebant pensiones non po
10 tuerunt possidere libertatem pensionum. quia † nõ est quali
tas sine subiecto, de celebra. missarum, cum Marthæ. ff. si cer.
pet. l. eius qui in prouincia. de despon. impu. ad dissoluendam.
dic ꝙ nõ dicebatur ꝙ pisani possiderent hanc libertatẽ: sed ꝙ
per factũ ipsorũ ecclesia erat spoliata hac libertate. Quinto sol
11 uit Inn. ꝙ sicut quis † nõ potest noua castra fabricare ad ęmu
lationẽ seu pręiudicium vel iniuriam alterius. C. de ædific. pri
ua. per prouincias. de fundis limi. quicunque lib. 11. & ibi gl.
ita ẽt castra deserta & non habitata quis non potest de nouo
munire ad ęmulationem vel iniuriam alterius, dictis legib. et
arg. ff. de operis pub. opus, & sic contra fabricantem vel mu-
nientem cõpetit cõdictio ex illis legib. ei qui hẽt iura in illis
locis, arg. de Iudæis, consuluit, ꝙ nota. sed non est multum ad
propositũ: ideo quantum ad hoc c. sta lect. præcedenti. nec po
test dici, vt dicunt quidam, ꝙ hoc operatur forma mandati.
nam hoc est quod disputatur an mandatum fuerit iustum.

De dolo & contumacia. Rubrica.

Nota in eo quod dicit de dolo, quod nomine doli intelli-
gitur de malo. nam per totum hunc titulum tantum tracta-
tur de malo. reperitur tamen & bonus, quod melius causa,
cum dilectus. ff. de dolo. l. 1. §. non fuit. *

ADDITIO.

* Fuit. Adde, quod dolus ex se nunquam est bonus, sed cum dicimus dolum bo
num, intelligimus solertiam, ut in iuri. hic citatis à Car. ut & de nego. gest. l.
at qui natura. §. cum me. B.S.

SVMMARIVM.

1 *Rigor in causis ecclesiasticis non obseruatur.*
2 *Clericus gaudet eodem priuilegio in bonis proprijs quo in bonis ec-
clesię.*

AD hæc cum. Reus qui mittendum in
possessionem ad mandatũ
iudicis nõ admisit, non mulctatur ad canonicam
æquitatẽ, sed infra annum cauet stare iuri. cõis di
uisio. Secunda ibi, ad ꝙ nota summarium. Et ex
hoc colligitur, ꝙ iudex ecclesiasticus ex officio non punit eũ
qui contẽnit sua præcepta facta in fauorem aduersarii, patet
1 hic: quia non ponit mulctam. † No. ꝙ rigor & districtio non
a obseruatur in causis ecclesiasticis, a & multa alia notabilia col
ligi possunt. in gl. pen. in fi. Dic ꝙ aut prelatus inuasit rem pro
priam, & locum habet l. si quis in tantã. C. vnde vi. & aut non
cõicato consilio cum capitulo, & forte prælati non præiudi-
cant ecclesiæ. regula delictum, lib. 6. aut cõicato consilio, & vi
deretur secus, per id quod notat gl. in d. l. & de ordine cogni.
c. 2. ꝙ posset sustineri, si prælatus cõicato consilio posset rem
alienare, ꝙ tamen non potest, si est immobilis, vel mobilis p̃-
tiosa, nisi seruata solemnitate. duodecima qõne secunda, sine
exceptione. de reb. ecclesiæ non alienandis. c. 1. lib. 6. saluando
tamen gl. in præmissis posset dici, ꝙ hæc est alienatio necessa-
ria, quæ fit a lege, per dictam legem si quis. Iura autem quæ
dicunt de solennitate, procedunt in alienatione voluntaria.
Primum tamen æquius & cõius, ꝙ non præiudicatur eccle-
siæ. Opponitur ad hoc. de præbendis, eum qui, lib. 6. sol. ibi nõ
agitur de præiudicio ecclesiæ, sed illius qui dicit sibi ius in be
2 neficio. † Ex his nota, ꝙ id quod dr̃, ꝙ clericus gaudet b eodẽ
priuilegio in bonis proprijs quo in reb. ecclesię, non procedit
quo ad omnia, ꝙ dico de vita & honestate clericorum. c. fin.
& de pignoribus. ex literis. In gl. vltima ibi, ad interesse. dicit
Io. And. ꝙ non interest istius fuisse in possessione, ex quo ca-
uetur per reum de stãdo iuri. dic ꝙ potest interesse alio respe-
ctu, & sufficit ꝙ hic nihil dicitur de interesse, sed solum de
pœna. pro hoc est litera ibi, pœna mulctandi.

ADDITIONES.

a Non obseruatur in causis ecclesiasticis. Adde Ant. de But. in ca. ex literis. sup.
de resti. spoliatorum.
b Clericus gaudet. Adde gl. in c. simil. ter. 16. q. 1. Ant. de Bu. in c. 1. de consuet.
& quid de detinentibus bona clericorum, an possint conueniri coram eccle
siastico iudice, dic quod sic, secundum Abbatem in ca. si clericus. in secundo
notabili. de foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Literæ secundæ quando non reuocẽt primas, & eas impetrans ad quid
teneatur.*
2 *Missio fit contra contumacem, etiam si agitur de ecclesia, cum declara-
tione.*
3 *Sequestratio in aliquo est fauorabilior quam missio.*
4 *Sequestrum ualet ubi timetur scandalum.*

1 EX literis. † Secundæ literæ non facientes ex-
pressissimam mentionẽ de primis,
non reuocant primas, & qui eas impetrat & vtitur
dolose, condemnatur in expensis quas pp hoc fecit
aduersarius, cõis diuisio. Secunda ibi verum. Nota, ꝙ contra
2 † contumacem fit missio, ẽt si agitur de ecclesia. quod intelli
ge iure proprietatis, non tituli, ne obstet de eo qui mittitur in
pos. eum qui lib. 6. & dr̃ agi iure proprietatis, quando conten
ditur de subiectione ecclesiæ, vt hic. No. ibi, restitui. ꝙ petitur
ecclesiam restitui. & sic vendicatur, de hoc de iudicijs. exami
nata. Nota ibi, sequestrari, casum singularem in quo propter
contumaciam non fit missio: sed sequestratio, ꝙ dic vt infra.
alia notabilia sunt in summario. In gl. prima. nota glo. de mul
tiplici contumacia, & alijs modis contumaciæ. de quibus per
Host. in summa sub rubrica de contumacia. §. qualiter depre
hendatur, & in Spec. de contumacia. §. i. & in hac gl. ibi, obscu
re respondentis. de confessis. c. 2. li. 6. in gl. a. in fi. Oppo. ꝙ hic
nõ egerint iudices mitius, i. fauorabilius cum religiosis. nam
fuisset fauorabilius ꝙ foret facta missio. sol. verbũ religiosis,
põt referri ad canonicos qui forte erant regulares, & ita sunt,
sed hoc non consonat literæ, quia tunc in litera, ibi, vt sic. sic
saltem canonici. deberet dicere saltem ipsi. faciendo autem re
lationem ad monachos, contrarium urget. dic ꝙ fauetur eo-
rum religioni, vt non appareant inuasores alienorum. Item,
3 ſm Innoc. † sequestratio in aliquo est fauorabilior quam mis
sio: quia licet canonici veniãt infra annum, non reuocabitur,
missio tamen reuocaretur, & sicut non audirentur canonici
facta missione, nisi satisfacto de expensis, ita ẽt facta sequestra
tione, cum fuerint contumaces, sed in alio missio est fauora-
bilior: quia missus post annum efficitur uerus possessor. secus
qñ facta est sequestratio, quia non iure cautũ. Inn. ꝙ no. q̃tum
tamẽ ad literam, uius est ꝙ prædixi, ꝙ agitur mitius. i. minus
dure cũ canonicis, & hoc intuitu religionis, modo prædicto,
vt non appareant inuasores &c. In glossa tertia ibi, de gratia,
sed infra de sequestra. c. 3. dicit glo. quod de iure, & illa verior
vt iste sit casus singularis, in quo pro missione fit sequestratio
intuitu religionis. Io. And. ꝙ hic non discutitur de iuribus se-
questra. sed in regula locupletari, circa finem quæstionis dicit
4 valuisse sequestrum, † & semper valere quando ex missione
timetur scandalum. ar. de iurepatronatus. c. 2. & 3. hic tamen
non probatur, nisi quando mittendi sunt religiosi. In glossa
pe. ibi, expressam. immo expressissimam: quia oporret quod
faciant mẽtionem de nominibus ecclesiarum, de quibus agi
tur, vt hic, & ad hoc quotidie allegatur hęc litera, si tamen se-
cundæ impetrentur ad eosdem, sufficit minor expressio, sup.
tit. primo audita.

SVMMARIVM.

1 *Actore contumace, instante reo fertur diffinitiua, etiam lite non conte-
stata.*
2 *Reus præsens an possit absolui actore non probante, etiam non receptis
testibus.*

3 *Regula*

3 *Regula, actore non probante, & c. quomodo intelligatur.*
4 *Recusatio iudicum fieri debet ante litem contestatam.* i

1 CAusam quæ. † Actore contumace, instante reo, fertur diffinitiua, etiam lite contestata. h. d. ſm communem intellectum, legitur autem aliter, vt]. Primo ponit decisa petitio. Secunda subauditio; ibi, certis, pone casum vt ponit gl. 1. & 3. Not. ibi, de Anglia, ꝙ qui se absentauit extra prouinciam, & c. per d. in proxim. notabili, quod tñ dic, vt dico de eo qui mittitur in possessio. c. fi. In glo. pe. ibi, actore absente recipiuntur
2 testes, ꝯ, ꝙ etiam nõ receptis testib. possit procedi, ut absoluatur reus præsens, actore non probante, de probationibus, ex literis. Dic, qñq; reus vult circunduci peremptorium pp actoris absentiam, qñq; vult absolui ab instantia, qñq; diffinitiue, qñq; ꝙ ſm se pronuncietur: si vult circunduci peremptoriũ, hoc consequetur, etiam non citato actore, not. Inn. de officio deleg. consuluit, si vult absolui ab instantia, potest hoc petere etiam si non liqueat de causa: nec sit lis contestata. sed oportet actorem citari trina citatione. C. de iudiciis l. properandũ, §. & si quidem, de hoc per Inno. in d. ca. consuluit, per Bart. in d. §. si quidem, si vult absolui diffinitiue, etiam potest hoc petere, sed nõ absoluetur ex eo quod actor non probauit. Et ad ꝯtrium c. ex literis, dic, quod procedit, ꝙ actor habuit terminũ ad probandum d. c. & si quidem, & ibi Cy. oportebit ergo, ꝙ reus probet de iure suo: vt hic, ibi, receptis testibus, & est singularis, hic tamẽ non solum petebat reus absolui, sed etiam ſm se pronunciari, dictum tamen est verum, vt sic illa regula non probante &c. intelligatur. i. probare non valẽre, quia tũc demum loquitur ꝙ causa potest expediri pro reo, absoluẽdo ipsum diffinitiue, ideo si actor recessit ante cõclusionem, ita ꝙ adhuc poterant fieri probationes, non absoluetur reus, qa sufficit ꝙ forte actor probasset si fuisset præsens d. c. & si quidem, qui bene hoc probat, pro hoc quod no.]. ca. proxim. &
3 de appellationibus. per tuas. In glosa q̃ dicit, ꝙ regula † actore non probante &c. debet intelligi. cum ambo sunt præsentes. quod tamen nõ est necessarium. sed sufficit respectu actoris ꝙ fuerit p̃sens toto tẽpore quo ꝓbari debuit. & hoc quatenus reus velit absolui, ex eo, ꝙ actor non ꝓbauit. sed si vult absolui per suas probationes, admittitur actore absẽte, etiam ante litem contestatam. si autem nõ actor, sed reus est absẽs, dic, vt inf. ca. proximo. si vero reus vult secundum se pronunciari tũc fortius expedit q̃ in casu p̃cedenti, ꝙ doceat de iure suo ſm notata. ff. de ꝓbationib⁹. circa ſ. titulo primo. ex ꝯquestione. & hoc signa, qa nõ explicatur p scribentes. & ꝓ parte fuerũt Recuperi de sãcto Miniato, ibi, & sic loqtur ẽt. Ex hoc colligiẽ ꝙ dixi summando. & ſm hoc est hic casus singularis in quo lite nõ ꝯtestata ꝓcedit ad diffinitiuã. Alter intellectus ponitur in gl. ibi, qdã. ꝙ hic erat lis ꝯtestata. & hoc tenet Inn. dicens se hoc tenere, re integra, ꝯ hoc est: qa hic vnus iudicũ
4 fuit recusatus. de officio delegati. cãm. el secundo † ꝙ habet fieri ante litẽ ꝯtestatã. de re iudicata. inter, non postea, nisi ex noua cã. Tertiũ intellectum ponunt qdã extra glo. ꝙ hic erat cã in qua poterat ꝓcedi lite nõ ꝯtestata. vt lite nõ ꝯtestata, qm. §. porro. hic nõ ꝓcedit: qa hic nõ de ꝯiugio. vt] §. porro. sed de legitimitate agebatur.

SVMMARIVM.

1 *Contestatio fit per responsionem affirmatiuam.*
2 *Contumax de iure amplius citandus non est.*
3 *Detinere seu iuste possidere quando quis dicatur.*
4 *Procedi quomodo possit contra contumacem.*
5 *Actore non probante Reum absolui, quomodo intelligatur.*

PRout no. Lite ꝯtestata & reo contumace, si de cã liquet, fertur diffinitiua. si liq̃re nõ põt, actor mittiẽ in possessionẽ verã. Cõmunis diuisio. secũda ibi, ideoq;. † Nota, ꝙ fit ꝯtestatio per responsionem affirmatiuã. vel melius, ꝙ fit ꝯtestatio ẽt si respõsio rei nõ ꝯdicat actori, nisi p vim ꝯsequentiæ, & hoc senit glossa quarta. de hoc in Specu. de litis contesta. §. secundo. ver. sed nunquid. & de lite contesta. capi. vno. colligunt aliqui, ꝙ per exceptionem fit cõtestatio. quod non pro-
2 cedit. nec colligitur hic. † Nota, ꝙ contumax a de iure non
a est amplius citandus. citatur tamen ad conuincendam maliciam: vt hic, sed solum semel: vt hic. & est singulare. vñ si vltra quam semel vellet iudex citare, præsens poterit contradicere & appellare. In glossa secunda. ibi, appellare. Nota glosã pro hoc de appellationibus. ad hæc. el secundo. in glossa prima. glossa. & in fine. Oppon. quod non debuerit iste præstare cautionem. per id quod dicitur in hac gloss. in princ. gl. sen in hic in fine ꝙ non tenebatur, dic, ꝙ propter contumaciam potuit cogi ad præstãdam cautionẽ, vt hic, ẽt si sit reus, vt hic, ꝙ nota. actor aũt non auditur, nisi sufficienter caueat de expẽsis satisfaciendis. inf. eod. c. 1. lib. 6. In glo. quarta. ibi litis contesta. facta. Et cõtra intelligitur ꝙ respõdit se non teneri, adiecta cã, quia possederat 40. annis, ꝙ sufficiunt verba literæ, per id quod dixi notando, per quæ infertur istum contradicere
3 actori in vim consequentiæ, quasi, ex quo † possederat 40. annis, dicat se iuste detinere, & sic non cogendũ restituere, pro hoc de restõne spoliatorum, cum ad sedem, & ꝙ ibi notatur, & de litis contestatione. capit. vno. Ex hoc nota, ꝙ non refert quid ex æquipollentib. fiat. de hoc de iudiciis. ca. 1. in glo. pen. Not. glo. & idem not. de decimis. parochialis. In glo. secunda contra de ele. quia propter versi. nisi. de offic. deleg. gratum. in glo. 1. dic vt in glo. In glo. vlt. dic ordinando gl. cum quæritur
4 quõ possit procedi contra contumacem, ꝙ aut actor est contumax. & dic vt sup. c. prox. aut reus, & aut lis est cõtestata, vel quasi contestata, aut non. si est contestata, & liquet de causa, pronunciatur diffinitiue, si non liquet, nec potest liquere, fit missio in possessionem veram, vt hic. si quasi cõtest. idem per omnia quantum ad missionem veram, sed quantum ad procedendum in principali, idem, ac si nullo modo sit contestat. ideo dic vt in sequenti membro. si aũt nullo modo est contestata, aut vult agere reali, aut personali, aut est causa in qua nõ potest fieri missio. vt si agitur de beneficio. de eo qui mittitur in possessionem c. 1 lib. 6. & excommunicabitur contumax, vt lite non cõtestata tuæ. aut potest fieri missio, & fit pro modo debiti declarati, vt lite non contestata. qm, in fine. Et nisi. Opp. extra glossam, in eo quod dicit hic, ꝙ diffinitiua fertur, vel fit missio, nec dicit in cuius optione sit. & sic remanet hic incertitudo. dic ꝙ est in optione actoris, qui potest eligere, an velit docere de iure suo, ita ꝙ possit pro eo pronũciari, & pronunciabitur diffinitiue. an vero nolit, & mittatur in possessionem, pro hoc facit, quia in alternatiuis &c. regula in alternatiuis, lib. 6. Inn. tamen dicit, ꝙ ẽt si eligit ꝙ velit probare, & non probat, feretur diffinitiua. sed fiet missio, vt hic, ꝙ no. Opp. ad hoc, ꝙ immo si non potuit probare debeat reus absolui, C. de rei vẽdi. l. fi. de causa posses. cum ecclesia. de prob. ex literis. soluit Inn. ꝙ qñ reus est contumax, stat quod dictum est, ꝙ etiã si non liqueat de iure actoris, non absoluetur reus, sed fiet missio. qa, si reus fuisset præsens, forte actor probasset de iure suo per confessionem eius, ꝙ signa. Ex hoc. n. habes singularem
5 limitationem ad id quod dr, ꝙ † actore non probante reus absoluitur: quia non debet intelligi de reo contumace, & idem not. glo. de appel. per tuas, & in eo quod dixi, & quod hic dicitur de missione quæ fit quando non liquet de causa, intellige ꝙ non liquet sufficienter ita ꝙ possit ferri diffinitiua. tamen liquet intantum, ꝙ põt dari possessio vera. nã antequã detur debet de iure actoris constare quantum oportet quo ad hoc, ꝙ dic vt dixi vt lite non contest. quoniam. §. quod si super.

SVMMARIVM.

1 *Verbum nolẽ, quid operetur.*
2 *Condemnatio in expensis potest fieri in parte causæ.*
3 *Exceptio si proponitur fundata intentione partis aduersæ & non probatur, pars aduersa obtinet, & succumbens condemnatur in expensis, tanquam victus quo ad totam causam.*
4 *Excipiens an statim condemnetur in expensis, sub conditione, si non probauerit.*
5 *Officium iudicis extinguitur sententia.*
6 *Taxatio quæ fit post sententiam ex interuallo an possit fieri per delegatum tanquam functum officio.*
7 *Contumax quando condemnetur in expensis.*
8 *Euentus litis dubius est.*
9 *Iurans non præsumitur immemor salutis æternæ.*
10 *Victum victori ad sumptus litis condemnari, quomodo intelligatur.*
11 *Præsumptio una excludit aliam.*
12 *Victus quomodo excusetur ab expensis.*
13 *Causa principalis in quo differat a causa appellationis.*
14 *Expensæ factæ ante litem contestatam quo iure petantur.*
15 *Iudex an possit ex officio condemnare victum ad expensas, si non fuit petitum.*

FInem litibus. Famosũ est, & solet repeti. & hoc dicit, qui fundata intentione partis aduersæ obiicit exceptionem & deficit in probando, non expectata sententia punitur in expensis. Primo ponitur constitutionis r^at^io. Secundo constitutio, ibi præsenti, & interseritur impulsiua ratio. ibi, quia frequenter. Nota principium, quod quotidie allegatur. ad idem de offic. ord. vt litigantes. libro
1 sexto. Nota ibi, † nolit. de hoc uerbo quod inducit expressam uoluntatem, seu repudiationem, & resistentiam. de sponsa. capitulo secundo, vbi pro hoc in glossa tertia, ff. ad Tertull. filii mater. §. 1. C. unde liberi, qui se patris, secus in verbo non velit,

velit, quod potest verificari de eo qui deliberat: quia ille non
vult, scilicet adhuc. & similiter sit differentia inter non volū-
tarium, & voluntarium, 2. Ethicorum, quantum tamen ad
hoc cap. non refert an nolit, an non velit. nam etiam si nihil
dicat, locum habet quod hic dicit, eo ipso ꝙ nō refert statim
probationes: sed in alijs casibus procedit præmissa differen-
tia. vnde verum est dicere, dormiētem non velle legere: quia
voluntas sua ad hoc non applicatur: sed non potest dici quod
nolit, quia non resistit. pro hoc etiam facit quod no. de offic.
delega. prudentiam. §. sexto. Nota, quod potest euenire quod
2 † quis condemnatur in expensis in certa parte causæ: non ta-
men tota. immo in reliquo forte obtinebit expensas, vt si cō-
tingat, quod iste qui non probat exceptionem ex alia causa
obtineat in principali: tunc enim condemnatur in expensis
factis in exceptione, & tanquam victor obtinet in expensis fa
ctis in principali Nota id de quo in glo. vltim. In glo. sed nun
quid, diuide, quia Primo tractat de expēsis factis in exceptio-
nibus dilatorijs. Secundo, de expensis contumacię. ibi, sed ex-
pensæ. Tertio, de expensis causæ principalis: & immiscet in
expensis factis in exceptionibus peremptorijs. ibi, item & il-
lud. Quarto, de expensis appellationis. ibi, sed in cā appellatio
nis. quæ expensæ sint restituendæ. ibi, & no. ꝙ expēsę: & signa
glo. quia melior in sua materia omni alia vtriusque iuris. ibi,
quidam dicunt, & hæc opin. communis. de hoc in Specu. de
expensis. §. iusta. ver. sed nunquid deficiēs: vbi dicit curiam sic
seruare, & hoc tenendo, omissa distinctione quæ sequitur in
glo. pro hoc facit, de resti. spo c. 1. lib. 6. de excep. c. 1. eodem. lib.
quod ergo litera dicit ibi, exceptionem, intelligiē de perem-
ptoria, & dilatoria, sed ꝯ est, quia sic illa verba, postquam in-
tētionem suam &c. essent hic frustratoria. vnde videtur, ꝙ li-
cet is qui non ꝓbat exceptionem etiam dilatoriam, condem
netur in expēsis, tñ non ex vi huius c. quod requirit duo. s. ꝙ
exceptio proponatur post fundatam intētionem alterius par
tis, & ꝙ excipiens nolit statim probare, & sic ad euitādam di-
spositionem huius ca. sufficit ꝙ alterum deficiat, vel ꝙ non-
dum sit fundata intentio partis aduersæ, vel quod excipiens
statim offerat probationes, & intellige, ꝙ offerat realiter pro
ducendo testes, vel instrumenta: vt dicitur no. de appel inter-
posita, & quod hic dicit, altera pars. dic, siue actor, siue reus:
Oppono ad hoc, & ad literam, quia s̄m hoc constitutio ista
3 est frustratoria. nam † fundata intentione partis aduersæ pro
ponitur exceptio, & non ꝓbator, pars aduersa obtinet. & suc-
cumbens condemnatur in expensis, tanquam victus quo ad
totam causam. de pœnis. calumniam, & sic etiam ad expēsas
factas in exceptione, etiam cessante hoc c. seq. posset contin-
gere, ꝙ licet non probet hanc exceptionem: tamē obtinebit
ex alias causa, & nihilominus condemnabitur in sumptibus
factis in exceptione. per hanc literam. Oppo ad idem: quia si
erat fundata intentio partis aduersæ, patet ꝙ erant publicatæ
attestationes: & sic non debet admitti excipiens ad producen
dos testes. de testi. fraternitatis, hoc ꝯrium tangitur in glo. 1.
sed non explicatur. dic, ꝙ potest esse quod pars aduersa aliter
probauit, quam per testes. Item, dato quod per testes: possunt
tamen produci super exceptione, tanquam super nouo arti-
culo pendente a veteribus. d. c. fraternitatis, vbi de hoc. Oppo.
& aliter ad prædicta & ad literam, quæ videtur velle, ꝙ exci-
4 piens † statim condemnetur in expensis, sub conditione, si
non probauerit, & sic sententia est incerta, cum sit dubium
an probabit, contra id. C. de senten. quæ sine certa quantita. l.
pen. & fin. Item fertur de futuro, contra id. ff. de vsuris. l. 1. in
fine. de sepul. in nostra. Item fertur conditionaliter, contra id.
2. q. 6. biduum. Solu. quod hic dicitur, intelligitur tribus mo-
dis. primo secundum quosdam, qui, vt refert Innocē. dicunt,
quod non probans exceptionem condemnatur in expēsis. s.
tempore diffinitiuæ, quod reprobat Innocent. quia tunc ista
prouisio non essent sufficiens. Item repugnat literæ: ibi, ex
tunc. Secundo legitur, quod fit condemnatio postquam de-
fecerit in probando. hanc sequitur Hostien. & Ioan. And. &
communiter omnes, huic obstat litera ibi, faciendas: sed ex-
ponunt faciēdas, scilicet cum proponitur exceptio, sed factas
tempore quo fit condemnatio. & licet in hoc oporteat im-
propriari literam: potest tamē dici, quod hic non ponuntur
verbaliter verba sententiæ. ꝓ hoc de testibus, significauerunt.
vbi petens quartam dilationem condemnatur in expensis si
nihil probat. debet enim intelligi quod condemnatur post-
quam constat, quod non probauit non expectata diffinitiua,
& ita hic. Tertio legitur, quod statim proposita exceptione
condemnatur sub conditione, si defecerit in ꝓbando: & hæc
placent Innocentio, & tenēdo hoc tantum dic ad contraria.
Ad primum de incertitudine dicit Innocentius, quod hoc
est in odium priuate excipientis. vel melius hic potest sentē-
tia esse incerta. Innocentius quod non. pro hoc de procurato
ribus, auditis. hoc tamen esset difficile ad sustinendum gene-
neraliter. Tertio soluit Innocentius, quod super expensis po-
test ferri sententia incerta. C. de fructibus, & litium expensis.
lege terminato, quæ lex dupliciter intelligitur, primo secun-
dum quosdam, qui, vt refert Innocentius, intelligunt quod
ibi iudex non condemnauit ad expensas. sed reseruauit parti
potestatem agendi de ipsis. pro hoc est litera illius legis. ibi,
super his quærelam iuris competere. hoc reprobat Innocen-
tius: quia si peterentur post diffinitiuam iure actionis, nō au-
diretur petens, cum ad sumptus non competit actio directa,
nec etiam posset petere ex re iudicata, quæ hoc non cōtinet,
5 nec officio iudicis, † quod est extinctum in sententia. ff. de iu-
dic. iudex, & lege Paulus, instituta de officio iudicis. §. præte-
rea de appellationibus, cum appellationibus. libro sexto. sed
quidam respondent secundum Innocentium, quod pos-
sunt peti condictione ex dicta lege, terminato quod non pla
cet Innocentio. pro hoc facit quod dixi supra titulo primo.
sæpe, quia condictio ex lege nascitur quando lex inducit no-
uam obligationem, quod non facit lex terminato. nam & an
te ipsam erat nata obligatio ad sumptus. propterea Innocen-
tius intelligit illam legem aliter, scilicet quod iudex tempo-
re diffinitiuæ condemnat in expensis, reseruata taxatione. sic
intelligit gloss. ibi, & sic etiam intellige de procuratoribus,
auditis. & dicit Speculator de expensis, §. postremo. in princi-
cipio, versiculo, item scias, hæc seruari in curia, de hoc etiam
de sequestrationibus, capitulo primo, & quamuis de consue-
tudine sit quod primo fertur diffinitiua, postea fit condem-
natio in expensis: potest tamen fieri etiam econuerso. de pri-
uilegijs, cum olim. el secundo, vbi casus singularis. Ex his vi-
6 detur, quod taxatio † quæ fit post sententiam ex interuallo
non possit fieri ꝑ delegatum tanquam functū officio. de offi.
delegati, in literis, quod tenet Bartolus in l. terminato. & hoc
in delegato qui non potest sententiam exequi. secus si potest.
pro hoc facit: quia taxatio videtur pars executionis. quod si-
gna. Item ad hoc contrarium præmissum de incertitudine,
in eo quod dixi quod valet sententia incerta super expensis,
pro hoc, quia est sententia interlocutoria, quæ non vitiatur
ratione incertitudinis. quod dic, vt notatur in dicto capitulo,
auditis. Ad illud de tractu futuri temporis, dic, quod proce-
dit quando obligatio nondum est nata, hic autem est iam na
ta propter præsumptionem fraudis contra excipientem: vt
hic. pro hoc est dictum capitulum. auditis. Ad illud de senten
tia conditionali. dic vt dico de appella. præterea. 2. Item hic
fertur conditionaliter, hoc iure permittente. Ex his defendi-
tur tertius intellectus præmissus, secundum quem hic est ca-
sus multum singularis in quo fertur sententia incerta, & su-
per futuro, & conditionaliter: sed quia iste intellectus in effe-
ctu non plus releuat quam secundus: ideo communiter te-
netur secundus, ibi, sed expensæ. de his expensis contumaciæ
dic quod veniunt non tantum a die contumaciæ: sed a die ci
tationis ꝗ. cap. proximo. vbi tex. not. Quæro an oporteat con-
tumacem vocari in hac conditione. Innocent. de pœnis. ca-
lumniam, tenet quod sic. qđ not. Oppono ad hoc ꝗ. cap. cum
qui. libro sexto. solu. contumax citatur ad alia facienda prin-
cipaliter: vt ibi: non tamen ad condemnationem in expensis
contumaciæ, quæ venit accessorie. Quæro, quid si est causa, in
qua potest ꝓcedi ꝯ contumacem. Compost ell. de electioni-
7 bus. cap. primo. libro, sexto, dicit † quod nihilominus contu-
max condemnabitur in expensis. Alij aliter: vt not. hic, & C.
de iud. l. sancimus. & in Specu. de expensis. §. iusta. versic. quid
si talis. dic, quod si actor est cōtumax, potest reus petere eum
condemnari in sumptibus, de appella. reprehensibilis, & ca-
pitu. nihilominus, quæ licet loquantur in causa appellatio-
nis: tamen procedunt etiam in principali, & tamen constat
quod actore contumace ad instantiam rei potest procedi s̄.
capitu. causam. Si vero reus est contumax, videretur secus,
quod non condemnabitur, si potest procedi, cum non inter-
sit præsentis. dic contra per cap. ꝗ. proxim. in causa electionis
potest procedi absente electo: vt li. non contestata. quoniam.
§. porro. & tamen contumax condemnatur in expensis. ad
idem ꝗ. eodem veritatis. ibi condemnatur contumax in expē
sis, & nihilominus proceditur in causa, & ad id quod dixi,
quod non interest p̄sentis, dic, quod immo, quia forte, si reus
fuisset præsens, posset per eum probari de iure suo, vt per con
fessionem eius. pro hoc facit quod dixi s̄. c. proximo. ibi. item
& illud, circa hoc quod hic glo. prosequitur de expensis, quæ
præstantur victori a victo. dic, quod aut quæritur de causa cri-
minali, aut ciuili. de prima dico in capitulo sequenti, de qua
tamen etiam tangitur hic in glo. in versiculo. sed in crimina-
li, de ciuili locum habet quod dr̄ hic in gloss. reperitur etiam
causa iusta. de procuratoribus. tuæ, & in illa. Idem quod in ci-
uili per dictum capitulum, tuæ. Quantum autem ad has ex-
pensas. glo. distinguit, an sit iuratum de calumnia; vel non: vt
primo casu non condemnetur victus, secundo sic, & hanc
opin. tenet Bar. Brixien. 2. q. prima. in primis, & gloss. in Au-
thentico de iudicibus. §. oportet, & Innocē. hic, pro hoc facit,

8 quia † multotiens succumbit habens iusticiam, & dubius est
9 euentus litis. ff. de peculio. quod debetur. † Item præsumptio
est pro iurante quod non sit immemor salutis æternæ: pro
hoc etiam. ff. de legatis secundo. qui solidum. §. etiam. Item
quarto est ratio: ne metu expẽsarum quis dimittat prosequi
iura sua. ff. de peti. hæred. illud. pro alia vero opinione quę po-
nitur in glo. ibi. alij, dicunt, quæ habet, quod reus indistincte
condemnetur, inducitur, quia in criminali indistincte con-
demnatur, & tñ etiam ibi iuratur de calumnia. de iuramento
calumniæ. §. primo. vbi de hoc, quod tenet Specula. de expen
sis. §. nunc de expensis. in fine primæ col. vbi dicit indistincte
condemnari victum, & in curia sic seruatur, nisi iussus Papę
vel alia iusta causa impediat. hoc etiam tenẽt Host. & Io. An.
p c. calumniam. de pœnis. vbi dicitur victum condemnari p
pter calumniam & temeritatem. quamuis autem iuramen-
tum excludat calumniam, non sic temeritatem. Item, ibi ẽt
indistincte dr̃ in causa pecuniaria victum ↄdemnari ad sum-
ptus, & tamen in ea iuratur. Item, multotiens iuramentum
pstatur faciliter & inaduertenter. litigantes enim sunt prom
* pti ad iuramentum, & hæc opinio ᵃ communiter tenetur,
quod iuramentum calumniæ non excusat: sed oportet qđ
aliunde habuerit cãm probabilem litigandi: hæc procedunt
in expensis quæ debentur officio iudicis propter victoriam:
sed si debentur ex ↄctu, attenditur forma ↄctus. de priuil. por-
ro. & posset esse sub tali forma, quod deberent etiam si pba-
biliter litigasset, vt de legatis 3. si mulier. §. si rem. quod dr̃, vi-
10 ctum † condemnari ad sumptus litis, intellige præterquam
in sumptibus quos obtinuit in particulari articulo, puta in
exceptione: vt hic. illas enim nõ recuperat victor: quia eas sol
uit sua culpa: vt in Spe. præalleg. §. nunc de expensis, ver. cæte
rum. Ad contraria. dic ad illud ꝙ multotiens succumbit ha-
bens iustitiam. dic quod sæpius obtinet, & ad ea quæ raro eue
niunt &c. Ad illud, quod non præsumitur immemor &c. dic
quod hanc pręsumptionem excludit præsumptio sñiæ faciẽs
11 p actore, sicut & alias vna † præsumptio aliam excludit. ff. de
iureiu. nam & postea. §. si damnetur. de electio. cum inter R.
de crimine fal. accedens, & d. c. calumniam. Ad l. qui solidum
§. ẽt. dic quod ibi pro victo erat causa rationabilis aliter pba-
ta quam p iuramentum. Ad l. illud. dic quod loquitur de me
tu æstimationis damni contingentis casu fortuito, vt posses-
sor bonæ fidei non teneatur, si lite pendente res casu perijt, ne
pp talem metum dimittat ius suum. hic de metu condemna-
tionis ad expensas & interesse pp præsumptionem malitię,
quę surgit eo ipso quod succumbit, vel saltem subest pręsum
ptio temeritatis: vt prædixi per d. c. calumniam. Quæro circa
12 hoc, quæ sit † causa rationabilis excusans victum ab expẽsis.
Host. exemplificat in eo qui inuenit instrumentum debiti in
archa paterna, & nesciebat de solutione, vel secundo, si victus
probauit de sua intentione aliqualiter: sed non plene. de iure-
iuran. mulieri. de calumnia. c. 2. vel 3. si est psona religiosa, vel
alias ita honesta quod non præsumitur calumniari. de noui
ope. nun. c. 2. & quod ibi no. quod vltimum nõ procedit nisi
adsint aliæ coniecturæ quæ tollant forte coniecturam quæ est
ↄ eum qui succubuit, tene ergo pcedentia, maxime primum
in eo qui successit in ius alterius, & sic habet probabilem cõ-
iecturam. ff. de reg. iur. qui in alterius, regula cum quis in ius.
lib. 6 & hoc in reo. sed in actore secus: quia debuit a principio
plene deliberare. per notata in dicta regula, qui in alterius: dic
tñ idem in actore, si destitit statim cum sibi constitit de iure
rei. ff. de iudi. destitisse: vnde colligitur notabilis cautela pro
actore: vt, publicato processu, si videt se non probasse, desistat
a cã, vt euitet condemnationem expensarum. C. de iudi. pro-
perandum § sin autem ex gestis. præalleg. c. calumniam. in fi.
quod sic intelligitur, cum dicit de absente: i. contumace. pos-
sent inueniri, & alia exempla de probabili ignorantia. ibi, sed
in causa appellationis hæc particula vsq; ibi: & nota quod tã-
tum. est expedita per dicta in proxima particula. nam tenẽdo
ꝙ Reus teneatur ad expensas in principali, non facta distin-
ctione, an sit iuratum de calumnia, vel non, fortius hoc pro-
cedit in app. vt hic in glo. vbi quæro s̃m hanc vltimam opin.
13 quæ † ratio diuersitatis sit inter causam principalem, & ap-
pellationis. Inno. dicit quod in principali potest esse error fa-
cti, vt quia putabat posse probare quod non potuit. sed in ap-
pellatione est error iuris, cum procedatur ex actis antiquis, ꝙ
est notandum, & idem not. glo. in regula, ignoranti. lib. 6. Ex
hoc dicit Inno. quod si in appellatione fiant nouæ probatio-
nes, vt fieri potest. de fide instrum. cum Ioannes, distinguen-
dum erit, vt in principio, an sit iuratum, an non, ꝙ procedit
tenendo illam distinctionem. alias non. Quæro, si appellans
pro parte obtinuit & pro parte succubuit, dicit Inno. quod si
causa continet plures articulos, & in vno obtinet, in alio suc-
cumbit, fiet hincinde compensatio expensarum: sed si vnum
articulum, indistincte condemnabitur. de hoc in Spe. de ex-
pensis §. nunc vidẽdum. in fi. secundum hoc dic, quod etiam
in principali ille qui pro parte temporis habuit probabilem
causam litigandi, pro parte non, sicut dixi s. per legem desti-
tisse. condemnabitur in expensis secundum ratam temporis
pro qua probabiliter nõ litigauit. ff. depositi. l. si quis inficia-
tus. vbi casus singularis, & ibi Barto. ibi, & nota quod tantum
est quinta particula, & in eo quod dicit eo quod veniunt tan-
tum expensæ necessariæ, & vtiles, quidam dicunt quod tantũ
necessariæ ita notat glossa secunda quæstio. prima. in primis,
& Vin. & Ioã. hic, & videtur casus, de eo qui mittitur in pos-
sessionem. c. cum venisset. in fine. & hoc verius, nisi vtiles ac-
cipias pro moderatis. ita quod habeant instar necessariarum.
pro hoc facit litera ista ibi, moderatas. ibi, & nota quod expẽ-
sæ, quantum ad hanc particulam, in eo quod glo. dicit quod
14 expẽsæ † factæ ante litem cõtestatam petuntur iure actionis.
communiter dicit, quod immo officio iudicis. quod notat
Cynus. C. de iudicijs. sancimus. quæstio. nona. possunt etiam
peti condictione illius l. secũdum aliquos, quod procedit de
expensis contumaciæ. vt notat Inno. de appell. sæpe. pro hoc
ff. si quis ius dicen. non obtem. l. vna. de hoc in Spe. de expen-
sis. §. 2. in principio. & hęc ante lit. contesta. debentur officio
iudicis, etiam no. C. de fruct. & lit. expen. terminato, & hoc
nisi subsit aliquod remedium extrinsecum ex quo debeãtur,
vt si quis in instrumento debiti se obligauit ad soluendum
sumptus litis, si hac occasione surgeret lis: tunc peti possunt
iure actionis, etiam si iudex non condemnet in sententia. ff.
de leg. 3. si mulier. §. si in rem, vbi glo. no. dicit, ꝙ expensę quę
debentur ex instrumento possunt peti post sententiam, etiam
15 ex interuallo. Quæro, an iudex possit † ex officio condemna-
re victum ad expensas, si non fuit petitũ. Dy. quod sic in l. 4. §.
hoc autem. ff. de damno infec. dicit tñ, quod si officium non
fuit imploratum, & iudex non condemnauit: non poterit pu
niri, quãdo nõ agitur de causa concernente pietatem: quod
est signandum & notandum: est autem consuetudo in libel-
lo petere expensas factas, quas exprimunt competere, etiam
faciendas, sub his verbis, peto expensas hucusque factas quæ
sunt de duobus ducatis, vel quid simile, & eas quas fieri conti
gerit. ibi prius taxabitur. mos est iste, quia iudex in sententia
condemnat in expensis, quarum taxationem sibi reseruat,
postea taxat: & facta taxatione facit iurari, quod illa vere
expendit.

SUMMARIUM.

1 *Contumax condemnatur in expensis a tempore citationis.*
2 *Terminus quando est vnicus non dicitur peremptorius.*
3 *Citatio per nuntium fieri dicitur.*
4 *Mandatum vnicum qualificatum resoluitur in duo.*
5 *Propositio qualificata in mandatis propter bonum obedientiæ, non fal sificatur cessante qualitate, in alijs secus.*
6 *Procurator & nuncius differunt.*
7 *Dictio (quapropter) est illatina.*
8 *Impeditus an & quando teneatur mittere procuratorem.*
9 *Contumax quo casu condemnetur in expensis.*
10 *Condemnatio in expensis quando habeat locũ in causa inquisitionis.*

1 CVm dilecti. † Contumax condemnatur in
expensis a tempore citationis.
Primo processus. Secundo interlocutio. ibi, quapp.
subdiuiditur. primo ponit̃ comparatio nunciorum
electi & aduersariorum, & decisa commissio. Secundo ibi, q̃-
uis, electi prima ↄtumacia. Tertio ibi, volentis, electi citatio.
Quarto ibi, expectãtib. absentia electi & excusatio. Quinto ibi
sed ↄ, excusationis impugnatio. No. in ver. q̃uis, ꝙ appellatus
pôt pleq appellationem interpositam extra iudicium. No. ꝙ
appellatio etiam extra iudicium non habet vim citationis: be
ne hic. nam, licet appellatus prosequeretur, adhuc oportuit
citare appellantem, & hoc est, quia talis appellatio est prouo-
catio ad causam. idest inuitatio, quæ non stringit de necessita
te, de appella. cum sit. fallit de electio. cap. 1. cum simi. libro 6.
Nota in versi. volentes, quod citatur quis ad dominicam ta-
a lem, & sic ad diem feriatam, ᵃ sed dictio vsque b, tenetur ex-
b clusiue. quod dixi de ferijs. c. fin. † Nota ibi pro peremptorio.
quod

ADDITIONES.

a Et sic ad diem feriatam. Adde Cy. in l. fi. C. de ferijs. Bar. in l. j. § nunciatio ff. de noui oper. nunc. glo. in cap. placita. 15. q. 4. doct. in c. fin. de ferijs. Barto tract. suo de citatione. in q. 7.

b Dictio vsque. Adde Archid. in cap. de illa. 33. distinctio. in Specula. titu. de cita. in § primo. versicu. item excipitur quod citatio. Bartol. in l. patronus. 10 §. Sempronio. ff. de legat. tertio. Rap. Cuman. consilio 99. incipien. quædam possessio soluta.

2 quod qñ terminus est vnicus,nõ est peremptorius, nisi expri
matur.pro hoc de sen.excomm.constitutionem.lib.6.No.ꝙ
non veniens expectatꝰ post terminum,non solum die sequen
ti:vt hic.hoc tñ est de vrbanitate.quod dic vt de offi.dele.con
3 suluit.† No.ibi nuncium,quod per nũcium fit citatio,a vt in
a glo.& dicit Abbas,quod põt fieri etiam ꝑ nuncium citati.dic
immo,& citantis:quia iudex potest sibi hoc committere. ff.
furtis.eum qui.§.epistola.vbi Bar.qui etiam notat. ff. de acq.
pos.iuste.& Cy.C.de procu.eum qui. in hoc enim attenditur
electio iudicis,& iuramẽtum nuncij,ex hoc dic,quod potest
committi citatio etiam ipsi ad cuius instantiam fit per prædi
4 cta.No.in ver.præterea,quod mãdatum † vnicum resoluitur
in duo.& hoc qñ est qualificatum: vt si mãdatur alicui quod
compareat tali die,intelligitur mandatum quod compareat,
nẽ tali die, & quamuis cesset vltimum,nõ cessat primum:vt
5 hic.Ex hoc no.† ꝙ propositio qualificata non falsificatur ces-
sante.qualitate : quod procedit in mandatis propter bonum
obedientiæ.sic loquitur hic.in alijs secus.de probationibus.li
cet,quod signa & no. Et hoc facit ad id quod dico de ferijs.c.
fi.Respondendo ad istud c.Nota ad finem, quod expensæ ve-
niunt ꝯ contumacem a tempore citationis emissę:vt in sum
mario.in glo.prima.ibi,cum M. vbi de hoc in glo. prima. Et
quantum ad hanc literam non ꝓcedit hoc:quia isti non erãt
consortes,cum causa ꝯ electum sit popularis in qua quilibet
admittitur pro seipso , & melius expeditur per vnum quam
per plures,& forte hoc respectu dicit glo. in fine.quod isti ha
bebant mandatum:& hoc probatur in litera.ibi,literas de ra-
to.i.mandatum,cum clausula de rato.ibi,in criminali: dic ꝙ
non erat causa criminalis:opponebantur enim crimina non
vt iste puniretur:sed vt repelleretur ab electione.de hoc de ꝓ
curato.tuæ.ibi.proprie communis.immo popularis: vt prædi
xi.In glo.secunda,in fine. Opponitur,quod non debuerit au-
diri sup exceptione criminum ꝯ illum,cum esset confirma-
tus, & nihil peteret. exceptio autem est actionis exclusio. de
exceptionibus.a nobis.Item,iste erat confirmatus,quod col-
ligitur ex litera,quæ vocat eum electum. pro hoc facit , quia
communiter ante consecrationem,etiam post confirmatio-
nem,tales dicuntur electi.de re iudicata.inter.de accu.memi
nimus.soluit Inno.quod speciale est,vt ꝯ electum nihil petẽ
tem admittantur exceptiones termini.sed quare est,quia spe
cialitas nõ vr̃ habere rationem: dic quod habet rationem ex
eo:quia,ex quo persistit in electum,intelligitur petere , cum
sit de proximo petiturus. Alij dicunt,quod audiuntur isti nõ
tanquam excipientes:sed denunciantes:quod no. Archid.de
electionib.c.1.lib.6.sed non placet Inno.quia non dicitur hic
quod denunciãuerint. Alij dicunt,quod accusabant:quod ẽt
non procedit:quia tunc nõ admitteretur procurator. Alij di
cunt, quod prosquebantur appellationem : quod improbat
Inno.quia ipsi non appellauerant.sed electi.Host.tamen hoc
tenet,& placet,per literam ibi,prosequentibus,nam licet ap-
pellans non prosequatur, appellatus prosequi potest : vt s̃.in
notabilibus,& de appella.oblatæ.de electio.c.1. & c.quamuis.
lib.6.In glo.simile s̃.in fine. Opponitur extra glo. quod non
6 æque potuerit mittere procuratorem sicut nuncium,† cum
procurator debeat esse instructus,& possit domino præiudi-
care,quod secus in nuncio.vt notat Inno.de accu.veniens.so-
lu.quantum ad rationem de qua in litera , de discrimine via-
rum,æque poterat mittere procuratorem sicut nuncium,in
glo.hic sumptum.ibi,sicut. solu. ibi,nam ibi de obligatione
ꝯhenda infra certum tempus, tunc enim is , per quem non
stetit intra terminum,post terminum non tenetur, vt hic,&
in l.Celsus.de iam ꝯcta.quia,licet non satisfaciat in termino,
tenẽt postea,quod plenius dico in d.c.sicut. Ad alia iura quæ
sequuntur in glo.dic per notata in dicto capitulo sicut,& ma
xime quantum ad l.siquis ita institutus.dic quod non contra
dicit.sed potius concordat:quia is qui non paruit conditioni
infra tempus propter impossibilitatem,etiam tenetur: & sic
notatur in illa l.Et in fine glo.oppono, quod post terminum
non tenetur comparere si fuit legitime impeditus in termi-
no.nam ꝑ hoc circunductus fuit terminus.ff.de iudi.& post.
si autem non fuit impeditus,censetur contumax,nec ꝑ com-
paritionem sequentem purgatur contumacia,quin teneatur
ad expensas. soluit Inno. quod Papa hoc dicit allegandu , vel
inquantum potest ius . dicit hoc procedere quando ille scit
aduersarium permanere coram iudice , & maxime in causa
electionis,vbi pꝛiculum est in mora.de electio.cum inter vni-
uersas.alias si nescit,ad quid iret.& ad l.Celsus.dicit Innocen.
quod loquitur in obligato ad soluendum,qui soluẽdo etiam
post terminum liberatur.secus in obligato ad comparẽdum,
qui etiam post terminum comparendo non purgat contu-
maciam:vt prædixi. Alij aliter dicunt,& vario modo, quan-
tum ad id quod dicit Inno. quod Papa hoc dicit allegando,
dic quod imo decidendo:quia super hoc fundatur.ibi,qua
7 propter,† quæ est dictio illatiua. Et ex hoc dic, quod impedi-
tus in termino tenetur comparerere quamprimum potest,ꝑ
hãc literam. Ad l.& post edictum.dic,quod loquitur, quãdo
actor in termino est absens,& reus præsens:quia tunc circun
ducitur edictum.hic econuerso.Io.de Lig.distinguit.aut cita
tur quis ad totam causam, & procedit hæc lectura.aut ad cer
tum articulum,& tunc aut potest expediri in absentia citati,
vt receptio testium.de testibus,capitulo secundo,& si fuit im
peditus,non tenetur amplius venire.aut non potest expediri:
& tenetur venire,dum tñ aduersarius persistat in iudicio,si tñ
fuit contumax,licet postea veniat,non excusabitur contuma
cia.hæc procedunt nisi præsens fuerit contentus ꝙ ille puni-
retur tanquam contumax,& non persistit in iudicio:tunc.n.
citatus non tenetur venire,& hæc distinctio est æqua, & pro
ea facit in primo membro hęc litera:quia hic citatus erat ad
totam causam: & aduersarij persistebant:vt in litera:ibi.expe
ctantibus,& secundum hoc inducitur l.Celsus.pro hoc:quia
ex quo citatus est ad totam causam, constat quod etiam si ve
nisset in termino non potuisset causa tota in termino expedi
ri,& sic talis citatio intelligitur facta etiã ad dies sequentes ad
terminum,qui tot sufficiant ad expeditionem causæ: quam-
uis ergo,si fuit impeditus, sit circunductum peremptorium
quo ad illam diem.non tamẽ quo ad sequentes,& hæc signa
quia scribentes non bene explicant hæc . In gloss. ex hoc.ibi
Vinc. hæc solu. non procedit in eo quod dicit quod tenetur
mittere procuratorem : quia sic fuit expressum in citatione.
nam hoc esset dicere quod citatio fuisset iniusta.ibi, dicas,de
8 hoc quod tangitur in glo.vsq; ad fin.an † & quando impedi-
tus teneatur mittere procuratorem , dic vt dico de procura.
quærelam.ibi.secus est in Papa. hæc distinctio non probatur
iure . Et in fine dic ,quod in causa electionis tenetur impedi-
tus mittere procuratorem.de appella.oblatę.etiam si causa sit
ardua.de electio.cupientes. §.insuper. lib. 6. & sic erat hic.In
glo.& sic.in fin.dic vt ibi.& 18.dist.propter, & de purgatione
moræ,in regula,mora.lib.6.in gl.iuxta illud,in fi.ibi,de gratia
excusatur. facit quod no.de iureiuran.si vero.Opp.extra gl.ꝙ
debuerit excusari propter timorem insidiarum.de senten.ex-
commun. de cętero. soluit Vin. ꝙ hoc non fuit probatum.
melius dic s̃m Inno.ꝙ excusaretur si fuisset citatus personali
ter.hic autem erat citatus pse,vel per procu.quod ꝓcedit,nisi
insidiæ essent communes ẽt procurationi . ꝓ hoc facit quod
no.de elect.bonæ,el 1.sed non sic erat hic, cum misisset nun-
cium.In glo.penultima,ibi,expectatur.vtrum expectetur,vel
9 non,hic non exprimitur. Et in fi.no.ex glo.iuncta litera, † ꝙ
b contumax a condemnatꝰ in expensis , cum in cã posuit ꝓcedi
ꝯ contumacem.facit quod dixi s̃.c.prox.& hæc signa. In glo.
vlt.ibi,siue criminalis,& si nõ bene colligitur hic.dictum tñ
est verum,& sic licet in criminali sit locus pœnę talionis, de
procu.tuæ. ꝑ hoc non euitatur condemnatio in expẽsis, quæ
prouidet ꝓ interesse partis.pęna autem talionis fit ꝑꝑ calum
niam,& applicatur fisco,& sic vna non tollit reliquam.C.qñ
ciui.act.cri.præiu.l.vna.no.de ele.c.1.lib.6.quod autem dr̃ hic
de condemnatione expẽsarum, locum habet in causa inqui-
10 sitionis,† secundum glo. de quo dic, quod aut aliquo prose-
quente,& ille condemnatur,si succumbit:vt in Spe.de expẽ-
sis.§.j.in fi.aut iudex procedit ex officio,& tunc aut ꝑcedente
infamia,& dato quod absoluat reum,non tenetur iudex ad
expensas:quia ex necessitate ꝓcessit.de symo.licet,& hic, aut
non præcessit infamia,& tenetur:quia vr̃ calumniosus,quod
no.Cy.C.de iud.sancimus.q.15.pro hoc facit de sen. excom.
sacro.Et in fi.Oppo.quod non debuerit condemnari in expẽ
sis a tempore citationis:sed cõtumacię,tunc primo interfuit
aduersariorum.de proc.auditis.quidam stant ꝯtrio. Host.dicit
literam procedere qñ de contumacia citati prius constabat.
idem tenet Io.An.dic standum literę:quia,ex quo non venit
interest istorum a die citationis, cũ citatio fuerit frustratoria
quantũ fuit in citato. de hoc de proc.auditis. & sic sammaui.

ADDITIONES.

a Per noncium fit citatio. Adde glo. in authentic.de litigio.in § videamus.col
la.octaua.glo.in verbo, vocetur, in authen.qui semel.C.quomodo & quan
do iudex.
b Contumax. Adde Inno. in cap.calumniam. de pœnis. & quid de contuma-
ce absente , an possit per iudicem condemnari in expensis sine noua cita-
tione.vide text.in cap.constitutus.& ibi glo.in verbo taxatione . de procu-
rato.Anton.de Butr & Ioan.de Imo.in cap.1.de iudic.Cynus Bald. & Saly.
* in l.sancimus.C.de iudi dic quod * communis opin. vult quod non requiri-
tur noua citatio.

SVMMARIVM.

1 *Litera prælatorum faciunt fidem, & quomodo.*
2 *Petens se pronunciare dominum quid probare sufficiat.*
3 *Itineris arreptio habet vim appellationis.*
4 *Probatio minus plena quando sufficiat.*
5 *Iudex ad quem præfigit terminum appellanti ad finiendam appella-
tionem.*

& debet Iudex eligere ad quod ſit efficacius. vt lite non cõte-
ſtata.quoniam.in fine.pro hoc facit quod dico de frigidis.ca-
6 pitulo finali.quæſtione ſexta. Ad legem primam † de offic.di
uerſorum iudicum. dic, quod loquitur quando agitur ciuili-
ter,& in caſibus in quibus ſufficit comparere per procurato-
rem.& in quibus poteſt aduerſario aliter ſuccurri quam per
7 captionem perſonæ. Ad capitulũ primum. de iudicijs †. dic
non eſſe verum quod ordinarius non poſſit realiter citare:qa
immo poteſt.d.l.conſentaneum.nec illud capitulum contra-
dicit,immo permittit,cum dicit ordinarium hoc poſſe quã-
do ſubeſt alia iuris neceſſitas.nec procedit quod ibi dicit Ho.
.quod vltra caſus ibi expreſſos alius non occurit,ſecundum p̃
• dicta.In gloſſa vltima in fi.Quæro de intellectu literæ ibi,alio
quin,Innocẽtius exponit,id eſt ſi eſt homo rectus & ſimplex
& timens Deum·tunc enim fit reſtitutio, etiam ſi probatio-
nes ſint promptę. dic alioquin, id eſt ſi vir eſt tantum ſeuerus
ꝙ non poſſit mulieri puideri per cautionẽ, vt ſit ſenſus, ꝙ, ſi
eſt ſeuerus,pcedit præmiſſa diſtinctio,an pbationes ſint prõ-
ptæ vel non commode dicãtur promptæ.dic,vt no. de appel.
interpoſita.in prin.

S V M M A R I V M.

1 *Minor in matrimonio habet perſonam ſtandi in iudicio.*
2 *Coniugis traductio non probat matrimonium.*
3 *Conſenſus ſine verbis in matrimonio eſt ſufficiens.*
4 *Poſſeſſorium in cauſa matrimonij habet cauſam mixtam.*
5 *Actio præiudicialis vocatur exceptio.*
6 *Minor in ſpiritualibus non poteſt petere ſe reſtitui.*
7 *Seruus quomodo audiatur pro poſſeſſione domini tributa.*
8 *Coniugis reſtitutionem petenti an ſufficiat fuiſſe in poſſeſſione, licet nõ probet de coniugio.*
9 *Sponſa etiam de præſenti poteſt libere recedere à ſponſo,& ingredi religionem.*
10 *Petens canonicatum an reſtituatur niſi doceat ſe inſtitutum ab habente authoritatem.*
11 *Petens reſtitui ad beneficium quid petat.*
15 *Petens reſtitui ad beneficium,ad quid non teneatur.*
13 *Spolianti non debet dari terminus ad probandum de carentia tituli.*

EX parte M. Petens reſtitutionem coniu-
gis habet probare coniugiũ:
& cũ hoc poſſeſſionem & deiectionem. Primo,
quærela.Secũdo,datio iudicis.ibi,quia igitur.No.
cautelam nolentis alteri nubere,vt petat licentiam ab epiſco
po,quod eſt vtile,vt declaretur non facta,forte non inueniret
1 eum quo cõtraheret.† Nota,ꝙ in matrimonio minor habet
perſonam ſtandi in iudicio.idem in alijs ſpiritualibus. qđ dic
vt in di.capi.finali.lib. 6. Nota ibi,prius,ꝙ poſſeſſorium recu-
perandę in cauſa matrimoniali deductum etiam a reo habet
naturam præiudicialis,vt prius terminetur.quod facit ad capi
tulum ex conquæſtione. ſupra eodem. Nota ibi, nullo iuris
ſeu poſſeſſionis commodo,quod contra petẽtem reſtitui ob
ſtat exceptio, ꝙ non poſſidet. ad idem ſupra eodem.capitulo
2 tertio.Not.ꝙ traductio coniugis non probat matrimonium.
3 † Nota ibi,ſponſalia vel conſenſus. pro eo quod dico de ſpon
a ſalibus.inę. ꝙ ad matrimonium ſufficit conſenſus a ſine ver-
bis.probat hæc alternatiua. vt quod dicitur ſponſalia, concer
4 nat matrimoniũ verbis contractũ.† Nota,ꝙ poſſeſſorium in
cauſa matrimonij habet cauſam mixtam, ſcilicet cum titu-
lo;quia oportet probari de cõiugio. vt hic.& ſup.eodem, ex
5 trãſmiſſa.† Nota ibi, exceptionib.quod actio præiudicialis ẽt
vocatur exceptio. nam hic non excipiebatur de ſpoliatione,
ſed petebatur reſtitutio. & tamen in effectu dicitur exceptio:
quia petebat prius expediri.ad idem ſup.c.proxi.& in c.pręte-
rea,ibi,ꝙ talis obiectio.In glo. ſic patet:ibi, non impedit ma-
trimonium.hæc ratio eſt ſufficiens quantum ad exemplum
6 poſitũ in gl.non indiſtincte.ſentit tamen glo.indiſtincte,† ꝙ
in ſpiritualibus non poteſt minor petere ſe reſtitui. & idem
not.glo.ff.de min.ait prætor.in principio. pro hoc facit quod
ſequitur in glo.ibi,ad hoc dicas. glo. in hoc ſtat,ꝙ minor qui
renunciauit beneficio,poteſt petere ſe reſtitui,niſi agatur de
alterius præiudicio,vt quia beneficium eſt alteri collatum. p
hoc facit quod no.de reſcript.quamuis.lib.6.Hoſtien.dicit ꝯ-
ſiderandum quid expediat eccleſiæ, non perſonæ.de electio.
in cauſis.ne ſede vacante.capitulo primo. quod tenet Archi.
15.q.3.certis.Item,ꝙ ad eius inſtantiam non auditur.ad inſtã
tiam eccleſiæ ſic.ſta cum glo.ꝙ poſt collationem alteri factã
nõ fiet reſtitutio per inferiorem a Papa. immo poſſet dici, ꝙ
etiam ſi non eſt alteri collatũ,adhuc idem. reſtitutiones enim
minorum ſunt inuentę ne fraudẽtur in eorum patrimonio:
hoc autem caſu petens beneficium certat de lucro.de præbẽ.
dudum.ad finem.li.6.vbi tex.ſingu.de hoc.de regula. cũ vno.
vbi Innocen.Vincen.tenet contrarium. ſed primum verius.

In gloſſ.antepe.ibi,rerum eccleſiarum. immo nullarum, cũ
non ſit capax bonorum,cum omnia ſua ſint confiſcata,de hę
reti.cum ſecundum.libro ſexto.Ibi, domini, abſentis.& tunc
formabit libellum nomine domini, & cauebit quod domi-
nus habebit ratum, non autem de iudicato ſoluendo. quod
dic,vt nota. C. ſi per vim vel alio modo l.vltima, quomodo
7 autem † auditur ſeruus pro poſſeſſione domini tributa.dic vt
nota.de appel.cum teneamur.Ibi.§.deijcitur.& tunc reſtitui-
tur in poſſeſſionem naturalem quam habuit:licet nõ poſſit
reſtitui ad ciuilem quam habere non potuit. ſic loquitur ff.
de donationib. inter virum & vxorem. l. eum qui.dic etiam,
ꝙ mulier non poſſidet donata a viro in effectu: quia donatio
non tenet.tamen verè poſſidet.de hoc in dicto §.deijcitur.&
8 in fi. Oppo. † quod ſufficiat petenti reſtitutionem coniugis
fuiſſe in poſſeſſione, etiam ſi non doceat de coniugio.ſup.eo-
dem.in literis. Solu. facit in poſſeſſorio ſuper coniugio: quia
non poteſt haberi poſſeſſio hominis liberi.vt dicit glo. ſupra
eo.ex tranſmiſſa.ad inferendum ergo capacitatem poſſeſſio
nis oportet docere de coniugio. vt hic,& ibi.& in hoc Inno.
recitat opiniones, tãdem dicens quod petens reſtitutionem
coniugis debet probare aliquod genus ſponſaliorum inter-
ueniſſe,& matrimoniũ cõſummatũ, qa ſi non interuenit cõ
ſummatio, licet ſpõſa poſſit peti officio iudicis: vel vẽdicari,
quo caſu admittetur exceptio concernens titulum puta nul-
litatem coniugij. de ord.cog.c.1.non tamen poteſt peti reſti-
9 tutio: quia petens nõ habuit poſſeſſionem coniugij.†potuit
b enim ſponſa etiam de præſenti b libere recedere ingrediẽdo
religionem.de conuer.coniug.ex publico.& ſi erat ſponſa de
futuro,fortius potuit recedere, cum nulli caſus occurrant ex
quibus ſponſalia de futuro ſoluuntur.de iureiurando.quem-
admodum.& hoc ſigna. Ex hoc infertur,quod pro ſponſa nõ
poteſt peti reſtitutio : pro hoc facit,quia ad inferendã poſſeſ-
ſionem debet doceri de actibus appropriatis illi actui:ita ꝙ al
teri non conueniant.nam actus appropriati dant cognoſcere
verum eſſe rei.arg.ff.de acquiren.hæredi.pro hærede. §. Papi-
nianus. quod nota. & ideo etiam ſi aliquis aliquam tractauit
vt coniugem, & ab eo recedit, non poteſt petere reſtitui tan-
quam coniugem,niſi docto de coniugio.pro hoc facit ſecun
dum Innocen.quia in matrimonio nullus actus poſſeſſionis
interuenit,qui non poſſit competere adulteris, qui ſæpe tra-
ctant ſe vt coniuges:nec in dubio præſumuntur coniuges.30.
quæſt.j.noſtrates.ſecus dicit Innocen. in canonicatu, in quo
interueniunt actus qui nõ competunt alijs quam canonicis:
vt quia tanquam canonicus habet vocem in capitulo. quod
plenius ſtatim dicam.Ex his etiam infert Innocen.quod ſi pe
titur reſtitutio cõcubinæ,debet libellus lacerari, quod ſigna,
pro hoc,quia non eſt poſſeſſio legitima:nec poſſeſſio, cũ nõ
poſſit liber homo poſſideri, vt pdixi. & maxime.cũ infertur
peccatũ.& idẽ dico gñaliter,qñcunq; apparet de incapacitate
petentis reſtitutionẽ.vt in hæretico, & laico petẽte decimas,
&c.vt in glo. Opp. ad id quod dixi de canonicatu.de nota.per
10 Inn.in d.c.literis,vbi dicit,† ꝙ petens non reſtituitur niſi do-
ceat ſe inſtitutum ab habente authoritatem.Soluit Innocen.
ꝙ illa glo.non eſt vera,ſed verius quod prædixi.Oppo.ad hoc
de fil.presby.conſtitutus. ſol. vt dixi in c.in literis. & dum eſ-
ſem ſcholaris,& quidam doctor Bonoñ. repeteret c. ſi.de or.
cogni.ſocius meus optimus dominus quondam Baptiſta cõ
ciuis cum eo cuncta communicans dicit eandem ſtudui in
canonibus primam & poſtremam habui.nam vna die cepi-
mus,vna etiam præſentati fuimus pro examinatione domi-
no Io.de Lig.licet ipſe me prӕuenerit in meliore ſortem,ipſe
igitur oppoſuit de dicto capitulo conſtitutus.de doctor reſpõ
dit,ꝙ ibi agebatur petitoro & poſſeſſorio. quod no procedit.
per notata hic,cum ergo replicaſſet ſocius meus.& ẽtego,qđ
hoc nõ procedebat: qa ibi ꝯcludit ſolũ inpoſſeſſorio. doctor,
quia non potuit ſe defendere, poſtea reperijt capitulũ ꝯſtitu-
tus.& poſuit ꝯcluſionem,ꝙ petens reſtitui ad beneficiũ,reſti-
tuitur docto de ſola poſſeſſione.oppoſui,quia beneficiũ non
eſt niſi titulus. regula. 1. libro 6.ergo petens reſtitui ad benefi
cũ petit reſtitui ad titulũ: Cũ ergo nõ poſſit poſſediſſe titulũ,
quẽ nõ habet.arg. de deſpon impu.ad diſſoluendũ opus eſt ꝙ
11 doceat de titu.ſuper hoc doctor fuit inuolutus.dic,ꝙ † petẽs
reſtitui ad beneficium,petit reſtitui nõ ad titulũ, ſed ad com-
modum beneficij, vt poſſit adminiſtrare vt beneficiatus. &
huius adminiſtrationis eſt capax ſine titulo. Quãtum autem
ad dubium,Ioan. And. in Specu.eo. tit.in prin.dicit,ꝙ ſi quis
petit reſtitui ad canonicatum, ſeu ad actus canonicales, ſuffi-
cit

ADDITIONES.

a *Sufficit conſenſus. Adde capitulum cum locum.de ſponſalibus.& in cap.ſuffi ciat,vigeſimaſeptima.q.2.*
b *Sponſa etiam de præſenti.Adde doctũ in c.licet.de regu.*

cit docere de quasi possessione & deiectione. ita intelligatur
gl. Innocen. hic. sed si petit restitui ad beneficium in genere,
non ad singulas possessiones, opus est quod non doceat de ti-
tulo, vt in capitulo, literis. sed qđ doceat se ingressum autho-
ritate legitimi superioris. sic loquitur gl. Innocen. in c. in lite-
ris: Io. de lign. contra in primo membro: quia canonicatus ē
titulus beneficij: vnde non refert an ad beneficium, an ad ca-
nonicatum petatur restitutio. puto quod Ioan. Andr. habuit
hanc mentem: quia canonicatus non est totale beneficium.
ideo petens restitui ad canonicatum comparatur petenti se
restitui ad aliqua singularia iura beneficij, puta ad possessio-
nem decimandi vel inferendi. ideo sufficiat possessio. sed quā
do ad totum beneficium: quia tunc præsumptio est, quod nō
possit habere nisi sit institutus, teneatur docere de institutio-
ne. pro hoc est quod notat Specu. de teste. §. nunc vidēdū ver.
sed pone. vbi dicit, quod in beneficijs ecclesiasticis non fit re-
stitutio, nisi doceatur de canonica institutione, per §. patet. 3.
quæstione prima. & vt dicit ibi Specu. fit talis probatio ad iu-
stificandam possessionem. pro hoc facit quod notatur de cā
posses. cle. vna. in glo. vlti. quæ est not. & dicit, ꝙ aliud est quæ
rere, an petens restitui ad beneficium habeat docere de titu-
lo. aliud quęrere, an sit opus iustificare possessionem ex ti-
tulo, vbi natura possessorij hoc requirit, & tunc dicendum ꝙ
sic. pro hoc facit ista litera comparādo matrimonium carna-
le & spirituale. fertur Io. Calde. in scholis dixisse, quod petens
12 † restitui ad beneficium non tenetur ad instantiam aduersa-
rij docere de titulo: sed superior de hoc potest se informare
ex officio. & si inuenit eum carere titulo, non restituet. hoc ēt
dicit Bertrandus in dicta elementina vna. Oppo. ad hoc de di
cto capitulo ī literis. vbi etiam prædo restituitur ad beneficiū,
sol. vt ibi, & videtur dicendum per illud cap. quod non requi-
ritur quod doceat de titulo, immo nec quod iustificet posses
sionem, & quod nec ex officio iudex possit se īformare: quia
in hoc suppletur de facto, contra id de postu. bonæ, el 1. sed si
constat de spoliatione, tenetur restituere, vt ibi, nisi cōstet de
carentia tituli: quia tunc non restituet. dicto capitulo consti-
tutus. ꝙ plenius dixi in capitulo, in literis. Ex hoc dic. ꝙ nō de
bet dari terminus spolianti ad probandum de carentia tituli,
sed postq̄ iudex restituerit, poterit ex officio, si est ordinarius
cognoscere de nullitate tituli. & sic denegabit restitutionem
cum effectu. & secundum hoc potest procedere opinio Cal.
& Bertrand. pro hoc de electionibus, cum nobis. de hoc ple-
nius dico supra. c. ex conquæstione. & repetitione in vltimo
contrario. eo autem casu quo obstat exceptio carentiæ tituli,
vt in matrimonio carnali, dic quod habet vim peremptorij,
secundum Cal. quia concernit principale, de litis contestatio
ne. capi. primo. li. 6. Ex hoc vide differentiam inter matrimo-
nium carnale & spirituale quo ad petēdum restitutionē. aliæ
differentiæ notantur de sponsalibus. tuę.

S V M M A R I V M.

1 *Interdictum vnde ui contra quem non competat.*
2 *Libellus admittitur, in quo petitur res cum possessionibus & perti-
nentijs.*
3 *Episcopus fundat intentionem de iure cōmuni in ecclesijs suæ diocesis.*
4 *Intentio est medium concludendi.*
5 *Interdicto vnde vi condemnatur victus restituere quæ spoliauit*
6 *Probandi modi plures.*
7 *Victor in causa appellationis petit sententiam confirmari.*
8 *Crimen probatur per instrumentum.*
9 *Interdictum vnde vi ex quibus causis competat.*
10 *Ecclesia censetur vniuersitas.*
11 *Pertinentiarum nomine quid veniat.*
12 *Transactione generali veniunt etiam non expressa.*
13 *Ecclesia exempta cum pertinentijs, quid comprehendatur.*
14 *Condictio vel actio quæ competat ex canone reintegranda.*
15 *Dominium an perdat qui rem tradit per metum.*
16 *Appellatur secundum leges momentanea possessione.*
17 *Lex. vn. C. si de momen. pos. declaratur.*
18 *Appellatio non datur quando agitur de possessione quocunque modo.*

1 CVm ad sedem. † Interdictum vnde
vi non competit con
tra eum qui non spoliauit, nec spoliari mandauit,
nec spoliationem ratam habuit. Primo processus.
Secundo diffinitio: ibi, nos prioris. Prima subdiuiditur: quia
Primo, causæ cognitio. Secundo, processus habitus coram de
legato: ibi, coram quo. Not. ꝙ super eadem re potest vtraque
pars deducere petitorium & possessorium. de hoc in gloss. 1.
2 Not. ibi, cum † possessionibus & pertinentijs. quod admitti
tur libellus in quo petitur res modo prædicto. de hoc infra,
& ad hoc allegatur quotidie. Nota in ver. ad quæ quod suffi-
cit ad litis cōte. negare narrata per partem aduersam. de hoc
3 de litis conte. c. vno. Nota † ꝙ episcopus fundat intentionem
de iure communi in ecclesijs suę diocesis. 16. q̄stione. 7. om-
nes. idem in hospitalibus. vt hic inf de relig. domi. de xenodo
chijs. Et hoc procedit in petitorio, nō ī possessorio. patet hic
quia episcopus probauit de possessione: seu saltē pars aduer-
sa non diffitebatur: vel non oportuit eum probare, quia erat
reus. pro hoc inf. cap. olim. el 3. vbi de hoc. & pro hoc facit,
quia possessio est facti, & facta non præsumuntur. de off. dele.
4 cum in iure. † Nota ibi, intentionem. ꝙ intentio est mediū ɔ
cludendi. & videtur hic dici intentio id quod dicitur ex proba
tionibus. melius tamen dic, ꝙ probationes fiunt ad liquidan-
dum intentionem, idest id per quod vult pars cōsequi quod
5 intendit. Not. ibi, restitutionem prædictorum. † ꝙ interdicto
vnde vi condemnatur victus restituere quæ spoliauit. dicit ta
men Spec. eo. titu. §. j. competentius eum condemnari ad re-
stitutionem possessionis rerum spoliatarū. nam cōdemnare
6 ad ipsas res sapit petitoriū. Nota † in ver. nos: quatuor modos
probandi. & est textus notabilis & glo. antepen. addit quintū.
sunt & alij de quibus per Hostien. in summa de proba. §. fina.
7 & in Specu. de probat. cap. fina. † Nota in particula præceden
ti, ꝙ victor petit sententiam in causa appellationis confirma-
8 ri. quod intellige vt no. de offic. delegati. cum contingat. † No
ta ibi, instrumentum, ꝙ per per instrumentum probatur cri-
a men. a de hoc de maio. & obedien. cum in ecclesijs. & in regu
9 la, semel lib. 6. † Nota ex quibus causis competat interdictum
vnde vi. vt hic in summario. Nota, ꝙ quando iudex ad quem
reuocat sententiam iudicis a quo, exprimit causam. de fide in
strumento. cum Ioannes. ibi tamen exprimitur propter ho-
norem iudicis a quo. quia fit reuocatio ex nouis actis. hic ex
antiquis: ideo hic non ex illa causa, sed ne præsumatur ꝙ iu-
dex ad quem reuocauerit sine causa. & est textus singularis.
Nota, quod non præsumitur pro sentētia. nam hæc allegatio
hic reijcitur. quod procedit; quia hæc sententia non transiue-
rat in rem iudicatam, cum ab ea foret appellatum. licet de ap
pellatione non fiat mentio in litera; tamen fit in antiqua. &
sic deducitur sub illo. & infante ver. nuper. In gl. secunda ibi,
10 vniuersitas est. Nota glo. quia singularis, † ꝙ ecclesia censetur
vniuersitas. & dicitur iudicium vniuersale si petatur ecclesia
cum pertinentijs. ibi, respondeo. signa gl. vsque ad fin. ad quā
quotidie remittimur. ibi, initium iudicij, idem in quacunq;
parte iudicij de his quæ proponuntur per actorem. vt not. ff.
de rei vendi. idem Pompo. §. fina. Ioan. Calde. & dic ꝙ tam ex
parte actoris quam rei fit interpretatio ad commodum pro-
ponentis, quantum ad hoc, vt possint verba varie intelligi, ꝓ-
ut ipse declarat. pro hoc de dila. literæ. sed quantum ad proba
tiones oportet ꝙ præcise concludant. de probatio. in præsen-
tia. ideo tunc fit interpretatio contra probantem. & quod di-
xi, quod quis potest declarare id quod ꝓ proposuit, verum est
in eo qui proponit. sed si moritur, eius hæres non potest hāc
declarationem facere dicto §. fi. vbi glo. singula. Et in fine quę
ro, quando petitur res cum pertinentijs modo prædicto, quid
11 venit nomine † pertinentiarum. Innocen. dicit ꝙ veniunt ea
quæ de iure communi, statuto, vel consuetudine pertinent. q
dam, vt refert, dicunt ꝙ omnia veniunt. de causa. pos. eum ec-
clesia. quod dicit Innocen. verum si possunt sub petitione cō
prehendi. quod non sic est hoc casu. vult dicere, ꝙ si qua per-
tinent de iure speciali non comprehenduntur nisi exprimā-
tur. Hostien. contra, ꝙ immo comprehēduntur: quia verbū,
pertinere, est latum verbum. ff. de verbor. significa. verbum il
lud pertinere. pro hoc quidam secundum Ioan. de Lig. indu-
12 cunt aliter: quia in transactione † quæ est stricti iuris, cum est
generalis veniunt etiam non expressa. de hoc de transact. cap.
1. fortius ergo in libello, qui interpretatur ad commodū acto
ris. ipse autem Ioan. de Ligna. distinguit, ꝙ aut petitur eccle-
sia cum pertinentijs, & tunc procedit quod nunc dixi. aut ec-
clesia & pertinentiæ, & procedit dictum Innocē. pro hoc. ff.
de fundo instru. si cui fundum. quæ distinctio ꝓcedit in hoc
quod refert, an quid petatur principaliter: an accessore. sed per
eam nihil infertur ad id quod dicit Innocen. cum dicit com-
prehendi ea quæ de iure communi statuto vel consuetudine
pertinent, non quæ de iure speciali. Est ergo pro hoc alia ra-
tio, quia libellus debet esse certus: vt hic in glo. non esset autē
certus si comprehenderentur ea quæ sunt de iure speciali, cū
hoc sit facti & incertum. sed in his quæ pertinent de iure cō-
muni statuto vel consuetudine cessat incertitudo, cum reus
possit hoc scire, immo debeat. hæc procedunt præsupponen
do ꝙ cum petitur ecclesia, sit iudicium singulare. sed si est
vniuersale, vt supra in glo. verius est ꝙ comprehenduntur ēt
ea quæ pertinent de iure speciali. sicut cum petitur hæredi-
tas, pro hoc facit quod not. de libel. obla. c. 2. Item procedunt
præ-

A D D I T I O.

a Per instrumentum probatur crimē. Adde Fely. in ca. denique. de except.

prædicta quando agitur petitorio, secus si possessono, secun-
dum Innoc. Host. contra. primum verius. tunc enim debent
specificari quæ petuntur. alias cum possessorium sit facti, sta
ret ꝙ pertinerent, & tamen non fuissent possessa. Quæro, exi-
13 mitur † ecclesia cum pertinentijs, videntur comprehēdi om
nia quæ quomodocunque pertinent, etiam si sint aliæ eccle
siæ isti subiectę. In contrarium facit, quia priuilegium stricte
intelligitur, de priuileg. in his. primum tamen verius. arg. de
priuil. quia circa. Sed oportet ꝙ pleno iure pertineant, ita ꝙ
censeantur esse in eius dominio, vt si sunt in spiritualibus &
temporalibus. sicut est de priuil. cum & plantare. §. in eccle-
sijs, secus si pertinent quo ad quid: per hoc enim non dicun-
tur de pertinentijs, & ita consului. In glos. 3. ibi, non est arbi-
trarium, secundum not. per Innocē. de elect. quęrelam, licet
Dyn. in regula sine possessione. lib. 6. dicat ꝙ in deducenda de
sertione possessionis attendatur decennium, de hoc dico in
d. c. quęrela. In glo. penul. ibi sæpe. & dicit Inno. ꝙ † ex c. rein-
14 tegranda non competit specialis condictio, vel actio quod
metus causa, vel de dolo, vel similis, secundum varias causas
propter quas possessio fuit perdita. dic verius, ꝙ immo etiā
competit specialis condictio, quod dicetur in d. c. sæpe. & in
eo quod dixi, ꝙ in capitulo sæpe, non agitur interdicto vnde
vi. hoc etiam dicitur infra in glos. ibi, vel condictione ex illa
decretali sæpe. ibi, sed hoc non est verum. facit ergo glo. diffe-
rentiam inter familiam liberam, & familiam seruorum, qđ
dic vt sequitur in glo. ibi, ad ipsum peruenit. ita tamen quod
peruenerit ex facto familiæ. alias secus. ff. de vi & vi arma. l. 1.
§. familiæ. & §. si filius. vbi de hoc. quod tenet hic Inno. & te-
net Bal. C. de epis. & cler. l. 1. hoc esse singulare. quantum au-
tem ad hanc literam dic, ꝙ fuit probatum ꝙ familia episco-
pi spoliasset. nec ad episcopum ex facto familiæ peruenisset.
15 ibi. 15. q. 6. c. 1. vbi notatur in glo. secunda, ꝙ qui per † metum
tradidit rem perdidit dominium. quod non videtur verum,
per id quod notat Innoc. de renuncia. veniens, vbi dicit, ꝙ qui
renunciat rei, perdit possessionem, non dominium per l. ff. de
acquir. posses. si quis in §. differentia, dic ꝙ Innoc. loquitur qñ
is qui renunciat rei retinet possessionem. sic loquitur §. dif-
ferentia. nam solo animo non desinit quis esse dominus, li-
cet desinat esse possessor. d. §. sed si deserit rem, secus, quia tūc
videtur habere pro derelicto. quod dico in d. c. veniens. Idem
a si tradit etiam per metum: quia metus non annullat a actum
quod metus causa. c. a. & pro hoc facit quod ibi dico de renū-
ciante beneficium per metum, ibi. aliud secundum canones.
pro hoc de sequest. cle. vna. ad fin. vbi de hoc, quod tamen di-
16 citur secundum leges appellari a momentanea possessione.
dicit Archid. in §. sunt quorum. alleg. in glo. idem secundum
canones. Ad hoc ca. dicit ꝙ causa erat coram Papa aliter quā
per appellationem. contrarium dixi supra contineri in deci-
sa. & quod appellatur, secundum canones, probatur in d. cle-
men. vbi hoc etiam tenet glos. & idem Io. Calde. hic de hoc
in Spe. de appel. §. 2. ver. sexto, & sequen. vbi refert Ioan. And.
Guidonem de Suza dixisse, ꝙ si simul actum est petitorio &
possessorio, potest etiam secūdum leges appellari super vtro-
que. & sic, quod prædixi, non posse appellari, procedit quan-
do tantum super possessorio. pro hoc, quia quādo super vtro
que simul, tunc causa petitorij est principalis, & causa posses-
sorij accessoria, saltem in effectu. supra titu. 1. cum dilectus,
ideo sequitur petitorium. quod est singulare. Aduerte tamē.
17 † ꝙ l. vna. C. si de momen. posses. hic alleg. non dicit appella-
ri non posse. sed quod propter appellationem non differtur
executio, & hoc est ideo, quia qui succubuit in possessorio
potest sibi prouidere in causa proprietatis, vt dicit ibi glos. ex
quo infertur secus, si non posset prouideri, vt quia per reten-
tionem possessionis poterat aliqua consequi ad quæ non cō-
petebat actio, quia tunc etiam secundum leges potest appel-
lari, quod no. Bart. ff. de appella. nō reci. l. a. ibi, vt in legatario,
vt quia iudex mandat legatario ꝙ restituat rem legatam hæ-
redi volenti detrahere falcidiam. Ibi creditore, qui per hypo
thecariam petit pignus, vel iudex præcipit creditori vt resti-
tuat. his duobus casibus non auditur appellans. dic tamen ve
18 rius, quod etiam si alio modo † agatur de possessione quam
per interdictum adipiscendæ, non appellatur secundū leges.
d. l. vnica. C. si de momentanea possessione.

A D D I T I O.

a Metus non annullat. Adde Doct. in c. cum locum de sponsalibus. Bald. in l. interpositas. C. de transa.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio inopiæ impedit executionem sententiæ super restitutione. & num. 2.*

1 OLim vobis. † Exceptio inopiæ īpedit exe-
cutionem sententiæ super re-
stitutione. Primo ponitur mandatum & quæstio.
Secundo, prouisio. ibi, verum. In glo. a. ibi, cum ip
se est soluendo, vult ergo glo. ꝙ hic iste non potest conueni-
ri: non quia spoliatus: sed quia inops. nam ex eo, quod esset
spoliatus ab alio non potest se tueri contra illum quem spo-
liauit: vt sup. In gloss. Et hoc cum agitur ciuiliter. secus si cri-
minaliter: tunc enim si est spoliatus omnibus bonis vel ma-
iori parte, potest excipere: nec cogitur respondere, nisi sit re-
stitutus inf. eo. tit. ca. 1. lib. 6. & in hoc quantum ad hanc literā
non apparet an iste onetensis esset spoliatus super illis in qui-
bus conueniebatur, sed etiā si appareret, tamen posset conue
niri ab eo quem spoliauit, vt in l. cum a te. alleg. in glo. & va-
leret iudicium. sed in executione potest opponere exceptio-
nem quod sit spoliatus, non quia obstet tanquam spoliatio,
a sed ita demum si est inops: vt hic. quæ † exceptio inopiæ non
impedit iudicium, sed executionem. & sic intellige hic. vnde
notanter non dicit quod non cogatur ad restitutionem par-
tis zamorēsis diocesis: quia illa extabat. & sic poterat restitui,
sed dicit, ꝙ non cogatur ad restitutionem fructuum, scilicet
quæ venit facienda in executionem: vt quia fructus non exta
bant, sed tenebatur ad æstimationem, vt in glo. ad quam non
cogitur obstante inopia. & hoc donec factus erit soluendo, vt
in glo. ibi, & hic. hoc non colligitur hic, nisi intelligamus qđ
fuerit spoliatus parte diocesis zamorensis ab alio: sed tunc ex
cusaretur etiam a restitutione partis: & tamen nō excusatur
hic, sed tantum a fructibus, vt proxime dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Incorporalia an possint possideri.*
2 *Possessorium recuperandæ super incorporalibus intentatur.*
3 *Possessio per pactum negatiuum non acquiritur.*
4 *Consuetudo & præscriptio inducitur super actibus negatiuis.*
5 *Episcopus quomodo fundet intentionem suam de iure communi in sua diocesi.*
6 *Abstinere à diuinis an quis animo obediendi præsumatur.*
7 *Possessio incorporalium retinetur per solam contradictionem.*
8 *Possessio iurisdictionis ad quid requiri possit in non subditos.*
9 *Excommunicatio si est iusta, metus non est iustus.*

OLim inter te. Petens restitui, succumbit,
si; de possessione sua ante
deiectionem non docet, & per excommunicatio-
nem nō infertur excommunicatorem possidere
ius parochiale in obseruantes. Primo ponitur factum decisū.
Secundo diffinitio. ibi, nos. Nota ibi, pro abbatia. & ibi, nomi
ne parisiensis ecclesię. ꝙ prælatus format libellum nomine
ecclesię. de hoc de dila. l. 2. Nota ibi, super possessione iuris. ꝙ
cum petitur restitutio non petitur rem restitui: sed possessio-
1 nem rei. de hoc supra c. proximo. † Not. ex errore verborum
a quod incorporalia possidentur. a quia dicit super possessione
iuris parochialis: non tamen proprie: sed quasi possidentur.
de foro competenti. conquæstus. Ex hoc dic, quod si agēs de
incorporalibus dicit se possidere, non vitiatur libellus. ꝓ hoc
facit, quia si quis iurat ad se spectare vsumfructū, obtinet, etiā
si res sit talis in qua non potest ꝓprie, sed improprie esse vsus-
fructus. ff. de iureiurando. sed & si possessori. §. item si iuraue-
ro. & quod ibi notatur. Ex hoc dic, quod etiam si testes dicūt
aliquem possidere ius decimandi, non vitiatur dictum, & de-
a bet intelligi de possessione suo modo, scilicet īpropriè. † No.
quod super incorporalibus intentatur possessorium recupe
3 randę: vt hic. & sup. titu. primo, cum ecclesia. † Nota ibi, absti
nuit. quod per pactum negatiuum non acquiritur possessio.
quod est, quia negatio non ponit, sed destruit: vt nota. de con
suc. cum dilectus. inducitur autem super negatiuis actibus ꝯ-
4 suetudo & præscriptio. † quod dic, vt nota. de consue. c. si. de
cle. coniuga. Ioannes. Nota ibi, prius. quod qui olim possedit
hodie præsumitur possidere. de hoc sup. c. proxi. & intellige
5 vt ibi de possessione recēti. Not. ꝙ licet episcopus † fundet i-
ntentionem de iure communi in sua diocesi: hoc est verum ī
petitorio, non in possessorio: quia oportuit hic, quod proba-
ret de possessione. & colligitur hic intelligēdo ꝙ parochia de
monte esset in diocesi Parisiensi. & est singulare pro hoc est
sup. c. cum ad sedem. Item ratio, quia possessorium requirit
actum facti: & sic non sufficit iuris præsumptio. & tene ꝑpe-
tuo

A D D I T I O.

a Incorporalia possidentur. Adde gl. in ca. cum ecclesia de causa posses.

tuo menti. In glo. prima. in fine, de hoc supra in notabilibus.
In glo. secunda. ibi, non priuat ipsum possessione. hoc non vi
detur procedere: quia licet faciāt timore ducti, nō ex hoc red
ditur actus nullus, quod metus causa. c. 2. & dic, ꝙ gloss. habet
bonum intellectum. nam isti abstinendo a diuinis potuerūt
hoc facere non animo obediendi, sed pp timorem excōmu-
nicationis, id est pp reuerentiā clauiū. & hoc sentit litera ibi,
timore sentētiæ. & tunc, licet abstineant, non ꝑ hoc videntur
fateri quod excommunicator habeat in eos potestatem. sed
si ostenderetur ꝙ fecissent animo obediendi, secus: quod ta-
men ꝓcedit ſm ea quæ dixi in c. olim. el primo. de possessio-
ne quæ tenetur ꝑ colonum qñ perdatur. possunt em̄ subie-
cti in hoc comparari colono, non tñ per omnia. nam & si ab-
stinerent animo obediendi: per hoc non priuatur Abbas pos
sessione quam habet in eos, nisi sciat, & non contradicat, tūc
em̄, ſm Innocent. ex quo scit, & non ꝯdicit, videtur deserere
possessionē. ff. de acquirenda possess. l. possideri. §. si quis nun
ciet. alleg. in glos. & §. ꝙ si seruus. de public. si ego. §. primo. si
seruitus vendi. & si forte. §. primo. Quæro circa hoc, an in du-
6 bio † præsumantur isti abstinere animo obediendi. dic, ꝙ nō.
secus in actu positiuo: tunc em̄ eoipso ꝙ obediunt, intelligū
tur facere animo obediendi. Quæro in eo, ꝙ dixi, ꝙ si abbas
scit, & non ꝯdicit ꝑdit possessionē, an per solam ꝯdictionem
retinent, tenet Inno. ꝙ sic. Op. ad hoc ꝙ immo perdat, eoipso
ꝙ non accedit ad possessionem dubitans repelli. C. de acqui.
possess. l. clam possidere. §. fi. & l. si id ꝙ §. fi. sup. eo. olim. el pri
mo. vbi de hoc, soluit Inno. ꝙ aliud in rebus corporalibus, de
quibus procedunt ꝯria. aliud in possessione incorporalium
ꝙ est singulare, ꝓ hoc facit qa incorporalia fortius inhærent
& difficilius auferuntur a nobis. ff. de peculio. l. qs ergo casus.
ꝓ socio. l. 3. & ꝙ ibi not. insti. de rebus corpor. & incorporali-
bus, in prin. & de officio iudicis. in fine. vbi glo. facit hanc dif-
7 ferentiam. sic ergo † possessio incorporalium retinetur ꝑ so-
lam ꝯdictionem. Oppo. ad hoc de re iudi. suborta. vbi habēs
possessionē obedientię eam perdit si subditus denegat obedi
re, nec sufficit ꝯdictio possidentis. Sol. vt ibi dico. ex prædictis,
& ex litera infertur, ꝙ pōt acquiri possessio iurisdictionis in
8 non subditos, † quo ad hoc vt qs possit eos excommunicare.
Op. ad hoc infra de pœni. oēs. vbi nō absoluitur qs nisi a pro-
prio sacerdote. ergo nec ligatur. qdam, vt refert Inn. stāt ꝯrio,
dicentes, ꝙ qs non acquirit in non subditos potestatem excō
municandi, nisi alias sit talis qui possit excōmunicare. alii di-
cunt ꝯrium, & verius, ꝙ etiam simplex clericus potest acqre-
re: pro hoc, qa est capax ecclesiasticæ potestatis. pro hoc de fo.
compe. cum contingat. de his q̃ fiunt a maiori part. cap. quęsi
uit. ꝙ nota, Ibi, non præiudicat. cōtrarium notat gl. quod me-
tus causa. cum dilectus. communiter dicitur, ꝙ si excommu-
9 nicatio † est iusta, non est iustus metus. & sic loqtur illa glo. si
iniusta, est iustus. sic loqtur hæc gl. dic, vt in d. c. cū dilectus, &
considera dicta gl. hic, in hoc.

SVMMARIVM.

1 *Ius canonicum, cum agitur de peccato, corrigit ius ciuile.*
2 *Restitutionis beneficium dicitur illud quod conceditur per interdictū vnde vi.*
3 *Obligatio noua quoties per legē inducitur, & nō exprimitur qua actio competat, agitur condictione legis illius.*
4 *Differentia inter condictionem ex lege, & actionem de dolo.*
5 *Officium iudicis competit quando subest æquitas.*
6 *Beneficium pinguius est quando succurritur per officium iudicis.*
7 *Actio in factum datur loco deficientis interdicti.*
8 *Differentia inter actionem in factum, & condictionem ex lege.*
9 *Condictio ex lege compatitur secum quamlibet actionem, dummodo non surgat ex eadem lege.*
10 *Capitulum Reintegranda. 3. q. 1. declaratur.*
11 *Condictio omnis est personalis actio, & sic perpetua.*
12 *Dictionis (quasi) natura qua.*

SAepe contingit. Famosum est, & va-
rijs modis intelligi-
tur. & potest summari in genere sic. Scienter reci-
piens rem inuasam tenetur spoliato eam restitue-
re, vel secundum communem lecturam, quę habet ꝙ hic agi
tur condictione huius c. hoc dicit. Condictione huius decre
talis conuenitur qui scienter recepit rem inuasam. Primo po
nitur excessus. Secundo interserta ratione prouidet ibi, vnde.
Oppo. ꝙ non debeat succurri spoliato contra istum qui rece
pit rem inuasam, ex quo non spoliauit nec mandauit &c. s̄. c.
cum ad sedem. ff. de vi & vi arm. l. cum a te. metu contrariorū
legitur varijs modis. Primo, ꝙ hic succurritur per interdictū
vnde vi. & ad contraria dic, ꝙ per hoc c. extenditur interdictū
vnde vi, ad istum. pro hac lectura est litera ibi, per restitutio-
nis beneficium, si per interdictum vnde vi. quæ litera etiam
resumitur in fi. ad idem ibi, non obstante iuris ciuilis rigore,
vbi apparet ꝙ hic vult aliter disponere. pro hac lectura est qđ
hic dicitur in glo. Et secundum hanc lectu. nota casum ī quo
interdictum vnde vi competit contra eum qui non spoliauit
1 nec mandauit. &c. † Nota etiam, ꝙ ius canonicum corrigit
ciuile cum agitur de peccato: vt pro hoc & litera ibi, pericu-
2 lum animæ. & de iudic. nouit. de præscrip. c. fi. † Nota, ꝙ resti
tutionis beneficium dicit̄ illud ꝙ conceditur per interdictū
vnde vi. & hæc lectura videtur fuisse de mente, per prædicta.
a sed quia per eam inducitur iurium correctio, a est vitanda. de
elect. cum expediat. li. 6. ideo communiter nō tenetur, sed po
nitur secunda lectu. quod hic agitur condictione huius capi.
quam sentit hic glo. ante pe. immo expresse ponit in princi.
& idem Inno. & alii. sed glo. supra eo. cum ad sedem. sentit le
3 ctu. præcedentem. Ex hac lectura no. † ꝙ quotiens per legem
inducitur noua obligatio, & non exprimitur quæ actio com
petat, agitur codictione illius legis. ff. de condi. ex lege. l. vna.
hic enim inducitur noua dispositio per verbum sancimus. ꝓ
hoc facit quod no. de iudi. decernimus. & hanc lectu. plenius
infra declaro. Oppo. ad hoc, ꝙ non competat ꝯdictio ex hoc
c. sed potius actio de dolo. qa quando ex lege datur actio pro
obligatione ex maleficio, non condictio, sed actio de dolo ꝯ-
petit, si alia ibi non exprimitur. ff. de dolo. l. j. & l. elegāter. §. nō
solum. hic autem ex maleficio oritur actio in odium scienter
occupantis alienum. vt in litera seq. nemo considerauit. dic
ꝙ hic inducitur obligatio ciuilis, vt occupans scienter rem i-
nuasam obligetur spoliato eam restituere, & potest dici quod
obligatur ex tacito consensu. vnde agens ex hoc c. non habet
dicere de dolo occupantis: sed tantum de sua spoliatione. &
licet habeat dicere ꝙ ille scienter occupauit: hoc tamen non
4 dicit ꝙ ille puniatur: sed vt sibi succuratur. † Ex hoc nota dif-
ferentiam inter condictionem ex lege, & actionem de dolo.
quia actio de dolo competit quando presupponitur dolus, &
lex disponit eum puniri, nec dicit qua actione condictio ex le
ge vel canone competit, quādo inducitur noua obligatio, &
non exprimitur qua actione agatur. Ex hoc nota modū for-
mandi libellum in condictione huius c. i. vt agēs dicat se spo
liatum, & reum recepisse rem inuasam scienter. i. cum sciret.
de appel. & licet quidam dicāt ꝙ debet dicere ꝙ agit ꝯdictio-
ne huius c. dic non necessarium pro hoc litera in fi. ibi, resti-
tutionis beneficium. quæ verba etiam ponuntur s̄. & ibi de-
bent exponi pro interdicto vnde vi. hic autem pro condictio
ne huius. c. secundum hanc lectu. Op. ad hoc, ꝙ hic succurra
5 tur non condictione huius. cap. sed officio iudicis. † competit
enim officium iudicis quando subest ęquitas. ff. de annuis le-
ga. Quintus. §. Pompo. arg. de offi. iudi. c. 1. & 2. hoc autem ca.
fundatur super ęquitate: ibi, non obstante rigore. pro hoc fa-
cit, quia æquum est, ꝙ iste scienter succedens in rem inuasā,
non debeat locupletari cum aliena iactura. regula locupleta-
ri. lib. 6. sol. iudicis officium competit qñ subest æqtas: vt nūc
dixi. & nulla subest obligatio. hic autē subest obligatio secun
dum superius dicta. Item in officio iudicis verba legis dirigū-
tur ad iudicem, non ad partem. quod dico ca. 2. de offi. iudi. ꝓ
hoc quod no. C. de colla. si soror. vbi glo. nota. hic autem di-
riguntur parti, cui succuritur per restitutionis beneficium, &
6 permittitur ꝙ ꝑ hoc beneficio possit agere. Opp. ad hoc † qa
pinguius fuisset beneficium si succurreretur per officium iu
dicis: tunc enim sufficit ꝙ probem me possedisse, & hodie a-
lium possidere, etiam si non probem spoliationem, vt not. de
rescript. ex parte. supra de appella. bonæ. hoc autem casu con-
dictione huius capitu. oportet dicere de spoliatione, secundū
superius dicta. sol. hæc remedia. s. condictio huius cap. & offi-
cium iudicis, quando competit pro restitutione, se habēt tā-
quam excedentia & excessa. nā officium iudicis est pinguius
modo prædicto, sed ex alio minus pingue, quia condictio hu
ius capitu. habet priuilegia interdicti vnde vi. alias non esset
plene surrogata loco interdicti. quod tamen voluit hæc lite
ra. & sic contra agentem hac condictione non obstabit exce-
ptio tituli: sicut non obstat in interdicto supra eod. in literis.
Item veniunt fructus a die deiectionis sup. capitu. grauis. quæ
priuilegia non sic haberent locum in officio iudicis. quod
non sic per omnia surrogatur interdicto. Oppon. ad hoc, ꝙ
potius competat hic actio in factum, quam condictio: † da-
7 tur enim actio in factum loco deficientis interdicti. institu.
de interdi. §. fina. Goffred. stat contrario. Hostien. dicit, quod
quamuis ante hoc capitu. competeret actio in factum, dicto
§. fina. tamen, quia dubitatur an peteret, hoc declaratur hic. si-
mile quod no. de vita. quamquam. in glo. no. lib. 6. dic hic nō
competit actio in factum, sed condictio. nam actio in factum
proprie competit in remedijs prætorijs, vt no. C. de rerum ꝑ-
mu. l.

ADDITIO

a Iurium correctio. Adde Car. in c. factus. in 3. oppo. quod me, causa. l. illam. C. de colla. docto. in l. sancimus C. de testa.

mu. l. ex placito. sed remedium huius c. non est prætorium,
sed inducitur a principe per hanc l. Item hic immediate di-
sponitur inducendo obligationem super facto: non autem
mediante aliquo contractu, quo casu datur actio ex illo con-
tractu, sicut in contractu emphyteusis quem inducit l. de iu-
re emph. l. prima, quo casu agitur ex emphyteusi, vt dico de
8 loc. potuit. † Ex hoc nota differentiam inter actionem in fa-
ctum & condictionem ex lege, vbi etiam considera, quod multi-
plex est actio in factum, quandoque enim stat nomine sui ge-
neris, quandoque transit in nomen speciale, & dicitur præscri
ptis verbis, quæ competit quando in facto ex quo oriuntur
verba interuenerunt. ff. de præscriptis verbis. in glo. rubricæ, &
potest exemplificari in tribus cõtractibus innominatis. nam
in quarto, scilicet, facio vt des, locum habet, non actio præscri
ptis verbis: sed de dolo. ff. de præscript. versi. naturalis. §. quod
si faciam. de his dico de elec. cum inter R. & de actione in fa-
ctum in dicta gloss. rubricæ de præscript. verb. & eodem titu-
lo, ex placito, vbi per Cy. & in Spec. de actio. vel peti. §. sequi-
tur, versic. rursus, & versic. breuiter, & sequẽtibus, & de actio-
ne ex lege seu condictione, dic vt ff. de condic. ex lege l. vna &
in Spec. versicu. præalleg. & de obli. & solu. in fin. vbi etiam
per Ioan. And. & in eo quod dixi, quod hoc non est remediũ
prætorium, pro hoc quod dixi non surgit a prætore, sed a prin
cipe ex hac noua l. per hanc tamen decre. non tollitur quin
9 alia actione possit agi. nam † condictio ex lege compatitur
secum quamlibet actionem, dummodo nõ surgat ex eadem
lege ff. de actio. & obligat. introducta. nec eadem lege cau-
tum est qua actione sit agendum. non ergo prohibet dari a-
liam actionem quando alia lege cautum est. Oppo. ad hæc,
quod non competat condictio illius capit. ibi dixi, & quan-
tum ad propositum ibi intellige in successore vniuersali qui
tenetur interdicto vnde ui. ff. de vi & vi arma leg. prima §: fi.
& l. tertia, hic autem de successore singulari. Oppo. ad idem,
quod condictio huius cap. sit superflua per cap. reintegranda
10 3. quæst. prima. Sol. de intellectu illius cap. est varietas. † In-
noc. enim supra cap. cum ad sedem. dicit quod nulla specialis
condictio competit ex cap. reintegranda, sed agitur ex causis
innominatis, vt si perdidi per dolum, de dolo. si per metum
actione quod metus causa. Alij dicunt, quod competit con-
dictio ex illo cap. quod Io. Cald. & Io. de lig. & verius. sed tunc
est videndum in quo hæc differt ab illa dicit Io. de lig. quod
illa est plenior quam hæc, quia ibi sufficit probare deiectio-
nem, & possessionem detinentis, etiam non docto de eius vi-
tio, sed hic expedit docere de vitio, sed in alio illa est strictior:
quia non competit nisi pro rebus ecclesiasticis. Ioan. Calder.
dicit, quod etiam pro rebus clericorum, & hoc verius per li-
teram illius capit. ibi, vel proprias. & adhuc dic quod diffe-
runt: quia cap. reintegranda. solum pro rebus ecclesiæ vel cle
ricorum competit, hoc pro quibuscunque rebus. Item condi
ctio illa non habet priuilegia interdicti vnde vi: quia non præ
supponit spoliationem, hæc sic, vt prædixi. Et ad intelligen-
11 tiam harum & aliarum cõdictionum, dic, quod omnis † con
dictio est personalis actio. & sic perpetua. de emptio. & ven-
di. cap. penult. in gloss. fin. est autem duplex condictio ex lege
siue canone, vna petitoria, altera possessoria exemplum pri-
mæ, cum episcopus petit canonicam portionem, condictio-
ne ex canone. de testa. effectum, & capitulo requisisti, vel ec-
clesia parochialis petit quartam funerariam condictione ex
canone de sepultu. certificasti, cum simili. de condictione
possessoria dic, quod reperiuntur condictiones possessoriæ de
iure ciuili, vt condictio ex l. cum quærebatur, l. inuasor, & l.
meminerint, & l. non ab re. & l. si quis in tantam. C. vnde vi.
& l. coloni. C. de agri. & censi. libro vndecimo, & simi. Item
de iure canonico est condictio. capit. reintegranda, & de præ-
missis hic plene scribo, sed hæc sufficiunt pro intellectu cap.
tamen quantum ad cap. quia doctores sunt uarij, dic vt prædi
xi, quod ibi non condictio, sed interdictum competit. In glo.
prima ibi, sed iudicis officio. ex hoc sentit glo. quod ante hoc
capit. subueniebatur iudicis officio. dic de hoc vt supra dixi,
quod per hanc literam datur condictio ex canone, ibi, reinte-
granda. de intellectu huius cap. dic vt supra, ibi, actio de do-
lo. dic vt supra. In gl. vlt. in fi. vbi dicitur, quod peius est aufer-
re, quam non dare. sol. hic non operantur auferre & detinere
quo ad omnia, sed aliquibus, vt quo ad effectum huius c. pro
hoc est litera ibi, non multum, quasi aliquid intersit, & ibi,
12 quasi succedat, quæ dictio † quasi, hic diminuit, licet aliquan
do non minuat, vt nota. de dolo & contu. prout. vnde etiam
quantum ad hoc cap. non æquiparantur quo ad omnia, quia
inuasor tenetur interdicto vnde vi. sed scienter recipiens rem
inuasam tenetur condictione huius cap. æquiparatur tamen
quo ad effectum: quia, vt prædixi, hæc condictio habet reme
dia interdicti vnde vi.

SVMMARIVM.

1 *Negatione res efficitur dubia.*
2 *Petens absolui a sententia censura sufficit quod præstet iuratoriam cautionem.*
3 *Absolutio dicitur relaxatio.*
4 *Spoliatus qualitate possessionis habet interdictum unde ui.*
5 *Confessio facta in processu nullo tenet.*
6 *Papa in arduis procedit de consilio fratrum, idest, cardinalium.*
7 *Processus factus contra formam mandati est irritus.*
8 *Lucani Guelphi Pisani Gebellini.*
9 *Papa potest cogere dominos occupantes terras quæ prius erant liberæ, ad eas dimittendas, & assignatur ratio.*
10 *Qualitas non est sine subiecto.*
11 *Castra quis non potest de nouo fabricare, uel deserta de nouo munire ad æmulationem uel iniuriam alterius.*

PYsanis ac. SI mandatur restitutionem fie
ri sub certo modo, necesse est
nõ solum in facto, sed etiam in modo parere, alias
non valet quod agitur. Primo ponitur quærela, se-
secundo diffinitio cum expressione motiui, ibi, porro. Nota
1 ibi, dubietas oriretur, quod per † negationem res efficitur du
bia. C. quibus ad liber. procla. non licet lege 3. ff. de peti. hære.
si debitor. de testi. cog. super eo. & intellige quod negatio sit
probabilis, vt nota. de confia. cle. vestra. hic tamen nihil dicitur
de negatione, sed satis præsupponitur. Nota ibi, sufficienti
2 cautione, † quod petens absolui a sententia censuræ præstat
sufficientem cautionẽ. puta, quia sufficit iuratoria & c. de hoc
3 in gl. † Nota ibi, relaxaret, quod absolutio dicitur relaxatio, differunt
tamen hic, & no. quod in c. causa c. t. lib. 6. Nota ibi, affictuum
& pensionum possessio. quod in iurib. competit possessio & in-
terdictum vnde vi. sup. c. olim. el 3. vbi de hoc, & in eo quod
dicit affictuum & pensionum habet respectum ad vulgare tu
scorum, qui dicunt pensionem in domibus, affictum in præ-
4 dijs, alias promiscue accipiuntur. † Nota quod spoliatus, non pos
sessione, sed qualitate possessionis, habet interdictũ vnde vi.
vt hic mirabiliter probatur, & non est alibi. Nota ibi, cõfessio
5 nem, † quod confessio facta in processu nullo tenet, hoc singula-
riter hic probatur, quod intellige quãdo processus est nullus,
non quia iudex sit non iudex, sed ex alia causa, vt quia proce-
dit non seruata forma, vt hic, & in tantum valet confessio, quod
ex ea potest ferri sententia, quod no. Inn. de accu. qualiter. el 2. &
est singulare, & bene probatur hic. Nota, quod quis spoliat aliũ
ipso facto, etiam si hoc non intendat. nam hic Pisani spoliaue
rant ecclesiam Lucanam possessione plena & libera suorum
iurium, & tamen hoc non intendebant. Nota ibi, fratrum no
6 strorum consilio, † quod etiam in iudicando papa procedit
a de consilio fratrum,[a] & hoc in arduis, pro hoc facit quod no. de
7 hære. super eo. lib. 5. per Io mona. † Nota quod processus factus
contra formam mandati est irritus, de hoc in gl. In gl. prima
in fi. contra quod debuerit sufficere cautio iuratoria, vt supra dixi
per c. ex parte. de verb. sig. dic, quod si intelligitur hic quod excõica-
tio fuerat lata pro contumacia iudiciali, requiratur sufficiens
cautio. de appell. qua fronte, vbi dico, quod sic, si verisimile hic
fuisset, alias si extra iudicium, sufficit iuratoria, ut in contra-
rio. & si sic fuisset hic, tunc dic, quod operatur forma mandati ut
requiratur sufficiens, & sufficit quod isti non contradixerunt. In
gl. hic expresse patet. ibi, episcopo restituere, hoc non dicitur
in litera, sed solum quod debebant castra omnino dimittere. Op
po. ad hoc & ad literam: quia ex quo non constitit quod ante oc-
cupationẽ Pisanorum episcopus possideret castra, non erat
sublata libertas episcopo ex occupatione Pisanorum. sol. mul
tipliciter variatur modus legẽdi hoc c. quidam dicunt, quod
hæc decisio fuit mera uoluntas papæ decidentis, qui erat guel
8 fus, & fauit Lucanis † contra Pisanos qui erant gebellini, pro
hac solutione est, quia ciuitas Lucana adhæsit ecclesiæ a tem
pore de quo non erat memoria vsque ad annum 1314. & sic
tempore huius c. adhærebat. Sed contra hanc solut. est supra in
proemio: quia nihil iniustum reperitur in iure. Item de tan-
to viro quantus fuit Gregorius ix. est hoc facile credendum,
& præcipue quia tulit sententiam de consilio fratrum, vt hic
in fi. Item, si sic fuisset, successores non dimisissent hoc cap. in
hac compilatione. Secundo soluitur per Pe. & Abbatem qui
dicunt, quod in facto ita fuit quod vicarius episcopi Lucani commi
sit custodiam quorundam castrorum Lucanis, ut ex illis pos-
sent se iuuare, & hæc occupauerunt Pisani, & sic ex facto Pi-
sanorum

ADDITIO.

a De consilio fratrum. Adde doct. in c. ad Apostolicæ, de re iud. lib. 6. & diffu-
se per Fel. in rub. de const.

* Adde dic fratrum. i. Cardinalium, ipsi. n. fratres Papæ appellantur, ca. funda-
menta. §. decet. de elec. in 6. & c. ecclesia. eo. in 6. [illegible]

fanor ũ perdidit ecclesia Lucana possessionẽ castrorum, quia
prius tenebantur suo noĩe,hæc dininat.Itẽ non cõsonat: quia
hic non constitit ꝙ ecclesia possedisset castra. Tertio soluitur
ſm Inn.ꝙ ante motã custodiam,Lucani occupauerãt castra,
& sic ecclesię cõpetebat interdictum vnde vi ꝯ eos,& nõ con
tra Pisanos,sed quia Pisani iniuste detinebant res ecclesiæ, va
luit excõicatio 12.q.2. quicunq; a qua non fuerant absoluen-
di nisi satisfacerent.de verb.sig.ex parte,hæc tollitur,vt præce
dens.Quarto soluitur ſm Inn.ꝙ tpe motæ discordiæ quicun
que possederit hæc castre,ẽt si Lucani, constabat ꝙ per occu-
pationem Pisanorum minus libere poterat episcopus vti pos
sessione sua: quia quando Lucani tenebant,si impediuissent,
poterat epš tanquam diocesanus eos coercere.Item,cũ mino
ri familia poterat accedere vel mittere pro affictib.quã nunc,
& hanc lecturã apertius declarando dic,ꝙ constabat ꝙ pisani
occupauerant post motam discordiã, & non cõstitit ꝙ antea
aliquis occuparet qui posset æque impedire libertatem epi.
de quo,si decreuissent pisani,non esset verum ꝙ ex facto pisa-
norum aliquid fuisset immutatum, & sic non potuissent co-
gi ad plenã & liberam restõnem,cum tpe discordiæ non fuis
set plenior.de hoc de prob.licet.vbi sup his quæ ecclesi a. Ra-
uennas plene possederat imponitur silẽtium Fauentinis,nisi
ostendant se iuste possidere.pro hoc ẽt facit ꝙ ibi not.Inn.di-
cens præsumi rem omnẽ liberam.sic ergo hic pręsumitur an
te occupationem pisanorũ castra fuisse libera, & hoc multũ
iustificat factum epi.pro hoc ẽt facit ſm Io.And.de decimis,
in aliquib.vbi præcipitur dñis prædiorum ꝙ ea talibus colo-
nis tradant a quib.decimæ quiete soluantur, & hæc vera. Et
ex ea nota subtilem disputationẽ,& ꝙ multum interest habe
re subtilem aduocatum:quia,vt prædixi , pisani docere si po-
tuissent ꝙ ante suam occupationẽ alius possidebat , poterant
9 eum prohibere . Ex hac † ẽt lectura infertur,ꝙ potest cogere
dominos occupantes terras, quæ prius erant liberæ,ad eas di-
mittendas,cum per eorum occupationem turbetur possessio
ecclesiarum, & hæc signa : quia valent ad multa,& dic ꝙ po-
tuit epš priuari libertate possidendi, retenta tamen possess. &
si dicatur,ꝙ ex quo pisani non possidebant pensiones non po
10 tuerunt possidere libertatem pensionum.quia† nõ est quali
tas sine subiecto,de celebra.missarum,cum Marthæ. ff.si cer.
pet.l.eius qui in prouincia.de despon.impu.ad dissoluendam.
dic ꝙ nõ dicebatur ꝙ pisani possiderent hanc libertatẽ:sed ꝙ
per factũ ipsorũ ecclesia erat spoliata hac libertate.Quinto sol
11 uit Inn.ꝙ sicut quis† nõ potest noua castra fabricare ad ęmu
lationẽ seu pręiudicium vel iniuriam alterius.C.de ædific.pri
ua.per prouincias.de fundis limi.quicunque lib.11.& ibi gl.
ita ẽt castra deserta & non habitata quis non potest de nouo
munire ad ęmulationem vel iniuriam alterius,dictis legib.et
arg.ff.de operis pub. opus,& sic contra fabricantem vel mu-
nientem cõpetit cõdictio ex illis legib.ei qui hẽt iura in illis
locis,arg.de Iudæis,consuluit,ꝙ nota.sed non est multum ad
propositũ:ideo quantum ad hoc c.sta lect.præcedenti.nec po
test dici,vt dicunt quidam , ꝙ hoc operatur forma mandati.
nam hoc est quod disputatur an mandatum fuerit iustum .

De dolo & contumacia. Rubrica.

Nota in eo quod dicit de dolo , quod nomine doli intelli-
gitur de malo.nam per totum hunc titulum tantum tracta-
tur de malo . reperitur tamen & bonus , quod metus causa,
cum dilectus.ff.de dolo.l.1.§.non fuit. *

ADDITIO.

* Fuit. Adde,quod dolus ex se nunquam est bonus,sed cum dicimus dolum bo
num,intelligimus solertiam,ut in iuri.hic citatis à Car. ut & de nego. gest.l.
at qui natura.§.cum me.B.S.

SVMMARIVM.

1 *Rigor in causis ecclesiasticis non obseruatur .*
2 *Clericus gaudet eodem priuilegio in bonis proprijs quo in bonis ec-
clesię .*

AD hæc cum. Reus qui mittendum in
possessionem ad mandatũ
iudicis nõ admisit, non mulctatur ad canonicam
æquitatẽ,sed infra annum cauet stare iuri. cõis di
uisio. Secunda ibi,ad ꝙ nota summarium . Et ex
hoc colligitur, ꝙ iudex ecclesiasticus ex officio non punit eũ
qui contẽnit sua præcepta facta in fauorem aduersarii, patet
1 hic;quia non ponit mulctam.† No.ꝙ rigor & districtio non
a obseruatur in causis ecclesiasticis,a & multa alia notabilia col
ligi possunt.in gl.pen.in fi.Dic ꝙ aut prelatus inuasit rem pro
priam,& locum habet l.si quis in tantã.C.vnde vi.& aut non
cõicato consilio cum capitulo, & forte prælati non præiudi-
cant ecclesiæ.regula delictum,lib.6.aut cõicato consilio,& vi
deretur secus,per id quod notat gl.in d.l.& de ordine cogni.
c.2.ꝙ posset sustineri,si prælatus cõicato consilio posset rem
alienare,ꝙ tamen non potest,si est immobilis,vel mobilis p̃-
tiosa,nisi seruata solemnitate.duodecima qõne secunda,sine
exceptione.de reb.ecclesiæ non alienandis.c.1.lib.6. saluando
tamen gl.in præmissis posset dici,ꝙ hæc est alienatio necessa-
ria,quæ fit a lege , per dictam legem si quis . Iura autem quæ
dicunt de solennitate, procedunt in alienatione voluntaria .
Primum tamen æquius & cõius , ꝙ non præiudicatur eccle-
siæ.Opponitur ad hoc.de præbendis,eum qui,lib.6.sol.ibi nõ
agitur de præiudicio ecclesiæ, sed illius qui dicit sibi ius in be
2 neficio. † Ex his nota,ꝙ id quod dr̃,ꝙ clericus gaudet e eodẽ
priuilegio in bonis proprijs quo in reb.ecclesię,non procedit
quo ad omnia,ꝙ dico de vita & honestate clericorum. c. fin.
& de pignoribus. ex literis. In gl.vltima ibi,ad interesse. dicit
Io.And. ꝙ non interest istius fuisse in possessione,ex quo ca-
uetur per reum de stãdo iuri.dic ꝙ potest interesse aliore spe-
ctu, & sufficit ꝙ hic nihil dicitur de interesse , sed solum de
pœna.pro hoc est litera ibi,pœna mulctandi .

ADDITIONES.

a Non obseruatur in causis ecclesiasticis. Adde Ant.de But.in ca.ex literis.sup.
de resti.spoliatorum .
b Clericus gaudet.Adde gl.in c.simil ter.16.q.1. Ant.de Bu.in c.1.de consuet.
& quid de detinentibus bona clericorum.an possint conueniri coram eccle
siastico iudice,dic quod sic,secundum Abbatem in ca.si clericus. in secundo
notabili.de foro competenti.

SVMMARIVM.

1 *Literæ secundæ quando non reuocẽt primas, & eas impetrans ad quid
teneatur .*
2 *Missio fit contra contumacem,etiam si agitur de ecclesia,cum declara-
tione .*
3 *Sequestratio in aliquo est fauorabilior quam missio.*
4 *Sequestrum ualet ubi timetur scandalum .*

1 EX literis. † Secundæ literæ non facientes ex-
pressissimam mentionẽ de primis,
non reuocant primas, & qui eas impetrat & vtitur
dolose,condemnatur in expensis quas pp hoc fecit
aduersarius,cõis diuisio. Secunda ibi verum . Nota,ꝙ contra
2 † contumacem fit missio,ẽt si agitur de ecclesia. quod intelli
ge iure proprietatis,non tituli,ne obstet de eo qui mittitur in
pos. eum qui lib.6. & dr̃ agi iure proprietatis,quando conten
ditur de subiectione ecclesiæ,vt hic. No.ibi,restitui.ꝙ petitur
ecclesiam restitui.& sic vendicatur,de hoc de iudicijs. exami
nata. Nota ibi,sequestrari, casum singularem in quo propter
contumaciam non fit missio: sed sequestratio,ꝙ dic vt insra.
alia notabilia sunt in summario.In gl.prima.nota glo.de mul
tiplici contumacia,& alijs modis contumaciæ.de quibus per
Host.in summa sub rubrica de contumacia.§. qualiter depre
hendatur,& in Spec.de contumacia.§.1.& in hac gl.ibi,obscu
re respondentis.de confessis.c.2.li.6.in gl.2. in fi. Oppo.ꝙ hic
nõ egerint iudices mitius,i. fauorabilius cum religiosis.nam
fuisset fauorabilius ꝙ foret facta missio.sol.verbũ religionis ,
põt referri ad canonicos qui forte erant regulares,& ita sunt,
sed hoc non consonat literæ,quia tunc in litera,ibi, vt sic . sic
saltem canonici.deberet dicere saltem ipsi.faciendo autem re
lationem ad monachos,contrarium urget. dic ꝙ fauetur eo-
rum religioni,vt non appareant inuasores alienorum. Item ,
3 ſm Innoc.† sequestratio in aliquo est fauorabilior quam mis
sio:quia licet canonici veniãt intra annum,non reuocabitur,
missio tamen reuocaretur, & sicut non audirentur canonici
facta missione,nisi satisfacto de expensis,ita ẽt facta sequestra
tione,cum fuerint contumaces, sed in alio missio est fauora-
bilior:quia missus post annum efficitur uetus possessor. secus
qñ facta est sequestratio,quia non iure cautũ.Inn.ꝙ no.q̃tum
tamẽ ad literam, iuris est ꝙ prædixi,ꝙ agitur mitius.i.minus
dure cũ canonicis,& hoc intuitu religionis, modo prædicto,
vt non appareant inuasores &c. In glossa tertia ibi,de gratia,
sed infra de sequestra.c.2.dicit glo.quod de iure, & illa verior
vt iste sit casus singularis,in quo pro missione fit sequestratio
intuitu religionis.Io.And. ꝙ hic non discutitur de iuribus se-
questra.sed in regula locupletari,circa finem quæstionis dicit
4 valuisse sequestrum, † & semper valere quando ex missione
timetur scandalum.ar.de iurepatronatus.c.2. & 3. hic tamen
non probatur , nisi quando mittendi sunt religiosi . In glossa
pe.ibi,expressam.immo expressissimam : quia oportet quod
faciant mẽtionem de nominibus ecclesiarum,de quibus agi
tur,vt hic,& ad hoc quotidie allegatur hęc litera,si tamen se-
cundæ impetrentur ad eosdem,sufficit minor expressio, sup.
tit.primo audita .

SVMMARIVM.

1 *Actore contumace,instante reo fertur diffinitiua, etiam lite non conte-
stata .*
2 *Reus præsens an possit absolui actore non probante,etiam non receptis
testibus .*

3 *Regula*

3 *Regula, actore non probante, &c. quomodo intelligatur.*
4 *Recusatio iudicum fieri debet ante litem contestatam.*

1 CAusam quæ. † Actore contumace, instante reo, fertur diffinitiua, etiam lite contestata. h.d. ſm communem intellectum, legitur autem aliter, vt ꝫ. Primo ponit̃ decisa petitio. Secunda subauditio; ibi, certis, pone casum vt ponit gl. 1. & 3. Not. ibi, de Anglia, ꝙ qui se absentauit extra prouinciam, & c. per d. in proxim. notabili, quod tñ dic, vt dico de eo qui mittitur in possessio. c. fi. In glo. pe. ibi, actore absente recipiuntur
2 testes, ꝯ, ꝙ etiam nõ receptis testib. possit procedi, ut absoluatur reus præsens, actore non probante, de probationibus, ex literis. Dic, qñq; reus vult circunduci peremptorium pp actoris absentiam, qñq; vult absolui ab instantia, qñq; diffinitiue, qñq; ꝙ ſm se pronuncietur: si vult circunduci peremptoriũ, hoc consequetur, etiam non citato actore, not. Inn. de officio deleg. consuluit, si vult absolui ab instantia, potest hoc petere etiam si non liqueat de causa nec sit lis contestata. sed oportet actorem citari trina citatione. C. de iudiciis l. properandũ, §. & si quidem, de hoc per Inno. in d. ca. consuluit, per Bart. in d. §. si quidem, si vult absolui diffinitiue, etiam potest hoc petere, sed nõ absoluetur ex eo quod actor non probauit. Et ad ꝯrium c. ex literis, dic, quod procedit, ꝙ actor habuit terminũ ad probandum d. c. & si quidem, & ibi Cy. oportebit ergo, ꝙ reus probet de iure suo: vt hic, ibi, receptis testibus, & est singularis, hic tamẽ non solum petebat reus absolui, sed etiam ſm se pronunciari, dictum tamen est verum, vt sic illa regula non probante &c. intelligatur. i. probare non valẽte, quia isic demum loquitur ꝙ causa potest expediri pro reo, absoluẽdo ipsum diffinitiue, ideo si actor recessit ante cõclusionem, ita ꝙ adhuc poterant fieri probationes, non absoluetur reus, qa sufficit ꝙ forte actor probasset si fuisset præsens d. c. & si quidem, qui bene hoc probat, pro hoc quod no. ꝫ. ca. proxim. &
3 de appellationibus. per tuas. In glossa q̃ dicit, ꝙ regula † actore non probante &c. debet intelligi, cum ambo sunt præsentes. quod tamen nõ est necessarium. sed sufficit respectu actoris ꝙ fuerit p̃sens toto tẽpore quo ꝓbari debuit. & hoc quatenus reus velit absolui, ex eo, ꝙ actor non ꝓbauit. sed si vult absolui per suas probationes, admittitur actore absente, etiam ante litem contestatam. si autem nõ actor, sed reus est absẽs, dic, vt inf. ca. proximo. si vero reus vult secundum se pronunciari, tũc fortius expedit q̃ in casu p̃cedenti, ꝙ doceat de iure suo ſm notata. ff. de ꝓbationib'. circa ſ. titulo primo ex ꝯquestione. & hoc signa, qa nõ explicatur p scribentes. & ꝓ parte fuerũt Recuperi de sãcto Miniato, ibi, & sic loqtur ẽt. Ex hoc colligit̃ ꝙ dixi summando. & ſm hoc est hic casus singularis in quo lite nõ ꝯtestata ꝓcedit̃ ad diffinitiuã. Alter intellectus ponitur in gl. ibi, qdã. ꝙ hic erat lis ꝯtestata. & hoc tenet Inn. dicens se hoc tenere, reintegra, ꝯ hoc est: qa hic vnus iudicũ
4 fuit recusatus, de officio delegati. cũm. el secundo † ꝙ habet fieri ante litẽ ꝯtestatã. de re iudicata. inter, non postea, nisi ex noua cã. Tertiũ intellectum ponunt qdã extra glo. ꝙ hic erat cã in qua poterat ꝓcedi lite nõ ꝯtestata, vt lite nõ ꝯtestata, qm. §. porro. hoc nõ ꝓcedit: qa hic nõ de ꝯiugio, vt i §. porro. sed de legitimitate agebatur.

SVMMARIVM.

1 *Contestatio fit per responsionem affirmatiuam.*
2 *Contumax de iure amplius citandus non est.*
3 *Detinere seu iuste possidere quando quis dicatur.*
4 *Procedi quomodo possit contra contumacem.*
5 *Actore non probante Reum absolui, quomodo intelligatur.*

1 PRout no. Lite ꝯtestata & reo contumace, si de cã liquet, fertur diffinitiua. si liq̃re nõ põt, actor mittit̃ in possessionẽ verã. Cõmunis diuisio, secũda ibi, ideoq;. † Nota, ꝙ fit ꝯtestatio per responsionem affirmatiuã. vel melius, ꝙ fit ꝯtestatio ẽt si responsio rei nõ ꝯdicat actori, nisi p vim ꝯsequentiæ, & hoc sentit glossa quarta. de hoc in Specu. de litis contesta. §. secundo. ver. sed nunquid. & de lite contesta. capi. vno. colligunt aliqui, ꝙ per exceptionem fit cõtestatio. quod non pro-
2 cedit. nec colligitur hic. † Nota, ꝙ contumax a de iure non
3 est amplius citandus. citatur tamen ad conuincendam maliciam: vt hic, sed solum semel: vt hic. & est singulare. vñ si vltra quam semel vellet iudex citare, præsens poterit contradicere & appellare. In glossa secunda. ibi, appellare. Nota glosã pro hoc de appellationibus. ad hæc. el secundo. in glossa prima. glossa. & in fine. Oppon. quod non debuerit iste præstare cautionem. per id quod dicitur in hac gloss. io p nnc. gl. sentit hic in fine ꝙ non tenebatur. dic, ꝙ propter contumaciam potuit cogi ad præstãdam cautionẽ, vt hic, ẽt si sit reus, vt hic, ꝙ nota. actor aũt non auditur, nisi sufficienter caueat de expẽsis satisfaciendis. inf. eod. c. 1. lib. 6. In glo. quarta. ibi litis contesta. facta. Et cõiter intelligitur ꝙ respõdit se non teneri, adiecta cã, quia possederat 40. annis, ꝙ sufficiunt verba literæ, per id quod dixi notando, per quæ infertur istum contradicere
3 actori in vim consequentiæ, quasi, ex quo † possederat 40. annis, dicat se iuste detinere, & sic non cogendũ restituere, pro hoc de restõne spoliatorum, cum ad sedem, & ꝙ ibi notatur, & de litis contestatione. capit. vno. Ex hoc nota, ꝙ non refert quid ex æquipollentib. fiat. de hoc de iudiciis. ca. 1. in glo. pen. Not. glo. & idem not. de decimis. parochialis. In glo. secunda contra de ele. quia propter versi. nisi. de offic. deleg. gratum. in glo. 1. dic vt in glo. In glo. vlt. dic ordinando gl. cum quæritur
4 qño possit procedi contra contumacem, ꝙ aut actor est contumax. & dic vt sup. c. prox. aut reus, & aut lis est cõtestata, vel quasi contestata, aut non. si est contestata, & liquet de causa, pronunciatur diffinitiue, si non liquet, nec potest liquere, fit missio in possessionem veram, vt hic. si quasi cõtest. idem per omnia quantum ad missionem veram, sed quantum ad procedendum in principali, idem, ac si nullo modo sit contestat. ideo dic vt in sequenti membro. si aũt nullo modo est contestata, aut vult agere reali, aut personali, aut est causa in qua nõ potest fieri missio. vt si agitur de beneficio. de eo qui mittitur in possessionem c. 1 lib. 6. & excommunicabitur contumax, vt lite non cõtestata tuæ. aut potest fieri missio, & fit pro modo debiti declarati, vt lite non contestata. qm̃, in fine. Et nisi. Opp. extra glossam, in eo quod dicit hic, ꝙ diffinitiua fertur, vel fit missio, nec dicit in cuius optione sit. & sic remanet hic incertitudo. dic ꝙ est in optione actoris, qui potest eligere, an velit docere de iure suo, ita ꝙ possit pro eo pronũciari, & pronunciabitur diffinitiue. an vero nolit, & mittatur in possessionem, pro hoc facit, quia in alternatiuis &c. regula in alternatiuis, lib. 6. Inn. tamen dicit, ꝙ ẽt si eligit ꝙ velit probare, & non probat, feretur diffinitiua. sed fiet missio, vt hic, ꝙ no. Opp. ad hoc, ꝙ immo si non potuit probare debeat reus absolui, C. de rei vẽdi. l. fi. de causa possess. cum ecclesia. de prob. ex literis. soluit Inn. ꝙ qñ reus est contumax, stat quod dictum est, ꝙ etiã si non liqueat de iure actoris, non absoluetur reus, sed fiet missio. qa, si reus fuisset præsens, forte actor probasset de iure suo per confessionem eius, ꝙ signa. Ex hoc. n. habes singularem
5 limitationem ad id quod dr, ꝙ † actore non probante reus absoluitur: quia non debet intelligi de reo contumace, & idem not. glo. de appel. per tuas, & in eo quod dixi, & quod hic dicitur de missione quæ fit quando non liquet de causa, intellige ꝙ non liquet sufficienter ita ꝙ possit ferri diffinitiua. tamen liquet intantum, ꝙ põt dari possessio vera. nã antequã detur debet de iure actoris constare quantum oportet quo ad hoc, ꝙ dic vt dixi vt lite non contest. quoniam. §. quod si super.

SVMMARIVM.

1 *Verbum nolit, quid operetur.*
2 *Condemnatio in expensis potest fieri in parte causæ.*
3 *Exceptio si proponitur fundata intentione partis aduersæ & non probatur, pars aduersa obtinet, & succumbens condemnatur in expensis, tanquam victus quoad totam causam.*
4 *Excipiens an statim condemnetur in expensis, sub conditione, si non probauerit.*
5 *Officium iudicis extinguitur sententia.*
6 *Taxatio quæ fit post sententiam ex interuallo an possit fieri per delegatum tanquam functum officio.*
7 *Contumax quando condemnetur in expensis.*
8 *Euentus litis dubius est.*
9 *Iurans non præsumitur immemor salutis æternæ.*
10 *Victum victori ad sumptus litis condemnari, quomodo intelligatur.*
11 *Præsumptio una excludit aliam.*
12 *Victus quomodo excusetur ab expensis.*
13 *Causa principalis in quo differat a causa appellationis.*
14 *Expensa facta ante litem contestatam quo iure petantur.*
15 *Iudex an possit ex officio condemnare victum ad expensas, si non fuit petitum.*

FInem litibus. Famosũ est, & solet repeti. & hoc dicit, qui fundata intentione partis aduersæ obiicit exceptionem & deficit in probando, non expectata sententia punitur in expensis. Primo ponitur constitutionis ratio. Secundo constitutio, ibi præsenti, & interseritur impulsiua ratio. ibi, quia frequenter. Nota principium, quod quotidie allegatur. ad idem de offic. ord. et litigantes. libro
1 sexto. Nota ibi, † nolit. de hoc uerbo quod inducit expressam uoluntatem, seu repudiationem, & resistentiam. de sponsa. capitulo secundo, vbi pro hoc in glossa tertia, ff. ad Tertul. filii mater. §. 1. C. unde liberi, qui se patris, secus in verbo non velit,

velit,quod poteſt verificari de eo qui deliberat:quia ille non
vult,ſcilicet adhuc.& ſimiliter fit differentia inter non volū-
tarium,& voluntarium, 2. Ethicorum, quantum tamen ad
hoc cap.non refert an nolit,an non velit. nam etiam ſi nihil
dicat,locum habet quod hic dicit, eoipſo ꝙ nō refert ſtatim
probationes: ſed in aliis caſibus procedit præmiſſa differen-
tia.vnde verum eſt dicere,dormiētem non velle legere:quia
voluntas ſua ad hoc non applicatur:ſed non poteſt dici quod
nolit,quia non reſiſtit. pro hoc etiam facit quod no. de offic.
delega.prudentiam.§.ſexto. Nota,quod poteſt euenire quod
2 † quis condemnatur in expenſis in certa parte cauſæ: non ta-
men tota.immo in reliquo forte obtinebit expenſas,vt ſi cō-
tingat, quod iſte qui non probat exceptionem ex alia cauſa
obtineat in principali: tunc enim condemnatur in expenſis
factis in exceptione,& tanquam victor obtinet in expenſis fa
ctis in principali Nota id de quo in glo.vltim. In glo.ſed nun
quid,diuide,quia Primo tractat de expēſis factis in exceptio-
nibus dilatoriis.Secundo,de expenſis contumaciç.ibi,ſed ex-
penſæ. Tertio,de expenſis cauſæ principalis: & immiſcet in
expenſis factis in exceptionibus peremptoriis. ibi, item & il-
lud.Quarto,de expenſis appellationis.ibi,ſed in cā appellatio
nis.quæ expenſæ ſint reſtituendæ.ibi,& no.ꝙ expēſç:& ſigna
glo.quia melior in ſua materia omni alia vtriuſque iuris.ibi,
quidam dicunt,& hæc opin.communis.de hoc in Specu. de
expenſis.§.iuſta.ver.ſed nunquid deficiēs:vbi dicit curiam ſic
ſeruare,& hoc tenendo, omiſſa diſtinctione quæ ſequitur in
glo.pro hoc facit,de reſti.ſpo c.1.lib.6.de excep.c.1.eodem,lib.
quod ergo litera dicit ibi,exceptionem, intelligit de perem-
ptoria,& dilatoria,ſed ꝯ eſt,quia tūc illa verba, poſtquam in-
tētionem ſuam &c.eſſent hic fruſtratoria. vnde videtur,ꝙ li-
cet is qui non ꝓbat exceptionem etiam dilatoriam,condem
netur in expēſis, tñ non ex vi huius c.quod requirit duo.ſ. ꝙ
exceptio proponatur poſt fundatam intētionem alterius par
tis,& ꝙ excipiens nolit ſtatim probare,& ſic ad euitādam di-
ſpoſitionem huius ca.ſufficit ꝙ alterum deficiat, vel ꝙ non-
dum ſit fundata intentio partis aduerſæ, vel quod excipiens
ſtatim offerat probationes,& intellige,ꝙ offerat realiter pro
ducendo teſtes,vel inſtrumenta: vt dicitur no.de appel.inter-
poſita,& quod hic dicit,altera pars.dic, ſiue actor, ſiue reus.
Oppono ad hoc,& ad literam, quia ſm hoc conſtitutio iſta
3 eſt fruſtratoria.nam † fundata intentione partis aduerſæ: pro
ponitur exceptio,& non ꝓbatur,pars aduerſa obtinet.& ſuc-
cumbens condemnatur in expenſis, tanquam victus quo ad
totam cauſam.de pœnis.calumniam,& ſic etiam ad expēſas
factas in exceptione,etiam ceſſante hoc c. ſeq. poſſet contin-
gere,ꝙ licet non probet hanc exceptionem: tamē obtinebit
ex alias cauſa,& nihilominus condemnabitur in ſumptibus
factis in exceptione per hanc literam. Oppo ad idem:quia ſi
erat fundata intentio partis aduerſæ, patet ꝙ erant publicatæ
atteſtationes:& ſic non debet admitti excipiens ad producen
dos teſtes.de teſti.fraternitatis, hoc ꝯtium tangitur in glo. 1.
ſed non explicatur. dic, ꝙ poteſt eſſe quod pars aduerſa aliter
probauit,quam per teſtes. Item,dato quod per teſtes:poſſunt
tamen produci ſuper exceptione, tanquam ſuper nouo arti-
culo pendente a veteribus.d.c.fraternitatis,vbi de hoc.Oppo.
& aliter ad prædicta & ad literam, quæ videtur velle,ꝙ exci-
4 piens † ſtatim condemnetur in expenſis, ſub conditione, ſi
non probauerit,& ſic ſententia eſt incerta, cum ſit dubium
an probabit,contra id.C.de ſenten. quæ ſine certa quantita.l.
pen.& fin.Item fertur de futuro,contra id. ff. de vſuris. l.1.in
fine.de ſepul.in noſtra.Item fertur conditionaliter,contra id.
2.q.6.biduum.Solu.quod hic dicitur,intelligitur tribus mo-
dis.primo ſecundum quoſdam,qui,vt refert Innocē.dicunt,
quod non probans exceptionem condemnatur in expēſis. ſ.
tempore diffinitiuæ,quod reprobat Innocent. quia tunc iſta
prouiſio non eſſent ſufficiens. Item repugnat literæ: ibi, ex
tunc.Secundo legitur, quod fit condemnatio poſtquam de-
fecerit in probando.hanc ſequitur Hoſtien. & Ioan. And. &
communiter omnes,huic obſtat litera ibi,faciendas: ſed ex-
ponunt faciēdas,ſcilicet cum proponitur exceptio,ſed factas
tempore quo fit condemnatio. & licet in hoc oporteat im-
propriari literam:poteſt tamē dici, quod hic non ponuntur
verbaliter verba ſententiæ.ꝓ hoc de teſtibus,ſignificauerunt.
vbi petens quartam dilationem condemnatur in expenſis ſi
nihil probat. debet enim intelligi quod condemnatur poſt-
quam conſtat, quod non probauit non expectata diffinitiua,
& ita hic. Tertio legitur, quod ſtatim propoſita exceptione
condemnatur ſub conditione,ſi defecerit in ꝓbando: & hæc
placent Innocentio, & tenēdo hoc tantum dic ad contraria.
Ad primum de incertitudine dicit Innocentius, quod hoc
eſt in odium priuatæ excipientis.vel melius hic poteſt ſentē-
tia eſſe incerta.Innocentius quod non.pro hoc de procurato
ribus,auditis.hoc tamen eſſet difficile ad ſuſtinendum gene-
neraliter.Tertio ſoluit Innocentius,quod ſuper expenſis po-
teſt ferri ſententia incerta.C.de fructibus,& litium expenſis.
lege terminato,quæ lex dupliciter intelligitur,primo ſecun-
dum quoſdam,qui, vt refert Innocentius, intelligunt quod
ibi iudex non condemnauit ad expenſas. ſed reſeruauit parti
poteſtatem agendi de ipſis. pro hoc eſt litera illius legis. ibi,
ſuper his querelam iuris comperere.hoc reprobat Innocen-
tius:quia ſi peterentur poſt diffinitiuam iure actionis,nō au-
diretur petens,cum ad ſumptus non competit actio directa,
nec etiam poſſet petere ex re iudicata,quæ hoc non cōtinet,
5 nec officio iudicis,† quod eſt extinctum in ſententia.ff.de iu-
dic.iudex,& lege Paulus,inſtituta de officio iudicis. §.præte-
rea de appellationibus,cum appellationibus.libro ſexto. ſed
quidam reſpondent ſecundum Innocentium, quod poſ-
ſunt peti condictione ex dicta lege,terminato quod non pla
cet Innocentio. pro hoc facit quod dixi ſupra titulo primo.
ſæpe, quia condictio ex lege naſcitur quando lex inducit no-
uam obligationem,quod non facit lex terminato.nam & an
te ipſam erat nata obligatio ad ſumptus.propterea Innocen-
tius intelligit illam legem aliter, ſcilicet quod iudex tempo-
re diffinitiuæ condemnat in expenſis,reſeruata taxatione.ſic
intelligit gloſſ. ibi, & ſic etiam intellige de procuratoribus,
auditis.& dicit Speculator de expenſis,§.poſtremo.in princi-
cipio,verſiculo,item ſcias,hæc ſeruari in curia, de hoc etiam
de ſequeſtrationibus.capitulo primo,& quamuis de conſue-
tudine ſit quod primo fertur diffinitiua, poſtea fit condem-
natio in expenſis:poteſt tamen fieri etiam econuerſo.de pri-
uilegiis,cum olim.el ſecundo,vbi caſus ſingularis. Ex his vi-
6 detur, quod taxatio † quæ fit poſt ſententiam ex interuallo
non poſſit fieri ꝑ delegatum tanquam functū officio.de offi.
delegati,in literis,quod tenet Bartolus in l.terminato.& hoc
in delegato qui non poteſt ſententiam exequi.ſecus ſi poteſt.
pro hoc facit: quia taxatio videtur pars executionis.quod ſi-
gna. Item ad hoc contrarium præmiſſum de incertitudine,
in eo quod dixi quod valet ſententia incerta ſuper expenſis,
pro hoc, quia eſt ſententia interlocutoria, quæ non vitiatur
ratione incertitudinis.quod dic,vt notatur in dicto capitulo,
auditis. Ad illud de tractu futuri temporis,dic, quod proce-
dit quando obligatio nondum eſt nata,hic autem eſt iam na
ta propter præſumptionem fraudis contra excipientem: vt
hic.pro hoc eſt dictum capitulum.auditis. Ad illud de ſenten
tia conditionali. dic vt dico de appella. præterea. 2. Item hic
fertur conditionaliter,hoc iure permittente. Ex his defendi-
tur tertius intellectus præmiſſus,ſecundum quem hic eſt ca-
ſus multum ſingularis in quo fertur ſententia incerta, & ſu-
per futuro,& conditionaliter:ſed quia iſte intellectus in effe-
ctu non plus releuat quam ſecundus: ideo communiter te-
netur ſecundus,ibi,ſed expenſæ. de his expenſis contumaciæ
dic quod veniunt non tantum a die contumaciæ:ſed a die ci
tationis ꝯ.cap.proximo.vbi tex.not. Quæro an oporteat con-
tumacem vocari in hac conditione. Innocent. de pœnis. ca-
lumniam,tenet quod ſic.qd not.Oppono ad hoc ꝯ.cap.eum
qui.libro ſexto. ſolu. contumax citatur ad alia facienda prin-
cipaliter. vt ibi:non tamen ad condemnationem in expenſis
contumaciæ,quæ venit acceſſorie.Quæro,quid ſi eſt cauſa,in
qua poteſt ꝓcedi ꝯ contumacem. Compoſtell. de electioni-
7 bus.cap.primo.libro,ſexto,dicit † quod nihilominus contu-
max condemnabitur in expenſis. Alii aliter: vt not.hic, & C.
de iud.l.ſancimus.& in Specu.de expenſis.§.iuſta.verſic.quid
ſi talis.dic,quod ſi actor eſt cōtumax, poteſt reus petere eum
condemnari in ſumptibus,de appella.reprehenſibilis, & ca-
pitu. nihilominus, quæ licet loquantur in cauſa appellatio-
nis: tamen procedunt etiam in principali, & tamen conſtat
quod actore contumace ad inſtantiam rei poteſt procedi ſ.
capitu. cauſam. Si vero reus eſt contumax, videretur ſecus,
quod non condemnabitur,ſi poteſt procedi,cum non inter-
ſit præſentis.dic contra per cap.ꝯ. proximi. in cauſa electionis
poteſt procedi abſente electo:vt li.non conteſtata. quoniam.
§. porro. & tamen contumax condemnatur in expenſis. ad
idem ꝯ.eodem veritatis.ibi condemnatur contumax in expē
ſis, & nihilominus proceditur in cauſa, & ad id quod dixi,
quod non intereſt ꝑſentis,dic,quod immo,quia forte,ſi reus
fuiſſet præſens,poſſet per eum probari de iure ſuo,vt per con
feſſionem eius.pro hoc facit quod dixi ſ.c.proximo.ibi.item
& illud,circa hoc quod hic glo.proſequitur de expenſis,quæ
præſtantur victori a victo.dic,quod aut quæritur de cauſa cri-
minali,aut ciuili.de prima dico in capitulo ſequenti, de qua
tamen etiam tangitur hic in glo.in verſiculo.ſed in crimina-
li,de ciuili locum habet quod dr̄ hic in gloſſ.reperitur etiam
cauſa iuſta.de procuratoribus.tuæ,& in illa.Idem quod in ci-
uili per dictum capitulum, tuæ. Quantum autem ad has ex-
penſas.glo.diſtinguit,an ſit iuratum de calumnia,vel non:vt
primo caſu non condemnetur victus, ſecundo ſic, & hanc
opin.tenet Bar.Brixien.2.q.prima. in primis, & gloſſ. in Au-
thentico de iudicibus.§.oportet,& Innocē.hic,pro hoc facit,

2 quod qñ terminus est vnicus, nõ est peremptorius, nisi expri
matur. pro hoc de sen. excomm. constitutionem. lib. 6. No. ꝙ
non veniens expectatur post terminum, non solum die sequen
ti: vt hic. hoc tñ est de vrbanitate. quod dic vt de offi. dele. con
3 suluit. † No. ibi nuncium, quod per nũcium fit citatio, a vt in
a glo. & dicit Abbas, quod põt fieri etiam ꝑ nuncium citati. dic
immo, & citantis: quia iudex potest sibi hoc committere. ff.
furtis. eum qui. §. epistola. vbi Bar. qui etiam notat. ff. de acq.
pos. insti. & Cy. C. de procu. eum qui. in hoc enim attenditur
electio iudicis, & iuramẽtum nuncij, ex hoc dic, quod potest
committi citatio etiam ipsi ad cuius instantiam fit per prædi
4 cta. No. in ver. præterea, quod mãdatum † vnicum resoluitur
in duo. & hoc qñ est qualificatum: vt si mãdatur alicui quod
compareat tali die, intelligitur mandatum quod compareat,
nẽ tali die, & quamuis cesset vltimum, nõ cessat primum: vt
5 hic. Ex hoc no. † ꝙ propositio qualificata non falsificatur ces-
sante qualitate: quod procedit in mandatis propter bonum
obedientiæ. sic loquitur hic. in alijs secus. de probationibus. li
cet, quod signa & no. Et hoc facit ad id quod dico de feriis. c.
fi. Respondendo ad illud c. Nota ad finem, quod expensæ re-
niunt ꝯ contumacem a tempore citationis emissę: vt in sum
mario. in glo. prima. ibi, cum M. vbi de hoc in glo. prima. Et
quantum ad hanc literam non ꝓcedit hoc: quia isti non erãt
consortes, cum causa ꝯ electum sit popularis in qua quilibet
admittitur pro seipso, & melius expeditur per vnum quam
per plures, & forte hoc respectu dicit glo. in fine. quod isti ha
bebant mandatum: & hoc probatur in litera. ibi, literas de ra-
to. i. mandatum, cum clausula de rato. ibi, in criminali: dic ꝙ
non erat causa criminalis: opponebantur enim crimina non
vt iste puniretur: sed vt repelleretur ab electione. de hoc de ꝓ
curato. tuæ. ibi. proprie communis. immo popularis: vt prædi
xi. In glo. secunda, in fine. Opponitur, quod non debuerit au-
diri sup exceptione criminum ꝯ illum, cum esset confirma-
tus, & nihil peteret. exceptio autem est actionis exclusio. de
exceptionibus. a nobis. Item, iste erat confirmatus, quod col-
ligitur ex litera, quæ vocat eum electum. pro hoc facit, quia
communiter ante consecrationem, etiam post confirmatio-
nem, tales dicuntur electi. de re iudicata. inter. de accu. memi
nimus. soluit Inno. quod speciale est, vt ꝯ electum nihil petẽ
tem admittantur exceptiones termini. sed quare est, quia spe
cialitas nõ vr̃ habere rationem: dic quod habet rationem ex
eo: quia, ex quo persistit in electum, intelligitur petere, cum
sit de proximo petiturus. Alij dicunt, quod audiuntur isti nõ
tanquam excipientes: sed denunciantes: quod no. Archid. de
electionib. c. i. lib. 6. sed non placet Inno. quia non dicitur hic
quod denunciãuerint. Alij dicunt, quod accusabant: quod ẽr
non procedit: quia tunc nõ admitteretur procurator. Alij di
cunt, quod prosequebantur appellationem: quod improbat
Inno. quia ipsi non appellauerant. sed electi. Host. tamen hoc
tenet, & placet, per literam ibi, prosequentibus, nam licet ap-
pellans non prosequatur, appellatus prosequi potest: vt s. in
notabilibus, & de appella. oblatæ. de electio. c. i. & c. quamuis.
lib. 6. In glo. simile s. in fine. Opponitur extra glo. quod non
6 æque potuerit mittere procuratorem sicut nuncium, † cum
procurator debeat esse instructus, & possit domino præiudi-
care, quod secus in nuncio. vt notat Inno. de accu. veniens. so-
lu. quantum ad rationem de qua in litera, de discrimine via-
rum, æque poterat mittere procuratorem sicut nuncium, in
glo. hic sumptum. ibi, sicut. solu. ibi, nam ibi de obligatione
ꝯhenda infra certum tempus, tunc enim is, per quem non
stetit intra terminum, post terminum non tenetur, vt hic, &
in l. Celsus. de iam ꝯcta. quia, licet non satisfaciat in termino,
tenet postea, quod plenius dico in d. c. sicut. Ad alia iura quæ
sequuntur in glo. dic per notata in dicto capitulo sicut, & ma
xime quantum ad l. siquis ita institutus. dic quod non contra
dicit. sed potius concordat: quia is qui non paruit conditioni
infra tempus propter impossibilitatem, etiam tenetur. & sic
notatur in illa l. Et in fine glo. oppono, quod post terminum
non tenetur comparere si fuit legitime impeditus in termi-
no. nam ꝑ hoc circunductus fuit terminus. ff. de iudi. & post.
si autem non fuit impeditus, censetur contumax, nec ꝑ com-
paritionem sequentem purgatur contumacia, quin teneatur
ad expensas. soluit Inno. quod Papa hoc dicit allegando, vel
inquantum potest ius. dicit hoc procedere quando iste scit
aduersarium permanere coram iudice, & maxime in causa
electionis, vbi ꝑiculum est in mora. de electio. cum inter vni-
uersas. alias si nescit, ad quid iret, & ad l. Celsus. dicit Innocen.
quod loquitur in obligato ad soluendum, qui soluẽdo etiam
post terminum liberatur. secus in obligato ad comparẽdum,
qui etiam post terminum comparendo non purgat contu-
maciam: vt prædixi. Alij aliter dicunt, & vario modo, quan-
tum ad id quod dicit Inno. quod Papa hoc dicit allegando,
dic quod immo decidendo: quia super hoc fundatur. ibi, qua
7 ꝑopter, † quæ est dictio illatiua. Et ex hoc dic, quod impedi-
tus in termino tenetur compararere quamprimum potest, ꝑ
hãc literam. Ad l. & post edictum. dic, quod loquitur, quãdo
actor in termino est absens, & reus præsens: quia tunc circun
ducitur edictum. hic econuerso. Io. de Lig. distinguit. aut cita
tur quis ad totam causam, & procedit hæc lectura. aut ad cer
tum articulum, & tunc aut potest expediri in absentia citati,
vt receptio testium. de testibus, capitulo secundo, & si fuit im
peditus, non tenetur amplius venire. aut non potest expediri:
& tenetur venire, dum tñ aduersarius persistat in iudicio, si tñ
fuit contumax, licet postea veniat, non excusabitur contuma
cia. hæc procedunt nisi præsens fuerit contentus ꝙ ille puni-
retur tanquam contumax, & non persistit in iudicio: tunc. n.
citatus non tenetur venire, & hæc distinctio est æqua, & pro
ea facit in primo membro hęc litera: quia hic citatus erat ad
totam causam: & aduersarij persistebant: vt in litera: ibi. expe
ctantibus, & secundum hoc inducitur l. Celsus. pro hoc: quia
ex quo citatus est ad totam causam, constat quod etiam si ve
nisset in termino non potuisset causa tota in termino expedi
ri, & sic talis citatio intelligitur facta etiã ad dies sequentes ad
terminum, qui tot sufficiant ad expeditionem causæ: quam-
uis ergo, si fuit impeditus, sit circunductum peremptorium
quo ad illam diem. non tamẽ quo ad sequentes, & hæc signa
quia scribentes non bene explicant hæc. In gloss. ex hoc. ibi
Vinc. hæc solu. non procedit in eo quod dicit quod tenetur
mittere procuratorem: quia sic fuit expressum in citatione.
nam hoc esset dicere quod citatio fuisset iniusta. ibi, dicas, de
8 hoc quod tangitur in glo. vsq; ad fin. an † & quando impedi-
tus teneatur mittere procuratorem, dic vt dicit de procura.
quærelam. ibi. secus est in Papa. hæc distinctio non probatur
iure. Et in fine dic, quod in causa electionis tenetur impedi-
tus mittere procuratorem. de appella. oblatę. etiam si causa sit
ardua. de electio. cupientes. §. insuper. lib. 6. & sic erat hic. In
glo. & sic. in fin. dic vt ibi. & 18. dist. propter, & de purgatione
moræ, in regula, mora. lib. 6. in gl. iuxta illud, in fi. ibi, de gratia
excusatur. facit quod no. de iureiuran. si vero. Opp. extra gl. ꝙ
debuerit excusari propter timorem insidiarum. de senten. ex-
commun. de cetero. soluit Vin. ꝙ hoc non fuit probatum.
melius dic ſm Inno. ꝙ excusaretur si fuisset citatus personali
ter. hic autem erat citatus ꝑse, vel per procu. quod ꝓcedit, nisi
insidiæ essent communes ẽt procurationi. ꝓ hoc facit quod
no. de elect. bonæ, el i. sed non sic erat hic, cum misisset nun-
cium. In glo. penultima, ibi, expectatur. vtrum expectetur, vel
9 non, hic non exprimitur. Et in fi. no. ex glo. iuncta litera, † ꝙ
b contumax a condemnatur in expensis, cum in cã possit ꝓcedi
ꝯ contumacem. facit quod dixi s. c. prox. & hæc signa. In glo.
vlt. ibi, siue criminalis, & si nõ bene colligitur hic. dictum tñ
est verum, & sic licet in criminali sit locus pœnę talionis, de
procu. tuæ. ꝑ hoc non euitatur condemnatio in expẽsis, quæ
prouidet ꝓ interesse partis. pęna autem talionis fit ꝑꝑ calum
niam, & applicatur fisco, & sic vna non tollit reliquam. C. qñ
ciui. act. cri. præiu. l. vna. no. de ele. c. i. lib. 6. quod autem dr̃ hic
de condemnatione expẽsarum, locum habet in causa inqui-
10 sitionis, † secundum glo. de quo dic, quod aut aliquo prose-
quente, & ille condemnatur, si succumbit: vt in Spe. de expẽ-
sis. §. j. in fi. aut iudex procedit ex officio, & tunc aut ꝑcedente
infamia, & dato quod absoluat reum, non tenetur iudex ad
expensas: quia ex necessitate ꝓcessit. de symo. licet, & hic, aut
non præcessit infamia, & tenetur: quia vr̃ calumniosus, quod
no. Cy. C. de iud. sancimus. q. 15. pro hoc facit de sen. excom.
sacro. Et in fi. Oppo. quod non debuerit condemnari in expẽ
sis a tempore citationis: sed cõtumacię, tunc primo interfuit
aduersariorum. de proc. auditis. quidam stant ꝯrio. Host. dicit
literam procedere qñ de contumacia citati prius constabat.
idem tenet Io. An. dic standum literę: quia, ex quo non venit
interest illorum a die citationis, cũ citatio fuerit frustratoria
quantũ fuit in citato. de hoc de proc. auditis. & sic sam mau.

ADDITIONES.

a Per nuncium fit citatio. Adde glo. in authentic. de litigio. in § videamus. col
la. octaua. glos. in verbo, vocetur, o authen. qui semel. C. quomodo & quan
do iudex.

b Contumax. Adde Inno. in cap. calumniam. de pœnis. & quid de contuma-
ce absente, an possit per iudicem condemnari in expensis sine noua cita-
tione. vide text. in cap. constitutus. & ibi glo. in verbo taxatione. de procu-
rato. Anton. de Butr. & Ioan. de Imo. in cap. i. de iudic. Cynus Bald. & Saly.
* in l. sancimus. C. de iudi. dic quod * communis opin. vult quod non requira-
tur noua citatio.

SVMMARIVM.

1 *Literæ prælatorum faciunt fidem, & quomodo.*
2 *Petenti se pronunciare dominum quid probare sufficiat.*
3 *Itineris arreptio habet vim appellationis.*
4 *Probatio minus plena quando sufficiat.*
5 *Iudex ad quem præfigit terminum appellanti ad finiendam appella-
tionem.*

CVm olim. D. In cauſa electionis proceditur ↄ contumacem, etiã
ad diffinitiuam: & contumax de miſericordia citari poteſt, & audiri. Primo ponitur factum. Secũ
do commiſſio. ibi, nolentes. prima & ſecunda poſſunt ſubdi-
1 uidi in plures. † No. ꝙ literæ plātorum a faciunt fidem, quod
a procedit quando non agitur de alterius præiudicio. de hoc in
glo. prima. Not. ibi, nullus apparet &c. quod facilius expedit
2 quis ſi non habet ↄdictorem. hinc eſt, quod ſi quis † petit ſe
pronunciari dominum, ſufficit quod probet quod tali tempore poſſedit rem pro ſua, nemine ↄdicẽte, & eſt optimus
modus probandi. ff. de acq. poſ. rem quæ, vbi Bar. No. ibi, propter quod &c. quod pluribus concurrentibus ad idem peten
dum ꝓferuntur ius primi. argum. de ord. cog. c. 2. No. quod
poſt conſecrationem audiuntur opponentes, ſi dicunt eum
obtinuiſſe per ſurreptionem. No. ibi, præferre. quod pluribus
concurrentibus ſufficit ꝓnunciari ius alterius præferendum.
& facit ad practicam, cum quis petit ꝓnunciari ſe habere potiora iura. in ver. cumque. No. ibi, teſtimonio, & ibi, aſſertione: quod in electione admittūr teſtimonia non iuratorum.
de hoc tamen dic vt ĩ. Not. ibi, authoritate apoſtolica, quod
delegatus exprimit in ſententiam quod authoritate delegantis pronunciat. No. ibi, non elegiſſe, quod negatiua non coarctata probatur. de hoc in ĩ. Nota ibi, accedens, quod arreptio
3 † itineris habet vim appellationis, & hoc de app. vt debitus, in
ver. nolentes. No. caſum ſingularem in quo appellans remittitur ad iudicem a quo. de hoc ĩ. Item, in quo poſt confirmationem auditur collectus. Item, in quo, citatur contumax.
Item, in quo ꝓfigitur tempus ad appellationem finiendam,
4 de his ĩ. in glo. prima. ibi, præiudicium. Ex hoc nota, † quod
cum de nullius præiudicio agitur, ſufficit probatio minus plena. pro hoc s. 10 notabilibus. & dic quod non fiebat hic præiudicium alijs, ex quo non erant citati. ideo audiuntur etiam
poſt conſecrationem, & in hoc inſtat Inno. quomodo audiãtur, & quomodo opponatur contra clericum confirmatum,
quod hic non proſequor, & non expedit inſtare: quia hodie
ſtamus c. fi. de ele. lib. 6. In glo. ſecunda. in fine. ſentit glo. quod
proceſſus iudicum non valuit, & ſic ponit D. audiri de iure:
quod dic, vt ĩ. in glo. tertia. ibi, de gratia, dic vt ĩ. In glo. ſic ergo. ibi, facta fuit. hæc glo. contradicit glo. 2. s. & dic vt ĩ. in gl.
argum. ibi, extra prouinciam, de hoc dic, vt ĩ. titulo primo. c.
finali. In glo. ſed qualiter. ibi, appellauerat, quaſi arreptio itineris habuerit vim appellationis, & in eo quod dicit gloſſ. de 6.
menſib. pro hoc ſolutum eſt ↄrium illud ibi, dum dicit quod
ideo hoc expectãt, quia non conſtabat an appellatio teneret
vel non. ibi, & qui poteſt. not. glo. quia ſingularis, quod iudex
5 † ad quem præfigit terminum appellandi ad finiẽdam appellationem. hoc tenet Luppus. de appell. clem. ſi a iudicibus, &
dic quod procedit ſolum in Papa, vt dico in illa cle. q. 22. ibi,
ex miſericordia. dic quod immo de iure in hoc qđ cauſa remittitur ad iudicem a quo. qñ dubitaĩ an ſit appellatum, vel
non, ſicut hic dubitabatur, an arreptio itineris habuerit vim
appellationis. Item etiam quæ hic dicunĩ, poſſunt de iure tolerari in hoc dubio, ſpecialiter autem ꝓcedit quod hic dr̃ in
cauſa electionis: quia olim non ſeruabatur ordo iuris in confirmatione, hodie ſecus, per c. fi. de ele. præalleg. in eo tñ quod
hic dicit, quod citatur contumax. hoc bene eſt de miſericordia: vt in litera. Item, in eo quod dr̃ de teſtimonio cleri & populi, in hoc ſtatur teſtimonio: quia, vt prædixi, olim non ſeruabatur ordo iuris. Item poſſet intelligi ꝙ legitime depoſuerunt, & in eo quod hic probatur negatiua non coarctata: vt s.
dic hoc ideo, quia deponebant de facto ſuo, vel non facto. de
hoc de probationibus. Tertio loco. & dic vt ibi.

ADDITIO.

a Literæ prælatorum. Adde Anton. de Butr. & Abb. in cap. poſt ceſſionem, de proba. Abb. in c. coniungat. de foro competen. Anto. de Butr. in clemen. eſſi principale. de reſcrip.

SVMMARIVM.

1 *Prælato interdicitur alienatio in principio litis cum agitur de dilapidatione contra eum.*
2 *Forma procedendi contra epiſcopum ſuper crimine.*
3 *Procurator admittitur cum agitur de crimine per inquiſitionem.*
4 *Capitula ſuper quibus teſtes examinantur, dicuntur articuli.*
5 *Inuocatio Chriſti præmittitur in ſententijs.*
6 *Contumax habetur pro præſente in ſui præiudicium.*
7 *Depoſitum per inquiſitionem fieri poteſt.*
8 *Bona quæ hodie publicentur propter contumaciam.*
9 *Confiſcatis bonis, quæ veniant.*
10 *Verba (idem quaſi) habent vim clauſulæ derogatoriæ.*
12 *Geſta per excommunicatum an & quando teneant & non.*
13 *Inquiſito de dilapidatione non licet alienare.*

VEritatis eſt. Si agitur de crimine per inquiſitionem, vel denunciationẽ
ↄ reum contumacem lite non conteſtata, pñt teſtes recipi, & diffinitiua ferri. h. d. ſecũdum communem intellectum. legit enim, & aliter in glo.
Primo ponit denunciationem criminum epĩ. & tres delegationes ſuper ea factas, & delegatorum proceſſum. Secundo
depoſitionem epĩ, & reuocationem alienatorum ꝑ eum: ibi,
nos igitur. No. principium, & ad id quod hic dr̃, vi. quod habetur de ſciſmaticis. c. vno. lib. 6. in glo. 2. Not. ꝙ canonici denunciant epm̃ ꝓ hoc: quia ſua intereſt. argum. de teſti. ex par
1 te. de accu. olim. No. ꝙ † cum agitur de dilapidatione ↄ prælatum, interdicitur ſibi alienatio in prin. litis. hoc colligitur in
prin. in deciſa iuncto fine literæ, ibi, poſt inhibitionem ſedis
Apoſtolicæ. de hoc de of. deleg. venerabili. de accu. c. fin. No.
2 † ꝙ cum proceditur ſuper crimine ↄ epm̃, primo ſuſpendit,
poſtea excommunicatur. hodie, primo interdicitur ingreſſus
eccleſiæ. de of. dele. c. 2. lib. 6. ille tñ ordo non eſt de ſubſtantia:
vt ibi no. in glo. fin. No. ibi, partibus citatis, ꝙ in cã inquiſitionis procedit iudex etiam nemine inſtante, ẽt ſi ſit formata inquiſitio ad alterius denunciationem: hic enim iudices citarunt vtranq; partem: ſic & in accuſatione proſequitur iudex
accuſatore non proſequente. de colluſione c. 2. vbi de hoc, &
ff. de accu. libello. §. fi. No. ibi, nec ꝑ reſponſalem idoneum, ꝙ
3 cum † agitur de crimine ꝑ inquiſitionem admittitur procurator. hoc etiam colligit glo. antepenultima in verbo defendẽdo. ſed melius colligitur hic: quia ibi de defenſore, qui bñ
admittitur in criminali. de hoc, de accu. veniens. vbi teneo ꝙ
etiam in inquiſitione non admittatur procurator, & rñdeo
4 ad hoc c. No. ibi, quemlibet articulum, ꝙ capitula ſup quib.
teſtes examinantur, dicunĩ articuli. de hoc de verborum ſig.
clem. ſæpe. No. ibi, celebrare præſumpſit, quod aggrauatur q̃s
ſnĩa ex delicto ſuperueniente pendente iudicio, quod ĩ. dico.
5 † No. ibi, in nomine dñi. ꝓ inuocatione a diuini nominis, &
a præcipue in ſententijs: vt hic. hinc eſt, quod ſeruatur, quod in
ſnĩa præmittitur, Chriſti nomine inuocato, vel quid ſimile.
ad hoc, de re iud. c. 1. & c. ad Apoſtolicæ. lib. 6. No. ibi, præſen-
6 tes ſpiritu, † ꝙ contumax habeatur pro præſente in ſui præiudicium. C. de iudi. l. properandum. §. ſin autem. & ad hoc quotidie allegatur. Not. ibi, perpetuæ depoſitionis, ꝙ qñq; exprimitur quod ineſt. de ele. ſignificaſti. nam de ſui natura depoſi
7 tio eſt perpetua. † No. ꝙ per inquiſitionem poteſt fieri depoſitio. de hoc in glo. magna. in fi. & ĩ. No. ꝙ ſufficit iudicem ꝓnunciare ſup pœna, ẽt non ꝓnunciato ſuper criminib. Inno.
hic enim Papa depoſuit & non pronunciauit crimina eſſe vera, ꝙ ſigna. No. ibi, tã pontificali quam ſacerdotali, ꝙ hoc officium plura continet. pro hoc facit quod no. de cle. excom.
ſi celebrat. de exceſ. prælato. c. fi. No. ibi, ſine ſpe reſtitutionis,
quod licitum eſt, iudicem, cum pronunciat ↄ criminoſum,
exaſperare in verbis. nam illa verba non videntur hic aliud
operari. de hoc ĩ. No. quod geſta per excommunicatum prælatum non tenent. de hoc ĩ. in glo. prima. in fi. de hoc ĩ. in gl.
magna. Oppo. extra glo. ibi polluit. quia quæ facta ſunt &c. de
coha. cleri. veſtra. ſolu. polluit quantum in ſe fuit. In glo. hic
patet. ibi, deſtitutione, hoc ꝓcedit qñ agitur ad deſtitutionẽ
ratione carentiæ tituli, de eo qui mi. in poſſeſſionem, eum q.
lib. 6. ſecus de crimine, vt puniatur, & priuetur titulo: vt hic
& ſic hæc ſolu. non procedit. ibi, ↄ apparitorem, quis ſit appa
8 ritor, † dr̃ de homicidio. tua. ad finem. ibi, annotanĩ, i. ſcribuntur, & formam annotationis ponit Speculator de accu. §. vlt.
ver. ſed qualiter. hodie tñ propter contumaciam non annotã
9 tur nec publicantur bona immobilia: † ſed mobilia tantum 10,
collatione. de pace tenenda. §. ſi vero pacis. no. Iac. de Beluiſo
in Authen. vt nulli iudi. ad finem, & hoc niſi ſit accuſatus de
tali crimine, ob quod ſi damnabitur bona publicabunĩ: tunc
enim fit annotatio. C. de requiren. reis. l. prima & ſecunda.
de hoc per Cy. in dicta. l. prima. qui dicit, ideo alio caſu nõ eſſe locũ annotationi & cõfiſcationi, ne ſit maior pœna per interlocutoriam, quã ſit futura per diffinitiuam. eo autem caſu
10 quo fit confiſcatio † veniunt bona quæ ille habet tempore ↄfiſcationis, non poſtea quæſita. ff. mandati. ſi mandauero. §. is
cuius. de teſta. l. eius. §. ſi cui. de pœnis, felicis. §. verum. libro
ſexto. pro hoc, facit quod dico de foro competenti. poſtulati.
ibi, in cauſis. Ex hoc not. quod non præſumitur Papam velle
facere

ADDITIO.

a Pro inuocatione. Adde tex. in c. in nomine domini. 23. diſt. & in c. in nomine domini. de teſti. c. licet. 26. q. 5. tex. in auth. de armis. in prin.

facere contra ius,sed oportet quod appareat. In eadem gl.ibi
vel melius,hæc vera,& sic sum mani. Ex hoc habes quatuor
solu. Quinto soluitur extra glo. quod sicut contra apparito-
rem proceditur lite non cotestata,vt s.in gl.sic,& contra dila
pidatorem:vt hic,hoc no.glos.tertia,q.aquia ca.& est gl. sin
gularis. male tamen potest iure probari. Sexto soluitur quod
a fuit priuatus,quia stetit in excommunicatione a per annum,
per c.rursus,& quicunque,11.quæstio.tertia,hoc repugnat li
teræ,quæ dicit quod fuit priuatus propter crimina opposita,
quæ fuerunt probata,ibi, propter homicidium, vult dicere,
secus in alio crimine:vt in c.inquisitionis.alleg.in glo.ibi,&
quia celebrauerat. Ex hoc not.quod dixi supra quod propter
causam contingentem pendentē iudici criminali dependen
tem ab his super quibus est iudicium, augetur pœna ex eo-
dem iudicio,quod est mirabile,pro hoc de iureiuran. ca.fina
li,libro sexto. In glo.quilibet,ibi,veniens,dic vt ibi,& supra in
notabilibus,quod plenius dico in dicto capit. veniens. In gl.
penultima.in fine. Opp.extra glossam, ibi, sine spe restitutio
nis aliqua.superflua enim est hæc adiectio,cum de sui natura
depositio sit perpetua.50.distin.ca.primo, & sic etiam super-
fluitas,ibi,perpetuæ depositionis intelligatur de perpetua.so
luno.hoc exprimit causa axaggerationis seu ex asperationis,
vt supra in notabilibus.pro hoc in euangelio. Ite maledicti,
b &c.b dic tamen,quod vt hæc verba aliquid operentur, si iste
peteret restitui facta mentione de sententia, & non de his
verbis,non valebit restitutio.argumen.de rescriptis.cęterum.
11 in gl.idem,quasi † hæc verba habeant vim clausulæ detoga-
toriæ.argumen.ff.de legatis tertio.si quis in prin.testamenti.
vbi de hoc,de exces.prælatorum,ca.vno,libro sexto. quod si-
12 gna. In glo.vltima,in fine.hic cadit materia, an gesta † per ex
c communicatum c teneant, & quando sic, & quando non:
quod hic prosequor,& de re iudicata.ad probãdum. Et quan
tum ad hoc cap. dic, quod post excommunicationem non
valuerunt gesta in rebus ecclesię,cum esset publicæ excom-
municatus per sententiam hominis,pro hoc dictũ c. ad pro
bandum. Idem in sententia canonis,si constat eum incidisse.
de excessibus prælatorum,c.finali. secus si est excommunica
tus non publice.dicto c.ad probandum. Item, hic non value-
runt gesta:quia post inhibitionem Papæ. Item,secundum In
13 no.quia fiebat inquisitio de dilapidatione. nam tali inquisi-
to non licet alienare.de offi.deleg.venerabili.de accusatio.c.
fi.& dic,vt in eius.

ADDITIONES.

a Quia stetit in excommunicatione per annum. An excommunicatus perseue rans in excommunicatione per annum debeat haberi pro cõuicto, & an debet priuari in beneficio,vel reputeẽ hæreticus.vide Ho.in ti.de,uoto.in sum. idem in ti.de hæreti Pe.de Anc.in c.fi.de pœnis Ab.in c.1.de iud in 11.col. idem Ab.in §.grauem.in 3.no.de pœnis,diffuse per Constan.in c. 1.de sen. ex.lib.6.in 2.col.

b Ite maledicti.ad de Mat.25.c.

c An gesta per excommunicatum. Adde Inno.in .pia.de excep lib.6.Inno.ca. exceptionem,de exce. An.de Butri.in c.suscitatus.de rescrip.Bal.in l.1.fi.5.co lum.de iur.& fac.igno.

SVMMARIVM.

1 *Canones, & leges innituntur æquitati.*
2 *Possessio aliquando acquiritur sine actu corporeo.*
3 *Excommunicatione persistens per annum cadit à proprietate.*
4 *Decretum primum & secundum quid sit.*

Contingit. Missus ex primo decreto, lapsu anni fit verus possessor,etiam si prius
possessionem apprehendere non potuit ex facto
aduersarii.primo ponit casum quandoq; contingẽ
tem. Secundo prouidet ibi,ne igitur,pars, de arbi. contingit.
1 † No.ibi canonica æquitate,quod canones innituntur ęqui
tati.sic & leges. C.de iud.l.placuit,sed maxime canones,argu
2 mentum hic de hoc de trãlac.c. finali. No.casum mirabilem
in quo sine actu corporeo qs acquirit possessionem,& sic est
possessio,quæ hoc casu habet plus iuris q̃ facti,de conces.pre-
ben.cum nostris,simile de ꝯsue. ex literis, ibi tamen interue-
* nit aliquod corporeum,licet extrinsecum,vt scotatio,* vt ibi.
In glo.prima,ibi,legistas,quod tenet Cy.C.vbi in rem,l.secũ
da.Bar.in l.tertia,ff.de acquirenda possessione §.finali.Specu,
de primo decreto §.iam de effectu.versi. sed vt cum missus,
stat cum gl.per hanc literam,ibi,causa rei seruandæ. quæ pro
bat,quod ante annum est custos,non possessor, ad idẽ,ibi, cõ
custodiendã,& ibi,verus ꝯstituatur elapso anno possessionis,
ergo non prius nec ꝓcedit expositio,vt dicatur verus,idest in
cõmutabilis,quia est extorsio. Ad l.si qs emptionis §.penul.
alleg.in gl.dic,quod verbum,prior possessor,ibi nõ infert qđ
passus missionem nõ possideat:sed quod non plene possidet
cum effectu. In gl.secunda,ibi,non credo.pro hoc,quia suffi-
cit quod dictum Io.de iure non probatur,dixit et Ioã. quod
3 persistens in excommunicatione per annum cadit a proprie
tate.ita no.vt lite non contestata.tuæ.dic contra, secundum
ibi notata. In gl.quarta ibi,in personali. Restringit ergo glo.l.
quamuis,ad actionem personalem. Sed s.c.proximo dicit gl.
per illam l.idem in reali. Ex hoc videretur hoc c.superfluum,
cum tamẽ sit inductiuum noui iuris,ut ibi,sancimus,dic,qđ
l.quamuis facit non admissum censeri verum possessorem,
non simpliciter,sed quo ad aliquos effectus,& facit nõ verũ
possessorem,sed fictum,hic autem fit simpliciter possessor,
& verus pro hoc est litera,ibi,verus. Et hæc differentia facit
ad multa:qa si deiectus in casu legis,quãuis,vellet intentare
interdictũ vnde vi:forte non posset: difficile tamen est exem
plificare quomodo possit dici.notatur tamen dicta l quod ta
lis deiectus habet condictionem ex l.vltima.C.de præto. pi-
gno.de qua J.in gl.vltima.ad finem. In glo.nõ determinatur.
ibi,secundum decretum. de primo,& secundo decreto hic
prosequor,& varie diffinitur,gl.enim in l.si finita.§.Iulia.
4 ff.de damno infecto dicit,† quod primum decretum est pri-
mus iussus seu prima missio in possessionem, secundum est
secũdus iussus &c.de hoc per Ioã. J.uni.primo. c. primo vbi
dicit,quod decretum est idem quod iussus,ff de damno infe
cto.l.4.§.1.& §.duas,& d.§.Iul.contra hoc instatur per Bar.in
d.§.Iul.in quo non oportet insistere:verum est enim, quod
primum decretum est primus iussus seu adiudicatio,per quã
iudex decernit aliquẽ mitti in possessionem causa custodiæ,
& ꝯmittit nuncio vt inducat:secundũ decretũ est secũdus ius-
sus &c.dicitur decretum a decerno,quod idẽ est quod iubeo:
qui autem iudex interponat:,& quid requiratur, vt possit in-
terponi,& de effectu primi,& secũdi decreti,& de melius cir
ca hoc,hic ꝓsequor ista materia nõ difficilis,nisi in terminis.

ADDITIO.

* Scotatio,inquit Pra.in lex.iur.est donationis genus in Dacia usurpatum & al legat tex quem citat Car.hic B S.

SVMMARIVM.

1 *Citatus dicens se nolle venire,habebitur pro contumace.*
2 *Procurator non admittitur ad defendendum in causa liberali.*
3 *Citati ad opponendam in termino,an & quando audiantur extra terminum.*

Venerabilis. Si nõ inueniẽ prælatus,sufficit citationẽ publice poni ad suã
ecclesiam.primo ponit formã citãdi q̃ facit iudex
per literas. Secundo,ꝓ commissariũ, ibi. nos vero
de eodem facto,de maio & obedi.c.fi.de dilatio.c.fina. Nota
bilia collige vt s de dila.c.fi. No.ibi,ꝓcuratorẽ idoneũ suffi-
ciẽter instructũ,quod est differentia inter hæc,& dic idoneũ
q habet sufficiens mandatũ,s.c.eum dilecti,Instructum.i.in-
formatũ. In gl.penul.in fi. Op.extra gl.quod,ex quo Papa cita
uerat ꝑ literas,superflue cõmiserit illis,ꝙ citarent.soluit Inn.
quod commisit,qa potuissent literæ ad hunc nõ peruenisse,
vel solũ hosti potuisset literas occultare,dic quod cũ hoc est
utile ad ꝯuincendam cõtumaciam s.c.prout,& c.cum olim
1 vel melius est vtile ad sciendam responsionem citati: † qa for
te dicet se nolle venire,ex quo habebitur ꝑ cõtumace.de sen.
excom.venerabilibus,§.scens li.6.q̃ contumacia nõ æque de
tegeretur ꝑ citationẽ Papæ. Op.in eo,quod ꝑmittitur illi, ꝙ
cõpareat ꝑ procuratorẽ,cũ tñ esset causa liberalis,in qua non
2 admittitur ꝓcurator † ad defendendũ,C.de assertio.tolle.l.1.
in prin.2.q.6.si qñ.sol.ꝓria procedũt cũ agiẽ de libertate ho-
minis: hic cum de libertate ecclesiæ.pro hoc facit qđ no. de
restit.in integ.c.pen.Itẽ,primo casu distinguitur, an sit actor,
an reus.primo casu admittitur ꝓcu.vt cũ dominus vẽdicat
seruũ.ff.de ꝓc.nõ solũ §.si status. Secũdo casu,aut in possessio
ne libertatis,& admittit ꝓcurator,qa habetur pro libero:aut
seruitutis,& nõ admittitur:qa seruus regulariter nõ ꝯstituit
ꝓcuratorem,nisi ad negociũ peculij,ff de proc.seruũ quẽ,in
principio. In gl.vltima,in fine.ꝓ hoc ff.de eo per quẽ factum
erit.l.fi.§.sed si stipulatus.de arbi.arbiter kalend. not. Inn. de
pęnis,calũniã. & de offi.dele.venerabili.& Spe.tit.de expẽsis.
§.postremo.versi,tu aũt,& de arbitris. in fi. Et no.hanc gl. qa
singularis. Quid si iudex sedit,sed actor,& reus absunt: dic, qđ
compensabitur cõtumacia:& est ac si non fuisset terminus
assignatus J.c.actor.libro sexto,vbi no.in gl. No.ergo, quid in
3 citatione † de qua qui matriaceu.possiunt.c.fina.de elect.c.fi.
libro sexto.cum citantur qui volunt se opponere: sed in ter-
mino nemo se opposuit:sed nec cõparauit qui citari fecerat,
vñ post terminum quemlibet audiendum,ex quo nõ fuit ac-
cusata contumacia in termino,quod vidi in facto,pro hoc.qa
ẽt si fuisset accusata,tamẽ audirent, nisi iudex pronũciauerit
neminem deinceps audiendũ, dicto ca. fi. qui matriaceu.nũ

si autem in termino comparuerint se opponentes,& non is qui fecerat citari,an terminus circumducitur: quod videtur, sicut quando reus venit,non actor.de hoc s.eo.causam.dic cõ. quia nõ tenet locum actoris,sed rei & citati locum actorum, sicut in casu.C.si vt se ab hæredi.abstineat.auth.omnes. de remis.pigno.si eo tempore, & videtur eis datus terminus ad agendum,sicut fit de despon.impub.ad dissoluendum . ff. de accu.cum Titia.pro hoc quod no.ff.de verborum obligationi.qui ante Kalendas.

De eo qui mittitur in possessionem. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Actor missus in possessionem post annum efficitur verus possessor.*
2 *Interdictum vnde vi,licet sit personale,tamen est in rem scriptum, & comparatur reali.*
3 *Possessionis nomine intelligitur de vera.*
4 *Voluntas an & quando habeatur pro facto.*
5 *Operationum,alia naturalis,alia voluntaria.*
6 *Operatio voluntatis duplex.*
7 *Voluntas in malum quando merentur pœnam.*
8 *Credulitas sola constituit quem hæreticum.*
9 *Missio habet locum vbi petuntur iura.*
10 *Decreto secundo quando locus sit.*

1 Constitutus † Actor missus in possessionem post annum efficitur verus possessor,licet intra annum voluerit reus præstare cautionem,quam tñ non præstitit. Primo factum. Secundo interlocutio, ibi,ideoq;. No. quod si agitur iudicio possessorio,sit missio ibi super possessione. pro hoc, quia si agitur
2 interdicto † vnde vi,licet sit personale: tamen est in rem scriptum,& comparatur reali.de foro competenti,ex parte B & quod ibi dixi.posset tamen intelligi q agebatur reali,i.rei vendicatione,& si non obstat argumentum: dictum tamẽ est verum.Item ibi,causa rei seruandæ,q missus ex primo decreto est custos,non possessor s.titulo primo.contingit.Item,q voluntas,quæ non adimpletur ex defectu volentis, nõ habetur pro impleta. Item, formam interponendi secundum decretum:ibi,decernimus &c.& est tex.singularis.Item ibi,posses-
3 sionem,† q nomine possessionis a intelligit de vera:quia non addit hic vera,& quando loquitur de non vera,exprimit,vt s. ibi,causa rei seruandæ,ex hoc dic,quod cum fit missio ex primo,debet exprimi causa rei seruandæ,vel quid simile. Item ibi,petenda ecclesia,quod si concedit alicui ius petendi rem, intelligitur ratione dominij,quod facit ad multa. vnde cum agitur possessorio,petẽdo rem restitui,minus apte dr̃, sed dẽt peti quod restituatur possessio.Item,quod circa idem , & ab eodem concurrunt datio & confirmatio . nam hic Papa qui tulit sniam eam confirmauit.In glo.non tamẽ.ibi,non sufficit
4 sine effectu.de hoc,an volutas † habeatur p facto,multa scribuntur,& pro intellectu sciẽdum, q licet in anima rationali ponantur diuersę potentię:tñ,quo ad propositum,ponuntur duæ.s.intellectus,& voluntas, intellectus dirigitur in speculationem rei,ad cognoscendum an vera,vel falsa sit:voluntas dirigitur in rem sub ratione operationis:vt quia deliberat apprehendere,si placet,vel fugere,si displicet.& in hoc nota, q
5 operationum alia † naturalis: b alia voluntaria.naturalis non
b potest aliter se habere,sicut si millies iactat lapis sursum,oun ex hoc efficitur habilis ad ascensum : sed naturaliter descẽdit tanquam quid graue.& de hoc ponitur exemplum etiam in voluntate:cum præsentatur sibi aliquid sub ratione boni: qa fm multos non potest non appetere.de operatione voluntaria est exemplum in actibus indifferentibus,de quibus potest esse dubium an sint boni,vel mali : ideo cum deliberatione, vel eligimus,vel fugimus : & in hoc reperitur duplex opera-
6 tio voluntatis: † qdam intrinseca,quæ in mente tenetur:quędam extrinseca,quæ exterius declaratur:& hæc est qñq; cum effectu:qñq; sine.hoc pmisso,cum quæritur,an voluntas habeatur pro facto,potest inquiri de voluntate in bonum,& in malum.i.t in gl.de quo dic,quod aut de operatione naturali,& non est demeritum,vel meritum:vt in primis motibus, qui non sunt in potentia nostra.ff.de pœ.l.cogitationis,& de pœ.dist.i.cogitationis,quæ sic loquuntur.aut de operatione voluntaria,& tunc,aut quo ad ecclesiam triumphatem,vel militantem.Primo casu habetur p facto:pro hoc facit q dr hic in glo.& hoc si est cum pleno affectu : alias habetur pro non voluntate.argum.hic,& de pœ.dist.i.iuxta prin. ibi de hoc,& 80.di.nõ satis.Quo ad ecclesiam militantem, aut ad nullum extrinsecum progreditur:& non prodest.vt hic:aut progreditur.& tunc,aut p actum , & meretur iuxta actus qualitatem: aut non perficit,& hoc casu,aut noluit,seu p nolẽtem stetit: & non prodest,vt hic:aut p impotentiam,& tunc,aut impotentia surgit ex facto nolẽtis:& idem.aut ex facto aduersarij, & hr̃ pro facto:vt hic, & aut ex facto tertij cuius nõ interest, vel casu:si ex facto tertij,non hr̃ p facto : sed cõ impedientem agitur ad interesse ff.de eo p quem fac.er.l.i.§.si reus, & si nõ est soluendo,hr̃ pro facto ad euitãdam pœnam.ff de dolo.& eleganter.§.pe.& oo.de app.ex rõne.si aũt casu impeditur,nõ hr̃ p facto,nisi quo ad euitandam pœnam.de pig.significãte.
7 quod sic loquit.ff.si quis cautio.l.2.de voluntate † aũt in malum,dic,q aut stetit in prima operatione naturali,seu in primis motibus,& nõ meretur pœnam.d.l.cognitionis. aut processit ad actum voluntarium,& tunc aut in foro iudiciali,aut cõtentioso.Primo casu,aut processit ad leuem cõsensum:& tenetur tãquam p veniali: aut ad cõsensum plene deliberatum: vt si est tale quid q cõm istum mortale,tenet tãquam p mortali,sicut si pfecisset.6.dist.sed pẽsandum,quæ est palea.de pe.dist.i.nunquid,& c.pterea,& c.sup trib. si in foro cõtẽtioso: aut non egreditur ad actum extrinsecum:aut sic.primo casu est ac si non esset:quia paria sunt non esse , & nõ apparere.de of.deleg.cum in iure:& de occultis nõ est iudicium.6.q.i.sed omnia.de sen.excom.a nobis,el i.fallit in pęna quæ imponit in genere:sicut qñ canon suspendit p mortali.de temp.or.c. si.de hæreti.cle.j.c.verum.in glo.hic patet,de offi. or. quæ est
8 singularis,fallit ẽt secũdum aliquos in hæresi; † quia sola credulitas constituit quem hæreticum. de hæreti.excommunicamus.§.credentes.sed licet sit hæreticus:tñ ex quo non constat ecclesiæ,nõ hr̃ pro hęretico, si vero pgreditur ad actum extrinsecũ:aut pficit crimen,& punit iuxta qualitatem criminis,de his quæ fiunt a maiori parte c. quæ fiunt:aut non pficit intentum,sed aliud: & tũc, aut illud est remotum a crimine intentato,vt volens furari fregit ianuam remotam a loco, & punit tñ de hoc,non de intentato.ff.de effractorib.p totum. de extraor.crimi.l.i.fallit in seruo corrupto.ff de seruo corrupto.l.i.§.persuadere,& l.siquis seruum.ibi tñ punit:quia plulendo pfecit crimen:quia corrumpit seruum.aut illud est propinquum crimen:vt in l.siquis non dicam.C.de epis.& cle.& tunc aut impedit:quia destitit,velle,& non.ff.de fur.si eã mẽte,vt glo.de falsis,qui falsam,aut impedit ex facto extrinseco: & hoc casu,aut est impedimẽtum iuris:vt in casu l.inter omnes.§.pen.alias fin ff.de fur.& non punit. p hoc facit q no.de sen.excom.in audiẽtia,vt si quis volebat tibi furari librum,& donasti.aut est impedimẽtum facti,& tunc aut quærit de pœna iuris:& non punit.de ele ppetuæ.lib 6.nisi aliud sit expressum in l.vt in l.siquis non dicam. C.de epi. & cler. de hoc in regula in pęnis i.q.lib 6. aut de pœna hominis seu iudicis,& dicit glo.in d.l.si quis non dicam.quod in atrocioribus punit, ac si perfecisset,in alijs mitius.alij dicunt quod ẽt in atrocioribus punit mitius,q notat Cy.in d.l.si quis nõ dicam,& hoc æquius.de materia in d.l.& habetur.i 7.q.i.§. si ergo. per Io. Cald.hic p Host.in summa,de pœnis.§.quæ omnibus.sub.§.
c illud.In gl.ibi,opus est facto.c hoc est petere principium.hoc enim est quod quærimus,qñ voluntas habeatur pro facto:iõ dic,vt dixi s.ibi,vel aliter.glo.c.hoc non pcedit:pariter enim vr̃ dicendum de merito,& immerito,seu de voluntate bñ fa-
d ciendi,vel male.nam cõtriorum d eadem est disciplina. dic ergo quantum ad literam,quod voluntas non sufficit,cum nõ steterit per aduersarium:sed p debentem cauere : iõ habetur pro voluntate,& dic plenius,vt s. 3.dist.& in eo, quod ibi distinxi de voluntate in bonum,vel malum,illud facit pro glo. In gl.si vero.ibi,non imputaretur,ex quo fecisset quicquam, in eo quod fuit ibi cautio iuratoria.vel obligabit se ad perdẽdam rem quam recuperat.de ele.cum dilecta.vel ad aliam pecuniariam pœnam,de præsump.literis.ibi.absente. de hoc in Spe.de primo decr.§.iam de effectu.ver.antep. & vlt.in fi.ea. glo.Oppo.extra gl.in eo quod hic dicit de missione:quia nõ debuit fieri missio,cum ageretur de ecclesia . eo.titulo. cum quilibro 6.Solu.vt no.in cap. contingit s.titu. primo. in glo. magna,quomodo hic ageretur de ecclesia non explicatur in litera,ibi,super possessione ecclesiæ, potest tripliciter intelligi.Primo quod petebatur ecclesia remedio possessorio.Secũdo quod vendicabatur. potest enim vtroq; modo peti ecclesia.pro

ADDITIONES

a Nomine possessionis.Adde l.stipulatio.ista.in §.1.ff.de verb.obli.& in l.r.in § hoc quoque.ff.de acquir.possess.
b Operationum alia naturalis . Adde nota.in l.si non sortem in §.libertus. in glo.magna.ff.de conditio.indebiti.Cyn.in l. liberti libertæque. C. de oper. liberto.
c Opus est facto. Adde glo si.io c.cum inter.de elect.
d Contrariorum. Adde glo.in clemen.fin.de ap.& in l. j. ff. de his qui sunt sui vel alie.iur.

sia.pro hoc vlt.dixi.de iudi.examinata, &. nis casibus fit missio.s.titu.primo.c.secundo. Tertio potest intelligi quod petebatur ecclesia ratione iurium, sicut potest Episcopus ratione iurium episcopalium. Archi.ratione archidiaconatus: & sic de similibus, de maio.& obedien.inter.vbi de hoc, & secundum hoc nota, quod vbi petuntur iura: locum habet missio,
9 † in quo instat Innocen.hic, quod aut de iuribus agitur personali, aut reali. Primo casu fit missio ex primo decreto causa custodiæ, & post annum ex secundo in possessionem veram, & ante secundum semper auditur veniens. C.de bonis auto. iudic. possid.l. & qui iurat. ff.de damno infecto.l.si finita, §.si quis autem, facit vt lite non contestata.quoniam.§.final. Secundo casu, aut actor est in possessione iuris, vt quia agit confessoria: aut non: si sic, fit missio in possessionem veram, sic loquitur. ff.de nou. operis nuncia.l. sed iudex, & Bartolus ibi. vnde reus postea non auditur, nisi de proprietate, nec rescinditur primum decretum, nisi ex magna causa.ff. de minori, si ex causa in principio. ratio, quia agitur de modico præiudicio Rei, cui cum prius non possideret incumbebat onus probãdi: & sic decretum non transfert in eum hoc onus, sed hoc tantum: quia de Reo efficitur actor, quod dic, vt no.in dicta l. si prius, si vero actor non erat in possessione: aut reus est contumax post litem contestatam: vel quasi. & idem, quia fit iniuria s.titulo primo.prout.C. vbi in rem act. l.secunda.C.quomodo, & quando iudex.l.consentaneum, vt lite non contestata, quoniam.§.quod si super, aut lis non est contestata, nec quasi contesta.& idem quod in alijs corporalibus, quia missio ex primo est tantum causa custodiæ: sed per lapsum anni efficitur verus possessor, ita quod alius veniens non auditur nisi de proprietate.C.de præscrip.30.ann.si quis. §.sed & si quis, & sic posset loqui.l.si prius. In glo. vltima.ibi,
10 dubitabatur, ex hoc habes casum, † in quo, cum agitur reali, est locus secundo decr.vel dic quod hic ex abundanti fuit interpositum. Et in fine eiusdem gl. Opp.extra glo.in eo, quod Papa diffiniuit & confirmauit.videtur enim confirmatio superflua. Solu.expono, patrocino, idest sigillo. Ideo fit confirmatio ad maius robur, saltem apparenter, supra titulo secundo, cum venisset. ff. de iurisdictione omnium iudicum l. & quia.

SVMMARIVM.

1 Tutores licet sint plures, quilibet habet potestatem insolidum.
2 Malefactorem capere obligatus ex forma statuti, excusatur si fecit, quod potuit.
3 Obligatus aliquid facere ex forma statuti, sub pœna, si fecit quod potuit, excusatur.

CVm sicut. Si non stat per passum missionem, quominus caueat, actor per lapsum anni non efficitur verus possessor. Primo ponitur factum. Secundo commissio.ibi. dis.ve. Nota, quod si per me non stat &c.de hoc in glo. In glo.secunda.ibi, tutor qui. §. primo. dic, aliud in tutore, quia licet sint
1 plures, † quilibet habet potestatem insolidum, & ibi vertitur fauor pupilli.ff.de administratione tutorum, si plures, de tutel.& ra.distra.l.prima.§.nunc tractemus. secus in delegatis, qui, si sunt plures, non habẽt iurisdictionem insolidum cum effectu.de officio delega.prudentiam, in principio, & capitu. causam. Item delegatio est odiosa. In fine gloss.vltimæ.inducitur hæc litera cum hac glo.ad quæstionem.dicit statutum,
2 † quod vicini teneantur capere malefactorem pro maleficio facto in vicina, & punit non capientes, vicini occurrunt, vt apprehenderent, sed non potuerunt: quia malefactor erat sociatus armatis, vel alio impedimento, dic quod non tenentur ad pœnam, ex quo fecerunt quicquid in eis fuit.ff.ad Syllanianum.l.prima, & ibi Bartolus: similem quæstionem vi-
3 di in facto, dicit statutum Paduæ, † quod si quis impetrauerit inhibitionem fieri iudici seculari per ecclesiasticum, infra quindecim dies teneatur causam expediri facere in foro ecclesiastico, sub certa pœna. impetrator fecit quantum in eo fuit; sed pars aduersa, ipso resistente, impetrauit dilationes longiores, & dic quod etiam præsupposita validitate statuti non incidit in pœnam, per prædicta. pro hoc de appella. ex insinuatione, & dixi præsupposita validitate: quia videtur contra libertatem ecclesiasticam indirecte.de immu. eccles, capitulo fin.libro sexto.

SVMMARIVM.

1 Laicus aliquando conuenitur in foro ecclesiæ.
2 Legatus Apostolicus an possit committere causam contra laycum.
3 Iudices dati ab alio quam a principe an possint mittere in possessionem.
4 Missio in possessionem sub conditione an valeat.
5 Consuetudo laicorum an adstringat clericos.
6 Clericus cum agit contra laicum, etiam in foro ecclesiæ seruatur consuetudo laici.
7 Consuetudo ecclesiastica seu ius canonicum seruari debet in decisorijs in foro eclesiastico.
8 Appellans comparendo coram inferiore quando dicatur renuntiare appellationi.
9 Appellatio si deseritur, fingitur non appellatum.
10 Circuitus vitandus est.

CVm venissent. Si passus missionem docet se non fuisse contumacem, non ꝯdemnatur ad expensas, vel plenius: si passus missionem repetẽs possessionem allegat se non fuisse contumacem, restituitur, prestita cautione, & dilata ꝯdemnatione in expensis, quam euitat, si postea constiterit eum non fuisse ꝯtumacem, & est casus singularis s'm hoc. Primo ponitur factum. Secundo commissio.ibi, nos quantitatem, & ibi decidit quod cã deuoluta fuit ad Papam: & non
1 apparet an per querelam, vel appellationem. No.quod laicus conuenitur in foro ecclesię.de appellationibus, si duobus. §. primo. Item ibi, secundum ius, & consuetudinem, ꝙ qñque circa idem conformiter concurrunt ius, & consuetudo: tñ colligitur hic. poterit enim esse consuetudo præter legem. Item, quod cõsuetudo restringit clericos, de hoc ĩ. Item, ibi dicit, quod terminus anni ad recuperandam possessionem ꝑdialem potest prorogari. de hoc ĩ. Item, quod si appellatus comparet coram inferiore, non per hoc renũciat appellationi, vbi comparitio recipiatur. vt est hic casus singularis in gl. tertia de hoc ĩ. Item casum, in quo passus missionem recuperat possessionem non satisfacto de expensis, & hoc qñ scit se non fuisse cõtumacem. Item appellatio legitima facit quod appellans non censetur contumax, ita quod si passus est missionem, recuperat possessionem, etiam non satisfacto de expensis, præstita tñ cautione: & in hoc vr̃ onerari: quia tenetur cauere.de hoc infra in fine primæ gloss. Oppono extra gloss.
2 quod non potuit legatus † committere causam contra laycum. Solu.vt supra: quia hic in terris ecclesiæ, & potest committere, quia habet ordinariam in prouincia. de officio legati.cap.primo, & secundo.libro sexto.dicit tamen Goff. quod in terris imperij, licet vacante imperio possit adiri Papa, de foro competenti.licet.primo. non sic legatus, si est in partibus.quod tenet Specu.titulo secundo.§.nunc ostendendum. versiculo 19.& signa, & est ratio, quia legatus habet ordinariam in his quæ pertinent ad Papam iure communi, non speciali, sicut dicimus de Capitulo, quod succedit episcopo modo prędicto.de maioritate & obedientia.cum olim. Oppono quod debuerit appellari ad legatum, non ad Papam. de officio legati.super quæstionum.§.porro.sol.ibi in delegato qui subdelegauit, non in totum, hic de ordinario. Opponitur
3 † quod isti iudices dati ab alio quam a principe non potuerint mittere in possessionem, cum non possint interponere decretum.ff.de officio proconsulis, nec quicquam.§. vbi decretum. Solu.possunt mittere ex primo.ff.de damno infec.l. quarta.§.duas.non ex secundo, vt ibi: licet Inno. contradicat, quod etiam ex secundo, de verborum significatione.dilecto. primum verius, de hoc per Host.in summa, de officio deleg. §.quæ delegari.versiculo delegantur aliquando, & sequenti.
4 Opponitur ad idem, quod non valuerit missio: † quia sub cõditione, & actus legitimi &c. regula actus legitimi. libro sexto. Solu.illa verba ibi, ita quod &c.non faciunt conditionẽ: sed modum de hoc de condi.appo. verum, & si esset conditio, potuit apponi: quia de iure inest.de electionibus, significasti. Item, etiam si non inesset, non diceretur missio.ad regulam actus legitimi, subaudi, quidam.nam regula est in cõtrarium, quod omnes actus legitimi, preter quosdam, recipiunt conditionem, de hoc infra. Opponi.ad idem, vbi dicit, quod nõ potest iudex mutare terminum datum a iure sine hominis ministerio, de appella.cum sit, vbi de hoc. Solut.hic non disputatur de hoc.an autem, & quomodo hoc possit fieri.dic
5 vt ibi.† Oppono ibi, consuetudo.nam consuetudo laicorum non adstringit clericos.de constitu.ecclesia.de rebus eccl.nõ alienan.ca.finali.Solu.Barto.C.de summa trinitate: cunctos. quæstione 5.per hoc c.& quædam alia iura dicit, quod cõsuetudo laicorum non præiudicans ecclesiæ comprehendit clericos, quod non procedit, vt plene dico de constit.quæ in ecclesiarum, ad hæc, & dic quod erat consuetudo terræ, vt in litera, & sic erat mixta, non tãtum lacorum, sed etiam clericorum.pro hoc facit quod notat, de foro competenti. dilecti. Item, ẽt si esset tantum laicorum, non ligabat hic Abbatem: sed P.laycum qui erat reus, in decisorijs autem obseruantur consuetudines litigantium. de foro competenti, quod clericis, vt ibi dico. Item forma mandati potuit hoc indu-

cere, vt etiam Abb. adstringeretur, non ex vi constitutionis,
sed mandati. nam etiam posset legatus hanc consuetudinem
reducere in constitutionem quæ ligaret clericos. de offi. lega.
6 c. fi. † Ex prædictis nota, quod cum clericus egit ꝯ laicum, etiam
in foro ecclesiæ seruatur cōsuetudo laici. Ex hoc infertur ad
quæstionem, dicit statutum, quod extantibus masculis, filiæ,
vel ex eis descendentes non succedant. decessit auus relicto
filio ex filia defuncta, qui erat clericus. consultum fuit p ma
gnum doctorem, vt refert Gaspar Cal. quod non excludetur
per masculos. quia non ligatur statuto laicorum. pro hoc fa-
cit quod no. Cyn. C. quæ sit longa consuetudo l. 2. in fi. Ioan.
And. in regula sine culpa. libro sexto. 3. q. in fi. vbi dicit, quod
consuetudo laicorum quæ habet, quod primogenitus in to-
tum succedat alijs filijs exclusis, non habet locum si secundo
genitus est clericus, quod non videtur procedere, per prædi-
cta: & quia potuit statutum disponere super hæreditate ad
quem deuolueretur, cum hoc non sit principaliter contra li
bertatem ecclesiæ: quod plenius dico: de sen. excommu. per-
pendimus. ꝗō. 4. Oppono ad prædicta, in eo quod dixi, quod
hæc constitutio laicorum obseruatur in foro ecclesiastico:
quia inducebatur contra laicum qui erat reus: videtur enim
quod in foro ecclesiastico in decisorijs debeat obseruari con
7 suetudo † ecclesiastica, seu ius canonicum, per ea quæ dixi de
foro competenti, quod clericis, intelligendo glo. ibi in ordi-
natorijs. & quod secus sit in decisorijs. Solu. vane dicitur in
hoc: & plene dico, de consuetu. c. fina. §. 1. vbi consuetudo, ꝙ
attenditur consuetudo illius fori de quo est ille contra quem
inducitur: & sic si clericus agit contra laicum in seculari, &
allegat se præscripsisse rem quam petit, obtinebit probata p̄-
scriptione secundum ius ciuile, vel municipale ipsius laici:
puta 10. vel 20. annorum: licet de iure canonico sola quadra-
genaria currat. pro hoc quod not. de præscrip. sanctorum, &
c. illud. Si autem in præmisso casu clericus dicit rem suam es-
se, & laicus excipit, quod non sufficit quod pbet præscriptio
nem 10. vel 20. annorum, sed oportet, quod quadragenaria,
cum sola talis currat ꝯ ecclesiam, vel clericos, de præscrip. de
quarta. Si autem clericus agit contra laicum in foro ecclesię:
vt hic idem dic per omnia, vt in exemplis præmissis: & hoc
quoad decisoria, quo ad ordinatoria vero dic vt dixi in d. cap.
quod clericis, si vero laicus agit contra clericum, adhuc stat,
vt prædixi: quod in decisorijs attenditur ius commune, vel
municipale illius contra quem allegat: vt si laicus petit rem
quam tenet clericus: quia dicit laicus se præscripsisse, oporte
bit quod probet de quadragenaria, vbi in loco esset consuetu
do ecclesiastica de minori tempore. Si autem clericus exci-
pit cōtra laicum in exemplo præmisso, quod ipse præscripsit
rem, sufficiet quod per 10. vel 20. annorum &c. secundum ius
ciuile, vel si esset consuetudo laicorum de minori tempore:
adhuc illud sufficiet: & licet illud exemplificauerit in præscri
ptione tantum: multa tamen alia exempla dari possunt, per
quæ colligitur quod prædixi, quod in decisorijs attēditur ius
commune, vel municipale illius contra quem allegatur. Op
pono quod non valuerit condemnatio iudicum in 30. lib.
quia debuit præmitti taxatio. glo. 2. stat contrario. dic etiam,
quod ex alio dicebatur non valere: quia post appellationem,
& dubitabatur an teneret appellatio. quod dic vt in glo. se-
quenti. In glo. tertia, ibi, dicas, signa glo. vsque ibi, quid ergo:
quia singularis, & nescio alibi, & in effectu vult, quod id ꝙ di
8 citur, quod † appellans comparendo coram inferiore renun-
ciet appellationi, de appell. solicitudinem. de offic deleg. gra-
rum, procedit, quando comparitio non reijcitur a iudice nec
a parte: secus si reijcitur. tunc enim non potest aduersarius se
iuuare ex eo quod impugnat. ff. de re iudi. sunt qui. & conse-
quenter, de censi. cum olim. regula, ex eo quod. libro sexto.
Et sic talis comparitio quo ad commodum non acceptantis
habetur pro non comparitione. prodest tamen ipsi comparē
ti: vnde, vt dicitur in glo. hic fuit interrupta præscriptio. dan-
tur & alię solutiones ad dictum capitulum, solicitudinem, &
cap. gratum, & inter cætera, dicit Abbas, quod præsupposito,
quod renunciauerit appellationi: tamen de ipsa cognoscitur,
ad sciendum an fuerit contumax, ita vt valuerit missio: quia
si appellauit, legitime, licet postea renunciet, interim nō fuit
contumax. hoc tenet Ioan. And. per cap. licet. de sent. excom-
mun. libro sexto. Oppono ad hoc: quia cap. licet. loquitur in
9 sententijs censuræ, alias regulariter si deseritur † appellatio
fingitur non appellatum. ff. de infamia. furti. facit dictum ca-
pitulum, solicitudinem, & capit. gratum, de appella. directe.
Solu. vt not. in dicto c. licet. in glo. quarta. quæ dicit, l. furti. lo-
qui cum est appellatum a diffinitiua. cap. licet, quando ab in-
terlocutoria: sed non apparet ratio diuersitatis. ideo Io. And.
ibi in nouella dicit, idem, siue a diffinitiua, siue ab interlocu-
toria, quo præsupposito ad legem furti. dic, quod sententia in
qua est appellatum, & deserta est appellatio fingitur valida
quo ad effectus qui ex sententia directe surgunt. Item etiam
quo ad ea quæ fiunt per iudicem ad ipsius sententiæ executio
nem: vt si condemnauit in decem: & pendente appellatione
cogit ad soluēdum, si postea pronunciatur male appellatum:
vel deseritur appellatio: tenebit executio facta. ff. de appellat.
cum ex causa, a contrario, quia ibi reuocatur executio ex eo,
quia appellans obtinuit. sed quo ad ea quæ surgunt ex senten
tia: nec sunt directa ipsius executioni, secus est, vt si post ap-
pellationem excommunicetur appellans: licet postea desera
tur appellatio: tamen si appellatio tenuit, pronunciatur ex-
communicationem non tenuisse. dicto capitulo, licet. pro
hoc facit quod not. Ioannes monach. de appella. non solum.
libro sexto. vbi dicit, quod ex quo deserta est appellatio, vel
pronunciatum contra ipsam, non tenet executio medio tem
10 pore facta: quia adhuc esset facienda: vt ergo euitetur † circui
tus, de rescriptis. clement. auditor. ideo statur tali executioni.
per hoc confirmatur solutio. Abba. quia condemnatio, de
qua hic, fuit facta post appellationem tanquam contra con-
tumacem, & non est directa executio, sed quoddam extrinse
cum: ideo etiam si deserta fuit appellatio, tamen illud atten-
tatum pronunciatur non tenere. per dictum ca. licet. In fine
glo. quartæ ꝯtra, quod non potuerit P. cogi cauere, cum non
fuerit contumax: vt dictum est super glo. pręcedēti. dic, quod
cogitur cauere: quia noluit deficere donec esset cognitum an
bene appellasset. quo cognito secundum Io. And. non tene-
retur cauere. Oppono, quod immo cogeretur, p id quod no-
tat Innocent. ꝭ. cap. proximo. vbi dicit, quod non contumax
passus missionem, volens recuperare, non tenetur ad expen-
sas: sed ad cautionem sic. solu. Io. And. dicit, quod illud proce
dit quando fuit iudex sine culpa, secus si fuit cum culpa, quia
tunc etiam nō cogitur cauere. vel dic melius: vt dico in c. seq.
In gloss. penultima, ibi, etiam si non expediebat. contra facit
litera ibi, necessarias, dic tamen glo. esse veram, & in eo, quod
hic dicit necessarias, idem de vtilibus, vel etiam non vtili-
bus, dummodo putauerit esse necessarias: vt in l. prætor ait.
allegata in glos.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ad domum videtur procedere contra absentem.*
2 *Procurator quando dicatur legitimus.*
3 *Citatio ad domum quando sufficiat.*
4 *Forma procedendi contra eum qui nescitur vbi sit.*
5 *Citatio ad domum an sufficiat, vt possit procedi ad receptionem te-
stium.*

SI aduersarius. Contra asentem, qui non
dimisit procuratorem, fa-
cta citatione domi, nullo defendente, fit missio,
vel secundum lecturam, quam propono, con-
tra citatum, qui se absentat, procuratore non dimisso,
facta citatione domi, nullo defendente, fit missio. Pri-
1 mo ponitur factum. Secundo responsio, ibi, iure. No-
ta ibi, remota. quod citatio ad domum videtur procedere
contra absentem, tunc tantum, quando est in loco remo-
to. dic tamen melius, vt infra. Item ibi, procuratorem,
quod si absens dimisit procuratorem, non habet locum
citatio ad domum, quod procedit, si constat de procurato-
re: alias in dubio valeret citatio. Item ibi, legitimum,
quod requiritur quod procurator hoc casu sit legitimus,
2 dicitur † tamen legitimus, si solum habet generale man-
datum, etiam respectu eorum quæ requirunt speciale: cum
hoc casu admittantur non habentes mandatum, vbi non
apparet, qui defendat. ff. de procuratoribus. lege, non so-
lum. §. finali. vbi textus nota. Item ibi domi. de citatione
ad domum quæ valet ad hoc, vt possit fieri missio, an ve-
ro ad alium effectum, infra dicitur. Item ibi non appa-
ret, quod tunc ad domum possit fieri missio, quando iu-
dici constat de contumacia absentis. hoc tamen non om-
nino hic probatur, sed bene probatur. ff. de bonors au-
thoritate iudic. possid. hæc autem. §. primo. ibi, liquere
prætori, & ibi de hoc. Item ibi custodiæ, quod missus non
possidet. de hoc supra titulo primo. contingit. In glo. prima,
in fine. hoc tenent omnes. sed est destruere literam, quæ cum
ministerio dicit, post citationis edictum. dic, quod quantum
ad missionem causa custodiæ vera est suppletio glo. cum di-
cit, maxime: sed post per lapsum anni quod hęc missio debet
facere missum verum possessorem, litera stat proprie, talis
enim missio in rem non fit nisi contra vere cōtumacem; sed
causa custodiæ fit etiam contra non contumacem. de hoc in
c. consultationibus. alleg. in glo. & per Innocen. de verborum
significa. dilecto. vnde missio causa custodiæ fit etiam contra
absentem causa reipublicæ. vt nota. in dictis locis, & hic per
Innoc. & secundum prædicta declaratur secundus summa-
rius, de quo s̄. proxime dixi, quod non debeat suppleri maxi-
me est

me est, quia omnia verba literæ sunt posita cum magno mi-
nisterio, & sunt verba Papæ, & non partium allegantium, in
a fine glo.2. De hac citatione ad domum a varie scribitur, quã-
3 do sufficiat † & ad quid, & multotiens in hac materia dubi-
taui propter magnas varietates iurium, & doctorum: potest
autem breuiter dici, quod nunquam sufficit, nisi quando in-
uenitur iure expressum quod sufficiat, per id quod no. Inno.
de testibus, significauit, verbo. denunciationibus, sed hoc te-
nendo multa causatur inuolutio propter iura dicentia de tali
citatione, in quibus iuribus non apparet quod ponatur ratio
specialitatis, ad intelligẽdas ergo varietates dic, quod Aut sci-
tur de aliquo vbi est: Aut nescitur: primo casu, aut est in loco
valde remoto: ita quod non potest facile citari, & est per inde
ac si nesciatur vbi sit: vt lite non contestata §. si autem de cri
minali, & sic idem in eo sicut quando nescitur vbi sit, de quo
J. aut non est in loco ita remoto, cum citari possit sine tanta
difficultate, & tunc aut impedit citationem ad se peruenire:
& hoc sufficit vt habeatur pro citato, d. ca. quoniam. §. porro.
aut non impedit, & citari debet ad domum, de dolo & contu
macia, causam, in gl. vltim. in principio, & no. ff. de libe. agno.
l. prima §. primo. Si vero nescitur vbi sit, aut cõstat quod ma-
litiose latitat: aut constat quod non malitiose abest, aut est du
bium, si constat quod malitiose, sufficit citatio ad domum,
dicto §. porro. ad effectum vt possit fieri missio in possessionẽ
vt hic: non tamen deuenitur ad distractionem bonorum, ni-
si vbi constat quod latitet causa fraudandi creditorem. ff. ex q
bus causis in possessionem eatur l. Fulcinius, § primo, nota. ff.
de offi. deleg. consultationibus, hoc tamen casu requiritur ci-
tatio personalis. argumẽ. d. §. porro, & eorum quæ subijcio.
Si constat quod non malitiose, nõ sufficit citatio ad domum
etiam contra cõiugatum, d. §. si autem de carnali, si tamẽ est
causa desiderans celeritatem, vt cum agitur damni infecti, ci
tatione facta domi fiet missio ꝯ eum. ff. de damno infecto. l. 4.
§. prætor, & hęc non sunt magni præiudicij: immo quasi nul
lius: quia non ad aliud contra talem proceditur, nisi ex aliqua
causa speciali, quasi inueniatur in iure expressum, sic potest in
telligi quod dicit Innocen. in d. ca. significauit, & in eo, quod
dixi de coniugato, an idem in bñficiato, & videtur quod non
dict. ca. quoniam §. si vero aliter. Item, quia dictus §. si autem
de carnali. loquitur tantum in carnali, dic tamen idem in spi-
rituali: ex quo non est contumax, per prædicta. Si vero dubiũ
est, an malitiose, vel non malitiose, tunc aut non tenetur ades
se: & pręsumitur non malitiose, regula præsumitur, libro. 6.
aut tenetur adesse, vt coniugatus & beneficiatus, & pręsumi-
tur quod malitiose, quod plenius hic scribo. Item in non cõ
iugato vel beneficiato, prius tamen citato, qui se absentauit
non relicto procuratore. argumẽt. hic in Auct. de exhiben. &
introdu. reis §. si vero quidam, tenet Rota decisione 53. Quæ-
4 ro circa hoc † quomodo constabit de aliquo quod nesciatur
vbi sit, dic quod facta perquisitione in ciuitate, si non inue-
niatur, nec aliũde dicitur iudici quid sit de ipse, dicitur nesci-
ri vbi sit, d. §. si vero qdam. ff. de verborum significatione, ab-
sentem, videtur tamen quod debeat attendi conditio loci &
personæ, sunt enim aliquæ ciuitates in quibus commorãtes
egrediuntur ad agros colendos, & tunc fiet perquisitio etiam
in territorio. Itẽ, si est causa ardua, & prima est magni status,
posset dici quod fiet perquisitio in prouincia, argum. s. titu. j.
causam. ibi de Anglia, & c. cum olim. ibi, in yberina, generali-
ter tñ dic sufficere, ꝙ fiat pquisitio in ciuitate, per d. l. absentẽ,
& §. si vero. intelligendo de ciuitate pro quolibet loco vbi cõ
sueuerit commorari, siue sit ciuitas, siue castrum, vel vicus,
de foro competenti, ex parte. ibi, consueuerit commorari, &
hæc est mẽs prædictorum iurium, & hæc est ratio, quia si erit
in locis vicinis, verisimile est, ꝙ ibi scietur: in omnib. autem
casibus in quibus sufficit citatio ad domum, intellige, quod
est ac si non fuisset citatus ꝑsonaliter: nisi sit casus in quo non
requiratur detegi contumacia: vt in causa desiderãte celerita
tem: tunc enim citatio ad domum non habet effectum cita-
tionis personalis: & tamen habet aliquem effectum: quia fiet
missio, vt prædixi, etiam contra pupillum, & etiam contra ab
sentem causa reipublicę, per prædicta, si non deuenietur ad
missionem in possessionem veram, secundum supradicta, &
per hæc declaratur, quod not. Ioã. An. in regula præsumitur,
lib. 6. in mercurialib. vbi quæritur † an citatio ad domum suf-
5 ficiat vt possit procedi ad receptionem testium, in qua distin
guit, & eius dicta aliqualiter calumniatur Bar. in d. l. 4. §. præ-
tor, in eo, quod dicit ibi Ioã. An. quod in receptione testium
quę fit ad æternam rei memoriam non sufficit citatio ad do-
mum: quia ibi requiritur vera contumacia citati. ad idem l. si
quis. C. de testib. vbi optime probat Bar. ꝯ, quia agitur de mo
dico præiudicio sufficit talis citatio. d. §. prætor. quod proce-
dit quando contrauenienti specialiter fit receptio. tunc enim
sufficit proclama generale, si quando contra certam ꝑsonam.
verus est quod dicit Io. An. ꝑ d. Auth. & de testi. significauit.

A D D I T I O.

a De hac citatione ad domum. Adde Specu. ti. de cita. in §. sequitur, ver. sed nun quid sufficit. Host. in c. causam. de dolo & contu. doct. in cle. causam. de elect. doct. in cle. 1. de iudicijs.

Vt lite pendente [a] *Rubrica.*

Ne crederet aliquis, quod circa statum causæ penden. aliquid possit immutari, sicut immutatur contra absentem per contumaciam: ideo & cæt. Goff. impropria commutatio est, ideo dic, qđ s. prouisum est ꝯ eos qui præiudicant causæ non-veniendo, nunc ꝯ eos qui præiudicant faciendo. s. aliquid innouando. Quæro quando dr̃ lis pendere, vt sit locus huic tit. dic, quod post citationem quæ peruenit ad noticiam citati, vel per eum stetit ne perueniret, & per quam scit super quo citatur. e. tit. cle. 1.

A D D I T I O.

a Vt lite pendente. Adde quod rubrica incipiens per vt, est summarium nigri, secundum Barba. in rep. rub. de fide instru. in 3. col.

S V M M A R I V M.

1 *Reus lite pendente non debet commodo possessionis suæ priuari.*
2 *Rescriptum non præiudicat priuilegio, nisi faciat mentionem.*
3 *Possidens. quo casu, lite mota, conseruetur in possessione.*
4 *Interdictum restitutorium est pinguius remedium quam interdictum vnde vi.*

1 AD memoriam. Lite † penden
te reus non de-
bet commodo possessionis suæ priuari. Pri-
mo, ponitur decisa querela. Secũdo prouisio,
ibi, statuimus. Nota ibi priuilegiorum, quod
2 † rescriptum non præiudicat priuilegio, nisi
faciat mentionem, de rescrip. cum ordinem, sic nec consue-
tudini, de const. c. 1. lib. 6. ratio secundum Inno. quia rescripta
debent conformari iuri. de rescriptis, causam, de transla. c. fi.
Item ex eodem versic. quod cessante priuilegio archiepisco-
pus non facit sibi deferri crucem ante se extra prouinciam
suam, de viu pal. ex tuarum. In gl. 3. ibi, possidens, hæc colligit
ex ver. consueuisti. quod implicat qđ erat in hac possessione
vel quasi, ibi, suspectus, glo. c. de hoc, de accu. c. fin. de offic. de-
leg. venerabili. fallit etiam hoc in casibus, in quibus fit seque
stratio. i of. titu. 1. c. 2. vbi glo. In fin. c. glo. Oppo. extra gl. quod
non debuerit attendi consuetudo vel priuilegium, cum suffi
ceret sola possessio inf. c. proxim. Inno. stat contrario, & secũ-
dum hoc quod dicit litera ibi consueuisti, procedit etiam si
consuetudo sit completa, regulariter tamen intelligitur de
completa seu præscripta. de electionibus, cumana. Oppo. ex-
tra ad hoc de priuilegi. cum personę §. penultim. li. 6 & quod
3 ibi not. in glo. in versi. turbentur. Solu. aut possidens † allegat
titulum, & conseruatur in possessione donec appareat an pos
set docere de titulo: vt in dicta glo. quæ est singularis, & sic in
tellige dictum Innocen. s. aut non allegat titulum, & tunc, si
alteri de iure communi competit ius de quo est quæstio, ille
non impeditur vti iure suo: licet non nõ debeat spoliare pos-
sessorem, etiam violentum, de restitutione spoliatorum, in
literis, si quis in tantam, sed si turbat, non competit turbato
remedium ex hoc edicto: vt lite penden. ex quo ius commu-
ne agit contra id, d. ca. personæ, in fi. vbi permittitur ordina-
rio libere vti iure suo quæ signa, quia singulariter limitant di
ctum c. Quæro circa hoc, petit quis restitui ad possessionem
beneficij: quia tempore litis motæ possidebat, & ea pendente
fuit spoliatus: vnde intentat hoc edictum: excludetur si possi
dens vult docere de colore suę possessionis, Rota decisione
17. quod sic: obscure tamen & indirecte loquitur ibi, sed con
tra est quod nunc dixi. dic, ꝙ iste est alius casus: quia hic non
concurrit petens cum alio qui fundet intentionem de iure
communi, sicut in casu d. c. per se concurrit. Oppo. quod titu-
lus iste non sit necessarius: quia, si lite pendente spoliatur pos
4 sidens, habet interdictum restitutorium, † quod est pinguius
remedium quam istud. Solu. potest molestari etiam sine spo
liatione. Item certo respectu hoc remedium est pinguius: q a
vt dicit Host. non requiritur libellus, sed iudex ex officio reuo
cat. de constitu. cum M. de despon. impub. ad dissoluendum
J. c. si. de accu. c fina. quod secus est in interdicto vnde vi; non
requiritur ordo iuris, de officio dele. consultationibus. Item
in interdicto

in interdicto vn.vi.oportet pbare possessionem, & deiectio-
nem, in hoc autem interdicto seu remedio sufficit probare
possessionem tpe motæ litis,pro hoc facit quod no.Innocē,
de rescrip.ex parte S.de hoc etiam no.in clemen.2.eodem ti,
in gloss. fina.ibi per speciale priuilegium,sentit ergo secus in
consuetudine,cuius contrarium innuunt verba literæ. Host.
dicit valere consuetudinem,per quam hoc ius acquiratur ec
clesijs,non personis:& quando in ɔtrium non est memoria,
de verborum significatione, super quibusdam, quod vltimū
probatur,de præscrip.ca.primo,lib.sexto,cum ius commune
sit in contrarium.

S V M M A R I V M.

1 *Carnale commercium lite pendente super coniugio non interdicitur coniugibus.*

1 LAudabilem. † Lite pendente super con
iugio non interdicitur cō-
iugibus carnale commercium,primo ponitur q̄-
stio. secundo solutio,ibi,ad quod,in glo.ibi,Solu.
vt ibi.In glo.finali in fin. eiusdem gl. Oppono in
fra de spon.cum locum. Solu.ibi non erat matrimonium cō
sumatum:& sic alter non erat in possessione alterius,hic sic,
vt in litera,ibi, respondeo quod habet scilicet respectu quasi
possessionis.

S V M M A R I V M.

1 *Alienans rem litigiosam cogitur æquiualentem restituere.*
2 *Alienatio rei suæ quo casu alicui interdicatur.*
3 *Iudex prouidet ex officio ne iudicium sit frustratorium.*
4 *Surrogatio plena,& non plena.*
5 *Surrogatio quid operetur.*
6 *Ignorantia iusta excusat.*
7 *Ignorantia non admittitur in facto proprio.*
8 *Prælatus licet desierit dolo possidere,non præiudicatur ecclesiæ.*

ECclesia Hæc decreta.& sequens,& s̄.de const.
ecclesia,sunt de facto,& propter deci-
sas in eis intricatur factum,sed totum ordinate po-
nitur in glo.1.hic,& dicit Inno.ꝙ sufficit habere in
tellectum,licet nesciamus,qualiter fuit factum,in reg.autem
fuit,in 3.comp.de so.compe.c.fi.de resti.spo.c.1.& dicit Host.
ꝙ ordo est,vt legatur primo hocc.vsque ad ver.prohibemus.
Secundo decretalis sequens tota.Tertio c.ecclesia.de consti.
Quarto ver.prohibemus,vsque in fi.& h.d-c.Qui rem litigio
1 sam † alienauit,ita ꝙ rehaberi non potest,cogitur æquiualen
tem substituere,quam alienare non poterit, & censebitur eo
iure quo alienata,si alienatio non intercessisset: Primo ponit
factum decisum.Secundo Papæ prohibitio.ibi prohibemus.
2 No.casum in quo interdicitur,alicui alienatio rei suæ,† sicut
hic interdicitur monasterio ne alienet possessiones surroga-
tas,primasque surrogatæ erant monasterij,de dona. veritatis,
potest tamen dici,ꝙ per surrogationem desinunt esse ipsius
monasterij,in casu,quo.s.essent monasterij Sanctæ Mariæ,ꝙ
3 plenius J. dico. Item, † ꝙ iudex prouidet ex officio ne iudi-
cium sit frustratorium,de iud.causam.Item,ibi, de vitio liti-
giosi,ibi,de proprietate,quod ea re competunt diuersæ actio
nes:& tunc electio est actoris,reg.in alternatiuis.libr.6.In fir.
4 glo.2.dic,ꝙ quandoque † surrogatio est plena, & procedit ꝙ
hic dicitur,quandoque non plena,& procedit contrarium:vt
q̄n iuramentum sub vna forma transit in aliam formam:
tunc enim formatum nō est plene surrogatum,vt J. cum sit
alia forma,sic loquitur §.vltim.allega.in glos.vt pecunia quæ
habetur ex vēditione rei furtiuæ non est furtiua.Oppo,ꝙ nō
debuerit prohiberi monasterio alienare possessiones suas pē
dente lite,vt ar.s̄.duobus c.soluit Innoc.ꝙ prouidit monaste-
rio quod specialiter est sibi subditum ne sua immobilia per-
dere posset.ex hoc sequeretur, ꝙ hæc prouisio foret facta fa-
uore ecclesiæ:vt hic in fin.alij,vt refert Innoc. dicunt,ꝙ quia
istæ possessiones fuerunt surrogatę loco rei litigiosæ censen-
tur eodem iure.& hoc etiam sentit glo.& aperte hoc vult li-
tera, & secundum hoc not.literam ibi, de proprietate,ex qua
colligitur,ꝙ ecclesia poterit vendicare istas possessiones quas
nunquam apprehendit, & quę non erant suæ ante surroga-
5 tionem, & hoc operatur surrogatio † vt quasi per quandam
fictionem sint factæ suæ,quod est mirabile, posset tamen di-
ci ꝙ ecclesia aget de proprietate.s.respectu primarum,& tene
tur monasterium,licet non possideat,quia desijt dolose pos-
sidere,& fiet executio in istis surrogatis,sed tamen etiam,qđ
prędixi potest sustineri. In gl.pe.ibi l.vltim.dic plenius, quod
quandoque vterque contrahentium.s. alienans, & recipiens
ignorat rem litigiosam,& restituitur res,recuperato precio:
6 quia iusta ignorantia † excusat vtrunque d.l.fin.in prin.quan
doque ambo,vel alter,sciunt,si ambo,recipiens,si soluit,præ
cium perdit,& applicatur fisco,& vltra hoc,tenetur rem resti
tuere,& alienans tenetur tantundum soluere fisco. Si vero al
ter tantum scit:aut solus alienans, & recipiens restituit rem,
recuperato precio: & alienans tenetur ad tantundem, cuius
duæ partes applicantur fisco,tertia ignoranti d.l.vltim.si ecō-
uerso sit solus recipiens, perdit precium,& restituit rem: &
quæ partes precij applicantur fisco,tertia alienanti:sed videtur
non admittendam ignorantiam in tradente.per not.in d.l.fi.
7 quia in facto † proprio non admittitur ignorantia.de rescrip.
ab excommunicato.dic de hoc vt d.l.fi.vbi glo.dicit ꝙ admit
titur ignorantia, quod intellige ex causa rationabili: vt quia
iste successit alteri.reg.cum quis io ius,lib.6. Inno.gl.ibi:siue
a ctiones,tunc tamen non fit res litigiosa,sed actio:& requiri
tur li.contesta.C.de litig.l.a.sed quando agitur de dominio,
vel quasi dominio rei,sufficit litem esse motam:vt dixi in ru
bro.In glo.fi.ibi,ne delictum personæ,vult dicere, quod licet
8 † prælatus desierit dolo possidere,non præiudicatur ecclesiæ,
vt teneatur rei vendicatione,quod non procedit hic:quia to-
tum monasterium hoc fecit:& sic tenetur ecclesia: vt no.de
ord.cog.c.2.In glo.3.& tunc ad contraria de quibus s̄.in glo.
dic,quod hic soccurritur executioni, quæ non potuisset fieri
cessante hac surrogatione,per id quod dicitur s̄.in glo.secun-
da,& procedit hæc surrogatio,etiam præsupposito quod mo
nasterium non teneatur de vitio litigiosi,sed solus Io. quia p
hoc non præiudicatur monasterio,cum habeat possessiones
æquiualentes, nota.tamen glossa in eo, quod dicit,quod rei
vendi.non procedit contra eccle.dato quod prælatus desierit
dolo possidere.

S V M M A R I V M.

1 *Papa postquam reuocauit ad se negotium, non tenet quod fit ab inferiori.*
2 *Ecclesia de quibus laicis se impediat,& non.*

ECclesia. Summa in præce.dolo possidere: Pri-
mo ponitur decisa petitio. Secundo re
uocat gesta per inferiores post reuocationem Papę
ad se.ibi,nos. Tertio surrogat possessiones alias loco
alienatarum,ibi:verum. Quarto cas a creditoribus liberari fa
1 cit.ibi,quas. No.ibi,irritum, quod postquam Papa † reuoca-
uit ad se negotium,non tenet quod fit ab inferiori.de consti.
cum.M.Item no.de arbitrio boni viri quod interponitur su-
per æstimatione rei.In fin.1.glo. & sic ibi,propter periculum
animæ,quod plenius dic vt in d.c.significauit,alleg.in ea: Op-
po.ad idem, ꝙ debuerit valere quod gestum fuit per iudices
inferiores,cum essent laici, de quibus nō se impedit ecclesia,
2 de iudic.c.nouit. So.hic erat quæstio in vrbe quæ est de patri-
monio ecclesiæ,de ele.fundamenta.lib.6.Oppo.quod dato ꝙ
Papa reuocauerit ad se:nihilominus teneat factum ab inferio
re ordinario,per id quod no.de iurepatrona.clem.1. Solu.ibi:
in alio casu,quando aliquid geritur cōtra formam mandati,
quod dic vt ibi.& de const.ex parte.de rescri.cum dilecto:hic
quando inferior procedit, postquam Papa reuocauit ad se:
quo casu gesta non tenent: vt hic,& de app. vt nostrum,quod
intellige,quādo inferior scit de reuocatione,alias valeret eius
processus,de app.si duobus. Io gl.a. ibi:hanc pœnam,non est
proprie pœna, tamen habet equiualentes. In gloss. finali,in
fin.not.gloss.& idem nota. ff.de pact.l.tertia 76.distinct.hunc
numerum.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia parochialis fundat intentionem suam de iure communi quo ad decimas suæ parochiæ.*
2 *Decimæ an, & de quibus noualibus debeantur.*
3 *Pœna litis quo casu non attentatur.*
4 *Lis quando dicatur pendens post citationem.*
5 *Lis debet decidi per iura quæ erant tempore quo fuit inchoata.*
6 *Priuilegium impetratum lite pendente non præiudicat quin lis expediatur.*

DIlectus. Priuilegium impetratum lit.penden.
non præiudicat liti, nisi faciat de ipsa
mentionem. Primo ponitur quærela. Secundo p
1 uisio.ibi,ideoque.† No.ibi, suę parochiæ,ꝙ eccle
sia parochialis fundat intentionem de iure communi, quo
ad decimas suæ parochię,de deci.cum contingat,& c.cum in
tua.In glo.ibi,veritate tacita.tamen quo ad hoc c.non consi-
deratur,an dolose,vel sine dolo. In fi.c.glo. Oppo.ꝙ etiam ces
2 sante indulgentia,debuerint monachi obtinere,cum † de iu
re oon

re non teneantur ad decimas noualium, de deci. ex parte. el j.
Sol. non indistincte debentur eis istę decimæ: sed tantum de
noualibus, quæ colunt proprijs sumptibus, vt in cõtrario: hic
3 autem indistincte concedebantur. Oppo. ꝙ † pœna litis non
debuerit attendi: quia non agebatur de dominio rei vel quasi:
sed de iuribus decimarum, pro hoc quod not. s. ca. ecclesia. el
1. Sol. Goffre. ꝙ hoc operatur præuentio, quia monachi erãt
præuenti per citationem. de fo. compet. proposuisti. hoc non
4 tollit contrarium, dic etiam, ꝙ † quando agitur de iuribus, li
cet res non efficiatur litigiosa, tamen ipsa lis dicitur pendens
post citationem. eo. ti. cle. 2. quia pendente lite verisimile est,
ꝙ si Papa sciuisset de ipsa, non dedisset priuilegium vni parti
contra reliquam, pro hoc faciunt iura allegata in hac. glos. in
5 prin. lis † enim debet decidi per iura quæ erant tempore quo
fuit inchoata, in Auct. in medio litis §. si vero, authẽ. vt cum
de app. cogno. 1. responso. de hoc de consti. c. 2. & fi. de elect. li
6 cet cauon. lib. 6. priuilegium † ergo impetratum lite penden-
te non præiudicat liti, sed expeditur lis ac si non esset impetra
tum, hoc tamen limitat Innocentius, in quadam additione
quam pauci habent, dicens hoc verum quando impetratur a
communi domino vtriusque litigantis: vt hic, secus si a non
communi domino, & in hoc secundum Innocẽtium est dif
ferentia: quia, si a non communi domino, valet lite finita: ex
hoc sentit Innocentius, ꝙ si a communi domino, non valet,
etiam lite finita. quod tamen non dr̃ hic: immo potius cõtra
rium, solum enim dicitur hic, ꝙ non obstante indulgentia
proceditur in negocio, & sic innuitur, secus in alijs super qui
bus lis non est inchoata. Item est differentia, an communi do
mino, vel non communi, non probatur iure quid autem de
alio iure superueniente pendente lite: dic vt de re iudicata. ab
bate. lib. sexto.

De sequestratione possessionis & fructuum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Causa per prælatum inchoata continuatur cum successore.*
2 *Lite finita non possunt peti expensæ per edictum si quis ius dic.*
3 *Iudex an possit sibi reseruare condemnationem in expensis.*
4 *Iudex in sententia potest condemnare in expensis, & reseruare taxationem.*

AD hoc. Propter cõtumaciam rei, res pe-
tita sequestrari nõ debet, vel sic,
ꝙ res in quam facta est missio sequestrari nõ
debet, Primo ponitur factum. Secundo pro-
nunciatio. ibi, in eum, & ibi Primo reuocat
sequestrationem, Secundo iubet expensas re
1 stitui, & caueri. ibi, ne autem. † No. ibi prædecessor, quod cau
a sa inchoata per prælatum a continuatur cum successore, de fo
ro comp. dilectus, de iud. c. fi. Item, ꝙ diuersa est natura petito
b rij, & possessorij: & ꝙ de vno pronunciatur b omisso reliquo
de causa poss. pastoralis, & c. cum dilectus, cum simi. Item ibi,
indistincte, id de quo in glo. 3. Item ibi, suo arbitrio. ꝙ seque-
stratio non fit arbitrio iudicis. quandocunque venit. vnde hic
reuocatur: sed fit ex causa, de hoc j. c. proxim. In glo. 1. ibi, &
vno eo. tempore, hoc videtur ꝯdicere ei quod proxi. dixi, sed
habet respectum ad id quod dr̃ in prin. gl. & ibi continuatur.
In. fi. eiusdem glo. dicit Inno. ꝙ vno omisso, puta proprietate
non venit aliud, nisi per reconuentionem: sed per reconuen-
tionem sic etiam secundum aliquos finita lite super altero, si
reconueniens prius fuit protestatus. C. de sent. auth. & conse-
quenter. Innocentius, & melius: quia lite finita super com-
misso, quod erat principale, effugit ipsum principale co-
gnitione iudicis ergo & accessorium, prout nota. de rescrip.
capitu. 1. lib. sexto. in gloss. secunda. quod signa. quia facit ad
multa. per hoc dicit. Bal. C. de iud. l. sancimus, quod finita lite
a † non possunt peti expensæ per edictum si quis ius dicenti,
cum expensæ sint quid accessorium, & sic extincto principa-
li per sententiam extincta est expẽ. petitio. pro hoc de appe.
cum appellationibus, lib. 6. quantum autem ad id quod dr̃ in
gloss. de petitorio & possessorio, dic, ꝙ aut causa committi-
tur absolute, & vtrunque comprehẽditur: vt in text. & in hac
glo. aut super altero tantum, & aut super possessorio, & non
venit petitorium, secundum glo. quę sunt separata: aut econ-
uerso, & dicit Innocentius, ꝙ terminato petitorio non est
amplius querendum de possessorio, contra dico. de cau. poss.
cum ecclesia, & hoc casu intelligitur possessorium commis-
sum tanquam præparatorium. ff. de iud. si de vi. C. de rei ven.
ordinarij, si a non competen. iudi. si de proprietate, de hoc et
dixi de cau. poss. pastoralis per glo. 2. In glos. hoc ideo. ibi, de-
ponatur. contrarium no. glos. de iud. examinata. dic vt ibi dixi
3 in glo. sic s. in fin. † Quæro an iudex poterit sibi reseruare cõ
demnationem in expen. Spe. de expe. §. viso. ver. quod si reus,
sentit ꝙ sic. sic etiam reseruat taxationem, pro hoc. ff. de solu.
Modestinus. Item talis reseruatio est quædam protestatio, q̃
operatur ꝙ postea factum trahitur ad diem protestationis. ff.
de hære. insti. asse toto, de app. c. fin. ff. fam. ercis. item Labeo,
§. 2. ver. sed si pure, vbi vr̃ casus iuncta gl. singu. ibi, quæ dicit
ꝙ si in sententia iudex dicit, saluo quod j. dicam, postea, po-
test alia dicere, dic contra. per c. cum app. de app. lib. 6. & quia
functus est officio per sententiam, ad l. Modestinus, dic ꝙ loq
tur in contractibus, & non in sententiis, sic etiam l. asse, loqui
tur in testamento. Item ibi in testamento sunt facta institutio:
q a dixit testator, instituo hæredem quem declarauero in co
4 dicillis, vnde potius facit pro: quia † iudex bene potest in sen
tentia condemnare in expensis, & reseruare taxationem, quæ
est quędam declaratio. Adver. sed si pure, dic quod debet intel
ligi quando postea incontinenti iudex dicit id, quod reser-
uauit dicendum, & dic incontinenti, vt dicitur in dicto capi-
tu. cum appellatio. de hoc per Cyn. de fructi. & lit. expen. ter-
minato.

ADDITIONES.

a Inchoata per prælatum. Adde l. oratione. in §. illud. ff. de se facit c. quoniam abbas. de offi. delee.
b Quod de vno pronunciatur. Adde l. 2. ff. de iuris. omn. iud. & in j. ad rem mobilem, & in l. ad legatum. ff. de procur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio extinguit, vel suspendit pronunciatum.*
2 *Sequestratio euitatur præstita satisdatione.*

Dilectus. Si missus in possessionem causa custo
dię fructus dissipat, dissipati reuocan-
tur, & alij sequestrantur. Primo ponitur quærela.
Secundo prouisio. ibi, quocirca. In gl. fi. ibi, execu-
tore, quare autem non fit quando appellatur a iudice, dic, q a,
quando ab executore, præsumitur fieri causa differendi execu
tionem sententiæ, quæ transiuit in rem iudicatam, sed quan-
1 do † a iudice appellatur, extinguitur vel suspenditur pronun
ciatum, per. Host. in sum. eo. tit. ibi, suspecta est, & surgit suspi
cio ex his quæ no. glo. ff. qui satisda. cog. l. si fideiussor. §. vlt. vt
quia conuentus super re mobili non possidet immobilia, vel
possidet pauca &c. vt in d. gloss. ibi, separatur dos, hæc non est
proprie sequestratio, & fit etiam ex alia causa, propter inopiã
viri: vt si maritus efficitur furiosus. ff. sol. ma. si cum dotem. §.
sin autem, & §. seq. de do. int. vir. & vxo. c. p vestras, ibi, senatus
consulto, q a cum iudex non possit cognoscere, sed differatur
in tempus successoris, ideo fit sequestratio. ibi ex literis, dic vt
ibi. In fi. c. gl. sunt & alij casus quos prosequitur Spe. eo. tit.
2 in prin. & ver. sed nunquid. in omnibus † autem casibus in q-
bus permittitur sequestratio, si pars vult euitare, satisdet: vt di
cit Cy. C. de prohi. seque. l. vna. & l. litib. C. de agri. & censi. vbi
ponitur forma satisda. quod not. & dic verum quando fit se-
questratio ad prouidendum idemnitati partis: secus si ex alia
causa: vt eo. ti. cle. 1. tenetur. n. non euitatur per satisdationem:
quanquã autem sequestratio regulariter sit prohibita, vt hic:
tamen permittitur descriptio bonorum & fructuum, & hoc
ad faciliorem probationem. ff de ven. in poss. mitten. l. 1. §. pe.
vbi tex. no. & §. fi. & ibi Bar. qui etiam no. ff. de app. imperato-
res, & est valde vtile in practica.

SVMMARIVM.

1 *Fructus si dissipentur appellatione pendente, possunt sequestrari.*
2 *Appellatio non suspendit, nec extinguit pronunciatum quo ad omnem effectum.*
3 *Fructus dissipari quomodo cognoscatur, & nu. 4.*

ABeo. Breue, sed per alia verba. appellatione
1 † pendente si dissipantur fructus, possunt
sequestrari. Nota casum singularem, qui probat,
quod post appellationem diffinitiua res non est
per omnia in illis terminis in quibus ante diffinitiuam: quia,
si appellatus dissipat fructus, sequestrantur: vt hic, quod non.
fit in principali, simile. ff. de inoffi. test. si instituta. §. de inoffi-
cioso, vbi nepos qui dixit testamentum mortui inofficiosum,
& obtinuit, habet alimenta ab hæreditate, pendente appella-
tione, pro hoc quod ibi no. gloss. & de cau. possessi. c. cum in
per. in gloss. 2. & quo ad hoc eadem dicitur. ff. de app. impera-
tores,

tores, vbi dicit equitate fieri sequestrationem hoc casu. secum
cum fructus dissipantur penden. appellatio. pro hoc, quia præ
sumptio fortior est contra istum post diffinitiuam, quam an
3 te. ex hoc aperte infertur, quod appellatio † nõ extinguit nec sus
pẽdit pronunciatum quo ad omnem effectum. pro hoc etiã
dicitur hic in glossa, quia si consumabitur sententia, fructus
erunt restituendi a tempore litis contestatæ, hæc tamen ra
5 tio concluderet idem in principali. tamẽ præcedens melior.
Quæro quomodo scietur † quod dissipet. dicit Innocen. si con
uertit fructus in vsus suos, vel distrahit, sup. c. proxi. idem vide
retur ex quacunque causa non conseruata d. c. sup. proxi. sed
ibi nõ de possidente, sed misso causa custodiæ, qui dicitur ma
le versari eo ipso quod non conseruat. hic de possidente q ap
pel. pen. potest vti fructibus, nec fieri sequestratio nisi dissipet.
i. publice depopuletur fructus ff. de app. imperatores. in fi. no.
6 glo. in l. ab executore. alleg. in glo. & intelligitur publice depo
pulari, † quod versatur aliter in eis quã ipse soleat, & quã soleat,
vt est paterfamilias.

De confessis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Confesso crimen proprium an credatur contra alios.*
2 *Confessio vnius latronis contra alium ad quid valeat.*
3 *Testis criminosus, licet non probet, tamen facit præsumptionem.*
4 *Testis vnius dicto, licet non criminosi, ad quid stetur.*
5 *Testis vnius criminosi dicto quibus casibus stetur.*

1 CVm monasterium. † Con
2 fesso crimen a proprium non creditur contra a
lios quos dicit criminis suggestores, præter
quam in crimine læsæ maiestatis, de illo ta
men si infamati sunt, indicitur purgatio. Pri
mò ponitur regula negatiua. Secũdò eius ratio. ibi: quia. Ter
tiò dictum affirmatiuum, & quasi limitatio regu. ibi, si tamẽ.
In glo. a. ibi, latronis. & sic secundum glo. quod dicitur in lite
ra de crimine læsæ maiestatis, habet locum etiam in latroni
2 bus. idem etiam dicit, quod confessio † vnius latronis contra aliũ
valet ad præsumptionem per l. prouinciarum, allegata in gl.
sed glo. sentit quod simpliciter valeat, quod magis consonat
illi. l. vbi ponitur hoc pro speciali ad similitudinem criminis
læsæ maiestatis. dicitur enim ibi. quod per tormenta latronũ
quærenda sunt, proditio scæleratorum consiliorum. quod vl
timum potest intelligi eo respectu, quod talia consilia sunt cõ
tra maiestatem: sed ratio quæ ibi subijcitur obstat: quoniam
etiam per hoc scilicet per latronis suspendium multorum sa
lus procuratur. vnde possumus stare cum glo. quæ idem in la
trone quod in crimine læsæ maiestatis. ibi istis. signa gloss. vs
3 que ad fi. quia singularis, ex qua colligitur, quod licet † crimi
nosus testis non probet, vt hic: tamen facit præsumptionem,
vt hic, & nescio alibi. In fi. glo. vlti. Opp. quod ex dicto præsbyteri
criminosi non debuerit indici purgatio. de purgatio. cano. cũ
in iuuentute. Sol. põt esse quod infamia aliunde pullularet: vel si
ex dicto præsbyteri tamen peruenerat ad graues. de purga. ca
no. cum dilectus. in glo. vlti. a. q. 5. omnibus. in glo. contrariũ
loquitur de infamia quæ non est apud graues. Op. ad idẽ: quia
4 etiam si p̃sbyter fuisset non criminosus †, non debuit stari di
cto eius, cum sit vnicus. de testi. veniens. el 1. Solu. tunc stare
tur saltem ad faciendum indicium ad torturam. de regu. iur.
5 cum in contemplatione. Oppo. quod stetur testi criminoso †. de
testi. c. 1. lib. 6. de hæreti. in fauorem. c. lib. Solu. ibi ponuntur
duo alij casus speciales. s. in symonia. d. c. 1. & in hæresi. d. c. in
fauorem. in quib. idem quod in crimine læsæ maiestatis. sunt
& alij speciales quos ponit Spec. de acc. §. 1, versi. item repelli
tur qui fuit, Op. ad idem de testi. c. 3. de adulte. significasti. So.
vt in eis.

ADDITIO.

a Confesso crimen. Adde quod confessus de dictum potest interpretari suã con
fessionem, non autem aduersarij, secundum Bal. in addi. ad Specu. in titu. de
posi. versicu. potest quis interpretari & ver. licet ponens in c. dilecti. de accu
s. Bal. in terminis. in c. 1. §. si vasallus. vlti. col. de contro. inuest. vbi dicit quod
etiam ex interuallo potest interpretari & mouetur per d. c. cum dilecti. Bal.
in l. 2. in fi. C. de cu. reo. & in auth. contra qui propriam. C. de non nume. pe.
Alexan. de imo. consi. 36. incι. viso processu. inquisitionis forma. o. & est cõ
si. [illegible] vol. 2. Tamen dubitandum est de hac decisione, & dicerem eam nõ es
se veram & quod non possit interpretari, moueor per decisionem Bart. in l.
Aurelius § idem quæsijt. ff. de li. leg. vbi vult quod si quis cõfitetur in iudicio
simul & semel fecisse homicidium, sed quod fecit ad sui defensionem. quod
potest vigore confessionis condemnari per iudicem. Et sic videtur decisionẽ
Bal. non esse veram.

SVMMARIVM.

1 *Confessus quando pœna ordinaria puniri possit.*
2 *Clericus confitens crimen an sine accusatore puniatur.*
3 *Testis punitur pœna ordinaria, si de eius crimine quod contingit causã
qualitercunque constat. & nu. 4. 5. & 6.*

CVm super. Qui in iure confessus est se
symoniacũ, ab officio & be
neficio deponitur. vel plenius. Si de crimine con
1 stat † per confessionem coram ordinario, confes
sus potest puniri pœna ordinaria, etiam si directe non ageba
tur contra eum. h. d. & nescio alibi. Legitur enim varijs mo
dis, vt inf. Primò ponitur motiuum. Secundò sententia. ibi,
nos. & continuatur ad capitulo, cum super. de caus. possess.
a Not. quod quandoque causa a ponitur in sententia. hic ta
men non ponitur sententia in forma, & communiter cau
sa non apponitur. de hoc de re iudic. capitu. sicut. Item no.
pœnam simoniaci, quia deponitur. In glo. 1. ibi, & coram iu
dice, sentit glo. quod verbum, in iure, exponatur. i. in iudicio,
de hoc inf. c. proxi. ibi, quam sit graue. de hoc dic, vt ibi dixi,
& in c. at si clerici. Innocen. glo. ibi, per inquisitionem. hęc di
uinat, & non consonat literæ quæ dicit, quod quęstio erat in
ter R. & P. & sic non cum isto V. ibi, dominus Papa, sic gloss.
intelligit quod sit speciale in Papa: tamen non apparet ratio
specialitatis. Si vero intelligit quod sit in odium criminis si
monię: iunceris sol. quæ incidit cum ea de qua inf. e. gl. ibi, in
odium criminis, & siue vno modo siue reliquo intelligatur,
obstat litera, quæ nec sentit specialitatem in Papa, nec in cri
mine: pro hoc litera ibi, prosequi volumus vt debemus. s. de
iure. In e. glo. ibi, contingit principale, hæc communis & fuit
Innoc. quod tamen intellige quando constat de crimine per
cõfessionem: secus si per testes vel alio modo. dic melius vt j.
ibi, & in odium. glo. & sic. potest colligi quarta sol. cui obstat
quod sup. dixi contra secundam, ibi, sic & maritus, melius cõ
tinuaretur ante illam particulam proxi. præcedentem. ibi, &
in odium. In fin. eo. glo. ex glo. ergo colliguntur tres lectu. hu
ius c. quod agebatur directe. Secunda, quod Papa puniuit ex
officio. Tertia quod iste punitur, quia crimen contingebat prin
cipale in crimine symoniæ. primam ponit Go. quod hæc pœ
na non fuit ordinaria. & exponit literam ibi, deponendum. i.
defendendum. hic exponit bouem ex equo. Secũdam ponũt
2 alij, vt Host. quod speciale sit in clerico quod sine accusatore † pu
niatur si cõfitetur crimen, sicut & alias quando publice de cri
mine gloriatur. de exces. præla. quam sit. hoc non consonat li
teræ. nec facit. c. quam sit, quia ibi illa gloriatio est crimẽ cõ
muniter approbatum. Tertia, quod hic punitur: quia crimen con
tingit causam. & de hoc Ioan. And. de excep. c. 1. dicit quod si de
3 crimine testis † quod contingit causam, qualitercunque cõstet,
punitur pœna ordinaria, & in hoc adhæret glo. quia indistin
cte hoc dicit. sed Innocen. vt prædixi hoc intelligit quando cõ
stat per confessionem. & de hoc inf. si vero non cõtingit cau
sam, dicit ibi Io. An. quod si constat per confessionẽ, punitur pœ
na extraordinaria. de excep. c. 1. Si alio modo cõstat, nullo mo
do punitur, quod non videtur procedere, per d. c. vbi si testis
confitetur vel conuincitur de crimine quod non contingit
causam, non punitur. quia repellitur a testimonio. & in hoc
non ipse, sed ille qui producet, dicitur in hoc puniri: vt nota.
de testi. testimonium. in gl. vlti. non ergo procedit. & dicit Io
an. An. quod si confitetur, punitur extraordinaria. dic ergo de
præmissis ponendo tres conclusiones. Prima, pro nullo cri
4 mine testis † de quo constat aliter quam per confessionem
etiam si contingat causam, nõ punitur, siue ab ordinario, siue
delegato, nisi quia repellitur a testimonio. de ordine cog n.
c. 2. in fi. d. c. 1. in fine. de except. Ex hoc infertur, quod nõ est vi [illegible]
tum ad testem, an crimen contingat causam, vel non. pro hoc
b d. c. 1. ibi: prætertim, b exponendo pro maxime: vt ibi exponit
Innocen. & pro hoc de despon. impu. continebatur. in glo. fi.
ff. de libe. exhiben. in l. 3. in prin. iuncta glo. non autem pro ta
tum, vt exponit Ioan. An. quia est expositio impropria. de si
mo. per tuas el. 1. vbi glo. singu. in versicu. prætertim. de cog
cogno. consan. c. districtionem. in glo. in versi. prætertim. pro
hoc etiam. quia non potest crimen adeo contingere causam,
quin ex quo distinctum est a principali, censeatur diuersum,
tanquam

ADDITIONES.

a Quandoque causa. Adde Hostien. in c. ex parte. de conces. præben. doc. in c.
[illegible] renun. Bar. in l. an prætor. in § [illegible]. ff. de his qui nota.
[illegible] l. properandum. in §. fi. de iudi. Bal. in l. qui Romæ. in § duo fra
tres. ff. [illegible] ver. [illegible]
b Prætertim. Adde doc. in c. literas. de homi. Io. An. in additio. Spe. in ti. de te
stib. in §. [illegible] versi. item excipitur quod est impotens.

ranquam concemens aliam perfonam, cum qua non eft lis,
& cui non præiudicat diffinitiua.ff.de adulte.denunciaffe,fed
obftat §.fi publico,allega.in glo.ad quod dicit Inno.ꝙ ibi per
accufationem fuit deductum lenocinium, non per exceptio
nem,& hoc tenet ibi glo.vel fecundum Inno. ibi fpeciale,vt
vxor accufata de adulterio poffit accufare de lenocinio. Bart.
autem in d.§.tenet illam folu.ꝙ ratio hęc euenit,quia crimē
contingit caufam,prout per prædicta fuftineri non poteft, &
in eo,quod dicit glo.ꝙ iudex examinans elect.inquirit de me
ritis eligentium,dic ꝙ non principaliter,nec refpectu eligen-
tium: fed ad fciendum an valuerit electio.de elect. ecclefia 2.
5 Secunda conclu.†. Si de crimine teftis conftat per confeffio-
nem coram ordinario,fiue contingat caufam fiue nō, poteft
imponi ordinaria:quia confeffio facit crimen notorium , &
fufficit ad punitionem,etiam fine proceffu.argum. de reftit.
fpo.c.fin.vbi dixi. & fine fententia,vt dixit Inno.de verbo.fig.
ex patte,el 1.& eft fingulare,pro hoc quod not. ipfe Innoc.de
elect.per inquifitionem,pro hac conclufione eft hic cafus fe
cundum fummarium quem fibi dedi. Oppo.ad hoc de exce.
c.1.vbi etiam confeffio imponitur pœna extraordinaria.Sol.
fi ibi intelligitur ꝙ caufa erat coram delegato,ceffat obiectio
fi vero intelligitur ꝙ coram ordinario: dic, ꝙ ex vi proceffus
non poteft imponi fibi pœna extraordinaria: vt ibi, pro hoc
facit quod dico in fe.cōtrario,fed ex officio poteft ordinarius
propter notorietatem punire ordinarie modoprędicto:& fic
fuit hic.ibi,nos quoniam &cæ.quafi dicat ex offic io. Opp ad
idem de eo quod not.glo.3.qō.6 hoc quippe.quæ dicit ꝙ de
ber confiderari ad quid agitur principaliter. Sol.Bal.C.de epi-
fco.& cler.l.presbyteri,per illam glo.dicit ꝙ iudex non punit
teftem confeffum,dic verius vt prædixi,nec illa glo. obftat ꝙ
debet intelligi fecundum prædicta. Tertia conclufio, fi de
6 crimine teftis conftat coram delegato,& per confeffionem,
etiam fi contingat caufamnon poteft delegatus punire ordi-
naria: fed tantum extraordinaria,fic intellige.C.de tefti.l. nul-
lum,pro hoc facit quod proxim.dixi.Oppo.ad hoc,ꝙ immo
etiam delegatus poffit punire ordinarie,de fideiuffo.c.a.in fi.
vbi delegatus pro periurio de quo conftitit coram eo fufpen
dit ab officio & beneficio:& tamen ibi non agebatur ad illud
pro hoc dic.quod no.ibi Inn.dicens,quod fi aliquo fe defen-
dente conftat de eius crimine:vt quia conuincitur,poteft or-
dinarius,& delegatus punire,& de hoc cū in repetitione Bo-
nonien.c.at fi clerici.in prin.de iud.pofuiffem has conclufio
nes,oppofuit bonæ memorie dominus Anto.de Butr.& for-
tius obftabat,quia ibi Inno.loquitur etiam de conuicto, non
tamen de confeffo.Solu.pœna quæ ibi imponitur non eft or
dinaria.Item Inno.loquitur quando aliquo fe defendente,&
fic fentit ꝙ principaliter fit in indicio: conclufio vero loqui-
tur quando tanquam teftis,item prçfuppofito, ꝙ pœna fuif-
fet ordinaria,fuit impofita de mandato Papæ, prima tamē fo
lutio ftat clarior.

S V M M A R I V M.

1 *Confeffio per errorem facti non nocet,fi ante finitum negocium de erro re doceatur.*
2 *Tituli de confeffis, & de interrogatorijs actionibus, in quo differant.*
3 *Confeffio obligatoria,etiam fine caufa,valet in reali.*
4 *Exceptio doli ex confefsione quo cafu nafcatur.*
5 *Confefsio an pofsit reuocari.*
6 *Culpa lata quæ dicatur , & eligens falfam opinionem quo cafu excufetur.*
7 *Confefsio circa deciforia an & quando reuocari pofsit.*
8 *Confefsionem reuocans quando audiatur.*
9 *Confefsionem reuocans an debeat probare de errore.*

5 EX patte. † Confeffio per errorem facti non
nocet, fi ante finitum negocium de
errore doceatur. Primo ponitur factum. Secundo de
terminatio.vel primo quæftio. fecundo fol.interfer
ta ratione,ibi,cum igitur.In glo.1.ibi,poft litem conrefta.im
mo & ante conteft. j.ca.1.libr.6.in glo.fed eft alia differentia,
quia edictum de interro.act.nō fimpliciter habet locum: fed
quia interrogationes fieri poffint,dic vt de iuramen. calum.
c.pen.in glo.vlt.quamuis autem tit.ifte potuiffet cadere ante
titulum de lite conteft.fecundum prędicta: tamen quia com
muniter poft conteftationem fiunt pofitiones & refponfio-
nes:ideo ponitur hic,& præcipue differentia inter hunc titu-
2 lum,& titulum † de interro.eft:quia interrogatio fit per iudi
cem , & per illam non infertur actorem peti . licet non petat
interrogan,& fit etiam quandoque interrogatio officio iudi
cis,de fide inftrum.cum Ioannes & proprie titu. de interrog:
concernit præparatoria ante litem, in cōfeffione autem quæ
fit ad pofitiones aduerfarij , nofter aduerfarius confitetur , ꝙ
ponit,de iureiuran.cum in pofitionibus,lib.6.ibi,minor tefti

tuitur.glo.e.idem in ecclefia,de reft.in integ. ca.2.lib.6.ibi,ex
certa caufa.glo.e.hoc proceditin confeffione obligatoria,fed
liberatoria,valet etiam fine caufa.ff.de pact.tale in prin.Item
3 de obligatoria † dr̄ quod in reali valet,etiam fine caufa: vt fi
confitereris domum quam poffides meam effe, pro hoc fa-
cit,quia in libello in reali non requiritur caufa,de libe. oblat.
c.2.fed in perfonali procedit glo.de hoc habetur de fide inftr.
fi cautio.tamen Marti.de fano,vt refert Spec.eo. tit.§.2.verfi.
fed nunquid. dicit, ꝙ facit femiplenam , & eft fingulare,fed
difficile ad fuftinendum,quidam tamen faluant, quando cō-
feffio eft fępius repetita,& coram pluribus,per l.C.de agrico.
& cenfi.cum fimil.& quando ibi no.glo.quia tunc faciet no
torium,quod figna inducit etiam Martinus.C.de proba.l.in-
ftrumenta.ibi.alijs adminiculis,& ibi Cyn.ibi,certum §.fi qs
quid de confeffione extra iudicium aduerfario abfente: vt fi
confiteris te debere Titio abfenti centum ex caufa mutui,vel
fi confiteris Titium tibi foluiffe.gl.de libe.leg.l. non folum ,
4 §.fi liberationis,dicit,ꝙ nafcitur doli exce. tio † & eft glof.fi-
* gnanda,& communiter * tenetur in confeffione liberatoria
non in obligatoria.Bar.ff.de iureiurando l. admonendi, dicit
ꝙ facit femiplenam: per c.fi.de fuc.ab inteft.fed in §.fi libera-
tionis,dicit,ꝙ nullam,de hoc per Fede.confi.201.dic in libe-
ratoria effe quod dicit glo.in §.fi liberationis, in obligatoria:
fecus,per id,quod no.glo.de fi.inftrumen.fi cautio. Ad c.fi.de
fucceffio.ab inteft.dic vt ibi. In fi.eiuf.glof.& videtur fpeciale
fauore libertatis, vt non ftetur confeffioni cum quis dicit fe
feruum in alio iudicio quam de caufa liberali, eft & aliud fpā
le fauore matrimonij: qa confeffio ꝯiugum nō ꝑiudicat ma-
trimonio,de eo qui cogno.conf ang.fuper eo. de vnoque eo.
5 ti.in verfi.4.In glo.fi.in fi.cum quæritur an confeffio † poffit
reuocari:aut quis confitetur verum:aut falfum: aut circa præ
paratoria:aut circa decifo ria,primo cafu,aut fciēter, aut igno
ranter. fi fcienter,aut aduerfario fciente, & non proteftante,
nec ante lit.conte.nec poft,fecundum Spe.tit.de interdi.quæ
fi.ante lit.conteft.§.fin.ver.hoc quoque,no.dignum.ff.de rei
vend.l.is qui fe obtulit, vbi qui fe obtulit liti fciente aduerfa
rio,cum non poffideret,non tenetur tanquam poffidens:aut
aduerfario ignorante:& tunc,fi non furgit captio aduerfarij,
poteft reuocari.ff.de interro.actio.de ętate §. fi.fi furgit,non .
Et eft captio,vt quia actor petiturus erat ab alio,& ifte fe ob-
tulit.ff.de rei vend.l.finautem,in prin.quando autem non eft
captio,admittitur reuocatio ante li.conteft.poftea non.di.l.is
qui fe.vide glo.fuper ver.eadem die.& ibi doct.in c. cum cau
fam j.de app.fi vero ignoranter,reuocare poteft in omnibus
cafibus in quibus poteft quando fcienter. In alijs autem cafi-
bus,aut habuit iuftam caufam erroris,aut non, fi fic: de iure
communi,reuocat vfque ad fententiam, poftea non : vt hic,
nifi fit error , qui reddit iudicium nullum retro : vt in exce-
ptione falfi procuratoris,de procu.in noftra. C.de proc.licet,
fi per reftitutionem,auditur etiam poft fententiam vfque ad
quadragefimum d.l.de ętate §. ex caufa.ff.eo.l.cum fideicom
miffum, fi autem non habuit iuftam caufam erroris, fed fuit
in culpa,aut lata,& non reuocat.d.l.de ętate.§.qui iufto.aut le
ui vel leuiffima:& reuocat vfque ad fententiam , probato er-
rore:vt hic & C.de iuris & facti igno.l.error.ff.de confef.non
6 fatetur,& dr̄ † culpa lata,fi errat in iure,quando ius eft certū,
fecus fi funt opinio. tunc enim excufatur , etiam fi eligit fal-
fam opi.ff.de re iudica.l.cum prolatus.No.gl.C.de leg.l. leges.
7 Io.An.de poftu.c.vno.lib.6.& de culpa lata leui &cæ.dico de
commo.c.vno.Quæro circa decifo ria: † aut fcienter fuit con
feffus,& non reuocat. ff. eod.l. qui ftichum,& l.Iulianus,aut
ignoranter,& aut non vult,vel non poteft probare contrariū
& non reuocat. C.de li. cau. l.iubemus, aut vult & poteft,&
aut in caufa quæ crefcit per inficiationem, & non reuocat.ff.
e.l.fi is,vt fi is contra quem agitur actione.l.Aquil. confeffus
fuit fe occidiffe feruum,quem non occidit: fi tamen eft occi-
fus ab alio: confitens tenetur,fic dicit gloff. C.de iuris & fact.
igno.l.error Pro intelligentia illius l.fi is,mihi videt, ꝙ,ipfo
volente docere de errore confeffionis, debet audiri , cum di-
ftinctione quæ fequitur,& l.fi is,intelligitur in fcienter con-
fitente,vel in eo qui vult docere de errore.opin. tamen prædi
* cta communior * quam tenet Barto.in dicta l.non fatetur,
& Bald. in dicta l. error . aut in alia caufa: quæ non cre-
fcit per inficiationem:& aut errauit fine culpa, & ante fentē-
tiam reuocat probato errore,vt hic,& in l.error. poft fenten-
tiam non, nifi remedio reftitutionis, quæ poteft concedi ex
claufula generali di. §.ex caufa,& d.l.cum fideicommiffum,
aut errauit ex culpa,& aut lata,& non reuocat di. §.qui iufto.
aut leui vel leuiffima , & idem ac fi fine culpa, vnde reuocat
ante fententiam.poftea non,vt nunc dixi,& hoc,nifi a fentē-
tia fit appellatum: tunc enim idem quod ante, ideo notanter
hic dicitur negocio nedum finito.pro hoc facit de cēfi.olim.
& quod ibi no.& dicit Spe.e.titu.§.fi.verfi.pe.fic obtenimus,
& quod dixi poft fententiam , idem poft conclufionem in
caufa , fe-

causa, secundum Io.Mo. qui hoc no. de in integ. rest. c. 2. lib 6.
quod signa, pro hoc de fi. instrum. c. in dilectus, de procu. au-
ditis. ff. de eui. l. si rem. in fi. C. de adul. l. quamuis, pro hoc etiã,
quia post conclusionem habetur negocium pro finito, quo
ad probationes pertinet per dicta iura: & sic resultat mirabile,
8 φ auditur † reuocatio post diffinitiuam a qua est appellatum
& non ante diffinitiuam post conclusionẽ, & est ratio: quia
appellatio rescindit seu suspendit, nõ solum diffinitiuam, sed
etiam, conclusionem causæ, & cætera ordinatoria iudicij.
9 Oppon. † quod reuocans non habeat probare de errore: sed
eo ipso φ dicit se errasse sibi dẽat credi, quia præsumitur igno
rantia; regula, præsumitur, li. 6. dic, φ aut reuocat confessionẽ
propriam, & tenetur probare de errore, secundum prædicta:
quia in facto proprio præsumitur error. de rescrip. ab excom
municato, aut confessionem alienam, vt aduocati, vel procu-
ratoris. & aut incontinenti, & sufficit φ dicat se errasse. de ma
nu. testamen. l. stichus, & dicitur incontinẽti intra triduum.
C. de erro. aduoca. l. 3. no. de sen. olim. aut non incontinenti, &
oportet probare errorem. C. de errore aduo. l. 1. per Cy. C. de l.
vna. q. 18.

De probationibus. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Probatio quid sit.*
2 *Probatio vnde dicatur.*

1 † Quæro quid est probatio. dicit glo. C. eo. super rubrica, φ
a est rei dubiæ per argumenta extensio. Oppono ad hoc de ver
bo. significatio. forus, vbi distinguitur inter probationem, &
argumentum, dic φ glos. accipit argum. large pro omni spe-
cie probationis, in c. forus, stricte, sicut in dyalectica. Host. ali-
ter diffiniuit, φ probatio est rei dubiæ legitime facta declara-
tio. adde in iudicio, quia extra iudicium non fit probatio quę
patiat effectum, & forte Hostiens hoc voluit in ver. legitime.
2 † Quæro vnde dicitur probatio. Placẽtinus, quod a probe ad-
uerbio. probe enim faciunt proba. vel dicitur quasi propala-
tio seu manifestatio eius quod erat dubium. Oppono ad re-
spõ quod sit superfluum, cũ ĩ. tractetur de specieb. probatio-
num. Sol. sunt aliquę species de quibus non continętur in se
quẽtib. rubricis: vt probatio de virginitate per aspectus ĩ. e. p
posuisti. & c. cautam, vel super limitatione finium per conie-
cturas ĩ. eo. causam, & similes, ideo & omnia comprehende
rentur, de proba. in genere.

A D D I T I O.

a Quod probatio est. Adde docto. in rub. C. de proba. doct. in l. indicia. C. de
rei ven.

S V M M A R I V M.

1 *Reus actori propria instrumenta edere non tenetur.*
2 *Pacta inita per imperatorem cum subdito sunt per successores ser-
uanda.*
3 *Allegans instrumentum tenetur edere.*
4 *Rei sunt fauorabiliores.*
5 *Libros edere cogitur quicũque artẽ publice, facit & redigit in scriptis*
6 *Liber rationum qui non fit ratione publici exercitij, et instrumenta pro
pria quo ad editionem æquiparantur.*
7 *Editio fieri quando debeat.*
8 *Delegatus quando misit copiam rescripti, tenetur venienti edere origi
nale, si petit.*
9 *Liber censualis edendus est contra fiscum in defectum probationis.*

a EX epistolæ. a † Reus actori propria
1 instrumenta edere non
cogitur. Primo petitio. Secundo repulsio.
2 ibi, sed ad hoc. † Not. φ pacta inita per impe-
ratorem c subdito sunt seruãda p successo
res, ad hoc allegat Cynus, hanc decreta. C. de
legibus l. digna vox. & talia pacta & ꝯctus principum habent
vim legis. C. de donationibus inter virum & vxorem l. penul
tima. idem in alio qui possit legem condere. ff. de publica. l.
vectigalia, & l. Cęsar. Not. Bar. ff. si certum petatur, ciuitas, qđ
signa. In fine glossæ. Oppono extra gl. in eo, quod Papa de se
loquitur in singulari, & sic ĩ. de crimine falsi quam graui. So
lu. Beatus Gregorius hoc fecit ex humilitate, vel hic loquitur
secundum antiqua tempora. simile de testamentis, filius. Itẽ
hic non loquitur dando rescriptum, quo casu procedit c. quã
graui. sed loquitur condendo decre. In glo. 2. Oppono: quia is
3 † qui allegat instrumentum tenetur edere. C. de eden. authẽ.
si quis in aliquo. Solu. hic non apparet φ imperator allegaret
instrumentum. Et quando & quomodo debeat fieri editio,
b dic vt ĩ. Item si reus petit ab actore, φ edat instrumentum b
ad fundandam exceptionem rei, cogitur actor edere. C. de
edendo, non est nouum, & l. iustum, & forte melius ꝯtrij dicit
glo. nulli. s. reo. ibi, coram. glos. c. & secundum Innocentium
c dicuntur communia c: quia æquæ pertinent ad me sicut ad
aduersarium: vt quia communiter obuenerunt beneficio te-
stamenti, vel propter successionem in eadem hæreditate, ar-
gum. l. 2. ff. ad exhibendum. Io. An. vel alio modo. ff. fami. er-
ciscundæ, si quę. Item communia dicuntur ratione naturæ
negocij, vt quia est nummularius, & argentarius, quorum vo
lunt officium hodie nõ esse in vsu eo modo quo antiquitus,
de hoc. ff. de edendo l. 1. & l. argentarius §. 1. & l. in fraudem. al
legat. in gl. alicubi tamen videtur in vsu, sicut Venetijs in bã
chis de scripta, dicũtur etiam communia: quia plurium cau
tionem continent. i. quę fiunt ad cautelam plurium, vt mei,
& tui. ff. de edendo. prætor §. 1. Item & alijs modis quos prose
quitur Inno. In fi. c. glo. de hoc, quando fiat editio, dico in gl.
seq. In glo. vltim. ibi, de rationibus communibus, dic melius,
φ aut actor petit a reo ad fundandam intentionem, & nõ fit
editio; vt hic, aut econuerso reus ab actore, & tenetur actor
edere ad fundandam exceptionem, secus ad fundandam intẽ
tionem: vt notat glo. vl. in c. G perpetuus, de fi. instrum. & sic
non militat ratio sequens. s. quia rei sunt, sic loquuntur ll. alle
4 ga. pro ꝯrijs, pro hoc, quia † rei sunt fauorabiliores. s̃. de eden.
l. si. Oppo. ad hoc. ff. de eden. l. 3. vbi etiam reus tenetur. Solu.
speciale quando agit fiscus, & argum. illius l. fuit publice ter-
minatum, φ in causa matrimoniali reus cogitur edere pro-
pria instrumenta, cum in hoc versetur fauor reipublicę, de re
iud. c. lator. c. tenor. c. cõsanguinei, vnde in matrimonio mul-
ta specialia, vt no. vt lit. non conte. c. 1. per Spe. de instrum. edi.
§. respondendum, versi. ex pręmissis, in fi. quod signa. pro hoc
de viu. clem. vni. §. 1. Oppo. ad idem. ff. de lega. 3. qui concubi
nam §. cum ita, & l. prædijs, §. Titia. Sol. petitur editio a reo ad
fundandam intentionem, & non cogitur, vt prædixi, aut quo
ad coadiuuandam, & cogitur, vt in ꝯrio: vt si ago ex empto ꝯ
te, confiteris vendicationem dicentis precium fuisse maius,
cogeris edere instrumentum venditionis quo ad iuuandam
intentionem meam. secundum Gul. de cuneo. Opp. ad idem
de d. clem. vna, §. 1. Solu. ibi speciale in odium vsurarij, de hoc
ibi, & intelligo illam clem. etiam si vsurarius non sit alias pu
blicus: nec facit librum, nec tenet mensam, si enim faceret li-
5 brum, & vsuras publice, nullum esset speciale: quia † quicun
que facit artem publice, & redigit in scriptis, cogitur edere li
bros: q a ꝯhendo cum tali videor mandare φ scribat in libris.
C. de ede. l. 1. vbi Ia. But. & est no. intelligo librum rationum,
etiam si non habeat acce pta & data. Sed habet sola data, non
sola accepta. ff. de eden. si quis §. rationem, vbi Bar. licet gl. ibi
sentiat contrarium. primum verius, & glo. habet alium intel-
6 lectum. Ex his infertur, φ liber † rationum qui non fit ratio-
ne publici exercitij, & instrumenta propria, quo ad editionẽ
æquiparantur d. cle. vna §. 1. vbi glo. singu. In fine eiusdem gl.
7 cum quæritur † quãdo debeat fieri a editio. aut loquimur de
d editione actionis, dic vt. C. eo. edita. de iu. dilecti. aut actorum
iudicialium, & fieri debet, de hoc non hic: sed ĩ. eo quoniam
aut de editione rationum, & tunc, aut sunt confectæ ratione
publici officij, vt quondam in argẽtario, & fit editio: vt in gl.
præceden. aut non ratione publici officij. & tunc aut est publi
cus artifex, & non cogitur: sic nec instrumenta propria: quia
hæc æquiparantur, vt dixi, fallit in fisco, & in reo, & vsurario
vt s̃. aut petitur editio instrumentorum: & tunc, aut proprio-
rum petentis, & fit editio: quia possunt vendicari. ff. fami-
liæ erciscun. si quæ, aut communium actoris & rei, & idem
vt in hac gloss. aut propriorum eius a quo petitur: & eo casu
aut reus petit ab actore, aut econuerso, primo casu, aut circa
præparatoria, vt si iustificet, si est procurator producendo mã
datum, &

A D D I T I O N E S

a Ex epistolæ. Adde quid operetur epistola regis, vide Bald. in capitu. cum ve-
nissent. de iudic. Baldus in l. certum. C. vn. legi. in quibus iuribus habetur,
quod habent vim legis, secus in regibus cognoscentibus superiorem: &
tunc non habent vim legis secundum Raphaelem Fulg. & Alexan. de Imol.
in l. 1. ff. de fer.
b Quod edat instrumentum. Adde doct. in rub. de fide instru.
c Dicuntur communia. Adde Spe. in tit. de instru. edi. in §. dicendum restat. ver
si. ex præmissis.
d Quando debeat fieri. Adde Spe. ti. de instru. edi. Bal. & doct. ib fi. C. de eden
Bal. in l. 1. §. 1. ff. eo.

datum,& cogitur edere l.non est nouum,& l. iustum allega. in glo.i.si quis agit tanquam prælatus,& est de loco ita remoto quod nescitur de prælatura:vt no.Comp.de elect.nihil,aut circa decisoria,vt ad fundādam suam exceptionem,& adhuc cogitur actor edere. d.ll.si autem econuerso actor petit a reo, vt ad fundandam replicationem,& cogitur edere:quia actor in replicatione tenet personam rei.ita no.C.de eden.l.si.ideo est idem,vt in proximis dictis casibus,aut quo ad coadiuuandam intentionem l.qui concubinam §. cum ita, & l. prædijs §.Titia. præallegat. aut ad fundandam intentionem,& tunc, aut petēs est pſona priuilegiata,vt fiscus,& fit editio,vt l.3.ff. de eden.hoc in ciuilibus,secus in criminalibus.ff.de iure fisc. l.2.§.item diui.quia in criminalib.non debet initium probationum summi de domo rei. ff. de quæstioni.l.de minore §. tormenta, idem de causa priuilegiata, vt matrimonij vel vsurarum,aut non est persona nec causa priuilegiata : & eo casu aut reus allegat & vtitur,& cogitur edere, de fide instrumento.accepimus,& c.contingit.ff.de eden.l.1.§.edenda.quia per vsum efficiūtur communia,& hoc quo ad illam partem qua vteris,quod dic vt in d.ca. aut allegat,sed non vtitur,& adhuc cogitur edere etiam reus actori, fortius econuerso secūdum Inno.pro hoc facit.C.de edendo, aut lrē. si quis in aliquo,aut non vtitur,nec allegat, & non cogitur edere, vt hic & C. de eden.qui accusare,& in eo, quod dixi,ꝙ si allegat, & non vtitur, cogitur edere. exemplum. Dicit reus,ꝙ sic factum fuit vt continetur tali instrumento, hoc casu cogit̄ edere vt hic, secundum Inno.si habet in promptu,& est mirabile,& cogitur edere statim,etiam ante litem contestatam, etiam si concernat merita,& hoc vt aduersarius possit deliberare, vnde si actor dicit eum teneri ad centum,vt in tali instrumento,potest reus statim petere instrumentum produci, vt possit deliberare,ꝙ non.dicit tamen Io.Cal.ꝙ si actor petit instrumentum pronunciari simulatum,ipse non cogitur edere:quia nō est præsumptio,quod sit penes se,sed potius penes creditorē: cessante autem tali coniectura procedit quod dixi,si habet in promptu:& in hoc, ꝙ non habeat in promptu, stabitur iuramento hoc dicentis,vt in decisione Rotæ. 39. Item videtetur, ꝙ eo casu quo actor in libello fecit tantum mentionem de instrumento,ꝙ reus potest deliberare:not.quia contra in dicta decisione,quod no.Bar.ff.vt leg.nomi. caue.postquam §.si dics,quod tamen non videtur procedere,nam melius potest deliberare viso originali an velit aliquid opponere.Præte-
8 rea,quando delegatus † mittit copiam rescripti, tenetur veniēti edere originale,si petit,pro hoc de fide instrum.accepimus,& c.contingit,& quod ibi no.& in Spe. de instrum.editio §.nunc dicamus,ver.quid si aliquis.Oppono ad hoc:quia hic petebantur instrumenta, quæ dicebantur esse in carthophilatio,& sic in loco publico, vnde debuit fieri editio, sicut dictum est de argentatio.Solutio, intellige, quod erat locus priuatus in quo propria instrumenta imperatoris custodiebātur,sicut si fuisset custoditus a persona publica:tunc fieret editio:quia talia valent quo ad omnes, pro hoc de offi.ordinarij ad reprimendam.ff.de edendo,is apud quem,secundum vnā lecturam.no.Bar.ff.de iure fisci.l 2.§ diuus,el 2.ex hoc in litera ibi,nulli.subaudi,priuato,vel considerato vt est priuatus,sicut hic imperator consideratur,& ibi, instrumenta,subaudi, propria seu priuata,& quod dixi de loco publico fieri editionem,pro hoc de fide instrumētorum,cum P.de præscriptio. ad audientiam,& hoc etiam si persona publica non sit iudex d.c.& ff.de edendo l.argentarius.C.de fide instrumento.l.illa-
9 ta.ex h.d.Host.librum † censualem edendum ꝯ imperatorē, & ꝯ fiscum in defectum probationis,non alias. ff. de edendo l.3.idem dicit de registro.

SVMMARIVM.

1 *Intentio fundatur per probationem legitimam.*
2 *Instrumenta & testes æquiparantur quantum ad effectum probandi.*
3 *Superfluum nihil debet esse in iure.*
4 *Consuetudine induci potest quod exigatur plenior probatio.*
5 *Lex non potest in totum tollere ius diuinum, licet possit distinguere, & interpretari.*
6 *Consuetudo non valet, quod ad probandum requirantur tres testes.*

SIcut consuetudo. Actor qui plene probauit nō compellitur iurare,vel plenius,post plenam probationē non cogitur quis iurare, etiam si consuetudo hoc habeat. Primo ponitur factum. Secundo improbat.ibi,nos. Nota ibi,intentionem fundauerit, quod per probationem le-
1 gitimam fundatur intentio: † quia, cum ante probationem locum habet regula,dicenti incumbit probatio.Item alia re-
a gula,quod actore non probante reus absoluitur infra capit. proximo,ideo ante probatam intentionem non dicitur intētio fundata.Item nota,quod nomine probationis intelligitur de legitima & quæ sufficit,quod enim hic dicit intentionem fundauerit instrumentis aut testibus,infra intelligit quod legitime, ibi, cum aliæ legitimæ. Item nota, quod quantum
2 † ad effectum probandi æquiparantur instrumenta & testes, de hoc ꝫ capi.3. Item in eo quod præmittit de instrumentis: nota quod probatio instrumentorum præfertur probationi testium dict. capit. 3. Item ibi,suffragium,quod probatio per iuramentum est subsidiaria.de iureiuran.c.fin.& hoc in glos. prima. Item quod quis non est onerādus superfluis probationibus,de hoc ꝫ. Item quod consuetudo canonica contra ius non valet.In glo.secunda,ibi, contra ordinem iudiciorum, q̄ habet, vt plene probetur per testes vel instrumenta. In fine eiusdem gloss.hæc ratio non procedit:nam dato quod sit iuratum de calumnia:tamen iuratur de veritate ad complemētum probationis, cum dicitur iuramentum decisorium, de
3 iureiuran.cap.fin.est ergo alia ratio:quia in iure † nihil debet esse superfluum s̄.in prohemio, vnde etiam dicitur,quod natura nihil facit frustra:& sic non debet quis onerari superfluis probationibus.Item,repugnabat hæc cōsuetudo iuri diuino, & etiam positiuo,quod non permittit iurare nisi ex causa,de iureiurando, & si Christus. Oppono ad hoc, quod immo
4 † per consuetudinem possit induci ꝙ exigatur plenior probatio.sicut l.hoc inducit in testamentis ꝫ. titu.primo, & canon
b in depositione.vt 2. q.2 c.1.& 2.ergo & consuetudo,b quæ l. æquiparatur,de consuetu.c.fina.Solu.Gaspar Cald.quod non æquiparatur cōsuetudo l.in omnibus, plus enim potest lex q̄ consuetudo.lex enim quādoque improbat consuetudinem, non econtra, vel aliter, quod hic non valuit consuetudo, quod in omni causa etiam post probationem legitimam deferatur iuramentum : quia nec. valeret : esset enim
5 hoc in totum tollere ius diuinum † in ore duorum& cæte. c
c quod l. non potest, licet possit distinguere & interpretari, dicit ergo,quod etiam hic valuisset cōsuetudo in aliqua specie probationis:sed non sic generaliter,vt ista erat,quod est notādum. per hoc infertur ad quæstionem, an valeat consuetudo
6 † quod ad probandum requirantur tres testes,dic quod non, sicut non valet quod vltra probationem factam per duos testes addatur iuramentum, vt hic quod iuramentum habet vim vnius testis:vt dico de iureiuran.c.fin.secundum hoc debet hoc intelligi:& valet ad multa.

ADDITIONES.

a Actore non probante. Adde gl.in c.mulier l.de iureiur. dic quod hoc est regulare, quod intellige nisi pro actore sit ius commune, quia tunc etiam si nihil probaret,iudex debet ferre sententiam pro eo,secundum glo.in c.cum ecclesia vulterana de elect & in c.1.vt ecc.bene.& per doct. in l.qui accusare.C.de eden.doct.in l.sicut,in § sed si quæratur. ff. si ser.vendi docto.in l.si prius. ff.de no.oper.nun.

b Consuetudo. Adde tex.in ca.consuetudo.1. dist.insti.de iu.natu.in §.ex non scripto.Car.in c.cum satis,in 1.opp.de officio Arch.

c In ore duorum. Adde c.si peccauerit.2 q.1.& in c.nouit.de iud.originaliter. Deuteronomij 19.Matthæ.18.2.ad Corin.13.

SVMMARIVM.

1 *Actor & Reus probant in iudicio communi,& cæteris paribus,absoluitur Reus.*
2 *Meum, & tuum,denotant dominium.*
3 *Probatio debet fieri iudici.*
4 *Clerici an sint fructuarij,vel vsuarij.*
5 *Præscriptio potest obijci etiam a non possidente.*

1 EX literis. † In iudicio communi probāt actor & reus, & cæteris paribus absoluitur reus,nisi actor foueat causam fauorabilem. Primo quæstio.Secundo solu.ibi:ad quod: Tertio antipophara.ibi : nam possessori. Nota, ibi,prębendas, iuncta superscriptione, si in ea habes, episcopo & cæter. quod episcopus habet præbendam,& potest contingere de iure speciali, de concessiōn. præbendæ, postulastis, communiter tamen
* hodie* in superscriptione non apparet cui loquatur. Item si loquatur episcopo,dic,prębendas,idest redditus seu possessiones ex

ADDITIO.

* Hodie.No.ex hoc,vt & alibi obseruaui, quod variæ sunt editione, vt apparet ex collatione quam facit aut hic,& adno.marginalem vi.ad hanc decretal. B.S.

nes ex quibus proueniunt redditus, vnde etiam hic dicitur ha
bere præbendam, communi tamen consuetudine domini, præ
bendæ tamen sunt canonicales, de præbend. in rubr. Item ibi,
fundi tui. quod clericus dicitur dominus possessionum bene
2 ficii: † quia meum, & tuum a denotant dominium, de verb.
a signif. sicut, lib. 6. de præben. si tibi absenti. eo lib. & dic vt not.
de causa poss. cum super. Inno. autem exponit tu. id est in præ
bendam tibi assignari. Item ibi, ad cognitionem iudicis, & ibi,
3 fidem sibi faciendam, nor. quod probatio † debet fieri iudici.
ff. e. l. quinquaginta ℥. eodem, in nostra. quod est contra quos-
dam aduocatos, qui, cum allegant, magis aspiciunt astistētes,
quam iudicem, vel consultorem. In gl. ibi, vsumfructum, ad
4 hoc, † an clerici sint vsufructuarij, vel vsuarij, & quod ius ha-
b beant in fructibus beneficiorum, dico de pecu. ca. finali. In fi-
ne eius gl. o. h. d. Inno. quando clerici eiusdem ecclesiæ agunt
inter se. sed si contra extraneos, debet consentire tota ecclesia
cui potest deperdi si succumberet agens vel defendens, vel, se
cundum eum, etiam contra extraneum agere possent sine cō
sensu ecclesiæ, si habēt administrationem ab episcopo, vel ex
constitutione, vel consuetudine. Item qui habet administra-
tionem potest rem in dominium deducere. ff. de pactis l. nā
& nocere, & plus dicit Innocentius, quod eo casu quo habent ad
ministrationem, si concurrat præbendarius & procurator ec
clesiæ, in agendo præfertur præbendarius: nam præbenda po
test habere iura distincta, sicut abbatia, vel alia dignitas vel ad
ministratio. Innocentius, quod signa. In glo. secunda, ibi, si cō
sul. vbi de hoc, dico de electionibus, cum in iure. In glo. vlti-
5 ma in fine Oppono: quia † præscriptio potest obijci etiam a
non possidente. C. de præscrip. triginta annorum l. si quis. So-
lu. nemo potest obijcere nisi possederit rem. Reg. sine posses-
sione, li. 6 bene posset contingere quod tempore quo obijcit
nō possidet, quod ergo dicit litera, qui possidet, dic. i. possedit
tanto tempore quod præscripsit.

ADDITIONES.

a Meum & tuum. Adde Bar. in l. argento. ff de aur. & ar. leg. Car. Alex in c. quo iure in 4. co. s. dist.
b An clerici sint vsufructuarij. Adde glos. in ver. reseruari quæ est magistra in ista materia in c. præsenti. de officio. ordi lib 6. gl. fi. in c. cum olim, de re. permut. & ibi Abb glo fi. in c. quam sit. de elect lib. 6. Host. in c. requisitis. de testa. Abb. in repe. § quia vero. in c. cum pandæ, de præbendis. Ioā. de Imol. in cle gratiæ de rescrip. Cal. consi 2. in rub. de pę. de Io. de Ana. consi. 87. incipien. circa dubium de quo agitur.

SVMMARIVM.

1 *Probatio virginitatis quam facit mulier per suum iuramentum, & testimonium 7. matronarum, præfertur iuramento viri deponentis contrarium.*
2 *Testes duo quo casu non sufficiant de iure canonico.*
3 *Testibus, non testimonijs, creditur.*
4 *Peritus in aliqua arte an iurare teneatur.*

1 PRopostuisti. † Probatio virginitatis quam facit mulier per suum iura-
mentum & testimonium 7. matronarum prefer-
tur iuramento viri deponentis contrarium. Com
munis diuisio ibi, videtur. No. ibi. Septem, casum, in quo † de
2 iure canonico non sufficiunt duo testes, quod est quando agi
tur de probando virginitatem, quæ non est per sensum om-
nino perceptibilis: sed per experientiam, ideo adhibētur ma-
tronæ in hoc peritæ, de frigi. fraternitatis. In fine primę gloss.
Oppono, quod petitio mulieris fuerit reijcienda cum ageret
personali, nec expressit causam remotam, vt fieri debet, de li-
bel. obla. c. 3. quia non dixit, quare non potuisset cognosci. So
lu. forte propter hoc supplet glo. quod propter frigiditatem
vel maleficium, per hoc tamen non soluitur contrarium, ni-
si glo. intelligat quod hoc fuit expressum in libello, dic tamē
quod exprimi non oportet, de frigi. c. vltimo, vbi dico, & hic satis
fuit expressa causa remota. s. impotentia copulæ, causa vero pro
xima inhabilitas ad matrimonium, non ergo oportuit quod
diceret ex qua causa esset impotens, sicut cum ago causa mu-
tui, nō oportet exprimi ex qua causa mutuaui: quia hoc esset
dicere causam causæ sic finitæ. In gloss. vltim. ibi in fine. Op-
pono, quod non debuerit credi testimonijs mulierum: † quia
3 non testimonijs, sed testibus creditur, de cohabitatione cleri
ricorum. tua. Solut. contrarium viget intelligendo, testimo-
nijs non iuratis, vt intelligunt quidam dicentes hoc casu cre-
di. quia super re imperceptibili per sensum deponunt, id est
super virginitate, vt prædixi, dic tamen melius, quod deberent
iurare. s. de credulitate. Nam in dict. capitu. fraternitatis. Ioan-
4 nes And. videtur dicere, † quod peritus in aliqua arte non te-
neatur iurare: quia testimonia talium dicuntur sine iuramen-
to: vt in capitul. tua. de cohabi. clericorum concludit tamen post
Hostien. quod illi periti in arte sua debent iurare de credulita
te, non de veritate, ita dicit Bartolus in procemio. ff. & ita cō-
cor. glo. contrariæ, vna in l. comparationes. C. de fide instru-
mento. quæ dicit iurari debere, alia in l. prima. ff. de ventre in-
spiciendo, vt not. de frigi. fraternitatis. In gloss. vltim. & quod
dicit litera ibi potius, potest intelligi comparatiue. me-
lius tamen electiue, vt sit sensus, quod creditur mulieri hoc
casu, quam viro, id est non creditur viro.

SVMMARIVM.

1 *Sigillum reddit scripturam authenticam.*
2 *Probatio indirecta quæ dicatur.*
3 *Instrumentum reprobatur pro eos qui scripti sunt tanquam testes.*
4 *Negatiua coarctata loco vel tempore quando possit directe probari.*
5 *Nolle, est repudiare, & contradicere.*
6 *Testes singulares non probant.*
7 *Testes contra instrumenta quibus casibus non admittantur.*

TErtio. Reprobatur instrumentum super con-
tractu cum ecclesia confectum: sed cle-
rici, qui dicuntur tanquam capitulum instrumē
to consensisse, contradicunt, & est casus singula-
ris. Primo questio. Secundo solutio. ibi: sed quo-
1 niam. † Nota quod sigillum a reddit scripturam authenticā:
a nam hic staretur nisi fuisset reprobata, de fide instrumentorū
cap. secundo. Item quod sigillum nō debet esse adulterinum
vel furtiuum, & dic adulterinum id est non verum, furtiuum
id est furtim subtractum, tamen verum. vel ibi, adulterinum
b vel furtiuum expone, vel, pro id est, b prima melior. Item ca-
sum in quo probatur negatiua non coarctata, de hoc infra. In
glo. prima, ibi, indirecte, hoc non videtur: quia hic non fit p-
batio indirecta, immo directa, cum in instrumēto diceretur
2 eos consensisse, & ipsi negabant, indirecta † autem dicitur,
quæ non immediate, sed per quoddam medium infertur: vt
in cap. ex tenore, allegato in glo. vt si probas quod tali die te-
cum contraxi Paduæ: & ego volo probare, quod ego illa die
eram Romæ: infertur contrarietas per prędicta, medium. s.
quia non potuissem ea die esse vtrobique. Inn. dicit negatiuā
hic probari per pręsumptionem: quia, cum fratres contradicerent
pręsumebatur contra instrumentum, cui præsumptioni statur, ni-
3 si probetur contrarium, pro hoc facit, quia & alias reprobatur † in
strumentum per eos qui scripti sunt tāquam testes, de fide inst.
cum Io. contra hoc est. quia probatio præsumptiua non esset præ-
ferenda probationi verę factę per instrumentum ar. c. 1. in §.
iniuria, de pace ten. in vti. feu. Io. An. de ele. bone, el 1. dicit ne-
gatiuam hic fuisse coarctatam, contra hoc est lřa ibi, quotiens, sed
c pro ipso facit: quia cum in instrumēto debuerit esse dies, c de
fide instrum. inter, sufficiebat quod non consensisset illa die.
& ex his inuoluitur intellectus huius c. & in eo, quod s. dixi,
quod hæc probatio fuit indirecta, Inn ℥. ti. 1. cum lřis in gl. cū
potest, dicit quod directa: & verius, & dic gñaliter ex hoc col-
4 ligi, quod negatiua † nō coarctata loco vel tpe potest directe
probari quandoque, de facto vel non facto negantis, & quando ipse testi-
ficari potest, & dř satis coarctata respectu deponentis qui de
suo facto vel non facto certus est, sicut. n. tibi constant quæ fa
cis: ita & quæ non facis, arg. de excess. prælatorum, inter. ver.
præterea, vbi probatur de quadam clausula, quod non fuit inser-
ta in lřa, de conscientia iudicum, & debet intelligi, quod per
ipsos iudices qui testificantur de sua conscientia, facit quod
notat ℥. ti. 1. pręsentium, in gl. 3. & vř casus de re iud. cle. pasto
ralis, ver. vt illud, ibi, nequaquam, vbi gl. sing. hoc autē casu potue-
runt isti testificari: quia non erat causa sua, sed necessaria ℥. ti.
1. insuper, & c. cum nuncius, quidam auditor meus cum alias
audiuisset a me hunc intellectum, dicebat quod hic deposue
runt affirmatiue, quod quotiens fuerat mentio in c. fuit vox vna
5 nimis quod nolebant, & sic expresse contradixerunt; quia nolle †
est expresse repudiare, & contradicere: vt dixi de do. fratrem, pro hoc
facit lřa ibi, vox. quod sapit factum affirmatiuum, quod est sub
tile di-

ADDITIONES.

a Sigillum. Adde Specu titu. de proba. in §. videndum, versic. 10. idem Spec tit. de procu. in § ratione autem formæ versic. item quod non est sigillum. Rota decisi. 57. in antiquis.
b Vel, pro, id est. Adde glo. secundam, in l. si mater. ff. de impen. Cardin. in cap. Cumana. in 5. oppo. de elect. idem cap. fin. in fin. primę quæs. de renun. idem in c. ad hę in 1. oppo. de offi. iud. idem in c. quanto, in 2. q. de offi. ord. in c. pasto. in 1. col. de iudicijs.
c In instrumento debuit esse dies. Adde Spec. ti. de instr. edi. §. instrumentum, ver. quid ergo, gl. in ver. consulem, in l. 2. in §. idem Labeo. ff. de aqua plu arcen. & ibi Bar. in 4. oppo.

ile dicere, attentâ depositione istorum: sed attẽto eo sup quo nducebatur, illud fuit negatiuum: quia ꝓcurator asseruit de ↄsensu ↄuentus non fuisse confectum instrumentum, & hoc erat ꝓbandum, & sic adhuc stat intellectus præmissus, ꝙ hic ꝓbatur pnra negatiua: alter asit auditor dixit, ꝙ illi de ca. non deponunt de facto capituli. s. ꝙ non ↄsensit, & hęc ↄsideratio pcedit ↄsideratis fratrib. tanq̃ singulis: sed qa ipsi omnes ita dicebant, ipsi directe dicunt de facto suo, vel non facto, & de facto capituli, vel non facto, cum ipsimet essent cẽtum. Op. ad hoc, quia † ex hoc isti erant singulares, cum quilibet diceret de suo non ↄsensu, & sic non ꝓbant. de elec. bone. j. Sol. actus dicebatur factus capitulariter. erant ergo ↄtestes: quia, si fuisset factus, omnes qui dicebant ↄsensisse, simul interfuissent: sed in ↄ̃rium fuit factum ↄcernens singulos singulariter. de hoc p Bal. ff. de reg. iu. l. si librarius. In gl. fi. ibi, ad minus quatuor, dic melius ꝙ sufficiunt duo boni. vt dico de fi. inst. cum Io. & eodeo ad gl. me, ibi, subscripti. qa testes communiter nõ se subscribunt, sed notarij eos inscribunt. ibi. l. vlt. ibi, spãle in instrumento inuentarij publice ↄfecti, vt non admittatur ꝓbatio testium ↄ̃ria pp solennitatem inuentarij. ibi, in ↄfessione. nam si mulier velit dicere ꝙ nihil accepit, non auditur, ex quo non negat instrumentum, & in eo dr̃ eam ↄfessam se accepisse, sed si diceret instrumentum non esse verum, admitteretur ad reprobandum. in fi. eiusdem glo. sunt & alij casus in † quibus non admittuntur testes ↄ̃ instrumenta, vt in ↄ̃ctibus celebratis in scriptis, de quibus de censi. cap. primo. lib. 6.

S V M M A R I V M.

Testes (cum agitur de matrimonio contrahendo) non recipiuntur publicatis attestationibus, per quas de impedimento probatum est.

Præparatorij idem est quod de præparato.

IVrauit. a Legitur varie. sed s̃m lec. q̃ teneo. h. d. cum agitur de matrimonio ↄ̃hẽdo, † publicatis attestationib. p quas de impedimento ꝓbatum est, non recipiũtur testes, & est casus sing. cõis diuisio. secunda ibi, quia vero, & fuit hæc ꝓhibitio ante c. de ↄsang. non dẽt. In glo. ibi, non tenebat. gl. 1. h. d. Vin. in prin. appara. sed in secundo se correxit, & ↄ̃ eius solu. hic positam est s. in proœ. ibi, iam ↄ̃cto. gl. est ↄ̃: quia vr̃ idem in ↄ̃hendo: † cum sit in præparatorio & præparato. ff. de spon. oratio. de of. dele. de causis, forte metu ↄ̃trij glo. reddit rationem quæ sequitur, qa in iam ↄ̃cto imminet periculum si dissoluitur verum matrimonium, vel si non dissoluitur, cum subest impedimẽtum: sed in ↄ̃hendo non est periculum si nõ coniunguntur qui poterant ↄiũgi. h. d. Io. Cal. intelligendum qñ ꝓbatum est de impedimento: sed si ꝓbatum esset de non impedimẽto, subesset periculum si iungerẽtur impediti, iõ tuoc idem in ↄ̃cto, ꝙ in ↄ̃hendo, & hæc signa, & pro hoc facit, quia cum in cã matrimonij a regula c. fraternitatis. pp periculum non dẽat recedi, nisi vbi piculum imminet, vt cessante rõne &c. arg. de transl. c. 2. de testib. licet ex quadam, ex hoc colligit̃, ꝙ dixi summãdo: vt dicatur ꝙ hic est locus regulę c. fraternitatis, vt ẽt in cã matrimonij, cum agit̃ de ↄ̃hendo, ꝓbato impedimento p testes pub. atte. nõ admittant̃ testes sup nõ impedimẽto: secus ecõuerso, rõne ꝓdicta, & hæc signa. ibi, rõ illa gl. Item hęc so. est ↄ̃ d. e. series. ibi, iõ non andit̃, gl. ea. ꝓ hac sol. est hic lr̃a, ibi, qdam alius ꝓbare velit, subaudi ltĩme. i. p testes, nõ tñ ꝑ se. In fi. e. gl. ex gl. hẽs. 4. sol. & lec. extra glo. ponunt̃, & aliæ quas nõ expedit referre. sufficit enim 2. iõ. ꝑmissa declarata: vt s. & dic, ꝙ aut agit̃ de matrimonio ↄ̃cto, & indistincte cessat regula c. fraternitatis. aut de ↄ̃hendo: & aut per testes probatum est de non impedimento & idem: aut de impedimento, & tunc nõ cessat regula, per hanc literam, per rationes declaratas.

A D D I T I O.

Iurauit. Adde duo necessaria in isto tex. primo, quod publicatis attestationibus vbi quis vult detegere peccatum aliquod, non ob publicatio testiom. secundo transire in rem iudicatam surgit ex tacito consensu partium. vnde, vbicunque vitium sententiæ non est remissibile per partes, nunquam transit in rem iudicatam: vt in c. tenor. de re iudi. quia non fit transitus in rem iudicatam contra quam est lata sententia: vt in c. cum Bertoldus. de re iud. Si vero vitium est remissibile per partes, tunc sententia non transit in rem iudicatam, & hoc ideo, quia partes non possunt acquiescere: quia sententia in causa matrimoniali non transit in rem iudicatam: vt per Host. in summa. ti. de testi. in §. & verum. ver. verum absoluendus. Ange consi. 306. incip. in q primo sita. Lud. Rom. consi. 367. incip. circa primum consultationis articulum.

S V M M A R I V M.

Excommunicatus non est idoneus procurator.

Literæ excommunicationis an & quando probent.

Probatio non alteratur ex qualitate eius quod est probandum, sed ex modo probandi.

Literis iudicialibus an & quando credatur.

Literæ sigillatæ sigillo autentico cum testium subscriptione habẽt vim publici instrumenti.

Excommunicatus vt vitetur, quid sufficiat.

Literæ dispositiuæ an & quando probent.

Literis dispositiuis vel mixtis an credatur.

9 *Literis Episcopi an credatur in præiudicium impetrantis.*

10 *Excommunicatus potest esse in iudicio pro se, non pro alio.*

11 *Excommunicatio an faciat procuratorem incapacem officij.*

POst cessionem. Pulcra & allegabilis, & habet materiam vtilẽ, sed valde intricatam per scribentes, quæ j. explicabitur. Statur literis ordinarij de excommunicatione, donec probetur ↄ̃rium. Primo decisa quæstio. Secundo solu. cum ratione. ibi, cum igitur. no. ibi, probetur ↄ̃rium, ꝙ vna ꝓbatio p aliam tollitur s. duobus c. proximis. Item, ꝙ literis ordinarij non indistincte statur donec probetur ↄ̃rium, de hoc j. Item ibi, assumpsit, ꝙ actus denominat̃ a termino agendi, quod est dicere, quod attenditur principium. de ele. dudum.
1 el 2. Item, † ꝙ excommunicatus non est idoneus procurator, & communiter intelligitur ꝙ sit incapax huius officij. argu. de re iud. ad probandum, & eorum quę no. de dolo & contu. veritatis. In gl. ibi, testium subscriptionem, melius inscriptionem: quia in instrumento non expedit quod subscribantur: sed sufficit ꝙ inscribantur. i. ꝙ tabellio dicat tales interfuisse. ibi Hug. glo. e. hæc opi. non explicat totam difficultatem, qa
a Hugo. loquitur tantum de literis episcopi. b ibi, sigillo episcopi. litera vero generaliter dicit de literis ordinarij. sed ex hac opin. quidam dicunt idem in literis alterius ordinarij, de maiori. & obedien. cum in ecclesijs. de dolo. veritatis. maxime si sunt prælati collegiatarum ecclesiarum. de solu. si quorundam. hoc tenet Hosti. hic, & in summa eiusdem. §. fina. versi. 4. & inducit de purga. cano. cap. penultim. versicu. his igitur. de fide instrum. c. 1. & quod no. Innoc. de fide instrumen. c. 2.
b Item, quia videtur absurdum ꝙ credatur instrumento notarij, qui quandoque est persona vilis, & non literis episcopi. ibi alij. glo. ea. hæc fuit Bernar. Hispani: & hanc tenendo respondetur ad hue ca. & ad alia iura de quibus in princip. glo. & similia, quod procedunt, quando est consuetudo ꝙ credatur, vel quãdo literæ episcopi habẽt inscriptionem testium cum sigillo. de fide instrumẽtorum c. 2. Item ad hoc e. dicit etiam aliter, vt j. ibi dicas. glo. ea. hæc fuit Ioan. ibi, præcipue, in sententia excommunicationis. glo. ea. hoc intellige, vt j. In fin. e. glo. extra glo. sunt, & aliæ opin. nam Innocen. de fide instrumentorum cap. 1. tripliciter variauit. Item aliter dicit ibi in c. 2. alij etiam aliter, & multipliciter: vt hic scribo. Archi. 6. q. 2. placuit, & de elect. vt circa. libro 6. tenet opin. de qua in glo. ibi, alij idem. Ioannes Andr. tamen de excommunicatione
2 distinguit, ꝙ † aut sunt literæ testimoniales: vt si episcopus scribit ꝙ excommunicauit Titium, & non probat: aut sunt dispositiuæ, vt quia dicit, excommunicamus, & probat. pro primo inducit: quia posset surripi sigillum, & falsum apponi: sed hæc ratio etiam procedit in dispositis. Ioan. Calde. tenet etiam opin. præmissam. ibi, alij. s. ꝙ non creditur literis prælati sine inscriptione testium & sigillo, fallit in excommunicatione, propter periculum communionis: vt in c. curæ. allega. in glo. & in hac glo. in fi. Item in leuibus, vt commendauit: js. de cler. pereg. c. 1. Item contra ipsum scribentem creditur. ff. de procura. l. si procuratorem. de solu. si quorundam. Ioan. de
3 Lignano improbat hoc, dicens probationem † non alterari ex qualitate eius quod est probandum, sed ex modo probãdi j. titu. 1. cap. veniens, & sic vult, quod non sit aliud in leuibus quam in alijs. dic ꝙ immo alteratur probatio etiam ex qualitate eius, quod est probandum. maior enim probatio requiritur cum agitur de maiori præiudicio, vt in criminalibus. C. de proba. l. sciant, & in ciuilibus grauibus, in quibus non defertur iuramentum habenti vnum testem, licet regulariter contra. quod dico de iureiuran. cap. finali. vt autem prædicto-
4 rum habeatur determinata notitia, dic, † quod aut quæritur de iudicialibus, & non creditur literis ordinarij siue episcopi siue alterius: vt in glo. debent enim acta confici per tabellionem, vel duos viros. j. c. quoniam, quidam tamẽ meus auditor voluit sustinere, ꝙ etiam in casu cap. quoniam, posset fieri probatio per literas ordinarij: puta episcopi habentis inscriptionem testium, & sigillum, & pro tunc allegaui, de fide in-
5 strum. cap. 2. Ex quo colligitur, † ꝙ literæ sigillatæ sigillo autentico cum testium subscriptione habent vim publici instrumenti, & est valde singulare, & ad ca. quoniam. dic quod non prohibet alios modos probandi, immo permittit in fin. & videtur fortius credendum talib. literis tam iudicialibus, quam extraiudicialib. quia in primis admittitur instrumentum tabellionis sine testibus non in insertis, vt no. in d. capitu. quoniam, ex hoc posset dici pariter standum hoc casu literis epi-

A D D I T I O.

b Literis episcopi. Adde Inno. in c. 1. infra de fide instrum. Fallit nisi consuetudo haberet quod eis indistincte staretur. secundum Inno. in d. cap. j. & Bald. in rub. C. de fide instrumen.

ris episcopi cum sigillo etiam sine testium inscriptione. dic
tñ ꝯ, quia sine inscriptione non habent vim publici instrumē
ti: sed cum inscriptione, sic, & tūc potest optime sustineri qđ
prædixi, & est nouū, aut loquimur in extraiudicialibus: & aut
literæ sunt puræ notatiuæ, aut dispositiuæ, aut mixtæ. exem-
plum primi, & secūdi, s. dixi. exemplum tertij, cum narratur
in literis episcopi quod excōicauit Titium, mandat eum vita
ri: vel cōtulit beneficium, & mandat possessionem tradi. De-
mum dic, ꝙ non creditur nisi Papæ cui creditur de facto suo,
quod dic, vt co. ti. cle. literis, ꝯ hoc est capitulum curę. ita qđ
requiritur probatio necessario concludens, arg. d. cle. in eo qđ
ibi speciale in Papa: sed si agitur de modico præiudicio, ita, ꝙ
sufficit probatio præsumptiua, creditur, sic loquitur c. curæ, &
6 hic, nam ad hoc † vt vitetur excommunicatus, sufficit quod
præsumptiue constet de excōne, de sentē. excommu. cum de
sideres, §. sedem, vbi sufficit fama, quæ tñ facit tantum semi
plenam: vt no. de appel. c. 1. & hoc semper intellige de literis
habentibus tantum sigillum authenticum: secus si habent ēt
inscriptionem testium: quia tunc, vt prędixi, comparantur in
strumento publico. Ex hoc habes verum intellectum huius
c. & causam quare creditur literis, intellige cum sigillo authē
7 tico, ēt sine inscriptione. de dispositiuis † dic, quod probato,
quod sint literæ disponētis: vt quia non negatur, creditur eis
sine aliqua solennitate: sed si negatur, non credit nisi cum in-
scriptione testium, & cum sigillo, vel vbi agatur de modico
præiudicio. vt in casu pręcedenti, & quod dixi credi, intellige
vt ſ. itaim. de mixtis, dic idem quod de dispositiuis, in eo qđ
continent dispositionem: sed in eo quod cōtinent narratio-
nem, idem quod de narratiuis, vt hoc compositum cōsequet
naturam componentium, ne sede vacante c. 1. in gl. Oppono
8 ad hoc quod etiam † dispositiuis, uel mixtis non credat, ēt si
constet eas emanasse a disponēte: nam sequeretur absurdum,
quod posset episcopus, vel alius ordinarius aliquem iniuste
supplantare. Finge enim B. impetrasse beneficium a Papa ka
lendis Decembris. Episcopus, qui tunc non contulerat, pote
rit facere confici literas, qualiter cōtulit in Nouembri, & iste
pręfertur apostolico. de præbendis, si a sede. libro. 6. Sol. Rota
9 Decisione. 25. dicit, † non credi literis episcopi in pręiudiciū
impetrantis: quia episcopus testificaretur de facto suo, cum
pręsumatur optare suam collationem tenere, in qua habet li
beralitatem in cui dando. de prębē. relatum, secus dī ibi in de
cisione de literis confectis super permutatione facta coram
episcopo: quia ibi cessat ratio premissa, cum episcopus sit om
nino necessarius, quod signa. ex hoc dic, ꝙ dispositis, vel mix-
tis, quo ad dispositionem, habentibus sigillum, siue inscrip-
tionem, creditur, qñ nullum interesse disponētis vertitur, qđ
est no. sed si sunt cum inscriptione, indistincte creditur. In gl.
10 vlt. in fin. Opp. † ꝙ non obstinet excōicatio, cum excommu-
a nicatus possit a esse in iudicio, de iudi. intelleximus. Sol. pōt es
se pro se tanꝗ reus, non pro alio. vt hic. Oppo. in litera, ibi, nō
duximus admittendum: quia negatiua nihil ponit ſ. c. ad no-
stram, de despon. imp. ad dissoluēdum. Sol. expone. i. duximus
repellendum, sic pronunciatur de simo. per tuas ſ. ver. ceteras.
pro hoc, quia in sententia attendimus effectum magis quam
verba, nec curatur quid ex æquipollētibus fiat. de verb. signifi.
in his, secus in probationibus, quæ non pñt fieri super negati-
ua facti d. c. ad nostram, quia non possunt testes talem negati
uam percipere sensu. Quæro in eo, quod litera considerat, ꝙ
iste erat excōicatus tempore quo assumpsit officium, quid si
tempore constitutionis erat excommunicatus, & tempore
assumptionis absolutus. Item quid econuerso, dic vtroq; ca-
su hunc reppellēdum, hoc tñ pendet ab alio. an. s. excommu-
11 nicatio † faciat pcuratorem incapacem officij. Inn. ꝙ nō. p
hoc litera hic: qa fuit opposita exceptio, & iste repulsus. Spec.
de pcur. in prin. dicit, ꝙ si est publice excōicatus, processus est
nullus, & sic vult qđ sit incapax. p hoc, qa officium pcurato-
ris est actus legitimus, & a talibus ipso iure repellitur publice
excōicatus, de re iud. ad probandum. de sen. excom. licet, lib. 6.
& hoc cōtet tenetur de occulte excōicato, distinguit Io. cal.
ꝙ aut constituens scit eum excōicatum, & non valet consti-
tutio. aut ignorat, & valet quousque repellatur, de hoc de pro
cu. c. fi. & hæc distinctio maxime procedit in iudicijs eccle
siasticis in quibus repellitur procurator etiam propter infamiā:
vt no. de iur. cal. imperatorum. idem tñ etiam in iudicijs secu
laribus: quia etiam in illis debet vitari excommunicatus, de
excep. c. a. lib. 6. ex his soluuntur q præmissæ.

ADDITIO.

a Cum excomunicatus possit. Adde Fely. in c. inter priorem. de excep. in 7. col. v. fi. oportet eum.

SVMMARIVM.

1 *Probatio dubia non relevat probante.*
2 *Pater non miles substituit filio etiam impuberi per uerba cōmunia.*
3 *Actiones plures quis potest intentare ratione diuersorum.*
4 *Actuum pluralitas non præsumitur.*
5 *Substitutio si absque liberis decedat, euanescit per ingressū monasterij*
6 *Legatum nouitio existenti in probatione religionis cui acquiratur.*
7 *Emphyteusi cōcessa alicui & filiis, an veniant naturales, vel legitimi.*
8 *Aetatē maiorem allegant i incumbit probatio.*
9 *Professio religionis non valet, nisi profitens sit pubes.*
10 *Officium suum fideliter exercere quis præsumitur.*
11 *Clericus, ut gaudeat priuilegio clericali, sufficit ꝙ probet se ordinatum.*
12 *Mulier tenetur probare, ꝙ uir post 14. annum, uel circa finē 14. in eā consensit.*
13 *Conclusio non eadem attenditur in probationibus, quæ in libello.*
14 *Probationes debere necessario concludere, quomodo intelligatur.*
15 *Fauor prior præfertur.*
16 *Ecclesia contra ecclesiam restituitur.*
17 *Liberorum nomine qui veniant.*
28 *Bona ingredientis monasterium mendicantium cui applicentur.*
19 *Fratres minores quorum bonorum capaces sint.*
20 *Bona ingressi quomodo transeant in monasterium.*

1 IN præsentia. † Dubia pbatio nō releuat probantem, vel ad idem. p
batio quę nō infert necessario. non releuat, & ad
hoc allegat: primo ponit pcessus, scdo auditoris
diminutio. ibi, dilec. Tertio ꝯfirmatio, ibi, nos. prima diuidit in
quatuor, primo actoris petitio, secūdo reorum ꝛñsio, & recō
uentio, ibi, verū: Tertio actoris replicatio, ibi, ad hoc, Quarto
reorū duplicatio. ibi, verū ad hoc sindicus. No. ibi deuoluerē-
2 tur, ꝙ pater † ēt paganus. i. non miles substitui t filio ēt impu-
beri per verba cōia, quale est hoc verbū, deuoluatur. ff. de ali-
men. & ciba. leg. l. 2. vbi de hoc, & de uulg. & pupilla. l. cēturio
C. de iure delibe. si infanti. de testamen. si pater, lib. 6 dico de
testamē. Rayn. Item, ibiq; de bonis, ꝙ non expedit specifica-
3 re bona in petitione vniuersali. de libel. obla. c. 2. Itē, † ꝙ respe
ctu diuersorum bonorum potest qs plures actiones intētare.
sic enim patrui hic, respectu bonorū detentorum a monaste
rio agebant forte hęreditatis petitione, vel ex testamēto quō
dam A. pro bonis autem quæ ipsi possidebant intentabant
vti possideris. Item in versicu. verum, quod reos etiam pro-
ponit, ibi, proposuit, quod procedit quando reconuenit: vt
hic: alias solum respondet, seu excipit, & dicitur actor agere,
reus excipere, postea actor replicat, reus duplicat, & sic infra,
4 de exceptio. a nobis. Item nota, ibi, cum constet, † quod non
pręsumitur pluralitas actuum, nisi enim probatum fuisset
de duplici oblatione, sufficiebat probasse quod tempore ob-
lationis erat minor quatuordecim, pro hoc facit ff. de rei ven
dica. l. pomponius si frumentum, in fi. & valet ad multa hęc
procedunt, vbi ius exigat quod probetur singularitas, sic in
probanda copula, cum dicitur, quod talis fuit visus cum
tali, non sufficit, nisi addatur, quod solus cum sola. de pre-
sumptio. cap. tertio loco. & hoc signa. hęc plenius dico. de fi-
de instrumen. cum Ioannes, Item ibi, potuit extitisse, nota,
quod probatio alias necessaria destruitur, si ex aduerso pro-
batur aliquid per quod reducitur ad possibilitatem non ex-
cludendi, & ex hoc quotidie allega. hic, quod debet conclu-
dere necessario. Item in versicu. pręterea, quod probatio du-
bia non releuat, Item, quod verbum duplicis significationis
in dicto testis accipitur in significatione quę est contra produ
centem, de hoc in glossa, sed nonne. Item ibi, sine hęrede de
5 cedere, † quod ingrediens monasterium intelligitur decede-
re non sine hęredibus seu liberis, & ex hoc euanescit substi-
tutio sibi facta, si absque liberis decedat: vt hic, & C. ad trebellia
num, authen nisi rogati, & quod dixi de ingrediente, intelli-
ge cum effectu: quia profitetur. C de sacrosan. ecclesi. auth.
ingressi. vt hic, secus de non professo. de regu. beneficium. li-
bro. 6. de senten. excommunica. religioso. eo. libro. Ex hoc
6 infertur ad quęstionem, † si aliquid legatur nouitio, idest exi
stenti in probatione religionis, vel ex quacunque causa, an si-
bi acquiratur, in qua ꝯsultus rñdit, aut legat intuitu psonę, & tran
sit in monasteriū ar. dictorū iuriū. aut intuitu monasterij,
& tunc secus ar. ff de vulgari, & pupilla. sed si plures, §. in arro
gato. de testamentis, reg. sitt. In gl prima. ibi. nāles, ꝯ. C. de insti
tutionibus, & substitutionibus, gñaliter, vbi dicit de iusta so-
bole. § si. vt ibi no. gl. & dic, quod aut filij nascuntur sine vllo
matrimonio, & procedit primum: aut matrimonio ꝯfigurato,
idest, patente licet inualido, & procedit gl. de hoc in l. ex fa
cto §. si quis rogatus alleg. in glo. de baptismo. clem. pręsenti.
in glossa comprehendit, & in Speculato. de locato §. nunc
7 aliqua. versiculo. 67. & 72. vbi dicit † quod si conceditur
a emphyteusis, a tibi, & filijs an veniant naturales, vel legiti-
mi, col

ADDITIO

a Quid si conceditur emphyteusis. Add. Bar. in l. Gallus in §. quidam recte ff. de liue. & posth Bar. in l. quod dicitur, ff. de ver oblig.

mi colligitur ex coniecturis Innocentij.glo.ibi, soli filij, &
alij descendentes, non collaterales, vel hæredes extranei per
l.ex facto §.vltimo.quæ sequitur,& per illum,§.dicit ibi glo.
quod si feudum, vel precarium conceditur alicui & hæredi-
bus, intelligitur de liberis:alias nūquam posset reuerti ad do-
minum, cum semper quis habeat hæredem, cum saltem fi-
scus sit hæres,l.vnica.C.vnde vi. De emphyteusi autem nihil
dicit illa glo.sed Speculator.de locat.§.nunc aliqua,versiculo
a 3.dicit,quod si conceditur ab ecclesia emphyteusis nomine
a hæredum, a non veniunt extranei. Authentica de non alie-
nan.§.emphyteusi,sed secus si a priuato. Iacobus de Rauena.
& Petrus,C.de operis libertorum,liberti,dicunt indistincte,
quod nomine hæredum veniunt etiam extranei, per l.ff. de
verborum significatione.hæredis appellatione. dicunt tamē
contrarium fuisse iudicatum Parisius,& male. & ad §. em-
phyteusi,dicunt aliqui quod est correptus per Auth. de alie.
& emphy.§.licentiam,quod no.glo.in Auth.de non alie.aut
permutant.§.alienationis.Ioan. Andreæ dicit,quod est corre
ptus quo ad tempus,& numerum successorum, non autem
quo ad qualitatem ipsorum,ita nota,hic,& in Speculato di-
cto versiculo a. vult dicere,quod in §. emphyteusi. dispo-
nitur,quod non possit fieri emphyteusis vltra quam in duo-
bus hæredibus. Item,ibi requiritur quod sint filij. postea §.li
centiam,dicit,quod emphyteusis possit fieri perpetuo, &
in hoc corrigit §. emphyteusis,quo ad numerum succes-
sorum:quia potest fieri vltra duos,Item quo ad tempus:quia
potest fieri in perpetuum: sed non corrigit quo ad qualitatē
hæredum de qua in illo §.vbi requiritur,vt prædixi,ꝙ sint fi-
lij,vel de viro ad vxorem,vel econuerso.Bar ff. de liberis, &
posthumis l. Gallus, §. etiam, distinguit, & quantum ad ca-
sum nostrum videtur stare cum opinio.Iaco.de Raue.& Pet.
ꝙ nomine hæredis veniunt etiam extranei.& hæc opinio vi
detur verior. nam de mente. §. licentiam, fuit in distincte
corrigere.§.emphitesis.in hoc vult §.licentiam,ꝙ emphyteu
sis possit perpetuari,ꝙ non facile posset si nomine hæredum
veniant soli liberi,cum multi sint non habentes liberos, ve-
rior ergo videtur gloss.d.§.alienationes,& ad l.ex facto,§.vlt.
dic,ꝙ ibi est alia ratio,quia substitutio esset sine effectu,si no
mine hæredum intelligeret̄ et de extraneis quæ ratio cessat
in emphyteusi,& ad id quod s̄.dicitur,ꝙ intelligendo de ex-
traneis res nunq̄ reuerteretur ad dn̄m,dic immo,quia multi
b sunt casus b expressi in contractu in qbus emphyteuta cadit a
iure suo.Item si aliena, de loca.potuit.æqua tamen est distin
ctio Specu.sed non bene potest iure probari. & tene menti:
c qa vidi de facto magnos uiros b varie sentire ibi,qui notantur
gl.e.melius habētur.In gl.2.ibi,regrebantur,hoc ꝓcedit si pri
mo obtulit sua,secus si te.hoc enim solum sufficit,per auth,
ingressi,s̄.alle.& hoc no.de testa.ca.2.glo.2.In gl. 3.in fi. con-
8 tra,quia † si præsumeretur maior,non esset opus allegāti ma
iorē ætatem eam ꝓbare,cuius ɔ̄rium dr̄,ff.de minο.l.de æta-
te,dic,ꝙ nō præsumitur maior nec minor ætas q̄tum ad suffi
ciētem ꝓbationem:sed q fundat se super etate minori debet
eam probare,ut hic,& qui sup maiore, debet eam ꝓbare, vt
in ɔ̄rio de elec.cum nobis olim.no.glo.78.dist. præsbyter, &
dic plene,vt no.in d.l.de ætate. Oppo.ad hoc, quia monaste-
rium 10 causa reconuentionis agebat,& se fundabat sup æta-
9 te maiori,cum alias non valeat † ꝓfessio nisi profitens sit pu
d bes.d de regula.c.1.lib. 6. tamen obtinet non docto de ætate
maiori.Sol.hoc ɔ̄rium alias mihi occurrit dum legerē hoc
c.&u idetur pene indissolubile: & forte autor hoc non cogi-
tauit.dic,ꝙ monasterium,respectu bonorum quę possidebat,
nō expediebat ꝓbare de ætate,sed de possessione,sicut si uiue
ret monachus,& tanq̄ nō monachus possideret.respectu au-
tem certorum bonorum ɔ̄rium est.dic tamen,ꝙ sufficit pro
parte monasterij,ꝙ constet de possessione, vt ibi, quasi cum
constet:quia ea ꝓbata intelligit ꝓbata maior ætas, nam præ-
sumitur,ꝙ habentes recipere ad professionem non delique-
10 runt admittendo impuberem, arg. de præsump. illud. † vbi
quis præsumitur fideliter exercere officium suum,& si dicas
hoc non sufficere, cum ꝓbatio debeat concludere, non præ-
sumptiue,sed necessario,ut hic,dic,ꝙ uerum est respectu eius
in quo quis principaliter se fundat.sic loqtur hic.Monasteriū
autem se principaliter fundat super possessione. super ætate
aūt maiori nō principaliter,sed in quādā ɔsequētiā. Ex hoc in
11 fertur,ꝙ ad hoc † ut clericus gaudeat priuilegio clericali, suf
ficit docere ꝙ est ordinatus,quo docto,ꝓsumit legitime: sed
dicētu ɔ̄riu m incumbit ꝓbatio.Dicit m̄ Io An.3.ti.1.c.frater
nitatis,ꝙ si ille q mittit ex ꝓfessione nō ꝓbat ætatē, nō obti-
nebit,sed aduersarius negat ætatē,qd̄ ut ɔ hoc ca.sed dicut s̄.
qd̄ respectu bonorum q̄ possidebat monasterium,non opor-
tuit docere nisi de possessione,qa possidebant tāq̄ bona illius
professi.respectu uero bonorum quę possidebāt patrui,si mo
nasterium ageret possessorio,quia spoliatu,adhuc idem; sed si
petitorio,ꝓcedit dictum Io.An.in matrimonio de desponsa.
12 impub.attestationes † ubi mulier tenetur probare,ꝙ tūc post
14.uel circa finem 14.in eam consensit,ad idem,& eo. ti. c.fi-
na.quia non potuit ɔstare de ætate puellæ, nō pronunciatur
ꝓ matrimonio,licet ɔstaret ex uerbis aptis ad matrimoniū &
mādatur cognosci de matrimonio.Itē,cum in ꝓfessione re-
q̄ratur pubertas,ꝑ prædicta:si ergo negatur,alleganti profes-
sionem incumbit ꝓbatio,& hæc signa:qa non tāgitur ꝑ scri
bentes. In gl.sed nonne,ibi,propter religionem.istud non po
test bene iure probari, & in eo quod gl.s̄.allega. de rescriptis,
cum olim,aliqui habent,de p̄scrip.cum olim,& neutrum fa
cit,uoluit forte allegare de rescrip.cum adeo.& ita erat anti-
* qua gl.* & facit.quia ibi in beneficijs attenditur intentio ꝓfe
rentis,& clarius ibi probabatur in antiqua.In gl.ibi:sed testiū
pro hoc litera in uersi.dilectus,ibi,probatū.s.per testes, ibi,&
est notabile.gl.eo.Opponitur,ꝙ non procedat qd̄ dicit gl. ꝓ-
13 bationem interpretari pro reo: † sicut enim sufficit libellum
concludere præsumptiue.ff.quæ in fraudē creditorum l. oēs,
§.Lucius,ita debere esse, & in probatione. Sol. colligitur ex
gl.aliud enim s ꝓbationibus,& quod dr̄ de libello,ꝓcedit qd̄
circa p̄paratoria fit interpretatio scd̄m intētionē ꝓferentis,ut
hic in gl.de restitutione spoliatorū,cū ad sedē. secus in deciso
rijs:ut sunt ꝓbationes.Quid uero in positionibus.Cyn.C. de
proba.l.finali.dicit in Romana curia fuisse terminatū qd̄ idē
in positionibus qd̄ in probationibus. contrarium tenent alij
per Auth.de his qui ingrediuntur ad appella. §.penulti. & C.
de iuramento calumniæ.l.2. §.quod obseruari. & hoc verius.
e nam quæ non prosunt &c.d.de præsumptionibus.literis. & c.
14 4.& quod hic dicitur,ꝙ † probationes debent necessario con
cludere,ꝓcedit habito respectu ad tempus disputationis post
contractum:non autem ad tempus quo fiunt:tunc enim pro
ducuntur testes successiue: tunc potest quæri an probent pu-
blicato processu.positiones autem fiunt ante cōtractum: suf-
ficit ergo quod sint non impertinentes,etiam si parum admi
niculentur,dum tamen aliquid, alias reijcerentur. de officio
delega.cum contingat.In fine.e.glo.not.glo. & dic plenius vt
dico in dicto capitu.cum Ioannes.In glo. fina.ibi, vbi rogati.
pro hoc,qa quando est rogatus restituere in pias causas, prior
15 fauor excludit priuilegium monasterij,vt prior † fauor præfe-
ratur,qui debetur substituto tanquam priori. C. qui potiores
in pignore habe.l.fina.de præbendis.cum causam.no. Specu.
titu.de statu mona.§.finali.ver.15.& duobus sequentibus.per
hoc,scilicet per §.sed hoc præsenti.allega. in gloss. Consuluit
Dominus Fran.de Albergo.de Areno.quod licet ab ecclesia
f non detrahatur Falcidia.f Authen.de eccle.titu.§.si autem hę
redis. tamen si ecclesia est hæres,detrahit ab alia ecclesia Fal-
cidiam,vt priuilegium ecclesiæ non tollatur ex priuilegio al-
terius.dicta l.assiduis.pro hoc glo.12.quæstione 3. Pontifices.
16 Oppon.ad hoc:quia ecclesia † contra ecclesiam restituitur, de
in integr.restitutio.auditis.Solu.in restitutione consideratur
non solum priuilegium ecclesiæ,sed etiam grauamen.in præ
misso autem casu de falcidia solum priuilegium,qd signa.ibi
exiguntur duo.gl.e.pro hoc qa auth.ubi rogati,non dicit de
ecclesia seculari,& non dēt extendi ad aliud casum, ut sequi
tur in gl.In gl.ibi ad alium casum.nec ad alios terminos, secū
dum Marsil.ut pone,dicit testator,si decessero sine liberis in
stituo tales.deinde superuiuens ingreditur monasteriū Mar.
dixit ꝙ monasteriū non admittitur:qa regula iuris est, ꝙ no-
17 mine liberorum † intelligitur de natis per propagationē na
turalem,& non uenit filius legitimus, ff.de leg. 2. si ita quis,
ab hac regula recessum est in casu authen.ubi rogati, quæ lo
quitur quando datur substitutus per uerba præmissa, unde
non debet extendi ad alios terminos,no. Io. And. in Spec.de
statu mona.uer.15. Idem Bart.ff. de uerbo. obliga.si ita quis,
18 §.ca.l.licet glos. ibi aliter. Quæro † si quis ingreditur mona-
g sterium g mendicantium.Sol.in hoc,sunt multæ opi. sed cū
de facto cōngisset,l.ap.de castil.ɔsuluit,ꝙ aut ingrediens of-
fert

ADDITIONES.

a Nomine hæredum. Adde Ang consi.308.incip.egregie.
b Multi sunt casus. Adde doct.in c potuit.de loca.
c Vidi de facto magnos viros. Adde quod in ista materia Cy.in aut.si quas rui
nas,posuit,quod si res sint ruinosæ,possunt dari in perpetuum,si non est rui
nosa.ecclesia constantinopolitana poterit tamen concedere vsque ad tert ā
generationem abæ ecclesiæ in perpetuum.
d Nisi profitens sit pubes.ad de glo.in verbo.ad quartum deci.in c.si in quali
bet.10.q.2.gl.in ver obligauit.in c hortantur parentes,32.q.2.glo.in verbo
ætate.in clem si.de regula.
* Glo. Adde quod & in glo.modernæ editionis est id quod author hic dicit
fuisse in antiqua ut in Rom. intueri licet B.S.
e Nam quæ non prosunt. Adde.l.2.in § fi.ff de excu.tuto.
f Ab ecclesia non detrahatur falcidia. Adde doc.in c.Raynutius.de testa.
g Si quis ingreditur monasterium. Adde Bal.in auth.ingressi.C.de sa.san.eccl.
Lud.Ro.sing.298.incip.prohibetur.Ang.consil.222.incip.ex themate prædi-
cto considera duo Card Zab.consil.68.incip.statut . ciuitatis.

fert se, & sua expresse, & bona debent monasterio, vt vendan
tur, propter intentionem offerentis, vt valeat oblatio eo iure
quo potest, aut simpliciter profitetur, & tunc veniunt succe-
dentes ab intestato, pro hoc, quia fingitur mortuus. C. de epis
copis, & clericis, l. deo nobis. & quod notat Bart. in tractatu
minorica. circa finem, & illi consilio subscripserunt Ioã. de li
gna. Bald. & Franciscus de albergo. sed non vr̃ differentia in-
ter primum casum & secundum, nam, etiam quando simpli
citer profitetur, videtur velle quod bona veniant ad monaste
rium eo iure quo possunt, vnde vr̃ verius, ꝙ indistincte perue
niant, ad effectum vt vendantur. qñ enim quis prohibetur ca
pere sine suo delicto, licet legatum nõ teneat omnino, tamẽ
debetur æstimatio. ff. de legatis, 1. l. apud Iulianum, §. finali.
& ibi Bar. & Bald. C. de leg. cum quæstio. ad finem. Oppo. ad
hoc de verborum signifi. clemen. exiui. §. cupientes, vbi indi
stincte dr̃, ꝙ sunt incapaces successionum, dic, ꝙ loquitur in
a fratribus minoribus a in alijs procedit quod prædixi, pro hoc
facit quod n o. glo. de religio. domibus. c. 1. lib. 6. in ver. domi-
19 nus. de ipsis † autem fratribus minoribus, ꝙ si dãtur aliqua in
particulari conuertenda ad eorum vsum, sunt capaces, sed nõ
successionum: vt in d. §. & sic volenti ingredi ordinem mino
rum cõsilium est quod disponat de suis bonis titulo particu-
lari conferendo monasterio: alias, si ingrederetur, monaste-
rium non posset capere successionem etiam, vt vendat, licet
æquum videretur ꝙ posset, fauore religionis, pro hoc facit
quod no. Archid. 8. q. 3. quia. sed hoc tollitur per dictam cle-
mentinam §. cæterum, & §. cum vero. vbi probatur, ꝙ fratres
minores nõ possunt habere de bonis ingredientis, vbi ipse an
te ingressum eis cõtulerit loco eleemosynę, & sic si non facta
dispositione de bonis suis, profitetur, bona vadunt ad venien
tes ab intestato, quod et̃ dico in d. §. cum vero, & ad gl. c. 1. de
religiosis domi, & ad l. apud Iulianum, §. fina. dic, ꝙ quantum
ad fratres minores, debent intelligi de legato eis facto, quod
valet, de verbo. signi. exiit. §. ad hoc, lib. 6. quod dico in dicta
clemen. §. proinde. q. 2. quãtum autem ad alios mendicantes
etiam videretur non deberi æstimationem bonorum ingre-
dientis qui prius non disposuit. arg. ff. de ver. obliga. multum,
cum ibi no. Sol. per illam l. cum sua gl. videtur, ꝙ licet, quan
do legatur incapaci non sua culpa, debeatur estimatio, dicta l.
apud Iulianum, & l. sequenti. tamen secus inter viuos, ut in
stipulatione, quæ nullo modo tenet. dist. in. hanc. inter cõtus,
& ultimas voluntates. sentit glo. in d. l. multum, & tenet Bar.
& Dyn. & alij ibi, contra de hoc ibi, & in proposito dic, ꝙ bo
20 na † transeunt per ingressum quo ad hoc vt debeatur æstima
tio: nec dicunt usus e per contractum, sed tanquam in hære-
dem, & tanquam filium, ut hic, & in Auth. de sanctis. episco
pis, §. sed hoc præsenti. illa. dist. inter contractus, & ultimas uo
luntates non probatur iure hoc casu, & ratio d. l. apud Iulia-
num, cum sequ. probat contrarium: ut sic res valet eo modo
quo potest ar. de uerb. sig. abbate. in fi. & in facto respondi.

ADDITIO.

a In fratribus minoribus. Adde Bar & Io. de lig. in trac. minoricarum & Fed.
de senis consul. 17. inci. quidam est ingressus, & professus, ordinem fratrum
minorum.

SVMMARIVM.

1 *Licet, est dictio aduersatiua.*
2 *Agens uti possidetis proponit de titulo ad iustificandam possessionem,*
3 *Iurisdictio delegata non extenditur.*
4 *Agendi ius quantum duret in ciuilibus, & in criminalibus.*
5 *Crimina vndecũque claruerint sunt punienda, nõ obstante lapsu termini.*
6 *Restitutio plus operatur quam exceptio.*
7 *Falsum probari quomodo possit tam ante sententiam quam post.*
8 *Publicatis attestationibus, ꝙ nõ recipiãtur testes, qualiter intelligitur*
9 *Corruptionem probare non sufficit, nisi probet iudicem secutum dicta corruptorum.*

Licet causam. Interdicto uti possidetis ob
tinet q iustiorẽ possessionẽ
ꝓbat: primo ponitur ꝓcessus decisa narratio. secũ
do sententiæ orũ exceptio ꝯ testes, & ecclesiæ respõ-
sio. Papæ interlocutio. & interlocutionis ratio, ibi, porro. Ter-
tio corruptionis, & falsitatis noua exceptio, & admissio, & ꝓ-
bationis, & reprobationis cõmissio, ibi, post hæc. Quarto im-
pugnatio testiũ sententiorũ, primo ꝓbatoriorũ, secundo repro
batoriorũ, ibi, ꝗq. Quinto ꝯgregatio ꝓ ecclesia, & ꝓnunciatio
ibi, ex præmissis, de hoc facto habetur de iuramẽto calumnię
cum causam. de testibus, cũ causam ꝙ deciditur de hoc prin
cipaliter, & quia tex. ꝓlixus, faciemus tres partes in ꝓsequen-
do. In tex. ibi, & ꝓ deciditur, ꝙ si conte. cora ñ Papa ipse com
misit receptionem testium episcopo placeñ. coram eis, & ibi
in tex. decernitur, & utraque pars producat testes, & causa fuit
1 remissa ad curiam. † Nota de dictione licet, a quæ est dictio
a aduersatiua, quæ hic ponitur pro quamuis, & denotat idẽ esse
a contrario sensu. C. de leg. non dubium. in glo. magna. ff. de
verborum oblig. quodcunque. §. 2. vbi nota. Item ibi. de iure.
2 no. † ꝙ agens vti possidetis. proponit de titulo ad iustificandã
possessionem. pro hoc inf. ad finem. Item ibi publicatis. & ibi
cum intra trium mensium. quod publ. attesta. potest opponi
in personas testium, & probari per testes. hic enim iste repel-
litur, non propter publicationem, sed propter lapsum termi-
ni ad hoc assignati. Item ibi, fieri non debere, ꝙ super excep-
tione sit contesta. dic tamen non esse necesse. vt no. de offi. de-
lega. prudentiam §. sexta. Item de syndico vniuersitatis & de
œconomo ecclesiæ. in effectu tamen non differunt hæc no-
mina. de procuratoribus. petitio. Item ibi, decernimus. ꝙ sup
emergenti pronunciatur. quod dic vt de ordi. cogni. capitu. 1.
Item in ver. post hoc. ꝙ exceptio corruptionis cum falsitate
contra testes auditur etiam post sententiam. de hoc inf. Item
ibi de singulis &c. demum examinandi testes. In glos. 1. in fin.
Oppo. ꝙ coram episcopo Placen. de quo in decisa, non potue
runt produci testes probatorij, non reprobatorij, vbi expresse
3 fuerit sibi commissum, cum delegata iurisdictio † non extẽ-
datur. de offic. deleg. cum olim. el 1. sol. Innocen. intelligit ꝙ
fuerat sibi commissum. alias fatetur quod non posset recipe-
re reprobatorios, sed bene posset recipere protestationem de
reprobando iuxta formam ca. de testibus, præsentium, quia
hoc est accessorium receptioni. quod no. & idem no. Spec. de
teste. §. qualiter. ver. sed quare componitur. In glos. 3. ibi, cum
venerabilis. dic plenius, quod aut de falso fuit cognitum in iu
dicio, aut non: si sic, non auditur opponens post sententiam,
nisi a sententia sit appellatum, vt in glo. pro hoc. C. si ex falsis
instrumentis. l. 1. alleg. in glo. & de fide instrumen. l. 1. in fi. vbi
casus cum glo. Cyn. tamẽ ibi aliter intelligit. primum verius.
quod no. Lapus de excep. clemen. vna. vbi dico. q. 6 si vero nõ
fuit cognitum. aut deducitur falsitas agendo, aut excipiendo.
si agendo, aut criminaliter, vt per accusationem, & auditur
4 vsque ad viginti annos; † quia hoc est tempus huius accusa-
tionis. C. de falsis querela. in. de excep. c. cum venerabilis, aut
ciuiliter, & vsque ad triginta annos, quia hoc est tempus ciui-
lium accusationum. Insti. de perpe. & tempo. actio. per totũ,
aut officium implorando, vt petẽdo restitutionem & vsque
ad quadragesimum. de restitutione in integrum c. 1. lib. 6. sine
restitutione autem nõ videtur locum habere officium: cum
officium iudicis extinguatur in sententia. C. depos. l. vni. no-
tat Iac. But. in d. l. querelam. posset iudex ex suo officio nõ im
5 plorato inquirere. & tunc perpetuo, quia crimina † vndecun-
que claruerint sunt punienda: non obstante lapsu termini. 24.
q. 2. ecce de consuetu. c. si no. Arch. 6 q. 3. episcopus. si autẽ ex-
cipiendo, perpetuo auditur, quia annus ad agendum &c. de
doli exceptione. pura. de rescrip. si autem. vbi de hoc. Op-
po. ad hoc, quia videtur minus prudens qui petit restitui, cũ
habeat exceptionem perpetuam. dic, ꝙ plus operatur restitu-
6 tio, † quia per eam rescinditur sententia, & restitutus absolui-
tur. & sic, qui primo obtinuerat, amplius nõ auditur, obstãte
absolutoria. sed qñ per exceptionem, tunc, repulso agente ex
sñia, poterit iterum agere aliter ꝓbando. not. Ioã. And. in d. c.
cum venerabilis. Bar. ff. de re iud. l. diuus. In gl. ibi. C. de trans.
7 l. si ex falsis. Inno. dicit ꝙ † ante sententiam sufficit probare fal
sum indirecte. ꝭ. titu. 1. ex tenore. sed post sententiam directe
non sufficit probare falsum sine corruptione. vel vbi probet
ꝙ testis dolose dixit falsum: puta odio vel amore. C. de falsu.
nec exemplum. pro hoc inducit: quia public. attesta. regulari-
ter non recipiuntur alij testes. ꝭ. tit. 1. fraternitatis. quod dictũ
non est bene clarum. & in eo quod dicit, quod post sententiã
non sufficit probare falsum sine corruptione, contrarium di-
citur in hac glo. & in c. veniẽs. per l. quærela. & c. cum venera-
bilis. alleg. in gl. sed pro Inno. facit hæc litera. & ff. de re iudic.
l. diuus. ad quę dic, ꝙ in illis se astrinxit ad probãdũ vtrũque.
& ita no. ꝭ. ver. quanquam. in glo. & sic videtur ꝙ arguit ex eo
ꝙ hic se astrinxit, quo cessante sufficit alterũ probari. qño aũt
8 hic se astrinxerit, dico in dicto ver. quanquã. † Et ad id quod
b dicit Inno. ꝙ publicatis attestationib b nõ recipiũtur testes: il
lud ꝓcedit super eodẽ artic. vel directo ꝯtrijs. d. c. fraternitatis.
& cle. 1. de testi. sed ꝙ dixi post sententiã posse probari de sola
falsitate, intellige indirecte. per not. in d. cle. in gl. in ver. ꝯtrijs.
q̃ dicit, ꝙ super directo ꝯtrijs nõ audit ꝓbatio de falsitate, ubi
agatur de corruptione. Bar. C. e. aut. at si semel. sed vr̃ indubi
tãte stãdũ illi clemen. quæ dicit, super directo ꝯtrijs nõ admit
tẽdos testes, & ꝙ sic debeat hoc intelligi. l. ꝙ indirecte, proba
tur per dictum c. ex tenore. si tñ velles seruare glos. dictę cle.
dic,

ADDITIONES.

a De dictione licet. Adde quod hæc dictio aliquando abundat: aliquando nõ.
vt nota. in regula prima. de reg. iur. lib. 6.
b Publicatis attestationibus. Adde c. iurauit. supra eod.

di,ꝙ qñ opponitur falsitas cum corruptione excipiens vr̃ fa-
cere nouum : s.super corruptione,& sic cessat dicta clemen.
hoc tñ non bene potest sustineri,quia,licet respectu corrup-
tionis sit nouum capitulum, & non sic respectu falsitatis, ẽt
cum corruptione non indirecte,pro hoc d.gl.sic videtur,quę
tenet,ꝙ hoc probabitur indirecte In gl.ibi,per iura prædicta,
9 vult ergo gl.ꝙ † non sufficit probare corruptionem,nisi pro
betur iudicem secutum dicta corruptorum. Sed,si hoc probe
tur,hoc sufficeret,& idem dic in falsitate,& ex hoc non vr̃ di
stinguere inter hoc,dic,ꝙ ante sufficit probare de falso,vel de
corruptione,etiam alio non probato,sed post sñiam sta cum
glo.ꝙ non sufficit alterum probare,nisi cum hoc ꝓbetur iu-
dicem secutum dicta falsorum,vel corruptorum,rõ diuersi-
tatis:qa ante sñiam attenditur solum ad repulsionem testis,
sed post sñiam attẽdit̃ ad eam infrigẽdã,ad q̃ ꝓferendã potuis
set iudex aliũde moueri q̃ per testes:ideo oportet,ꝙ probetur
iudicem secutum modo ꝑdicto.pro hoc,ꝙ ante sñiam suffi-
cit probare de corruptione.inducit Io.And.qa si testis est cor
ruptus:ergo periurus , cum iuret,ꝙ nõ præcio,& ca.J.ti.1.c.
fraternitatis,in glo.vltima,& c.testes.4.quæstione,3. Item in
criminali.ver.item l.iusta.& ff.de testibus,l.3.§.lege.pro hoc
quod not. J.ti.1.c.præsentium,in gl.a.sed in eo quod dixi, ꝙ
sufficit post sñiam probare de corruptione, probãdo iudicẽ
secutum esse. Inn. ꝯ dicens non sufficere nisi ẽt probetur de
falsitate,pro hoc,C.de testibus,sicut, de re iudicata.cum l. &
A.& C.si ex falsis instrumentis,l.falsam. Primum verius, nã
si docetur iudicem secutum,infertur,ꝙ iudicauit ad dictum
eorum qui erant periuri, quibus non creditur,J.ti.1.testimo
nium.Bart.ff.de re iudicata.diuus.dicit post sñiam sufficere,ꝙ
probetur de sola corruptione siue falsitate si fuit corruptus
pecunia:quia ex hoc infertur falsus,de falsis.l.1.§.1.non sic si
fuit corruptus ex alio.dic,ꝙ probando testem corruptum ẽt
pecunia,licet inferatur,ꝙ fuit falsus,quãtum ad hoc,ut possit
puniri de falso d.§.1.non ex hoc infertur,ꝙ dixerit falsum:vn
de videretur,ꝙ post sñiam non sufficit opponere de corrup-
tione,etiam si probetur iudicem secutum,nisi in causa ma-
trimoniali.J.ti.1.si qui.de quo tamen dic,vt ibi pro hoc,quia
10 † non inuenitur iure expressum,ꝙ post sentẽtiam posset op
poni nisi de falsitate.de corruptione autem nõ sic habetur,ni
si qñ opponitur cum falsitate,vt hic in fin.e.glossæ.dic,ꝙ aut
sñia est lata ꝯ minorem:& tunc propter falsitatem testium,
vel instrumentorum redditur nulla.C.si ex falsis instrumẽtis
l.1.& 3.& C.si ex falsis allegationibus,l.1.& 2.aut ꝯ maiorem,
& tunc aut presente:& tenet mero iure,vt in hac glossa,quæ
sic loquitur,aut absente,& tũc aut fuit lata sine dolo aduersa-
rij:& idem,aut ex dolo aduersarij,& est nulla.ff.de iudicijs, l.
prætor,§.Marcellus,inducitur hæc litera ad quæstionem,fuit
11 opposita exceptio † falsi post conclusionem,dicebatur quod
erat audienda,per hanc literam:cum ẽt post sñiam audiatur,
vt hic,pro hoc.ff.de iureiurando l.admonendi, secundum le
cturam Dyni.ꝯtrium dixi,quia regula est,ꝙ post conclusionẽ
non admittitur consistentia in facto.de fide instrumen.cum
dilectus,ff.de ferijs,l.finali.in gl.magna.ad fin.c. de dilationi-
bus,c.cum nobis,ad hanc literã dic,quod licet audiatur post
sententiam,hoc ideo,quia tunc fit noua instantia,quæ non
cessat post conclusionem.Ad.l.admonendi,dic,ꝙ non est ꝯ.
secundum ibi no.Oppo.ad prædicta in eo quod proxime di-
12 xi,ꝙ corruptio † sola non possit opponi post sententiam: ꝙ
immo,quia si testis fuit corruptus,ergo falsus:quia iurat non
præce nec præcio.J.ti.1.c.fraternitatis,in gl.vltim. Sol.verius
videtur,per hanc rationem,quod etiam post sententiam au-
diatur exceptio corruptionis,etiam sine falsitate,& non solũ
si fuit corruptus pecunia:vt dicit Bart.sed etiam si alio mo-
do,& ad id quod,s̃.dicitur,quod non sequitur,testis tenetur
de falso:ergo falsum dixit,hoc tollitur:saltem enim dixit fal
sum iurando,ꝙ non precio &c.Item,ex quo tenetur de falso
stat quod hic dicitur,ꝙ etiam post sententiam de hoc potest
quæri.& ex hoc dic,ꝙ si quæritur de exceptione corruptio-
nis,quæ consideratur in seipsa: procedit quod prius dictum
est:sed si per eam infertur falsitas, habet locum quod nunc
dixi,& ex hoc infertur ad id quod dicitur,ff.de falsis l.1.§.1.de
corrupto per pecuniam,dic,ꝙ illud ponitur gratia exempli.
& idem si alio modo:vt no.gl.ff.de re iudicata. diuus. versic.
quamquam.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptiones sex quæ opponuntur testibus.*
2 *Corruptionis probatio non infert falsitatem in dicto.*

1 § Quamquam. †Nota sex exceptiones quæ op
ponuntur testibus:prima de cõ
tradictione,ꝙ vnus,& idem testis sibi ꝯdicit.secũda de singu
laritate,Tertia de contradictione vnius testis ad alium eiusdẽ
partis,Quarta de mala fama.Quinta de leui opinione,& hæc
differunt,quia potest esse leuis opinio quãdo est mal e famę.
sexta quod nõ probat id ad quod inducitur.Item ibi,se astrin
xit,videlicet,&c.no.ꝙ qui opponit testibus, ꝙ corrupti falsa
dixerunt,intelligitur se obligare ad probandum vtrunq;, qđ
plenius dico cum gl.sic videtur,In gl.non tamen, ibi, nulla,
ꝯ.facit litera,quæ æquiparat nullam,& modicam,& dic,ꝙ æ-
quiparantur ad effectum probandi,nõ tñ ex toto.& hoc vult
gl.quod no.in fine e.glo.l.in crimine excepto. In glos. sic vi
detur,ibi,falsa,dic,quod hæc iura loquuntur in alijs casibus
quando nõ se astrinxit hic autem se astrinxit,vt dicitur in gl.
Opponitur ad hoc:quia non apparet hic,quod se astrinxit.dic
ꝙ immo apparet ex forma proponendi. Nam opponunt sub
vna oratione,quod corrupti falsa dixerant,pro hoc.ff.de re iu
2 dicata.l.diuus,& melius hic,si enim probatur corruptio: † nõ
pro hoc infertur verum esse, quod corrupti falsa dixerint, si-
militer si probatur falsitas,nõ per hoc infertur, quod illa ora
tio sit uera,cum implicet duo coniunctim. s. quod fuerunt
corrupti.& quod falsum dixerunt.simile.ff.ex quibus cau. in
possessionem eatur.l.fulcinius,§.cum hoc,ubi non sufficit ꝓ
bare quod quis latitet.nisi probetur quod in fraudem credi-
torum,& intantum uidentur hæc vera, quod etiam si appo-
neret clausulam consuetam, non astringens me ad proban-
dum nisi id quod sufficit ad victoriam:tamen adhuc oporte-
bit,quod probet vtrunque ut possit uerificari oratio prolata
sub uno constructu modo prædicto. secus si proponeretur
copulatiue.ut quod testes fuerunt corrupti,& falsum dixerũt
tunc enim clausula de non astringendo se &c.operatur quod
copulatiua resoluitur in alternatiuam,& est clausula utilis,&
in iudicijs consueta,quod tñ dixi,quod clausula prædicta nõ
prodest quando proposuit sub una oratione procedit magis
de subtilitate,quam de ęquitate seu ueritate iuris, quod ma-
gis ponderat effectum quam uerba.In gl.ibi indirecte hãc gl.
alleg.s̃.super gl.sic s̃.ibi,uel penul. gl.eo.hæc sol.sentit. quod
quando opponitur corruptio cum falsitate possit fieri pro ba
tio directa,de quo dic ut dixi super d.gl. sic.s. non tamen ex-
presse hoc uult hæc glo.Inno.gl.ibi secus,signa.glo. usque ad
finem,& facit ad intellectum.c.ex parte.alleg.in ea.

S V M M A R I V M.

1 *Testes plures, cæteris paribus,præferuntur paucioribus & duæ rationes uincunt unam.*
2 *Testes contrarij si sint hincinde,ꝓferuntur illi qui dicũt cõsona iuri cõi.*
3 *Interdicto uti possidetis,si uterque probat de possessione , superior est qui probat de longiori,& iustiori.*
4 *Præscribitur contra ecclesiam spatia quadraginta annorum.*
5 *Possessionis continuatio quomodo inferatur.*
6 *Per,dictio denotat perfectionem & continuationem.*
7 *Dictio(& ultra)in dicto testis,nihil operatur,cum debeat concludere necessario.*
8 *Expressa nocent,non expressa non.*
9 *Aequipollentium idem iudicium.*
10 *Res qualibet præsumitur libera.*
11 *Vti possidetis,quo iure possidenti competat.*
12 *Dictio.a.stat exclusiue.*
13 *Interdicto uti possidetis quo modo pronuntietur.*
14 *Sarti quando & in quibus locus sit.*
15 *Actio utilis unde insurgat.*

1 §.Ex præmissis. No.ibi plures. †ꝙ cæteris parib.
plures testes præferuntur pau-
cioribus,ex hoc nota, ꝙ duę rationes vincunt vnam. 13. dist.
duo.in glo.fin.quod procedit,vt prædixi cæteris &c. alias quã
doque vna ratio tanq̃ melior vincit plures de electionib. in-
notuit.Item ꝙ ponderatur in testibus vera similitudo.ibi,vbi
proximiora.J.titu.1.præterea. Item etiam quod ponderatur
quod dicant ea quæ pertineant negocio,& ob hoc reijciũtur
capitula impertinentia.de officio delegati.cum contingat,&
2 per hanc literam dicit Innocen.de præscript.auditis. ꝙ † si te-
stes sunt hincinde contrarij,præferuntur illi qui dicunt con-
sona iuri communi.quod signa.Item ibi.a sexaginta annis &
citra.& ibi,quinquaginta anni,& citra:quia in illa est copula,
in secunda non.de hoc J.item ibi duo insimul &c.Item præ-
sumitur pro possessore antiquiori, & est text. singularis qui
quotidie allegatur.Item ibi,imperatorũ & Romanorum Põ
tificum &c.ꝙ præsumitur Imperator. & forte ob hoc qa pri-
uilegia Imperatorum erant antiquiora, & non refert in hoc.
Item,quod probatio tituli iustificat possessionem. Item ibi,
3 in interdicto superior † ꝙ in interdicto vti possidetis si vterq;
probat de possessione,superior est: idest obtinet qui ꝓbat de
longiori & iustiori possessione.Item ibi,alijs.de sententia ge-
nerali quod est secundum Innocen.quia petitio fuit genera-
lis,facit ꝓ hoc de restitutio.spoliatorum,cum ad sedem.Item

ibi,actū est,quod licet in libello narretur de titulo , per hoc
non dicitur agi petitorio, si concluditur tamen in possesso-
rio,& intelligitur narratus titulus ad iustificandum possessio
nem.Item formam pronunciandi vti possidetis quando con
stat alterum non possidere.In glo.bene dicit.in fine.Oppo.q
fauentini probauerint terminum, cum probauerint de pos-
4 sessione quinquaginta annorum,cum tamen contra † eccle-
siam præscribatur spacio quadraginta annorum.de præscrip-
ti.quarta.Solu.non probauerunt de possessione iusta, & quæ
sufficit ad præscriptionem,& potius videtur,q non probaue
runt ad possessionem,sed detentionem,nam si ecclesia posse
dit cum omni onere:ergo non fauentini:nisi forte clam, &
ex hoc non dicitur perdidisse possessionem, si autem non
clam,tunc sua possessio fuit violenta:& sic neutro casu suffi-
cit.Item probauerunt hoc solum,q a quinquaginta annis ci
tra possederant seruitia,& hoc verificatur,si solum semel pos
sederint,cum tamen in præscriptione requiratur continua-
cia possessio.dicto c.de quarta,& considera,quod dixi notan-
do, quia ecclesia probauit,q a sexaginta, & circa cum copu-
la:fauentini,quod a quinquaginta circa sine copula, & refe-
5 runt,quia,† vt prædixi,quando non est copula, non infertur
continuatio possessionis,secus quādo est copula,de præscrip.
ad audientiam,de ver.signi.abbate.ff.de aqua quoti.& æstiua.
l.1.quod autem,& ibi.Barto.qui etiam no.ff.de vsucapio. cel
sus,& ad hoc euitandum solet in capitulis dici,q a tot annis
6 & citra,& per ipsum tempus quid † dictio, per,a denotat per
a fectionem,& continuationem ff.de verbo. signifi. vrbana §.
pernoctare.de accusa.si constiterit,& hæc signa.& dicit Goff.
q in probanda præscriptio.si testes dicunt , q talis possedit a
sexaginta annis,& citra,non probant,quia non inferunt præ
scriptionem fuisse completam ante lit. contesta. quod est o-
pus, dicit ergo, q debent dicere a quadraginta citra, & vltra,
quę dictio refertur ad modicum: & comprehendit tempus
tantum quantum est id quod effluxit a die contestationis,
7 hoc non procedit:quia dictio,† & vltra,in dicto testis b nihil
b operatur,cum debeat concludere necessario,s. ca.proximo.
ff.de vsucapionibus,l celsus, vbi Ba..facit pro hoc quod dico
de libel.obla.ca.3. debet ergo dici, q a quadraginta annis, &
citra vsque ad tale tempus,q præcesserit contestationem. In
gloss.sed quasi ibi,nec vi nec clam.hæc verba exponuntur,de
præscrip.c.veniens,ibi,lite contest.pro hoc facit quod dixi s.
gl.præceden.in fin.ea.gl.Oppo.quia nō sequitur,ecclesia pos
sedit omnem honorem,q non potuerit commune posside
re seruitia. non ergo debuerunt excludi testes communis,
sed reduci ad concordiam cum aliis,j.tit.t. cum tu. & quate-
nus dicatur,q ex dicto testium ecclesiæ dicentium de omni
onere &c.infertur,q commune nihil possedit:quia qui om
ne dicit &c.de maiorita. & obedien.solitæ.tunc videntur te-
stes ecclesiæ asserere negatiuam,contra id de elect. bonæ.el
1.j.eod.ad nostram.Solu.ad c.cum tu dic, q hic non potue-
runt reduci ad concordiam, vt patet ex sequentibus ad aliud
de negatiua Inn.instat ponens glo.difficilem,& intricatam,
ex qua ponuntur duo modi intelligendi,primus,q commu
ne contradicebat ecclesiæ solum respectu seruitorum. Alter
q contradicebat in omnibus,dicens,q non ecclesia sed ipsi
possiderant omnem honorem,&c.quantum ad primum di
cit Inno.q testes ecclesiæ deposuerunt super vniuersali affir-
matiua:ideo admittuntur,& aliud quando super negatiua in
hoc tamen non persistit, & contra facit quod prædixi,quia
vniuersalis affirmatiua in effectu hoc casu infert negatiuam,
dicit ergo Inno.aliter,q si commune probasset per bonos te
stes,etiam duos tantum,obtinuisset in seruitijs:quod repro-
bat Inno.quia ecclesia præfertur propter possessionem anti-
quiorem,& sic possessio ecclesiæ est incompatibilis,cum pos
sessione seruitiorum pro communi,& hoc prosequitur Inn.
declarando,vt hic in glo. quia infertur, possessionem com-
munis tanquam retentionem esse violentam clandestinam,
vel præcariam,sed tunc stat contrarium de negatiua Hostic.
dicit quod licet inferatur negatiua,non ex hoc reprobantur
& aliud quando expresse super negatiua deponunt, vt s. in
8 prima solutione:quia expressa † nocent non expressa nō pro
hoc,quod no.de electionibus,significasti. istud est difficile su
stinere.nam,ex quo in effectu inferunt negatiuam videntur
repellendi.scribentes non vltra progrediuntur, & dic, q ne-
gatiua hic erat probabilis,scilicet,q commune non percepis
set iuste illa seruitia, quia est negatiua qualitatis. Item q est
facti,vt si simpliciter negem commune esse in possessione
seruitorum,adhuc est probabilis quia coarctata ad certa loca
& certa personas in illis habitantes,quod nota diligenter pro
hoc quod dixi s.c.3.& dic,q quantumcunq; probabilis est vni-
uersalis affirmatiua,probabilis est etiam negatiua quæ ex illa
6 resultat,quia † de æquipollentibus idem iudiciū de verborū
significa.in his.Item intellectus fuit,q commune contradice
bat in omnibus,& sedm hunc non variatur ar.& adhuc. pro

cedit proxima solu. & dicit Inno.q ꝯ commune facit: quia
10 † quælibet res p̄sumitur libera,de restitutione spolia. c. fina.
quod dic vt ibi dixi.ff.vti possid.l.1.§.est ergo.& §.an. pedit
& hoc facit pro intellectu dicti.c.vltimi.cum ergo constaret
de possessione ecclesiæ vetustiori, p̄sumebatur pro ecclesia,
quod commune iniuste possedisset,tanq̄ sup re ab alio posses
sa.sed si commune possedisset seruitia anteq̄ ecclesia posside
ret honorem &c.non teneretur probare terminum:quia nō
11 esset præsumptio ꝯ ipsum.ex hoc infertur, q † vti possidetis
competit possidenti,non solū super eo quod specifice possi-
det,sed etiam quod possidet in genere,sicut hic ecclesiæ,quę
possidebat omnē honorē &c.competit ꝯ commune sup ser
uitiis:quæ tamen seruitia nunq̄ possederat ecclesia,& hoc ex
eo:quia cōe percipiendo seruitia turbat ecclesiā in possessione
iurisdictionis &c.Quęro in eo qđ dixi.s.de copulatiua, & cū
dr̄,a 60.& citra,vel sine copula,an includitur an sexaginta, &
pone fuit in facto,citati fuerunt per bullam Papæ omnes de
ordine minorum magistrati a decem anni citra,vt comparēt
in capitulo generali suo tunc prox.celebrādo,ibi iterum exa-
minadi,q̄ritur an magistrati iam lapsis nouē annis teneātur
12 videbatur,q non,si dictio,† a, stat exclusiue, sicut,sæpe dies ter
c mini nō cōputantur.ꝯtrium respondi, qa licet qnq; apponat
tempus indiuisibile,vt dies stet.quandoq; exclusiue, de quo
dico de or.ab episcopo qui renun.c.1.vt si dr̄ a tali die citra.se
cus quando adijcitur tempori diuisibili,vt & annus qui diui
ditur in menses,septimanas,& dies:tunc ēt necessario stat in
clusiue:vt si dr̄,a quindecim mensibus,vel quindecim annis
citra non est.n.maior rō quare annus quindecimus excludat
q̄ alius,cum denotetur certa mensura annorū, mēsiū, vel die
rū:alias resultaret prauus intellectus,dēt ergo intelligi a decē
annis citra,idest de qbus verū est, q sui magisterij citra nō
sunt ꝯpleti decē anni.p hoc dico in d.c.1. de ord ab epi.q re-
nū.epi.1.In gl.7.Oppono:qa vr̄ litera sibi ꝯdicere.nam primo
dicit,qđ non fuit locus interdicto vti poss.& tñ postea super
hoc pronunciat Sol.vt in gl.quæ hoc vult,q non fuit locus
huic interdicto,vt pronunciaretur vti possidetis ita possidea-
tis cui iniæ locus est qñ ambo possident.& dic vt j. gl. sed be
ne fuit locus huic interdicto,vt pnunciaretur pro possidente
& ꝯ inquietātē ne molestet. Inno. gl.tit.§.2.ꝯtrium no. gl. de
causa posses.cum dilectus,vbi dicit, q datur tm̄ inter duos q
contendunt se possidere,sed hæc verior, vt etiam ibi dixi. &
illa glo.debet intelligi sine tantum. Inno glo.ibi non tamen
13 ita confuse.dic ordinand glo. cum † quæritur de mō pnun
ciandi in hoc interdicto. Aut eīm agitur contra inquietantē
aut inter duos qui contendunt se possidere. Primo casu pro
nunciatur possessorem non molestandum: vt s.in gl.& secū-
dum Inn.dicit iudex hoc modo. circa hanc possessionē vim
fieri phibeo.C.vti.possid.l.vna.Secundo casu Aut duo contē
dentes dicunt se possidere diuersis qualitatibus : alter ciuili
ter, alter naturaliter,& si de hoc cōstat pronunciatur p vtro-
que non tamen ita confuse vti pos. ita possideatis. sed distin-
guentur qualitates possessionū.vt in glo. Aut contendunt se
possidere non distinctis eisdē qualitatibus;vt quia vterq;natu
raliter,vel vterq;ciuiliter,vel vterq;naturaliter & ciuiliter,&
aut pbationes non sunt pares.vt qa alter melius pbat.& ideo
obtinet.aut sunt pares,& secundum quosdam pronunciabit
vti possidetis:ita possideatis quod reprobat glo. & etiam Inn.
qa hoc esset dare materiam litibus.dic ergo,q aut p altero ꝯ-
stat de titulo,& ille obtinet tanquam habens iustiorem pos-
sessionem,vt hic.aut pro neutro vel pro vtroque.aut constat
quis prouocauerit ad iudicium, & succumbit,quia actore nō
d probante &c.d s.c.ex literis.aut non constat , & secundum ali
quos iudex supersedebit donec partes tedio affectæ veniat ad
concordiam. secundum aliam opi. sorte dirimetur. & hanc
sentit gl.& p hoc de sortile.c.fi. & hoc tenet Hostien. q pce-
dit in causis non beneficialibus,& partibus contendentibus.
14 nam si vterq;† dissentit non est locus sorti.C.communia.de
leg.l.si duobus. secus si altera consentit , vt ibi. de quo not.in
d.c.fi.& dixi de non beneficialibus:quia in beneficialibus nō
est locus sorti;vt nota.de eo qui mitten.in possess. cum qui.
lib.sexto,& tunc,si neuter docet de titulo, vterque succum-
bit,si alter,ipse obtinet.Si vterq;,præfertur qui docet de me-
liori titulo,& omnia sunt paria, succūbit actor.& ad cogno-
scendum potioritatem tituli,recurritur ad capitu.duobus.de
rescript.lib. sexto,& de præbēdis.si a sede.eo.lib. Ex his rema-
net dubium in no beneficialibus,si vtraque pars dissentit sor
ti,quo casu dicunt aliqui quod pronunciabitur pro vtroque
pro indiuiso.& hoc vitat rixas.& secūdū Innocē. non potest

sic

ADDITIONES.

a Dictio per,Adde Bar.l.quinquaginta.ff.de excu.tuto.
b Dictio & vltra in dicto testis.Adde Ioan. Calder.& doct.in c.literæ.de dila.
c Dictio.Adde c.de his 18.dist.c.ante triennium 37.dist.c.subdiacono 23. dist.
& in l.rauo in 3.fi.ff.de acl.emp.
d Actore probante.Adde gl.1.in c.mulieri.de iureiur.vbi gl.allegat concord

fic pronnunciari,cum non fuerit petitum.Spec.de peti.& pos
ses.§.1.versi.& oo.diligenter,dat cautelam,ꝙ alter accedat ad
possessionem armatus,& sociatus,& denunciat alteri ꝙ acce
dat,si vult,nam,si non accedit,perdet possessionem,& posses
sor obtinebit,quod nõ procedit,qa ex hoc alter spoliaretur,
& obtineret in possessorio recuperandæ.nec iste posset obti-
nere in vti possidetis,tanquam possidẽs ab aduersario,vt hic.
tutior ergo videtur opinio,quod supersedebitur sententiæ:
vt s.& hanc tenet Spe.in dicto c.1.versi.& nota,ꝙ cum quæ-
ritur,de hoc per Cyn.C.uti possi.l.1.dic tamẽ melius,ꝙ actor
succumbit,nec facile potest contingere,ꝙ non constet quis
ad iudicium prouocarit.nam,etiam si vterque pronunciaue
rit,vterque succumbit:& sic non pro altero,sed contra vtrũ
que pronunciabitur,& hæc disputatio est potius de subtilita
te,ꝗ de necessitate ꝙ.n.pariter ꝓbet ab vtroq; de possessione,
nõ videtur bene contingens,cum etiã nõ possint insolidum
eodem modo possidere,vt hic.sed tamen contingit,ꝙ pari-
ter probent:nec constet quis prouocauerit,verum est,quod
prædixi super sedendum sententiæ cum iudici non con-
stet pro quo,vel contra quem sit pronunciandum,& est
casus mirabilis.Inn.gl.ibi pro iuribus incorporalibus,& dici
15 tur quasi vti possidens.i.vtile vti pos.& dicitur † vtilis actio
quæ venit per interpretationem,directa quæ surgit ex verbis
vel mente sine interpretatione.sed videtur,ꝙ vsufructuario
detur interdictum directum:vt no.gl.ff.vti possi.l.fi.dic,ꝙ ad
conseruandum possessionem rei,verum est ꝙ vsufructuario
competit directum interdictum,possidet enim naturaliter,
ff.de vsufruct.l.si mihi & tibi.de aliis iuribus,vt seruitutibus
not.ff.vti possid.l.1.& dic,ꝙ competit saltem vtile interdictũ
per prædicta,etiam non solum pro iuribus realibus:sed ẽt ꝓ
præstationibus personalibus,de hoc de elec.querela.

SVMMARIVM.

1 *Cautelæ ad euitandam testium varietatem.*
2 *Probatio coniecturalis est sufficiens ad probandum filiationem.*
3 *Probatio non concludens necessario an valeat.*
4 *Filiatio ex parte patris est improbabilis,nisi indirectè.*
5 *Filiatio qualiter sufficienter probetur.*
6 *Filiationem probare volens quid facere debeat.*
7 *Agnationis ius mutari non potest.*

PEr tuas. Ei qui aliquem nominauit,& non
tenuit pro filio,non creditur in iudi
cio ꝯrium dicenti,etiam iuramento.cõis diuisio,
secũda ibi:quia vero.No.illud,ꝙ sua voce quisq;
&c.Item id de quo in gl.vlti.& cum ea dicetur,Item cautelã
1 † quam multi obseruant,vt cum dubitatur ne testes varient,
facias eos coram aliquibus dicere,ꝙ sciunt,& vtile est,ꝙ scri
batur:nam postea in iudicio si ꝯdicunt,non statur per hanc
literam de hoc ff.de fal.eos,& procedit,nisi primum quod
dixerunt extra iudicium,dixerunt in fraudem,ne cogerentur
testificari:tunc enim creditur secundo dicto,de accu.inquisi
tionis,§.tertio,vbi est casus singularis,& ibi dico.In gl.a.ibi:
secundo dicto matris,præcipue quia constãter hoc asserebat:
vt in litera,& potuit esse certa:sed hoc tollitur per id quod di
citur in litera,quia nõ fuit audienda cõtra id quod primo di
xerat.l.hunc filium,& ita reputauerat,& per hoc excludũtur
alia quæ vidẽtur obstare.nec oportet dicere vt dicit gl.ꝙ.hoc
dicit fauore filiationis,non videretur enim fauẽdum hoc ca-
su,cum non esset proles legitima.arg.de eo qui dux in matri-
monium c.cum haberet,verius ergo,ꝙ hic non attẽditur o-
dium nec fauor filiationis,sed contrarietas dictorum matris,
materque contraria cũ est,deciditur ibi stãdum primo dicto
& hæc plenius declarantur in gl.seq.In gl.fi.ibi:matrimoniũ.
2 † No.singu.tex.cum glo.hac,ex quo colligitur,ꝙ sufficit pro
batio coniecturalis ad inferendum de filiatione,& per conse
quens de consanguinitate,etiam ad effectum dissoluẽdi ma-
trimonium,pro hoc facit litera.ibi.non potest habere,nõ di
3 cit accipere.† Opp.ad hoc,quia probatio non concludens ne-
cessario non valet.s.c.in præsenti.Sol.hoc casu probatio con
iecturalis habetur ꝓ necessaria,qa nõ potest necessario proba
a ri.filiatio a.n. ex parte † patris est improbabilis,nisi indirectè.
4 de fi.presby Michael.de purga.cano.accedẽs,dicũt tñ aliqui
qđ posset probari directe:vt si vir & mulier diligẽter custodi
ti intantum generant filium:sed tamen talis probatio diffici
lis est:qa custodes non semper vigilant,vnde in fabulis dr de
oue qui,ꝙ per hymbrem aureã cecidit in gremiũ danaes.i.
custodibus auro corruptis.In fine gl.ibi:ad petitionem,dic vt
5 ibi.In fine eiusdẽ glossæ.Quæro † an semp sufficiat ad ꝓbãdũ
filiationẽ,qđ fuit sic nominatus,& reputatus.Bar.ff.de q̃stio
bus,l.1.§.ad quæstionẽ,dicit,ꝙ sic.dic,tñ,quod si q peteret se
pronunciari fil.si,oporteret qđ ꝓbaret ea de qbus,ff.de his q
6 sunt sui,vel alieni iuris,filiuor,ꝓpterea obseruatur quod † vo

lens probare filiationem,facit capitula,qualiter talis natus
fuit in domo talis ex tali sua coniuge,& scientibus vicinis,&
quod fuit nominatus habitus,& tractatus a parẽtibus ꝓ filio,
& sic cõiter reputatus.Quæro,quidã natus ex ꝯiuge B.viui,&
sic reputatus pro filio ab ipso B.defuncto B.per matrẽ fuit da
tus C.pro filio,& ab alio pro tali tractatus,iste petit hæredita
tem B.agnati opponunt,dicit Io.de ligna.quod incumbit eis
probatio.nam pro ipso petente facit proprietas filiationis,seu
filiatio probata modo prædicto.dic hoc procedere,nisi iste ex
traneus maior permiserit se tractari pro filio,tunc enim non
auditur ꝯ factum suum,vt hic,secus si nõ erat in ætate,quod
sibi hoc non potuit præiudicare:vt quia non habebat cõsen
7 sum:tunc enim procedit quod prædixi,maxime † quia ius a-
gnationis non potest immutari.ff.de pac.ius agnationis.

ADDITIO

a Probari filiatio.Adde hic quomodo sit probanda filiatio,vide Inno.An.de
But.Ab.& alios in c.ex transmissa.qui filij sint legi.doc.in c.super eo.de eo
qui cogno.consangui.vxor.suæ.Spe.ti.de notorio cri.in ti.iam de notorio.
Bal.in l.1.9.per contrarium.de li.agno.Paul.de Cast.consi.173.incipien.viso
casu & allegationibus suprascriptis.

SVMMARIVM.

1 *Notarius dicitur persona publica.*
3 *Actorum copia datur vtrique.*
3 *Actis statur,nec pro iudice præsumitur.*
4 *Notarius an æquiualeat duobus,vel pluribus.*
5 *Tabellioni creditur qui solus examinat testes.*
6 *Testes actis inscribere an expediat*
7 *Nuntio iurato creditur.*
8 *Instrumenti productio qualiter fiat.*
9 *Sumptum de sumpto non facit fidem.*
10 *Mãdata delegati vel procuratoris descripta in actis an habeãt in origi nalium.*
11 *Delegationes & mandata procuratoria probantur per sigilla delegan tium uel constituentium.*
12 *Documentorum nomine continentur testes.*
13 *Sententia habet præsumptionem pro se.*
14 *Taciturnitas partis non potest ualidare sententiam nullam.*
15 *Opponenti incumbit probatio,& quomodo.*
16 *Sententia an stetur.*
17 *Probatio nullitatis sententiæ incumbit opponenti.*
18 *Sententia lata,si pars dicat se nõ fuisse citatam,nec inuenitur in actis citatio,& notarius dicit quòd omisit scribere,an valeat sententia.*
19 *Instrumentum de quibus fidem faciat.*
20 *Instrumentum testimoniale,& narratorium in quo differant.*
21 *Instrumento sententiæ statur.*
22 *Sententia quæ transiuit in rem iudicatam quando standum sit.*
23 *Absens contumac ter habetur pro præsente in suum præiudicium.*

a QVoniam contra. c Practicũ,& allega-
bilẽ ordinẽ iudicio
rũ melius explicat omnia alia l.ciuili vel.canonica.
h.d.Iudex debet habere notarium,vel duos viros
idoneos qui scribant acta iudiciaria:alias,si qd difficultatis e-
merserit,ꝑ superiorẽ puniẽt,nec creditur ei sup ꝓcessu,nisi
quatenus ꝑ legitima documẽta ꝯstabit,primo ponit ꝯstitu-
tionis cãm,secundo ꝯstitutio.ibi:statuimus,tertio pœnã ibi:iu
1 dex.† No.principiũ.Itẽ ibi publicã,ꝙ notarius est ꝑsona pu-
blica.gerit.n.officiũ publicũ,qa datur sibi de publico a princi
pe vel ab alio habẽte principis authoritatẽ,& dr seruus publi
b cus c ff.rem pupilli.l.2.dr ẽt scrinearius,de præscrip.ad audien
tiã.de hæreticis.si aduersus,& tabellio,de fide instru.cũ P.&
notarius.de iymo.c.1.& tabularius.C.q testamẽta facere pñt
l.hac ꝯsultissima.§.sed qa C.de tabula.l.1.li.12.& scriba,vt ibi
& de diuersis nominibus & officiis istorũ ibi no.i respõ.& a quo
ꝯstituatur,& eius officio.dic,v ri dicto c.cũ P.ne cleri.vel mo
c na.c.sicut.Itẽ,ꝙ ꝑsona publica,c & duo viri æqparãtur quo ad
id de quo hic liẽ de ordine iudiciario ibi:citationes &c.vsq;
ibi,& oĩa,& in hac parte colligũtur ꝗ plura notabilia de qbus
2 in gl.Itẽ ibi,partibus tribuãtur,ꝙ † de actis dat copia vtriq;par
ti,ꝓ hoc facit qđ no.s.eo.c.1.& posset haberi veritas si dubitaẽ
de copiis seu sumptib.C.de edẽ.aut.si qs in aliquo,& sic staẽ
originalibus,& hoc nisi ꝯriũ ꝓbeẽ per testes q fuerũt ꝑsentes
* at.de sen.exc.sacro.Item ibi,quatinus,*& ibi quatenus,& dic
quatinus prout quatenus:idest,tantum quantum,Item def-
fertur iudicibus,dum tamen honestis,& discretos,de appel-
lationibus,vt debitus.Item prouidendum ne iudex
iniquus

ADDITIONES.

a Quoniam contra.Adde de materia istius decretalis diffuse & melius quam
alibi per Lanfran.de brixia in sua famosa repetitione istius capituli.
* Ex his nota diuersitatem textus quem Autor habebat,ab his qui circa ferũt
cum in eis nulli legatur,quatinus
b Dicitur seruus publicus.Adde c.quæ de causa.1.q.4.& in c.quãquam.de usu
ris lib.6.
c Quod persona publica.Adde Spe.tit.de instrum.edi.in §.restat.versi.quæro.
Albert.in l.c.i plures.C.de proba Bal.in l.1.in §.fi.ff.de ver.ob.Bal.in c.4.

Iniquus ſubuertat iuſtitiam, ſ. in principio. Item in ver. iudex.
pœnam iudicis non ſeruantis hanc conſtitutionem, & habet
locum pœna ſolum quando emergit difficultas ex non ob
3 ſeruatione: vt hic. † Item no. quod non præſumitur pro iu-
dice, niſi quatenus conſtat ex actis & ſic a contrario ſtatur
actis, pro hoc quod no. Cynus, C. de iudicijs, l. ſancimus, In
gloſſa ſecunda, ibi, delegato, vel arbitro coram quo procedi-
tur. ſic in iudicio. & ſcribuntur acta coram eo. C. de arbi. l. pe-
4 nultima. In gloſſa quarta, ibi, tribus, † de hoc, an notarius æ-
quiualeat duobus vel pluribus, ff. de teſtamen. l. hac conſul-
tiſſima. §. ſed quia, quod etiam eſt quærere, an computetur
in numerum teſtium inſtrumenti, vel non, de quo ibi, & re-
gulariter immo nunquam computatur, niſi inueniatur ex
preſſum: ſicut in d. §. ſed quia. oportet enim, ꝙ numerus ne-
ceſſarius, ideſt de quo iura dicunt talem numerum teſtium
requiri, non omittatur. Aut ergo quæritur de probando actũ
per inſtrumentum. & nõ computatur notarius in numero
teſtium. Aut de probando per teſtes: & tunc poteſt teſtifica-
ri, ſicut cæteri qui interfuerunt. quantum autem ad hanc li-
teram hic computatur pro duobus, non tanquam pro duo-
bus teſtibus, ſed in hoc, ꝙ ſcripturæ factæ per eum ſtatur, ſi-
cut factæ per duos non notarios. ſed ſi eſſent acta probanda
per teſtes, quod fieri poteſt: vt inf. in glo. vltima, notarius nõ
probaret. niſi tanquam vnus ibi iuratus, gloſſ. c. & dicitur per
ſona publica: quia habet officium publicum, vt ſup. in nota-
bilibus. Innoc. glo. ibi §. ſancimus, melius io §. ſi vero abſunt,
a contrario: quia ibi dicit, quo ad hoc, ideſt quo ad caſum, de
quo ibi, ſcilicet, vt in iuramento in quo requiruntur teſtes:
ergo ſecus in alijs, pro hoc. C. de dona. in donationibus, de
5 præſcri. ad audiẽtiam. Item creditur † tabellioni qui ſolus exa
minat teſtes dicto c. ad audientiam, & hoc tenet Innocẽtius,
ſed hoc dicit ſpeciale in examinatione teſtium, quod debet
fieri ſecreto j. titu. i. c. venerabili. quod nõ vrget, intelligitur.
n. ſecreto reſpectu partium, vel aliorum, non reſpectu exami
natorũ, qui poſſunt eſſe plures, & ita obſeruatur ſaltem in ar-
duis, inducit etiam Hoſtien. de elect. ſcriptum, in prin. quod
non facit. inducit etiam Authen. de inſtrumentorum fide, §.
ſi quis igitur, & §. ſed & quis aut mutu. & §. ſi vero. illa ta-
men loquuntur non in actis, ſed in alijs inſtrumẽtis, inducit
etiam hanc literam ibi, perſonas, & intelligit generaliter etiã
de perſonis teſtium: ſed Innocen. exponit melius perſonis iu
dicum, & litigatorum, & illorum de quibus acta loquuntur,
non autem teſtium, quod magis conſonat literæ, referendo
ad præcedentia, in hoc tamen dubio ſunt multæ varietates,
6 ſed iure melius probatur quod dicitur in glo. ꝙ in actis † non
expedit teſtes ſcribere, quod bene probatur in d. l. in dona-
tionibus, & d. §. ſi vero abſunt, licet gloſ. ibi nitatur reſpon-
dere ad d. §. obſeruatur tamen in lite conteſt. & in interlocu-
tionibus, & in diffinitiuis, ꝙ inſcribantur teſtes, & alicubi in
omnibus actis, & hoc tutius, vt etiam dicit glo. & in eo, quod
gl. dicit de teſtium ſubſcriptione, melius diceret inſcriptione.
In glo. 4. ibi, iure illo, hic non dicitur aliquid de numero, ſed
7 ꝙ citatio debet redigi in actis, a an autem † credatur nuncio. a
a dic vt in glo. l. quod creditur nuncio iurato per c. cum parati.
in gl. quantũ autem credatur, communiter dicitur eſſe arbi-
trarium. de hoc in d. c. In gl. & ſic in ſcriptis, hoc non colligi-
tur hic, ſed ſolum, ꝙ debet redigi in ſcriptis, dictum tamẽ eſt
verum per l. C. de iudi. apertiſſimi. In gl. exemplo ibi in ſcri
ptis, idem no. de offi. deleg. prudentiam §. ſexta. In gl. ex loco.
dic, vt dixi in gl. proxima. hic nõ probatur ꝙ exceptio ſit dan
da in ſcriptis, ſed ꝙ eſt reducenda in ſcriptis, poterit autem
offerri non in ſcriptis. In gl. ideo ibi, in ſcriptis, hoc nõ probatr
in clemen. ſæpe. de verb. ſig. ver. verum, & dic, vt ibi in glo. a.
In gl. quæ debent. Opp. quia videntr inordinate hic procede
re: præmittuntur enim reſponſiones interrogationibus, niſi
tu contrarij, gl. hæc, & ſequens exponunt, qđ dicit reſponſio
nes, vt intelligatur de his quæ fiunt ad petitionem actoris, &
ꝙ dicit interrogationes, id eſt poſitiones, vt ſic primo loqua-
tur de reſponſionibus quæ fiunt libello, vt ſic verbum, reſpõ
ſiones, concernat verbum, petitiones. qđ præcedit autẽ ꝙ in-
terrogationes concernãt interrogationes quas facit actor fa-
ciendo poſitiones, ad quas petit reſpõderi, dicit etiam gloſ. ſe
quens aliter, ſed hoc ſufficit. In gl. & taciturnitas, ibi, ſi ſeruus,
& de confeſ. c. a. libr. 6. In glo. vt ſciatur verum, in fin. Quæro
8 † an deſcribetur ſola productio inſtrumenti, an totus tenor.
videtur, ꝙ ſola productio per hanc literam, & ita eſt verum,
ꝙ ſufficit ſic ſcribere: puta tali die D. produxit quoddã inſtru
mentum ſignatum A. & apponit notarius literam A. in exte
riori parte inſtrumenti, & hoc caſu procedit, & dicit Innocẽ.
de offi. dele. cum in iure, ꝙ ſola productio eſt de actis, quando
que vero totus tenor deſcribitur in actis, vel de verbo ad ver
bum, vel ſaltem in effectu. & tunc ſecundum Inn. nõ expedit
ꝙ amplius producatur, de hoc in Spe. de inſtru. edit. §. viden-
dum, poſt principiũ, qđ prouenit, ſi mandato iudicis, & aduer-
ſario præſente, ſeu ſaltem citato, hoc fit: qa tunc faciunt fidẽ
tanq̃ originalia, idem ſi fiat de certa copia parti: nec aliqd op-
poſuit. C. arbitriũ tute. l. vlti. §. ſin autem. ibi, neque enim ho-
mo ita ſimplex inuenitur vt ꝯtra ſe aliqd ſcribi in inuentario
patiatur, idẽ ergo in actis, & hoc tenet Hoſti. hic, & Bal. C. de
teſta. noſtra. pro hoc facit qa de actis ſumitur copia authori-
tate iudicis, C. de appel. eo. §. ſuper his. de relatio. l. fi. de fide in
ſtru. aut. ad hæc, quod fieri non poſſet, niſi haberet vim origi
9 nalium: alias eſſet ſumptũ de ſumpto, † & ſic nõ faceret fidẽ.
C. de eden. auth. ſi quis, ſic intelligo. C. de fide inſtru. l. fi. Bart.
tamen ff. de admini. tuto. chirographis, in prin. dicit oporte-
re totũ tenorẽ deſcribi. quod ſentit etiam gl. ibi. dic melius,
ꝙ ſufficit deſcriptũ eſſe effectum, & plus dico, ꝙ etiam ſi nõ
appareat, ꝙ iudex mãdauerit notario, ꝙ deſcriberet: tñ, emp-
to, qđ deſcripſit, intelligit fecisse iudicis authoritate, ſufficit
enim, ꝙ per iudicem deputatus eſt ad acta ſcribẽda, qđ no. quia
ſæpe accidit, dr̃ autem deſcriptum inſtrumentum in effectu
quando tñ eſt poſitum quod apparet de effectu inſtrumẽti,
et ſcđm Hoſt. ſi nõ ſint ibi nomina teſtium, & tabellionis, nã
talia non eduntur niſi cum eſt redarguẽdus de falſo. vt no. de
fide inſtru. c. ꝯtingit. intricatum tamen eſt, ꝙ deſcribatur to-
tus tenor, per id quod no. gl. de offi. deleg. cum in iure. Quæ-
ro, cum proceditur cõtra abſentem, vt j. qui matri. accu. poſ.
c. fi. an tunc inſtrumenta regiſtrata in actis habeant robur tan
quam originalia, ſi poſtea de hoc negocio agetur pronũcian
in facto, & ꝙ ſic: quia hoc caſu iudex ſuccedit loco abſentiũ,
& de iure ipſorum debet allegare. C. quomodo, & quando iu
dex. auth qui ſemel. no. de poſtul. bonæ. el 1. ad idem. C. de ap
pel. ampliorẽ, §. 1. quod no. & hoc verius, per id quod no. In-
10 no. de offi. deleg. cum in iure. Quæro an hæc procedant † in
mandato delegati, vel procuratoris: vt ſi ſunt deſcripta in actis
habeant vim originalium. Inn. ſentit, ꝙ ſic, & obſeruatur q̃-
tum ad delegatum, quod facit literas delegationis regiſtrari
in actis, & pronunciat perpetuam fidem adhibendam: & ſi
pars non contradicit, amplius nõ audietur: & ſtatur actis: quã
tum autem ad inſtrumentum procuratoris, dic eodem modo,
11 & fortius dicit Inn. ſcđm quoſdam, ꝙ delegationes † & man
data procuratoria probantur per ſigilla delegantium, vel ꝯſti
tuentium, & ſic iudicauit Papa ſcđm Inn. & ſic obtinuit, vt
no. Spe. de inſtru. edi. §. nunc dicamus, ad fi. & ſigna. & eſt ſen
ſus, ꝙ ſi de delegatione apparet per literas delegantis cum ſi
gillo, ſtatur, etiam ſi literæ nõ ſint publicæ, & idẽ in procura-
torio, pro hoc facit, qa nõ agitur de alterius præiudicio. facit
quod dixi ſ. c. poſt ceſſionem, ad dubia tñ tollenda, obſeruat,
ꝙ fiunt publica inſtrumẽta. In gl. fin. ibi dixit Inn. dic plenius
vt j. in ti. ſum. gl. ibi per teſtes, idem Inn. & hic, & Iac. But. C. de
12 re iud. l. geſta. pro hoc facit litera hic, ibi documentis, nã † no
mine documentorũ ꝯtinẽtur teſtes, ff. de fide inſtru. l. 1. de te-
ſti. co. peruenit, el 2. no. gl. C. de hæret. l. pen. & dicit Spe. de ſen.
prol. §. iuſta. ver. ſed pone, ꝙ ſi ꝯſtat iudici, & tabellioni litẽ eſ
ſe ꝯteſt. poteſt pronunciare iudex: qa, ſi de hoc dubitabitur in
alio iudicio, iudex, & tabellio hæc probabũt tãq̃ teſtes, p hoc j.
ti. 1. cũ a nobis, & qđ dixi. ſ. c. poſt ceſſionẽ, ĩ c. gl. ibi In. 4. hæc
fuit additio, & ſigna gl. & cõplendo dictum Inn. dicit ipſe, ꝙ
ſi iudex tulit ſñiam, a qua non eſt appellatũ, pars non poteſt
eam impugnare dicens iniuſtam, nec petere, vt aduerſarius
exhibeat acta, & ſi exhibeãtur, & ꝯſtet de iniuſtitia, p hoc nõ
retractabitur: immo ſi iudex dixit in ſñia, quod per A. & B. te
ſtes erat probatũ: & tñ nõ erat, ſtabitur ſñiæ pp præſumptio-
13 nẽ pro ſñia. † arg. ff. de re iudi. l. cũ prolatis, de renunciatione.
c. in præſentia, & hoc ẽt in ſententijs ſup ſpiritualibus, vt in
excõicatione. qa ẽt in iſtis dẽt ſeruari ordo. de ſenten. excom.
14 c. 1. lib. 6. Opp. ad hoc de eo, quod ſequitur in gl. quia † taciturn
nitas partis nõ poteſt validare ſñiam nullam. Io. An. dicit In-
no. ſolũ loqui de iniuſtitia, & nõ de nullitate, & ꝙ qñ oppo-
nitur nullitas, auditur opponens, etiã qui non appellauit: vt
no. Inn. de offi. deleg. cum in iure. quo in caſu ibi dicit, ꝙ op-
ponenti incumbit onus probandi negatiuam, qđ dic, vt indi
cto. c. cum in iure. ſed Compoſt. de ele. bonæ. el 1. idem dicit,
ſi opponitur nullitas, ꝙ nõ auditur opponens qui non appel
lauit, per l. fin. C. de ſent. q̃ ſine certa quantitate, & 2. q. 6. §. diffini-
tiua. qđ dicit Io. cal. poſſe procedere in facto antiquo, & qđ di-
13 catur factũ antiquũ, eſt arbitrariũ, & in eo † qđ dixi ꝙ oppo-
nẽti incũbit probatio, hoc fallit ſcđm Io. Ca. C. de appel. l. nig.
vbi probat appellatus, nõ appellãs, ſed dic ꝙ Io. Cal. dicit in alio
caſu qñ eſt appellatũ, quo caſu hẽt probare victor: vt in gl. fallit
in illa l. niſi hẽat probare appellatus, & hoc, qa p appellato erat
ius cõe, ꝯ appellantem, qui nolebat ſe teneri a muneribus, ad
q̃ de iure cõmuni tenetur quilibet ciuis, ff. ad municipales, l.
incolla.

ADDITIO.

a Credatur nuncio. Adde Bar. in l. 1. in § cura carnis. ff. de offic. præfe. urb. Bar. in l. tres denunciationes. in fine. C. quomodo, & quando iud. Bar. in ex trauaganti, ad reprimendum. in verbo, per nuncium.

ineola.pro hoc facit de his,quæ sunt a maio.parte capi.cap. 1.
facit de præscrip.c.1.libr. 6. & pro eo quod dixi de facto anti-
quo, est quod not.Com.C.de fide instru.l.emancipatione.&
est æquum.sed tamen non probatur omnino iure, ex his cũ
16 queritur an stetur sententiæ,† dic, aut fuit appellatum,& nõ
statur nisi quatenus iustificatur ex actis. sic loquitur hic.aut
non fuit appellatum, & tunc aut opponitur iniustitia,& non
auditur opponens:vt sup.quia res iudicata habetur pro veri-
tate.de re iudica.cum inter.aut opponitur nullitas, & audit.
vt gloss.fina.nisi forte dicatur secus in facto antiquo,per præ
17 dicta.Sed dubium est, an probatio† incumbit opponenti, an
sit pro eo qui stat pro sententia.& dic, quod opponenti,per
prædicta.vnde, etiam si dicit nullam tanquam latam a non
iudice,habet probare hanc negatiuam:vt not. Innocẽ.de eo,
18 qui fur.ord.susc.c.innotuit,&nescio alibi.& hæc signa.†Quę
ro,post latam sententiam pars dicit se non fuisse citatam:nec
inuenitur in actis citatio.notarius dicit ꝙ omisit scribere, &
vult supplere.consului ꝙ non poterat,quia acta debent scribi
dum pẽdet iudicium, vt hic.quia dicit quod stabitur actis iu-
dicij:idest dum aguntur,quod sentit hic Inno.& glo. C.de re
iudica.l.gesta.debent enim scribi per tabellionem ad hoc de-
putatum vt hic.& ex hoc obtinui, ꝙ si non apparet de depu
tatione,non stabitur actis.& dicit Hostien.est tutum ꝙ de de
putatione per alium notarium conficiatur instrumentum.
dic sufficere ꝙ iudex non contradicit.nam,eo ipso ꝙ nõ appa
ret contradixisse,censetur deputasse. Quæro: in instrumento
sentẽtię continetur,qualiter lite contest.iurato de calumnia
& cætera.narratis omnibus actis,an per hoc probentur acta:
19 † Innocent. ꝙ non.quia instrumentum facit fidem solum de
his,quæ agitata sunt tempore quo fuit confectum, & coram
eisdem testibus,quod singulare est,& valde vtile. pro hoc.C.
de iure hastæ fiscalis.l.1.lib.10.& sic.si in tali instrumento di
citur ꝙ tali die fuit lis contest. non per hoc ei statur: quia in
20 hoc est narratorium.Hostien.distinguit inter † instrumentũ
testimoniale,& narratorium. Testimoniale,vocat quãdo in
instrumento dicitur quod tali die ipso præsente fuit lis con-
testa.& tali die facta talis cõfessio. nã si notarius se subscribit
in instrumento,dicens se interfuisse omnibus & singulis,sta-
tur instrumento quo ad omnia. narratorium vocat quando
non asserit se interfuisse: & tunc non probat. pro hoc de pri-
uile.si Papa,in prin.li.6.& quod not.de censi.cum olim.in gl.
a.quod procedit quantum ad id quod dicit de testimoniali,
præsupponendo ꝙ stetur scripturæ notarij sine testibus quo
ad probanda acta:vt sup.in glo.3. Eo vero casu quo requirun
tur testes,oporteret ꝙ diceret me præsente & talib⁹ testibus
& tunc instrumentum habet vim tot instrumẽtorum quot
sunt acta.argu.ff.de verbo.oblig.l.scire.de testa.ca. Rainutius.
& c.Rainaldus.in eo quod dicunt de sententia continente di
uersa capitula, dic,vt de arbi.cum tempore.in glo.Nota.hæc
ꝓcedunt quando a sententia fuit appellatum. si enim trãsiuit
in rem iudi.quanquam non probentur acta: tamen statur ĩ-
21 strumento sententiæ,† & præsumuntur omnia legitime acta
vt no.Innocen.de elec.bonæ,el 1.de offi.delega.c.cum in iu-
re.Specu.de instru.edit.§.restat.ad fi.ver.in summa.& de sen.
prolatis.§. vt autem.ver. & nota secundum quosdam. & ibi,
per Io. An.& per Cy.C.de fide instru. emancipatione. de edẽ.
authen.si quis.per Bart.ff.de re iudi.acta. quando appellandũ
22 sit l.1.in fi.& sic obtinui.& quod dixi, standum † sententię q̃
transiuit in rem iudicatam, procedit quando fuit lata cõtra
præsentem, idem si contra absentem contumaciter. de cõtu
macia tamen debet sufficienter constare.nec sufficit ꝙ in sen
tentia narretur eum citatum, cum citatio non fiat tempore
sententiæ,sed ante cum debito interuallo. & ꝙ sit perempto
ria.docto autem sufficienter de contumacia stabitur senten-
tiæ non facta distinctione,an factum sit recens,an antiquum,
q̃ tñ procedit quo ad aliũ respectũ. de quo s̃. ꝓ hoc quod idẽ
sit in sententia lata contra contumacem.sicut si contra præ-
23 sentem,est:quia contumaciter † absens habetur pro præsen
te,in suum præiudicium.C. de iudi. properãdum.§. cum au-
tem.de dolo & contu.veritatis.quod etiam dico de offi.dele-
ga.c.cum in iure.non tamen per omnia:quia sentẽtia per fal-
sas allegationes lata contra præsentem tenet, sed rescinditur
per restitutionem,si is,qui obtinuit sciuit de falsitate. sed lata
contra absentem,etiam contumacem,est nulla.ff. de iudi.si p̄
tor.§.Marcellus.ad euitandum autem omnẽ scrupulum,ob-
seruatur quod omnia acta separatim scribuntur.ita quod de
quolibet potest confici publicum instrumentum.& hæc si-
gna:quia per scribentes non declarata.

S V M M A R I V M.

1 *Probatio negatiua non admittitur ad excludendum affirmatiuam contrariam.*
2 *Purgatio fit præcedente probatione non plena, sed tamen sufficienti ad infamandum.*
3 *Iuramentum furis sufficit ad se exonerandum.*

1 AD nostram. Probatio † negatiua nõ au
ditur ad effectum vt habea
tur pro plena: & excludat probationẽ affirmati-
uæ contrariæ.vel sic: negatiua pura est improba-
bilis,etiam si consuetudo hoc habeat. vel sic, si probari potest
reum deliquisse, eius probatio quod non deliquerit,admittẽ
da non est.& hæc communis.Primo refert primam consue-
tudinem. Secundo eam prohibet ibi, valentes in fi. primę gl.
secundum hoc colligitur vna lectura hic, quod ideo non va-
luit consuetudo:quia permittebat purgationem per quoscũ
que etiam viles. pro hac litera ibi: quoquo modo,exponẽdo
vt in ista glo.lecturæ probantur in alijs glo.In glo.2.ibi,appa-
reat accusator,Ex hoc colligitur alia lectura, quod cum pur-
2 gatio † fiat præcedente probatione non plena:vt in gloss. sed
tamen sufficienti ad infamandum,ratio hæc non valuit,ꝙ ad
mitteretur esse quando in contrarium offerebatur plena pro
batio.In glo.fi.in fi.pro hoc quod dixi super glo.proxi.Tertiã
lecturam ponit Inno.quod consuetudo habebat,ꝙ si accusa-
tus offerebat se probaturum negatiuam, non audiretur pro-
batio affirmatiua:& ideo non valuit.sed si permisisset proba-
ri affirmatiue & negatiue, bene valeret, dum tamẽ accusatus
probet negatiuam aliter quam per suum iuramentum:quia
hoc casu non est differendum scilicet in iure: vt not. de iure-
iuran.c.si. pro hoc litera,ibi.probari pro testibus possunt,qua
re non admittitur probatio negatiua. Quartam ponit Host.
quod consuetudo habebat quod accusatus se purgaret per se-
ipsum tantũ,cum tamen debeat & per alios: de confes.c.1.&
omnes istę quatuor lecturæ possunt coniungi, vt dicatur,ꝙ
hic nõ prohibet simpliciter probari negatiuam, cum proba-
ri possit saltem indirecte.vt in glo.sed prohibet imperfectam
probationem præferri perfectę. litera ibi in huiusmodi ꝓba-
tione negatiuę:idest negatiua probata modo prædicto. & di-
citur quod l. de qua hic, est illa quam isti dicunt se habere a
3 Karolo, ꝙ si † fur, etiam habens rem furtiuam subclamide,
vult iurare cõtrarium,sufficit ad exonerationem se. Oppon.
ad hoc in eo,quod prohibet hanc.l.seu consuetudinem tanq̃
non rationabilem: & sic videtur, quod si fuisset rationabilis
valuisset,etiam quo ad clericos,vt hic.& sic contra. de consti.
ecclesia.Sol.ꝙ dicit legi regni,dic, id est ꝯsuetudini.& ꝙ erat
cõmunis clericorũ & laicorũ. ꝓ hoc de eo qui mit.in posses.
cum venissent.& quod ibi dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Fines diocesum quomodo.*
2 *Libris scriptis a parte non debet stari pro scribente.*
3 *Probationes duæ imperfectæ quando faciant vnam plenam.*
4 *Dioceses quo tempore fuerint distincta.*
5 *Vacantia occupanti conceduntur.*
6 *Spiritualia non occupantur, nisi authoritate Christi.vel Papæ eius Vicarij,non.n.vacant respectu domini sed bene quo ad titulum.*
7 *Reus absoluitur, quando actor aliud petit,& aliud probat.*

1 CVm causam. † Finis diocesum proban-
2 tur per libros antiquuos,a
testes,& famam,& alia adminicula.Primo est cõ-
missio. Secundo iudicum instructio.ibi: manda-
mus.de eodẽ facto habetur de procuratoribus auditis. In gl.
prima ibi ad audientiam. ꝯ, quia possent illi libri esse descri-
2 pti a parte † non debet autem stari pro scribẽte de fide instru.
c.1.2.& alias posset contingere absurdum,si rector ecclesiæ iã
centum annis scripsit de hominibus parochiæ quod erant
censuales,quilibet in tantum.Hostien.intelligit de libris ĩ lo-
co publico conseruatis. Et dicit tamen,quod cum alijs admi
niculis posset credi libris priuatis:vt quia scripti a sancto uiro
& per antiquas scripturas positas in muro, hæc dicentes, vel
quid simile,& dicit se hoc vidisse in facto. Et est ergo arbitra-
rium,& hoc vult hæc littera. In gl.fi.ibi,singula, idest singula-
riter sumpta.ibi,multa idest simul sumpta, & intellige quod
sint talia quæ possint coniungi ad inferendum idem, vt si
probauit per vnum testem de mutuo, & probaui famam es-
3 se quod tibi mutuaui. † iste duæ imperfectæ probationes b fa
b ciunt vnam plenam.secus si non coniunguntur ad idem infe
rendum,vt si probaui per vnum testem de mutuo,per alium
quod confessus fuisti me tibi mutuasse,ex his duabus non fit
plena

A D D I T I O N E S.

a Per libros antiquos.adde Spec.tit. de proba. in § videndum.versi.cum per libros.
b Duæ imperfectæ probationes.adde Ant. de But.in c.venitns.el 1. de testi.& Bar.in l.1 in §.item Cornelio.ff.de quæstionibus.

plena probatio, cum contingat duo facta separata. & si essent etiam mille tales separatę idem esset. facit pro hoc not. glo. ff. de excusatio. tuto. l. 2. §. j. C. quib. mod. tute. l. j. Bartol. ff. de quæstion. l. 1. §. idem. & melius in fine. e. glossæ. Oppon. quod
4 superflue hic dubitetur, cum † diœceses fuerint distinctæ tēpore apostolorum, 80. distinc. cap. 1. de his quæ fiunt a præla. pastoralis. per apostolos autem fuerunt distinctæ prouinciæ: vt dicit glo. in dicto cap. 1. 99. distinct. hæc tamen diuisio alterat: vt quia vnus episcopatus destruitur, alter erigitur, vel quid simile. Oppo. ad idem, quia debebat præferri qui possi-
5 debat, cum † vacantia occupanti concedantur. institu. de rerum diui. §. ferę. Item territorium quod erat captum ab hostibus, & sic factum capientium. institu. de re diuisio, §. præterea. Soluit Innocen. ꝙ illę duæ regulæ non habent locum in
6 spiritualibus, † quæ nō sunt occupanda, nisi authoritate Christi, vel eius vicarij, qui aliquando cōcedit occupationem, 16. q. 6. placuit. de præscrip. c. 1. quod signa, & dic rationem, quia spiritualia respectu dominij non vacant. sunt enim Christi, vel eius vicarij. vt no. de causa posses. cum super, sed bene vacant quo ad titulum: vt no. de restit. spo. olim. 1. Quæro, in eo quod hic dicitur de diuisione. petit quis medietatem fundi pro indiuiso, probat medietatē pro diuiso ad se pertinere. Fe
7 de. dicit in consil. 1004. ꝙ absoluetur reus †, quia actor aliud petit: aliud probat. qui enim petit pro indiuiso, dicit se habere partem in aliqua minima particula ff. si cer. pe. nā & si fur. §. penul. & sic probādo ꝙ pro diuiso, probat pro alia re: idest de parte diuisa, & pars diuisa censetur alius fundus: sola nāque animi destinatione fundus diuiditur in plures. ff. de lega. 3. ꝙ in rerum. in §. penul. & l. placet. §. fi.

S V M M A R I V M.

1 *Matronę per quas probatur virginitas an possint reprobari.*
2 *Iudicis officium exuberat in causa matrimoniali.*
3 *Virginitatis laus.*

1 CAusam. † Reprobari possunt matronæ per quas virginitas puellę ꝓbatur. Cōmunis diuisio. Secunda ibi: mandamus. In glos. 1. ibi: se virginem. nec ex aduerso appatebat de copula. & sic non constitit ꝙ vir fuisset; in possessione eius tanꝗ vxoris. pro hoc facit quod no. de restitu. spol. ex parte. In glos. 3. in fi. solu. ibi. Oppo. ꝙ ex quo probata erat virginitas p matronas non debuerunt alię assumi. arg. s̄. c. 2. non erat probatū plene cum opponerentur contra mulieres quod dic, vt in glo. 2. & dic, ꝙ matronę hic assumuntur officio iudicis. pro hoc litera ibi: volumus &c. quæ dirigitur iudici. ex hoc dic, quando dubitatur de fide inductarum, iudex ex officio] alias assu-
2 mit. & hoc † quia in causa matrimoniali exuberat eius officium: vt not. de iureiuran. ad nostram, el 2. In gloss. fi. ibi, quæ sola. i. per se solam, nō quod sit sensus, ꝙ per alias virtutes hoc fieri non posset: quia immo potest lōge melius per alias: maxime per charitatem, sed est sensus, ꝙ sola. i. sine suffragio aliarum virtutum: intellige tamen ꝙ non subsint peccata quæ plus ponderent. Item, cum virtutes sint connexę. de renū. vbi ad fi. vbi est vera virginitas, infertur & alias virtutes subesse s̄.
3 in procęmio. & dic sola. i. attento merito ipsius solius. † Item datur hæc laus virginitati: iuxta illud Apocal. 14. scilicet vir-
a gines sequuntur agnum &c. ibi Laureolam a glos. e. ad instar lauri quæ semper est virens. & ob hoc ex ea olim coronabantur imperatores. poetę autem edera: sic habent virgines laureolam. i. coronam ad instar lauri. i. quendam splendorem per quem distinguuntur in cœlo ab alijs, tanquam digniores de hoc etiam dico de desponsa. impube. continebatur. quæstione 5.

ADDITIO.

a Laureolam. Adde quibus personis datur laureola. vide per Arch. in cap. si ad tempus 11. q. 3. Tho. in quarto sen. dist. 8. q. 1. arti. 2. idem Tho. in quarto. dis. 58. q. 5. arti. 1. 2. 3. 4. & 5. Astesanus in sua summa. li. 2. ti. 55. arti. 3. & an mulieres virgines quæ fuerunt per vim corruptę a barbaris perdiderunt laureolam, vide per Augustinum de ancona in tracta. de potestate Papę. q. 1006. arti. 4. & de hoc est glo. in summa, 32 q. 5.

S V M M A R I V M.

1 *Acta coram primis iudicibus faciunt fidem coram surrogatis.*
2 *Acta probantur per confessionem partis.*
3 *Iudex debet ante omnia laborare ut concordet inter partes.*

1 CVm bonæ. † Acta coram primis iudicibus faciunt fidem coram surrogatis. & ponit diuisionem bimembrem. Secūdum membrum ibi, Alioquin. No. ibi, apud priores. vt in gl. 1. Item ibi, non reuocetur in dubium
2 de contestatione, ꝙ acta † probantur aliter ꝗ per scripturam: vt p cōfessionem vtriusq; partis. vt hic & s̄. c. quoniā. Opp. ad hoc de eo ꝙ no. Inn. tertius, cum causam J. ti. 1. Item ꝙ acta coram vno iudice producuntur coram surrogato. hæc tamen ratio non colligitur hic. sed facit litera ibi, requirentes. & maxime in hoc, ꝙ iudices iubentur cum omni diligentia inquirere si hoc melius probatur. ff. de procura. mutati. vbi glo. dico de offi. deleg. quoniam Abbas. Item secundum Hostien. ꝙ instantia non perijt triennio, quia causa fuerat inchoata tempore Celestini & continuata per Hono. qui vixit vltra triennium, & ad huc pendebat coram Gregorio. 9. hoc tamen, ꝙ causa non expiret, probatur de iudic. venerabilis. Item ibi. de compositione. id de quo in glo. vlti. & allegatur quotidie, qd
3 ante † omnia debet iudex laborare vt componat inter partes de hoc in glo. ibi, in vno iudicio. glo. 1. dic, ꝙ idem non aliud est iudicium coram surrogato. ff. de iud. mortuo. de offi. dele. quoniam abbas. alias coram secūdo obstaret publicatio, quæ non obstat coram primo: vt hic in glos. 2. de primo tamē, an publicatio attestationū in vno iudicio obstet in alio. dic melius vt dico J. ti. 1. fraternitatis. In glo. 3. ibi, inueniri, vel etiā si inueniuntur: sunt talia quæ non faciunt fidem, vt quia non confecta secundum formam c. quoniam, sup. eo.

De testibus. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Testis vnus quandoque sufficit.*
2 *Testes aliud, & aliud attestationes.*

Oppo. ad rubricam: quia dicit de testibus in plurali, nā sufficiebat dicere de teste. Solu. hoc arbitrarium. ad hoc de re-
1 scrip. si quando. vel dixit in plurali, quia non sufficit vnus † testis J. c. veniens. el primo. quandoque tamen sufficit J. eo. sup eo. primo responso. ideo præcedens melior. Oppo. quia videt superfluitas ibi, de attestationibus, quod non ponitur. C. & ff. & in authen. Solu. potuit omittere, & nihilominus de attestationibus tanquam de pertinentibus ad rubrum tractare, vt
2 in contrarijs. sed obiecit congruēter, quia aliud testes † aliud attestationes. & infra de testi. quasi per totum, infra de attesta. licet. & capitu. in causis. & capitu. præsentium. de vtroque J. fraternitatis.

S V M M A R I V M.

1 *Testes non idonei non recipiuntur.*
2 *Testibus pratium qualiter detur.*
3 *Hæreticus an contra hæreticum admittatur.*
4 *Infidelis testificari vbi possit.*
5 *Iudeus quando admittatur in testem contra Christianum.*
6 *Sacerdos missam celebrans debet esse ieiunus.*

1 PLacuit. † Testes non idonei nō recipiūtur, & sunt nō idonei pretio corrupti, vel non. hic tria dicta secundum ibi, & vt quicunque. tertium ibi, at nullus. In glo. 2.
2 in fi. Opp. quia datur † prætium testibus iure permittente. 4. quæst. 3. §. venturis. de rescrip. statutum. in fi. lib. 6. Sol. pro expensis & interesse licet, vt in ꝯtrarijs. non vt sic testificentur, vt hic. In glo. penul. ibi, si hære-
3 ticus contra de d. c. ibi, hæreticus † contra hæreticum testifi-
a catur. glo. ibi, dicit, ꝙ immo hæreticus indistinctea repellitur, & pro hoc de hæreticis, ex eo. & c. fi. quia est excommunica-
b tus b & infamis: vt ibi, & tales repelluntur inf. c. testimonium
4 de non hæretico † alias infideli dic, ꝙ potest testificari in extraiudicialibus. super actis vero iudicij non de hæreticis. l. pe. in glo. C. fallit quando agitur de conuincendo christianum
5 q transiuit ad ritū iudęorū † tunc enim iudęus admittit in testem. de hæreticis ꝯ christianos. li. 6. in gl. fi. in fin. aliq dicunt hic loq in regionibus vbi non ieiuni sunt incompotes. i. ebrij
c dic, ꝙ si intelligit de ieiuno c, idest q nihil comederit. gl. procedit. si vero de ieiuno. i. sobrio, ꝓcedit hæc opi. ratio namq; quare non ieiunus nō admittit, esse videtur, qa nō sobrius, & sic rōnis nō cōpos. in iudicijs aūt nō ꝯsideramus ieiunū primo mō sufficit em̄ quacūq; hora iudiciū exerceat. de off. dele. ꝯsu
6 luit. facit. C. de transac. l. nō minorē. Quātū † aūt ad missę celebrationē debet sacerdos esse ieiunus: idest nihil cōmedisse q nō sit digestū. de ꝯse. di. 2. trib⁹. & di. 1. sacramēta. In gl. 1. de accu. si ꝯstiterit. dū tēpestiue venirē semel ad scholas i quadragesima vidi quēdā pulsare ad tabernā vt sibi aperiret ecclesia.

ADDITIONES.

a Hæreticus indistincte. Adde gl. 1. in c. si hęreticus. 1. q. 7. & in c. in fidei fauorem. de hære. li. 6.
b Quia est excommunicatus. Adde. c. sicut. el 1. de hære. & in c. excommunicamus el 1. e. ti. gl. 1. in c. si Christus. e. ti gl. in ver. qui vero. in c. 1. 24. q. 1. Itam summa ti. de sen. exc. in §. & est sciendum.
c De ieiuno. Add. gl. in c. decreuit. 27. q. 5.

SVMMARIVM.

1 *Testium receptio contra non citatum est nulla.*
2 *Iudex quandoque per seipsum monet: quandoque per nuncium.*
3 *Contumax habetur pro presente.*
4 *Conditiones quæ repellant testem.*
5 *Pauper testis quis dicatur, est arbitrarium.*
6 *Aduersarius potest interrogare testes de circumstantijs.*
7 *Absens rediens potest opponere contra personas testium.*
8 *Contumax non habetur pro potestate per omnia.*

1 IN nomine domini † Receptio testium contra
non citatum est nulla, primo decisum exordium
secũdo dictum, ibi, qđ autem. Tertio probat, ibi,
ne postea, Quarto excludit, ibi, ecce lege. alias legis, prima cō-
munior, & dic lege cōstitutionis nouellę. No. pro inuocatio
a ne diuini nominis [a] quæ allegatur quotidie. in Spe. de instru.
2 edit §. 2. in prin. † Item ibi, a iudice, ꝙ iudex quandoq; monet
per seipsum, quandoque per nũciũ. vnde literã ibi, defensore,
exponit Inn. idest nuncio, & plus vrget monitio iudicis, q̃ nũ
cij. C. quomodo, & quando iudex l. cessante. no. de offi. dele.
3 consuluit. † Itẽ ibi, voluerit venire, iũcta gl. ꝙ cōtumax hř ꝓ
b pręsente [a] pro hoc litera, ibi, ipso præsente, & de dolo, & con
tu. ca. veritatis. Item ibi ꝯtra. l. quod gesta ꝯ legem sunt nulla,
4 de hoc dico de postula. c. fi. In gl. 2. ibi, conditio. vt † sit liber,
non seruus. 4. q. 3. §. liberi. C. eo. quoniam, de uerbo. sig. forus,
sexus, quia mulier regulariter non admittitur d. c. forus, quan
doq; tamen sic. ꝟ. e. prox. ætas, ut sit maior 14. in ciuili. & 20.
c in criminali. [c] 4. q. 3. c. 1. ver. in testimonium, & in Spe. tit. de
teste. in §. 1. ver. item excipitur, quod est impubes. discretio:
d qa furiosi vel mente capti [d] non recipiuntur, 1. q. 7. §. tria. fa-
ma, ꝙ sint bonæ famæ. ꝟ. eo. testimonium ꝟ. titu. 1. c. præterea.
e fortuna, vt non sint pauperes. [e] 4. q. 3. §. item, ver. item testium
5 fides, & quis † dicatur pauper [f] est arbitrarium, qa non est iu
f re expressum, qđ dico de constit. quæ in ecclesiarum, fides, ꝙ
nō sit hæreticus, quod dic vt ŝ. c. prox. In gl. 4. ibi, dictum suũ.
qđ ita tenet gl. 2. q. 1. in primis. sed Brix. ibi ꝯ, intelligendo ibi,
6 vt sequitur in gl. & hoc verius, sed pro gl. lo. facit, quia † aduer
sarius potest interrogare testes de circunstantijs: vt d. c. in pri-
mis, sed respondetur, ꝙ facit interrogatoria quæ tradet exa-
minatori. de his ꝟ. c. per tuas ꝟ. eo. c. a. li. 6. no. C. eo. si quando,
in glo. & in Specu. e. §. nunc tractandũ. & ibi in addi. in gloss.
si enim, ibi, non valent. No. vt nullę attestationes, sed non va-
7 lent in præiudicium absentis †, quia veniens auditur oppo-
nens in personas ac si fuisset præsens & protestatus in forma
ꝟ. c. in præsentia. no. Io. An. hoc in regu. 6. in quæstione. & est
singu. ꝙ ergo dicit, ꝙ valent ac si ille fuisset præsens, intellige
modo ꝓdicto, nam etiam si fuit contumaciter absens, adhuc
8 auditur in ꝑsonas: licet enim † contumax habeatur pro præ-
sente: non tamen per omnia, vt dixi ŝ. titu. 1. c. quoniam con-
tra. ad fi. pro hoc facit quod dico in d. c. in præsentia.

ADDITIONES.

a Per inuocationem diuini nominis. Adde c. in nomine domini 23. dist. & in c. hort 26. q. 3. & in procem. inst. de rubro, iuncta glo. 1.
b Contumax habetur pro præsente. Adde l. properandum. in §. sin autem. & ibi doct. de iud. Card. in c. veritatis. in 8. no. de do. & contu.
c Et 20. in criminali. Adde l. in testimonium & in l. inuiti. ibi glo. ff. de testi. tamen in defectum probationum admittuntur minores secundum Abb. de Bo. in c. tertio loco. sup. de probat. Alex. de Imo. consi. 64. incipien. viso themate & dubio. in 1. volum.
d Furiosi vel mente capti. Adde l. qui testamento. in §. nec furiosus. ff. de testi. Spe. tit. de teste in §. 1. ver. item quod est furiosus.
e Vt non sint pauperes. Adde quod hoc habet locum in suspectis, vt in c. in primis 8. q. 1. & in c. si testis 4. q. 3. sed pauper alias honestus non repellitur a testificando immo habet priuilegium vt ad eum mittat, si verecundatur exire propter nimiam paupertatem secundum Spe. ti. de teste in §. 1. ver. itẽ quod est pauper. intellige iura dicentia, quod pauper repellitur a testificando, in criminali secundum Tancr. in c. si qui testium. inf. eo. & dicit Bal. in d. capit. si testium. quod si pauperi fuerunt publicata bona propter crimen, quod talis non potest esse testis.
f Quis dicatur pauper. Add gl. in Authen. de here. & fal. glo. in versi. in paren. mitti de exe. tuto. gl. in ver. paupertatem. & ibi Do. de San. Gemi. in c. prohibetur 2. q. Arch. in c. pauper 9. q. 3. Pet. Anch. in c. 2. de male. Ioan. de Imo. in c. quæ ecclesiarum. de consti.

SVMMARIVM.

1 *Mulier, cum agitur ciuiliter, contra clericum testificari potest.*
2 *Mulieres an & quando admittantur in testes.*

1 QVoniam. Mulier testificatur cōtra clericũ,
cum de crimine ciuiliter agitur.
in fin. primæ glo. contra, ꝙ etiam in causa crimi-
nali admittatur mulier in testem. de testi. ex eod.
15. q. 3. ex eo. dic, illud de iure ciuili, secundum ꝙ admittitur
præter quam in except. secus de iure canonico; vt no. gloss. in
e. forus. de verbo. sig. & Spe. eo. ti. §. 1. ver. item ꝙ est mulier. &
seq. vbi Io. An. refert Iaco. de are. tenuisse, ꝙ etiam de iure ci
2 uili in criminali repellitur: quia † repellitur in testamentis.
ff. de testamen. qui testamento. §. mulier. ergo fortius cũ agi-
tur de salute hominum. Ioã. An. ibi, contra. quia dicta l. ex eo
resistit. & de facto seruatur. & dicit ęquum mulieres admitti,
quando per viros probari non potest. In glo. vlti. ibi, præscri-
ptione. signa glo. pro hoc quod no. de confes. c. 1. in glo. 2. vel
ad literam ibi, cum quibus. dic idest quibus scientibus. sed est
extorsio.

SVMMARIVM.

1 *Monitio ad quem pertineat, & ad quem correctio.*

IN omni negocio. Is qui denunciat
per dictum suum
& alterius probat se ꝓmonuisse. ponit dictũ quod
probat duabus authoritatibus. ibi, quod patenter.
1 In glo. penul. ibi, melius. dic, ꝙ ad quemlibet pertinet † mo-
nitio & denunciatio facienda ecclesiæ: sic ꝓcedit prima opi-
nio. sed correctio, vt denunciatus cogatur pœnitere, pertinet
tantum ad prælatum, de hoc plenius dixi de iudi. nouit.

SVMMARIVM.

1 *Testis qualiter iurare debeat.*
2 *Amicitia qualiter repellat testem, & nu. 3.*

QVotiens. Dicit quales esse, & qualiter iura-
re debeant, qui super consangui-
1 nitate deponunt. vel sic †, testis debet iurare quod
non odio: non amicitia: nō pro cōmodo, sed pro
veritate deponet. habet duo dicta. Secundum ibi, probatio. in
fine primæ glo. Hostien. exponit cognationem, idest cogni-
tionem: quia cōsanguinitas est cognita. i. nota. ꝙ non ꝓcedit,
quia immo quandoque est cognita, nisi sint in primo vel se-
cũdo gradu. de diuor. porro. Item hoc est improprium, ideo
sta cum glo. In glo. testis enim. ibi, amicitia. contra 35. quæst.
6 de parentela. Solu. Innocen. ꝙ † amicitia carnalis impedit te
2 stem: vt hic, non caritatiua, vt in contrario dic sic allegari cō-
muniter dictum Innocen. qui tamen non dicit hoc expresse,
sed dictum est verum. ꝓ hoc litera, ibi. priuato odio. irratio-
nabili seu carnali. alias non repelleretur, vt si odiuius aliquẽ
rationabiliter: vt quia malus 86. dist. odio. & si, etiam ibi, nec
3 amicitia. subaudi priuata. ex hoc dic. † ꝙ si testis interrogatur,
an sit amicus eius pro quo deponit, respōdet sic, quia bonus,
non inficitur dictum eius. quod est singulare.

SVMMARIVM.

1 *Clericus qui est procurator ecclesiæ an repellatur a testimonio.*
2 *Constituentes procuratorem, & constitutus differunt quo ad testificandum.*
3 *Vicedominus & procurator an & quãdo testificari possit pro episcopo.*
4 *Vicedomino agēte pro ecclesia, quare repellatur episcopus à testimonio.*
5 *Legatarius an possit esse testis in causa testamenti continentis leg. sib.*
6 *Testes contra vsurarium an sint idonei ij à quibus extorsit vsuras.*
7 *Venditor an possit testificari pro emptorem. vel econtra.*
8 *Canonici quando admittantur in causa ecclesiæ.*
9 *Fideiussor an possit testificari de confideiussore. & de similibus.*
10 *Procurator an generaliter non admittatur, in testem.*
11 *Procurator (sicut dominus) tenetur respōdere positionibus nedum in animam domini, sed & suam.*
12 *Procurator an & quando possit testificari pro domino.*
13 *Procurator ad negotia an testificetur.*
14 *Aduocatus an possit testificari in causa pro cliente. & nu. 15.*
15 *Aduocatus an possit reuellare secreta partis, & reuellans an puniat.*

INsuper. Prælati & clerici in causa suæ eccle
siæ quam non procurant, testificari
possunt. Primo ponitur dictum. Secundo limita-
tur ibi, dummodo. In glo. 1. ibi, ecclesiæ suę hoc
colligitur hic iuncta suprascriptione ibi, priori & fratrib. de
hoc in Specu. de teste. §. 1. ver. sed nunquid rector. & sequen.
& inf. eod. cum nuncius. In glo. 2. in fi. & eod. titu. si quo, li.
6. In glos. vltima. ibi, duplex officium incompatibile: vt sic a-
ctor vel reus & testis, vt hic ibi, singula glo. ea. vbi de hoc. &
sup. titu. j. ex literis. in fin. e. glo. Oppon. † ꝙ clericus etiam qui
1 est procurator ecclesiæ non repellatur a testimonio, quia po-
test non exercere officium procuratoris inf. cap. dilecto. Solu.
hic intellige de exercentibus, & in litera ibi, institui, subaudi
cum effectu. & hoc intelligit Innocen. quod dixi non repellẽ
dum quando non acceptauit officium, vel re integra renũcia
uit. Ioan. And. dicit considerandum, an possit negotium re-
sumere, vt in casu d. capitu. & repelletur. si vero non possit, &
admittetur. concludit tamen sufficere quod potest non reti-
nere,

mere, quod est verius. & sic, dummodo non exerceat, admit-
2 teretur. † Oppo. ad hoc, † quia constituentes possunt testifica-
ri, vt hic. ergo & constitutus, vt in regula qui per alium. lib. 6.
Sol. Inno. ꝙ constituentes testificantur tanquam singuli. isti
autem dicuntur cōstituti nō a singulis, sed ab ecclesia. & cau-
sa dicitur ecclesię, non singulorum. 12. q. 2. qui manumiserit.
& in hoc subest ratio: quia isti qui procurant videntur habe-
3 re affectionem ad obtinendum. † Quæro episcopus per vice-
dominum vel procuratorem litigat, an potest testificari. Inn.
quod non, quia nomine episcopi intētatur actio. Quid si epi-
scopus per se agit an eius procurator vel vicedñs potest testi-
ficari. Innoc. ꝙ sic. nam alio agente testificari potest. Abbas ꝓ
monacho vt hic. & de iureiuran. & si Christus. potius ergo vi
cedñs vel iconomus. Hostien. dicit Inno. sibi contrarium in
vicedomino episcopum repelli. & agēte episcopo vicedomi-
num admitti, cum tamen vicedominus censeatur eadem ꝑ-
sona cum episcopo, & faciat idem cōsistorium. de offic. vica
c. 1. lib. 6. de ap. Romana. in princi. e. li. & dicit Hostien. ꝙ agē
te vicedomino admittetur episcopus in testem: quia cā non
est ꝓprie episcopi, sed ecclesiæ. Io. An. distinguit, ꝙ aut vicedo
minus agit causam singularem mensæ episcopi & procedit
dictum Inn. & repellitur episcopus, aut causam communē
ecclesiæ, & procedit dictum Hostiē. ꝙ no. ī. c. 2. li. 6 lo. de lig.
tenet cum Hostien. indistincte: quia etiam si causa sit mensæ
episcopi, non tamen propria eius. cum non sit dominus. de
dona. c. 2. Ioan. de Fantu. dicit quod distinctio Ioan. And. po-
test procedere quo ad clericos seculares: : sed quo ad regu-
lares, qui non habent proprium, procedit dictum Hostien.
indistincte: sed huic distinctioni obstat, quia hic non repel-
luntur monachi in causa pecuniaria cuius non sunt capa-
ces, sed ne fungatur officijs incompassibilibus. & quia præsu-
muntur habere affectionem ad causam, vt dixi. Item contra
Ioan. An. est, quia per eum non habetur ratio quare repellaē
4 episcopus agente vicedomino, & non econuerso. † ideo dic,
ꝙ ideo agente vicedomino repellitur episcopus: quia causa
est propria episcopi, etiam si sit causa ecclesiæ. dicitur enim
episcopi, quia eius nomine agitur. vnde sicut si ageret episco-
pus non posset testificari, vt hic. ita idem quando agit per vi-
cedominum: quia ipse dicitur agere. argu. de præscrip. si dele-
genti. secus econtra quando agit episcopus, agit enim suo no-
mine, non vicedomini, seu vicarij. nam vicedominus potest
testificari: quia non testificatur vt vicedominus, sed vt ipse tā-
quam Ioannes vel Paulus, & nihil pertinet ad eum de causa.
Item nō est verum, quod episcopi vel vicedomini seu vicarij
sit in omnibus idem consistorium, de officio vicarij. c. 1. & 2.
5 libro sexto. † Quæro an legatarius a possit esse testis in causa
a testamenti continentis legatum. Innocen. sup. c. quoniam. ꝙ
sic: quia principaliter ad legatarium nō pertinet commodū
ex validitate testamenti: non enim sequitur, testamentum va
let, ergo legatum debetur. C. ad l. falc. l. 3. nec econuerso. C. de
libe. præter. authen. ex causa. & in eo quod dixi principaliter,
hoc dic, vt inf. alij aliter. dic, vt no. insti. de leg. §. legatarijs. &
per Bal. C. de testa. l. dictantibus, aut enim causa est inter hære
dem. & legatarium, & repellitur legatarius. aut inter hæredē
& aliū, & admittitur, si protestetur ꝙ ex suo testimonio non
intendit sibi parari commodum. Ex hoc infertur ad q. agitur
6 contra vsurarium † & ad probandum quod sit vsurarius pro
ducuntur hi a quibus extorsit vsuras. dic enim ꝙ admittētur,
cum protestatione præmissa, quod nota. in practica. videtur
tamen hæc protestatio superflua quia res īter alios acta b & c.
b dic, quod quædam sunt causæ in quibus sententia prodest
omnibus. nota. de re iudi. c. penul. qui filij sint legi. causam. &
quo ad vsurarium quod prædicti admittantur, facit, quia con
uincuntur vsurarij per coniecturam, de vsuris. cum in dioce-
si. & de protestatione præmissa, dic ꝙ saltem est vtilis ad eui-
tandum deuolutiones. & quo ad illud de legatario, quod ad-
mittatur, facit quod prædixi etiam sine protestatione: quia
causa legati est separata a testamento. quia, vt prædixi, non se-
quitur, testamentum non valet: ergo & legatum, nec ecōuer
7 so. † Quæro an venditor c possit testificari pro emptore, vel
c econuerso. Innocentius. quod non: quia secundariò agit de
iure alterutrius. Ex hoc nota, ꝙ repellitur testis cuius interest
non solum principaliter: sed etiam si secundariò in vim con-
sequentiæ: quod est sing. & intelligitur in vim consequētiæ:
ita quod sit tale ius consequēdi, quod ius competat sibi: alias
8 non dicitur tale interesse quod repellat a testimonio. vnde †
admittuntur canonici in causa ecclesiæ: vt hic, & infra codē
cum nuncius. licet aliquo modo in hoc sua intersit. hoc ple-
nius dico in dicto c. cum nuncius. Pro hoc soluuntur similes
9 quæstiones de † fideiussore d an possit testificari de cōfideius-
d sore. de socio e in causa socij. de donatore pro donatario. f de
e cedente pro cessionario: quod hic prosequor. & de vltimo in
f Specu. de procura. io si. vbi consuluit, ꝙ qui non potest proba
re nisi p vnum, cedat actiones: & ipse poterit esse alius testis,

10 quod signa. † Quæro in eo quod hic procurator non admit-
titur in testem, an sit verum generaliter. gloss. ff. de procu. l.
fin. quod sic. contrarium. de iure fisci. deferre. §. item decreue
runt. in quo varie dicitur. dic, quod aut quæritur de procura-
tore ad iudicia, aut ad negocia. Primo casu, aut quæris an pos
set esse testis contra dominum, an pro domino. Primo casu
gloss. in dicta l. fi. de testi. dicit eum admittendum: quia cessat
suspicio. idem no. glo. infra capitu. fina. libro sexto. Ion. Andr.
in Specu. eo. §. 1. ver. nunquid aduocatus. contrarium no. glo.
ff. quando appel. sit l. 2. in princi. & in d. §. item decreuerunt.
vbi dicit Bart. & hoc verius, & sic cōclusum: quia sicut domi-
nus non producitur in testem contra se: ita nec procurator:
quia sunt officia incompassibilia: vt hic in tex. iuncta glo. vlt.
11 fateor quod sicut † dominus tenetur respondere positionib
ita & procurator, & non solum in animam domini: sed etiā
propriam. C. de iudi. rem non nouam. ff. de procura. l. non so-
lum, in prin. & ibi Mar. Syl. Iac. but. & alij hoc infra capitu. 2.
libro sexto. vbi Abbas respondet iurādo in animam suam, &
illorum de collegio: sed facit contra in eo, quod ibi sindicus
monasterij interrogatur sine iuramēto: & illud procedit quā
do aduersarius vult quod principalis persona respondeat posi
tionibus; quia tunc nihilominus potest procurator interro-
gari sine iuramento ad quandā instructionem: vt ibi, sed quā
do ipse procurator respondet, procedit quod dixi, vt non so-
lum in animam domini, sed etiam suam respondeat, secun-
dum hoc optime ꝓcedit quod dicitur in §. item decreuerūt,
cum glo. notabili ibi, quod procurator non interrogatur ibi,
vt testis sed vt dominus. & hoc signa: quia scribentes nō ape-
12 riunt, & est necessarium. Si autem † pro domino, aut causa
pendente. aut finita. si pendente: aut in alia causa & potest: qa
nihil resistit. pro hoc ibi, in causis in quibus &c. ergo secus
in alijs. aut in eadem causa, & non potest, vt hic, & dicta l. fin.
eodem titu. Si vero causa est finita, aut producitur super ge-
stis in causa, in qua non fuit procurator, & admittitur,
per proxime dicta. simile in familiari, qui desijt esse familia-
ris, qui testificatur pro antiquo domino. ff. de quæsti. l. 1. §. si
seruus. aut de gestis in causa in qua fuit procurator. & dic,
idem in procuratore ad iudicia, sicut ad negotia. de † procura.
13 autem ad negocia. aut pertinet ad eum commodum, vel in-
commodum, & non admittitur. C. eod. l. in omnibus. Volo
probare quod tibi mutuaui centum per procuratorem vel
nuncium, qui dicit se portasse tibi pecuniam, nō admittitur
quia se exoneraret, tenetur enim mihi si tibi non dedit. no.
Barto. in dicto. §. item decreuerunt. & d. l. omnibus. aut non
pertinet ad eum commodum vel incommodum. & tunc,
aut pro domino, & non admittitur nisi aduersario volente, si
cut dicitur in proxeneta seu mediatore auth. de testi. §. pen. no
ta. gl. i. capitu. fina. libro sexto aut contra dominum, & admit
14 titur. per no. in dicto §. item decreuerunt † Quid de aduoca-
g to. g Cyn. C. de testi. in l. quoniam liberi. dicit idem quod in
procuratore, quod communiter tenetur. pro hoc glo. singu.
quam scribentes non nota. ff. de iure fisci. non intelligitur. §.
ciuus. quæ dicit idem iuris de vtroque. contrarium consului.
refert namque inter procuratorem & aduocatum. quia pro-
curator censetur dominus, & tanquā dominus respōdet posi
tionibus, vt in proxima quæst. secus in aduocato, qui non re-
spondet positionibus, & respondendo non præiudicaret par-
15 ti, licet † ergo aduocatus nō possint testificari ꝓ clientulo. ī.
ca. fi. lib. 6. contra ipsum tamen potest produci quo ad ea quæ
scit vt priuatus. quia nulla iura resistunt. & de ipso vera est gl.
in d. c. fi. licet enim non cogatur consulere in causa in qua est
aduocatus: ad hoc tamē possit alii cogi. C. de aduocatis diuer-
so. iudi. §. sancimus. & quod not. C. de proxi. sacro. scrini. l. 2.
li. 12. & per Bart. ff. quæ in testa. delentur. proxime. aliud tamē
in

ADDITIONES.

a An legatarius. Adde tex. iuncta glo. 1. & ibi Pau. de Cast. in l. qui testamento.
ff. de testa. glo. in l. nullus. ff. de testib. glo. & Bal. in l. de omnibus. C. de testib.
b Res inter alios acta. Adde tex in c. inter dilectos. de fi instrum. glo. in capitu.
quamuis. de reg. iur. glo. in cap. penult. de appel. & C. res inter alios acta in
rubro. & nig.
c An venditor. Adde gl. & ibi per Archi in §. fina. testes in verbo item nullus
idoneus. 4. q. 1. glo & Bar. in l. omnibus C. de testi. Bar. in l. ab executore. in §.
alio condemnato ff. de appel.
d De fide iussore. Adde Ioan. And. in addi. Specu. de iudi. deleg. in §. superest,
ver. sed nunquid fideiussor. Ang. in l. si ab executore. in §. 1. ff. de appel. Ang.
consi. 295. incip. visis attestationibus. Alex de Imo. consi. 78. incip. in causa &
lite vertente inter Bartholomæum, in primo vol.
e De socio. Adde gl. in l. quoniam liberi. C. de testi. Inno in c. quoniam. sup. eo.
Ioan. And. in addi. Spec. tit. de teste. in §. 1. versi. sed nunquid socius. glo. in l.
nullus. ff. de testib.
f De donatore pro donatario. Adde Saly. in l. & si a test. in fi. C. ad legem Cor-
nel. de fals.
g Quid de aduocato. Adde glo. v. in cap. fina. de test. lib. 6. glo. fina. in capitu. ita
nos tecum. 2. quæst. 6. Alexan. de Imo. consi. 134. incipien. in causa. & lite ver-
tente inter Albertinum in 2. volum.

in testificatione,possunt enim alii consultores inueniri, non
sic alij testes.si.d.de indice & teste.nota.de offi.deleg.cum R.
in glo.2.de his autem quæ scit,vt aduocatus,quæ pars sibi re-
uelauit,non tenetur testificari, sicut nec sacerdos quæ scit in
confessione.nota.Innocen.de pœnit. & remis.c.omnis.& est
16 singulare.Item pœna falsi est † aduocato si prædicta reuelat.
ff.de falsis.l.1.§.15,qui.& si dicas, cessabit pœna:quia ad man-
datum iudicis deponet,dic, quod mandatum hoc non excu-
sat in illicitis.de temp.ord.ad aures.regula ea quæ.libro sexto
Item pro hoc destrueretur officium aduocatorum. & licet
hoc sit nouum:est tamē valde vtile.& si dicas, quod deberet
remoueri ab aduocando, sicut iudex a iudicando infra eodē
dilecto.dic aliud in iudice,qui non potest esse testis & iudex:
aliud in aduocato.quod non inuenitur prohibitum.

SVMMARIVM.

1 *Innouata post appellationem ab interlocutoria, vel grauamine, reuo-
cantur tanquam indebite attentata.*
2 *Agenti quando incumbat probatio defectus tituli.*
3 *Causa dicitur criminalis, quando pœna, etiam pecuniaria applicatur,
fisco.*
4 *Exceptio & probatio contra testes regulariter differtur post publica-
tionem.*
5 *Probationes ad vnum effectum non sufficiunt ad fortiorem.*
6 *Appellatio sequens non impedit effectum excommunicationis.*
7 *Grauatus quis non dicitur si reijciuntur exceptiones, nisi ex causis in
ea expressis.*

EX parte. A Famosa & difficilis,& hoc di
cit secundū aliquos.exceptio
contra testes post publicationem attestationum
proponenda est:hæc summatio con procedit,per
c.præsentium,infra eod.vbi ante publicationem proponitur,
licet postea probetur.Item non est consona literæ.vel sic:pro
batio exceptionis contra testes differri potest post publicatio
nem attestationum,secundum Ioā.And. hoc non colligitur
hic:quia non dicitur de publicatione, sed colligitur ex gloss.
huius.vel sic,exceptione proposita contra testes, & nō admis
sa,ex hoc appellatur,& in causa appellationis de ipsa cogno-
sci debebit.hoc dicit quo ad terminum. hæc tamen summa-
tio non tangit difficultates c.de quibus infra secundum quas
posset variari summarium,sed nō pertinerent ad terminum.
Primo ponitur quærela præsbyteri. Secundo dat iudices:ibi,
mandamus.Prima diuiditur in quinque.Primo præsbyter q̄
relando iustificat causam principalem. Secūdo narrat forma
rescripti contra se impetrati.ibi, nullis. Tertio narrat proces-
sum ex vi secutum.ibi, tandem. Quarto sententiam latam p
illud,ibi.eidem absenti. Quinto id quod euenit post sentētiā.
ibi.quam nunc.Secunda principalis in tres.Primo instruit iu
dices, si narrata per præsbyterum sunt vera. Secundo si non
sunt vera.ibi,si vero.Tertio submittit clausulam consuetam
circa testes.ibi,testes. Nota in ver. mandamus quod innoua-
1 ta † post appellationem ab interlocutoria vel grauamine re-
uocantur tanquam indebite attentata:vt lit.ꝓpen.c.fi.infra eo-
dem cum venisset.vbi priuilegium lit.pen. impetratum,non
valet,& idem hic de literis confirmationis:immo plus,quod
etiam diffinitiua post appellationem lata retractatur tanquā
attentatum.quod forte alibi non æque probatur. Item illam
clausulam,testes autem &c.quæ regulariter apponitur in re-
scriptis.fallit in 16.casibus de quibus in Specu.co.§.de testiū.
ver.illud autem.In glo.1.ibi,parochianus vel patronus. Nota
glo.ad quam quotidie remittitur pro hoc quod no.de accu.
qualiter,el 2.in gloss.in fin. de non parochiano autem vel pa-
trono, Damasius disputando dixit cum non admittēdum.&
ad hoc c.respondet quod non dicitur pro vel contra quia nō
fuit oppositum.& per hanc glo.Fede.consilio 98.dicit quod
2 † parochianus a potest agere contra rectorem ecclesiæ corā
a episcopo,vt doceat de titulo, nisi constet eum institutum ab
ordinario : tunc enim agenti incumbit probatio defectus ti-
tuli.In glo.4.ibi,ciuiliter agebat.vt remoueretur. Nota gloss.
singulariter,quod cum agitur contra beneficiatum vt priue-
3 tur,dicitur agi ciuiliter:contra †, quando pœna etiam pecu-
niaria applicatur fisco,causa est criminalis. insti.de iniurian.
§.in summa.not.Innocen. de accusa. qualiter.el secūdo.dico
de præsump.literas.hic autem beneficium applicabitur fisco
& ecclesia,dic,quod immo nō applicabitur : sed vacabit:nec
poterit episcopus sibi retinere, sed debet alium instituere.vel
secundum Innocen.ad id quod dicit glo. q̄ cā erat ciuilis.dic
idem si criminalis,vt admittatur procurator,non ad totam li
tem,sed ad certum articulum : vt ꝓductionē testiū, vel qd si-
mile.q̄ non ꝓcedit quo ad ꝓcuratorē legitimū q defendit al
legando causas causæ,sicut eū repellit a tota cā̄sa a par te.ar.
de of.dele.pastoralis,§.nē cū totū.dico de accu.veniens. In gl.
huius modi ibi,post receptionem. contra facit litera ibi,reci-
piendus,nisi exponas cum effectu, idest non dandam eis fidē
4 In fi.e.glo. Ex hac gloss.infertur.q̄ † exceptio & probatio cō-
tra testes regulariter differtur post publicationē.fallit in duo-
bus casibus positis in glo.& clarius ℸ.c.cum causam. in gloss.
1.additur tertius in excommunicatione ꝓp periculum com-
munionis.de sen.excommu.decernimus.li.6. in Spec.e.titu.
§.1.ver sed quid si dicitur testis excommunicatus. & duobus
sequentibus.in hoc tamen sunt variæ opin.& dic,q̄ ad authē.
si testis, de qua in glos. & in corpore vnde sumitur,solet dici,
q̄ sup exceptionibus ꝫ testes non expedit q̄ statim iudicetur,
nisi in duobus casibus ibi exceptis, vt si oponatur testi q̄ est
odiosus,quia causam criminalem habet cum eo contra quē
producitur, vel q̄ est seruus. & ipse dicit se libertum.quibus
casibus statim de eis iudicatur,extra hos. casus seruatur in tē
pus disputationis,quod tamen necessario intelligēdum quo
ad iudicandum super eis:sed non apparet quare excipiaut cō
tra testes,& eius probatio non statim admittatur, cum volen
ti probare mos gerendus sit. & est morem gerere, idest su sti-
nere mores illius, seu sibi complacere si ergo iudex non ad-
mittit,sed reseruat,videtur grauare.dic tamen,q̄ cum non sit
iure expressum quod teneatur statim admittere ꝓbationes,
ideo secundum Io.An.dic, q̄ exceptio statim est audienda ℸ.
c.p̄sentium. & si non admittitur potest appellari.sed si offert
probatio,in arbitrio iudicis est statim admittere, vel differre,
nisi in casibus exceptis quos præmisi. & si admittit proba-
tiones,non grauat,ex quo ille vult.si differt etiam nō grauat,
forte eñ testes ꝫ quos excipit nihil probabunt.similiter non
grauat aduersarium recipiendo testes eius dilata reprobatio-
ne quia complacet illi. Item recipiendo reprobationes non
grauat:quia si reprobabit testes eius vtile est sibi non produ-
xisse.in hoc autem arbitrio considerabit iudex an excipiens
sit suspectus:& differet.item quod sit maius periculum, an re
ferre,an recipere:& quia periculum est in excommunicatio
ne,statim recipiet:vt ℸ.ex his.& ex glo. dic,quod aut datus est
terminus ad producendum probatorios & reprobatorios:&
statim admittitur reprobatio s̄.ti.1.licet,aut datus est termi-
nus solum ad probandum ; & aut opponuntur exceptiones I
tribus casibus sup.exceptis vel aliquo eorum. & idem,per præ
dicta.aut alias exceptiones,& tunc aut excipiens non offert ꝓ
bationes, & non cogitur probare ante aperturam testium ℸ.
ca.præsentium.aut offert:& tūc exceptio debet statim admit
ti,sed probationes potest iudex statim admittere secundum
prædicta.in fine.glossa argumen. contra. dic, vt de appella.nō
solum,libro sexto.In gloss.ad hanc.ibi, cum idest.dic idem si
se non obtulisset, ex quo appellatum erat a sententia. pro
hoc quod nota.in capitulo. denique infra allega.In fine glos.
ibi,saltem per obliquum. nota gloss. singulariter, & dic,quod
dicitur peremptoria p obliquū,qa si reijciuntur testes,& is q
ꝓduxit aliunde nō probet,succumbit. dr̄ aūt peremptoria non
directe:qa iste pōt aliter probare:ibi,vnde nō sunt contraria.
glo.c.hæc differentia inter dilatorias & peremptorias nō pro
cedit.nam.c.interposita. loquitur indistincte. & in eo q̄ glos.
sentit,quod ratio diuersitatis sit propter maius præiudicium
quod imminet in peremptorijs.hoc tamen non vrget quam
uis enim reiectio probationum iustificet appellationem: nō
tamen sufficit ad obtinendum in causa:vt si opposui pactum
de non petendo,& obtuli probationes quæ fuerunt reiectæ
hoc probabo,licet iustificetur appellatio,vt iudex ad quē co-
gnoscat de præsenti,non propterea absoluor,nisi vere probē
de pacto,no. Archi.de appella.Roma.libro sexto. Ioā. mona.
5 eodem titulo non solum, quod signa pro hoc:quia † pro
bationes ad vnum effectum non sufficiunt ad fortiorem ℸ.c.
ueniens el 2.& sic cessat ratio dictæ glo. Dic ergo,quod quo
ad hoc non refert inter dilatorias,& peremptorias:quia etiā
in dilatorijs,reiectio probationum, licet iustificet probatio-
nem,non tamen facit quod in causa appellationis censeatur
probata exceptio. In eadem gloss. ibi, præterea,hic colligitur
secunda solutio,quod quia post appellationem lata fuit sen-
tentia per iudices primos,non sufficit reiectio probationum
vt retractetur sententia, nisi doceatur de veritate exceptio-
num,secus si sententia lata non fuisset,& ex hoc multum re-
stringitur c.interposita,sed hoc non procedit,nam si appella
tio præsbyteri fuit legitima,innouata post appellationē sunt
nulla,tanquam facta a non iudice, ut nota.hic Ioan. Andrea
per multas rationes, ut non sit in hoc differentia, an an-
te sententiam,an post appelletur, ad reuocandum attentata.
nisi in hoc,quia quando snia, retractantur, non post consti-
to quod appellatio sit legitima:secus quando ante sententiā
de appel.non solum.lib.6 & hoc,quia excōicatio lata post ap
pellationem ab interlocutoria est nulla.de offic. deleg. cum
olim.1.& c.cum contingat.de appella.dilecti.1.& 2. [illegible]

ADDITIO.

a Parochianus. Adde Ant.de Butrio c.ex frequentib. [illegible]

ret ratio quare non idem in alia sententia,& vtroque casu su-
beit cadē ratio: scilicet defectus iurisdictionis iudicis a quo:
6 immo fortior in alijs: quia † appellatio sequens non impedit
effectum excommunicationis.de appel.pastoralis. sed aliarū
sententiarum sic.vt ibi.pro hoc de senten.excom. licet. lib.6.
cum ibi nota,& quod innouata post appellationem ab inter-
locutoria sint nulla,probatur aperte de offi. deleg.super quæ
stionum.in fine.In fin.e.glo. ex dictis s.tollitur vtraque solu.
de qua in gl.Tertio soluit Gof. q presbyter hic probabit verita-
tem grauaminis eo ipso q docebit se obtulisse probaturum, &
non fuisse admissum,& sic statur cōtra.c.a. interposita.sed hoc
videtur cōtra hanc literam ibi,non fuerit legitime &c. q vult qd
probetur illos testes fuisse minus legitimos. dicit Gof. q iste se
ad hoc astrinxit,q est diuinare,Guil.naso sol.Quarto q presby-
ter hic grauatur in vno:q a probare cōtra.c.interposita.sed in alio re
leuatur:quia non auditur aduersarius volens probare contrariū:
immo defenditur presbyter in possessione beneficij,hoc non
procedit:q a immo audiretur aduersarius volens probare contra-
riū.j.c.licet.Quinto soluit Io.An.q tēpore huius c.non ema
nauerat.c.interposita.q patet p authores vtriusq;. ex hoc sen
tit q istud c. sit correctū,& sic cō s.in procemio.Sexto soluitꝛ
q licet appelletur ob reiectas exceptiones,nō sufficit ad iusti-
ficandū appellationē,nisi appelletur a reiectione probationum
pro hoc facit q no.de ιo.cle.vna in gl.magna.in principio.quę
sentit,q si iudex reijcit appellationem tanq̄ friuolā, oportet
a reiectione appellare,alias teneret pronunciatio iudicis, & ap-
pellans haberetur pro cōtumace: q est singulare.p hoc q dico
de accu.ad petitionem,de of.dele.prudentiā,vbi p Inn & hoc
dic,q licet presbyter appellauerit, & probationes obtulerit,&
fuerint reiectæ; non tñ apparet q a reiectione appellauerit.cō
7 hoc est: quia † non dicitur quis grauatus si reijciuntur exce-
ptiones,nisi sint veræ.de of.deleg.cum cōtingat.ergo etiam re
iectio probationum non grauat,nisi exceptiones sint veræ.pro
hoc est q dixi s.glo.huius. Aut exceptiones sunt manifeste,
falsæ,& procedit c. cū cōtingat.vt non audiatur volens probare,
& si reijcitur a probatione oblata non ex hoc iustificatur appel
latio.aut exceptiones nō sunt manifeste falsæ, sed probabiles,
& procedit c. interposita.qd videtur hic sentire Lap.præmittē-
do q nunc dixi, q non reiectio exceptionum, sed probationū
iustificat appellationem:immo consulunt, q solum appellet
a reiectione probationū.quia ēt si exceptio non sit legitima:ta-
men solum reiectio iustificat appellationem;sed obstat q di-
xi per c.cum contingat. nisi intelligas vt statim subijciā.Au-
diui quendam egregium virum aliter dicentem,q oblatio p
bationum reiecta est grauamen sufficiens ad iustificandam
appellationem ad effectum vt deuoluat, non ad effectum vt
reuocentur attentata;nisi probetur veritas exceptionum: quod
non procedit;quia,eo ipso q appellatio deuoluitur,infertur,
q est legitima.de appel. cum appellationibus. li.6.vbi in casu
illius c.cum iudex desert, licet fuerit appellatum non legiti-
me,quo tamen casu etiam habetur pro legitima;vt ibi.si er-
go appellatio censetur legitima, ergo iurisdictio primi iudi-
cis deuoluitur ad iudicem ad quem.de of.delega.pastoralis.§.
quia vero.& sic processus primi iudicis non tenet:immo est
nullus,secundum ea,quæ s. dixi.pro hoc facit q no.Inn.in d.
c.interposita,vbi dicit,q appellatio iustificata ex reiectione p
bationis oblata inducit reuocationem attentatorum,per prę
dicta tolluntur proxime dicta:non tamen tollitur quod dixi,q
hic non apparet q a reiectione fuerit appellatum. sed illi sol.
obstat dictum c.cum contingat.inductum vt s.& dic,q quia
hic respectu illarum probationū cō testes erat in arbitrio iudi-
cis an statim admitteret vel differret post aperturam:vt dixi ī
gl.huiusmodi exceptiones.iō hic non admittendo non gra-
uauit: ideo hoc non sufficit ad iustificandam appellationem:
secus in alijs exceptionibus in quibus non est in arbitrio iudi
cis admittere vel differre;tunc enim non admittendo grauat
& ex hoc iustificatur appellatio.de appel, interposita.Soluūt
aliqui,q c.interposita, procedit qñ probationes realiter offe-
runt producendo instrumenta vel testes coram iudice.& ita
ibi no.hic autem solum verbaliter obtulit, vt in litera ibi,di-
ceret non dicit offeret.& hęc in se vera.sed tamen præcedens
subtilior.per hoc ad præalleg. c.cum cōtingat.dic,quod eo ip-
so quod tu excipis, & offers te probaturum, grauaris,nisi sit
casus in quo resideat arbitrio iudicis admittere vel differre:ī
hoc c.cum contingat. non facit cō: immo pro,ad hoc etiā fa-
cit ibi,no.in gl.penultima.In gl.ex hoc.ibi,exprimitur in lite
ris.pro hoc litera ibi,ipsumq;&c.& quod no. Inn.de p̄bendis
pro illorū,de clausula cōdictores &c.& de clausula iuearis in
fine eiusdem gl.pro hoc facit q no.vt lite non cōtestata. c.2.in
glo.ar.de dolo c.1.in gl.a.In gl. penultima ibi,cō illū.hæc exce
ptio est vera,& vt bene intelligatur,oppone,aut enim appella-
tio erat legitima,& sententia erat tractanda tanq̄ qd innouatū
post appellationē:vt dixi s. sup gl. ad hāc.aut minus legiti-
ma,& debuit remitti ad primos;vt sequitur ī gl.contra cōtra.gl.di
cit,q remittit de gratia.dic melius vt in sequētibus.& quo ad
p̄missa dicit Inn. quod præsbyter recessit post appellationē,
& dicebatur postea latam sententiam per minus idoneos te-
stes:ideo mandatur eū nō restitui, si per minus idoneos.&c.
vsque ibi si vero.ibi autem debet suppleri quod confirmetur
sententia si fuerit iusta.& hanc solutionem tangit glo. hic in
fine,& reprobat,& bene.Item in eo quod dicit Innocē. quod
supplebitur ibi,quod confirmetur sententia. dicit idem Inn.
hoc procedere si sententia reperietur lata : secus si reperietur
non lata,vel testes non male receptos,& hanc sentit glo. 4.in
fi. sed tunc obstat quod præmisit : quia tunc appellatio esset
iniusta,& deberet remitti ad primum.dicit Innocē.quod po-
tuit ex alio iustificare appellationem,& non procedit:quia ap
8 pellatio † ab interlocutoria non iustificatur nisi in causis in ea
expressis.de appella.clemen.appellanti. Ex his inuoluitur le-
ctura huius literæ ibi,si vero.Host.exponit duobus modis,qd
omitto,quia ambo inuoluunt literam Io.And. approbat pri-
mam expositionem glo.cui obstat quod prædixi de remissio
ne:sed quæritur quid sit de hac remissione, hic non ostendit.
& ideo videtur vera hæc expositio.si vero aliter,idest,quia nō
est verum quod per minus idoneos fuerit spoliatus: quia nec
spoliatus:& tamen verum est quod minus idoneos admitte-
bat,& sic legitime appellauit.& quod sup.dicit,ibi,non fuerit
legitime.melius diceret,fuerit non legitime. nam præponen
do negationem verificaretur litera,etiam si sententia lata nō
fuisset,& tamen hic præsupponitur quod fuit lata.ex hoc no-
ta in eo quod dixi de trāspositione negatiuę, quod licet apud
logicos fiat magna distinctio an præponatur vel postponatur
negatio, tamen in iure quandoque non curatur. exponimus
enim ad sanum intellectum:vt hic 10 glo.in fi.dic vt inf. titu.
primo,dilecto.

SVMMARIVM.

1 *Casus quibus remittitur ad testes examinandos.*
2 *Remissio pro testibus examinandis an fiat in criminali.*
3 *Producens testes debet facere sumptus.*
4 *Paupertatem testi opponens quid debeat probare.*
5 *Testium receptio an possit ad partes remitti.*

a **Si qui testium.** a Mittitur ad examinādos testes q
venire nequeūt.In glos. prima ibi,
b egregias b pro hoc 2.q.2.c.fina.Goffr.e. dicit, q ad tales mittit
de gratia.ff.quis ordo in bono.possess.seruetur. l.a §.si prætes.
sed ibi in alio casu,& verius quod dicit hæc gloss. quia in l.ad
personas.alleg.in gl.pōdera verbum oporte. sunt & alij casus
1 in quibus mittitur ad testes †.si fuit testis pauper vetulusque,
remotus, debilis qui aut egenus qui produciт egenus vt testē
tur,ad eos debebit mittere iudex.hos exponit Specu.eodem
titulo.§.qualiter.ver.potest,de vltimo tamen quando produ
cens est egenus.dicit Vin. q ordinarius debet facere expensas
Aucten,de man.prin.§.sic ibi.12.q 2.aurum.de vita & hone
state clericorum.cum ab omni.de excef.prælatorum. sicut p
hoc facit quia talibus pauperib. etiam prouidetur de aduocato
de postulando.c.primo,& fi.ibi apud eloquentissimum.glos.
2 eadem,hoc non videtur † procedere in criminali c quo casu te
c stes debent esse in præsentia iudicis. dic, q ille q mittetur est
loco iudicis,& in eo quod glo.dicit, q iudex loci q examinat
testes remittit dicta sigillata,sis cautus,q qñ reportantur,tu q
produxisti facias signari coram iudice, & coram parte aduersa,
vt non possit postea negare illas scripturas esse illas quas mi-
sit iudex,nam propter hāc omissionem quidam in causa suc-
cubuit.In gloss.fi.ibi potest dici,alij intelligunt de paupertate
producentis,q dic,vt dixi s.glo.proxima. sed non consonat lite
ræ ibi,paupertate deprehēsi,in eo q p̄cedit ibi, si qui testium.
3 in materia ergo glo.Oppo.ad hoc,quia † producens habet fac
re sumptus.4.q.3.§.veterianus.de rescriptis statutum.§.penul-
timo,li. 6. hoc cōtrium soluitur in glo.quia iste pp paupertatē
impediebatur,non tn̄ hoc quod non posset venire. sed q a ve-
recundum erat sibi venire coram iudice:vt in glo. ibi,alia per
sona honesta.glo.ea,no.glo.ex qua colligitur,quod qui oppo
4 nit † paupertatem testi , debet addere,quod pp paupertatem
est ita vilis,quod non curat de verecundia,vel non timet dice
re mendacia.vel quod propter modicam suam vtilitatem fa-
cile deieraret.non.n.simpliciter sequitur,pauper,ergo nō ido
5 neus. In fine eiusdem gloss. Oppo.ad literam † q non posset
cont-

ADDITIONES.

a Si qui testium.de materia illius decretalis adde rota.in decis.207. in nouissi-
mis Lud.Ro.in sing in verbo priuilegium.
b Egregias.Adde quæ dicatur egregia persona vide Spe. tit.de teste. §. sequi-
tur.ver.quid de presbytero Pet.Anch.consi 72.inc p.pro factione.
c Hoc non videtur procedere in criminali.Adde glo.in c.4.de test, cog.& ter
& ibi doct.in c.2.de iud.lib.6.

committi receptio testium tanquam nudum ministerium.
& sic indelegabile.de of.dele.is, cui.li.6 Solu.potest esse non
nudum.nam commissarius quandoq; habet punire testium
vacilitatẽ,& refrenare multitudinem,& aliqua similia.p hoc
facit,q no.de of.dele.cle.vna.põt ẽt esse nudũ ministeriũ,vt si
committitur sola examinatio : & tunc, licet iste,cuius eligiẽ
industria,non possit alteri committere, dicto capitulo finali:
iudex tñ totius causæ hoc põt,ẽt si sit delegatus non a princi-
pe.de re iudicata.cum Bartoldus.

SVMMARIVM.

1 *Testes corrupti & periuri ad testimonium admitti non debent.*
2 *Delictum præcedens an & quomodo aggrauetur per sequens.*
3 *Corruptio sola sine falsitate an sit sufficiens ad retractandam sententiã.*
4 *Sententia etiam in matrimonio transit in rem iudicatam, nec retractatur,& assignatur ratio.*
5 *Sententia in matrimonio non transit in rem iudicatam.*
6 *Corruptos se esse dicentibus creditur in eorum præiudicium.*
7 *Testibus magis an notario credatur, quando depositio redarguitur de falso.*
8 *Ciuilia ardua æquiparantur criminalibus.*

1 SIcut.a † Corrupti & periuri ad testimonium admitti
a nõ debent.sic communiter summatur.vel magis
attingendo difficultatem capituli.Exceptio corruptionis op-
posita contra testes,maxime in causa matrimoniali,etiã post
diffinitiuam,auditur,& ea probata,sententia retractatur. Cõ-
munis diuisio. Secunda ibi,non sunt.In gloss.secunda.in fine.
2 vult dicere,quod † delictũ præcedens non aggrauatur per se-
quens : quia sunt duo delicta separata : sed bene aggrauatur
pœna:quia punitur etiam de sequenti. de hoc etiam dic,vt in
dicto c.inebriarunt.& dic,quod aut dat quis operam rei illi-
citę,& procedit gl.aut rei licitę. & tunc secus. p hoc facit qđ
no. de homi.decætero.t.q. 1.placuit.el tertio.& c.hi quoicũ-
que. quod dic,vt in gloss. sequenti. In gloss. 3.in fine.de hoc
etiam in gloss.proxima. Oppon.quod non debuerit credi te-
stibus dicentibus se corruptos. sed potius primo dicto supra
titulo primo.per tuas.Solu.vt ĩ. in glo. vltima,in gloss.penul
tima.ibi,maxime. idem tenent Inn. & Hostiẽ.pro hoc quod
no.35.quæstio. 9.in summa. & §. quia vero.secũdum hoc di-
stinctio literæ,an migrauerit &c.solum operatur, quod quã-
do migrauerunt vterque vel alter ad secunda vota, difficilius
retractatur sententia. Item quando neuter migrauerit,impo-
nitur pœnitentia quantum de periurio. Oppon. ad hoc,in
3 eo cum mandat inquiri de sola corruptione † quæ tamen so
la sine falsitate non videtur sufficere ad retractandam senten
tiam,secũdũ no.s.ti.primo.licet causam.licet Io. An.dicat, q
in causis non matrimonialibus procedit quod nota.in dicto
cap. licet. in matrimonialibus hæc litera cũ distinctione ita.
scilicet quod si neuter transiuit ad secunda vota, reuocatur
sententia probata sola corruptione,quod secundum Innocẽ-
tiũ. videtur dicere hęc litera,quia tunc secundum eum fit re
uoca tio per in integrum restitutionem, vel per condictionẽ
ex hoc can.sed si vterq; vel alter trãsiuit ad secũda vota,opor-
tet pbari falsitatẽ,alias nõ fit reuocatio secũdi matrimonij se
cundũ Io. An. secundum hoc est casus mirabilis qui non re-
4 peritur alibi , quod † etiã in matrimonio transit sententia in
rẽ iudicatam,nec retractatur.& hoc, quia cõcurrit duplex fa-
uor , scilicet primi & secundi matrimonij. dic,quod de falsi-
tate hic nihil dicitur in decisione:sed solum de corruptione,
vbi dicas , quia dicitur implicite per illa verba , prædictæ cor-
ruptionis.& s.dixerat de corruptione cũ falsitate. Item tran-
situs ad secunda vota non debet obstare quin possit senten-
tia retractari , cum transitus censeatur illicitus,præsupposito
quod nõ erat verbum quod illi essent consanguinei,& quod
dixi de duplici fauore,non procedit: quia locum habet cœte
ris paribus. hic autem non sunt cœtera paria, quia aliud pri-
5 mum,aliud secundum,de præbendis si a sede. libro 6.† Item
b stat regula,quod in matrimonio b sententia non transit in rẽ
iudicatam.ergo non solum de corruptione, sed etiam de qua
libet alia causa quæ inferat sentẽtiam non recte latam cogno
sci ici potest. verius ergo quod dicit glo.quod suppleatur ma
xime quid autem in causa non matrimoniali,varietates sunt
quo de dixi in dicto c. licet. vbi tenui,qđ exceptio solius cor-
ruptionis admittitur post sententiam : quia per hoc infertur
falsitas,vt ibi dixi. propterea sup. in summario dixi,maxime.
6 In gloss.finali,in fine. sensus gloss. est † quod istis dicentibus
se corruptos creditur in eorum præiudicium, vt puniãtur.p
hoc litera ibi,super quo,vsque ibi,si vero.& quod no.ff.de fal.
l.eos. per Bartolum. sed in præiudicium sententię prius la-
tæ non creditur, sed mandatur de hac corruptione per alios
7 probari , vt in verbo.si vero. Quæro † accusatur testis de fal-
so. producitur scriptura tabellionis. testis negat se dixisse,
an probata falsitate attestationis, puniatur : videtur quod sic
sup.de electionib. cum dilecti. & quia statut tabellionis scri-
pturæ sup.titu.primo quoniam.Specu.de instru.edit.in §. re-
stat.ver.sed quid si vnus.dicit in examine suo omnes doct. in
contrarium conuenisse.vt ex quo agitur criminaliter,nõ suf-
ficit scriptura tabellionis, cum requirantur probationes cla-
rissimæ.pro hoc facit quod dixi in dicto c.quoniam. de obser
uantia iudiciorum:vt in actis præiudicialibus tabellio inscri-
bat testes.est ergo consilium,q in criminalibus vel ciuilib.ar
8 duis † quæ æquiparantur criminalibus,secundum ea quæ di-
co de iureiurando capitu.fina.tabellio inscribat. & in exami-
ne testis quæ fit secreto sup.capitu.secundo,adhibeantur plu-
res tabelliones.quod signa.

ADDITIONES.

a Sicut.De materia istius decreta.Adde glo.in verbo reparanda. in §. quia ergo 35.quæstin.9.
b Quod matrimonio. Adde tex.in c cum dilecti.in fi de elec.glo.c 1.in fi. in ca. 1.de concessio. præbend.Hostien in sum.in titu. de teste in §.quot sunt eius species.ver.sed nunquid. Do in ca.ordinarij.in §.1.de offi.ordina.lib.6. Abb. in c.conquærente.in 2.col de restitu. spol.Abb.in c.cum Bertoldus. in 11.colum.ver.ex hac lect. habes.de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Socius criminis etiam in crimine symoniæ non admittitur in testem.*
2 *Promissio sola an inducat symoniam.*
3 *Remittens nihil tribuit.*
4 *Fama,an & quando probet.*
5 *Socius criminis symoniæ an & quando admittatur contra socium.*
6 *Dicto vnius an & quando credatur.*

1 VEniens. † Socius criminis & muneris non ad-
mittitur in testem, etiam in crimine
symoniæ.& dictum vnius non sufficit:primo peti-
tio. Secundo exauditio & causa.ibi.§. nos vero. ibi,
2 promisisse,quod sola † promissio inducit symoniam.contra:
a quia symonia causatur aliquo dato vel retento.de symo. cap.
primo.& penultimo. & per to. dic,immo etiam ex sola pro-
missione.nam etiam solæ præces quãdoq; inducũt symoniã,
de etate & qualitate.tuam.vbi de hoc. Ad ca.penultimũ dic,
vt ibi. nam ibi remissa fuit obligatio anteq̃ esset: & sic potius
ibi impeditur varietas & ideo ibi non fuit vera symonia.hic
autem promisit remittere obligationem nõ natam,& ea nõ
vti.& sic parochiani statim habuerunt commodũ ex pmis-
3 sione.In gloss. prima, ibi,dare intelligitur. contra:quia † qui
remittit nihil tribuit. C. ad vellei. l. etiam.ff. quibus modis
pig.vel hypo. sol. l.prima.§.cum venditor. quæ in frau.credi.
l.vltima.in principio.Solu.ita cum glo. & dic,quod aut ex re
missione parti applicatur aliquid lucri , & remittens videtur
donare: vt in gl. vt si remitto pactum de non petendo,vel di-
latoriam solutionis,aut non applicatur aliquid lucri:& tunc
secus d.l. vltima. in principio. vbi Bartol. vt si remittitur de-
clinatoria fori vel similis exceptio . & quod dixi quando ap-
plicatur aliquid lucri &c. procedit quando illud est liquidũ:
alias remittens potius dicit facere quã dare. vt si remittis du-
bium euentum litis, vt in trãsactione. C.de transac.siue apud
acta.vbi Burg.Iaco.& Bal.licet ibi gloss. contra primum ve-
rius.pro hoc facit quod no. e.titu. l.actionem.In gloss. secun-
da ibi,per tuas. de hoc etiam ĩ.in gloss.4.& dic, vt ibi,ibi,non
est verum.pro hoc quod dixi s.e.proximo. ad finem ibi,in ci-
b uili.glo.e.not.glo.ex qua colligitur q in ciuilibus b facit semi
plenam probationem,non in criminalibus. & secũdum hoc
intellige qđ not.de appel. c.1.4.q.3.item sæpe.& in Specu. de
noto. crimi.§. vt autem.alias incipit, fama.ver.quid si agenti.
4 generaliter autem cum quęritur,an fama † probet,& quando,
sunt varietates,dic,quod aut sumus in casu, in quo sufficit cõ
munis reputatio:vt de electio.quęrelam.cum similibus.& fa
ma plene probat.aut sumus in casu vbi requiritur veritas,&
tunc aut nõ est possibilis probatio necessaria:& sufficit fama.
ff.de flami.l. prima. de verborum significatione sup quibus-
dam.pro hoc quod no.ĩ.e. p̃terea. aut est possibilis. & tũc aut
fama est ex clamore populi sine ratione: & non pbat.de pœn.
l.decurionũ.de electio. cap.olim sed coadiuuat. aut procedit
ex verisimilibus ɔiecturis.& tunc aut in criminali,& nõ facit
semiplenã: vt in gl.aut in ciuilibus, & tũc aut in exiguis.& p-
bat.C.de sen. ex peri.reci.auth.vbi.aut in non exiguis:& facit
semiplenam. per Barto.ff.de quæstio.l.de minore.§.tormen
5 ta.In gloss.quarta ibi,non admittitur.† dic plenius:vt ĩ.e.ti.c.
primo,libro sexto,aut enim agitur criminaliter,& socius cri
minis symonię non admittitur.aut ciuiliter, & admittitur.nisi
sit socius muneris:vt ibi.de crimine aũt hæresis dic, vt de hæ
reticis. in fidei fauorem. libro sexto. Ad capitu. si quis Papa,
alle-

ADDITIONES.

a Sola promissio. Adde doc.in c.ex parte.el 1.de offi deleg.
b In ciuilibus Adde Specu.tit.de proba.in §.videndum ver.6.Arch.in cap. si duo.25.q.6.a.yn.in l.fina C.de quæstion.Ioan.de Imo.in l.fina. in vlti. colũ. ff.de hære. instituen.

allegatum in gloss. dic, quod ibi admittitur: quia cōcurrebāt duo crimina .l. hæresis & lesę maiestatis, ibi de eo qui viuente Papa committit simoniam vt sit Papa: vel ibi de emenda-
6 to, vel aliter vt ibi. In glo. vlt. in fine, † dic, quod non creditur dicto vnius: vt in tex. & gl. & hoc regulariter, fallit in casibus specialibus alleg. in glo. & tunc statur ei, vt in gl. vt quia si certo sibi dixit suam intentionem, & sic alia probatio est impossibilis, nec ibi proprie est testis, sed commissarius. Ad c. nobilissimus. dic ibi speciale: quia non agitur de præiudicio tertij. Item ibi creditur legato propter eius excellentiam, de appellationi, constitutus. ad ca. tanta. dic vt ibi. facit ad prædicta, de sponsa. pręterea.

SVMMARIVM.

1 *Attestationes in vno iudicio inter easdem personas faciunt fidem in alio.*
2 *Acta in vno iudicio quando faciant fidem in alio.*
3 *Confessio continetur nomine actorum.*

1 CAusam. † Attestationes factæ in vno iudicio faciunt fidem in alio inter easdem personas. Oppo. 1. de e veniens, §. vbi etiam coram eo. iudice attestationes non faciunt fidem in alio articulo. Sol. aut agitur ad eundem effectum in secundo iudicio, vt in primo, & procedit hic, aut ad diuersum, & procedit cōtrariū. Opp. ad idem: quia in secundo iudicio attestationes primi iudicis sunt receptæ li. non cont. & sic cō. vt li. nō cont. in rubro: & per totum. sol. Inn. quod sufficit contestatio facta coram re-
2 cipientib. ar. c. præsentata. J. e. & C. eo. l. fi. Oppo. quia † acta in vno iudicio non faciūt fidem in alio. dic, quod immo, vt hic, inter easdem personas: & qñ ad idem agitur: distingue tamē ſm Inn. an sint ordinatoria, an decisoria, & plenius dic, quod aut sunt ordinatoria, vt lit. cont. & iuramentum calumniæ, & similia. aut decisoria, vt sniā, seu concernentia factum, vt testes & instrumenta. quo præsupposito, aut quæritur de probādo sic actum, & faciunt plenam fidem in quocūque iudicio. vt si producatur instrumentum qualiter in tali causa fuit lis contest. vel lata sniā. C. de re iud. gesta. §. ti. j. quoniam, aut quęritur an faciant fidem vt habeantur pro actis in iudicio, & tūc aut de ordinatorijs, & ſm Inn. quatenus respiciunt ordinem perimunt perempta instantia. ff. iudicatum solui. cum apud, nisi qui fideiussit in primo iudicio non tenetur in secundo, aut respiciunt effectum iam inductum, & tunc perpetuo durat, vt si per contesta. interrupta est præscriptio, perpetuo durat interrupta. C. de præscri. 30. annorum l. cum notissimi. de ann. præscrip. l. 1. & l. fin. aut de actis concernentibus factum, vt de testib. & instrumentis, & tunc, aut in ciuili, & perpetuo valet inter easdem personas, vt hic. fallit si coram arbitro sunt recepta: tunc. n. datur optio, de qua J. ea. præsentata. & C. e. l. fi. & tradit Inn. regulam, quod prosunt & præiudicant omnib. quibus prodest vel præiudicat res iudicata, & dicit Inn. J. c. Albericus, hoc ti. hoc verum etiam si attestationes non fuerunt publicatæ in primo iudicio: cuius cōtrarium tenuit Ia. de Are. & minus bene, de hoc per Bar. ff. iudicatum solui. l. 1. aut in criminali, & tunc aut ad absolutionem, & valet. C. de pig. l. præses, vi bono. ra. l. 2. §. 1. aut ad cōdemnationem, dic vt no. in di. l. 2. iudicatum solui. aut de actis decisorijs, vt est sententia, & dic,
3 vt J. de re iud. c. pen. de confessione † vl̄ hic quod continetur nomine actorum, & concernentium factum, & de ea dr̄, ꝙ in quocunque iudicio probat cō confitentem, de prædictis in d. l. 2. iudicatum solui. & per Cyn. C. de eden. is apud quem, & de iud. properandum §. primo, de verborum signi. clem. sępe, 10 ver. legitime.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in causa ecclesię testificari possunt.*
2 *Causa propria quando dicatur.*
3 *Singuli de vniuersitate seu collegio an testificari possint in causa vniuersitatis, seu collegij.*
4 *Monasterij in causa admittuntur singuli indistincte, nisi aliud obstet.*

1 CVm nuncius. † Clerici possunt in causa ecclesię testificari: Primo ponitur dictum. Secundo exceptio. ibi, in fi. In glo. ibi, satis vr̄ sua: immo non est sua. per id, ꝙ sequitur in gl. ibi, alij dicunt, hæc canoni. nec oportet distingui vt distinguit Host. an sint liberti ecclesiæ vel non: quia il-
2 la distin. iure non probatur. ibi, non est propria clerici. † Quę-
a ro qñ dr̄ causa propria, a dic, quod qñ commodum vel incōmodum est alicuius: ita quod est ęstimabile l. 1. §. in propria, ff. qñ appellandū sit p hoc soluunt qōnes sequentes, agitur de pascuis q̄ villa dicit ad se ptinere ita ꝙ singuli de villa pñt ibi pascere animalia sua. dicit Cy. C. e. parētes, ꝙ isti non pñt esse
b testes, b pro hoc est ratio præmissa, quia agitur de commodo singulorum. Alia q. collegium scholarium viuentium de reddinibus communiter attributis collegio, agit pro his reddinibus, an poterunt singuli de collegio testificari: vr̄ ꝙ non, ratione præmissa, in cōtrium facit hæc litera, & sic consilium: quia nulli ipsorum licet aliquid sibi applicare de prædictis: & sic non est interesse ęstimabile: quamuis. n. possit contingere quod pinguius viuerent: poterit etiam non contingere: vt quia reciperentur alij in collegio pp auctas facultates, ar. de insti. c. 1. non ergo dr̄ cā propria singulorum, ex eo quod singulis non competit ius aliquid prosequendi, & hęc est rō huius c. Vt autem
c plenius liqueat, cum quæritur an singuli de vniuersitate c seu
3 collegio testificari possint † in causa collegij, dic, quod aut cōmodum vel incommodum applicatur singulis, aut vniuersitati, primo casu quilibet repellitur, quia in causa propria nemo idoneus testis. C. e. l. omnib. facit de sen. excomm. si sniā, li. 6. & quod no. Spec. e. ti. §. 1. ver. item quod hēt, paria sunt. n. ꝙ agatur de commodo particulari, vel ꝙ de vniuersali diuidēdo in singulos: vt li. pen. c. fi. vbi optime probatur: quidam tñ putant, ꝙ in his quæ fiunt per vniuersitatem, alijs remotis, et hoc casu possint singuli testificari, quia per alios probatio est impossibilis J. e. veniens, in fi. ar. J. ti. 1. c. fi. C. de re pu. l. consensu. §. pe. ne subtrahatur probatio. ar. J. e. dilecto. quod non procedit: quia stat regula, quod nemo idoneus testis in facto proprio, per prędicta, & est quid imputetur collegio si nō admittit alios testes, 2. casu, qñ commodum vel incommodum applicatur vniuersitati. Aut sumus in ciuili, & admittitur quilibet, vt hic, quia causa non est singulorum: vt in gl. & per prędicta, & hoc etiam si contingere possit ꝙ aliquod commodum applicabitur singulis, sufficit. n. quod non competit singulis ius hoc petendi, per prædicta. Aut in criminali, & tunc aut agitur causa collegij, & idem, quia singuli admittuntur, aut agit̄ inter illos de collegio: & tūc aut inuicē, & quilibet de collegio admittitur, quia par affectio tollit suspicionem, facit quod no. de offi. dele. cum. R. In gl. a. & in Spe. eo. ti. §. 1. ver. sed nunquid in causa, & de accu. ex parte, & de simo. licet. aut non inuicem, vt quia vnus de collegio accusat alium de extra collegium, vel econuerso: & tunc dicit Specu. in d. ver. sed nunquid, quod admittuntur illi de collegio in defectum Pau. melius dicit, ꝙ si collegium est exiguum, non admittūtur: quia videntur domestici 14 q. 2. super prudentia, facit 3. q. 5. accusatorib. de accu. repellantur, secus si non exiguum: quia tunc cessat hæc ratio, in quo dic attendendas coniecturas, nā etiā in exiguo collegio pñt esse non domestici §. ca. insuper. p
4 hæc infertur. † quod in causa monasterij indistincte admittūtur singuli, nisi aliud obstet §. c. insuper. non. n. potest dici causa singulorum, cum non sint capaces: sed J. de statu mo. cum ad monasterium, licet quandoque de bonis monasterij fiant portiones diuidēdę in singulos monachos: vt not. qui cle. vel vouen. insinuante, de quo J. de præb. dilectus, el 1. per hoc. n. non habent singuli ius petendi illas portiones.

ADDITIONES.

a Quando dicatur causa propria. Adde Cyn. in l. omnibus, in 1. q. C. de testi.
b Illi nō possunt esse testes. Adde Bar. in l. sed & si hac. in §. qui manumittuntur ff. de in ius voc. Bal. in rub. ff. de rerum diui. Io. de Imo. in l. 2. in prin. ff. quē ad. testa. aperiantur.
c An singuli de vniuersitate. Adde Arch. 12. q. 1. in sum. Arch. in c. super prudētiam 14. q. 2. Alex. de Imo. consi. 43. inc. visis & ponderatis his quæ continentur in processu, in 4. vo. idem Alex. sibi contrarius consil. 68. inci. viso & rōdum discusso processu causę, in 2. vo. Ab. consi. 16. inc. ad claram decisionem præsentis dubij, in primo vo.

SVMMARIVM.

1 *Crimen nunc probatum repellit testem etiam alias de crimine non condemnatum.*

1 Super eo. † Crimen nunc probatū repellit testem, et alias de crimine non condemnatū. Communis diuino ibi. tñ. In glos. 1. in fine, videtur tamen quod ex quo hoc est determinatum etiam secundum leges, hoc tenēdum. at. eius quod no. de no. oper. nun. c. j. communiter tamē statur gl. quod aliud secundum l. &c.

SVMMARIVM.

1 *Laicus in crimine non testificatur contra clericum.*
2 *Sui qui dicantur.*

1 DEcætero. † Laicus non testificatur in crimine cō clericum accusat tñ pro sua vel suorum iniuria. Primo ponit̄ regula. Scdo exceptio. ibi, nisi.

2 ibi,niſi.Tertio limitatio,ibi,nec tunc.In gl.2.† Quæro qui di
a cantur ſui.a So.vt no.glo.C.ad turpili.l.pe. aliter tñ dicit glo.
ff.de accu.l.2.& in hoc varie dr̃, dic ꝙ ſui dicũtur qui poſſunt
experiri ſine mandato pro alio,vt coniuncta perſona. de re-
ſcrip. nulli.ad fin.ff.de procura.ſed hæc.

A D D I T I O.

a *Qui dicantur ſui.* Adde glo.fin.in c.ſtudeat.50.diſt. Bar.in l.ſi ita.in §. ea lege.de verb.oblig.

S V M M A R I V M.

1 *Dilationes tres ad producendum teſtes dari poſſunt.*
2 *Probationes factæ non data dilatione tenent.*

1 IN cauſis. †Tres dilationes ad producendum
teſtes dari poſſunt,quarta non,ſine
folẽnitate legali.h.d.vſq; ibi,& ſuper. habet duo di-
cta.Secundum ibi,& ſuper.In glo.j.ibi, dilationem,
ex hoc colligitur vna lectura,ſecundum quam ſummaui.alia
ibi.item.alia colligitur in glo.ibi,vel dic.prima melior. nam
inter vnam dilationem poſſunt fieri plures productiones te-
ſtium,nec in quarta productione vel vlteriori exigitur ſolen
nitas legalis: quamuis autem dentur dilationes ad ꝓbãdum,
2 tñ †probationes factæ non data dilatione tenent.ff.de adul l.
in crimine.de quæſti.l.vnius.§.cognituram. & vtrobiq; Bar.
ſed ſi data eſt dilatio,non valent probationes factæ extra dila-
tionem. ſi tamen teſtes iurant ĩ. dilationem, poſſunt poſtea
examinari.ff.de dam.infec.damni.§.Sabini.vbi Bar.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtes quare publicentur.*

§.Et ſuper dictis. Quæro de ratione dubitandi,
videbatur forte, ꝙ ſicut teſtes
in ſecreto deponunt ſ.c.a.ita etiam ſecreto ſup eorum dictis
eſſet diſputandum.ꝯtium deciditur,non enim poſſet diſputa
1 ri niſi ſciretur quid dixerint:ideo † publicantur.

S V M M A R I V M.

1 *Pluralitas non præſumitur.*
2 *Singularitas non præſumitur*
3 *Excommunicationem non eſſe nullam nec latam poſt appellationem quomodo probetur.*

CVm tu. Si fieri poteſt,concordari debent dicta
teſtium, quæ videntur ꝯria. vel ſic, &
magis ad literam, ſi teſtes vnius partis dicunt aliqd
actum ante appellationẽ,& teſtes aduerſarij ꝙ poſt,
ꝓfertur probatio prima,& actus iudicatur non tenere.Primo
ponitur factum deciſum.Secũdo diffinitio.ibi,cum ꝯſtet, &
narratur caſus:quia quidam,vt Gof. dicit ꝙ archiep̃s agebat
petẽs excommunicationem ꝯfirmari.alij,vt Hoſt. ꝙ agebãt
canonici petentes eam pronunciari nullam.dic ꝙ non refert
quis agebat,per ſequentia. No.caſum ſingularem, in quo ꝓ-
ſumitur pluralitas actuum,vt hic pluralitas ap.quod dic vt j.
Item,ꝙ,cum teſtes diſcordant,fit interpretatio, vt reducãtur
ad concordiam,& quotidie allegatur,de quo in glo. In gl.ibi
pro reo.Ex hoc ſentit,ꝙ canonici erant rei,ꝓ hoc facit quod
prædixi:alij tñ dicunt ꝙ immo actores,vt prædixi,dic,ꝙ non
refert.Nam ſi agebant vt excommunicatio ꝓnunciaret nulla
archiep̃s excipiẽs quod immo valida, in exceptione fit actor,
nec obtinet,niſi doceat,ꝙ,ante omnem appellationem,cum
ꝑ canonicos doctum eſſet, poſt appellationem perquiri ꝓba-
tionem,probatio archiep̃i remanet dubia.nõ enim ſequitur,
ſi fuit lata ante appellationem.i.hanc vel illam, quod ex hoc
ſit valida, cum potuerit eſſe lata ante appellationem ſecũ-
dam,& poſt primã,& ſi ponis ꝙ archiep̃s egerit, fortius hoc
ꝓcedit.Opp.ad hoc,in eo, ꝙ fit interpretatio ꝙ pluries fuerit
1 appellatum:quia† non ꝓſumitur pluralitas.ff.de rei ven.Pom
ponius,ſi frumentum.in fi.So.non præſumitur non ſuffragã
tib ꝯiecturis:hic aũt ſuffragantur,ne teſtes notentur de piurio.
de fi.inſtru.cum Ioannes. & ſ'm aliquos hic fit interpretatio,
non,vt teſtes ꝓbẽt,ſed vt piurium euitent.ꝓ hoc facit ꝙ not.
Bar.ff.de libe.& poſth.l.Gallus.§.ille caſus,dic,ꝙ immo ẽt vt
ꝓbent,nam hic remanet intentio canonicorum fundata, &
pronunciatur excommunicationem non tenere,& ad illud,
2 ꝙ non præſumitur pluralitas,dic †ꝙ ẽt nõ ꝓſumitur vnicitas
ſeu ſingularitas:quod dico in d.c.cum Ioãnes, & hoc, qa hic
eſt probata pluralitas,ex quo aliqui teſtes dicebãt ꝙ ante ap
pellationem,alij ꝙ poſtea.Aut ergo oportet ꝙ duplex appel-
latio interceſſerit. Aut ꝙ alter falſum dicat, ꝙ vltimum non
eſt dicendum,niſi aperte ꝯuincãtur:ſtat ergo primum,ꝙ dẽt
intelligi de diuerſis operatiõib.vt hic,ꝙ eſt ſingulare. ꝓcedit
aũt hæc interpretatio in teſtibus diuerſæ partis,vt hic.ſecus ſi
eiuſdem,vt no.Inno.de of.dele.cum ꝯtingat. licet gl.ꝯ.j.c.in
nſa.ꝙ male põt poni in practica, cum reſpectu teſtium eiuſ-
dem partis videatur facienda interpretatio ꝯ ꝓducẽtem ſ.n.
1.in pñtia.procedit ẽt interpretatio huius c. qñ teſtes vtriuſq;
partis ſunt pares hincinde.ſecus ſi nõ pares: vt quia plures ex
vna parte quam ex altera.no.glo.& Inno.in d.c.cum ꝯtingat.
& Bar.in d.§.ille caſus.ꝯ tñ videretur:qa ẽt ſi hic teſtes archiep̃i
eſſent plures:tñ ex quo fit interpretatio de diuerſis appellatio
nib.remanent teſtes archiep̃i & canonicorum,tanq̃ duo ſepa
rata.primum tamen placet,ne nimium extendatur hoc cap.
quæ rõ facit vt teſtes archiep̃i & canonicorum cenſeant duo
ſeparata:alias,ſi non fieret interpretatio de plurib.appellatio-
nib.hoc ceſſaret, & hæc ſigna, ꝑ quæ declaratur intellectum
huius c.ꝑ ſcribẽtes non bñ explicatus.Et ſi dicas,ꝙ potius de
buit interpretari de duplici excommunicatione. dicit Ho.ꝙ
ſic placuit principi.ꝙ nihil eſt.Io.An.dicit ꝙ hoc fuit: qa ſo-
let multiplicari appellatio ẽt ab eodem.de ap.dilecto,& inſpi
citur ꝙ ꝯſuetum eſt.reg.inſpicimus.de reg.iu.in 6.Ex ꝓdictis
3 ſis cautus eum vis †ꝓbare excommunicationem nõ eſſe nul
lam,nec latam poſt appellationem,ꝙ capitules, ꝙ tñ ſemel
fuit appellatum:quo ꝯfeſſato, vel ꝓbato ceſſat interpretatio
huius,ꝓ hoc dictum c.cum Ioannes.& c.multi.2.q.j. de ſent.
excom c.1.li.6.ſed illud in foro pñiali:ſecus in iudiciali.In pri
mo enim durior interpretatio cenſẽ benignior.de ſcrutinio
c.vno.In glo.vlt.ſecus in 2.arg.de ſen ex.ꝑ tuas.ibi, ne de piu-
rio.no.ꝯ.hic tñ non ſolum fit interpretatio, vt euitẽt piuriũ:
ſed & remanet probatum ꝓ altera parte: quia pronũciatur ꝓ
canonicis,& hoc euenit ex neceſſitate ꝯñtiæ : quia ad inten-
tionem canonicorum obtinẽdam ſufficit ꝙ excommunica-
tio ſit lata poſt aliquam appellationem . ſed ad intentionem
archep̃i non ſufficit ꝙ ante aliquam appellationem:ſed opor
tet quod ante quamlibet appellationem,per prædicta.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtium productioni licet renuncietur in cauſa principali,produci poſſunt in cauſa appellationis.*
2 *Teſtis ſemel productus qui dixit falſum,non poteſt produci contra eundem,nec contra alium,tanquam periurus.*
3 *Probatio ſuper nouis capitulis quod non admittatur.*
4 *Noua capitula quæ dicuntur.*
5 *Reus non prohibetur vti contrariis defenſionibus.*
6 *Atteſtationibus publicatis an admittantur teſtes ſuper capitulis nouis vel antiquis. & nu 7.9.10.*
8 *Inſtrumenta an poſſint produci publicatis atteſtationibus.*
11 *Atteſtationibus publicatis ſuper contractu,admittuntur teſtes ſuper loco & tempore,& ſuper alia concomitantia.*
12 *Aetas requiritur ad profeſſionem.*
13 *Subornatio quare plus timetur ſuper capitulis antiquis, quam ſuper nouis.*
14 *Atteſtationibus publicatis teſtes regulariter non admittuntur ſuper capitulis antiquis.*
15 *Inſtantia perempta non pereunt teſtes.*

FRaternitatis. Famoſum & practicum:
publicatis atteſtationibus
in cã principali, ſup nouis capitulis dependẽtib.a
veterib. teſtes noui & veteres in cã appellationis
recipi pñt,ſup nouis tñ non dependentib. vel ſup
antiquis non.h.d.cum glo.Primo ponitur duplex qõ.Secun-
do vtriuſq; vnica ſo.ibi. Diximus tibi,& ibi,primo ſũdet.ſe-
1 cundo limitat,ibi,receptis.No.ibi,renunciatum,† ꝙ licet re-
nuncietur ꝓductioni teſtium in cã principali,produci pñt in
cã appellationis.de hoc ĩ.eod.cum veniſſet. Item ibi,ſi noua
ꝯtingerit.no.id quod dixi ſummando.Itẽ ibi,ꝑ iam receptos,
ꝙ ſemel productus in teſtem ꝯ me põt iterum ꝓduci.de quo
in glo.a.Item ibi,credimus, ꝙ hoc verbum ſufficit in iudice
decidente.de deci. paſtoralis.ff.de arbi.quid tamen.§.1. Item
ibi,ſuper nouis, ꝙ in aliquibus repetitur idem . in hoc enim
prius dixerat ibi,ſi noua &c. & hoc fit ad maiorem expreſſio-
nem.Item, ꝙ teſtis ꝓductus in principali & reꝓductus in ap-
pellatione iterum iurat,ꝙ,qa iurm̃ ꝯcernit inſtantiam,& ca-
pitula ſup quib.iurauit,& ſic nõ capitula noua ſup quib nũc
ꝓducitur.pro hoc ff.de dam.inſe.l.qui bona.§.ſi quis ſtipula-
tutus.Idem de iuramentu teſtis,& quid ꝯtineat,dic vt in glo.
vlt.In glo.1.ibi atteſtationes.Item dato ꝙ ſit renũciatum pñt
teſtes produci ſuper nouis capitulis in cauſa appellationis:qa
renunciatio concernit inſtantiam cauſæ principalis appella-
tionis.conſiderari tamen debet ſub qua forma renunciatum
eſt. poſſet enim ita expreſſa eſſe renunciatio , quod non

admitteretur productio vlterior, de hoc ſ.e.cum veniſſet. reſulit autem hæc litera ſe ad id quod communiter fit: qa ſolet renunciari productioni ſuper capitulis propoſitis. In gloſſ 2. ibi, inimicus. ex hoc videretur idem dicendum in ciuili. de re iudi. cum I. & A. Dic ergo melius, vt dicit glo. in l. produ
2 ci. hic alle. & Spe. co. ti. §. 1 ver. item ꝙ in alia, & dic † ꝙ ſemel ꝓductus, qui dixit falſum, nõ põt ꝓduci nec ↄ̄ eundem nec ↄ̄ alium, tanꝗ piurus ſ.e. teſtimonium. ſed ſi non dixit falſum, aut ſe obtulit, & nõ admittitur ẽt in primo teſtimonio tanꝗ ſuſpectus, aut fuit compulſus, & admittitur ẽt ſecundo, nec ꝓcedit diſtinctio glo. inter cãm criminalem & ciuilem: quia facilius repellit̃ in criminali ſ.e. teſtimonium, & ſm hoc dic ꝙ in l. ꝓduci. reum. i. falſum, vt ſic is qui primo falſum teſtimonium dixit contra aliquem poſtea amplius non admittatur. In fin. e. glo. Op. in eo, ꝙ hic formaŕ duplex qõ, & daŕ tñ vna ſo. & ſic fuit autor diminutus Sol. ꝑ vnicam ſo. ſatisfit vtriq; q̃õni. in quo aũt differant prima qõ a ſecunda, inſtant ſcribẽtes, dic ꝙ tam prima ꝗ ſecunda formaŕ reſpectu appſonis, & primo quæritur de teſtib. nõ ꝓductis in principali. ſecũdo de antiquis. i. ꝓductis in principali, & de vtriſq; rñdet, ꝙ & ꝑ nouas, & ꝑ veteres pñt in appſone ꝓbari noua capitula: q̃q̃ aũt ꝓponens diſtingueret inter teſtes nouos, & veteres: tñ quia nõ ſubeſt rõ diuerſitatis: iõ autor ↄiungit. In glo. 3. Op. ꝙ ſup no
3 uis capitulis non audiatur probatio, † oportet enim actorem ꝑſiſtere in cã inchoata. C. quomodo & qñ iudex. auth. qui ſemel, forte metu ↄ̄trij gl. intelligit de nouis pendentibus ex ve
4 terib. ꝙ dic, vt in q. ſeq. † Quæro quæ dicantur noua capitula. dic, ꝙ nouum dr̃ capitulum quod non fuit ſaltem in illa forma, de iudeis. iudei. & ſic dr̃ nouum capitulum, quod non fuit amplius productum, antiquum ꝙ fuit alias productum. Item nouum eſt duplex. quoddam eſt dependens authoritatib. i. ↄcernens cãm. & ꝑ ↄ̄ns pertinens ad vetera capitula, ſeu dependens ab quoddam non pertinens ad cãm. exemplum, vendicans rem in cã principali vult ꝓbare ꝙ emit a Petro, in appellatione quod a Mar. hoc eſt capitulum nouum, nõ dependens a veteribus, & nõ admittitur tanquam ſibi ↄ̄trius. de ap. ſolicitudinem. ſm Inno. Hoſt. dicit aliud eſſe ex parte rei,
5 † qui non ꝓhiberetur vti ↄ̄trijs defenſionib. de cen. cum olim regu. nullus pluribus, de reg. iu. lib. 6. dic hoc iõ, qa non eſt capitulum omnino independens: immo dependens, ſufficit. n. reo qualitercunq; excludat intẽtionem agentis. Ex parte aũt actoris vr̃ c. independens: quia ex quo in principal: reſtrinxit ad certum modum, eſt ac ſi egiſſet ex cã ꝓpali. iõ poſtea variãs nõ audiatur. argum. de re iud. abbate. lib. 6 Aliud exemplum & clarius ex mutuo, & c ꝙ in mutuo, publicatis atteſtationibus, vel in principali, vel in appellatione, capitulum, ꝙ cõſenſum eſt in mutuum, eſt nouum, & dependet a veterib. quia ꝑtinet ad cãm. de hoc in Spe. co. §. ſatis vtiliter. ver. illud aũt, & ꝑ Hoſt. in ſumma eo. ti. in fi. Ex his habes ꝙ eſt capitulum antiquum & quod nouum. Item de capitulo nouo ꝙ depẽdeat
6 a veterib. vel non. Hoc præſuppoſito. † Quæro, an publicatis atteſtationibus admittantur teſtes ſup capitulis nouis, vel antiquis. ſol. colligitur ex tex. & ex glo. ꝙ ſuper nouis admittuntur, & intellige dependentibus a veterib. vt in glo. ſup antiqs non, & de antiquis exemplum ſ. eo. ſeries, & c. cum in tua. cũ multis alijs c. ibi, cum Ioannes. glo. c. & ibi exemplum de capitulo nouo dependente a veterib. ſeu pertinente ad cãm. ibi, per hãc ibi, aliud exemplum. In fi. e. glo. ſunt & aliæ op. extra glo. quas non expedit referre, cum litera ſit clara, & hodie clarius ſuppletur ſ. eo. cle. teſtib. Et ex hac litera iuncta hac glo.
7 & dicta cle. eliciuntur tres concluſiones. Prima, † publicatis atteſtationib. non admittuntur teſtes ſup capitulis antiquis. i. prius productis, ſup quibus facta eſt productio, vt hic. nec ſup directo ↄ̄trijs. vt in d. cle. & ratio vtrobiq;, ꝓꝑ periculum ſub
8 ornationis, vt in glo. † Ex hoc infertur, ꝙ publicatis atteſtationibus poſſunt produci inſtrumenta, ẽt ſuper antiquis capitulis: quia ceſſat metus ſubornationis: & idem ſup directo ↄ̄trijs ea. rõne. pro hoc facit de fi. inſtrum. cum dilectus, & ꝙ ibi in
9 glo. 1. Secunda ↄcluſio, ſuper † capitulis nouis dependentib. a veterib. i. ꝑtinentib. ad cãm, admittuntur teſtes, vt hic in tex. & glo. ſecus ſuper independentib. ꝑ ꝓ̄dicta, & ꝑ l. ꝑ hanc alle.
10 in glo. Tertiam ↄcluſionem ponit Inno. ꝙ ſicut † nõ admittuntur teſtes ſup antiquis capitulis poſt publicatas atteſtationes, ita nec ſup incluſis: vt ſi produxi teſtes ad ꝓbandam ꝑ̄ſcriptionem, & publicatis atteſtationib. volo ꝓbare titulum, nõ admittar. & dẽt hoc intelligi de præſcriptione titulum requirẽte. alias eſſet imprudens qui capitularet de titulo, qñ aũt requirit titulum, tunc capitulum dr̃ antiquum, tanꝗ incluſum ſub antiquo. nam qui capitulauit de ꝑ̄ſcriptione titulum requirente, intelligitur capitulaſſe de titulo. Oppo. ad hoc ſ. e. ex tenore. vbi poſt publicationem producuntur teſtes ſuper loco, & tpe ↄ̄ctus. Solui Inno. ꝙ locus & tps non includuntur ſub ↄ̄ctu, ſicut titulus ſub præſcriptione titulum requirẽte, ꝙ eſt ſubtile, & eſt rõ, quia titulus eſt pars ſubſtãtifica ꝑ̄ſcriptionis titulum requirẽtis: ſed locus & tp̃s non ſunt partes ↄ̄ctus, ſed accidentia. pro hoc, quia ſunt inconcommitantia cuiuſlibet ꝓducti, quicquid enim producitur hẽt concomitantiam loci & tpis, quia ſine his non producitur. de re iud. abbate. lib. 6.
11 quod ſigna. Per hoc dic, ꝙ publicatis † atteſtationib. ſup ↄ̄ctu admittuntur teſtes ſuper loco & tpe, & ſimiliter alia concomitãtia ↄ̄ctus. de fi. inſtrum. cum Ioannes, vbi poſt publi. atteſtationes ſuper ↄ̄ctu ꝓducuntur teſtes ſup conditione ↄ̄ctus, Et ſi dicas, ꝙ conditio eſt pars ↄ̄ctus conditionalis. dicit Inn. ꝙ immo nihil hẽt commune naturaliter cum ↄ̄ctu cui opponitur: immo eſt extranea. Dic ideo, quia potuit eſſe nõ cõditionalis, ſecus in ꝑ̄ſcriptione titulum requirente: quia ſine titulo præſcriptio eſt nulla. Oppo. ad idem. nam ſicut non admittuntur teſtes ſup titulo ꝑ̄ſcriptionis, modo prædicto: ita non deberent admitti ſuper ætate, ſi prius capitulatum fuit
12 de ꝓfeſſione, † cum ætas requiratur ad profeſſionem. de reg. c. 1. lib. 6. & ſimiliter videretur in matrimonio, in quo etiam requiritur ætas, argum. de deſpon. impub. c. vno. lib. 6. & tñ ↄ̄ prædicta eſt ſ. ut. primo. in præſentia. Io. And. dicit, ꝙ titulus magis ineſt præſcriptioni, quam ætas matrimonio, vel ꝓfeſſioni. nam probans profeſſionem obtinet etiam non docto de ætate, quod tñ dic, vt dixi in d. c. in præſentia, & ſimiliter in matrimonio, niſi negetur, ſecus in præſcriptione titulum requirente, in qua doctus de præſcriptione non obtinet niſi doceat de titulo, dic vt prædixi de loco & tpe, ꝙ ætas non eſt pars ſubſtantifica ꝓfeſſionis, vel matrimonij, licet neceſſario ↄcurrant: ſed titulus eſt pars ſubſtantifica præſcriptionis titu
13 lum requirẽtis. Quæro † quare plus timetur ſubornatio ſup capitulis antiquis quam ſup nouis. dic iõ, quia fiunt interrogatoria teſtibus. vt no. ſ. c. cum cãm. de quibus non potuit inſtrui productus, & ꝑ illa interrogatoria q̃q; conuincuntur teſtes de falſitate. exemplo Daniel. ſ. c. 2. & ſic volens producere poſt publicationem eſſet inſtructus de quib. deberet informare teſtes: quæ ratio ceſſat ſuper capitulis nouis. Et dato quod non ſint facta interrogatoria, ſubeſt alia ratio: quia ille qui non probauit vr̃ prouocatus. argum. ff de bonis libe. qui cum maior. §. ſi libertus, & magis præſumitur ↄ̄ eum de ſubornatione quam ꝓ illo. Item ſtatuenda fuit meta ſeu menſura productioni ne in infinitum liceret producere ſ. c. licet. 3. Quæro, an præmiſſæ concluſiones indiſtincte procedant quo
14 ad id quod dicitur in eis, † quod publicatis atteſtationibus non admittantur teſtes ſuper antiquis capitulis, dic quod procedit regulariter, excipiuntur aliqui caſus, quod dic, vt hic ſcribitur, inter cætera excipitur caſus, quando perempta eſt inſtantia: quia in noua inſtantia quæ eſt omnino noua, id eſt non in cauſa appellationis, ſed in alia principaliter mota, hoc licet, vt communiter dicunt hic ſcribentes. Stephanus eodem titulo clem. teſtibus. contra, & videtur verius: quia
15 perempta inſtantia † non pereunt teſtes. ſupra capitu. cauſam, & ſic ſubeſt metus ſubornationis. hoc tenet Barto. ff. iudicatum ſolui. l. 2. vi bonorum rapto. l. 2. §. ſecundo, dico in dicta cle. in glo. vlt. in fi. Item qñ iurant quod quod tenebunt ſecretum dictum ſuum vſq; ad publicationem 4. q. 3. Item in criminali. ver. qui falſo. de hoc in Spec. eodẽ ti. §. ſequitur.

SVMMARIVM.

1 *Iurans teſtimonium non dicere, compellitur ad teſtificandum.*
2 *Veritas vbi aliter haberi non poteſt, compelluntur ad teſtificandum qui alias compelli non poſſunt.*

1 INtimauit. † Qui iurauit teſtimonium non dicere, teſtificari compellitur, ſi atteſtationes non ſunt publicatæ. Communis diuiſio. ibi, ideoque. In gloſſ. ſecunda. in fine. pro hoc facit, quia ille qui induxit iſtos ad iurandum, non poteſt de iuramento excipere: quia repelleretur replicatione doli, ſecundum Innocentium. pro hoc de adulter. capitulo primo. & final. Item contra proximam lecturam ibi, aliud eſt: quia tunc non obſtaret publicatio atteſtationum. nam hoc capitu. eſſet nouum. i. de conſpiratione: & dic quod iſti coguntur teſtificari, non ſimpliciter: ſed ſi ne
2 ceſſe fuerit, vt in litera, † id eſt quando per alios non poteſt haberi veritas: alias deberet ſeruare iuramentum: eo autem ipſo quod iudex compellit ad teſtificandum, videtur pronunciare iuramentum non obſtare.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio vel renunciatio teſtium in vno capitulo, non præiudicat volenti producere teſtes in alio.*
2 *Priuilegium appellantis obuium rationi remittitur ad Papam cum impetrante.*
3 *Reſcriptum non habet vires, niſi pars ceperit vti.*

Cauſam

1 CAulam quæ. † Publicatio, vel renunciatio testium in vno capitulo non
præiudicat volenti ꝑducere testes in alio. Primo po
nit factum. Secundo, ꝓuidet super principali, ibi, iu-
dicibus. Tertio, sup emergenti. ibi, quia vero. de eo. facto. de
2 mutu. peti. c. 1. No. in fi. ꝙ priuilegium † appellantis, quod vr̄
a obnium a rōni, remittitur ad Papam. remittitur ēt ipse impe-
trans. de rescr. c. a. ēt inuitus: vt ibi, & si ēt hoc seruaretur, ma
gnum remedium esset ꝯ calumniosos impetrantes. In glo. j.
ibi, consulta, communius hoc ꝓcedit cum ꝯsulitur princeps
sup ꝓcessu nōdum completo. secus si fit relatio post ꝯclusio-
nem causæ, seu ꝓcessu completo: vel si committitur ꝯsulen-
da iurisperito: tunc enim intelligitur ꝯclusum, nec amplius
pñt ꝑduci ꝓbationes facti. de dila. c. cum nobis. ibi. & de hoc
verius glo. dic ꝙ ēt verum est J. & pōt intelligi litera ibi, alijs
capitulis vtroq; modo, & hoc respectu publicationis: sed re-
spectu renunciationis dic, vt J. c. cum venisset. In glo. 2. ibi, nō
valet, quantum ad illam litem, secus quo ad aliam, & dic, vt
no. vt lit. pen. clem. 2. in glo. in ver. citatio. in glo. 3. Host. vero
intelligit hoc secuta præsentatione. de app. super eo, el 2. & ci-
tione de off. dele. gratum, vel saltem ꝙ peruenerit ad notitiam
aduersarij. de alie. mutan. iudi. cau. fac. c. j. de app. meminimus
Io. Cald. tenet primum argum. de re iud. cum olim. verius vr̄
quod dicit Host. nam antequam impetrans inceperit vti ꝓue
niendo p citationem, potest aduersarius libere impetrare. de
ap. vt debitus. Ad c. cum olim. dic, ꝙ ibi præcesserat sñia Papę
ꝯ quam non præsumitur Papam velle venire. secus in rescri-
3 pto † ꝙ non habet vires quo ad impediendam impetrationē
aduersarij, nisi pars inceperit vti. d. c. vt debitus, vel forte fue-
rat cā commissa de assensu vtriusque partis, quo casu neutri
hoc licet impetrare, de rescr. ceterum. ad finem. In glo. vl. ibi,
vnde sic, signa glo. ex qua colligitur, quod nomine rationis
intelligitur de æquitate rōnabili, seu de communi cursu. In
fi. e. glo. Oppo. ꝙ ep̄s Florentinus non habuit intimare id de
quo hic, cum sua non iuris esset. Sol. forte fecit ad instantiam
plebis, de ele. c. innotuit. de do. cum olim, & c. veritatis, vel ex
officio, cum esset præiudicium honoris sedis Apostolicę, &
sic tenebatur intimare ratione iuramenti. quod episcopi prę
stant Papæ. de iureiur. Ego N.

ADDITIO.

a Quod videtur obuium. Adde Abb. in c. ex parte. el j. de offi. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Laborans morbo consimili repellitur a testimonio.*
2 *Iudex repellitur facilius quam testis.*

1 PErsonas, † In testimonio repellitur cōsimi
li modo laborans. pars est, de app.
personas. Opp. in eo ꝙ dicit, morbo. morbosus. n.
non prohibitus a testimonio: dic morbo: i. crimi-
ne. qm̄ in iure sumitur ꝓ defectu. de rescrip. ad audiētiam, el a.
Opp. ibi, cum similiter, quia est dictio relatiua, & tñ nullum
simile præcessit. quidam dicunt consimili. i. producentis, & ꝓ
hoc facit antiqua. melius tñ esset sine hoc verbo cum simili.
sed forte opponitur, ꝙ minus crimē sufficit ad repellendum
testem, qñ ꝑducens tenetur morbo consimili, vel dic, ꝯsimi-
morbo, i. cā: vt in glo. & in ea ibi, sic & iudex. non est omnino
bona similitudo inter iudicem, & testem, facilius enim repel
2 litur iudex: † vt no. de off. deleg. cum R. An autem similitudo
causæ repellat testem, sicut iudicem. Spec. eo. tit. §. 1. ver. item
quod habet. vr̄ velle ꝙ sic, dico hoc arbitrarium, ex coniectu
ris, tamen, vt prædixi, facilius repellitur iudex.

SVMMARIVM.

1 *Christianus contra Iudæum in testem admittitur.*
2 *Casus in quo primo seruitus inducitur de iure canonico.*
3 *Iudæus doctor fieri non potest.*

1 IVdæi. † Christianus admittitur contra Iu-
dæum in testem. pars de iudæis. iudæi.
Primo ponit̄ excessus. Secundo, pœna, ibi, & ana-
2 themate. Tertio, causæ redditio, ibi cum. † No: a
ibi, subesse, casum i quo inducitur seruitus de iure canonico.
Inno. pro hoc de iudęi. ita quorundam, sic & alleg. 15. q. vlti-
ma. cum multæ. In glo. prima. ibi, in testimonium, repellitur
ergo ab oneribus & a dignitate. contra. ff. de decur. l. generali-
3 ter. § fina. vbi iudæi permittuntur fungi honoribus. † Solut.
inter se possunt, non inter nos, vnde non posset iudæus fieri
doctor: a secundum Bart. in d. §. fin. quod no.

ADDITIO.

a Iudæus fieri doctor. Adde doct. in c. quanto. de magi. Ab. in c. j. & in c. iudæi.
& in c. cum sit. de iudæis. Bar. in l. fi. C. de iudæis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahendum impeditur ad dictum solius matris, non tamen dirimitur contractum.*
2 *Matrimoniali causa an sit locus iuramento matris.*
3 *Delationi iuramenti, vt sit locus propter vnum testem, oportet quod sit omni exceptione maior.*
4 *Mater videtur diligere incrementum & honorem filiæ. & num. 7.*
5 *Testis quod non censeatur omni exceptione maior, non facit qualibet leuis suspicio.*
6 *Parentes & liberi nec pro se nec contra se admittuntur in testes.*

SVper eo. Mater, pro matrimonio filię petē-
tis virum superiorem se, nō admit
titur in testem. hoc primo. Super ꝯsanguinitate ad-
1 mittitur: † & ad dictum solius matris impedit̄ ma-
trimonium ꝯhendum: sed non dirimitur iam ꝯctum. habet
duo dicta. ſm ibi, sup. & communis diuisio vtriusq;. In glo. j.
ibi, vt litera dicit. s. a ꝯrio sensu ibi, non admittendus, & in eo
ꝙ dicit de diuitijs. exemplum patet de nobilitate. dic generis.
de præb. c. pe. ibi, potentia. subaudi amicorum, vel territorij,
honore: vt quia iudex, vel doctor, vel in magno officio, & po-
nunt̄ hic alternatiue, quia sufficit alterum. Quæro, an, cessan-
te suspicione præmissa, mater pro filia faciat semiplenam, vt
possit esse locus iuro, iuxta c. fi. de iureiuran. hæc qō supponit
2 aliam, † An in cā matrimoniali sit locus præmisso iuro, ꝙ di-
co de iureiu. mulieri: sed ꝓ nunc, præsupposito ꝙ sic. quidam
dicunt, ꝙ hoc casu non deferretur: quia, vt sit locus delationi
3 ꝓp vnum testem, † oportet ꝙ sit omni exceptione maior, ꝙ
dico in d. c. fi. mater aūt non est huiusmodi, vt nō glo. singu.
ff. de prob. l. ēt, & Io. An. in Spe. de teste. §. 1. ver. item quod est
parens, sic vidi allegare in facto. In ꝯrium vr̄ hic litera: qa ma
ter cum alia muliere plene probant, ergo sola semiplene. Op.
ad hoc: quia ēt si vir non sit superior diuitijs &c. tñ vr̄ subesse
4 alia suspicio: † quia mater vr̄ diligere incrementum, & hono
rem filiæ, vt hic. honor aūt est nubere. ff. de cond. & dem. l. Ti
tio. §. 1. & Titia. & ibi Bar. sol. videretur standum prout hic, tñ
litera multum facit pro primo modo prædicto, & suspicio
præmissa non vr̄ ꝯsideranda, cum hic solum excludatur ma-
ter qñ vir est supior aliquo de modis hic expressis, & hęc no.
5 quia vidi in facto. ex his dic, † ꝙ non quælibet leuis suspicio
facit quod testis non censeatur omni exceptione maior: qd̄
plenius dico in d. c. fi. ibi, vel modica ēt excellentia. hoc facit
ꝓ eo quod proxime dixi. vt non ꝯsideretur quælibet leuis su
spicio, ꝓ hoc, quia de modico non curatur. de rescri. si propo-
6 nente. ibi, iura prædicta. parentes † enim & liberi nec ꝓ se nec
ꝯ se admittuntur in testes. C. e. l. parentes, & ibi no. spale ergo
hic in matrimonio, vt admittantur, cessantib. suspicionib. de
quibus hic. In fi. eiusdem glo. quæro, in litera ibi, abdasse: qd
velit. quidam intelligunt de matrimonio. Host. intelligit ēt
quoad sponsalia de futuro. Io. An. dicit & bene, ꝙ in spōsalib.
minus suspectum est testimoniū matris. Quæro in eo ꝙ hic
dr̄ de matre, & glo. idem dicit de patre. quid in alijs ꝯsangui-
7 neis. dic ꝙ admittuntur indistincte: quia † edictum de testib:
prohibitorium est: quod no. J. e. ex literis, & notanter dr̄ hic
de matre & filia, quia facilius repellitur mater, quam pater,
cum ardentius diligat honorem filiæ. arg. huius literæ, in hoc
tñ attenduntur coniecturæ. In glo. vlt. in fi. Quæro, quid vult
litera, ibi, ꝑsumptio non modica, dic. i. vehemens, vel melius,
vt dico de præsump. literas. Et no. singulariter literam: ꝙ præ
sumptio nō modica est ꝓbatio semiplena: quia fit per vnum
vt hic: vt dico in dicto capitu. literas.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus nil potest probare minus quam per duos testes fideles, & honestos.*
2 *Christiani sunt priuilegiati super non Christianis.*
3 *Testes plures requiruntur contra cardinalem.*
4 *Probatio semiplena sufficit quando alteri non fit præiudicium.*

1 LIcet. † Iudæus nil probare potest minus quam p
duos testes fideles, & honestos, Primo ponit̄
cā dicti. Secundo dictum. ibi, mandamus. Tertio il-
lud ꝓbat authoritate, ibi, iusta. Quarto soluit obstaculum, ibi,
quia, & olim erat in 2. compilatione. de foro comp. c. fi. In fi.
1. gl. de hoc de ele. cum in cunctis, & no. ex gl. iuncta litera, ꝙ
2 † Christiani sunt priuilegiati sup nō Christianis. In gl. pe. ibi,
ꝑsul. dic, ꝙ ibi in cardinali, ꝯ † quem requirunt̄ plures testes.
vel ibi de suspectis: vt dr̄ ibi in §. seq. In glo. vlt. ibi, ꝑiudicium,
4 qñ † alteri non fit pręiudicium sufficit semiplena. no. Inno. de
consecra. eccle. vel alta. super rubrica, & no. J. eo. nuper. in gl.
vltima. In glo. fi. e. glo. de hoc supra cap. veniens.

SVMMARIVM.

1 *Testes qui non sunt idonei.*
2 *Domesticus quando pro domino domus testificetur.*
3 *Negotiorum gestor cum salario quando testificetur pro domino.*

1 IN literis. † Testes quos quis de sua familia producit, non sunt idonei. Com-
2 munis diuisio ibi, clara. In glo. 2. ibi, domesticus, † i.
qui moratur in eadem domo, & iste non testifica
tur pro superiore domus: sed vnus de vna domo bene testifi-
catur pro alio eiusdem domus qui non est testificanti superior
de hoc. C. eodem. l. a. ibi, paternæ, vel dominicæ potestatis, nõ
dicit iudiciariæ, & sic secus in eo qui est superior tanquam iu
dex: de quo tñ dic s. vt lite non contesta. c. accedens. el 2. Quid
3 de eo, qui est gestur † negociorum cum salario, & habitat
extra domum: dic q non prohibetur testificari pro domino,
ex quo non est domesticus. de hoc per Cy. in d. l a. & procedit
quod dixi de domestico, donec stat in domo. ideo datur con-
silium, vt si non potest probare nisi per familiares, eos licen-
tiet de domo. de hoc in d. l. a. & in Spe. eo. §. 1. ver. item excipi
tur q est domesticus, & ver. seq. & ibi de pluribus si. quæstio-
nibus, de hoc etiam per Bar. ff. de test. l. qui testamento.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus habet iurisdictionem a die data. & num. 4.*
2 *Conseruatoris officium ipso iure expirat morte mandantis re integra.*
3 *Appellans comparens coram iudice a quo, quo casu intelligatur renun tiare appellationi.*
5 *Renuncians generaliter productioni testium quo casu vlterius non audiatur, & num. 6.*

CVm venissent. Donec publicæ sunt at testationes, vel testium productioni renunciatum est, possunt produci te stes. postea vero nõ, super eisdem capitulis, sed super alio sic. h. d. quo ad titulum. Primo ponit que relam. Secundo dat iudices, ibi, mandamus, & ibi tria mãdat. secundum ibi, qõnes. tertium ibi, si quæ, no. vt in glo. a. & dic vt in ea. In glo. 2. ibi, de consensu partium, hic enim ↄsideratur an iste qui appellauerat ex ea cã: quia mortuus erat delegans, post appellationem comparuit coram delegato: & hoc presupposito nõ admittitur exceptio de morte mandãtis: vt hic, & sic potest pars renuntiare: ibi, quidam, vt Gus. Phi. Inno. & Bar. in venereali quærentur, & idem Inno. de of. deleg. gratum. pro hoc, quia secundum eum hic in rescripto inspicitur data. de
1 rescriptis. c. eam te, vult dicere, quod a die datæ delegatus † ha
bet iurisdictionem. de hoc de rescriptis. pastoralis. ad finem.
de rest. spoliatorum, ex conquæstione. Item secundum Inno.
per præsentationem perpetuatur iurisdictio. de app. super eo.
el 2. in fi. vt amplius non possit rescriptum elidi per aliud re-
scriptum, hoc non procedit per id quod dixi s. c. cautam. el 2.
Item secundum Inno. partes põt prorogare iurisdictionem
iudicis non sui, sed his non obstãtibus communiter tenetur
quod sequitur in glo. ibi, ↄ dico, & illa fuit opi. Vin. & glo. in
l. eius qui in prouincia alleg. in glo. ver. nam & si tibi. pro hoc
in glo. de præbẽ. dudum. lib. 6. & hoc tenet Host. qui dicit sic
consultum in facto p doctores Bonon. idem Spe. tit. primo.
2 † vbi ipso iure expirat officium conseruatoris morte mandã-
tis re integra: conseruator autem est delegatus. de of. deleg. c.
primo. lib. 6. vbi no. ff. de iurisdictione omnium iudicum, &
quia dr̃ q morte mandantis re integra soluitur mandatum,
& sic ipso iure, & hoc idem tenet ibi Bar. & hanc literam rñ-
detur ↄ, in glo. ibi, & quod dicit, postea in eo quod gl. dicit: s.
post appellationem, & vbi cure loquitur. sensus est, q si ob hoc
3 appellatur, & appellans † postea comparuit coram iudice a
quo, intelligitur renunciare appellationi, & si dicas q hoc fe-
cit pro prima opi. forte glo. hoc credidit: ideo transit ad secũ-
dam. Solu. ibi, & intellige, nec scribentes vltra dicunt. Tu au-
tem dic hoc verum q renunciat appellationi, nec p hoc in-
fertur iurisdictionem non esse extinctam, sed quantum ad ap
pellantem qui renunciauit appellationi habetur p non extin
cta. nam eo ipso q comparuit tanquam coram delegato non
põt dicere eum non iudicem, & si hoc diceret, non audietur
quoad hoc vt pronuncietur appellationem non esse desertam,
immo pronunciabitur deserta, quantum enim in eo fuit com
paruit tanquam coram delegato, & comparendo intelligitur
appellationi renunciasse, de ap. solicitudinem, & in glo. pe. ex
hoc potest iustificari quod dicit Inn. q partes possunt proro-
gare iurisdictionem talis delegati, non q valeat prorogatio tan
quam prorogatio, cum præsupponat existentiam iurisdictio-
nis, quam non habet ille, vt prędixi, & si dicas, q saltem in du
bio presupponit iurisdictionem, vt cognoscat an sua sit iuris
dictio, de rescr. pastoralis, vr̃ dicendum, q talis non est proro-
gabilis: quia per hoc non cẽsetur habere iurisdictionem quo
ad partes: tñ si opponitur de morte delegantis, & iudicatur ↄ
opponentem, si non appellat, amplius non audietur dicens
sententiam nullam hoc prætextu. nam etiam si opponitur,
q rescriptum est falsum: quia non emanauit a concedẽte, &
iudicatur ↄ opponentem, nec appellat: amplius nõ audietur.
vt dico in d. c. super literis, & ex hoc potest defendi, q potest
fieri prorogatio iurisdictionis hoc casu: quæ etiam si non va-
leat tanquam prorogatio, saltem valeat authoritate iuris per
mittentis, q in dubio cognoscat, & iudicet an sua sit iurisdi-
ctio, & ex hoc in effectu saluatur opi. prima. tñ in veritate iu-
ris melior est secunda, & ad id quod dicit Innoc. q a die datæ
4 competit iurisdictio, † dic q immo non competit in effectu,
ita q perpetuetur, nisi ceperit vti. de of. deleg. licet. nec dr̃ ce-
pisse vti per præsentationem: sed per citationem, vt dico in d.
c. ibi, & intellige, dic vt prædixi. glo. ponit secundam solu. quę
est indubitata. sed diuinat. põt tñ adaptari literæ: quia ex quo
pars appellauit a iudicibus, præsupponitur q fuit grauata, &
sic q erat citata, & p hoc est expedita difficultas c. In glo. vlt.
ibi, non est vlterius admittenda, hæc plenius prosequitur Inno.
5 & dic, q Aut † quis renunciat generaliter productioni testium
non habito respectu ad certam cãm: Aut specialiter sup cer-
tis causis. Primo casu, Aut exprimit quod amplius in ista ca
non intẽdit producere: nec in principali. nec in appellatione:
& clarum q amplius non audietur: quia renunciantibus iu-
re suo: vt in glo. & sunt. de regu. statuimus. C. de tempo. appl.
l. fi. ff. de ferijs. l. 1. Aut non sic expressit: sed simpliciter renun-
ciauit productioni testium, & productio concernit instantiam
causæ principalis, sm Inno. pro hoc s. c. fraternitatis. vbi non
obstante renunciatione auditur producens in causa appellatio-
nis. idem dicit Inno. de renunciatione causæ. l. q concernit in-
stantiam, & sic dato q in principali sit renunciatum, potest
in appellatione fieri productio. si vero renunciatio fuit ipsius
quo ad certa capitula præiudicat etiam in appellatione ↄ c. de
testib. & c. constitutus. in fi. a ↄrio. hęc enim renunciatio non
concernit instantiam, sed illos articulos, sm Innoc. quod est
6 notan. Quæro, eo casu quo † quis excluditur a producẽdo pp
renunciationem, an potest admitti per restitutionem. Inn. q
sic tam per restitutionem ex causa speciali. vt quia minor vel
ecclesia. de in integ. resti. auditis, quam etiam ex causa genera
li, ex clausula. si qua iusta. argum. in Auth. e. §. quia vero mul-
ri vbi etiam post conclusionem admittitur, quæ tñ magis vr̃
obligare, quam renunciatio. pro hoc. ff. de edendo. l. si quis ex
argentarijs §. fi. & l. seq. quod est notandum. licet quidam, vt
refert Innocẽ. contra, q solum ex causa speciali. primum ve-
rius, & sic obtinuit in facto.

SVMMARIVM.

1 *Filius in causa matrimonij sine consensu patris agit, & defendit.*
2 *Principio negato, negatur consequentia.*
3 *Testes quomodo reprobentur quoad personas, & quo ad dicta.*
4 *Consuetudo contraria canonibus non valet.*
5 *Falsitas quomodo probari possit.*
6 *Sententia siue pro, siue contra matrimonium non transit in remiudicatam.*

SEries. Publicatis attestationibus potest falsitas priorum testium probari. hoc sm gl. vel, vt communiter intelligitur: publicatis attestationibus in cã matrimoniali possunt testes produci sup
eodem capitulo, seu directe cõtrario. communis diuisio ibi,
1 præsenti. Nota ibi, filios. quod filius sine † consensu patris
a agit, & defendit in causa matrimonij. quod dic vt de iudic. ca-
pitu. fin. libro sexto. Item ibi, falsum esse, quod ad probandam
b consanguinitatem b sufficit destruere vnum gradum, hic ne-
gabatur solum primus gradus secundum Innocent. pro hoc
facit, quia negato † principio negatur consequentia argum.
de accus. ad petitionem. de offic. deleg. præterea. Item not. q
admittitur volens probare testes falsum dixisse. quod intelli-
ge, vt dixi s. titu. primo. licet. in prin. & dicit Vincen. quod per
duos

ADDITIONES.

a Filius sine consensu patris. Adde Cardinal. in cap. accedens. in 6. quæstio. de procuratori.
b Ad reprobandam consanguinitatem. Adde doct. in c. non debet, de consang. & affinitate.

3 duos † testes possunt reprobari plures quam duo, quo ad plo
nas: sed quo ad dicta requiri͂ꝗ reprobãtes sint plures, quam
qui reprobantur ꝟ.eo.in nostra.vbi de hoc.dicit tñ Inno.ꝗ iu
dex p circunstantias considerabit qui melius ꝓbet.d.c.in no-
stra s.ti.1.ex literis.33.q.1.si quis acceperit.pro hoc facit quod
no.ꝟ.eodem,cum in tua.in Spe.eo.§.qualiter.ver.sed opponi
tur. Item ibi secũdum formam canonum, ꝗ in matrimonio
consideratur consanguinitas secundum computationem ca
nonum.qd in alijs.dic,vt in arbore,& communiter dr̃ secus.
4 Item † in fine no. ꝗ consuetudo ꝯria canonibus a non valet.
a de consue.c.si.& dicit Inno.ꝗ non valuit quia non erat intro-
ducta de certa scientia legislatoris,pro hoc facit quod no. de
cogna.spiri.super ea.In glo.prima,ibi,primo gradu,s.a fratri-
bus: vt in litera,& idem Inn.In glo.secunda ibi,sed indirecte.
pro hoc de præsump.illud.sed tunc non facit fidem, pro hoc
notatur s.titulo primo. quoniam ꝯ de ꝓba. dic quod saltem
facit præsumptionem.d.c.illud,& sic vr̃ hic.vnde vltra instru
mentum producebantur testes: vel secundum Hostie͂. posset
confici instrumentum directe super natalibus, qualiter tali
die talis nata est ex talibus.C.de ingenuis l.pe. ff. quod metus
causa.l.isti quidem,quæ parum faciunt. dictum tamen est ve
rum,ꝗ potest sic cõfici,sicut, & alias super maleficio. de hoc
de maioritate,& obedien.cum in ecclesijs.vel forte erat con-
fectum sup matrimonio.sed hoc non sufficit ad inferendum
de consanguinitate. Item quo ad prohibendum matrimo-
nium non curatur an sint nati ex matrimonio,an ex incestu.
vt in arbore consaguinitatis,& de eo qui cogno.consang. di-
scretionem,& cap.penuln. & qualiter sit de isto instrumen-
to non oportet instare: quia nec instat litera. In gloss.vlti.ibi,
non erat decre.ex hoc colligitur vna lectura,ꝗ hoc c.sit cor-
rectum,hoc non procedit s. in proœmio. Item Vin.hoc dixit
in primo apparatu,qñ hęc decre.erat in secunda compilatio-
ne,quæ non fuit papalis: vt no. in proœmio. cum autem vidit
hanc compilationem mutauit,& dedit varias solu.quas non
expedit referre: quia non tangunt ca.ibi, quia agitur de falso;
Ex hoc colligitur secunda lectura, secundum quam primo
summaui.& hæc non procedit: quia licet possit probari falsi-
5 tas: † non tamen directe: vt hic: sed indirecte ꝟ. eo. ex tenore,
& in cle.testibus.de testi.dixi s.ti.1.licet ibi,quidam ꝯ. Tamen
ex hoc colligitur tertia lectura, quæ est communis, secun-
dum quam secundo summaui, vt dicatur speciale in matri-
monio,cum non probatur aperte hic: quia hoc non dicitur
esse de publicatione: sed probatur ꝟ.eodem cum in tua.ibi iu
rauit. Solu.ibi contrahendo,quod ibi dixi, & ꝟ. etiam sentit
glo.& idem Io. And. hic, cum agitur de ꝯctu: quia cum pars
vult producere post publicationem stat pro matrimonio. ꝓ
hoc quod s.dicitur,in glo.ibi,fauore matrimonij. Io.Cal.di-
6 cit & melius,idem si stat contra matrimonium.nam † senté-
tia lata in matrimonio siue pro,siue ꝯ: non transit in rem iu-
dicatam; vt no.in c.lator.de re iudica.

ADDITIO.

a Consuetudo contraria canonibus. Adde glo.in verbo canonicis.in c.ad no-
stram.de consuetud.Cardin.in capitulo. non satis. in primo notabili. de of-
ficio archidia

SVMMARIVM.

1 *Copula carnalis probatur per testes de visu.*
2 *Præsumptio violenta vbi non habeatur pro plena.*
3 *Probatio an concludat vel non,quando resideat in arbitrio iudicis.*
4 *Copula carnalis non videtur perseptibilis, per sensum visus.*
5 *Testis debet deponere de sensu appropriato,alias non probat.*
6 *Probatio copula per coniecturas sufficit, etiam si agitur de adulterio ad pœnam.*
7 *Probatio vbi est difficilis,admittitur probatio minus sufficiens.*
8 *Testis vnus cum fama sufficit in probando maleficio commisso in loco siluestri.*

PRæterea. Carnalis copula probatur per te-
stimonium de visu,vel de auditu
cum fama,vel coniecturis: communis diuisio. Se-
1 cunda ibi,recipimus. † No.ꝗ copula probatur per
testes de visu. de hoc cum gloss. Item ꝗ non probatur copu-
la per testes de auditu,nisi suffragentur adminicula, & inter
adminicula connumeratur fama,& de hac dixi s. c. veniens.
2 Item ibi,præsumptionem violentam,ꝗ † præsumptio violé
ta hic non habetur pro plena. alibi ꝯ. de præsumptionibus c.
a.dic ꝗ varie accipitur quod dixi de præsumptione violenta,
quod dico de præsumpt.literis. Item quæ non prosunt. Item
3 vt in gloss. Item ibi,circunspectus &c.vnde colligitur,ꝗ † an
probatio concludat,vel non,residet in arbitrio iudicis,& hoc
quando procedit ex coniecturis, vt hic. In glo.1.in fine,vel for
te admiserant istos rubinos suos, quod reprobat Host. quia
tunc non possent testificari: vt in Auth.de lenonij.per totum.
supra capitulo personas,& capitulo, veniens. [illegible] quod cum
testis dicit se conscium,idem est,ac si diceret se sci[illegible] quo ca-
su non concludit, vt hic. Innoc. tamen videtur contradicere.
pro quo facit: quia si testis dicit vera esse contenta in [illegible] & ne
interrogatur de causa,nec respondet: valet ꝟ.c. cum causam.
dic,ꝗ aliud cum dicit se conscium: tunc enim non dep[illegible]
super facto: sed de sua scientia,quæ potest haberi multis m[illegible]
dis,& per varios sensus. d. cap. cum causam. ideo si non dic.
quomodo scit,non probat. posset enim opinari se scire: quia
perceperat per sensum, etiam si non appropriatur, quod tñ
non sufficit. sed qñ dicit vera esse,cessat hæc ratio: ideo si non
interrogatur de cã scie͂tię,stabitur eius dicto, & hæc singula nã
in hoc est tex.singu ꝗ si testis dicit se conscium, seu se scire,
4 non probat. In glo.2.in fi.ꝯ,quia † copula non vr̃ pceptibilis p
sensum visus,nam posset vir esse frigidus,vel mulier arcta.se.
non præsumuntur impediri: nõ solum testimonium de visu
sufficit,& quod sequitur in litera,ibi, vel e͂t de auditu & præ-
sumptionem &c.illa verba, & ꝑsumptionem, & c. referuntur
tñ ad id quod dicit de auditu. In gl.fi. ibi,commisceri.ꝯ,quia
5 † copula non percipitur auditu,sed visu,dẽt aũt testis depone
re de sensu appropriato.alias non ꝓbat. ꝟ.c.cum cãm. Sol. iste
non admittitur probatio p alium sensum quam appropria-
tum: sed quia culpa difficulter põt ꝓbari p visum, cum ad eã
soleant quæri latebrę: iõ ꝑmittitur ꝗ p auditum non sim plr,
sed cum alijs adminiculis. ibi,sol.ex hac solu.& ex seq.ibi,vel
põt,infertur, ꝗ si agitur de matrimonio dirimendo non hẽt
locum ꝓbatio copulæ p auditum cum adminiculis. Io. And.
dicit ꝗ talis probatio sufficit quo ad omnem effectum, ꝗ vr̃
verius,pp difficultatem probandæ copulæ: vt ꝓxime dixi.s.ti.
ti.1.p tuas.pro hoc litera ibi,quæ dicit,ꝗ accubabatur, & non
6 dicit ad quem effectum.vnde † e͂t si agitur de adulterio ad pę
nam,sufficit ꝓbatio copulæ p ꝯiecturas.arg. hic no. Bar.ff.de
adul.l.2.in fi.& l.capite. Ex his & ex lr̃a dic,ꝗ copula ꝓbatur p
a auditum cum adminiculis a ad omnem effectum,quę aũt ad
minicula sufficiant,arbitrabitur iudex: vt hic in fi.secus,& alias
7 † vbi probatio est difficilis,admittitur ꝓbatio alias minus suf-
ficiens: vt dixi p c.per tuas. ponitur e͂t exemplum in facto an-
tiquo.ff.eo.l.3.§.1.& 2.de proba.l.si arbiter. de ver.sig.sup qui
busdam,& c.venie͂s.lib.6.ꝓ h.d.Host. ꝗ in ꝓbando maleficio
8 commisso in loco silnestri sufficiet vnus testis † cum fama,&
in hoc non posset tradi certa doctrina,cum,vt ꝓdixi, sit in ar-
bitrio iudicis quæ adminicula sufficiant,non tñ debet in hoc
arbitrio recedere a dispositione iuris: vt hic, & in similibus.

ADDITIO.

a Per auditum cum adminiculis. Adde gl.sing.secundum Ang. in l.j.ff.de var.
& extraordi.cog.glo.in l.quod ait.ff de adulte.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis verbo,vel literis an sit standum.*
2 *Cardinali legato creditur in non praiudicialibus.*
3 *Iudici tanquam testi an & quando sit credendum.*
4 *Dictio,nisi,& dictio,quamuis,habent contrarium significatum.*
5 *Scriptura tabellionis cum testibus quare credatur,& non Scriptura iudicis.*
6 *Iudicum literis quando credatur.*

CVm a nobis. Vnius iudicis verbo non cre
ditur: nec eius scriptura facit fi-
dem sine testib.& põt p testes reprobari.fallit in Pa
pa.hẽt tria dicta. Secũdum ibi,nec scriptum. Tertium ibi,sal-
ua.In fi.glo.2.Io.Cal.distinguit plenius,& adhuc plenius dic,
1 cum quęrit̃ † an sit standum verbo,vel literis iudicis,a Aut lo
a quimur de Papa,b aut de alijs. Primo casu,an ste͂t verbo eius,
b & dic ꝗ sic.19.di.in memoriam.de rescr.si qñ,ꝗ tñ dic,vt ibi.
Potest tñ sic dici,ꝗ qñq; ipsum fallit obliuio.23.dis.ꝓterea.d.
c.si qñ.de in integ.rest.cum ex literis,& de hoc ꝟ.in gl.vl. Aut
quęritur de literis eius,& dic, vt de prob.ele.lr̃is. Si aũt quęrit̃
a de alijs citra Papam & tũc,aut † cardinalis,& si est legatus c ei
c creditur in non præiudicialib.97.dist.nobilissimus. de appel.
constitutus, vbi de hoc. aut non est legatus, & habetur pro
priuato.consuetudo tñ habet,ꝗ sibi creditur, cum asserit ali-
quid sibi commissum a Papa oraculo viuę vocis. hæc proce-
dunt

ADDITIONES.

a Vel literis iudicis. Adde Card,consil.104.incipiente,in quæstione quæ verti-
tur inter Andream.
b Aut de Papa. Adde doc.in c.a.de præben.lib.6.doc.in cle.1.vt li.pend.
c Aut Cardinalis si est legatus. Adde Specu.tit.de leg §.superest.ver quid si de-
legati. Io. And in c.j. de offi.leg lib.6.in nouella. limita primo nisi sit perso-
na honesta,& no.in illis partibus, quæ alias esset functa illo officio legatio-
nis: vt in d. c. nobilissimus. Limita secundo,nisi esset Cardinalis, secundum
Card. in §.eo ipso.in cle.ne Romani.de elect.& per Inno.in c. cum dilecti,
in ver.responsione.de accu.Limita & tertio,si esset vir magnę probitatis, se-
cundum Abbat.in c.cum olim.el 1.de priui. quibus creditur si ne literis.

dût cum quæritur an credatur verbo Card. sed de literis eius
3 dic, vt de fide instrum. quod super his. Aut † quæritur de alijs
inferioribus, & tunc, aut de literis, & dic vt s. tit. 1. post cessio-
nem. aut de verbo, an sit credendum iudici tanquam testi. &
tunc, aut super principali, aut sup accessorio. primo casu, aut
fuit remotus a iudicãdo, aut non: si sic, ei creditur J. c. dilecto.
& dic vt ibi. Si vero nõn fuit remotus, non potest deponere:
quia fungeretur duplici officio incompatibili J. e. Romana.
lib. 6. & hoc coram se. coram alio cessaret hæc ratio: sed sub-
est aliud per c. statuendum. alleg. in glo. per quod dic, ꝙ non
creditur ei, quia psumitur ꝙ vellet defendere factum suum:
sicut dicitur de aduocato. J. c. fin. lib. 6. ff. de assesso. l. vlti. in fin.
ideo cum est necessarius in testem remouetur a iudicando.
d. c. dilecto. si vero super accessorio: aut deponit, vt iudex, &
non creditur nisi quatenus constet per acta s. tit. 1. quoniam
contra. C. de arbitr. l. ne in arbitris. §. si autem, qui sic potest
intelligi: aut vt testis, & tunc, aut de actis coram se. aut per se.
primo casu, licet non possit deponere coram se, ne fungatur
duplici officio. p prædicta: tamen coram alio potest: vt in hac
glo. ideo si sint plures, eis stabitur: vt in glo. Si vero de actis p
se, dicit Ioan. Calde. ꝙ statur eius testimonio: non per se, nisi
quantum ad præsumptionem, sed contra se sic. de arbitr. c. 2.
quod est notandum, & de hoc ibi dico in glo. non p manum
ibi. tabellionis, intelligit ergo glo. verbum nec scriptum &c.
de scriptura iudicis. contra, quia tali scripturæ non statur: vt
in glo. seq. & s. titu. primo. quoniam contra. dic, vt glo. seq. ibi
adminus quatuor. melius dic vt dico J. de fide instrum. cum
Ioannes. ibi. non poterit reprobari. hoc repugnat literę, & dic
vt in glossa sequenti. & potest dici, quod glossa vult intellige
re literam vt iacet: vt sit sensus, quando scriptura iudicis est
munita testibus, non potest reprobari per duos: sed tantum
per quatuor: sed hic intellectus non est bonus, & dic vt dico
in glossa sequenti. In glossa, & sic. ibi, idest quamuis, hæc est
4 extot fin. nam † dictio, nisi. a & dictio, quamuis, habent con-
a trarium significatum: quia, nisi, remouet effectum disposi-
tionis. regula peccatum. lib. 6. non sic, dictio, quamuis. inimo
ponit eundem effectum in vtroq; casu. de rescriptis, quam-
uis. lib. 6. cum similibus notatis. C. de legibus. non dubium. in
glossa magna. in fine. Inno. forte propter contraria de quibus
in hac glossa, & præcedenti intelligit aliter verbum, nec scri-
ptum, s. non scriptura iudicis: sed tabellionis, & exponit, co-
rum, s. tabellionum, & tunc non obstant iura quæ dicunt, nõ
credendum iudici: sed tunc obstat aliud: quia etiam si sit scri-
ptura tabellionis, etiam cum adminiculo testium, adhuc po-
test per duos testes reprobari. dicto capitulo cum Ioannes:
sed dic, ꝙ hic vacat. a: gom. a contrario: quia contrarium in
iure reperitur expressum. s. in dicto capitulo cum Ioannes, &
5 rationem diuersitatis, quare credatur scripturæ † tabellionis
cum testibus, & non scripturæ iudicis, reddit Innocent. quia
tabellio habet in hoc publicum officium. iudex autem licet
hẽat publicum officium in iudicando, non tamen in scriben
do: sed contra hunc intellectum est, quia dictio, eorum, est re
latiua, & sic refertur ad præcedẽtia. supra autem dixit, non de
tabellione: sed de iudice. sed pro Inno. est, quia supra dixit de
vno iudice. vnde si dictio, eorum, refertur ad iudicem, esset
incongruitas. vnde posset dici, ꝙ habetur respectus ad super-
scriptionem: ibi, consulibus. Item secundum Inno. in partib.
illis, s. beneuentanis, non tamen appellantur iudices. dic ergo,
quod in ver. nec, mutat casum. omissis tamen bis volutioni-
bus potest legi litera exponendo, eorum, primo modo, s. iudi
cum, & licet s. dixerit tantum de vno iudice: tamen habetur
respectus ad quærentem, per quæ sunt generaliter an credere
tur iudici, vel iudicibus, facit suprascriptio, quæ dirigitur plu-
6 rib. & si dicatur ꝙ non creditur † iudicibus aliquid scribenti-
bus, per prædicta, dic, ꝙ immo credatur, si scriptura habet te-
stes cum sigillo. de fide instrum. c. 2. dixi s. ti. 1. post cessionem
vel si hoc habet statutum, vel cõsuetudo. de fi. instrum. cum
dilecti. C. de emanci. liber. l. 1. no. Bart. ff. de stipu. seruo. seruus
communis ipse. In glo. vlt. in fi. no. gl. singulariter, & ita olim
scribebatur, ꝙ se subscribebant in priuilegijs Papa, & cardina-
les, & erat laudabile, ad ostendendum, ꝙ Papa fecerat cum cõ
silio fratrum, postea pontifices extenderunt suam potestatẽ.

ADDITIO.

a Dictio nisi Adde Archi. in c. 1. de constit. lib. 6. Io. And in c. decet. de immu. eccle lib. 6. in nouella. Pau. de Eleaza. in clem. j. de summa trin. Bar. in l. Titia. in § Lucius ff. de pig. act.

SVMMARIVM.

1 Dilatoria præiudicat processui.
2 Testis inductus ad probandum peremptoriam quando cogatur deponere super principali.
3 Articulus nouus (publicatis attestationibus) potest probare per testes.
4 Testis an debeat deponere verbo, vel sufficit quod scribat.
5 Scriptura sufficit in muto teste.
6 Testis inductus super vno an cogi possit ad deponendum super alio.

DE testibus. Testi qui iurauit sup exceptio
ne opposita ante lit. cont. non
creditur super principali: nec cogitur sup eo de-
ponere. secus si lite contest. tunc enim cogitur iu
rare etiam super principali. h. d. secundum gloss.
vel sic. testi inducto ad probandam dilatoriam non creditur
super principali, nec cogitur deponere: sed si super perempto
ria, potest cogi, vt iuret deponere super tota causa, & vterque
summarius est bonus: communis diuisio, scilicet decisa con
sultatio, & responsio, ibi, taliter, & illa in duo dicta. secũdum
ibi, si vero. seu distinguit secundum membrum, ibi, si vero.
In glo. prima. in fi. innuit ergo glo. secus si dilatoria propoui-
tur post litem contestatam. Et ex hoc colligit ratio decidenda-
di, vt dicatur, quod aliud in dilatoria quam in peremptoria:
quia regulariter prima ponitur ante litem cõtestatam. secun
da post Io. And. indistincte stat literæ, quod etiam si dilatoria
proponatur post ꝯtestationem, non cogetur testis iurare de-
ponendo in principali: quia dilatoria non concernit principa
1 le: sed processum. peremptoria vero æque. vnde † etiam dila-
toria facit præiudicium processui. de iudi. exhibita, perempto
ria vero facit præiudicium quantum ad causam. de ordi. cog.
capitu. primo. & hoc videtur tute tenendum, vt sic intelliga-
tur litera, in principio. indistincte, & in eo quod dicit, quod si
inductus super dilatoria deponeret super principali, depone-
ret non iuratus, dic quod etiam non potest cogi, vt iuret. pro
hoc litera sequens, quæ dicit eum ad hoc cogendum cum
inducit super peremptoria. secus ergo in dilatoria, & de dila-
toria quæ proponitur post litem cõtestatam, potest exempli
ficari quando post contestationem utitur. de offi. deleg. insi-
nuante: vel dilatoria solutionis, quæ licet opponatur post cõ
testa. probatur, vt no. de plus peti. cap. vno. de except. pastora-
lis, & ex hoc saluatur secundus summarius qui est subtilior
quam primus. licet etiam primus possit sustineri. nam licet
dilatoria non concernit principale: tamen ex quo proponi
tur post contesta. & sic eo tempore quo discutitur principa-
le, videtur admittenda pars petens, quod cogatur iurare, &
deponere etiam super principali, sicut etiam posset ipsum p-
ducere, nisi sit exceptio impediens processum: tunc enim si
excipiens instat quod prædiscutiatur, procedit quod prædixi,
quod inductus super dilatoria non cogitur deponere super
principali. & in eo, quod dicit, quod non valet testimonium
non iurati, hoc intellige, vt J. ca. nuper. & de hoc in Spec. eo.
titu. §. sequitur. ad fin. In glo. vltima. ibi, potest obijci, hoc col
2 ligitur ex litera in eo quod dicit, quod testis † inductus ad p-
bandam peremptoriam, cogitur deponere super principali,
nisi publicatæ sint attestationes in principali. permittitur er-
go hic, quod etiam publicatis attestationibus in principali,
proponatur, & per testes probetur peremptoria: ibi, stultum.
Nota gloss. quæ quotidie allegatur, & procedit præsupposi-
* ta * communi opinione, † quod publicatis attestationibus
3 nouus articulus possit probari per testes. de hoc supra capitu.
fraternitatis. In fin. eiusdem gloss. quæro in eo, quod hic dici-
tur de teste inducto ad probandum exceptionem, an opor-
4 teat quod testes verbo deponant: † quid enim si scribit testi-
a monium suum a & tradit examinatori, & vidi in facto: dic ꝙ
non probat, qui matrim. accu. pos. a nobis, secundum verum
intellectum, & signa. & procedit hoc siue mittat scripturam
iudici per nuncium: siue tradat per se. nota. Hostien. in sum-
ma. eodem §. super quibus. ver. quid si testis scribit, & sequen.
debet enim præsens verbo deponere, vt iudex possit conside-
rare eius constantiam, impellendo. argum. ff. de quæstio. de
5 minore. §. 1: 5. q. 2. relatum. fallit in muto, † in quo sufficit scri
ptura. no. Specu. eodem titu. §. nunc tractandum. versic. quid
6 de muto. Quæro generaliter, an † testis inductus sup vno pos-
sit cogi ad deponendum super alio. dic, quod aut est separa-
tum, & non cogitur. vnde inductus super possessione non co
gitur deponere sup pprietate. vt dicitur in glo. 1. & si deponit
non valet. pro hoc, quia separata est possessio a proprietate. de
causa posses. pastoralis. aut illud facit ad causam. & tunc, aut
ante litem contestatam, & nõ cogitur super alio: vt hic in gl.
prima.

ADDITIO.

a Si scribit testimonium suum. Adde Anto. de But. in cap. licet ex quadam. infra eodem.

prima.aut post,& tūc,aut iurauit tantum sup vno,& nō valet
super alio,tanquam dictum testis nō iurati.vt hic in prin.aut
pars petijt ꝙ cogeretur iurare de deponendo ēt sup alio:& su
per principali:& ſm quod dr̄ in glo.j.cogitur.sed de subtilita
te iurs distingue,an inducatur super dilatoria:& non cogetur
super principali,si excipiens instat ꝙ prædiscutiatur dilatoria
per prædicta.aut super peremptoria,& cogitur.

S V M M A R I V M.

1 *Attestationum publicatio ad petitionem tertij fieri non debet.*
2 *Petens restitui ad beneficium dicit de canonica institutione.*
3 *Attestationes quandoque deponuntur inter partes.*

1 Constitutus. † Publicatio attestationum ad
petitionem tertij fieri non dēt:
& attestationes in vna cā productæ non pıudicāt in
alia: & ad pducendum testes nō admittitur is apud
quem attestationes fuerunt depositæ,si potuit videre illas,&
percunctari.h.d.cum glo.Prius factum.Secūdo Papę puisio,
ibi.nos.& pone casum,vt dicit glo.p c.post electionem.de cō
cess.prēb.& de hoc facto ēt loquitur de sup.neg.præla.licet.in
sex.ibi.impetrasset,super appellatione quam emiserat a iudi-
cib.illis.Inno.ibi.Postulabat coram Papa.Inno.Testium.co-
ram quib.pducti fuerint,non dr̄ hic,nec est verum ꝙ Inno.
dicebat,bene vertebatur olim coram alijs iudicib.& j.adde-
bat H.ꝙ si Papa nolebat istos aperire,saltem reciperentur de
nouo:quia illos intendebat pducere.sed pcurator R.dicebat
ↄtrium,cum ēt ipse H.pduxisset testes sup e.c.quorum dicta
habuerat penes se,& fuerat percunctatus,ad ꝙ primo respon
detur,eas depositiones factas inter R.& archiepm eboracen.
respicere cām principalem,non illam,an essent illę aperiēdę:
quia iam decisa est p se:quia H.vidēs cām inter archiepm,&
R.tanquam tertius se opposuit pro sua institutione,& pdu-
xit testes,& deinde psequens cām coram iudicib.ad quos p
appłonem,vel alio modo cā erat deuoluta.testesquos primo
produxerat iterato volebat producere.R.ↄdicebat,cum iam
testificati essent coram primis sup ea cā,ad quod rn̄detur in
litera attestationib.de attestationibus inter archiepm,& R.
quia de istis iam rn̄dit denegando H.audientiam.sed de atte-
stationib.inter H.& R.quia p̄dixi,H.tanquam tertius pduxe-
rat testes,& istis dēt esse ↄtentus,& intellige,ꝙ erant sup prin
cipali.alias si super emergenti,vt,an sua interesit,non impedi-
tetur producere sup principali j.c.veniens,apud eum H.vel
alium.dlegatum q cām delegauerat.prima melior,ex teris.li
teram alioquin.i.si apud eum non fuerant depositæ.& sic nō
2 fuerat percunctatus.No.ibi,canonice,ꝙ † petēs restitui ad be
neficium dicit de canonica institutione.de resti.spol.in lite-
ris,& c.parte.Oppono,ꝙ debuerit audiri H.petens aperiri at-
testa.inter archiepm & R.quia ex talibus poterat H.se iuua-
re,cum ēt snīa lata pro archiepo prodesset ipsi H.ex quo erat
quæstio an ad archiepm,an ad capitulum spectaret collatio
archidiaconatus,vt dicit glo.c.pro hoc facit de re iud.c.pen.
vbi de hoc,& de causa pos.cum olim attestationes omnibus
prosunt,vel obstant,quia res iudicata:vt no.s̄.eo.causam.Sol.
hic solum derogata fuit a tertio.hic enim nō debuit fieri nisi
ad instantiam archiepiscopi,vel R.inter quos erat lis sup qua
receptione,& sic non potest H.petere aperiri,alias posset præ
iudicare archiepiscopo volenti adhuc producere testes.Item
in hoc dubio inter R.& H.non debent apperiri,sed in iudi-
cio inter archiepiscopum,& R.Ex hoc not.ꝙ est dare casum
in quo aliquid prodest,vel obest alteri:& tamen super eo nō
auditur,quod est rationibus prædictis.In glo.inter archiepi-
scopum.ibi inter easdem personas:dic melius vt proxime di
xi,ꝙ hic bene faciebant fidem etiam quo ad hoc,sed non de-
buit H.audiri petens eas aperiri,rationibus prædictis.In glos.
super causa.ibi,ipsum,qui tanquam tertius assistebat liti pro
suo interesse motæ inter archiepiscopum,& R.vt s̄.dixi.In
glo.eo ipso.in fine,immo verius quod dicit glo.in principio,
quod etiam si nō sunt publicæ non auditur pars apud quam
fuerunt depositæ volens iterum producere:quia præsumun-
tur percunctatæ,& hoc si fuerunt depositæ non sigillatæ.sed
si sigillatæ,& ex sigillo apparet integrum,cessat hæc lis,de
3 officio delegati,cum olim.secundo,& sic admitteretur. † Ex
prędictis,& ex litera nota,quod attestationes quandoque de-
ponuntur inter partes:quod secundum Innoc.sæpe fit.com-
muniter tamen obseruatur,vt remaneant in actis apud tabel
lionem vsque ad publicationem.argum.supra ti.i.c.fin.

S V M M A R I V M.

1 *Negatiua probatur per iuramentum.*
2 *Testificatur quis de facto suo.*
3 *Exceptionum protestatio non valet,nisi specificentur.*

Præsentium. Publicatis attestationibus nō
opponitur in psonas testium.
fallit in tribus casib.Primo ponitur dictum,& vnus
casus exceptus.Secūdo duo alij casus excepti.ibi no.
Tertio quædam doctrina seu determinatio.ibi,certum.No.
1 ibi,ex malicia non procedat,ꝙ † negatiua probatur a p iura-
a mentum,& rō quare hoc casu statur iuramento istius:ponit
in glo.3.& dicit Spe.ꝙ si iste qui iurat ꝙ non ex malicia &c.
defecerit in probando exceptiones:tn̄ pp iuramētum euitat
condemnationem expen.in Spe.e.ti.§.j.ver.quid si admissis.
ↄ est quod no.de dolo & contum.finem.Item ibi,si quid pro
ipso,ꝙ testes deponunt pro vtraq; parte.ad idem s̄.eo.c.de te
stib.In gl.1.ibi,bene pōt dicere,si p alias reprobat quis snīam
iudicis in quem consenserit.de off.dele.super qōnum.§.ve-
rum.In glo.fi.in fi.e.glo.de hoc de excep.cum venerabilis,&
in Spe.de instr.edit.§.instrumentum.ver.item opponitur,ꝙ
aduersarius,& idem Io.An.idem no.Arch.in §.si quis testib.
alleg.in glo.in fi.glo.2.& plenius in Spe.de teste.§.1.In glo.2.
ibi,probatur per iuramentum,non tn̄ semper sufficit iuramē
tum,vt in casu clem.si quis suadente.de pœnis.in fi.& ibi gl.
2 in ver.quomodo,& no.glo.quę alle.quotidie,ꝙ quis † testifi
catur de facto suo,quod est per id quod dr̄ j in glo.se.in fi.e:
glo.dic vt de iura.calum.c.a.lib 6.quod dic veriorem esse se-
cundam opin.de qua s̄.ibi,quidam.In gl.hoc difficile,ↄ:quia
non vr̄ posse probari ꝙ quis de nouo didicerit.nam hoc non
cadit in sensum testis,m etu ↄrij glo.dicit,ꝙ hoc probatur p
iuramentum hoc dicentis,& facit ad id quod dixi in glo.præ-
cedenti.In glo.p hanc.ibi.i.nullo modo,& non vr̄ procedere
p id quod dr̄ in c.quantum licet.alleg.in glo.vbi aliter ponit,
50.di.quicunq;.j.& §.sed illud.sed pro glo.est.3.q.9.c.3.§.1.de
verborum sig.notionem.§.instrumentorum,& Spe.e.ti.§.1.
ver.item ꝙ his tribus sequentibus.ibi,vel intellige.glo.ibi vr̄
velle ponere secundum modum intelligēdi verba præmissa
non de facili:tn̄ hic modus in idem recidit cum modo sequē
ti,ibi,vel de facili propter a glo.in fi.dicit ꝙ hoc dupliciter ex
ponitur,extra glossam dantur & alij modi quos non expedit
prosequi.sed dic secundum Inno.ꝙ aut ptestatio fuit genera
lis,aut spālis.primo casu non procedit hæc litera quæ loquit̄
in eo qui publi.attesta.vult obijcere in psonas testium,quod
potest in tribus casib.de quibus hic,inter quos est iste qn̄ id
fuit protestatus,& dic id.i.specifice id ꝙ obijcit.pcedit ergo
hæc litera non in hoc casu,sed in seq.& de protestatione gn̄a
li exemplum ponit:quia dixit,protestor attestationes meas
saluas mihi fore in personas & dicta:quo casu,si deponunt p
protestante,creditur.cessat enim ratio de qua in casu sequen-
ti:quia non p̄sumitur ꝙ testis hoc timore ductus deponerit
p illa.multa enim pn̄t obijci quę inferunt crimen:vt parente
la,vel interest talis.aut protestatio fuit spālis:vt quia dixit,ꝙ
intendebat testib.opponere crimina:& fortius si specificauit
crimina:& tūc pcedit hęc litera,ꝙ si quid dixerint p isto non
facile creditur,& dic non facile,vt in vltimo modo quem po
nit gl.1.nō omnino,vel nō sine alijs adminiculis,& hodie in
iudicijs communiter obseruat̄ primus modus,& sic raro,vel
nunquam practicat̄ ꝙ hic dr̄:si tn̄ ↄtingeret ꝙ aliquis ptesta-
retur ita specifice:tunc standum est isti literæ.videlicet ꝙ nō
facile credetur.i.non indistincte,sed attendentur ↄiecturæ de
quib.in gl.& sic erit arbitrarium,ꝙ no.Arch.37.di.si quid ve
rius,& dicit Gof.ꝙ si vnus tn̄ testis hoc casu deponeret pro
ptestante:non posset ipsi prestanti deferri iuramētum in de-
fectum probationis.p hoc,quia iste testis non vr̄ omni exce-
ptione maior.ꝙ no.de iureiu.fi.Opp.ꝙ non valeat protesta-
3 tio † exceptionum nisi specificent,de exce.pastoralis.in gl.3.
Sol.Inno.ꝙ iudex posset facere specificari,dic ꝙ in c.pastora-
lis,est alius casus,& de hoc ibi,& dic ꝙ si fit prestatio gn̄alis
modo premisso,non est necessaria specificatio:sed si fit spāli
modo p̄misso:vt quia dicit ꝙ vult opponere crimina.& non
dicit quæ:tenet specificare,non tpe quo opponit,sed qn̄ vult
pbare j.c.2.lib.6.no.Pau.de Elea.cle.ↄstōnem.de ele.§.1.Op.
ad p̄dicta,ꝙ prestatio premissa nō iuuet nisi ↄsentiat pars ad-
uersa.de elec.Cumana.Solu.ibi in prestatione extraiudiciali:
hic in iudiciali,quæ non requirit ↄsensum partis aduersę,&
sufficit ꝙ iudex eam recepit.Quæro in eo,ꝙ hic nō facile cre
ditur testi cum deponit p prestāte,quid in casu quo fiunt re-
plicæ.Inno.format,& vult dicere de replicis.i.de quibuscūq;
breuibus scripturis:in mantibus dicta testium:vt quia scribi
tur,primus testis probat sic pro parte mea,& habet cōtestem
talem:& sic vlterius:vel dr̄,primus nō probat,quia sibi ↄrius
in tali parte,vel contrarius tali testi.& sic vlterius,& in curia
istæ replicæ dantur a iudice,& dicit Innocen.ꝙ si protestans
fecit replicas ex dictis illorum testium pro se:,videtur renun-
ciare

A D D I T I O.

a Negatiua probatur.Adde Ant.de But.in c.vestra.de coha.cler.& mul.Cy.in
l.actor.C.de proba.doct.in aut.præsenti.C.de his qui ad eccl.confu.

clare proteſtationi. ſecus ſi facit replicas ꝯ ipſos teſtes, & co-
rum dicta:quia nõ approbat.hęc qđ parum practicatur alibi.
& poſſet dici ꝙ faciendo replicas nõ ſolum renunciat proba-
tioni,ſed etiam reprobationi iam factæ. quod videtur poſſe :
quia poteſt malos acceptare ĵ.c.cum cãm.ſed illud verum in
ſuum præiudicium. vnde hoc eſſet difficile ad ſuſtinendum.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtium contradictio varie conſideratur.*
2 *Teſtes veriſimiliora deponentes præferuntur.*
3 *Probationes ex multis cauſis reduntur inæquales.*

IN noſtra. Si teſtes producti a diuerſis depo
nentes ꝯria ſunt æqualis honeſta
tis;ſtatur maiori numero . alias poterit præualere
pauciorum autoritas. Primo ponitur factum , &
diffinitionis cauſa. Secundo mandatum.ibi,mandamus.No.
literam ibi,ad multitudinem tantum &c. Item ibi, motum
ſui animi, & de hoc in glo. In glo. prima,nota glo. quia ma-
giſtra:& quotidie ad eam remittimur,& plenius perficiendo
1 ordinando dic , cum † quæritur de contradictione teſtium,
quod aut teſtes contradicunt inſtrumento , & de hoc infra
titulo 2. cum Ioannes, aut contradicunt teſtibus: & tunc aut
vnus vni,aut vnus pluribus, aut plores pluribus : ſi vnus vni:
aut ſibi,& nihil probat:vt in principio gloſſ. aut alteri,& aut
alterius partis,aut eiuſdem:ſi alterius, aut dicta ſunt incom-
patibilia,& neuter probat:vt ſi vnus dicit de mutuo, & alius
probat contra alium.Si vero ſunt compatibilia , poteſt vter-
que probare:vt ſi vnus dicit de mutuo, alter de pacto de non
petendo:poterit enim iſte eſſe talis quod deferetur iuramen
tum in ſupplementum.de hoc de iureiuran.capitu. tuam. Si
vero eiuſdem partis,aut pars neutrum reprobat , & mutuo ſe
ſe tollunt ſupra titulo primo. licet, aut alterum reprobat in
dicto.quod poteſt:vt in glo.& ſupra capitulo proximo.in gl.
prima,& alter remanet validus.Si vero vnus contradicit plu-
ribus,præferuntur plures:vt in gloſſ. & hoc ſi alias ſunt ido-
nei.Si vero plures pluribus,aut poſſunt concordari , & debēt
ſ.capitu.cauſam,quod intelligit gloſſ. non ſolum in teſtibus
diuerſæ partis,ſed etiam eiuſdem . Innocent. vero dicit illud
procedere ſolum in teſtibus diuerſæ partis,quod dic, vt dixi
in cap.cum tu.aut non poſſent concordari,& tunc,aut alteri
ſunt non idonei,& alteri præferuntur:aut omnes idonei , &
tunc,aut pariter,& præfertur numerus, & ſi eſt par vterque,
abſoluitur reus,præterquam in caſibus de quibus in gloſſ. &
plures ponit Specu.eodem titulo.§.poſtquam.ad finem, aut
ſunt idonei non pariter,& tunc, aut magna eſt excellentia ex
vna parte,& poteſt eſſe tanta quod præfertur numero : vt in
glo.vltima.aut non eſt nimia excellentia,& tunc,aut nume-
rus multum excedit:vt quia duplo maior,& præfertur.argu-
men.de elect.ſi quando. libro ſexto, aut non ſic multum ex-
2 cedit,& præfertur authoritas:vt in litera,& ſimiliter † præfe-
runtur qui dicunt veriſimiliora,quod dic,vt ſupra titulo pri-
mo. licet. pro hoc eſt gloſſa quarta quæſtione tertia. ſi te-
ſtes. notat Hoſtienſis, in ſumma eodem titulo. §. & diuerſi-
tates,& Specula.in dicto §.poſtquam,& in his multum valet
arbitrium iudicis: vt in litera,motum ſui animi. per hoc eſt
expedita gloſ.vſque ibi,ſi autem neuter.ibi.indiuiſibilis,ſiue
naturaliter.vt æquus,ſeu homo,vel aliud veniens.de præſum
ptio.capitulo ſecundo,ſiue etiam ſit indiuiſibilis ex prohibi-
tione iuris : vt ſi petuntur duo viri coniuges. argument. C.
communia vtriuſque iudic. lege poſſeſſionum . ibi. grati-
ficare, & ſic eſt caſus in quo iudex poteſt gratificare, rem
vni tradendo, & alteri ſeruare ſupplere medietatem prædij.
inſtitution, de actionibus. §. quædam . ibi diuiditur, id eſt
iudicet, & dicit Hoſtienſis , quod quandoque poteſt iu-
dex rem retinere. argumen. de decimis , quoniam. ſed illud
in epiſcopo,pro quo ibi erat ius commune , ea vero quæ di-
cit glo.procedunt quando eſt quæſtio de rebus concernenti-
bus ſua partium.ib.,æqualiter probant. quidam dicunt non
poſſibile, quod immo poſſunt , licet raro contingens :
3 quia ex multis cauſis † probationes redduntur inæquales:vt
patet ex præmiſſis,quod dico ſupra titulo primo. licet. ad fi-
nem.ibi,cui conſentit,argumen.de rescrip. capitulo penulti-
mo.libro ſexto.ib.,clericos,facit argumento de ſpiritual matri-
monio ad carnale,de hoc , ſentias per Innocentium,de ſpon-
ſa.duo.ſuper rubricam de meliusque, quod neuter dubitur:ſed ſen-
tentia differentia, ſecundum ea quæ dixi in dicto capitulo . li-
cet.ad finem. In fine gloſſ.vltima,dic, vt ſupra, in glo. pri-
ma,& in dicto capitulo,cum tu. In glo.vltima, & in ea ſi
ca,dicit Vincen. quod magna excellentia autoritatis æqui-
paratur multitudini. dic , vt dixi ſupra ſuper gloſſ. primam,&
vt ibi dixi , multum in hoc verſatur officium iudicis : quod
etiam dicitur in hac gloſſa.

S V M M A R I V M.

1 *Fœmina , & layci ad probandum impedimentum electi admittun-
tur.*
2 *Deficiens in probatione habetur pro conuicto.*
3 *Cauſa mere ciuilis & cauſa criminalis mota ciuiliter non æquiparan-
tur quo ad delationem iuramenti in ſupplementum.*
4 *Iuramentum ſuppletorium non defertur in omni cauſa ciuili.*
5 *Puniri non debet quis ſine accuſatore.*

1 TAm literis. † Ad probandum impedime
tum electi laici,& fęminę ad-
mittuntur.h.d.quo ad terminum. pars prima de
accu.& de pœnis,ſuper his.primo refert quid pro
barunt teſtes ꝯ electum. Secundo proſequitur articulum bi-
gamiæ:ibi,quia vero. Tertio ponit pœnam archipresbyteri,
2 & ſacriſtæ.ibi,archipresbyterum. † No.in ver.ſi vero,ꝙ defi-
ciēs in probatione habetur pro conuicto,ꝙ intellige, vt dico
de accu.accedens.In glo.prima ibi,eo caſu,ſ.cum agitur de p
banda copula.quod dic,vt hic.Item ibi,teſtimonium de audi
a tu a non fuit ſolum,ſed cum alijs coniecturis , & intellige de
teſtimonio de auditu ſecundo,ſecus de auditu auditus, quod
non valet,ĵ.c.licet ex quadam. In glo.2.no.glo.quia ſingula-
3 ris.Ex qua infertur,ꝙ † cã mere ciuilis,& cã criminalis mota
ciuiliter non æquiparantur quo ad delationem iuramenti in
ſupplementum,& in ea,ibi,non tñ defertur. hoc colligit ex
eo quia hic erat probata fama,quæ facit ſemiplenam : vt dixi
ſ.c.veniens,& tñ non defertur iuramentum:ibi.reus abſolui
tur,facit ergo glo.ad id quod prædixi,ꝙ hęc cã non compara
tur ciuili,in qua defertur iuramentum,poſſet tñ dici, ꝙ hæc
4 glo.non multum facit.nam † nec in omni ciuili defert iura-
mentum: vt in cauſis de magna ſumma,& ꝙ dico in d.c.fin.
de iureiu.ſaltem probat hæc glo.ꝙ cã ſuper crimine, licet ci-
uiliter mota,comparatur criminali quo ad delationem iura-
menti,vel ſaltem ciuili arduæ,& in hoc ꝯ eſt.de procur. tuæ.
vbi cã mere ciuilis,& criminalis mota ciuiliter æquiparãtur;
ſed dic ꝙ non p omnia,vt in hac gl.quam neſcio alibi. In gl.
3.ibi,ſingulares,vel ſm alios.i.cãm ſui teſtimonij non reddē-
tes.4.q.3.§.ſolum.tene glo.In glo.corrupta.in fi. Oppo.ꝙ nõ
debuerit audiri probatio bigamiæ, cum publici eſſent teſtes:
vt ſ.in prin.Sol.auditur probatio:quia fuerat impedita pp p-
bationem aduerſarij.vt in litera, & ſm Inno. quia appellatio
fuit fruſtratoria:ideo auditur probatio ꝙ no In glo.n.ibi,ab-
ſentiam fratrum,& ſic probabiliter inducto: vt 10 c.ex teno-
re.alle.10 glo.Inno.aũt dicit ꝙ eſt probabilis directe, quod pro-
cedit, quia ipſi idem canonici teſtificantur de ſuo non facto.
quod dico ĵ.tit.1.Tertio in fin.glo.oppono, ꝙ non debuerunt
5 † iſti puniri ſine accuſatore.2.q.1.de manifeſta.ff.de mune.&
hono.l.reſcripto.§.ſi quis accuſator. lo. Sol. Papa fuit motus
ex proceſſu,vel quia per hoc illudebatur ſibi. quo caſu iudex
punit.de pœnis.dilectus.& in eo quod mandat eos denuncia
ri ſuſpenſos:intellige quod prius fuerant ſuſpenſi.

A D D I T I O.

a Teſtimonium de auditu. Add de glo.in §.de his.4.q.nona. Dy & Bald.in l.ſi. C.de probationibus.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex ex officio debet partibus prouidere de loco ſecuro.*
2 *Coniunctus non ratione ſanguinis,& coniunctus ratione ſanguinis quo
modo differant.*
3 *Teſtes quo caſu lite non conteſtata recipiantur, & feratur diffinitiua.*
4 *Sententiæ nomine intelligitur de diffinitiua.*
5 *Teſtes ſenes & valetudinarij lite non conteſtata recipiuntur.*
6 *Teſtes recipiuntur lite non conteſtata,vbi agitur per inquiſitionem.*
7 *Prælato male alienanti quando aliquis de eccleſia contradicit, & pe-
tit reuocari rem alienatam, proceditur lite non conteſtata.*
8 *Diſpoſitio contra regulas iuris intelligi debet in ſuo caſu tantum.*

CVm olim. Cum agitur de libertate eccleſię,
lite non cont. poſſunt teſtes ꝯ cõ
tumacem recipi. Primo ponit deciſum factum.Se
cundo mãdatum.ibi.mandamus,& ibi primo man
dat teſtes recipi,ſecundo ꝓuidet quid agēdum reo ꝯtumace.
1 ibi,verum,& pone caſum,vt in gl.1.† No.ibi,locũ ſecurũ a,&
2 idoneũ,ꝙ iudex ex officio dēt partib.ꝓuidere de loco ſecuro,
& idoneo.de fi.inſtr.accepimus.de ap.ex parte.Itē ibi,Anglia
& ibi

A D D I T I O.

a Locum ſecurum. Adde Archi.in §.fin. 3.q.9.doct.in ca. accedens.el 2.vt lite non conteſt.doct.in cle.paſtoralis.de de re iudicata.

& ibi contuallia. q̃ testes non coguntur exire prouinciam. ar.
de fide instrum.constituntis. Item ibi,maxime,de hac dictio-
a ne,a quæ denotat idem in alio casu,quod dicam cum glo.vl-
ti.Item ibi,terminũ,q̃ & cõtumax citatur statuto sibi termi-
no ad audiendam sententiam:& procedit si non fit cõtumax
appellando,de do eum qui.lib.6.de hoc in Spe.de cita.§.viso,
ver.item licet.Item ibi peremptorium,quod requiritur cita-
tio peremptoria,de hoc de offi.deleg.cum causam, & in cap.
consuluit.In glo.2.ibi,contradicentibus.No. glo.quod con-
2 iuncta † persona non ratione sanguinis: vt canonicus pro ec-
b clesia,b admitti,etiam contradicente eo pro quo:secus cum
admittitur persona coniuncta ratione sanguinis,quæ non ad-
mittitur pro contradicente,& dic,quod ratio est hic,quia nõ
agitur pro prælato contradicente:sed pro ecclesia.Oppon.ex-
tra glo.quod non debuerit audiri archidiaconus,aut enim va
cabat ecclesia meñ.aut non.si sic,nõ debuit audiri:nec lis mo
ueri,ne sede vaca.c.fi.si autem non vacabat : non archidiaco-
nus,sed prælatus,vt archiepiscopus,vel,episcopus debuit age
re,de rescript.edoceri.Solu.intelligendo quod ecclesia vaca-
bat.dic quod auditur Archidia.ne ecclesia trahatur in peiorẽ
statum: vt in glo.Si vero intelligis quod non vacauerit, tunc
intellige quod prælatus negligens secundum Inno.quod etiã
sentit glo.licet non aperte,pro hoc a.q.7.quapropter,alleg.in
glo.cum si.ibi alleg.& dicit Inno.quod hoc casu archidiaco-
nus conficiet libellum nomine ecclesiæ tãquam pro pueris:
non tanquam procurator, sicut pater cum procurat causam
filij. C.de bo.quæ lib.l.cum oportet.& l.cum non solum,ibi,
§.quotiens, ibi causa est communis pluribus vt singulis, bic
vt collegio.ratio.ibi,vnus ex patronis non agit sine mandato
aliorum:vt libertus ingratus reuocetur in seruiturem. In gl.
3 vltim. ibi, fauore libertatis,† ex hoc colligitur summarium,
quod in hoc cap.est casus specialis in quo fauore libertatis re
cipiuntur testes,& fertur diffinitiua. Ibi, diffamari,hæc gloss.
sentit aliam lecturam.s.quod archidiaconus licet tentauit cõ
dictionem ex hac l. petens archiepiscopo, qui dicebat meñ.
ecclesiam sibi subditam,& sic diffamabat,præfigi terminum
infra quem probet.alias contrarium pronunciabitur,& hãc
lecturam magis implicite ponit Inno.& improbat:quia non
est verisimile secundum eum quod archiepiscopus diffama-
uerit cum possideret,tamen vero est in se.ibi interlocutoriã.
Ex hoc colligitur tertia lectura, quod hic potuit procedi ad
sententiam.s.interlocutoriam,hoc improbat glo a.vera si Pa
pa vellet &c.& signa ibi gloss. quia singularis, ex qua colligi-
4 tur, quod † nomine sententię b intelligitur de diffinitiua. de
c iureiuran.veniens.ff.quando app. sit l.1.§. biduum, vbi gloss.
Item non verisimile hic,quod Papa sibi reseruauerit interlo-
5 cutoriam.† Ibi,sed multum,ex hoc colligitur quarta lectura
quod hic recipiuntur testes lite non contest.s.senes,& valitu-
dinarij,quod dic vt hic,in glo.huic obstat litera ibi,maxime:
quæ probat idem in alio casu.de summ.tri.& fide catho.ca.2.
ad finem,vbi dico.ff.de dona.inter virum,& vxorem l.si quis
pro vxore,sed glo.soluit & exponit,maxime,pro tantum,sed
est impropriatio,sed ex prædictis,prima lectura,quod specia-
le in causa liberali,melior.In fi.c.glo.extra glo.ponitur quin-
6 ta lectura,quod hic agebatur per inquisitionem †:& tunc po
test procedi ad receptionem testium lite non contestata.vt li
te non contestata,quoniam §. sunt & alij, hanc ponit Inno-
centius, & est notan. quod hoc casu. scilicet quod super sta-
tu ecclesiæ potest procedi per inquisitionem, & tunc nota,
quod cum proceditur per inquisitionem ad instantiam pro-
sequentis fit litis contestatio reo præsente.vt hic.Potest poni
& sexta lectura,quod hic proceditur lite non contes.quando
7 aliquis de ecclesia † contradicit prælato alienanti, & petit re-
uocari rem alienatam:vt lite non contest:quoniam §.sunt &
alij,vbi hoc no.Inn.sed diuinat hic:quia non apparet de reuo
canda alienatione.Septimam lecturam alias posui,quãdo a li
quis admittitur ratione publici interesse: vt hic archidiaco-
nus,quod ad commodum ecclesiæ possit procedi lite nõ cõ-
test.quasi hæc sit causa popularis,contra hoc tamen archidia
conus hic constituit.Securius est ergo tenere primam,quod
hic speciale in causa liberali.& non intelligas indistincte: sed
cum agitur tantum de libertate ecclesiæ : vt hic : quia
8 cum sit hoc capitu. † contra regulas iuris, debet intelligi in
suo casu tantum,regula quæ a iure.libro sexto,& est casus sin
gularis in hoc.

ADDITIONES.

a Maxime,de hac dictione. Adde quod quando ista dictio adiungitur cum ver
bis importantibus ca[illegible] finalem,tunc abundat:nec stat implecatiue,vt est
tex.iuncta glo.in verbo maxime,in c. si quis episcopus damnatur 51.q.1. &
in ca.cum c[illegible] ning. t iunct. glo. de foro competen.& per Io. And.Ant.de
Butrio & alijs in c.ad abolendam,de fil.præsb.a.& per Alex.de Imo. consi.
77. inci[illegible] ten. vitis dubitationibus eleganter formatis, in vlt.m. columna in
in 3.volu.

b Vt canonicus pro ecclesia. Adde gl.in c.ex parte,de concess.preb.Dom.in c.
ad decimas,de rest.spo.l.1.6.Rot.decisi.184.in antiquis.
c Nomine sententiæ. Adde Card.in c.cum olim.in 1.colum.de causa possess.&
proprieta.Io.de Imo.in rub.C.de sen & in erloc.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium,consumatio,& traductia quod sint distincta.*
2 *Verba in statutis intelliguntur in proprio significatu.*
3 *Matrimonium contrahi potest tempore, quo non permittuntur nuptiæ.*
4 *Attestationibus publicatis quomodo admittantur testes.*
5 *Testes post publicationem non audiuntur super capitulo eodem vel directa contrario.*
6 *Contrarietas directa qua sit.*
7 *Contrarietas indirecta qua sit.*
8 *Capitulum determinate formatum,licet in effectu contineatur in antiqua indeterminate formato,tamen dicitur nouum.*
9 *Accusatus de homicidio admittitur post publicationem ad probandã absentiam a loco maleficij.*
10 *Capitulari & probari oportet in crimine de loco & tempore.*

EX tenore. Publicatis attestationibus potest
falsitas priorum testium indire-
cte probari,vel ad idem sic.publica attestatio.potest
contra dicta testium super nou capitulatis fieri pro-
batio,communis diuisio.secunda ibi quia. Nota ibi,cognitã
traduxit, & s. ibi quod ipsam duceret in vxorem, quod hæc
1 sint distincta † matrimonium,consummatio, & traductio.
Ex hoc infertur ad quęstionem facti,dicit statutum,quod vir
habens filios ex alia vxore non possit constituere dotem secũ
dæ postquam fuerit ducta, nisi realiter dotem receperit, an
eo ipso,quia cum secunda contractum est matrimonium de
præsenti,& maxime si est consummatum, locus sit statuto,
quidam allegabant quod sic,quasi hic esset traductio in effe-
ctu,dic contra, vt aperte hic probatur, cum hæc distinguan-
2 tur, vt s. & maxime procedit hoc in statutis, in quibus ver-
a ba a intelliguntur in proprio significatu,de iniur.in nostra.de
consti.quæ in ecclesiarum,& vtrobique dico. Item nnt.id de
quo in glo.a.& in glo.3.& ex illa colligitur communis obser
uantia iudiciorum,solum enim reus dicet, nego narata pro-
ut narrantur & cæt.& inquantum essent vera dico quod non
obstant,talibus rationib.& hæc optime sciunt procuratores,
facit regula,exceptionem,lib.6 licet autem gl. dicat,quod de
bes instaurare &c. Host.tamen dicit tale consilium non esse
tutum:quia veritas nullo modo neganda est,de fals.c.1.dic q̃
immo est tutum,dummodo quis non faciat contra consciẽ-
tiam,scienter negando veritatem.Item ibi,septimana pascha
li,q̃ tempore feriato quo non permittuntur nuptię celebra-
3 ri,tamen potest matrimonium † contrahi.de fer.capellanus.
Item ibi,fuerat semper.not.modum probandi falsitatem te-
stis,probando absentiam contrahentis a loco contractus, de
hoc j.Item ibi,determinantes tempus & locum,quod testes
licet non deponunt de tempore & loco,valet tamen dictum
si non interrogantur, & respondent j. eodem, cum causam,
vel si dicunt se non recordari j.u.2.cum Io.Dicit tamen Ho-
stien.quod si omnes ita dicerent,possent repelli tanquam eũ
dem pmeditatum sermonem proferentes.ff.eo.l.3.quod ta-
men dicit arbitrarium,& bene. Et quod dixi,quod valet testi
monium etiam si testes non dicant de loco & tempore,pro-
cedit,nisi pbatio loci,& temporis fuerit necessaria : vt hic ex
parte mulieris,ibi,quod eo tempore.Item ibi,illum articulũ
4 quod † publicatis attestationibus super nouis articulis peñ.a
veteribus admittuntur testes s.eodem fraternitatis,& hoc vo
lunt hęc verba,licet non omnino aperte.In glo. 4.ibi consan
guinei.Item,quod diceret se prius contraxisse cum alia, non
inferebat turpitudinem adulterij:quia non apparet quod illa
esset cognita. nec secunda, licet de secunda allegaretur quod
sic.Item etiam si esset turpitudo cõtrahere cum duabus. hoc
potius obstaret secundo,quam primo.In glo.fi.ibi, super no-
uo articulo,quomodo hoc pcedat, statim dicam, & pro hoc
quod dixi in vlt.no.ibi, super eodem articulo, vult dicere q̃
miles ex eo quod prius probauerat se cum alia contraxisse in
tali lo-

ADDITIO.

a In statutis in quibus verba. Adde Car.in c.cum dilectus, in 13.de consuetu.
nisi in statuto tractetur de fauore publico: quia tunc traheretur ad casum
proprium.s.cundum Barto. in l. quemadmodum. C. de agrico. & censi.li-
bro [illegible].

tali loco, si modo. f. publicatis attestationibus vult probare,
quod illo tempore quo testes dixerunt eum contraxisse, ipse
fuit præsens in loco, admittitur ad effectum excluden-
di probationes mulieris super absentia ab illo loco, & hęc
plenius declara. vt J. statim subiiciam. In fi. c. glo. oppo. quod
non debuerint audiri testes mulieris ad probandum absen-
5 tiam; quia † non audiuntur testes post publicationem super
capitulo eodem vel directo contrariis, co. tit. clem. testib. hic
autem admittentur super contrariis. Sol. hoc c. varie legitur.
vna lectura colligitur ex hac glo. quod iste erat nonus articu-
lus, & hoc videtur difficile ad sustinēdum, cum potius videa-
tur directo contrarius, secundum prędicta, quod dic vt J. Se-
cundo legitur quod hic est speciale in causa matrimonij J. e.
cum in tua. & hæc vera, sed non conuenit literæ, quæ non vi-
detur cōsiderare quod fuerit causa matrimonij: sed quia erat
nouus articulus. Item secundum hāc lecturam hæc litera ser
uiret de exiguo, cum satis hoc alibi sit prouisum. Tertio legi
tur, quod licet super capitulis directe contrariis non admit-
tantur, dicta clem. secus tamen si indirecte, & hæc commu-
* nis, * sed maxima difficultas est prospicere quomodo hic fuit
cōtrarietas indirecta & non directa, & scribentes non ape-
riunt. dic, qđ directa dicitur affirmatio de vno: & negatio de
eodem: vt cum hic miles capitulasset & probasset de contra-
ctu cum B. muliere, si in capitulo posuisset, quod tali loco &
die: & mulier diceret non esse verum quod tali loco & die cū
illa contraxisset. Indirecta vero contrarietas est per quoddam
medium, & cum in exemplo pręmisso mulier dicit quod il-
lo tempore vir erat absens a loco, ita quod non potuisset esse
ibi vbi dicebatur celebratus contractus. Sed contra hoc est,
quia etiam hoc vltimo casu subest eadem ratio prohibendi
testes recipi. f. metus subornationis. Solut. forte propter hoc
Inno. hic intelligit, quod miles non capitulauerat de loco &
tempore: sed sui testes hoc dixerunt, pro hoc est litera ibi de-
terminantes tempus & locum, ideo post publicationem ad-
mittitur mulier, quę ante publicationem non potuit instrui
per capitula, pro hoc facit quod no. in c. fraternitatis §. Et hāc
glo. Inno. ponit Io. An. in Spec. de teste. ff. sæpe testes, in prin.
& ver. porro. vbi examinat intellectum huius c. Ex hoc videt
destrui tertia lectura prædicta, & per hoc surgit magna intri-
catio, nec scribentes vltra dicunt, dic, ꝙ hic solum probatur
ꝙ post publicationem possum probare falsitatem dictorum
testium super non capitulatis, vbi considera ꝙ miles bene ex
presserat hic tempus, sed non certum, in eo, quod dixerat se
prius contraxisse cum alia. testes autem determinarunt quan
6 tum prius. i. ante festum purificationis, & hoc attento pro in
tellectu d. clem. dic, ꝙ directa † contrarietas est ea per quam
infert ꝯrietas inter ipsa capitula, siue immediate, siue media-
te. i. per quoddam medium, habito tamen respectu ad ipsa ca
pitula tantum. exemplum. quando immediate capitulasti qđ
mutuasti mihi centum tali die, & probaui publicatis attesta-
tionibus, quod non mutuasti illa die. Exemplum quādo me-
diate, si in exemplo præmisso de mutuo 100. probē, ꝙ illa die
eram absens a loco, ita ꝙ fuit impossibile me fuisse in loco
mutui: & vtroque casu non admittar. est enim quid impute-
7 tur mihi quando ante publicationem hoc non probaui. Indi
recta † vero ꝯrietas est, quando vnum capitulum non ꝯdicit
alteri nec immediate habito respectu ad ipsa capitula tātum:
sed tamen habito respectu ad causam contrariantur indire-
cte. i. per quoddam medium surgens ex actis, puta ex dictis te-
stium: vt qa restrinxerūt se determinādo tp̄s, vt si capitulasti,
ꝙ mutuasti 100. & testes ꝓbatūr ꝙ tali die mutuasti, post pu-
blicationem potero capitulare & ꝓbare ꝙ tali die fui absens a
loco, & dr̄ hoc capitulū ꝯrīō r. nō directe: sed indirecte: qa nō
est ꝯrietas surgens ex ipsis capitulis: sed surgit iuncto eo quod
8 dixerunt testes, & ita fuit hic, & in hoc dic † ꝙ capitulum de
terminate formatum, licet in effectu cōtineatur sub antiquo
indeterminate formato, tamen dicitur nouum J. c. cum cau-
sam, el 2. vbi casus singularis: & nescio alibi. pro hoc facit qđ
no. inno. §. c. fraternitatis, vbi quo ad h. d. ꝙ locus, & tempus
non sunt pars ꝯctus: sicut tempus est pars prescriptionis. f. titu
lum requirentis. pro prædictis etiam est, quod dico J. titu. 2.
cum lo. Et ex his declarantur summarij. Ex his dic, quod hic
id quod capitulabat mulier erat c. nouum: quia de loco & tē
pore præsenti nō fuerat capitulatum, quod patet ex prædictis
& ex litera quæ sic aperte loquitur. Ex his infertur ad quęstio
9 nem, probatum est homicidium † ꝯ aliquem, post publica-
tionem vult ꝓbare absentiam a loco maleficij, dic ꝙ admit-
tetur, secūdum prædicta. Item, si vult probare ꝙ die commis-
si malefici fuit semper cum talibus, ita ꝙ non potuisset com
mittere quin vidissent, de hoc 81. di. cle. in Auth. de hæred. &
fal. §. si vero absunt, in glo. non testimonium vero. C. de ꝯhē.
& commit. stipu. l. optimam. Oppo. ad hoc: quia in crimine
10 † oportet probari & capitulari de loco & tempore, de procu.
iuæ. ff. de accu. l. libellorum, ergo non est locus huic c. Sol. nō
expedit ꝙ exprimat determinatum tempus ad certam diem,
sed sufficit ꝙ ad mensem, dictis iuribus: si autem fuit capitula
tum de mense, & testes determinarunt diem, post publicatio
nem poterit probare absentiam a loco illa die, secundum prę
dicta, sic respōdi in quodam examine. Ex hoc etiam infertur
ad aliam quæstionem, pars petijt testes examinari super libel-
lo, nullis factis capitulis: an post publicationem admitteretur
aduersarius super aliquo effectualiter comprehenso in libel-
lo, vel super eius contrario, dic primo quod regulariter non
seruatur practica præmissa, quod examinentur testes super li-
bello, sed de consuetudine causarum fiunt capitula. de ver-
borum significatione, clementina sæpe, sed si contingat,
quod hoc fiat, dic, quod super determinate comprehenso
vel directe contrario non admittetur, secus si indetermina-
te, per prædicta.

S V M M A R I V M.

1 *Petitorio suspenso quando transiri possit ad possessorium.*
2 *Iudex deferens appellationi etiam friuolæ, desinit esse iudex.*
3 *Condemnari in expensis quando quis debeat.*

Significauerunt. Si sine causa denegatur
quarta dilatio petita cū
solemnitate legali, licite appellatur. vel ad idem sic:
iudex tenetur dare quartam dilationem petitam cū
solennitate legali. Primo ponitur factum commissum. Secū
do commissio. ibi, mandamus. Not. ibi, tentarunt, iuncto fi. c.
1 ꝙ † post congregationem factam in petitorio potest transiri
ad possessorium suspenso petitorio, quod est valde singulare,
& colligitur ex eo, quod mandat terminari vtrunque simul,
de petitorio liquet. non potest autem liquere nisi post con-
gregationem: vt hic in glo. pen. hæc intellige secundum ea q
dicuntur de causa poss. pastoralis. ad fi. In glos. sic patet ibi, te-
ntauerunt, pro hoc litera, in princip. ibi significarunt, hoc ta-
men non omnino probat, vel dic, ꝙ iudices detulerūt appel-
2 lationi. † & sic etiam si esset friuola desierunt esse iudices, de
appel. cum appellationibus. lib. sexto, & hæc vera, sed diuinat,
vel dic melius, ꝙ litera ibi, si in probatione defecerint, intelli-
gitur si defecerint in probando id ad quod petierunt dilatio-
tionem, cū hoc stat, quod potuit appellatio esse iusta. Ex hoc
3 colligitur hic, quod sicut † excipiens post fundatam intentio
nem aduersarij: & non probans, condemnatur in expensis, de
do. finem. ita petens quartam dilationem cum solennitate le
gali: & postea nihil probans debet statim in expensis cōdem-
nari. quod no. quia singulare.

S V M M A R I V M.

1 *Testes extra prouinciam non trahuntur.*
2 *Testes probatorij & reprobatorij simul inducuntur.*
3 *Testimonium de auditu an valeat.*
4 *Testis an teneatur ad dicendum vltra narrata in libello.*
5 *Testis non debet esse verbosus.*
6 *Testis debet respondere de causis.*
7 *Testis quo casu debeat reddere causam scientiæ, etiam non interro-
gatus.*
8 *Producens testem quando poterit iterum producere.*
9 *Testis non redentis causam dictum quando non valeat.*
10 *Testis deponens super amicitia vel inimicitia, nec redens causam ea
probet.*
11 *Sensus communis est in homine ad alios quinque.*
12 *Iudex potest generaliter interrogare testem, an sit talis qui possit te-
stificari.*
13 *Testis repentine loquens videtur mendax, & morosus videtur
dubius.*
14 *Attestationes quæ non tenent possunt ratificari per partes.*

Cum causam. Diligenter examinandi
sunt testes de singulis cir
cunstantijs: & qui eos impediunt puniendi: & te-
stium multitudo est per iudicem refrenanda, ha-
bet tria dicta. Secundum ibi, quodo si. Tertium ibi, nolentes,
pars §. tit. primo, licet. de iuramento calumniæ cum causam.
1 † Nota ꝙ testes non trahuntur extra prouinciam, nec cogun
tur venire ad iudicem valde remotum: sed committitur exa-
2 minatio vicinis: vt hic, & de fideiusso. constitutus. † Item, ꝙ
simul producuntur testes probatorij. Item de diligentia adhi
benda in examinandis testibus: & in quo consistit, dicitur in
litera. f. vt diligenter examinentur de quibuslibet circunstan-
3 tijs: & maxime de expensis: vt hic. † Item ibi, auditu. ꝙ valet
testimonium de auditu. §. ca. præterea. & dic auditu. i. propio
3. q. 9. §. de his, secus de auditu alterius, nisi in casu J. e. licet ex
quadam

quadam. Item no. ibi. visu. ꝙ testis deponit de visu. quod intel
lige in his quæ visu percipiuntur, an autem sufficiat quod di-
cat sic mihi videtur, dic vt de iura. calum. cum causam. Item
ibi cōscribat. no. ꝙ iudex per seipsum examinat testes & scri-
bit dicta testium, pro hoc litera §. ibi parentes, potest tantum
examinatio committi non iudici. de offi. delega. clem. vna, &
dicit Hostien. ꝙ diligentius examinabuntur laici quam cleri
ci. x. 77. dist. monachus, dic hoc arbitrarium, potest enim ho
nestior esse laycus. Ex prædictis & ex litera infertur ꝯ id quod
4 dicit Io. fauen. 2. q. 8. libellorum, dicens, testem † non teneri
ad dicendum nisi super narratis in libello, quod tamē potest
procedere si non interrogetur, vt in glo. causam enim, sed, si
interrogatur, tenetur respondere de circunstantiis & causis:
vt hic, & in eo, quod dicit & respondet de scientia & creduli-
tate, quod dicit scientia, intellige de illa quæ percipitur p sen-
sum corporeū, quod dicit credulitate, potest procedere in ca
sibus. vt s. eod. præterea, tertio, ibi, credere, alias credulitas nil
operatur in teste, pro hoc quod no. Inno. de iura. calum. c. fin.
In fi. glo. 1. & dic plenius vt ibi. In glo. 4. ibi, sicut, de hoc ibi in
5 glo. 3. pro hoc, quia † testis non debet esse verbosus: vt no. gl.
C. eo. l. 3. si tamen pars dedit interrgatoria, & super illis nō fit
examinatio, non valet, nisi iudex reiecisset interrogatoria, qđ
potest ex causa. de hoc J. ca. per tuas. Propterea datur cautela,
ꝙ pars faciat interrogatoria in actis redigi, licet secreto, & te-
neatur secreta donec aperiuntur attestationes, & si tunc appa-
rebit ꝙ secundum interrogatoria non sunt examinati testes,
poterunt repeti. d. c. per tuas, & secundum hoc intellige glos.
C. eo. l. 3. 4. q. 3. §. item sola, de hoc in Spe. eo. ti. §. iam de inter
rogatoriis, ad finem, ver. item caute. Quæro circa hoc, in eo, ꝙ
6 testis debet respondere de causis: † vt in litera, & in glo. de q-
bus causis, dic, quod de causis scientiæ. s. de perceptione facta
per sensum appropriatum ei de quo quæritur: vt si inducitur
ad probandum pondus, de tactu: si saporem, de gustu: si colo-
rem, de visu: si sonum vel vocem, puta stipulationem, de audi
tu, si odorem, de olfactu seu odoratu, de hoc per Inno. hic, &
in Spe. eo. tit. §. nunc tractandum, versi. vt autem, & seq. & C.
7 e. titu. l. testium, per Cynum. Quæro circa hoc, quid si res † p-
cipitur siue perceptibilis est tantum per intellectum, dicit In
no. ꝙ non valet testimonium, si testis non reddat causam sciē
tiæ, etiam non interrogatus, & secundum hoc quod dicitur
in glos. procedit de perceptibilibus per sensum, in quibus va-
let testimonium si non reddit causam: dummodo non inter
rogetur, exemplum de perceptibilibus intellectu tantum, po
nit Inno. vt si dicit testis quem obnoxium, vel iracundum, vel
dominum talis rei. secus si dicat quem possidere, ꝙ gerit se p
domino, vel ꝙ aliqua est arcta, vel ꝙ aliquis frigidus, hæc. n.
percipiuntur sensu. & in h. d. Innoc. quod solo sensu corporis
non comprehenditur quem esse dominum, ideo non valet
dictum testis dicentis, scio talem esse dominum, nec bene di
citur, vidi ipsum esse dominium. ar. ff. de interroga. actio l. qa
plerunque, vbi dicitur, quia difficilis est probatio aditę hære-
ditatis, prætor astringit eum dicere an sit hæres, & pro parte.
vt d. l. cum seq. & reddit ibi glo. rationem: quia aditio in nu-
da, & occulta voluntate consistit. Et his infertur, ꝙ in præmis
sis, & similibus in quibus difficilis est probatio, debet testis ēt
non interrogatus reddere causam dicti sui. alias nō probat. sis
ergo cautus vt habeas examinatorem instructum qui petat
de causa: vel ꝙ testis sit instructus assignare causam: & ita cō-
* moniter * tenetur, quod alias non probat, hoc tamen omni
no non probatur iure. Et hoc etiam tenendo videtur dicen-
8 dum, ꝙ si testis † non fuit interrogatus de cā, nec reddit cau-
sam, poterit producens iterum producere, cum non sit quid
sibi imputetur, argum. J. c. per tuas, quod signa: quia nemo di
cit. Quæro circa hoc: testis inductus ad probandam famam,
vel notorium, non reddit causam, sed dic verum esse quando
est notorium, vel fama videtur non probare, cum hæc sint p
ceptibilia solo intellectu. ꝯtrium dic, per id quod not. Spec. de
noto. crim. l. §. fama. in fi. & §. vlt. & Bar. in tractatu de testibus
* in prin. * dic ꝙ in perceptibilibus per intellectum cum mo-
dico discursu valet dictum testis non reddentis causam, si nō
interrogatur: vt dicit Bart. in d. tractatu. quæ autem sint facili-
ter perceptibilia colliguntur ex natura eorum quæ sunt pro-
9 bāda: & generaliter potest tradi doctrina, † ꝙ valet dictum te
stis non reddentis causam, nisi sint omnino difficulter perce
ptibilia: vt in exemplo de dominio, & de ebrioso, & simil ib.
& si dicatur ꝙ faciliter percipitur quem esse ebriosum ex ge
stis extrinsecis, dic quod posset esse ex alia cā: vt quia tremens
10 vel paraliticus, quid si testis † interrogatus an talis sit amicus
vel inimicus titij, dicit ꝙ sic, nec reddit causam: dicit Bal. C. q.
accu. nōn poss. l. data, ꝙ non probat: quia hæc percipiuntur in
tellectu, quod non videtur: quia percipiuntur facile per actus
extrinsecos. Quid si testis deponit sup mutuo, ꝙ ibi tanta fuit
quantitas: Iaco. de Are. & But. C. eo. l. testium, dicunt hoc per
ceptibile tantum per intellectum, idem dicunt de tempore,
quod fuit tali die celebratos ꝯtus. Io. de Lig. dicit ꝙ non in-
tellexerunt principia philosofica: quia numerus est obiectū
sensus, & dicitur obiectum seu sensibile commune: quia cō-
uenit omnibus sensibus, sicut etiam quies, motus, magnitu-
do, & figura. secundo de anima. hæc tamen duo vltima sunt
communia tantum: visus & tactus, vt dicit ibi commentator.
11 vnde considera, ꝙ vltra † quinque sensus est in homine sen-
sus communis ad omnes istos quinque, & iste p physios po-
nitur in principio cerebri. & est tanquam iudex aliorum, ideo
dr̄ communis. de omnib. enim perceptis per alios sensus iste
iudicatur, & per ipsum sentimus, non videre, gustare, & sic de
similibus 2. de anima, & non inuoluendo nos in istis stemus
regulis, ꝙ valet dictum testis non reddentis causam: vt in glo.
2. hoc posset indistincte sustineri, sed propter authoritatem
scribentium, in eo quod dicunt, ꝙ in perceptibilibus tantum
per intellectum oportet reddi causam, dic, vt prædixi, hoc pro
cedere quando non facile percipiuntur: tunc licet testis non
probet, tamen si instante parte repetatur, non tenetur respon
dere, idem no. Inno. de accu. inquisitionis, potest tamen iudex
12 † generaliter interrogare testem an sit talis qui possit testifi-
cari: vt no. 2. q. 6. quærelam, facit 8. q. 2. Arialdus, ibi, §. sin autē
dubius, & ibi gl. ꝙ solum in tribus casibus oportet, ꝙ cogno-
scant personas, de hoc in Spe. e. ti. §. 1. ver. testimonium autē,
& ibi per Io. An. ibi, exhibendi. pro hac exhibitione ff. de pu-
bl. cum si exhibuissent, alias si cum §. 1. & ibi Bar. ff. de fal. cos.
In glo. quia si. ibi, nihilominus, hæc vera sequentes tamen ex
positiones etiam possunt substineri, ibi, mora. No. glo. p hoc *
13 quod no. 5. q. 5. §. vlt. vbi dicit glo. no. ꝙ † testis repentine lo-
quens videtur mendax: & morosus videtur dubius. In gl. an-
tep. in fin. dic, ꝙ aut impeditur per partem aduersam vel eius
amicum, & procedit glo. de sicio. sicut, & c. nobis, aut per ini
micos vel extraneos: tunc secus: vt in ca. quia præsulatus, & li-
cet in primo casu, secundum glo. habeatur pro producto: dic
melius, quod licet impediens testem præsumatur fouere in-
iustam causam: non tamen hoc ipso perdit causam J. titu. 2. p
uenit, el 1. & sic etiam videt ꝙ testis non habeatur p produ-
cto: sed contra impedientem vel ipsum qui non vult depone
re competit actio ad interesse, & iudex procedit contra eos: vt
hic. In gloss. vlti. ibi, præsentata. ibi, de testibus receptis coram
arbitro. & sic videtur secus hic, oportet tamen hic intelligi, ꝙ
attestationes non valuerunt in hoc iudicio; alias non daretur
14 actio partibus, vt possent habere vel non habere ratas. Ex hoc
nota, ꝙ † attestationes quæ non tenent possunt ratificari per
partes, hoc procedit secundum Innocē. in hoc & in aliis quæ
pendent a potestate partium: vt sunt probationes, secus in cō
cernentibus ordinem iudicij, vt litis contesta. & similia. tunc
enim non sunt in potestate partium: sed iuris, quod no. & sic
si iudicium est nullum ex defectu talium, non possunt partes
ratificare vt valeat tanquam iudicium. Oppo. ad hoc s̄. ti 1. c.
fi. vbi litis contest. probatur per confessionem partium. Sol.
quod prædixi, quod partes non possunt ratificare, procedit qn̄
constat talia nesciuisse, sed si dubitatur, possunt probari p cō-
fessionem, modo prædicto, quod signa pro prædictis, & vi. ꝙ
notat. de re iudicata c. fin. lib. sexto. Ibi, quod primo dixit. No-
ta glossam, quæ quotidie allegatur: & non refert primum di-
ctum fiat in iudico vel extra iudicium supra eodem. titulo
primo, per tuas, vbi de hoc, quod no. J. c. proxim. in gl. & in re
gula, sine culpa, in q. lib. 6.

A D D I T I O.

* Adde tu. nu. 5. & nota quod fere omnia quæ hic dicit Car. sumpta sunt ex d. tract. & vt. Bal. in l. solam. C. de test. Inn. But. & Bal. hic, & Ab. col. 5. vbi concor. c. tar B. S.

S V M M A R I V A.

1 *Agendi modo variato, possunt testes post publicationē produci super eisdem capitulis & excommunicati absoluuntur vt testificentur, cum sunt ad testimonium necessarij.*
2 *Tertius auditur pro suo interesse ad impediendum effectum sententiæ.*
3 *Incidens diuersimode dicitur.*
4 *Scientia non præsumitur.*
5 *Sententia in causis beneficialibus transit in rem iudicatam quo ad ipsos beneficiatos.*
6 *Tertius an impediat executionem, & audiatur.*
7 *Cautela pro teste secunda vice deponente.*
8 *Absolutio ab excommunicatione ad tempus fieri potest.*
9 *Testes necessarij absolui possunt ad tempus.*

1 VEniens. † Variato modo agendi possunt produ-
ci testes post publicationē sup eisdem ca
pitulis: & excommunicati absoluuntur vt testificari
possunt

possint cum sunt ad testimonium necessarii. Primo ponitur
processus. Secūdo interlocutio: ibi, nos igitur. Tertio, causam
committit. ibi, quocirca. Not. ibi, per subdiaconos, ꝙ auditur
2 † tertius pro suo interesse ad impediēdum executionem sen-
tentiæ, de re iudi. cum super. Item, ꝙ hoc casu quo quis petit
se admitti pro suo interesse, ante omnia debet docere, ꝙ sua
intersit, & debet docere in continenti: vt in litera. sic intelli-
git Arch. 3. q. 2. in summa. dic verius secundum Innoc. quod
est arbitrarium, & dicit etiam Innoc. ꝙ in hoc sufficit ꝙ iste
doceat apparenter sua interesse, ne discutitur an habeat bo-
num ius, vel non, alias non posset incontinenti. Ex hoc infer-
tur ad quęstionem, quidam ędificabat ecclesiam inter limi-
tes alterius ecclesiæ parochialis, quidam monachi se opposue-
runt dicentes sua interesse, cum ecclesia parochalis esset vni-
ta monasterio, & produxerunt instrumenta vnionis, oppone
batur ꝙ vnio non valebat, fuit in facto, defendi ꝙ erant admit
tendi, per prædicta. Ex quibus collige generaliter doctrinam,
quod, vt prædixi, sufficit quod apparenter doceat tertius sua
interesse. pro hoc, quia agitur de modico præiudicio, vt admit-
tantur, quod valet ad multa. & signa. Item ibi, super articulo in
3 cidenti, ꝙ † dicitur incidens a id quod est emergens seu præ-
a paratorium, sicut hic articulus de interesse, quandoque tamē
dicitur incidens id, quod habet vim peremptorij, de ordinē
cog. c. 1. pro hoc litera ibi, tam super principali quam super in
cidenti. subaudi illis. s. sententia lata inter archidiaconum, &
capitulum, quę opponebatur in vim peremptorij, hæc faciūt
per id quod dixi de ordi. cogni. cap. 1. ꝙ emergens & incidens
sunt verba generalia, & varie accipiuntur. In glo. 2. dicebat, op
po. ꝙ debuit reijci exceptio archidiaconi in eo, ꝙ noluit ad-
mittere procuratores capituli, nec allegauit causam, quæ de-
bet allegari. ar. de rescrip. si quando, men contrarij gloss. sup-
plet de causa, & in ea, ibi, integra. sed in antiqua non patet, &
non videtur procedere quod dicit gloss. quia excommunica-
ti potuissent hic se defendere etiam per procuratores, cum es-
set causa appellationis: vt in glo. præce. pro hoc de excep. cum
inter, & c. venerabilem. dicit ergo Inn. ꝙ aliud opponebatur.
s. ꝙ isti non erant procuratores, vel non erant legitimi, & dic
ꝙ sufficit quod de isto non discutitur. In glo. sed quęritur. ibi,
qui sciebat. hic videtur diuinatio, & non videtur procedere,
nam si sciuit, & non appellauit, deberet stari sententiæ, quæ
transiuerat in rem iudicatam: cum, vt s. dicitur, procuratores
capituli fuerint exclusi a prosequendo appellationem, quidā
vt refert Inno. aliter soluunt, ꝙ auditur tertius; vt hic: sed nō
impeditur executio, & fatentur isti ꝙ ad impediendam exe-
cutionem oportuisset istum appellare, hoc non videtur pro-
cedere, frustratorium enim videretur ipsum audire si nō im-
pediretur executio: sed tunc potius ageret rectā via, nec opor
teret ꝙ ante omnia doceret de iure suo: vt hic oportuit. Item
P. hic contradicebat executioni, dicens Arch. qui petebat nō
audiendum, & pronunciatur audiendus, & per consequens
executionem diferendam. Tertio posset dici, quod iste nesci
uit litem agi, sed quam cito sciuit contradixit, & forte glo. ha
4 bet hanc mentem, & pro hoc facit, quia † non præsumitur
scientia, regula, pręsumitur. lib. 6. Inno. vero soluit aliter dicēs
speciale in beneficijs vt impediatur executio etiam per non
appellātem, ratio specialitatis, quia maior diligentia est adhi-
benda in beneficijs quam in alijs, & hanc solam solutionem
dicit Inno. videri tolerabilem, sicut communiter tenetur, sed
5 non procedit: quia in beneficialibus † quo ad ipsos benefi-
ciatos sententia transit in rem iudicatam, sicut in alijs causis:
vt notatur de concessione præbēdę, capitulo primo, notat In-
no. de sponsa. duo. super rubrica, vbi dicit non impediri execu
tionem ad instantiam tertij, remanet ergo contrarium non
clare solutum, ego scholaris aliter soluebam: quia cum dice-
retur hic aliter appellatum per capitulum ante sententiam,
quamuis repellantur procuratores capituli non idonei: tamē
quia obstante appellatione sententia non transiuit in rem
iudicatam: potuit P. & debuit admitti in causa appellationis:
sicut admitteretur in principali, de re iu. cum super. Item sub
tilius dic, ꝙ inter C. archidiaconum non fuit deductum ius
P. quia non apparet ꝙ C. ideo se opponeret archidiacono: qa
diceret se elegisse P. & forte simpliciter resistebant dicentes,
ꝙ archidiaconus non habebat ius in decanatu; & sic intelligē
dum etiā si P. sciuerit legitime agi, non tamē sibi præiudicat
sententia, nec in petitorio, nec in possessorio, de iud. cum sup.
vbi dico, nec expediuit ꝙ appellaret. auditur tamen se oppo-
nens executioni: quia non ęque facile consequeretur decana
tum possessum sicuti vacantem, pro hoc facit quod dico de
re iud. c. pe. & est sol. no. quam plenius declaro in d. c. pe. & c.
super, & tenendo hanc, oportet præsupponere præcedentem
.s. ꝙ sententia non transiuerat in rem iudicatam: vt quia pen
debat appellatio. Oppon. ad hoc, ꝙ non debuerat audiri P. ad
impediendam executionem, de in integ. resti. suscitata. Solu.
ibi loquitur quando se opponit is contra quem est lata sentē
tia, & quando est præsumptio, ꝙ malitiose facit ad differen-
dum, hic quando tertius, ibi sententia transiuerat in rem iudi
catam, hic non. per prædicta. Oppo. ad idem. ff. de rei vendi. a
a quo, & l. seq. Solu. Innoc. ꝙ aut petitur executio in rem non
vacantem: & procedunt contraria, aut in rem vacantem, & p
cedit hic, quando enim non in rem vacantem, sed possessam,
non interest tertij ꝙ non fiat executio: quia ita poterit conse
qui ab isto sicut ab alio, secus quando res vacat. facilius enim
fit executio in rem vacantem, vt p̄dixi, vel aliter, illæ leges lo-
quuntur quando agunt contra tertium: & alter primo obti-
net. hic quando duo inter se litigant, & lata sententia tertius
se opponit executioni, prior tamen sol. subtilior. Opp. ad hoc
ff. de re iud. a diuo. §. super rebus, & §. se. vbi impeditur execu-
tio etiam in rem non vacantem. Sol. secundum Inno. aut pe-
titur executio in rem petitam, & procedit quod proxime di-
xi, quod non impeditur, aut in rem non petitam, & procedit
contrarium; vt si obtinuit in personali, & oportet fieri execu-
tionem in bona, hoc enim casu nihil fuit cognitum de iure
agentis respectu illarum rerum, secus quando in rem petitā,
& hæc sunt dicta aurea. & de his etiam per Bar. in dict. §. su-
6 per rebus. Ex his, cum quæritur, an tertius † impediat execu-
tionem, & audiatur, dic, aut lis pēdet vel in causa principali,
vel appellationis, & auditur de principali. probatur de re iu
di. cum super. dic secundum prædicta, aut non pendet: vt quia
sententia transiuit in rem iudicatam, & tunc, aut tertius sci-
uit de lite, quo casu an & quando sibi p̄iudicet. no. in d. c. cum
super. & eo. tit. c. pen. & ꝙ hic auditur P. si præsupponitur, ꝙ
non sciuerit, dic rationem, vt prius dixi. aut ignorauit, & tunc
aut petitur executio in rem vacantem, & auditur, vt hic, aut
in non vacantem, & aut petitam, & non auditur di. l. a quo,
cum seq. aut non petitam, & impeditur executio d. §. super re-
bus, cum seq. ibi, non credo. idem no. s. c. proxim. & ex hoc
7 tur cautela, ꝙ testis † secūdo inductus curet videre primum
dictum, ne contrarium dicat in secundo, & si non potest vide
re, quod in secundo dicat quod quatenus diceret cōtrarium
primo, vult ꝙ stetur primo, & hoc vt euitet pœnam falsi. de
hoc. ff. de fal. l. eos, licet autem hæc glo. & s. c. proxim. in glo.
si. dicant standum primo contrario: tamen debilitatur primū
per secundū, ita notanter dicit Inn. infra ti. 1. Pręterea ex quo
videtur, ꝙ iste non est omni exceptione maior, & sic ad di-
ctum eius non potest deferri iuramentum, de iureiur. c. si. &
quod ibi no. In glo. vlt. ibi, 4. q. 1. ca. 1. vbi de hoc in summa, &
ca. testimonium, ibi post appellationem. Inno. dicit, ꝙ absol-
uuntur, quia non poterat aliter haberi veritas, pro hoc facit li
tera ibi, vbi per canonicos, vel secundum eum fuit specialis &
8 gratiosa prouisio. & dicit Hosti. † similis absolutio fit de am-
b basiatoribus excommunicatis, a euntibus ad Papam donec
exponunt ambasiatam, & eis recedentibus reincidunt in ea-
dem excommunicationem, & ex hoc communiter dici-
9 tur per hoc capitulum, quod indistincte † testes necessarij ad
testimonium absoluuntur ad cautelam donec testificentur,
& post testificationem reincidunt in eandem excommuni-
cationem.

ADDITIONES.

a Quod dicitur incidens. Adde glossam & doct. in capitu. suscitata. de restitu. in integrum

b De ambasiatoribus excommunicatis. Adde Abb. in c. si quando, de sen. exc. Io. de Anania. in rub. de cle. excom. mini.

SVMMARIVM.

1 *Monachi in causa monasterij testes esse possunt.*

2 *Pars aduersa an possit remittere iuramentum testis contradicente eo qui produxit.*

QVis. Etiam religiosi debent iurare cum sint te-
stes nisi a parte remittatur, pars de appella-
tuis. Primo ponitur dictum. Secundo excep-
1 tio: ibi, nisi: Nota, quod monachi possunt esse testes
in causa monasterij, quod dic, vt supra eodem, in
super. & capitul. cum nuncius. In glossa secunda, ibi, dicunt
quidam, hoc est approbatum de iurament. calumniæ capitu-
2 primo §. primo, libro sexto. Quæro an pars † aduersa possit
remittere iuramentum testi, contradicente eo qui produ-
xit, videtur quod sic, per literam in fine. Ioannes Andreas
contra, verius, & quod dicit litera, parte aduersa, subaudi, &
non contradicente eo, qui produxit. interest enim vtriusque
partis, cum debeat de vtroque deponere s. c. de testibus, capitu-
la, quod omnes, libro sexto.

SVMMARIVM.

1 *Præbendæ quomodo possit esse annexum sacerdotium.*
2 *Laycus & mulier possunt habere ius præsentandi.*
3 *Reprobare quis non potest eum quem vult producere.*
4 *Aduocatus an possit cogi ad testimonium contra partem suam.*

Dilecto. Iudex necessarius in testem remouetur
a iudicando. Primo ponitur quærela. Se
cundo, prouisio. ibi. ne igitur. Nota ibi sacerdota-
lium, quod præbendæ potest esse annexum sacer-
1 dotium, † quod potest intelligi dupliciter, vel quod non po-
test conferri nisi sacerdoti, vel quia promotus ad illam tene-
tur intra certum tempus fieri sacerdos, de hoc de præbend. ei
cui, lib. 6. In fi. gl. ibi, non fuit necessaria protestatio: quia illa
verba non sapiunt contestationem. Oppo. extra glo. q comi-
rissa non fuit capax collationis præbendarum, de elect. sacro-
sancta. & c. massana. Sol. quod dicit litera. ibi, donationem, po
test exponi idest præsentationem, & sic cessat contrarium, lai
a cus † enim & mulier possunt habere ius presentandi 16. q. 7.
filijs, & ca. Frigentius, cum simi. vel dic donatione. i. collatio-
a ne: & tunc obstant contraria, sed intellige, q de iure speciali a
vt ex priuilegio Apostolico hoc sibi competebat 58. d. Adria
nus, & c. in sinodo. & in Spe. de præben. nisi, de præben. is cui.
lib. 6. not. de elect. quod sicut, & hoc procedit etiam si sit ec-
clesia collegiata, de iurepa. nobis, vbi de hoc. In glos. 2. ibi, ad-
huc credo, & potest dici, q arbitrabitur iudex, ibi, delictorum
dic vt ibi. Ibi adhuc credo, contra sentit Hosti. sed gloss. est ve-
rior, per id quod sequitur, ibique precibus &c. ibi, non debet
remoueri. nec poterit pars dicere sibi non credendum: quia
3 † non potest eum reprobare quem vult producere, ar. 4. q. 3.
si quis testibus, de don. inter virum & vxo. per vestras. C. eo. l.
pen. Inno. pro hoc facit quod no. s. c. præsentium. In glo. 4. ibi
indicet Nota glo. & facit ad id quod dixi s. c. insuper. q aduo
4 catus † potest cogi ad testificandum contra partem suam, de
his quæ scit non vt aduocatus, sed vt ipse. ibi, satis honestum,
pro hoc facit, quia ex quo desijt esse iudex, est tanquam priua
tus, ex hoc dic gl. procedere quando in totum commisit, sed
si non in totum, potest procedere opi. Ioã. tamen etiam hoc
posset sustineri glo. quia licet delegatus procedat nomine de
legantis: sufficit tamen q inter delegantem & delegatum est
distinctio personarum, pro prædictis est de offi. delega. iudex.
lib. 6. & vltimo casu quãdo commisit non in totum, licet de
subtilitate posset defendi, quod nunc dixi: tamen tutior est
opi. Io. in fi. ea. glo. per hoc 4. quæstione 3. si res, & est ratio: qa
testificatur vt priuatus: & officialis habet ordinariam, ita, qđ
facit suo iure. In gloss. vltim. ibi, de facto, pro hoc facit quod
metus cau. c. vno. lib. 6. secundum Host. dic, relaxata proprie:
quia ante hoc c. hic casus non erat iure expressus, & scribeba-
tur iudicibus cum clausula, appellatione remota, ideo tenuit
suspensio etiam post appellationem: sed debuit retractari p
officium superioris, de appel. pastoralis, hoc non videtur ve-
rum, quia hęc non est noua dispositio, nec hic apparet q hic
esset clausula, appellatione remota, verior ergo videtur solu.
gloss. & remittitur causa ad iudices a quibus de consensu par
tium secundum Innocen. vel secundum Abb. quia non gra-
tiarunt ex mente: vt quia putarunt sic esse de iure, hoc non p
cedit: quia iste fuisset error iuris, qui non excusat, regula igno
rantia. lib. 6.

ADDITIO.

a De iure speciali. Adde gl. in c imperium 10. distinctione.

SVMMARIVM.

1 *Probationum copia ne depereat, citato aduersario testes recipiuntur & publicantur.*
2 *Iudex laycus potest cognoscere de causa inter beneficiatum & fundatorem super liberatione à iurepatronatus.*
3 *Liberatio inducitur per verba nuntiatiua.*
4 *Producens testes an possit nolle quod publicentur.*
5 *Citatio ad domum non sufficit nisi in casibus à iure expressis, & numero 6.*

1 Significauit. Ne † pbationum copia depereat,
citato aduersario testes recipiũtur
& publicantur: Primo ponitur petitio. Secundo ad-
monitio. ibi, quocirca. No. in superscriptione ibi; iudici sabin. q
hæc publicatio petitur coram ordinario. J. co. Albericus. Itẽ
2 ex ca. suprascriptione, no. quod iudex laicus potest cognosce-
re de causa inter beneficiatum & fundatorem super liberatio
ne a iurepa. dicitur enim iudici hic, nec dicitur esse clericus,
nec præsumitur, de transa. ex literis, no. de rescrip. cum adeo,
& si dicatur quod de causa patro. tantum cognoscit iudex ec
clesiasticus, de iud. quãto, dic quod hic non de patronatu: sed
de libertate a patro. cognoscebatur. Item ibi dixerunt q per
3 verba † enunciatiua inducitur liberatio. ff. de pac. tale, in prin.
vbi glo. secus si ad obligandum, de fide instrum. si cautio. hic
tamen non fuerunt verba tantum enunciatiua: sed etiam di-
spositiua. ibi, nolentes, sed dictum est verum, & bene facit lite
ra. Item ibi, denunciando, quod in hac oportet aduersarium
citari in quo multi erant hoc omittentes, & nota cautelam
de citatione, quod conficiatur instrumentum, vt si quando
que negatur interuenisse possit probari. In gl. 3. ibi, statim pu
blicantur, hoc reprobat Spe. eo. ti. §. nunc tractemus, ver. alias
4 tamen, poterit enim producens † nolle quod publicentur,
ne precludatur via vlteriori productioni s. ca. fraternitatis, ad
quod posset dici saluando glo. q non præcluditur via vlterio
ri productioni, quæ poterit fieri variato modo agendi s. c. ve-
niẽs, el 2. si tamen contingeret q parte præsente reciperẽtur,
videtur procedere d. Spe. & quicquid sit, tutius est, q non io-
continenti publicentur, ad hoc vt producens non excludatur
ab vlteriori productione, si super hoc contingat litem fieri:
communiter tamen obseruatur, quod statim publicantur, &
hoc est in potestate producentis, vel statim petere publicari,
vel differre. ibi, non est verum, idem Goffre. in sum. vt lit. non
contest. ante medium. & Host. in e. summ. post princ. in eo, q
non ponunt præmissam differentiam, dic, q si aduersarius tẽ
pore receptionis comparuit, & non opposuit, procedit dict.
Vin. Si vero fuit absens: aut non contumaciter, & poterit op
ponere contra dicta, secus videtur quo ad personas: nam ha-
betur pro præsente in suum præiudicium: dic tamen contra:
quia licet habeatur pro præsente, non tamen pro consentien
te, sed approbante personas, pro hoc est quod no. s. ca. præsen
tium, ibi, secus, alias differentias ponit Inno. quia hic recipiũ-
tur solum ad instantiam rei. ibi, etiam actoris, hoc etiam tan
gitur J. in glo. & ibi dicetur, ibi, in l. Aquilia. de intellectu hu
ius l. nn. in c. quoniam, in prin. vt li. non contest. ibi, in actore.
videtur velle glo. q hoc c. procedat etiam in actore. Inno. cõ-
tra, vt prædixi. actori enim non expedit hoc remedium, cum
possit agere. Auth. de test. §. & hæc vero, & c. eod. l. si quis, vbi
dicitur hanc receptionem fieri ad instantiam eius qui ab alio
patitur, de hoc per Barto. in dict. l. si quis, dic, quod aut quæ-
ritur de reo, & sibi competit hoc remedium, secundum om-
nes, quod procedit etiam si habeat modum agendi: nam ex-
pedit potius sibi non agere, & per hoc colligitur J. quod fir-
matur q non debuerit iste audiri, cum posset agere condictio
ne l. C. de lib. cau. l. si quis datam, vbi libertus intentat condi-
ctionem illius l. vt patronus sibi faciat instrumentum ma-
numissionis, dicit .r. qđ vtilius est vti remedio huius c. qa nõ
tenet litẽ pducere ad fi. sicut teneret ĩ pdictione d. l. aut tenerẽ
de actione. & tũc, aut impedit agere vbi pcedat talis receptio,
& põt vti hoc remedio. Pone, eras institutus hæres, de testa-
mento non constat per instrumentum, vis quod recipiantur
testes super testamento, & publicentur: poteris: quia ante nõ
audieris vt hæres: aut nõ impeditur agere, & tunc, aut est cau
sa in qua vterque est actor & reus: vt s. tit. 1. c. ex literis, & vtri
que competit hoc remedium, per id quod dixi, proxime de
reo. potest enim vterque eligere viam defensionis: aut est cau
sa in qua alter tãtum est actor: nec potest eligere viam defen-
sionis, & competit sibi hoc remedium: vt s. In opi. Innoc In
glo. pe. ibi, officio iudicis, vel potest dici quod intentatur con
dictio huius c. In glos. ibi, vbi denunciatio, & secundum Inn.
debet fieri denunciatio personaliter, non ad domum. Oppo.
ad hoc de cleri. non resi. ex tua, de eo qui mit. in possessio. ca.
fi. Solu. Inn. q sunt casus speciales, ex hoc nota sing. q citatio
† ad domum non sufficit nisi in casibus specialibus a iure ex
5 pressis, sic alleg. Inno. hic in d. c. fi. & de citatione ad domum,
etiam quantum ad officium receptionis de qua dico in d. ca.
fin. In fin. e. glo. Quæro de practica huius c. Solu. compa: ebit
nolens producere testes, narrabit factum, & petet examinari
testes, & tales qui interfuerunt, iudex citabit aduersarium, &
siue venerit, siue non, examinabit testes sup capitulis produ-
ctis per producentem, & postea aperiet attesta. & mandabit
redigi in publicum instrumentum, & pronunciabit perpe-
tuam fidem adhibendam. Si autem veniret aduersarius, audi
retur, & si vellet statim agere dicit Vin. non esse locum huic
receptioni, pro hoc, quia tunc cessat periculum de quo in li-
tera, ibi, de processu tẽporis &cę. Oppono ad hoc & ad illam
literam, quod in casu huius ca. non esset periculum, ne testes
peruirent: quia ex quo per eosdem probanda erat fundatio, si
periurẽt, non oporteret presbyterum timere ex quo non po-
terat probari de patronatu nisi per illos. Solu. Host. quod po-
terat esse quod per alios poterat probari de fundatione, dic,
quod etiam forte poterat aliter probari quam per testes, vt p
instrumentum.

6 instrumentum.Oppo.ad id quod dixi, & quod hic dr̃ de cita
rione † aduersarii,de confit.vii.c.cum dilecta . Sol.ibi quādo
innouauit priuilegium ab eo qui concessit.ita no.Inn.ↄ.c.Al
bericus,quod procedit quando ex certa sciētia, ita quod vult
quod valeat etiam non interueniente citatione,& tunc vide-
tur de nouo concedere,& valet vt ex nunc: sed si ex hoc non
exprimit,videtur velle procedere de iure, ideo citat: vt in d.c.
cum dilecta.& si omittitur non valet: vt hic: quia tunc prin-
ceps non intelligitur velle recedere a iuris dispositione nisi
hoc exprimat.C.de legi.digna vox.arg.de electionibus, eccle
sia 2.& hæc signa.

SVMMARIVM.

1 *Deceptio vltra dimidiam iusti pretij , est idem quod deceptio de tantundem.*
2 *Probatio debet concludere necessario.*
3 *Cautela pro capitulante super valore rei.*

Cum causam. Publicatis attestationibus potest
capitulum nouum probari per te
stes.Primo decisa petitio. Secūdo commissio. ibi, cum ergo.
pars de emptio.& vendi.cum causam. In glss.2. ibi,plus de 20.
1 vult ergo quod † deceptio vltra dimidiam iusti precij est idē
quod deceptio de tantundem: sed melius exemplificat gloss.
de empt.& ven.cum causam, ibi, vel aliam certā quantitatē,
ex hac gl.& ex lr̃a colligitur quod dixi s̃.ex tenore,quod licet
aliquid includatur sub alio gn̄e:tamen dr̃ c.nouum,& publi-
catis attestationib.admittentur testes: nam hic erant publica
ti super excessu,& admittuntur super quantitatib.excessis,tā-
quam sup c.nouo sic,& in c.ex tenore,quod dic vt ibi. Et est
hic casus valde sing.pro intellectu d.c.ex tenore. ibi,sed com
muni æstimatione,& dicit Bar.in tracta.de teste, dicens rem
tm̄ valere,& non reddens causam etiā non interrogatus non
probat,sm̄ eum,dic melius vt dixi s̃.c.causam.Quero quid si
testis dicit,quod tm̄ daret.vr̄ non probare: quia debuit dicere
quantum communiter daretur:vt in l.precia. alleg.in gl.dic,
aut constat quod habet spālem effectum ad rem:vt quia sibi
vicina,& non probat.aut dubitatur,& dixit Nic.de Matarel.
2 quia res tm̄ valeta quantum vendi potest,& idem hic Io.Cal.
2 ↄ hoc est,quia † probatio debet concludere necessario s̃. ti.t.
in præsentia.& dubia non releuat,vt ibi.Dic,ꝙ non est dubia,
quia in dubio non præsumitur affectio, & sic ex quo de ipsa
non constat,& si non haberet affectionem . Quid si dixit,qđ
non tm̄ daretur,interrogatus quomodo scit.dicit sic mihi vr̄.
dic,quod probat.ff.de li.causa ordinata,vbi Bar.& est sing. Et
licet obstet quod prædixi:non intelligitur habere spālem af-
fectum.In fi.e.gl.& pp varietatem prædictam probādi valorē
rei:& pp difficultatum prolationis,vt pdixi,percipitur intelle
3 ctu tantum,si agitur de † re cuius valor ex multis consistat,vt
de hereditate,vel beneficio,cautum est capitulare de valore
rerum singularum : puta,ꝙ beneficium habet tot prædia, &
tale valet sic,tale sic &c.alias potent euenire ꝙ reues non red
dant bonas rationes,vt vidi in facto aliquem succumbere in
quadam sua lite,pro hoc.

ADDITIO.

a Res tantum valet. Adde l.2.in §.si nauis,& §.se.ff.ad legem rho. de iac.gl.in l.mortis causa.ff.de don.causa mor.Io.An.in addi.Spe.ti.de exe.sen.in §.sequitur.ver.quid si filius.

SVMMARIVM.

1 *Citatio qualiter fiat si non apparet aduersarius specialis.*
2 *Citatio an præsumatur interuenisse.*
3 *Solemnitas an præsumatur,& quando & quomodo,nu.3.*
5 *Publicatio testium coram quo judice petatur.*
6 *Instrumentum solemniter insinuatum an iterum insinuari possit.*

ALbericus. Idem dicit in effectu quod c.signi
ficauit: Primo ponitur factum. Se
cūdo mandatum.ibi,ideoque. In gl.1.ibi,in scriptis,
dic ↄ.per cle.dispendiosam,de iud & de ver.sig.cle.sępe,in q-
bus expedit quod in scriptis:sed non expedit quod sint publi
ca.& sic forte fuit hic:quia nō fuerat redacta in publicam for
mam.In gl.vlt.in fi. Opp. quia hic non mandat aduersarium
citari,quod tn̄ fieri debuit s.c.significauit.Sol.sta ↄrio,& sup-
1 ple per illud,† quid si nō apparet de spāli aduersario,dicit In.
ꝙ citabuntur oēs per publicum edictum.ar.de clan.desp.c.fi.
qui ma.accu.pos.c.fi.quod signa.multi.n.errant facientes insi
nuari instra.i.in alia instra renouari:vt quia consumuntur vetu
state,vel qa volūt hēre plura exēpla,& vti in plurib.locis, nec
faciunt aliquem citari,& talis insinuatio nihil valet.ar.d.c.si-
2 gnificauit.Quæro † an præsumatur citationem interuenisse,dic
ꝙ non,immo dēt probari d.c.significauit,vbi de ipsa conficit
instrum. Host.tn̄ dicit ꝙ in facto antiquo præsumitur inter-
uenisse,non in recenti, dic ꝙ instincte nō præsumitur, ēt si in
insinuatione diceret ꝙ interuenisset: quia nō potuit interue
nire tpe insinuationis . i. qn̄ iudex præcipit redigi in publicū
instrum:sed debuit præmitti.d.c.significauit,pro hoc.C.de fi.
instr.& iure ha.fiscali l.j.li.10.& quod no.Inn.s̃.ti.1.qm̄ ↄ.vbi
3 gloss.fi.& de solennitate † cum quęritur,an pręsumatur.dic,
aut de ipsa non fit mentio in instr̃o, & non præsumitur:quia
facta non præsumuntur,de offi.deleg.cum in iure. aut fit mē
tio quod interuenit,& tunc aut intrinseca,& præsumitur,aut
extrinseca,& non præsumit̃,& dr̃ intrinseca : quia insurgit ex
significato vocabuli,vt si dicit,notarius publicauit,præsumit̃
ꝙ fuerit rogatus,qa hoc non fit p rogitum, secus si dicat scrip
si:quia hæc pōt fieri per nō rogitum. ideo pp hoc additur pu
blice:per Bar.ff.de ver.ob.sciendum.Ex his infertur ad q.in in
str̃o super ordinibus dr̃,talis ep̄s de commissione talis,qui est
dictus P.ordinauit P.fuit in facto. dixi, ꝙ per instr̃um proba-
bam commissionem interuenisse,cum possit interuenire tpe
ordinationis: secus si non posset,per prędicta , de hoc ēt dico
4 de temp.ord.translationem, & qn̄ † & quomodo præsumat̃
solennitas:etiam no.de re iud.sicut,de eo qui fur.ord.susc.in-
5 notuit . Quæro † corā quo iudice petitur hæc publicatio.dic
coram ordinario:vt dixi coram eo quod posset principaliter
de cā cognoscere.ff.de transa.l.cum ij. §. transactionis , & ibi
Bar.& ff.pro so.l.societatem §.arbitrorum,pro hoc.C.de vsu.
pup.l.fi.de arbi.exposita,& quod ibi dico. i. coram quo petat̃
6 traductio ad arbitrium boni viri. Quęro †, si insinuatum fuit
instr̃m cum solennitate præmissa,an iterum poterit insinua
ri,quidam putant ꝙ non quia non valet sumptus de sumpto
C.de eden.auth.si quis.dic quia ↄ ex quo solenniter est sum-
ptum,facit fidem tanquam originale,& qđ dr̃ non valet sum
ptum de sumpto:dic sumptum. i.solenniter, requiritur autē
solennitas quantum ad hoc vt faciat fidem quantum ad oēs:
sed inter partes valet sumptum,sed non solenne: vt si de con
sensu vtriusque partis notarius exemplauit instrumentum p
curationis vel delegationis,& se subscribit dicens ꝙ de con-
sensu partium volentium ꝙ staretur isti exemplo:stabitur in
ter partes,etiam non interueniente citatione , vel anthorita-
te iudicis,& est subtilis practica.

SVMMARIVM.

1 *Attestationibus publicatis in causa matrimonij possunt testes recipi super eisdem capitulis.*
2 *Testes plures præferuntur cęteris.*
3 *Falsitas directe probari non potest.*

1 Cum in tua. † Publicatis attestationib. in causa ma
trimoniali pn̄t testes recipi super eisdē
capitulis vel directo ↄriis.h.d.sm̄ verum intellectum,licet gl.
etiam aliter.communis diuisio.ibi,quanquam No.modum
qui seruatur cum aliqui dēnt ↄhere matrimonium,de quib.
dubitatur an sint coniuncti in gradu prohibito , recipiunt.n.
testimonium attinentium quamplurium : vt hic,& facit de
clande.despon.c.fi.qui ma.ac.pos.c.fi.Item ibi, nō immerito,
quod laudatur qō,quæ tn̄ erat non qō respectu terminorum
in quib.proponebatur ꝙ facer,vt rn̄dens laudet argumēta ēt
non omnino concludentia,vel saltem non calumnietur, nō
erat autem ista qō dubia,ex eo quia,cum primi deposuissent
extra iudicium,frustra quærebatur an fides per eos facta dero
garet fidei posteriorum testium qui deposuerant in iudicio.
dicta.n.istorum sunt separata:& sic de vno nō infertur ad reli
quum:propterea non rn̄detur ad quod quæritur:sed ad id qđ
quæri poterat,quid si primi in iudicio iterum dicant id quod
2 dixerunt extra iudicium.Item ibi,testimonia , præualere,† ꝙ
cęteris paribus præfertur maior numerus testium,de hoc s.c.
in nostra.In gl.1.ibi,diuersum modum,hoc plenius declarat̃
ibi glo.seq.& quantum ad positionem præce.hoc non infert̃
quia glo.s.posuit,ꝙ primi extra iudicium, secundi in iudicio
deposuerunt, vnde secundis non obstat publicatio primorū ,
non pp diuersum modum agendi:sed quia primi non fuerūt
iudicialiter producti.gl.tamen bene hēt hanc mentem,qua-
si primi fuerint producti non omnino extraiudicialiter : sed
cum ageretur per modum denunciationis,sm̄ gl.ibi,cum sit
alia causa,quod dic vt proxime dixi. & cum dr̃, quod nume-
rus maior testium præfertur minori , hoc intelligitur in ea.
causa,de hoc s̃.in nostra. In gl. fi.ibi , de falsitate priorum te
stium,hoc nō procedit:quia hic probatur falsitas directe: qđ
3 alias non permittitur,sed tm̄ indirecte,† s̃.c.ex tenore.ibi,vel
sic est,3.expositio,& de hac s̃.gl.proxi.& non procedit ad lite
ram,quæ hic in fi.habet respectum,non ad depositionem pri
morum

mornm primo factam:sed ad depositionem secundo factam
& hoc erat in hac ea.causa.& super capitulis directo ꝯriis: qa
cum tres vel quatuor dixissent consanguinitatem subesse,isti
inducebãtur ad id ad quod r.inducti fuerant.s.consanguinita
tem non subesse, ex his destruuntur secundus & tertius mo-
dus,& remanet pars:vt dicatur speciale in causa matrimonia
li.ibi:non valet dictum eius,vt vtrobique dixi.ibi, alia tamen
expositio,videtur glo.se referre ad proxi.præcedẽtem,dic alia
idest prima per prædicta.

S V M M A R I V M.

1 *Cautela pro accusatore ad euitandam calumniam si defecerit in probando.*
2 *Probatio ne pereat,iudex ex officio prouidet.*
3 *Iuramentum de veritate non dicenda non tenet cui tamen iurans non debet contrauenire sine authoritate superioris.*

CONstitutis. Hi de quibus timetur ne impediant testes,excommunicã
tur sub conditione si impedierint,& denuncian-
di sunt testes non teneri ex iuramẽto de veritate
non dicenda:& punitur pars cuius consanguinei testes impe
diunt. Primo ponitur factum decisum. secundo accusatoris
protestatio.ibi,cęterum. Tertio prouisio.ibi,nos.Et ibi 1.pro
uidet ꝯ impedientes volentem testes producere. Secundo ꝯ
iuramentum de veritate non dicenda.ibi,illos.Tertio,ꝯ par-
tem cuius consanguinei testes impediunt.ibi,si quis.No.ibi,
1 a principio protestationis † quod cautum est accusatori pro-
testari de impedimento probationum,hoc.n.est vtile ad eui
tandam calumniam si defecerit in probando.Item ibi,nostra
ꝓsentia,quod in causa matrimoniali dẽnt testes exhiberi co-
2 ram iudice s̃.c.si qui.Item ibi,ex officio. † ꝙ iudex ex officio
prouidet ne pereat probatio:vt li.non contest.c.1.in quo fertẽ
excommunicatio,pro futuris excessib. quod procedit qñ cul
pa præcessit:vt hic,secus de sen.excomm. Romana.§.caueãt.
lib.6 Item ibi,verisimile,ꝙ non præsumitur quis fauere alte
rimitto:& spãliter hoc procedit in consanguineo:vt hic:pro
hoc facit,quia non præsumitur iactare,de renũ. super hoc.de
homi.sicut dignum §.quia vero.Item ibi,iniquam ostendat.
iuncta gl.vlt.ꝙ glo. loquens de subtrahente aduocatum hẽt
etiam locum in subtrahente testes,quod signa.In gl.j.ibi,vbi
de hoc,vel ſm Inn.hic admittitur ꝯ archiepm in cuius fauo-
rem iurauerat:per Arch.6.qõ.2.quicunque,vel dic, ꝙ denun
ciantur non teneri iuramento,vt in litera, & sic iuramẽtum
3 † de veritate non dicenda nõ tenet.rationem pondera. In gl.
quia occultare veritatem est mortale, dic tamen ꝙ nõ debet
contrauenire sine authoritate superioris:vt hic,& de elect.ve
nerabilem,ad fi.

S V M M A R I V M.

1 *Testes super aliquibus capitulis producere quis possit.*
2 *Regula c.fraternitatis,de testi.quando sit locus.*
3 *Intellectus c cum in tua.de testi.*
4 *Cautela pro volente producere testes quandocunque.*

1 CONstitutis. † Qui testificata nõdidicit,nec re
nunciauit productioni testium,
põt producere sup antiquis capitulis. Primo ponit̃
factum.Secundo mandatum,ibi,mandamus prouocari,& ꝯ.
deciditur,ꝙ princeps impetrauit iudices super confirmatio-
ne snĩæ diuortij,mulier autem impetrauit alios ꝯ illam sen-
tentiam,& etiam ꝯ processus secundorum iudicum,& corã
iudicib.mulieris producti fuerunt testes: propterea insurre-
xit dubium,an alij possent produci ſm Inn.alij aliter.1 com-
munior:In gl.3.ibi,processu causæ matrimonialis, vult dice-
re, quod hic non agebatur de matrimonio : sed de proces-
su archiepi, & de processu secundorum iudicum,an valeret,
& non,& hoc casu habet locum regula ca. fraternitatis,secus
vt sequitur in gl.si ageret de consanguinitate,vel alio impedi
mento.s matrimonij,ex hoc colligitur verus intellectus,c.&
sol.ꝯrij sequentis.Oppo.hic a ꝯtio innuitur,ꝙ pp didicita te-
stificata non admitterentur testes, & tamen agebatur de ma-
trimonio,& sic ꝯ s̃.c.cum tua.Solu.non agebatur principali-
ter,coram secundis iudicibus de matrimonio, sed de validita
te duorum processuum præce.vt nunc dixi:licet in vim con
sequentiæ ageretur de matrimonio,quod ergo dr̃ in ca. cum
3 in tua † procedit qñ principaliter agitur de matrimonio, &
hæc est sin.limitatio ad illud c.& ratio huius c.est,ꝙ cum agi
tur de validitate processus,hoc vr̃ de iuris apicib.& sic proce-
ditur de stricto iure.ideo locus est regulis ca.fraternitatis,alij
dicunt hic vacare ar a ꝯrio 1.melior.In gl.si ibi,altera pars v r̃.
hoc procedit ſm Io:An.quando parte sciente & ꝯdicente sit
publicatio:alias secus vt no.Spe.eo.ti.§.vlt.vet.antep.& de te-
ste.§.satis vtiliter,ver.quid si publice,vbi refert Clement.:m
terminasse ꝯ hanc glo.per c de testib.sup.& c.cum venissent,
4 & c.cum causam,sed intellige cum dist. præmissa.ideo † aliq
volentes posse producere testes quandocunque,non consen
tiunt publicationi,nec petunt copiam attestationum.

S V M M A R I V M.

1 *Testimonium de auditu ad probandam consanguinitatem vel affinitatem in causa matrimonij,quibus concurrentibus admittatur,& numero 2.*
3 *Testes de auditu ad quid teneantur.*
4 *Testis non tenetur dicere suum crimen.*
5 *Copula carnalis probatur per testes de successiuo visu.*
6 *Vitia personalia non comitantur successores.*

LIcet. Ad probandam consanguinitatem vel af
finitatem in causa matrimonij admittit̃
1 testimonium de auditu,† concurrentib. 12.de q-
bus in tex.Primo ponitur causa constitutionis.Se
cundo,constitutio.ibi,statuimus.Tertio,antipophora. ibi,to
2 lerabilius.No.† ꝙ in testib. deponẽtibus de consanguinitate
requiruntur 6.respectu dictorum,quę narrantur.ibi,testes,&
de primis sex.Primum ibi,personæ graues.Secundum,& an-
te litem contest.Tertium,ab antiquiorib. Quartum, vtique.
Quintum,nec ab infamibus.Sextum, si vnus.De secundis 6.
primum.ibi,deferendum testimonium.Secũdum,personas.
Tertium,ab vtroq;.Quartum,in suo. Quintum,credere.Sex
tum,sed nec tales.In gl.non intelligas ibi,qui non sunt leues
vt si dicantur graues.i.solidi,qui non facile ducerentur ad va-
riandum,vel ad dicendum mendacia.In gl.quia ille.ibi,obie-
3 ctio.vult dicere,† quod testes non tenentur dicere nisi a qui-
bus audiuerunt:non autem a quib.audiuerunt illi,qa ſm hoc
iretur in infinitum,quod est vitandum,de rescri.cum in mul
tis.lib.6.sed si dicant a quib illi audiuerunt, & illi. audiuerunt
ab vno,illi vltimi non probant:vt in gl. Host.ꝯ,quia non põt
facile scire a quibus illi audierunt, dic hoc non refert,& ꝙ ex
quo dicunt illos audiuisse ab vno, non probant, sic & alias li-
4 cet † testis non teneatur dicere suum crimen:vt no.s̃.eod.cũ
causam,tamen,si dicant,non probant.ibi,a plurib.s.a duobus.
Host.dicit plus,ꝙ non sufficit ꝙ vnus audiuerit a plurib.& al
ter ab illis plurib.sed oportet ꝙ ijdem plures sint principium
auditionis,& ꝙ nõ est necesse ꝙ quilibet audiuerit a duob.di
cit tamen tutius ꝙ audiuerit a duob.ꝓ hoc facit, quia & alias
in iurisdõne probanda sufficit ꝙ vnus dicat de vno actu, alter
de alio.de accu.qualiter,el 2.Item pro hoc,quia vnica est cõ-
sanguinitas super qua deponunt , vnde sicut in probanda co-
5 pula sufficiunt † testes qui successiue viderunt:vt dixi s̃.præte
rea.ita in probanda consanguinitate, licet audiuerint a diuer-
sis,sufficit ꝙ concordent respectu eiusdem consanguinitatis.
In fi.e.gl.quia non per accusatorem,sed per testes crimina ꝓ-
bantur,de simo.licet.in fi.pro hoc est quod dico in gl. seq. In
fi.gl.atque ꝯ.ꝙ licet audiuerint ab infamibus,non repellũtur:
6 quia vitia † personalia non comitantur successores.Sol.testis
non est hic successor,immo repręsentat personam eius a quo
audiuit,& ideo dictum eius mensuratur a fide illius.In gl.pe.
ibi,Io.idem no.35.q.6.parentela.& Inn.s̃.c.series.ibi,de hac li
tera.ibi,ab vtroque latere,& idem Host.hic, & Bri.in d.c.parẽ
tela.Io.An.dicit,ꝙ aut deponunt de visu,vel scientia,& proce
dit opi.Ioann.aut de auditu,& procedit glo. dic melius pon-
derandum modum capitulãdi.si.n.capitulatur ꝙ A.& B.sint
consanguinei,tertio vel quarto gradu.procedit gl.quia nisi te
stes dicant de vtroque latere , non inferunt veritatem : sed si
distincte capitulatur consanguinitas ex vno latere distincta
ex altero,procedit opi.Io.oporret tamẽ per hanc literam,ibi,
saltem in vno &c.ꝙ testes conueniant in aliquo gradu. dic ꝙ
oportet quod conueniant respectu primi gradus,alias proba-
tio non concluderet.

S V M M A R I V M

1 *Malitia & negligentia æquiparantur.*
2 *Iudicem fauorabilem habere vtile est.*
3 *Capitulum nouum quandu dicatur.*
4 *Testes examinati non diligenter interrogati,quando super omnibus repetentur,& num.5.*
6 *Prætermissu per malitiam vel negligentiam quandu præsumatur.*
7 *Testis vt deponens probet super omnibus,qualiter iurare debeat.*

Per tuas.

PEr tuas. Poſt publica. teſtes interrogari nõ debent ſuper antiquis capitulis, niſi dolo
vel negligentia fuerint examinati ſuper eis, & hoc
ad inſtantiam partis, ſed ex officio iudex poteſt. h. d.
1 cum gl. communis diuiſio. ibi, nos. † No. ibi malitia a, vel ne-
a gligentia, ꝙ hæc duo hic æquiparantur, alibi ɔ̃. de cri. fal. ad fal
ſariorum, in fi. de ele. nihil, pro 1. de reſcr. plerũque, dic ꝙ ma
ior pœna dẽtur doloſo, vt in ɔ̃trijs, ſed ad effectum de quo hic,
æquiparantur. & idem in c. plerunq;: In gl. ibi, & iudex. hoc ꝙ
dicit hic gl. etiam dic ĩ. ad fi. & pro hoc ſ. ti. 1. in pñtia. in 4. gl.
2 in auth. §. illud, gl. immo. vr̃. Ex hoc colligitur, vtile eſſe † hẽ-
re iudicem fauorabilem, de offi. deleg. conſuluit. quamq̃ autẽ
ſit in ptãte iudicis interrogare vel non: tamen, eo non inter-
rogante, ſi pars appellat, ob hoc iudex ad quem poterit inter-
rogare. non. n. quicquid reſidet in officio iudicis eſt in eius li
bera ptãte: ſed intelligitur commiſſum ſibi arbitrio boni vi-
ri, pro hoc facit quod dixi de dilat. c. 1. & ſm Inno. in hoc qđ
iudex ex officio interrogat, hæc non eſt ſuppletio facti: ſed iu
ris. Ex quo colligitur ex actis ꝙ ſic debet fieri, quod ſigna. pro
hoc eſt quod dico ĩ. ti. 2. cum Io. & ex hoc eſt declarata gloſſ.
3 quaſi tota. ibi, cum ſit aliud ca. 1. nouum, quamuis † n. fuerit
prius productum, tamen ex quo teſtes ſuper eo non depoſue
runt, cenſetur adhuc nouum & c. hoc caſu ſine dubio proce-
dit quod dr̃ in lr̃a ſi quando, ſuper c. ſunt recepti aliqui teſtes
gl. dicit ꝙ poſt publicationem nullę fient interrogationes, &
ſic vult ꝙ nec teſtes qui depoſuerunt interrogabũtur, nec alij
producẽtur. Dic verius, ꝙ ſi ꝑ malitiam vel negligentiam nõ
omnes fuerunt examinati, vel, ſi fuerunt examinati, non fue-
runt diligenter interrogati, repetentur, quod probat lr̃a indi-
ſtincte loquens, & ſic eſt hic caſus exceptus a regu. c. fraterni-
tatis, & ex illo potuit hic oriri dubitatio rationis decidẽdi, ne
omiſſum a iudice ꝑiudicet partib. & quod dixi, ꝙ etiam exa-
4 minati † non diligenter interrogati ſuper omnib. repetentur,
procedit niſi iudex reiecißet interrogatoria, qñ. n. datur inter
rogatoria per partem ɔ̃ quam producuntur teſtes, dantur iu-
dici ſecreto. i. ꝙ is qui ꝑducit teſtes ea non videt, & iudex exa-
minat, & reſecat quæ ſibi videntur non admittẽda, ſuper alijs
interrogantur teſtes. ꝙ ſi omitteretur, teſtes eſſent repetendi.
arg. huius c. not. Spe. e. ti. §. nunc videndum, in fi. ideo is q pro
ducit interrogatoria debet ea facere ſcribi in actis: vt pub. at-
teſt. poſſit videri an teſtes fuerint diligẽter interrogati. de his
tamen interrogatorijs dicit Inn. ꝙ id quod dixi, teſtem repe-
5 tendum † qui non fuit interrogatus: procedit qñ omittitur
interrogatio ſuper principali. vt ſi erat capitulatum, de præſc.
c. requirente, & iudex interrogauit de ſola poſſeſſione, repetẽ
tur ſuper toto. hoc vr̃ ɔ̃ id quod dixi ſm Inn. ſ̃. c. fraternitatis,
quia ſuper capitulis incluſis non admittuntur teſtes poſt pu-
blicationẽ, dic illud ꝓcedere vbi iudex ꝑ malitiam, vel negli
gentiam omiſerit interrogare, vt hic: ſi vero interrogatoria
non concernunt principale, ſed circunſtantias loci & tempo
ris, non procedit quod hic dr̃, & hoc vult ɔ̃. cum hæc lr̃a indi
ſtincte loquatur: & ſic etiam ſuper his impetentur, no. Spec.
e. ti. §. iam de interrogatorijs, ad fi. ver. item caute. quomodo
autem fiant hæc interrogatoria. no. gl. ĩ. e. a. li. 6. Quæro circa
6 literam, † quomodo cõſtabit ꝙ fuerit prætermiſſum per ma
litiam vel negligentiam, dic, ꝙ eo ipſo ꝙ non conſtat de ɔ̃rio:
nam ex quo capitula vel interrogatoria non ſunt reiecta, de-
bent tales diligenter examinari ſuper his, & ſi omittitur, hoc
eſt ex altera cauſarum prædictarum. Quæro in eo quod dicit
de teſte qui non fuit interrogatus ſup eo ſuper quo debebat,
7 † quid ſi fuit interrogatus ſuper eo ſuper quo non debebat,
vt extra capitula, dicit Inno. conſiderandum quomodo iura-
uit dicere veritatem ſuper capitulis, non probat, vt ſ̃. e. c. de te
ſtib. ideo ſm eum debet iurare ſup capitulis & ſuper tota cã.
de hoc in Spe. de teſte. §. ſequitur. ver. illud, & C. qui legi. per-
ſo. l. fi. & dic, ꝙ aut deponit ſuper tota cauſa, pro hoc facit qđ
no. in d. c. de teſt. in glo. 1. aut depoſuit ſuper re pertinente ad
cauſam: ſed extra capitula, & dic, vt ſ̃. ꝙ ſi iurauit dicere veri-
tatem, nõ probat, ſecus ſi iurauit ſuper tota cauſa, & ſuper eo
de quo interrogabatur, vt eſt de conſuetudine.

ADDITIO.

a Ibi, malitia. Adde quod malitia ſupplet ætatem l. ſi alterius. C. ſi maior factus
le m. dix. niſi in caſu profeſſionis quæ profeſſio non poteſt fieri niſi perfe-
cta ætate diſcretionis. ſ. in maſculo. 14. an. & in fœmina 12. annorum perfe-
ctorum, ſecundum glo. in cle. eos, de regu. hinc eſt, quod malicijs hominum
via non eſt aperienda l. cum hi. § ſed cum his. ff. de tranſact. l. in fundo, de rei
ven. Spe. in. ti. de offi. om. iud. §. 6. ver. fi. Et quod malitia & dolus æquiparan
tur, vide Bal. in l. qui fortuitus, C. de pigno. actio.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium reprobationes dicuntur odioſa.*

a *Aequalitas ſeruari debet in iudicijs.*

PLicet dilectus. Teſtes ſuper principali reprobare licet, & reprobato
rios reprobare vlterius non, de hoc facto hr̃ ne ſe.
vac. c. fi. & dicit Io. An. nouum eſſe id, quod indu-
cit hoc ca. & nullo iure prouiſum. Primo ponitur proceſſus.
1 Secundo commiſſio. ibi, mandamus. † No. ꝙ reprobationes
teſtium ſunt odioſę & reſtringẽdæ, & dicit Inn. ꝙ dilationes
reprobatoriæ dantur cum grãdi cognitione, & breues. ſ̃. hoc
ti. licet, nam etiam ſuper principali non datur dilatio ſine cau
ſæ cognitione, de dila. c. 1. & a. ergo fortius in reprobatione, ꝓ
hoc habetur vna ratio decidendi. ſ. odium reprobationis. Se-
cundus eſt vitatio infinitatis, de reſcrip. cum in multis. lib. 6.
Tertius eſt æqualitas ſeruanda in iudicijs, hic. n. vtraque pars
eſt æqualis, quod dic vt dico ſuper gl. In glo. 2. ibi, inferior. idẽ
in arbore, ibi ſolus reus probauit in principali, & non propre
dr̃ inferior, cum vterq; ſemel produxerit reprobatorios, & ſic
2 in reprobatorijs eſt æqualitas † quæ dẽt ſeruari in iudicijs, de
mut. peti. ca. 1. & a. ex hoc potent deuenire, ꝙ infames & cri-
minoſi non poterunt reijci a teſtimonio. ɔ̃ id ſ̃. e. perſonas. ĩ.
e. teſtimonium, ex quo ɔ̃ reprobatorios reprobatoriorum nõ
admittitur reprobatio. dic ꝙ non excluditur officium iudicis,
qui poterit tales reijcere, de excep. exceptionem, & hoc ſi cõ
ſtat, alias in dubio admittentur, & habentur pro idoneis. Itẽ
ſm Io. An. poſſent reprobari per inſtrumentum: ſed ɔ̃ eſt hęc
litera ibi, probationes admittere, & ſic excludit omne genus.
Quæro quod hic dr̃, an habeat locum cum reprobãtur dicta
teſtium. vr̃ ꝙ nõ, per literam ibi, perſonas, quod bis repetitur,
& hoc vr̃ ſentire Io. An. ĩ. e. a. lib. 6. licet non firmet. Io. Cald.
hic, ɔ̃, & melius, per multas rationes, potiſſima eſt: quia ſubeſt
ea ratio. ſ. vitandę infinitatis.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum factum a prælato prodeſt ſucceſſori.*
2 *Acta coram vno iudice an valeant coram alio.*
3 *Arbitrorum genera duo.*

PRæſentata. Atteſtationes receptæ coram arbitris, valent in iudicio, ſi te
ſtes ſint mortui: ſed ſi viuunt, in optione eſt eius,
ɔ̃ quem, an valeãt, an de nouo producãtur. Primo
ponitur petitio. Secundo, commiſſio. ibi, diſcretioni veſtræ.
1 † No. ibi, prædeceſſorem, quod compromiſſum factum a ꝑ-
lato prodeſt ſucceſſori, quod procedit ſi factum fuit nomine
eccleſiæ, alias extinguitur, de arbit. c. fi. & cum authoritate ſu
perioris, alias eſt perſonale, de tranſac. veniens, & c. de cætero.
Item ex hoc quod prælatus poteſt compromittere, dico de
arbitris, cum tempore. Item ibi, clericos, ꝙ ſuper cauſis cleri
corum compromittitur tantum in clericos. dic tamẽ melius
vt de arbitris, dilect. & c. cõtingit. Item ibi, redactis in ſcriptis,
quod de actis debet fieri ſcriptura, quod tamen dic vt ſ̃. tit. 1:
qm̃ ɔ̃. nam ſcriptura potius eſt ad vtilitatem ꝙ ad neceſſitatẽ
2 vt ibi dixi. † Item, ꝙ acta coram vno valent coram alio: quia
hæc acta coram arbitro valent coram iudice, & hoc inter eaſ-
dem perſonas, & de actis factum concernẽtib. de hoc ſ̃. c. cau
ſam. In fine gl. 1. dicit Pet. ꝙ in § ſacerdotium, mutatum erat
forum, quia laycus erat factus clericus, ideo non cogitur ꝑ in
dicem laycum, quæ ratio ceſſat hic: qa ille prius erat clericus,
quod no. pro intellectu d. §. In gl. 3. Op. in eo ꝙ hic dr̃, arbitriũ
expiraſſe, cum tñ nondum eſſet latum, metu ɔ̃rij, gl. exponit
arbitrium. i. compromiſſum, & ſic ad euitandam abſurditatẽ
qñq; improprian tur termini, poſſet etiam exponi, arbitrium
. i. arbitrandi ptãs. In gl. fi. Hoſt. dicit hanc q. ſol. in lr̃a ibi vtro-
que caſu, glo. eſt verior, & verbum, vtroq; caſu, exponitur: vt ſ̃.
in hac glo. Quęro, ſi coram arbitratore recepti ſunt teſtes, an
habeat locum quod hic dr̃. Ia. But. Bar. C. e. l. fi. ꝙ ſic, ſi proceſ-
ſit in forma iudicij. ar. ff. ꝓ ſo. ſi ſocietatem §. arbitrorum, ſed
non facit ad hoc quod dicant de forma iudicij: ſed facit alio
3 modo: quia arbitrator eſt arbiter, vt ibi, vbi dr̃ † ꝙ arbitrorum
duo ſunt gña, vnum eorum quorum ſententiæ ſtatur metu
pœnę, aliud eorum quorum dictum reducitr̃ ad arbitrium bo-
ni viri. cum ergo hic, & C. eo. l. fi. loquatur ſimpliciter de arbi
tris, per conſequens locum habet etiam in arbitratorib. qui,
vt prędixi, ſunt arbitri. & hoc quouſque petatur reductio. nec
videtur curandum an proceſſit in forma iudicij, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Teſti etiam religioſo non creditur ſine iuramento.*
2 *Priuilegium conceſſum epiſcopis ab imperatore valet in foro ſeculari.*

Nuper.

1 NVper. † Testi ēt religioso sine iuramento non creditur,& sic dicit idem cum c.tuis,§ e.
cōis diuisio.ibi,rñ.In gl.fi.ibi,oñq; rñ.signa gl. vsq;
ad fi.& ꝑ ea est litera ibi,si in alterius ꝑiudiciū.In fi.
e.gl.Op.11.q.1.qcūq;vbi credit testi nō iurato.So.Inn.ꝙ illud
2 fuit priuilegium epis ꝯcessum ab imꝑatore,† qđ valet in foro seculari,non ecclesiastico,qđ no.de re.ec.non alie.c.fi.de
deci.tua.ne cleri.vel mo.sicut,vel illud c.hodie non tenet.

S V M M A R I V M.

1 *Canonizatio qualis requirat.*
2 *Tabula de piscatore capiente pisces cum vno pisce.*
3 *Mahumetus qua arte inducebat populum ad credendum spiritum sanctum sibi alloqui in forma columbae.*

1 VEnerabili. † Diligenter,& singulatim examinādi sunt testes:& cum imminet
canizatio dēt inqri de vita,& miraculis canonizan
di.primo ponit petitio.scđo,communio,ibi discre
tioni.In gl.1.ibi,Simon magus,idem dr̄ de Mahumeto,ideo
dicūt Astrologi,ꝙ aliq nascunt sub talibus ꝯstellationibus ꝙ
videntur facere miracula.Item q̄dam vident miracula q̄ non
sunt.In gl.2.ibi,vnus instrueret alium, vel possent ad inuicē
altercari,& possent voces audire a partibus,& sic adiscerēt te
stificata.Rō m̄ gl.melior. Audiui quēdā fratrē de domo mea
2 antiquum,q † dixit se cognouisse quēdam fratrem,credo ꝑ-
aui mei,q,dum volebat piscari,habebat vnum piscem quem
ꝓiiciebat in aqua,& oēs alij pisces veniebāt ad comedēdum
ipsum:postea tēdebat retia,& oēs pisces quos volebat capie-
3 bat.Item dum legitur de † Mahumeto.a dr̄ ꝙ dum staret in
a foro Iulio,nutriuit quosdam columbos,qui,dum volebant
comedere,ibant ad aures ipsius.vnde ipso semel ꝑdicante in
plateis,relictus fuit vnus de illis columbis q famescebat,& dū
videret ipsum prædicantem accessit ad aures suas,quærendo
aliquid ad comedendū,& illi astantes dicebant esse spiritum
sanctum ei alloquentem,multi dicunt esse miracula,& vidē
tur,quæ tamen non sunt.

A D D I T I O.

a Legitur de Mahumeto. Adde gl.in ver. Mahumetum.in cle.1.de iudeis.

S V M M A R I V M.

1 *Testis specialius iterum examinandus est in causa inquisitionis.*
2 *Prosecutor non efficitur dominus litis,nec potest appellare,& assignatur ratio.*
3 *Iudex ex officio procedens etiam post publicationem potest repetere testes.*
4 *Declarare non est addere.*

1 CVm clamor. † Iterum examinandus est testis q obscure deposuit,& specialius ī causa inqsitionis,& postpubli.
recipiunt testes,primo ponit q̄stio.scđo deteimi
natio.ibi,mādamus:alias ibi,verum.In gl.2.ibi,ex
officio suo.secus si ad petitionē alterius:vt legtur in gl.qđ dic
plenius: vt j.statim ibi,& ꝑcipue.hic vero agebat̄ ꝑ inqsitio
nē.innuit ergo gl.idē qualitercuq; ꝓcedatur.l.ex officio ꝑt iu
dex ēt post publicationē repetere testes:vt declarent dictum
suum.Ex prædictis infertur,ꝙ si iudex ꝓcedit per inquisitio
nem ad instātiam alterius,nō habet locum qđ hic dr̄,in hoc
tñ Inn.ponit duas opi.inuicem ꝯrias,& vr̄ tenere,ꝙ ēt si ad in
stantiam alterius proceditur per inquisitionem,habeat locū
2 hoc c.nam prosecutor † nō efficitur dominus litis, vt lite nō
ꝯtest.quoniam,§.sunt & alij,nec potest appellare:qa sua non
interest,cum deputetur a iudice,& mutari pōt.de acc. olim.
qui mutari nō posset si esset factus dñs litis,de procu.c. 2.lib.
6.Hos.dicit verum qñ ꝓsecutor inquisitionis datur a iudice,
secus si per seipsum prosequitur,vel si datur a socijs,tunc enī
datur libellus,& fit contestatio,de pur.ca.cum dilectus,argu.
de iudi.exhibita,quod no.& dic, ꝙ aut proceditur ad instan-
tiam partis ꝓ suo interesse,& stat regula. public. ante & c.s.c.
fraternitatis,aut proceditur nō pro interesse partis:sed publi
ce.& tunc aut ex officio,& locum habet hoc c.secūdum prę-
dicta,qñ ex officio puro,& libero per neminem implorato,
aut ex officio implorato,vt cum sit inqsitio altero prosequē-
te.& aut fuit datus à iudice,& idē ac si iudex ex puro officio
procederet:aut non fuit datus a iudice:& tunc ad instantiā
partis non repetentur testes publicatte.sed ex officio poterit
iudex repetere:vt hic.hæc probantur ex prædictis,& est ratio
3 eius quod dixi:quia iudex † ex officio procedens ēt post pu-
blicationem potest: repetere testes:quia quo ad iudicem non
consideratur publicatio:nam ēt ante publicationem sibi cō
bitant dicta testium,& sic in eo non consideratur metus sub-
ornationis,& hoc sing.inducit hæc litera, & si dicatur, ꝙ, ex
quo attestationes non erant claræ,debuit stari communi si-
gnificationi.de spon.ex literis,dic contrarium esse verum,si
posset apparere quid voluerint dicere testes: sed nō apparebat
vt in litera,ideo repetuntur,non vt nouiter deponant: sed vt
4 declarent,ꝙ dixerunt,& † declarare non est addere,ff.de testa.
l.hęredes,§.si qs.de appel.pastoralis.Ex his soluuntur ar.facta
in prin.glo.quæ procedunt cum proceditur ad instātiam par
tium pro suo interesse.

S V M M A R I V M.

1 *Perseuerans in crimine quare repellatur a testimonio.*
2 *Emendatus crimine quando ciuiliter agat.*
3 *Emendatus etiam non infamis,nec periurus, reppellitur a testimonio in criminali.*
4 *Modi probabiles ad hoc vt testis reprobetur in criminali.*
5 *Criminosus quilibet an repellatur a testimonio.*
6 *Nemo sine crimine viuit.*
7 *Mendacium est mortale sed non omne.nu.8.*
9 *Testis de iure ciuili non repellitur propter crimen,nisi sit damnatus.*
10 *Crimen non publicum de iure ciuili,potest dici publicum de iure canonico.*
11 *Sententia iudicis non retractatur propter eius superueniens crimen & inhabilitatem.*
12 *Infamia an indistincte repellat a testimonio.*
13 *Infamia facti repellit a testimonio in criminali.*
14 *Testis debet esse bonæ opinionis.*
15 *Emendatio non tollit infamiam.*
16 *Testis infamis non admittitur in criminali,nisi in subsidium.*
17 *Infamia,& opinio grauata differunt.*
18 *Testis cuius est grauata opinio,repellitur nedum in criminali,sed etiā in ciuili,ubi criminaliter agitur.*
19 *Infamiæ nomine uenit ita facti sicut iuris.*
20 *Infamia facti an ita repellat tabellionē,ut eius instrumētū nō valeat.*
21 *Dictio,præterquam,stat exclusiue.*
22 *Periurus an repellatur a testimonio.*
23 *Periurus quando sit infamis.*
24 *Infamia canonica irrogatur a quolibet peccato.*
25 *Iuramentum in dubio habetur pro licito.*
26 *Periurus quando sit infamis.*
27 *Violans iuramentum illicitum non repellitur a testimonio.*
28 *Emendatus quis dicitur statim cum est confessus.*
29 *Testis ad consulendum famæ suæ potest probare se esse bonæ famæ.*
30 *Excommunicatus an post absolutionem repellatur a testimionio.*
31 *Excommunicatio fertur pro contumacia,non pro crimine, etiā graui.*
32 *Infamia canonica cessat acta pęnitentia.*
33 *Testis an possit constituere procuratorem ad iurandum & deponendum pro ipso.*

Testimonium. Famosum,& principale in ti.h.
d.ꝑseuerās ī crimine indistincte
repellit̄ a testimonio.emēdatus vero nō infamis admittit̄ in
ciuili,& in criminali mota ciuiliter.fallit in ꝑiuro:sed ī crimi
nali repellit̄.primo tractat de ꝑseuerante in crimine. scđo de
emēdato ibi,si vero,& ibi primo de emēdato q ꝓducit̄ in te
stē in ciuili cā,vel criminali mota ciuiliter.scđo qñ in crimi
nali:ibi,in criminali.No. tres reg.colliguntur ex summario.
1 primo,† ꝑseuerās in crimine b indistincte repellit̄ a testimo
a nio:iō ponit̄ in gl.1.est ēt rō,qa ex quo infidelis est deo, ꝑlu-
2 mit̄ esse infidelis hominibus,2.q.7.nō ꝑt,scđa regula.† emē-
datus crimine ciuiliter agit.fallit in ꝑiurio.ex hoc infero duo
b correlaria.primū,ꝙ infamis indistincte b repellit̄ a testimo-
c nio.de quo j.scđm,ꝙ ꝑiurus c ēt post pęnitētiam a testimo-
3 nio repellit̄,de hoc ēt j.Tertia regula,† emēdatus ēt nō infa
4 mis,& nō ꝑiurus repellit̄ a testimonio ī criminali. † No.qua
tuor modos ꝓbādi crimē ꝯ testē vt repellat̄ in criminali:vt ī
ver.hic ī criminali.primus modus ibi,ꝯuictus.scđus ibi,ꝯfes
5 sus. Tertius ibi,ꝯuincat̄ Quart⁹ ibi,grauata.In fi.gl.1.q̄ro † an
d qlibet criminosus d repellatur a testimonio. Inn.ꝙ sic,siue si
crimē publicū,siue priuatū,siue sit dānatus de crimine, siue
non:siue irrogetur infamia ipso iure:siue per exceptionem e
6 siue non irrogetur. † Oppo.ad hoc:quia nemo sine crimine
e uiuit.25.dist.in prin.ergo nec poterit esse testis.Sol. quod di-
cit litera ibi,crimē,intellige de graui.qđ importat verbum
crimen: vt no.in regu.peccatum,lib.6.de verb. sign. forus,&
commu-

A D D I T I O N E S.

a Perseuerans in crimine. Adde gl.& ibi Arch.3.q.7.in sum.Io.de imol.in ca.
scitatus in 5.col.de rescri.Pa.de eleaza.in c.fi.de cleri.excom.mini.Ab. in
c.cum sup.de offic.delega.
b Infamis indistincte. Adde c.testes 2.q.7.& per Inn in c.cū te.de re iudica.
c Periurus. Adde c.quicunque sciens.6.q.1.& in c.literas,de præsumpt.Specu.
de teste.in §.1.ver. item quod est periurus.
d An quilibet criminosus. Adde Arc.in §.cuius in agēdo 3.quæstione.8.
e Nemo sine crimine. Adde c.quia tua.50.di.& ita teratur de pęnit.dis.3.in c.septies

7 cōiter intelligit ꝙ sit crimē mortale. Op. ad hoc: quia † men
daciū est mortale. 22. q. 2. primum. & tñ mendax nō repellit a
testimonio. de accu. inqsitionis, versi. & an fides. Sol. cōiter dr
non quodlibet mortale, sed mortale graue repellit ar. J. c. fi. l.
ꝙ sit tale qđ impediat ꝓmotionē, & inducat depositionem.
vt ibi, cum ibi no. dico in repe. huius c. ꝙ scholaris repetij Bo
non. cum stnderē. idē dicendum in quolibet mortali: iū, qa li
tera loquit gñaliter, tum qa subest rō qa per mortale qs. cen-
set infidelis deo, & sic non p̄sumit fidelis hominibus: vt dixi
8 s. & hoc tenēdo ad c. inqsitionis, dic, ꝙ non omne † menda-
cium est mortale. 22. q. 2. ne qs, & facit d. c. 1. 100. dis. vel aliter,
ꝙ in d. c. inqsitionis, nō repellit in odium se subtrahētis testi
monio, J. ti. 1. c. 1. sed qa edictū de testibus est ꝓhibitorium,
s. c. 1. in gl. melius vr tenenda opi. cōis, qđ oportet qđ sit cri-
men graue: & licet scribētes non declarēt, hoc tñ ꝯsiderat, ꝙ
9 † de iure ciuili nō repellit testis pp crimen nisi sit damnatus,
s. eo. sup eo. & damnatus iudicio publico. ff. eo. l. 3. §. lulia in
quo damnatus efficit infamis, ff. de pub. in l. in famē, de iure
aūt canonico nō expedit, ꝙ sit damnatus, sed sufficit, ꝙ ꝓbet
crimen p exceptionem, d. c. sup eo. & hic ibi, crimē opponit,
& ibi, vel nunc p exceptionem cōicatur: & sic in hoc recedit
a iure ciuili, ergo in cęteris stet, vt ēt de iure canonico nō pos
sit excipi contra testem, nisi de crimine. de quo, si accusaret,
esset iudiciū publicum, & quæ sint talia, dr ff. de pub. iudi. l. 1.
& 2. & per totum, pro hoc est æquitas, ne si intelligamus, am
ple etiam pro alijs criminibus, minus angustet probatio, &
10 hæc signa, & dic, ꝙ de iure † canononico potest dici crimē
publicum, etiam si de iure ciuili non sit publicum, & hoc
quando in caoone exprimitur: sicut in periurio, quod secun-
dum canones infamat. 3. q. 5. constituimus, non sic indistin-
ctè secundum, l. & de hoc, J. Oppo. ad hoc & ad literam, quæ
vr velle, ꝙ propter crimen reprobetur testimonium, sic. J. de
reg. iur. factum legitime. lib. 6. Nam & si alias post latam sen
11 tentiam probat iudicem † esse criminosum, & alias inhabi-
lem ad iudicandum. per hoc non reprobant sententię prius
per eū latæ, donec tolerabat: vt no. gl. 2. q. 8. i sum. 24. q. 1. §. his
authoribus, & Inn. de offi. dele. cū super, & hoc in ordinario:
vt hic, & ibi no. & de rescrip. sciscitatus, secus in delegato. d.
c. sciscitatus. Sol. aliud in iudice ordinario propter publicum
officium. C. de lib. cau. l. si filium, vbi glo. tñ testis non reddit
testimonium propter publicum officium, no. Inn. de elect.
nihil, & est singulare. Item agitur de maiori præiudicio in te
ste, q̃ in iudice, cum iudex iudicet secūdum acta, & possit cor
rigi, si errat. Item, ꝙ criminosus sit iudex, procedit attēto me
rito ecclesiæ quæ eum tolerat, non attento merito vitæ, quæ
ratio cessat in teste. Item, dictum testis non dr latum in effe-
ctu usque ad conclusionem causę, & dr potius in fieri q̃ in fa
cto esse, donec iudex acceptet testimonium. & sic non ob. re-
gu. factum legitime. In glo. 2. ibi, sub nota infamiæ. ex hac gl.
12 hic usque ibi, item potest, & ex litera videtur, † ꝙ infamia in-
distincte repellat a testimonio. Oppo. ad hoc J. eo. ca. vbi dicit
eum cuius grauata est opi. admitti in ciuili. Solu. communi-
ter dicitur, ꝙ id quod dicitur hic in versicu. si vero, intelligi-
tur de infamia iuris quę iudicem repellit, sed in versi. quam-
uis, de infamia facti, de qua de rescri. sciscitata. ex hoc colligit
13 quod infamia facti repellit a testimonio in criminali, non in
ciuili. Oppo. ad hoc, quia propter infamiam testes censentur
viles, & tales repelluntur, etiam in ciuili. s. eo. ca. 2. Ioan. An.
distinguit, ꝙ aut causatur infamia facti a crimine, & repellit
etiam in ciuili. Si de crimine non est emendatus: aut causa-
tur ab alio: vt quia carceratus fuit, vel ex consimili causa, &
14 non repellitur nisi in criminali. Ad primum est. † quia testis
debet esse bonę opi. s. ti. 1. licet, versic. quidam, sup. eo. licet, el
2. & ca. in literis, J. ti. 1. prętereа, de excep. c. 1. hoc non videtur
procedere, nam si infamia facti surgens a crimine repellit
non emendatum: pariter debet repellere emendatum: quia
15 emendatio † non tollit infamiam: vt in gl. Item, frustra pon
deratur, an sit emendatus, cum non quęratur de repellendo
ipsum prętextu criminis. sed prętextu infamię. uidetur tamē
Ioan. An. habuisse hanc mentem, ꝙ infamia sit maior quan-
do perseuerat in crimine quā si est emēdatus. & q̃ sit infamia
surgens non a crimine, hęc tamē opi. tollitur per literam in
versi. si vero, quæ loquendo de emendato dicit eum admitti
si eum non comitetur infamia, ergo si comitat, repellatur ēt
emendatus. Bar. C. de sum. tri. l. 1. dicit ꝙ infamia facti repellit
16 indistincte in criminali, per hanc literam, † nisi in subsi-
dium tales admittantur, ff. de pęn. qui vltimo. sed in ciuili
non repellitur: sed facit minus credi testi. sic intelligit gl. d. c.
1. & quod no. ff. de carb. l. 3. §. causę, nisi sit multum vilis: pos-
set enim esse ita vilis, ꝙ essent necessaria tormenta. Auct. eo,
§. si vero. in prin. Bal. & Bar. de Saly. in ea. l. 1. vers. 1. ad primū
membrum dicunt talem admitti in subsidium, vt perueniat
ad torturam, non ad ferendam sententiam in principali. Alij
* aliter, & uarie dicunt in d. l. 1. Ego in repetitione * posui con
trarium, ꝙ infamia facti indistincte repellit a testimonio: ꝓ
hoc est gl. & hæc litera, quę indistincte loquitur, & ff. de sena
to. l. Cassius. iuncta gl. de his qui not. infa. l. 2. §. miles. vbi gl. &
17 hoc tenendo, ad ver. q̃uis, dic, ꝙ nō loqtur de infamia: † sed
de grauata opi. inter quæ est differentia. nam vt quis sit infa-
mis, requirit ꝙ sit apud tot q sufficiant ad inducēdam famā
seu infamiam; & sic apud maiorē partem loci. de accu. cum
oporteat, vbi de hoc, & eo. ti. inquisitionis: sed vt grauet opi.
sufficit ꝙ apud aliquos sit rumor ꝯ eum, ꝓ hoc, de eo q cog.
consan. super eo. & ibi glo. distinguens inter rumorem & fa-
mam. & est casus sing. iuncta gl. qui melius probat hanc dif-
ferentiam omni alio iure. sic etiam est differētia inter famā,
& scandalum. de homi. ex literis, el 1. & quod ibi not. ex his
18 dic, ꝙ is † cuius grauata est opi. repellit in criminali, nō in ci-
uili, vel cum de crimine ciuiliter agit, & pro præmissa diffe-
rētia inter infamiam & grauatam opi. est aperte hæc lra. Et
ibi, infamia, & ibi, grauata opi. quæ ponit hæc ꝓ dist. & ꝯside-
rat ꝙ in litera exprimitur causa grauandi opin. ibi pro eo ꝙ
qñdoque fuit repulsus, quę causa posset esse sine infamia. Itē,
etiam si sit nota multis & tot qui sufficiūt ad famam, potest
esse ꝙ nō inducitur infamia, vt quia sur, it ex causa ita leui ꝙ
non sufficit vt maior pars male loquatur tanq̃ de infami. sed
tñ sufficit ad grauandum opi. i. ad faciendum ꝙ nō est integ.
æstimationis, & sic in criminali repellitur: quia requiruntur
testes omni exceptione maiores: in ciuili non, vt hic. tñ mi-
nus creditur. iō ad dictum vnius non posset deferri iuramen
tum. facit ꝓ hoc quod not. de iureiu. c. fi. ꝓ prædictis, qđ infa-
19 mia facti indistincte repellat, est, ꝙ † nomine infamiæ ita in-
telligitur de infamia facti, sicut iuris, pro eo qđ dixi de graua
ta opinione, est, qa hic dicitur in glo. pe. an autem infamia fa
20 cti repellat tabellionem, † ita ꝙ instrumentum nō valeat, di-
cit Bal. in d. l. 1. de sum. Tri. ꝙ si est notoria, repellit, per Auth.
* de tabel. §. pe. vbi gl. not. secus si non notoria, & quod dixi in-
famem repelli a testimonio, fallit J. titu. 1. præterea. §. 1. sed ibi
nō ꝓprie de teste, sed de officiali: qa ibi de testib. synodalib. q
stantes in officio nō repelluntur ab officio pp infamiam cō-
tractam anteq̃ essent in officio: vt ibi. In fi. e. glo. qa ibi in cri-
mine excepto. In gl. 3. ibi, vt hic, & colligitur pp dictionem,
21 præterq̃, quæ hic stat exclusiue, & sic ponitur regulariter: vt
not. Inno. de elect. dudum, el 2. ad fi. quandoque tñ includit,
de quo dico in d. c. dudum. & illud procedit in casibus exce-
ptis. de hoc etiam dico de sum. tri. cle. 1. in princ. Opp. ad hoc,
22 † ꝙ periurus non repellatur a testimonio. s. eo. intimauit, &
c. constitutus. Sol. vt in illis, & dicit Innoc. ꝙ illa loquunt de
testimonio ꝯ illum qui fuit particeps temerarij iuramēti, &
hoc in odium eius qui induxit ad iurandum. de hoc in dictis
23 iuribus. In fi. e. glo. ex hac l. videtur, ꝙ periur us † non sit indi
stincte infamis: sed tunc demum cum violat transacta iura-
menta. ꝓ hoc lra hic, ponendo, pręter, exclusiue: vt prædixi. s.
enim dicit emendatum non infamem admittendum in testē
præter periurum. ergo periurus est nō infamis, alias exceptio
non esset de regula. Oppo. ad hoc, ꝙ immo sit indistincte in-
famis. 3. q. 7. infames, & ibi not. 3. q. 5. constituimus. quidā di-
24 cunt, ꝙ est infamis infamia canonica, † quæ irrogatur a quo-
libet peccato. sic intelligitur c. infames. hoc no. gl. 6. q. 1. qui-
cunque. & hæc infamia canonica ſm Inno. non repellit post
pniam: secus infamia iuris 6. q. 1. c. 1. vbi de hoc qđ no. Quan
tum aūt ad primum, dicit Host. ꝙ si iurm est illicitum, vio-
latus nō est infamis. de iureiu. sicut nostris. secus si licitum. in
dubio, cum dubitatur an sit licitum vel non, dicit eum infa-
mem. hoc vltimum nō vr procedere, quia in dubio debet eli-
gi quod est mitius, & sic quod nō sit infamis. reg. odia. lib. 6.
25 & reg. in pœnis. sed forte Host. † intelligit ꝙ in dubio iurm
habetur pro licito. ita ꝙ non est contrauenendum sine supe
rioris licentia. de electio. venerabilem, & in eo quod dixi, ꝙ
omne crimen infamat infamia canonica. sed nō infamia iu-
ris, & ꝙ infamia canonica non repellit post pniam, sed iuris
sic. dic, ꝙ de iure ciuili licet non sit infamis tamen tenet cri-
mine. no. Inno. de rescri. c. fi. in fi. & ibi dico. & de elct. cū Vin-
26 toñ Quantum aūt ad illud de † periuro, an sit infamis. Iacob.
But. in l. si quis maior. C. de transac. dicit, ꝙ violans iurameo
tum non est infamis: sed violans ꝯctum iuratum sic. per d. l.
hoc enim vltimo casu committit dolum. Alij aliter, de quo
in d. l. ego in repetitione tenui, ꝙ violans iuramentū licitū, ēt
non præstitum super contractu, est infamis, non tantum infa
mia canonica: sed etiam iuris, per iura inducta pro cōtrarijs:
maxime per d. c. cōstituimus. vbi tex. pro hoc quod not. glos.
de iureiur.

A D D I T I O.

* Aliàs notaui, quod vltra contenta in hoc volumine, sunt aliæ quāplures re-
petitiones Cardinalis, vt ex hoc loco conijcere licet, nam vlterius similia lo-
ca o stendi, apposito in aliquibus hoc signo, * vt & alibi feci. B. S.

de iureiur. quærelam, de fideiuss. peruenit, in gl. vlti & Archi.
6.q.1. quicunque, posset tamen hoc intelligi versi de iure ca
nonico. secus de ciuili, secundum quod vr̃ vera opi. Iac. But. & si
vis tenere, quod ẽt de iure canonico, idem sit: dic ad. c. cõstituimus
quod debet intelligi de infamia canonica. hoc tñ difficulter po-
test sustineri: quia illud. c. loquitur simpliciter. & sic verior
vr̃ opi. quod indistincte sit infamis, licet alia mitior sit. tenendo
autem quod indistincte sit infamis, ad hanc literam dic,
quod procedit ex eo: quia non distinguit an violet iuramentum
licitum an illicitum, & quatenus habetur secundus ad illici-
tum, non est infamis, per prædicta: sed sic intelligendo non
procederet exceptio illa in litera ibi, præterquã pro reatu periu-
rij: quia, eo casu quo quis est periurus, violando iuramẽtum
illicitum non repellitur a testimonio, d. c. intimauit, & ca. cõ
stituimus, & proxime dixi. Dic ergo aliter, quod hic fuit apposi-
ta hæc exceptio non ad inferendum periurum non esse infa
men: sed ad decidendum de periurio, secũdum omnem opi.
& non admittitur in testem, etiam præsupposito quod nõ sit in
27 famis. Item quod dixi, quod violans † iuramentum illicitũ
non repellitur a testimonio, d. c. intimauit, & c. constituimus,
potest intelligi in casu illorum, c. secundum id quod s. dixi. se
cundum Inn. respondẽdo ad illa c. s. quod loquuntur qñ iurauit
non testificari, vt tunc admittatur in odium exigentis iura-
mentum: secus in alio iuramento illicito, in quo stabit regu-
la, vt repellat̃ a testimonio, vt hic. Ex his apparet hũc articulũ
non esse omnino clarum, tñ, vt prædixi, aperte dr̃ in c. consti
tuimus, quod periurus est infamis, & sic tutius vr̃ non recedere
ab illa litera. an autem ex iuramento detur actio, dico infr. cũ
venisset. In gl. pe. ibi, inde orta. vult dicere, quod non repellitur
propter repulsionem factam in alio iudicio: ita, quod hæc sit cau
sa immediata repellẽdi: sed causa immediata est grauatio op.
orta ex illa repulsione, pro hoc facit de elect. super eo, quod
ibi no. in gl. 1. & sic, dato quod fuisset repulsus, si ex hoc non est
grauata eius opi. non repelleretur. In gl. vlti. ibi eius opi. & sic
gl. refert illa verba in hoc casu non ad omnes 4. casus hic posi
tos in hoc versi. in criminali, sed tantum ad vltimum ibi. aut
grauata, ibi, pro sacerdote, hoc non vr̃ procedere, nam licet p
sacerdotem probetur de iniuncta pęnitentia: non tñ de pera-
cta: sed hoc probatur per familiares si fuit manifesta: sed si oc
28 culta ei creditur, potest tñ saluari glo. quia emendatus † dici
tur quis statim cum est confessus: quia nõ potest amplius di-
ci perseuerãs in crimine, & sic cessat ratio quare repellit̃ de
qua. s. in gl. 1. & super ea. sed si deberet probari quis emanda-
tus. i. satisfecisse de crimine, procedit quod nunc dixi, & ibi, di
recte non agitur, signa gl. qua sing. ex qua colligitur, quod exce
ptio contra testes magis proprie dr̃ opposita contra producẽ
tem quã cõ. testes, idem no. Inn. de foro compet. verum, potest
39 tñ testis, † ad consulẽdum famæ suæ velle probare se esse bo
næ famæ, de hoc in Spe. eo. ti. §. 1. Item opp. quod est criminosus,
& versi. seq. ibi, personas. illud non facit contra, nam ibi repel
litur quis a testimonio propter crimen, & hic nõ dicitur cõ
tra. in gl. quæ autem. In fi. co. gl. an crimina repellant, dic vt
dixi. s. eo. c. Quæro in eo quod in hac gl. dicitur, nisi esset ex-
30 communicatus &c. an † excommunicatus a post absolutio-
nem repellatur a testimonio. Inn. quod non, & est casus qui no.
s. c. veniens, el 2. in fi. Oppo. ad hoc ff. de his qui no. infa. l. 2. §.
ignominiæ. Sol. Inn. quod ibi de remisso causa ignominiæ. i. de
eo qui remittit. i. excluditur ab exercitu. vel ibi de exautorato
qa in talibus, & similibus delictum ex causa proxima remo-
tionis ab exercitu, vel a senatu, vel exautorationis, excommu
31 nicatio † aũt fertur pro cõtumacia, non pro crimine q̃tuncun
que graui. 11. q. 3. certum. Opp. ad hoc, qa ẽt excõicatio qñq;
fertur pp crimen: vt cum fertur a iure pro iniectione manuũ
17. q. 4 si quis Sol. Inn. quod talis non per hoc debet repelli a
testimonio postquã est absolutus, & hoc ex vi excõicationis:
quasi vellet, quod posset repelli non qa fuerit excõicatus, sed tan
quã criminosus sic. sed oporteret quod doceretur de crimine, & di
cit Inn. de excõicato ab hoie, quod nõ sufficit pbare quod fuit excõi
t9, ẽt si ĩ xecõicatiõe expressa cã cris, & hoc si est emedat9, nisi
eẽt tale crimẽ quod ipso facto infamet, alias acta pęnitẽtia cessat
31 ifamia † canonica, qd no. & hoc ẽt s. dixi, & de hoc plenius
hic prosequitur Inn. & no. 4. q. 1. in sum. sed hoc sufficit quod
prædixi, quod post absolutionem non sufficit probare de excõi-
catione ẽe lata ex causa criminis: quia per hoc non infertur
bene probatum de crimine, cum crimen sit causa immedia-
33 ta: vt prædixi. Quæro † an testis possit constituere procurato-
rem ad deponendum, & iurandum pro ipso. dic, quod non. nam
etiam ipse præsens non potest deponere per scripturam: vt di
xi. s. c. de testi. debet enim deponere verbo, vt iudex possit exi
stimare quanta fides ei sit adhibenda. ff. eo. l. 3. de fideiu. con-
stitutus. no. Bar. ff. de dã. infe. l. qui bona. §. si alienũ, quod no.

ADDITIO.

a An excommunicatus. Adde Specul. in tit. de testi. in §. 1 versi. item quod est excommunicatus. tamen si est testis descriptus in instrumento valet secun-dum Innocent. in cap. pia. de except. lib. 6. & per Cardin. cap. ex literis, in 3. opp. de transact.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, vltra, notat &c.*
2 *Infinitas est vitanda.*
3 *Præsumptio maliciæ excluditur per iuramentum.*
4 *iuramentum maliciæ non excluditur per iuramentum calumniæ.*
5 *Pars an post lapsas omnes dilationes possit probare per confessionem aduersarij.*

VLtra tertiam. Quarta dilatio ad producẽ
dum testes nõ est danda si
ne solennitate hic posita. primo, ponitur regula.
1 secundo exceptio. ibi, nisi. No. ibi, vltra † de hac di-
b ctione b quæ no. excessium. de rescrip. nonnulli. de excep̃. c. 1.
2 lib. 6. 3. q. 6. vltra. † Item infinitatem vitandam, de rescrip. cũ
multis, lib. 6. & dilationes breuiandas, & restringẽdas, seu nõ
3 multiplicandas, C. de dila. l. 1. 3. q. 3. §. spacium. † Itẽ quod p iura-
mentum excluditur pñsump tio maliciæ de hoc in gl. 2. Itẽ ibi,
neq; p atium, quod q p alium facit &c. Item reg. q per alium. li.
6. Item ibi, nequit, quod succuritur impedito per quẽ nõ stetit,
regula imputari. lib. 6. In fi. gl. 2. videtur hoc iuramentum pos
4 se comparari iuramento maliciæ † quod non excluditur per
iuramentum calumniæ. de iur. cal. c. 1. lib. 6. In gl. fi. in fi. Quæ
5 ro. in eo quod non datur quarta dilatio &c. an † post elapsas om
nes dilationes possit pars probare per confessionem aduersa-
rij. Inn. quod sic. quod no. nihil allegat, pro hoc est de confes. c. 1.
lib. 6. pro hoc cõtului, quod publicatis attestationibus possunt fie
ri positiones ẽt super his super quibus non possunt produci
testes. quia poterit esse, quod pars cõfitebitur, vel probabit aliter
quam per instrumentum.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio, testimonium, & ordo æquiparantur. & nu. 3.*
2 *Testis repellitur ex sola pendentia accusationis.*

NOn debet. Non admittitur in testem in cri-
minali is, cõ quem pendet accu
satio. primo ponitur regula cum exceptione. secun-
1 do ratio. ibi, cum † No. quod accusatio, testimonium,
& ordo æquiparantur, quod dic, vt in glo. Item quod repellitur
2 † testis ẽt nondum damnatus de crimine. hic enim repelli-
tur ex sola pendentia accusationis. In gl. 1. in fi. Opponi, quod nõ
procedat litera: quia per eam erit parata fraus nolenti subtra
here copiam probationum accusatori: quia testes per quos
poterat conuinci accusabit de crimine. Solutio. hæc non prę
sumitur facturus iniuste, propter pœnam talionis, de procu-
ratori. tuæ. dicit etiam Ioannes Andreas, quod dato, quod sit accusa
tus, poterit deponere, & seruabitur dictum eius in euentum
quod probetur accusatio, cui finiendæ poterit assignari ter-
minus per iudicem. argumentum, de restitutione spolia, c. 1.
lib. 6. hoc videtur contra hanc literam, quæ dicit hunc indi-
stincte repelli a testimonio. vnde verius videtur quod statue-
tur terminus ad finiendam accusationem, & differetur rece-
ptio. si tamen vis saluare, Ioan. Andre. dic, quod testis non dicitur
recipi cum effectu nisi quando per iudicem admittitur dictũ
3 eius tanquã idonei. Oppo. in eo quod parificantur † accusatio,
ordo, & testimonium, aliquis enim admittitur ad accusandũ
qui non admittitur ad testicandum, nec ad ordines. de accusa
tioni. cum P. Solutio non per omnia parificantur: vt dicit In
nocentius, de accusatio. inquisitionis, de hoc. 2. q. 7. ipsi apo-
stoli. dic quod parificantur quo ad id de quo hic, subest enim
identitas rationis, quia sicut ordinandus, vel accusator
debet esse sine suspicione criminis, ita & testis inductus su-
per crimine.

ADDITIO.

a De hac dictione. Adde glos in de. 1. de vsu. Rapha. Cu. consi. 112. incipien. c. uis quidam Florentinus legauit. in 1. colum.

De testibus cogendis. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Testes in causa matrimoniali sunt cogendi.*
Veritatem tacere est mortale.

1 CAusam. † In causa matrimoniali cogē-
di sunt testes. cōis diuisio. 2. ibi,
deoq;. in gl. 2. ibi in fine. Oppono qđ non so-
lum testes qui se subtrahunt: sed & alij sint
cogendi ad testimonium, cū † tacere verita-
tē si mortale: * vt in gl. præcedenti. Sol. vario
* modo in hoc distinguitur, quđ dic vt J. c. dilectus.

ADDITIO.

Mortale. vi. S. Tho. 2. 2. q. 70. art. 4. quem ad hoc citat Nauar. in Enchi. c. 25. nu. 40. & ut inf. hoc tit. c. dilectorum. nu. 3. · S. S.

SVMMARIVM.

1 *Terminus vnus dari potest ad omnia compatibilia.*
2 *Papæ iudicium omnes sequi debent.*

Cum super. Per suspēsionis, excōicationis, & depo-
sitionis sñias cogendi sunt testes: Pri-
mo præcipit. secundo punit, ibi, si vero. Tertio pęnam aggra
uat. ibi, & si. In gl. 3. ibi plures citationes, cum varijs terminis
successiue datis. vt hic, ad vnum aūt terminum. No. pro hoc
quod no. de offi. deleg. consuluit. nisi essent aliqua pluta com
3 patibilia: qa tunc † ad omia posset dari vnus terminus: vt no.
ff. de re iudicata, l. a. vbi Bart. maxime. in q. 2. & signa gl. quia
singularis, & quotidie allegaī ad hoc. In gl. vltima, ibi, sacro.
No. glo. & de hoc plenius de officio delegati c. P. & G. Quidā
dicunt vt Hostiensis, quod aut excōicatio, est a Papa, & proce
dit gl. aut ab alio, & tunc aut est impedimentum necessitatis,
& procedit gl. aut incommoditatis, & requiritur uera absolu
2 tio. dic, φ non refert inter Papam, & alium, nam † ut ipse iu-
dicat, debēt, & cæteri iudicare, de re iudicata. in causis, sed se-
cunda pars. d. est uera. quod aut fuit præcise impeditus, & pro
cedit gl. aut non præcise, & requiritur uera absolutio. de hoc
4. questione, 5. ca. 1. & dicto ca. P. & G.

SVMMARIVM.

1 *Notorium non indiget probatione.*
2 *Contractus ut plurimum non sunt notorii.*
3 *Interessentia sufficit in teste pro causa scientiæ.*

Super eo. In causa criminali non coguntur testes, ne
timore partis impediantur testificari. cōis
diuisio. ibi, cōsul. & ibi primo dictū, secundo exceptio. ibi, ni-
1 si. Tertio antipophora. ibi, licet. † No. φ notorium non indi
a get probatione. a de iureiur. ad nostram, 2. liē ibi negauerit, φ
per negationem res efficitur dubia, & quod dicit factū, dicit
2 Inn. 1. delictū, ɔ̄ctus † enim ut plurimum non sunt notorij,
pro hoc facit quod nota. de cohabi. clerici. nostra. Item
3 ibi, interfuerint, φ si testis † interrogatus de cā sciētiæ, dicit,
quia interfuit, sufficit, & ad hoc no. istam literam, quod suffi-
cit sic dicere, non facta distinct. de quo sensu deponat vt si in-
terrogatus an uinum uenditum fuerit dulce. dicit φ sic, quia
interfuit, intelligitur φ de uino illo gustauit.

ADDITIO.

a Notorium non indiget probatione. Adde c. euidentia. de accu. gl. in versi. ceperint. in c. bonæ. el 1. de ele. gl. in c. cum in dyocesi. de vsur. & ibi doc. Ab. in c. cum non ab homine. in 11. col de iudi. Abb. in cle. potestati. de cēsi. Alex. de Imola consi. 109. incipit. viso processu causæ vertentis, in 4. volumine.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentorum appellatione continentur testes.*
2 *Probationes aduersario subtrahens dicitur authoritatem iudicis eludere.*
3 *Testis quem aduersarius subtrahit habetur pro producto.*

PEruenit. Testis compellitur detegere frau-
dem eius qui copiam probationū
subtrahit aduersario. primo factum. secundo in-
1 structio iudicum, ibi, nos † Nota φ appellatione
b instrumentorum b continentur testes, ff. de fid. instru. l. 1. de
2 uerbo. significa. instrumentorum. † Item, quod qui subtra-
hit probationes aduersario, dicitur eludere authoritatem iu
dicis, & præsumitur contra eum. ut in glos. 3. Vbi quæro an
hoc ipso debeat perdere causam. Phi. quod non contrarium
no. Inno. 3. tit. 1. intimauit. facit quod supra ti. 1. cum causam,
in glos. antepenul. & hic in glo. ulti. in eo. quod dicit, φ testis
3 † quem aduersarius subtrahit, habetur pro producto, & sic ac
si deposuisset pro aduersario. dic, φ si quis subtrahit instru-
mentum, creditur iuramento eius qui uolebat producere,
uel defertur ei arbitrio boni uiri. C. unde ui. l. si quando. de p
ba. si de possessione. ubi Cy. quod niet. cau. ca. fi. sic enim ui-
detur si aduersarius subtrahat testem meum, mihi deferatur
iuramentum arbitrio iudicis, quasi testis habeatur pro pro
ducto, secundum prædicta quod no. In gl. fi. ibi, pro producto.
de hoc dic vt proxi. dixi. ibi, & nihilominus super principali.
hic intellectus est bonus, nec litera contradicit. præcedens ta
men melior, secundum proxime dicta, non expedit enim p-
ducere iterum, cum habeatur pro producto.

ADDITIO.

a Appellatione instrumentorum. Adde Io. And. in addi. Spe. in titu. de instru. edit. in §. 1.

SVMMARIVM.

1 *Responsio generalis, quandoque datur ad quæstionem specialem.*
2 *Iniuria clerici censetur res ecclesiastica, & quare.*

REruenit. Super iniuria clerici coguntur te-
stes. communis diuisio. ibi, consul.
1 pars de sen. excom. peruenit. † No. φ quandoque
ad quæstionem specialem datur responsio gene-
ralis. Quærebatur enim an super iniuria clericorum essent
cogendi testes. & responderur φ coguntur super rebus eccle
siasticis. de hoc in glo. In glo. ibi, negare videtur, ecclesiastici
compelluntur fortius super personis ecclesiasticis: quia per
prius priuilegiatę sunt personæ. de fo. comp. si diligenti. de vi
ta & honest. cler. cap. fi. ibi, vel dic. hæc vera, & fuit addi. tem-
pore Inn. ibi, ordini clericali. sed semper intelligitur facta or
dini cum fit personæ clericali. de sen. excom. contingit. el 1. ex
2 his, & ex gl. no. φ iniuria † clerici a censetur res ecclesiastica.
a & φ verbum rei est generale, & comprehendit ius agendi,
dicitur enim iniuria clerici ideo res ecclesiastica: quia eccle-
siæ pro hoc competit actio rōne psonæ læsæ 11. q. 1. §. ex his,
& de verb. signifi. super quibusdam.

ADDITIO.

a Iniuria clerici Adde Bar. in l. 1. in §. honorandæ. ff. qua. re. act. non datur.

Cæterum. Super consanguinitate probanda cogun
tur testes in causa matrimoniali.

SVMMARIVM.

1 *Reipublica interest, ne in crimina maneant impunita.*
2 *Attestationes receptæ coram ordinario sufficiunt coram delegato inter eosdem.*
3 *Coniuges non possunt seinuicem dimittere sine iudicio ecclesiæ.*
4 *Infamis non repellitur a denunciando.*
5 *Infamia non tollitur per assumptionem officij.*
6 *Testis indistincte an possit se incontinenti corrigere.*
7 *Variare, contradicere, & vacillare, quid sint.*
8 *Testis non potest se ex interuallo corrigere.*

PRæterea. Testes synodales qui coram ordinario de-
posuerunt, non debent compelli corā alio
iudice per iuramentum deponere. hoc primo. & hi propter
superuenientem infamiam compelluntur, non propter præ
cedentem. hoc secundo. Testis potest incontinenti corrige-
re dictum suum. habet tria dicta. Secundum ibi, huiusmodi.
Tertium ibi, quorum. In gl. 1. in fi. & dicuntur publici, vt in
litera: quia in publico synodo constituuntur: vel quia seruiūt
1 publicæ vtilitati, cuius inter est † ne crimina maneāt impuni
ta. de sen. excom. vt famæ. In gl. 2. ibi, officio. vult ergo gl. φ p
iuramentum præstitum tempore assumpti officij deponūt.
quod etiam sentit Inn. dicens, φ præsentant officium non te
stium, sed officialiū vel denunciatoris. Aliū ēt intellectū po-
nit Inn. φ isti iurauerūt qñ deposuerūt testimoniū corā ordi
nario. vñ non debēt postea ɔpelli in publico ferre testimoniū
sup eo negocio qñ alij nō inueniuntur. vult ergo Inn. φ iura
mentū qđ pstant tpe assumpti officij nō excusat quin tenea-
tur iurare qñ deponunt, vt si dicam qđ ex hoc vr̄ primū iura
mentum superfluum: dic φ immo non superfluū. pstatur. n.
vt pro his psumatur quantū ad exercitiū gñale sup suo offi-
cio: sed qñ emergit cā spālis, quæ ventilatur iudicialiter dēnt
iterū iurare, cū deponūt sup illa, & hic intellectus melius cō
uenit literæ ibi, sup cā matrimonii corā te, &c. tñ ēt primus
saluari pōt. Tertiū illectū posuit Gof. itelligēdo hic sm id qđ
dr̄ s. ti. j. c. psentatā. & c. cū cā. in fi. vbi daī optio an stēt primę
depositioni, an iterū pducātur. qđ non pcedit: quia hic non
dat optio. In fi. gl. in hoc gl. facit p eo qđ dixi sup gl. pced. &
pōt esse sensus literæ, φ tpe quo assumunī, iurāt fideliter offi
ciū exercere. & si postea ɔtingit φ deponāt testimoniū, non
expedit φ amplius iurēt. & hoc vult hæc gl. excipit litera ca-
sū, qñ cā vertit corā delegato, nec poterit sibi fieri fides aliter,
& tūc cogūtur iurare, vt in litera. &: pōt intelligi φ nō pote-
2 rat fieri fides delegato: † qa attestationes primo receptæ corā
ordinario nō poterāt fieri: nā si possent fieri, sufficerēt corā
delegato inter easdē psonas. Quæro, an oporteat φ isti testes
synodales pmoneāt anteq̄ deponāt sup īpedimēto matrimo
3 nij. Spe. ti. q mat. ac. pos. in fi. φ nō: qa † ɔiuges nō pñt se inui-
cē dimittere sine iudicio ecclesiæ. qđ signa. In gl. no. ergo. in
fi. Op. φ pp infamiā postea ɔ̄ctā isti nō debeāt repelli, cū pp
4 infamia † qs nō repellatur a denunciando 2. q. 1. si peccauerit
Sol. aliud in denūciatione, ad quā qlibet admittitur nō pse-
uerās in crimine s. ti. 1. in oī. aliud in testimonio, a quo infa-
mes repellutur s. ti. 1. testimoniū. Opp. p ɔ̄riū, φ isti dēant re-
pelli

5 pelli propter infamiam etiam præcedentem: † non enim tol
lit per assumptionem officij.2.q.3.§.hinc colligit.Sol.vt̄ sal-
tem sublata,cum est dispensatū,qd̄ semel approbat̄ amplius
non reprobatur,nisi ex causa noua.32.q.5.horrendum. Host.
tamen distinguit,an infamia esse manifesta tempore assum-
ptionis,& procedit hoc quasi videatur dispēsatum,an occul
ta.tunc secus,videtur enim imputandum eis qui tacuerunt
tempore assumptionis,de corpo.vitiati.c expoluisti.Io.And.
dicit hic non probari quod testes synodales propter præce-
dens delictum non possunt remoueri ab officio:sed,ꝙ in offi
cio manentes non repelluntur a testimonio, & hoc verius,
non attenta distinctione præmissa,an infamia sit occulta,vel
manifesta,cum hic indistincte loquatur.ex hoc habes casum
in quo infamia non repellit a testimonio,quod est.qa isti nō
sunt proprie testes,sed officiales,& valent gesta ratione publi
ci officij,donec tollerantur in officio.In fi.gl.vlt.ibi enim lo-
quitur de alienatione facta indebite per prælatum,quam ipse
reuocat,& eius successoris etiam ex interuallo, est enim hic
alius casus,cum quæritur de alienatione rei,& an quis possit
venire contra factum suum.de hoc de rebus ecclesiæ nō alie
nandis,si quis,in eo autem,ꝙ gl.ponit s̄.duplicem intellectū.
versi.incontinēti,primus videtur verior.i.anteq̄ loquatur par
tibus,& idem Inn.quia postea timetur subornatio:vt in glo.
pro hoc s̄.ti.t.sicut,& licet ibi loquatur quando post publica
tionem,dicit contrarium eius,quod primo dixit.idem tamē
6 & ante publicationem,si ex interuallo:vt hic.† Quæro an in-
distincte possit testis se corrigere incontinenti.i. anteq̄ rece-
dat a conspectu iudicis.Inno.ꝙ non,sed attēditur modus cor
rectionis,de accu.cum dilecti,& an se corrigendo variet, vel
vacillet,vel sit sibi contrarius,arg.de testib.c.de testibus,& c.
7 tu.& l.qui falso.Quæro tunc † quid est variare,quid contra-
dicere:quid vacillare,dicit Inno.quod variare dr̄ qui primo
dicit vnum deinde contrarium,nulla assignata causa variatio
nis:contradicere dicitur qui semel dicit duo incompatibilia,
vt se interfuisse contractui,& se ea die fuisse alibi in loco in-
compatibili:vacillare dr̄ qui dubitādo,& tremēdo loquitur,
& q varie loquitur ff.de fal.l.eos & l.qui falso,& horum om-
nium testimonium non valet.C.de testib.l.nullum.Inno. de
hoc in Spec.de teste.§.1.versic.item quod testis,not.de cleri.
excom.c.apostolicę,Quæro,si testis ex interuallo se corrigit,
8 † dic,ꝙ non potest,vt hic,& sic stabit primo dicto.dicit tn̄ In
no ꝙ primum debilitat̄,qd̄ signa,& hoc ēt dixi s̄.ti.t. veniēs,
el 2.Quid si testis incontinenti addit dicto suo:dicit Inno. ꝙ
creditur,sed minus,in Anth.eodem.§.quia vero.

SVMMARIVM.

1 *Testes quando cogantur.*

1 **Super his.** † Super vitio falsi,& super fama electi, cū
per inquisitionem proceditur,coguntur
testes,decisa consultatio,& responsio ibi,cæterum.In gl.vlti.
vel secundum Inn.quia delictum,fuit commissum lite pen.
ideo fauore iudicum,ne illudatur suæ iurisdictioni, coguntur
testes,arg.de iudi.si prętor,quod no.

SVMMARIVM.

1 *Testes coguntur in crimine falsi literarum Papę.*

1 **Cum contra.** † In crimine falsi literatū
Papæ coguntur testes com
munis diuisio.ibi,nos.In gl.ibi si qn̄,vbi gl.etiam
dicit in criminibus testes cogēdos,pro hoc,s̄. eo.
sup c.vbi indistincte dr̄,ꝙ de iure ciuili coguntur,de iure aūt
canonico quid iuris,dicitur in c.seq.vbi exponitur hoc c.

SVMMARIVM.

1 *Compelliq̄ qui possint ad testimonium.*
2 *Personę priuilegiatæ non compelluntur ad testimonium.*
3 *Mediatores non coguntur nec admittuntur ad testimonium,nisi de cō*
sensu vtriusque partis.
4 *Effectū vt sui actus habeant quilibet affectat.*
5 *Veritatem tacens committit mortale.*
6 *Clerici quo casu non cogantur testificari*
7 *Testimonium dicere quando quis indistincte compellatur.*

Dilectorum. In criminibus testes nō cōpel
luntur:primo ponit factū, secū-
do mandatū cū inclusa exceptione,ibi,testes,& 3.
decidit,ꝙ eps̄ recōuenit capitulū,& fuit lis ꝯtest.
cora Papa,q ꝯmisit causam iudicibus,q dubitarūt de modo co
gēdi testes.ad qd̄ uidet in gl.hæc gl tractās de cōpulsione, di
stinguit inter cām ciuilē,& criminalē.scd̄m mēbrū ibi,in cri
minibus,Tertio ponit ad vltimū,ibi,ꝯtū,& soluit ibi,sed ibi.
Quarto ibi,sup hoc,distinguit vltimū mēbrū de criminibus.
Quinto ꝯ distinctionē opponit ibi,sed hinc.& ꝓsequitur ī hoc
q̄ plures particulas.deinde ibi,dicas,respōdet ꝯtrijs quibusdam
opi.Tancr.& Vin.deinde ponit ꝯriā opi.ibi alij.& est illa opi.
de qua s̄ i gl.ibi,sup hoc,deinde ꝓsequitur intellectū huius c.ibi
dic,& qd̄ refert.circa hoc c.q̄ olim dicebant,& q̄ improbat
deinde ibi,sed magis,ꝯcludit.vltimo ibi Inn.ponit opi.Inno.
& fuit additio.Hūc aūt titulū magis ordinate q̄ gl.ꝓseqnēdo
1 dic,† ꝙ aut sumus in ciuili, aut agit̄ de crimine.primo casu,
aut est ꝑsona nō priuilegiata,& indistincte ꝯpellitur ad testi-
monium,C.e.si qn̄.& hic s̄.c.2.& 3.& per totum,hoc tn̄ c.&
q̄ plura alia huius ti.vident̄ velle,ꝙ ēt in ciuili nō cōpellātur
nisi qn̄ se subtrahunt,s̄.c.1 & c.ꝑuenit,el 2.& c.cęterū qn̄ ali-
ter veritas haberi nō pōt,& hoc sentit gl.hic in prin.& in fin.
sed dic quod eoipso quod monitus non venit ad testifi-
candū,nec allegat cām rōnabilē,ꝓsumitur se subtrahere,ces-
sante priuilegio,& hoc vult gl.in prin.ibi,vnde monitione ꝑ
missa,&c.si tn̄ iudex videret numerū testium ꝓductorū suf-
ficere,nō cōpelleret alios,nisi forte diceret̄ qd̄ melius scirēt
veritatem,& sic in effectu nō compellunt̄,nisi qn̄ se subtra-
hunt gratia odio,vel timore,vel qn̄ necessarium est eorum
2 testimoniū.Aut est ꝑsona priuilegiata,† & de his 4.q.3.§.in
criminali.ver.item l.Iulia,& duobus seq.& versi.item inuiti.
& tribus seq & de his dicit Io.Cal.ꝙ non cōpelluntur,sed vo
lentes admittuntur,3.q.5.§ 1.& hoc scd̄m leges,at scd̄m iu-
ra canonica distinguit,aut pōt aliter haberi veritas, & nō cō-
pelluntur,aut nō pōt aliter haberi,& compelluntur ēt priui
legiati,dic,ꝙ si se subtrahunt odio gratia,vel timore, cogun-
tur:vt hic,& s̄.c.1.& c.ꝑuenit,2.sed dicenti,ꝙ se subtrahunt
incūbit ꝓbatio.alias.n.præsumuntur hoc facere innitētes pri
uilegio,& in hoc erit differentia inter priuilegiatos,& nō pri
uilegiatos:quia nō priuilegiati eoipso ꝙ non veniunt nec al-
legant causam ꝓsumuntur se subtrahere,s̄.eodē,c.1.In gl. in
fi.& c.sup eo.in gl.fi.& hic in prin.glo.priuilegiatus aūt non
vr̄ se subtrahere,nisi aliter ꝯstet,sed innititur priuilegio.Aut
3 non se subtrahūt:& tunc sunt aut de mediatoribus, † & isti
non coguntur,immo nec admittuntur,nisi de ꝯsensu vtrius-
que partis:vt eo.§.qm̄.qui.vt dicit hic gl. loquitur de media-
toribus,& quod dixi,ꝙ non admittūtur nisi de ꝯsensu vtrius
que partis,propter affectionem quam præsumuntur habere
vel propter præmium quod expectant re perfecta,vel ēt sine
4 præmio,quia quilibet affectat † vt sui actus habeant affectū.
C.de assesso.l.fi.in fi.facit de testi.c.fi.lib.6.aut de non media-
toribus,& aut potest ueritas aliter haberi,& non cogūtur ad
hoc,vt priuilegium aliquid operetur 4.q.3.§.in criminali.
versic.item inuiti.cum seq.aut non potest ueritas aliter ha-
5 beri,& coguntur,nec prodest priuilegium † quia committe
retur mortale in tacendo veritatem.11.q.3.quisquis, de cri-
mine falsi c.1.facit de consuc.cap.fi.de deci.suggestum. Si ve
ro agit̄ de crīe,aut indirecte.aut directe;si indirecte:aut ad effe
ctū repellendi,non aūt puniendi,sicut quando agitur contra
testem,vel accusatorem,vel procuratorem,& non coguntur
testes,ne cogantur aliquem infamare,6.q.1.ex merito,& tri-
bus sequentibus,quod tamen intellige dummodo aliter pos
sit haberi ueritas, aut fit obiectio ad effectum puniendi cri-
men,ut contra promouendum,ut repellatur, de accu. super
his,& tunc coguntur,supra eo.super his, ne præficiantur in-
digni,& ne crimina remaneant impunita. Si uero crimē de
ducitur directe,aut ciuiliter,aut criminaliter. primo casu co-
guntur,dicto c.super his,& c.peruenit,el secundo,& per hoc
non procedit opi. Tancredi,& Vincentij de qua in glo. Si ve
ro criminaliter dicit Ioan.Cal.ꝙ in foro ecclesiastico indi-
stincte compelluntur s̄. cap.proximo, & capit.peruenit,el 1.
6 Dic † melius,ꝙ aut potest aliter haberi ueritas,& non cogun
tur,ut hic,nisi timore partis aduersę se subtrahant.quia tunc
coguntur s̄.eo.super eo.ubi de hoc.aut ueritas aliter haberi
non potest:& coguntur,dictis iuribus, & hoc in foro eccle-
siastico:in seculari vero,aut pęna non infert irregularitatem
& non coguntur,ut in proximo casu: aut infert,& tunc aut
6 in clericis,& non coguntur,argu.23.q.8.his a quibus,ne cleri
ci,uel mona.sententiam,de raptori.c.in archiepiscopatu. aut
sumus in laicis,& hoc casu aut uolunt fieri clerici,& æquum
est secundum Io.An.ꝙ non cogantur,ea ratione,quia nō co
guntur clerici.facit quod no.de rescrip.cum adeo.aut uolunt
clericari,& tunc aut ueritas aliter haberi non potest,& cogū
tur ut hic:aut potest,& non coguntur. Ex his dic,ꝙ siue aga-
tur ciuiliter,siue criminaliter,siue sint personę priuilegiatæ,
siue no,si ueritas aliter haberi non potest indistincte compel
7 luntur † per prædicta, & hic in fine gl.& pp hoc in utroq; fo
ro indistincte compelluntur:nam eoipso ꝙ producuntur ꝑ-
sumuntur necessarij,& quod aliter ueritas haberi nō possit,
fallit quando timetur de irregularitate,per prædicta:sed sic o
staret,ꝙ aliter posset haberi ueritas,procedit distinctio ꝑmis-
sa:sed qa hæc difficulter potest apparere anteq testes deponāt,
& quia creditur producenti in eo quod dicit testes sibi neces
sarios,ideo communiter coguntur.

SVMMARIVM.

1 *Testimonium dicere omnes compelluntur ad detegēdā cōiurationem.*
2 *uictio,quondam,ponit de p...no,... en.onct prasen ..*
3 *Coniuratio est actus illicitus.*

1 VEnerabilis. †Ad detegendam coniuratio-
nem compellunt ēt q iuraue-
rauerunt non deponere, seu socii, & in ati: primo
ponitur petitio, scđo exauditio, ibi, ideoq;. No. ibi
a quondā.a qđ hæc dictio † ponit de p̄terito, & remouet de p̄-
2 senti, ff. si certū peta. eius q. de postulā. cui eorū, § affinitates, di
co de officio deleg. cum olim el 1. Item ibi præsumpserunt
3 coniurati uē facere. qđ coniuratio † est actus illicitus, pp verbum
præsumpserunt, de hoc in gl. 2. quandoque tamen fit ad bonū
16. q. c. sane. No. de iudiciis, exhibita. In gl. 2. ibi venerabilem,
hæc vera qñ dubitatur an sit illicitū, vel nō, de hoc in d. c. sic
forte dubitatur hic, vel secundum Inn. Papa hic absoluet, vel
isti delegati.

A D D I T I O.

a Quondam. Adde glo. & doct. in l. nec emptio ff. de contrahen. empt. gl. Bart. & doct. in l. . §. hoc autem edicto ff. de noui oper. nun. doct. in c. cum contra. de prg. doc. in c. olim. de rescri. Ang. in l. si arborem. ff. de ser. vr. præd.

De fide instrumentorum. *Rub.*

S V M M A R I V M.

1 *Instrumentum quid sit, & quot modis sumatur.*

1 †Quæro qđ est instru. dic, qđ multipliciter sumit. qñq; pro in
strumēto fundi, id est apparatu quo fundus exercet. l. colligi-
tur ff. de fundo instruto. l. reponto. & in glo. qñq; generaliter
pro quacunq; re per quā de vna deuenitur ad aliam, quasi pri
ma instruit ad secundam Quandoq; specifice p scriptura in-
struente causam seu faciēte fidem, sic sumitur hic per Archi
diaconum. 12. q. 2. si quis de clericis.

S V M M A R I V M.

1 *Tabellio an possit solus exemplare instrumentum, sicut potest cōficere.*
2 *Notarius potest ex causa extrahere de protocolo aliud instrumentum publicum, & erit originale.*

SI scripturam. Breue est, vel per alia
verba. pōt sic sumari.
Nō autē fidē nō faciunt. In gl. 1. ibi, auth. scri
ptura, de hoc ēt J. c. seq. in gl. 1. & ibi dicetur.
In gl. fi. ibi, iudicis authoritate. Contrarium tenuit
Albericus de porta Rauēnata, dicens p solū
notariū hoc fieri posse p Auct. vt fratrū filij, §. illud, collat. 9.
1 vt sicut tabellio † potest conficere, ita, & exemplare. verior est
gl. per iura q̄ allegat, & pro hoc s. n. a. significauit. & c. Alberi-
cus, & scđm hæc iura intelligit, §. illud, sed referi, p cū Albe
ricus in iudicio defenderet suam opi. ad sustinendum exēplū
quoddā productū, fuit productū originale, in quo erant mul
ti defectus, q uo erant in exēplato: ideo mutauit opi. qñ idem
notarius rogatus de instrumēto facit de protocolo aliud pu-
2 blicum, p potest fieri ex causa: † & tunc non exemplatū, sed
originale ibi dicas, de hoc in Spe. de instr. edi. §. vidēdum. ver.
sed quid, ecce. pro hoc quod no. J. c. inter.

S V M M A R I V M.

1 *Scriptura publica dicitur authentica, non econtra.*
2 *Scriptura publica facit fidem, etiam si decesserint testes inscripti.*
3 *Sigillum publicum reddit scripturam authenticam.*
4 *Scriptura authentica quæ dicatur.*
5 *Scriptura priuata an sit authentica, & fidem faciat.*
6 *Scriptura sumpta ex archiuo quando dicatur publica, & quando priuata.*
7 *Scriptura debite sumpta ex archiuo valet, etiam si in ea non sint anni domini.*
8 *Commentariensis varie accipitur.*
9 *Scriptura sumpta ex archiuo an sit authentica.*
10 *Scriptura quando dicatur authentica.*
11 *Scriptura publica quid sit.*
12 *Scriptura priuata quid dicatur.*
13 *Instrumentum quot modis dicatur publicum.*
14 *Scriptura priuata sine subscriptione testium quando fidem faciat, & quando non.*
15 *Epistola & apodissa quando fidem faciat.*
16 *Scriptura confecta a tertio facit cōiecturā, & semiplenā probationē.*
17 *Liber rationum quando fidem faciat.*
18 *Comparatio literarum qualis esse debeat.*
19 *Chartam albam si quis alicui det sigillatam suo sigillo, an stabitur scripturæ postea ibi factæ contra sigillantem.*
20 *Instrumentum an fidem faciat si negetur cōficiētem fuisse notarium.*
21 *Scripturā esse publicam facit communis reputatio loci.*
22 *Probatio per comparationem quando sufficiat.*
23 *Testes fūt quare non sufficiant ad probandum scripturam esse alicuius manu scriptam.*

SCripta. Scriptura non dicitur authentica, quo
ad faciendam fidem, nisi altero de mo-
dis hic expressis. habet dictum cum inclusa exceptio
ne. ibi in fine. Nota, quod non sequitur, scriptura est authen-
tica: ergo facit fidem. quidam tamen exponunt literam ibi, au
thentica. i. quæ allegatur esse authentica. sed non est nisi vt se-
quitur. & hoc videtur verius, accipiendo authenticam prout
conuertitur cum publica: vt cōmuniter accipitur. & de hoc
1 J. †Item, p in plus se habet scriptura authentica q̄ publica.
omnis enim publica est authentica, non econuerso. de hoc ta
men dic vt J. Item, p scriptura publica dr̄ quæ fit per manum
2 publicam, & dr̄ publicum instrumentum. †Item, qđ talis scri
ptura publica facit fidem, etiam si decesserint testes inscripti,
idem si tabellio, probatur vtrunque in Auth. eo. §. si vero mo
3 riantur. †Item, p sigillum publicum a reddit scripturā authē
a ticam, ita tñ p sint testes inscripti. pro hoc litera ibi: testes in-
scripti, & quod dico de pba. post cessionem. Item ibi nō vidē-
tur & c. p scriptura non publica manu facta, vel non habens si
gillum authenticum, etiam si sint testes inscripti qui decesse-
runt, non facit vllam fidem. de hoc tamen plenius. J. In glo. 1.
pro intellectu glo. & literæ, quia fit hic mētio de scriptura au-
thentica. Item de publica. Item de priuata. Quæro quid fit di-
4 cere † authentica. dicit glo. 1. s̄. c proxi. p est illa quę fit per ma
num publicam, vel per iudicem, cum trium testiū, vel ad mi-
nus duorum subscriptione, vel quæ habeat sigillum authen-
ticum, vel quæ fit etiam per priuatum in præsentia trium te-
stium, quod vltimum intellige si testes viuunt. secus si deces-
serint, vt hic, & videtur de mente illius gl. p dicitur authenti
ca ea quę facit fidem. & in eo quod dicit de scriptura facta p
iudicem, dic melius vt dixi de testib. cum a nobis. & §. sed in-
strumenta. quæ alleg. glo. prædicta, loquitur de scriptura cōfe
cta per tabellionem. Item in eo quod dicit de scriptura facta
5 à priuato † cum tribus testibus Innoc. dicit, p licet faciat fidē,
vt in §. si tamen quisquam. allegato in d. glo. non tamē est au
* thentica: & hęc videtur communis. *potius enim dicitur pri
uata, quia non facit fidem si negetur, nisi iuuetur a testib. qui
interfuerint. Auth. de instrumen. cau. §. sed si quis. aut mutui.
& vltra hoc fit comparatio, de qua J. & dicit Innoc. s̄. c. proxi-
mo, p, cessante consuetudine, omnis scriptura dicitur priua-
ta, præter scripturam notariorum & actorum iudicialiū. sed p
consuetudinem priuata fit authen. J. c. cum dilectus. quod no
6 ta. Ex hoc infertur, † p scriptura quæ alias sumitur simplici-
ter ex archiuo, idest camera actorum extraiudicialiū, seu scri-
nio, dicitur priuata, & hoc accipiendo scripturam priuatam
pro qualibet non publica; siue sit authentica, siue non. & ta-
men scriptura ex archiuo est authentica: quia facit fidem. C.
eo. auth. ad hoc. vbi glo. de hoc habetur de præscrip. ad audien
7 tiam. no. Inno. de procuratorib. c. 1. Ex hoc infertur: † p si scri-
ptura debite sumpta est ex archiuo, valet, etiā si in ea nō sint
anni domini, sicut nec alias requiruntur in scriptura priuata.
ff. de pignorib. cum tabernam. §. idem quęsiui. no. glo. 25. q. 2.
si ea destruerem. & Cyn. C. de diuersis rescriptis. l. si qua. Bart.
C. eo. auth. ad hoc. not. J. c. inter. ver. sed contra. dicitur aūt scri
ptura debite sumi ex archiuo, quando sumitur ab officiali ar-
chiui. & iste debet esse persona publica ad illud deputata, non
p expediat p sit alias publica, idest notarius: sed sufficit p ha-
beat publicum officium super archiuo. dicta authē. ad hoc. &
dicto c. ad audientiam. pro hoc est quod no. Inno. in d. c. 1. de
procura. verius tñ dic, p debet esse persona alias publica, vel sal-
tem duo viri. arg. de pba. qñ contra. quia nō est alius modus
per quem quis dicat habere personam authenticam ad scri-
bendum nisi sit tabellio, vel duo viri. d. c. quoniā. vel nisi hoc
habeat consuetudo. J. c. cum dilectus. dicit tamē Bart. in dicta
authen. ad hoc, p etiam si talis scriptura non habeat subscri-
ptionem notarij rogati de ea, & publicationem, si tñ apparet
manu publica facta, sufficit. pro hoc est. gl. in d. auth. quæ dicit
sufficere p magistratus confiteretur eam esse in archiuo, vel p
in ea sint talia signa, qualia fieri solent. s. manus commētarie.
8 ff. de iure fisci. l. in fraudem. §. quotiens. & † exponit ibi cōmen
tarien. idest officialis cui acta comissa sunt. aliter accipitur. C.
9 de custo. reo. † Ex his videtur quod scriptura sumpta ex archi
uo est authentica, non tamen publica, ex quo non habet for-
mam publici instrumenti. vnde, vt prædixi, nō oportet p ha-
beat annos domini. Item licet in instrumento publico dēant
inscribi testes, in scriptura tamen archiui sufficit p habeat te-
stimonium eius qui est super archiuo. Ex his concluditur,
10 quod scriptura † dicitur authentica, quando facit fidem per
seipsam, etiam si aliunde non iuuetur: non tamen per hoc
dicitur

A D D I T I O.

a Sigillum publicum. Adde Ioan. And. in c. 2. de foro compe. lib. 6. in nouel. & glo. in verbo sigillo. in clem. litterarum. de electio.

dicitur publica.de hoc tamen dic vt in sequenti quęstione.
11 † Quero quid est scriptura publica.gl.2.hic sentit,quod est il
la quæ fit per manum publicam.gl.tamē præcedens non vr̄ di
stinguere inter authenticam,& publicam .Inn. tamen distin
guit:quia omnis authentica est publica,non econuerso, vel
secundum eum habēt se sicut excedentia & excessa.primum
videtur verius,quod etiam dixi in notabilibus,& vr̄ hic pro-
bari,quia præmittit de authentica,& subijcit de publica spe-
cie authenticę.s.de confecta manu publica,&c.communiter
tamen publica,& authentica accipiuntur promiscue vnum
12 pro reliquo † Quæro quæ dr̄ scriptura priuata.Inno.s̄.c.pro
xi.dicit,ꝙ illa quę fit a personis non publicis,nec per se habēt
authoritatem,nisi conficiens confiteatur,vel nisi habeat sub
scriptionem testium, & probetur per collationem, idest ad
comparationem alterius scripturę tam aduersarij q̄ testium.
C.de proba.l.exceptio.& l.instrumenta, dicit etiam Inno. vt
s̄.dixi.omnem scripturam dici priuatam, præter scripturam
notariorum,& actorum iudicialiū, & hoc modo priuata ca
pit magis large,vt comprehendat omnem non publicam,si
ue sit authentica siue non. sed in præcedenti modo sumit
scriptura priuata magis stricte,& sic magis cōmuniter accipi
13 tur.& sex modos † quibus dr̄ instrumentum publicum, &
in specie priuatæ scripturæ,no.Specula.de instru.edi.§.nunc.
ibi,nunc,loqtur gl.de instrumento publico, idest confecto
per manum publicam,vt in gl. sequen. ibi, priuata vero, hic
accipitur scriptura priuata pro ea scriptura quę non facit fidē
per se sine alio adminiculo,puta testium:vt in gl.ibi,actione
14 personali,& ibi,in reali.senius est,ꝙ scriptura † priuata sine
subscriptione testium facit fidem in actione personali con-
tra scribentem, non in reali.s.ad hypothecandum bona Nā
alias creditor habens instrumentum publicum erit præferē-
dus,& quod dicit glo.ꝙ scriptura priuata facta ab aduersario,
ita,ꝙ cōstet,vel a quocunque,dummodo partium vel testiū
subscriptione fulcita sit,robur obtinet:istud de subscriptione
referas solum ad vltimum,ibi,a quocunque.s.tertio, nam in
primo quando est facta ab aduersario & constat, hoc sufficit
sine testibus,ibi,scripturas,ratio est:quia si staretur scripturæ
debitoris non habenti testes subscriptos posset multum præ
iudicari veris creditoribus habētibus bona hypothecata per
publicum instrumentum,ꝙ posset debitor scribere se debi-
torem,& hypothecare bona,& ponere diem ante diem. In-
strumenta,ibi,ad commodum vero minime. vbi considera,
quod reperitur epistola ad absentes,reperitur,& apodissa,quā
vocamus schedulam inter præsentes,reperitur liber rationū
15 de epistola † & apodissa idem iuris,& dic,vt in gl.quod facit
fidem contra scribentem,non ad eius casum si de ea constat.
si autem negetur:aut habet sigillum authenticum, & efficiē
authentica,si habet testes in scriptos:vt hic probatur,iungen
do principium literæ usque ibi,nisi cū alia particula,ibi, aut
authenticum,&c.quod dixi de proba. post cessionem, & sic
non dr̄ priuata:aut non habet authenticum sigillum,& tunc
aut habet subscriptionem partium,& trium testium,& si ne
getur scrptura,sufficit si probetur per comparationem,C.qui
po.in pig.l.scripturas,& tamen subscriptio non habet locum
in epistola,sed tantum in apodissa:aut non habet talem sub-
scriptionem:vt quia deficit subscriptio testium vel partium,
& non sufficit ꝓbatio ꝑ comparationem,sed requiritur,ꝙ ēt
per testes,C.eo.auth.& si ↄ̃ctus,& hæc de scriptura confecta
16 ab aduersario,sed si a tertio,† facit coniecturam,& semiple-
nam probationem.vt dicit glo.ff.de iureiuran.l.ad mouendi.
quod tamen iure nō probatur,& non vr̄ procedere,ꝑ l.ratio-
nes.alias in gl. potest tamen dici,ꝙ si est ↄfecta a persona pu-
blica,licet nō in forma publica,facit semiplenam,& hoc vr̄ ꝓ
bare consuetudo,& sic intellige gl.d.l.admonēdi,& C.de iu-
reiuran.l.in bonæfidei.& Auct.de instru.§.si tn̄ quisq̄ de hoc
per Bar.in l.admonendi. ibi tn̄ solum dicit de libro rationū.
sed idem vr̄ in alia scriptura priuata modo nunc dicto scrip-
17 ta,seu saltem nō multum refert.& ita consului.pro hoc qđ
a j.subicitur.De libro † vero rationum a dic,aut negatur esse
producētis,& oportet ꝙ probet,sed sufficit sola comparatio
sine testibus:vt j.aut non negatur esse scribentis, & tunc aut
producit ↄ̃ scribentem,& plene probat,ff.de proba.l.cum de
indebito.§.fi.pro hoc quod dr̄ hic in glo.aut pro scribente,&
tunc aut in his quæ consistunt in mera dispositione conficiē
tis librum,& probat,ff.de neg.gest.l.Herennius,aut in alijs q̄
non consistunt in mera dispositione sua,& non probat, l. ra-
tiones,& l.exempla,& l.instrumenta.allega.in glo.sed q̄nque
facit aliquam pręsumptionem,vel suspicionem.ar.dictarum
ll.ēt alicubi habet cō suetudo ꝙ stetur vsque ad dictam quāti
tatem.aut continet aliquid in libro pertinens ad tertium, &
tunc aut tenens librum scripsit ex necessitate officij. & plene
probat,vt olim in nummulatijs.ff.de eden. quædam,§. num
mularios,facit de præscrip.ad audientiam,& potest exemplifi
b cari Venetijs in campsoribus b qui tenēt banchum. describ-
ta.i.quia in libris scribunt gesta per mercatores qui faciunt
ibi notari suos contractus,aut non ex necessitate officij,& nō
18 facit plenam,sed semiplenam:vt s̄.dixi.† Quæro in eo qđ di-
xi de comparatione,qualis debet esse scriptura ex qua fit cō-
paratio. dicit Inno. ꝙ habeat quatuor testes inscriptos. Aut.
eo.§.si quis ergo,ita habet per omnes communiter,& ita re
fertur a scribentibus,sed corrupte.nam in §.si quis ergo. dici
tur sufficere tres testes,idem dicitur.C.eo.comparationes,&
dic plenius,ꝙ aut quæritur de scriptura ad quam.i.pro cuius
veritate habenda fit comparatio,& illa non requirit subscri
ptionem testium,C.eo.auth.& si contractus,& quod ibi no
sed bene requirit inscriptionem testium:alias non posset per
comparationem iustificari,seu probare.Auct. eo. §. sed & si
quis,aut mutui.C.qui po.in pig.auth.si quis vult,& dicunē te
stes inscripti quando scribitē ꝙ præsentibus talibus : subscri-
pti,quando se subscribunt,aut de scriptura ex qua.i. quæ pro-
ducitur ad ostendendum,ꝙ scriptura quæ negaē de manu ad
uersarij per comparationem probetur esse de manu sua, &
hæc debet habere subscriptionem testium,cum hac tamen
intentione.aut enim est publica,vt publicum instrumētum,
& non requirit subscriptio testium,quod alias est instrumen
tum solēne.Idem in actis iudicij,quæ dicunē forens.i. quæ di
cunē facta in foro seu pretorio,d.l.comparationes,aut est nō
publicum modo prædicto, & tunc, aut est alias authentica,
quę facit fidem ꝑ se sine alio adminiculo: vt in scriptura ex
archiuo,& hęc etiam sufficit ad comparationem sine subscri
ptione testium,aut nō est publica,& tūc aut aduersarius fuit
ea vsus,& sufficit sine subscriptione dicta.l.comparationes,&
auth.ad hæc,aut non fuit vsus, & requiriē subscriptio trium
testium d.§.si quis ergo.aut mutui:& sic ex quinque generi-
bus scripturę fit comparatio,ex instrumēto publico,ex actis,
& ex archiuo.Item ex scriptura priuata, sine testium inscrip-
tione,si aduersarius vtitur verbo,ex eadem scriptura priuata
testium subscriptione quando nō vtiē aduersarius, hęc colli-
gunē in d.l.comparationes,& dr̄ ibi non aliter fieri compara
tionem,ex hoc infert Bar.C.eo.auth.& si contractus,ꝙ pars
non potest cogi ad scribēdum vt fiat comparatio,qa nec suf
ficeret illa scriptura.Item ꝙ scriptura priuata ēt si aduersarius
eam cōfitetur, non sufficit ad comparationem, & in hoc vr̄
corrupte scriptum:& aliqui aliter habēt,hęc enim sunt ↄ̃ tex
in auct.eo.§.si quis ergo.nam quando constat scripturam es-
se scribentis, contra ipsum habet vim publici instrumenti.
pręalleg.l.cum de indebito.§.fi.& ꝙ possit cogi ad scribendū
subest ratio,ad faciliorē expeditionem iudiciorum arg.C.de
iud.l.properandum,de dolo,& contu.c.finem,propter q̄ cau
sam etiam iudex interrogat ex officio.j.c.cum Ioā.in fi.gl.vlt.
Quęro,† aliquis dedit alicui chartam albam sigillatam eius
19 sigillo:an stabitur scripturę postea ibi factę ↄ̃ sigillantem.In-
c no.multum instat,concludit ꝙ non.qa sigillum debet appo
ni chartę scriptę,alias possent sequi multę absurditates:maxi
me quia posset teneri illa charta vsque post obitum sigillan
tis,& postea scribi contractus magni preiudicij.dic contra,vt
habet obseruantia,& est de iure,nam est,ac si sigillans dedis-
set mandatum generale,& hoc dummodo ↄ̃stet,qđ ad hunc
effectum tradita fuit vt ille posset scribere quodcunq; vellet
& qđ tradens ꝓmisit obseruare,stabitur tamen non solum,
quo ad ea quę possunt comprehendi sub generali mandato,
per hoc tollitur illud de absurditatibus: quia non stabitur
quo ad ea quę ille non fuisset in specie concessurus.de iureiu
20 ran.veniens,& ca.quintauallis,& hęc signa. Quęro † si pro-
ducitur instrumentum,& negatur conficientem fuisse nota
rium,dicit Inno.ꝙ probabitur per testes, vel instrumentum
confectum,vt per concessionem officij. sufficit etiam secun
dum eum probare,ꝙ publice fungebatur officio.ff. de offic.
pręto.l.Barbarius.de elect.quærelā, cum simi. idem si appa-
rent multa instrumenta eius quibus communiter datur fi-
des,& credunt aliqui, vt refert Innocen.quod non sufficiant
duo:sed debent esse tot, quod bene appareat eum officium
pro omnibus gerere.Hostien. dicit hoc arbitrarium. ar
gu.de offic.deleg.de causis, hęc procedunt quando est quę-
stio

ADDITIONES.

a De libro vero rationum. Adde Ioan. de imo. in clemen. prima,de vsur. Bald.& Salyc. in l.prima C. de eden.Bald.in l. rationes C. de proba. Paul. de Cast. consil.138. incipiente. ad bene examinandum dubia. in secunda col.

b In campsoribus. Adde Baldum in rubrica C. de fide instrumen. in 13. colu.

c Chartam albam sigillatam. Adde Ioan. de imo. in cap. quorundam in tertia col. de sol. Ange. in l.si ita stipulatus. in §.Grisogonus,ff.de verbo. oblig.

stio inter partes, secus si inter notarium & partes, tunc enim
expedit quod probet titulum tabellionis, & nō sufficit posses
sio. not. I. Innocen. de verbo. signi. veniens. lib. 6. & est singula-
re. in Spec. ti. de proba. §. si. ad fi. ver. verum, licet probatio, &
seq. Mar. disputādo tenuit etiam inter partes oportere proba-
te ti. ad l. Barbarius, dicit ꝙ ibi constitit de titulo: qa habuit au
thoritatē ab habēte potestatē, de hoc per Ioan. An. in Spec. ti.
de instru. edi. §. restat, ver. & scias, & ver. illud autē, & per Azo.
in summa eo. ti. per Cy. C. eo. l. comparationes, Bar. in l. Barba
rius, in lectura tenet cum Inn. ff. de decu. Hærenius, & in repe
ti. d. l. Barbarius, tenet cum Mart. non m̄ allegat eum, sed Gui.
de cu. qui hoc tenuit p l. actuarios. C. de numera. & actua. lib.
12. idem Bar. C. de testa. l. 1. Ego consului stādum simpliciter
dicto Inn. ad l. actuarios, dic, ꝙ loqtur in suo speciali casu, qđ
ēt dicit Barto. in l. Barbarius in lectura, & Guil. ff. de adop. nec
enim, & responsio Mar. ad l. Barbarius, nō procedit per id qđ
21 dico de elect. nihil. ad finem pro prædictis est, quia † scripturā
esse publicam facit ēt communis reputatio loci, ēt sola. j. eo.
cum dilectus, etiam sine inscriptione testiū, vt ibi notabiliter
dicit Inn. Item stando alteri opi. ruerent multa instrumenta,
pro hoc facit quod no. Cy. in dicta l. comparationes, pro hoc
ēt facit obseruantia: qa cum producitur instrumētum in alie
no foro, iudex loci per suas literas attestatur, ꝙ conficiens est
tabellio, & pro tali reputatus in loco, & hoc sufficit. Quæro
circa id quod dixi s̄. de comparatione: an quādo negatur scrip
tura, & probatur per comparationem sufficiat hæc probatio,
22 † dic, aut quæritur de libro rationum, & sufficit, l. comparatio
præalleg. no. Bar. C. en. auth. & si ɔ̄ctus, quia nihil in hoc est im
mutatum per d. auth. & si ɔ̄ctus, & sic locum habet l. compa-
rationes, quæ dicit, comparationem sufficere, aut quæritur
de alia scriptura, ut de apodissa, & aut habet subscriptionem
vtriusq; partis, & trium testium, & idem. C. qui po. in pig. scri
pturæ. not. Bar. in d. auth. & si contractus, & probatur in l. scri
pturæ, quia ibi scripturæ priuatæ quæ habent subscriptionem
trium testium statur tanq̄ instrumento publico. pro hoc est
quod hic dr̄ in glo. 1. qđ ergo dicit auth. & si ɔ̄ctus, solam cō-
parationem non sufficere, procedit in scriptura priuata non
habente subscriptionem prædictam, & sic loquitur Auct. e. §.
oportet. vnde sumitur dicta auth. & si contractus. hoc ergo ca
su, in scriptura tali non habente subscriptionem, vltra com-
parationem requiritur, ꝙ ēt testes eam iuuent in Auct. eo. §. si
quis igitur, & §. sequuntur, & hoc si ɔ̄ctus excedit libram au-
ri: alias secus, d. auth. & si contractus. Et si dicas, ꝙ si testes mu
tant scripturam superuacua est comparatio, dic, ꝙ non expe-
dit, ꝙ testes probent contractum: quia tunc superuacua esset
comparatio: sed probabunt scripturam esse de manu scriben
23 tis, d. §. si quis igitur, ibi, ipsis præsentibus subscripsit. † nec suf
ficiunt soli testes ad probandum ꝙ scriptura sit manu illius,
sed requiritur, ꝙ etiam fiat comparatio, qa possent esse testes
falsi. ita no. glo. in Auct. eo. §. sed his qui depositum, licet ibi
in §. si tamen quisquam, litera faciat contrarium, sed debet in
telligi, vt ibi dicitur, & de materia comparationis, per Cy. in l.
comparationes pręalle. per Bar. in d. auth. & si contractus.

S V M M A R I V M.

1 *Rescriptum Apostolicum propter rasuras in loco non suspecto censetur vitiosum.*
2 *Rasura in narratione facti non inducit suspitionem falsi contra rescriptum vel priuilegium.*
3 *Notarius an possit abradere in instrumento per se facto.*
4 *Rasura in vna parte an vitiet totum rescriptum.*
5 *Abrasio vitiat rescriptum, siue in contentiosis, literis, siue in gratiosis, si potest esse fraus.*
6 *Abrasio in narratione facti etiam non modica non vitiat.*

1 EX literis. † Rescriptum apostolicum pro-
pter rasuras in loco non suspecto
non censetur vitiosum, & dicitur locus non suspe
ctus vbi sunt verba narratoria. h. d. secūdum com-
2 munem intellectū. Cōis Diuisio ibi, dicimus. No. ꝙ † rasura
in narratione facti non inducit suspicionē falsi ɔtra rescriptū
vel priuilegiū, quod innuitur hic, si nō est rasura in verbis di-
spositiuis, quod tn̄ fallit in dispositione fauorabili, vt in lega
to liberationis. ff. de his q̄ in testa. delētur, l. proxi. in fi. vbi Bar.
idē dicit in legato ad pias causas. C. de testa. l. n vnus, Item ibi
& priuilegia, rationem a fortiori ponit, fortius enim deberet
rasura vitiare in priuilegijs quæ continent gratiam, quam re
scriptum iustitiæ, pro prędictis est quod hic dicitur, in glossa
vltima. In glossa secunda, ibi, probetur, & dicit Innocentium
intelligendum siue sint literæ contentiosę, siue de gratia,
quod dicitur in sequenti contrario. Oppo. ad hoc, & ad lite-
ram, quia magna fraus potest fieri in nominibus possessionū.

Solu. vt in sequen. glo. ibi clausæ. idem de crimi. fal. licet. in gl.
3. & in eo quod glo. dicit de eadem manu. dicit Innoc. ꝙ per
a cancellarium a vel officiales curiæ potest fieri abrasio in lite-
ris apostolicis, non per alios. † Quæro circa hoc, an notarius
3 possit b abradere vel addere vel mutare in instrumento per se
b confecto. dic ꝙ non, postquam est publicatum partibus, &
hoc sine authoritate iudicis. Authentic. de æquali. do-
ti. §. primum. ibi, quod in initio. & ibi Iacob. de Belui. facit. ff.
de fal. l. eos. supra titu. r. præterea. † Quęro an rasura in vna par
4 te c vitiet totum rescriptum. dic ꝙ non, vt not. Bal. C. de edic.
c diui Adri. l. vlti. oppositione 4. secus dicit in dicto testis, quod
ex toto vitiatur si est in vna parte falsum, quia testis redditur
periurus, quod signa, & illud de instrumento procedit quan-
do instrumentum habet capitula separata. sic. j. c. contingit,
& quando falsitas est commissa in loco separabili ab alijs. se-
cus si in loco non separabili, vt in subscriptione notarij, quæ
concernit totum instrumentum, cum authoritas instrumē-
ti pendeat a tabellione. not. J. c. cum Ioan. sic intellige quod
not. Inno. de hæreti. fraternitatis, & ibi etiam dico. In glo. fin.
ibi. possessionum. cōtra quia potest fieri magna fraus in hoc.
arg. de rescrip. ad aures. & in c. sedes. in c. pastoralis. c. significā
te. & in c. Rodulphus. eo. titu. Sol. Innoc. intelligit quod hic
dicit de priuilegijs confirmatorijs. secus in originalibus, vel
in instrumentis donationum, vel aliorum contractuū: quod
videtur procedere in literis de gratia: secus si de iustitia. In-
nocen. tamen dicit ꝙ siue in contentiosis, siue in gratiosis, si
potest esse fraus, abrasio † vitiat. sic intellige quod dixi secun-
5 dum enim super glos. proxi. & pro hoc est quod not. in c. in-
ter. ver. sed contra. sed quod aliud sit in contentiosis, facit de
crim. fal. accedens. Goff. intelligit literam de modica rasura:
alias vitiaret. exemplum primi in rasura literæ vel syllabæ.
exemplum secundi si raditur totum nomen. dic, ꝙ etiam ra-
sura sillabæ vel literæ in verbis dispositiuis quandoque vitiat.
J. cap. ex parte & dic ꝙ litera ista procedit in priuilegijs con-
firmatorijs, vt supra secundum Innocen. Item in originalib.
Item in rescriptis siue gratiæ siue iustitiæ. quandoque † abra-
6 sio est in narratione facti, quo casu etiam non modica nō vi-
tiat, per rationem de qua in glo. præcedenti: quia non statur
narrationi tituli: nisi alias probetur, quod intellige saluo qđ
dicitur de proba. clem. literis. & exemplificat, vt quia dicebā-
tur in priuilegio, eximimus tale monasterium cum omnib.
possessionibus quorum nomina sunt hæc. possessio de tali
villa. ista nomina possessionum posita narratiue non probāt
ꝙ possessiones sint monasterij, vel quod sint illæ: sed priuile-
giatus habet probare, vt not. J. c. inter. ideo abrasio non cura-
tur: quia nec præsumitur ꝙ non agatur de præiudicio aduer-
sarij: sed etiam in verbis dispositiuis non facile præsumitur
in literis apostolicis contra rasuram: sed præsumitur facta p
officiales propter bullam quæ apponitur, per quam tollitur
suspicio. no. Innoc. J c. ex parte. & signa. & licet loquatur ibi
in defectu literatum, tamen facit etiam quando est rasura.

ADDITIONES.

a Per cancellarium. Adde Doct. in c. ad falsariorum. de cri. fal.
b An notarius possit. Adde Io. And. super data vj lib. in mercu Bal. in l. ambiguitates in fi. C. de testa. Cald. in tit. de fi. instru. consi. 1.
c An rasura in vna parte. Adde Pet. de Anch. consi. 332. inci. in Christi nomine amen præmissa &c.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex non debet facere præceptum difficile uel periculosum, aliàs potest appellari.*
2 *Instrumentum si laceretur per aduersarium coram iudice, statim arbitrarie puniri debet.*

ACcepimus. Redarguenti priuilegium de
falso iudex facit illud exhibe
ri coram paucis, & in loco tuto, & interim statur
sententiæ latæ, per illud. Primo decisa petitio. Se-
cundo prouisio, ibi cum priuilegia. No. ibi difficile & pericu
1 losum, ꝙ iudex † non debet facere præceptum difficile vel pe
riculosum, alias potest appellari. arg. huius literæ. Item ibi, cō
gruo, & securo, vt in gl. 2. Item in ver. interim. ꝙ cū arguitur
instrumentū de falsitate, interim ei statur. de hoc in glo. pen.
& antepen. Item ibi. 12. ꝙ iudex arbitratur numerum eorū, q
debent interesse qn̄ eduntur priuilegia ad inspiciēdū. & hoc
ne pars aduersa possit venire cum maiori numero & violen-
ter auferre priuilegiū. arg. de priuilegiis. cū psonæ. lib. 6. & qn̄
imminet illud periculū, est cautela ꝙ primo iudex insinuet,
solemniter, & ꝙ fiat sumptum, vel saltem legat, & per alios,
ido-

idoneos legi faciat antequam edatur, vt si aduersarius corrū-
peret possit probari.de priuilegi.cum olim.1.In glo.1.ibi cri-
minaliter.hoc tenet glo.in d.l. vnica, quæ dicit,ꝙ,etiam si sit
iuratum de calumnia,iterum iuratur:quia hæc est alia causa,
s.criminalis.dic,idem si ciuilis,vt sequitur in glos. ibi, quidā.
& dato ꝙ sit iuratum de calumnia, iterum iuratur:nec hæc
dicitur calumnia,sed valeat.arg de iura.calum.c.2.libr.6.in fi.
In glo.ar.in fi.ibi tamen nō soluit.dic,ꝙ hic non vacillat quo
ad effectum prius inductum, s. quo ad sententiam latam,an-
tequam opponeretur de falso. contrarium loquitur de effe-
ctu non consuoimaio,s.de testimonio ferendo.Item aliud in
teste,cuius persona consideratur eius temporis quo fuit con
a fectum J.c.inter,in fi.gloss.vlti.† Quarto, si in præsentia iudi-
cis aduersarius lacerat instrumentum partis. dic, ꝙ statim pu
nitur arbitrarie.ff.de publica.l.licitatio. §.quod illicite.aut ex-
pediatur se lusisse authoritatem iudicis s. titu. 2. peruenit. &
potest iudex punire ex officio, per dicta iura.hoc induxi alias
ad q.reus in præsentia iudicis lacerauit libellum actoris, & di
xi ꝙ iudex debebat punire ex officio. Item ad aliam, dum es-
set questio inter vniuersitatem iuristarum & medicorum,&
rector medicorum vellet exigere iuramentum de doctoran-
do in medicina, & rector Iuristarum vellet exigere,dicens se
in possessione.dixi,quod cancellarius ex officio debebat pro-
hibere exactionem illi qui non erat in possessione:sed tamē
quæstio per prædicta fuit sublata,& fuit illa vniuersitas a iuri
stis separata.

S V M M A R I V M.

1 *Instrumentum quo quis vtitur quomodo legi,& parti edi debeat.*
2 *Dictio (solummodo) est taxatiua,& negat in alijs.*
3 *Oratio vna restringitur vel ampliatur per aliam.*

1 CONTINGIT. Instrumentum † quo quis vtit,
nō debet nisi aduersario integra
liter legi coram iudice:sed solum illud c. de quo
agitur,edi debet.communis diuisio.ibi,ꝯsultatio-
ne no.summa.& dicit Innocen.quod ideo totus tenor recita
tur,vt audientes intelligant an in alijs capitulis contineatur
aliquid ꝑ quod illud c.de quo est quæstio sit reuocatum , vel
limitatum ff.de eden.l.1.§.edenda. Hostien.contra.primum
est approbatum.de priui.cum personæ. li. 6.1 .responso.Item
2 ibi: tantummodo, & ibi solummodo † de his dictionibus q̄
sunt taxatiuę,& sic negant in alijs habetur ff. ad treb.Lucius.
§.quę habebat. de causa posses.cū ecclesia. ff.si quis ius dicen.
l.vna.In glo.vlti.Oppo.ad hoc & ad literam, quod immo to-
tum priuilegium debeat edi. ff.de edendo. l.argētarius.§.edi.
glo.ista allegat hanc pro concordante,& ideo intellige ibi de
editione quo ad citationem,non quod detur copia,& hoc ni
si sit aliud capitulum sine quo non plene possit intelligi capi
tulum de quo est quæstio: tunc enim etiam illud editur.pro
hoc facit quod dixi supra secundum Innocen. & ff. de legi.l.
3 qui filiabus.in princ.& ibi Barto.vna † enim oratio restringi-
tur vel ampliatur per aliam, de appel. secundo requiris quod
signa.

S V M M A R I V M.

1 *Instrumentum in quo litera in loco præiudiciali sunt deleta non probat.*
2 *Stipulatio quomodo concipiatur in personam alicuius nomine alterius.*
3 *Guarentigia quid sit.*
4 *Libello plura peti possunt.*
5 *Prælatus non potest alienare nisi seruata forma iuris.*
6 *Dignitas retinetur per illum solum qui succedit vt primogenitus.*
7 *Rasura reddit maiorem suspitionem quam consumptio.*
8 *Instrumentum sine indictione an valeat.*
9 *Instrumentum procuratorium cum sigillo constituentis,sine die & cō sule an valeat.*
10 *Scripturis priuatis tempus & locus non est de substantia.*
11 *Instrumentum de alia manu quam notarij non vitiatur, nisi dicat se scripsisse.*
12 *Verba concessionis uerificantur ex forma petitionis quæ exprimitur in priuilegio.*
13 *Prædicatum qualificat subiectum.*
14 *Possessio quomodo possit haberi ex pluribus causis.*
15 *Donare quis in dubio non intelligitur.*
16 *Scholaris recedens an possit loco sui alium ponere in societate & in camera.*

1 INTER DILECTOS. † Instrumenta,in qbus li
teræ in loco præiudiciali
vel scripturæ sigillorum sunt deletæ, non ꝓbant,
hæc quo ad titulum,quo ad casum,actore non ꝓ-
bante reus absoluitur.Primo. ponitur quæstio & processus.
Secundo diffinitio,ibi,ad fi.cum autem.Prima subdiuiditur.
Primo enim ponitur petitio abbatis continens tres articulos
& sex species probationum facti per abbatem.Secundo obie
ctio cōtra iura abbatis,ibi:sed cōtra.& illa subdiuiditur in plu
res particulas,quæ patent in litera , pars de seq.c.1.Luceñ.ass
Ticineñ.idest Papicñ. quia Papia est supra Ticinum flumen.
In glo.a.ibi:procuratoris nomine ecclesię. sic concipitur sti-
2 pulatio † in personam alicuius nomine alterius,vt quia stipu
latur tibi c.dāda Titio,& acquiritur vtilis Titio ff.depositi l.
Publia.in fine.de ꝓcura.in causæ.not. Guil.ff. si certum pet.l.
certi cōdictio.§.si nummos. hæc extra iudicium. in iudicio
non curatur forma stipulationis,quia alteri per alterum quæ
ritur,vt per procuratorem domino.argu. hic.ex hoc infertur
3 ad q.in Tuscia fiunt instrumēta guarētigiata. & dicitur † gua
rentigia,præceptū quod facit tabellio partibus vt obseruent,
& sic guarentent contenta in instrumento : & hæc faciūt ibi
notarij ex forma statuti.vnde fuit consultum , quod talia in-
strumenta habētur ac si essent facta in iudicio, quasi notarius
ī illo præcepto habeatur pro iudice. & sic de stipulatione ibi
contenta iudicabitur tanquam de iudiciali. In glo. 3.in fine.
4 Nota, ꝙ plura possunt † peti in libello, sicut hic ponitur &c.
vt in litera, quæ erant tamen diuersa. de hoc de cap.el.mona.
dilectus.no.etiam,quod aliquando in libello permittitur cu-
mulatio,sicut hic abbas petijt restitui portum &c. vt si dicat,
peto Titium condēnari ad c.quod debet ex causa mutui,ob-
seruatur tamen ꝙ præmittitur narratio. In glo.sed si.in fi.dic,
ꝙ hic abbas egit rei vēd. in qua venit restitutio.ff.de rei ven.l.
officiū & in eo qđ dicit gl. qđ nō debuit audiri si possidebat.
Dic,ꝙ erat electus.de sequest c.1.vel dato qđ obtinuisset, nō
apparebat facta executio, vel a principio intentauit petitoriū
& possessoriū, & finito possessorio prosequebatur ꝑetitoriū,
quod poterat. de cau.posses. pastoralis.& c.cū dilectus.In gl.
dicunt,ibi,ad cautelam.ex hoc no.ꝙ clausula prædicta est su-
perflua. de hoc in Specu. de libelli concepti. §.nunc ostenda-
mus.circa fi.communiter tamen apponitur. In gloss.tāquam
ibi,dominus,dicunt aliqui,ꝙ confirmatio Henrici respicit v-
tile dominū vasalli,in quo transferendo ꝯlicentia domini erat
necessaria,collatio vero directum.dicit Innocē.quod non est
credendum quod ꝑ hæc verba voluerit a se abdicare directū:
nec secundum Hostien.forte posset.argu. ff.de offi.præsi.l.le-
gatus.& dicit forte,vt euitetur quæstio,an valuerit donatio ꝯ
a stantini * vel similis.In fi.gl.Oppo.extra glo.quod non value-
5 rit donatio Luitardi,qui cum esset prælatus,† non potuit alie
nare nisi seruata forma 12.qō.2.c.sine exceptione. Solu.dona-
uit tanquam comes:vt in ver.comitis. actus enim denomina
tur a qualitate principaliter posita. vel sic, licet sequatur epi-
scopi &c.attendemus vers.comitis.ar.ff.de institoria.l.fin.per
hoc quod dico J.ver.cæterum. & hoc sentit glo.ista in prin.
ibi,tanquam dominus dicti comitis.Oppo.ad hoc,quia cum
6 iste esset eps nō debuit vocari comes,cum † dignitas retinea
tur per illum solum qui succedit in hæreditate vt primoge-
nitus.de voto.licet.vbi nota.Solu.poterat esse ꝙ iste successe-
rat.Item quandoque omnes de domo vocātur comites.hoc
non tamen proprie. vel posset dici quod erat comes ratione
episcopatus,vt sunt multi episcopi : sed tunc staret contrariū
præcedens.&,quicquid sit, de hoc non disputatur hic. Opp.
ad idem,quia,cum Luitardus donasset , videtur priuilegium
Henrici superfluum in eo quod confirmabat vel conferebat.
Sol.vt in hac glo.in fin.In gloss.& hoc.ibi,nitebatur.quasi di
cat,quod non sic erat. quod enim videtur non semper est ff.
de acquiren.posses.l:naturaliter.in princ.regulariter tamen fa
cit affirmationem. ff. de arbitris. l.quid tamen.ff.si arbiter.&
hac de causa:quia testes non probabant de ipsis J. si non dici
tur. similiter nec de fama,quæ nō apparet fuisse probata.Itē,
fama non sufficit.de testi. veniens J. & in eo quod dixi quod
infra,non fit mentio de testibus,dic, quod id quod dicitur J.
ibi,nec attestationes.loquitur de alijs testibus.In gloss.ꝯsum-
ptio. ibi , iudicum & partium inter quas est litigium,& rerū
super quibus,& aliorum. quia discretus iudex intuebitur.ar.
de crimi.fal.c.licet.dicit etiam Inno.iudicem debere attende
re an contra has præsumptiones sint aliæ. d.c.licet, etiam qđ
7 rasura † reddit maiorem suspicionem quam ꝯsumptio. hæc
intel-

A D D I T I O.

a An valuerit donatio constantini.Adde textum in c.fundamenta.de elec.libro sexto tex.iunct. gloss.in ver.constantinum.in de.1.de iureiuran. & in extrauag.Benedi.8.incip.vnam sanctam.Old. consi. 58. inci. ex præsenti themate. Car.Zab.consi.137.incipien.redemptoris olim qui rex est regum. Abb.cōsi. 83.incipiente,conditoris olim.in 3.dubio in 1.vol Ab.consi. 85.incip.circa euidem matris,in 2.col.in eod. vol. Paul.de ca. consi.74.incipien.quia frustra.in 5.col.

intellige ſecundum ea, quæ dixi ſup. eo. c. 3. In gl. indictio. ibi,
nomen imperatoris, vel Papæ. & alicubi vnum, alicubi reli-
quum ſeruatur. ibi. conſule. ponebatur enim quõdam in in-
ſtrumento, quibus exiſtentibus conſulibus factum eſſet, ꝙ a
multo tempore nõ eſt ſeruatum, ibi luſtris: idest. 15. annis. nã
quinque anni faciunt vnum luſtrum. ff. locati. item quęritur
§. qui impleto. & de hac indictione no. in Authẽ. vt præpon.
nomen imperatoris, præalleg. niſi in principi. ꝙ in primo qui
quennio dabatur tributum ferri Romanis ſeu imperatori. ſe
cundo argenti. tertio auri. ad hoc C. de iuſtini. C. confirmãdo
l. 1. in fi. Primum, ſcilicet ferrum, pro armis. Secundo pro ſti-
pendio militum. Tertium ſeruandum pro republica. de hoc
de iureiuran. clemen. Romani. §. porro. ibi, ſi non eſt, ibi, talis
&c. Dy. conſuluit contrarium, dicens potius præſumendum
notarium erraſſe circa indictionem, in qua facilius erratur, q̃
in annis domini. idem Bart. ff. de reg. iur. l. ſi librarius. & ſic li-
cet gloſſ. dicat, ꝙ ſi indictio nõ eſt talis vt debet, falſum eſt in-
ſtrumentum. verius dic, ꝙ ex hoc nõ vitiatur: quia appoſitio
indictionis eſt actus pertinens ad notarium, non ad partes, q-
bus imputari non debet vitium notarij, de hoc ſuper data. 6.
lib. in quæſtione, ibi, tres appone. adduntur iſti tres: quia tem
pore natiuitatis domini erat indictio tertia. quid ſi in inſtru-
a mento non eſt appoſita indictio a? Ioan. An. in dicta qõ. ſuper
8 data, dicit †, quod valet. per not. in hac glo. niſi ex alijs appoſi
tis inſtrumento poſſit poni indictio, ex hoc videtur ſufficere
b quod ibi ſint anni domini b. quod facit ad id, quod proxime
dixi de indictione non vera poſita in inſtrumento. In fi. e. glo.
in Spe. de inſtru. edi. 3. col. ver. cæterum. Quæro ſi producitur
9 † inſtrumentum procuratorium cum ſigillo cõſtituentis ſi-
c ne die c & ꝯſule. dicit Spe. de ꝓcura. §. 3. ver. quid ſi immedia
te, ꝙ non valet idem dicit Hoſtien. quia debet apponi dies &
conſul. vt hic in gloſſ. & inducit alia iura ſimilia. Item tolle-
retur defenſio aduerſario probandi ꝙ tempore quo fuit con
ſtitutus procurator, fuerit incapax. Oppon. ad hoc ff. de pign.
l. 1. §. 1. Hoſtien. ſoluit tripliciter: ſed quia duę primæ nõ ſunt
bonę, omitto eas. Tertio dicit, quod ibi de literis priuatis. &
10 hæc vera, per id qud dixi ſup. c. 1. nam in priuatis † ſcripturis
tempus & locus non eſt de ſubſtantia, vt ibi dixi. ſecus in pu-
blicis, vt in hac glo. & de re iudic. abbate. §. præfatus. li. 6. & q̃
ibi no. vel quarto dic, quod in l. penul. ſcriptura ꝓbat in ꝑiudi
cium ſcribentis. ff. depoſiti. publia. §. fina. 27. q. 1. omnes fæ-
minę. non in præiudicium tertij ſine alijs adminiculis. C. de
proba. l. inſtrumenta. & l. exemplo. hanc ponit Ioan. An. in d.
c. Abbate. & hæc eſt etiam vera. pro hoc facit quod dixi ſ. eo.
c. 1. & quod dixi in inſtrumento publico eſſet de ſubſtãtia q́d
apponatur dies & conſul. i. anni domini. dicit glo. in Authẽ.
vt præponatur nomen imperatoris. poſt prin. in ver. auctore.
ꝙ hoc ſolum eſt de conſue. dicit tamen, quod ſi non appona-
tur, inſtrumentum non valet. Et eſt ſingularis glo. In fi. gloſſ.
not. dicunt Inno. & Hoſtien. quod hæc inducunt ſuſpicionẽ,
& onerant aduerſarium ad probandum verum eſſe, quod in
inſtrumento continetur. In gloſſ. ſcilicet. 5. in fi. Oppo. quod
non debuerit vitiari priuilegium quamuis eſſent delectę duę
literæ vel tres. in ver. Luitardus ĩ. eo. ex parte. Solu. quandoq;
ex hoc poteſt cauſari varietas vocabuli, & inducitur vitium,
vt hic eſt caſus ſingularis, & ſigna. quandoque non inducitur
varietas, & non vitiat, vt in contrario. quod etiam ibi dico. In
verſi. eadem. no. ibi, nec erat publica manu confectum. vel ꝙ
habeat ſigillum authenticum. quod vltimum dic, vt ſup. c. 2.
& dicit Innocen. quod ſi vtrunque interuenit. ſ. quod eſt ma-
nu publica. & habet ſigillum, authenticum, licet perdatur ſi-
gillum, remanet inſtrumẽtum validũ, quod ſigna, vt ſis cau-
tus quod priuilegio doctoratus vel ſimili vltra ſigillũ appo-
nat ſubſcriptio notarij. & quod dixi, perdito ſigillo remane-
ret inſtrumentum validum, procedit ſecundum Hoſtiẽ. vbi,
partes voluiſſent vtraque concurrere, vt dicatur fides iuſtior.
arg. C. e. l. contractus. Item ibi ex media ferre parte, conſidera
tur quanta eſt conſumptio ſigilli: quia enormis vitiat, vt hic.
poſſet enim ſecundum Innocen. in alia medietate aliud con-
tineri. ſecus dixi ſi læſio fuiſſet modica, quod tamen dicit Ho
ſtien. arbitrarium. In fi. glo. 1. confitebatur, ex hoc. & ex litera
11 no. quod non † vitiatur inſtrumẽtum, licet ſit de alia manu,
quam notarij, niſi notarius dicat ſe ſcripſiſſe, pro hoc, qa põt
ſcribere per alium: quod dico ĩ. c. cum P. tunc tamen ad eui-
tandum inconueniens debet dicere ꝙ impeditus alteri com
miſit: quod ibi dico. In fin. glo. ſic ĩ. Oppo. quod ſententia de-
buerit præiudicare archiepiſcopo, cum ſciuerit litem agi, tã
quam qui tulit ſententiam. de re iudicata. c. penulti. Solu. per
hoc ſibi non præiudicatur. de re iudic. ſuborta. quia poteſt eſ-
ſe quod neſciuit. nam ſecundum Innocen. ex aliqua cauſa po
tuit ignorare. Item etiam ſi ſciuerit, nõ præiudicat ſibi ſenten
tia, cum eã format ex neceſſitate officij. ff. de mune. & hono.
nerum. §. iudicandi. & idem eſt in teſte, quod eſt etiam neceſ-
ſitatis, & officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum. ſecus

ſi voluntarie eſſet in iudicio, vt tãquam procurator vel aduo
catus. de tranſac. ex literis. Item poteſt eſſe quod hæc nõ ſpe-
ctabant tunc ad archiepiſcopum. Item ſecundum Hoſ. etiam
ſi ſciuerit, non debuerit factum eius præiudicare eccleſiæ me
diolañ. regula delictum. lib. 6. In glo. argu. in fi. not. ex gl. & ex
litera, ꝙ ex forma petitionis quæ exprimitur in priuilegio,
12 verificantur verba conceſſionis †. pro hoc quod not. de dolo
& contu. clem. vna. in gloſſ. magna. circa medium. ibi, ſed vt
ibi, dicit glo. & inducit illa glo. ibi hanc literam ad probandũ
quod reſponſio debet conuenire narratis. In fi. gl. ſi ergo. dic,
vt no. in regula, vtile. & in regula, contra eum. li. 6. & per Cy.
C. qui teſta. fa. poſ. l. codicillum. In glo. & ita. no. glo. quia ſin-
gularis. tales tñ gl. melius ſtarent abraſæ: quia ſunt grauiores,
quam text. ſicut & alibi dicit gl. ꝯſequẽtiam tolli &c. & hæc
gl. iſtud intendit, ꝙ qñ aliquid dicitur de alio debemus illud
13 intelligere ſᵐ iſtud, quia prædicatum †: ideſt id quod de alio
dicitur, qualificat ſubiectum, ideſt id de quo dicitur. ſic ergo
vult ꝙ res non poteſt donari & confirmari: quia ſi de ea re re
ſpectu eiuſdẽ diceretur ꝙ eſſet donata & ꝯfirmata, duæ qua-
litates ꝯ̃riç verificarentur de vno. nam ſi donatio tenuit, non
poteſt confirmari. Item donare præſupponit quod alias illa
res non eſſet illius cui donatur, poſt confirmare præſuppo-
nit contrarit in litera: quia ergo de re non poteſt verificari ꝙ
ſit donata & confirmata: ideo fit interpretatio de qua in li-
tera. & vult dicere gloſſa, quod hæc interpretatio fit: quia oꝫ
oporteat quod de ſubiecto verificetur prædicatũ. & hæc duo
prædicata donare & confirmare non poſſint verificari de cer
to: ideo fit interpretatio præmiſſa, vt talia ſint ſubiecta qualia
prædicata permittũt: ideſt quod intelligamus iſta duo prædi-
cata donare, & confirmare, non reſpectu certæ rei, cum non
poſſit de vna re verificari, & ſic prædicata hoc non permittũt:
ſed reſpectu diuerſarum rerum. In glo. videtur. ibi, in nomi-
ne domini. illud non facit. nam ibi ſolum probatur, ꝙ electus
in Papam adminiſtrat ſine confirmatione. & eſt ſpeciale in
Papa. ſic etiã dic ad ca. ſynodo. quod procedit, quia ibi impro
prie ponitur confirmatio. ibi, cum inter. ibi non probatur q́d
idem poteſt donari & confirmari. ſed quod idem poteſt dare
& confirmare, tanquam alius. de elect. incerta, lib. 6. de reſtitu.
cum veniſſet. de eo qui mit. in poſſeſſio. capitu. 1. In glo. ſic in-
ſtitu. ibi, vnum genus poſſeſſionis. alij dicunt plura genera. de
hoc per Dyn. in reg. 3. lib. 6. dico de reſtitu. ſpoliato. olim, el 1.
14 & quod dicit glo. poſſeſſionem: † poſſe haberi ex plurib. cau-
ſis, verum eſt reſpectu diuerſarum poſſeſſionum: quia ciuilis
ex vna cauſa, naturalis ex alia. ibi, exceptio. pro hoc facit, quia
reus poteſt vti defenſionibus contrarijs. qood dic vt in regula
nullus pluribus lib. 6. & ex hoc vtile eſt beneficiato, ſi dubitat
collatorem non potuiſſe conferre, ꝙ obtineat etiam ab alio
ad cautelam, inquantum prima collatio non valeat. quod ꝓ-
bat dictum capitu. poſt electionem. In glo. illud. ibi, ſpecialia.
dic quod non ſunt ſpecialia, ſed in eis acceſſorium, nõ eſt om
nino acceſſorium, remanet enim etiam ſublato teſtamento.
C. de liberi. præterit. authen. ex cauſa. Oppon. extra gloſſa.
quod ex quo nõ valuit donatio Luitardi, debuerit valere do
natio Henrici, vt fiat interpretatio quatenus melius res vale-
re poteſt, vt in litera. Solu. Innocen. quod non fuit intẽtio Hẽ-
rici donare de nouo inquantum donatio Luitardi non va-
luiſſet. intentio autem eſt neceſſaria. inſtitu. de dona. §. in ſum
ma. Oppon. ad hoc: quia de intentione Henrici non apparet
niſi per verba: ipſe autem appoſuit quod donabat & confirma
bat. ergo ſtat argumen. dic quod litera præſupponit ꝙ Henri-
cus non intendebat donare, vt ibi. quamuis ex forma petitio-
nis &c. Si autem eſſemus in dubio, dic quod illa verba, dona-
mus, & confirmamus, videntur intelligenda vnum ſecundũ
reliquum. & ſic ſi prius ponitur donamus, diceretur donare
tantum. ſi prius confirmamus, dicetur confirmare tantum. &
ſic fuit hic vt ſup. in litera. in princip. ibi, confirmabat, vel etiã
conferebat. pro hoc. ff. de ſtipula. ſeruo. ſi ſeruus communis. &
hoc videtur poſſe ſuſtineri de ſubtilitate. de ueritate tamen iu
ris dic, quod quando fit relatio ad aliam donationem, vt hic,
uerbum donamus ſtat improprie, quaſi ad quoddam maius
15 robur: quia in dubio † quis non intelligitur donare argumẽ.
de renuncia. ſuper hoc ff. de probatio. cũ de indebito. & hoc ſi
in ſecunda diſpoſitione non ponuntur aliæ res quam in pri-
ma. ſe-

ADDITIONES.

a Appoſita indictio. Adde Bal. in l. 1. C. de inſti. Bart. in l. nominatim. de condi.
& de modo Bal. in l. imperator ff de ſtat. homi.
b Anni do. Adde glo. in verbo. ex tempore. in cle. 1. de ſum. tri. Bald. in prohe.
Grego. in prima. col.
c Sine die. Adde Spe in ti. de inſtru. edi. in §. inſtrm. ver. quid ergo. Card. in cap.
tertio loco. de proba. Bar. in l. 2. in §. item Labeo. in 4 oppo. ff. de aqua plu-
uia arcenda.

ma.secus si aliæ:tūc enim verbum donamus, ad alia refertur
& hoc vult litera,quod signa.In glo.sed hoc.ibi,de eod.§.1.ꝑ
hoc est quod no.glo.de relig.domi.c.cum dilectus. Item hic
allegabatur instrumentum locationis, non contra conducto
rem,sed contra tertium.In fi.e glo. hæc intra inducuntur ad q̄
16 stionem,ꝙ scholaris † recedens possit loco sui aliū ponere in
societate & in camera.dicit in Spec.de iudi.§.2.ver circa hoc,
ꝙ hoc nō potest inuitis socijs.argumen. ff. commu.diui.§.2.
ver.circa hoc.

S V M M A R I V M.

1 *Literæ super voti absolutione per cruce signatum impetratæ tacita ue ritate,non valent.*
2 *Cruce signati qui dicuntur.*
3 *Papa solus dispensat super uoto quod fit in subsidium terræ sanctæ.*
4 *Stillus curiæ facit ius.*
5 *Sigillo priuato statur in præiudicium sigillantis tantum.*

1 QVod super his. †Non valent literę sn
per voti absolutione
per crucesignatum impetratæ, tacita veritate,vel
expressa falsitate. Cōmunis diuisio ibi. ad quod.
2 † Nota de crucesignatis. & dicuntur crucesignati hi, qui vo
uent se ituros in subsidium terrę sanctę, vt vult hæc litera ge.
neralit: tamen dicimus crucesignatos etiam si non specifice
in subsidium terræ sanctæ voueant,dummodo in subsidium
christianorum: vt si contingat apud alias partes bellum im-
minere cum infidelibus,vt apud pruzeneos. dicuntur autem
crucesignati: quia consuetudo habet quod assumūt in signū
crucem. quandoque tamen ad aliam causam assumitur,vt ꝑ
peregrinantes ad Sanctum Iacobum Item etiam in bellis qn
que per illas ciuitates quæ crucem habēt pro insignio, vt hic,
3 & aliæ plures.Item ꝙ super tali voto † quod fit in subsidium
terræ sanctæ non dispensat nisi Papa. hoc tamen nō omnino
probatur hic:sed probatur de voto.ex multa. Item de sigillis
Cardinalium.& intellige quod asserebant hoc sibi commis-
sum a Papa oraculo viuę vocis,vt fieri solet: alias officiū Car-
dinalis ad hanc absolutionem non extenditur. argu.pro hoc
de elec.clemen.2. Item stilum curiæ,qui seruatur in absolu-
tione voti prædicti:quia curia nō absoluit,sed committit his,
qui possunt melius scire veritatem super impedimētis.& idē
fit etiam in alijs negotijs consistentibus in facto,in qbus dif-
4 ficile esset veras informationes habere in curia.† No.ex hoc,
a quod stilus curię a facit ius,vt hic. & de cōsti.ex literis.de cri-
mi.fal.quam graui.Item not. etiam singulariter,ꝙ præsumiē
contra literas quæ deuiant a stilo curię: & hoc forte nō alibi,
melius probatur.Item,ꝙ absolutio per surreptionem obten
ta est nulla.an autem idem sit in excōmunicatione surrepti-
tia,nota.de offi.ordina.ex parte. Item, ꝙ non solum literæ be
neficiales propter surreptionem vitiantur ipso iure, sed etiā
aliæ gratiosę,vt super absolutione:vt hic. habent enim instar
priuilegij,ꝙ etiam vitiatur ipso iure.C.si cōtra ius vel vti.pu-
bli.l.& si cognitio.secus in literis ad litem,quæ non ipso iure
vitiantur,sed super exceptione cognoscitur. de rescrip.super
literis.pro prædictis est hæc litera,ibi, carere volumus impe-
tratione,& sic ipso iure. Item ꝙ sigillum non validat literas
quin possit opponi de sureptione. & secundum hoc limita-
tur sup. e.a Quæro quæ fuit ratio dubitandi.forte videbatur
standum sigillo Cardinalis etiam vnius.97.dist.nobilissimus.
ratio decidendi,quia literis surreptitijs non statur per supradi
cta,& quod dicitur credendum Cardinali,dic,vt no.de appel.
5 ꝯstitutis.In fine gl.3.& plenius dic,ꝙ aut sigillum † est priua
tum.& statur in præiudicium sigilantis tātū s. e.a. a ꝯrio Aut
autenticum,& aut notum, & statur vt hic.In fi.glo. vbi pos-
sit aliquid opponi literis:puta de surreptione:vt hic.vel vbi si
gillum sit vitiatum, vt quia obfuscate literæ & caracteres,ꝓ-
cedit vt in glo.& redditur suspectum,vt in hac glosi.& supra
capitu.proxi.aut est ignotum:& tunc,aut requiritur plena ꝓ-
batio,& non sufficit:quia probatio dubia non releuat.de pro
ba.in præsentia.aut sufficit: probatio minus plena. aut etiam
nomen sigillantis est ignotum, & requiruntur quinque sigil
la.de cleri. peregri. c. 1. & sufficiunt quo ad id de quo ibi,aut
nomen sigillantis est notum,& potest stari sigillo ignoto,qñ
non agitur de præiudicio tertij,sic videtur intelligere hic In-
nocen. & facit litera a contrario, ibi, ignota.secus ergo si no-
ta,si non opponeretur subiectio.& licet dicat de pluribus si-
gillis, idem tamen in vno:quia hic non considerat verū.Itē
videtur habere respectum ad diuersas absolutiones.ar.de pri-
uile.vt priuilegia.

A D D I T I O.

a Stilus curię.Adde Io.de imo.in cle.2.de supplen.neg.prela. Abba.in cap ad
hæc.de senten.excommu.Abb.in c.quam graui. de crimi. fal.Lap.alle. 61.&
Ange.in l.fi. C.de iniurijs.

S V M M A R I V M.

1 *Extrauagans debet allegari & produci cum effectu,non verbo.*
2 *Extrauagans apostolica qualiter produci debeat.*
3 *Sententia lata contra ius commune est ipso iure nulla, secus contra ex trauagantem.*
4 *Sententia lata contra sententiam principis quare non sit nulla.*
5 *Iudex quare non tenetur iudicare secundum extrauagantes.*
6 *Extrauaganti productæ quando sit standum.*
7 *Extrauagantes omnes no sunt reuocatæ.*
8 *Extrauagans in quo differat.*

PAstoralis. Si allegatur decreta. extrauagās
iuri consona iudicatur secundū
illam. si dissona, consulitur Papa. habet duo di-
cta,sed secundum ibi,verum.decre.extrauagās.vt
no.sup.in prohœmio.in glossa antepenult.in fine.Not.ibi al-
1 legatur. quod † extrauagans a debet allegari,& dic cum effe-
a cta, quia non verbo,sed opus est quod producatur. secus in
dispositione iuris communis,quod sufficit allegare: & si nō
allegetur,iudex supplet.de postular.bonæ.el 1. & producitur
extrauagans sicut alia instrumenta, sic & instantiæ quæ pro-
ducuntur in alieno foro,sed in proprio sufficit ꝙ allegentur.
& hoc ff.de iust.& iure l.omnes populi.per Bar. & cum pro
2 ducitur extrauagās † apostolica,debet produci cum bulla apo
stolica,vel officij cancellariæ apostolicę:alias nō staretur,nisi
3 tanquam scripturę priuatę. Nota ex hoc,† quod licet senten
tia lata contra ius commune sit ipso iure nulla. de re iudica-
ta.capitu.1.de re iudica.cum prolatis,non sic si lata est contra
extrauagantem. notat Bartolus in l.ratio. de actio.emp.patet
ex prædictis,quia non facit ius commune,cum posset de ex-
trauaganti dubitari,vt hic.dicit etiam Bartol.ibi,idem in sen
4 tentia principis,† quæ licet habeatur pro lege.de re iudicata.
in causis. non tamen pro l. communi.sed extrauaganti. ideo
sententia lata contra sententiam principis non est nulla. pro
hoc glo.in dicta l.idem dico de decisionibus rotæ,de quibus
dic quod oportet quod producantur,vt prædixi de extrauagā
5 ti. & dato quod sic producantur † non tenetur iudex secun-
dum eas iudicare,quia non sunt approbatæ per Papam. & sic
statur eis tanquam decisionibus magistralib. pro hoc est qđ
not.de postulatio.prælatorum capitu j. in glo. nota ꝙ In glo.
2.ibi,præsumitur quod sit decr.& sic licet sit iuri dissona, nō
reijcitur, sed consulitur Papa. Oppon.ad hoc & ad literā.aut
6 enim producitur † extrauagans sub bulla,vt prædixi.& nō po
test de ea dubitari.aut non sub bulla,& non est standum scri-
pturæ priuatæ sup.capitu.1.Solu.etiam si producatur sub bul-
la potest dubitari, vt quia requiritur diuersa litera in diuersis
extrauagantibus, idest vna posita in diuersis instrumentis,
seu bullis, seu diuersis extrauagantibus in eadem dispositio-
ne.de electio.nemo libro sexto in glo. penultima. Oppon.ad
7 idem.quod omnes † extrauagantes sunt reuocatæ in prohœ-
mio 6.in fine.Solu.immo non omnes,vt ibi in tex. Item post
illam opinionem emanarunt aliæ. Oppo. ad literam, quia co
casu quo est dissona iuri debet statim reijci,vt fit in rescriptis:
8 † vt sup.in princi.gloss.Solu.aliud in rescripto,quam in extra-
uagan.sic sentit glo.& colligitur ratio diuersitatis ex glo.quia
pro rescripto non est præsumptio,sed pro extrauaganti sic. ex
quo inter alias decre.allegatur.Opp.ad idem,quia nō debuis-
set hæc decre.poni hic, sed sup.de constitu. Solu. etiam cadit
hic,quia quæritur an stetur scripturæ extrauagātis,ibi.§. diu°.
de hoc.§.sic forte contrarium.de constitu.capit. 1. lib.6.& ibi
glo.tenet id quod dicit hæc glo.scilicet quod in illo §. ius cō-
mune derogat,iuri municipali:quia ibi apparet de mēte prin
cipis.& hanc multi tenent in d. ca.1.& d.§.diuus.alij aliter.qđ
dico de constitutionib.cap.quæ in ecclesiarum.

A D D I T I O.

a Quod extrauagans Adde Archi.18.distinctio.in summa.& Cardina. consil.
74 incip omnis a me charitatis in fin.

S V M M A R I V M.

1 *Testes possunt produci publicatis attestationibus. vsque ad conclusio- clusionem.*
2 *Sententia dicitur calculus.*
3 *Probationes in facto consistentes non possunt fieri post conclusionem.*
4 *Scriptura priuata quo ensu propter consuetudinem censeatur publica.*
5 *Tabellio laicus potest interuenire in electione prælati.*
6 *Consuetudo potest operari quod instrumenta non tabellionis habebunt maiorem authoritatem quam tabellionis.*
7 *Instrumenta tabellionis infamis non valent.*

Cum

1 CVm dilectus † Publicatis attestationibus vsque ad cõclusionẽ
possunt testes produci.hoc primo.consuetudo loci facit instrumentum autenticum. hoc secũdo.
Secunda ibi,super tertio.Not.ibi, vsque.quod hic ponitur ex
2 clusiue.de hoc de ordin.ab episco. ca. 1. † Item ibi,sententiæ
a calculum,quod sentẽtia dicitur calculus a habet & alia significata.versus:Calculus est ratio,numerus, sententia,carbo.Itẽ
ꝙ in causa concluditur.de hoc dic,vt no.glo.de verborum signifi.clemen.sæpe.In gloss.2.no.singulariter quando dicatur
b in causa conclusum b. No.ex eadem glo.cum tex.ꝙ post con
3 clusionem non possunt fieri probationes † in facto consisten
tes.& ad hoc quotidie allegatur, & melius probatur quã alibi.& hoc procedit parte resistente: sed parte non contradicẽte,iudex post cõclusionem admittit probationes super facto.
alias si facit aliquid de his, quæ non solent fieri post cõclusionem,intelligitur reuocare post conclusionem, quod dico in
c.sequenti.In gloss. penulti. ibi, ꝙ alias non esset.& sic est hic
4 casus singu.in quo scriptura † priuata propter consuetudinẽ
censetur publica. Quæro an talis consuetudo sufficit quo ad
clericos,vt stetur talibus instrumentis,etiam super spiritualibus.Hostien.quod nõ:quia de talibus laicus non habet potestatem.argumen.de arbitris.cõtingit.de iudicijs.decernimus.
dic contra:quia non infertur ex hoc ꝙ laicus iudicet de ecclesiasticis, & hæc authoritas, vt credatur talibus scripturis,est
5 quid extraiudiciale.vnde etiam dicimus in electione † piςlati posse interuenire tabellionem laicum:vt nota. de electionibus,quia propter.pro hoc de procuratoribus.c. 1.li.6.Quæro,
si cõsuetudo habet,quod stetur instrumento alicuius priuati
etiam sine subscriptione vel scriptione testium.dicit Innocẽtius ꝙ stabitur.quod est nota. pro hoc est quod dico sup.c.a.
6 & sic potest operari consuetudo † quod maiorem authoritatem habebunt instrumenta priuati, id est non tabellionis, ꝗ
tabellionis:cum instrumentis tabellionis non stetur sine testium inscriptione. & si dicatur ꝙ hic non de priuato sed de
rege.dic,quod habetur pro priuato quo ad hoc vt stetur eius
instrumẽtis,sicut dixi de iudicc. de testibus cũ a nobis. & hoc
facit ad id,quod dico sup c.1.de modo probandi per communem reputationem de tabellionatu.In glo.finali. in fine.nota
ex hoc & ex litera, quod persona dans authoritatẽ instrumẽto debet esse honesta, ibi, tantę honestatis.præsumitur tamẽ
honesta nisi probetur contrarium J. ti.1.c.finali.ex hoc infer
7 tur,ꝙ si tabellio est infamis † non valent eius instrumenta.argu.de hæreticis.excommunicamus. §.credentes.in contrariũ
ff.ad legem iul.repetund.l. eadem.§. hac l. vbi dicit Bartolus
ꝙ valent inter partes, sed non valent acta ab eo confecta,nec
alia quæ haberetur facere ratione alicuius officij,quod censetur dignitas.& per prædicta solet probari de fama vel infamia
tabellionis.

ADDITIONES.

a Sententia dicitur calculus Adde l.pen.C.de arbi.
a Adde quod sic ponitur translatiue,vt l.si actor.C. de appel.l. 4.C.de aucto. præst l.rem non nouam.in prin C.de iudi.& c.per tuas.inf.de appel calculis
enim olim iudices ferebant sententias,albis absoluebant, nigris condemnabant.ita Ant.Aug.in l.scire oportet.ff. de excusa.tuto. Hinc calculos sequere
dixit Bud.pro distribuere sententias in numerum parem.B.S.
b Quando dicatur in causa conclusum. Adde glo in ver.renunciationes in ca.
quoniam contra falsam.de probatio.Specu titu.de renunc.& conclu. ver. &
no.& ver.audit s Inno.in c.pastoralis. de causa pos.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas instrumenti,vel id quod in eo deest,per testes probari potest.*
2 *Agens personali debet exprimere causam remotum.*
3 *Dare præcise quando quis cogatur.*
4 *Attestationibus publicatis non admittuntur testes super capitulis directò correctorijs,nec super capitulis inclusis.nu.5.*
6 *Testimonium valet,licet testes non recordentur de tempore cõtractus.*
7 *Tabellio quandoque inducitur in testem ad corroborãdum instrumẽtũ.*
8 *Testes & instrumenta habent eandem vim.*
9 *Testes tres sufficiunt ad reprobandum instrumentum.*
10 *Instrumentum reprobari potest per duos testes deponentes cõtractus aliter fuisse celebratum.*
11 *Testes,quot reprobeat instrumentum.*
12 *Probatio necessario concludere debet.*
13 *Iudex post conclusionem interrogat ex officio, non ad partis instantiã.*
14 *Probationes fieri possunt post conclusionem, cum iudex procedit ex officio.*
15 *Facta non præsumuntur.*
16 *Actuum pluralitas non præsumitur.*
17 *Papa etiam in causis priuatorum procedit de consilio fratrum.*

1 CVm Ioannes. † Falsitas instrumẽti, vel id qđ deest in instrumento,per testes probari potest. Primo ponitur processus causę principalis.Secũdo,processus appellationis.ibi,cum igitur.Tertio, decisio ibi, de cõsilio.Nota ibi,ex
2 causa mutui.ꝙ agens † personali debet exprimere causam remotam.de libel.obla.c.3.Item de compensatione. de hoc cũ
glo.Item ꝙ emptor petit rem præcise tradi. & de hoc etiam
cum glossa.In glo.2.in fine. Oppo. ꝙ non debuerit audiri Io.
petens domũ vacuam tradi,sed debeat petere tradi: vel, si nõ
traderetur,interesse.C.de actio.empt.l.si traditio.Solu.in hoc
magna varietas est,vt nota.io dicta l.& ff.de acti.empt.l.1 qdã
enim stant contrario. pro quibus est quod nota Innocẽtius
de censi.olim,vbi dicit,ꝙ quando quis tenetur ad rem,vel ad
interesse,solum interesse venit in sententia. hic tamen Inno.
non consistit in hoc:alij,vt Mart.in dictis inf.dicunt posse agi
præcise,vt res vendita tradatur.de hoc in Specu.de emptione
& venditione.§.prius,in principio.vbi Ioan. Andr.tenet hoc
vltimum & idem glo.insti.de contrahen.emptione.& Archidia.1.quæstione.1.studet.& Iacob. san.Petr.& Cy.in dicta l.si
traditio. primum tenent communiter glossatores. Bul.Iaco.
Azo.Hugoli. & Accur.in dicta l.1.de actio. empt. & dicta l.si
traditio. Barto.ff de verbo.obliga.l. stipulationes non diuidũtur:tenet vltimum,vbi considera, quod quandoque tenetur
3 quis ad dandum † & tunc præcise cogitur dare.ff de verborũ
oblig.vbi autem.in fi.nam dare est accipientis facere.quãdoque tenetur ad tradendum,& regulariter non compellitur ꝓcise tradere,cũ hoc sit factum, & in obligationibus facti succedit obligatio ad interesse.ff. de re iudica. l. si quis ab alio.ex
hoc videtur,ꝙ cum venditor agat ad tradendum, vt hic in litera verior sit opi.prima:sed dic,ꝙ in emptione, tradi sapit naturam dandi:quia si emptor est dominus,transfert dominiũ:
si non est dominus,dat causam vsucapiendi.ff.si certum peta.
l.certi condictio.vbi glo pro hoc ff.de actio. empti. in princi.
vbi dicitur,quod in primis debet res tradi. non ergo est obligatio alternatiua,vt tradat rem,vel interesse,sed est alternatiua ordinis.si tamen contingeret quod venditor obligaret se
ꝓæcise ad dandum:non esset præcisa venditio, sed potius cõtractus innominatus.ff.de condictione ob causam.l.si.secũdũ
lectu.Ioan.& Azo.Oppo.ad prædicta & ad literam, ꝙ non valuerit sententia super domo, quia non erat in domo aliquid
petitum,& secundum formam libelli debet pronunciari.de
accusa.qualiter.el 2. Solu. debet intelligi ꝙ fuit petitum.pro
hoc facit litera ibi,super hoc & quibusdam alijs articulis. In
glossa,si enim.ibi,per hanc.dic plenius vt in dicto cap. fraternitatis ibi,scio,hoc verũ,cũ appellatur a diffinitiua:secus si ab
interlocutoria. de appellationibus vt debitus. & clementina
appellanti.In fine.e.glossę.Oppo. ꝙ non debuerit audiri P.ad
probandum venditionem domus esse ꝯditionalem.hoc enim
capitulum erat directe contrarium antiquo.cum Io.asseruisset,domum vendiam pure,& sic erat pronunciatum, super
4 † capitulis autem directo contrarijs post publicationem attestationum non admittunt testes.de testibus.clement.testibus.
dicunt aliq ꝙ qa Io.solum ꝓbauerat per instrumentũ,potuerunt testes ꝓduci.Innoc.dicit, ꝙ non debet ꝯsiderari quid includat petitio,sicut hic petitio Io. includebat venditionẽ fuisse puram:sed debet attendi qđ capituletur. Ex hoc nota differentiam,an aliquid ponatur in petitione:an vero in capitulis,
an etiam si Io.hic in petitione dixerit testes q hoc probarunt
tñ post publicationem admittetur aduersarius ad ꝓbãdum,
ꝙ non est pura sed ꝯditionalis.& ad clementi. testibus.dic,ꝙ
solum ꝓhibet sup capitulis directo ꝯrijs. & quæ dicantur directe ꝯria,dixi in cap.ex tenore. de testibus.ratio ꝓdictorum:
quia quando quis specifice aliqđ capitulat,facilius potest fieri
subornatio:ideo magis timetur si admitterentur,sup capitulis ꝯrijs,ꝗ si admittãtur super ꝯrio eius ꝙ est in petitione.Op
5 po.ad hoc quia super † capitulis inclusis non admittuntur te-
a stes a post publicationem:vt nota.in capitu.fraternitatis.de testib.nõ debuit ergo admitti volens ꝓbare venditionnẽ fuisse
conditionalem: quia conditio est pars venditionis.dic vt dixi in capitu. fraternitatis.dic,quod non est pars substantifica,
sed accidentalis. secus in præscriptione titulum requirente.
In fine gloss. sed quære &c. dicit Hostiensis quod Ioan.videtur dedisse precium nepotibus.argumen.ff.de conditioni. &
demonst.l.quod quis. Opp.extra glossam, quia venditio non
fuit conditionalis,sed modalis, & sic minus bene dicit litera
quod esset modalis. Solu. conditio accipitur hic de modo
ad idem de conditionibus appel. verum. vbi de hoc. Opponitur in eo, quod testes dixerunt se non recordari de anno
&c.& sic videtur quod non probent cõtra instrumẽtum.qđ
dicebat de venditione facta certo tempore. Sol. vt inf.in litera ibi,verum.Nota † ꝙ valet testimonium licet testes non recordentur de tempore contractus.& ad hoc allegatur quotidie,& procedit nisi oporteat probare tempus,vt in capitu.de te
7 stib.c.ex tenore.In verbo dictis.nota ꝙ tabellio † quandoque
indu-

ADDITIO.

a Non admittuntur testes.Adde c.curauit.& ibi docto.de proba.

inducitur in testem ad coroborandum instrumentum. C. de
8 fal.l.si quis decurio. In verbo, porro. nota† ꝙ eandem vim ha-
bent testes & instrumenta. C. eo. in exercendis. de cler. pere. ca.
a rue. Item ꝙ instrumentum a potest reprobari per tres testes.
& quod dicit de tribus, dic maxime per id quod dico. In gl. &
ita. ibi, sed in casu isto, vult soluere contrarium si opponatur p̄
dictis de hac litera, quæ dicit sufficere in capitulis. sed hoc nõ
pcedit per id quod statim subijcio. ibi, sed adiuit. hoc nõ tol-
lit contrariũ cum venditio pura sit, aliud à venditione condi
tionali: & in instrumẽto dicatur de pura. ergo si probatur cõ-
ditionalis. reprobatur instrumentum. & sic est hic casus con-
9 tra glo. ꝙ tres † testes sufficiunt ad reprobandum instrumen-
tum, & ratio glo. non procedit cum dicit ꝙ authoritas tabel-
b lionis b æquiualet duobus &c. nam glo. computat his idẽ. in-
strumentum enim totum tollit, nam quatenus est quid, con
sistit ex authoritate tabellionis, & ex testib. inscriptis, hoc to-
tum æquiualet duobus testib. p de regulam de qua hic. ean-
dem vim obtinent testes & instrumenta. duo autem testes p
bant. de testib. veniens. el 1. ergo instrumẽtum totum non ha
bet vim nisi duorum. ex hoc patet quod dixi quod gl. compa-
rat his idem, computando tabellionem pro duobus testibus:
& postea testes inscriptos pro alijs duobus, sicut puer qui vo-
lebat probare patri tria oua esse quinque. arguẽdo duo & tria
faciunt quinque. hæc sunt tria, & sunt duo &c. sed pater acce-
pit tria, & dimisit illi duo de quibus probauerat. Item secun-
dum glo sequeretur, quod si in instrumento essent descripti
100. testes, ad reprobandum requirerentur 100. & tres, vel sal
tem duo communiter, ita quod non tenetur glo. & Innocen.
& multi tenent in l. in exercendis. C. de fide instrumen. quod
10 instrumentum † potest reprobari per duos testes deponentes
contractum fuisse aliter celebratum, vt hic. & quod dicit lite
ra de tribus, supple, maxime. & forte hoc dicit: quia cum in-
strumentum æquiualeat duobus testibus cum in contrarium
probatur tantum per duos, poterit dubitari quæ fides sit præ-
ferenda, an instrumenti, an testium, sicut quando ex vna par-
te sunt duo testes, & ex aduerso duo. iuxta no. de testi. l. vbi nu
merus. ideo tantum est producere plures. licet enim per duos
possit reprobari instrumentum, non tamen facile: sed consi-
derabitur an sint valde honesti, & tunc poterunt præferri in-
strumento, quia vox viua præfertur mortuæ. Item subtilius
probatio instrumenti est ex præsumptione surgente ex autho
ritate notarii. de præscript. ad audientiam. probatio vero te-
stium est de veritate. de probationibus. proposuisti. ff. de iure-
iuran. l. admonendi. de his potest sustineri quod dixit Nicol.
de Mata. arbitrandum esse ꝙ testes æquiparentur, vel præferan
tur instrumento. non enim semper duo vel etiam tres præfe-
runtur, vt si non sunt multum honesti, & tabellio fuit bonæ
famæ, præterea de fama notarij debet probari. C. de falsis. l. si
quis decurio. sup. capi. proximo. ad finem. & plenius cum quę
11 ritur quot testes † reprobent instrumentum. dic compræhẽ
dendo do. Io. Calde. aut est confectum in casu qui non admit
tit probationem in contrarium ex dispositione iuris commu
nis vel particularis, & non admittitur reprobatio. C. ad vęlle-
ianum. antiquę ar bi. tute. l. finali. aut in alio casu. & tũc, aut du
bitatur de veritate scripturæ, vt quia negatur instrumentum
esse confectum a notario subscripto. & hoc probatur per solũ
notarium. dicta l. si quis decurio. vel si non potest haberi, pro
batur per testes qui viderunt eum scribere. vel qui cognoscũt
eius literam vel comparationem. C. eod. authen. & si contra-
ctus. Authent. co. §. sed si instrumentum. dic simi. sup. e. 1. aut
dubitatur de veritate negotij in instrumento contenti. & tũc
aut vnus testis dicit contra instrumentum, aut plures. si vnus
aut est de non inscriptis. & non reprobatur instrumẽtũ, quia
vnus non probat. de testibus. veniens. el primo. & e. licet el 1.
4. quæstione. 3. iuris iuran aut est de inscriptis, & tũc, aut reliq
inscripti remanent in numero sufficienti & idem. tamẽ secũ
dum Ioannem Calde. si viuunt inscripti, vtile est ab eis petere
de veritate instrumenti. de electionibus. cum dilecti. aut reliq
inscripti non remanent in numero sufficienti, & vnus testis
facit vacillare instrumentum. ff. quemadmodum testam. ape-
ri. l. 1. in fine. vbi tex. cum gloss. vt si ex multis inscriptis in te-
stamento vnus dicit se non inter fuisse. pro hoc C. de pbatio-
nibus. l. iubemus. si tamẽ numeraretur instrumẽtum p alios
non inscriptos complentes numerum, sufficeret, quod sentit
Innocentius, quod not. in dicta l. 1. in fine. Si vero sunt plures
qui contradicunt instrumento: duo testes possunt esse adeo
idonei quod per eos reprobatur instrumentum. quod dic, vt
12 proxime dixi in versi. ad hoc. † Nota ꝙ probatio debet cõclu
dere necessario: hic enim succubuisset P. nisi fuisset facta inter-
rogatio & responsio ꝙ vnica fuerat venditio. ex hoc colligit,
ꝙ licet non præsumatur actuum pluralitas, nõ præsumitur ẽt
vnicitas. nisi enim Ioan. fuisset confessus ꝙ vẽditio fuerat vni
ca, probatio P. non cõcludebat. quod dic, vt statim plenius di-
cetur. & hoc signa: quia iste est textus singularis & fortè non
est alibi. Item de interrogatione facienda. de hoc cum glossa.
In gloss. vnde, in fine, dic quod non pronunciatur pro excipiẽ
te si stat in terminis exceptionum. hic autem P. non stetit in
terminis exceptionis, immo petijt pronũciari, quod satis col
ligitur s̄. in vers. cum igitur. In glo. propter quod, in fine. hoc
procederet nisi Io. fuisset confessus quod venditio fuerit vni-
ca. In gloss. sic. patet ibi quandocunque visum fuerit etiã post
conclusionem vsque ad sententiam, vt in litera. & dicit Inno.
in additione hoc verũ, qñ interrogat circa dubia eorum quæ
acta sunt ante conclusionem. & quod de alijs quærere nõ po
test licet aliqui contra, secundum eum. quod signa: quia cõ-
muniter ignoratur: nec alibi reperi, & intellige, quod post cõ
13 clusionem iudex † interrogat ex officio, non ad partis instan
tiam. vt in glossa, & hoc in ordinarijs. in summarijs autem ẽt
interrogat ad partis instantiam secũdum notata extra de ver-
borum significatione. in clementi. sæpe. in gl. in verbo inter-
rogabit. Item etiam instrumenta nouiter reperta producũtur
etiam post conclusionem. ff. de iureiuran. admonendi. secun-
dum lecturam Pillei ad hoc de exceptio. pastoralis. Itẽ si post
conclusionem producitur aliquid ꝯsistens in facto, & iudex
admittit, videtur recedi a conclusione, vt in decisione rotę. 5.
14 quod etiam dixi sup. capitu. proximo. Item † cum iudex pro
cedit ex officio, possunt fieri probationes, etiam post conclu-
sionem: vt si quæritur de idoneitate impetrantis, vel an sigil-
lum sit verum, vel an qui scripserit instrumentum sit notari*
d: decisione. vbi notatur. hoc dico, vt videas quod etiam post
conclusionem potest fieri interrogatio de qua hic. cum etiã
aliqua alia permittantur, vt in prædictis. & dic in eo ꝙ interro
gauit an venditio fuisset vnica, licet videatur interrogare non
circa dubia eorum quæ acta sunt, sed de nouo. dic tamẽ quod
non omnino de nouo, cum veniat ad declarationem veterũ.
sic intellige quod nota. in Authen. de testibus. §. illud. vbi glo.
dicit, quod non potest interrogare vt addat, sed vt rationem
dictorum reddat. & est glossa singularis. Opponitur ad hoc &
ad literam, ꝙ interrogatio ista fuerit superflua. & quod etiam
sine ipsa P. obtinuisset. quamuis enim in instrumento dicere
tur, domum venditam, non negabatur quin potuisset inter-
uenire conditio. Solu. ista videtur sentire glo. sup. quæ incipit,
& ita. & secundum hoc videtur standum cõtrario. dic, vt sup
ea dixi. Inn. videtur etiam fateri contrarium, dicens, ꝙ vtilis
fuit interrogatio, sed tamen sine ipsa fuisset facta interpreta-
tio, de qua hic. dic contra, quia probatio instrumenti infere-
bat intentionem Io. ꝙ venditio fuisset pura, ex quo non appa
15 rebat ꝙ conditionalis, nec facta † præsumuntur. de officio de
leg. cum in iure. & probatio P. non reprobasset instrumentũ
sine hac interrogatione, cum probatio debeat esse sufficiens,
vt in gloss. præcedenti. & si dicas, eoipso ꝙ P. probauit vendi-
tionem fuisse conditionalem, intelligitur probasse de illa de
16 qua in instrumento, cũ non præsumatur † pluralitas actuũ.
ff. de rei vendicatione. l. Pomponius si frumẽtum. in fine. dic,
vt dixi s̄. ꝙ licet non præsumatur pluralitas, non præsumitur
etiam vnicitas seu identitas, nisi probetur. de præscrip. auditis.
& de in integrum restitutione e. auditis. pro hoc quod dixi
de testibus. cũ tu. per quod e. cessante interrogatione de qua
hic debuisset iudicari ꝙ duæ fuissent venditiones. vna puta:
alia conditionalis. & hoc aperte vult litera in versi. verum. Ex
his, infertur ad arduam litem, productum fuit instrumentum
testamenti. aduersarius producit testes ad reprobandum, qui
dixerũt se non interfuisse, & dicebant nominari nominibus,
quibus nominabantur inscripti in testamento. cõsului ꝙ nõ
erat reprobatum instrumentum: quia non erat probatum ꝙ
isti essent illi, qui erant descripti in instrumento, cum reperiã
tur multi qui vocãtur eo nomine. pro hoc dictum c. auditis,
& quod ibi nota. vnde fuisset opus probare ꝙ iudici ad repro
bandum essent illi ijdem. nam etiam licet diceretur quod sic
vocabantur, ꝙ non erat probatum, & potuissent sibi mutare
nomen, & dicere se sic vocari, cum aliter vocarentur, & licet
hoc non præsumatur, non etiam præsumitur ꝙ sic vocentur,
& quod sint illi, pręcipue in casu iam arduo, in quo tenditur
ad reprobationem instrumenti: & maxime testamenti, quod
fit cum multa solemnitate, & hæc licet videantur niti mul-
ta subtilitate, nituntur etiam veritate. & probantur hic. & si-
gna. In glo. penulti. ibi, vbi de hoc. & dic, vt ibi. nam ibi reddit
ratio quare hic pronuncietur ibi an sentẽtia reuocetur, & sic
apponitur causa in sententia, contra id de re iudi. sicut. & hoc
fit ad

ADDITIONES.

a Instrumentum. Adde glo in ca. in nostra. de testibus. glo. in c. si testes. 4. quæ. 2. Pau. de ele. Anto. de But. & Abb. in c. tertio loco. de proba. Specu. & Io. An. in addi. Spec. tit. de instru. edit. in §. restat. versicu. sed quæro ꝙ testes. Imo. de bu. in c. cum a nobis de testi. Ioan. de imo. diffuse in l. 1. in §. si quis neget. ff. quemadmo testa. ape.

b Autoritas tabellionis. Adde Cardina. in c. quoniam contra. de proba. in 1. col. Albert. in l. cum precibus, C. de proba. Bal. in l. 1. in § fi. ff. de ver. ob. Bal. in l. si. co. ti. in prin.

fit ad conseruandum honorem iudicis a quo: & ob hoc pronunciatur in in incidenti. Nota literam ibi de consilio &c. ꝙ
17 etiam † in causis priuatorum Papa pronunciat de cōsilio fratrum, quod facit ad similia, vt saltem in arduis non procedat sine hoc, quod alibi plenius dicitur. In gloss. vlti. in fi. dic, qđ hic fuit appellatum, & in causa appellationis habet locum regula, non oppositum opponam, & non probatum probabo. C. de tempo. appella. l. per hanc. & hic. & ad hoc quotidie allegatur, pro hoc facit, quia appellatio extinguit, vel saltem suspendit sententiam. de iureiuran. venientes. ff. ad turpil. l. 1. in fi. nec ecōuerso facta in causa principali obstāt in causa appellationis: vt oot. de testibus. cum venisset. not. Archi. 24. q. 3. de illicita.

SVMMARIVM.

1 *Defectus literæ vel syllabę an vitiet rescriptum.*
2 *Appositio vnius literę pro alia non vitiat rescriptum.*
3 *Falsa latinitas an vitiet rescriptum.*

1 EX parte. † Defectus literę vel syllabę p quē sensus non mutatur, non vitiat rescriptum. hoc dicit. cum glos. secundum intellectum quem inf. dico. Primo ponitur querela. Secundo prouisio. Tertio, ibi, mandamus quatenus. pars de foro competen. ex parte. In glo. ibi, syllabę. hoc non probatur hic: sed videtur probari contrarium in eo, quod solum dicit de effectu literæ. & sic secus in defectum syllabæ. arg. de præsump. nonne. dic tamen standum glo. immo idem dicit Inn. in defectu in dictionis vel orationis, dummodo bene comprehendatur intellectus Papæ: quia per bullam tollitur suspicio, & oculus officialium sæpe fallitur. argu. de proba. cū causam. Alij, vt refert Innocen. dicunt, ꝙ etiam defectus literæ reddit literas suspectas, cum multi sint officiales in curia qui examinant literas, licet aliquando tollantur, vt hic. Hostien. distinguit, ꝙ aut sunt literæ iustitiæ, & procedit primum argu. sup. c. 3. de crimi. fal. c. penul. aut gratię: & tunc minus defectus vitiat. dic quod licet hoc loquatur de literis iustitiæ, & licet vera sit præmissa distinctio inter literas iustitiæ, & gratiæ: tamē quod hic dicitur, procedit etiam in literis gratiæ, ex quo sensus non mutatur propter quod dic, vt in sequenti contrario. Oppo. ad hoc. sup. c. inter. ibi. Luitardus. vbi defectus literæ vitiat. Solu. hic deficiebat vna litera, ibi plures. & ex his surgit varietas: potest enim hic intelligi quod proceditur ex vi secūdi mandati, & tunc contraria cessant. sed secūdum hoc istud c. de nihilo prouideret. potest etiam intelligi quod ex vi mandati, & hoc consonat literæ, ibi, hoc non obstante. & dic tunc ad contraria, quod aut ex defectu mutatur sensus, & vitiat: vt in c. inter, quia ibi, Luitardus poterat dicere Lotarius: aut nō mutatur sensus, & non vitiat defectus literę nec syllabę, vt in tex. & glo. sic loquitur hic. pro hoc est quod no. de consecra. distinc. 4. si non sanctificatur. in gl. magna. verbum enim ipsi a runt sine. o. non immutabat sensum, & tunc puto verum intellectum c. sic summaui. de defectu aūt dictionis vel orationis videretur idem dicendum, ex quo nō mutatur sensus. ibi tamen plus dubij propter hoc quod dicitur hic in gl. quia cū multa maturitate transeunt, rescripta Apostolica, & per hoc
2 infertur ad quæstiones sequentes. Quæro † quidam impetrauit plebanatum sancti Paneracij: loco c. primi erat & sic dicebat, Pantracij: videretur vitiari, per prædicta. consultum tamen fuit contrarium: quia ex alijs in rescripto expressis apparebat de qua plebe intelligebat: alias secus, per prædicta. Quæro, mandatur executori vt inducat in corporalem, & deficit possessionem. fuit obtentum quod non vitiaret: quia in rescripto erant verba, & defendas inductum, per quæ appa
3 rebat de mente: alias secus, per prædicta. † Quæro, Papa cōcessit quandam indulgentiam, & in fine erat clausula, præsentibus perpetuis temporibus duraturas, opponebatur de falsa la
a tinitate. a consului contrarium, quia ex cursu pennæ poterat esse quod apparebat §. Item, sicut defectus literæ nō vitiat, vt hic: ita nec appositio vnius literæ pro alia, vt ꝓdixi in ver. Pācracij. & hæc pars æqua, præcipuè quia dicitur quod hodie nō admittitur in curia exceptio falsæ latinitatis. multi tamē forte consulerent contrarium. per c. ad audientiam. de rescrip. & per id quod dicitur hic in gloss.

ADDITIO.

a De falsa latinitate Adde, ꝙ falsa grammatica non vitiat rescriptum. Bal. in l. causa quam C. de fideicom. glo. & do. in c. forus. de verb. sig. nec eam vitiat instrumentum Bar. in l. Plautius. ff. de auro & argen. leg. & in l. imperator. & ibi glo. ff. de sta. hominum. glo. & doct. in c. ad audientiam. de rescrip. sit in vitiet sententiam, vide glo. & Bal. in l. 2. C. de sen. ex pericu. recitan.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius ecclesiæ agit pro ecclesia.*
3 *Vicarius perpetuus potest agere sine mandato domini, secus tēporalis*
2 *Instrumentum an fiat commune eoipso quod ostenditur iudici.*

CPerpetuus. Instrumenta communia debent edi aduersario. Primo ponitur factum. secundo commisso. ibi, ideo
1 que. † Nota ꝙ vicarius perpetuus ecclesiæ agit ꝓ ecclesia. argumen. de præben. extirpandæ. §. qui vero. cēsetur enim pro prælato, adeo ꝙ dispositio c. cum ex eo. de electio. lib. 6. permittens dispēsari cum obtinentibus ecclesias in forma de qua ibi, comprehēdit etiam vicarios perpetuos. vt no. glo. singularis. de offic. vicar. elementi. vna. in ver. sacerdotū. Ex hoc īfertur, quod vicarius obtinet ecclesiam. potest ergo pro ea agere. cuius contrarium sentit hic glos. 1. in eo quod dicit ꝙ iste habebat mandatum, quod procedit in vicario tēporali. de quo de appellat. peruenit. noo in perpetuo, de quo
2 tunc dixi. In glo. ibi iur. iuran. hoc verum in vicario † perpetuo. ideo potest agere sine mandato domini. secus in temporali. & ad hoc procedit quod sequitur gl. sed intellige. & hoc etiam sup. dixi. & dic ꝙ ex quo prior & cōuentus de quo erat quæstio erat domini, non fuit locus nominationi: quia non deducebatur ius domini in iudicium: sed ius propriū ipsius vicarij. sed si esset quæstio inter vicarium & tertium, aut sup iure vicariatus, & adhuc non est locus nominationi, ex quo conuenitur actione personali: vt no. vt lit. non contesta. quoniam. §. penulti. & hoc etiam facit ad membrum præcedēs. aut est quæstio super iure ecclesiæ: & tunc est locus nominationi, ne per factum vicarij præiudicetur domino d. §. penul. vt lit. noo contesta. cum ibi no. facit de elect. quærela. de confirm. vtil. cum dilecta. In glo. fina. ibi, de probatio. capitu. 1. & dic vt ibi dico quando habeat locum editio instrumentorū. ibi, arguere instrumentum de falso, quo tamen casu iste debet prius se inscribere. C. eo. l. fina. ibi, inscriptionem pagina. & est tex. singularis. & sic non se inscribens non auditur petens edi cum die & consule. In fi. e. glo. de hoc in Spec. de instru. edi. §. nūc videndum. ver. sed cum dies. vbi dicitur, quod etiam editur dies quando non potest apparere dies solutionis, nisi edatur dies confecti instrumenti: vt quia promisisti soluere intra tot menses. Quæro in eo quod dicit, quod fr
3 vtor instrumento proprio efficitur commune: † an eo ipso ꝙ ostenditur iudici fiat commune gl. ff. de eden. l. 1. §. editiones. sentit ꝙ sic. & sic vidi allegari in facto. dic ꝙ debet intelligi ꝙ ostendatur cum effectu: vt quia fuit depositum in actis: alias non efficitur commune. pro hoc est quod no. Specu. de instru. edi. §. nunc videndum. ver. si aliquis, postquam autem est depositum in actis, est factum cōmune. & hoc vbi aduersarius contradixerit productioni, vt quia dixi me præsente & contradicente, tunc enim producens potest reuocare productionem, nec potest aduersarius contradicere, quia non potest vti instrumento quod impugnauit. de cens. cum olim. ideo communiter seruatur, ꝙ aduersarius dicit, tali præsente & contradicente, quia est contra ipsum, & est quid pro se ipso producente. idem si est præsens, & nihil dicit, quia adhuc nō potest reuocari productio. instrumentum enim factum est commune per vsum d. §. editiooes. in tex. & glo. vbi de hoc. & hoc nota in practica.

SVMMARIVM.

1 *Scripturas contrarias producenti imputatur. & id quomodo. nu. 2.*
3 *Reus vti potest scripturis contrarijs.*

1 IMputari. † Imputatur producenti scripturas contrarias, in hoc: quia inuicē sibi derogant: Primo ponitur dictū. Secundo iō ibi, cum. In glo. 2 ibi, de non perendo. hæc tamen non sunt contraria: immo compatibilia. sed glo. habet respectum ad intentionem agentis, quia succumbit ex secūdo instrumento pacti de non petendo. ibi: Romæ. & in vtroq; dicebatur ꝙ tibi præsenti fuit facta promissio: alias vtraq; fuisset possibilis, vna tibi: altera tuo procuratori. & de contrarietate directa vel indirecta dic vt dixi de testi. ex tenore. ibi, opti
2 mam. in fi. dic cum quæritur de producente † contrarias scri
a pturas, a ꝙ aut ꝯrietas est in vno & eodem instrumento: aut in diuersis. Primo casu aut potest reduci ad concordiā, & reducitur. arg. sup. eo. inter. ver. cæterū, de test. cum tu. aut nō potest reduci, & inuicē sibi derogāt. ar. hic. & ff. de reg. iur. vbi repugnantia. Secūdo casu in diuersis scripturis. aut producitur a diuersis: & statur digniori: vt hic in gl. aut ab eo. & dicit gl. C. eo. scripturæ. idem, scilicet standum digniori. & ꝙ cæteris paribus inuicem sibi derogant. dic melius, ꝙ indistincte inuicē sibi derogāt, vt hic, & imputet sibi producēs qui potuit ꝓducere, vt hic, secus in testib. vt sequitur in gl. de hoc per Cyn.
3 in l. in exercendis. C. eo. Opp. ad hoc, quia saltem reus † potest vti ꝯtriis scripturis. ar. regulæ nullus plurib. lib. 6. Sol. pōt non simpliciter, sed conditionaliter, producēdo vnā, & inquantū non

ADDITIO.

a De producente contrarias scripturas. Adde Bart. & Bald. in scripturæ. C. qui pog. in pign. hab.

nõn releuet, producendo aliam. pro hoc facit quod no. in di-
cta regula. & C. de fur. l. vlt. per Bar. Ex hoc dicit glo 14. q̃. 1.
c. fi. ꝙ si assignatur terminus reo, ad faciẽdum defensiones si
producit vnam defensionem, non præcluditur via quin det
alius terminus si vult producere contrarium. quod videtur,
pulchrum. dic tamen contra, quia potuit in primo termino
producere vtranque sub conditione prædicta.

S V M M A R I V M.

1 *Confessioni sine causa statur, sicut valet libellus non expressa causa.*
2 *Stipulatio si est sine causa, intelligitur ex causa donationis.*
3 *Confessio sine causa quando præiudicet.*
4 *Confessioni facta per verba enunciatiua communiter statur.*

Si cautio. Instrumentum debiti sine causa non pro-
bat. habet duo dicta. Secundum ibi, sed si.
In glo. puta. ibi, de confes. c. vlt. Oppon. extra glo. quod stetur
1 confessioni a sine causa, sicut valet libellus † non expressa cã
a de libel. oblatione c. 2. Sol. ibi in reali, secus in personali: quia
tunc requiritur causa. de libel. obla cap. vlt. & hic loquitur in
obligatione personali, vt sup. in glos. Opp. ad idem. ff. de pac.
tale pactum. in prin. Authen. de testi. §. & licet. Solu. ad obli-
gandum non valet sine causa. vt hic. ad liberandũ sic. de hoc
in d. §. & licet. vbi videtur glo. velle, ꝙ confessio ad liberandũ
etiam parte absente valeat. de hoc infra statim. Oppo. ad idẽ
ff. de leg. 2. Lucius. §. quisquis. Sol. ibi de confessione in vlti-
ma volũtate: hic inter viuos. & dic, vt ibi, de succes. ab intest.
c. a. fi. Oppo. ad idem de his quæ no. in l. cum de indebito. ff.
de proba. in glos. 1. Solu. aut dicitur in instrumento quod tã-
lis fuit confessus se accepisse, & procedit hic. aut dicitur ꝙ ac
cepit, & stabitur instrumento. vt ibi. Oppo. ad idem. ff de do
2 na. hoc iure. §. sed hę. Solu. illud in stipulatione †, quæ si est si
ne causa, intelligitur ex causa donationis: & causa est ipsa libe
ralitas. de hoc nota. gloss. C. de non nume. pecu. l. qualiter. &
Bart. ff. de consti. pecu. l. Atteius. & de seruit. l. si cui. in princi.
de serui. rusti. prædio. certo generi §. si locus. vbi valet conces
sio domini quod possis ire per fundum suum, etiam si non
dicat per quam partem. Solu. vt vtrobique not. & est casus di
uersus. & intelligitur ibi cõcessum quod per quamlibet par-
3 tem fundi possis ire. Ex his cum quęritur an confessio † si-
ne causa præiudicet, dic: aut in iudicio quasi cõtrahitur ff. de
interrog. actio. l. de ętate. & confessus habetur pro conuicto.
de confes. c. 1 & per totum. aut extraiudicium: & tunc ad libe
randum, & valet d. l. tale pactum, in prin. aut ad obligandum,
& tunc, aut in reali, & valet d. c. 2. de libel. obla. aut in persona-
li, & hoc casu, aut in vltima volũtate, & valet d. c. fi. de succes.
ab intesta. aut inter viuos: & tunc, aut cum stipulatione, & va
let. d. l. hoc iure. de dona. aut sine stipulatione, & non valet: vt
hic. quidam tamen dicunt ꝙ facit semiplenam. no. Spe. de ꝯ-
fes. §. videndum. versi. sed nunquid. de hoc dico de confes. c. a.
vlt. in fi. eius. gl. Contra notatur. 1. q. 7. quotiens. 1. in gl. 4. quæ
est singula. & dicit ꝙ de iure canonico valet. immo dicunt q-
dam, idem de iure ciuili. not. Cyn. de non nume. pec. genera-
4 liter. quia † confessioni quæ fit non ad obligandum: sed ad ꝓ-
bãdum, cum fiat per verba enunciatiua, communiter statur,
ergo tam in iudicio q̃ extra, per l. ff. de cõfes. certum. §. si quis
absente. sic ergo cũ aliquis ꝯfitetur se debere tibi absenti, de-
bet fieri confessio alicui præsenti recipienti ꝓ te, dicit tñ Bart.
ff. de iureiuran. admonendi. ꝙ facit semiplenam per c. fin. de
succes. ab intestato. sed non probatur ibi, vt ibi. dico.

A D D I T I O.

a Quod stetur confessioni Adde gl. in l. 1. in fi ff. de inter. acti. Bal. in l. illud. in
pe. co. C. de sacrosan. eccle. Bal in l. fi. in fi. C. si cert. pet.

S V M M A R I V M

1 *Notarius authoritate ordinarij notas notarij mortui in publicam. for-*
mam redigere potest. cum distinctione. vt nu. 2.
2 *Signum notarij an in prothocolo poni expediat.*

1 CVm P. † Authoritate ordinarij potest nota-
rius notas notarij mortui in publicã
formam redigere. Not. quinque requisita ad hoc
vt vnus tabellio publicet notas alterius præmor-
tui. Primum, quod ad instantiam quorum interest. ibi, ad pe-
titionem. Secundum, quod authoritate ordinarij ibi, authori
tate. Tertium, ꝙ iste sit tabellio: ibi, poteris, iuncta suprascri-
ptione. ibi. Io. tabellioni. Quartum, ꝙ fideliter publicet. ibi, fi-
deliter. Quintum, ꝙ in formam publicam: ibi, publicam. ad-
a dunt aliqui Sextum, ꝙ vocentur quorum interest. a argu. de
test. significauit. sed ibi alius casus. & dic secus. hic enim tabel
lio defunctus poterat redigere in publicam formam non vo-
catis quorum interest. & ita iste illi surrogatur. cautella tamẽ
est, quando fit confessio isti vt possit publicare notas alterius
notarij defuncti, ꝙ generaliter vocarentur quorum interest.
alicubi tamen non vocantur. nec obst. c. significauit, hic aliud
exemplare. d. c. significauit. primum tamen verius. eo autem
casu quo fit alteri tabellioni concessio, cautum est de ipsa cõ-
fici instrumentum per alium tabellionem, & alicubi seruant
certę solemnitates: vt Paduę. quia fit concessio in consilio ꝑ
iudicem ancianotum. In glo. ibi in prothocollo contra 12. q.
2. cum redemptor. ibi, dicamus. & in Authen. de tabel. §. an-
tepe. & penul. col 4. de instru. cau. §. in his. no. Host. in summa
2 e. §. fi. ver. quid si tabellio. dic, ꝙ aut † notarius vult committe
re alteri qui ex toto perficiat instrumentum, & non licet, nisi
ex causa, & authoritate ordinarij. vt hic. sic loquitur hæc glo.
ibi, completionem instrumenti. aut facit per alium scribi, &
ipse se subscribit, dicens ꝙ de prædictis fecit per alium scribi,
cum esset impeditus quando ipse fuit rogatus, & valet instru
mentum etiam sine authoritate ordinarij, etiam si scribens
non fuerit tabellio. sic loquuntur contraria. & de hoc in Spe.
e. ti. §. restat. ver. quid de hoc quod faciũt. & per Bal. C. de edẽ.
authen. si quis in aliquo. pro hoc facit, quia non est electa aut
horitas tabellionis in scribendo, sed vt fideliter redigat in pu-
blicam formam. Quæro, an in † prothocollo expediat impo-
ni signum notarij. videtur ꝙ non, quia hoc non videtur iure
cautum. & hoc videtur tenere Io. An. in Specu. eo. ti. §. breui
ter. ver. in fi. autem. solent tamen notarij apponere. vn no. Cy.
C. e l. contractus Bar. ff. de testa. testium. §. si quis, dicit in hoc
standum consuetudini. sed ff. de eden. si quis ex argentarijs §.
initium. dicit ꝙ est de substantia. per l. fi. C. de assess. vidi librũ
prothocollorum defuncti de quo nullibi erat signum. & ta-
men consului standum instrumentis inde releuatis propter
authoritatem iudicis qui commiserat releuari, sed ante com
missionem dic standum consuetudini, per predicta. in publi-
co autem videtur habere generalis consuetudo quod nõ va-
leat sine signo.

A D D I T I O.

a Quorum interest Adde Rotam deci. 10. inci. fuit dubitatum Spec. titulo. de
instru. edi in § ostenso. versi. qualiter. Ange. in l. quędam. ff. de eden. Car. con
si. 74. inci. Titius tunc sunt. in tertio dubio.

S V M M A R I V M.

1 *Instrumenta exemplata authoritate ordinarij habent vim originaliũ.*
2 *Instrumentum coram delegato exemplari non potest.*
3 *Exemplatione instrumenti an sint citandi quorum interest.*
4 *Instrumentum de consensu partium an possit exemplari sine iudice.*
5 *Sententia an probetur ex instrumento referente eam.*

1 Si instrumentum † Instrumẽta exemplata au-
thoritate ordinarij, habẽt eã
2 dem vim cum originalib. † Nota in delegato specialiter, qđ
instrumentum nõ potest exemplari coram delegato, nisi spe
cialiter sit datus ad hoc. tamen non seruatur: quia delegati fa-
ciunt delegationem exemplari in actis, & pronunciant dan-
dam fidem exemplato, vt not. de offic. deleg. cum in iure. nec
posset dici, ꝙ illud est propter authoritatem actorum, sed als
si coram delegato exempletur instrumentum, etiã pertinẽs
ad causam delegatam, nõ valet, nisi sit ad hoc datus: vt hic, &
sic vno commisso non committuntur omnia accessoria. con
tra id de offi. deleg. c. præterea. sed dic, ꝙ exemplatio nõ est ac
cessoria delegationi, cum sine exemplatione possit causa ex-
pediri. Item ibi, diligenter inspecta, ꝙ iudex debet diligenter
inspicere originalia cum sunt exemplanda. obseruatur tamẽ
quod committitur tabellionibus, & communiter adhibent
meliores. legitur tamen originale & exemplatum: seu auscul
tatur coram iudice. Item ibi, publicam, quod exemplatio de-
bet fieri per publicam personam. de hoc cum glo. In glos. ibi
de facto. vt quia expedit habere vnum instrumentum in plu-
3 ribus locis. In fi. eius. gl. Quæro † an sint in exemplatione ci-
tandi quorum interest. dic, ꝙ sic. pro hoc est de confir. vti. cũ
dilecta. de priui. ex parte. C. eo. l. fi. no. Archi. centesima distin.
c. contra morem. & Innocen. hic. quia tamen dicit ꝙ si im-
mineretur periculum perditionis in expectando absentes, po
tuerit statim exemplari. hoc tamẽ casu dic, ꝙ cum venerint
quorum interest, possunt petere exhiberi originale, & exci-
pere si qua legitima exceptio competit: facit d. c. cum dilecta.
4 ver. nos igitur. † Quæro an de consensu partium possit instru
mentum exẽplari sine iudice. Inno. ꝙ nõ. quod procedit, qua
tenus exemplatum debeat valere tanquam originale. tamen
in præiudicium ipsarum partium stabitur exemplato, si partes
in exemplatione confitentur originale verum esse. pro hoc
facit quod no. C. de eden. authen. si quis. vbi Barto. Quæro, ta
bellio in instrumento dicit quandam sententiam latam in ta
li forma prout in instrumento publico manu talis notarij vi-
5 dit contineri. an per hoc instrumentum † probetur de illa
sententia. similis quæstio fuit in facto. Quidam procurator
dedit

dedit substitutum, & in instrumento substitutionis dicebat
notarius, talis procurator, vt constat in instrumento talis no
tarij a me viso & lecto, substituit, &c. dic secundũ Inn. ꝙ non
probatur de alio instrumento vel de cõtentis in illo: quia no
tarius videtur in hoc testimonium reddere, non vetusta exẽ-
plare seu authenticare. & signa, quia sæpe accidit. In ɔ̃triũ alle
gatur Spe. de instru. edi. §. restat. ver. penul. & §. fi. versi. a. sic vi
di allegari, sed ibi aliter loquitur. l. cum quæritur an faciat fi-
dem inter partes, inter quas conficitur secundum instrumen
tum. vt si dicit notarius, talis fuit confessus se debitorẽ Titij
præsentẽ & recipientẽ occasione venditionis de qua in tali ĩ-
strumento a me viso & lecto. tũc non expedit pducere instru
mentum venditionis: quia, etiã si causa esset falsa, tenet obli-
gatio, potuit enim pars sibi in hoc præiudicare. quod autem
prius dixi, procedit quando notarius dicit de alio instrumen-
to, de quo, si non fecisset mentionem, opus fuisset illud pro-
ducere: tunc enim non statur, secundũ prædicta. Ex hoc dic,
ꝙ si procurator alium substituit aduersario consentiente nõ
expedit producere originale. vt in dicto Spe. In gl. fi. ibi quo-
niam. signa glo. videtur tamen non procedere. nam cap. quo-
niam. loquitur in scribendis. hic autem in exemplatione in-
strumentorum, in qua non est recedendum a litera quæ di-
cit de persona publica, nisi dicamus, ꝙ cum exemplatio fiat,
corã iudice, videtur habere vim actorũ, & sic poterit saluari
glo. quæ est singularis.

De præsumptionibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Ludus noxius fraudis præsumptionem inducit.*
2 *Intentio praua præsumitur ex eo quod constat de prauo actu.*

1 SIcut. † Ludus noxius inducit præsumptio
nem fraudis. vel ad idem sic, quod al-
teri nocet, præsumitur prauo animo fieri. In
fi. gl. vlt. vbi contraria præsumptio præualeat
ff. ad legem Aquil. item si obstetrix. §. fi. & l.
seq. & l. item Mella. in principio 22. qõ a. qđ
2 ait. & c. ne quis. de consecra. dist. 4. solus. sed co ipso † quod ɔ-
stat de prauo actu, præsumitur de praua intentione, nisi docea
tur de bona per contrarias coniecturas ver. Si videor ludo: si
non ablata recludo.

SVMMARIVM.

1 *Diffinitiva fertur ex præsumptione violenta.*
2 *Præsumptio quæ sufficit ad probationem censetur veritas.*
3 *Confessio facta metu tormentorum non præiudicat.*
4 *Filij mors est iustus metus.*
5 *Iudex indicans ex præsumptionibus quid agere debeat.*
6 *Præsumptio aliud operatur in ciuili, & aliud in criminali.*

1 AFferte. † Ex præsumptione violenta fertur dif
finitiua. Primo ponitur factum. Secun-
do diffinitio: ibi, respondit. Nota ibi, & date. ꝙ co-
ram iudice præsumitur multitudo esse, cum loquatur assistẽ
tibus in plurali. Item ibi date. intelligendo quod referantur
ad Salomonem. ꝙ quandoq; loquẽdo vni vtimur plurali, &
hoc facit contra illos qui dicunt hanc consuetudinem ince-
pisse sub Iulio Cæsare. Salomon enim multo tempore præ-
cessit: sed posset hic referri verbum, date, ad ministros, vt cõ-
1 cordet illi. & datę dimidiã partem vni a &c. Item ibi, hoc est,
2 iuncta glo. vlt. ꝙ † præsumptio quæ sufficit ad probationem,
censetur veritas. In glo. 1. ibi. tacendo. pro hoc facit quod no.
de app. cum cessante. In fi. eiusd. glo. de hoc 22. q. 2. quæritur,
& in d. capitu. hoc quippe. In gloss. 2. oppon. quod ex quo ista
mulier consenserat filium dari alteri mulieri, renunciauerit
iuri suo: nec debuit amplius audiri. de elec. cum inter R. Sol.
Vincen. ꝙ protulit hæc verba timens mortem pueri. ideo si-
3 bi non præiudicat: sicut nec confessio † facta metu tormen-
torũ. de accusationibus. si constiterit. ꝑ hoc facit, quia mors
4 † filij est iustus metus ff. ꝙ metus. causa. isti quidem. Oppo. ad
idem, quia, ex quo pronunciauerat infantem diuidendũ, erat
functus officio: & sic non valuit secunda sententia. Solu. col-
ligitur ex glo. præcedenti: quia non dixit diffiniendo, sed ten-
tando. & per hoc secundum Inn. instruuntur iudices in simi
libus. In glo. pen. ibi, violenta. de nominibus præsumptionũ,
dico j. c. literas In fi. eius. gl. oppo. ꝙ sententia illa fuerit dimi
nuta. debuit. n. puniri mulier q̃ subtraxerat filiũ alterius. Sol.
5 vt eleganter dicit Inn. j. c. quia verisimile, † quando ferẽ sen-
tentia per præsumptionem, iudex debet eam mitigare: nec
de facili imponere pœnam vel mulctã. quod signa. Ex hoc
6 dic, ꝙ licet pſumptio hic † sufficiat in causa ciuili, vt redderc
tur filius: non tamen vt pronunciaretur sup crimine, vt im-
poneretur pœna. In gl. fi. in fi. pendente enim lite habetur ꝓ
filio eius, quæ eum possidet. vt lite penden. cap. 1. & 2. ꝑ totũ.

ADDITIO.

a Et date dimidiã partem. vni. Adde quod ista verba habentur originaliter 3. Reg. 3.

SVMMARIVM.

1 *Conuersatio adolescentis facit præsumptionem de senectute.*
2 *Pueri debent conuersari cum perfectioribus, ad hoc vt fiant meliores.*

1 EX studiis. † Conuersatio adolescentis facit ꝓ-
sumptionem de senectute. vel ge-
neralius, ex conuersatione præsumitur de moribus
alicuius. Nota ibi intellige, exponendo vt glo. vlt. ꝙ hoc ver-
2 bum est præsumptionis. Item ibi, auditionis sapientum. ꝙ †
pueri debent conuersari cum perfectioribus ad hoc, vt fiant
meliores, quod documentum debent habere, scholastici, ꝓ-
cipue in principio, quando incipiunt studere.

SVMMARIVM.

1 *Fuga facit præsumptionem.*

NVllus. Præsumitur contra eum qui dilationib⁹
1 subterfugit iudicium. † Nota, ꝙ fuga a fa
a cit præsumptionem & videtur ꝙ fugiens habeatur
pro confesso, vt in tex. iuncta glo. communiter tamen dicit,
ꝙ fuga non facit probationem: sed præsumptionem. de hoc
no. ff. de iureiuran. admonendi. dico j. tit. 1. c. fin. In fi. glos. fi.
no. glo. ibi, tripliciter &c. quia sing. & adde quartum modũ,
ex negatione alterius illatorum inf. c. proximo.

ADDITIO.

a Fuga. Adde Bar in l. lege cornelia. ff. ad sylla.

SVMMARIVM.

1 *Tacens præsumitur consentire.*
2 *Lex. si fine. C. ad Velleia. declaratur.*
3 *Tacens an habeatur pro consentiente.*

1 Nonne bene. † Is qui tacet, præsumitur consen-
tire, vel melius. duorum illatorũ al
terius negatio de confessione alterius præsumptionem in-
ducit. In glo. vlt. ibi, seruus communis, vbi si vnus trium fra-
trum habens vxorem præsentibus fratribus prædium com-
mune dedit vxori, valet donatio quo ad partem fratrum nõ
contradicentium. & ibi secundum hanc glos. hoc operatur
vicinitas. i. proximitas. & sic secus hoc cessante. In eadem gl.
ibi, vendere rem meam: sed non obligare. vt si obligatur pi-
gnori me præsente & tacente, tunc videor consentire. quia si
contradixissem, obligatio non valuisset. secus in venditione
de qua in glo. quia me præsente & contradicente potes ven-
dere rem meam. non quod possis eam transferre in vendito
rem: sed obligaris actione personali. pro hoc est quod not. s̃.
titu. 1. cum Ioannes. in prin. pro hac diuersitate est quod not.
C. ad velle. l. si fine. ff. de contrahen. emptio. l. rem alienã. Qui
2 dam tamen dicunt † ꝙ l. si fine, loquitur ad coniunctos. s. cũ
maritus tacente coniuge dat pignori rem vxoris. secus inter
extraneos. ff. quibus mod. pig. vel hypo. sol. sicut. §. non vide-
tur. nisi tacendo fraudem adhibeat. C. si res aliena pigno. da-
ta sit l. 2. & eo casu non iuuatur mulier per velleianum: quia
dolus eam excludit. vt in d. l. si fine. & hæc communis, vt di-
catur ꝙ me præsente potest vendere & obligare rem meam
in tuum præiudicium: non in meum. Verba tamen glo. sunt
3 vera. & dic, cum quæritur an tacens † habeatur a pro consen
a tiente. aut sumus in fauorabilibus. & intelligitur consentire.
ff. man. remunerandi. §. si passus. & l. qui patitur. not. Inno. de
electi. in genesi. aut in præiudicialibus. & tunc, aut agitur de
modico præiudicio: & præsumitur consentire. C. de acq. pos.
l. 2. aut de non modico. & tunc aut in obligatione personali,
& regulariter habetur pro contradicente, ff. de procu. l. filius.
§. inuitus. aut in reali, & procedit dictum glo. quod aut per ɔ̃
dictionem poterat prohibere, & hæc ꝓcedunt in tacẽte: non
per contumaciam. nam si per contumaciam, habetur pro ɔ-
fesso. ff. de inter. actio. de ętate. §. qui tacuit. de confes. c. a. li. 6.

ADDITIO.

a Tacens habeatur. Adde doct. in is, qui tacet. de reg. iu. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Præsumitur ex præterito circa futura.*
2 *Papa habet potestatem in insula Siciliæ.*

1 Mandata. † Ex præterito præsumitur circa futura.
Primo ponitur exordium. Secundo nar-
ratio. ibi, proinde. Tertio limitatio. ibi, quas. Quarto ratio:
ibi, quia. Nota ex superscriptione. ibi, M. episcopo, iuncta li-
tera ibi, quas non loco &c. Ad quæstionem, si causa commit
titur M. epo Paduanẽ. intelligitur commissa dignitati. alias
illa protestatio quas &c. fuisset superflua. de hoc dico de offi-
2 cio delega. quoniã abbas. colligũt aliqui, ꝙ Papa † habet po-
testa-

teſtatẽm in inſula Siciliæ.com miſit enim ſolum eccleſias.vt
in litera.ſed alibi probatur ꝙ Sicilia eſt de patrimonio eccle-
a ſiæ.a 94.diſt.c.1.10.q.3.relatum.

A D D I T I O.

a Sicilia eſt de patrimonio eccleſiæ. Adde doc.in cle.Romani.de iureiu. Abb. in c.quia in inſulis.de regu.in c.ſi diligenti,præſcrip.in c.veritatis.de iureiu. in c.nouit.de iudi.& in c.in archiepiſcopatu.de raptor.Bar.in c.quod ad cõſultationem de officio dele.

S V M M A R I V M.

1 *Verbum credo eſſe verbum præſumptionis, declara vt in aditione.*

a
1 Quoſdam. No.ibi credo,a iuncta glo. ꝙ † iſtud eſt verbum præſumptionis.In glo.vltima,
ibi,ad deliberandum.dic melius,vt notatur de iuramento calumniæ. cauſam.

A D D I T I O.

a Credo.Adde glo.& doc.in c.quotiens.de teſtibus.Card.in c.ſacris.in 6.not. quod met.cauſa * intellige in prophanis ſecus in negotio fidei,ibi enim eſt verbum certitudinis.B.S.

S V M M A R I V M.

1 *Præſumptio eſt multiplex.*
2 *Præſumptionum vocabula non inducunt diſtinctas ſpecies.*

Quanto. In gl.ibi,ſi qui clericorum.ibi,non præſumptione iuris,nec ibi prohibetur probatio in
ꝯtrium,& dic vt ibi,& ibi,circa.No.glo.vſq; ad fi.de multipli-
1 ci †præſumptione a,ꝙ plenius dico ĩ.eo. literas, & dicit Inn.
a ĩ.c.quia,ꝙ ſunt præſumptiones quas aliqui dicunt ꝓbabiles:
alij vocant violentas,& ꝙ nõ eſt vis,niſi in verbo,quæ eſt ꝑtinacib.relinquẽda.
2 Ex hoc no.ꝙ vocabula †præſumptionum,
vt alia dicatur violenta &c.non inducunt diſtinctas ſpecies,&
ſæpe ponuntur promiſcue vna pro alia . quo dico ĩ. c.literas.

A D D I T I O.

a De multiplici præſumptione. Adde Ant.de But.in c.tertio loco.de prob. Pe. de Anch.in regula ſemel malus.de reg.iur.lib.6. Bart.in l. admonendi.ff.de iureiuran.

S V M M A R I V M.

1 *Intelligens in vna ſcientia non præſumitur intelligens in alia.*

1 Scribam † No. argu. ꝙ qui intelligit ſtudium in vna ſcientia:non præſumitur eſſe intelligens in vna alia.

S V M M A R I V M.

1 *Probatio efficacior requiritur ad probandum non veriſimile.*
2 *Beneficiorum inæqualitas an vitiet permutationem*
3 *Requiſita ad hoc vt quis audiatur in cauſa matrimoniali contra ſententiam latam.*
4 *Tertius antequam admittatur pro ſuo intereſſe, ſummarie prædiſcutitur.*

1 Quia veriſimile. † Requiritur probatio efficacior,ſi quis vult ꝓbare non ve
riſimile,vel ſic,non admittitur quis ad probandum ꝯ veriſi-
mile,niſi ſit aliqua præſumptio ꝓ eo.h.d.notabiliter . Primo
ponit quandam ſpecialem cãm & finalem.Secundo ꝓuidet,
ibi,prouideas.Tertio ponit cãm impulſiuam: ibi, quoniam.
No.ꝙ dixi in vltimo ſummario.pro hoc de heret.filij.lib. 6.
2 de no.ope.nun.c.2.de procur.in noſtra.† No.ad quæſtionem,
a an inæqualitas beneficiorum a vitiet permutationem, & dic
ꝙ non vitiat ipſo iure:vt hic:ſed præſumitur ꝯ ipſam. Op.ꝙ
indiſtincte debuerit iſte audiri ad probandum:quia volenti ꝓ
bare mos gerendus eſt.ff.de proba.l.circa.facit de proba.licet.
Sol. non admittitur hic,ne admittatur ab probandum quod
probatum non releuat.de off.deleg. cum contingat. niſi per
aliam præſumptionem iuuetur per quam prima elidatur. de
purg.cano.cum P.4.q.3.§.Item in criminali.ver.eos teſtes,&
3 facit hoc c.ad id quod no. ĩ.de re iudi. tenor. ꝙ licet † ꝯ ſen-
tentiam latam in cauſa matrimoniali audiatur quis: non ta-
men incontinenti , niſi præmiſſa ſummaria cognitione , an
moueatur ex cauſa rationabili.facit etiam ad id de quo habe-
tur de teſti. veniens. el 2. quod antequam admittatur tertius
4 † pro ſuo intereſſe,ſummarie de hoc prædiſcutitur.

A D D I T I O.

a Inæqualitas beneficiorum. Adde Io. An.de Imo.in c.ſuper hoc.de renunci.

S V M M A R I V M.

1 *Maritus vxorem ſuam vendicare poteſt.*
2 *Anulus facit præſumptionem matrimonij.*
3 *Actus præſumitur fieri ſecundum intentionem quam habent alij ſimilia facientes.*
6 *Inſtrumentum donationis propter nuptias,vel etiam dotis,non probat matrimonium,ſi alij matrimonio ſit præiudicium.*
5 *Inſtrumento dotis & donationis propter nuptias ſtatur inter coniuges,etiam quo ad probandum matrimonium, licet non ſit inſinuatum apud acta.*
6 *Anuli impoſitio ad probationem matrimonij magis attenditur, quam delatio.*
7 *Fama non ſufficit per ſe ad probationem.*
8 *Matrimonium perficitur conſenſu, etiam ſine verbis.*
9 *Poſſeſſio multi temporis in beneficialib. an ſufficiat in petitorio, abſq; probatione tituli.& num.10.*
11 *Delinquere quis non præſumitur,cum quilibet præſumatur bonus.*

Illud. Per nominationem,cohabitationem,& famam ꝓbatur coniugium,maxime ſi apparent inſtrumen-
a ta dotalia.a communis diuiſio. Secunda ibi, verum,& fuit in
1 j.compilatione.† No.ꝙ maritus põt vendicare vxorem, b &
b econuerſo.de hoc de reſt.ſpo.ex parte el 1.†Item,ꝙ anulus fa
2 cit præſumptionem pro matrimonio.de hoc cum glo.Item,
ꝙ vna præſumptio eliditur per aliam.nam ad elidendam præ
ſumptionem anuli mulier allegauit ꝙ deſerebat de morte il
3 larum &c.ĩ.c.literas Item ibi de more illarum,ꝙ †actus præ
ſumitur fieri ſ'm intentionem quam hñt alij ſimilia faciẽtes,
no.præſumptionem ex arte.Item diffinitionem ꝯiugij,& ad
hoc quotidie allegatur.In gl.3.ibi.§.ſimiliq; modo,vbi ſi dñs
apud acta ſeruum nominat filium, efficitur liber. In glo.dos.
ibi,ſuꝑ matrimonio.facit de ſponſa.c.pe.vt qa dr̃ in inſtrumẽ
to,ꝙ talis vir dixit tali mulieri,accipio te in ꝯiugem, & econ
uerſo.Inn.aũt dicit aliquos dicere,& non male,ꝙ inſtrumen
4 tum †donationis ꝑꝑ nuptias,vel ẽt dotis non ꝓbat matrimo
nium,ſi alij matrimonio ſit præiudicium,& hoc gl.non ꝯdi-
cit. ſed de inſtr̃o dotis ꝯtrium dr̃ in Auth. vt fratrum filij,§.1.
vbi teſt. ſing. ꝙ inſtr̃m dotis inſinuatum apud acta ꝓbat ma-
trimonium:ꝙ intelligit Bal.C.de eden.auth.ſiquis,quoad ip
ſos ꝯhentes, vel hñtes ab eis cãm,non in præiudicium tertiæ
ꝑſonæ,& ſic ẽt voluit Inn.in d.præcedenti,in eo ꝙ dixi,ꝙ nõ
ſtatur tali inſtr̃o in præiudicium alterius matrimonij.ꝓ præ-
dictis ſunt,in auth.vt licc.matri & auiæ. §.quia vero. inſti. de
nup.in fi. & faciunt hæc ad id ꝙ dixi de inſtr̃o ꝯfecto ſuꝑ ma-
trimonio:& licet alicubi non ſeruetur ꝙ fiat inſtr̃m : alicubi
tñ ſeruatur,& eſt totum de inſtr̃o aũt donationis ꝑꝑ nuptias
5 dic vt dixi de inſtr̃o dotis,& dic ꝙ inter †ꝯiuges ſtatur inſtr̃o
dotis,vel donationis ꝑꝑ nuptias, ẽt quo ad ꝓbandum matri-
monium,ẽtſi non ſit inſinuatum apud acta, vt plene probat̃
in d. Auth.vt fratrum filij.§.1.ſed inſinuatio facit ꝙ ẽt perdito
inſtr̃o originali ſtatur inſinuationi.d.§.j.& ad hanc literam,q̃
vĩ ꝓbare ꝙ non ſter̃ inſtr̃o tali,dic,ꝙ hic ꝯſiderãtur alia admi
nicula:qa ꝯ inſtr̃m fuit ꝓbatum aliquid ex quo inſtr̃m nõ re
manebat integri teſtimonij:alias ſtaret̃ quoad ꝯhẽtes,vel hñ-
tes ab eis cãm,ꝓ p̃dicta:nõ in p̃iudicium tertij, vt alterius ma
trimonij.ſed ſi eſt ꝯfectum ſuꝑ matrimonio,ſtat̃ quoad oẽs.
vt in gl.& hæc ſigna.qa cõiter nõ bñ eſt declarata.In gl.no. in
fi.alius caſus eſt.15.q.vl.cũ multæ.in gl 1. In gl.hæc aſſertio.in
fi.Item hæc aſſertio diminuebat fidem inſtr̃i ꝯfecti ſuꝑ donationε ꝑꝑ nuptias.vt dixi ſ.ſuꝑ gl.dos.In gl.no.ꝙ ſi ibi,ad præ-
6 ſumptionẽ.ſ.ꝓ mr̃imonio,circa ꝙ dic ꝙ magis attẽdit̃ †anu-
li impoſitio q̃ delatio.de impu.c.fi.& hic ꝓbata fuit ſola dela
tio.qñq; ẽt dat̃ anulus,nõ ꝓ matrimonio: ſed ꝓ ſigno inueſti
turæ,de his q̃ fi.a ma.parte ca.ex ore. qñq; ꝓ ſigno dignitatis.
C.de iure anulo.aureo.l.2.alicubi, vt Paduæ, datur anulus qñ
ꝯhit̃ matrimoniũ de pñti.In gl.no.ꝙ in talib.ibi,coadiuuant.
7 & ſic fama †ꝑ ſe nõ ſufficit ad ꝓbationem.de teſtib.p̃terea,&
c.ſicut.hic aũt ſuberãt aliæ p̃ſumptiones.puta de inſtr̃o dona
tionis ꝑꝑ nuptias,& quia nominauerant ſe coniuges,& quia
cohabitauerant.Op.ad idem,ꝙ dixi de inſtrumento, ꝙ nihil
debuerit prodeſſe,cum eſſet vitioſum,vt in litera. Solu. mu-
lier hæc oppoſuit,ſed non probauit:& pro inſtrumẽto præſu
mitur,per rationem de qua hic in litera in fi.quare. In fi.glo.
ſed quæ idem no.in d.l.vnica. dicit illam l.correctam.ꝑ auth.
quib mo.natu.effi.legi.§.qñ.vbi dr̃,ꝙ ꝓbari dẽr ꝙ cohabita-
bat, vt vxor. & hoc ſi ꝓbaret̃,ſolum ſufficere, vt etiam ſentit
8 Inn.licet non firmet,ſed pro hoc facit,quia † matrimoniũ ꝑ
ficitur ꝯſenſu,ẽt ſine verbis,ẽt interloqui valentes,ꝙ dico de
ſpon.tuæ.dic ergo, ꝙ aut probatur cohabitatio qualificata,vt
qa cohabitauerunt tãquam ꝯiuges,& hoc ſolum ſufficit,aut
non probat̃ hæc qualificatio,& procedit glo.qa ſ'm.ll.ſtorum
p̃ſumebat̃ matrimoniũ,ſecus de iure canonico,vel Autthenticorum.

A D D I T I O N E S.

a Inſtrumenta dotalia.Adde an per inſtrumenta dotalia præſumatur matrimonium.vide textum iuncta glo.in verbo contubernia.in c.aliter.30 q.4.& tex.in l.donationes in concubinam.C.de dona.

b Maritus poteſt. Adde doc.in c.non eſt.de ſponſa.doct.in c.inter quatuor.de ma.& obe.doc.in l.3 in §.per hanc ff.de rei ven.

9 ticorum.inducit hæc litera ad qônem.† Aliquis possedit bñ-
ficium multo tempore:an sufficiat probatio de hac possessio
ne,absq; probatione tituli , vt obtineat petendo beneficium:
Inno.dicit,si agitur petitorio,debet probare titulum. secus si
possessorio.φ signa.Ho.distinguit,φ aut factum est antiquũ,
& sufficit possessio cum fama:aut recens , & acquiritur ꝓba-
tio.φ ēt signa.& facit φ no.Io.mo.& Io.An.de sen.exc.si iu-
dex.lib.6.& φ dico de cler.pereg. c. 2. hæc qô raro vr̄ habere
practicam,cum ordinarij sæpe requirant de titulis beneficio-
rum. de of.or.lib.6.& sufficit beneficiato si ordinarius ꝓnun-
ciauit eum habere canonicum titulum. Oppo.ad hoc,in eo,
quod dixi talem possessionem non sufficere in petitorio, ob-
stabat enim quod ꝓxime dixi, φ si ꝓbata fuisset cohabitatio
tanquam coniugum,sola suffecisse:, & tñ hic agebatur peti-
torio.Sol.talis cohabitatio infert ad titulum:quia,vt p̄dixi,ex
tacito ꝯsensu surgit matrimonium,secus in possessione bñfi
cij. Oppo.ad idem,in eo φ dixi possessionem vetustam suffi-
10 cere.†nam si alius probabit titulum,erit preferēdus.arg.reg.
1.lib.6.Solut.sta ꝯ̄rio,& dic, φ sufficit possessio vetusta , cum
alius non docet de titulo,sed ordinarius petit φ ostendat titu
lum,sed si tertius petit beneficium,& probat titulum,præfe-
retur possessori tanquam habens potiora iura.arg.de prob.li-
cet in fin. & sic consului,& faciunt prædicta ad quæstionem
de prælato Armeniæ, ꝯ̄ quem agentem in curia excipitur φ
non est in possessione prælaturæ.de hoc de elec.nihil.In glo.
11 vlt.ibi præsumitur.pro hoc facit, quia † quis non præsumit̄
delinquere,cum quilibet præsumatur bonus ꝟ.eo.c.fi.& alle-
gatur quotidie hic,φ præsumitur pro officiali quod fideliter
adimpleuerit officium,de præscrip.ad audientiam.

S V M M A R I V M.

1 *Copula carnalis probatur per violentam præsumptionem.*
2 *Testimonium de credulitate sufficit in his quæ non possunt directo probari.*
3 *Suspicio aliquãdo est plena probatio.*

1 Literæ. Per violentam præsumptionem probatur car-
nalis copula.h. d. cum seq. communis diuisio.
ibi.cum.In gl.a.no.gl.iuncta litera,φ testis deponit de credu-
2 litate, † & hoc sufficit in his quæ non possunt directo proba-
ri.ad idem ꝟ.c.proxi.& ibi etiam dicam.In fi.gl.3.no.literam
ibi,certa suspicione.nam † suspicio hic est plena probatio:ali
bi non plena ꝟ.eo.literas.& ibi dico.

S V M M A R I V M.

1 *Testimonium de credulitate quando valeat.*
2 *Testis regulariter non debet deponere de credulitate.*
3 *Confessioni contra matrimonium an & quando stetur.*
4 *Præsumptio violenta sufficit ad sententiam in matrimonio.*
5 *Probatio regulariter debet concludere necessario.*

Tertio. Summa vt s̄.c.proxi.communis diuisio.Secũ-
1 da ibi nos. No. ibi,pro certo credere,φ † testis
deponit de credulitate.Ex hoc sufficit in his quæ directo pro
bari non p̄nt,vt hic.& s̄.c.prox.vbi ēt dixi,& ibi ēt deponit de
intentione alterius,ibi,ea vt credebat.tñ ſm Inn.tale testimo
nium nõ sufficit hic ad ꝓbandũ ꝯcubinatum: qa ꝯcubinatus
2 est nõ facile ꝓbabilis:iõ requirunt̄ alia adminicula.r̄r aũt † te
stis nõ d̄et deponere de credulitate,sed de veritate.de testi.cũ
cām.si tñ postquam deposuit de veritate,interrogetur an cre
dat vera esse quæ dixit,& r̄ndeat φ sic, p hoc nõ destruit̄ eius
testimonium,vt in Spe. de testi. §. iam de interrogatorijs,in
fi.φ no.& vidi in facto,φ aduocatus partis aduersæ formaue-
rat interrogatorium gñale, vt interrogarētur singuli in fi. sui
dicti,an crederēt veraesse q̄ dixerunt,& sic fuerunt interroga
ti,& r̄nderunt φ sic.arguebatur φ non probabāt: sed tollitur
arg.quia hęc est quædam cauillatio,& sufficit φ debite r̄nde-
runt.nam ēt sunt multi qui non distinguũt inter scire,& cre-
a dere.a In glo.vñ.ibi,nõ ꝯtineretur,statur ergo confessioni † cõ
3 iugum ꝯ̄ matrimonium,& sic ꝯ̄.de eo qui cogn.ꝯsan.sup eo.
35.q.6.si duo.Sol.hic non statur soli ꝯfessioni, sed concurre-
bant aliæ presumptions.pro hoc est litera, ibi, testimonium
viciniç. Item ſm Inn.hic fama coadiuuabat, in ꝯ̄rio rumor,
& aliud est rumor & minus quam fama. Inn. φ signa,ꝓ hoc
facit φ dixi de testi.testimonium, dixi φ in ꝯ̄rio erat rumor:
dic.s.in c.sup eo. Ad c.si duo,dic φ loquitur ſm antiqua tpa.
vt no.in d.c.sup eo.In glo.pe.ibi,non ꝓsunt.innuit glo.φ de-
beant concurrere omnes ꝯiecturæ de quib.hic.Inno.vero di-
cit sufficere φ fuerũt visi p inuia.& φ hoc solum inducit vio
4 lentam † p̄sumptionem,quæ sufficit ad s̄niam.35.q.6.ab iste.
s̄.c.proxi.alij,vti refert Inno.tenent φ omnes requirantur:&
sic cum glo.& dic hoc tutius & magis ꝯsonum literę,quę lo
5 quitur copulatiue.arg.de rescr.c.a.p hoc,quia r̄r ꝓbatio† d̄et
ꝯcludere necessario,de proba.in p̄ntia fallit in probãda copu-
la,pp difficultatem probandi.cum ergo iste casus deuiet a re-
gula,quia sufficit probatio per coniecturas, debemus stare li-
teræ prout ratum.quod tene menti.nam vidi aduocatum de
ficere in probanda copula:quia capitulauerat de aliquibus ex
istis coniecturis de quibus hic,& non de omnibus,& inter cę
tera nota,φ debet ꝓbari de ætate quæ faciat præsumptionem
ad copulam,pro hoc est litera ibi.inuenis. Ouidius: A iuuene
& cupido credatur reddita virgo.

A D D I T I O.

a Inter scire & credere. Adde c.cum olim.in ver.credimus.de re iudi.

S V M M A R I V M.

1 *Condemnari non debet quis de graui crimine per præsumptionem, etiã violentam.*
2 *Compromitti an possit in crimine hæresis.*
3 *Criminaliter agi dicitur quando venit imponenda pœna pecuniaria applicanda fisco.*
4 *Hæreticorum bona applicantur fisco.*
5 *Iuramentum & periurium obligant Deo.*
6 *Suspicio est species præsumptionis.*
7 *Præsumptio vehemens non facit plenam fidem,sed semiplenam.*
8 *Minæ quid faciant contra minantem.*
9 *Iudicium,suspicio,fictio & præsumptio quid importent.*
10 *Error esse potest in his quæ percipimus sensu.*
11 *Præsumptiones generali vocabulo dicuntur omnes probationes quæ non sunt cum certitudine.*
12 *Præsumptio cõsiderari põt ratione materiæ, seu causæ ex qua surgit.*
13 *Iudex procedens ex præsumptionibus debet moderare sententiam.*

1 Literas. † Propter præsumptionem ēt violentam non
d̄et quis de graui crimine ꝯdemnari.commu
nis diuisio.Secunda ibi,nos.& ibi,primo,dicit Papa q̄d sibi ꝯ
stitit.Secundo sup pleniori executione cām committit. ibi,
quocirca.& ꝟ.decidit̄,φ cum frater istius postea fuisset diffa-
matus,& ei indicta purgatio,iste G.eum purgauit φ nõ esset
2 hęreticus.† No.φ in cā hæresis põt compromitti. ꝯ̄, quia de
crimine nõ cognoscit arbiter.de rest.in inte.c.pe.de arb.cum
dilectus.Sol.illud cum agitur criminaliter. hic aũt agebat̄ ci-
uiliter. nam vt dicit Inno.ep̄s denunciabat istum de hęresi,vt
3 eius bona publicarentur.Sed ꝯ̄ hoc est,quia † ēt qñ venit im-
ponēda pęna pecuniaria applicanda fisco,dr̄ agi criminaliter.
insti.de iniur.§.in summa.vbi glo.no.Inno. de accu. qualiter
el 2. Sol.sta ꝯ̄rio,& oportet hic intelligi φ pęna non applicat̄
fisco,sed parti. quo casu dr̄ agi ciuiliter , vt in d. §.in summa.
4 hodie aũt,cum bona † hæreticorum a applicētur fisco,de hę-
a ret.c.cum secundum.lib.6 agendo ꝯ̄ hęreticum ad talem pu
blicationem dr̄ agi criminaliter.Item ſm Ho.põt dici, φ ep̄s
istos impetebat ex officio,vult dicere,φ ad correctionem tē-
5 debat,non ad pœnam. Item ibi,commisit in Deum.no. † φ
iurm̄ obligat Deo , & sir̄ periurium,de iudi. nouit.vbi dico,
& plenius de insti.cum venisset.Item ibi,verisimilis,φ in ꝯie
cturis stamus verisimiliori.Item ibi,suspicionem,φ suspicio
6 † est sp̄es præsumptionis.alias hæc decr.non faceret ad titulũ.
ꝓ hoc s̄.in proę.& ff.de in diem addict.l.imperator.Item ibi,
7 vehementem,φ vehemens † præsumptio non facit plenam
fidē:sed facit semiplenam.de testi.sup e.§.j.ibi,non modicā.i.
magnam,& vehementem:φ signa,& facit ad id φ dicit Spe.
8 e.ti.§.2.sed pone P.minatus,† vbi dicit,φ licet ꝓbetur quem
minatum alteri de occidēdo,licet ille repetiat̄ postea occisus
hoc non sufficit ꝯ̄ minantem, & intellige φ nõ sufficit ad ꝓ-
bationem,põt tñ dici φ sufficit ad præsumptionem, vt subij-
ciatur tormentis,de quib.no.deposi.c.1.de reg.iu.cum in cõ-
templatione.In fi.gl.hoc est,dic,φ si p̄sumptiones sunt hinc
inde pares,ꝓcedit ꝯ̄rium.sed si impares,ꝓcedit hoc.de cri.fa.
c.fi.In gl.pe.ibi.l.3.ibi,detecti fuerunt deuiare leui argumēto.
Sol.verbum,leui argumento,refert ad verbum,deuiare: non
ad verbum detecti,vel dic leui.i.φ de facili probari põt,est tñ
nõ leue,vt qa nõ vult iurare dicēs hoc peccatum.de hęret.ex
cõicamus,el 1.§.antep. prima verior,licet ēt scd̄a possit stare.
ibi,nec ēt oĩno violēta,hoc vr̄ ꝯ̄ id φ hr̄ s̄.c.2.& quia sępe du-
bitatur an & qñ p̄sumptio facti plenam ꝓbationem faciat,&
qñ non plenam,& quam.dic vt in fin.glo. In fin. eius. glossæ
quæro,qa hic fit mentio de suspicione:& alibi de similib.vo-
cabulis quæ accipiuntur pro præsumptione,quæ & quot sint
hæc

A D D I T I O.

a Bona hæreticorum. Adde c.vergentes.& c.ad abolendam,& vtrobique per doc.de hære.in antiquis.

9 hæc vocabula,& de ipſorum effectu,dic † ꝙ reperiūt arg. indi-
cium,ſuſpicio,fictio,& pręſumptio,& forte reperiunt,& alia
ſimilia,vbi ꝯſidera,ꝙ aliqua vere ſciuntur:aliqua non vere.ꝓ
batur hęc diuiſio de ſen.excom.a nobis.el 2.vbi de his quę ve
re ſcimus dr̄ ꝙ habemus opinionem , & de his quæ vere ſci-
mus,qñq; ſcimus aliqua eſſe vera,ſicut ſunt prima principia,
ꝙ totum ſcil.eſt maius ſua parte:qñq; ſcimus ea falſa, vt ea q̄
ꝯtrariantur primis principiis: & neutro caſu eſt opus ꝓbationi-
bus:ſed tñ circa falſum qñq; ius fingit, vt habeatur ꝓ vero,&
de hac fictione dico de ſpōſa.is qui.plenius de ele.vt circa, de
his aūt quæ opinamur qñq; opinio eſt cum quadam certitu-
10 dine,vt † in his quæ percipimus ſenſu,in quib.pōt eſſe error,
cum ſæpe fallatur oculus.de ꝓb.cāni.iō dicimur potius opi-
nari,quam ſcire,talis tñ opinio certo reſpectu vocatur ſcien-
tia,& de hac deponunt teſtes.de teſti.cum cām.qñq; talis opi
nio non eſt cum tāta certitudine , & hanc generali vocabulo
poſſumus vocare preſumptionem,& ſic accipitur hic , in eo
quod in rubrica tractetur de ſpeciebus præmiſſis . ſ. de ſuſpi-
tione & ſimilib.omnes ergo ſpēs ꝓbationum quæ non ſunt
cum certitudine præmiſſa.i.ꝑ ſenſum,vocantur generali vo-
11 cabulo † præſumptiones,& licet poſſet probatio diuidi ꝑ in-
finitos gradus : tñ quantum pertinet ad intellectum iuris in-
ueniuntur tres gradus , quantum pertinet ad hunc titulum.
Quædam eſt præſumptio,quæ aliqñ non ſufficit ad inclinan-
dum animum prudētis,& hęc dr̄ temeraria,& reijcienda ſ.c.
quanto.vbi gl.de ſen.excom.inquiſitioni,qñq; pōt inclinare
animum prudentem:& hæc variatur ꝑ varia vocabula. quæ,
vt dicit Inno.ſ.c.quia veriſimile.ſunt magiſtralia, & iō qñq;
vnum accipitur pro alio.vbi dic,ꝙ pōt ꝯſiderari præſumptio
12 † rōne materię ſeu cauſæ ex qua ſorgit,& ſm hunc modum
procedit illa diuiſio præſumptionum,ꝙ.ſ.ſit aliqua ex præte-
rito circa futurum &c. ꝙ dic vt ſcribam in glo. qñq; conſide
ratur reſpectu cauſæ ſufficientis ſeu inducentis , & ſm hunc
modum ꝓcedit alia diuiſio præſumptionum,ꝙ. ſ. ſit alia iu-
ris tantum,alia iuris & de iure &c de ſponſa.is qui.in gl. & p̄-
ſumptio iuris,& de iure dr̄ vehemētiſſima.de renun.poſt trā
ſactionem. ver.cum ergo: qñq; & ſecundo ꝯſideratur p̄ſum-
ptio rōne effectus quem inducit.i.quantum ad effectum pro
bādi.& ſic accipitur in hoc titulo, & dic ꝙ præſumptio qñq;
facit ꝓbationem plenam,& hanc communiter dicimus vio-
lentam.ſ.c.2.non ſemꝑ tñ violēta facit plenam : & in hac eſt
glo.de teſti.ꝑ pea.qñq; præſumptio facit ſemiplenam,& hāc
aliqui vocant opinionem,vt Bar.in l.admonēdi. ff.de iureiu-
rando,ꝙ non ꝓcedit , quia opinio importat notitiam magis
communem,quæ diſtinguit ꝯ ſcientiam,vt prædixi,ſi poſſu-
mus hanc vocare vehementem:quia ex dicto vnius teſtis ſur
git.de teſti.ſuꝑ eo.§.1.ibi,non modica.ꝙ vehemēs, & in hoc
no.ꝙ hic ſuſpicio accipitur pro præſumptione. ibi, ſuſpicio-
nem,aliꝗ & communiter dicit minus,de hęret.cum ꝯtuma
cia.lib.6 & ibi optimus tex.& glo.qñq; & tertio præſumptio
facit probationem minus ſemiplenam,& hāc poſſumus vo-
care indicium,facit pro hoc quod no.ff.de proba.cum proba
tio.vbi gl.ſingularis dicit, ꝙ indicium eſt minus quam ſemi-
plena ꝓbatio.poſſent fieri & alię diuiſiones:ſed hæc ſufficiāt:
quia hæc iura ſuſpicionum non habent certos limites : ideo
13 cum iudex † ꝓcedit ex præſumptionib.dēt moderare ſniām.
vt dixi in c.afferte.Item non dēt ſe fundare ſuper præſumptio
nib.niſi ſint a iure approbatæ.pro hoc ꝙ dixi ſ.c prox.In glo.
vlt.no.de dictione,præter,ꝙ ſm gl.hic ponitur excluſiue:ſm
alios incluſiue,& verius per c.accuſa.§. licet. de hęret.li.6.vbi
etiam periuris cogitur iurare,quod dic vt ibi.& de hac dictio
ne præter.de teſti.teſtimonium.de elect.dudum.

S V M M A R I V M.

1 *Præſumitur ex vita præterita de præſenti.*
2 *Senes præſumuntur continentes.*
3 *Literati præſumuntur continentes.*
4 *Principi intereſt vt in ſuo regno ſint prælati honeſti.*

Cum in iuuentute. Qui fuit continens in iu-
uentute præſumitur in ſe
nectute non incontinens,maxime ſi eſt literatus. Primo po-
nitur exordium. Secūdo,delatio epi,ibi,licet. Tertio,delatio-
nis repulſio.ibi,quia tñ.quarto inquiſitionis commiſſio.ibi,
ſed vt.Quinto,inquiſitorum delatio.ibi,qui nobis. No. ꝙ ex
1 vita † præterita præſumitur de pñti.ꝓ hoc ſ.c.ex ſtudijs.Item
ibi,pallio.ꝙ pallium qñq; ꝯceditur epo : & hoc de gratia,ob
meritum ꝑſonę,vt hic,ibi,meruerit:alias ſoli archiepo ꝯcedi
2 tur.de viu pal.niſi.† Item,ꝙ ꝓ ſenib.præſumitur ꝙ ſint ꝯtinē
tes.de hoc in glo.Item ibi,ſętores libidinis.ꝯ illud vitium,&
dicit ſętores, quia nullum eſt aliud vitium ꝑ ꝙ homo magis
comparetur iumētis quam ꝑ illud.Item ibi, quis p̄terea &c.
3 ꝙ præſumitur pro literatis † ꝙ ſint ꝯtinentes,ꝙ eſt ex eo,quia

occupati literaturæ non incumbunt ocio, ꝙ eſt cā omnium
vitiorum,de renuncia.niſi.ver.verum. Item,ꝙ ꝑ literaturam
eleuant in mente,vt eis ſordeant vitia,maxime libido. Item,
ꝙ ꝑꝑ proximitatem ſeu conſanguinitatem tollitur ſuſpicio
incontinentię.de hoc in glo.4.Item ibi,rex.ꝙ non ſtatim cre
dendum eſt delationi principis factæ de clericis:& hoc quan
do ſunt præſumptiones in ꝯtrarium:vt hic,auditur tamen prin-
4 ceps † quia ſua intereſt,vt in ſuo regno ſint prelati honeſti.ar
gum.ꝯ.11.1.petitio.& quod notant de teſtibus.ex parte Adæ.
Item ibi,reſcripſerunt,ꝙ ſtatur literis prælatorum. quod dic
vt in glo.vl.& de proba.poſt ceſſionem. In glo.pe.ibi,indicen
da.ſed in contrarium facit litera. dic, ꝙ hic non fuit indicta
purgatio,ſed fuit quædam indagatio quam facit Papa ad tol-
lendam ſuſpicionem,ſi qua orta erat contra epiſcopum.

S V M M A R I V M.

1 *Idoneus quilibet præſumitur.*
2 *Cauſa falſa non vitiat cum de corpore conſtat.*
3 *Error cauſæ ſeu qualitatis non vitiat.*
4 *Cauſa vel qualitas adiecta in vim conditionis, vitiat.*
5 *Impetrans debet probare id quod aſſeruit.*
6 *Clauſulæ apponi ſolitæ in reſcriptis ſunt aut exiſtentiæ , aut cogni-
tionis.*
7 *Collatio beneficij tenet nemine citato , ſecus in poſſeſſione beneficij
occupati.*

Dudum. Is pro quo beneficiando ſcribitur cum clau
ſula,ſi idoneus fuerit,non tenetur ſe proba-
1 re idoneum: † quia idoneus præſumitur. Primo ponitur quę
rela.Secundo dat iudicem.ibi,cām. In gl.j.ibi,ex perſona.vbi
qui dicit aliquem eſſe ſoluendo,ꝓbat ꝙ in præterito fuit ſol-
uendo:& tunc talis ēt hodie præſumitur. Io. And.dicit,ꝙ aut
conſtat de numero qui eſt in eccleſia, & inter numerum p̄ſu
mitur ꝙ facultas ſufficiat,& neganti incumbit probatio:præ
ſumitur.n.ꝓ numero.aut nō ꝯſtat in eccleſia eſſe certum nu-
merum,& p̄ſumitur eccleſiam ſufficere duob.de vi.& hone.
cle.vt quiſq;.ſed vltra duos affirmanti incumbit probatio. ꝙ
ſigna.facit enim ad multa.maxime ad qōnem ſequētem. Ex
hoc dic,ꝙ hic incumbebat ꝓbatio iſti neganti eccleſiam ſuf
ficere duob.ꝑ hoc patet ſol.ad l.ex ꝑſona:quia non ꝯdicit,ſed
concordat.ꝙ plenius declaro in ſequenti q. de hoc in regula
ſemel.li.6. Quęro circa hoc,quidam impetrauit plebē ſancti
A.cuius fructus,&c.100.floren.ſummam,vt aſſeris,non exce
dunt.poſſeſſor excipit ꝙ eſt maioris ſummæ. Solu.fuit in fa-
2 cto.arguebatur exceptionem non admittendam: † quia falſa
cā non vitiat,cum de corpore conſtet. hic aūt cōſtabat,cum
eſſet impetratum certum beneficium, & præſuppoſito ꝙ eſ-
ſet admittenda,dicebatur , ꝙ impetrās eoipſo ꝓbabat ex quo
non probabatur ꝯrium.ff.de prob.cum de lege.vbi,ſi dico pa
trimonium non valere niſi centum, eoipſo probo ꝙ non ꝓ-
batur ꝯnum.In ꝯtrium inducebam pro poſſeſſore ꝙ eſſet ex-
ceptio admittenda.per c.de præb.cui de non.lib.6. vbi dr̄ ꝙ ſi
mandatur prouideri de beneficio certæ ſummæ, non poteſt
ꝓuideri de beneficio minoris ſummæ,ꝙ eſt fortius,ergo nec
de maiori.reſpondebatur ꝙ illud c. loquitur in generali im-
petratione ad beneficium : quia tunc variatio ſummæ vitiat,
ex eo,quia certificatio beneficij debiti non pōt haberi niſi ex
hoc ſit tantæ ſummæ quanta eſt expreſſa,ſecus cum impetra
tur certum beneficium:tūc enim ēt ſi ſit erratum in ſumma
3 ex quo ꝯſtat de quo beneficio mandat̄,error † cauſæ ſeu qua-
litatis non vitiat.C.de teſtam.ſi in nomine.inſti. de lega. §.ſi
quis in nomine.no.de reſcri.ſignificante.replicabam,ꝙ cau-
ſa,vel qualitas habet vim conditionis in gratijs Apoſtolicis,
cum ſubintelligatur clauſula,ſi preces &c. de reſcript. cap.2.
4 Cauſa † autem vel qualitas adiecta in vim conditionis , ſi eſt
falſa,vitiat.ff.de condit.& demonſt.demonſtratio.§.1.de con-
ſan.& affi.quia circa.ſecundum intellectum quem ibi pono.
Item quantum ad illud,cui incumberet probatio, dicebam
ꝙ impetranti,tanquam affirmanti,& ad l.cum de lege. dice-
bam illud procedere propter præſumptionem iuris,præſumi
tur enim nihil eſſe in patrimonio,ſicut quis preſumitur non
ſoluēdo.vt no.in dicta regula ſemel.ſed hæc præſumptio ceſ-
ſat in beneficijs.præſumitur enim aliquid eſſe in beneficio:&
ꝙ ſufficiat ſaltem in duobus,vt dixi per ca. vt quiſq; . ſublata
ergo præſumptione iuris,de qua in d.l.cum de lege.remanet
5 regula,ꝙ impetrans † debet probare id quod aſſeruit,& ſic in
vtroq; puncto conſuluerunt doc. Bon.pro hoc facit quod no
tat Io. And.de lit.conteſt.c.1 lib. 6. & in regula infamibus.eo.
lib.& ꝙ dico de elect.cum nobis, & ſic decidit Rota deciſio-
ne 310.quādo in reſcripto ſunt verba pręmiſſa 100.floren.&c.
ſicut aſſeris.ſecus ſi dicit,vt aſſeritur: quia tunc falſa cauſa nō
vitiat.tamen in hoc vltimo videtur idem , ſicut cum dicitur,
vt aſſeris,non debet ſubaudiri,vt aſſeritur,per impetrantem.

In glo. pe. in fi. Inno. hic ponit longam glossam, & titulem de
clausulis, quæ consueuerunt apponi in rescriptis, vt est clausula, si est ido-
neus alias, si est doctor, vel si tibi constiterit ꝙ sit idoneus: vel
si tibi constiterit ꝙ sit doctor: vel si tibi ꝑ diligentem inquisitio
sitionem constiterit &c. de his clausulis de of. dele. cle. vna. in glo. de
concess. præb. cle. vna. & dic ꝙ est clausula existentiæ, aut cognitio-
6 nis, † ꝙ dicitur existentiæ illa quæ fit ꝑ verba, si ita est, cognitionis
dicitur quæ fit per verba, si tibi constiterit, & similia, de prima dic, ꝙ
aut sonat in monitionem, & licet clausula non sit vera, vitiatur re
scriptum. argum. huius c. vñ si mandatur prouideri tali, si est
idoneus, valet ꝓuisio facta non idoneo: quia clausula illa non facit
conditionem, aut sonat in conditionem, & vitiatur ꝓuisio si clausula
non est vera, & si mandatur ꝓuideri P. si est doctor: tunc. n. fa-
cit conditionem, & dat formam mandato, & sic non tenet ꝯ
factum. de reter. cum dilecta. Si vero clausula est cognitionis: aut
agitur de præiudicio tertij, & oportet eum citari, alias non te
net ꝓuisio s'm aliquos, alij ꝯ, & hoc vltimum seruatur, ꝙ tñ
dic vt ꝯ. aut non agitur de præiudicio alterius, & tenet ꝓuisio
nemine citato: qa intelligitur sibi commissum: non vt cognoscat
tanquam iudex, sed vt se informet tanquam bonus vir. iõ, vt
prædixi, obseruatur ꝙ executores conferunt beneficia nemine
citato. inquirunt tñ de clausula, & ꝓnunciant veram esse, alias
non valerent ꝙ facerent ꝑ dictam cle. vnam. de concess. præb.:
7 quamuis † aũt teneat collatio nemine citato: tñ si debet dari
possessio, & beneficium sit occupatum, necesse est citari oc-
cupatorem & audiri suas defensiones. de præb. licet. 2. lib 6.

creditor ibi inueniatur. de foro compet. c. 1. §. contrahentes.
lib. 6. est ergo iudex competens episcopus Bon. Item quæro
5 † an possit ordinarius creditoris absoluere iurantem inuito
creditore. vr ꝙ non: quia ibi solum permittitur ꝙ cogat cre-
ditorem ad relaxandum per districtionem ecclesiasticam. In
contrarium facit quod no. Inno. ꝯ. eo. debitores, vbi dicit, ꝙ si
nullo modo potest creditor induci ad relaxandum, iudex re-
laxat tanquam illicitum. 15. q. 6. authoritate. de testi. cogen. c.
1. & in c. cum quidam ꝯ. eo. vbi iudex relaxat illicita iuramen
ta. Primum tutius: nam iuramentum de soluendis vsuris nõ
est illicitum ex parte præstantis, vt s. in gloss. prima. Quæro
quid si creditor non est præsens, nec potest iudici constare ꝙ
ex causa vsuraria fuit iuratum. dicit Inno. in d. c. debitores, ꝙ
iudex non potest absoluere. sed debitor soluit, & postea repe-
tet. d. c. debitores, dic, vt prædixi in alia quæstione, ꝙ non po-
test fieri relaxatio nisi causa cognita, & ab aduersario relaxa-
6 ta. † Ex his & ex litera colligitur, quod iuramentum homini
præstitum ab homine relaxatur, & sic videtur quod ex tali iu
ramento etiam extraiudiciali oriatur actio. contrarium ta-
men notaui de institut. cum venissent, & dic vt ibi dico. vbi
etiam respondeo ad istud c.

A D D I T I O.

a Hic tenet accessorium. Adde regulam accessorium. de reg. iu. lib. 6. gl. in ver
bo astringi. in cap. quia plerique. de officio ord. libro sexto, & in l. cum prin-
cipalis ff. de re. iu.

De iureiurando. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Creditor iuramentum sibi præstitum de vsuris sibi soluendis relaxare cogitur.*
2 *Dispositio specialis derogat ei qua virtute vel vi verborum intelligitur inclusa.*
3 *Iudex ecclesiasticus an possit relaxare iuramentum parte non citata.*
4 *Actoris & Rei debet esse æqua conditio.*
5 *Iudex ordinarius creditoris an possit absoluere iurantem inuito creditore.*
6 *Iuramentum homini præstitum relaxatur ab homine.*

1 EX administrationis. † Credi-
tor cogi-
tur relaxare iuramẽtum præstitum de vsuris
sibi soluendis. In glo. 1. ibi, debitores. oppo. de
illo c. quia non tenet promissio de vsuris sol-
uendis: vt ibi. ergo nec iuramentum tanquã
a accessorium. Solu. hic tenet accessorium a sine principali: qa
in accessorio est ratio specialis. s. metus periurij. pro hoc. ff. de
2 eo qui cer. loco l. certum. de fundo instru. l. si cui. † nam dispo
sitio spẽalis derogat ei quæ virtute iuris, vel vi verborum intel
ligitur inclusa. ff. de vul. & pup. l. cohæredi. §. qui patrem. C. de
pac. conuen. l. fi. no. Dy. in regula accessorium. lib. 6. C. de luitio-
ne pigno. intelligere. de hoc in d. c. debitores, ex hoc dic, ꝙ iu
ramentum non est omnino accessorium. In glo. fi. ibi, delega
ti h d. glo. habito respectu ad subscriptionem antiquam, in
qua erat, omnib. Christianis. sed in illa hodie non hr: ideo ve-
rius quod sequitur in glo. ꝙ tanquam ordinarij, vt si dicatur,
cogatis. s. vos iudices competẽtes. In fi. eius. gl. quæro, an pos-
3 sit iudex † ecclesiasticus coram quo petit relaxatio iuramen-
ti hoc facere parte non citata, dic ꝙ non: vt no. Fede. de Senis
in consilijs, consi. 290. pro hoc facit quod no. Inno. quod me.
cau. ad aures. vbi dicit, ꝙ eps̃ antequam absoluat a iuramento
ꝑ metum extorto, cognoscet an fuerit metus qui poterit ca-
dere in constantem. pro hoc est quod notat idem Inno. ꝯ. eo.
debitores. Idem Spe. ti. 2. §. nunc ostendendum. ver. 34. & ver.
hoc quoq;. debet ergo aduersarius citari: alias cognitio non
teneret. de consti. ecclesia. in glo. vl. Est enim actus iudicialis,
ex quo agitur de præiudicio alterius: & quod requiratur cita
tio, tenet Io. An. in Spe. eo. ti. super rub. in fi. Vr casus de foro
comp. c. fi. lib. 6. cum ibi citetur iurans antequam cogatur obser
uare, ergo & is cui iuratur, citari dẽt antequam iurãs absolua
4 tur: † quia actoris & rei dẽt esse æqua conditio. de in integ. re-
sti. c. 1. & difficilius dẽt procedi ad absolutionem, quam ad co
gendum ꝙ obseruetur. ꝯ. eo. si vero. nec potest hoc casu eps̃ ꝓ
cedere ex officio: vt no. Ioan. And. in d. c. fi. de foro comp. pro
hoc est quod no. Inno. ꝯ. eo. ad nostram. 2. & sic consului. &
in hoc multotiens erratur. Quæro in eo quod dixi, ꝙ hæc re-
laxatio fit per iudicem ecclesiasticum, quid si florentinus iu-
rauit Bon. soluere vsuras. poterit ne florentinus petere ab ip-
so florentino relaxari iuramentum. Solu. fuit in facto, & con
sulium ꝙ non: quia florẽtinus non est iudex creditoris Bon.
vbi contractus fuerit initus florentiæ: & adhuc non est iudex, nisi

S V M M A R I V M.

1 *Iuramentum præstitum a prælato de rebus ecclesiæ non repetendis non valet.*
2 *Prælatus res ecclesiæ suas dicere potest.*
3 *Prælatus non potest alienare de rebus ecclesiæ, nisi seruata forma.*

1 Peruenit. † Non valet iuramentum præstitum a præ-
lato de rebus ecclesiæ non repetendis. h. d.
secundum glo. vel inhæiẽdo literæ, sic. Iuramentum non vo-
luntarie præstitum relaxatur a Papa. Primo ponit factum. Se
cundo decisio, ibi cognita. In gl. j. ibi, ecclesiæ suę, ex hoc col-
ligitur vna lectura, quod hic loquitur de iuramento præstito
per prælatum de non repetendis rebus ecclesię, & secundum
a hanc procedit summarium primum. † Ex hac nota, quod
prælatus res ecclesiæ potest dicere suas: pro hoc, quia compa-
a ratur vsufructuario. a vt nota. de pecu. capitulo final. & vsus-
fructus est pars dominij. ff. de vsufruct. l. 4. de illa tamen com-
paratione, an comparetur vsufructuario, & in quo, dic vt di-
co in dicto capitulo final. Oppono ad hoc: quia si loquitur
hic de rebus ecclesię, iuramentum non tenuit, & sic non pro
cedit litera, ibi, absoluimus. Solu. vt in glossa vltima. sed quia
hæc lectura videtur improbare literam ibi, rebus suis, ideo
ponitur secunda lectura, quod hic iurauit de rebus suis non
repetendis, & iuramentum tenuit in suum præiudicium. sed
quia fuit coactus ad iurandum, absoluitur: quod dic, vt in
glossa sequenti. Ex hoc colligitur secundum summarium,
& vtraque lectura bona. In gloss. secunda, ibi, non tenet, sed
litera facit in contrarium scilicet, quod tenet, & est opus ab-
solutione, & sic verior est sequens opinio. ibi, de rebus eccle-
3 siæ, de hoc supra glossa proxima, & pro hoc, quia † prælatus
b non potest b alienare de rebus ecclesiæ non seruata forma. 11.
q. 2. sine: sed si valeret iuramentum, esset tanquam quædam
alienatio. dicit tamen Innocen. quod ipse prelatus qui iurauit
non repetet, sed dabitur curator bonis. de hoc curatore, in
cap. fin. libro sexto, de iudicijs, & ipse prælatus constituet pro
curatorem qui nomine ecclesię repetet. pro hoc de inst. cum
venisset. si tñ ꝑ alium non possent res ecclesiæ recuperari, da-
bitur prælato licentia conueniendi: quia iuramentum non pos-
set seruari sine interitu salutis æternæ ꝯ. e. si vero, & c. tua. & c.
sicut nostris. nam talia iuramenta potius dicuntur periuria.

A D D I T I O.

a Comparatur vsufructuario. Adde glo. in verbo reseruari in cap. præsenti. de officio ordin. lib. 6.
b Prælatus non potest. Adde doctores in capitu. nulli liceat. de rebus ecclesię non alienan.

S V M M A R I V M.

1 *Fidem frangenti fides est frangenda.*
2 *Regula, frangenti fidem &c. quomodo procedat.*

Peruenit.

PEruenit. Qui iurauit non tenetur obseruare iuramentum alteri idem iuranti, & nõ
1 obseruanti. vel breuius. Frangenti fidem † fides ēt
frangatur eidem. Primo ponitur ratio. Secundo di-
ctum: ibi, nec tu. & varie potest exemplificari, ꝙ ēt liquebit, ex
J. dicendis. In glo. fin. ibi, innocens, ibi non dr̄ fidem seruan-
a dam a esse frangenti fidem: sed fidem seruandam ēt si p̄ frau-
dem sit extorta. p̄ hoc facit, quia non debet iurans sua autho-
ritate ꝯtrauenire, sed superioris, de elc. venerabilem. ibi c. qd̄
Deo, dic ꝙ ibi votum castitatis emissum a viro & vxore con-
cernit Deum, & non ipsos iurãtes principaliter. ideo, dato ꝙ
alter violet, tñ alter tenetur implere. alias stat regula literæ,
2 † frangenti fidem &c. & procedit in obligatione circa idem:
secus si circa diuersa. C. de pac. l. cum proponas. vbi no. Pet. p̄
hoc ff. de eo per quem factum erit. l. fi. §. pe. qñ enim circa di-
uersa rumpatur in vno capitulo: nihil non possunt rumpere
in alio, nisi essent capitula coniuncta in vna obligatione: tunc
enim habent vim vnius, facit de spon. sicut, de pœnis, consti-
tutus. de appell. secundo requiris.

ADDITIONES.

a Fidem seruandam. Adde glo. in c. inter verba. 11. q. 4. glo. in c. quod Deo. 33. q. 5. glo. Anto. de But. & Do. in cap. cum inter. de elect. glo. & Bald. in l. vt responsum. C. de transact.

SUMMARIUM.

1 Episcopi non seruantes canones veniunt contra suum iuramentum.
2 Episcopus cum iurat an debeat tangere euangelia.
3 Iurans alteri fidelitatem tenetur, saluo honore suo.

EGo N. episcopus. Ponit formam iuramenti ꝙ prælati præ-
stant Papæ, & fuit in prima compilatione. de elc. nõ
1 diuiditur, quia ꝯtinet vnum. † No. ibi regulas sanctorum pa-
a trum, ꝙ ep̄i non seruantes canones a veniunt ꝯ suum iuramē-
tum, & hoc si iurarunt in forma de qua hic, & communiter
sic iurant. item ibi, vocatus ad synodum &c. ꝙ non accedens
ad concilium, & non p̄peditus, est periurus, & hoc qñ est vo-
b catus, & sufficit vna vocatio. b 18. di. si ep̄s, in glo. vl. pro hoc ꝙ
no. de hæret. cle. 1. in gl. in ver. requisierit, & quod dico de off.
2 deleg. cum cã, & c. ꝯsuluit. † Item ibi, hæc sancta euangelia, ꝙ
ep̄s cum iurat tangit euangelia, quod p̄bat demonstratiuum
hoc, & procedit qñ iuratur sub hac forma. secus in iuramen-
to calumniæ, vel qñ iurat testis, vt testis. 11. q. 1. non flagitetur.
de iura. cal. c. fi. vbi de hoc. de ele. vt circa lib. 6. in glo. p̄ hęc, &
c no. ꝙ hoc casu, dēt tangere euangelium: c nec sufficit tangere
aliud corpus, p̄p̄ expressionem euangeliorum de qua hic. de
hæret. cle. 1. §. porro. In gl. vt no. in fi. & nescio alibi, & sic feci
sæpe seruari. qñ autem quis tenetur iurare, sed nõ ꝙ iuret ta-
ctis euangelijs: sufficit tangere aliud corpus. In glo. fm̄ ꝙ no.
3 ex glo. iuncta literæ, † qui iurat alteri fidelitatem, tenetur sal-
uo honore suo. licet enim hoc exprimatur hic: tñ ēt si nõ ex-
primatur subintelligitur. arg. J. c. petitio. & p̄ hoc declaratur
glo. præcedens, quę intelligit de consilio honesto, quam aliq
redarguunt dicentes ꝯsilium Papæ semp̄ honestũ, sed dic. ꝙ
sic dēt esse. Item ēt alias honestum nõ teneť tenere secretum
ꝯ honorem suum, vt in hac glo. & ibi honorem, alias ordinē,
& vtraq; bona. In glo. si constiterit. ibi, nobilissimus, de hoc
ibi. & de priui. cum olim. el 1. In glo. vl. ibi, nullo medio, idem
si sunt non immediati, dummodo sic iurauerint.

ADDITIONES.

a Episcopi non seruantes canones. Adde gl. c. sacerdotes. 2. q. 7. quæ vult, quod a prælato non seruante canones potest recedi, sicut receditur ab excommunicato, & ab alio præciso ab ecclesia, & illam gl. sequitur Lud. Ro. singulari. 510. incip. curialis. illa intellige de non seruante ex contemptu. secũdum Ab. in c. non liceat. in 1. col. de præscrip. Ab. in c. sciscitatus. in 2. col. de rescrip.
b Sufficit vna vocatio. Adde Lanfran. in repe. cap. quoniam contra falsam. de proba. in 14. colum.
c Tangere euangelium. Adde glo. sedes summæ. 22. q. 1.

SUMMARIUM.

1 Clericus non habens administrationem non tenetur iurare Episcopo.

NVllus. In superscriptione est vrbanus tertius. dēt
dicere secundus per id quod habetur J. c.
cum quidam, in superscriptione breue. vel per alia
1 verba. Clericus † non habens administrationem nõ
tenetur iurare episcopo. In glo. 2. ibi, secundum istud. vel in
hoc stetur consuetudini, dic tamen melius standum glo.

SUMMARIUM.

1 Iuramentum & promissio qualiter differant.
2 Iuramentum pręstitum homini seu ad commodum hominis obligat Deo principaliter.
3 Actio non oritur ex iuramento.
4 Iuramentum & promissio non differunt quo ad Deum.
5 Regula, accessorium, quando locum habeat.
6 Regula, cui damus actionem, &c. quando procedat.
7 Regula, dolo facit, quando procedat.
8 Vsurę sunt indebitę de iure diuino & canonico.
9 Soluens scienter indebitum an repetat.
10 Debitor an sit cogendus implere iuramentum de soluendis vsuris.
11 Debitor vsurarum post terminum audietur petens absolui a iuramento.

DEbitores. Allegabile multum, & habet diffi-
cilia in glosis. Qui se obligauit ad
vsuras soluendas, soluere non cogitur nisi iurauerit,
quo casu cogitur, sed repetit. habet tria dicta. Secun-
1 dum ibi, si vero. Tertium, & cum. † No. dr̄iam inter p̄missio-
2 nem, & iuramentum, de hoc J. Item ibi, dño. † ꝙ iuramen-
tum p̄stitum homini seu ad commodum hominis obligat
Deo principaliter. ad idem s̄. tit. 1. literas. ibi, piurium in Deũ,
ꝯ s̄. c. j. dic vt dico de insti. cum venissent, & ex hoc infertur, ꝙ
3 † ex iuramento a non oritur actio, quod dic vt dico in d. c. cũ
a venissent. Item casum in quo valet accessorium b sine princi-
b pali. de hoc J. & dixi s̄. c. 1. In glo. 1. ibi, est seruandum, ꝯ, quia
4 inter † promissionem, & iuramentum c non sit dr̄ia. 22. q. 5.
c iuri. Sol. Deus nõ hēt dr̄iam, vt in ꝯtio: sed iudicium ecclesiæ
militantis sic: vt hic. plus. n. puniť, & plus peccat transgressor
iuri. 24. q. 5. non afferamus, dic ēt, ꝙ inter promissionem & iu-
ramentum non est dr̄ia: quia vtrunq; seruãdum: & vtroq; ca-
su violans peccat, & sic in hoc conueniunt, sed differunt in
quantitate reatus: quia magis peccat violator iuri. In fi. eius.
glo. dic vt s̄. c. 1. & dicit Inno. de pac. pleriq;, ꝙ regula accesso-
rium, procedit in pactis ꝯ l. non præter legem. ꝙ no. glo. C. de
pac. pacta quæ ꝯ: Host. dicit, ꝙ, quia iurm̄ potius obligat Deo
quam homini, valet, ēt si promissio non valeat: quia est quid
principale, & dic plenius, ꝙ iõ tenet hic accessoriũ sine prin-
cipali: quia in accessorio est sp̄alis rõ seu promissio vel disposi-
tio. s. metus periurij. ꝙ dixi s̄. c. 1. vñ dic, ꝙ qñq; accessorium
5 † oĩno dependet a principali, & p̄cedit rl̄a accessorium, qñq;
nõ oĩno. vt C. de luitione pigno. intelligere vbi obligatio hy
pothecaria est accessoria oblõni p̄sonali: nõ tñ oĩno. tollit. n.
personalis hypothecaria. d. l. intelligere, & tunc non hēt locũ
regula accessorium, qñq; accessorium ex sui nã alteri accedit
& nullo modo dependet a principali, vt hic: & tunc adhuc
multominus locum hēt d. regula. hic. n. promissio est nulla,
& iurm̄: & accessorium tenet. sed magis proprie dr̄ principa-
le, licet alias posset esse accessorium. In glo. 2. §. placent. dicit
Gof. ꝙ hic non competebat exceptio: quia creditor non age-
bat, quod nihil est, pone enim, ꝙ iurauit debitor soluere ad
certum terminum: interest sua ne permittat labi terminum,
ēt si creditor non petat, ne sit periurus. Alij aliter. dic ꝙ regu-
6 la, † cui damus actionem &c. p̄cedit qñ circa idem competit
actio & exceptio. secus si circa diuersa, vt hic. actio. n. ad repe-
tendum non competit nisi post solutas vsuras, exceptio aũt, si
competeret, opponeretur prius: & tũc subest metus periurij,
qui cessat post solutionem. pro hoc quod no. in regula qui ad
agendum. lib. 6. ibi. §. dolo facit, dic ꝙ hic non dr̄ ꝙ admitta-
tur petens vsuras: sed ꝙ iurans cogitur soluere, vt euitet periu
rium. Item, etiam si præsupponatur ꝙ audiatur petēs vsuras,
dic ꝙ potius consideratur timor periurij: & forte non erat iu
ratum expresse de soluendis vsuris, sed implicite: vt quia cre-
ditor mutuauit centum, & exegit iuramentum de soluendis
200. & hoc plenius J. dico. Item tp̄e quo petunť non est debi-
tori orta actio ad repetendum, sed demum oriť post solutio-
7 nem nõ p̄cedit ergo regula, † dolo facit, quia adhuc nõ est ve
rũ dicere ꝙ creditor teneť restituere. Item illa regula locum
habet qñ non subest aliud inconueniēs, ꝙ hic subest. s. metus
p̄iurij: ibi, indebitum. Sol. vt J. in glo. ibi, ad hæc, dicas ꝙ hæc
vult ꝙ iõ repetit, quia nõ sp̄õte soluit, sed coactus, metu iurĩ,
8 aliter etiam soluit glo. quod vno iure soluit, alio iure repetit:
d quia vsurę sunt † indebitæ de iure diuino, d & canonico, quod
no. &

ADDITIONES.

a Ex iuramento. Adde Archi. in c. nos inquemquam. 2. q. j. Ant. de Bu. in proœ. Grego. in 13. col. Ant. de But. in c. cum venissent. de insti. in 11. col. diffuse per Io. de Imo. in rep. c. per tuas. in 36. colum. de arbi.
b In quo valet accessorium. Adde Pe. de Anch. in repe. regulæ accessorium. de regu. iur. lib. 6.
c Inter promissionem & iuramentum. Adde Arch. in c. j. de sepul. lib. 6. Ab. in c. qualiter. de pac. Car. in c. ad aures. in 4. q. quod met. causa.
d Vsuræ sunt indebitæ de iure diuino. Adde tex. in c. quia in omnibus. de vsuris. c. quoniam multi. 47. dist. glo. 1. in c. super eo. de vsuris. Thom. 2. 2. q. 76. alias 78.

no.& quod dr̃,ꝙ soluens scienter indebitum non repetit, ꝓ-
9 cedit nisi repenatur ius hoc permittẽs:† tunc enim quamu s
videatur donasse soluendo,renunciasse non dr̃,quia iuri futu
ro non renunciatur.ff.de reg. iur. non pōt. no.de decimis.ex
multiplici.in glo.2.& pro hoc est,ꝙ no.J.eo.ad nostram.el 2.
in glo.anrep.Item quod dr̃,ꝙ soluens scienter indebitum nō
repetit,ꝓcedit qñ tute & licite ꝯ petentem potuit opponi de
indebito.alias secus.sicut fuit hic:quia nō tute potuit excipe-
re ne incurreret periurium.pro hoc facit ꝙ no.Cy.C.de cōd.
indeb.l.1 & Bar.ibi,& ff.quod vi aut clam.l.1.§.deniq;.ibi,qui
hominem.§.vl.sed illę leges loquunt̃ in efficaciter obligato,
& obligatione nō vitiosa ex parte creditoris. Item iste soluit
consilio iuris,iō remanet sibi saluum ius repetẽdi. argum.J.
c.prox.de sponsa.commissum.Item illæ leges loquuntur,qñ
solutio taliter fit ꝙ dñium nō transit in creditorem:sed si fit,
liberatur creditor:licet alio iure hoc ꝯsequatur , vel repetat.
ff.de solu.si quis duos.hic autem transfertur dñium. sed alio
iure repetitur.ibi,non petũt absolui:sed pauci aut nulli essent
qui non peterent,& sic raro vel nunquam locus esset huic c.
ꝙ debent soluere,sed dic ꝙ potest esse ꝙ debitor petijt credi-
torẽ cogi ad relaxandum iuramentum: sed non potuit cogi,
quia non curauit de censura ecclesiastica, & si dicas, ꝙ tunc
posset eps̃ absoluere debitorem a iuramento:dic ꝙ licet Inn.
hoc sentiat hic : tñ ẽt hoc præsupposito possibile est ſm Inn.
ꝙ non potest fieri absolutio:vt quia creditor non est præsens
nec iudici cōstare potest ꝙ ex cã vsurarum sit iuratum.quod
dic vt dixi s̃.c. 1. Item vr̃ difficile sustinere ꝙ iudex aliquo ca-
su possit absoluere a iuramento isto,cum non reperiatur iu-
re permissum:sed solum ꝙ cogitur creditor ꝑ cẽsuram eccle
10 siasticam ad relaxandum. d.c.1. In fi. eius.gl.oppo. ꝙ † debi-
tor non sit cogendus implere iuramentum de soluendis vsu
ris, est enim illicitum ꝙ possit debitor a iuramẽto absolui J.
c.cum quidam. Solu.debitor non petijt absolui,vt in glo.vel
dic,vt proxime dixi,ꝙ etiam si petat,nō debet absoluere, sed
creditor relaxare,& si non potest cogi debitor,tenetur serua-
re iuramẽtum,quod licet sit illicitum ex parte creditoris:nō
sic debitoris J.c.1.in glo.1.Item ex eo quod proxime dixi ſm
Inn.ꝙ non poterat constare quod ex cã vsurarum,pōt exem-
plificari litera qñ debitor iurauit absoluere vsuras non expli-
cite,sed implicite:vt quia creditor mutuauit centum:& debi
tor iurauit soluere ducenta , dicens sibi mutuata ducenta, vt
communiter fit,& quod dicit litera ibi,soluẽdas vsuras,intel
ligit ad quas se obligauerat modo prædicto.s.implicite:& sic
intelligendo cessat ꝑiurium : qa iuramẽtum in apparentia erat
non illicitum tunc respectu creditoris,sed si ponatur ꝙ iura-
uit reddere vsuras explicite,vt quia iurauit reddere centum ꝓ
capitali,& quinquaginta ꝓ vsuris , vr̃ ꝙ si creditor peteret sit
libellus lacerandus tanquam continẽs peccatum.pro hoc de
fil.presby.constitutus,& quod ibi dico.,& quod no.Inno. de
offi.vica.c.1.posset tñ dici,ꝙ habetur magis respectus ad debi
torem ne incidat periurium,& sic ꝙ vtatur consi. huius c. ꝙ
ad creditorem,& sic intelligendo erit casus mirabilis hic , ꝙ
libellus ex parte petentis,vt hic,non reijcitur, vt euitetur pec
catum maius respectu rei.s.periurium , vt hic,clarius tñ pro-
cedit hæc litera exemplificata,ꝙ primo modo. In glo.si hãc
declara per dicta s̃.proxima.ibi,propositum,alias est sub c.ita
11 ne.Quæro,† si lapsus est terminus quo debitor iurauit solue
re vsuras , an post terminum audietur petens absolui a iura-
mento.Fede.cons.290 quod non:quia frustra legis auxilium
&c.de vsur.quia frustra.

S V M M A R I V M.

1 *Iuramentum debet impleri in forma specifica.*
2 *Excommunicatus non absoluitur nisi præstita sufficienti cautione.*
3 *Compensatio non fit de specie ad quantitatem.*
4 *Conditio debet adimpleri formaliter.*
5 *Substitutio vulgaris vt habeat locum , requiritur quod institutus non sit hæres.*

AD nostram. Debitor qui iurauit super re
pignorata non inferre graua
men creditori donec soluit pecuniam, non audit̃
repetẽs rem ante solutionem pecuniæ,ẽt si ex fru
ctibus perceptis a creditore sors sit æstimata , & est casus sin-
1 gula.communis diuisio:ibi,ideoq;.† No.ꝙ iuramentum dẽt
impleri in forma specifica,quod J.declaro.Item,quod condi
2 tio dẽt impleri ẽt in forma specifica,ꝙ ẽt J.dico.† Item,ꝙ ex
communicatus non absoluitur nisi præstita sufficiẽti cautio-
a ne.a Item,ꝙ de fructibus ad pecuniam non fit compensatio.
de hoc J. Item,ꝙ absolutus ab excommunicatione q postea
non paret ecclesię,reducit̃ in eãdem excommunicationẽ, &
dic eandem in genere. de sen.excom.eo: qui.lib.6.de offi.or.

ad reprimendam qōnem.sicut illud : mulier damnauit quæ
saluauit.In glo.2.in fi.de hoc de app.qua fronte.in glo.in ver.
cautione,& dic vt ibi dico.no.ẽt de sen.excom.ad hoc.in glo.
fi.In glo.ea.in fi oppo.aut enim P.appellauit ab archiep̃o,aut
non.si sic,non debuit ad eum remitti, cum appellatio fuerit
iusta.de ap.c.accepta.si non appellauit , sñia archiep̃i transiuit
in rem iudicatam.de re iudic.cum inter. nec debuit audiri P.
Solu.ſm Inno.P.non appellauit,nec Papæ constitit sñiam ar
chiepiscopi fuisse iniustam , ideo exigitur a P. sufficiens cau-
tio ante absolutionem,quæ alias nō exigeretur si excommu-
nicatio fuisset iniusta.de rescr.c. ab excommunicato. vel ſm
Inno.dic,ꝙ non fuit appellatum,& fuit excommunicatus ꝓ
contumacia,& hoc fuit iustum:ideo præstat cautionem. sed
sñia restitutionis rerum fuit iniusta:iō ꝯ ipsam mandatur de-
bitori,vt restituat res creditorib.tñ,quia iudex mãdauit de re-
bus occupandis,excusatur debitor a pœna ꝯstitutionis siquis
in tantam.C.vñ vi.de hoc in gl.vlt.& dicit Inno.hoc plus sibi
placere,dic ꝙ non apparet hic ꝙ archiep̃s mãdauerit res resti
tui,in litera ibi,ꝑꝑ hoc,dic non tñ apparet ꝑꝑ quid.Item non
apparet ꝙ P.appellauerit, & pōt intelligi ꝙ sine appellatione
conquæstus fuit : quo præsupposito Papa mandat absolui ab
excommunicatione tanquam iusta:quia sufficit ꝙ non appa
rebat iniusta.Item mandat restitui res ꝑꝑ iuramentum:quia
non apparebat in ꝯrium de sñia quæ transiuisset in rem iudi-
tam pōt tñ esse ꝙ P.iuste fuit excommunicatus,& ꝙ debito-
res iniuste subtraxerunt res.In gl.3.ibi,quam dedit.hoc decla
ratur J.in gl.sed in casu isto vsq; ad fi. colliguntur duo modi
intelligendi ex hac glo.Primus,ꝙ debitores tenentur soluere
integram pecuniam,ẽt si creditor ꝑcepit aliquos fructus, &
b ſm hoc fructus hoc casu non computant̃ in sortẽ,b ꝙ operat̃
iuramentum:vt in glo.ſm quam debitores tenentur soluere
integram pecuniam.i.totam sortem mutuatam: & postea re
peret id qd̃ recipiet creditor de fructib.tanquam indebitum.
secundum modum intelligendi ponit glo.ibi,vel donec sol-
ueret creditori pecuniam,computatis tñ fructib.in sortẽ.pri-
mum vr̃ tenere glo.& communiter tenet̃. sed in eo ꝙ glo.di-
cit ꝙ hoc operatur iuramentum:alij dicunt ꝙ hoc iō est: qa
3 fructus non pñt compensari,cum sint tanquam spẽs : & † de
spẽ ad quantitatem non fit compensatio.ff.de pig.act.l. si cō-
uenerit.de deposito c.bonafides, erant autem fructus tanquã
spẽs.quia extabant.secus in consumptis.tunc enim compen-
sari pñt,vt quantitas,si de hoc liquet.vt no.glo. C.de compẽ.
l.qui ꝑꝑ & plenius.ff.solu.ma.l.diuortio.§. si ꝑꝑ donationes.
hæc fuit solutio Phi.& est vera.& ꝙ fructus extarent , eo ipso
apparet ꝙ non docetur eos consumptos. Alij,vt Tan.& Vin.
dicunt,ꝙ non pōt liquere de fructib.ꝙ est diuinare : sed hoc
præsupposito hæc sol.est vera: quia non liquidi ad liquidum
c non fit compẽsatio.c vt no.in d.c.bonafides.Alij,vt refert In-
no.dicunt,ꝙ locus est compẽsationi qñ creditor agit,sed hic
nō agebat:ꝙ nihil est:qa ẽt si non agat:tñ,si obstaret compẽ-
satio,audiretur volens compensare, nec a iudice cogeret̃ sol-
uere quatenus satisfactum esset ꝑ compẽsationem,& ipse ẽt
Inno.non stat huic sol.sed tenet id quod glo.ꝙ hoc operatur
iur̃m,& dicit ꝙ iō iuramentum hoc operatur,quia iurarunt
non molestare nisi soluerent . licet autem sit satisfactum ex
fructib.non tñ est solutum proprie loquẽdo. secus si debitor
iurat non molestare nisi satisfecerit: tũc enim si satisfactum
est de fructibus,non tenetur ex iuramẽto,& hæc signa.& ſm
hoc quod dicit gl.ibi donec creditori fuerit satisfactum,me-
lius diceret solutum,& si dicas ꝙ hæc differẽtia Io.An. videa-
tur verbalis:quia si est satisfactum:ergo & solutum. dic,ꝙ ex
hoc possumus stare illi sol. ꝙ non fuit locus compensationi.
illa tñ non conuenit literæ quæ considerat iuramentum . vñ
defendendo differẽtiam Io.An.dic,ꝙ isti non solum iuratũt
non molestare nisi soluerint:sed nisi soluerint pecuniam sci-
licet mutuatam:nō enim potest de alia intelligi.fuit ergo iu-
ramentum

ADDITIONES.

a Cautione. Adde quid veniat nomine cautionis,vide gl.2.in c. de Benedicto.
32.q.1.& in l.habere.in §.cautum.ff.de verb.sign.glo Bartol. & Baldus in l.
sancimus.C.de verborum significatio Bal.in l.prima.in principio.C.de pro-
curatoribus.

b Non computantur in sortem. Adde l fructus & ibi Bar.ff.sol.ma.& in l.sed
si hoc.in § quædam.& ibi Bal.ff.de cond & demon.

c Non liquidi ad liquidum non fit compensatio. Adde quod hoc limitatur nisi
debitum esset factum liquidum per confessionem meam:tunc cum illo debi
to liquido per meam confessionem debet fieri compensatio cum eo, quod
est liquidum,vt est glo.in l.fi.in gl.3.in verbo coniuncta.C.de compen.quam
glo.ibi expresse no & ibi sequitur Cyn.in 12 q. idem tenet Abb. in cap.fin.
in pen.colum.de deposito,& illam limitationem multum no.Bar.veron.cau
tela.112.& cautela.163.quamuis contrarium tenuerint Bal.& Pau.de Cast.
in d.l.fin.C.de compens.

4 ramentum sub hac conditione receptum. ꝯditio †vero debet
adimpleri formaliter.de cond.& dem. Meuius.de verb.obli.
qui Romæ.§ flauios,& l.quidam cum filium.in prin. etsi nõ
põt impleri de iure,dẽt impleri de facto d.l.Meuius.& sic spe
cialitas huius c.magis est respectu ꝯdõnis formaliter implen
dæ,quam respectu iuramẽti,nisi hoc respectu, quod cessante
iuramento repellerentur creditores agentes ex ꝓmissione s̃.
c.proxi.sed obstante iuramento non audiuntur debitores vo
lentes ꝓbare fructus ꝑceptos qui æstimãt sortem,ne sint pin-
ri,cum iurauerint non molestare nisi soluerint pecuniam,te
nentur ergo soluere pecuniam,vt satisfaciãt ꝯditioni,saltem
de facto.d.l.Meuius.ẽt si creditori sit satisfactum,ꝙ est singu-
lare,& sic summaui,& hic ꝓbatur aperte,& procedit in con-
ditione voluntaria,qualis fuit hæc,secus in necessaria ꝯdõne
ad ipsum actum,vel ad effectum ipsius actus:quia tũc sufficit
ꝙ impleatur in effectu:& non refert quid ex ęquipollentibus
fiat.ff.de lib.& posth.l.Gallus.§.& quid si tãtum, exemplum
primi,qñ requiritur ad ipsum actum,in substitutione vulga-
5 ri, †quæ vt habeat locum requiritur ꝙ institutus non sit hæ-
res:modo,si exprimitur vnus casus ꝑ quem põt non esse hæ-
res,porrigitur ad alium similem.d.§.& quid si tantum,exem
plum secundi,qñ conditio est necessaria ad effectum actus,si
relinquit filiofa.ad hoc,vt effectualiter habeat,requiritur; ꝙ
sit sui iuris.modo si exprimitur vnus casus ꝙ sit sui iuris,por-
rigit̃ ad alium similem.ff.ad Treb.l.mulier.in prin.C.de inst.
& subst.l.si mater.de hoc in d.§.& quid si tantum,per Pet.&
Bar.pro hoc,quia vt passus missionem recuperet possessionẽ,
expedit ꝙ caueat,& sic ista conditio,si cauerit, est necessaria:
sufficit autem ꝙ per eum non stet.de eo qui mitti.in pos.c.2.
& sic oportet ꝙ impleat formaliter,sed in effectu , &. hæc si-
gna.In glo.fi.ibi,extat edictum,sed ibi de creditore occupan-
te pignus,hic de debitore.ibi,authoritate iudicis . hanc tenet
Inno.ibi,vel aliter.pro hoc facit,quia ad Papam non pertinet
de possessione,nisi quantum ad prohibitionem vsurarum,&
periurij.facit de foro comp.c.fi.lib.6.In fi.eius.glo.& quęlibet
prædicatum solu.potest tolerari.

S V M M A R I V M.

1 *Iuramentum per metum extortum remittitur in Romana curia.*
2 *Iuramento nunquam est contrauenien dum propria authoritate .*
3 *Metu gesta tenent,sed rescinduntur.*

1 SI vero. †Si iuramentum per metum extortum
põt seruari sine interitu salutis æternæ
seruandum est : ecclesia tñ Romana consueuit ab-
soluere a tali iuĩo. communis diuisio:ibi. In gl.2.
ibi,temporalis,vt de salute corporis ibi seruãdum est,si tñ phi
sici iudicarent eum mortuum,si ibi moram traheret,non te
neretur obseruare:quia videretur nõ occasionaliter,sed dire-
cte.v.g.in interitum salutis temporalis.i.vitæ.ꝑ hoc est ꝙ no.
Archi.de pac.c.a.lib.6.Et ꝙ dicit litera,interitum, alibi dicit,
dispendium s̃.c.cum ꝯtingat.d.c.2.de pac. & dr̃ dispẽdium.i.
detrimentum,& hoc ẽt sufficit.vnde non tenetur obseruare.
2 s̃.c.quanto,& dic,ꝙ †nunquam est ꝯueniẽdum ꝓpria autho
ritate,ẽt si vergat in interitum vel dispendium salutis,non p̃-
cise,sed occasionaliter,ita.s.aliquo casu põt esse licitum.d.c.q̃
to,vbi pro obseruatione iuri cudit moneta ꝯsimilis antiquæ,
& obseruat iuramentum in effectu,licet non in forma. secus
si præcise vergat in interitum seu dispendium salutis . i. quia
nullo casu põt esse licitum,& hoc vult gl.In gl.arg.ibi.l.1.hęc
3 potius facit ꝯ:quia † gesta metu tenẽt:sed rescindunt̃.de hoc
a ꝙ me.cau.c.2.& sic iuramẽtum metu extortum a obligat,sed
fit absolutio:vt hic.ibi,alia.hæc opinio põt procedere de foro
pœnitentiali,vbi creditur ꝯfitenti:non sic in iudiciali,de spõ-
sa.tua.ibi,est obligatorium,& hæc vera.vnde requiritur abso
lutio,vt in litera.& ꝓ hoc de elec.venerabilem.ver.pe. & s̃.c.
verum.ibi,assertorium.i.assimatorium , & pręstatur de pñti,
vel præterito.quo casu ẽt ꝑ metum non debet quis iurare fal
sum.sed potius dẽt oĩa mala pati &c.vt in gl. ibi.ꝓmissoria, q̃
præstantur in futurum , vt cum quis iurat se non molestaru-
rum &c.& s̃.c.proxi.& hoc vt dicit glo.non obligat, subaudi
in effectu:quia fit absolutio.sed interim obligat,vt s̃. in glo.

A D D I T I O.

a Iuramentum metu extortum. Adde glo & Archi.in c.authoritatem. 15.q.6.
Inno.in c.veniens.infra e.Arch.in c.qui sacramento.22.q.5. Spe.ti. de lega.
in nunc ostendendum.ver.24.Tho.2.2.q.70.arti.7.

S V M M A R I V M.

1 *Monachus obligatur ex iuramento*
2 *Obsides inter quos dentur.*

EX rescripto. Monachus qui iurauit pro
debito monasterij stare in
obstagio,& fideiussor qui iurauit creditorem ser-
uare indemnem,iuramentum seruare coguntur.
1 communis diuisio.ibi.ideoq;. † No.ꝙ monachus obligatur
ex iuramento,ex hoc colligitur s̃m aliquos,ꝙ ex obligatione
naturali datur actio:quia monachus non põt obligari ciuili-
ter.de hoc dico de pac.c. 1. & põt dici ꝙ hic non probat̃,quia
monachus de licẽtia abbatis,& ꝓ vtilitate monasterij põt effi
caciter obligari de accu.ex parte.Item,ꝙ maritus & vxor ob-
ligantur in eo.ꝯtu.ꝯ.C.ad velle.auth. si qua.de hoc in Spe.de
oblig.& solu.§.1.ver.sed pone.& seq. Solu.põt hic intelligi ꝙ
non in eo.instrumẽto,sed in diuersis se obligant.In glo.1.ibi,
illorum.s.monachorum.Item ẽt cum voluntate abbatis, &
sic non proprie detinebantur:sed voluntarie stabant ꝓ obsidi
bus,& ex hoc non põt dici ꝙ detinentes sint excommunicati
ꝑ c.nuper.de sen.excom.ibi,vt ius ꝯstituatur in eo.vult dicere
ꝙ non põt dare obsides cum hoc ꝙ creditor censeatur habe-
2 re ius in eis,vt pignoribus.dic ꝙ † obsides proprie non dãtur
inter priuatas personas:sed tantum inter eos qui possunt in-
dicere bellum iustum:& tũc fiunt serui,ita ꝙ testari non pñt.
ff.de testa.l.obsides.sed inter eos qui nõ pñt indicere bellum,
vel inter priuatas personas dantur obsides improprie, & hoc
est vsurpatum.i.vsu receptum.no. Azo in summa. C.de pac.
qui fil.distra.& gl.in l.a.illius ca.potest tñ dici ꝙ in hoc nulla
est vsurpatio irrationalis , ex quo non violatur ius : quia isti
non fiunt serui.nec in aliquo mutatur eorum status.& de ta-
libus hic,& in c.vt pridem.alleg.in glo.

S V M M A R I V M.

1 *Violans iuramentum voluntarie ab ecclesia remouetur.*
2 *Beneficium si conferatur periuro,collatio dicitur nulla.*
3 *Periurus remouetur ab administratione beneficij.*
4 *Vicarius perpetuus comparatur prælato.*

1 QVærelam. † Qui voluntarie violat iuramen
tum ab ecclesia remouetur . pri-
mo ponit quærelam. Secundo dat iudices.ibi, quo-
niam.In glo.prima.in fin.sentit glo. quod iste tene-
bat ecclesiam iure emphiteosis , quod non videtur conso-
num literæ:ibi,non merentur ecclesias regere &c.de hoc s̃.
in gloss.vltima,& super ea.In glo.secunda.ibi,sunt enim infa
a mes,nota glo.quod periurus est infamis,a & dic vt dico de te
2 sti.testimonium. †Quæro,si periuro confertur b beneficium.
b Feder.consilio 50.dicit quod collatio est nulla , cum sit infa-
mis:quod procedit hoc præsupposito quod sit infamis. nam
collatio facta infami nulla est , de excessu prælatorum . in-
ter.vbi dico.secus eo casu quo periurus non est infamis:quia
tunc non est incapax beneficij:quando autem sit infamis nec
ne , dixi in dicto capitulo testimonium . In gloss. vltima.ibi
argum.ꝯ.non ad proxime dicta,sed ad tex.ibi c.2.vbi non pu-
nitur quis de crimine de quo fuit conuictus,si ad hoc nõ age
batur.ibi,prælatus esset,vult ergo glo.ꝙ iste non habebat titu
lum in beneficio.sed erat conductor.idem dixi s̃.in glo.j. sed
obstat quod dixi d.glo.quia in litera dr̃ quod tenendo,dic,re-
3 gere,i.gubernare.s̃m hoc no. ꝙ periurus non solum †remo-
uetur a beneficio ꝙ habet in titulum,sed ẽt ab administratio
ne beneficij quam habet,vt conductor.hic tñ sensus nõ mul-
tum conuenit literæ:nec vr̃ verum:qa si est simplex ꝯductor
non habet ius ꝙ censeatur nomine dignitatis: & sic non ob-
stat regula infamibus.li.6.sed habet ius obligationis ex ꝯtu.
tale autem cadit etiam in excommunicatum , vel alias inha-
bilem ad dignitates,vt notatur de dolo,veritatis,vnde verior
vr̃ intellectus quod iste habebat ius in beneficio tanquam vi
carius.quod etiam s̃.dicitur in gl.ibi,conductor seu vicarius.
4 & talis vicarius †comparatur prælato quando est vicarius per
petuus.de officio vicarij,clementina vna, & quod dicit glos-
sa conductor.dic improprie. sed si dicebatur propter pensio-
nem quam habebat,ad quam tamen non tenebatur tãquam
ex contractu,sed potius ex natura beneficij cui hoc onus erat
impositum.argum.de præben.de monachis, & hic etiam te-
nebatur ratione iuramenti,& secundum hæc litera ibi, rege-
tur,stat proprie,& videtur verius.

A D D I T I O N E S.

a Periurus est infamis. Adde capitu.quicunque.6.quæstio. prima.glos. in ver-
bo periurium , in capitulo venerabilem , de electione. gloss. in verbo per-
iurio.in capitulo final.de iureiuran.libro sexto glo.l.in l.Lucius ff.de his qui
notan.infamia.
b Si periuro confertur. Adde Hostien. in capitu. inter dilectos. de excessione
prælatorum.

S V M M A R I V M.

1 *Iurans vni vnum, & alteri contrarium, punitur.*
2 *Iurans temerario non punitur de periurio.*
3 *Penſionem augere certo caſu licitum eſt.*

1 TVa nos. † Qui iurat præſentanti ad benefi-
cium augere antiquum cẽſum, &
poſtea inſtituẽti iurat contrarium, debet ab eccle
ſia remoueri. communis diuiſio ibi, tm. In gl. ſe
cunda ibi, item & alio iuramento, ſentit gloſſa,
quod iſte non punitur: quia præſtiterit ſecundum iuramen-
tum contrarium primo. quia ſecundum fuit licitum: ſed pu-
nitur, quia primum fuit temerarium, alij dicunt ꝙ punitur,
quia primum ſapit ſymoniam: ſed hoc non conſonat literæ,
quæ ponderat periurium, non ſymoniam. vnde primum ve-
2 rius: & dic, ꝙ quãdoq; quis iurat † temerarie & nihil aliud iu
rat: & ex hoc non punitur tanquam de periurio ꝫ. eodem ſi-
cut, el a. de teſt. intimauit, & c. conſtitutus. quandoque poſt
iuramentum temerarium præſtat non temerarium illi con-
trarium, & punitur de periurio, vt propter affectionem cum
opere ſubſecuto. argument. de bigamis. nuper. quamuis
enim primum eſſet temerarium, non tamen debuit ſecundo
iurare contrarium, cum non potuerit propria authoritate cõ
trauenire primo, & accipitur primum tanquam licitum in
ſuum præiudicium. Item hic primum non fuit omnino illi-
citum, cum certo caſu poſſit eſſe licitum augere penſionem,
3 † vt cum ſubeſt cauſa rationabilis & cum authoritate ſuperio
ris. de cenſibus prohibemus, vbi etiam no. Item ſoluere ma-
iorem penſionem non eſt peccatum: nec iuramẽtum de ſol-
uendo ipſam præiudicat eccleſię: ſed ſolũ iurãn. de tranſactio-
nib. veniens, tenet ergo iuramentum, & expedit quod obti-
neatur abſolutio, an poſſit ꝯueniri, de cenſibus. ſignificauit.
Ibi, pec at mortaliter. de hoc 22. quæſtione quarta. in ſum-
ma. vbi glo. diſtinguit de modis per quos iuramentum cen-
ſetur licitum vel illicitum.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopi de periurio grauius ſunt puniendi quam alij.*
2 *Delictum & pœna augentur ex dignitate.*
3 *Delicti menſuram conſideramus ex circunſtantijs.*
4 *Delictum dicitur quaſi derelictio boni.*

1 CVm quidam. † Epiſcopi de periurio gra-
uius, quam alij puniendi
ſunt. pars. de tempo. ordin. cum quidam. In glo. pri-
2 ma, ibi, Solut. dic plenius, quod quandoque † deli-
ctum augetur ex dignitate, & tunc etiam augetur pœna. C.
de epiſco. & cler. l. penultim. & hic, quandoque minuitur ex
dignitate: & tunc etiam minuitur pœna. C. de ſumma trinit.
l. nemo. ſicut diſputare de fide, quod licet aliquibus, puta præ
latis & clericis, non alijs indoctis: qñq; nec augetur nec mi-
nuitur ex dignitate, & diſtingue, vt in glo. ꝙ aut agitur de pœ
na corporali, & magis punitur minor quam maior. ff. de pœ-
nis. in ſeruorum, aut de pecuniaria: & econuerſo magis puni-
tur diues quam pauper. ff. de officio præſid. l. illicitas. de hoc
3 in d. l. nemo, ibi, quantitate contentis. dic quod † menſuram
delicti conſideramus ex circunſtantijs. de ſymonia, & ſi quę-
ſtiones, de tranſact. c. fin. in glo. penult. de hoc in Specu. de ac-
cuſatore. §. ſecundo loco. vbi dicit, ꝙ duorum delinquẽtium
circa idem. quãdoq; alter magis punitur, & de circunſtantijs
datur verſus. Quis, cum quo, per quod, ad quid, cur, quomo-
do, quando. Quis, reſpectu perſonę, an ſit in dignitate, vel non,
cum quo, reſpecto inſtrumenti, vt an cum armis, per quod,
poſſet idem importare, vel exẽplificando in iuramento, con-
ſideratur per quid iurauerit an per creatorem an per creatu-
ram ꝫ. c. & ſi Chriſtus, ad quid, i. ad quem finem. cur, i. cauſa,
quomodo, i. modus. qñ, i. tempus, ex his augetur, vel minui-
tur delictum, & ſurgit maior, vel minor contemptus, & ſe-
cundum hoc procedit quod dicit glo. vbi conſidera, ꝙ deli-
4 ctum † dicitur quaſi derelictio boni. de hoc in regula pecca-
tum. lib. 6. ſecundum hoc delictum dicitur tanto maius quã-
to opponitur maiori bono, vnde cum charitas ſeu amor Dei
ſit ſummum bonum: odium Dei eſt ſummum delictum, &
ſic de alijs, & inter cætera etiam conſideratur an delictum ſit
perniciosum exemplo, vt in litera, eorum exemplo &c.

S V M M A R I V M.

1 *Iuramentum eſt illicitum de non præbendo auxilium perſonis con-
iunctis*
2 *Abſolutio a iuramento quando ſit neceſſaria.*
3 *Monachus iurans non morari in clauſtro, non poteſt exire ſine licentia
ſuperioris.*
4 *Iuramento quando quis poſſit authoritate propria contrauenire.*

*
1 Illud quoque. * † Illicitum eſt iuramentum de nõ
loquendo, vel non præbendo auxi-
lium perſonis coniunctis, vel fratri. idem de alijs coniunctis perſo
nis: quia ſubeſt eadẽ ratio: licet maior ſubſit reſpectu fratris
ratione humanitatis. No. ſummarium, ex quo infertur ꝯ iu-
ramentum quod præſtitit Herodes, propter quod fecit muti
lari caput Ioan. Baptiſtæ. In glo. de facto. ibi, ad cautelam. Inn.
2 dicit abſolutionem neceſſariam: † quia iuramentum poterat
ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ. poteſt quis non loqui pa-
tri, vel non præbere ſubſidium ex cã rationabili. Opp. ad hoc
ꝫ. c. proxim. Solu. ibi in monacho qui iurauit non morari in
3 clauſtro, † quod exire non poteſt ſine licentia ſuperioris: &
ſic iuramentum non poterat ſeruari ſine interitu ſalutis ęter
næ. Io. de Lig. diſtinguit aut iurat non præbere ſubſidium, &
procedit glo. quia primum ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis
non ſecundum, cum etiam non propinquo teneamur ad ſub
ſidium. 86. di. paſce. pro hoc eſt quod dixi in litera. ver. huma
nitatis, hęc diſtinctio vr̃ ꝯ literam quæ ponit hęc pro patrib.
dic ergo melius ſine diſtinctione, ꝙ verum eſt quod dicit In
no. ꝙ tale iuramentum poteſt ſeruari ſine interitu: vt quia pa
4 ter non indiget, ad hoc, vt iurans † poſſit propria authoritate
ꝯuenire ſufficit quod aliquo caſu poteſt eſſe licitum: vt quia
pater eſt hæreticus, & filius non vult cohabitare.

A D D I T I O.

* Alias, illi vero, & ſic eſt in codicibus qui nunc habentur. B.S.

S V M M A R I V M.

1 *Iuramentum monachi clauſtrum abiurantis non valet.*

1 Sicut ex literis. † Non valet iuramentum mona
chi clauſtrum abiurantis, & de
hoc grauis pœna ſibi imponitur. Communis diuiſio ibi, tñ.

S V M M A R I V M.

1 *Vaſallus qui iurauit prędeceſſori, non tenetur iurare ſucceſſori in di-
gnitate.*
2 *Hæres non tenetur ex iuramento ſui authoris.*
3 *Simplicitas quæ commendetur.*
4 *Iuramentum præſtitum dignitati, ex parte eius cui pręſtatur eſt reale.*
5 *Obligatio cũ iuramento de obſeruando, et iuramẽtum ſimplex differũt.*
6 *Iuramentum præſtitum perſona ipſa extincta extinguitur.*
7 *Succeſſio non habet locum in beneficijs.*
8 *Clerici non tenentur ad homagium.*
9 *Regnum Siciliæ debet homagium eccleſia Romana.*

1 VEritatis. † Vaſallus qui iurauit ꝓdeceſſori, nõ te
net iurare ſucceſſori in dignitate. Cõ-
munis diuiſio. ibi, tñ. Not. ꝙ iuramentum ꝑſtitum
exiſtenti in dignitate eſt reale ex parte eius cui præſtatur, &
obligat, non tñ illi cui præſtatur, ſed ẽt ſucceſſori: ex parte ve
ro præſtantis eſt perſonale. patet ibi, iurauerunt, & ad hoc al-
legat quotidie, ꝙ ex iuramẽto vnius non tenetur eius heres:
2 † & ſic oportet ꝙ hæres iterum iuret. No. ex hoc, ꝙ ſcholaris
qui iurauit rectori, nõ tenetur iurare ſucceſſori. ꝯrium tñ ſer-
uatur, forte ad cautelam: quia põt dubitari an iurauerit. Item
no. principium, veritatis amica ſimplicitas, & ſic commẽdat
3 ſimplicitas: † non tñ intelligas. i. ruditas, ſed. i. non duplicitas,
de hoc. 16. q. 1. ſi cupis. In glo. fi. §. præterea. in l. imperialem. de
prohi. alie. feu. vbi ſi maior 14. annis non petit inueſtituram a
a nouo dño intra annum & diem a perdit feudum, & reuertitur
ad dñm. ibi, indulgẽtia, hoc deſtruit c. hoc non. n. apparet hic
de hac gratia. ibi, ſucceſſoribus, vr̃ ſentire ꝙ ſic fuit iuratum
hic, & quod alias non excuſaretur quin teneretur iurare ſuc-
ceſſoribus: ſed hoc tollitur ex litera quæ dicit, ꝙ ſi iuratum
eſt vni pontifici non expedit ꝙ iuretur alijs: & ſic, etiam ſi in
iuramento non ſit expreſſum de ſucceſſoribus, adhuc non
4 tenetur, pro hoc quod prædixi: † quia iuramentum præſti-
tum dignitati ex parte eius cui præſtatur, eſt reale, dignitas
enim non moritur. de reſcri. ſi gratioſe. libro 6. & hoc verius,
ſecus, vt prædixi reſpectu præſtantis. non enim poteſt eſſe rea
le: quia dignitas non iurat: ſed exiſtens in dignitate iurat: ſed
bene poteſt iurari dignitati: vt hic. Ex hoc infertur, quod ſuc-
ceſſor, vel hæres iurantis, ſi violat, non eſt periurus. argum. ꝫ.
c. clericus 1. q. 4. iam itaque. & ſeq. quod enim quis obligetur
ex iuramento, hoc eſt propter religionem, quam iurans
habet ad eum: & in hoc obligat animam ſuam: nec poteſt
obligare animam hæredis, vel ſucceſſoris: ſed bene potuit ſe
obligare dignitati, id eſt cuilibet habenti dignitatem: & non
ſolum

A D D I T I O.

a Infra annum & diem. Adde tex. & ibi Bal. in c. 1. quo tempore miles in viſb.
feu. C. ald. conſ. 7. inci. an feudatarius. in ti. de feu. Pe. de Anch. conſ. 173. inci.
Dominus Lazarus fuit inueſtitus de quodam feudo. Car. Zab. conſ. 34. inci.
circa primum dubium duo principaliter ſunt videnda. Ab. conſi. 83. inci. cõ
ditoris omnium poſtulato ſuffragio. in 2. col. in 3. vol Ab. conſi. 3. incip. nitar
in præſenti. in 2. vol. Io. de Ana. conſi. 32. inci. vltra alia dubia. Lu. Ro. conſi.
27. incip. viſo Themate mihi propoſito. in prin. Pau. de Ca. conſi. 162. incip.
circa id de quo quæritur in pen. colum.

solum sibi,sed successorib.ex hoc euenit,† q; si aliquis se ob-
ligat,& iurat obseruare:licet obligatio etiam stringat hære-
dem.C.vt actiones ab hæredibus & contra hæredes,in rubro.
& l.vna,de sepul.c.fi.tamen secus in iuramento,quod plenius
dico in d.c.fi.ex hoc videretur,q; in casu quo obligatio firma
tur iuramento:vt J.eo.cum contingat,non teneretur hæres,
dic tamen contra:quia ex quo firmata est,stringit hæredem:
licet hæres,non teneatur de periurio. Hostiē. tamen sentit q;
etiam ex parte præstantis iuramentum est reale.per l. ff.si ser.
vend.harum,quod non procedit,per prædicta. pro hoc.ff.de
pact.& hæredi.Restat respondere ad contraria glo dic ad c.sę
pe.& ca. longinquitate.q; ibi non dicitur de fidelitate iurata:
sed de professione siue iuramento.Ad §.pterea, dic q; ibi non
fuit iuratum seu præstita fidelitas dignitati. Hosti. dicit quod
aliud in clericis qui non tenentur renouare iuramentum, vt
hic,aliud in laicis qui tenentur,d.c. sępe,& ca.longinquitate.
quod non procedit:quia hic loquitur de laicis.s. de iuramen
6 to regis:vt s.dixi.Ex his dic,† quod aut quis iurat non haben
ti dignitatem.& iuramētum debet renouari in personam no
ui domini: quia iuramentum præstitum personę extinctum
est, sic loquitur §. præterea. aut iurat habenti dignitatem,&
tunc aut habito respectu ad personam, & idem quod in casu
præcedenti,aut habito respectu ad dignitatem:& tunc aut si-
bi & successoribus,vt s.c.ego N.& non tenetur renouare,aut
non dicitur de successoribus,& cautum est quod fiat renoua-
tio,sic possunt intelligi c.sæpe,& c.longinquitate,vel intellige
aliter vt s.sed non est necessarium quod renouetur.vt hic sin
gularitatei probatur. Oppo. in eo quod dicit, hæredes tui.nā
7 non habet locum successio † in beneficijs,de fil.presbyter.ex
transmissa.Sol.hic non loquitur de beneficijs,sed de laicis:vt
8 in glo.vlti.pro hoc etiam litera ibi,hominum,† clerici enim
non tenentur ad homagium,de regula c.fi.dicit tamen Host.
q; possunt teneri pro temporalibus quæ habent ad minus,de
excess.prælato.grauem,& in sum. de immun. eccl.nu.4.& in
9 eo quod hic loquitur de rege Siciliæ,p hoc † quia debet ho-
magium ecclesiæ Ro.de iud.cle.pastoralis,ver.rursus.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia romana a iuramento per metum extorto absoluere consueuit.*
2 *Inuitus dicitur qui per metum cogitur ad volendum.*
3 *Contraueniens iuramento sine licentia quomodo peccet.*
4 *Veniens per metum contra constitutionem an peccet sicut qui venit voluntarie.*

1 VErum. † A iuramento per metum extorto
ecclesia Romana consueuit absolue-
re,& eius transgressores tāquam pro mortali nō
punire,habet duo dicta.Secundum ibi,cæterum,
pars de sent.excomm.cum non ab homine.Not.
ibi, inuiti, q; ille qui per metū cogitur ad volendum,dr̄ inui
2 tus,† & dic.i.nō plene seu libere volēs, simpliciter aūt est vo
a luntarius:quia coacta a voluntas est volūtas 15.qō.1. merito.
Item ibi,vita & rebus,q; periculum vitæ vel rerum est metus
cadens in constantem,pro hoc est quod hic dicitur in glos.2.
Item ibi,absoluerunt,q; iuramentum per metum extortum
obligat,quod tamen dic vt in glo.Item,quod qui violat iura-
mentum extortum per metum peccat : sed non mortaliter,
punitur enim tanquam pro mortali,quod tamen dic vt J. ex
hoc infertur quod non tenetur de periurio.periurium enim
est graue & mortale,& infamat s.e.q̄relam. In gl.quidam,in
fi.Idem Inn.dicens quod per illa verba,si ea non attenderint,
datur licentia contraueniendi:& quod alias non licet, vbi ve
ro contraueniunt sine licentia an peccent mortaliter , dic vt
J.super glo.vlt.In glo.pe.ibi:periurio,pro hoc quod s.dixi.In
3 glo.vlt.ibi,parum obligat.& dicit Io. An. q; † contraueniens
etiam sine licentia non peccat mortaliter : sed venialiter per
hanc literam,quę primo dicit q; debent absolui.secundo de-
cernit quid iuris si contraueniunt non absoluti. s. q; puniunt
non tanquam pro mortali.Io.Cal.s.e.si vero,& Arch.22.q.i.
habemus,dicunt q; peccat mortaliter,& puniunt tanquam p
mortali in foro pœnitentiali,secus in iudiciali.& hoc tenen-
do dic,quod non obstat litera quæ dicit q; non puniuntur tā-
quam pro mortali,loquitur enim in foro iudiciali:& hoc vi
detur saltem tutius:hæc faciunt ad q.sequentem. Quæro, eo
4 casu quo, si quis venit † contra constitutionem voluntarie,
peccat mortaliter:an sic etiam peccet si per metum, videtur,
quod non,per prædicta,& hoc quo ad forum iudiciale. Opp.
ad hoc quod metus causa c.sacris,vbi licet metus culpam at-
tenuet:non tamen excludit,vnde non euitat excommunica-
tionem, qui per metum communicat excommunicatis : vt
ibi,dic, quod ibi alius casus, hic enim loquitur de actu licito
facto per metum,ibi de actu illicito quando quis iuste erat ex
communicatus,cui per metum communicasti.Primo enim
casu,cum actus possit rescindi,non obligat ad mortale eum
qui contrauenit.Secundo casu secus,quia debuit potius om-
nia mala pati &c.dic tamen vt ibi.

ADDITIO.

a Coacta voluntas.Adde tex.cum glos.in c.maiores.de bap.& in l.si mulier,in §.si dos.ff.quod metus causa.

SVMMARIVM

1 *Compromissum super iniurijs valet.*
2 *Iniuria per conuicium irrogatur.*
3 *Iuramentum ciuiliter intelligi debet.*
4 *Iurantis intentio attendi debet.*
5 *Iuramentum specifice præstitum quomodo interpretetur.*
6 *Iuramento quando & qualiter quis obligetur.*

VEniens. Si is,cuius mandato stare iuraui,ali-
quid præcipit contra iuramentum
prius per me licite præstitum,illud obseruare nō
teneor. Primo ponit q̄rela.Scdo prouisio,ibi, ve
1 rū.† No.q; sup iniurijs compromittit,& vr̄ q̄dā
satisfactio ex hoc fieri, vt in lr̄a ibi, satisfactione, p hoc: qa
sufficit qualitercūq; satisfiat volūtati eios q passus est iniuriā,
2 insti.de iniurijs,per totum.† Item ibi,conuicia. q; per conui-
cia irrogatur iniuria.ff.de iniur.item apud §.ait prætor. Item,
q; per iuramentum quādoque nascitur seu firmatur & com-
promissum,de hoc J.e.quintauallis.Item secundum iuramē
tum intelligitur sine præiudicio primi, facit J. c.proximo,&
3 quod ibi no.† Item,q; iuramentum debet intelligi ciuiliter,
& generaliter quælibet dispositio debet sic intelligi , vt non
contineat illicita,de hoc in gl.1.& 2 In gl.1. ibi,arbitratores.
non apparet vnde gl.hoc colligat: sed pro hoc facit, quia iste
non permisit stare laudo:sed obedire mandato,& ex hoc no.
singulariter hanc literam iuncta hac glo.q; quando sic com-
promittitur seu iuratur, ille intelligitur non fieri arbiter, sed
arbitrator.in contrarium facit de arbi.exposita.& dic vt ibi di-
4 co.In glo.2.ibi,intentionem † iurantis,non vt sit in libertate
sua exponere verba vt vult,sed quod debet attendi intentio q̄
verisimiliter præsumimus eum habuisse.arg. c.quintauallis,
cum si.J.allega.In glo.fina.ibi,priori iuramento,& sic si fuis-
set obligatus ecclesijs per iuramentum,teneretur ad obseruā
tiam istius iuramenti,quod tenet Inn.Host.vero dicit, quod
sufficit quod repugnet priori obligationi etiam non iuratæ,
quod videtur verius si erat obligatio efficax, quod non vi-
detur cogitasse de dissoluendo talem obligationem , quod
nec poterat : & sic ad hoc tanquam illicitum non debet
extendi iuramentum,quod procedit in iuramento generali-
ter pręstito,vt hic,sed si iurasset in specie,secus,& dicit Inno.
5 † quod iuramentum specifice præstitum, in foro animæ in-
terpretatur secundum intentionem iurantis J.e.quanto,& c.
ad nostram,vt in iudiciali,secus,secundum ius J.e.venientes.
quod signa.& dic quantum ad hanc glo.& pręcedentes,cum
quæritur quando & qualiter quis obligetur ex iuramento :
6 † aut iuratur p modū illicitum,vt per dolum vel metum,&
contraueniens non obligatur pro mortali J.d. cap.& si Chri
stus,aut per modum licitum, & tunc aut generaliter , & ser-
uari debet in præiudicium iurantis,non in præiudicium alte
rius J.c.venientes,& hoc in foro iudiciali,sed in pœnitentia-
li statur intentioni iurantis,vt prædixi,hæc tamen magis pro
prie procedunt de iuramento specifice pręstito , quam si ge-
neraliter p̄stetur,sed quando generaliter,aut pręiudicat prio-
ri iuramento , & restringitur vt intelligatur sine præiudicio
primi:vt hic,aut non præiudicat priori iuramēto:& tunc aut
p̄iudicat priori obligationi:& idem,quia non tenetur ex secū
do iuramento:sed restringitur modo prædicto.Aut non præ-
iudicat priori obligationi: & seruandum est iuramentum in
præiudicium iurantis,duntamen non fuerit enorme,vt intel
ligatur iuramentum ciuili modo.

SVMMARIVM.

1 *Difficultas excusat a periurio.*
2 *Impossibilitas excusat.*
3 *Conuentionis forma attendenda est.*

BReui. Qui iurauit ecclesiam defendere , & re-
quisitus absque iusta causa recusat: per-
iurus est:nec eum defendit appellatio . Commu
nis diuisio ibi,respon.Nota ibi sub iuramenti de-
bito,pro eo quod obseruatur:quia rector schola-
rium

tium præcipit scholaribus sub debito præstiti iuramenti,& est
1 sensus,quod sine causa recusans obedire sit periurus. † Item
no.quod difficultas excusat a periurio,de hoc in glo. Et opp.
cum ea.de l.continuus §.illud,melius §.item qui in insulam,
& §.seq.ff.de ver.ob glo.soluit,quod difficultas excusat a per-
a iurio:a sed non a pœna conuentionali, rationem diuersitatis
non reddit.pro hoc de pigno.significante,& pro hoc in dict.
2 §.qui in insulam,& sequenti.& communiter dicitur,† quod
b aut subest impossibilitas,& illa excusat:quia impossibilium b
nulla obligatio,de pact.c.fi.aut difficultas,& est debitæ quan-
titatis,& regulariter non excusat.d.§.aut speciei,& aut ex for-
ma contractus apparet speciem statim solui non posse: vt qa
est in loco remoto,& excusat,& intelligitur concessa tanta di
latio quod sufficiat ad speciem educendam: vt si promitto da
re Paduę hominem q est Romæ: aut ex forma obligationis
hoc colligi non potest,& datur dilatio a iudice, facta de hac
fide.quantum autem ad pœnam periurij difficultas excusat,
at hic in gl.sed nunquid,ibi, huiusmodi litere, dic attenden-
3 dam formam §.conuentionis.ff. depositi l.1.§.si conuenerit,
regula contractus.lib.6.de hoc in Spe.de loca.§.1.ver.sed nun-
quid,& sequenti.ibi,subtraxit,hoc intellige si tota ecclesia,se
cus si solus prælatus,pro hoc quod no.de ord.cogn.c.2.in gl.
3.ibi,pro periurio.Hostien.dicit attendendam conditionem
personæ, dic standum glo.nisi appareant coniecturæ propter
quas habet conscientiam, rationabiliter infertur tam con-
tra ecclesiam.

ADDITIONES.

a Difficultas excusat a periurio. Adde Bar. in l.quod te.ff.si cer. pet.
b Impossibilium. Adde l.impossibilis & l.inter stipulantem.§ sacram.ff.de ver. oblig & l impossibilium.ff.de regu iuris.

SVMMARIVM.

1 *Rex non debet disponere de pertinentibus ad populum.*
2 *Iurantis intentio consideranda est.*
3 *Monetam falsantis pœna.*
4 *Moneta qualiter dicitur defraudari.*
5 *Papa potest absoluere a professione religionis, & a iuramento super ea præstito.*
6 *Papa potest distinguere & interpretari Ius diuinum,& a decimis eximere ex causa.*
7 *Periurus non dicitur qui putauit iurare falsum, & iurauit verum.*

QVanto. Princeps qui iurauit certam seruare
monetam,si sciebat illam pōdere de
frandatam,puniendus est,quia iuramentum fuit
illicitum,& sic non seruādum:si vero ignorabat,
tunc seruat iuramentum facta reductione monetæ ad legiti-
mum pondus. Communis diuisio. Secunda,ibi sup quo. No.
a ibi,immo, de hac dictione a quæ stat correctiue. Item ibi,as-
1 sensu populi,quod rex † non debet disponere de pertinenti-
bus ad populum vel concernentibus præiudicium populi, si-
ne consensu populi.ex hoc arguit Hosti. quod super damnis
datis tempore guerræ non potest nisi solus rex disponere, de
hoc per eum in summa de pœnis,sub §. vlt.versi. sed pone,fa-
2 cit quod no.de iniur.in nostra.† Item no.considerandam in-
tentionem iurantis,quod dic vt dixi s̄.c.veniens. Item,quod
obseruatur iuramentum quandoque non in forma,sed in ef-
fectu:quia hic conseruatur moneta de qua erat iuratum, nō
illa in specie:sed alia melior. In gl.1.ibi punitur capite. Refert
3 Host.Io. Cremon.defendisse quendam † qui falsauerat mo-
netam Bononiæ,quod puniretur capite ciuiliter, cum pœna
b capitalis b sit multiplex,& pœnæ sint molliendæ,regula in pę
nis,lib.6.hodie per statuta cessat,& tales communiter exurū
tur,ibi,radit minuendo.ibi cingit:puta ęs,vt appareat aurum
ita no,glo. in l.quicunque, & ibi eadem pœna punitur ille q
4 fingit.i.qui fabricat falsam monetam. In fin.e.glo.2.† Quęro
quomodo dicit moneta defraudari,dic quod in moneta qua
tuor attenduntur.s.materia,vt sit metalli:nō forma publica:
item pondus,item cursus,hæc tamen vltima conditio est ex-
trinseca.ff.de sol. Paulus,alias creditorem,vbi de hoc In gl.2.
ibi,de iure natu tali.i.diuino. In fi.e.glo.dic,aut est obligatio q̄
5 potest dissolui a Papa,† vt professio religionis, & a iuramen-
to super tali obligatione præstito potest Papa absoluere,sicut
potest obligationem tollere,pro hoc est qd no.de sta.mo.cū
ad monasteria, aut obligatio non est dissolubilis per Papam,
& procedit distinctio gloss. pro primo facit, quia non solum
Papa potest absoluere a iuramento c in illo casu:immo etiam
c episcopus dissoluere,& sic summatum est, super voto quod
potest episcopus commutare,per consequens poterit a iura-
mento absoluere,& in eo,quod dicit Hug.quod hoc est con-
tra ius naturale:dic illud verum,quando iuramentum cōcer
nit deum tantum,sed si hominem,tollitur ab homine s̄.c.1:
quando autem concernit deum tantum,tunc non potest Pa-
pa sine causa absoluere:quia hoc esset contra ius naturale, id.
6 est diuinum,vt in glo. sed ex causa sic,quia potest † distingue
re & interpretari ius diuinum, vnde etiam a decimis eximit
ex causa,de decimis, à nobis,& quod ibi no. in glo.hoc ideo.
ibi,tria exiguntur,de his dixi super glo. prima,& addidi quar
tum, ibi, sane vbi sub dubio dicitur,per descriptionem libri
constare de authoritate eius,pro hoc 16.dist.c.1.& c.clemen-
tis,dic,q͏ inscriptio nō plene probat in alterius preiudicium.
Item ad contrarium de quo s̄.in glos.dic quod fiet inscriptio
taliter quod non committeretur falsitas,vt quia apponitur no
mē patris,nec dicetur quod fecerit cudi. sed dicetur sic.B. rex
Aragonię,& licet ex hoc præsumatur quod ipse fecerit cudi,
non tamen est argumentum necessarium, & sufficit quod
nulla falsitas committitur. In glo.fi. in fi. Oppo.ad literam in
ver.verum,quia videtur superflua,per prius dicta. Sol.legitur
duobus modis,vno modo vt sit pars primi membri,ante ver.
si vero,videtur stare contrario,sed dic quod nō est superfluus,
quia primo dicit isti pœnitentiam iniungendam,in hoc au-
tem ver.monet vt cōfiteatur peccatum & satisfaciat,secun-
do legitur quando putauit defraudatum, & non erat, & hoc
in se verum:sed sic intelligendo non bene cōtinuatur ad præ
cedentia, in quibus solum loquitur quando moneta erat di-
7 minuta,& secundum hunc intellectum dic non teneri de † p
iurio eum qui putauit iurare falsum & iurauit verum. ar. 22.
q.2.homines,& c.seq.& facit ad quæstionem,debitor iurauit
non exire districtum certi loci ante solutionē, & exiuit igno
rans solutionem ab alio factam. Ioan. Calderinus.disputauit,
& incipit,ex octo studentibu s,& determinauit ipsum esse
periurium.

ADDITIONES.

a Immo de hac distinctione. Adde tex.& ibi doct.in c.filij,de hære lib. 6.& in c.nemo.de simo. & in l.iurisgentium,in §.quin immo.ff.de pact.& in l. Pomponius.de nego.gestis.
b Cum pœna capitalis sit multiplex. Adde Pe.de Anc. in cle pastoralis,in 10. no.de re iud. Ab.in c at si clerici in 20.col.de iu. Io.de Ana 10 c. 1.in 2 col. de homici.Io.de Imo.in l.2.in 5.colum.ff.de pub.iud.Ange.de Are.in tract. maleficiorum,in verbo.caput. Alexand.de Imol.consi. 136.inci. in causa inquisitionis in 3.volum.idem Alexan.consilio 109.inci. visoprocessu causæ, in 4.volumine.
c Papa potest absoluere a iuramento. Adde gl. & ibi Arch.in c. authoritatem 15.q .'pe ti.de leg in §.nunc ostendendum,vers 24.Domi.in c.2.de renū. Card.sancti sixti in tract de potestate Papæ q.38.Alexan de Imol. consi.38. incip.visa petitione.Antonij.in 3.vol.idem Alex.consi.39.inc.viso statuto,in 5.vol.Tho.2.2 q.89.ar.9.& diffuse & melius quam alibi der arch floren.in 2.parte suæ summę,tit.10 c.5.

SVMMARIVA.

1 *Superioris authoritas in iuramento intelligitur excepta.*
2 *Innouata pendente appellatione reuocantur.*
3 *Appellatio non datur a grauamine de iure ciuili.*
4 *Iudices qualiter iurent iudicare.*
5 *Partes possunt per conuentionem renuntiare appellationi.*

VEnientes. Iudex q iurauit sententias exe
qui intra certum tempus,hoc
non obstante tenetur appellationi deferre. Primo
ponitur consulum reprehensio. Secundo,ipsorum
excusatio.ibi,verum. Tertio,excusationis reprobatio.ibi,quia
vero. Quarto,mādatum speciale & communicatio. ibi,cum
1 igitur.† Nota quod in iuramento a intelligitur authoritas su
a perioris excepta;& ad hoc quotidie allegatur. Item quod iu-
dex iurat iudicare secundum legem:& quandoque secūdum
consuetudinem Item,modum arguendi in ver.quia vero.&
ibi secundum leges secundum quas sententia executioni mā
datur intra quadrimestre,tamen cessatur ab executione pro-
pter appellationem,& propter hoc non potest iudex grauare
subditos,idest appellatos:sed non grauatiure permittente:sic
arguitur istos cessare debuisse ab executione, cum non plus
obligei lex quam consuetudo. Item,quod cōsuetudo debuit
intelligi de sentētia quæ transiuerit in rem iudicatam, secus
si appella-

ADDITIO.

a In iuramento. Adde gl.in c.constitutus,de rescrip.gl.in c.de forma 22.q.vlt. gl.pe.in c.quæ contra mores 8.dist.

si appellatur: quia tunc appellatio tollit effectum sentẽtiæ & extinguit pronunciatum: vt in glo. Item, quod innouata pen
a dente appellatione † reuocantur: quod dic vt de app. non solum, libr. 6. si tamen petenti aliam reuocationem opponitur de desertione, de qua notorie constat ex actis, non auditur: vt in prima decisione Rotæ, in gl. no. ibi defendis, de prohi. alie. feu. imperialem. In fi. e. gl. Oppo. extra glo. ad literam, cum di
3 cit, quod secundum leges grauati appellant: † quia de iure ciuili non appellatur a grauamine, de app. super eo. a. Solut. hic dicitur, quod grauati per sententiam secundum leges appellant: & nomine sententiæ intelligitur de diffinitiua. ff. quãdo app. sit l. 1. §. biduum, vbi gloss. & ita etiam probatur hic: quia quod dicit sententiam, oportet intelligi de diffinitiua. quandoque tamen etiam secundum legem appellat ante sententiam: quod dico in d. c. super eo. Oppo. in eo, quod dicit, ꝙ iu-
4 dices † iurant iudicare secundum leges, quod immo secundum conscientiam 3. qõ. 7. postulatus. ff. de arbit. qualem, dic quod debet iudicare secundum conscientiam legibus informatam, idest secundum allegata de offic. de lega. pastoralis §. quia vero. Oppo. quod debuerit stare consuetudini in præiudicium appellantis, cum consuetudo habeat vim legis. Solu. consuetudo debuit intelligi de sententia, quæ transiuisset in rem iudicatam: vt hic, sed etiam si hoc habuisset, quod etiã si esset appellatum ita fieret, non valuisset in præiudicium su
5 perioris per hanc literam, licet † enim possint partes per conuentionem renunciare apellationi. C. de temp. app. l. vlt. §. fin. statutum tamen vel consuetudo remouens appellationem, non valet: vt no. de app. c. fi. lib. 6. & procedit quando appellatio erat interponenda ad alium superiorem quam ad illum qui est in loco vbi est statutum vel consuetudo, secus si est in alio loco, vt in ciuitatibus habentibus iura imperialia, in quibus non appellatur extra locum: sed ad aliquem iudicem ad hoc deputatum, de hoc per Bat. ff. de aqua plu. arcen. l. vlt. tũc enim priuilegium vel statutum non tollit ius alterius. In gl. antepe. ibi, extinguitur. melius diceret, suspenditur, de off. de leg. pastoralis §. præterea, vbi de hoc. In fi. gloss. fi. Oppo. quod non debuerit attendi consuetudo quę erat super debitis personalibus: vt ibi, mutuis, cum tamen hic ageretur reali: ibi, rerum, de quibus quæstio vertebatur. Sol. potest intelligi, quod pro executionem, quia non suberant mobilia, deuẽtum erat ad immobilia. vt lite non cõte. quoniam, in fi. & ideo expone questio. vertebatur. s. nunc, quia dicebat appellatus quod fuerat electus appellatione pendente.

SVMMARIVM.

1 Testator quando legat id, contra quod, si ab eo peteretur, habet exceptionem, intelligitur legare remissionem exceptionis.
2 Vsurę coram quo iudice repeti possint.
3 Verba generalia debent intelligi ciuili modo.
4 Iudex non supplet in facto.
5 Iudex in causa pia prouidet ex officio etiam non imploratò.
6 Testator præcipiens restitui vsuras omnibus debentibus recipere, an per hoc fateatur se vsurarium.
7 Relatiuum, qui, restringit.

AD nostram. Difficile & minus bene explicatum per scribẽtes h. d. Ei qui iurauit vsuras nõ repetere subuenitur officio iudicis, qui de vsuris cognoscit, & restitui facit etiam nemine petente. Communis diuisio. Secunda ibi, mandamus. Nota casum in quo iudex ex officio procedit in causa concernẽte fauorem priuatum: quia hic facit restitui vsuras istis, quod dic vt infr. Item etiam casum in quo non præcedente infamia proceditur per inquisitionem. de hoc etiam J. In glo. prima oppo. aut enim isti fuerunt conquesti Papæ. & videntur venisse contra iuramentum: aut nõ ipsi, sed alij hoc indicarunt, & non debuerunt audiri cum eorum non interesset, de elect. cum inter R. glo. in eo, quod supplet quod hic non dicit per quem hoc peruenerit ad Papam videtur sentire quod non refert per quem, & tunc dic, quod audiuntur etiam quorum non interest. s. ad denunciandum, ad effectum vt isti non restituentes pœniteant & restituant, de cogna. spiri. tua. pro hoc facit quod dicitur in gloss. seq. Si autem intelligitur quod ipsi iurantes iudicauerũt, dic quod non sunt ex hoc periuri: quia iurauerant non deponere quæstionem, si tamen denunciare potuerunt: vt in d. glos. In glos. 2. ibi, denunciat, pro hoc quod dixi s. glo. proxim. ibi, illud denunciet. sentit glo. quod potest denunciare ad effectum, vt sibi restituantur vsuræ. Host. dicit quod non ad effectum vt restituantur sibi, sed pauperibus, dicit etiam, quod licet iurans non repetere velit seruare iuramentum creditor tamen hæres cogitur officio iudicis restituere pauperibus: quod non vꝫ procedere eo casu quo debitor sponte iurauit non repetere, nã per hoc videtur vsuras remisisse, vnde nolli restituendæ. secus si liberaliter: quia tũc ipsi debitori fiet restitutio, pro hoc est quod no: in regula peccatum, lib. 6. & quod ibi dico. In fine eiusdem glos. Oppo. ad hæc & ad literam, quod debuerint
1 iurantes hic audiri iure actionis, † quando enim testator legat id, contra quod, si ab eo peteretur, habet exceptionem: intelligitur legare remissionem exceptionis. ff. de liber. legat. si creditor, & l. legaui. & hoc si soluta erat pecunia: vt hic: si vero non soluta, intelligitur legare liberationem. ff. de libe. leg. l. 3. Solu. hoc contra. cadit etiam ad glo. sequentem melius, & ibi dicetur. Oppon. ibi, seu etiam seculare, videtur enim velle
a quod coram iudice seculari a possunt vsuræ repeti, † & sic cõ
2 tra de iud. clemen. dispendiosam, in fine. Solue vt ibi no. in gl. non repetuntur. In fine glo. ibi, soluit, & dic etiam vt dixi de foro competenti, cum sit. In gloss. videtur, ibi, remissum, pro hoc l. legaui, & l. si creditor. alleg. super glo. præcedenti. Inno. vero dicit, quod per illa verba, omnibus qui probarent &c. nihil fuit legatum vel remissum, quod videt verius, & hoc sentit, quod possimus intelligere qđ legauit vsuras restitui omnibus qui probarent se dedisse. i. q iuste possent hoc ꝓbare & vsuras repetere: & sic secus in istis qui iurabant, sed gl. in hoc non persistit: sed dicit vltimas voluntates interpretandas largius: & quod isti iure legati possunt repetere, & secũdum hoc stat contrarium, de quo super gloss. proxim. de d. l. si creditor, l. legaui. dic quod hic testator non legauit vsuras his quibus deberentur: sed his qui probarent se soluisse. si enim primo modo legasset, videtur procedere id quod dicit Innocentius, quod nihil intelligatur legatum vel remissum, debet enim intelligi de vsuris quæ deberentur efficaciter, nulla obstante
3 exceptione. ff. de excep. si his §. fi. quia † verba generalia debẽt intelligi ciuili modo s. c. veniens, sed in secundo modo videntur legatæ vsuræ, dum modo probentur solutæ, etiam si efficaciter poterant repeti: & sic legatum aliquid operatur: & sic standum est cõtrario dictam l. si creditor, & l. legaui. ad idẽ instituta de legatis §. e conuerso, & quod not. Federi. consilio 177. & idem dicendum est in legato speciali. vt si dicit præcipio vsuras restitui I. & G. quas ab eis extorsi quę fuerit C. tunc enim intelligitur remisisse exceptionem iuramenti ff. de conditionibus & demonstrationi. quibus diebus §. dominus, sed secundum hoc succedit fortius contrarium, & dic vt in sequenti contrario. Oppo. ad hoc, quia secundum proxime dicta non fuit hic opus officio iudicis, quod videtur contra literam. Soluit Goffr. quod isti non attentabant repetere, moti quadam subtili reuerentia iuramenti, sicut. C. de fide instrumentorum. l. vlt. verius videtur ꝙ iuramentum obstat, & quod verba testatoris nihil induxerant, quod plenius J. dico. sed tunc obstat: quia si hoc est, ergo frustra ponderatur hic regula peccatum lib. 6. & per Io. An. in Spec. de vsur. in prin. per Fede. in d. consilio, non debent ergo mandari ꝙ istis restituerentur: & sic potius videtur ꝙ verba testatoris indoxerunt remissionem iuramenti: & tamen opus fuit officio iudicis in dubio. dubitabãt enim isti forte ne probare nõ possent se soluisse, & sic ne inciderent periurium, pro hoc quod no. Innoc. quod metus causa, ad aures, vbi dicit, quod non debet quis absolui a iuramento, cum potest aliquid prouideri, & sic potius debuit hic succurri officio iudicis, vt procederetur potius ꝑ inquisitionem, quam fieret absolutio iuramenti. hæc procedunt præsupposito, quod iuramentum domino rei petendæ fuerit libere ꝓstitum: & sic tenuerit: sed si dicitur, ꝙ fuerit exactũ à creditore durante principali obligatione, vel ex alia cã, apparet non libere pręstitum, vt communiter fit: tũc cessant prædicta, & hoc, an sit libere præstitum, colligitur per coniecturas, pro hoc facit quod no. Ioan. An. de emp. & ven. ad nostram. in Spe. de vsur. in prin. & sic intelligendo, quod hic fuit non libere præstitum, litera procedit plenius, & verba testatoris non videntur induxisse legatum: quia non est verisimile, quod per verba generalia voluerit remittere ius sibi competens:

ADDITIO.

a Coram iudice seculari Adde gl. in verbo, vsuris. in cle. dispendiosam. de iudi. & ibi doct. Pau. de Eleaza. & Car. in cle. 1. de vsuris. Io. Mo. & Bal. in ca. 1. de vsur. lib. 6. Arch. in c. quid dicam. 14. q. 5. Ant. de But. & Ab. in c. cum sit generale, de fo. compe. Lap. alle. 55. & Io. de Ana. in c. post miserabilem, de vsu. Lau. de Rodul. in tracta. vsurarum q. 131. Fed. de se. consil. 106. incip. apparet quædam lex. idem fe. consi. 245. incip. Domino Andreæ vicario episcopi vulterani. idem Fede. consil. 300. inci. factum tale est debitor promisit. Pe. de Ancha. consi. 235. inc. casus talis est. Cal. consil. 3. super tit. de foro compe. Card. Zaba. consi. 120. inc. Titius obligauit Sempronio. Baldus, consi. 16. inci. factũ super quo consilium, in 2. col. in 3. vo. Rap. ful. consi. 134. incip. in q. versa coram domino cap. taneo trigesti. in vlt. col. Alexan. de Imo. consi. 91. inci. visis actis, in 2. vo. in 2. col.

tens: ſed ſolum mandare de eo ad quod tenebatur, pro hoc
eſt quod prædixi;quia verba generalia ciuili modo intelligũ
tur,& ad id quod prędixi,quod ſecundum hoc hic fruſtra põ
deratur teſtamentum·dic,quod factum hic refertur forte ad
fortiuus arguẽdum factum hęredum non reſtituentium ,&
ſecundum hoc ſaluatur,vt prædixi ſecundum Inno.φ hic ni
hil legatum intelligit nec remiſſum,& ad l. legaui.& l.ſi cre-
ditor,patet ſolu. ex præmiſſis: quia loquitur quando legatur
certæ perſonæ,in ſpecie: puta C. item debeo. ſecus in genere:
vt hic,fuit enim diſpoſitio generalis teſ, eſtu quantitatis , &
reſpectu perſonæ,quæ no.diligenter,quia ſcribentes non ex-
plicant Oppo.ad hoc,quod immo per verba teſtatoris intelli
gatur legata actio ad repetẽdum.ff de legatis tertio.ſi mulier.
§.ſi rem,vbi glo.notabilis dicit,quod ſi alicui legaui id quod
ſibi debetur officio iudicis, intelligitur illi legata actio.Solu.
hanc oppoſitionem fecit quidam meus auditor: & eſt bona:
ſed ſoluitur,quod legatum hic non fuit purum, ſed ſi proba-
rent ſolutę,& in hoc dubiu fuit,ſecus officio iudicis:vt ſ̃.hoc
procedit tenendo quod verba teſtatoris inducant legatum :
ſed tenendo contrarium,ceſſat contrarium d.l.ſi mulier. Op
po.ad idem, quod hic non debuerit officio iudicis prouideri
pro intereſſe priuatorum,cum † iudex non ſuppleat in facto,
de poſtulatione prælatorum,bonæ,el j.Soluit Inn.qd ſuccur-
ritur iſtis officio iudicis:quia erant oppreſſi periuramentum.
dic quod etiam erat cauſa concernens pietatem , vt prouide-
5 retur animæ defuncti : in cauſa † pia iudex prouidet ex of-
ficio etiam non implorato. C.de adminiſtratione tutorum,
ſancimus l.1 .ff.de offi.procon.nec quicquam §.aduocatos,&
hoc ſi ſibi conſtat de facto: vt hic conſtitit Papæ : alias iudex
excuſatur.ff.de magiſtra.conuenien.l.1.§.1.de hoc ff.de dam.
infec.l.4 §.hæc autem,per Bar.Ex his infertur ad quæſtiones
6 facti . Præcipit † teſtator vſuras reſtitui omnibus debentibus
recipere,dicit Federi. conſil. 63.quod pro hoc non fatetur ſe
vſurarium;quia hæc verba nihil inducũt,vt ſ̃. dictum eſt,dic
melius,vt in quæſtione ſequenti.Pone,præcipit teſtator vſu-
ras reſtitui quas extorſit,videtur quod ex hoc non fateatur ſe
vſurarium,ſed intelligatur quas:id eſt ſi quas, & ſic conditio-
naliter.ar. ff.de legatis 1.l. Stichum qui meus erit,& quia rela
7 tiuum † qui,reſtringit:vt no.de cle.nõ reſiden.c.ſi.dic verius,
quod illud quas,eſt hic demonſtratiuum ,nec facit conditio-
tionem,cum adijciatur verbo præteriti temporis:ſecus ſi fu-
turi,d.l. Stichum qui meus erit,ſed ſi diceret, ſi quas extorſi.
tunc procedit illud quod non intelligitur confiteri ſe vſura-
rium:& ſic in hoc vltimo cõſului:ſed in duobus primis mo-
dis iudices eccleſiaſtici hoc nõ reciperent, nam pure videtur
confeſtus ſe extorſiſſe. & ſi dicas, quod verba generalia nihil
inducunt: vt ſ̃. dictum eſt, dic quod non inducunt legatum:
vt ſ̃.dixi,cum hoc tamẽ ſtat φ inducant confeſſionem. Quæ
ro an poſſit iudex ex officio prouidere. Innoc.proſequitur,&
tradit regulam,quod in quolibet impedimẽto canonico: pu
ta ſuper conſanguitate inter contrahentes , per quam matri-
monium impediri poteſt,iudex ex officio poteſt prouidere :
quod ſigna. dic etiam , quod ex officio inquiritur de iuribus
principis. C. de bon. vacan. l. prima, penultima,& vltima,li-
bro decimo .

SVMMARIVM.

1 *Ordo iuris in notorijs non ſeruatur .*
2 *Venire quis contra iura non præſumitur.*
3 *Diſpoſitio vniuerſalis reſtringitur,vt non deuiet a iure.*
4 *Manifeſtum & notorium accipiuntur quandoque pro eodem.*
5 *Dictionis,quaſi,vis.*
6 *Citatio an & quando requiratur in notorijs.*

AD noſtram. Qui iurauit in omni cauſa
ordinem iudiciorum obſer
uare, nõ tenetur obſeruare in his, in quibus de iu
re ſeruari nõ debet:vt in notorijs. Communis di
1 uiſio. Secunda ibi,verum.† Nota,φ in notorijs a
a non obſeruatur ordo iuris:non tamen per omnia proceditur
ſine iuris ordine:ſed non ſeruatur ille ordo qui in alijs cauſis
ſeruatur,hoc vult in litera in ver.verum,in prin. & ibi,nõ ſer
uari per omnia,de hoc in glo.Item ibi,in mente, φ in dubio
2 † non pręſumitur quis venire contra iuram. facit regula ſe-
b mel,& quod ibi no.li.6.Et quia quilibet pręſumitur bonus,b
3 ſ̃.ti.1.c.fi.Item, φ diſpoſitio † vniuerſalis reſtringitur, vt non
deuiet a iure.ad idem ſ̃.e.veniens J.eod.quintauallis.Item,φ
licet iuramẽtum debeat ſeruari in forma ſpecifica. ſ̃.c.ad no
ſtram,el 1.vbi de hoc,tamen cum generaliter præſtatur: non
intelligitur generalis,ſi talis intellectus repugnat iuri:ſed re-
4 ſtringitur,vt conſonet iuri. Item ibi, in manifeſtis † & noto-
rijs,quod hæc quandoque accipiuntur pro eodem,proprieta

tem differunt:vt not.de coha. cler.noſtra.& ideo expone,&
c pro idest.c Item ibi,approbatum intellectum,φ debemus in-
telligere diſpoſitiones ſeu iuramẽta ſecundum approbatum
.i.rationabilem intellectum.In glo.1.ibi,non teneri,quia vbi
eſt extorſio ſubeſt violentia : & ſic non oritur obligatio effi-
cax,de conuer.coniuga.accedens,de priuilegijs,cum olim,el
2.dic,φ hic non dicit per extorſionem:ſed quaſi per extorſio
5 nem,& dictio,quaſi,† diminuit,alibi vnitatem importat,no.
de dolo,prout in glo.expreſſiuum de deci.parochianos.Et ex
ponit Inno.quaſi per extorſionem.i.quaſi contra conſilium
vel deſiderium tuum,facit de elect quorundam, li.6.in prin.
de reli.dom.c.2.lib.6. Et conſtitutio Io. execrabilis,in prin.Si
autem fuiſſet hic iuramẽtum omnino extortum.Dic, quod
aut per vim præciſam: & nullatenus obligat:vt quia manus
alicuius ipſo renitente ponitur ſuper euangelia : aut per vim
non præciſam,vt per metum:dic vt ſ̃.e.verum. In gloſſ.2.ibi,
ex toto.quaſi dicat,φ non per omnia ſeruatur:ſed in aliquib.
ſic,& hoc vult litera ibi,non per omnia,quod dixi in notabi-
libus,ibi,citari.dic vt dico de cohabi. cler. veſtra.vbi conclu-
6 do,φ ſemper citatio † eſt neceſſaria etiam in notorijs, niſi ſit
adeo notorium φ conſtet nullam defenſionem ſubeſſe: tunc
enim non requiritur citatio, de re iudic. cum olim,& etiam
ibi dico,ibi,& ſententia ferri.de hoc etiam dico in d.c.veſtra.
& proprie non requiritur ſententia, aliud quod habeat vim
ſententiæ,vnde dicit Inn. de verb. ſig.ex parte 1.φ in notorio
poteſt iudex punire ſine alia ſententia.In gloſſ.ſed nonne,ibi,
de elect.bonæ,el 1.ſed ibi ad cautelam obſeruatur ordo.Item
ibi non agebatur de alterius præiudicio.In glo.vlt.ibi,intelli-
gendum,de hoc ſ̃.in notabilibus.In fi.e.gl.dic, aut eſt eadem
ratio omnium contentorum ſub genere, & procedunt con-
traria,aut non:& procedit hic,pro hoc de conſu.le proſo.quo
niam,in glo.pro hoc.

ADDITIONES.

a Quod in notorijs. Adde gl.in c. ſuper eo.teſti.cogen. Innoc in c.ex parte,de
ver.ſig.Io. An.in c. veſtra.de coha.cle.& mu. Car.in c.veniens,in 4.oo.de fil.
præsby.doct.in c.ſi de re iud lib.6.
b Quilibet præſumitur bonus. Adde gl.in c.nos 40.diſt.& in c.Deus omnipo
tens 2.q.1.& in l ſi vero,in § 1.ff.qui ſatiſd cogantur.
c Et pro.i. Adde doct.in c.monaſteria,de vi.& ho.cle.& in l.1.ff.de iure do &
in l.1.in §.ſi.C.de nouo codi.compo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſecularis quandoque præſtat eccleſiæ iuramentum fideli-
tatis .*
2 *Proteſtatio contraria facto non iuuat .*
3 *Debitum non augetur per ſolutionem factam ei cui non debetur.*
4 *Soluens alteri quam cui debet,an liberetur.*
5 *Depoſitarius reſtituens depoſitum non habenti mandatum,qui putaba
tur habere,liberatur.*

EX A te. Qui iurauit cui non debet,iurare ei cui
debet,compellitur. Primo ponitur ex
ordium.Secundo narratio,ibi, ſane. Tertio con-
1 cluſio,ibi,cum igitur.† No. quod quandoque iu
dex ſecularis ſeu dominus temporalis præſtat ec-
cleſiæ iuramentum fidelitatis, & hoc in terris eccleſiæ, & ſic
communiter intelligitur hic,φ iudex carolitanus erat vaſal-
lus eccleſiæ,& dicit Hoſtiẽ.φ ſi vaſallus alteri quod domino
præſtat iuramentum fidelitatis ratione feudi,perdit feudum:
quia videtur alienare,de prohi.feu.alie.imperialem. Item ibi,
ſaluo ſe.apo.honore,φ proteſtatio hic non prodeſt, alibi con
tra.de elect.cumana,dic φ hoc ca. non prodeſt quo ad hoc vt
iſte excuſetur a iuramento præſtando ſe. apo. prodeſt tamen
φ iſte non cadit a feudo , vt caderet ſi iuraſſet alteri ſine pro-
teſtatione:vt prędixi.pro hoc eſt quod dico de feu.c.a.contra
2 rio 3.Item ſecundum quoſdam, † proteſtatio hic eſt contra-
ria facto: ideo non iuuat:quod dic vt dico de conſti. cum M.
& refert Hoſt.in ſimili de iudice, qui fecit quendam ſuſpen-
di,ſaluo iure appellandi,& facit ad illud:ſi quis dicit alicui tu
mẽtiris, ſaluo honore tuo, φ non excuſatur quin teneatur in
iniuriarum : quantum tamen ad propoſitum, verius eſt φ hæc
proteſtatio excuſaret,φ iſte non dicitur incidiſſe in commiſ-
ſum,nam illa verba ſaluo apo. ſe.honore, debent intelligi,id
eſt φ per tale iuramentum non præiudicetur iuramento pręͅ
ſtando ſe. apo. poteſt autem vaſallus ſine præiudicio domini
etiam pręſtare alteri fidelitatem. In gloſſ. 1 . Oppo.quia † non
3 augetur debitum per ſolutionem factam ei cui non debetur:
hæc enim ſo.eſt tanquam quid ſeparatum,& de ſeparatis nõ
eſt illatio.de tranſla.c.2.metu contrarij,dicit glo.φ augetur,
.i plus grauatur debitor in facto: quaſi dicat , φ debitum pri-
mum manet ſua natura. In fi.e.glo.contra,quia primo libere
tur ſoluens

4 tur soluens † alteri quam cui debet. ff de sol. quod stipulatus.
Sol. ibi soluitur ei q fuerat adiectus in stipulatione: vt si stipu-
lor dari mihi aut Titio, & soluitur Titio. hic autem loquitur
quando soluitur alteri cui ex toto debetur. Opp. ad idem. ff. si
certum petatur, eius. Sol. ibi fuit solutum procuratori reuoca
to, de cuius reuocatione non constabat, per hoc quod no. de
rescr. ex parte decani. Opp. ad idem. ff. depositi l. 1. §. si rem. sol.
5 ibi liberatur depositarius † qui restituit depositum non hñ-
ti mandatum qui putabatur habere: quia sufficit quod resti-
tuens nõ est in dolo. In gl. a. ibi, cũ socio, quia constituit ditio
rem causam restitutionis minus peccat, quam si nõ parcitur.

SVMMARIVM.

1 *Iurans non tenetur parere mandato alicuius pręcipientis illicita.*
2 *Compromittitur super iniurijs.*
3 *Actio iniuriarum an sit in bonis nostris.*
4 *Compromitti potest in aliquem in causa propria.*
5 *Arbitratoris dictum dicitur mandatum, non sententia.*
6 *Arbitrator non tenetur seruare ordinem iudiciarium, et in hoc differt ab arbitro.*
7 *Cogere ad impletionem iuramenti pertinet ad iudicem ecclesiasticum.*
8 *Filiorum nomine an contineantur filię.*
9 *Arbitramentum illicitum non tenet.*
10 *Arbitramentum an sit sententia.*
11 *Differentia inter arbitrum & arbitratorem.*

1 **Quintauallis.** Valde allegabile h. d. Qui iurauit
† stare mandato alicuius, non tenẽ
parere si pręcipit illicita, vt quia filium exhęredet & vxorem
abijciat, vel breuius, iuramẽtum non validat arbitramẽtum
iniquum. Communis diuisio. 2. ibi, quo circa. No: ibi, quinta-
uallis, de hoc nomine proprio, & ponitur sine appellatiuo, ali
bi ꝯ de fide inst. cum P. tabellio, sed hoc est hic, quia est singu
lare nomẽ communiter non solitum imponi. similiter dicit
G. de gallopresso. C. de test. l. hac consultissima, quod etiam di
co de restit. spo. olim. No. Bar. ff. de cond. & demon. l. demon
stratio. ꝙ cum reperirentur plures talis nominis, debemus ex
primere circunstantias. ff. de rei ven. Pomponius si frumentũ
in fi. ver. licet in petẽdo. Item ibi pro offensa, ꝙ super iniurijs
2 compromittitur, † & dicũt quidam, vt refert Inn. ꝙ si condẽ
natus non paret arbitramento, cogitur stare per actionem in
iuriarum, quod procedit si compromissum non est vallatum
stipulatione, vel pœna, vel iuramento: tunc enim succurritur
ei pro quo latum est arbitramentum, si non obseruat, vt agat
pristina actione, nisi compromissum sit vestitum cohęrentia
ꝯctus: quia tunc agitur actione ex eo ꝯctu pro implemẽto ar
bitramenti, & de isto arbitramento cohærẽtiæ ꝯctus dico de
pact. c. 1. Op. ad hoc, quod actio iniuriarum non competit ad
interesse, sed ad vindictam, quod est in bonis nostris. ff de in-
iur. iniuriarum actio in bonis, & sic nõ videtur competere ad
id in quo ille est damnatus, puta in ca. Inn. in hoc refert varias
3 opiniones hic, quo ad illud ꝙ actio † iniuriarum nõ est in bo
nis nostris: illud verum ante li. cont. post li. cont. sic, ante lit. n.
cont. non est transmissibilis ad hr̃dem, postea sic, insti. de per-
pe. & tempo. actio. §. si hæredib. tamen donec viuit passus in-
iuriam, est in eius bonis quoad hoc ꝙ potest eam exercere ꝑ
se, & per procuratorem. ff. de iniur. sed si vnius §. idem ait, &
potest etiam ante li. cont. cedere. C. de hæreditate vel actione
ven. l. si nimis, ergo si potest actione iniuriarum peti id ad qđ
condemnauit, & non petit tanquã interesse, sed ratione vin-
dictæ, pñt etiam damna venire in actione iniuriarum ratione
cõtumeliæ. C. de iniur. dominum, vbi dominus agit pro atro
ci iniuria serui, & habetur ratio damni in cõdemnatione, nõ
tanquam damni: sed tanquam eius quod est causa contume-
4 liæ. Item ibi, earum, ꝙ potest † compromitti in aliquem in
causa ꝑpria, cum hic fuerit compromissum in mulieres pas-
sas iniuriam, s̃. e. veniens, in suprascriptione. ibi, M. quia M. ibi
fuit passus iniuriam, vt in litera, ibi. n. intelligit de alio M. sed
quicquid sit ibi, hic aperte probatur. & est verum, ꝙ potest
compromitti tanquam in arbitratorem: vt hic, & ff. de operis
liber. si libertus, non tanquam in arbitrum. ff. de arbit. l. pe. qa
arbiter comparatur iudici, & quis non potest esse iudex in cã
ꝑpria. C. vt nemo, in rubro & nigro. no. de iud. cum venisset.
Item, ꝙ est dare litem in qua non sunt nisi duę personæ: quia
eadem persona est arbitrator & aduersarius. In iudicio vero re
quirũtur tres, iudex, actor, & reus, de ver. sig. c. forus, sed dictũ
arbitratoris non est sñia, nec processus eius est iudicialis. Item
5 ibi, mandato, ꝙ † dictum arbitratoris dr̃ mandatum, & sic nõ
sñia, pro hoc facit istud verbum mandato, ꝙ sine ministerio
quinquies repetitur, & dicit gl. singularis in auth. vt diffe. iud.
in prin. ꝙ habet instar transactionis, non est tamẽ proprie trã
sactio: cum transactio fiat aliquo dato vel retento. C. de tran-
sac. transactio. de tran. l. super eo. vbi de hoc. Sed est transactio.
gñaliter accepto vocabulo. ff. de iureiur. l. 2. no. Io. An. in Spe.
6 de arbitris §. 1. ver. arbitrator. Item ex hoc not. ꝙ † arbitrator
non tenetur obseruare ordinem iudiciarium, & in hoc differt
ab arbitro, qui ad hoc tenetur: assumitur. n. arbiter ad lites de
cidendas, & habet instar iudicis. C. de arbi. l. 1. de arb. per tuas,
arbitrator autem assumitur ad vniẽdum ꝯctum compositio
nis, vt hic, & C. de ꝯhen. emp. l. fi. insti. de ꝯhen. emp. §. preciũ,
dr̃ etiam amicabilis compositor, vt dicit Spe. de arb. §. 1. & ꝓ̃m
eum sumitur ad componendum inter partes tam circa l. res
quam circa ꝯctus, dic ꝙ non potest assignari differentia inter
arbitratorem, & amicabilem compositorem, & ideo accipiũ
tur pro eodem: & dictum Spe. nullibi probatur: & sic amica-
bilis compositor, seu mediator, seu communis amicus, seu
quocunque alio vocabulo vtaris, omnes isti dicuntur arbitra-
tores. Item ibi iuramentum, ꝙ compromissum qñq; validat
iuramento, quo casu dicit Inno. qui obtinuerit, agit officio iu
dicis vt aduersarius cogatur soluere id in quo est dãnatus, &
sic vr̃ velle Inno. ꝙ hoc casu arbitramentum habet paratam
executionem. ꝯrium no. Bar. ff. pro socio, si societatem §. arbi
trorum, dicens, ꝙ non oritur ex iuramento actio, nisi qñ est
decisorium litis, & ꝙ non petitur executio arbitramenti ꝑꝑ
iuramentum: sed agitur ex stipulatione, si intercessit in com-
promisso, vel ex eo ꝯctu ad cuius implementum venit com-
promissum, pro primo est de arb. per tuas, vbi dicunt aliq esse
casum, ꝙ ex iuramento compromissorio oritur actio, quod
tamen ibi non probatur; & debet intelligi, ꝙ procurator qui
iurauit, potest conueniri per officij implorationem, & sic ẽt
loquitur quod dixi secũdum Inn. Dic ergo, ꝙ cum interuenit
7 iuramentum † poterit implorari officium iudicis ecclesiasti
ci, vt cogat iurantem adimplere, de foro competenti c. fi. lib.
6. An autem ex iuramento commissorio detur actio, dic vt di
co de inst. cum venisset. Item ibi, si quando, no. quod arbitra-
mentum fieri potest sub expressione suppressiua, & vi:: cta. nã
vt prædixi, habet vim ꝯctus, qui potest fieri cõditionaliter. ff.
de condi. Modestinus, de condi. ap. de illis, reg. actus legitimi.
li. 6. secus dr̃ in sñia, quod tamen dic vt dico de app. præterea,
el 1. Item in eo quod præcipit ibi sub debito iuramenti mo-
dum pronũciandi per arbitrationem, sic & alias præcepit sub
pœna compromissi: & ita seruatur, puto tamen hoc subintel
ligendum etiam si nõ adijciatur. Item, ibi, filij, vel filię, nota,
a quod nomine filiorum a non continentur filiæ: † sed ꝯ facit
8 quod sequitur ibi, filios: quia non repetit filias, & pro hoc fa-
cit, quia masculinum cõcipit femininum, pro hoc. ff. de ver.
sig. l. 1. dixi de elect. cle. 1. probatur. ff. de test. tut. l. si quis ita, in
prin. de lega. 2. si ita sit scriptum, in prin. & de ver. sig. filij, & l.
iusta. hoc tamen non est ex proprio significato: sed per inter-
pretationem & extensionem d. l. iusta, vbi dr̃, ꝙ iuxta interp-
tationem sępe filij nomine cõtinetur filia instituta. Item ibi
9 mandatum illicitum, ꝙ † arbitramentum illicitum non te-
net, pro hoc de arb. c. 2. ibi, æquitate subnixum, secus ergo si
iniquum seu illicitum sit, hinc dr̃, ꝙ arbitrator non potest cõ
demnare ad id in quo quis verisimiliter non se obligasset in
specie s̃. c. veniens. ff. de ope. liber. si libertus, pro hoc est quod
dr̃ hic in gl. j. & quod dicit Bar. ff. de transact. cum Aquiliana.
quod non potest arbitrator præcipere parti quod faciat quitã
tiam de omnib. i. finem gñalem, cum talis quitantia sit captio
sa: vt in e. l. vbi habuit eam ptãtem a partib. vt faciat hoc expri
mi in compromissis, & in eo quod dixi, ꝙ arbitramentum il-
licitum seu iniquum non tenet, pro hoc est litera ibi, pronũ-
cies, tamen non dicit absoluas, & d. l. si libertus, ibi, non aliter
honoratum arbitrium. i. arbitramentum, de arb. c. 2. ibi, absol
uas. i. absolutum esse ostendas s̃. c. veniens. In fi. ibi, denuncies
non seruandum, & quod hic mandatur mulierib. vt reuocẽt
10 intellige de facto. † Nota. ex hoc, ꝙ arbitramentum non est
b sñia, nam sñia iniqua b non est nulla, de re iud. cum inter. nec
est arbitrium seu laudum: quia etiam hoc non est nullum ꝑꝑ
iniquitatem. ff. de arb. l. diem §. stari, de arb. per tuas, nec est ꝓ
prie ꝯctus: quia ꝯctus iniquus non est nullus, potius ergo hic
11 dr̃ mandatum, & hẽt instar trãsactionis, quod dic vt s̃. † Quæ
ro in eo quod feci differẽtiam inter arbitrũ & arbitratorem,
si, vt communiter fit, compromittitur in aliquem tanquam
arbitrum & arbitratorem & communem amicum & c. an di
ctum eius censebitur arbitrium, an arbitramentum, dicit In-
no. ꝙ hoc colligitur ex forma procedendi: quia si seruat or-
dinem iuris, censebit arbitrium: si non seruat, arbitramẽtum
censebit-

ADDITIONES.

a Nomine filiorum Adde doct. in c. Raynaldus, de testa. Cy. in l. quicunque. C. de ser. fugi. Bar. in l. si ita scriptum. ff. de leg. 2. Ab. consi. 37, inc. Christi eiusq; matris præsidio. in 2. col. in 1. vol. Alexã. de Imo. consi. 55. inc. ponderatis his quæ in themate narrantur, in 3. vol.
b Sententia iniqua. Adde Fede. de sen. consi. 128. & 269.

censebitur,idem Barto.in dicta l.si societatem §.arbitrorum,
& Bald. C. de testa. non codicillum,vbi dicit,ꝙ,in dubio , si
non apparet an seruauerit ordinem vel non,censetur procesꝭ
sisse vt arbitrator,vt potius res valeat &c.quod signa.& dic ꝙ
attenditur ptās sibi tradita.si.n.dictum est,quod possit pronū
ciare de iure & de facto,omnino est arbitrator.ff.de arb quod
de meis * §.recepisse,& quod ibi no.arbiter.n.tantum de iure
pronunciat:vt ibi, potest tamen esse arbiter etiam si in com-
promisso sit dictum ꝙ possit ꝓcedere de iure & de facto : sed
pronunciare de iure,poterunt.n.partes renunciare solemni-
tati ordinis iudiciarij,quod tenet Bar.in §.arbitrorum,ꝓ hoc
est quod no.de re iud.c.l.li.6.Contra prædicta facit quod no.
Spe.de arbitro.§.fi.ver. quid si compromissum est in aliquē,
vbi dicit,quod si processit vt arbiter,non potest pronunciare
vt arbitrator,nec eꝯ,dic ꝯ:quia potuit ꝓcedere ex vtraque po
testate,si erat assumptus,vt arbiter & arbitrator,pro hoc facit
quod no.Inno.de præscrip.cum ex officij,& Bar.hoc tenet in
§.arbitrorum,& ff.de fur.si dominium,& Bal.in d.l.non codi
cillum,& tenebit sentētia prout melius valere poterit,de ver
bo.sig.abbate.

ADDITIO.

* Nota quod in vulg.edit est lex,quæ inci.idem Pomponius,Scribit,si de meis.
quæ in P.F.ponitur pro.§.legis Pomponius.B S.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges inuicem se abiurare non possunt.*

1 Tua nos. † Coniuges non possunt inuicem se abiu-
rare.Communis diuisio.2.ibi,nos. In gl.c.
ibi,veniali,ꝯtrarium sentit glos.per id quod sequitur ibi,immo
ad minus&c.& dicit Inn.ꝙ puniuntur tanquam pro morta
li 21.q.4.qui sacramento,de hoc dic vt s.c.si vero,& c.verum
in glo.non tamen ibi,quod deo patri.dic vt no. de conuer.cō
iug.ex parte.In fi.gl.pe.& hoc,quia iuramentum hic erat illi
citum,ex quo non continebant.

SVMMARIVM.

1 *Iurans contrahere cum aliqua propter fornicationem potest eam re-
pellere.*
2 *Iuramentum viri de non accusando vxorem an valeat.*
3 *Iuramentum tenet de non accusando vxorem de adulterio.*
4 *Iuratus iurans non denuntiare,poterit facere denuntiari per alium.*

1 Quemadmodum. † Vir qui iurauit cum
muliere ꝯhere, ꝑꝑ for-
nicationem vel deformitatem superuenientem potest eam
2 repellere.ꝑꝑ ꝓcedentē,non hoc primo.† Temerarium est iu
ramentum viri de non accusando vxorem pro nullo crimine
in gñe,sed si in specie,vt in adulterio,tunc non debet accusa-
re:sed denunciare potest,tres habet partes.vt tres sunt qōnes.
Secunda ibi,illud. Tertia,quod si.Prima subdiuiditur.Primo
inducit simile solutioni faciendę.Secundo soluit,ibi,ita si qs.
Tertio probat absolutionem per euitationem absurdi,& per
rationē,ibi, alioquin. Quarto rñdet obiectioni iuramēti,ibi,
non obstante.In fi.gl.2.de hoc per Arch.de spon.c.1.li.6.& fa-
cit ad hunc si.de ele.significasti,& quod ibi no.in gl.4.ibi,de-
bitores,dic vt ibi.In glo.antepen.in fi.sed si stetur solutioni q̃
dat illa glo.infertur ꝯ hanc literam,ꝙ etiam non valeat iura-
mentum de non accusando vxorem de adulterio,dic ergo ꝙ
seruando hoc iuramentum non tenditur ꝯ publicam vtilita
tem,cum possit denunciare:vt in lra Op. ad hoc & ad liciā,
ꝙ non debeat distingui inter accusationem, & denunciatio-
nem.at.de accusa.super his.Sol.illud facit pro,& ꝯ,diuerso re
3 spectu.Inn.dicit † quod tenet iuramentum de non accusan-
do vxorem de adulterio:quia excludit rem familiarem.Iura-
mentum vero de non denunciando non tenet:quia excludit
fauorem animæ,dicit etiam Inn.quod per denunciationem
præcipiet iudex viro:vt nō cohabitet vxori nisi pœniteat:nec
per hoc venit ꝯ iuramentum de non accusando:quia non iu
rauit cohabitare,sed non accusare.si autē iurasset cohabitare
etiam cum impœnitente, non est seruandum iuramentum
ſm Inn.& hoc etiam vult gl.vlt.In gl.fi.ibi,tuæ, & regula, cū
quid li.6. & dic vtrobique,not.ibi,castigare moderate.ff.ad l.
Aquil.præceptores,vel non licet.C.de repu.consensu,ſm In-
no.& auth.sed hodie.ibi,sicut,vbi not.de ptāte viri ad vxorē,
in fi.e.gl.Quid si iuratus † iurauit non denunciare: dic ꝙ po-
4 terit facere per alium denūciari.de inst.cum venisset,vel me-
lius,non tenebitur seruare iuramentum s.c.ad nostram,el 2.
in glo.2.Quid si per denunciationem non sufficienter proui
detur:vt quia mulier non potest induci ad pœnitentiam: di-
cit Inn.ꝙ nunc maritus poterit accusare,quod no.ex hoc dic,
ꝙ aut iurat de nullo crimine accusare,& non tenet iuramētū
vt in litera,& in gl.nam illud,aut non accusare de certo crimi
ne:puta de adulterio,& non potest primo capite accusare:sed
denunciare:vt hic ad finem,sed si p denunciationem nō suffi
cienter prouidetur poterit accusare, vt nunc dixi,pro hoc lra
ibi,tutius,quæ non indistincte prohibet accusationem.

SVMMARIVM.

1 *Monachi licite iurant cum sunt testes in causa monasterij.*
2 *Negationes duæ quando non inducant affirmationem.*
3 *Verba generalia etiam cum signo vniuersali restringuntur per præce-
dentia,vt includant tantum similia præcedentibus.*
4 *Dictio,Amen,plus importat quam dictio,in veritate.*
5 *Exercitium orationis,vel alia ad cultum diuinum pertinentia,si noceāt
corpori ad exercitium virtutum,temperanda sunt.*
6 *Causa cessante cessat dispositio quo ad effectum non consumatum.*
7 *Causæ quatuor,& quando cessante causa cesset effectus.*
8 *Causa formali cessante quando cesset effectus.*

Et si Christus. Monachi & conuersi licite iu-
rāt,cum sunt testes in causa mo
nasterij.Primo tractat in gñe an & quādo liceat iurare & qua
liter.Secundo concludit ad casum propositum,ibi,licet.Pri-
ma subdiuiditur.Primo rñdet autoritati Euangelij quæ vr̄ ꝓ
hibere iuramentum.Secundo autoritati Iacobi,ibi,Iacobus.
Tertio probat multis autoritatibus ibi,Angelus.Quarto red
dit rōnem quare aliquando prohibetur iurantib.ibi,quidam
a etenim. In fi.gl.2.dic,ꝙ hic duæ negationes a non inducūt af-
1 firmationem,† quia nō referūtur ad idem,quo casu loquitur
duob.sed ad diuersa,vna.n.respicit verbum cordis, alia verbū
oris,qñq;etiam licet referantur ad idem, non inducunt affir-
mationem,sed altera abundat.ff.de ver.obl.l.1.§.si quis ita,de
dam.infec.fluminum §.1.quod signa.In gl.3.ibi,vbi exprimi
tur in iure.signa gl.quia sing.& idem no.22.qō.1.si aliqua.&
vltra modos positos in gl.habes alium de frigi. fraternitatis,
in prin.vbi quis iurat per fidem suam,& dicit Inno. ꝙ maior
2 † contemptus & maius peccatum est fallere iuramentum fa
ctum per increata,vel per sanctiores creaturas,quam per mi-
nus sanctas,quod no.in gl.& ita,in fi.ex hoc & ex litera no.ꝙ
omne iuramentum quod fit præter necessarium,est temera-
rium,sic tenet gl.singularis,per hanc lram 85.di.Florentinū,
& incipit vr̄ ergo. Not.in litera ibi,per quodcunque aliud,ꝙ
3 verba † gñalia etiam cum signo vniuersali restringuntur per
præcedentia vt includant tātum similia præcedentib.quia ista
verba,quodcunque aliud,intelliguntur aliud creatum,vt in li
tera:quia de creaturis processit,ar.ff.de reb.dub.quidam rele-
gauit.ar.ff.de ver.sig.Titia §.1.de ap.a.requiris.& c.inquisitio
ni.In gl.1. sine defectu ibi,assertionis,alibi exponitur.i.fiat:de
conse.di.2.reuera.facit ad qōnem de qua fui interrogatus,qd
4 plus importet,dictio,amē † an dictio,in veritate, & vr̄ dictio
amen,quia importat vtranque,non econuerso.In glo.in vete
ri.ibi,viuit Deus.i.forte,eum viuentem,ar.1.q.1.iudices.In fi.
e.gl.melius c.quotiēs.1.In gl.quædam.n.ibi,sic quædam &c.
signa gl.& idem no.j.q.3.saluator,de pact.cum pridem.In gl.
no.quod aliquis ibi §.illud,vbi valet pactum quod nō agam
depositi,in quo venit remissio doli:tamen non valet pactum
de remittendo dolum futurum,de hoc in d.§. illud,& dic, ꝙ
regulariter id,quod non permittitur expresse, nec tacite per-
mittitur,fallit in illis iurib.& ibi redditur ratio. In gl. de con-
5 se.di 2.ibi,virtutum,signa gl.Ex hoc no.ꝙ si abstinentia † vel
instantia orationis vel aliquid aliud quod fiat ad cultum dei,
noceat corpori ad exercitium virtutum, temperādum est:de
beimus. ii. ita vacare talib. vt non reddatur corpus infirmum
ad execitium virtutum.In gl.ꝑꝑ quam.ibi ,excludēdam,vult
dicere,ꝙ ad excludendum periurium prohibet hic frequen-
tatio iuramenti,& cessante causa cessat effectus.i. prohibitio.
& hoc est ideo:quia hæc est causa finalis, ibi,habendam.ff.de
postulan.l.1.§.sexum,& in iuribus alle. in gl. quæ vr̄ loqui de
causa impulsiua,qua cessante non cessat effectus, & sunt hæc
verba gl.obscura & non vera.ibi,Vin.fuit addi.& est mens ꝙ
6 cessante† causa cessat dispositio quo ad effectum non cōsum
matum,& sic quo ad alias personas in quibus dispositio non
habuit

ADDITIO.

a Duæ negationes. Adde c.1.de iureiu.li.6.in verbo necnon,in cle.1.de off.le.
tex in l.ex duobus verbis.ff.de ver.ob.Car in c.insulte,in 1.not. de procur.
car.in c.in pertractandis,in 2.no.de intra.cal.Bal.in l.qui se patris,in 3.colum.
C.vn.de liber.

habuit effectum consummatum: sed quo ad eandem personam non cessat effectus, de fil. presby. tua. ibi, ad noxam, quod dic, vt in c. suggestum, alias in gl. & quantum ad illud c. suggestum, dico vt ibi. In fi. c. gl. dic, quod assignantur quatuor causæ, quod dico in proœmio. s. materialis, † finalis, efficiēs, & for-
7 malis, cessante materiali proprie sumpta cessat effectus, materiam. n. de [illegible]re dicimus substantiam qua cessante cessant accidentia, vnde sublato ferro destruitur cultellus, pro hoc de electionib. super eo. & quod ibi no. non cessante causa finali proprie sumpta cessat effectus: nec oportet distinguere: vt in glo. de causa pp quam excludendam &c. quia sunt verba intricata, dixi autem proprie sumpta: quia sumpta improprie causa impulsiua dr̄ finalis, & ea cessante nō cessat effectus, pro hoc quod dixi s̄. ex hoc dic, quod causa finalis quare prohibet̄ frequentatio iuramenti, est vitatio periurii, hæc cessat quādo nō frequentatur, sed si iuratur ex causa necessitatis vel vtilitatis: cessat etiam prohibitio, & permittimus iurare, vt hic, de causa efficienti, dic, quod ea cessante cessat effectus, si est sufficiēs & conseruans, vt Deus respectu mundi: quia si Deus subtraheret suam gratiam, mundus rueret, secus si est tantum efficiēs, & non seruans, vt domificator respectu domus, vel condens statutum respectu statuti, eo. n. mortuo, vel dimittente iurisdictionem tollitur statutum, de offi. leg. c. fi. de causa formali
8 † dic, ꝙ si est forma substantifica, ea cessante cessat effectus. ff. de transact. cum hi. §. si pretor, de ele. quia pp, secus si non est substantifica, sicut si ad quandam electionem vocatus absentat se si eius non interest, facta electio non est nulla, de electione, quod sicut, & c. venerabilem, & c. ecclesia, el 2. de hoc ff. de dona. l. 2. §. Titia, per Bar. C. de epi. & cle. l. generaliter, per Bal. ex prædictis & ex litera no. ar. a causa cessante, de app. cum cessante, & vt prædixi, hic loquitur de causa finali, & dicimus finalem eam quæ mouit ad faciendum, & sine qua disponens non erat dispositurus, impulsiuam illam quæ impulit ad faciendum, sine qua tamē ille alias est dispositus facere, de hoc no. de renun. post translationem. In glo. ar. est, & ibi etiam dico. alibi arguitur a cōsequenti destructo: vt destruatur antecedens. ff. de pactis, quod dictum, de pactis, quamuis, li. 6. vbi tollitur prohibitio l. disponentis, quod filia non paciscatur de nō petendo bona paterna, ex eo quia ibi destruitur consequens: quia tale pactum non vergit in dispendium salutis.

S V M M A R I V M.

1 *Iuramentum præstitum contra vtilitatem ecclesiæ non tenet.*
2 *Mortale quale repellat à promotione.*
3 *Crimina quæ inducant depositionem.*

1 **Sicut nostris.** † Non tenet iuramentum præstitū ↄ vtilitatem ecclesiæ. Primo refert iuramentum. Secundo punit iurātem, ibi, pro iuratione. Tertio committit causam, ibi, quia vero. Not. ibi, iniquitatis, qđ super iuramento non licito, seu quod dr̄ non licitum, proceditur per inquisitionem, pro hoc quod no. s̄. c. ad nostram, el 2. In gl. 1. ibi, & est ↄ illud, dic, quod verum est quod procedit
2 in gl. quod not. † quod licet mortale repellat a promotione, sm Inn. debet esse magnum & publicum, pro hoc c. vltimū,
3 de testib. co. all. in gl. & quæ crimina † inducant depositionē, remittit Inn. de tempo. ord. c. fi. & d. c. fi. de testib. cogen. In gl. vlt. ibi posset reuocare, nec hic ↄdicitur, & de hac reuocatione de rebus eccle. non alie. si quis.

S V M M A R I V M.

1 *Mulier contra alienationem rei dotalis non auditur.*
2 *Mulier, constante matrimonio, non auditur super re dotali. vel donata propter nuptias.*
3 *Iuramentum contra bonos mores non tenet:*
4 *Finis legis ciuilis differt à fine legis canonicæ.*
5 *Metus reddit iuramentum nullum.*
6 *Statuto laycorum non videtur standum contra iuramentum.*
7 *Emens non seruata forma statuti est in dolo.*
8 *Donatio inter virum & vxorem an validetur iuramento.*
9 *Donatio vltra quingentos, nulla, quia non insinuata, an validetur iuramento*
10 *Donatio non validatur per iuramentum.*
11 *Mulier an possit petere se absolui a iuramento.*

1 **Cum contingat.** † Sæpe allegatur: & h. d. non auditur mulier ↄ alienationē rei dotalis, vel donatæ pp nuptias, cui sponte consensit, & nō ↄuenire iurauit. Communis diuisio. Secunda ibi, nos autem. No. ibi, dotalibus rebus & donationib. pp nuptias, quod hæc æquiparantur quo ad hoc, quod prohibita est vtraque alienatio: non tm̄ per omnia, nam si alienatur res donata pp nuptias licet consensus mulieris primo præstitus validet ipsam alienationem, tamen, si secundo consensit post biennium, validatur. vt in gl. a. vltra medium, secus in re dotali, de qua non re-
2 peritur iure expressum. Item ibi, soluto matrimonio, † ꝙ cōstante matrimonio nō auditur mulier super re dotali vel donata pp nuptias, fallit. C. de iure dot. vbi constante matrimonio maritus habet actionem. C. de rei vendi. doce. fallit in d. l. vbi. Item quod non debet aperiri via periurii s̄. c. si vero, cū si. Item ibi, huius iuramenta. no. quod hic non dr̄ ꝙ p iuramentum validetur alienatio, sed quod mulier tenetur seruare iuramentum, de hoc ī. Item ibi sine vi cum dolo sponte præstito a ↄtrio sensu. secus esset si per vim vel dolum, & videtur ꝙ tūc mulier ipso iure non teneatur, de hoc ī. Item, quod iuramentum non præiudicat tertio, de hoc in gloss. vlt. Item regula, ꝙ omne iuramentum est seruandum quod seruari potest sine dispendio salutis æternæ, de hoc s̄. c. si vero. In glo. 2. ibi, vides, de hoc, an quod fit ↄ leges sit nullum, dico de postula. c. fi. ibi, nec accessorium, ad hoc rn̄di s̄. c. debitores. ibi, sit damnatus, hoc tollitur in litera, & ī. in gl. stat enim, quod ↄtus est condemnatus: & tamen si est iuratus, debet seruari iuramentum s̄. c. debitores, & ī. in glo. ibi, non sit vinculum iniquitatis. sed hic non vr̄ iniquitas, cū potuerit mulier in hoc sibi p iur̄m p̄iudicare, cū nō vergat in dispēdiū salutis æternæ. ibi, in temerariis iur̄is, sed hic nō fuit temerariū, sed ex pposito, p̄stitū, nō vi &c. ibi, si ei non soluat. Ad hoc rn̄det̄ statim s̄. ibi, sed illud. tacitam conditionem, quod secus est hic: quia non subintelligitur conditio. ibi, turpe. sed ibi non fuit turpe. ibi, ↄrium legi. hoc procedit quando lex aliquid damnat quod est ↄ bonos mores, de foro compe. si diligenti, & tunc etiam iuramētum non tenet: regula, non est obligatorium. lib. 6. ibi, perpetua viduitas, ibi, alius casus & non similis isti, vtilitatem animæ, no. ꝙ præfertur corpori. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus 12. q. 2. p̄-
2 cipimus, ex hoc not. † differentiam inter finem l. ciuilis, & l. canonicæ. Prima considerat bonum humanum temporale. Secunda æternum, de hoc s̄. in proœmio, ibi, non est perpetua de hoc quomodo lex qn̄que hēat perpetuam causam prohibitionis, quandoque temporalem, no. de spon. duo. c. pe. in gl. de ver. ob. si stipu. ler. dico in d. c. pe. & de postula. c. vl. ibi, significante, de hoc ibi. In fi. c. gl. ex hac tota glo. vr̄ quod hoc casu ↄtus non tenuit: vt in litera, nec validatur iuramento: sed iurans obligatur ad obseruantiam iuramenti, pro hoc facit qđ dr̄ in notabilibus, & est vnus modus legēdi hanc literam. Oppo. ad hoc, quia mulier iurauit non venire ↄ talem alienationem, ergo si est nulla, iuramentum nihil operatur, arg. de despon. impub. ad dissoluendum: dic quod sufficit quod alienatio facta fuit de facto, debet enim iuramentum obseruari in forma specifica s̄. c. ad nostram, el 1. & quod ibi dico. secūdus modus legendi hic est, ꝙ iuramentum validat ↄtum, p hoc de pact. c. quamuis, lib. 6. ibi, iuramento firmatum, licet ibi loquatur de aliquo pacto, sed est casus si. pro hoc quod ibi notat. In glo. vlt. in eo, quod dicit quod præiudicat hæredibus, & quod ibi no. Io. An. in nouella, in ver. firmatum, dic tamen, ꝙ non refert vter istorum intellectuum teneatur, nam etiam si teneatur primus, dicendum est ꝙ obligatio transibit ad hæredes ac si alienatio tenuisset, nam iuramentum operatur, quod ↄ alienationem non potest opponi de nullitate, & vr̄ satis de mente huius c. ꝙ validatur ↄtus, ad quod bene facit d. c. quāuis. In gl. pe. ibi, non est seruandum, ↄ s̄. c. verum. Sol. vt ibi, &
5 vr̄ hoc casu posse dici, ꝙ metus † reddit iuramētum nullum: ad hoc enim vt iuramentum obliget hoc casu, requiritur ꝙ sit sponte præstitum: vt in litera, similiter in iuramēto minoris. C. si aduersus ven. auth. sacramenta, vbi etiam dicit de iuramento sponte præstito, secus ergo si non sponte, & quia obstat c. verum, saltem dic, ꝙ de hoc potest excipi, qđ non sponte, sed per dolum vel metum, & hoc probato excluditur petens iuramentum obseruari. Ex hoc infertur ad q. dicit statutum, ꝙ ↄtus fundi dotalis fiat præsentib. quatuor proximioribus mulieris, vel eis deficientib. præsentibus quatuor viris a iudice deputatis approbantibus ↄtum, & dicentibus, ꝙ mulier sponte consentit: alias censeatur dolo inducta. an stabitur ↄtui iurato sine hac solennitate: vr̄ quod sic per hanc literā,
6 quæ indistincte loquitur: † nec dr̄ standum statuto laicorum ↄ iuramentum, cum iuramentum sit de foro ecclesiæ, de fo. comp. c. fi. lib. 6. ↄrium consului: quia potuit statutum priuatiue statuere de modo contractus, & de modo probandi dolum: & hoc tenet Bart. ff. de iusti. & iure. omnes populi, licet Raynerius ibi contra. Primum placet, nam etiam lex ciuilis potest remittere iuramentum, & habet vim Apostolicā. ff. de iure patronatus, adigere. §. fi. In gl. no. quod est singularis, nec per hoc venitur contra id qđ dixi, ꝙ iuramentum est de foro ecclesiæ: quia debet intelligi. i. quod cognitio super iuramento, an teneat vel non, pertinet ad iudicem ecclesiasticum: qđ dic vt in d. c. vlt. per hoc non tollitur quin valeat dispositio l.

cum l.

cum l.habeat vim canonicis.10.dist.in pluribus capitulis, de
noui ope.nun.c.1.Item pro hac determinatione est,quia hoc
c.est restringendum tanquam deuians a communibus regu-
lis,& propter absurda quæ possunt sequi : quia mulier facile
inducitur a marito ad consentiendum & iurãdum, nec est fa
7 cile probare ꝙ dolo vel metu.Item † emens non seruata for-
ma statuti est in dolo:quia ↄ leges mercatur & scienter C.de
agric.& censi,quemadmodum,lib.11.de iurepat. cura.vbi de
hoc in gl.2.Et licet ex hoc videatur aperiri via ↄ hocc tamen
vtilius est ita permittere quam dare causam vt priuetur dote.
quod ; oteri esse causa vt soluto matrimonio viuat inhone-
8 ste,tanquam non habens vnde alatur vel nubat. † Quæro an
a donatio inter virum a & vxorem,quæ de iure non valet,vali-
detur iuramento.Fed.de senis in consilijs suis consil. 135.qđ
sic,per hoc c.& de pactis c.a.lib.6.& c pen.e.tit.& lib.Contra-
9 rium vr̄ verius,per id quod dico in q. seq. Pone,donatio † vl-
tra quingentos aureos non insinuata non tenet.C.de dona.si
quis argentum,an validetur per iuramentum. Io.An.in Spe.
de inst.edit.§.porro.ver.item no. quod donationes, sentit qđ
sic,licet melius esset ꝙ non fierent.Bal ↄ. C.de sacros. eccl.il-
lud,quod placet,nam illud de insinuatione non est tãtum fa-
uore dona.vnde non potest renuntiari d.l.si quis,notat Bar.in
in d.l. Modestinus.Ex hoc etiam dic in seq.q. quod non vali-
10 datur † donatio per iuramentum. Ad hoc c.& ad alia allega-
ta ad istam qõnem dic,quod loquuntur in suis casib. nec de-
bent extendi per ea quæ s.dixi,cum veniant indirecte ad cor-
rectionem eorum quæ s̄.dixi. Quæro an mulier possit pete-
11 re absolui se a iuramento.† fuit in facto,allegabatur quod sic
s̄.c.debitores,pro hoc est quod dr̄ in præcedenti,in eo, quod
allegat illud ca.debitores,pro singulari ad istud. In ↄnum:qa
iuramẽtum debet seruari,vt hic in fine,& c.si vero,dic,quod
si mulier simpliciter petit absolui non allegata causa rationa
bili sicut quia non sponte,vt hic.In gl. vl.ibi,filiorum,ↄrium
no.de pact.quamuis,li.6.in gl.vlt.quæ est verior.per quã dic,
quod mater potest indirecte præiudicare filijs:quia sic tenet
alienatio, non succedent in illa re. sed directe non potest, &
sic intellige hanc gl.eo casu quo directe veniebat in præiudi-
cium filiorum.

ADDITIO.

a Donatio inter virum.Adde Abb.in c.si,de dona.inter virum & vxo.do.In c.
licet.de pact lib.6.Bar.in l.si pro eo.ff.de fideiussori.Bar.in l.Seius & Auge-
rius.ff.ad.l.falci.

SVMMARIVM.

1 *Fides iurata seruanda non est ei qui fidem non seruat.*
2 *Accepta in bello iusto an efficiantur capientium.*
3 *Priuatus potest mouere bellum ad suam defensam.*

1 Sicut,& infra. † Fides etiam iurata seruanda non
est ei, qui fidem non seruat. Primo
decisa quætela. Secundo prouisio, ibi,si constiterit, & illa in
duo dicta secundum ibi,iuramentum, & pone casum, quod
P.iurauit aliquid daturum A.si eum nõ molestaret.& H.mo
lestauit,&c.Nota,quod ad ecclesiam pertinet etiam inter lai
cos iudicare de bello an sit iustum,quod dicit glo.prima,pro
2 cedere ratione pacti.† Item quod accepta in bello a iusto effi
a ciuntur capientium,de hoc in gl.secunda.ibi,iustum,& quin
b que modis dicitur iustum b not.23.quæstio.secunda, in sum
ma.& de bello iusto vel non,nota. Innocenti.de restitutione
spoliatorum,olim,el primo,& hic not. de homi. capitu.pri-
mo, libro sexto,per Hostiens.in summa,de tregua & pace,§.
quid sit iustum, per Thom. secunda secundæ, quæstione 40.
articulo primo, ibi,iuę,hæc procedunt in bello iusto moto a
principe.ff.de captiuis,hostes,& tunc etiam capti efficiuntur
serui : vt ibi, secus si mouetur ab inferiore, nisi habeat iura
3 principis,potest tamen † etiam priuatus mouere bellum ad
suam defensam dicto capitu.olim, primo,sed tunc nec capti
efficiuntur serui, nec bona efficiuntur capientium. In glossa
vltima,ad finem. dic vt dixi supra capi.peruenit secunda, ibi,
de hoc in glo.secunda.

ADDITIONES.

a Accepta in bello Adde gl.in c.dicat 23.q.5.doct.in c ius naturale 1.di.Host.
in c.quod super his,de voto,in vlt.q.Bar.in l.si quid in bello , & in l.hostes,
& in l.si.ff.de captiuis.
b Quinque modis dicitur iustum.Adde Host in sum.tit.de pę,& remiss.in §.qui
bus & qualiter Bar.in l.ex hoc iure.ff. de iust.& iure.Io.de Lig.& Bar.in tra.
de purg Matesil.in tracta.de bello.

SVMMARIVM.

1 *Ius canonicum,& diuinum æquiparantur.*
2 *Clerici quo casu sint minores laycis.*
3 *Domini temporales an fundent intentionem suam de iure communi.*
4 *Papa in rebus ecclesiasticis fundat intentionem de iure communi.*

Nimis. Clerici non tenentes temporalia a laicis non te
nentur eis præstare iuramentum fidelitatis.Pri-
mo ponitur excessus.Secũdo prouidet,ibi,quia vero.No.ibi,
1 † diuino,ꝙ ius canonicum a & diuinum ęquiparantur,dic.n.
a diuino.i.canonico,sm Host.pro hoc de accu.qualiter,el 2.de
æta.& qualit.a multis,& quondie ad hoc allegatur. In fi.gl.r.
2 de statu reg.c.1.lib.6.& tunc cum † clerici tenent temporalia
a laicis sunt minores illis quo ad illa,& sic possunt eis tanquã
3 maioribus iurare,pro hoc de ap.Romana §.debet,li.6.† Quę
rit Host.an domini temporales fundent intentionem suam
de iure communi,& non est qõ multum pertinens,dicit au-
tem ipse ꝙ non:quia in temporalibus multa sunt bona libera
seu allodialia. dicit tamen quod fundant intẽtionem quo ad
iurisdictionem.ff.ad municip.incola.de censi.l.forma,& hoc
quo ad laicos,dic quod respectu laicorum & iurisdictionis tẽ
poralium solus princeps fundat intentionem de iure com-
muni,& idem in alijs de quibus in l.disponitur,vt est vniuer
sitas quo ad illos de corpore,de of.ord.ab ecclesiarũ.Alijautẽ
domini,de quorum iurisdictione non dr̄ in iure, non fundãt
intentionem de iure communi:sed speciali,vel ex concessio-
ne principis,vel quia non recognoscunt principem , qui filij
sint legitimi, per venerabilem, sed in rebus ecclesiasticis Pa-
4 pa † fundat intentionem de iure communi quo ad omnes ca
tholicos,de fo.comp.c.si.episcopi vero in suis dioce.de of.or.
c.1.& idem in alijs de quorum iurisdictione disponitur in ca
nonibus,vt est legatus, de offi.lega.c.secundo,libro 6.quid de
archidiacono:dico de offi.archid. ad hoc,cæteri fundant tan-
tum de iure speciali,vt per consuetudinem, de foro compet.
cum contingat.

ADDITIO.

a Ius canonicum.Adde c.1.de iura.cal c.non debet,de consan.& affini.ca.quo
iure.8.dist.Car.Alex.in rub.decreta.in 5.col.Fely.in capit.humanum genus,
in 1.col.1.dist.

SVMMARIVM.

1 *Persona loquens in generali locutione intelligitur excepta.*
2 *Episcopus an ligetur suo statuto.*

Petitio vestra. Qui iurauit non esse ↄ aliquem,
potest in negocijs ecclesiæ,& p-
prijs contra eum esse,communis diuisio ibi,interpretatione.
1 Not.ꝙ in generali locutione persona † loquens intelligitur
excepta.In gloss. 1.ibi,non est seruandum,non tamen potest
quis propria authoritate contrauenire, sed authoritate eccle
siæ s̄.e.verum,& secundum hoc dic,quod iuramentum hic,
quod erat metu extortum,obligabat ad id de quo in fi.literę,
vt non essent contra principem aliquid machinando &c.nõ
tamen obligabat adeo vt contrauenientes peccent mortali-
ter d.c. verum,sed quod esset extortum per vim vel metum,
non dicitur hic,& potest intelligi quod extorsit.s.per magnã
instantiam,non tamen per dolum vel metum sufficientem.
& præsupposito quod non fuisset extortum , sed voluntarie
pręstitum,adhuc procedit quod hic dicitur , quod non obli-
gat pro causis ecclesiæ vel proprijs, pro prædictis,est qđ ↄ. di-
co super alijs gl.In fi.e.glo.nec colligitur proprie hic quod iu
ramẽtum pro parte teneat,pro parte non : immo ex toto hic
tenet : sed colligitur, ꝙ iuramentum generaliter præstitum
recipit interpretationem per quam possit obseruari sine ab-
surditate,pro hoc est capitulo quanto. allegatio. in glossa, &
sup. eodem veniens,cum si.In gloss. a.ibi,de feudis,de prohi.
feudi.alie.c.imperialem,in fi.e.glo.& est ratio,vt quis in seip-
so seruet quod vult in alio seruari, de constit.cum omnes,&
2 faciunt hæc ad q.an † episcopus ligetur suo statuto,de qua de
rapto.capit. primo,de consti.cap.a.lib.6.regula cui licet.e.lib.
Quæro quid vult litera ibi,specialibus vestris,quidam intelli
gunt nostris. s. paribus, dicentes ex hoc,quod etiam pro suis
coniunctis poterunt esset contra istum,& dictum videtur ve
rum,argum,de rescrip.nonnulli,ad fi.cum si.tamen litera nõ
habet hunc sensum : sed dic nostris. s. iuribus & honoribus,
quę procedunt , nam præcedentia intelliguntur repetita, de
appel.cap.secundo requiris.Quæro,si isti iurassent,quod non
essent contra istum in aliqua causa.dic idem vt in litera,nam
idem

idem importat iurm.de quo hic,ibi, non esset.i. per nullam
causam essetis,quia negatio totũ negat de consue. dilectus,
vbi glo. sed si expressissent ꝙ etiam pro causis ecclesiæ, vel
proprijs,non esset contractum:tunc respectu causarum eccle
sie non tenuisset iuramentum tanquam illicitum, sup.cap.si
cut,el 2.sed respectu propriarum causarum non potuissent
contrauenire.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex in processu poterit exigere iuramentum omissum in principio causæ.*
2 *Credo aliquando idem operatur in præiudicium respondentis,ac si diceret,scio.*
3 *Minor agere prohibetur.*
4 *Iuratur de calumnia etiam in spiritualibus.*

Ex literis. Si in principio causæ omissum est iuramẽ-
tum de veritate dicenda,iudex in processu
poterit illud exigere. Communis diuisio,ibi ne igitur. No.
ꝙ si quis petit rem pignoratam restitui:quia dicit ex fructi-
bus satisfactum de sorte,valet libellus,etiam si non exprimat
determinatam quantitatem sortis,probant hic ex eo: quia
defertur iuramentum, ex eo quia non sufficiebat probatio
per famam:ergo secus si plene probatum esset ab eo qui ha-
bebat famam.i.quod perceperat sortem,& amplius.pro hoc
facit quia ad obtinendũ in causa, nõ expedit,ꝙ probetur quan-
titas perceptorum,ex quo non repetit id quod perceptum,
est vltra sortem: sed pignus tantum,si ergo sufficit probatio
indeterminata, fortius procedit libellus indeterminatus,per
id quod allegatur,no.Inn.de re iudi.Abbate.lib.6.& dic,ꝙ ta
lis probatio non est dubia,sed certa,ex quo probatur id quod
sufficit ad obtinendum.s.ꝙ satisfactum est de sorte.Item,qđ
in causis quasi spiritualibus iuratur de veritate, talis dicitur
causa vsurarum,de hoc in glos.1.& dic vt ibi,in gl.1.scio, vel
nescio.& sic est iuramentum assertionis,non credulitatis,ibi
2 credit,vel æstimat.in hoc tamen idem operatur † credo in p̄-
iudicium respondentis,ac si diceret scio:vt dicitur,J.in glos.
vltima.dicit autem Inno.quod per iuramentum de veritate
respondetur non solum de eo quod scit per sensum corpo-
reum:vt in teste.de testi.cum causam,sed quomodocunque
habeat notitiam:vt de Christo passo.de Constantino,& Iusti
niano quod fuerunt imperatores, pro hoc quod not.Inn.de
iuramento calumniæ.c.fi.dicit Archi.quod hæc non fuit gl.
Inn.sed quicquid sit,dictum est verum,& in eo quod hic di-
citur de iuramento de veritate,dic plenius:vt in gl.vltima.J.
& in fi.lib.6.In glo.secunda,ibi,quasi notorium,& sic nõ no
torium:vt dictio,quasi,diminuat,sup.cap.ad nostram.el.3.&
ibi,quod dixi.si enim esset notorium non requireretur alta
probatio.dicto c.ad nostram,& inquantum fama probet: dic
vt in c.veniens.de testi.el primo.In gl.fina.ibi,quasi spiritua-
lis,non dicit spiritualis, alibi dicitur, quod spiritualis, quod
no.de iudi.c.fi.lib.6.in gl.in versi.infante.Ioan. And.ibi dicit,
quod est spiritualis large:id est ecclesiastici fori,& sic intelli-
git illam glo.secundum istam,quæ dicit, quod est quasi spi-
ritualis, cum sit ecclesiastica. dic tamen quod gloss.dicti cap.
fin.non procedit in eo quod vult,quod minor in causa vsu-
rarum admittatur ad agendum , sicut in spiritualibus , quia
illud capi. fin. ponit casum specialem contra iuris regulas,
3 † quæ prohibent minorem agere,de procurato.qui genera-
liter,libro.6 debet ergo intelligi de causis spiritualibus pro-
prie,& stricte, ibi, immo vtile esset; & sic hodie determina
tum est de iuramento calumniæ cap primo in fin.libro.1.ibi
& æquæ præiudicat.pro hoc facit quod supra dixi super glo.
prima, & dic quod æque præiudicat respectu respondentis,
& ideo cum ad positiones respondetur,credo, idem opera-
tur vt si diceret,scio. In fin.eiusd.glo.de iura.cal.ca.primo, 1.
respon.libro.6.Quæro ad quid agebatur hic,videtur quod de
vsuris,per id quod dicitur,sup.in glo.ibi,& quia causam vsu-
rarum &c.sed secundum hoc non videtur procedere litera,
in eo,ꝙ non approbat quæ quantitas vsurarum esset exacta.
Hosti.dicit,quod agebatur pigneratitia, vt computatis fru-
ctibus in sortem restitueretur pignus: sed tunc obstat, quod
inter laicos nõ debuisset iudicare ecclesia, ad quod dic,quod
iudicat ne contingat, quod exigantur vsuræ, & sic satis agi-
tur de vsuris,scilicet prohibentis,uel secundum Hosti.iudi-
ces processerunt ex officio.sicut sup.cap.ad nostram el 2. sed
illud procedit alio casu,quantum scilicet ad eos, q deposuũt
ut testes,hic uero de iuramento partium, ut in litera, ibi, a
partibus,& ibi,partes,nec litera hic innuit,ꝙ ꝓcedetur ex of-
ficio,sed potius contra : quia causa fuit commissa pro G.
& sic ad eius instantiam , & in eo quod hic dicitur, quod
iuratur de ueritate, cum , ut prædixi hic loquatur de
4 iuramento partium,non procedit hodie hoc cap.† cum etiã
in spiritualibus iuretur de calum.prææalleg.cap.1. de iuramẽ.
calum.lib.6.sed procedit secundum hæc iura,secundum quę
in spiritualibus iurabatur tantum de veritate. de iuramẽ.ca-
lum.c.2.& in hoc ęquiparatur hic causa vsurarum causis spi-
ritualibus,vt supra in glo.

S V M M A R I V M.

1 *Rex alienationes in præiudicium regni facere non potest,cum declaratione,vt nu.3.*
2 *Contrarium vtrunque non potest esse bonum & malum eodem respectu.*

Intellecto. Si quis iurauit non alienare, deinde alie-
nauit, & iurauit non contrauenire, po-
terit contrauenire , vt stetur primo iuramento, vel sic , si
quis iurauit duo contraria, primum censetur licitum, se-
cundum censetur illicitum , & ideo non seruandum : Pri-
mo ponitur factum . Secundo mandat corrigi . ibi, nos .
Not.ibi,intellecto,non dicit per quem, quod in hoc potest
iudex ex officio procedere,pro hoc facit quod not.s̃.c. ad no
1 stram.el 2,in glo.1. † Item,ꝙ rex non potest facere alienatio-
nes in præiudicium regni. facit ad q.de donatione Constan-
a tini a facta ecclesiæ,ꝙ non tenuerit. dic contra,de iureiu. cle.
Romani.§.porro.in glo.disputant,& ibi de hoc,dic vt ibi. &
soluitur hoc arg.& alia. Item,ꝙ ex duobus contrarijs, si vnũ
est bonum seu licitum,aliud est malum seu illicitum. Io gl.
1.ibi,& non nubere.sed illud diuersis respectibus. eodem au
2 tem respectu † non potest vtrunque contrarium esse bonũ ,
vel esse malum,sed secũdum hoc procedit quod dicit prius
glo.eo autem casu quo attenditur diuersus respectus, nõ est
contrarietas.contraria enim sunt quæ opponuntur respectu
eiusdem. In glo.vlti.& in reg.in malis.lib.6.Oppo.extra glo.
3 ꝙ valuerunt alienationes.† de simon.& si quæstiones.not.de
sup.negli.præla.c.grandi.lib.6.Sol.illa intelliguntur de aliena
tionibus,quę non sunt cõtra regalem honorem:vt erãt istæ,
ex hoc dic secundum Innoc.ꝙ hic nõ interdicitur regi quin
possit donare.Opp.in eo ꝙ scribitur , ꝙ iste debet contraue-
nire,& sic contra de instit.cum venissent.Sol.iuramentũ hic
fuit illicitum & sic fuit declaratum per Papam, & sic cõtra-
uenit:& sic propria authoritate.

A D D I T I O.

a De donatione Constantini. Adde tex.in c fundamenta. de elect. lib.6. tex.
& ibi Archid.in cap.placuit.el 1.16.q.3.text.in Extrauag.8.incip.vnam san
ctam.Innocen.in c.quod in dubijs.de renun.Ioan.And.in addi.Spec.in tit.
de instru.edi.in §.nunc autem.ver.si Bal.in c.Abbate sane.de reg.iur.lib.6.
Archiepiscopus Floren.in 1.parte 3.partis suæ summæ tit.33.incip.de dona-
tione facta ecclesiæ per Constantinum Aug.de Ancho in tract. de potesta-
te Papæ q.42.ar.1.Old consi.158.incip ex præsenti themate.Card.Zab. cõ
sil.137.incip.redemptoris omnium qui est rex regum Paul. de Cast. consi.
74.incip.quia frustra.

S V M M A R I V M.

1 *Confessioni suæ etiam iuratæ post sententiam quis contrauenire potest.*
2 *Causa matrimonij est de grauioribus, in quibus non est locus delationi iuramenti decisorij.*
3 *Banna,quæ fiunt pro licentia de contrahendo matrimonium, quid operentur*

Mulieri. Si mulier iurauit aliquem esse suum maritũ,
& succubuit,non datur,nec denegatur sibi li-
centia ꝯhendi cum alio.Primo ponitur factum,ex quo quæ-
1 stio.Secundo solu.cũ implicita ratione,ibi,non debes.† No.
ꝙ post snĩam põt quis venire ꝯ suam confessionem ẽt iura-
tam.Opp.ad hoc:qa statur confessioni ẽt in alio iudicio. de
elect.per inquisitionem.Sol.V in.speciale esse in causa matri-
monij, in qua non stat confessioni coniugum ꝯ matrimo-
nium.de cog.spi.super eo.ideo hic nõ debet stari confessioni
in præiudicium matrimonij ꝯhendi,maxime,quia timeř de
fornicatione.dic formalius,ꝙ statur confessioni probatę:sed
reprobatæ non.hic autem fuit iuramentum ꝯ cõfessionem.
pro hoc facit quod no.Inno.de exceptio.cum venerabilis,ex
quo enim pars aduersa non stetit confessioni ꝯ se,non statur
ei contra aduersarium . In fi.gl.1.idem no.gl.ff.e.l.3.§.quacũ
que.sed Arch.27.q.1.viduas.& Host.hic dicunt hoc arbitra-
rium per c.attestationes.de despon.imp.ꝙ non facit: quia ibi
de iuramẽto tollendæ præsumptionis,nõ supplendæ ꝓbatio-
nis,qđ dic,vt ibi,& p gl.facit ratio q̃ sentit glo.ꝙ causa matri-
2 monij nõ dicitur modica: † vult dicere, ꝙ est de grauioribus

in quibus non est locus delationi iuramenti decisorij: vt dico
J. c. fi. & si consului, & ꝙ causa matrimonij sit ardua. not. de
offi. archi. ad hæc. de proba. cap. 1. in fi. vnde alibi æquiparatur
criminali. de testi. in integ. c. pe. in fi. in qua criminali non de
fertur hoc iuramentũ: vt dico J. c. fi. & propter arduitatẽ cau
sæ matrimonialis curia consueuit eam committere solis epi
scopis, no. de offi. deleg. causam, & in ea requirũtur testes om
a ni exceptione maiores, a de ꝯsan. c. 1. & qui dicantur tales, ibi
n o. in gl. ibi, quæ est singularis, Item cum in canonibus fiat
mentio de multis causis matrimonialibus, si deficeret iura-
mentum, difficile foret quin alicubi de hoc fieret mentio, &
ꝙ sit non deferendum, aperte innuitur, & de testi. sup e. §. 1.
vbi ad dictum vnius nõ separatur matrimonium. hoc dr̃ ibi, ꝙ
possit deferri iuramentũ, ꝙ non fuisset omissum si de iure fo
ri sic non omitteretur, de procu. ex insinuatione. J. c. fi. §. sane
de testi. c. fi. lib. 6. nec potest dici, ꝙ in c. super eo. petens sepa-
rationem non potuisset iurare se consanguineum, quasi hoc
sibi non cõstet. hoc enim casu sufficit, ꝙ pro tali habetur. de
testi. licet ex quadam, versic. sed nec, hoc autem plene sibi cõ
stat, an habeatur pro consanguineo, & absque dubio habenti
peritiam canonum facile constat, ꝙ non fuit, mens canonũ,
ꝙ hæc causa terminetur iuramento. In gl 2. ibi, §. nihil & sic
ille qui dicebat vnum in iudicio postea audit̃ dicens ꝯrium,
ibi, rõne dominij cui non dicit ꝯrium, intentãdo postea vti
possidetis, potuit enim vendicare rõne possessionis naturalis
ꝗ habebat aduersarius, & potest agere vti possidetis rõne di-
uersæ possessionis dico de causa posses. pastoralis, ibi. ratione
seruitutis, cuius ꝯrium dicit petendo licẽtiã ꝯhendi cũ alio,
& ex hoc apparet repugnatio Vincen. In fi. c. gl. Opp. ꝙ eccle
sia nõ possit procedere vt hic dr̃, cum tempore matrimonij
3 mittantur banna, & nemine comparente datur licentia † ꝯ-
hendi, de clan. despon. c. fi. qui mat. accu. pot. cum in tua. Sol-
per talem licentiam non datur positiua licentia: sed potius
remouetur prohibitio, cautum tamen erit, ꝙ iudex protesle
tur, ꝙ nõ expresse denegat nec expresse ꝯcedit, sed permittit
relinquendo ipsam suæ conscientiæ, vt hic, ex his patet mo-
dus procedẽdi hic, & maxime no. hoc c. ad id quod s̃. dixi, ꝙ
auditur quis contra confessionem in iudicio reiectam, & in
hoc est casus sing. nec alibi repetitur, & quotidie allegatur.

ADDITIO.

a Omni exeptione maiores. Adde glo. in ver. idoneos, insti. de inu. sti. Alexan-
de imol. consi, 18. incip. viso processu causę vertentis inter Antonium quon
dam Ioannis betini, in 1. volumine.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum stricte est intelligendum.*
2 *Deus non facit differentiam inter simplicem loquellam seu promissionẽ & iuramentum.*
3 *Iurans per creaturam, si non obseruat est periurus.*

Clericus. Qui iurauit seruare statuta, edita, & per il-
lud iuramentum promittit seruare edenda
vigore iuramenti ad edenda nõ tenetur, primo ponitur quæ
stio, secundo sol. ibi; licet, vel aliter. Qui iurauit seruare statu
ta edita, & postea per illud iuramentũ promittit seruare sta-
1 tutum nouiter factum licet nõ seruet, nõ est periurus. † No.
a ꝙ iuramentum debet intelligi a stricte prout iacet, nec ex vo
luntate iurantis potest extendi ad ea quæ in iuramento non
comprehenduntur. In gl. ibi, postea statuetur. non tamen sic
respondit hic: sed prius iurauit seruare statuta edita, postea est
factum nouum statutum, & promisit per iuramentum prius
præstitum hoc statutum, seruare, ibi, C. de testi. & dic ple-
nius, ꝙ quandoq; quis iurat statuta edita, & edenda, & tenet̃
ad omnia, dummodo licita. J. c. 1. lib. 6. quandoq; iurat edita
tantum, vel edenda tantum: & tenetur secundum formã iu-
ramenti, & non vltra: vt hic, tamẽ casu quo iurat edita, si sine
interuallo ꝑmitteret de edẽdis, esset perinde ac si iurasset edi
ta, & edenda: quia quæ incontinenti fiunt, & c. de elect. officij.
ex hoc dic, ꝙ hic loquitur quando post iuramentum super
editis ex interuallo ꝑmisit de edendis, pro hoc litera ibi, post
modũ, q̃nque iurat statuta, non addito, edita, vel edenda, & te
netur de omnibus, etiam futuris, de priuileg. qa circa. C. quę
res pig. oblig. l. fi. In fi. c. glos. no. glo. & dic, ꝙ inter simplicem
loquelam seu promissionem, & iuramentum non facit deus
2 † differentiam. l. quo ad genus delinquendi, quia vtroque ca
su violans delinquit: sed bene est differentia quantum ad spe
ciem delicti: quia, vt dicit glo. plus punitur contrauenient iu
ramẽto, & sic delinquit. arg. s̃. c. debitores, & c. cum quidam.
no. Arch. in c. iuramenti. alleg. in gl. Opp. ad hæc, & ad lite-
ram, ꝙ iste teneatur ex debito iuramenti ad obseruantiam
statuti postea editi, iuramentum enim prius præstitum est
3 quædam creatura, & si iuratur † per creaturam, debet obserua
ri, & non obseruans est periurus, s̃. cap. & si christus. Solu. Io-
an. Cald. ꝙ hic non dicitur hunc non teneri ex iuramento,
sed non teneri ex debito præstiti iuramẽti, scilicet primi, & di

cit hoc videri mirabile quibusdam canonistis. dic ꝙ hoc pro
cedere posset si promisisset obseruare statutum nouum iurã
do per primum iuramentum: sed si promisit nõ in forma iu
ramenti, potius videtur velle extendere primum iuramen-
tum, ꝗ præstare nouum, & sic non reperitur nisi vnum iura-
mentum, & hoc vult hæc litera ibi, quod promisit: & sic no.
promissionem, non iuramentum: sed vt prædixi inter hæc
est differentia, & hoc procedit quando promisit ex interual-
lo, vt prædixi.

ADDITIO.

a Iuramentũ debet intelligi. Adde gl. in c. veniẽtes. sup. e. Sanctũ Th. 2. 2. q. 89.

SVMMARIVM.

1 *Iuramenti species.*
2 *Præsumptio dicitur semiplena probatio.*
3 *Iuramenti partitia.*
4 *Iuramentum iudiciale delatũ à parte parti potest ex causa recusari & referri.*
5 *Dictio, quãuis, est aduersatiua. & aduersatur in facto & in iure.*
6 *Lex manifestæ turpitudinis, & lex, Delata. de iureiur. declarantur.*
7 *Pars potest deferre iuramentum parti in quacunque parte iudicij.*
8 *Regula, actore non probante Reus absoluitur, declaratur.*
9 *Sententia retractatur vigore instrumenti de nouo reperti.*
10 *Iuramentum habet vim transactionis.*
11 *Iudex si procedat ex officio an possit sibi in supplementum probationis deferri iuramentum.*
12 *Delationi iuramenti in quibus casibus sit locus.*
13 *Causa ardua quæ dicatur.*
14 *Iudex quando possit ex circunstantijs moueri ad deferendum iuramẽtum actori, & non Reo.*
15 *Maior omni exceptione quis sit, & quæ faciãt semiplenã probationẽ.*
16 *Probatione actoris, plena existente & rei semiplena, cui standum.*
17 *Sententia quomodo & ad quem effectum suspendatur.*
18 *Probationes quo casu fiant post sententiam.*

Iuramentum. Famosum est, & se summat: tñ in
§. sane. h. d. actore non ꝓbãte, reus
ẽt nihil ꝓbans absoluitur. sed si ꝑ actore est semiplene ꝓba-
batum, ad implendam ꝓbationem defertur iur̃m actori, vel
reo, attentis circũstantijs. Primo tractat de relatione & recu
satione iuramenti. Secundo, de delatione cui sit deferẽdum.
prima subdiuiditur in tria dicta. Secundum, quãuis. Tertiũ,
nec liceat. Secunda principalis etiam subdiuiditur: qa primo
ponit dictum generale. secundo ab eo excipit, & ponit aliud
dictum, ibi, præsumptione. Tertio excipit arg. ibi, nisi. No. de
duplici iuramento iudiciali. de vno ꝓsequitur vsque ad §. sa-
1 ne. & ibi de alio: & ex hoc habentur duæ species: quia † quod
dam iuramentum dicitur iudiciale: sed habet propriam spe-
ciem. ponit d. gl. de iuramento extraiudiciali. de hoc non ha-
betur hic. sed s. per totum titulum. & hic etiam tãgitur a cõ-
trario sensu. ibi, in iudicio. innuit ẽt ꝙ extra iudicium præsta
tur. Item ꝙ actore non probante & c. Item ibi, præsumptio-
2 ne, iuncto eo quod dicit. In gl. vlt. ad fin. ꝙ † præsumptio dici-
tur semiplena probatio, & de duplici intellectu præsumptio
num, & de earum diuisione dixi s̃. titu. 1. c. literas. Itẽ ibi, reũ,
secundum aliquos, ꝙ quãdo semiplene probatum est ꝑ acto
rem, cæteris paribus, potius defertur iuramentum reo ꝗ acto
ri: quia hic præmittit de reo. dic tamen contra vt J. Item ibi,
videat, ꝙ est in arbitrio iudicis cui deferat, attentis circunstã-
tijs, quod dic vt J. & videtur etiam esse in arbitrio iudicis an
deferat: vt in litera ibi, potest. dic tamen ꝙ immo tenetur, qđ
dic, vt J. In glo. 1. ibi, aliud iudiciale. hęc diuisio colligitur. ff.
eo. in rub. & potest etiam aliter diuidi, tamen ad eũdem effe-
3 ctum, quia iuramentum † aliud extraiudiciale: aliud iudicia-
a le. Extraiudicialea diuidit inter ꝓmissoriũ & assertorium. de
hoc s̃. c. si vero. iudiciale diuidit̃ inter iur̃m qđ remanet ĩ suo
gñe, & dr̃ iudiciale, & iur̃m qđ recipit nouã spẽm, & dr̃ ne-
cessariũ, & dicũt aliqui, qđ vltra hoc reperit̃ iur̃m ꝯsummа-
toriũ. s̃. c. cum ꝯtingat: sed hoc ꝯprehendit̃ sub extraiudiciali
assertorio. ibi, nihil dr̃ hinc principaliter: sed tangit̃ incidẽter
ibi, in iudi. dixi. s̃. ibi defectũ ꝓbõnis, melius diceret supple-
mentũ. tñ gl. ẽt habuit hunc sensum, ibi, & põt approbari, &
hoc cũ defertur a iudice. secus si a parte: tunc enim non põt
recedi vt J. In gl. ibi, & non & c. & ibi dicam. ibi, manifestæ, &
ibi, delata. de his duab. ll. est magna altercatio, & multæ opi.
vñr enim illę leges ꝯdicere huic lr̃ę in ver. q̃uis, cõiter dicitur
4 ꝙ † ex cã põt iuramentum iudiciale delatum a parte parti re-
cusari & referri, sic intelligitur ille ver. q̃uis. & C. eo. genera-
liter. §. sinaũt. sine causa no, d. l. manifestæ. & delata. dic ꝙ im-
5 mo ẽt sine cã, vt ĩ hoc ver. q̃uis. ibi, licite, qđ sonat idẽ qđ libe
b re. ꝓ ho: facit, qa dictio † q̃uis est aduersatiua, & sic aduersat̃
in facto

ADDITIONES.

a Extraiudiciale. Adde doct. in c. 2. de pac. lib. 6. & in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus ven.
b Dictio quamuis. Adde l. si conuenerit. ff. de pig. actio. Bar. in l. 1. ff. de statu homi.

in facto,& in iure.ff.ne quis eum qui in ius voca.l.2.C.de fi.
fami.l.1.sed in principio ponunt verba illa,vbi iusta de cau-
sa,& in versic.quis,ponitur verbum,licite,& sic est sensus,ꝙ
licet iuramentum delatum a iudice non possit recusari nisi
iusta de causa:secus tamen si defertur a parte parti in iudicio
quia tunc licite.i.libere etiam sine causa potest recusari,& re
ferri.pro hoc quod no.in d.§.sin autem.exponit hoc, s.neces
sarium,& sic quod ibi dicit litera,& licet recusari ex causa,gl.
intelligit de necessario:secus ergo de voluntario,& habet il-
le §.duas partes,primo dicit,ꝙ iuramentum delatum a parte
vel a iudice potest recusari.quod intellige vbi iudex instet,ꝙ
vult ibi secunda pars,quæ videtur velle,ꝙ non possit recusari
6 nisi ex causa, & ideo dicitur necessarium,Ex his infertur.† ꝙ
l.manifestæ,& l.delata. non procedunt in iuramento iudicia
li delato a parte antequam sit susceptum, vel a iudice appro-
batum,& quamquam etiam sit susceptum,tamen potest re
ferri in iudicio, dicta l.generaliter §.omne. secus in iuramen
to conuentionali,ꝙ pars defert parti:quia illud nō potest re
ferri ff.eo.l.iusiurandum quod ex conuentione,& sic in con
uentionali,etiam nō procedūt,l.manifestæ.& l.delata.ex hoc
relinquit,ꝙ procedunt solum in iuramēto necessario,& hoc
iudex non defert nisi factis ꝓbationibus:vt in §.sane. alicubi
tamen per statuta permittitur,ꝙ causæ exiguæ summæ deci-
dantur per iuramentum petentium,si sunt mercatores,& ha
bent librum in quo continetur de debito,tunc tñ potest di
7 ci,ꝙ liber facit semiplenam,pars † autem potest deferre iura
mentum parti in quacunque parte iudicij,& tunc si iudex ex
causa approbat delationem,aduersarius cogitur iurare,vel de
ferre,d.l.manifestæ.& l.delata,& de hoc,an ex causa approba
uerit,cognoscet iudex ad quem,pars autem quæ non vult iu
rare nec deferre,potest appellare,pro hoc est quod s.dr̄ in gl.
& obtinebit,sine causa a iudex approbabit,alias succumbet,
d.l.generaliter,versi.ipse autem,& hoc no.quia vidi in exami
nibus dari l.generaliter,in punctis, & vidi discuti cū magna
disputatione,quæ vero sit causa sufficiens quare iudex ante fa
ctas probationes possit iuramentum deferre,vt hic in princ.
vel a parte delatum approbare,colligi ur ex cōiecturis facti,&
8 hic dic,ꝙ id quod dicitur,j.§.sane,ꝙ † actore non probante
absoluitur reus,procedit vbi sit locus delationi iuramenti: ve
quia actor semiplene probauit.idem si ante factas probatio-
nes actor deferat:tunc enim reus cogitur iurare,vel referre si
iuramentum suscepit,vel si iudex approbauit, & idem si iu-
dex detulit,per prędicta,quod signa.quia nō bene explicata ꝑ
scribentes,ibi, nouas probationes, & est casus singu. in l.ad-
monendi,quæ loquitur in quo etiam casu instrumenta pro
ducuntur etiam post sententiam,& minus valet sententia,&
iuramentū quam in alio casu sola sententia,vel eius vigore re
9 tractatur sententia † instrumenti de nouo reperti.C.de re iu
dicata.sub prætextu,j.de re iudi.cum inter,ff.de re iudi.impe
ratores,ibi,non potest recedi.Fallit. C.e.l.si.cum quis petit le
gatum,& non apparet de testamento, hæres detulit petenti
iuramentum,postea apparet nihil relictum in testamento,po
10 terit recedi a iuramento delato etiam a parte:quia † iuramē
tum habet vim transactionis,ff.co.l.j.si transactio fieri nō po
test nisi cognitis verbis iuramenti.ff.de transact. ex his ergo
nec iuramentum deferri,pro hoc est quod no.gloss.in d.l.si.
11 † In fi.e.gl. Quæro,si iudex procedit ex officio, an possit sibi
in supplementum probationis deferri iuramentum, fuit in
facto,& obtentum,ꝙ sic.dic,ꝙ non:quia iudex non potest es
a se testis.[a] de testi.Romana.lib.6.& de testib.dilecto.& si dicas,
ꝙ proprie non est testis quando sibi defertur iuramentum:
dic,ꝙ comparatur testi.vnde cum sumus in actu contentio-
sæ iurisditionis nō potest sibi deferri:quia esset iudex, & pars
quod prohibetur, ff.de trib. ideoque, §.tempestiuum, secus
in voluntaria,ff.de offi.præsi.l.2.dico de elec.cum in iure. In
gl.2.in fi.illud tamen c.potius loquitur de iuramento mali-
cię,quod dic,vt ibi. In glo.3.ibi,l.seq.dic,ꝙ id dicitur in actio
ne famosa non refertur:quia iuramentum procedit in exem-
plis positis.In gl.2.Reus conuentus tenetur iurare actore de-
ferente,sicut in actione rerum amotarum,& isto casu non li
cet conuento referre,ç.l.Marcellus,in fi. vt dicit ibi glo.spe-
ciale est vt non referatur odio delinquentis, quamquam in
quibusdam odiosis actionibus deferatur iuramentum: vt in
exemplis glos.non tamen generaliter refertur in criminali-
bus,nisi in his in quibus reperitur expressum,quod reus tene
tur iurare:& tunc non potest referre, vt hic, & quod dixi in
criminalibus non esse locum delationi, dic vt no.ff.de q̄stio
ni.l.maritus,& procedit hoc etiam si ciuiliter agatur de cri-
12 mine:vt no.gl.fin.de testi.tam literis. † Circa hoc quæro ge
neraliter in quibus casibus sit locus delationi iuramenti, qd
b enim in causa matrimoniali,[b] dic vt dixi.s.e.mulier.Quid in
cā beneficij,dic,ꝙ pōt deferri,de ꝓcur.ex insinuatione.Quid
c in causa monachationis [c] vel conuersionis,gl.ff.eo.l.3.§.qua
cunque,dicit non deferendum,pro hoc facit arduitas causæ:
quia videtur agi de statu.Item possent confingi fraudes in pe
riculum animæ.Regulariter autem in actionibus ciuilibus
est locus delationi,nisi sint arduæ magnæ: vt not.gl. in d.l.ad
monēdi,pro hoc est tex.in Auct.de testib.§.& licet, ibi, mul
tæ pecuniæ. Et quod no.s.eo.mulieri.In gl.1.in fi.& hic in gl.
13 vlti.ibi,ad quantitatem causæ. Et † videtur dicenda causa ar
d dua [d] quæ excedit trecentos aureos:quia non competit iure
magistratus. Auct.de defen. ciui.§. iudicare, dic verius, ꝙ ar-
dua dicitur,de qua in iure sic reperitur.sicut de ap. vt debitus,
in fi.de batismo.maiores,de offic.leg. quod translationem,
e alias est arbitrarium quæ dicatur [e] magna.causæ enim quæ ex
cedit trecentos aureos,potest dici non magna,quæ sit inter
magnos principes In gl.vlti.ibi,quia non distinguitur,ibi,de
hoc cui deferatur an actori,vel reo:maxima ꝯtentio, & hinc
pendent,ll.& prophetæ.vr̄ autem hic hęc litera velle, ꝙ po-
tius reo:quia de ipso premittit,in contrarium,de testi.Roma
na.lib.6.vbi pręmittit de actore,& hoc tenendo ad hanc lite
ram r̄ndent aliqui,vt Lapos, exponēdo illud, pręsumptione
vero faciente pro illo.i.actore,capias ibi,nisi.i.si non.& tunc
præmittitur de actore,vt sit sensus,præsumptione faciente ꝓ
actore,si iudex inspectis circunstantijs viderit non deferēdū
actori deferat reo:sed hęc est extorsio.nec est necessaria,quā-
uis enim permittat de actore:tñ quod j.dr̄ de circunstantijs
deferendis ad actorem reo,& sic deferetur reo,vel actori,put
viderit iudex ex circunstantijs.i.vtri eorum sit iustior,& cęte
ris tñ paribus,dic deferendum actori per d.c.Romana, & sic
obseruatur,& sic videtur casus.10.col.de cōsue.recti feudi c.
sacramenta. vbi dicitur, quod defertur ei, pro quo aliquid
moueat,ad idem de procuratore ex insinuatione,secundum
14 ea quę ibi dico,ꝙ † si circunstantię mouebunt iudicem ad
non deferendum actori,poterit deferri reo ad ostendendam
suam innocentiam.quod procedit in certis causis,vbi iudex
potest supplere nō de facto,vt in causa matrimonij,de despō.
impu.attestationes.Est,& alius casus in iudice qui accusatur,
ꝙ accepit pecuniam,ut diffiniret causam,tunc etiam si nihil
ꝓbetur,tenetur iurare,ꝙ nihil accipit. Auct.vt iudi.in. col. 10.
idem si reperiatur alius casus,alias ēt si non iuret est absoluē-
dus actore non probante,ibi,bonum,& honestum testem,&
15 sic oportet † ꝙ si omni exceptione maior,& quis dicatur ta
lis,sępius dixi,& no.de contrac.c.1.in gl.illud.hic quęritur de
multis ad tricodum quę faciant semiplenam probationem,
de his in l.admonendi.inter cętera quęritur de epistola, de li-
bro rationum,de comparatione literarū,qd̄ dic vt dixi, de fi.
instru.c.2.ibi quantitatem causę.de hoc dic ut s. ibi, qualita
tē ꝑsonę.s.uter sit iustior,ut p̄dixi.hīc ꝯsiderabit an interfuit
facto,uel non:nam si non interfuit,sibi non deferet: vt dicit
gl.in l.in bonęfidei.C eo.quod no.& est ratio:qa non potest
deferri nisi illi qui scit negocium taliter,ꝙ possit esse testis,
secus si non esset factum proprium,fit enim ad supplemen-
tum probationis factę per unum testem,& sic iuramentum
habet uim unius testis,non potest autem testis dicere nisi de
his quę percepit per sensum,de testi.cum causam. Ex his ha-
betur cautela:vt qn̄ iudex pronunciat sacramentum esse defe
rendum aduersario,habeas unum testem,per quem probes
de non idoneitate aduersarij,uel testis,& poterit hęc probatio
fieri etiam post conclusionem causę. sicut ipsum iuramen-
tum tunc defertur,nam defertur in sententia,& quandoque
post,ut quia iudex pronunciat parti.si iurauerit.de hoc C.eo.
l.generaliter,tutius tamen est,quod talis probatio fiat ante-
quam labantur tempora probandi in principali. Quęro circa
16 prędicta, actor † probauit plene, reus semiplene. dic, quod
aut plena,& semiplena sunt incompatibiles.& statur plenę.
de testibus , in nostra, ut si actor probat debitum per
duos testes , reus per unum se fuisse alibi tempore con-
tractus : aut sunt compatibiles , ut, quia probat actor
debitum per duos , reus per unum de solutione ,
& tunc

ADDITIONES.

a Iudex non potest esse testis. Adde c.accepta.de appel.Card.in c. cum causa. in 1.oppo.de offi.dele.

b In causa matrimoniali. Adde gl.2.in c.tam litteris.de testi.glo.fi. in reg.cum sint partium.de reg iur.lib.6.& vide Bal.qui tenet quod non.in l.3 in §.quicunque.in ver.agatur.de iureiur.& ibi vide Pau.de Ca.& elegantissime per Bar.in l.maritus.ver.vlt.quæro.ff.de quæst.

c Quid in causa monachationis. Adde glossam in capitu. vidua.de regu. quæ glossa, communiter damnatur. Lapus allega. 86. Archid. qui arguit pro, & contra, in cap.si quis præsbyter. 2.quęst.5.Host.in sum.titu. de iureiur. in §. & super quibus, versicu. quid de causa monachationis,

d Causa ardua. Adde Ioan. Andr in capitu. quærelam. de procura. Archid. in capitu.si quis ergotans,2.quæst.3.Bald.in cap.edocen. de rescripti. Bald. in c.ex ratione. de appel. Anto.de But. in c.ad hæc,in 2.co.de offic. archid.

e Quæ dicatur magna causa. Adde Do.in capitu. fin. de crimine. falsi & ibi per Ioan. de Anania. post eum Card.in clem.non potest, in 11.quęst. de procura.Abbatem post glo.in capi. de appellationibus, de appallatio. Anton de Butr.in cap.si pro debilitate. in secunda col.de offic.delega.glo. & doc.in auth.nisi breuiores, C.de sent.ex peri.re.Bar.in l.leuia.in fi.ff de ac.

& tunc poterit, seruatis quæ hic dicuntur, deferri iuramentũ
a reo. quod tenet hic Io. An. & Cy. C. e. in bonę fidei. in vlt. q. &
Bat. in l. admonendi, quod signa pro hoc facit, qa alias actore
probante tolleretur reo defensio. Quæro in eo quod prædi-
xi, φ iuramentum potest præstari ẽt vasallo quo ad sñiam, an
hoc sit verum, dic φ sic. C. eo. l. antepe. quę sic intelligit per l.
generaliter, 1. rñsio. C. eo. vbi dicit Cy. φ etiam si appelletur a
sñia, post appellationem in cõtinenti post sñiam poterit de-
ferri: vt pone, φ iudex pronunciauit reum debere, si actor iu
rauerit, & talis conditio potest apponi in sñia tanquam non
extrinseca. d. l. cũ iudex. vbi gl. nec dr̃ iudex innouare post ap
pellationem deferendo iuramẽtum: quia delatio censẽt pars
sñiæ, & ex hoc dic, φ consultor potest consulere pronuncian
dum pro altera parte, si iurauerit, & iudex ẽt potest sic pronũ
ciare. no. in d. l. generaliter, in prin. In gl. in ver. imponere. qd
signa. de quo fui sæpe interrogatus, & quod dixi, φ debet tũc
deferri incontinenti post sñiam, dic idem si incontinẽti, vbi
aliud obstet. glo. tamen in d. l. cum iudex. dixit, φ debet iurari
nõ multo post sñiam, quod dic, vt in seq. q. Quæro circa hoc
iudex absoluit reum si iurauerit se non debere, tempore sñię
reus non erat præsens, & secundum formã statuti finiebatur
instantia die latæ sñiæ. post 6. dies reus iurauit, dicebat̃ nõ va
lere, cũ reperiretur iuratũ finita instantia, ꝯsului contra, vbi ꝯ
sidera, φ etiam cessante statuto prædicto instantia fuisset fini
ta per sñiam quo ad omnem effectum: immo sñia conditio
nalis habet statim quendam effectum qui extinguit instãtiã,
& oĩa ordinatoria, & expedit, φ appelletur intra. 10. dies a die
latæ sñiæ ff. qñ app. sit l. 1. §. biduum, & sic quando pronuncia
tur sub conditione, si iurauerit, si iurat etiam die sequenti re
peritur iuratum finita instãtia. Item in casu præmisso, ex quo
reus erat absens tpe sñię non potuit iurari nisi ex interuallo.
d. l. generaliter, §. his de pręsentibus, & sic non expedit φ iure
tur statim, idest sine interuallo. licet Iac. But. & Bal. aliter di-
cant in d. l. cum iudex. pro hoc facit dictus, §. biduum, vbi cõ
17 ditio † apposita in sñia, non habet vim veræ conditionis, nec
suspenditur sñia ex toto, sicut suspenduntur alij actus condi-
tionales, ff. de excu. tuto. l. 1. §. 1. sñia vero suspenditur solum
quo ad affectum suum principaliter, vt condemnationis, vel
absolutionis: sed quoad effectum non principalem. s. finiẽdæ
litis, non suspẽditur, immo operatur ac si esset lata pure, alias
non esset opus appellare intra 10. dies. Contra d. §. biduum,
ex hoc sing. no. per illum §. φ sñia conditionalis quo ad hoc
habetur ꝓpura qd̃ est ideo, quia non debet esse in in pendẽti
quo ad ordinem iudicij seu instãtiam. ff. de iudi. non quem
admodum. In gl. vlt. quæ hoc dicit no. & hæc signa: quia nõ
18 tanguntur per alios scribentes, ex quibus dic, φ † etiam si sñia
sit lata pro præsente si iurauerit, si iurat ex interuallo, valet, ni
si sit appositum tẽpus: vt si in sñia dictum sit, si iurauerit intra
triduum, & iurauerit postea, & sic haberetur casus in quo ꝓ-
bationes fiunt post sñiam: quia iuramentum est pars proba-
tionis. vnde ob. de fi. instru. cum dilectus, sed ibi de probatio-
nibus facti: iuramentũ autem an sit deferẽdum, & cui, potius
est iuris, quam facti. iudex enĩ in hoc procedit causa cognita
secundum circunstantias vt hic, & 10. col. de gradibus succe-
dentium in feu. c. vno. ad fi. vbi etiam dicit gl. no. φ iudex in
hoc debet attendere ęquitatem, ex hoc dicunt aliqui, φ hæc
delatio magis innititur æquitati q̃ rigori, pro hoc facit, qa est
remedium subsidiariũ: vt hic, & dic, φ qñcunq; pręstatur iu-
ramentum post sñiam, trahitur ad diem sententiæ. arg. d. §. bi
duum. & sic est perinde ac si in ipsa sententia fuisset iuratum.

A D D I T I O.

a Deferri iuramentum reo. Adde Bal. in c. cum ecclesia Sutrina. de cau. pos. & proprie. Abb. in c. in omni negocio. de testi. Lud. Ro. in repe. l. admonendi. in 29. col. ff. de iureiu. ver. vltimo restat animaduertendum.

De exceptionibus Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio vnde causatur.*

Opp. φ rub. debuerit præcedere ti. de lit. contest. cum repe
riantur aliquæ exceptiones, vt dilatoriæ, q̃ ante cõtestationẽ
expediũtur J. c. pastoralis. Sol. potuisset ibi poni: sed quia etiã
sunt aliæ peremptoriæ q̃ opponũtur post cõtestatioñẽ de lit.
ꝯtesta. c. 1. lib. 6. ideo potuit ẽt hic poni, & fuit arbitrarium, ar.
eius, quod no. de rescri. si qñ, vel qa peremptoriæ sunt effica-
ciores dilatorijs, ideo potius fuit habitus respectus ad ipsas.
1 † Quæro vnde causatur exceptio. dic ab æquitate. instit. c. in
prin. ibi, iniquum J. c. cum inter. ibi, æquitas iudicaueris. not.
Azo in sum. C. eo. in fi. & dicit Spe. in prohe. § sane, φ excep
a tio a habuit ortum in Paradiso delitiarum, vbi Adam conuictus a deo excepit, φ erat seductus ab Eua eius vxore.

A D D I T I O.

a Exceptio. Adde Angel. de are. instit. de excep.

S V M M A R I V M.

1 *Vitium corporis repellit a testimonio.*
2 *Acta in vno iudicio faciunt fidem in alio.*
3 *Crimen quando dicitur contingere causam.*
4 *Testis an puniatur pœna eo ordinaria eo casu quo crimen contingit causam.*

DEnique. Si testis de crimine per excep-
tionem conuincitur, vel alias ꝯ
uictus apparet, a testimonio repellitur: sed de
crimine non punit̃ ordinarie: p̃sertim si cãm
nõ tãgit, habet tria dicta. scdm, qd̃ si. Tertiũ,
1 cęterum. † No. ibi macula, φ vitium corpo-
ris seu defectus repellit a testimonio. Contra: qa nõ debet ad
a di afflictio afflicto. a de cle. ęgr. c. pe. cum sæpe causet̃ defectus
iste sine sua culpa. Sol. quod dicit macula, potest intelligi de
macula animæ, & sic de crimine: sed si intelligitur de macu-
b la corporis, sicut vitiatus repellitur ab ordine, b ita a testimo
c nio. c in tali cã, ar. a. q. 7. ipsi apostoli. de test. c. fi. In gl. si fuerint
ibi, egisse pęnitentiam, vel secũdum Inn. probabunt se inno
centes. i. non deliquisse præsumptiue, ar. de præsump. c. fi. hoc
procedere si aliud non ob. sed hic alias erant cuncti, vel non
fessi crimen, & sic cessa erat p̃sumptio d. ca. fi. vel secundum
alios aliter: sed sta cum gl. ibi, p sacerdotem, dic, vt dixi de te-
2 sti. testimonium, super gl. vlt. † In fi. c. gl. No. ex litera, φ acta
d in vno iudicio d faciunt fidem in alio, quod ẽt colligitur
in ver. seq. ꝓ de fi. instru. inter. de iudi. c. pe. Sol. quãtum ad rer
bum, confessi, dic, φ statur confessioni in quocunq; iudicio.
de elec. per inquisitionem, q̃tum ad verbum, ꝯuicti, dic, vt not.
in d. c. testimonium, In gl. ex eo. ibi, optimum ar. dic, φ non
omnino colligitur hic: qa nõ dr̃, φ teneatur rñdere: sed si rñ-
dent & cofitentur, dr̃ hic qd iuris, & an, & qñ teneantur rñde
re, dic vt no. de confes. c. 2. p Inn. ibi, & est arg. signa gl. ibi, ve-
ritatem, pro hoc est C. de pę. iudi q male iudi. auth. nouo iure.
ver. sed si no. Archi. de offi. deleg. ab arbitris, li. 6. ibi, §. si publi-
co. In gl. vl. Ion. exemplificat si aliquis accusatur de symonia,
& ipse per se inducit testes, qui confiteotur se symoniace,
aliqd dedisse vel recepisse, & sic se esse symoniacos, & vr̃ Inn.
velle, φ ẽt si pro alia causa sint symoniaci, tñ crimẽ tanquam
simile dr̃ contingere causam. Host. dicit, φ tunc tm̃ cõtingit
3 † causam qñ commissum fuit in facto de quo agitur, sicut de
ꝯfes. c. 2. & hoc verius per d. §. si publico, quod ibi no. Quæro
4 eo casu quo crimen contingit causam. an testis punitur pœ-
na ordinaria. vr̃ φ sic, per hanc literam in fi. a cõtrario, & pro-
cedit arg. exponendo præsertim. i. tantum: vt exponunt Gof.
Hosti. & Io. An. & sentit hæc gl. ibi, sed ẽt punitur. alij, vt Inn.
exponunt præsertim pro maxime, & hæc verior, pro hoc est
de despon. impub. cõtinebatur: in fi. de elec. dudum, 2. ad fi. &
exponendo pro tantum, est impropriatio, quod dico de con-
fes. c. 2. posui conclusiones secũdum quas debet hic intelligi,
vt dicatur, φ si de crimine testis ꝯstat per confessionem, aut
coram ordinario & potest puniri pęna ordinaria, non ex vi ꝓ
cessus, sed propter notorietatem: si vero constat, φ fuit conui
ctus, non punitur, nisi qa reppellit̃ a testimonio. de ordi. cog.
c. 2. siue crimen contingat causam, siue non, quod probatur
hic, exponendo pręsertim pro maxime. dic vt ibi.

A D D I T I O N E S.

a Non debet addi afflictio afflicto. Adde c. cum percussio. 7. q. 1.
b Reppellitur ab ordine. Adde c. ipsi. iuncta glo. 2. q. 7.
c Ita a testimonio. Adde Inn. in c. cum P. in fi. gl. mag. de accusa.
d Acta in vno iudicio. Adde Anto. de But. & Moder. in c. at si clerici. de iudi. Cyn. & doc. in l. is apud quem. C. de eden. Bar. in l. cum lite mortua. ff. iud. sol. Bar. in l. diuus, ff. de custo. & exhi. rec.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicato communicans incidit in minorem excommunicationem.*
2 *Excommunicatus maiori excipiens contra excommunicatum minori an sit audiendus.*
3 *Excipiens de excommunicatione an repellatur per replicationẽ communionis.*
4 *Defensio cuilibet reseruatur, etiam si sit criminosus, vel excommunicatus.*

Anobis

A nobis. Excipienti de excommunicatione non obstat replicatio communionis, communis di
1 uisio. ibi, nos. Not. ꝙ communicans a excommunicato inci-
a dit minorem excommunicationem Item, qđ actor agit, reus
excipit, actor replicat. vt hic. Item, reus duplicat, & sic vlterius.
In gl. 1. ibi, inuiti toleramus, & sic non debet isti imputari, ꝙ
communicauerit, sed ꝯ. quia nō pōt compelli ad communi-
cādum, quod met. can. c. sacris, dic vt ibi, & forte propter hoc
gl. transit ad se. sol. ibi, præterea signa gl. pro intellectu illius
regulę. quod semel approbaui &c. ibi, siue et maiori. ꝯrium
vr̄ dicere litera, & de hoc ꝭ. In glo. ibi, maxime. ex hoc dic, ꝙ
vitiat hicat. a cōtrario ne surgat absurditas correctionis alio-
rum iurium. In gl. vlt. in fi. & qualibet istarum sol. potest su-
stineri, qđ dic, vt ī d. c. significauit. & in alijs iuribus alle. in gl.
2 Quæro † si excommunicatus maiori excipit ꝯ excommuni-
catum minori, vr̄ non audiendus: quia excommunicatus mi
b nori b non repellitur ab agendo, ꝯrium tenet Inn. etiam in ca
su fortiori qñ excommunicatus maiori excipit ꝯ excommu
nicatum minori, nam secundum eum reppellitur accusator,
qa criminosus 2. q. 7. ipsi apostoli. nisi ī exceptis criminibus: a.
q a. in prin. hoc procedit exemplificando in accusatore, & po
c nendo, ꝙ per excommunicationē minorem c inciderit mor
tale, qđ quomodo procedat, no. quod me. can. sacris, sed agen
do ciuiliter non repellitur excommunicatus minori. Oppo.
3 ad hoc & ad literam, ꝙ excipiens † de excommunicatione de
beat repelli per replicationem communio, qa sicut se habet
exceptio ad actionem, ita replicatio ad exceptionē, insti. de re
pli. in prin. vbi dr̄, ꝙ replicatio est allegatio ꝑ quam soluitur
exceptio. dic, ꝙ replicatio differt in hoc ab exceptione. qa ve-
nit ad coadiuuandam actionem. facilius autē repellitur agēs
4 quā excipiēs, nam exceptio est defensio: vt dixi in rub. & cui-
libet reseruatur defensio, etiam si sit criminosus, vel excom-
municatus ꝭ. c. cum inter, cum multis, C. de hære. l. si aduer-
sus, & sufficit, ꝙ exceptio obstet personæ agentis, etiam si nō
ob. ipsi actioni, vt hic replicatio, arg. tunc tantum procedit, qñ
elidit exceptionem. pro hoc est quod no. Spec. eo. ti. §. 1. versi.
item quæritur. quæro an super replicatione sit pronuncian-
dum, dic, ꝙ non oportet, sicut nec super exceptione, quod tñ
dic, vt de ordi. cogni. c. 1.

ADDITIONES.

a Communicans. Adde, ca. a nobis. el 2. & ibi doct. de sen. excom.
b Excommunicatus minori. Adde Bald. in l. creditoribus. C. de ser. pi. da. ma. Bar in l. seruos ff. de accu.
c Per excommunicationem minorem Adde Arch in c. rogo 11. q. 3. Io. An. & An. de But. in c. sacris quod me. causa. domini. in c. statuimus, de sen. excom. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Inuestitura aliquando sumitur pro collatione.*
2 *Delicta paria pari compensatione tolluntur.*
3 *Virtus in clericis magis attenditur, quam opulentia.*
4 *Rescriptum beneficiale surrepticium non tenet.*
5 *Exceptio criminis non repellit prouisum.*
6 *Electio pluralis valet, nisi sit tanta pluralitas, quòd sit repellendus tanquam ambitiosus.*
7 *Compensationi locus quando non sit.*
8 *Criminis prætextu an quis repellatur ab excipiendo.*

Cum ecclesiasticæ. Habēs plura beneficia ꝯ
alium de pluralitate non
excipit, vel secundum intellectū de quo. ꝭ. pone sic, reus non
necessarius ab excepiendo repellitur per replicationem paris
criminis, vel obiectus, primo ponitur decisum exordium, se
1 cundo mandatum, ibi, mandamus. † No. ibi, inuestitus, ꝙ in-
uestitura hic accipitur pro collatione, alibi aliter, de hoc de ꝯ
2 ces. præben. c. proposuit. Item, ꝙ paria † delicta a pari compē
a satione tolluntur, de hoc. ꝭ. c. dilecti. In gl. 1. ibi. Vin. hæc opi.
videtur contra literam, quæ non distinguit, an opponerent
hanc exceptionem pluralitatis nomine suo, an vero nomine
ecclesiæ. Item non procedit ēt ex alio, vt. ꝭ. statim subijcio, ibi
scienter contulerat. i. sciens eum habere plura beneficia hoc
tñ non dr̄ in litera, & scienter factū fuerit, ibi Tan. & Io. hoc
non procedit per id quod, ꝭ. dicitur. In glo. ibi tuæ. sed illud
quando aliquid prohibetur simpliciter, secus si prohibetur
alterio modo: hic autem licet isti non admittantur, hoc nō
est, qa exceptio non obstaret: sed quia non erant idonei ad ex
cipiendum, vt in litera. stet ergo vt procedit in gl. ꝙ saltum de
buerint audiri: vt in gl. quia delictum personæ &c. ibi, diuites
clericos, hoc non viget: quia ad pluralitatem nō sequitur co
pia diuitiarum, possent enim esse plura beneficia exigua, vt in
3 Appulia. Item † magis attēditur in clericis virtus, q̃ opulētia.
ar. de præben. venerabilis, ibi, l. 2. ; in prin. hoc non viget nō. n.
prætextu plurium debet alij impediri interesse ecclesijs q̃ ibi li
bet ex quadam. hæc ratio non procedit. nam diuisio est im-
perfecta, potest enim esse, ꝙ plurales non elegerunt alios, nec
fuerūt electi ab illis: licet ab alio superiore, ibi, debitores. hoc
non procedit: quia, etiam si excluderetur, repelleret eum cui
4 non competeret actio. constat autem, ꝙ si † rescriptum bene
ficiale est surreptitium, non tenet, de rescri. ad audientiam, &
sic nemine opponente iudex ex officio debet excludere agen
tem: vt est ꝭ. c. exceptionem. In fi. ex his apparet, ꝙ non proce
dit opi. Tancr. & Io. sed etiam contra opi. Vin. ob. quæ s̄. dixi,
circa prin. gl. ex hoc remanet difficultas hic, videtur enim, ꝙ
isti debuerint audiri saltem nomine ecclesiæ: per ea quæ s̄. di
cuntur in gl. Item vr̄, ꝙ etiam nomine proprio: quia contra
excipientem de crimine non obst. replicatio criminis ꝭ. c. di-
lecti, vbi de hoc, aliter ergo dicunt alij extra gl. ꝙ non auditur
exceptio, qa hic ꝭ. erat ꝯsecutus ius in re: quia inuestitus a Ce
lestino, & vt dixi notando, inuestitura hic accipitur pro colla
5 tione, quæ tribuit ius in re. exceptio † autem criminis non re
pellit prouisum, de appel. constitutus, & in hoc instat Inno.
sed dic vt in d. c. constitutus, dicit etiam Inno. ꝙ etiam plura-
lis pōt obijcere contra rescriptum impetratum plurali, dicēs
ꝙ est impetratum per veri suppressionem, dicit etiam, ꝙ hęc
exceptio proponitur contra rescriptum, & non contra perso
nam, quod no. & sic sentit secus esse si cōtra personam, dicit
ēt, ꝙ pluralitas hic nō obstat, vt crimen: sed obstat propter in
tentionem personæ, quia sicut non conceditur rescriptum
habenti beneficium ad aliud beneficium. de rescri. ad aures,
ita ēt non conferret, & rescripta beneficialia mensurantur ex
intentione concedentis, de ver. sig. dilecto. Inn. quod signa. p
6 per hęc infert Inn. ꝙ si pluralis eligitur, valet electio, † nisi sit
tanta pluralitas, ꝙ sit repellendus tanquā ambitiosus, de p̄b.
quia intātum, & c. cum iam dudum. per hæc multum inuol
uitur intellectus huius c. non enim apparet, ꝙ iō iste admitta
tur: quia esset casus in quo non erat admittenda exceptio. sed
solum, quia excipientes non erant idonei, & sic vr̄ ex litera
posse inferri ꝙ idem fuisset si iste non habuisset ius in re, sed
ad rem tantum. Item vr̄ mirabile, ꝙ replicatio pluralitatis ex
cludat exceptionem pluralitatis, cum hic sint circa diuersa:
7 ergo de vno ad reliquum nō fit compensatio. † de adul. c. pe.
& c. fi. ff. sol mat. l. viro atque vxore. sed hoc vl. sol. Inn. ꝙ hic
erat vnicum delictum. i. neglectus deseruientiæ in hoc bene
ficio, vult dicere in hac ecclesia, & sic debet considerari diuer
sitas beneficiorum, quod no. sed adhuc stāt alia plura quę fie
ri possent. dic ergo, ꝙ indistincte litera intelligitur, ꝙ illi non
fuerunt audiendi, nec nomine proprio, neque ecclesiæ, siue
dicatur, ꝙ pluralitas inferat crimen, siue non, & hoc, qa erant
rei voluntarij, quo casu reus tenet locum actoris. nō auditur
aūt accusator sup crimine qñ ipse est hæreticus, de acc. c. 1. ꝙ
aūt essent volūtarij patet: quia non petebat aliqd ab eis, & sic
poterant, si voluissent, nō se opponere, per hoc tollitur illud,
8 dum dicitur, ꝙ prætextu † criminis quis nō excluditur ab ex
cipiendo. s̄. c. proxi. illud enim procedit in reo necessario, cu-
ius persona eo ipso est legitima, ꝙ. i. quia inuitus trahitur,
reus autem voluntarius, q, vt ꝑdixi, tenet locum actoris, ante
omnia habet legitimare personam suam, sicut qñ qs vult au-
diri ꝑ suo interesse. de hoc primo discutitur an sua intersit. de
testi. veniēs, el 2. quod dico, ꝭ. c. cum inter, & c. dilecti, & secū-
dum hoc summaui, & litera est plana, & non patitē scrupulū.

ADDITIO.

a Paria delicta. Adde gl. 1. in l. 2. ff. ne quis eum, qui in ius gl. 2. in l. viro ff. solu, matri. doct. in c. pe & fi. de adulte.

SVMMARIVM.

1 *Tempus a iure signatum potest iudex breuiare.*
2 *Exceptio peremptoria quæ oritur post litis cōtestationē potest opponi.*

Pastoralis. Iudex debet assignare terminum ad dila
torias proponēdas, post quem non audit
excipiens, nisi in casibus hic expressis. primo ponitur decisū
exordium, secundo ratio motiua, ibi, qm̄, Tertio decisio. ibi,
inquisitioni a quo tertio excipit vnum casum, ibi, quas, quar-
1 to duos alios, ibi, nisi. No. ꝙ tempus assignatum a iure potest
per iudicem breuiari. nam ad proponendas dilatorias assigna
tur a iure terminus lit. contc. ꝭ. c. cum inter, & iō hic breuiatē
sed hoc fit iure permittente: alias secus, quod plenius dico de
app. cum sit, Item no. in fi. casum in quo qs plene probat per
suum iuramentum, quod est iō. qa probat de sua scientia, ꝑ
hoc facit quod no. gl. de testi. prætereum. Item hic non agit,
de magno ꝑiudicio. In gl. 1. ibi, perēptorijs, hoc pōt intelligi
dupliciter: primo, secus in peremptorijs. i. ꝙ terminus ad pro
ponendas dilatorias nō præcludit viam peremptorijs, & hoc
indubitatum alio modo: secus in peremptorijs. i. ꝙ licet ad ꝑ
ponendas dilatorias posit statui terminus, non sic ad propo-
nēdas pēptorias, & sic intelligēdo multi ꝯ: vt no. Inn. & Hos.
hic, & Spe. e. ti. §. d. ver. verum. Dy. in re. indultū, dicit, ꝙ cā co
gnita pōt assignari etiā ad peremptorias sine cognitione. no.

ff.de re iudi.l.1.& l.4.§.si qs,& hoc cõiter tenet. In fi.c.gl.idẽ
Host.& Spe.e.§ 2.versi.licet nũ quid possunt.Inn.ꝯ.primũ est
approbatum. c.tit.cle. excommunicationis. In glo.ẽt ibi,sed
actio non perditur,quæ competit ex facto ex quo poterat ex
cip',& sic plus durat actio quam exceptio,quod est, quia ex-
ceptioni fuit præfixus terminus, non actioni. alias autem
stat regula ꝯr ia,qui ad agendum,de reg.iu.lib.6.de rescr.si au
tem,vbi de hoc.In gl.pe.ibi.insinuante, similis qõ formatur
2 de † peremptoria quæ orit post litis conte & dr̃,ꝙ potest op-
poni:vt nota.ff.de excep.l.1.& ad l.si post acceptum.ff. de rei
vend quæ vr̃ obstare,rñdetur ibi,quod loquitur de exceptio
ne odiosa,& est casus specialis.In gl.fi.ibi,quidam hoc tenet
Goffre.in sum.e.§.sed hoc,& Inn.de offi.dele.prudẽtiã. Arc.
3.q.6.§.exceptio,& hoc verius q̃ qđ legtur in gl. salua nudo
tñ gl.dic,ꝙ nõ faciliter credit iuramẽto istius dicẽtis se nesci
uisse.de hoc per Io.mo.in reg.in generali.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus omnem legitimam defensionem facere poteſt.*
2 *Dictio,maxime,denotat idem in alio casu.*
3 *Exceptio causatur ab æquitate.*
4 *Exceptio est defensio, & sic est de iure naturali.*
5 *Reconueniens dicitur agere.*
6 *Casus in quo prohibetur reconuentio.*
7 *Excommunicatus excipiens contra electum an audiatur.*
8 *Agens uidetur in iudicem consentire.*

1 **Cum inter.** † Excommunicatus appellare, excipe-
re,& omnem defensionẽ legitimam fa
cere potest:sed reconuenire non. communis diuisio.ibi,inq-
sitioni.& illa posset subdiuidi.No.ibi,maxime,de hac dictio
2 ne,† quæ denotat idem in alio casu,de sum.tri.c.2.ad fi.† Item
3 ibi,sed æquitas,ꝙ exceptio causatur ab æquitate,quod dixi su
4 per rubro.pro hoc facit,quia exceptio † est defensio,& sic est
de iure naturali.de re iud.cle.pasto.ad fi.Item ibi q̃ rõne &c.
5 vt gl.pe.† Item,ꝙ reconueniẽs dr̃ agere.& ꝙ cui ꝓhibet̃ agere
prohibet̃ reconuenire,& facit,ꝙ sicut laicus non agit ꝯ cleri
cum coram seculari,ita ꝙ non possit reconuenire.de iudi at
6 si.† Item vnum casum in quo prohibetur reconuentio. alij
casus no.de arbitris,cum dilectus.In gl.1.ibi,in iudicio. secus
in arbitrio:vt no.Spe.ti.de arb.§.restat. ad fi.quod procedit in
voluntario compromisso. secundum Io.An.dic secus in ne-
cessario.ar.C.de arbi l.1.& quod ibi no.de offi.dele.c.ab arbi-
tris.lib.6. ibi dicit Ioã.ꝙ procedit qñ agit excommunicator,
quod dic,vt de rest.spo.c.1.li.6.& ponitur op.In.2.q.2.nullus,
facit quod no.84.dis.quisquis,ibi,tñ excipere potest,hoc pro
cedit secundum Inn.qñ est reus necessarius, secus si volunta
rius.nam primo casu corpso,ꝙ conuenitur habet legitimam
personam,secus in secundo casu,quod prosequitur hic Inn.
dixi s.ca.cum ecclesiasticæ. per hoc soluuntur multę qõnes,
7 an ꝯ electum audiat̃ excommunicatus excipiens,† vr̃,ꝙ non
per prædicta: quia in hoc est voluntarius.dic,vt dico de ma.
& obe.dilectl,& sic de similibus.In gl.ar.ibi,cum dilatandæ.
hoc ibi,& no.hanc gl.In gl.pe.ibi,§.sed si agat.sed licet qñq;
admittatur reconuentio,non prohibetur conuentio,non tñ
8 semp. Item iuribus de quibus in gl.est alia rõ quia † agens vr̃
in iudicem consentire,iõ tenetur coram eo rñdere in causa
reconuentionis,nec ibi reconueniẽs erat nõ idoneus:hic aũt
non idoneus:quia excommunicatus,ibi,dico ꝙ non:in hoc
variæ opi.ꝙ aut de debito non fit qõ,& poterit fieri compen
satio,cũ possit excõicatus soluere,imo teneat̃,ergo,& cõpen
sare.qa ꝯpensatius dr̃ soluere,ff.qui po.in pig.l.si debitor.aut
debitũ negauit,& tunc ꝓcedit gl.ꝙ nõ audiet,nã hoc casu cõ
pensans dr̃ agere,ff.rem ra.habe.l.amplius .de compensa.quę
cunque.excommunicatus autem non admitteretur agens.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia aliquando vendicatur.*
2 *Permutatio est contractus bona fidei.*
3 *Spiritualia non sunt in bonis nostris.*
4 *Inæqualitas non vitiat permutationem ipso iure.*
5 *Permutatio in beneficialibus qua casu non teneat.*
6 *Prælatus quando contrahit nomine ecclesiæ debet exprimi specifice titulus prælaturæ.*
7 *Falsum committere est graue delictum.*
8 *Excipiens quod nõ fateatur de intẽtione aduersarij quomodo procedat.*
9 *Producens instrumentum an videatur fateri contenta in eo.*
10 *Actio de falso quamdiu duret.*
11 *Sententia per falsa instrumenta lata quando sit nulla.*
12 *Sententia fertur certa,licet ex tenore eius non sit certa, dummodo referatur ad certum.*
13 *Episcopus de iure communi habet conferre beneficia suæ diocesis, non collegiata.*

Cum venerabilis. Excepiens de permutatio-
ne rei quæ petitur in iudi-
cio,facta cum actione,non per hoc fatetur actorem fuisse do
minum.h.d.primo exceptio falsi etiam post sententiam po-
test opponi,hoc secundo, & consonat cum c.venerabilis.de
reli.do.cum olim erat in ritu.de cõfes.in 4.compilatione.Pri
mo ponitur factum.Secundo diffinitio.ibi, intelleximus.pri-
ma subdiuiditur.Primo. n. ponitur actoris petitio. Secundo
responsio,exceptio,& probatio reorum. ibi,idem nondum,
episcopi &c.Tertio replicatio & probatio actoris.ibi,ad hoc.
Secunda principalis etiam subdiuiditur. Primo.n.ponit mo
tiuum diffinitionis.& sol. quoddam obstaculum. Scđo diffi-
nit cãm quo ad spiritualia.ibi,verũ.No.ꝙ petitur ecctia cum
1 possessionibus & ꝑtinentijs.de resti.spo.cũ ad sedem.† Item
ibi,vendicare.ꝙ vendicat̃ ecclesia ꝑ idẽ verbum, habet̃ J.ibi,
vẽdicabat ad fi.& hoc iure ꝓprietatis. de iudi. examinata.liẽ,
ꝙ vna ecclesia ꝑmutatur cum pluribus.Item & cum alijs re-
bus. ꝙ intellige, cum ꝑmutatur iure ꝓprietatis: secus si iure
a tituli.de hoc de re. permu.c.q̃situm.& c.ad qõnes. Item †,ꝙ
a permutatio est contractus a bonę fidei. de hoc in gl.& quare
hoc dicatur hic non bene colligitur ex litera: sed fortè dicit,
ad inferendum ꝙ debebat fieri fauorabilior interpretatio vt
monachi cognoscerent bonam fidem,& faterentur ꝙ tpe ꝑ
mutationis ista ecclesia erat ecclesię Sabiñ. Item,ꝙ ꝑmuta-
tio sit tñ cũ dño,vel cũ eo q habetur loco domini.de hoc cũ
glo.& dic loco dñi vt ꝑlatus de do.c.1.Item ibi,diutius.quod
non sequitur,diutius possedit, ergo præscripsit, ꝓhoc est qđ
dicitur J.ad fi.vbi ex ponitur diutius i.aliquanto tempore.fa-
cit quod no.de re.eccle.non alie.cle.1.In fi.glos.1.Oppon.ex-
tra glo.quod libellus non fuerit admittendus quo petebatur
ecclesia cum possessionibus,& non dicit quibus. de libel.ob-
la.c.a.Sol.aut petuntur possessiones principaliter,& procedit
contrarium,aut accessorie,& procedit hic.nam hic possessio
nes accedunt ecclesiæ,sicut etiam ꝑtinentiæ,& etiam comꝑ-
henduntur nomine pertinentiarum. quod tamen intellige:
vt dico in d.c.cum ad sedem.Secundo opp. ꝙ ecclesia nõ po-
3 tuerit vendicari, tanquam quid spirituale † cum spiritualia
non sint in bonis nostris.insti.de re.diui.§. nullus. Sol.potuit
vendicari per episcopum quo ad spiritualia & temporalia.&
secundum Innocen.quilibet habens ius in ecclesia potest eã
vendicare ratione sui iuris.ff.de ꝯhen.emp. qui tabernas.de
iudi.examinata,quod signa.& de hoc ibi, in fi.glo.a hoc ple-
nius declaratur J.in glo.hic regula.In glo.quæ sint ibi,pigno
ratitia directa,vel contraria, ibi, hæreditatis petitio. & actio,
ex stipulatu pro dote:vt ibi sequitur,ibi,bona fides,& hoc re-
spectu omnes contractus dicuntur bonæ fidei.27.q.1.c.a.ibi,
vsurę ex mora. hoc secundum ll. secus secundum canones.
& idem hodie dicunt aliqui secundum l. de hoc de vsu.quia
in omnibus.ibi , non venit interesse.i.non liberatur præstan-
do interesse: sed ex quo promisit dare,tenetur transferre do-
minũ rei,ibi,rupta,vt arena,creta , & similia,ibi cæsa:vt arbo
res cæsę & carbones.& dic , quod fundo vel ędibus venditis,
hæc non veniunt:quia non sunt partes rei,ex quo sunt segre
gata.ff.de contrahen.empt.l.in fundo.§.fi.& si emptor habet
reuocatur ab eo:vt ibi,& in §.si rupta. all.in gl. & hæc nõ sũt
accessoria,sed quid separatum de per se.ibi,cum ecclesia.sol.
vt ibi.In glo.hoc ideo.in fi.Oppo.ꝙ etiam si de permutatio-
ne cõstitisset, non debuisset stari propter inæqualitatem: qa
de vna ecclesia cum pluribus.Item,quia de re spirituali cum
temporalibus : quia ecclesia cum alijs rebus. de re.permu.ad
quæstiones.& c.quæsitum.Solu.ad primum dic,ꝙ inęquali-
4 tas † non vitiat permutationem ipso iure.de hoc in d.c.quæ-
b situm.& ex hac litera infertur ad q.an vna ecclesia b possit ꝑ-
mutari cum pluribus iure tit. nam iure proprietatis probat̃
hic ꝙ sic,& argum. huius literæ idem dicitur iure tit.& hoc
secundum Io.Cal.nisi essent plures ecclesiæ: quia tenerẽtur,
ex dispensatione,tunc enim dispensatio non prodesset alteri
7.q.1.penult.facit regula priuilegium li.6. Ad aliud dic, quod
potuit permutari ecclesia cum alijs rebus , ita tamen ꝙ non
fiat commixtio spiritualium cum temporalibus quod dic,vt
in d.c.ad quæstiones.Oppo.etiam in eo,quod dicit,quod per
mutatio fit cum domino , vel cum eo qui est loco domini,
nã qñq; habens ius ꝑmutat cũ non habẽte ius. dic,ꝙ tũc nõ
tenet ꝑmutatio. argumen. huius literę: quia licet loquatur
de permutatione ecclesiæ, facta iure proprietatis , tamen ar-
gumen. huius literæ dicitur idem si iure titu.& sic dic, quod
5 si habens titulum beneficij permutat cum eo qui non habet
legitimum titulum in alio beneficio,non tenet permutatio:
quod dico in dicto capitu.quæsitum.in versic.intelleximus.
Not quod exceptionem obijciens non fatetur de intentio-
6 ne aduersarij.de hoc in glo.† Itẽ ibi,non dicatur eṗs Sabiñ.ꝙ
qñ ꝑlatus ꝯtrahit noĩe ecclesiæ debet exprimi specifice titu-
lus ꝑlaturę:alias vr̃ ꝯhere iure proprio.pro hoc facit.ff.de in-
sti.l.

pi.l.fi.de admi.tut.cum post §.r.no.Bar.ff rem pup.sal.fo.l.2.
Item,ꝙ nō stat trāsumpto,sed originali,& si aliter est in uno
quam in reliquo,arguit,& predicatum esse falsum,ad hoc fa
cit,quod no.de fide instr.cum P.Itē ibi,nimis excessit,ꝙ gra-
7 ue delictum est falsum † committere. An autem ex hoc qđ
a quis falsat instrm a cadat a causa,tangit in gl Item, ꝙ episco-
pus obtinet quo ad spiritualia contra ecclesiam sitam in sua
dyocesi,etiam si nihil probet,& si fundat intentionem de iu
re cōi quo ad spiritualia,non sic quo ad temporalia,& est tex.
ad fi.& est sing.Item,ꝙ allegationem iuris debet iudex sup-
plere etiam parte nihil dicente.non enim apparet hic,ꝙ epi
scopus Sabiñ.alleg.pro se ꝙ ecclesia sua esset in sua dioces.
rñ,quia de hoc cōstitit, pro ipso pronūciatur,p hoc de postu.
bonæ.el 1.Item ibi,per auth.scripta.non dicit quæ,ꝙ valet la-
ta per instrumenta,quod tñ dic melius vt,J.In gl.hæc regula
8 hic tota gl.licet prolixa hoc solum vult,excipiens †non fatet
de intentione aduersarij, quod procedit qñ stat in terminis
excipiendi,& tunc per exceptionem nō fit contestatio: vt in
gl.2.& maxime procedit,qñ excipit sub forma de qua in glo.
sed non est hæc forma bñ tuta,quia qñque sic dicendo dice-
retur mēdacium:sed etiam si non dicatur sub forma de qua
in exemplis gl.adhuc excipiēs non fatet,vt si procurator hic
dixisset,psupposito ꝙ ecclesia ista qñque fuisset episcopi,nunc
non est,obstante permutatione,per hoc em̄ non fatet ꝙ quā
duque fuerit epi,& sic opposuit hic procurator,ibi,& si dicta
ecclesia &c.i. præsumptio &c. noo statur autem in eo ꝙ per
procur.rñdit:quia debuit expectare, ꝙ fundata esset intentio
agentis,de testi.ca.de testibus,& in hac gl.qui cōfitetur vnum
vult dicere ꝙ confitendo permutationem confitebatur do-
miniū permutantis,& hoc respectu fundata erat intentio epi
quo ad tps permutationis,ꝙ tunc fuisset dominus:sed instru
mētum permutationis fuit reprobatum de falso:vt hic, & si
non fuisset reprobatū,adhuc quātum ad tps psens succubuis
b set eps,obstāte permutatione. An aūt pducens instrmb videa
9 tur confiteri contenta in eo. † prosequitur Inn.& facit litera
ꝙ sic.de hoc hic scribo.ex prædictis infertur ad practicam,qñ
procuratores dicunt,præsupposito,sed non concesso.nam,&
si non dicerent,& non concesso,non intelliguntur confiteri
per prædicta,& sic illa verba ponuntur ad cautelam.In fi.glo.
hoc ipso.vult ergo gl.ꝙ si hæc non fuisset causa ecclesiæ, fal-
sans instrumentū hoc ipso succubuisset,pro hoc est de iest. in
integrum ex literis,ff. de iure fis. in fraudem §. quotiens,sed
Bar.ibi intelligit de eo qui committit falsum circa acta per
tex.illius §.secus si circa testes vel instrumēta.ff.de re iudi.di-
uus,& hic,tu etiam dic,ꝙ §.quotiens loquitur quādo falsan-
tur acta in causa quæ est cum fisco,& sic cum sit ibi disposi-
tio pœnalis,illo casu non debet extra suum casum extendi.
vidi tamen consulentes,ꝙ idem in alijs causis: quia quę di-
cuntur ibi de fisco,intelligūtur dicta de iure communi C. de
pe.hære.l.r.nisi appareat,ꝙ in alijs personis contrarium de iu
re sit dispositum:vt no.in d.l.& hoc satis potest teneri p hāc
glo.& per glo.seq.alia tamen opi.ꝙ §.quotiens,restringatur
ad suum casum,est æquior,& hæc in causis non beneficiali-
bus,sed in beneficialibus committens falsum hoc ipso cadit
a causa:vt in ca.olim,alias in glo. vbi imponitur sibi silentiū
super beneficio.non tameo obtinet aduersarius, nisi doceat
de titulo:vt ibi.In glo.rñsio.dic vt in præceden. glo.In gl.an
10 tepe.Oppo.ꝙ non solum † vsque ad 20.an.immo vsque ad
30.an.potuerit agi de falso,cum ageretur ciuiliter,ꝙ enim di
cit hic de 20.an.procedit quando agitur criminaliter, per L
querela.alleg.in glo. Solu. propter hæc in consilio Vieneñ.
dun doct.instituerunt vt corrigeretur hic,dum dicit,20.vt di
ceretur,10.sic inueni in quadam apostilla.dic,ꝙ non est ne-
cessaria correctio: quia hic se non retulit Papa ad actionem
de falso qualiter intentaretur: quia nec intentabatur,& veri-
ficatur litera quando agitur criminaliter,vt sit sensus,ꝙ non
potuit dici,ꝙ non esset audienda exceptio falsi, forte,quia re
nunciatum erat probationibus: nam etiam post sententiam
vsque ad 20 potest de hoc queri,quod debet intelligi secun-
dum alia iura.f.si agitur criminaliter.videtur autem sentire li
tera,ꝙ etiam post conclusionem possit opponi exceptio fal-
si,quod tamen dic melius vt dixi de proba.licet,& hæc litera
non omnino facit.In glos.pe.ibi:dicas,dic plenius,ꝙ aut sen
11 tentia † refertur per falsa instrumenta iurisdictionalia, &
est nulla,pro hoc est quod no.glo.& de sequest.clem.1.quan
doque per falsa instrumenta procuratoria,& idem vt hic, in
glo.in fi.quandoq; p falsa instrumēta pbatoria,& licet gl.hic
dicat,ꝙ est nulla:dic contra: immo tenet, vbi sit lata contra
absentem dolo præsentis,ff.de iudi. si prætor.§. Marcellus,
& sic loquitur proprie litera ibi,retractari.In fin.e.glo. quia
sententia hic fuit certa, ibi,per authentica scripta, non dicit
quæ.Solu.Inn.ꝙ licet hic non exprimantur:debet intelligi,
ꝙ exprimantur,sufficit.n.ꝙ illa c.erāt scripta:sic sufficit,vt sic
12 certa,& indubitata,ex hoc infertur,ꝙ sniā † fertur certa etiā
si ex tenore eius non est certa,dummodo referatur ad certū,
ff.de contrahen.empt.l.hæc venditio.§.penul. & quod dico
in sniā,idem in alijs de quorum natura est ꝙ certa.pro hoc est
quod no.glo.de præben.cle.1.in versi animarum.Bar.ff.de re
iudi.l.1. dicit,ꝙ si iudex condemnat hoc modo,cōdemno te
ad id quod debes ex talibus actis, sufficit, ꝙ certa quantitas
continetur in actis, siue sit probatoria, quod vltra non vide-
tur procedere,nisi aliūde causa sit instructa,alias esset sniā la-
ta sine medijs,contra id quod no.de cōsti.ecclesia. In glo. vlti.
ibi,dico.debet ergo d.Bar.intelligi sane.scil.si iudex dicit,cō-
demno te ad id quod debes,nec retulit se ad certa acta, si in
actis probatorijs est expressa certa quantitas: vt in dictis te-
stium,vel instrumentis,sic intelligitur glo.ff.de arbit.l.quod
tamen,§.Pompo.secus si certa quantitas continetur tunc in
in actis assertorijs:vt in libello,vel positionibus,nec est aliter
probatum,sic intelligitur glo.C.de sen.quæ si.cer.quan.l pe
nul.quæ videtur cōdicere gl.in §.Pompo.sed cōcordant hoc
modo secundum Bar.in d.l.1.& in l.ait prætor.de his qui no.
infa.dic ad literam,ꝙ hic ponitur tenor sniæ,& ꝙ debet intel
ligi,ꝙ erat certa modis prædictis,vel similibus Oppo. ꝙ etiā
quo ad temporalia debuerit pronunciari pro episcopo,cum
ecclesia esset in sua dyocesi.pro hoc iura alleg.in hac gl. Sol.
Inno.ꝙ episcopus fundat intentionem non quo ad tempo-
ralia,sed quo ad spiritualia.quod etiā dixi not.& bene proba
tur hic,& etiam de reli.do.cum venerabilis, quod signa. &
circa hæc dicit Inn.ꝙ si ecclesia non est in parochia alterius,
nec est collegiata,eps ponit ministrum,ex hoc arguunt aliq,
ꝙ si est in parochia alterius,puta plebis,plebs fundat intentio
nem suam de iure communi.cō no.Inn.de capel.mo. cap.2.
& illud verius,& dic,quod hic dicit,non facit cō.dicit enim,si
non est in parochia alterius quia qñ est in parochia, ecclesia
c Matrix a quandoque habet præsentiā e.de eccle.ędi.ad audiē-
tiam,& sic episcopus non potest libere conferre.ex hoc dic,
13 ꝙ † episcopus de iure communi habet cōferre beneficia suę
dioce.non collegiatæ quod dic,vt de elect.ecclesia.

ADDITIONES.

a Falsat instrumentum. Adde l.diuus ff.de re iu.Bal. in addi.Spe. in ti.de exce. Barb.in c.olim in 14 co.de rescrip.
b An producens instrumentum, Adde.Inn.in c.cū olim.de cens.Bar.in l.post legatum.in 2.col de his quibus vt indi.Bal.in l.scripturæ C.de fi.instru Lap. alleg.119.Ludo.Ro.cons.329 ad fi.inci.præsens consultatio.idem Lud.con si 350.inci.in casu propositę consultationis.
c Ecclesia Matrix. Adde quæ dicatur ecclesia matrix.vide gloss. in ver. matricem.in cle.2.de sen.ex.tex.in ca.cum venerabilis,de ver.sig.Abb.in c.ex parte sup.de rescriptis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione a diffinitiua non licet causam exprimere.*
2 *Intellectus c.ut debitus,de appel.*
3 *Rescripto abutens debet carere eius beneficia.*

OLim & infra. Exceptio inferēs nullitatem snię
ēt coram executore audiri,ad effe
ctū,vt si verā esse cognouerit,supersedeat, & si nō audit, & ob
hoc appellet,iudex ad quē pnunciat supersedens,h.d.secūdū
gl.& est casus oo.primo ponit querela,scđo pulsio,ibi,discre
tioni,& J.decidit ꝙ non obstante appellatione Treueñ. in
lit sniam excōicationis suspensionis & interdicti.in 5 6. & 7.
impetrauit iudices sup appellatione.s abbatem sancti Laurē
tij & cōiudices,aduersarius vero impetrauit illos de quib. in
suprascriptione sup executione sniarum latarum cō,5.genera
lis,& J.dicitur,ꝙ cum dicti executores de quib. in superscrip
tione processerunt.5.opponūt exceptionem nullitatis sniarū
de qua dubitarūt,& cōsuluerūt Papam. No.ꝙ si coram execu
tore opp.cō sniam de nullitate,cognoscit vt non pronunciet,
sed vt se informet, & supersedeat executioni.no.de offi.dele.
pastoralis §.qa vero.ī gl.& est hic casus fi.In fi.gl.r.& hoc dū
modo delegatus nō exeat locū cōmissionis:tūc pcedit qđ dr
in gl.ꝙ licet iudex sit datus vltra duas dietas,sufficit,ꝙ citet ad
locū nō distātē vltra dietas duas,& qđ dicit de duabus.dic ho
die vnā.de rescri.statutū.li.6.ubi pbatur ēt quod nūc dixi, in
§ qa vero.In fi.gl.2.dic,ꝙ aut ppellat a diffinitiua,& dic vt de
1 appel.nō solum lib. 6. quia non expedit causam exprimere.a
2 ff.de appe.scio.& cle. appellanti. de appel. & sic nec proba-
re.aut

ADDITIO.

a Non expedit causam exprimere. Adde Host.in c ex parte de concef.prębē. doc in c.in præsentia.de renun.doct.in c sicut.de re iudi.Cyn.in l.p.operan dum in § fin.de iud.Bar.in l.ait prætor.in §.ignominiæ.ff.de his qui not.in fa.Bar.in l.qui Romæ.in §.duo fratres.ff.de verbo.oblig.

re.aut appellatur ab interlocutoria, vel grauamine: vt hic, &
tunc, aut obtulit se probaturum veritatem exemplis corã iu
dice a quo, & nõ fuit admissus, & nõ expedit coram iudice ad
quẽ pbare veritatẽ causæ quo ad iustificãdã appellationẽ. de
app. interposita, sed ad obtinẽdam in principali sic. de testi. ex
parte, aut nõ obtulit se pbaturum, & tũc aut negatur veritas
causæ, & oportet pbari an sit casus in quo pbetur eo ipso, ꝙ
non probatur ꝯrium. de offi. dele. cum cãm. In fi. gl. aut non
negatur veritas exceptionis: & tunc nõ expedit pbare de app.
dilecto, & iste est effectus gl. magis ordinate. ex hoc dic, ꝙ qa
negabatur veritas exemplis, nec iste obtulit se pbaturum, co
git pbare coram iudice ad quem, & forte posset dici, ꝙ idem
si se obtulisset coram executore: qa non vr̃ posse de hoc co-
gnoscere. de re iudi. de cetero. ꝯrium tñ puto vt dixi s. ꝙ possit
se instruere de exceptione inferente nullitatem sniæ vt hic.
2 In gl. fi. ibi, vt debitus, † dantur ad hoc variæ sol. extra gl. quas
non expedit referre: qa sufficit sol. glo. recte intellecta & hoc
vult, ꝙ c. vt debitus, procedit qñ sumus coram iudice ad quẽ
ꝙ nõ sic erat hic, nam hic erat quæstio coram his de qbus in
superscriptione, q. vt dixi super tex. & dr̃ hic in gl. erant execu
tores super sententijs latis per Treuereñ. & coram eis dice-
batur snias nõ exequendas, qa erant nullæ, tanq̃ latæ post ap-
pellationem, & de hoc cognoscunt, an appellatio fuerit legi-
tima: & tunc, qa per hoc infertur nullitas sniarum post appel
lationem latarum, supersedendo executioni, & iudices inter
pretati per 6. super appellatione procedent: vt in prin. gl. & sic
intelligẽdo plana est, quę solet multum difficilis reputari. Itẽ
ad d. c. vt debitus dicunt Pet. & Abb. ꝙ procedit regulariter,
quod ibi dr̃, fallit qñ excipitur de inualiditate rescripti, qa dr̃
a obreptitiũ a & ob hoc appellatur, tunc n. iudex ad quem, co-
gnito, ꝙ appellatio sit legititima, non procedit, sed superse-
3 debit, idem si appellatur. qa dr̃, ꝙ impetrans † fuit abusus re-
scripto, & debet carere eius bñficio. de rescri. ex ten re, & ca.
q̃ tuis, pro hoc de offi. dele. si a subdelegato. li. 6. Op. ad hoc
de app. ex parte M & c. significante. pp hoc quidã vario mo-
do dixerunt, dic, ꝙ vera est sol. proxima nõ solum in exceptio
nibus positis, sed generaliter qñcunq; exceptio est talis, ꝙ si
esset vera, tollitur, & impeditur processus iudicis a quo. tunc
enim, cum iudex ad quem succedat loco iudicis a quo, cogni
to de veritate causæ appellationis non procedit: sed superse de
bit, pro hoc facit quod no. de rescript. significante, & hęc no.
ꝯtrium tñ ad hoc c. vera est sol. declarata modo prædicto.

ADDITIO.

a *Quia dicitur obreptitium* Adde quid sit rescriptum obreptitium, & vide per Bal. in l. 3. de epi. audi. c.

SVMMARIVM.

1 *Electio in vna ecclesia potest pertinere ad canonicos alterius ecclesiæ.*
2 *Species quando deroget generi.*
3 *Delicta paria quando mutua compensatione tollantur.*

Dilecti filii. Reus necessarius excipiẽs p defensa suæ
ecclesiæ nõ repellitur p̃textu replicationis
de excõicatione, vel petitio, primo ponit scdo dat iudices,
1 ibi, quocirca N. ibi. canonicis Grã. deñ. † ꝙ electio in vna ec-
clesia pot pertinere ad canonicos alterius ecclesiæ: & hoc de
iure speciali. de consue. cum dilectus. Item, ꝙ non auditur ad
probandum quod non releuat. vt hic, & de offic. de le. cum
contingit. Item a ꝯrio, ꝙ replicatio debet probari ante proba
tam exceptionem, valuisset enim interlocutio hic si replica-
tio fuisset legitima, hoc tamen procedit si replicans vult pro
bare: alias non cogitur, pro hoc facit, quod no. de testibus, ca.
de testibus, & supra eo. nobis, In glo. 1. ibi, tam se. quod ergo
dicitur hic in litera de ecclesia, subaudi, maxime, & sic etiam
intellige luminarium. Oppo ꝙ non debuerint isti audiri, cõ
tra eum qui petebat se confirmari, & sic isti videbantur volũ
tarie se opponere. ar. de elect. cap. fin. lib. 6. debuerunt ergo ex-
cludi obstãtibus exceptionibus hic propositis, supra eo. cum
ecclesia: sic dic, quod immo erant necessarij. pro hoc litera
ibi, traxisset, & ibi, se defendendo, nam voluntarius reus non
trahitur, immo se offert, ideo nec proprie defendit, sed agit,
dicto, cap. cum ecclesia, & hæc plenius declarantur in glo. se.
& ibi super ea. In glo. fin. signa, ad quam quotidie remitti-
mur, & de hoc in Specu. eod. tit. §. primo, versic. sed nunquid,
& plenius quam glo. dicat, dic, quod aut exceptio doli est ge-
2 neralis, aut specialis: si generalis † aut replicatio doli est spe-
cialis, aut generalis, primo casu admittitur replicatio: quia
species derogat generi, regu. species, lib 6. de rescrip. cap. 1. &
c. pacto. ff. de do. excep. apud, §. contra senatus, vbi si debitor
conuentus a creditore excipit ꝙ est filiusfa. excluditur per
replicationem: quia dixit se esse sui iuris, & sic decepit credi-
torem. Si vero replicatio est doli generalis, contra exceptio-
nem generalem, vel si est doli generalis contra exceptionem
specialem, vel doli specialis contra exceptionem specialẽ: aut
vterque scilicet excipiens & replicans sunt in pari causa: vt qa
vterque certat de damno vitando, vel vterque de lucro captã
do, & non auditur replicatio, ne replicans remaneat superior
in dolo: vt in glo. & sic est hic. aut vterque non est in pari cau
sa: vt quia alter de lucro, alter certat de damno, & aut excipiẽs
certat de damno, & replicans de lucro, & non admittitur, for-
tiori ratione, vel saltem eadem de qua in glo. ne remaneat su
perior, & iste proprie est casus hic, quia hic excipiẽs certabat
de damno vitando ne læderetur ecclesia, replicans de lucro:
vt confirmaretur. sic loquitur §. Marcellus. alleg. in glo. aut n.
excipiens certat de lucro, replicans de damno, & auditur repli
3 cans, & procedit regula, † paria delicta mutua compensatione
tollunt, sic loquuntur iura de quibus oppo. glo. sicut quando
maritus repetitus ab vxore excipit de adulterio, & ipsa repli-
cat de adulterio: vt ibi, tunc maritus certat de lucro, vt repel-
lat vxorem a petitione. ipsa vero de dãno, ne repellatur, ideo
auditur replicatio, vt in glo. ex hoc soluitur quæstio: bannitus
contra bannitum agit, conuentus excipit ꝙ non est audiẽdus
agens per statutum quo disponitur bannito ius non reddi, re
plicat actor, ꝙ tunc reus est bannitus, non audietur per prædi
cta. pro hoc facit quod no. in d. §. Marcellus. & ff. solu. matri-
matrimo. cum mulier.

SVMMAR. IVM

1 *Absolutio ad cautelam quo casu fiat & na. 3.*
2 *Amotus a beneficio quare non audiatur pro ecclesia.*
4 *Beneficiatus quando admittatur pro ecclesia.*

Apostolicæ. Si per exceptionẽ suspẽsionis vel amo
tionis a beneficio, contra quam repli-
catur de nullitate, ordinatio ecclesiæ retardatur, fit absolutio
1 † ad cautelam. pars de cle. excõ. apostolicæ. Primo ponit ex-
ceptionem. Secundo replicationem. ibi, quas. Tertio causam
relaxationis. ibi, ne tamen, quarto relaxationẽ. ibi, sententias.
& est diuisio ad intellectum, quia formaliter non diuiditur:
quia tota litera plana. In gl. j in fi. & secundum Innocen. etiã
si temporaliter sint amoti a beneficiis non audiuntur pro ec-
clesia, vt hic in litera, ibi, amotionis. s. temporalis, & hoc dicit
no. dignum. hoc tamen, ꝙ hic intelligatur de amotione tem
2 porali, non dicitur hic: sed dictum est verum: quia talis † amo
tus est interim priuatus commodo beneficij, & tractatur tan
quam non beneficiatus, ideo non auditur pro ecclesia, pptcr-
ea hic fit relaxatio. In fin. glo. vlti. Oppo. de senten. excom. so-
lus. lib. 6. vbi solum in duobus casibus fit absolutio ad caute-
3 lam: † vt quando dicitur, exceptionem nullam, quia latam ap
pel. pen. vel quia continet errorem intolerabilem Sol. secun-
dum Innocen. etiam potest fieri absolutio ad cautelam quo-
cunque modo dicatur sententiam nullam. & h. d. verius quã
quod no. in d. ca. solus. quantum tamen ad hanc literam, hic
non de excommunicatione: sed de suspensione & amotione,
& sic non obst. c. solus. nisi dicatur, ꝙ id quod ibi dicitur de ex
communicatione procedit in suspensione, cum æquiparãtur.
de appell. ad hoc quoniam, sed respectu promotionis de qua
hic, non procedit hic æquiparatio, per prædicta no. ex hoc ca.
4 † ꝙ in casibus in quibus admittur quis pro ecclesia tanquam
ibi beneficiatus, debet intelligi cum effectu. i. ꝙ gaudeat bene
ficio. & ideo si esset ad tempus, non gaudet, vt quia suspensus
vel ad tempus amotus non admittitur, & est singula.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio excommunicationis non repellit a prosecutione appellationis.*
2 *Rescriptum appellationis non faciens mentionem de processu iudicis a quo, non valet.*
3 *Rescriptum impetratum ab excommunicato an teneat.*

1 Dilecte. † Per exceptionem excommunicationis a p-
secutione appellationis quis nõ repellitur. Pri
mo ponitur appellantis narratio. Secundo appellationis com
missio. ibi, quo circa. de hoc facto de priui. dudum. In fin. glo.
fina. Est ergo ordo, quod si decano quarto iudici constabit be
ne appellatum per moniales a tertiis iudicibus, procedit iux-
ta tenorem tertij rescripti: vt in hac glo. cognoscendo an ap-
pellatio monachorum interposita a tertijs iudicibus fuerit le
gitima: necnõ, & si viderit quod sic, procedet, si viderit ꝙ mi-
nus legitime, remittet ad secundos qui cognoscent de appel-
latione prima. Si autem decanus viderit moniales a tertiis iu
dicio. male appellasse, remittet ad tertios iudices qui cogno-
scent. &

scent. & si viderint bene appellatũ a secundis, procedet iuxta
secundum rescriptum. si male, remittent ad secundos, qui si-
militer procedent respectu primorum. Opp. extra glo. ꝙ nõ
1 valuerit prima impetratio † monialium super prima appel-
latione, cum non fecerint mentionem de excommunicatio
ne in eos lata. de rescrip. dilectus. il. j. debet enim fieri mentio
de processu iudicis a quo: vt ibi, cum sim. Sol. debet fieri mẽ-
tio de processu qui præcessit appellationem de sent. & re iu-
3 di. non potest. de confir. vti bonæ. † Opp. ad idem, quia rescri-
ptum impetratum ab excommunicato non tenet. de rescri.
c. 1. li. 6. Solu. fallit id quod ibi dicitur, quando impetrat sup
appellatione: vt inf. & inf. c. fin. fallit in alijs casibus quod dic,
vt in d. c. 1. Oppo. ad hoc. quia si valuit appellatio & impetra-
tratio monialium, non debuit admitti appellatio monacho
rum qui appellauerant: quia non admittebatur exceptio ex-
communicationis contra moniales. Sol. Inn. quia monachi
obreperunt Papę dicentis exceptionem minus legitime re-
iectam: nec dixerunt moniales appellasse. Oppo. ad hoc, quia
monachorum impetratio fuit surreptitia, ideo non debuis-
set mandari secundum eam procedi. Solut. licet rescriptum
quantum ad hoc sit surreptitium, tamen tenebat quatenus
in eo mandabatur quod tertij iudices cognoscerent an secũ-
di repulissent exceptionẽ excommunicationis eo casu, quo
erat repellanda. & secundum Innocen. non constabat adhuc
ꝙ literæ monachorum essent surreptitię. ideo quartus iudex
procedit iuxta tenorem illarum. dic, quod ad hoc vt iustifi-
cetur vltima appellatio monialium, expedit docere ꝙ appel
latio monachorum fuerit minus iusta, & eorum impetratio
surreptitia: & tamen talis cognitio non sufficit vt pronuncie
tur rescriptum monachorum esse surreptitium: immo pro-
ceditur secundum illud: quia iudices tertij non seruauerant
formam rescripti. & quia hæc verba videntur inuoluta: dic,
quod moniales iustificabunt vltimam appellationem eo ip-
so quod docent quod secundi iudices non admiserunt suas
defensiones: quo facto quartus iudex procedet iuxta formã
tertij rescripti: non per hoc tollitur quin tertio rescripto pos
sit opponi de surreptione si non est lapsum tempus ad oppo
nendum dilatorias. argu. s. capitu. pasto. dato quod iustifica-
ta sit secunda appellatio monialium, non per hoc probatum
est quod rescriptum impetratum per monachos fuerit sur-
reptitium.

S V M M A R I V M.

1 *Nomina collectiua iunguntur cum verbo plurali & singulari.*
2 *Excommunicatus appellans quando audiatur, vel non.*
3 *Excommunicatus in principali ab agendo repellitur vsque ad conclusionem, & si appellat auditur.*
4 *Appellatio ab interlocutoria, & à diffinitiua quomodo differant.*
5 *Actor appellans in appellatione dicitur defensor.*
6 *Reus potest conditionaliter uti contrarijs defensionibus.*

Significauerunt. Idem dicit quod præcedens,
sed addit, ꝙ etiam actor origi
narius nõ repellitur per exceptionem excommunicationis,
a persecutione. Primo ponitur quærela. Secundo instructio
1 iudicum. ibi, mandamus. † Nota. ibi, significarunt. & ibi, ap-
pellarũt ad fi. ꝙ nomina collectiua iungũtur cum verbo plu-
rali & singulari: & sic rescriptum non potest argui vitiosum,
si altero de dictis modis loquatur, vel quia dicat c. significa-
uit. In glo. 1. ibi, priuare. immo priuatos denunciare si elege-
runt scienter indignum. de elec. cum in cunctis. & c. ppetuæ.
lib. 6. In glo. pen. ibi, quasi rei intelliguntur. hæc vera. ponun-
tur & alij modi intelligendi hoc c. & secundum modum po
nit gl. ibi, in casu istius c. s. ꝙ ex cõmunicatio erat hic minus
legitima: quia lata post appellationem. hoc tamen non ex-
presse dicit glo. & est diuinare. ponitur extra glo. tertius intel
lectus, ꝙ hic fuit conuentio & reconuentio, & auditur capi-
tulum, quia succubuit in recõuentione in qua tenebat locũ
rei. hic intellectus non procedit per literam quæ dicit, quod
lata fuit sententia super petitione c. partim pro, & partim cõ
tra capitulũ. verior conclusio. primus intellectus, ꝙ ẽt actor
originarius potest appellationem prosequi, non obstante ex-
communicatione, quia in hac prosequutione tenet locũ rei,
& in hac gloss. quod no. & plenius quam glos. & ordinarius.
2 dic, ꝙ † aut excommunicatus appellat à diffinitiua, aut ab in-
terlocutoria. Primo casu auditur, argu. huius c. glo. tamẽ ista
dicit quod auditur solum ad hoc vt cassetur iniqua sentẽtia,
non vt aduersarius sibi condemnetur pro hoc inducit Ioan.
Cal. quod licet pronunciato ꝙ prima sententia sit iniqua vi
deatur pronunciatum pro appellante, tamen in odium excõ
municati supersedebit iudex ad quem, expresse pronuncia-
tioni pro appellante, & non condemnabit appellatum, vt si
excommunicatus agit ad c. & succubuit, & appellauit, docto
de iniquitate, pronunciabitur sententia iniqua, & cessabitur:
sed non condemnabitur appellatus ad c. hoc videtur nimia
subtilitas tanquam quæ separat inseparabilia. nam sequitur,
pronunciatum est primam sententiam iniquam, ergo pnũ-
ciatum est pro appellante. dic, ergo verius, quod etiam con-
demnabitur aduersarius, & hoc operatur inseparabilitas, nisi
enim ꝯdemnaretur, non diceret ꝓfecto pronunciasse: sic &
als pp inseparabilitatem, ꝙ alias ꝓhibet. de sepul. sacris ꝺ his,
q̃ si. a ma. par. c. ex ore. in gl. magna vltra mediũ. ne se. va. ca. 1.
In gl. 2. C. de rei vxo. ac. l. 1. ĩ prin. cõ. de lc. l. 2. & ex h. d. Inn. eue
3 nire vnũ mirabilẽ: qa † excõmunicat' ĩ prĩcipali ab agẽdo re
pellitur vsque ad conclusionẽ, & si appellat auditur: vt hic. Si
vero fuit appellatum ab interlocutoria, auditur appellatus, q̃
erat actor in causa donec discutitur terminus appellationis,
& si pronunciatur bene appellatum, non audietur vlterius ꝓ
sequens in causa coram iudice ad quem, sicut non audiretur
4 coram iudice a quo, & † est ratio diuersitatis inter appellatio-
nem ab interlocutoria & a diffinitiua: quia quando ab inter-
locutoria, pręddiscutitur terminus appellationis, & si pronun
ciatur bene appellatum proceditur in principali, & tunc ap-
pellans non dicitur amplius se defendere: sed quando a diffi-
nitiua, non prædiscutitur appellatio: sed simul cognoscitur
de appellatione, & de iniquitate. C. de app. eos. de fi. instru. cũ
5 Io. † Ex his no. ꝙ actor appellans in appellatione dicitur de-
fensor: vt in glo. & in litera ibi, legitima defensio, & hoc facit
ad libellum qui communiter porrigitur in appellatione, di-
co sentẽtiam nullam: & si qua est appello. admittitur enim,
6 licet videatur continere contraria, sicut enim † reus potest cõ
ditionaliter vti cõtrarijs defensionibus. reg. nullus pluribus.
lib. 6. ita & appellans. de hoc plenius dico de app. dilecto.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio excommunicationis quam uim habeat.*
2 *Iudex ex officio repellit inhabilem ab agendo.*
3 *Processus quo casu reddatur retro nullus.*

Exceptionem. In qualibet parte litis obijciens
exceptionem actori auditur: sed
si maliciose distulerit opponere, condemnatur in expensis,
& licet non excipiat, iudex ex officio repellit excommunica
tum ab agendo. habet tria dicta, secundum ibi, quid si. Ter-
1 tium, excommunicatis. No. ibi, specialiter. † ꝙ exceptio excõ
municationis licet sit dilatoria in effectu: tamen in modo ꝓ-
ponendi habet naturam peremptoriæ, vt possit quandocun-
que proponi, & hoc speciale in ipsa propter periculum ani-
2 mæ: vt in litera. † Item in fi. ꝙ iudex repellit ex officio inhabi
lem ab agẽdo: & quotidie ad hoc allegatur, pro hoc facit qđ
no. de offic. vic. cap. 1. In glo. & si. ibi, non valebit, attento tẽ-
pore huius c. hodie secus, vt sequitur in glo. dic tamen ꝙ etiã
3 hodie est date casum in quo † processus redditur retro nul-
lus, & quando proceditur per rescriptum ab excommunica
to impetratum. de rescrip. c. 1. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio rei iudicatæ non competit Reo absoluto, quia non possidebat, si hodie possidet.*

1 Aduersario. † Exceptio rei iudic. nõ competit reo
absoluto: quia non possidebat, si ho-
die possidet. Primo ponitur thema & quæstio. Secundo sol.
ibi, tibi. In fi. glo. 1. dic, ut de re iudi. abbate lib. 6. In glo. 2. ibi,
vel dic. hæc verior: quia præsumitur dolus propter rationẽ:
de qua in glo.

S V M M A R I V M.

1 *Rescriptum impetratum ab excommunicato super prosecutione appellationis ualet, licet de excommunicatione fiat mentio.*

1 Venerabilem. † Videlicet rescriptum impetra-
tum ab excommunicato super ꝓ
secutione appellationis, licet de excommunicatione non fa-
ciat mentionem: primo ponitur dictum. Secundo ratio. ibi:
quia. In glo. 2. ibi, significarunt. Oppo. quia hoc c. videtur su-
perfluum per illa quæ dicit Abb. quod c. cum inter. loquitur
de excommunicato qui agit nomine suo tantum: c. dilecti.
de defendente ecclesiam. c. dilecte. de excommunicato lit. pẽ
den. & post appellationem. c. significarũt. de originario acto-
re, hoc c. de excommunicato pro alia causa & ab alijs iudici-
bus, quod etiam sufficit ꝙ id quod hic dicitur, nõ erat ita spe
cifice in illis, maxime respectu impetrationis rescripti.

De præscriptionibus Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Paria sunt quod ecclesia non habeat prælatum, vel quod habeat inhabilem.*

Eccle-

2 *Ecclesia dicitur vacare si non habeat prælatum immediatum, licet habeat defensorem.*
3 *Præscriptio currit contra ecclesiam, cuius prælatus est schismaticus.*

Placuit. Episcopus contra episcopum
locum per se ad fidem conuersum
præscribit triennio: sed si ecclesia vacat,
vel est in schismate, non præscribit contra ipsam.
Primo ponit dictum. Secundo limitat,
ibi, si tamen. Tertio alium casum addit, ibi,
item sin. No. tamen in quo de iure canonico currit præscri-
5 ptio mino. 40. de hoc cum glos. † Item, q paria sunt q eccle-
sia non habeat prælatum, vel habeat inhabilem. de transla. c.
2. hic enim paria reputantur, q ecclesia careat prælato, vel q
prælatus sit schismaticus. In gl. fi. ibi, legitimo defensore dic,
q etiam si yconomus posset agere & conueniri, adhuc pro-
2 cedit quod hic dicitur, † nā ecclesia dicitur vacare si non ha-
bet prælatum immediatum, licet habeat alium defensorem
no. Innocen. de resti. spo. olim. t. Item licet pupillus habeat
administratorem, vel tutorem: non tamen præscribitur con-
tra eum. C. de præscr. 30. an. sicut. ecclesia autem in hoc com-
a paratur pupillo, a non tamen per omnia: quia pupillo ipso iu-
re non currit præscriptio: vt prædixi, nec est necessaria resti-
tutio. C. quib. cau. in inte. rest. non est ne. l. fi. secus in ecclesia,
cui currit, licet possit petere. se restitui. inf. c. auditis. & hoc qn̄
ecclesia habet p̄latum immediatum nō inhabilem. sed si va-
cat, vel habet prælatum inhabilem, ipso iure non currit: vt
3 hic. In fi. e. glo. Opp. q contra ecclesiam currat † præscriptio,
non ob. quod prælatus sit schismaticus, ex quo ecclesia non
omnino vacat. Sol. habetur pro vacante: quia, vt dixi notādo
paria sunt q non habeat prælatum, vel habeat inhabilē. Op-
po. ad idem, quia melior conditio prælati hæretici, quam nō
hæretici: quia contra primum non currit præscriptio, cōtra
secundum sic. vtrunque probatur hic. Sol. non consideratur
hic persona episcopi: sed ecclesia contra quam præscribitur:
quia, vt prædixi, censetur vacare cum p̄latus est schismaticus.

ADDITIO.

a Ecclesia in hoc comparatur pupillo. Adde gl. singu. secundum Butr. in c. inquirendum in ver. comparuerit. de pecul. cleri.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas prælati non nocet ecclesiæ, nisi impleatur præscriptio.*
2 *Scandalum operatur quod prælatus rem ecclesiæ sine peccato nō possit repetere.*
3 *Bona ecclesiæ sunt pauperum quantum ad sustentationem.*
4 *Præscriptio interrumpitur per protestationem iudicialem contra illū qui non potest de facili conueniri.*

1 Nihil. † Taciturnitas prælati non nocet ecclesiæ ni
si compleatur præscriptio. vel sic: in rebus in-
uasis non currit præscriptio, vel melius: per prote-
stationem iudicialem interrumpitur præscriptio contra illū
qui non potest de facili conueniri. & est casus no. & facit ad
multa. Primo repetit Grego. quod olim scripserat. secundo,
protestatur, ibi, sed aliud. & ponit casum. Patritia de qua i tex.
præscriptione tenebat res ecclesiæ, Gregorius ei scripsit qd̄
eas redderet, ipsa respondit se paratam stare iudicio: sed quia
iudicium non poterat fieri sine scandalo: ideo Grego. ei re-
2 scripsit, & protestatur: vt hic. † No. q propter scandalum po-
test prælatus non repetere rem ecclesiæ sine peccato. non si
fuisset peccatum mittere, beatus Grego. non misisset, p hoc
facit, q dicit gl. 1. Item ibi, post me. quod quandoque papa in
se loquitur in singulare. hodie esset scandalum. In fi. gl. 1. dic,
vt ibi, & dic, q nō omittitur veritas doctrinę. sed plenius dic,
vt ibi no. In glo. 2. ibi, circa prin. No. de causa pos. cum super.
3 & dic, q sunt Pauperum † quantum ad sustentationem: vt se
quitur in gl. quod etiam no. i d. c. In gl. fi. ibi, per c. 100. annos.
ex hac so. sentit glo. q tempore Grego. currebat præscriptio
licet non fuerit completa. & ex hic colligitur primū summa
rium: sed tunc obstat litera quæ dicit, quod taciturnitas Gre-
go. non præiudicat futuris pontificibus. nam tenendo q ince
perit præscriptio tempore Greg. hoc non est sine aliquo pręiudicio.
Præterea gl. forte transiuit ad aliam sol. ibi inuaserat,
Ex hoc colligitur secundum summarium. sed quod ista in-
uasisset non dicitur in litera: ideo fortè glo. non stetit in hac
sol. sed dicit aliter, ibi, & hic protestatio. & ibi colligitur ter
tiū summarium, & signa ibi glo. ibi, princeps principi. quasi,
propter impedimentum conueniendi: quia non facile pote-
rat ista conueniri pro hoc l. vt perfectius ꝟ. alle. & inf. c. prox.
4 alias non sufficit † protestatio ad interrumpendum: sed req-
ritur lit. contest. nisi eo casu quo quis impeditur sine suo fa-
cto litem contestari: vt dicit glo. in c. seq. Oppo. ad hoc, quod
immo indistincte sufficiat protestatio: vt no. gl. de app. c. fin.
Sol. illa glo. procedit in casu prædicto, cum quis impeditur
contestari, alias non sufficit protestatio: quia etiam per exce-
ptionem oppositam in iudicio non fit interruptio. no. Inno.
de or. cog. c. 2. Archi 16. q. 3. §. præscriptionum. nisi sit prote-
statio conuentionalis. i. facta de consensu aduersarij. illa enī
sufficit ad interruptionem. C. de præscri. 30. anno. cum notis-
simi. §. sed & si quis.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia quanto tempore præscribat contra ecclesiam.*

1 Sanctorum. † Per quietam possessionem 30. an. p̄-
scribit ecclesia contra ecclesiam de
iure antiquo: vt hic. hodie per 40. vt c. seq. In glo. 2. ibi, p̄testa-
ri. dic vt dixi sup. c. pro. super glo. vlti.

SVMMARIVM.

1 *Quarta decimarum & funeralium debentur episcopo de iure cōmuni.*
2 *Titulus minus iustus dat causam præscribendi.*
3 *Clericus allegans se pręscripsisse quartā decimarum quid probare debeat.*
4 *Ius decimandi, quod dicitur quædam seruitus, an habeat causam continuam.*

De quarta. Clericus contra episcopum spacio 40
ann. cum titulo prescribit quartam de-
cimarum & funeralium. h. d. cum glo. Primo ponit dictum.
Secundo excipit, ibi, nisi. Tertio corrigit ius antiquum. ibi,
1 nam. † No. q quarta decimarum & quarta funeralium debē
tur episcopo de iure communi. de deci. dudum. de of. ord. p̄-
querēte. in quibus dicitur de quarta decimarū: sed de quarta
funeralium habetur de sepul. certificari. In glo. fi. ibi causam
præscribendi. q. d. q quandoque titulus non est sufficiens de
per se, & tamen sufficit ad dandam causam præscribendi. &
hoc inf. dicitur apertius. In glo. ibi, episcopi tantū. signa glo.
2 quæ quotidie allegatur, quod titulus † minus iustus a dat cau-
a sam præscribendi: sicut quando aliquid conceditur ab episco
po sine capitulo. si. gl. de consuet. cum dilectus. de iure pa. cu-
m inf. eo. c. 1. lib. 6. Contra not. gl. de his, quæ fi. à p̄ ælā. c. 1. di-
cens, q talis concessio nihil operatur. dic illam glo. procede-
re quando in actu episcopi requiritur quod interueniat capi-
tulum, intantum quod sine capitulo actus non tenet, sicut
in institutionibus. de his quæ fi. a præla. nouit. in fi. licet requi
ratur consensus capituli: tamen si non interuenit, actus non
est nullus, cum possit consensus etiam ex post facto interueni-
re. no. Inno. de consue. cum consuetudinis. & gloss. de reb. ec-
non alie. c. 1. lib. 6. & tunc concessio episcopi dat causam præ-
scribendi: vt in hac glo. & si. In fi. e. glos. Quæro quid habet p̄
3 bare clericus † qui dicit se pręscripsisse quartam decimarum.
dic quod habet probare possessionem cum titulo: vt in hac
glo. vel saltem communem opi. vel famam quod non solue
rit spacio 40. anno. vt no. in reg. sine possessione. lib. 6. Quæro
4 † an ius decimandi quod dicitur quædā seruitus, habeat cau-
sam continuam. Innocen. quod sic. pro hoc facit, quia semp
potest terra aliquid p̄ducere, & hoc quo ad decimas prædia-
les. Item potest quis alias continue aliquid lucrari. nam etiā
dormiens, vel furiosus ex sua pecunia quā alius administrat
potest quid lucrari, & hoc quo ad personales. & sic potest cō
tinue decima deberi, de cæteris autem seruitutibus, quando
dicantur habere causam continuam vel discontinuā, & quā
to tempore præscribantur prosequitur, Innocent. & ego hic
plenius.

ADDITIO.

a Titulus minus iustus. Adde glo. in vers. iustus titulus in c. si diligenti. de præscrip. & in c. cum dilectus de consue.

SVMMARIVM.

1 *Possessor malæ fidei non præscribit.*
2 *Dominium an acquiratur propter præscriptionem canonicam.*
3 *Bona fides de iure canonico an requiratur in actione præscribenda.*

1 Vigilanti. † Possessor malefidei non præscribit. Pri-
mo ponitur dictum. Secundo dispositio l.
contrariæ, ibi ephesinus. Tertio eius correctio. ibi, nobis. No.
ibi, vigilanti studio. pro solertia vigiliarum quo ad studen-
tes. argumen. ff. quæ in frau. cre. l. pupillus. de hom. capitu.
primo. libro sexto. In glossa secunda. ibi, res non est sua tenen
2 do, quod † propter præscriptionem canonicam acquiratur
dominium. de quo j. c. px. ibi, qdā. vt Hu. & hęc opi. p̄cedit si faciat
sibi p̄scientiā: sec° si nō debet facere sibi p̄scietia. de reiu. p̄a.
litera.

literas. sed non debet sibi facere conscientiam ex quo tenet
l. permittente. vt in gl. ibi, videtur verius. & hanc communi-
ter omnes tenent, & bene probatur sup. glo. ibi, ex causa non
lucratiua. hæc distinctio non bene probatur iure. & ideo stan
dum cum secunda opin. licet viderim quosdam theologos
velle teneri primam opin. de qua glo. sed, vt in ea dixi, illa ꝓ-
cedit quando facit sibi conscientiam, sed non tenetur facere,
3 vt prædixi in fi. glo. fi. † Quæro, an in præscribenda actione re
quiratur bona fides de iure canonico. Barto. ff. de vsuc. sequi-
tur §. si viam. ꝙ non. per l. si quis emptionis. C. de præscript.
30. anno. & ad hoc cap. & inf. cap. fin. & regula possessor. libr.
6. respondet ꝙ loquitur in præscriptione rerum, quæ funda-
tur super possessione. sed actio præscribitur sine possessione.
& sic etiam via d. §. si viam. dic contra, quia requiritur ꝙ præ
scribens habeat quasi possessionem libertatis vt possit exclu
dere eum qui est in possessione actionis vel viæ. Item, rō præ
dictorum iurium; quæ dicunt, præscriptionem non procede
re cum mala fide, generalis est ad omnes casus.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia præscribit decimas in parochia alterius ecclesiæ per spatium 40. annorum.*
2 *Præscriptio excludit prorsus omnem actionem.*
3 *Iudex non debet supplere de facto.*
4 *Exceptio præscriptionis dicitur peremptoria.*
5 *Præscriptio sicut excludit actionem, an ita exceptionem.*

1 AD aures. † Vna ecclesia præscribit decimas
in parochia alterius per spacium
40. anno. & satis est positus casus in c. de quarta, su
pra eo. No. summarium, & sic in præscribēdis ser
uitutibus babentibus causam discontinuam: quia vt dixi in
c. de quarta. seruitus decimandi habet causam continuā. qd̄
autem quando habent causam discontinuam, requiratur tē-
pus duplicatum, dicitur in multis iuribus quæ allegantur in
in d. cap. de quarta. de hoc. ff. de aqua quoti. & æsti. l. hoc iure.
§. ductus aquæ. C. de serui. l. 2. vel saltem requiratur tēpus cu
ius contrarii non sit memoria, dictis iuribus. Item, ꝙ præscri
2 ptio † prorsus excludit omnem actionem. & dic prorsus. i. ex
toto. de offi. ordina. c. ordinarij. in fi. li. 6. vbi de verbo, penitus.
quod ibi sic exponit Archi. ex hoc videtur, ꝙ per præscriptio
nem de iure canonico acquiritur dominium. In glo. 2. ibi, ne
cessarius. dic standum contrario, & debet hoc suppleri ad li-
teram: quia ex quo ecclesia præscribebat decimas i parochia
alterius ecclesiæ, ius commune erat contra præscribentē, &
pro aduersario. pro hoc inf. c. 1. lib. 6. In glo. vlti. ibi, actionem
excludit. sic ergo is contra quem præscribitur, caret actione.
& sic videtur, ꝙ si agat, & præscribens non excipiat de prescri
ptione: iudex tamen ex officio debeat eum repellere. de iudi.
3 examinata. dic contra. quia iudex † non debet supplere de fa-
cto. de postu. bonæ. el 1. iste autem agens caret actione ꝑtextu
prescriptionis. & sic oportet de ipsa excipi: alias valet iudiciū:
quia non excipiens videtur velle vti præscriptione per quam
acquiritur dominium. sensus enim literę videtur iste, ꝙ p̄scri
ptio excludit omnem actionem. s. quam habebat is contra
quem præscribitur, & acquiritur præscribenti. & hoc de præ-
scriptione canonica, & dic ꝙ acquiritur vtile dominiū, imo
merè, quod etiā directum, secundum canones, per hanc lite-
ram, sed secundum l. acquiritur vtile. No. gl. C. de bon. mater
nis. auth. nisi. & hoc in præscriptione longi tēporis vel lōgis-
simi, sed cum mala fide tantum, Pe. autem & Cyn. in dicta au
then. dicunt, ꝙ ex præscriptione longi temporis vel longissi-
mi cum bona fide acquiritur directum. primū communius.
de iure ciuili, sed de iure canonico videtur casus pro ista opi.
ꝙ vsucapione acquiritur directum. C. de pac. l. traditionibus,
4 no. glo. in d. authē. nisi. † Ex prædictis etiam nota, ꝙ exceptio
præscriptionis est peremptoria. an autem possit opponi ante
litem contesta. sicut exceptio rei iudi. no. de li. contest. c. 1. li. 6.
5 † Quæro, an sicut præscriptio excludit actionem, ita & exce-
ptionem. Azo in summa. C. eo. ꝙ non videtur contradicēdū
de iure canonico per hanc literam. & sup. cap. de quarta. vbi
præscribens habet exceptionem contra dominum: ergo nō
e conuerso & ideo in præscriptione canonica non habet lo-
cū illud, verus dominus &c. de ord. cog. cap. 2. ꝙ dic vt ibi di-
xi. dictum autem Azo. intellige de præscriptione longissima
cum mala fide de iure ciuili.

SVMMARIVM.

1 *Laicus decimas possidere non potest.*
2 *Detentatio est facti, possessio iuris.*
3 *Papa potest concedere decimas.*
4 *Possessio ciuilis requiritur ad præscribendum.*
5 *Laicus non potest præscribere decimas etiam per tempus immemorabile.*

1 Causam. Laicus decimas nō præscribit. Communis
diuisio ibi: ideoque. Not. ꝙ laicus a non pōt
a decimas possidere. & ad hoc quotidie allegatur. Item, ꝙ sine
possessione nō procedit præscriptio. regula, sine possessione.
& requiritur possessio, non sola detentatio. pro hoc est quod
dico in sequenti notabili. Item ibi detinere, ꝙ qui nō potest
detinere, non potest præscribere. & dic detinere. i. possidere.
si n. intelligeretur de nuda detentione, q̄ sapit factum, nō ꝓ-
cederet: laicus enim de facto potest decimas detentare. pro-
2 prie tamē detentatio † distinguitur contra possessionē, vt de-
tentatio sit facti, possessio iuris. de hoc ff. de acqui. possessio. l.
1. dico de restitu. spoliato. olim 1. In glo. 1. in fi. & quod litera
dicit de concessione ecclesiasticæ personæ, intellige extra Pa-
3 pam. Papa enim † potest decimas concedere laico: vt not. de
deci. a nobis. & hoc sentit glo. ista in eo quod exemplificat de
episcopo. Oppo. ad hoc 9. q. j. c. penul. & fi. Sol. Innocen. ꝙ de-
cimæ nō possunt concedi in titulum. & hoc etiam sentit gl.
cum dicit, ꝙ non potest, concedi in feudum, sed in alimoniā
concedi possunt, vt contrariis, secundum Inn. & dic alimo-
niam, vt scilicet concedantur fructus, non ius decimandi. In
glo. fi. ibi, ciuiliter. pro hoc est quod dixi in notabilibus. & ex
4 hac gl. colligitur, ꝙ ad præscribēdum requiritur possessio † ci
uilis, nec requiritur naturalis. de hoc in regula 3. lib. 6. & hoc
5 etiam dicitur inf. in gl. ibi, non cadit. Quid si laicus † possidet
decimas per tempus cuius contrarii non est memoria: dic ꝙ
non sufficit, licet hoc tempus habeat vim tituli inf. ca. 1. li. 6.
non tamen facit capacem eum qui non est capax. & sic cōsu
* lui. *pro hoc facit quod no. Ioan. And. & Ioan. monachi. de
præb. c. 2. lib 6. & signa quia multi in hoc errarunt: ibi germi-
nat, alias geminat, vt sit sensus, vt geminat, causa requiritur. s.
possessio & bona fides. prima communior. & dic geminat ꝑ
lem. i. effectum dominii ꝙ acquiritur per vsucap. vel etiā per
præscriptionem canonicam. quod tamen dic vt dixi supra
capitu. proximo.

ADDITIO.

a Quod laicus. Adde Domi. in c. 1. de præben. lib. 6.
* Consului. Adde quod est consi. 88. & incip. Capitulum ciuitatem. vbi ... 3. allegat hoc cap. B. S.

SVMMARIVM.

1 *Priuatus contra priuatum quanto tempore præscribat.*
2 *Ecclesia contra priuatum quanto tempore præscribat.*
3 *Præscriptio quotupliciter procedat.*

Illud autem. Si proponitur quadragesimalis præ-
scriptio contra ecclesiam, & contra
præscriptionem interruptio, vtraque probatur, & probata in-
terruptione excluditur præscriptio. habet duo dicta. Secun-
dum, ibi, verum. In glo. 3. ibi, spacio 30. annorum s. secundū
l. immo etiam spacio decem annorū inter præsentes. & 20.
inter absentes. C. de præscrip. long. temp. per 10. de sacro san.
eccle. authen. quas actiones. in Auth. de ecclesia. titu. §. cum
1 temporali. cum † enim priuatus cōtra priuatum. præscribit, p̄
scribit prædicto modo: ergo & ecclesia contra prælatum eo-
dem modo, ne sit deterioris conditionis quam sit priuatus.
& hic procedit quod dicunt aliqui sup. c. sanctorum. intelli-
gentes ibi de præscriptione contra priuatum. hic enim intel
lectus non cōuenit illi literæ, quæ dicit de præscribendis pos-
sessionibus pertinentibus ad prouincias, & sic ad episcopos
2 vel archiepiscopos. Item, quando ecclesia † præscribit contra
priuatum sufficit spacium 10. annorum vel 20. modo præ-
dicto, ergo non requiritur ꝙ 30. posset tamen dici, ꝙ cum in
præscriptione 10. vel 20. annorum requiritur bona fides & ti
tulus per iura sup. alleg. poterit ecclesia præscribere hoc mo
do, sed si non habet titulum tunc, sicut laicus contra laicum
præscribit spacio 30. annorum, etiam cum mala fide C. de p̄-
scrip. 30. anno. ita & ecclesia. eo vero spacio præscribet cōtra
priuatum, tamen cū bona fide, & sic poterit saluari prędictus
intellectus c. sanctorum. sed non conuenit literæ. Item etiā
inter laicos non admittitur præscriptio cum mala fide, infra
capitu. fina. In glo. vlti: ibi, & expulsionem. & hæc dicitur na-
turalis interruptio, quia fit per pactum naturalem factum tā
3 quam a priuato, non tanquam a iudice. & dic, ꝙ † quandoq;
præscriptio procedit, vt quia præscribit quis possidendo incō
cusse. i. sine interruptione & bona fide, & tempore, legitimo
sup. eo. de quarta. & c. ad aures. quandodoque nullo modo ꝓ
cedit, vt in iuribus impræscriptibilibus inf. cap. cum non liceat.
quan-

quandoque procedit sed nõ perficitur, & hoc dupliciter:vel
quia interrumpitur : vt hic vel quia suspenditur seu dormit
vel differtur:vt tempore hostilitatis inf.c.ex transmissa.& eo
casu quo interrumpitur,oportet de nouo inchoari præscri-
ptionem.sed quando suspenditur,tunc, cessante impedimẽ-
to,tempora sequentia continuantur cum præcedentibus.qđ
dico in d.ca.ex transmissa. ibi: qui cõueniri non potest.dic vt
dixi sup.c.2.

SVMMARIVM.

1 *Fines ecclesiarum,parochiarum,& prouinciarum quãto tempore præ-
scribantur.*
2 *Iurisdictio datur per verbum,hortamur.*
3 *Fines prædiorum quanto tempore præscribantur.*

1 Quia indicante. † Fines prædiorum ecclesiasti
corum 40. an. spacio præscri-
buntur.fines autem parochiarum dioces.vel prouinciarum,
cum de eis constat,non præscribuntur.h. d.cum glos.primo
2 ponit dictum,secundo illud exequendum cõmittit,ibi †: hor
tamur.No.ꝙ per hoc verbum datur iurisdictio. de hoc de te
sta. c. 1. & sapit mandatum,vt ibi. Item,ꝙ quandoque iudex
procedit vt priuatus accedendo ad locum de hoc cum gloss.
In glo.1.de hoc in Spe.de paroch.vet.& quia de limitibus.In
glos.2.ibi, non secundum allegata.dic, ꝙ licet iudex subierat
locum oculis:tamen non facit vt priuatus,sed vt iudex.& de
hoc an secundum allegata debeat iudicare,dic, vt de offi.de.
leg.pastoralis.§.quia vero.In glo. vlt. ibi, super hoc.dic con-
3 cludendo cum glo. & plenius q̃ glo. ꝙ † aut quæritur de fi-
nibus prædiorum,& præscribuntur : quia iura non resistunt,
& sic potest intelligi litera,vt in summario.aut intelligimus
de confinibus dioces. & parochiarum,& tunc,aut quæritur
a an possit præscribi a inter limites quo ad ea,quæ non adhęrẽt
limitibus.& dic,ꝙ sic,vt in hac gloss. aut an ipsi limites, vel
eius adhærentia possunt præscribi: & tunc, aut de ipsis non
constat.& dic,ꝙ sic,vt in glos.aut constat,& tũc non possunt
præscribi,vt etiam dicit gloss.ꝙ intellige iure finium.i.ꝙ vbi
limes erat in vno loco,sit in alio.& hic inducunt iura ad eui-
tandam confusionem, ne immutentur termini parochiarũ
qui de iure sunt inducti.de his quæ fiunt a præla.pastoralis.&
sic per priuatos nõ pñt immutari.de testa.requisisti.alias pos
set euenire quod aliquę dioceses ex toto destruerentur:vt qa
vna diocesis extenderet suos limites præscribendo limites al
terius diocesis, & vltra illos.aut quæritur an possit. præscribi
iure proprietatis.dic ꝙ sic.in hoc enim non repugnat ara ius,vt
sit sensus,ꝙ stãtibus limitibus in suo robore præscribit vnus
episcopus.circa vero id quod erat loco limitis,puta aliqua ec
clesia,quæ erat cõmunis ambobus,an erit tota de iurisdictio
ne præscribentis,hoc enim casu cessat ratio confusionis præ-
dicta.de hoc 16.q.2.quicunque. in glos.

ADDITIO.

a An possit præscribi inter limites. Adde gl.in c.quicunque.16.q.3.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio tempore hostilitatis currere non dicitur.*
2 *Ecclesiæ matrici debentur iura parochialia.*
3 *Ius funerandi est de iure parochiali.*
4 *Absenti causa reipublicæ contra præscriptionem succurritur per resti
tutionem.& nu.6.*
5 *Præscriptio an interrumpatur propter hostilitatem.*

1 Ex transmissa. † Tempore hostilitatis nõ currit
præscriptio.Primo ponit querelã.
Secundo dat iudices ibi,discretioni vestrę. & olim erat de sta.
2 regu. † No.ibi,matrici,ꝙ ecclesię matrici debentur decimę,
& oblationes,& iura parochialia in tota parochia seu pleba-
natu:& sic non in capellis.dic tamen de decimis melius vt di
co de dec.cum contingat.& eo.modo dic de alijs iuribus pa
3 rochialibus.Item ibi,ius funerandi, ꝙ ius † funerandi est de
a iure parochiali:quia exceptio debet esse de regula a.nota.Dy.
in rubrica de re.iur.li.6. probatur.ff.de regu.semper specialia.
In fi.gl.1.de hoc de succes. ab intesta. c.vlt.de ver. sig.inter.de
noui ope.nun.c.1.de ele.q̃relam.In glos.fi. ibi, subducitur.&
sic non interrumpitur præscriptio, sed suspenditur, seu dor-
mit quod dixi s.c.illud,quandoque autem currit præscriptio
4 sed succuritur impedito per restitutionem: vt † si præscribit
ꝯ absentem cã reipublicæ l.ab hostibus,alleg. in gloss.& ff.ex
qui cau.ma.ab hostibus. §. sed ꝙ simpl̃r.& l. nec nõ §.si quis
sæpius.& §.sed si,C.de resti.militũ. ꝙ tpe. de in inte.resti.c.r.
lib.6.& cle.vna.e.ti.Quæro eo casu,quo tempus subducitur,
5 vt propter hostilitatem,an possit fieri interruptio †. Inno.ꝙ
sic.Oppo.ad hoc,quia cum interruptio fiat per litis cõte.no.
s.c.illud, apparet ergo ꝙ pp hostilitatem non impediebatur
agere, & sic nõ debuit tempus subduci.quod enim hic dicit
de hostilitate intelligit Inno.quando est tanta ꝙ iũs non red
ditur.Sol.potest esse ꝙ propter hostilitatem non impeditur
contestari:& tamen non potest agere cum effectu.i.produce
re causam ad finem , vt quia habet producere testes qui sunt
in loco hostium vel similium : & tunc habet duo remedia.
vnum est,si litem non contestetur, vt hic.secundum, ꝙ põt
interrumpere lit.contestandam,& concurrit vtrũque reme-
dium:quia vtrunque,& si etiam ordinarium,vtrunque esset
extraordinarium,adhuc idem,cum vnum sit pinguius reli-
quo:quia interruptio ex toto extinguit præscriptionem,ho-
stilitas tantum suspendit, secundum prædicta. In eo verò,qđ
dixi,quod ꝯ absẽtem causa reipublicæ currit præscriptio, sed
6 competit restitutio † an hoc indistincte procedat. Inn.dicit,
quod procedit,quando completa est præscriptio in absentia,
vel modico tempore post reuersionem. qñ autem reuersus
stetit multo tempore antequam cõpleretur præscriptio, nõ
restituetur , quia non est lęsus ob tempus absentię. & in hoc
Inn.sentit opi. Mar. de qua.C.de resti.militum l.ꝙ tempore.
sed Bul.ibi dicit,quod immo ꝯpetit restitutio ad tempus ab-
sentię,etiam si completa fuit præscriptio post multum tem
pus a die reuersionis.& hæc communior.* & per ea maxime
* facit prædicta l.nec non §. si quis sæpius.de hoc in d.l.ab ho
stibus.§.sed quod simpliciter.dicit autem Bul. in d.l.quod tẽ
pore,ꝙ tempus ꝙ fluxit post completam vsucap. corrodit tẽ
pus absentię.& ad tantum minus fiet restitutio.& si quis di-
cit Innocen.velit tenere hoc,non oportet diuersificare inter
in inte.resti.& deductionem temporis.vult dicere, ꝙ sicut si
hostilitas viguit per biennium:ita etiam si fuit absens p biẽ-
niũ. quia si biennio stetit pręsens complebitur præscriptio,
quasi hoc biennium præsentiæ corrodat tempus absentiæ.i.
faciat quod nõ potest prætextu absentiæ petere restitutionẽ.
& in hoc ꝯtrium terminatur.de rest.in inte.cle. vna.vbi intra,
quadriẽnium competit restitutio aduersus lapsum tẽporis,
etiam si fuerit minus quadriennio.

ADDITIONES.

a Exceptio debet esse de regula. Adde Card.in c.quia propter.in §. nisi.de ele
ctio.in c.si in 1.opposi.de tempori.ordi & in c.cum contingat. de offi.deleg.
* c.1.26. Adde,quod in eo nihil de hoc.sed est cõs.233 & incip. casus talis est
monasterium.& c.B.S.

SVMMARIVM.

1 *Procuratio quæ debetur nuntijs Apostolicis non præscribitur.*
2 *Priuilegium apostolicum eximi potest à procurationibus nuncij apo
stolici.*
3 *Clerici omnes de diocesi tenentur ad expensas consecrationis episcopi,
nec possunt allegare præscriptionem.*
4 *Clerici aliqui an possint præscribere contra clericos , vt non teneantur
contribuere in procurationibus.*
5 *Grauati in solutione procurationis poterunt appellare .*

1 Accedentes. † Procuratio quæ debetur nuncijs
apñcis,non præscribitur. Primo po
nitur quærela.Secundo,datio iudicum,ibi, volentes.de eo fa
cto.de censi.cum instantia.& ꝯ.deciditur allegatio canonico
rum qui allegabant præscriptionem.No.ibi.siudici & procu
ratores.quod hæc vocabula accipiuntur promiscue. & facit
ad id qđ obseruatur,qñ dr̃ in instrumento A.cõstituit P.pro
curatorẽ sindicum factorẽ &c.ibi, priuilegiũ ꝙ p priuilegiũ,
2 Apostolicũ potest quis † eximi a procurationibus nunciorũ
Apostolicorum.& in hoc surgunt multę lites.nam legati in
literis suarum procurationum faciunt apponi clausulas,non
obstantibus priuilegijs concessis &c.& ipsi qui habent priui
legia,etiam habent clausulas derogatorias &c.& quæritur q̃,
& quibus derogent,quod oportet diffinire inspecta vi clausu
larũ.arg.de priuile.porto per Fede. consi.100.& 26.Item ibi,
quod omnibus imminet &c. ex hoc ĩfertur,quod ad expẽs.
3 consecrationis episcopi tenentur omnes † clerici de diocesi:
nec possunt allegare præscriptionem,secundum Hostien.Itẽ
no. casum in quo non procedit præscriptio etiam cum lon-
gissimo tempore.& dic longissimo,etiam si de contrario nõ
sit memoria:tamen hoc sit impræscriptibile.In glo.vlt.quæ-
4 ro † an clerici aliqui possint præscribere cõtra clericos:vt nõ
teneantur contribuere in procurationib. Io. de lig.quod sic,
& dicit quod prohibetur hic præscript. contra legatos: quia
cæteri soluunt totã,qa diminueretur procuratio:sed per præ
scriptionem ꝯ clericos non diminuitur.hoc videtur ꝯ literã
quia hic erat qõ nõ inter legatum & ordinarios:sed inter cle
rum & ordinarios:& tamen hic dicitur pręscriptionem non
procedere.dic,quod aut præscribentes sunt tot quod reliqui
non

non poſſunt ſoluere totam,& nõ procedit præſcriptio,ne diminuatur procuratio: aut non ſunt tot, & procedere videtur dictum Io.de Lig.cum priuilegium poſſint aliqui eximi,ita ꝙ reliqui tenentur ad totam. ita indiſtincte videtur prohibere præſcriptionem.ſed quod prædixi procedit de quadã ſubtilitate. Quæro quantum ad priuilegium, ſi tot ſunt priuilegiati,† quod reliqui nimium grauantur. dic, ꝙ poterunt appellare contra legatos vt non grauentur ad totum, & tunc non erunt ſeruanda priuilegia, tanquam tendentia ad noxã. ꝙ plenius dico de cenſi.præſenti.qõ.13.& ſigna:quia ſæpe accidit,& ſic conſului.*

ADDITIO.

* Conſului. Adde quod eſt conſi.52.& incip.in præmiſſo dubio. nu.6.B.S.

SVMMARIVM.

1 *Subditus non præſcribit obedientiam contra prælatum.*
2 *Obedientia debetur alia iure communi,alia iure ſpeciali.*
3 *Subditus non poteſt præſcribere obedientiam actiue.*

1 Cum non liceat. † Subditus contra prælatum obedientiam non præſcribit,
Primo ponitur exceſſus.Secundo iubet corrigi,ibi,ideoque.
In glo.1.ibi,in hæreſi.vel in ſchiſma. Ratio horum duorum
eſt propter immanitatẽ criminis.de ſymoniaco autẽ & fornicario notorijs.dic,vt in c.noſtra ꝭ. de cohabi. cle. & mulie.
& in glo.In glo.vlti. ibi, in obedientia.hoc procedit reſpectu
2 obedientię † quæ debet iure communi: ſecus ſi iure ſpeciali:
tunc enim etiam poteſt tolli per ius ſpeciale.ſ.præſcriptionẽ
no.ꝭ.eo.cum ex officij. Oppo. ad hoc & ad literam,ꝙ etiam
obedientia quæ debetur de iure communi, poſſit tolli, de
priuilegi.cum perſonæ.li.6.Solu. illud ratione priuilegij. &
hoc vult hæc gloſ. ad fi.ibi,arg.quod contra obedientiam.de
3 pręſcriptione autem dic,quod † non poteſt ſubditus præſcribere obedientiam.actiue.i.quod præſcribat ſeipſum.ſ. quod
non ſit ſubditus epĩ ſui, paſſiue ſic, ſi vt præſcribat ſeipſum,
ꝙ vbi erat ſubditus vnius epiſcopi ſit ſubditus alterius prælati.& hoc potius eſt præſcribi q̃ præſcribere ꝙ etiam hic not.
Io.Cal.& in hac glo.ibi,præſcribit pignus.dic,vt no.vt lit.nõ
conte.quoniam.in fi.

SVMMARIVM.

Præſcriptio ſola centenaria currit contra eccleſiam & eius vaſallum in feudo Romanæ eccleſiæ.
Liber cenſualis ſumptus de archiuo probat.
Camerarij Papæ officium quale ſit.
Conſuetudo loci poteſt operari quod ſcriptura alias priuata cenſeatur publica.
Teſte dicente ſe aliter dixiſſe quam tabellio ſcripſerit, cui ſtandum.
Præſcriptio non currit contra tributa.
Cenſus & tributum ſæpe accipiuntur promiſcue.

Ad audientiam. † In feudo Romanæ eccleſię contra ipſam eccleſiam & vaſallum currit ſola centenaria præſcriptio. h.d.de qua deducitur tempus ſchiſmaticis, hoc addit c.ſequẽs. Primo ponitur petitio actoris.Secundo,reſpõſio.ibi,ſed ea. Tertio probatio actoris,ibi, ad ꝙ. Quarto,impugnatio probationũ ibi,ſed tnter.No.† de libro cenſuali a qui probat,quod eſt,quia erat ſũptus de archiuo.quod dic,vt not.de procurat. c.1.dico de fide inſtru.c.1.Item,ꝙ priuilegium perditur b per non vſum, qđ dic,vt no.de conſtitu.cum acceſſiſſent.Item ibi,camerarius. de † camerario Papæ.& dicit glo. 8.q.1.c.1. ꝙ eius officium, eſt,vt eroget temporalia pauperibus.de hoc de elect. cle.Romani.§.1. Item in eo, ꝙ ſupplet Papa allegationẽ de præſcriptione cẽtenaria.& ſic,ꝙ iudex ſupplet in facto, potius tamẽ hæc eſt ſuppletio iuris.In glo.ſic enim,ibi,ex archiuo.ꝯ quia videtur ſcriptura priuata: ergo non eſt ſtandum.de fi.inſtru. c.1.dic,ꝙ immo dicitur publicum inſtrumentum, vt ſequiẽ in glo.& in c.cauſam,in ea alleg.vbi quæro an oporteat citari quorum intereſt quando ſumitur inſtrumentum de archiuo.i.accipiatur.dic † ſtandum conſuetudini loci, quæ poteſt operari,ꝙ ſcriptura alias priuata cenſeatur publica* de fi.inſt. cum dilectus.ceſſante autem conſuetudine tutius videtur ꝙ fiat citatio, non tamen eſt neceſſarium. Nam ſi ſcriptura eſt ſumpta mõ debito: p̄inde eſt ac ſi notarius eſſet rogatus de ſuo protocollo publicum ſcribere inſtrm: quo caſu non expedit aliquem citari:quia hoc non dicitur exemplatum,ſed originale:deputatus autem ſuper archiuo videtur rogatus ab oĩbus tabellionib. quorum ſcripturæ reponũtur in archiuo: vnde ſicut qñ ſcriptura tabellionis defuncti alteri notario cõ
mittuntur non expedit, quando publica ſunt,citari abſentes
quod dico de fi. inſtru.cum P.ita quando notarius ſumit ex
archiuo.quod ſigna, vidi enim arduam quæſtionem de hoc
de iureiur.cle.vna.in fi.& in eo,quod glo. dicit.quod ſcriptura ſumpta ex archiuo debet eſſe ſignata manu cõmẽtariẽ.
i.tabellionis.dic ꝙ ẽt ſufficit ꝙ nõ ſit tabellio, dummodõ ſit
ad illud offm̃ deputatus.C.de fi.inſtru.authẽ.ad hæc, dico de
fi.inſtr.c.1.& 2.nam eo ipſo quod eſt ad offm̃ publicum deputatus cenſetur perſona publica.In fin. glo.ſic ergo.Nota glo.
5 cum tex.ad q.talis† dicit ſe aliter dixiſſe q̃ tabellio ſcripſerit.
dic,ꝙ creditur tabellioni.ar.hic.& no.Spe.de inſtru. edi.§.reſtat.ver.ſed qd dũ. & duobus ſeq. niſi notarius ſit ſuſpectus.
vel niſi agatur de falſo contra teſtem tunc enĩ non ſtatur,vt
6 ibi no.In gl.pe.in fi.Op.ꝙ † ẽt centenaria p̄ſcriptio hoc caſu
locũ non habuerit: qa ꝯ tributa non p̄ſcribitur. C. de p̄ſcrip.
30.annorũ ꝯpetit.Sol. aliud in cenſu de quo hic.aliud in tributo,de quo in ꝯrio.tributum enĩ p̄ſtaĩ in ſignum ſubiectionis d.l.& ꝯ tributum non præſcribitur ſ. c. ꝓxi. cenſus aut p̄ſtatur reſpectu alicuius rei tp̄alis q̃ teneĩ ab alio: & ſic ceſſat
7 tõ p̄dicta:qa vero cenſus † & tributum ſæpe accipiuntur ꝓmiſcue,de cenſi.c.a.dic,ꝙ aut cenſus p̄ſtatur ꝓ re particulari
& põt p̄ſcribi,vt hic.aut in ſignum ſubiectionis, & non põt.
ꝓ hoc eſt ꝙ no.de deci.tua.a.in glo. 1.dico de cenſi. ſignificauit q. 9. Item hic ſimplr dicebat ſe p̄ſcripſiſſe, ꝙ caſtrum ad
ſe ſpectaret, nec agebatur: ſed etiam de alijs iuribus.de hoc i
d.l.competit.Op.ad idẽ,ꝙ indiſtincte debuerit repelli, qa erat
ꝯ obedientiam,& ſic ꝯ ſ.c.ꝓx.Sol. ꝯ obedientiam q̃ debetur
de iure cõi,nõ p̄ſcribitur,vt ibi.ſecus ſi de iure ſpeciali,vt hic
quod etiam dixi ſ.c.proximo.

ADDITIONES.

a De libro cenſuali. Adde Bal.in l.fin.C.ſine cenſu vel reli.
b Priuilegium perditur. Adde glo.& ibi Anto.de bu. & Ab.in c.abbate.de ver.ſigni.Io.An. in c.ioannes de cleri.coniuga.
* Publica. Adde eũdẽ Car.idem in terminis tenẽtẽ in cõſ.74. incip.in diſcuſſione.nu.6.B.S.

SVMMARIVM.

2 *Præſcribere quis non poteſt vt non ſubſit Papæ.*
2 *Iura papalia præſcribuntur.*
3 *Pubes an teſtificari poſſit de his quæ percipit ante libertatem.*
4 *Poſſeſſio non probatur per inſtrumentum.*

Cum nobis. Summa vt ſ.c.ꝓxi.Primo ponit dictũ quod ſecundo limitat, ibi: tempora.
In gl.hæc p̄ſcriptio.ibi,nulla. hoc ꝓcedit ſi velit qs p̄ſcribere
1 vt nõ ſubſit Papæ nec alteri. ſed ſi ſubditus Papæ p̄ſcribit, †
vt nec ſit ſubditus alterius ſuperioris,hoc non repugnat iuri.
ꝓ hoc eſt ꝙ dixi ſ.capit. cum non liceat. ꝓ hoc facit qa ẽt iura papalia præſcribuntur.de poſtula.bonę,el 2.ibi.† 20.annos.
2 inducit gl.ad q.an impubes a poſſit teſtificari tempore pubertatis.de his q̃ ꝑcepit ante pubertatem †. de hoc 3. q.9: teſtes.
de corpo. viti.ex parte.1.& facit hæc glo.ꝙ non.quod ꝓcedit
in his in qbus determinatum eſt tp̄s a iure ꝙ teſtes ſint certæ
ætatis,vt in teſtõ.ff.de teſti.l.3.§.lege Iul.& ibi gloſſ. qa requiritur ꝙ ſit pubes:alś ſi non eſt a iure hoc determinatũ, valet teſtimonium ,dummodo tp̄e quo ꝑcepit fuerit doli capax.&
in eo quod præcedit in glo. ꝙ † per inſtrm non ꝓbatur poſſeſſio.de fide inſtr.inter.dic,ꝙ ibi, ſolum ꝓbaĩ de inſtro locationis.licet poſſet eſſe tale inſtrm ꝙ bñ ꝓbaret poſſeſſionẽ.&
ſic bñ poſſet ꝓbari p̄ſcriptio cẽtenaria.q̃ ẽt qñq; ꝓbatur ꝑ cõfeſſionẽ partis aduerſæ ibi:ſed nõ eſt recedendum. & hæc verior.arg.regulę,decet.lib.6.

ADDITIO.

a An impubes Adde glo.in c.itaq;de conſe.di.4.glo.l3.in §. impuberes.inſtit.de teſta.Ab in c.fi.de ſen ex.Ia.zochus.in c.fi.in 6.no.qui ma.acc.poſ.

SVMMARIVM.

1 *Ep̄s fundat intentionem ſuã de iure communi in eccleſijs ſuæ diœceſis.*
2 *Iura epiſcopalia an præſcribantur.*
3 *Probatio per inſtrumenta eſt facilior quam per teſtes.*
4 *Interruptio facta poſt completam præſcriptionem nihil prodeſt.*
5 *Abbas an poſſit præſcribere iura epiſcopalia.*
6 *Abbas an poſſit præſcribere obedientiam contra epiſcopum.*
7 *Illatio non fit de vno ſeparato ad aliud.*
8 *De lictum ſeu negligentia prælati in quo præiudicet eccleſiæ.*

Auditis. Inferior p̄ſcribit iura epiſcopalia.& ſi contra
p̄ſcribentem plura iura epiſcopalia fit interruptio in aliquibus:in alijs fit plene præſcriptio.& de præſcriptione ſubducitur tp̄s vacãtis eccleſiæ ꝯ q̃ p̄ſcribitur. Primo,
1 ponitur ꝓceſſus. Scdo,Papæ deciſio.ibi:quocirca.†No.ꝙ ep̄s
fundat intentionem de iure cõi in eccleſijs ſuæ diœceſis ſ.tit.
1.cum venerabilis ad fin.& dic,vt ibi. Itẽ ibi: ꝓrius. de hac di
2 ctione a.& dic ſ.omnino ſ.cap.ad aures. † Item ꝙ iura epiſcopalia p̄ſcribuntur,de hoc locus.ꝙ ſummario.Item ibi,ſit ille
debet

ADDITIO.

a Prorſus.de hac dictione.Adde Cardi.in c.ſuper lĩs in 2. nota. de reſcriptis.

debet ibi, pleno iure, de his verbis.de supplen.negligē.prçla.
c.2.de ꝓbē.de monachis.de priuile.qm̄.Item ꝙ incipiendum
est a ꝓbatione faciliori, sic em̄ hic incipit a ꝓbatione per in-
3 strumenta, † q̄ est facilior quam per testes,facit de elec.si for-
te li.6.Itē ibi, ꝑpetuū silētium imponatis abbati.ꝙ imponit
silentium reo,ꝙ erat hic:quia hic erat ↄuentio & reconuen-
tio:alias imponitur soli actori:de causa possess. cū olim.vbi in
4 glo.Item ad fi.ꝙ interruptio † facta post cōpletā.ꝑscriptionē
nihil ꝓdest.& videtur hic casus pro q. de qua s̄.c.vigilanti.in
glo.2.ꝙ si cōpleta ꝑscriptione superuenit scientia ꝙ res esset
aliena,nō teneař illi restituere.In gl.1. ibi.iurisdictionis, hoc
facit ad id,ꝙ dico in c.dilectus.alleg.in gl. In gl.2.in fi.mēs gl.
est,ꝙ aut agiř de iure ↄcernēte subditū, & ipse ↄuenitur:vt si
ꝑtendit ep̄s ꝙ subditus alterius ep̄i teneatur sibi ad certū cen
sum.aut agiř de iure subiectionis, & tūc ↄuenitur, nō subdi-
tus,sed alius q̄ ꝑtendit eū sibi subesse. dicit tn̄ glo.ꝙ ēt subdi-
tus pōt hoc casu ↄueniri.in hoc tn̄ nō ꝑsistit:sed Inno.ꝑsistit
& bene. & sic est in optione agentis q̄s ↄueniatur.poterit tn̄
subditus noīare dn̄m in iudicio: vt lit. nō ↄte.qm̄.§.q̄si sup.
5 Op.ad hoc,ꝙ non possit abbas † præscribere iura ep̄alia.de of.
arch.cum satis.Sol. īmo pōt nisi aliud obstet: vt q̄a sint imꝑ-
scriptibilia, sicut īstitutio authorizabilis.de qua in c.cū satis
vt ibi,quidā tn̄,vt refert Inn.dicunt, ꝙ ad hoc vt abbas possit
ꝑscribere iura ep̄alia,expedit ꝙ subsit alij q̄ ep̄o.Inn.ↄ,dicens
non esse necesse abbatem alij subesse: sed capellas q̄ præscri-
buntur,vt hic,& ĩ.c.cum olim.immo s̄m eum ēt si non sub
sint alteri,possunt ipsç capellæ præscribere hæc iura ut quar-
tā decimarū & similia.de deci. cap ex transmissa.de sepul.cer
tificari.sed ↄ obedientiam vel ↄ visitationē non possunt præ-
scribere nec capelle per se, nec abbas, vbi alij obediant.i.pas-
siue, vt potius præscribantur q̄ præscribant. in se aūt non pos
suntça possidere,nemo em̄ ex necessitate sibi obedit vel se vi
sitat.& sic de similibus ĩ.c.cū olim.& ff.de arbi. l.penul.Inn.
ex his apparet Inn.velle,ꝙ abbas in capellis sibi subditus non
possit prçscribere iura episcopalia.ipse tn̄ Inn.ĩ.c.cum olim.
ↄ.& iungendo illā gl.cū ista,dic,ꝙ aut capellæ subsunt alij, q̄
abbati,& oīa ep̄alia præscribit abbas,etiā subditus ep̄i.aut sub
sunt abbati:& tunc abbas præscribit ep̄alia,præter obediētiā,
6 & sic quartam decimarum d.c.cum olim.obedientiā † autē
præscribere non potest,vt sentit hic Inn. ↄ sentit in d. c.cum
olim.ex quo non immediate non præest capellis,sed rector,
immediate capellç hoc non posset.& hoc vult gl.cum dicit,
abbatem non posse præscribere ꝓpriam libertatem.ꝓ hoc fa
cit quia hoc esset præscribere ↄ obedientiam actiue.ↄ c.cum
non liceat s̄.eo.sed quando Abbas præscribit in capellis ces-
sat ratio huius ca.& hæc signa.In gl. sic ergo.ibi,subiectione
pro hoc facit regula nullus pluribus.lib. 6.dic, ēt ꝙ ꝑscriptio
& priuilegium q̄nq;non sunt ↄria: immo priuilegium q̄nq;
parat viam præscriptioni ꝑ hoc ꝙ dicitur in glo. ꝑcedenti.in
eo quod dicit ꝙ abbas habuit quale priuilegium.i.tale q̄d de
dit cām ꝑscribendi.de hoc q̄uo præscriptio & priuilegium ↄ
currant ĩ.e.veniens.In glos Hic manifeste.ibi,ꝓpriam liber-
tatem.dic, vt dixi s̄.e. cum non liceat. & etiam statim ĩ.dico.
In gl.præscripsisse. ibi generaliter. facit ad id ꝙ dr̄, ꝙ aliud est
iudicium vniuersale,aliud generale,not.de libel. oblat.c.2.in
gl.In gl.Celestinus,ibi,obtinebit.ex hac glo. & ex tex.nota ꝙ
dixi in notabilibus,ꝙ debet ꝓbari identitas rerum.facit ad id
ꝙ dixi de fi.instr.cū Ioannes.q̄n testes q̄ dicuntur descripti in
instr̄o,dicunt se non interfuisse: q̄a oportet ꝓbari ꝙ sint illi,
iidem q̄ sunt descripti.Inducit etiam Io.An.ad simile q. Qui
dam cōmodauit equum eunti floren. repetebat: dicebat cō-
modatarius equum mortuum, & probauit ꝙ equus quē eq-
tauerat,erat mortuus naturaliter. Io. An.allegauit hanc lite-
ram,ꝙ non sufficiebat,ꝙ idem equus esset accommodatus,
inducit quia probari debebat aliā similem. q sed non est ne-
cesse ponere multa exempla. & signa & tene mēti:quia mul
ti decipiuntur.In glos.sed contrarium.in fi.pro hoc non sol-
uitur formaliter contra.dic clarius, quādoque querimus de
7 aliquibus separatis † & de vno non infertur ad aliud.de tran-
sla.c.2.quādoque de cōexis seu indiuisibilib.& tunc,aut quæ
ritur de iure communi.& procedit quod dicit gl.qui autem
tengit &c.& sic episcopus exercendo vnum ius episcopale,ī-
telligetur possidere omnia episcopalia. & hoc vult gloss.pro
hoc facit quod no.de resti.spo.in literis.aut quæritur de iure
speciali:vt si quis præscribit episcopalia: & tunc præscriben-
do vnum ius non per hoc acquirit reliqua : sola enim illa ꝑ-
scribuntur q̄ possidentur.regula sine possessione lib. 6.& idē
de interruptione, vt hic. & quod dixi de indiuisibilibus.pro
hoc de conse.eccle.quod in dubijs. & cap. vno.lib.6. de præ-
ben.quia sæpe.de senten.excom.si ciuitas.eo.li.no.de reli.do.
c.1.de app.c.vna. & dic,ꝙ licet iura episcopalia sint connexa
hoc respectu ꝙ continentur sub hoc genere ius episcopale:
vt s̄.in glo.sic ergo.non tamen sunt indiuisibilia:immo pos-
sunt diuidi de iure speciali : vt quia præscribuntur aliqua,&

alia non.In glo.vlti.ibi s̄.c.nihil.dic vt ibi:quia ibi fuit prote-
8 status.& dic † ꝙ delictum prælati a seu negligentia in hoc ꝑ
a iudicat ecclesiæ ꝙ contra eam præscribitur ĩ.c.fi. Ibi,semper
currit.quandoque tamen ipso iure nō currit s̄. c.ex transmis-
sa.& dic,vt ibi,infra quadragesimis.de resti.in integ.c.1.lib.6.
melius eo.ti.cle.vna.

ADDITIO.

a Delictum prælati. Adde reg.delictum.de re iu.li.6.gl.in c.1.de dila.Inn.in c.
cum dilectus.de or.co.doc.in l.iubemus.C.de sacrosanc.eccle.

SVMMARIVM.

1 *Procuratio quæ debetur ordinario visitanti præscribi non potest.*
2 *Tempus solum non tollit nec inducit obligationem.*
3 *Episcopus potest remittere partem procurationis.*
4 *Authoritate duplici quis vti potest.*

1 Cum ex officii. † Procuratio quæ debetur ordi
natio visitanti, præscribi nō po-
test.Primo ponitur factum & allegatio rerum. Secundo, al-
legationis reꝓbano, & processum factū ↄ eos seruari ꝑcipit.
ibi:nos.Tertio reseruat alias allegationes.ibi,sicut.No.ꝙ q̄n-
que pronunciatur interlocutorie super incidēti,sicut hçc Pa
pa reiicit allegationē reorum.de hoc de ord.cog.c.1. Item ꝙ
idē iuris in accessorio q̄d in principali.sicut.n.non ꝑscribitur
ↄ visitationē,ita nec ↄ ꝓcurationē q̄ debetur rōne visitatio-
nis.ex hoc no.secus esse de illa q̄ debetur alia rōne,puta de iu
re spāli.Itē illud,q̄ spiritualia seminat. Itē, & q̄a nemo cogiř
suis stipendiis militare.& dic cogiř.i.cogi non dēt. Itē, & mi
litare q̄nq; dr̄ pro quolibet exercitio.vñ vita hoīs dr̄ militia.
Itē,ꝙ snīa lata ex vna cā nō ꝑiudicat in aliis.Itē ibi, de metro
politica ↄsuetudine.iūcta lr̄a q̄ erat in antiqua, quia diceba-
tur tā authoritate nostri rescripti quā de. metropolitica ↄsue
tudine.& sic colligitur ꝙ duplici authoritate pōt iudex ꝓce-
2 dere.de hoc ĩ.In glo.2.ibi,litibus.dic, ꝙ solum tempus † nō
tollit nec inducit obligationem,sed cum alio sic.18.q.2.ser-
uitium.de censi.ꝓuenit. vbi de hoc. & de intellectu l.litibus.
no.de iude.c..2.Op.extra glos.ibi,necesse. si em̄ ex necessitate
decimauit ad hæc loca, & sic ad sui cōmodū non debebatur
procuratio q̄ debetur cum visitat ad cōmodū,visitatorum,
dic necesse ratione officij visitandi:vt s̄. in prin.literæ.si autē
ex necessitate propria,tunc,si negaretur hospitium,dicit In-
no.ꝙ negantes possent puniri nō ab archiepiscopo, sed a suo
episcopo.de emp.& vendi.c.1.In gl q̄dam.ibi:sed non est ve-
3 rum.dic,vt de cē c.1.& c.exigit.& c.felicis.li. 6.& dic,ꝙ † po
test ep̄s remittere ꝓcurationē, dūmō nō remittat totam:sed
remaneat tanta,ꝙ per hæc non impeditur visitatio. In gloss.
sic s̄.in fi.de ꝓcuratione autem q̄ debetur non ratione visita-
tionis,dixi s̄.notando ꝙ pōt ꝑscribi.pro hoc, quia non debeř
tur de iure speciali: potest etiā ꝑ ius speciale remitti. ita ꝙ ēt
hic dicit de procuratione debita ratione visitationis. ītellige
q̄n est debita de iure cōi.de cēsi.c.1.li.6.secus si de iure specia
li.In gl.pe.ibi,immo & de iure cōi. & sic duplici iure,ꝓ hoc
4 quod dixi notando. & hoc ꝙ q̄s possit † vti duplici authorita
te,plene ꝓsequitur Inn.& quotidie huc remittitur,inter cçte
ra dicit hoc verum, ꝙ q̄s pōt vti duplici authoritate scil.ordi
naria & delegata vel arbitraria. de præbend. nisi. de corpo.vi
tia.significauit. de prçsumpt. literas. nec cogitur eligere qua
authoritate ꝓcedat,dictis iurib.de hoc ꝑ Bal. C. de fur. l.1.in
fi.dicit ēt Inn.ꝙ si in vna parte ꝓcessus ꝓcedit ex vna authori
tate,in alia parte ex alia,valet.pro hoc quod dixi de iureiurā.
Quintauall. ꝙ is qui est arbiter & arbitrator, si processit vt
arbiter,pōt pronunciare vt arbitrator,pro hoc etiam,quia de
bet fieri interpretatio vt res valeat.de verb.sig.abbate.

SVMMARIVM.

1 *Possidens nomine alieno non præscribit.*
2 *Prouincia Sardiniæ est de proprietate ecclesiæ Romanæ.*
3 *Possidens nomine alieno non præscribit iure proprio.*
4 *Prælatus qui iurauit Papæ conseruare iura ecclesiæ Romanæ vide-*
tur periurus si talia iura possideat animo præscribendi.
5 *Res ecclesiæ Romanæ quæ dicuntur.*
6 *Ciuitas Perusina est de patrimonio ecclesiæ.*

1 Si diligenti. † Possidens nomine alieno non præscri
bit.Idem si nomine, ꝓprio, nisi habeat
bonam fidem & titu. quando præsumptio est ↄ ipsum. Pars
de fo.comp.si diligēti.Primo inducit vnā rōnem ↄ archiepi-
scopum.Secundo reprobat eius excusationem per locū a di-
2 uisione,ibi:nos.ad hoc etiam facit de iureiur.cā te.† No.ꝙ ꝓ
uinciæ Sardiniæ est de proprietate ecclesiæ Romanæ. idē de
Sicilia dicitur de prçsump.mandata.idem de vrbe & quibus-
dā aliis regionib. 63.dist. tributū.& c.ego.96.dist. Constanti-
nus.de ele. fundamenta. lib. 6. Itē ibi, nullo mediante.de his
verbis q̄ sapiūt īmediatā subiectionē: & sic plenā exēptionē.
a de priuil.li.6.Itē ibi, ver.nos. ar.a sufficiēti partiū enumera a
Item,

ADDITIO.

a Enumera. Adde c.dilec.de præb.Car.Alc.in c.quo iure.in prin.8. dist.

3 Item, ꝙ is poſſidet coius nomine poſſidetur,& ſic ꝙ q † no-
mine alieno poſſidet non præſcribit, ꝙ procedat ſi præſcribe
re vult iure proprio. poterit tñ p̃ſcribere vt faciat tanq̃ vica-
rius,vt in ſimili no.de præbendis c.in Lateranenſi. ſed in du-
bio non videtur habere animũ p̃ſcribendi.& qđ dixi tanquã
vicarius.pro hoc eſt quod no.Inn.in d.c.in Lateranenſi.& di
4 co de offic.archi.cum ſatis.Item ibi poſſet inferri, †ꝙ præla-
tus qui iurauit Papæ conſeruare iura Romanæ eccleſiæ vide
detur periurus ſi poſſidet iura eccleſiæ Romanæ aio præſcri-
bendi.In glo.illud.ibi,ſemper præſumitur, niſi ſit p̃ſumptio
ꝯ præſcribentẽ:vt quia ius cõe facit pro aduerſario inf.c.i.lib.
6.ibi,ab vtraque parte exigitur. de hoc de re iu.abbate. lib. vj.
In gl.4.ibi,nunquam 2.vbi iuris ignorantia non excuſat ĩ lu
cro,in quo acquirendo agitur ad alterius munera, vt in viu-
cap.tunc.n.ſiue poterit conſulere peritiores,ſiue non: nõ ex-
ſaiu,no.Dy.in regula,ignorantia lib.vj.In fi. e.gl. Quæro ex-
tra gl.in eo ꝙ dicit ſolã centenariã præſcriptionem currere ꝯ
eccle.Rom.an hoc procedat quo ad omnia iura eccleſiæ Ro
manæ.dic ꝙ ſic,ſi agat̃ de excludendo ius ipſius eccleſiæ Ro-
manæ.ſecus ſi ageretur de excludendo ius ſubditi ipſius ec-
cleſiæ Romanæ.vnde contra monaſterium exemptum præ-
ſcribitur ſpacio 40.annorum: vt no.de capel. mona.cum dile
ctus.In glo.pen.opp.ad hoc ſup.c.ad audiẽnam.dic, ꝙ potius
facit pro:quia ibi negabatur ius eccleſiæ Romanæ,ſecus ſi di
ctum fuiſſet ꝙ ius feudi non ſpectabat ad illum qui petebat,
ſed ad reum:tunc eñ ſuffeciſſet præſcriptio: quia ſuffeciſſet
5 inter laicos.dicuntur autem res† eccleſiæ Romanæ ſiue ſpe-
a ctent ad eccleſiã lateran.cuius Papa eſt eps a: ſiue ad patrimo-
nium ſancti Petri quocunq; mõ,vt hic.de hoc per Arch. eo.
ti.c.2. lib.6. Ex his quæ dixi,poſſe præſcribi ꝯ ſubditum eccle
6 ſiæ Romanæ,infertur ad quæſtionem facti. Ciuitas † peruſi-
na quæ eſt de patrimonio eccleſiæ,dicebat ſe p̃ſcripſiſſe me-
rum imperium in ſingulos ciues, conſuluit Io.de lig ꝙ vale
bat,quia non erat præſcribere contra obedientiam. pro hoc,
quia etiã capitulũ pręſcribit iuriſdictionẽ in ſingulos de capi
tulo.de offi.or.irrefragabili. videretur tamen per prædicta ꝙ
7 requiritur tempus centenarium. Vnde quæro,an habenti ꝓ-
bare temporis centenarium ſufficiat probare tempus de cu-
ius contrario non eſt memoria.vr̃ ꝙ non, ex quo determina-
tum eſt tempus.alio tamen reſpectu plus vr̃ probare de tem
pore,cuius contrarij non eſt memoria q̃ de centenario:quia
primo caſu tempus habetur pro titulo ꝯ.c.1. libr.6.Secundo
caſu non, vt hic: quod eſt notandum. hic enim requiritur ꝙ
probetur tempus centenarium,& cum titulo.ſed poſſet dici
hoc procedere quo ad eccleſiam Romanam, cuius reſpectu
tempus centenarium non habetur pro tempore cuius con-
trarij &c.quia ſuccedit loco temporis quadragenarij. de hoc
dic,vt in d.c.1.

A D D I T I O.

1 Cuius Papa eſt epiſcopus.Adde Archi.in c ſi.16.q.4.Bal.in auth.quas actio
nes.C.de ſacr ſan.eccle.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus fundat intentionẽ ſuam de iure in capellis ſuæ dioceſis quo ad ſpiritualia tantum.*

2 *Priuilegium impetratum tacito iure ſpeciali competenti aduerſario, non valet in praiudicium illius iuris.*

3 *Eccleſia in officio diuino debet ſe conformare cum eccleſia maiori, cui ſubeſt.*

4 *Priuilegia impetrata poſt laudum non vitiantur tanquam ſurreptitia cum ratione.*

Cum olim. Abbas in capellis poteſt pręſcribere epi
ſcopalia:obtinet tamẽ in his tantũ quæ
præſcripſit. Primo ponitur actoris petitio,& iura eius. Secun
do iura rei,ibi,ad elidendam. Tertio diffinit,ibi: quia & ꝯ.de-
ciditur. & allegabant etiam præſcriptionem. No.ibi,vniuer-
1 ſa ſpiritualia.ꝙ † epiſcopus a fundat intentionem de iure cõ
2 muni in capellis ſuę dioceſis quo ad ſpiritualia, ſecus quo ad
temporalia ſ.titu.1.cum ſuper ſpiritualibus. & hoc in cleri-
cos,vt hic & de arbi.contingit.& in Spec.de arbi.§. ſequitur.
verſ.ſed nunquid abbas.Item, ꝙ compromittentes intelligũ
tur recedere a iure ſibi competenti , ſi latum fuerit laudum:
laudo enim ſtandum eſt vt hic.& de arbi. cõtingit.vñ hic pri
uilegia q̃ pceſſerunt laudũ,non proſunt monaſterio,vt in gl.
2 Item ibi aliorum quoque. ꝙ † priuilegiũ impetratum taci-
to iure ſpeciali competenti aduerſario,non valet in præiudi-
cium illius iuris. hic enim priuilegia impetrata tacito de lau
do non proſunt monaſterio. ſimi. conſului,ꝙ non valet pri-
uilegium poſt rem iudicatam,tacito de illa,pro hoc de deci.
ex multiplici:&de hoc etiã ꝯ.Item ibi,videbatur. de hoc ver-
bo,ꝙ titulus repetitur, & eſt expreſſiuum veritatis. alibi ali-
ter. Item ꝙ præſcriptio prodeſt ſolum in his,quæ probantur
3 præſcripta.Item ibi,officiis celebrandis†ꝙ eccleſia in offõ di
uino debet ſe conformare cum eccleſia maiori cui ſubeſt.fa
cit quod no.de celebra.miſſarum.cle.1.in glo.pe. Item ibi,iu
ſta tenorem arbitrij.ꝙ qñq; ſententia fertur generalis,facta re-
latione ad inſtrm̃, niſi ſpecifice continentur quæ veniũt ſub
genere. hoc tamen non omnino hic colligitur.& dic,vt dixi
de excep.cum venerabilis.In glo.2.ibi,ꝯ epm. dicit Hoſtien.
ꝙ hoc potuit abbas quia erat exemptus. dic melius vt dixi in
c.auditis.In glo.fi.ibi,cum tempore.dic,vt ibi.& dic,ꝙ debet
hic intelligi ꝙ laudum fuit validum: quia ſic præſupponitur
in litera,ibi ex multiplici. dic melius , quod non dicitur hic,
ꝙ alia priuilegia non valuerint : nec hoc probat c.ex multi-
plici,ſed ſolum ꝙ non præiudicant iuri de quo non faciunt
mentionẽ:& ſic non vitiantur hic priuilegia impetrata poſt
4 laudum tanquam ſurreptitia: †laudum enim parit exceptio
nem peremptoriam.& de tali non poteſt excipi per modum
ſubiectionis de fo.compe.ex parte.vbi de hoc.de lit. conte.c.
1.li.6.ſi non præiudicant laudo,cum de ipſo nõ dixerint ibi,
non tangit illa capſa.vel ſi tangit,intellige quod abbas iſte nõ
fuit ille,cuius tpe laudum erat,& ſic potuit eſſe bonę fidei.vt
quia ignorabat de laudo.In fi.e.gl.Op ad literam ibi,excom-
municando & interdicendo. nam iſta videntur competere
epõ,nec poſſunt præſcribi: vt notat Hoſtien.de fo.compe.cũ
contingat. Sol. dictum illud nõ eſt verum per hanc literam,
& de hoc etiam ibi,ex hoc habes,dic,quod ius excommuni-
candi & interdicendi poteſt per inferiorem epiſcopo p̃ſcribi.

A D D I T I O.

a Epiſcopus Adde quod idem dicitur in c.auditis ſup.eo.in primo notabili.

S V M M A R I V M.

1 *Agens uti poſſidetis proponit libellum negatiue.*

2 *Parochia quandoque pro eccleſia parochiali capitur.*

3 *Negatio nihil ponit.*

4 *Obiciens contra agentem uti poſſidetis, quod ui poſſidet, auditur ante litem conteſtatam,ſecus poſt.*

5 *Exceptio ſpoliationis licet generaliter ſit dilatoria, tamen contra agẽtem vti poſſidetis poteſt opponi peremptorie.*

6 *Sententia in petitorio trahit ad ſe ſententiam in poſſeſſorio.*

7 *Spiritualia conferri poſſunt per laycum apoſtolicum.*

8 *Deuolutio non fit ad metropolitanum propter maliciam dioceſani.*

9 *Pontificibus duobus in diſcordia electis, excuſatur adhærenes magis vni quam alij.*

10 *Conceſsio tacito de primo priuilegio, non valet.*

11 *Impetrans titulum ſufficientem ad acquirendum dominium,quãdo intelligatur renunciare titulo quem primo habebat.*

12 *Priuilegium & præſcriptio an circa idem concurrere poſſint.*

Veniens. Qui præſcriptione completa impetrat pri
uilegium contrarium,& eo vtitur,pręſcri-
ptioni renunciat & ſi non erat completa, nullam fidem ha-
bet,& non præſcribit. Primo ponitur conuentio abbatis. Se-
cundo reconuẽtio epi.ibi,præfatus. Tertio ſentẽtia, ib., chri-
ſma.Quarto ſoluit vnum obſtaculum, ibi,non obſtãte.Quĩ-
to aliud,ibi: nec.& inſ.deciditur,ꝙ ẽt petebat eps vt clerici di
ctorũ locorũ cõpellerẽtur ab eo recipere eccleſiaſtica ſacrã.
Abbas vero dicebat ꝙ hoc facere non debebant ſine eius li-
centia. & de eius mandato poterant recipere a quo epõ vel-
lent:& ad hoc induxit priuil.Paſchalis, Alc.& Clem.inſup ſu
præſcriptionem.& de hoc in gl.minus bene fuit deciſa.ſimil.
de app.c.1.lib.6.Not.ibi,non impediat.iuxta gl.1.quod agens
1 †vti poſſidetis proponit libellum negatiue. de hoc inf.Item,
ꝙ ſuper iurib. competit vti poſſidetis.Item ibi , parochia vel
a comitatu. ꝙ hęc accipiuntur promiſcue.& dic,& ꝓ vel, a qñ
2 que†parochia pro dioceſi vt hic. quandoque & pro eccleſia
parochiali.de paroch.c.2.de ecc.ędi.c.2.ſimi. no.de pronunc.
de rapto.c.1.& quod dicit comitatu.dic.i.diſtrictu. hæc tamẽ
differunt,vt no.de elec.vbi periculũ.lib.6.& clem.2.§.ſanc.de
elec.in gl.Item,ꝙ epiſcopus fundat intentionem de iure cõ-
muni in decimis ſuæ dioceſis,ideſt in quarta decimarum. de
offi.ordi.conquærente.In fi.gl.1.Oppo.quia ſi intentabat vti
poſſidetis, non fuit opus allegare tit.quem tamen allegauit.
ibi,ſicut in priuilegio.Innoc.ſoluit ꝙ ex ſuperabundanti Ho
ſtien.dicit ꝙ immo neceſſario habuit producere priuilegiũ,
cum fundaret ſe ſuper eo.de libel.obla.c.3. de fide inſtr. cum
inter.ſed hoc non repugnat dicto Inn.nam non dicit Inn. de
productione,ſed delegatione.vel ſecundum Inn.abbas inten
tauit confeſſoriam:& tunc directe allegauit tit. Oppo.ad idẽ,
3 ꝙ nõ debuerit†admitti libellus negatiuus : qa negatio nihil
ponit.Sol.admittitur in vti poſſi.& negatiua reſoluit in affir-
matiuam,

A D D I T I O.

a Et pro vel. Adde c.ex tua.de fil.presby.l.ſæpe.ff.de ver.l.ſi Titio fundus.ff.de
vſufr.leg doct.in l.Tria.in §.fi.ff.de leg.2.

matinam,vt non molestet. i. a molestatione prohibeatur.de
proba.licet.si antem teneatur ꝙ hic egerit vti possidens, siue
ꝙ ꝯpessoria,non referunt:de hoc enim ꝭ. non deciditur.pro-
sequitur enim Inn.aliqua pulchra de vti possidetis, exponen
do quod dicitur in vti possidetis,obtinet qui non vi, non clã
non præcario possidet ab aduersario.in qbus verbis exponen
dis laborat Azo.C.vti poss.sed Inno.exponit vi possideo a te:
qa tibi p vim abstuli.& sic de alijs.ff.vti pos.l.1.in fin.Item se
4 cundum Inn.† si ꝯ agentem vti possi.obiicitur ꝙ vi possidet,
auditur,si ante lit.conte.secus si postea.de or.co.c. fi.Barto.in
d.l.1. vti pos. dicit se non videre qualiter illud c.probet ꝙ ex-
ceptio spoliationis sit proponenda ante lit. contest.dic.ꝙ ꝓ-
bat,quia ibi dicitur ꝙ exceptiooe spoliationis opposita repel
litur actor ab agendo.& sic oportet intelligi ꝙ nondum erat
lis ꝯte.tunc.n.nõ posset repelli ab agendo.i. non agat,cũiam
5 agere ceperit.dic tamẽ,ꝙ licet † exceptio spoliationis gene-
raliter sit dilatoria:tñ qñ opponitur ꝯ agentem vti possi.põt
opponi peremptoriẽ: quia l. 1.dicit ꝙ non vincit possidẽs vi
ab aduersario:ergo exceptio violentæ possessionis concernit
merita.& sic est peremptoria.& dic,ꝙ aut agens vti possi.pos
sidet non vi,clã,non præcario ab aduersario: vt quia nec illũ
spoliauit &c.& obtinet.debet tamen probare de possessione
tempore litis conte.insti.vti possi.§. hodie. & hoc quod dixi,
ꝙ obtinebit,procedit etiamsi possideat vi ab alio non aduer-
satio.habet etiam locum quod dicit lex. quo ad te liberas æ-
des habeo.ff.si seruitus ven.loci.§.cõpetit,aut possidet vi &c.
ab aduersario.& tunc,aut reus deducit spoliationem reccõue
niendo,& procedetur in vtroque.& ꝙ dicit d.l.1.ꝙ agens nõ
vincit,intellige in effectu:quia sentẽtia lata pro reo,super vio
lenta possessione trahit ad se sententiam latam pro actore in
vti possi.& in effectu reus non prohibebitur molestare acto-
6 rem,immo restituere.& sic † alias sententia in petitorio tra-
hit ad se sententiam in possessorio.de or.cog.c.a.de cã pos.cũ
ecclesia.aut reus excipit quod vi &c.& tunc, aut ante lit.ꝯte.
& excluditur agens exceptione violẽtæ.de or.co.c.a.aut post
li ꝯte.& regulariter nõ auditur hæc exceptio in alijs iudicijs,
cum sit dilatoria.sed in hoc auditur,quia,vt prędixi,huc casu
est peremptoria.In fi.gl.2.sed hoc est contra hanc literam,ꝓ-
pterea dicit Inno. ꝙ valuit hic priuilegium regis super deci-
mis,quia fuit sanctus,vt in litera,& legatus sedis Apostolicę.
7 ex hoc dic,ꝙ possunt spiritualia† cõferri per laicum Aposto-
licum: vt si laicus est legatus Apostolicus. potest etiam dici,
ꝙ priuilegium regis non erat super decimis: nec hoc dicit li
tera: sed fortè erat super comitatu simagien.& priuilegium
Paschalis erat super decimis locorum concessorum a rege,
simile s.c.auditis,& sic ex priuilegio regis & præuilegio pa-
schalis siñ iunctis fundatur intentio Abbatis.In fi.gloss 3.dic,
vt dixi in litera indecisa.In gl.idem vr̃ in fi.dic melius,ꝙ non
potuissent recipere ab alio episcopo si non habuissent priui-
legium.nam pp maliciam diocesani non præcedentis nõ fit
8 deuolutio † ad metropolitanum.de sup.neg.præla.c.1.libr.6.
ad c.significauit.dic,ꝙ loqtur in alio casu & dic, vt ibi.Op.ad
hoc &ad lr̃am, in eo, ꝙ in priuilegio Paschalis dicebat,ꝙ re
ciperent sacr̃a ab V.exprimẽti,si catholicus fuerit,& grãm se.
ap.habuerit.vr̃ enĩ superfluitas, nã si est catholicus, per ꝯñs hẽt
grãm sedis Apostolicę,& ecõuerso.dic,quod ob. ꝭ. siue secũ-
do: vt quia est catholicus.& tamen non in gr̃a sed. ap.pp aliq̃
ꝯtumaciam.non enĩ quælibet cõtumacia vel recessus a sede
Ap̃lica facit ꝙ censeat qs nõ catholicus: vt optime ꝓbat hic.
9 soleo dicere in simili,ꝙ † qñ eligunt duo põtifices in discor
dia,vt fuit a multo tpe citra in sede ap. nulli sunt scismatici:
vt illi q credentes vnum pontificem adhærent alteri: cæteri
* enĩ excusantur pp ꝓbabilem facti errorem.* In fi.gl.sic patet
ex lr̃a no.ꝙ qs īpetrãdo sc̃dm priuilegiũ tenetur facere men
tionem de primo ẽt p se īpetrato.dic,ꝙ in priuilegio Clemẽ
tis erat clausula,saluis institũibus Ro.pon. & legatorũ ipsius.
sic noluit Papa derogare priuilegijs pcedentibus . sed ꝯ hoc
a est litera ibi prertim.exponẽdo ꝓ maxime a.vñ dic idẽ ẽt ces-
10 sante illa clausula.nã s̃m Inn.qñ ius † alicui competens con
ceditur alteri ꝓ pte,diminuitur ei q primo habebat de iure,
cõi,si deinde ꝯceditur eidem vel alteri illa pars q̃ relicta erat
iuri cõi,nõ valet ꝯcessio tacito de primo priuilegio.ar. de de-
ci.ex multiplici ꝭ.ti.1.& olim.de fil.p̃sby. c 2 li.6.p̃sumit enĩ
ꝙ ꝯcedẽs nõ derogasset iuri pri⁹ ꝯcesso sub limitatione:ꝙ est
singulare. ex hoc habes casũ ī quo facilius puenit de nihilo
ad aliqd q̃ de īperfecto ad pfectũ.nã si abbas hic nõ habuisset
aliqđ priuilegiũ,valuisset priuilegiũ Clemẽtis.& tñ nõ valuit
qa tacuit d primo priuilegio ꝙ ꝯcedebat idẽ ꝙ s̃m,nõ sim-
pliciter sed sub limitatione,& ẽ miralibile ꝙ Abbas teneat fa
cere mẽtionẽ de priuilegio suo p ꝙ nihil ꝯcedebat epo:sed
hoc venit pp p̃missã p̃sumptionẽ.In fi.gl.not. ex hac gl.& ex
11 lr̃a ꝙ īpetrās† titulũ sufficiẽtẽ ad acqrẽdũ dñiũ,ītelligit renũ
ciare titulo quẽ primo habebat.ꝙ ītellige ī titulis lucratiuis,
vt ī priuilegio & p̃scriptiõe vt hic. & est casus singularis hic,
secus in titulis onerosis,in quibus, licet hñs ex vna causa im-
petret idem ex alia,seu melius loquendo,ex alia causa onero
sa conetur acquirere : non per hoc renunciat primo: sed nec
acquirit ex secundo.& si dicatur contra hic probari. dic,ꝙ re
stringendus est tex. ad casum suum s. in titulis lucratiuis.&
hoc signa.& si dicas,ꝙ abbas non potuit renunciare priuile-
gio vel præscriptioni.dicit Innocen.ꝙ immo potuit,qa age-
batur de modico præiudicio,& de rebus exiguis.s.de liberta-
te recipiendi sacr̃a a quo ep̃o vellent.ar.de dona.c.2.qđ signa
de hoc p Bal.C.de fur.l.1.1.Itẽ s̃m Innocẽ.p̃sumit ꝙ abbas fe
cerit cum ꝯsensu ꝯuentus.arg. de his q̃ fi.a p̃la.ea noscitur.In
glos.dicebat.ibi,vt litera dicit.& hoc ꝙ p̃cedit in gl.declara'p
12 dicta super gl.p̃cedẽ.& in eo ꝙ glo. dicit ꝙ † priuilegiũ & p̃-
scriptio possint concurrere circa idem. Dic,aut sunt ꝯria, &
vnum tollitur per reliquũ vt in hac gl.præcedenti. aut nõ cõ
traria.& tunc aut priuilegium præcedit præscriptionem: aut
sequitur,aut coincidit. si præcedit,aut plene valuit,& pręscri
ptio locum non habuit:quia quod meum est &c.aut nõ ple
ne valuit,& potest cumulari præscriptio.s.eo.de quarta,& c.
si diligenti . Si vero priuilegium sequitur præscriptionem,
tunc,aut ad robur præscriptionis,& valet, vt in gl.præceden-
ti:aut non facta mentione de ipsa præscriptione, & impetrãs
priuilegium tacite renunciat præscriptioni,vt in litera: maxi
me si postea vtitur priuilegio, vt in littera ibi,pręsertim.i.ma
xime.si vero coincidunt,tunc, aut quia præcedente pręscri-
ptione impetratur priuilegium, & distingue, vt in proximo
membro,ꝙ aut ad robur præscriptionis:& valet, aut simpli-
citer:& interrũpitur pręscriptio,vt in littera,ꝙ not.diligẽter.

ADDITIONES.

a Præsertim.exponendo pro,maxime.Adde c.per venerabilem.qui si sint legi
timi c.licet de fo compe.Car.Alex in c.illud in 2 col.12.dist.

* Errorẽ.Adde dicta in hoc,ab eo.Car.in cõs.So.incip.quæritur. per totũ.B.S.

SVMMARIVM.

1 *Possessor malæfidei vllo tempore non præscribit.*

2 *Opinioni cuilibet leui non facile credendum est.*

3 *Prælatus solus an possit dimittere rem quam tenet sine bona conscientia.*

1 Quoniam. †Possessor malæfidei vllo tempore nõ
præscribit.Primo ponit causa constitu-
tionis.Secundo,constitutio, ibi: sinodali. Tertio illatio, ibi:
cum generaliter.Quarto conclusio,ibi:vnde.In glo.a. ibi, cu
ra.dic,vt ibi.ibi,ad aures,illud procedit qñ præscriptio est le-
gitime completa.hic autem loquitur gl.qñ opponit, ꝙ non
est completa,vt quia præscribens haber malam fidem. In gl.
ex eo.ibi,sed dicas,& hæc opi.vr̃ de mente lr̃ę,ne impropriẽ-
tur illa verba,tam canonica q̃ ciuilia.de hoc in regula posses-
sor.lib.6.ibi,non obseruetur:sed vr̃ ꝙ possint iudices secula-
res compelli per ecclesiasticum ad obseruantiam huius con
stitutionis.per id ꝙ dr̃ in simili de excep.c.fi.lib.6.In gl.fi. nõ
vr̃.immo videtur per litteram,ibi,in nulla tp̃is parte, & si pẽ
dente præscriptione superuenit mala fides,interrumpit præ-
2 scriptio.ibi,adhuc dr̃ bonæfidei.pro hoc† quia non facile cre
dendum est cuilibet leui opin.de sen.excom.inquisitioni,&
sufficit ꝙ non habet malam fidem,& si dicatur, ꝙ in dubio
eligenda est via tutior: ex hoc infertur ꝙ sit interrupta præ-
scriptio,ibi: significabit. illi potius videtur ꝙ debet significa-
re capitulo vel superiori & cum licentia eorum ad quos per-
tinet eam tribuere rem restituat.tñ ꝙ dicit gl. ꝙ p̃latus signi-
3 ficet ei cuius est res, põt sustineri.immo vr̃ ꝙ solus † p̃latus
possit dimittere rem quam tenet sine bona cõsciẽtia. de hoc
54.dist.generalis.de postula.bonę 2.in fi.e.glo.de test.præsen-
tium.li.6.& no. gl. hic in fi.quæ quotidie allegatur.An,& qñ
a confessio a seu factum prælati præiudicet ecclesiæ.

ADDITIO.

a An & quando confessio.Adde gl.in c dudum.de electio.Cy.in l.1. C.de con
fes.in 15.q.Bar.in l.certum.in § sed ante ipsos.ff.de confes.

De sententia & re iudicata. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra ius commune nulla est.*

2 *Sententia iudicis sequentis unam ex opinionibus quæ dantur alicui legi,non est nulla.*

3 *Sententia lata contra falsum procuratorem non est omnino nulla, licet non noceat domino,sed tenet in præiudicium procuratoris.*

4 *Partus in iudicijs esse debet.*

SEntentia. Breue.sed per alia verba, sen
tẽtia lata ꝯ ius cõe nulla est.
1 No.ibi,leges canones ve.quod leges† pręmit
tuntur canonib.alibi ꝯ.de iudi.cleri. sed non
semper attenditur ordo.de iud.c.2. In glo.l.2.
ibi,vt hic patet:sed hæc exemplificatio licet
vera,non tamen videtur de mente, & melior est sequẽs , ibi,
expri-

exptimatur.hoc ꝓcedit qñ ius commune est clatum . ꝑ hoc
est ꝙ no.Inno.de of.dele.p.& g.sed si dubium sit,vt quia sunt
opiniones variç de intellectu l.& iudex sequitur opi.alteram
2 ēt non veram,sñia non est nulla.† ff.de iudi.cum prælatus:&
de postul.c.vno.li.6.& pone exemplum qñ exprimitur:vt qa
iudex pronũciat puberem esse sub tutela,vel minorem ēt lę-
sum non posse petere restitui,vel quid simile,ibi.§ falsus.dic,
ꝙ ibi ratificatio dñi præiudicat sibi:ita ꝙ non audit̃ opponẽs,
3 ꝑ id ꝙ sequit̃ in gl.† nam sñia lata ꝯ falsum ꝓcuratorem non
est oĩno nulla:licet non ꝑiudicet dño, sed tenet in ꝑiudicium
procuratoris.no.de arbi.per tuas.dñs itaq; appellando vr̃ fate
ri ꝙ sibi pręiudicet: & sic approbat eam tanquam validam,li
cet impugnet tanquam iniustam , & vr̃ hoc ꝓcedere qñ dñs
simplr̃ appellat.sed si appellat sub forma ꝯsueta,dico nullam
& si qua est appello.volui defendere in quodam examine nõ
habere locum dictum §.cessat.n.rõ ꝑmissa , & hoc casu quo
dñs intelligit approbare factum falsi procuratoris , intelligit̃
hoc in suum commodum.C.in qui cau.in integrum rest.nõ
est neces.si tutor.ibi gl.& Cy.ꝯ.no.ff.de exce.rei iud.si matri.
§.hoc iure,in gl.& ibi eam tenet Bar.& in l.si tutor,& verius
est,& facit ꝑ hoc,quia ex quo põt approbare in suum incom
4 modum:ergo & commodum , vt sit paritas † in iudicijs: de
mu.pe.c.2 & ne idem actus pro parte teneat.no.de arbi.cum
tempore,& not.gloss. de hoc in dicto §.falsus,quia alibi non
habes in hac compilatione.

S V M M A R I V M.

1 *Aequitas & rigor circa idem concurrere dicuntur.*

Iurgantium. Breue & forte fuit exordium alicuius
sñię, vel instructio alicuius iudicis.
1 †No.ibi,æquitati & rigori,ꝙ æquitas,& rigor a ꝯcurrunt cir-
a ca idem,alibi videntur contrariari.de transact.c.fi.& dic vt ib.

A D D I T I O.

a Aequitas & rigor. Adde Card.i.in c.2.de consue.Card.in c.j.in 6.no.de alie.
in & in l.placuit.C.de iud.

S V M M A R I V M.

1 *Concorditer illud fieri dicitur quod fit a maiori parte collegij etiam si alij contradicant.*
2 *Sacerdos an possit deponi per episcopum sine alijs episcopis.*
3 *Degradatus ab ordine an retineat caracterem.*

Non potest. Breue. in glo.1.ibi,eꝑorum.simile de
of.or.si sacerdos,& ꝓcedit hęc exposi
tio exponendo literam ibi,sacerdotali gradu,ꝓprie. sed si in-
telligitur sacerdotali.i.eꝑali,tunc non sufficit sñia eꝑorum si-
ne commissione Papę,vt sequitur in glo.ibi tunc ꝯcors.dr̃ er
1 go †ꝯcorditer fieri a ꝙ fit a maiori parte collegij:ēt si alij ꝯdi
a cant.ex hoc vr̃,ꝙ aliud sit dicere concorditer:aliud vnanimi-
ter.nam cum dr̃ vnanimiter,vr̃ intelligẽdum nemine dissen-
tiente.de post.c.fi.de cau.po.cum ecclesia.vbi dico . posset tñ
dici idem in ver.vnanimiter. quod in verbo concorditer , &
ad tollendum dubietates,additur,nemine discrepante,quod
facit pro licentia examinandorum : ibi pastoralis. dic, vt ibi.
2 Oppono extra glo.ꝙ possit sacerdos †deponi per episcopum
sine alijs episcopis.de hære.c.1.lib.6.Solu.fallit in causa hære
3 sis. † Quæro an degradatus ab ordine retineat caracterem:vr̃
ꝙ non , per literam ibi , a sacerdotali gradu submouere.con-
trarium no.de pœnis cap.2.lib.6.in glo.vlti. quia caracter est
b indelebilis, b & illud commodius , & expone submouere a
sacerdotali gradu.i.ab habilitate exercitij illius gradus.

A D D I T I O N E S.

a Dicitur ergo concorditer fieri. Adde text.in c.quam sit.in ver. concors fratrum sententia.1 8.q.2.text. in c.cum nobis olim. in verbo concorditer. de elect.glo.in verbo singulis.in cap.vbi periculum in §.idem quoque.de electio libro 6.

b Caracter est indelebilis. Adde sanctum Thomam in 3.parte.q.63.ar.5.& 3.
dist.4.q.1.ar.3.

Eaque. Breue . & fuit forte exordium alicuius papalis
constitutionis.

S V M M A R I V M.

1 *Executor merus non cognoscit de executione fraudis contra sententiam.*
2 *Actus merus quando dicatur.*

1 **De cætero.** †Merus executor non cognoscit de exe
cutione fraudis ꝯ sñiam,sed remittit,&
supsedit.Primo ponit regulam negatiuam. Secũdo instruit,
ibi,sed no.ibi,executor.ꝙ noĩe executoris intelligatur de me
ro,mixtus.n.magis ꝓprie dr̃ delegatus q̃ executor . de hoc de
of.dele.pastoralis.§.quia vero.In gl.1.ibi,vbi solam executio-
nem,ad quid aũt cognoscatur an sit merus executor. i. mere
& pure hñs exequi aliquam cognitionẽ:an vero sit mixtus.i.
hñs cum ptãte exequendi admixtam ptãtẽ cognoscendi.dic
2 vt in d.c.pastoralis.§.quia vero, & cõiter dr̃ † merus qñ com-
mittit̃ executio actus plene cogniti: vt si mandatur ꝙ mittat̃
sñia executioni quæ transiuit in rem iud.l.& si non cognitio.
alias in glo.quę hr̃. C.si ꝯ ius vel vtil.pu.qñ aũt committitur
cognitio actus non plene cogniti:tunc non dicitur merus.

S V M M A R I V M.

1 *Pignoris datio an sufficiat ad executionem sententiæ.*

1 **Cum aliquibus.** Et breuius. † Ad executionem
sñiæ nõ sufficit datio pignorũ.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia lata contra matrimonium non transit in rem iudicatam.*
2 *Iudex vbi procedit ex officio etiam non postulato.*
3 *Fatalia an currant in causa matrimoniali.*
4 *Sententia in causa matrimoniali quomodo dicatur non transire in rem indicatam.*

1 **Lator præsentium.** †Sñia lata ꝯ matrimoniũ
non transit in rem iu. vñ
reuocari põt qñcunq; ꝯstiterit aliquam deceptam : ēt si non
fuerit appellatum.h.d.cum e.tenor, & c.ꝯsanguinei . Primo
ponit factum.Secundo dat iudices,ibi,nolentes . In gl.pe.ibi
ex alia cã, & forte ex ista quæ fuit ꝓbata, licet esset falsa. In gl.
fin.ibi,non dẽt, & in hoc spãle in sñia lata in cã matrimonij,
quia retractatur si per allegationes de nouo repertas põt ostẽ
di eam fuisse iniquam:vt in iuribus.præall.secus in alijs sñijs,
ꝯ.c.cum inter. & dic, ꝙ iudex ēt parte inuita põt ꝓcedere ad
retractandam sñiam latam in matrimonio,quod innuit lite-
ra in eo ꝙ retractatur sñia quæ fuit lata de consensu partium,
saltim tacito seu dissimulato,& licet in principio appareat ꝙ
2 vir instabat pro retractatione,idem tñ si non instat: † quia in
talib.iudex ꝓcedit ex officio ēt nõ postulato.de diuor. porro.
ad fi.no.de iureiu.ad nostram,el.2.In fi.e.glo.quæro,si appel-
3 tur in causa matrimonij: †an fatalia currant,vr̃ ꝙ sic,ꝑ iura q̃
indistincte statuunt appellationibus fatalium annum, vel ex
causa biennium ad faciendam appellationem ꝯ.tit.1.ex ratio
ne,in ꝯrium,quia illa statuuntur vt sñia transeat in rem iudi.
a sed in causa matrimonij a non transit,& hoc Innoc.tenet de
of.or.significauit.dic ꝯ,vt stent iurib.indistincte statuentib.fa
talia,& quod dr̃,ꝙ in causa matrimonij non transit in rem iu
4 dic.intellige,†ꝙ non oĩno transit , sicut in alijs sententijs:tñ
transit suo modo. non enim post rem iudicatam indistincte
auditur volens venire ꝯ sentẽtiam:sed auditur præmissa sum
maria cognitione.no.Inno.infra c.tenor,& ibi dico.

A D D I T I O.

a Sed in causa matrimonij. Adde glo.pe.in c.causam matrimonij. de prob.gl.
in verbo restituimus.in c.ex literis.de in integ.resti.

S V M M A R I V M.

1 *Consuetudo ciuitatis habet locum etiam quo ad clericos.*
2 *Sententia continens errorem, etiam confirmata per aliam, reuocatur.*
3 *Consuetudo laycorum quæ liget clericos.*

Cum causa. Sñia lata pretextu inique consuetudi-
nis reuocatur.Primo ponitur factum
2 Secundo diffinitio,ibi:nos.† No.ꝙ consuetudo ciuitatis ha-
2 bet locum ēt quo ad clericos,quod dic vt ꝯ.† Item.ꝙ sñia cõ
tinens errorem,etiam confirmata per aliam sñiam , reuocat̃
tanq̃ inualida,& sic licet ferantur multæ sñię circa idem,si tñ
oẽs continent errorem non ꝑ hoc confirmatur 1. & in hoc
est hic tex.sing.secus si seda sñia nõ contineret errorem:tũc
.n.ꝑ eam prima ꝯfirmaretur,quæ ēt alias non tenebat.In glo.
2.ibi,forte talis. Alij aliter exemplificãt,& põt exemplificari.
ꝑ c.constitutus,de in inte.re de fo.comp.c.2.lib.6. sed sufficit
3 extra gl.In fi.c.glo.iuncta lr̃a,allegant aliqui hoc c.ꝙ † cõsue
* tudo laicorum ligat clerico.* de hoc. C.de summa.trin.l.1.ꝑ
Bar.q.5.dic ꝯ,vt dico de const.q̃ in ecclesiarum,& hæc lr̃a nõ
facit.nam hic erat consuetudo nõ laicorum tñ,sed ciuitatis
Veroñ.vt in litera,& sic poterat esse mixta tã clericorũ ꝙ lai-
corum.pro hoc quod no.de foro com:pet.dilecti. Item, dato
ꝙ hic teneret sententia lata iuxta consuetudinem laicorum
rationabilem,per hoc non infertur,ꝙ consuetudo liget cleri
cos,sed potest iudex ecclesiasticus sponte eã seq.ꝑ hoc est qđ
dico de eo q mit.in pos.cum venisset,& quod ēt plenius dico
in d.c.quæ in ecclesiarum,de const.In glo.vlt. in fin.op.ꝙ nõ
debuerit reuocari sñia,cũ nõ appareat ab ea appellatum.So.in
sñia ꝯtinebat̃ error,quia iudex pronunciauit sm cõsuetudinẽ
Veron.& illa erat ꝯria iuri, vt in exemplo, de quo in glo.2.

A D D I T I O.

* Clericos. Adde Fely.in hoc c & in c.ecclesia S. Mariæ.de const.q.8.ver.Secũdus casus.Alex.consil.91.& 97.volum.1.& Aret. in c.quod clericis.de foro comperen.B.S.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia nulla non statur.*
2 *Iniquitas manifesta reddit sententiam nullam.*

1 **Inter cæteras.** Breue,& breuius,sñia iniqua retra-
ctatur.vel sic.sentẽtiæ †quæ est nul
la non statur.vel sic,sñia continens manifestam iniquitatem
non tenet.Pars de rescript.inter cęteras. In glo.1.ibi,appella-
tum fuit ab ea,& tunc expone literam ibi,euacuauit id est re-

re.aut appellatur ab interlocutoria,vel grauamine: vt hic, &
tunc,aut obtulit se probaturum veritatem exemplis corã iu
dice a quo,& nõ fuit admissus,& nõ expedit coram iudice ad
quẽ ꝓbare veritatẽ causæ quo ad iustificãdã appellatronẽ. de
app.interposita,sed ad obtinẽdam in principali sic.de testi.ex
parte,aut nõ obtulit se ꝓbaturum,& tũc aut negatur veritas
causæ,& oportet ꝓbari an sit casus in quo ꝓbetur eoipso, ꝙ
non probatur ꝯrium.de offi.dele.cum cãm.In fi.gl. aut non
negatur veritas exceptionis:& tunc nõ expedit ꝓbare de app.
dilecto,& iste est effectus gl.magis ordinate.ex hoc dic,ꝙ qa
negabatur veritas exemplis,nec iste obtulit se ꝓbaturum, co
git ꝓbare coram iudice ad quem,& forte posset dici,ꝙ idem
si se obtulisset coram executore:qa non vr̃ posse de hoc co-
gnoscere.de re iudi.decetero.ꝯrium tñ puto vt dixi s̃.ꝙ possit
se instruere de exceptione inferente nullitatem sñiæ vt hic.
2 In gl.fi.ibi,vt debitus,† dantur ad hoc variæ sol.extra gl.quas
non expedit referre:qa sufficit sol.glo.recte intellecta & hoc
vult,ꝙ c.vt debitus,procedit qñ sumus coram iudice ad quẽ
ꝙ nõ sic erat hic,nam hic erat quæstio coram his de qbus in
superscriptione,q.vt dixi super tex.& dr̃ hic in gl.erant execu
tores super sententijs latis per Treuereñ.;& coram eis dice-
batur sñias nõ exequendas,qa erant nullæ,tanq̃ latæ post ap-
pellationem,& de hoc cognoscunt,an appellatio fuerit legi-
tima:& tunc,qa per hoc infertur nullitas sñiarum post appel
lationem latarum,supersedendo executioni,& iudices inter
pretati per 6.super appellatione procedent:vt in prin.gl.& sic
intelligẽdo plana est,quę solet multum difficilis reputari.Itẽ
ad d.c.vt debitus dicunt Pet.& Abb. ꝙ procedit regulariter,
quod ibi dr̃,fallit qñ excipitur de inualiditate rescripti, qa dr̃
a obreptitiũ a & ob hoc appellatur,tunc n.iudex ad quem, co-
gnitc,ꝙ appellatio sit legitima,non procedit, sed superse-
3 debit,idem si appellatur.qa dr̃,ꝙ impetrans † fuit abusus re-
scripto,& debet carere eius bñficio.de rescri.ex ten re, & ca.
q.ritulli,pro hoc de offi.dele.si a subdelegato.li.6.Op.ad hoc
de app.ex parte M & c.significante.pp hoc quidã vario mo-
do dixerunt,dic,ꝙ vera est sol.proxima nõ solum in exceptio
nibus positis,sed generaliter qñcunq; exceptio est talis,ꝙ si
esset vera,tollitur,& impeditur processus iudicis a quo. tunc
enim,cum iudex ad quem succedat loco iudicis a quo,cogni
ro de veritate causæ appellationis non procedit:sed superlede
b.t,pro hoc facit quod no.de rescript.significante,& hęc no.
q̃tum tñ ad hoc c.vera est sol.declarata modo prædictu.

A D D I T I O.

a Quia dicitur obreptitium Adde quid sit rescriptum obreptitium,& vide per Bal in l.3.de epi.audi c.

S V M M A R I V M.

1 *Electio in vna ecclesia potest pertinere ad canonicos alterius ecclesiæ.*
2 *Species quando deroget teneri.*
3 *Delicta paria quando mutua compensatione tollantur.*

Dilecti filii. Reus necessarius excipiẽs ꝓ defensa suæ
ecclesiæ nõ repellit p̃textu replicationis
de excõicatione,vel periurio, primo ponit scdo dat iudices,
1 ibi,quocir.a.N.ibi.canonicis Grãdeñ.† ꝙ electio in vna ec-
clesia pot pertinere ad canonicos alterius ecclesiæ: & hoc de
iure speciali.de co.nuc.cum dilectus.Item,ꝙ non auditur ad
probandum quod non releuat. vt hic, & de offic.de le. cum
contingit.Item a ꝯtio,ꝙ replicatio debet probari ante proba
tam exceptionem,valuisset enim interlocutio hic si replica-
tio fuisset legitima,hoc tamen procedit si replicans vult pro
bare:alias non cogitur,pro hoc facit,quod no.de testibus,ca.
de testibus,& supra eo.nobis,In glo. 3.ibi, tam se.quod ergo
dicitur hic in litera de ecclesia,subaudi,maxime,& sic etiam
intellige summarium. Oppo ꝙ non debuerint isti audiri,cõ
tra eu n qui petebat se confirmari,& sic isti videbantur volũ
tarie se opponere.ar.de elect.cap.fin.lib.6.debuerunt ergo ex-
cludi obstãtibus exceptionibus hic propositis,supra eo. cum
ecclesia:sic dic, quod immo erant necessarij.pro huc litera
ibi,traxisset, & ibi, se defendendo,nam voluntarius reus non
trahitur,immo se offert,ideo nec proprie defendit, sed agit,
dicto,cap.cum ecclesia,& hæc plenius declarantur in glo. se.
& ibi super ea.In gl.pẽ.fin.signa,ad quam quotidie remitti-
mus,& de hoc in Specu.eod.tit.§.primo,versic.sed nunquid,
& plenius quam glo.dicat,dic,quod aut exceptio doli est ge-
2 neralis,aut specialis:si generalis † aut replicatio doli est spe-
cialis, aut generalis, primo casu admittitur replicatio: quia
species derogat generi,regu.species,lib 6.de reten p.cap.1. &
c.pacto.ff.de do.excep.apud, §.contra senatus, vbi si debitor
conuentus a creditore excipit ꝙ est filiusfa. excluditur per
replicationem : quia dixit se esse sui iuris, & sic decepit credi-
torem. Si vero replicatio est doli generalis, contra exceptio-
nem generalem,vel si est doli generalis contra exceptionem
specialem,vel doli specialis contra exceptionem specialẽ:aut
vterque stilum excipiens & replicans sunt in pari causa: vt qa
vterque certat de damno vitando,vel vterque de lucro captã
do,& non auditur replicatio,ne replicans remaneat superior
in dolo:vt in glo.& sic est hic.aut vterque non est in pari cau
sa:vt quia alter de lucro,alter certat de damno,& aut excipiẽs
certat de damno,& replicans de lucro,& non admittitur,for.
tiori ratione,vel saltem eadem de qua in glo.ne remaneat su
perior, & iste proprie est casus hic,quia hic excipiẽs certabat
de damno vitando ne læderetur ecclesia, replicans de lucro:
vt confirmaretur.sic loquitur §. Marcellus.alleg.io glo.aut.n.
excipiens certat de lucro,replicans de damno,& auditur repli
3 cans,& procedit regula,†paria delicta mutua compensatione
tollunt,sic loquuntur iura de quibus oppo.glo.sicut quando
maritus repetitus ab vxore excipit de adulterio, & ipsa repli-
cat de adulterio : vt ibi,tunc maritus certat de lucro,vt repel.
lat vxorem a petitione. ipsa vero de dãno, ne repellatur, ideo
auditur replicatio,vt in glo.ex hoc soluitur quæstio:bannitus
contra bannitum agit,conuentus excipit ꝙ non est audiẽdus
agens per statutum quo disponitur bannito ius non reddi,re
plicat actor,ꝙ tunc reus est bannitus,non audietur per prædi
cta.pro hoc facit quod no.in d.§. Marcellus. & ff.solu. matri-
matrimo.cum mulier.

S V M M A R. I V M

1 *Absolutio ad cautelam quo casu fiat & nu.3.*
2 *Amotus a beneficio quare non audiatur pro ecclesia.*
4 *Beneficiatus quando admittatur pro ecclesia.*

Apostolicæ. Si per exceptionẽ suspẽsionis vel amo
tionis a beneficio, contra quam repli-
catur de nullitate, ordinatio ecclesiæ retardatur, fit absolutio
1 † ad cautelam.pars de cle.excõ. apostolicæ. Primo ponit ex-
ceptionem.Secundu replicationem.ibi,quas. Tertio causam
relaxationis.ibi,ne tamen,quarto relaxationẽ. ibi, sententias.
& est diuisio ad intellectum ,quia formaliter non diuiditur:
quia tota litera plana. In gl.i in fi.& secundum Innocen. etiã
si temporaliter sint amoti a beneficiis non audiuntur pro ec-
clesia,vt hic in litera, ibi,amotionis.s.temporalis,& hoc dicit
no.dignum.hoc tamen,ꝙ hic intelligatur de amotione tem
2 porali,non dicitur hic:sed dictum est verum:quia talis†amo
tus est interim priuatus commodo beneficii, & tractatur tan
quam non beneficiatus,ideo non auditur pro ecclesia, ꝓpter-
ea hic fit relaxatio.In fin.glo.viti.Oppo.de senten.excom. so-
lus.lib. 6. vbi solum in duobus casibus fit absolutio ad caute-
3 lam:†vt quando dicitur,exceptionem nullam;quia latam ap
pel.pen.vel quia continet errorem intolerabilem Sol.secun-
dum Innocen.etiam potest fieri absolutio ad cautelam quo-
cunque modo dicatur sententiam nullam.& h.d. verius quã
quod no.in d. ca. solus.quantum tamen ad hanc literam,hic
non de excommunicatione:sed de suspensione & amotione,
& sic non obst.c.solus.nisi dicatur,ꝙ id quod ibi dicitur de ex
communicatione procedit in suspensioc,cum æquiparãtur.
de appell.ad hoc quoniam,sed respectu promotionis de qua
hic,non procedit hic æquiparatio, per prædicta no.ex hoc ca.
4 †ꝙ in casibus in quibus admittur quis pro ecclesia tanquam
ibi beneficiatus,debet intelligi cum effectu.i.q̃ gaudeat bene
ficio.& ideo si esset ad tempus,non gaudet,vt quia suspensus
vel ad tempus amotus non admittitur,& est singula.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio excommunicationis non repellit a prosecutione appellationis.*
2 *Rescriptum appellationis non faciens mentionem de processu iudicis a quo,non valet.*
3 *Rescriptum impetratum ab excommunicato an teneat.*

1 Dilecte. †Per exceptionem excommunicationis a ꝓ-
secutione appellationis quis nõ repellitur.Pri
mo ponitur appellantis narratio.Secundo appellationis com
missio.ibi,quo circa.de hoc facto de priui.dudum.In fin. glo.
fina. Est ergo ordo,quod si decano quarto iudici constabit be
ne appellatum per moniales a tertiis iudicibus,procedit iux-
ta tenorem tertii rescripti: vt in hac glo. cognoscendo an ap-
pellatio monachorum interposita a tertijs iudicibus fuerit le
gitima:necnõ,& si viderit quod sic,procedet,si vident ꝙ mi-
nus legitime,remittet ad secundos qui cognoscent de appel-
latione prima. Si autem decanus viderit moniales a tertiis iu
dicio. male appellasse,remittet ad tertios iudices qui cogno-
scent.&

scent. & si viderint bene appellatũ a secundis, procedet iuxta
secundum rescriptum. si male, remittent ad secundos, qui si-
militer procedent respectu primorum. Opp. extra glo. ꝙ nõ
valuerit prima impetratio † monialium super prima appel-
latione, cum non fecerint mentionem de excommunicatio
ne in eos lata. de rescrip. dilectus. il. j. debet enim fieri mentio
de processu iudicis a quo: vt ibi, cum sim. Sol. debet fieri mẽ-
tio de processu qui præcessit appellationem de sent. & re iu-
1 di. non potest. de confir. vti bonæ. † Opp. ad idem, quia rescri-
ptum impetratum ab excommunicato non tenet. de rescri.
c. t. li. 6. Solu. fallit id quod ibi dicitur, quando impetrat sup
appellatione: vt inf. & inf. c. fin. fallit in alijs casibus quod dic,
vt ind. c. 1. Oppo. ad hoc. quia si valuit appellatio & impetra-
tatio monialium, non debuit admitti appellatio monacho
rum qui appellauerant: quia non admittebatur exceptio ex-
communicationis con tra moniales. Sol. Inn. quia monachi
obtesperunt Papę dicentis exceptionem minus legitime re-
iectam: nec dixerunt moniales appellasse. Oppo. ad hoc, quia
monachorum impetratio fuit surreptitia, ideo non debuis-
set mandari secundum eam procedi. Solut. licet rescriptum
quantum ad hoc sit surreptitium, tamen tenebat quatenus
in eo mandabatur quod tertij iudices cognoscerent an secũ-
di repulissent exceptionẽ excommunicationis eo casu, quo
erat repellanda. & secundum Innocen. non constabat adhuc
ꝙ literæ monachorum essent surreptitię. ideo quartus iudex
procedit iuxta tenorem illatum. dic, quod ad hoc vt iustifi-
cetur vltima appellatio monialium, expedit docere ꝙ appel
latio monachorum fuerit minus iusta, & eorum impetratio
surreptitia: & tamen talis cognitio non sufficit vt pronuncie
tur rescriptum monachorum esse surreptitium: immo pro-
ceditur secundum illud: quia iudices tertij non seruauerant
formam rescripti. & quia hæc verba videntur inuoluta: dic,
quod moniales iustificabunt vltimam appellationem eoip-
so quod docent quod secundi iudices non admiserunt suas
defensiones: quo facto quartus iudex procedet iuxta formã
tertij rescripti: non per hoc tollitur quin tertio rescripto pos
sit opponi de surreptione si non est lapsum tempus ad oppo
nendum dilatorias. argu. s. capitu. pasto. dato quod iustifica-
ta sit secunda appellatio monialium, non per hoc probatum
est quod rescriptum impetratum per monachos fuerit sur-
reptitium.

S V M M A R I V M.

Nomina collectiua iunguntur cum verbo plurali & singulari.
Excommunicatus appellans quando audiatur, vel non.
Excommunicatus in principali ab agendo repellitur vsque ad conclu-
sionem, & si appellat auditur.
Appellatio ab interlocutoria, & à diffinitiua quomodo differant.
Actor appellans in appellatione dicitur defensor.
Reus potest conditionaliter uti contrarijs defensionibus.

Significauerunt. Idem dicit quod præcedens,
sed addit, ꝙ etiam actor origi
narius nõ repellitur per exceptionem excommunicationis,
a persecutione. Primo ponitur quærela. Secundo instructio
iudicum. ibi, mandamus. † Nota. ibi, significarunt. & ibi, ap-
pellarũt ad fi. ꝙ nomina collectiua iungũtur cum verbo plu-
rali & singulari: & sic rescriptum non potest argui vitiosum,
si altero de dictis modis loquatur, vel quia dicat c. significa-
uit. In glo. 1. ibi, priuat c. immo priuatos denunciare si elege-
runt scienter indignum. de elec. cum in cunctis. & c. pperuæ.
lib. 6. In glo. pen. ibi, quasi rei intelliguntur. hæc vera. ponun-
tur & alij modi intelligendi hoc c. & secundum modum po
nit gl. ibi, in casu istius c. s. ꝙ excõmunicatio erat hic minus
legitima: quia lata post appellationem. hoc tamen non ex-
presse dicit glo. & est diuinare. ponitur extra glo. tertius intel
lectus, ꝙ hic fuit conuentio & reconuentio, & auditur capi-
tulum, quia succubuit in recõuentione in qua tenebat locũ
rei. hic intellectus non procedit per literam quæ dicit, quod
lata fuit sententia super petitione c. partim pro, & partim cõ
tra capitulũ. verior conclusio. primus intellectus, ꝙ ẽt actor
originarius potest appellationem prosequi, non obstante ex-
communicatione, quia in hac prosequutione tenet locũ rei,
& in hac gloss. quod no. & plenius quam glos. & ordinarius.
dic, ꝙ † aut excommunicatus appellat à diffinitiua, aut ab in-
terlocutoria. Primo casu auditur, argu. huius c. glo. tamẽ ista
dicit quod auditur solum ad hoc vt cassetur iniqua sentẽtia,
non vt aduersarius sibi condemnetur pro hoc inducit Ioan.
Cal. quod licet pronunciato ꝙ prima sententia sit iniqua vi
deatur pronunciatum pro appellante, tamen in odium excõ
municati supersedebit iudex ad quem, expraesse pronuncia-
tioni pro appellante, & non condemnabit appellatum, vt si
excommunicatus agit ad c. & succubuit, & appellauit, docto
de iniquitate, pronunciabitur sententia iniqua, & cessabitur:
sed non condemnabitur appellatus ad c. hoc videtur nimia
subtilitas tanquam quæ separat inseparabilia. nam sequitur,
pronunciatum est primam sententiam iniquam, ergo ꝓnũ-
ciatum est pro appellante. dic, ergo verius, quod etiam con-
demnabitur aduersarius, & hoc operatur inseparabilitas, nisi
enim ꝯdemnaretur, non diceret ꝓfecto pronunciasse: sic &
als pp inseparabilitatem, ꝙ alias ꝓhibet. de sepul. sacris ḋ his,
q̄ si. a ma. par. c. ex ore. in gl. magna vltra mediũ. ne se. va. ca. t.
In gl. 2. C. de rei vxo. ac. l. 1. i prin. cõ. de lc. l. 2. & ex h. d. Inn. eue
3 nire vnũ mirabilẽ: qa † excõmunicat' ĩ pricipali ab agẽdo re
pellitur vsque ad conclusionẽ, & si appellat auditur: vt hic. Si
vero fuit appellatum ab interlocutoria, auditur appellatus, q
erat actor in causa donec discutitur terminus appellationis,
& si pronunciatur bene appellatum, non audietur vlterius ꝓ
sequens in causa coram iudice ad quem, sicut non audiretur
4 coram iudice a quo, & † est ratio diuersitatis inter appellatio-
nem ab interlocutoria & a diffinitiua: quia quando ab inter-
locutoria, prędiscutitur terminus appellationis, & si pronun
ciatur bene appellatum proceditur in principali, & tunc ap-
pellans non dicitur amplius se defendere: sed quando a diffi-
nitiua, non prædiscutitur appellatio: sed simul cognoscitur
de appellatione, & de iniquitate. C. de app. eos. de fi. instru. cũ
5 lo. † Ex his no. ꝙ actor appellans in appellatione dicitur de-
fensor: vt in glo. & in litera ibi, legitima defensio, & hoc facit
ad libellum qui communiter porrigitur in appellatione, di-
co sententiam nullam: & si qua est appello. admittitur enim,
6 licet videatur continere contraria, sicut enim † reus potest cõ
ditionaliter vti cõtrarijs defensionibus. reg. nullus pluribus.
lib. 6. ita & appellans. de hoc plenius dico de app. dilecto.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio excommunicationis quam uim habeat.*
2 *Iudex ex officio repellit inhabilem ab agendo.*
3 *Processus quo casu reddatur retro nullus.*

Exceptionem. In qualibet parte litis obijciens
exceptionem actori auditur: sed
si maliciose distulerit opponere, condemnatur in expensis,
& licet non excipiat, iudex ex officio repellit excommunica
tum ab agendo. habet tria dicta, secundum ibi, quid si. Ter-
1 tium, excommunicatis. No. ibi, specialiter. † ꝙ exceptio excõ
municationis licet sit dilatoria in effectu: tamen in modo ꝓ-
ponendi habet naturam peremptoriæ, vt possit quandocun-
que proponi, & hoc speciale in ipsa propter periculum ani-
2 mæ: vt in litera. † Item in fi. ꝙ iudex repellit ex officio inhabi
lem ab agẽdo: & quotidie ad hoc allegatur, pro hoc facit qđ
no. de offic. vic. cap. 1. In glo. & si. ibi, non valebit, attento tẽ-
pore huius c. hodie secus, vt sequitur in glo. dic tamen ꝙ etiã
3 hodie est dare casum in quo † processus redditur retro nul-
lus, & quando proceditur per rescriptum ab excommunica
to impetratum. de rescrip. c. t. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio rei iudicatæ non competit Reo absoluto, quia non possidebat,*
si hodie possidet.

1 Aduersario. † Exceptio rei iudic. nõ competit reo
absoluto: quia non possidebat, si ho-
die possidet. Primo ponitur thema & quæstio. Secundo sol.
ibi, tibi. In fi. glo. 1. dic, ut de re iudi. abbate lib. 6. In glo. 2. ibi,
vel dic. hæc verior: quia præsumitur dolus propter rationẽ:
de qua in glo.

S V M M A R I V M.

1 *Rescriptum impetratum ab excommunicato super prosecutione ap-*
pellationis valet, licet de excommunicatione fiat mentio.

1 Venerabilem. † Videlicet rescriptum impetra-
tum ab excommunicato super ꝓ
secutione appellationis, licet de excommunicatione non fa-
ciat mentionem: primo ponitur dictum. Secundo ratio. ibi:
quia. In glo. 2. ibi, significarunt. Oppo. quia hoc c. videtur su-
perfluum per illa quæ dicit Abb. quod c. cum inter. loquitur
de excommunicato qui agit nomine suo tantum: c. dilecti.
de defendente ecclesiam. c. dilecte. de excommunicato lit. pẽ
den. & post appellationem. c. significarũt. de originario acto-
re, hoc c. de excommunicato pro alia causa & ab alijs iudici-
bus, quod etiam sufficit qd quod hic dicitur, nõ erat ita spe
cifice in illis, maxime respectu impetrationis rescripti.

De præscriptionibus Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Paria sunt quod ecclesia non habeat prælatum, vel quod habeat in-*
habilem.

Eccle-

1 *Ecclesia dicitur vacare si non habeat prælatum immediatum, licet habeat defensorem.*
3 *Præscriptio currit contra ecclesiam, cuius prælatus est schismaticus.*

Placuit. † Episcopus contra episcopum locum per se ad fidem conuersum præscribit triennio: sed si ecclesia vacat, vel est in schismate, non præscribit contra ipsam. Primo ponit dictum. Secundo limitat, ibi, si tamen. Tertio alium casum addit, ibi, item si n. No. tamen in quo de iure canonico currit præscri-
1 ptio minor 40. de hoc cum glo. † Item, quod paria sunt quod ecclesia non habeat prælatum, vel habeat inhabilem. de transla. c. 2. hic enim paria reputantur, quod ecclesia careat prælato, vel quod prælatus sit schismaticus. In gl. fi. ibi, legitimo defensore dic, quod etiam si yconomus posset agere & conueniri, adhuc pro-
2 cedit quod hic dicitur, † quia ecclesia dicitur vacare si non habet prælatum immediatum, licet habeat alium defensorem no. Innocen. de resti spo. olim. 1. Item licet pupillus habeat administratorem, vel tutorem: non tamen præscribitur contra eum. C. de præscr. 30. an. sicut. ecclesia autem in hoc com-
a paratur pupillo, a non tamen per omnia: quia pupillo ipso iure non currit præscriptio: vt prædixi, nec est necessaria restitutio. C. quib. cau. in inte. rest. non est ne. l. fi. secus in ecclesia, cui currit, licet possit petere se restitui. inf. c. auditis. & hoc quando ecclesia habet prælatum immediatum nō in habilem. sed si vacat, vel habet prælatum inhabilem, ipso iure non currit: vt
3 hic. In fi. e. glo. Opp. quod contra ecclesiam currat† præscriptio, non ob. quod prælatus sit schismaticus, ex quo ecclesia non omnino vacat. Sol. habetur pro vacante: quia, vt dixi notādo paria sunt quod non habeat prælatum, vel habeat inhabilē. Oppo. ad idem, quia melior conditio prælati hæretici, quam non hæret etici: quia contra primum non currit præscriptio, cōtra secundum sic. vtrunque probatur hic. Sol. non considerantur hic persona episcopi: sed ecclesia contra quam præscribitur: quia, vt prædixi, censetur vacare cum prælatus est schismaticus.

ADDITIO.

a *Ecclesia in hoc comparatur pupillo. Adde gl. singu. secundum Butr. in c. inquirendum in ver. comparuerit. de pecul. cleri.*

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas prælati non nocet ecclesiæ, nisi impleatur præscriptio.*
2 *Scandalum operatur quod prælatus rem ecclesiæ sine peccato nō possit repetere.*
3 *Bona ecclesiæ sunt pauperum quantum ad sustentationem.*
4 *Præscriptio interrumpitur per protestationem iudicialem contra illū qui non potest de facili conueniri.*

1 Nihil. † Taciturnitas prælati non nocet ecclesiæ nisi compleatur præscriptio. vel sic: in rebus inuasis non currit præscriptio, vel melius: per protestationem iudicialem interrumpitur præscriptio contra illū qui non potest de facili conueniri. & est casus no. & facit ad multa. Primo repetit Grego. quod olim scripserat. secundo, protestatur, ibi, sed aliud. & ponit casum. Patritia de qua ī tex. præscriptione tenebat res ecclesiæ, Gregorius ei scripsit quod eas redderet, ipsa respondit se paratam stare iudicio: sed quia iudicium non poterat fieri sine scandalo: ideo Grego. ei te-
2 scripsit, & protestatur: vt hic. † No. quod propter scandalum potest prælatus non repetere rem ecclesiæ sine peccato. non si fuisset peccatum mittere, beatus Grego. non misisset, pro hoc faci. quod dicit gl. t. Item ibi, post me. quod quandoque papa in se loquitur in singulare. hodie esset scandalum. In fi. gl. t. dic, vt ibi, & dic, quod nō omittitur veritas doctrinæ. sed plenius dic, vt ibi no. In glo. 2. ibi, circa prin. No. de causa pos. cum super.
3 & dic, quod sunt Pauperum † quantum ad sustentationem: vt sequitur in gl. quod etiam no. ī d. c. In gl. fi. ibi, per c. 100. annos. ex hac lo. sentit glo. quod tempore Grego. curreba: præscriptio licet non fuerit completa. & ex hic colligitur primū summarium: sed tunc obstat litera quæ dicit, quod taciturnitas Grego. non præiudicat futuris pontificibus. nam tenendo quod ince perit præscriptio tempore Greg. hoc non est sine aliquo præiudicio. Præterea gl. forte transiuit ad aliam sol. ibi inualerat, Ex hoc colligitur secundum summarium. sed quod ista inuasisset non dicitur in litera: ideo forte glo. non stetit in hac sol. sed dicit aliter, ibi, & hic protestatio. & ibi colligitur tertiū summarium, & signa ibi glo. ibi, princeps princip. quasi, propter impedimentum conueniendi: quia non facile poterat ista conueniri pro hoc l. vt perfectius J. alle. & inf. c. prox.
4 alias non sufficit † protestatio ad interrumpendum: sed requiritur lit. conteft. nisi eo casu quo quis impeditur sine suo facto litem contestari: vt dicit glo. in c. seq. Oppo. ad hoc, quod immo indistin cte sufficiat protestatio: vt no. gl. de app. c. fin. Sol. illa glo. procedit in casu prædicto, cum quis impeditur contestari, alias non sufficit protestatio: quia etiam per exceptionem oppositam in iudicio non fit interruptio. no. Inno. de or. cog. c. 2. Archi 16. q. 3. §. præscriptionum. nisi sit protestatio conuentionalis. i. facta de consensu aduersarij. illa enim sufficit ad interruptionem. C. de præscr. 30. anno. cum notissimi. §. sed & si quis.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia quanto tempore præscribat contra ecclesiam.*

1 Sanctorum. † Per quietam possessionem 30. an. præscribit ecclesia contra ecclesiam de iure antiquo: vt hic. hodie per 40. vt c. seq. In glo. a. ibi, protestari. dic vt dixi sup. c. pro. super glo. vlti.

SVMMARIVM.

1 *Quarta decimarum & funeralium debentur episcopo de iure cōmuni.*
2 *Titulus minus iustus dat causam præscribendi.*
3 *Clericus allegans se præscripsisse quartā decimarum quid probare debeat.*
4 *Ius decimandi, quod dicitur quædam seruitus, an habeat causam continuam.*

De quarta. Clericus contra episcopum spacio 40. ann. cum titulo præscribit quartam decimarum & funeralium. h. d. cum glo. Primo ponit dictum. Secundo excipit, ibi, nisi. Tertio corrigit ius antiquum. ibi,
1 nam. † No. quod quarta decimarum & quarta funeralium debētur episcopo de iure communi. de deci. dudum. de of. ord. conquerēte. in quibus dicitur de quarta decimarū: sed de quarta funeralium habetur de sepul. certificari. In glo. fi. ibi causam præscribendi. q. d. quod quandoque titulus non est sufficiens de per se, & tamen sufficit ad dandam causam præscribendi. & hoc inf. dicitur apertius. In glo. ibi, episcopi tantū. signa glo.
2 quæ quotidie allegatur, quod titulus † minus iustus a dat cau-
a sam præscribendi: sicut quando aliquid conceditur ab episcopo sine capitulo. fi. gl. de consuet. cum dilectus. de iurepa. cura inf. eo. c. 1. lib. 6. Contra not gl. de hi, quæ fi. à p æla. c. t. dicens, quod talis concessio nihil operatur. dic illam glo. procedere quando in actu episcopi requiritur quod interueniat capitulum, intantum quod sine capitulo actus non tenet, sicut in institutionibus. de his quæ fi. a præla. nouit. in fi. licet requiratur consensus capituli: tamen si non interuenit, actus non est nullus, cum possit consensus etiam ex postfacto interuenire. no. Inno. de consue. cum consuetudinis. & gloss. de teb. ec. non alie. c. 1. lib. 6. & tunc concessio episcopi dat causam præscribendi: vt in hac glo. & si. In fi. e. glos. Quæro quid habet probare clericus † qui dicit se præscripsisse quartam decimarum.
3 dic quod habet probare possessionem cum titulo: vt in hac glo. vel saltem communem opi. vel famam quod non solueret spacio 40. anno. vt no. in reg. sine possessione. lib. 6. Quæro
4 † an ius decimandi quod dicitur quædā seruitus, habeat causam continuam. Innocen. quod sic. pro hoc facit, quia semper potest terra aliquid producere, & hoc quo ad decimas prædiales. Item potest quis alias continue aliquid lucrari. nam etiā dormiens, vel furiosus ex sua pecunia quā alius administrat potest quid lucrari, & hoc quo ad personales. & sic potest cōtinue decima deberi. de cæteris autem seruitutibus, quando dicantur habere causam continuam vel discontinuā, & quā to tempore præscribantur prosequitur, Innocent. & ego hic plenius.

ADDITIO.

a *Titulus minus iustus. Adde glo. in vers. iustus titulus in c. si diligenti. de præscrip. & in c. cum dilectus de consue.*

SVMMARIVM.

1 *Possessor malæ fidei non præscribit.*
2 *Dominium an acquiratur propter præscriptionem canonicam.*
3 *Bona fides de iure canonico an requiratur in actione præscribenda.*

1 Vigilanti. † Possessor malæ fidei non præscribit. Primo ponit dictum. Secundo dispositio l. contraria, ibi ephesinus. Tertio eius correctio. ibi, nobis. No. ibi, vigilanti studio. pro solertia vigilantum quo ad studentes. argumen. ff. quæ in frau. cre. l. pupillus. de homi. capitu. primo. libro sexto. In glossa secunda. ibi, res non est sua re cen
2 do, quod † propter præscriptionem canonicam acquiratur dominium. de quo J. c. pe. ibi, quā vt Hu. & hec opi. procedit si facit sibi piciēutiā: sec? si nō debet facere sibi picietia de reti... litera.

literas. sed non debet sibi facere conscientiam ex quo tenet l. permittente. vt in gl. ibi, videtur verius. & hanc communiter omnes tenent, & bene probatur sup. glo. ibi, ex causa non lucratiua. hæc distinctio non bene probatur iure: & ideo standum cum secunda opin. licet viderim quosdam theologos velle teneri primam opin. de qua glo. sed, vt in ea dixi, illa procedit quando facit sibi conscientiam, sed non tenetur facere,
3 vt prædixi in fi. glo. fi. †Quæro, an in præscribenda actione requiratur bona fides de iure canonico. Barto. ff. de vsuc. sequitur §. si viam. ꝙ non. per l. si quis emptionis. C. de præscript. 30. anno. & ad hoc cap. & inf. cap. fin. & regula possessor. libr. 6. respondet ꝙ loquitur in præscriptione rerum, quæ fundatur super possessione. sed actio præscribitur sine possessione, & sic etiam via d. §. si viam. dic contra, quia requiritur ꝙ præscribens habeat quasi possessionem libertatis vt possit excludere eum qui est in possessione actionis vel viæ. Item, rō prædictorum iurium; quæ dicunt, præscriptionem non procedere cum mala fide, generalis est ad omnes casus.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia præscribit decimas in parochia alterius ecclesiæ per spatium 40. annorum.*
2 *Præscriptio excludit prorsus omnem actionem.*
3 *Iudex non debet supplere de facto.*
4 *Exceptio præscriptionis dicitur peremptoria.*
5 *Præscriptio sicut excludit actionem, an ita exceptionem.*

1 AD aures. †Vna ecclesia præscribit decimas in parochia alterius per spacium 40. anno. & satis est positus casus in c. de quarta, supra eo. No. summarium, & sic in præscribēdis seruitutibus habentibus causam discontinuam: quia vt dixi in c. de quarta. seruitus decimandi habet causam continuā. quod autem quando habent causam discontinuam, requiratur tēpus duplicatum, dicitur in multis iuribus quæ allegantur in in d. cap. de quarta. de hoc. ff. de aqua quoti. & æsti. l. hoc iure. § ductus aquæ. C. de serui. l. 2. vel saltem requiratur tēpus cuius contrarii non sit memoria, dictis iuribus. Item, ꝙ præscri
2 ptio † prorsus excludit omnem actionem. & dic prorsus. i. ex toto. de offi. ordina. c. ordinarij. in fi. li. 6. vbi de verbo, penitus. quod ibi sic exponit Archi. ex hoc videtur, ꝙ per præscriptionem de iure canonico acquiritur dominium. In glo. 2. ibi, necessarius. dic standum contrario, & debet hoc suppleri ad literam; quia ex quo ecclesia præscribebat decimas i parochia alterius ecclesiæ, ius commune erat contra præscribentē, & pro aduesario. pro hoc inf. c. 1. lib. 6. In glo. vlti. ibi, actionem excludit. sic ergo is contra quem præscribitur, caret actione. & sic videtur, ꝙ si agat, & præscribens non excipiat de præscriptione: iudex tamen ex officio debeat eum repellere. de iudi.
3 examinata. dic contra. quia iudex †non debet supplere de facto. de postu. bonæ. el 1. iste autem agens caret actione prætextu præscriptionis. & sic oportet de ipsa excipi: alias valet iudiciū: quia non excipiens videtur velle vti præscriptione per quam acquiritur dominium. sensus enim literę videtur iste, ꝙ pścriptio excludit omnem actionem. s. quam habebat is contra quem præscribitur, & acquiritur præscribenti. & hoc de præscriptione canonica, & dic ꝙ acquiritur vtile dominiū, imo meré, quod etiā directum, secundum canones, per hanc literam, sed secundum l. acquiritur vtile. No. gl. C. de bon. maternis. auth. nisi. & hoc in præscriptione longi tēporis vel lōgissimi, sed cum mala fide tantum, Pe. autem & Cyn. in dicta authen. dicunt, ꝙ ex præscriptione longi temporis vel longissimi cum bona fide acquiritur directum. primū communius. de iure ciuili, sed de iure canonico videtur casus pro ista opi. ꝙ vsucapione acquiritur directum. C. de pac. l. traditionibus,
4 no. glo. in d. authē. nisi. † Ex prædictis etiam nota, ꝙ exceptio præscriptionis est peremptoria. an autem possit opponi ante litem contesta. sicut exceptio rei iudi. no. de li. contest. c. 1. li. 6.
5 †Quæro, an sicut præscriptio excludit actionem, ita & exceptionem. Azo in summa. C. eo. ꝙ non videtur contradicēdū de iure canonico per hanc literam. & sup. cap. de quarta. vbi præscribens habet exceptionem contra dominum: ergo nō econuerso. & ideo in præscriptione canonica non habet locū illud, verus dominus &c. de ord. cog. cap. 2. ꝙ dic vt ibi dixi. dictum autem Azo. intellige de præscriptione longissima cum mala fide de iure ciuili.

S V M M A R I V M.

1 *Laicus decimas possidere non potest.*
2 *Detentatio est facti, possessio iuris.*
3 *Papa potest concedere decimas.*
4 *Possessio ciuilis requiritur ad præscribendum.*
5 *Laicus non potest præscribere decimas etiam per tempus immemorabile.*

1 Causam. Laicus decimas nō præscribit. Communis diuisio ibi: ideoque. No. ꝙ laicus a non pōt
2 decimas possidere. & ad hoc quotidie allegatur. Item, ꝙ sine possessione nō procedit præscriptio. regula, sine possessione. & requiritur possessio, non sola detentatio. pro hoc est quod dico in sequenti notabili. Item ibi detinere, ꝙ qui nō potest detinere, non potest præscribere. & dic detinere. i. possidere. si n. intelligeretur de nuda detentione, q̄ sapit factum, nō procederet: laicus enim de facto potest decimas detentare. pro
2 prie tamē detentatio† distinguitur contra possessionē, vt detentatio sit facti, possessio iuris. de hoc ff. de acqui. possessio. l. 1. dico de restitu. spoliato. olim 1. In glo. 1. in fi. & quod litera dicit de concessione ecclesiasticæ personæ, intellige citra Pa
3 pam. Papa enim †potest decimas concedere laico: vt not. de deci. a nobis. & hoc sentit glo. ista in eo quod exemplificat de episcopo. Oppo. ad hoc 9. q. j. c. penul. & fi. Sol. Innocen. ꝙ decimæ nō possunt concedi in titulum. & hoc etiam sentit gl. cum dicit, ꝙ non potest, concedi in feudum, sed in alimoniā concedi possunt, vt contrarius, secundum Inn. & dic alimoniam, vt scilicet concedantur fructus, non ius decimandi. In glo. fi. ibi, ciuiliter. pro hoc est quod dixi in notabilibus. & ex
4 hac gl. colligitur, ꝙ ad præscribēdum requiritur possessio†ciuilis, nec requiritur naturalis. de hoc in regula 3. lib. 6. & hoc
5 etiam dicitur inf. in gl. ibi, non cadit. Quid si laicus† possidet decimas per tempus cuius contrarii non est memoria: dic ꝙ non sufficit, licet hoc tempus habeat vim tituli inf. ca. 1. li. 6. non tamen facit capacem eum qui non est capax. & sic cōsu
* lui. *pro hoc facit quod no. Ioan. And. & Ioan. monachi. de præb. c. 2. lib 6. & signa quia multi in hoc errarunt: ibi geminat, alias geminat, vt sit sensus, vt geminat, causa requiritur. s. possessio & bona fides. prima communior. & dic geminat. p lem. i. effectum dominii ꝙ acquiritur per vsucap. vel etiā per præscriptionem canonicam. quod tamen dic vt dixi supra capitu. proximo.

A D D I T I O.

a Quod laicus. Adde Domi. in c. 1. de præben. lib. 6.
* Consului. Adde quod est consi. 88. & incip. Capitulum ciuitatem. Vbi nu. 3. allegat hoc cap. B. S.

S V M M A R I V M.

1 *Priuatus contra priuatum quanto tempore præscribat.*
2 *Ecclesia contra priuatum quanto tempore præscribat.*
3 *Præscriptio quotupliciter procedat.*

Illud autem. Si proponitur quadragesimalis præscriptio contra ecclesiam, & contra præscriptionem interruptio, vtraque probatur, & probata interruptione excluditur præscriptio. habet duo dicta. Secundum, ibi, verum. In glo. 3. ibi, spacio 30. annorum s. secundū l. immo etiam spacio decem annorū inter præsentes. & 20. inter absentes. C. de præscrip. long. temp. per to. de sacro san. eccle. authen. quas actiones. in Auth. de ecclesia. titu. §. cum
1 temporali. cum †enim priuatus cōtra priuatum. præscribit, præscribit prædicto modo: ergo & ecclesia contra prælatum eodem modo, ne sit deterioris conditionis quam sit priuatus. & hic procedit quod dicunt aliqui sup. c. sanctorum. intelligentes ibi de præscriptione contra priuatum. hic enim intellectus non cōuenit illi literæ, quæ dicit de præscribendis possessionibus pertinentibus ad prouincias, & sic ad episcopos
2 vel archiepiscopos. Item, quando ecclesia† præscribit contra priuatum sufficit spacium 10. annorum vel 20. modo prædicto, ergo non requiritur ꝙ 30. posset tamen dici, ꝙ cum in præscriptione 10. vel 20. annorum requiritur bona fides & titulus per iura sup. alleg. poterit ecclesia præscribere hoc modo, sed si non habet titulum tunc, sicut laicus contra laicum præscribit spacio 30. annorum, etiam cum mala fide C. de præscrip. 30. anno. ita & ecclesia. eo vero spacio præscribet cōtra priuatum, tamen cū bonafide, & sic poterit saluari prędictus intellectus c. sanctorum. sed non conuenit literæ. Item etiā inter laicos non admittitur præscriptio cum mala fide, infra capitu. fina. In glo. vlti: ibi, & expulsionem. & hæc dicitur naturalis interruptio, quia fit per factum naturalem factum tā
3 quam a priuato, non tanquam a iudice. & dic, ꝙ † quandoq; præscriptio procedit, vt quia præscribit quis possidendo incōcusse. i. sine interruptione & bona fide, & tempore, legitimo sup. eo. de quarta. & c. ad aures. quandodoque nullo modo procedit, vt in iuribus imprescriptibilibus inf. cap. cum non liceat.
quan-

quandoque procedit sed nõ perficitur, & hoc dupliciter: vel
quia interrumpitur: vt hic vel quia suspenditur seu dormit
vel differtur: vt tempore hostilitatis inf. c. ex transmissa. & eo
casu quo interrumpitur, oportet de nouo inchoari præscri-
ptionem. sed quando suspenditur, tunc, cessante impedimẽ-
to, tempora sequentia continuantur cum præcedentibus. qđ
dico in d. ca. ex transmissa. ibi: qui cõueniri non potest. dic vt
dixi sup. c. 2.

S V M M A R I V M.

1 *Fines ecclesiarum, parochiarum, & prouinciarum quãto tempore præ-*
scribantur.
2 *Iurisdictio datur per verbum, hortamur.*
3 *Fines prædiorum quanto tempore præscribantur.*

1 Quia indicante. † Fines prædiorum ecclesiasti-
corum 40. an. spacio præscri-
buntur. fines autem parochiarum dioces. vel prouinciarum,
cum de eis constat, non præscribuntur. h. d. cum glos. primo
2 ponit dictum, secundo illud exequendum cõmittit, ibi †: hor
tamur. No. ꝙ per hoc verbum datur iurisdictio. de hoc de te
sta. c. 1. & sapit mandatum, vt ibi. Item, ꝙ quandoque iudex
procedit vt priuatus accedendo ad locum de hoc cum gloss.
In glo. 1. de hoc in Spe. de paroch. ver. & quia de limitibus. In
glos. 2. ibi, non secundum allegata. dic, ꝙ licet iudex subierat
locum oculis: tamen non facit vt priuatus, sed vt iudex. & de
hoc an secundum allegata debeat iudicare, dic, vt de offi. de.
leg. pastoralis. §. quia vero. In glo. vlti. ibi, super hoc. dic con-
3 cludendo cum glo. & plenius q̃ glo. ꝙ † aut quæritur de fi-
nibus prædiorum, & præscribuntur: quia iura non resistunt,
& sic potest intelligi litera, vt in summario. aut intelligimus
de confinibus dioces. & parochiarum, & tunc, aut quæritur
a an possit præscribi a inter limites quo ad ea, quæ non adhęrẽt
limitibus. & dic, ꝙ sic, vt in hac gloss. aut an ipsi limites, vel
eius adhærentia possunt præscribi: & tunc, aut de ipsis non
constat. & dic, ꝙ sic, vt in glos. aut constat, & tũc non possunt
præscribi, vt etiam dicit gloss. ꝙ intellige iure situum. i. ꝙ vbi
limes erat in vno loco, sit in alio. & hic inducunt iura ad eui-
tandam confusionem, ne immutentur termini parochiarũ
qui de iure sunt inducti. de his quæ fiunt a præla. pastoralis. &
sic per priuatos nõ pñt immutari. de testa. requisisti. alias pos
set euenire quod aliquę dioceses ex toto destruerentur: vt qa
vna diocesis extenderet suos limites præscribendo limites al
terius diocesis, & vltra illos. aut quæritur an possit. præscribi
iure proprietatis. dic ꝙ sic. in hoc enim non repugnat a ius, vt
sit sensus, ꝙ stãtibus limitibus in suo robore præscribit vnus
episcopus. circa vero id quod erat loco limitis, puta aliqua ec
clesia, quæ erat cõmunis ambobus, an erit tota de iurisdictio
ne præscribentis, hoc enim casu cessat ratio confusionis præ-
dicta. de hoc 16. q. 2. quicunque. in glos.

A D D I T I O.

a An possit præscribi inter limites. Adde gl. in c. quicunque. 16. q. 3.

S V M M A R I V M.

1 *Præscriptio tempore hostilitatis currere non dicitur.*
2 *Ecclesia matrici debentur iura parochialia.*
3 *Ius funerandi est de iure parochiali.*
4 *Absenti causa reipublicæ contra præscriptionem succurritur per resti*
tutionem. & nu. 6.
5 *Præscriptio an interrumpatur propter hostilitatem.*

1 Ex transmissa. † Tempore hostilitatis nõ currit
præscriptio. Primo ponit querelã.
Secundo dat iudices ib., discretioni ueręa. & olim erat de sta.
2 regu. † No. ibi, matrici, ꝙ ecclesię matrici debentur decimę,
& oblationes, & iura parochialia in tota parochia seu pleba-
natu: & sic non in capellis. dic tamen de decimis melius vt di
co de dec. cum contingat. & eo. modo dic de alijs iuribus pa
3 rochialibus. Item ibi, ius funerandi, ꝙ ius † funerandi est de
a iure parochiali: quia exceptio debet esse de regula a. nota. Dy.
in rubrica de re. iur. li. 6. probatur. ff. de regu. semper specialia.
It si. gl. 1. de hoc de succes. ab intesta. c. vlt. de ver. sig. inter. de
noui ope. nun. c. 1. de ele. q̃relam. In glos. fi. ibi, subducitur. &
sic non interrumpitur præscriptio, sed suspenditur, seu dor-
mit quod dixi s. c. illud, quandoque autem currit præscriptio
4 sed succurritur impedito per restitutionem: vt † si præscribit
ꝯ absentem cã reipublicæ l. ab hostibus, alleg. in gloss. & ff. ex
qui cau. ma. ab hostibus. §. sed ꝙ simplr. & l. nec nõ §. si quis
sæpius. & §. sed si, C. de resti. militũ. ꝙ tpe. de in inte. resti. c. 1.
lib. 6. & cle. vna. e. ti. Quæro eo casu, quo tempus subducitur,
5 vt propter hostilitatem, an possit fieri interruptio †. Inno. ꝙ
sic. Oppo. ad hoc, quia cum interruptio fiat pẽt litis cõte. no.
s. c. illud, apparet ergo ꝙ pp hostilitatem non impediebatur
agere, & sic nõ debuit tempus subduci. quod enim hic dicit
de hostilitate intelligit Inno. quando est tanta ꝙ ius non red
ditur. Sol. potest esse ꝙ propter hostilitatem non impeditur
contestari: & tamen non potest agere cum effectu. i. produce
re causam ad finem, vt quia habet producere testes qui sunt
in loco hostium vel similium: & tunc habet duo remedia.
vnum est, si litem non contestetur, vt hic. secundum, ꝙ pôt
interrumpere lit. contestandam, & concurrit vtrũque reme-
dium: quia vtrunque, & si etiam ordinariom, vtrunque esset
extraordinarium, adhuc idem, cum vnum sit pinguius reli-
quo: quia interruptio ex toto extinguit præscriptionem, ho-
stilitas tantum suspendit, secundum prædicta. In eo verò, qđ
dixi, quod ꝯ absẽtem causa reipublicæ currit præscriptio, sed
6 competit restitutio † an hoc indistincte procedat. Inn. dicit,
quod procedit, quando completa est præscriptio in absentia,
vel modico tempore post reuersionem. qñ autem reuersus
stetit multo tempore antequam cõpleretur præscriptio, nõ
restituetur, quia non est lęsus ob tempus absentię. & in hoc
Inn. sentit opi. Mar. de qua. C. de resti. militum l. ꝙ tempore.
sed Bul. ibi dicit, quod immo ꝯpetit restitutio ad tempus ab-
sentię, etiam si completa fuit præscriptio post multum tem
pus a die reuersionis. & hæc communior. * & per ea maxime
* facit prædicta l. nec non §. si quis sæpius. de hoc in d. l. ab ho
stibus. §. sed quod simpliciter. dicit autem Bul. in d. l. quod tẽ
pore, ꝙ tempus ꝙ fluxit post completam vsucap. corrodit tẽ
pus absentię. & ad tantum minus fiet restitutio. & si quis di-
cit Innocen. velit tenere hoc, non oportet diuersificare inter
in inte. resti. & deductionem temporis. vult dicere, ꝙ sicut si
hostilitas viguit per biennium: ita etiam si fuit absens p bie-
niũ. quia si biennio stetit pręsens complebitur præscriptio,
quasi hoc biennium præsentiæ corrodat tempus absentiæ.
faciat quod nõ potest prætextu absentiæ petere restitutionẽ.
& in hoc ꝯtrium termitatur. de rest. in inte. cle. vna. vbi intra,
quadriẽnium competit restitutio aduersus lapsum tẽporis,
etiam si fuerit minus quadriennio.

A D D I T I O N E S.

a Exceptio debet esse de regula. Adde Card. in c. quia propter. in §. nisi. de ele
ctio. in c. si in 1. opposi. de tempori. ordi. & in c. cum contingat. de offi. deleg.
* c. 1. 26. Adde, quod in eo nihil de hoc. sed est cõs. 233 & incip. casus talis est
monasterium. & c. B. S.

S V M M A R I V M.

1 *Procuratio quæ debetur nuntijs Apostolicis non præscribitur.*
2 *Priuilegium apostolicum eximi potest à procurationibus nuncij, apo*
stolici.
3 *Clerici omnes de diocesi tenentur ad expensas consecrationis episcopi,*
nec possunt allegare præscriptionem.
4 *Clerici aliqui an possint præscribere contra clericos, vt non teneantur*
contribuere in procurationibus.
5 *Grauati in solutione procurationis poterunt appellare.*

1 Accedentes. † Procuratio quæ debetur nuncijs
apl̃icis, non præscribitur. Primo po
nitur quærela. Secundo, datio iudicum, ibi, volentes. de eo fa
cto. de censi. cum instantia. & ꝯ. deciditur allegatio canonico
rum qui allegabant præscriptionem. No. ibi. sindici & procu
ratores. quod hæc vocabula accipiuntur promiscue. & facit
ad id qđ obseruatur, qñ dr̃ in instrumento A. cõstituit P. pro
curatorẽ sindicum factorẽ &c. ibi, priuilegiũ ꝙ p priuilegiũ,
2 Apostolicũ potest quis † eximi a procurationibus nunciorũ
Apostolicorum. & in hoc surgunt multę lites. nam legati in
literis suarum procurationum faciunt apponi clausulas, non
obstantibus priuilegijs concessis &c. & ipsi qui habent priui
legia, etiam habent clausulas derogatorias &c. & quæritur q̃,
& quibus derogent, quod oportet diffinire inspecta vi clausu
larũ. arg. de priuile. porrò per Fede. consi. 100. & 26. Item ibi,
quod omnibus imminet &c. ex hoc ĩfertur, quod ad expeñ.
3 consecrationis episcopi tenentur omnes † clerici de diocesi:
nec possunt allegare præscriptionem, secundum Hostien. Itẽ
no. casum in quo non procedit præscriptio etiam cum lon-
gissimo tempore. & dic longissimo, etiam si de contrario nõ
sit memoria: tamen hoc sit impræscriptibile. In glo. vlt. quæ-
4 ro † an clerici aliqui possint præscribere cõtra clericos: vt nõ
teneantur contribuere in procurationib. Io. de lig. quod sic,
& dicit quod prohibetur hic præscript. contra legatos: quia
cæteri soluunt totã, qa diminueretur procuratio: sed per præ
scriptionem ꝯ clericos non diminuitur. hoc videtur ꝯ literã
quia hic erat qõ nõ inter legatum & ordinarios: sed inter cle
rum & ordinarios: & tamen hic dicitur pręscriptionem non
procedere. dic, quod aut præscribentes sunt tot quod reliqui
non

non poſſunt ſoluere totam, & nõ procedit præſcriptio, ne diminuatur procuratio: aut non ſunt tot, & procedere videtur dictum Io. de Lig. cum priuilegium poſſint aliqui eximi, ita φ reliqui tenentur ad totam. ita indiſtincte videtur prohibere præſcriptionem. ſed quod prædixi procedit de quadã ſubtilitate. Quæro quantum ad priuilegium, ſi tot ſunt priuile-
1 giati, † quod reliqui nimium grauantur. dic, φ poterunt appellare contra legatos vt non grauentur ad totum, & tunc non erunt ſeruanda priuilegia, tanquam tendentia ad noxã. φ plenius dico de cenſi. præſenti. qõ. 13. & ſigna: quia ſæpe ac
* cidit, & ſic conſului.*

A D D I T I O.

* Conſului. Adde quod eſt conſi. 52. & incip. in præmiſſo dubio. nu. 6. B.S.

S V M M A R I V M.

1 *Subditus non præſcribit obedientiam contra prælatum.*
2 *Obedientia debetur alia iure communi, alia iure ſpeciali.*
3 *Subditus non poteſt præſcribere obedientiam actiue.*

1 Cum non liceat. † Subditus contra prælatum obedientiam non præſcribit, Primo ponitur exceſſus. Secundo iubet corrigi, ibi, ideoque. In glo. 1. ibi, in hæreſi. vel in ſchiſma. Ratio horum duorum eſt propter immanitatẽ criminis. de ſymoniaco autẽ & fornicario notorijs. dic, vt in c. noſtra ɉ. de cohabi. cle. & mulie. & in glo. In glo. vlti. ibi, in obedientia. hoc procedit reſpectu
2 obedientię † quæ debetᷓ iure communi: ſecus ſi iure ſpeciali: tunc enim etiam poteſt tolli per ius ſpeciale. ſ. præſcriptionẽ no. ɉ. eo. cum ex officij. Oppo. ad hoc & ad literam, φ etiam obedientia quæ debetur de iure communi, poſſit tolli, de priuilegi. cum perſonæ. li. 6. Solu. illud ratione priuilegij. & hoc vult hæc gloſ. ad fi. ibi, arg. quod contra obedientiam. de
3 pręſcriptione autem dic, quod † non poteſt ſubditus præſcribere obedientiam. actiue. i. quod præſcribat ſeipſum. i. quod non ſit ſubditus epi ſui, paſſiue ſic, ſi vt præſcribat ſeipſum, φ vbi erat ſubditus vnius epiſcopi ſit ſubditus alterius prælati. & hoc potius eſt præſcribi q̃ præſcribere φ etiam hic not. Io. Cal. & in hac glo. ibi, præſcribit pignus. dic, vt no. vt lit. nõ conte. quoniam. in fi.

S V M M A R I V M.

Præſcriptio ſola centenaria currit contra eccleſiam & eius vaſallum in feudo Romanæ eccleſiæ.
Liber cenſualis ſumptus de archiuo probat.
Camerarij Papæ officium quale ſit.
Conſuetudo loci poteſt operari quod ſcriptura alias priuata cenſeatur publica.
Teſte dicente ſe aliter dixiſſe quam tabellio ſcripſerit, cui ſtandum.
Præſcriptio non currit contra tributa.
Cenſus & tributum ſæpe accipiuntur promiſcue.

Ad audientiam. † In feudo Romanæ eccleſię contra ipſam eccleſiam & vaſallum currit ſola centenaria præſcriptio. h. d. de qua deducitur tempus ſchiſmaticis, hoc addit c. ſequẽs. Primo ponitur petitio actoris. Secundo, reſpõſio. ibi, ſed ea. Tertio probatio actoris, ibi, ad φ. Quarto, impugnatio probationũ ibi, ſed inter. No. † de libro cenſuali a qui probat, quod eſt, quia erat sũptus de archiuo. quod dic, vt not. de procurat. c. 1. dico de fide inſtru. c. 1. Item, φ priuilegium perditur b per non vſum, qđ dic, vt no. de conſtitu. cum acceſſiſſent. Item ibi, camerarius. de † camerario Papæ. & dicit glo. 8. q. 1. c. 1. φ eius officium, eſt, vt eroget temporalia pauperibus. de hoc de elect. cle. Romani. §. 1. Item in eo, φ ſupplet Papa allegationẽ de præſcriptione cẽtenaria. & ſic, φ iudex ſupplet in facto, potius tamẽ hæc eſt ſuppletio iuris. In glo. ſic enim, ibi, ex archiuo. ꝯ quia videtur ſcriptura priuata: ergo non eſt ſtandum. de fi. inſtru. c. 1. dic, φ immo dicitur publicum inſtrumentum, vt ſequitᷓ in glo. & in c. cauſam, in ea alleg. vbi quæro an oporteat citari quorum intereſt quando ſumitur inſtrumentum de archiuo. i. accipiatur. dic † ſtandum conſuetudini loci, quæ poteſt
* operari, φ ſcriptura alias priuata cenſeatur publica* de fi. inſt. cum dilectus. ceſſante autem conſuetudine tutius videtur φ fiat citatio, non tamen eſt neceſſarium. Nam ſi ſcriptura eſt ſumpta mõ debito: ꝑinde eſt ac ſi notarius eſſet rogatus de ſuo protocollo publicum ſcribere inſtrm̃: quo caſu non expedit aliquem citari: quia hoc non dicitur exemplatum, ſed originale: deputatus autem ſuper archiuo videtur rogatus ab oibus tabellionib. quorum ſcripturæ reponũtur in archiuo: vnde ſicut qñ ſcriptura tabellionis defuncti alteri notario cõmittuntur non expedit, quando publica ſunt, citati abſentes quod dico de fi. inſtru. cum P. ita quando notarius ſumit ex archiuo. quod ſigna, vidi enim arduam quæſtionem de hoc de iureiur. cle. vna. in fi. & in eo, quod glo. dicit. quod ſcriptura ſumpta ex archiuo debet eſſe ſignata manu commẽtarieᷓ. i. tabellionis. dic φ ẽt ſufficit φ nõ ſit tabellio, dummodõ ſit ad illud offm̃ deputatus. C. de fi. inſtru. authẽ. ad hæc, dico de fi. inſtr. c. 1. & 2. nam eoipſo quod eſt ad offm̃ publicum deputatus cenſetur perſona publica. In fin. glo. ſic ergo. Nota glo.
5 cum tex. ad q. talis † dicit ſe aliter dixiſſe q̃ tabellio ſcripſerit. dic, φ creditur tabellioni. ar. hic. & no. Spe. de inſtru. edi. §. reſtat. ver. ſed qđ dñ. & duobus ſeq. niſi notarius ſit ſuſpectus. vel niſi agatur de falſo contra teſtem tunc eñ non ſtatur, vt
6 ibi no. In gl. pe. in fi. Op. φ † ẽt centenaria p̃ſcriptio hoc caſu locũ non habuerit: qa ꝯ tributa non p̃ſcribitur. C. de p̃ſcrip. 30. annorũ ꝯpetit. Sol. aliud in cenſu de quo hic. aliud in tributo, de quo in ꝯrio. tributum eñ p̃ſtatᷓ in ſignum ſubiectionis d. l. & ꝯ tributum non præſcribitur ſ̃. c. ꝓxi. cenſus aut p̃ſtatur reſpectu alicuius rei tp̃alis q̃ tenetᷓ ab alio: & ſic ceſſat
7 rõ p̃dicta: qa vero cenſus † & tributum ſæpe accipiuntur ꝓmiſcue, de cenſi. c. 2. dic, φ aut cenſus p̃ſtatur ꝓ re particulari & põt p̃ſcribi, vt hic. aut in ſignum ſubiectionis, & non põt. ꝓ hoc eſt φ no. de deci. ſua. 2. in glo. 1. dicẽ de cenſi. ſignificauit q. 9. Item hic ſimplr̃ dicebat ſe p̃ſcripſiſſe, φ caſtrum ad ſe ſpectaret, nec agebatur: ſed etiam de alijs iuribus. de hoc ĩ d. l. competit. Op. ad idẽ, φ indiſtincte debuerit repelli, qa erat ꝯ obedientiam, & ſic ꝯ ſ̃. c ꝓx. Sol. ꝯ obedientiam q̃ debetur de iure cõi, nõ p̃ſcribitur, vt ibi. ſecus ſi de iure ſpeciali, vt hic quod etiam dixi ſ̃. c. proximo.

A D D I T I O N E S.

a De libro cenſuali. Adde Bal. in l. fin. C. ſine cenſu vel reli.
b Priuilegium perditur. Adde glo. & ibi Anto. de bu. & Ab. in c. ab. æ. de ver. ſigni. Io. An. in c. ioannes de cleri. coniuga.
* Publica. Adde eũdẽ Car. idem in terminis tenẽtẽ in cõſ. 74. incip. in diſcuſſione. nu. 6. B.S.

S V M M A R I V M.

2 *Præſcribere quis non poteſt ut non ſubſit Papæ.*
2 *Iura papalia præſcribuntur.*
3 *Pubes an teſtificari poſſit de his quæ percipit ante libertatem.*
4 *Poſſeſſio non probatur per inſtrumentum.*

Cum nobis. Summa vt ſ̃. c. ꝓxi. Primo ponit dictũ quod ſecundo limitat, ibi: tempora. In gl. hæc p̃ſcriptio. ibi, nulla. hoc ꝓcedit ſi velit qs p̃ſcribere
1 vt nõ ſubſit Papæ nec alteri. ſed ſi ſubditus Papæ p̃ſcribit, † vt nec ſit ſubditus alterius ſuperioris, hoc non repugnat iuri. ꝓ hoc eſt φ dixi ſ̃. capit. cum non liceat. ꝓ hoc facit qa ẽt iura papalia præſcribuntur. de poſtula. bonę, el 2. ibi. 120. annos.
a inducit gl. ad q. an impubes a poſſit teſtificari tempore pubertatis. de his q̃ ꝑcepit ante pubertatem †. de hoc 3. q. 9: teſtes. de corpo. viti. ex parte. 1. & facit hæc glo. φ non. quod ꝓcedit in his in qbus determinatum eſt tp̃s a iure φ teſtes ſint certæ ætatis, vt in reſtõ. ff. de teſti. l. 3. §. lege Iul. & ibi gloſſ. qa requiritur φ ſit pubes: aĺs ſi non eſt a iure hoc determinatũ, valet teſtimonium, dummodo tp̃e quo ꝑcepit, fuerit doli capax. & in eo quod præcedit in glo. φ † per inſtrm̃ non ꝓbatur poſſeſſio. de fide inſtr. inter. dic, φ ibi, ſolum ꝓbatᷓ de inſtrõ locationis. licet poſſet eſſe tale inſtrm̃ φ bñ ꝓbaret poſſeſſionẽ. & ſic bñ poſſet ꝓbari p̃ſcriptio cẽtenaria. q̃ ẽt qñq; ꝓbatur ꝑ cõfeſſionẽ partis aduerſæ ibi: ſed nõ eſt recedendum. & hæc verior. arg. regulę, decet. lib. 6.

A D D I T I O.

a An impubes Adde glo. in c. itaq; de conſe. di. 4. glo. ſ3. in §. impuberes. inſtit. de teſta. Ab 10 c. fi de ſen ex. Ia. zochus. in c. fi. in 6. no. qui ma. acc. poſ.

S V M M A R I V M.

1 *Eṕs fundat intentionem ſuã de iure communi in eccleſijs ſuæ dioceſis.*
2 *Iura epiſcopalia an præſcribantur.*
3 *Probatio per inſtrumenta eſt facilior quam per teſtes.*
4 *Interrupti a facta poſt completam præſcriptionem nihil prodeſt.*
5 *Abbas an poſſit præſcribere iura epiſcopalia.*
6 *Abbas an poſſit præſcribere obedientiam contra epiſcopum.*
7 *Illatio non fit de vno ſeparato ad aliud.*
8 *Delictum ſeu negligentia prælati in quo præiudicet eccleſiæ.*

Auditis. Inferior p̃ſcribit iura epiſcopalia. & ſi contra p̃ſcribentem plura iura epiſcopalia fit interruptio in aliquibus: in alijs fit plene præſcriptio. & de præſcriptione ſubducitur tp̃s vacãtis eccleſiæ ꝯ q̃ p̃ſcribitur. Primo,
1 ponitur ꝓceſſus. Scđo, Papæ deciſio. ibi: quocirca. † No. φ eṕs fundat intentionem de iure cõi in eccleſijs ſuæ dioceſis ſ̃. tit. 1. cum venerabilis ad fin. & dic, vt ibi. Itẽ ibi: ꝓrius. de hac di-
2 ctione a. & dic i. omnino ſ̃. cap. ad aures. † Item φ iura epiſcopalia p̃ſcribuntur, de hoc locus. φ ſummario. Item ibi, ſit ille debet

A D D I T I O.

a Prorſus. de hac dictione. Adde Card. in c. ſuper litteris in 2. nota. de reſcriptis.

debet ibi, pleno iure, de his verbis. de supplen. neglig̃e. prela.
c. 2. de p̃bẽ. de monachis. de priuile. q̃m. Item ꝙ incipiendum
est a ꝓbatione faciliori, sic eñ hic incipit a ꝓbatione per in-
3 strumenta, † q̃ est facilior quam per testes, facit de elec. si for-
te ii. 6. li᷑ ibi, ꝑpetuũ silẽtium imponatis abbati. ꝙ imponit̃
silentium reo, ꝙ erat hic: quia hic erat ꝯuentio & reconuen-
tio: alias imponitur soli actori: de causa posses. cũ olim. vbi in
4 glo. Item ad fi. ꝙ interruptio † facta post cõpletã p̃scriptionẽ
nihil ꝓdest. & videtur hic casus pro q. de qua s̃. c. vigilanti. in
glo. 2. ꝙ si cõpleta p̃scriptione superuenit scientia ꝙ res esset
aliena, nõ teneat̃ illi restituere. In gl. 1. ibi. iurisdictionis, hoc
facit ad id, ꝙ dico in c. dilectus. alleg. in gl. In gl. 2. in fi. m̃es gl.
est, ꝙ aut agit̃ de iure ꝯcernẽte subditũ, & ipse ꝯuenitur: vt si
p̃tendit ep̃s ꝙ subditus alterius ep̃i teneatur sibi ad certũ cen
sum. aut agit de iure subiectionis, & tũc ꝯuenitur, nõ subdi-
tus, sed alius q̃ ꝯtendit eũ sibi subesse. dicit tñ glo. ꝙ ẽt subdi-
tus põt hoc casu ꝯueniri. in hoc tñ nõ p̃sistit: sed Inno. p̃sistit
& bene. & sic est in opoone agentis q̃s ꝯueniatur. poterit tñ
subditus noĩare dñm in iudicio: vt lit. nõ ꝯte. q̃m. §. ꝙ si sup.
5 Op. ad hoc, ꝙ non possit abbas † præscribere iura ep̃alia. de of.
arch. cum satis. Sol. imo põt nisi aliud obstet: vt q̃a sunt imp̃-
scriptibilia, sicut istitutio authorizabilis. de qua in c. cũ satis
vt ibi, quidã tñ, vt refert Inn. dicunt, ꝙ ad hoc vt abbas possit
p̃scribere iura ep̃alia, expedit ꝙ subsit alij q̃ ep̃o. Inn. ꝯ, dicens
non esse necesse abbatem alij subesse: sed capellas q̃ præscri-
buntur, vt hic, & ĩ. c. cum olim. immo s̃m eum ẽt si non sub
sint alteri, possunt ipsę capellæ præscribere hæc iura ut quar-
tã decimarũ & similia. de deci. cap ex transmissa. de sepul. cer
tificari. sed ꝯ obedientiam vel ꝯ visitationẽ non possunt præ-
scribere nec capellę per se, nec abbas, vbi alij obediant. i. pas-
sine, vt potius præscribantur q̃ præscribant. in se aũt non pos
sunt ea possidere, nemo eñ ex necessitate sibi obedit vel se vi
sitat. & sic de similibus ĩ. c. cũ olim. & ff. de arbi. l. penul. Inn.
ex his apparet Inn. velle, ꝙ abbas in capellis nbi subditus non
possit pręscribere iura episcopalia. ipse tñ Inn. ĩ. c. cum olim.
ꝯ. & iungendo illã gl. cũ ista, dic, ꝙ aut capellæ subsunt alij, q̃
abbati, & oĩa ep̃alia præscribit abbas, etiã subditus ep̃i. aut sub
sunt abbati: & tunc abbas præscribit ep̃alia, præter obedientiã,
6 & sic quartam decimarum d. c. cum olim. obedientiã † autẽ
præscribere non potest, vt sentit hic Inn. ꝯ sentit in d. c. cum
olim. ex quo non immediate non præest capellis, sed rector,
immediate capellę hoc non posset. & hoc vult gl. cum dicit,
abbatem non posse præscribere ꝓpriam libertatem. ꝑ hoc fa
cit quia hoc esset præscribere ꝯ obedientiam actiue. ꝯ c. cum
non liceat s̃. eo. sed quando Abbas præscribit in capellis ces-
sat ratio huius ca. & hæc signa. In gl. sic ergo. ibi, subiectione
pro hoc facit regula nullus pluribus. lib. 6. dic, ẽt ꝙ p̃scriptio
& priuilegium q̃nq; non sunt ꝯria: immo priuilegium q̃nq;
parat viam præscriptioni ꝑ hoc ꝙ dicitur in glo. p̃cedenti. in
eo quod dicit ꝙ abbas habuit quale priuilegium. i. tale q̃d de
dit cãm p̃scribendi. de hoc q̃uo præscriptio & priuilegium ꝯ
currant ĩ. c. veniens. In glos Hic manifeste. ibi, ꝓpriam liber-
tatem. dic, vt dixi s̃. c. cum non liceat. & etiam statim ĩ. dico.
In gl. præscripsisse. ibi generaliter. facit ad id ꝙ dr̃, ꝙ aliud est
iudicium vinciale, aliud generale, not. de libel. oblat. c. 2. in
gl. In gl. Celestinus, ibi, obtinebit. ex hac glo. & ex tex. nota ꝙ
dixi in notabilibus, ꝙ debet ꝓbari identitas rerum. facit ad id
ꝙ dixi de fi. instr. cũ Ioannes. q̃n testes q̃ dicuntur descripti in
instr̃o, dicunt se non interfuisse: q̃a oportet ꝓbari ꝙ sint illi,
iidem q̃ sunt descripti. Inducit etiam Io. An. ad similẽ q. Qui
dam cõmodauit equum eunti floren. repetebat: dicebat cõ-
modatarius equum mortuum, & probauit ꝙ equus quẽ eq-
tauerat, erat mortuus naturaliter. Io. An. allegauit hanc lite-
ram, ꝙ non sufficiebat, ꝙ idem equus esset accommodatus,
inducit quia probari debebat aliã similem. q sed non est ne-
cesse ponere multa exempla. & signa & tene mẽti: quia mul
ti decipiuntur. In glos. sed contrarium. in fi. pro hoc non sol-
uitur formaliter contra. dic clarius, quãdoque querimus de
7 aliquibus separatis † & de vno non infertur ad aliud. de tran-
sla. c. 2. quãdoque de cõexis seu indiuisibilib & tunc, aut quæ
ritur de iure communi. & procedit quod dicit gl. qui autem
tetigit &c. & sic episcopus exercendo vnum ius episcopale, i-
telligetur possidere omnia episcopalia. & hoc vult gloss. pro
hoc facit quod no. de resti. spo. in literis. aut quæritur de iure
speciali: vt si quis præscribit episcopalia: & tunc præscriben-
do vnum ius non per hoc acquirit reliqua; sola enim illa p̃-
scribuntur q̃ possidentur. regula sine possessione lib. 6. & idẽ
de interruptione, vt hic. & quod dixi de indiuisibilibus. pro
hoc de conse. eccle. quod in dubijs. & cap. vno. lib. 6. de præ-
ben. quia sæpe. de senten. excom. si ciuitas. eo. li. no. de reli. do.
c. 1. de app. c. vna. & dic, ꝙ licet iura episcopalia sint connexa
hoc respectu ꝙ continentur sub hoc genere ius episcopale:
vt s̃. in glo. sic ergo. non tamen sunt indiuisibilia: immo pos-
sunt diuidi de iure speciali: vt quia præscribuntur aliqua, &
alia non. In glo. vlti. ibi s̃. c. nihil. dic vt ibi: quia ibi fuit prote-
8 status. & dic † ꝙ delictum prælati a seu negligentia in hoc p̃
a iudicat ecclesiæ ꝙ contra eam præscribitur ĩ. c. fi. Ibi, semper
currit. quandoque tamen ipso iure nõ currit s̃. c. ex transmis-
sa. & dic, vt ibi, infra quadragesimis. de resti. in integ. c. 1. lib. 6.
melius eo. ti. cle. vna.

ADDITIO.

a Delictum prælati. Adde reg. delictum. de re iu. li. 6. gl. in c. 2. de dila. Inn. in c. cum dilectus. de or. co. doc. in l. iubemus. C. de sacrosanc. eccle.

SVMMARIVM.

1 *Procuratio quæ debetur ordinario visitanti præscribi non potest.*
2 *Tempus solum non tollit nec inducit obligationem.*
3 *Episcopus potest remittere partem procurationis.*
4 *Authoritate duplici quis vti potest.*

1 Cum ex officii. † Procuratio quæ debetur ordi
nario visitanti, præscribi nõ po-
test. Primo ponitur factum & allegatio rerum. Secundo, al-
legationis reꝓbatio, & processum factũ ꝯ eos seruari p̃cipit.
ibi: nos. Tertio reseruat alias allegationes. ibi, sicut. No. ꝙ q̃n-
que pronunciatur interlocutorie super incidẽti, sicut hęc Pa
pa reiicit allegationẽ reorum. de hoc de ord. cog. c. 1. Item ꝙ
idẽ iuris in accessorio q̃d in principali. sicut. n. non p̃scribitur
ꝯ visitationẽ, ita nec ꝯ ꝓcurationẽ q̃ debetur rõne visitatio-
nis. ex hoc no. secus esse de illa q̃ debetur alia rõne, puta de iu
re sp̃ali. Itẽ illud, q̃ spiritualia seminat. Itẽ, & q̃a nemo cogit̃
suis stipendiis militare. & dic cogit. i. cogi non dẽt. Itẽ, & mi
litare q̃nq; dr̃ pro quolibet exercitio. vñ vita hoĩs dr̃ militia.
Itẽ, ꝙ sñia lata ex vna cã nõ p̃iudicat in aliis. Itẽ ibi, de metro
politica ꝯsuetudine. iũcta lr̃a q̃ erat in antiqua, quia diceba-
tur tã authoritate nostri rescripti quã de metropolitica ꝯsue
tudine. & sic colligitur ꝙ duplici authoritate põt iudex ꝓce-
2 dere. de hoc ĩ. In glo. 2. ibi, litibus. dic, ꝙ solum tempus † nõ
tollit nec inducit obligationem, sed cum alio sic. 18. q. 2. ser-
uitium. de censi. ꝓuenit. vbi de hoc. & de intellectu l. litibus.
no. de iude. c. 2. Op. extra glos. ibi, necesse. si eñ ex necessitate
declinauit ad hæc loca, & sic ad sui cõmodũ non debebatur
procuratio q̃ debetur cum visitat ad cõmodũ visitatorum,
dic necesse ratione officij visitandi: vt s̃. in prin. literæ. si autẽ
ex necessitate propria, tunc, si negaretur hospitium, dicit In-
no. ꝙ negantes possent puniri nõ ab archiepiscopo, sed a suo
episcopo. de emp. & vendi. c. 1. In gl q̃dam. ibi: sed non est ve-
3 rum. dic, vt de cẽ c. 1. & c. exigit. & c. felicis. li. 6. & dic, ꝙ † po
test ep̃s remittere ꝓcurationẽ, dũmõ nõ remittat totam: sed
remaneat tanta, ꝙ per hæc non impeditur visitatio. In gloss.
sic s̃. in fi. de ꝓcuratione autem q̃ debetur non ratione visita-
tionis, dixi s̃. notando ꝙ põt p̃scribi. pro hoc, quia non debea
tur de iure speciali: potest etiã ꝑ ius speciale remitti. ita ꝙ ẽt
hic dicit de procuratione debita ratione visitationis. ĩtellige
q̃n est debita de iure cõi. de cẽsi. c. 1. li. 6. secus si de iure specia
li. In gl. pe. ibi, immo & de iure cõi. & sic duplici iure, ꝑ hoc
4 quod dixi notando. & hoc ꝙ q̃s possit † vti duplici authorita
te, plene ꝓsequitur Inn. & quotidie hoc remittitur, inter cęte
ra dicit hoc verum, ꝙ q̃s põt vti duplici authoritate scil. ordi
naria & delegata vel arbitraria. de præbend. nisi. de corpo. vi
tia. significauit. de pręsumpt. literas. nec cogitur eligere qua
authoritate ꝓcedat, dictis iurib. de hoc ꝑ Bal. C. de fur. l. 1. in
fi. dicit ẽt Inn. ꝙ si in vna parte ꝓcessus ꝓcedit ex vna authori
tate, in alia parte ex alia, valet. pro hoc quod dixi de iureiurã.
Quintauall. ꝙ is qui est arbiter & arbitrator, si processit vt
arbiter, põt pronunciare vt arbitrator, pro hoc etiam, quia de
bet fieri interpretatio vt res valeat. de verb. sig. abbate.

SVMMARIVM.

1 *Possidens nomine alieno non præscribit.*
2 *Prouincia Sardiniæ est de proprietate ecclesiæ Romanæ.*
3 *Possidens nomine alieno non præscribit iure proprio.*
4 *Prælatus qui iurauit Papæ conseruare iura ecclesiæ Romanæ videtur periurus si talia iura possideat animo præscribendi.*
5 *Res ecclesiæ Romanæ quæ dicuntur.*
6 *Ciuitas Perusina est de patrimonio ecclesiæ.*

1 Si diligenti. † Possidens nomine alieno non præscri
bit. Idem si nomine ꝓprio, nisi habeat
bonam fidem & titu. quando præsumptio est ꝯ ipsum. Pars
de fo. comp. si diligẽti. Primo inducit vnã rõnem ꝯ archiepi
scopum. Secundo reprobat eius excusationem per locũ a di
2 uisione, ibi: nos. ad hoc etiam facit de iureiur. eã te. † No. ꝙ ꝓ
uinciæ Sardiniæ est de proprietate ecclesiæ Romanæ. idẽ de
Sicilia dicitur de pręsump. mandata. idem de vrbe & quibus-
dã aliis regionib. 63. dist. tributũ. & c. ego. 96. dist. Constanti-
nus. de ele. fundamenta. lib. 6. Itẽ ibi, nullo mediante. de his
verbis q̃ sapiũt ĩmediatã subiectionẽ: & sic plenã exẽptionẽ.
a de priuil. li. 6. Itẽ ibi, ver. nos. ar. a sufficiẽti partiũ enumera. a
Item,

ADDITIO.

a Enumera. Adde c. dilec. de præb. Car. Ale. in c. quo iure. in prin. 8. dist.

d

3 Item, ꝙ is poſſidet cuius nomine poſſidetur,& ſic ꝙ q. † no-
mine alieno poſſidet non præſcribit, ꝙ procedat ſi præſcribe
re vult iure proprio. poterit tñ p̄ſcribere vt faciat tanq̃ vica-
rius,vt in ſimili no.de præbendis c.in Lateranenſi. ſed in du-
biono non videtur habere animū p̄ſcribendi.& qđ dixi tanquã
vicarius.pro hoc eſt quod no.Inn.in d.c.in Lateranenſi.& di
4 co de offic.archi.cum ſatis.Item ibi poſſet inferri, † ꝙ præla-
tus qui iurauit Papæ conſeruare iura Romanæ eccleſiæ vide
detur periurus ſi poſſidet iura eccleſiæ Romanæ aĩo præſcri-
bendi.In glo.illud.ibi,ſemper præſumitur, niſi ſit p̄ſumptio
ↄ præſcribentē:vt quia ius cõe facit pro aduerſario inf.c.1.lib.
6.ibi,ab vtraque parte exigitur. de hoc de re iu.abbate. lib. vj.
In gl.4.ibi,nunquam 2.vbi iuris ignorantia non excuſat ĩ lu
cro,in quo acquirendo agitur ad alterius munera, vt in vſu-
cap.tunc.n.ſiue poterit conſulere peritiores,ſiue non: nõ ex-
ſatur,no.Dy.in regula,ignorantia lib.vj.In fi. e.gl. Quæro ex-
tra gl.in eo ꝙ dicit ſolã centenariã præſcriptionem currere ↄ
eccle.Rom.an hoc procedat quo ad omnia iura eccleſiæ Ro
manæ.dic ꝙ ſic,ſi agat̃ de excludendo ius ipſius eccleſiæ Ro-
manæ.ſecus ſi ageretur de excludendo ius ſubditi ipſius ec-
cleſiæ Romanæ.vnde contra monaſterium exemptum præ-
ſcribitur ſpacio 40.annorum: vt no.de capel.mona.cum dile
ctus.In glo.pen.opp ad hoc ſup.c.ad audiẽtiam.dic, ꝙ potius
facit pro:quia ibi negabatur ius eccleſiæ Romanæ,ſecus ſi di
ctum fuiſſet ꝙ ius feudi non ſpectabat ad illum qui petebat,
ſed ad reum:tunc eñ ſuffeciſſet præſcriptio: quia ſuffeciſſet
5 inter laicos.dicuntur autem res † eccleſiæ Romanæ ſiue ſpe-
a ctent ad eccleſiã lateran.cuius Papa eſt ep̃s a:ſiue ad patrimo-
nium ſancti Petri quocunq; mõ,vt hic.de hoc per Arch. eo.
ti.c.2. lib.6. Ex his quæ dixi,poſſe præſcribi ↄ ſubditum eccle
6 ſiæ Romanæ,infertur ad quæſtionem facti. Ciuitas † peruſi-
na quæ eſt de patrimonio eccleſiæ,dicebat ſe p̄ſcripſiſſe me-
rum imperium in ſingulos ciues, conſuluit Io.de lig ꝙ vale
bat,quia non erat præſcribere contra obedientiam. pro hoc,
quia etiã capitulũ pręſcribit iuriſdictionẽ in ſingulos de capi
tulo.de offi.or.irrefragabili. videretur tamen per prædicta ꝙ
7 requiritur tempus centenarium. Vnde quæro,an habenti ꝓ-
bare temporis centenarium ſufficiat probare tempus de cu-
ius contrario non eſt memoria.vr̃ ꝙ non, ex quo determina-
tum eſt tempus.alio tamen reſpectu plus vr̃ probare de rem
pore,cuius contrarij non eſt memoria q̃ de centenario:quia
primo caſu tempus habetur pro titulo ȷ̃.c.1. libr.6. Secundo
caſu non, vt hic: quod eſt notandum. hic enim requiritur ꝙ
probetur tempus centenarium,& cum titulo. ſed poſſet dici
hoc procedere quo ad eccleſiam Romanam, cuius reſpectu
tempus centenarium non habetur pro tempore cuius con-
trarij &c.quia ſuccedit loco temporis quadragenarij. de hoc
dic,vt in d.c.1.

A D D I T I O.

1 Cuius Papa eſt epiſcopus.Adde Archi.in c fi.16.q.4. Bal.in auth.quas actio
nes.C.de ſacr ſan.eccle.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus fundat intentionẽ ſuam de iure in capellis ſuæ diœceſis quo ad ſpiritualia tantum.*
2 *Priuilegium impetratum tacito iure ſpeciali competenti aduerſario, non valet in præiudicium illius iuris.*
3 *Eccleſia in officia diuino debet ſe conformare cum eccleſia maiori, cui ſubeſt.*
4 *Priuilegia impetrata poſt laudum non vitiantur tanquam ſurreptitia cum ratione.*

Cum olim. Abbas in capellis poteſt pręſcribere epi
ſcopalia: obtinet tamẽ in his tantũ quæ
præſcripſit. Primo ponitur actoris petitio,& iura eius. Secun
do iura rei,ibi,ad elidendam. Tertio diffinit,ibi: quia & ȷ̃.de-
ciditur. & allegabant etiam præſcriptionem. No.ibi,vniuer-
1 ſa ſpiritualia.ꝙ † epiſcopus a fundat intentionem de iure cõ
a muni in capellis ſuę diœceſis quo ad ſpiritualia, ſecus quo ad
temporalia ſ.titu.1.cum ſuper ſpiritualibus. & hoc in cleri-
cos,vt hic & de arbi.contingit.& in Spec.de arbi.§. ſequitur.
verſ.ſed nunquid abbas.Item, ꝙ compromittentes intelligũ
tur recedere a iure ſibi competenti, ſi latum fuerit laudum:
laudo enim ſtandum eſt vt hic.& de arbi. cõtingit.vñ hic pri
uilegia q̃ p̄ceſſerunt laudũ,non proſunt monaſterio,vt in gl.
2 Item ibi aliorum quoque. ꝙ † priuilegiũ impetratum taci-
to iure ſpeciali competenti aduerſario,non valet in præiudi-
cium illius iuris. hic enim priuilegia impetrata tacito de lau
do non proſunt monaſterio. ſimi. conſului, ꝙ non valet pri-
uilegium poſt rem iudicatam,tacito de illa,pro hoc de deci.
ex multiplici.& de hoc etiã ȷ̃.Item ibi, videbatur. de hoc ver-
bo, ꝙ titulus repetitur, & eſt expreſſiuum veritatis. alibi ali-
ter. Item. ꝙ præſcriptio prodeſt ſolum in his,quæ probantur
3 præſcripta. Item ibi,officiis celebrandis † ꝙ eccleſia in offõ di
uino debet ſe conformare cum eccleſia maiori cui ſubeſt. fa
cit quod no.de celebra.miſſarum.cle.1.in glo.pe. Item ibi,iu
ſta tenorem arbitrij. ꝙ qñq; ſentẽtia fertur generalis,facta re-
latione ad inſtr̃m, niſi ſpecifice continentur quæ veniũr ſub
genere.hoc tamen non omnino hic colligitur.& dic,vt dixi
de excep.cum venerabilis.In glo.2.ibi, ↄ ep̃m. dicit Hoſtien.
ꝙ hoc potuit abbas quia erat exemptus. dic melius vt dixi in
c.auditis.In glo.fi.ibi,cum tempore.dic,vt ibi.& dic, ꝙ debet
hic intelligi ꝙ laudum fuit validum: quia ſic præſupponitur
in litera,ibi ex multiplici. dic melius, quod non dicitur hic,
ꝙ alia priuilegia non valuerint: nec hoc probat c.ex multi-
plici,ſed ſolum ꝙ non præiudicant iuri de quo non faciunt
mentionẽ:& ſic non vitiantur hic priuilegia impetrata poſt
4 laudum tanquam ſurreptitia: † laudum enim parit exceptio
nem peremptoriam.& de tali non poteſt excipi per modum
ſubiectionis de fo.compe.ex parte.vbi de hoc.de lit. conte.c.
1.li.6.ſi non præiudicant laudo,cum de ipſo nõ dixerint ibi,
non tangit illa capl̃a.vel ſi tangit,intellige quod abbas iſte nõ
fuit ille,cuius tp̃e laudum erat,& ſic potuit eſſe bonę fidei. vt
quia ignorabat de laudo.In fi.e.gl. Op ad literam ibi,excom-
municando & interdicendo. nam talia videntur competere
ep̃o,nec poſſunt præſcribi: vt notat Hoſtien.de fo.compe.cũ
contingat. Sol. dictum illud nõ eſt verum per hanc literam,
& de hoc etiam ibi,ex hoc habes,dic,quod ius excommuni-
candi & interdicendi poteſt per inferiorem epiſcopo p̄ſcribi.

A D D I T I O.

a Epiſcopus Adde quod idem dicitur in c.auditis ſup.eo.in primo notabili.

S V M M A R I V M.

1 *Agens uti poſſidetis proponit libellum negatiue.*
2 *Parochia quandoque pro eccleſia parochiali capitur.*
3 *Negatio nihil ponit.*
4 *Obiciens contra agentem uti poſſidetis, quod ui poſſidet, auditur ante litem conteſtatam, ſecus poſt.*
5 *Exceptio ſpoliationis licet generaliter ſit dilatoria, tamen contra agentem vti poſſidetis poteſt opponi peremptorie.*
6 *Sententia in petitorio trahit ad ſe ſententiam in poſſeſſorio.*
7 *Spiritualia conferri poſſunt per laycum apoſtolicum.*
8 *Deuolutio non fit ad metropolitanum propter malitiam diœceſani.*
9 *Pontificibus duobus in diſcordia electis, excuſatur adhærenes magis vni quam alij.*
10 *Conceſſio tacito de primo priuilegio, non valet.*
11 *Impetrans titulum ſufficientem ad acquirendum dominium, quãdo intelligatur renunciare titulo quem primo habebat.*
12 *Priuilegium & præſcriptio an circa idem concurrere poſſint.*

Veniens. Qui præſcriptione completa impetrat pri
uilegium contrarium,& eo vtitur, pręſcri-
ptioni renunciat & ſi non erat completa, nullam fidem ha-
bet,& non præſcribit. Primo ponitur conuentio abbatis. Se-
cundo reconuẽtio epi.ibi, præfatus. Tertio ſentẽtia, ib., chri-
ſma. Quarto ſoluit vnum obſtaculum, ibi, non obſtãte. Qui-
to aliud,ibi: nec.& inf.deciditur, ꝙ ẽt petebat ep̃s vt clerici di
ctorũ locorũ cõpellerẽtur ab eo recipere eccleſiaſtica ſacr̃a.
Abbas vero dicebat ꝙ hoc facere non debebant ſine eius li-
centia. & de eius mandato poterant recipere a quo ep̃o vel-
lent:& ad hoc induxit priuil. Paſchalis, Ale.& Clem. inſup. ſu
præſcriptionem.& de hoc in gl.minus bene fuit deciſa.ſimil.
de app.c.1.lib.6.Not.ibi,non impediat.iuxta gl.1.quod agens
1 † vti poſſidetis proponit libellum negatiue. de hoc inf. Item,
ꝙ ſuper iurib. competit vti poſſidetis. Item ibi, parochia vel
a comitatu. ꝙ hęc accipiuntur promiſcue.& dic,& p vel, a qñ
2 que † parochia pro diœceſi vt hic. quandoque & pro eccleſia
parochiali.de paroch.c.2.de ecc.ędi.c.2.ſimi. no.de pronunc.
de rapto.c.1.& quod dicit comitatu.dic.i.diſtrictu. hæc tamẽ
differunt,vt no.de elec.vbi periculũ.lib.6.& clem.2.§.ſane.de
elec.in gl. Item, ꝙ epiſcopus fundat intentionem de iure cõ-
muni in decimis ſuæ diœceſis,ideſt in quarta decimarum. de
offi.ordi.conquærente.In fi.gl.1.Oppo.quia ſi intentabat vti
poſſidetis, non fuit opus allegare tit.quem tamen allegauit.
ibi,ſicut in priuilegio.Innoc.ſoluit ꝙ ex ſuperabundanti Ho
ſtien.dicit ꝙ immo neceſſario habuit producere priuilegiũ,
cum fundaret ſe ſuper eo.de libel.obla.c.3. de fide inſtr. cum
inter.ſed hoc non repugnat dicto Inn.nam non dicit Inn. de
productione,ſed delegatione.vel ſecundum Inn.abbas inten
tauit confeſſoriam:& tunc directe allegauit tit.Oppo.ad idẽ,
3 ꝙ nõ debuerit † admitti libellus negatiuus: qa negatio nihil
ponit.Sol.admittitur in vti poſſi.& negatiua reſoluit̃ in affir-
matiuam,

A D D I T I O.

a Et pro vel. Adde c.ex tua.de fil.presby.l.ſæpe.ff.de ver.l.ſi Titio fundus.ff.de
vſufr.leg doct.in l.Titia.in §.fi.ff.de leg.2.

exprimatur.hoc ꝓcedit qñ ius commune est clarum . ꝑ hoc
est ꝙ no.Inno.de of.dele.p.& g.sed si dubium sit,vt quia sunt
opiniones variç de intellectu l.& iudex sequitur opi.alteram
ẽt non veram,sñia non est nulla.† ff.de iudi.cum prælatus:&
de postul.c.vno.li.6.& pone exemplum qñ exprimitur:vt qa
iudex pronũciat puberem esse sub tutela,vel minorem ẽt lę-
sum non posse petere restitui,vel quid simile,ibi.§ falsus.dic,
ꝙ ibi ratificatio dñi præiudicat sibi:ita ꝙ non audit opponẽs,
3 ꝑ id ꝙ sequit̃ in gl.† nam sñia lata ꝯ falsum ꝓcuratorem non
est oino nulla:licet non ꝑiudicet dño, sed tenet in ꝑiudicium
procuratoris.no.de arbi.per tuas.dñs itaq; appellando vr̃ fate
ri ꝙ sibi pręiudicet: & sic approbat eam tanquam validam,li
cet impugnet tanquam iniustam , & vr̃ hoc ꝓcedere qñ dñs
simpl̃r appellat.sed si appellat sub forma ꝯsueta,dico nullam
& si qua est appello.volui defendere in quodam examine nõ
habere locum dictum §.cessat.n.rõ ꝑmissa , & hoc casu quo
dñs intelligit approbare factum falsi procuratoris , intelligiẽ
hoc in suum commodum.C.in qui cau.in integrum rest.nõ
est necess.si tutor.ibi gl.& Cy.ꝯ.no.ff.de exce.rei iud.si matri.
§.hoc iure,in gl.& ibi eam tenet Bar.& in l.si tutor,& verius
est,& tacit ꝑ hoc,quia ex quo põt approbare in suum incom
4 modum:ergo & commodum , vt sit paritas † in iudicijs: de
mu.pe.c.2 & ne idem actus pro parte teneat.no.de arbi.cum
tempore,& not.gloss. de hoc in dicto §.falsus,quia alibi non
habes in hac compilatione.

S V M M A R I V M.

1 *Aequitas & rigor circa idem concurrere dicuntur.*

Iurgantium. Breue & forte fuit exordium alicuius
sñię , vel instructio alicuius iudicis.
1 †No.ibi,æquitati & rigori,ꝙ æquitas,& rigor a ꝯcurrunt cir-
a ca idem,alibi videntur contrariari.de transact.c.fi.& dic vt ib.

A D D I T I O.

a Aequitas & rigor. Adde Card.i.in c.2.de consue.Card.in c.j.in 6.no.de alie.
iu.& in l.placuit.C.de iud.

S V M M A R I V M.

1 *Concorditer illud fieri dicitur quod fit a maiori parte collegij etiam si
alij contradicant.*
2 *Sacerdos an possit deponi per episcopum sine alijs episcopis.*
3 *Degradatus ab ordine an retineat characterem.*

Non potest. Breue. in glo.1.ibi,eꝑorum.simile de
of.or.si sacerdos,& ꝓcedit hęc expositio
exponendo literam ibi,sacerdotali gradu, ꝓprie. sed si in-
telligitur sacerdotali.i.epali,tunc non sufficit sñia eꝑorum si-
ne commissione Papę,vt sequitur in glo.ibi tunc ꝯcors.dr̃ er
1 go †ꝯcorditer fieri a ꝙ fit a maiori parte collegij:ẽt si alij ꝯdi
a cant.ex hoc vr̃,ꝙ aliud sit dicere concorditer:aliud vnanimi-
ter.nam cum dr̃ vnanimiter,vr̃ intelligẽdum nemine dissen-
tiente.de post.c.fi.de cau.po.cum ecclesia.vbi dico . posset tñ
dici idem in ver.vnanimiter. quod in verbo concorditer, &
ad tollendum dubietates,additur,nemine discrepante,quod
facit pro licentia examinandorum : ibi pastoralis. dic, vt ibi.
2 Oppono extra glo.ꝙ possit sacerdos †deponi per episcopum
sine alijs episcopis.de hære.c.1.lib.6.Solu.fallit in causa hære
3 sis.† Quæro an degradatus ab ordine retineat characterem:vr̃
ꝙ non , per literam ibi , a sacerdotali gradu submouere.con-
trarium no.de pœnis cap.2.lib.6.in glo.vlt. quia character est
b indelebilis, b & illud commodius, & expone submouere a
sacerdotali gradu.i.ab habilitate exercitij illius gradus.

A D D I T I O N E S.

a Dicitur ergo concorditer fieri. Adde text.in c.quam sit.in ver. concors fra-
trum sententia. 18.q.2.text. in c.cum nobis olim. in verbo concorditer. de
elect.glo in verbo singulis.in cap.vbi periculum in §.idem quoque.de ele-
ctio libro 6.
b Character est indelebilis. Adde sanctum Thomam in 3.parte.q.63.ar.5.& 3.
dist.4.q.1.ar.3.

Eaque. Breue. & fuit forte exordium alicuius papalis
constitutionis.

S V M M A R I V M.

1 *Executor merus non cognoscit de executione fraudis contra senten-
tiam.*
2 *Actus merus quando dicatur.*

1 **De cætero.** †Merus executor non cognoscit de exe
cutione fraudis ꝯ sñiam,sed remittit,&
supsedit.Primo ponit regulam negatiuam. Secũdo instruit,
ibi,sed no.ibi,executor.ꝙ noĩe executoris intelligitur de me
ro,mixtus.n.magis ꝓprie dr̃ delegatus q̃ executor . de hoc de
of.dele.pastoralis.§.quia vero.In gl.1.ibi,vbi solam executio-
nem,ad quid aũt cognoscatur an sit merus executor. i. mere
& pure hñs exequi aliquam cognitionẽ:an vero sit mixtus.i.
hñs cum ptãte exequendi admixtam ptãtẽ cognoscendi.dic
2 vt in d.c.pastoralis.§.quia vero,& cõiter dr̃ † merus qñ com-
mittit̃ executio actus plene cogniti: vt si mandatur ꝙ mittat̃
sñia executioni quæ transiuit in rem iud.l.& si non cognitio.
alias in glo.quę hr̃. C.si ꝯ ius vel vtil.pu.qñ aũt committitur
cognitio actus non plene cogniti:tunc non dicitur merus.

S V M M A R I V M.

1 *Pignoris datio an sufficiat ad executionem sententiæ.*

1 **Cum aliquibus.** Et breuius. † Ad executionem
sñiæ nõ sufficit datio pignorũ.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia lata contra matrimonium non transit in rem indicatam.*
2 *Iudex vbi procedit ex officio etiam non postulato.*
3 *Fatalia an currant in causa matrimoniali.*
4 *Sententia in causa matrimoniali quomodo dicatur non transire in rem
indicatam.*

1 **Lator præsentium.** †Sñia lata ꝯ matrimoniũ
non transit in rem iu. vñ
reuocari põt qñcunq; ꝯstiterit aliquam deceptam : ẽt si non
fuerit appellatum.h.d.cum c.tenor, & c.ꝯsanguinei . Primo
ponit factum.Secundo dat iudices,ibi,nolentes . In gl.pe.ibi
ex alia cã, & forte ex ista quæ fuit ꝓbata, licet esset falsa.In gl.
fin.ibi,non dẽt, & in hoc spãle in sñia lata in cã matrimonij,
quia retractatur si per allegationes de nouo repertas põt ostẽ
di eam fuisse iniquam:vt in iuribus.præall.secus in alijs sñijs,
ꝯ.c.cum inter. & dic, ꝙ iudex ẽt parte inuita põt ꝓcedere ad
retractandam sñiam latam in matrimonio,quod innuit lite-
ra in eo ꝙ retractatur sñia quæ fuit lata de consensu partium,
saltim tacito seu dissimulato,& licet in principio appareat ꝙ
2 vir instabat pro retractatione,idem tñ si non instat: † quia in
talib.iudex ꝓcedit ex officio ẽt nõ postulato.de diuor. porro.
ad fi.no.de iureiu.ad nostram,el.a.In fi.e.glo.quæro,si appel-
3 tur in causa matrimonij: †an fatalia currant,vr̃ ꝙ sic,ꝑ iura q̃
indistincte statuunt appellationibus fatalium annum, vel ex
causa biennium ad faciendam appellationem ꝯ.tit.1.ex ratio
ne,in ꝯrium,quia illa statuuntur vt sñia transeat in rem iudi.
a sed in causa matrimonij a non transit,& hoc Innoc.tenet de
of.or.significauit.dic ꝯ,vt stent iurib.indistincte statuentib.fa
talia,& quod dr̃,ꝙ in causa matrimonij non transit in rem iu
4 dic.intellige,†ꝙ non oĩno transit , sicut in alijs sententijs:tñ
transit suo modo. non enim post rem iudicatam indistincte
auditur volens venire ꝯ sentẽtiam:sed auditur præmissa sum
maria cognitione.no.Inno.infra c.tenor,& ibi dico.

A D D I T I O.

a Sed in causa matrimonij. Adde glo.pe.in c.causam matrimonij. de prob.gl.
in verbo restituimus.in c. ex literis.de in integ.resti.

S V M M A R I V M.

1 *Consuetudo ciuitatis habet locum etiam quo ad clericos.*
2 *Sententia continens errorem, etiam confirmata per aliam,reuocatur.*
3 *Consuetudo laycorum qua liget clericos.*

Cum causa. Sñia lata pretextu inique consuetudi-
nis reuocatur.Primo ponitur factum
2 Secundo diffinitio,ibi:nos.† No.ꝙ consuetudo ciuitatis ha-
2 bet locum ẽt quo ad clericos,quod dic vt ꝯ.† Item.ꝙ sñia cõ
tinens errorem,etiam confirmata per aliam sñiam , reuocat̃
tanq̃ inualida,& sic licet ferantur multæ sñię circa idem,si tñ
oẽs continent errorem non ꝑ hoc confirmatur 1. & in hoc
est hic tex.sing.secus si scd'a sñia nõ contineret errorem: sũc
.n.ꝑ eam prima ꝯfirmaretur,quæ ẽt alias non tenebat.In glo.
2.ibi,forte talis.Alij aliter exemplificãt,& põt exemplificari.
ꝑ c.constitutus.de in inte.re de fo.comp.c.a.lib.6. sed sufficit
3 extra gl.In fi.e.glo.iuncta lr̃a,allegant aliqui hoc c.ꝙ † cõsue
* tudo laicorum ligat clerico.* de hoc. C.de summa.trin.l.1.ꝑ
Bar.q.5.dic ꝯ,vt dico de const.q̃ in ecclesiarum,& hæc lr̃a nõ
facit.nam hic erat consuetudo nõ laicorum tñ,sed ciuitatis
Veroñ.vt in litera,& sic poterat esse mixta tã clericorũ ꝙ lai-
corum.pro hoc quod no de foro compet.dilecti. Item, dato
ꝙ hic teneret sententia lata iuxta consuetudinem laicorum
rationabilem,per hoc non infertur,ꝙ consuetudo liget cleri
cos,sed potest iudex ecclesiasticus sponte eã seq.ꝑ hoc est qđ
dico de eo q mit.in pos.cum venisset,& quod ẽt plenius dico
in d.c.quæ in ecclesiarum,de const.In glo.vlt. in fin.op.ꝙ nõ
debuerit reuocari sñia,cũ nõ appareat ab ea appellatum.So.in
sñia ꝯtinebat̃ error,quia iudex pronunciauit sm cõsuetudinẽ
Veron.& illa erat ꝯria iuri, vt in exemplo, de quo in glo.a.

A D D I T I O.

* Clericos. Adde Fely.in hoc c & in c.ecclesia S.Mariæ.de const.q.8.ver.Secũ.
dus casus.Alex.consil.91.& 97.volum.1.& Aret. in c.quod clericis.de foro
competen.B.S.

S V M M A R I V M.

1 *Sententiæ nulla non statur.*
2 *Iniquitas manifesta reddit sententiam nullam.*

1 **Inter cæteras.** Breue,& breuius,sñia iniqua retra-
ctatur.vel sic.sententiæ †quæ est nul
la non statur.vel sic,sñia continens manifestam iniquitatem
non tenet.Pars de rescript.inter cęteras. In glo.1.ibi,appella-
tum fuit ab ea,& tunc expone literam ibi,euacuauit id est re-

tractanit. ibi,de facto. Ex hoc no. ꝙ verbum euacuari pōt ex-
3 poni de iure,& de facto.no.ēt,ꝙ manifeſta iniquitas † reddit
ſententiam nullam,de hoc ī.c.cum Bertoldus.& in ſeq.glo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra abſentem non contumacem lata non tenet.*
2 *Deſponſatio per anullam infert matrimonium.*
3 *Præſens vel abſens contumax auditur contra ſententiam in cauſa matrimoniali.*
4 *Res efficitur litigioſa,nedum cum agitur reali,ſed & cum perſonali.*

1 **Tenor.** Summa vt ſ̄.c.lator,vel gñalius ſic. ſñia † ɔ̄ ab-
ſentem non ɔtumacem lata non tenet. Com-
munis diuiſio ibi,ideoq;.No ꝙ licet debeat fieri in reſcripto
mentio de proceſſu.de reſcr.dilectus, el 1. ſi tñ eſt nullus non
expedit.hic.n.mulier in literis tacuit de abſolutoria ɔ̄ ipſam
lata:& tñ lrǣ ex hoc non impugnātur: quia illa abſolutio nō
tenit vt ī.Item ibi,ſed quia nocte,ꝙ qui ɔ̄hit matrimonium
& ɔſumat,pſumitur non infirmus.hic.n.reijcitur allegatio
infirmitatis ex hac cā.Item ibi,oſtendit literas,ꝙ ſñia ꝓbat̄ p
2 lrās iud.ꝙ intellige ſm no.de ꝓba.poſt ceſſionem. † Item,ꝙ
deſpōſatio p anulum infert mr̄imonium : vt in gl.Item ꝙ li.
pen.agitata non valēt:ita ꝙ nō licet vti poſſeſſione li.pen.ac-
quiſita,vt in glo.1.ibi,ſequēda. ſ.ɔſummatio matrimonij ſta-
tim ſecuta.ꝙ dic vt ſ̄.p hoc eſt,ꝙ dr̄ in glo.ſeq.In gl.1.ibi,p̄lu
mitur ꝑ matrimonio,ex hac gl.colligit,ꝙ ꝓbata deſpōſatio-
ne p anulum infert̄ ꝓbatum ꝑ matrimonio , ꝙ tñ nō ꝓcedit
indiſtincte,eum poſſit anulus dari ob aliam cām. ſ. in ſignū
ſponſaliorum de futuro. ſed gl. ꝓcedit vbi anulus nō dēt niſi
tpe mr̄imonij, vt Paduæ fit.de hoc plenius dico de deſpō.im
pub.c.fi.q.10.vbi an facto vel verbo.hęc gl.ſentit,ꝙ ſolo ɔſen
ſu ſine verbis poſſit ɔ̄hi matrimonium, ꝙ plenius dic , vt de
ſpon.tuæ.In glo.pe.ibi,nulla eſt,ex hoc colligitur ſummariū
de quo ſ̄.ibi,non reuocaret̄ fallit in cā mr̄imonii.ſ̄.c.lator.&
ſic,cum hic eſſet cā matrimonialis, ēt ſi fuiſſet lata ɔ̄ pñtem,
3 vel abſentem ɔtumacem,† adhuc audiret̄ ɔ̄dicēs.Op.ad hoc
ī.c.prox.So.ſm Inn.non audit̄ indiſtincte ɔ̄dicēs: ſed p̄miſſa
cognitione ſummaria,& ſi apparet cā rōnabilis,audiet de re-
ſti.in integ.ex literis alias non,vt ibi,& ī.c.prox. ꝑ hoc eſt de
p̄ſum.quia veriſimile,& ꝙ ibi dico,& hęc ſigna: faciunt.n.ad
id ꝙ dixi ſ̄.c.lator.ꝙ ēt in cā matrimoniali,ſi appellat̄,currūt
fatalia.Quęro circa hoc ꝙ dixi de ſummaria cognitione,qua
liter expediet̄.dicit Inn. ꝙ ēt non citato aduerſario , ꝙ ſigna.
Ex hoc infertur , ꝙ ſi non pmiſſa tali cognitione iudex audit
petentem reuocari,nō poterit aduerſarius de hoc opponere:
ſuperior tñ poterit iudicem ex hoc punire,& pōt ēt dici,ꝙ po-
terit aduerſarius opponere & appellare,dicit tñ Ho. ꝙ in du-
bio iudex potius audiet petētem reuocari,quam omittat.de
ap.cum ſpāli,in fi.licet ſm Inn.non dēt in hoc eſſe facilis , ꝙ
ſigna.ſic ergo ꝙ dr̄,ꝙ matrimonium non tranſit in rem iud.
intellige omnino.nam ſuo modo tranſit:quia nō indiſtincte
auditur ɔ̄dicens,ꝑ prædicta.In glo.ibi res.i.ipſe R.& no.gl. ꝙ
4 non ſolum cum agitur reali res efficitur litigioſa,† ſed etiam
de perſonali,puta de matrimonio,cum coniunx vendicat cō
iugem,potius agitur reali quam perſonali.pro hoc facit hæc
litera cum hac glo.& no.etiam glo.in alio,ꝙ id quod dr̄ ꝙ li.
pen.non eſt quis priuandus ſua poſſeſſione , procedit in poſ-
ſeſſione acquiſita ante lit.conteſtatam.

SVMMARIVM.

1 *Diuortij ſententiam reſcindi petens non auditur.*
2 *Sententia cenſuræ an tranſeat in rem iudicatam.*

1 **Conſanguinei.** †Petēs reſcindi ſñiam diuortij ſi
ne cā rōnabili,non audit̄. Cōmu
nis diuiſio.Secunda ibi,fraterni.No.ſummarium,& facit ad
no.ſ̄.c.proxi.ꝙ indiſtincte non audiatur petens ſñiam latam
in matrimonio reuocari ſine præmiſſa cognitione ſumma-
2 ria.In glo.fi.in fi.†Quęro an ſñia cenſuræ a tranſeat in rem iu
a di.vr̄ ꝙ non,ſicut nec ſñia in matrimonio ſ̄ c.prox.& c.lator.
Ho.dicit, ꝙ quantum ad priuatum intereſſe tranſit ſicut aliæ
ſñiæ ī. c. cum inter. non autem quantum ad intereſſe publi-
cum. ſed ſententia in matrimonio non tranſit etiam quo ad
priuatum intereſſe ſ̄.c.proximo.& c.lator. quod ſigna.

ADDITIO.

a n ſententia cenſuræ. Adde Fely.hic in prima co.vbi dat multas fallentias.

SVMMARIVM.

1 *Inueſtitura dicitur fieri per anulum.*
2 *Nominatio habet vim collationis.*
3 *Archidiaconatus conferri non debet ei qui eſt ſubdiaconus.*
4 *Pluralitas titulorum eccleſiaſticorum reprobatur in eadem perſona.*
5 *Theſaurarius in eccleſia an habeat duplicem vocem.*
6 *Diſtributiones quotidianæ ſunt alimenta.& num.7.*
7 *Stipendium certum ſi ſit relictum in alimentis priori & fratribus & prior ſit frater,an ſemel tantum debeatur.*
8 *Geminatio iurium in ea perſona computatur ſicut in diuerſis.*
9 *Iudex ſecundo interloquens non facta mentione de primo , non ex hoc videtur eam reuocaſſe.*
10 *Actus ſurreptitius non valet,etiam conſentiente aduerſario.*
11 *Sententia contra occupantes bona eccleſiæ valet , etiam ſi non ſint citati.*
12 *Sententia contra officialem reipublicę abſentem non contumacem ad quid valeat.*
13 *Collegij maior ſi conſenſit,omnes conſenſiſſe præſumuntur.*

Cum olim. Si Papa ɔ̄ ſuam ſñiam confert bñficium
hoc tacito , collatio tāquam ſurreptitia
non tenet. Primo ponitur factum . Secundo commiſſio,ibi:
nos. No.ibi duplici voce, ꝙ quis pōt habere duplicem vocē.
1 de hoc in glo.ꝑ hoc ꝙ dico de of. dele.c.licet.†Item ibi,inue
ſtiuit,ꝙ p anulum fit inueſtitura.de hoc de ɔceſ.p̄b.ꝓpoſuit.
2 de his quę fi.a ma.par.ca.ex ore.de ɔſue.c.2.† Item ibi,nomi-
nare,ꝙ nominatio hēt vim collationis.Alibi aliter ſumit̄.de
3 poſtul.bonę.el 1. † Item, ꝙ non dēt ɔferri archidiaconatus ei
qui eſt ſubdiaconus.Item, ꝙ ſñia ēt appellata ſurreptitie non
tenet.Item ꝙ ɔ̄ abſentem ēr non citatum qñq; pronūciatur.
ꝙ dic vt ī.In glo.1.ibi,ſtipendiorum, vt ſi rōne ꝓpoſituræ ha-
beret duplicem portionem, vnitur & ɔfirmatur ꝙ dicit glo.
4 quia pluralitas † titulorum eccleſiaſticorum reprobat̄ in ea-
dem pſona.de p̄b.cum nō ignores,& c.cum iam dudum.So.
vt in gl.quæ dicit ꝙ potuit eſſe de ɔſuetudine : vt hic in prin.
glo.vel quia alius ſibi commiſerat vices. & ex hoc ꝙ dicit de
ɔſuetudine,dicit Inno.non eſſe abſurdum ꝙ quis hēat dupli
cem vocem,ſi hēt duplex bñcium,& vtriq; competit vox.de
5 ele.cum inter.el 2.†Ex hoc infertur ad q.in eccleſia florenti-
na fuit creata theſauraria,cum hoc ꝙ theſaurarius hēret vocē
in capitulo:deinde vnus canonicus eam obtinuit,retento ca-
nonicatu. conſulit Io. And. ꝙ haberet duplicem vocem,per
prędicta.quia geminatio cauſarum geminat effectum,maxi-
me in iurib.realib.ſicut debetur duplex decima.de deci.paſto
ral. ſecus dicit ſi aliquis habeat bñficium cui debebit̄ duplex
ſtipendium, ſicut alibi archip̄bri habent duplicem portionē
ad ſingulos canonicos:tunc enim non habebit duplicem vo
cem,cum ſit vnum bñficium.ſimilis qō fuit in eccleſia Tri-
dentina in præpoſito Tridentino qui erat ēt canonicus , ſed
vltra quærebatur an deberet habere duplices diſtributiones:
6 videbatur ꝙ non:quia diſtributiones † ſunt alimenta.de ele.
non reſi.de cætero.ibi,victualia,& c.vno.lib.6. in §. qui vero,
ſed alimenta non debentur niſi ſemel.ff.de vſufru.leg. dñs.§.
fi.de ali.& cib.leg.alimenta.§.baſilicę.pro hoc.C.de leg.cum
7 qō.vbi dicunt Pe.& Cy.ꝙ †ſi relinquitur priori & fratrib.cer-
tum ſtipendium in alimentis,licet prior ēt ſit frater, non de-
* betur,niſi ſemel.ɔ̄.conſuluit Bal.& ego: * & dic quod diſtri-
butiones non ſunt alimenta proprie,ſed acceſſio ad ius cano-
nicale.de præb.dilectus.el j.vel ad aliud bñficium cuius rōne
debentur d.c.1.& ꝙ vocentur victualia,eſt ex vulgari locutio
ne ibi, nuncupantur , & propter geminationem iurium de-
beatur duplex vox & duplex ſtipendium,facit, ꝙ geminatio
8 † iurium in ea perſona computatur ſicut in diuerſis. ff.de his
qui.vt indig.tutorem.de annu.leg.l. Titia.§.qui Marco.alias
eſt l.vbi caſus:teſtator.n.ibi leganit vni dari centum,poſtea le
gauit Titio ſeruo ſuo 100.& Titius habet poſtea.200.pro hoc
facit quod not.Io.mo. de homi. c.2.lib.6. & per illum.§.qui
Marco.vidi ſi. qōnes publice terminari. In glo.2.in fi.ex hoc
no.ꝙ qñq; poſſumus allegare ēt ea quæ non vrgent, ꝙ tñ nō
eſt conſultum,& potius vr̄ intelligendum hic ſm antiqua iu
ra.60.diſt.c.2.& tunc non emanauerat c.a multis. alleg. in gl.
& hodie ēt nō ſubdiaconus pōt promoueri ad diaconatum,
dummodo ſit talis qui poſſit fieri diaconus,de ele.cum in cū
ctis.§.inferiora.In gl. 3.ibi,interlocutoria ſua.No.gl.ex qua iſ
9 to tex.decidit̄ qō.iudex aliqd interloquit̄,† nō habita mētio
ne de primo,interloquitur ɔ̄rium,ꝑ hoc nō eſt reuocata pri-
ma interlocutoria:quia licet potuerit,non tñ pręſumitur po
tuiſſe,ſed non meminiſſe,quod no.ff.de re iud.ꝙ iuſſit.de ap.
cum ceſſante.ibi circumuenit Papam,& dicit Inno.ꝙ hęc eſt
violenta præſumptio,adeo ꝙ probatio in ɔ̄rium non valet,ꝙ
no.Op.ad hoc,quia in litera non dr̄ ꝙ fuerit circumuētus,ſed
credit Papa. dic ꝙ credere accipitur ꝑ ſcire. pro hoc ꝙ no.de
iureiur.ex literis.In glo.fi.de iura.cal.c.fin.per Inno.Oppono
ad idem,quod ſurreptio non debuerit vitiare factum Celeſti
ni,cum

ADDITIO.

* Et ego. Adde quod eſt conſil.19.& incip. dico quod iſte. quod totum eſt in hac materia. B.S.

10 ni, cum ꝯsenserit aduersarius. s. Magalon. eṗs. Inn. soluit, † ꝙ
actus surreptitius non valet ẽt ꝯsentiẽte aduersario, ꝙ est sin-
gulare. ꝓcedit tñ qñ actus ꝯcernit publicum interesse, vt col-
latio bñficij. secus si priuatum, dic ꝙ ẽt hic ꝯsenserũt omnes
quorum intererat: quia non cannnici, sed solus eṗs, ibi, in au-
dientia ꝯdictatum. In glo. antepe. ibi, fuit citatus. hoc non ap-
paret in litera. ibi, decepit Papam. nõ intelligas spãle in Papa,
sed dic generaliter qñcunq; ꝯstat plene de aliquo, puta ꝑp no
torietatem, põt pronunciare ꝯ absentem non ꝯtumacem, ꝙ
intellige, vt j. & dicit Host. ꝙ qñ agit ꝯ notorie occupantes
11 bona ecclesiæ valet † sñia ꝯ non citatos. ꝓ hoc ꝙ no. de pur.
vulg. c. 1. & dicit Inno. ꝙ hic ꝯstitit de surreptione ipsi Papæ,
quia erat tacitum tpe ꝯcessionis factæ a Celestino. Alij dicũt
ꝙ põt pronunciari sup notorio ꝯ non citatum: qñ procedit
non ad pœnam. de hoc de of. dele. c. 1. li. 6. ꝙ non procedit, qa
quomodocunq; agatur de ꝑiudicio alterius dẽt citari. lẽ hic
agebatur ad pœnam. magna. n. est pœna priuari bñficio forte
multis vigilijs acquisito. de renun. sup hoc. sed dic, ꝙ tũc põt
pronunciari sup notorio ꝯ non citatum: qñ de hoc ꝯstat iudi
ci, vt iudici, adeo ꝙ nulla põt subesse excusatio: tunc. n. frustra
toria est citatio, cum non dẽat quis audiri sup eo ex quo non
releuatur. de of. del. cum ꝯtingat. sic fuit: quia Papę ꝯstitit col
lationem Celestini non tenuisse ꝑp surreptionẽ: nec potuis-
set isti ab alio ꝯfirmari bñficium, cum spectaret ad collationẽ
Papæ, iuxta sñiam Celestini, & est casus singularis quem quo
tidie ad hoc allego. pro hoc ẽt de ap. ꝓposuit. in fi. & c. repre-
hensibilis. in prin. vbi de hoc in glo. 3. & vtrobiq; dico. & sic
12 intellige gl. hic in fi. sic & alias † valet sñia ꝯ officialem reipu
blicæ ad reddendum id ꝙ apparet eum ꝯuertisse in aliud, q̃
in beneficium reipublicæ, & ẽt ꝯ absentem non ꝯtumacem
sup rõnib. suis, per quam ꝯdemnatur reipublicæ. de admi. re.
ad ciu. ꝑtinen. l. 2. § ꝙ de frumentaria, & est rõ: quia in rõnib.
seu libris rationum apponuntur accepta & data: & sic omnes
defensiones. vnde frustra amplius audiretur. In gl. vl. ibi, ma-
13 ioris partis. no. glo. cum tex. quod de vno collegio † potest di
ci quod omnes consenserunt, si maior pars cõsensit. pro hoc
quod no. supra ca. non potest, & quod ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 Sententia lata contra ius litigatoris an valeat.
2 Monasterium quandoque dicitur ecclesia.
3 Donatio si non tenet, non tenet confirmatio ei innitens, vel quæ ab ea originem accepit.
4 Libellus generalis & incertus admitti non debet.
5 Singula quæ non prosunt, collecta iuuant.
6 Chrismatis confectio non pertinet ad abbatem.
7 Sententia alternatiua non valet.
8 Sententia non conformis libello non valet.
9 Summa magna si petitur, vel vna res, si pronunciatur super parte, nõ intelligitur fieri absolutio, nec condemnatio in residuo.
10 Condemnatio in decem super petitione in viginti an valeat.
11 Sententia lata contra ius constitutionis an confirmetur si pars non appellet.

Cum inter. † Valet sñia lata ꝯ ius litigatoris, si ab ea
j. decendium non fuit appellatum: nec
retractatur si per instrã postea producta docetur iniqua. Pri-
mo ponitur processus. Secundo diffinit cãm præmissam. ibi:
[q]uamuis. † No. ibi, pro ecclesia nostra, ꝙ qñq; monasterium
[dr] ecclesia, qñq; vero monasterium dr̃ totum quod ꝯtinetur
[in]tra septa. s. ecclesia cum claustro & cellis & alijs. Item ibi,
[su]per subiectione. ꝙ valet libellus gñalis sup subiectione, nõ
[...]pino colligit: quia j. specificantur spẽs subiectionis, dic tñ
[...] sine specificatione procedit, sed sm Inno. in probatione
[s]pecificari quilibet articulus subiectionis. Item no. multas
[s]ubiectionis ecclesiæ, ibi, institutione & c. Item ibi, priui-
[legia] & confirmationes. dñam in hoc. de hoc j. Item in ver.
[quam]uis. ꝙ si non tenet donatio, non tenet confirmatio, quę
[ei inn]it seu ab ea originem accipit. facit regula accessorium
[...]em, ꝙ sñia quæ transiuit in rem iudicatam, habetur ꝓ
[...] & ad hoc quotidie allegatur. Item, ꝙ sñia lata ꝯ ius ꝯ
[...]is expressę non tenet. & quod dixi s. c. 1. Item, ꝙ si plu
[...]ur, & de aliquibus tantum probatur, pronunciatur
[...]ntum, hic sup fidelitate, & obedientia fuit ꝓnuncia
[...]m, cum plura tñ fuissent petita. In glo. 2. Op. ꝙ non
[ad]mitti libellus † de quo hic tanquam generalis, &
[...] libel. obla. c. 2. & 3. So. vt dixi s. sm Inno. sufficit ꝙ
[...]tic in ꝓbatione, & obtinebit abbas solum in spe-
[...]f. or. conquærente, dic ꝙ ẽt in libello dẽt fieri spe
[a]gitur de subiectione ꝑ eum qui non fundat in-
[...] iure communi, & io abbas hic specificauit, &
[...] non inducit similitudinem. ar. de proc. qui ad
[...] pro hoc est quod no. de commo. c. 1. de speci-
ficandis casibus, sed si agit is qui fundat intentionem de iure
communi, vt eṗs, tunc sm Io. de Lig. admittitur libellus ge-
neralis. pro hoc facit, quia tunc nulla incertitudo est, cum de
iure clarum sit in quib. consistat hæc subiectio. de off. or. con
querente. Oppo. ad idem & alio modo: quia ꝑ hoc ꝙ hic spe
cificant, non infertur plena subiectio, non enim infert, abbas
institutionem hẽt in tali ecclesia: ergo sibi subest pleno iure.
idem in destitutione, & in alijs hic specificatis. soluit Inno. ꝙ
5 licet hęc singula † non sufficiant, tñ simul iuncta inferũt sub-
iectionem, ꝙ no. quia hic ponunt aliqua quæ inferunt subie
ctionem in spũalib. vt institutio & similia, quędam in tempo
ralib. vt fidelitas & similia. ar. 9. q. 3. per singulas. dicit ẽt Inno.
ꝙ habens institutionem hẽt ecclesiam pleno iure in spũalib.
& habens fidelitatem hẽt plenam in temporalib. deinde ali-
ter dicit Inno. ꝙ hęc potest sustineri qñ habet plenam institu
tionem. i. plenam institutionem, & destitutionem, secus si so
lam institutionem, vel collatiuam titu. seu authorizabilem.
6 Oppono ꝙ † confectio chrismatis non potuerit pertinere ad
abbatem. 68. distin. quamuis. Solu. mens literæ est, non ꝙ ab-
bas conficiebat chrisma, sed confectum ab episcopo, & per
se susceptum tradebat isti ecclesiæ: ideo hic dicit susceptio-
nem. Oppono. in eo ꝙ non considerantur j. concessiones de
quibus ibi, ad quod probãdum & c. saltem enim debuisset va
lere concessio Romanorum pontificum. solutio. non erat
principalis, sed accessoria, tãquam confirmatoria. ideo j. ver.
quamuis. dicitur causa quare non cõsiderantur, quia habebãt
originem a donatione episcopi, quæ non tenuit vt j. In glos.
quia donatio. Oppono. ibi, priuilegia & confirmationes: vi-
detur enim conculcatio. soluit Inno. ꝙ differunt. datur enim
priuilegium causa cognita, confirmatio non semper, quod
no. ponit Inno. & alias differentias, & potest poni. & pro. i. vt
sit sensus, priuilegia & confirmationes. i. priuilegia confirma
toria. sed litera noluit sentire differentiam inter hæc modo
prædicto: sed hoc præsupposito, ꝙ priuilegium esset conces-
sum causa cognita, debuisset stari. Solutio. non statur: quia
vr̃ obtentum surreptitie. arg. eius quod dr̃ j. quamuis. In glo.
potest, ibi, subscribere. an enditur asst hæc subscriptio ad infe-
rendum, ꝙ eṗs qui fuerat archipresbyter subscribendo videa
tur fuisse plene informatus: sed hoc non obstat, quia non po-
test etiam expresse alienare sine dispensatione 12. q. 2. sine. In
glo. qui delegatus. in fine. Oppono, ꝙ eṗs non fuerit secutus
Cardin. pronunciauit enim solum super obedientia, Cardin.
autem super fidelitate. patet autem ꝙ Papa sic cõcesserat. So-
lu. secundum Innocen. deficit litera ibi, obedientiam repro-
mitteret, & supplet Innocen. de registro, credens etiam ꝙ te-
stes vere deposuerint, qui de fidelitate coram ipso manifeste
testimonium ꝓtulerint, idem & ipse similiter diffiniuit. Op-
po. ibi, ꝙ vel archiepresbyter. ꝙ non valuerit sñia alternatiua
7 tanquam incerta. † Solu. fuit alternatiua non extrinseca: sed
surgens ex actis, & licet ferri non debeat alternatiue, tamen
lata tenet, vt hic & j. c. 2. secũdum vnum intellectum, no. de
cleri. excom. latores. In gl. pen. & litera sonat hoc inquãtum
archipresbyter vellit tenere ecclesiam, repromittat obedien
tiam. In fine glos. fi. Oppo. ꝙ non valuerit sñia Papæ, quia de
pluribus agebatur: & tantum duobus pronunciatur, & sic nõ
8 est † conformis libello. a ꝯ id de accu. qualiter, el 2. Item de
b qua re & c. de cau. posses. cum super. soluit Inn. ꝙ qñ omnia
petita clauduntur sub vno genere, pronunciando in uno, in
alijs intelligit̃ facta absolutio: & sic, cũ hic includeretur sub
subiectione, censetur de omnibus pronunciatum, secus secũ
dum Inn. si plura capitula specialiter, & singulariter petãtur:
tunc enim iudex potest hodie pronunciare super vno, cras su
per alio. arg. ff. de mino. l. ẽt j. c. cum I. & A. & pronunciando
super vno non intelligitur absolnere super alio. similiter secũ
9 dũ Inn. si petitur † magna summa, vel vna res, si ꝓnunciat̃ su-
ꝑ parte, nõ intelligit̃ fieri absolutio nec ꝯdẽnatio in residuo.
ff. si cert. peta. l. qdam, no. gl. ff. de except. rei iudi. si ex testamẽ
to. Oppo. ad hoc, nam mirabile videtur, ꝙ qñ petuntur plura
contenta sub vno genere, facta ꝯdemnatione in aliquibus, in
telligatur facta absolutio in alijs, & non sic qñ petit̃ vna sum
ma, vel res, cum tñ maior sit vicinitas partis sub toto q̃ spe-
cierum sub genere. Sol. quidam stant ꝯrio, dicentes aliter vt
no. C. si aduer. rem iudic. l. 1. & communiter dr̃, ꝙ aut vnum
est capitulum, tũc, quod debet ꝓnũciari super toto absouẽdo
vel ꝯdemnãdo: alias nõ valet sñia sup parte, facit quod no. de
conuer.

ADDITIO.

a Et sic non est conformis libello. Adde capitulo heli. de symonia. Abbas in capitulo ad nostram. de consuetud. Fallit in imperatore, secundum Archidiac. in capitulo secundo. de restitut. spoliatorum lib. 6. & per Anto. de Butrio in d. c. licet heli.

conoet.ꝯiu.placet.aut sunt plura.& tūc,aut ꝯnexa,& idem ꝙ
in vno de pręb.quia sæpe.li.6.ff.ædil.edi.l.1.§.eiusdem,aut se-
parata,& valet snīa in vno :tot enim sunt snīæ quod capl̄a .ꝑ
hoc dictum c.placet.ꝑ hoc in Sp.de sen.ꝓlati.§.qualiter.ver.
quid si peto.facit de test. Raynutius.& c.Raynaldus.& dic ꝙ
hic obedientia,& subiectio videntur comprehēdere totum
genus subiectionis, secūdum ea quæ superius dixi,& ꝙ ꝑdixi
s̄m Inno.ꝯdemnādo in istis intelligitur absoluisse in alijs,dic
hoc iō,quia cum sub vno genere ꝯtineantur,iō pronuncian
do sup his videatur alia excludere.tū̄ ꝯsiderata litera ibi,veri-
tate gestorum,apparet ꝙ in alijs absoluit:quia non habuit ꝙ
10 in illis esset ꝓbatum,ex his infertur ad q.†petebam 10.iudex
ꝯdemnauit in 20.vr̄ valere in 10.de arbi.c.1.li.6.ꝯ̄rium com-
* muniter* tenetur:quia iudex dēt pronunciare sup petitorio
non sup alio.C.qñ pro uo.non est neces.l.certa rōne.de re iu.
res iudicatæ,& ꝙ ibi no.licet.n.gl.ibi videatur tenere ꝯ̄rium,
tū̄ dēt intelligi,vt non ꝯ̄dicat glo.alteri. ff.de iuris. om.iu.l.fi.
quæ dicit,ꝙ si pronunciat sup pluri q̄ extendatur sua iurisdō,
non tenet snīa,ēt in eo in quo hēt ptātem, & ꝯcordando di-
ctas glo.dr̄ ꝙ,aut capitulum est vnum,vt quia petuntur c. ex
vna cā:& tūc si ꝓnūciat sup pluri,vel pauciori,snīa nō tenet
ff.fam.erc.l.in hoc iudicio.quia dēt sup toto ꝓnūciari,vt ibi,
& non vltra.Item,quia pronunciaret sup non petito. nam si
peto c.quæ non mutuaui,& ꝓbo de 20. est idem ac si non ꝓ-
bassem de mutuo c.aliud.n.est c.aliud.20. aut capl̄a sunt plu-
ra,vt si petunt̄ 50.ex vna cā.& 50.ex alia,& p̄t separatim ꝓnū-
ciari,& sic ꝓcedit glo.l.res iudicatę.in casu aūt ꝓximo ꝓcedit
glo.d.l.fi.ad c.1.de arb.dic,ꝙ licet is qui ꝯdemnat in 20.videat̄
ꝯdemnasse in 10 non tū̄ infertur ꝯ̄ præmissa. dēt enim ibi,in-
telligi ꝙ petitio non erat limitata : vel quia continebat plura
capitula:ne obstet l.in hoc iudicio,& dic,ꝙ licet quantitas sit
diuisibilis,tū̄ cum reducitur ad vnum ca. fit indiuisibilis, per
id quod prædixi.& per dictam l.in hoc iudicio,& quæ not.in
11 d.c.placet Oppono in eo quod dicit,ꝙ snīa lata † ꝯ̄ ius con-
stitutionis non tenet,videtur enim ꝙ confirmetur,si non ap
pelletur : quia snīa etiam nulla potest ꝑ consensum partium
confirmari.fam.erc.l.diuisionem. Sol.ex tacito consensu,pu
ta non appellando,non confirmatur vt hic , ex expresso con-
firmari potest,vt in contrarijs: quia tunc valet vi pacti.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ nihil continentis iniquum ad confirmationem sufficit quod contra ipsam aliquid non probatur.*
2 *Appellari an possit a sententia lata de consilio sapientis assumpti de consensu partium.*
3 *Iudex quando sequi non possit dicta testium , licet videantur probare pro producente.*

1 Causam. † Sufficit ad confirmationem snīæ nihil cō
tinentis iniquum, ꝙ ꝯ̄ ipsam aliquid non ꝓ
batur.Primo ponit ꝓcessuum delegatorum snīam,& appella
tionem. Secundo appellantis motiuum suum & ꝯfirmatio-
nem snīę,ibi:licet.No.ibi,de communi partium assensu.ꝙ si
cā est commissa iudici de communi partium assensu citatus
p̄sumitur ꝓ ipsa,& non ęque faciliter audit̄ ꝯ̄dicens.pōt tū̄ ap
2 pellari ab eo,vt hic,& hoc infert̄ ad q̄onem,si snīa lata † est de
ꝯsilio sapientus assumpti de ꝯsensu partium:an ab ea possit ap
pellari.ff.de ap.ex ꝯsensu.in prin.& ibi no.& l.1.§.quæsitum,
de re iud.si ꝯuenerit.facit ꝙ no.2.q.6.biduum.in gl.vl.de off.
dele.sup q̄onum.§.verum. in glo.pe. In gl.1.ibi,ꝓbatum fuis-
set,vult dicere,ꝙ hic non ꝓbauit.ibi,præter formam. de hoc
dic,vt de off.dele.prudētiam.1.rū̄.& intellige pręter formam
ꝑ modum tū̄ ꝯiunctum formæ. secus ꝑ modum separatum,
dēt.n.sequi ordinem.de rescr.cām.& ēt menti.de rescr.super
literis.in fi.In glo.vlt.appellare.no.hoc ꝑ id ꝙ dixi in notabi-
3 lib.In fi.c.glo.dicit Inno. ꝙ licet testes † producti pro clerico
viderentur ꝓ eo debere probare:tū̄ forte iudex cognouit sub-
ornationem,& alios defectus iō non fuit secutus dicta eorū.
ff.de test.l.3.§.tu ipse,& forte s̄m Inn.ꝯtinebatur in rescripto,
ꝙ si per testes probaret se electum a maio.parte ca.ꝓ eo iudi-
caretur,ꝙ ipse probauit ꝑ duos viles & subornatos , & iudex
pronunciauit,hoc facit,quia forma adiecta super his quę cō-
cernunt probationem,non concernit ius publicum , sed ius
litigatoris.no.Inno.de offi.deleg. prudentiam. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Sententia transit in rem iudicatam si infra ditendium non fuerit appellatum.*
2 *Tempus appellandi currit a die lata sententæ.*
3 *Tempus assignatum a lege potest arctari & prorogari.*
4 *Actus suspenditur in euentum conditionis.*
5 *Sententia super purgatione est diffinitiua.*
6 *Consuetudo quantum tempus det condemnato ad soluendum.*
7 *Appellatione ab executore modum excedente debet exprimi causa rationabilis.*

1 Quod ad cōsultationem. † Snīa transit in rem iudi-
catam si ꝟ.decēdium nō fuerit appellatum. hoc primo.Qua-
drimestre,quod datur condemnato in actione personali , ex
causa potest arctari & prorogari. Habet duo dicta.secundum
2 sed nec.†No.ibi,a cuius ꝓbanone, ꝙ tempus appellādi currit
a die latæ snīę,& est continuum,tū̄ legitime impedito currit
solum a die scientiæ.no.de proc.c.2.facit.2.q. 6.anteriorum.
Item,ꝙ qui non appellat per impetrationem iuris, censetur
ꝯsensisse snīæ,& sic non vr̄ vere ꝯsensisse.pro hoc s̄.c.cum in
3 ter.ad fi.†Item,ꝙ tempus assignatum a lege pōt arctari & ꝓ-
a rogari.quod dic,vt ꝟ.ti.1.cum sit.Item,ꝙ ab executione a non
appellatur,nisi modus excedatur.de hoc cum glo.In fin.glo.
primæ,ex hac glo.colligitur,ꝙ hic erat duplex causa,vna sup
crimine.alia super pecunia.alio modo exemplificat Inno.&
non est vis,ponendo aūt casum, vt ponit glo. litera est plana:
sed inter exempla quę ponit Inno.inter cętera dicit,ꝙ agebat̄
de crimine ciuiliter, puta furti , iudex ꝯdemnauit ad soluen-
dum duplum tanquam pro furto non manifesto, nisi se pur-
garet intra 20.dies.& tunc colligit̄ hic,ꝙ ēt si snīa sit lata sub
ꝯditione,dēt appellari intra 10.dies a die latæ snīæ.Op.ad hoc
ꝟ.ti.1.prętererea.Solu.ibi ꝓpāle in snīa censuræ,& dic vt ibi,alias
4 nr̄ procedit quod dixi.Oppo.ad idem,ꝙ actus † suspenditur
in euentum conditionis.d.c.præterea.Solu.in ꝯ̄ctibus hoc ꝓ-
cedit,ꝙ conditio suspendit. secus in iudicio,& dic ꝙ snīa lata
sub ꝯditione statim hēt aliquem effectum purum: quia finit
iudicium,sed est diffinitiua,quod dico de iure iu.c.fi.In glo.2.
in fi.Item quod dicit hic de cā non expressa,procedit intelli-
gendo ꝙ snīa super purgatione fuerit interlocutoria.& ponē
do,vt dicit Inno.ꝙ hic fuerit duplex snīa : vna ꝙ se purgaret
intra 20.dies,& hęc fuit interlocutoria.alia diffinitiua : vt q̄a
5 priuabatur ecclesia,vbi se purgaret. Oppo.ad hoc,† quia snīa
super purgatione est diffinitiua.de purg.ca.quoties.Inno.stat
ꝯ̄rio.dic considerandum modum per quem fertur,aut enim
principaliter:& est diffinitiua:aut incidenter, & est interlocu
toria,& expectat post se diffinitiuam, vt si se purgat pronun-
cietur boni testimonij.d.c.quotiens.In fi.glo.3.sed ibi,de ter-
mino dato ad deliberandum: quia tunc ꝓcedit cum recipiēs
non consentit in iudicem recipiendo terminum.In glo.5.in
6 fi.de hoc s̄.remisi no.ꝟ.tit.1.cum sit. Oppono ꝙ † non detur
quadrimestre condemnato ad soluēdum,sed tantum decem
dies.sic enim hēt consuetudo.insti.de ver.obl §.onus.& ff.de
iudi.si debitori.Solu.qñq; proceditur ordinarie dato libello,
& lite conte.& lata sententia, & locum habet quadrimestre.
ff.de re iudi.l.2.nisi iudex ex causa breuiet:vt hic,quandoque
proceditur sine lite:vt quia reus statim confitetur, & fit ei p̄-
ceptum de soluendo : & tunc procedit, quod dixi de decem
diebus.ratio diuersitatis:quia primo casu fertur snīa,& sic lo
cum habet quadrimestre,quod est tp̄s quod datur iudicatis.i.
iudicialiter.secundo casu non fertur snīa , sed fit præceptum
de soluendo,quod non est snīa:vt no.de elect.dudum.el 2.In
glo.sed pone.hoc tū̄ casu quo dixi dari decem dies: hoc intel
lige nisi iudex aliter arbitretur,quod potest , cum non repe-
riatur sibi prohibitum.argumen.de officio delega. de causis.
ff.de iure deliberan.l.ꝓxima.In gloss.fin.ibi,plus aggrauando.
mens glo.est,quod potest executor modum excedere: & ta-
men actus non erit nullus : vt finge , quod mandatum non
erat specificum & limitatum: tunc etiam si fiat præter man-
datum,excedendo modum,non dicitur fieri. eo autem casu
7 † quo appellatur ab executore,quia modum excedit , debet
exprimi causa rationabilis. ff.de appellatio.ab executore , vbi
de hoc,not.Specula.de execut.senten.§.sed nunc dicendum.
versiculo. sed nunquid in totum , & de appellatio. §.in qui-
bus.versiculo quinto.vbi per Ioann. Andr.& ratio quare de-
bet exprimi causa ponitur in dicta l.ab executore,quia si non
apponitur præsumitur appellatio calumniosa: & sic non te-
net.dic etiam aliam rationem : quia sententia executoris est
interlocutoria. notat Ioan.Andr. in dicto versiculo quinto,
& est singulare,& hoc est,quia in vna causa essent plures dif-
finitiuæ,constat autem quod in appellatione ab interlocuto-
tia

ADDITIO.

a Ab executione. Adde capitulū pastoralis.de officio delegati.gloss. in §. sed si non cognouo.vigesimaquinta quæstione secunda. Innocent. in capitulo fin. de noui oper. nunci. Archidiac. in capitulo. apud . vndecima quæstione tertia. Rota decisione 339.in nouis.Bartolus in l.a diuo Pio. in §.primo.ff. de re iudicata.

tã dẽt inferi causa,& hęc signa,& quod dixi,ꝙ in vna cã non
possunt plures esse diffinitiuæ:procedit nisi vna veniat ad con
firmationem alterius:sicut fertur vna diffinitiua in principa-
li,& alia in appellatione confirmando primam.

S V M M A R I V M.

1 Sententia tenet causa in ea non expressa.
2 Restitutio sapit factum.
3 Iudex quando teneatur exprimere causam in sententia.
4 Solemnitas an præsumatur.
5 Consultor assumptus ad consulendum quæ sint partes iudicis, an tenea tur exprimere causam.

1 Sicut. † Tenet snĩa cã in ea non expressa. Communis di-
uisio ibi,cum aũt.No.ibi,restõnem, & ibi, nõ da-
2 turum,ꝙ restituere & dare qñq; accipiũtur pro eodem: † sed
ꝓprie restõ sapit factum: vt quia restituatur possessio,de resti.
spol ꝑ totum, dare aũt sapit ius,vt ꝙ transferat dñium.ꝓ hoc
est ꝙ dico de fi.inst.cum Ioannes.Item,snĩaliter absolutus,ꝙ
non omnis absolutio dr̃ snĩa.fit.n.absolutio in foro pniali.Itẽ
ibi,moris, quod attenditur consuetudo iudiciorum. facit de
pign.act. vel vniuersorum. de consti.ex literis.Item,ꝙ præsu-
mitur pro iudice.de hoc cum glo.In gl.2.ibi, sui testimonij:
sed hic non dr̃ ꝙ reddiderint cãm sui testimonij, sed ꝙ non
dixerint de causa q̃ mouissent iudicem ad sic ꝓnunciandum
& sic cessat ɔ̃nium sequens glo.In fi.e.glo Op.ꝙ per testes nõ
potuerit ꝓbari de snĩa,cum dẽat ferri in scriptis.e.ti.c.fi. in 6.
Sol.potuerunt testes deponere ꝙ fuerat la:a in scriptis.In gl.
3.ibi,ar.ꝙ sic.dic plenius q̃ gl.ꝙ aut quæritur,an iudex teneat̃
3 in snĩa exprimere † cãm ɔcernentem ordinationẽ seu rectitu
dinem iudicij.i.ꝙ rite fuerit ꝓcessum:& nõ teneť exprimere:
ɔsuetudo iñ hẽt ꝙ exprimitur:quia dr̃ viso libello & li.ɔte.
&c. aut quæritur de cã cõcernẽte merita seu rectitudinem.i.
vt inferatur snĩam esse iustam,& distingue,vt in gl.inter cãm
principalem & ap.& quod dicit glo. in appellatione cãm ex-
primẽdam,quare reuocatur snĩa,ꝓcedit qñ ex actis nouis. sic
loquitur c.cum Ioannes,& hoc pp honorem iudicis a quo.
secus si ex actis antiquis:tũc enim cessat præmissa rõ. secus si
ɔfirmat primam snĩam:quia adhuc cessat p̃missa rõ.aut quę-
ritur de cã extrinseca:vt quia iudex absoluit pp ineptitudinẽ
petitionis.de iudi.examinata:vel qa reus nõ possidet.de exce.
cpe.vel quid simile,& talis exprimitur.de hoc in Spe.de sen.
prolat.§.qualiter.ver. verum,si rõnes. In fi.e.glo.cum quærit̃
4 † an præsumatur solennitas, & dic, aut in iudicialibus. aut in
extraiudicialibus.primo casu non præsumitur pro iudice,nisi
quatenus constat per acta.de hoc in gl.se.de proba.quoniam
ɔ secundo casu,aut quæritur de solẽnitate extrinseca, aut in-
trinseca.primo casu p̃sumit̃.ff.de ver.obl.sciendum, & dr̃ in-
trinseca qa surgit ex significato verborum.C.de ɔ̃h.& cõmit.
stip.l.1. & pe.vt si dicit notarius,publicaui,ex vi istius verbi p̃-
sumitur ꝙ fuit rogatus,cum talia non debeant fieri ꝑ non ro
gatum.extrinseca dr̃ illa quæ non surgit ex significato verbo
rum:vt si notarius se subscribendo in instrõ dicit,scripsi: tũc
præsumitur non rogatus:quia põt scribi instrm̃ priuatum ẽt
ꝑ non rogatum,& de hac solennitate extrinseca in seq.mem
oro.secundo casu,aut dr̃ in instrumento solennitatem inter-
enisse.aut hoc non dr̃.primo casu statur instrumento quod
nteruenerit,si potuit interuenire tpe ɔfecti instrumenti. C.
iure hastæ fisc. l.1.lib.10.vbi glo.secus si tũe non potuit in-
uenire,ꝑ dictam gl.ꝓ hoc facit ꝙ no.Inno.de prob.qm̃ ɔ̃.
indo casu qñ non dr̃ in instrõ solennitatem extrinsecam
nteruenisse,dicenti ꝙ interuenit incumbit ꝓbatio, vt in
glo. In fi.glo.fi. quæro in eo quod iudex non tenetur ex-
ere cãm in snĩa:quid de consultore assumpto † ad consu
n quæ sint partes iudicis:dic idem:& hoc respectu tales
dare consilia sine allegationibus: secus in cõsilijs quæ
parti per Archi.68.dist.c.1.quamuis autem iudex non
r exprimere causam in sententia: debet tamen pro-
e ex animo,& non fato.i.casu.ff.de arb.quale.§.1. ibi,
e.& non est alibi secundum Ray.

A D D I T I O.

neur exprimere. Adde Host in c.ex parte de concess. præben. ræsentia.de renuncia.Bart.in l.aut prætor.in §.ignominię.ff.de im.

S V M M A R I V M.

irmatur quo ad Reum minus legitime appellantem.
t diffinitiua non expedit causam exprimere.
ontra vnum alij scienti, & tacenti quomodo præiu-

Ϡer. † Confirmatur snĩa quo ad reum mi-
nus legitime appellantem, vel qui nõ
ionabile ɔ ipsum:defertur tñ executio si ter
tius docet de suo interesse. Primo ponitur factum decisum
Secundo quo ad reum principalem confirmatio snĩæ,ibi,cũ.
ex parte. Tertio quo ad secundum appellantem remissio,ibi,
mandamus.In gl.2.ibi,iuste appellasse, quia rr̃ ꝙ non debuit
ad hoc teneri,ex quo,vt dicitur in litera, sibi non præiudicat
2 snĩa inter alios lata. Item,in appellatione a diffinitiua † non
expedit causam exprimere s̃.eo.ꝙ ad consultationem. in gl.
2.Solu.iste poterat non appellare si voluisset.nec per hoc sibi
præiudicat snĩa lata ɔ̃ monasterium,sed potuit etiam appella
re ex causa rõnabili,& sic debuit causam exprimere: & cum
dr̃,ꝙ in appellatione a diffinitiua non expedit causam expri-
mi:procedit secundum Inno.qñ appellat is qui succubuit.se
cus si tertius.vt hic:quod est singulare.& dic hoc ideo eueni-
re,quia tertius appellat pro suo interesse: ideo debet inserere
causam quare sua intersit, non autem quare snĩa sit iniusta.
dic etiam,ꝙ quantum ad istum tertium hæc non censetur ꝓ
prie diffinitiua,cum sibi non præiudicat, & pro hoc est quod
sequitur in glo in fi.e.glo.vult dicere,ꝙ iura proxime allega-
ta ꝓcedunt qñ duo petunt simul rem ɔ̃ tertium,secus si vnus
tantum petit, sed tertius se opponit pro suo interesse. Item
sm̃ Inno.in illis tertius non impedit executionem,quia non
possidebat,sed hic prætendebat se possidere. Oppo.ad hoc,ꝙ
immo indistincte impediatur executio. de test. veniens nisi
Solu.vt ibi dixi.In glo.antepe.ibi,quantum ad proprietatem
Oppo.ff.e.sæpe.ver. nam si libertus. nisi si me interueniente
fertur snĩa ɔ̃ vnum,præiudicat etiam mihi,& supplet ibi Ro
gerius.idem si me sciente & tacente. Solu.secundum Inno.ꝑ
3 hanc literam reprobatur opi.Rogerij.probatur enim hic, † ꝙ
snĩa lata ɔ̃ vnum alij scienti, & tacenti præiudicat tantum in
possessorio,non in petitorio.eo modo ꝓbatur hic,ꝙ succum
bit in petitorio interuenienti in causa.sed Bar.in l.sæpe. dicit
hic loqui in prælato,qui etiam expresse consentiens non põt
præiudicare ecclesiæ in proprietate. ergo nec tacens: secus in
eo qui potest sibi præiudicare:quia tunc procedit opi.Roge-
rij. sed sm̃ hoc dicendum esset, ꝙ taciturnitas prælati non
deberet præiudicare ecclesiæ etiam in possessorio.regula de-
lictum.lib.6.precipue cum possit esse magnum pręiudicium
propter magnum commodum possessionis. Item sic expo-
nendo,quod præiudicetur hic in possessorio, non in petito-
rio,seu in proprietate,non procederet regula quæ sequit̃ ibi,
res inter alios &c. dic ergo melius,ꝙ hic non dr̃ ꝙ præiudice
tur in possessorio: immo in libello p̃iudicat, & pone cas,ũꝙ
Aurien. agit contra monasterium super statu, dicens quod
sibi suberat iudicium. aut dicebat, quod non: nec dicebat se
subesse alteri: puta Oneten. & sic ius Oneten. non fuit dedu-
ctum in iudicio.secus si fuisset deductum,vt quia dixisset mo
nasterium se subesse Oneten. & sic nominaret dominum:
tunc enim Oneten. acciperet in se iudicium. C. vbi in rem
act.lib.2.vt lit.non contesta.quoniam.§.si super. & hoc casu
sententia lata contra monasterium præiudicat ex toto One-
ten.scienti & non defendenti. Primo autem casu non præiu-
dicat in aliquo,quod plenius dico in dicto capitulo penulti-
mo,& quod dicitur hic,ibi,ne circa possessionem, vult dice-
re, quod si sententia lata per Aurien. mitteretur executioni,
præiudicaretur Oneten. quo ad possessionem. nota. in hoc,
quin Oneten. possit agere possessorio si sibi competebat.e id
de facto,quia non æque facile consequetur Oneten.possessio
nem monasterij ab alio possessi: sicut si non possideretur.pro
hoc facit quod dico de testi. veniens.2.

S V M M A R I V M.

1 Sententia lata contra absentem reuocatur, probata iusta causa absentiæ.
2 Fundus quomodo capiatur. & quid proprie significet.
3 Ius patronatus transit cum vniuersitate.
4 Sententia retractatur si ex tenore eius apparet de iniquitate.
5 Citatio vnica ad sententiam quando sufficiat.
6 Probatio minus sufficiens quomodo habeatur pro probatione.
7 Seruitus constituitur fundo, etiam sine vtilitate eius cui debetur.
8 Ius patronatus quando non transeat cum vniuersitate pignorum.
9 Sententia non transit in rem iudicatam in matrimonio tam carnali, quam spirituali.
10 Iniquitas manifesta reddit sententiam nullam. & num. 11. & 12.

1 Cum Bertoldus. † Reuocatur sententia con-
tra absentem lata probata iu-
sta causa absentiæ, maxime si constat iudicem circumuen-
tum, vel plenius sic, contra sententiam auditur absens do-
cto etiam minus sufficienter de impedimento, si oppo-
nit de iniquitate, quæ ex tenore sententiæ, & ex actis
constare dicitur, qui ordo obtinebit, & est casus singula-
ris. Primo ponitur processus. Secundo partis restitutio,
auditoris datio, ipsius interlocutio, & Papæ diffini-

tio,ibi,licet. Prima subdiuiditur. Primo.n. ponitur creditũ ec
clesiæ,vacatio:creditoris pñtatio:pñtati admissio,& inuestitu
ra. Secundo,debitoris pñtatio,& repulsio p eum:mota qõ,&
ɔ̃ ipsum diffinitio.ibi,pdictus. Tertio,ɔ̃ diffinitionem petita
restĩõ,causæ delegatio,subdelegatio,& appellatio.ibi,postmo
dum. No.ibi,curiam.& dñs fundi,ꝙ hęc accipiuntur pro eo-
dem,& dic curia.i.villa vbi erat sua curia.i.vbi morabatur,&
curiã tenebat,& vbi ẽt erat ecclesia de qua hic, & dic.dñs fun
2 di.i.villæ prædictæ. No.ex hoc,ꝙ fundus † qñq; accipitur pro
vniuersitate fundorum seu pro villa.communiter tñ fundus
significat rem singularem,non vniuersitatem.no.Inn.de iu-
repa.ex literis,& in hoc attenditur destinatio,seu affectio,seu
constitutio dñi,qui ẽt exiguam portionem fundi põt tenere
tanquam diuisam,ita quod erit fundus de per se. põt ẽt tene-
re multos fundos simul.i.ꝙ erit vnus fundus.ff.de leg.1.ꝙ in
rerum natura.§.siquis.& l.plane.§.fi.de verb.sig.locus, vbi ẽt
accipitur fundus ꝓ villa. sed gñaliter fundi appellatione om-
ne edificium,vel omnis ager ɔtinet.ff.de ver.sig. l.fundi. Itẽ,
3 ꝙ iuspatronatus a transit cum vniuersitate,nõ tñ pignorum.
a vt J.Item ꝙ Arch.hẽt instituere in ecclesijs sui archidiacona
tus,colligitur tñ ɔ̃rium,& melius de hoc in glo.Item ibi,in-
stitui.& ibi,in possessionem induci,ꝙ aliud est institutio, &
aliud in possessionem inductio.de insti.auctoritate. Item, ꝙ
pñtatus ante institutionem agit vt instituatur,& amoueatur
non debite pñtatus.vel institutus. Item,ꝙ tenet secũda pñta-
tio post primam quæ non tenet.de hoc J. Item,ꝙ delegatus
non a principe subdelegat.de hoc J. Item,ꝙ ordinarius resti-
tuit ɔ̃ suam sñiam,de hoc J. Item,ꝙ a subdelegato appellatur
ad Papam.de hoc J. Item in ver.licet casum,in quo sufficit ꝓ
4 batio minus sufficiens.de hoc cum glo.Item,ꝙ † retractatur
sñia,si ex tenore eius apparet de iniquitate.Item,ꝙ non tenet
sñia si iudex tantum inspexit acta vnius partis.Item, ꝙ cum
vniuersitate pignoris non transit iuspatronatus.de hoc in gl.
fi.Item ibi,adiudicantes ecclesiam. ꝙ per hæc verba institutũ
pñtatus. In glo.sed qualiter potuit.in fi.in hoc instat. Inno.tñ
tenet cum glo. & idem ẽt Host. põt ergo præsentatus a vero
patrono agere ɔ̃ pñtatum a non vero patrono ẽt institutum:
vt hic, & aliquo modo dr̃ pñtatus habere ius ex sola pñtatio-
5 ne. In glo.peremptoriè.ex hoc no.ꝙ sufficit vnica citatio † ad
sñiam audiẽdam,si opponitur verbum peremptorie: alias re
quiratur trina in nõ summarijs:in summarijs sufficit vna, ẽt
non peremptoria.24.q.3.de illicita.de ver.sig cle.sæpe. In gl.
sed qualiter delegatus.ibi,nulla.hæc similitudo inter legatũ,
& procuratorem non procedit.iudex enim non efficitur dñs
litis per contest.proeu.sic:de hoc offi.deleg.is cui.lib.6.de ꝓ-
cu.c.1.a.tñ.eo.lib.ꝓpterea glo.forte transit ad aliam so.ibi,vel
dic fuit noit ibi oppositum. hoc nõ vr̃ sufficere, ex quo actus
nõ tenet.tals enim taciturnitas non põt facere ꝙ teneat id ꝙ
non tenet.pro hac tñ sol.facit ꝙ no.Gof.de of.vic.clericos.di-
cens ꝙ hic factum narrat,& hoc verum,quia hic de hoc non
a principe põt subdelegare articulum non iurisdictionale: pu
ta receptionem testium,quod est singulare,& quomodo re-
ceptio testium contingat sine iurisdictione. dic vt in cle. vna
de of.dele.hęc tñ sol.non ɔuenit literę,quia hic nõ dr̃ ꝙ dele
gati commiserint receptionẽ testium tantum,sed vices suas.
In gl.& tñ ibi,admittatur.sed dic ꝙ immo sufficit minus ple-
na probatio.quia tenditur ad reuocationem actorum, & sic
de restituendis actis iudicij, quæ fundantur in rigore. Item
hęc minus probatio nõ sufficit,vt iste obtineat, sed solum vt
iste audiatur ne sibi obstet res iudicata. sed si voluerit ꝙ sñia
reuocetur: oportebit ꝙ sufficienter doceat de iniquitate, de
hoc ẽt J.& ita hic docuit,producendo acta iste admittitur ex
6 minus sufficienti probatione. Ex his no.ꝙ id quod dr̃,ꝙ † mi
nus sufficiens probatio habetur pro nõ probatione,procedit
quo ad probationes in principali,non aũt in præparatorijs.si.
vt lit.non cont quoniam.§.quod si super. Oppo.extra glo.ꝙ
non debuerit Papa audire appellationem.d factam a subdele
gatis.de offi.deleg.super quęstionum.Solu.Inno.ꝙ licet non
debuerit appellari ad Papam:tñ si ex certa scientia recipit,va-
let.quod no.vel dic,ꝙ delegati subdelegauerant in totum,in
ɔ̃rio nõ in totum. In gl.sed vr̃.ibi,alia possessio pñtatiõis,vult
dicere,ꝙ possessio pensionis tanquam odiosa non dẽt extẽdi
d.c.auditis ɔ̃.& dic ꝙ erat odiosa.i.hoc iõ:quia pẽsio non de-
bebatur creditori,sed dño pignoris. ibi, sed pter ius patrona-
tus. Et hoc facit ad sol.ɔ̃rij de quo in prin.glo. vt dicat,ꝙ pos-
sessio pensionis non infert possessionem iurispa.quia non est
iuspatronatus seu pars iuris: sed ɔstituitur pter patronatũ.i.vl
tra. In glo.vl.ibi excepit.istud est diuinare, nec est necessariũ:
sed hic verius:vt J. In glo.ibi,sed alia rõ.ꝙ ẽt si non exceperit
tñ non transit iuspatronatus cum vniuersitate pignoris ꝓ rõ
nes de quibus in glo.ibi,qñq; inutilis est,vnde in l.ei qui fun-
7 dum,quæ sequitur,† constituitur seruitus fundo ẽt sine vtili-
tate eius cui debetur:vt si constituto seruitutem fundo tuo,ꝙ
ꝑ ipsum possim ducere aquam ad eum: licet mihi nõ sit vti-
le:tñ tenet,vt ibi.sed dic, ꝙ licet ibi non intersit dñi tempore
quo seruitus imponitur, sufficit ꝙ potest interesse in futurũ:
alias si nec a principio,nec postea intersint, vel interesse pos-
sint,non valet impositio seruitutis:vt ibi.pro hoc facit ꝙ di-
co de præscr.de quarta,& dic ꝙ d.l. nõ obstabat. alia est enim
8 ratio quare cum vniuersitate pignorum non transit † iuspa-
tronatus.s.quia pręsentare est fructus. maxime,quia pręsenta
tus obligatur ad antidora.ff.de peti.hæred.sed & si.§.consu-
luit.creditor autẽ non vtitur fructibus: vt s̃. In gloss. ibi, nisi
specialiter accipiatur,& sic reuertitur gloss.ad solu. de qua in
prin.glo.sed vt ibi dixi ibi,diuinat. In fin.e.gloss. Oppo. extra
glo.ꝙ non debuerit audiri T.ɔ̃ sñiam quæ transiuerat in rem
iudi.s.c.cum inter.Solu.vt s̃. In glos. sed qualiter potuit iste,
quia iste auditur beneficio restitutionis.quod plenius prose-
quitur Inno.dicẽs,ꝙ auditur quia agitur de matrimonio spi-
9 rituali,in quo sententia † non transit in rem iudi.sicut nec in
carnali s̃.e.lator.tenor,& consanguinei. hoc non procedit ꝑ
no.de conces.præben.c.1. Host. dicit,ꝙ de consensu partium
Papa concessit,ꝙ est diuinare, nec vr̃ sufficere consensus par-
tium,vt iudex audiat ɔ̃ rem iudicatam. C.de transa.si diuersa.
vbi glo.de ap.cle.si appellationem. Alij dicunt,ꝙ audiuit Pa-
pa,quia iudex fuerat circumuentus,vt in litera,& sñia lata fue
rat ɔ̃ T.absentem ex dolo d.præsentationis & ex falsis allega
tionibus.& sic est nulla.ff.de iud.prætor. §.Marcellus,& hæc
bene conuenit literæ,& secundum hanc expono literam ibi,
duximus irritandam.i.irritam nunciandam: quia tñ hic non
apparet ꝙ d.fuerit in dolo.ideo vr̃ standum sol. primæ ꝙ iste
auditur beneficio restitutionis,& ad hanc restitutionem suf-
ficit probatio minus sufficiens:vt In glo.& tñ facit de testi.ve
niens,el 2.& hoc vt s̃.dixi ad effectum, vt iste audiatur ɔ̃ sen-
tẽtiam,non ad effectum,vt obtineat,nisi plene doceat de ini-
quitate.& ita hic dicunt. Item secundum Innoc. retractatur
sñia:quia ex tenore eius appatuit de iniquitate.pro hoc litera
ibi,ex tenore sñiæ.dicebatur enim in ea d. probasse suam in-
tentionem,& not.tit. & vtrunq; appatuit falsum ex actis. de
frig.& malef.c.pe.ver.quamuis.vbi dico ɔ̃rio tertio.de purg.
10 vulg.c.2.& hoc no.& ad hoc quotidie allegatur hic,ꝙ † ma-
nifesta iniquitas reddit sententiam nullam, & ẜm hanc vlti-
mam procedit secundum summarium. Oppo.ad hoc de eo,
quod no.Inno.de proba.quoniam ɔ̃.vbi dicit,ꝙ si iudex dicit
ꝙ quia per A.& B.testes constat reum debere.ideo eum con
demnat,licet illi non probent,non viuetur sñia.dic illud in-
telligendum qñ acta non appareant,sed si producãtur:secus,
vt hic.Item,etiam si acta apparebant, forte non confitebatur
pars ꝙ essent illa per quæ lata erat sñia,sed qñ non differetur,
tunc paria sunt ꝙ ex tenore sñię appareat de iniquitate,vel ꝙ
ex tenore sñiæ iunctis act. tunc enim dicitur manifeste appa-
rere.& manifesta iniquitas inducit nullitatem. de offi.deleg.
cum contingat.ver.fin.vbi casus:& no. singulariter. soluitur
etiam hoc ɔ̃rium alijs modis: sed iste sufficit. & ad l. diuersa.
de qua s̃. dic ꝙ consensus partium non sufficit, vt ex eadem
instantia feratur sñia valida post primam. sed ex diuersa instã-
tia sic J.c.inter. vbi dico,de cle.si appellationem:dic,ꝙ ibi ꝓ-
pter desertionem appellationis iudex ad quem desijt esse iu-
dex.ideo non cognoscit de causa, etiam de cõsensu partium.
facit pro hoc quod ibi no.in glo.quæ hoc fortificat, & cum
11 quæritur,an iniquitas vitiet sñiam. † Dic,aut error fuit expres-
sus in sñia,aut non:si sic,sñia est nulla:vt si iudex dicit,quia ꝓ
batum est ꝙ debes Titio.50.Item in 25.condemno in 100.ff.
quæ sen.sine appellatione re.l.1.§.1.d.c.cum cõtingat. de sen.
excommun.per tuas. Secundo casu, aut iudex pronunciauit
non expressa causa,aut expressa.Si non expressa,tenet senten-
tia,etiam iniqua,& transit in rem iudicatam s̃.c.cum inter,
& cap.causam. si vero causa expressa, aut ex ea infertur error,
aut non: si sic,dic idem quod in primo membro:quia senten
tia est nulla.si aũt non infertur error: tunc sñia transit in rem
iudicatam,vt appelletur:& sic procedunt quæ no.Innocent.
in d. capitu. quoniam contra. & quæ proxime dixi, & quod
12 dixi,sufficere † quod ex actis appareat de iniquitate: intelli-
ge ex actis antiquis. non enim audiretur aliquid volens de
nouo probare, & ita hic fuit: quia ex actis antiquis con-
stitit de iniquitate. Oppono in fi.ibi,adiudicantes, non enim
debuit adiudicari ecclesia isti qui non erat institutus. Solu.se-
cundum Innocen.per hanc adiudicationem instituitur:quia
non est facienda vis in verbis,quod est singulare,ꝓ hoc facit,
quod no. Archid.de electio.quorundam. libro sexto. & pro-
cedit in Papa,vt hic.idem tamen in alijs.argumen. J. capitu-
lo proximo. contra tamen facit de rescript.clem.auditor,sed
dic vt ibi sequitur.

ADDITIO.

a Iuspatronatus. Adde cap. ex literis, de iurepatronatus.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Papa in sententiis quas profert seruat ordinem iuris.*
2 *Princeps quod facit, præsumitur facere secundum ius.*
3 *Sententia principis vel alterius an faciat ius.*

1 **In causis.** † Papa in sententijs quas ꝓfert ordinem iu-
ris seruat. ideo faciũt ius. Primo ponitur di
ctum. Secundo, rõ. ibi, cum. Tertio exceptio. ibi, nisi. No. ibi
ordo iuris, & rigor ęquitatis: vĩ enim velle ꝙ æquitas & rigor,
ꝯcurrant circa idem. ꝙ enim dicit, ordo iuris, vĩ sentire idem
ꝙ rigor. de hoc m̃ dic vt de transa. c. fi. Item no. pro subtilitate
commendatoris. de iud. dilecti. Item, ꝙ in dubio pręsumitur
2 ꝙ id qđ † facit princeps, sit s̃m ius, quia nõ p̃sumitur in dubio
velle a iure recedere, nisi appareter ꝙ ex cã dispensauerit. pro
hoc de rescr. si q̃n, & iura hic alle. In glo. in fi. gl. plenius, cum
3 † quęritur de sñia principis, vel alterius an faciat ius. aut enim
quęritur inter litigantes. & facit ius spãle, & transit in rem iu.
s. c. cum inter. aut quærit gñaliter an faciat ius commune ẽt
quoad non litigantes, & tunc, aut est sñia inferioris, & non fa
cit ius: sed hẽt locum regula, res inter alios acta. de fid. instru.
inter ꝯ. c. pe. s. c. cum sup. aut est sñia principis, & gl. distinguit
inter interlocutoriã, & diffinitiuam. dic melius idẽ in vtraq;.
& dic, ꝙ aut est lata ꝯ ius commune, & facit ius, vt hic in fi. sed
censetur dispensatio. aut non ꝯ ius commune, & tunc, aut cã
non ꝑ se cognita, vel parte absente, & non facit ius. ff. de inof.
test. l. qui repudiauis. C. de sen. l. ex stipulatione, comminatio-
nes epistolas. l. 2. quæ sic loquitur. de hoc. C. de legi. l. 3. ꝑ Cy.
aut est lata cã cognita & parte pręsente, vel contumaciter ab-
sente. & facit ius, siue sit interlocutoria, siue diffinitiua. pro
hoc sunt iura pręalleg. & iura quę allegantur hic in glo.

SVMMARIVM.

1 *Diffinitiua secunda tenet contra primam, si prima non fuit ostensa, vel ostensa & reiecta, & a secunda non appellatum.*
2 *Exceptio suspicionis debet opponi ante litem contestatam.*
3 *Exceptio suspicionis opponi debet ante litem contestatam.*
4 *Dilatoriæ ante litem contestatam sunt opponendæ.*
5 *Literæ secundæ non reuocant primas, nisi de eis mentionem expressam faciant, & de processu in eis habito.*
6 *Abbas ante benedictionem dicitur electus, etiam si non sit confirmatus, & sic Episcopus ante consecrationem.*
7 *Sententia tenet contra sententiam, si de prima non fuit exceptum, nec ante appellatum.*

1 **Inter monasterium.** † Tenet secũda diffiniti
ua ꝯ primam, si prima
non fuit ostensa, vel ostensa, & reiecta, & a secunda non fuit
appellatum. Primo poniĩ decisum factum. Secundo motiuũ
ibi, cum constiterit. Tertio remouet obstaculum. ibi non ob
stante. Quarto finit, ibi, factum. No. ꝙ potest vni monasterio
2 † competere ius, vt de suo gremio fiat electio in alio mona-
sterio. hoc m̃ non expresse dĩ in litera. sed expresse colligitur
in glo. 1 & habetur de consue. cum dilec. Item, ꝙ q̃n secundę
literæ non reuocant primas, habentur secundæ pro non im-
3 petratis. pro hoc de rescr. cæterum. † Item, exceptio suspicio-
nis dẽt opponi ante li. ꝯt. vt in litera. immo, & ante omnia, vt
4 in glo. † Item, ꝙ dilatoriæ sunt ante li. ꝯt. opponẽdę, & allegaĩ
quotidie, ꝙ litis contestatio est terminus peremptorius dila-
toriarũ s. de excep. pastoralis, & hic. Item ibi, subeundo: vt in
glo. inter. ꝙ eligẽdo vnum ꝯtrium renunciaĩ alteri, quia sub-
eundo iudicium renũciatur exceptio suspicionis, nam litigã
do dicit eum iudicem, & ꝑ ꝯñs nõ suspectum: quia suspectus
non est iudex cum effectu, nisi quo ad hoc vt alteri commit-
teret. de foro comp. si quis ꝯ de off. deleg. iudex. lib. 6. Item, ꝙ
5 † secundæ literæ non reuocant primas: nisi faciant expressam
mentionẽ de primis, & de ꝓcessu in eis habito, & quotidie al
legatur. facit de rescri. dilec. el 1. Item arg. a diuisione. sic enim
arguitur hic, ꝙ sñia prius lata non obstabat. quia aut fuit ostẽ
sa, & iudices contrarium iudicando intelliguntur eam post
habuisse. i. reiecisse. aut non ostensa, & imputetur non oppo-
nẽti: quia prætextu nouorum instrũrum &c. Item, ꝙ p̃textu
nouorum instrũrum &c. i. ꝙ nõ retractatur res iud. ꝑp instrũa
6 de nouo reperta siue producta. Item ibi, electo. ꝙ abbas † ante
8 benedictionem a dĩ electus, ẽt si nõ sit confirmatus. sic & eṕs
ante ꝯsecrationem. Item glo. quicunq; ibi standum opi. Tã.
aliæ ponuntur extra glo. Io. An. dicit ꝙ ante factum standum
est opi. Tan. post factũ opi. Io. si aũt non est obseruata illa opi.
sed proposita est aliqua alia exceptio, standum est opi. Io. hoc
tñ magis procedit de æquitate q̃ de rigore, & pro opi. Tan. vĩ
tex. hic, ibi, subeundo iudicium, i. non opponens in iudicem,
saltem quo ad processum in illa exceptione, ergo non potest
eum recusare, dicendo suspectum cum eũ iam approbauerit.
In glo. sic opponitur, ibi, verior intellectus, & primus ꝯdicit
literæ, quia s̃m primum sñia istorum iudicum nõ tenuisset,
quæ tñ ꝯ. ꝯfirmatur. dic ergo post habita. i. postposita: vt in gl.
seu reiecta, vt in Virg. Aenei. lib. 1. post habita coluisse Samo.
& est sensus literæ, ꝙ si fuisset iudicib. ostensa, videretur eam
reiecisse ꝯtium statuendo. i. pronunciando. In gl. fi. ibi, veluti
nulla, pro hoc ꝙ dicit s. in gl. quæ non tenebat, & est sensus,
ꝙ hic non tenuit sñia ꝯ sñiam: quia prima erat nulla: sed hoc
est diuinare, & in hoc q̃dam institerunt assignantes causam
quare prima erat nulla: sed non expedit hic prosequi, quia
lr̃a non fundatur sup hoc, & in dubio potius p̃sumendum est
ꝙ esset valida. ar. s. c. sicut. ibi, non fuit appellatum. ergo est gl.
7 hic, ꝙ tenet sñia ꝯ sñiam, si de prima non fuit exceptum, nec
ante appellatum, ꝙ dicit Io. An. verum q̃n is qui non excipit
sciuit exceptionem sibi competere. secus si ignorauit. 2. q. 6.
§. diffinitiua. versi. item si sñia. dic idẽ siue sciuerit, siue igno-
rauerit, & dic, ꝙ indistincte tenet secunda sñia lata ꝯ primam
ex diuersa instantia, ꝙ bene probetur hic, & imputetur ei qui
non excepit de prima. alias excepit, sed non appellauit a sc̃da.
paria sunt enim non excipere: vel excipere & nõ appellare. de
elect. cum dilecti. dico de resc. cæterum. sed si secunda fertur
ex eadem instantia, nulla est, ẽt si partes ꝯsentiant. de transa. si
diuersa vbi gl. de ap. cle. si appellationem. in tex. & in gl. nam
prima sñia terminauit instantiam, & sic secunda reperitur la-
ta sine instantia. ergo nulla. C. de sen. prolatam. no. Bar. ff. de
excep. rei iudi. duobus sic intellige. C. q̃n prouo. non est ne. l.
1. & ex hoc nõ impeditur stare in casibus quos enumerat gl.

ADDITIO.

a Abbas ante benedictionem. Adde cle. attendentes. in §. statuimus. de statu mo. doct. in c. meminimus. de accusa.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra priuilegium tenet.*
2 *Rationes efficaciores præferuntur.*
3 *Incorporalium quasi possessio retinetur per solam contradictionem.*
4 *Decimarum possessio acquiritur per perceptionem.*
5 *Iudicandi officium est necessarium.*
6 *Compensatio & priuilegium quomodo differant.*

1 **Suborta.** Tenet lata sñia ꝯ priuilegium, † quia si fuit
ostensum, vĩ reprobatum. si non fuit osten-
sum, transiuit in rem iudicatam: & prætextu instrumento-
rum de nouo repertorum sententia reuocari non debet. Pri-
mo diffinit possessorium. Secundo committit petitorium.
ibi, verum. Tertio ipsum petitorium diffinit. ibi, & iudicibus,
& ꝯ. deciditur, quod iudices causam examinarũt, & quia epi-
scopus allegauit sententiam Alexandri contra priuilegium,
vt dicitur in glo. qui super. ideo iudices dubitarunt, & remise
runt ad Papam, qui pronunciauit, vt sequitur. Nota in glos.
2 prima. † Item ibi, efficaciores. quod præferuntur rationes effi
caciores: vnde etiam quandoq; vna ratio præfertur pluribus
tanquam efficacior. de elect. innotuit. vbi dico. Item ibi, nimi
rum &c. pro eo quod dixi s. c. proxim. in glo. vltim. Item ibi,
ita tamen, quod quis debet protestari de iure suo. de constit.
cum M. In glo. 3. in fin. & sic intelligendo litera est plana. sed
intelligendo quod episcopus egerit petitorio & possessorio,
dicit Innocen. nota. dignum, quod si prius constat de posses-
sorio, præexpeditur, quod procedit secundum quosdam q̃n
constat per confessionem aduersarij: vt hic. sed Innocent. di-
cit idem si aliter, cum ex toto possit suspendi petitorium. de
causa pos. pastoralis etiam ab aduersario intentatum. de cau.
poss. in clem. vna. Oppono extra glo. quod non debuerit resti
tui episcopus: quia probauit solam possessionem, non deie-
ctionem, quod tamen non est necesse. de offi. deleg. consulta.
soluit Innocent. quod eo ipso quod subditus requisitus non
exhibet obedientiam, subtrahit, & spoliat, & competit inter-
dictum, vel officium iudicis: vel condictio ex canone. de ele.
3 querelam. Oppono ad hoc, quia † quasi possessio incorpora-
lium retinetur per solam contradictionem. no. Innocent. de
restitutione spoliatorum. olim 3. So. hoc contrarium forma-
ui scholaris, sed bonæ memoriæ socius meus, & compatrio-
ta, d. Baptista, soluit quod illud habet locum, cum tertius vult
acquirere possessionem subiectionis: tunc episcopus resisten
do, & puniendo subditos, inquantum obedirent, intelligitur
retinere possessionem. hic quando subditus subtrahit, quod
est verum, & notabile. dicit etiam dictum Innocent in cap.
olim, procedere, quando ipsi subditi non obediunt tertio vo
luntarie. si enim obedirent, se subtraherent ab episcopo, &
eo ipso spoliarent, per prædicta. Item non procedit illud di-
ctum in iuribus incorporalibus, quorum possessio terminа-
tur ad corporalia: vt in dictis. nam si aliquis percipit decimas
excludendo episcopum, quamuis episcopus excommunicet
percipientem & soluentem, & contradicat: tamẽ perdit pos-
4 sessionem, sicut etiam possessio † decimarum acquiritur per
perceptionem. Item perditur per exclusionem perceptionis.
vĩ ergo dictum Inno. procedere tantum incorporalibus quo
rum possessio non est in re extrinseca, quod dixi in d. c. olim.
vt si episcopus exercet iurisdictionem in subditos alterius

epi ꝯdicentis: non ex hoc acquirit exercens poſſeſſionem: qa
nec alius perdit, vt ibi dicit Inno. quod intellige ita tñ qñ is q
exercet non expellat epm ex toto ſuo epatu. nam ex quo re-
manet in aliqua parte epatus, pôt ibi conſeruare iuriſdictio-
nem eam exercendo in qualibet parte ſuæ diœceſis, vt patet
de of. or. cum eps. li. 6. ſed ſi excluderetur a toto epatu, vt exu-
tus a quaſi poſſeſſione iuriſdictionis, cum nõ poſſit alibi exer
cere: niſi ex ꝑmiſſione ſpãli, & ſeruata forma. de qua de foro
comp. cle. vna & illo modo qui permittitur in illa cle. adhuc
vr̃ ꝙ eps poſſit conſeruare poſſeſſionem iuriſdictionis, & ſic
vr̃ quaſi impoſſibile eum ſpoliare, ſi vult ꝯdicere. hæc no. tan
quam ſubtilia. In fi. glo. arg. ꝯ, quia Papa vr̃ ſibi præiudicaſſe,
quia ſciuit litem agi, nec defendit s̃. e. cum ſup ĩ. c. pe. Soluit
Inoo. ꝙ Papa neſciuit ꝙ ius competeret eccleſiæ Romanæ.
quod nõ vr̃ ꝓcedere ex quo ſciuit de priuilegio exceptionis.
Hoſt. dicit, ꝙ etiam ſi ſciuit ſibi non præiudicaret: quia in iu-
5 dicio fuit neceſſario tanquam index, † cum officium iudican
di ſit neceſſarium. ff. de mune. & hono. munerum. §. iudican-
di. ꝙ no. & de hoc de fi. inſtr. inter. Ex hoc no. ꝙ ſciẽtia quam
habet iudex, nõ facit eum haberi ꝓ ſciente, quantum ad effe
ctum, de quo in præal. iurib. & in l. ſæpe. ff. eo. In glo. pe. ibi, ſe-
cus in compenſatione, dic aliud in compenſatione quam in
6 priuilegio: quia † compenſatio non obſtat ſnĩæ, ſed executio-
ni: ideo vt ſic expreſſe reprobata pôt opponi poſt ſnĩam. ſed
priuilegium patit peremptoriam, quę obſtat ſnĩæ: ideo ſi pręiudicatur priuilegio, eo ipſo reprobatur. In glo. vlt. ibi, impe-
ratores. ibi, in cauſa fiſci ſeu reipublicę: tunc enim reſcinditur
ſententia per iura de nouo reperta. ſ. per in integ. reſt. & idem
eſſet in eccleſia, ſed hic vel non fuit petita reſtitutio, vel erat
lapſum quadriennium. de reſt. in integ. e. 1. lib. 6. ibi, admonen
di. intellectum huius l. dico de iureiu. c. fin.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia lata reuocatur a qua eſt apellatum, ſi conſtat teſtes fuiſſe conſpiratores.*
2 *Monachi ſeu canonici regulares denunciant abbatẽ, pro ſe, & pro alijs.*
3 *Atteſtationum publicatio non eſt de ſubſtantia iudicij.*
4 *Conſpirator poteſt eſſe teſtis contra illum contra quem conſpirauit.*
5 *Conſpiratores ſunt crimínoſi.*
6 *Inimicus quis dicatur.*
7 *Crimen quale eſſe debeat vt repellat teſtem.*

1 Cum I. & A. † Reuocatur ſnĩa a qua eſt appellatum
ſi conſtat teſtes fuiſſe cõſpiratores ad
quorum dicta lata fuit. Primo ponitur factum. Secundo dat
iudices, ibi, quia vero. Prima ſubdiuiditur. Primo ponit dele-
gationem. Secudo proceſſum iudicum, & ſnĩam, ibi, iudices.
Tertio appellationẽ a ſnĩa. ibi, a qua. Secunda principalis ſub-
diuiditur. Primo mandat in certum caſum reuocari proceſ-
ſum, in alio inchoari. Secundo ſub triplici alternatiua man-
dat ꝓceſſum ꝯfirmari, & ſoluit obſtaculum, ibi, ſi vero dicit
Inno. ꝙ deficit talis litera ſup verbis his & alijs, cum ꝓcura-
tor ipſius abbatis aliquandiu litigaſſet, nos &c. & ꝑ hoc intel
ligatur quod ĩ. dr̃ in litera, ibi, ꝓcuratur prædictus. No. ꝙ mo
2 nachi ſeu † canonici regulares denunciant abbatem ꝓ ſe & ꝓ
a alijs, vt hic. ꝯ, quia religioſus a non pôt eſſe procurator. 16. q. 1.
qui vere, & c. monachi. So. hoc ꝯrium eſt regulare. fallit in ca
ſib. vt in cã monachi cum denunciat abbatem, vt hic ꝓſequi
tur Inno. & dic vt in cle. religioſus. de proc. Op. ad hoc, ꝙ mo
machus non poſſit eſſe ꝯ abbatem, cum ẽt literas amicorum
non dẽat recipere ſine abbatis licentia. 12. q. 1. non dicatis. ergo
nec pôt recipere mandatum a ſocijs. So. Inno. ꝙ non dẽt reci
pere literas pro vtilitate ſua: vt in ꝯrio: ſed ꝓ vtilitate rgulariũ
fallit in caſib. a iure permiſſis: vt cum denunciat abbatem, vt
hic, ſunt & alij caſus, quod dic vt in d. cle. Item ibi, accedẽtes.
ꝙ inquiſitor accedit ad locum, de hoc in glo. Item, ꝙ pp infa
miam p̃lati committitur inquiſitio in capite & in membris,
ſm Inn & ꝓbauit, hic nõ dr̃ de infamia abbatis. de accu. cum
dilecti. & ꝯcedit in cõiter viuentib. vt hic. Item ibi, iudices, ꝙ
is cui committitur inquiſitio, cẽſet iudex. ar. de of. deleg. c. ti.
Item qñ committitur inquiſitio in capite & in membris, pt
in altero pręexpediri. Item ibi, li. non cont. vt in glo. Item ibi,
3 minime publicatis, † ꝙ publicatio atteſtationum non eſt de
ſubſtantia iudicij: quia de hac exceptione ĩ. non curatur. pro
hoc de prob. qm̃ ꝯ. vbi hoc non ꝯnumeratur, & habui alias in
facto. & non ꝓbatur alibi æq; ꝙ meminerim, & quidam cau-
ſi non petunt publicari, vt poſſint in appellatione ꝓducere te
ſtes ſup eiſdem capitulis, vel directo ꝯrijs, ꝙ alias nõ poſſen-.
de reſt. fraternitatis, & clem. teſtib. ſi tñ pars petit publicari, &
non publicentur, pôt ex hoc appellare. In ver. quia vero. nu. ꝙ
in ca appellationis locum hẽt regula non probatum probabo.
tenetur enim abbas ad probandam conſpirationem. de ſi.
inſt. cum Ioan. Item ꝙ non ſufficit ad infirmandam ſnĩam ꝓ
bare ꝙ teſtes fuerunt conſpiratores, niſi probetur iudicem ſe
cutum eorum dicta. Idem dic de falſitate, quia licet doceatur
teſtes falſum dixiſſe, non retractabitur ſnĩa, niſi probetur iudi
cem ſecutum eorum dicta. potuit enim ſe referre ad alias ꝓ-
4 bationes s̃. c. ſicut ĩ. c. cãm. † Item, ꝙ conſpirator poteſt eſſe te
b ſtis b ꝯ illum ꝯ quem ꝯſpirauit. de hoc in gl. vl. & vr̃ eſſe caſus
mirabilis, ꝙ alias ꝯſideraui ſcholaris. In glo. 1. ibi. §. is aũt nec
pñt ꝓcedere alibi q̃ in eccleſia. ꝓ hoc litera ad eccleſiã, & de
reſc. ſtatutũ. §. in nullo. li. 6. ſi tñ ꝓcedit alibi valet ꝓceſſus, niſi
appelletur, ſm Vin. dic ꝯ, niſi in cã de of. dele. ſtatuimus. 2. lib.
6. ſed Vin. allegat. ff. de procu. l. filius. §. veterani. ſed nõ facit,
quia ibi de exceptione non inferente nullitatem, vt ſi omitti
tur exceptio ꝯ procuratorem quod eſt miles. de hoc de proc.
in noſtra. ſecus ſi infert nullitatem: vt in exceptione p̃miſſa.
d. c. ſtatuimus. In glo. fi. ibi, minus idonei teſtes. ſ. ꝯſpiratores,
5 † qui ſunt criminoſi. de iudicijs. exhibita, & ſic ꝯ. de teſti. teſti-
monium. ibi, de facto ſuo agitur. hoc non ꝓcedit: quia hic nõ
dr̃ ꝙ teſtificentur ꝯ ſeipſos, ſed ꝯ alios de eccleſia. ibi, ſed ad p̃-
ſumptionem. ꝓ hoc ꝙ no. de ꝯfeſ. c. j. in fi. ſed quãtum ad hãc
literam nõ vr̃ hoc ꝓcedere: qa hic plene ſtatur dicto iſtorum
vt ibi fides poſſit haberi. ibi, nulli, ſed ibi ſpãle in epo, & ſic vr̃
ꝯrium. c. teſtimonium remanere inſolutum. Inn. dicit, ꝙ ab
alijs non fuit obiectum de ꝯſpiratione, vel melius, ꝙ nõ oĩs
ꝯſpirator eſt criminoſus. nam qñq; ꝯſpiratur ad bonum. no.
de iudi. exhibita, & tñ ꝯſpirator non admittitur in teſtem ꝯ il
lum ꝯ quem ꝯſpirat, tãquam inimicus. ſed ꝯ alios ſic, & hoc
no. & ad c. teſtimonium. dic, ꝙ hoc caſu ꝯſpiratio non eſt cri
men, ſed repellit a teſtimonio, tanquam exceptio inimicitię.
pôt aũt eſſe inimicitia ẽt ſine crimine. nam ſm Inn. dr̃ inimi
6 cus † non ſolum qui odium gerit in mente, ſed ille in quo eſt
cã inimicitiæ ſiue odij. 3. q. 5. c. 2. & ſe. vt ſi quis tibi fuit iniu-
riatus, & non odiſti eum, tñ non admitteris ꝯ eum in teſtem
ſi vero ꝯſpiratio eſt ad malum, tunc vr̃ crimen: & tũc talis vr̃
repellendus a teſtimonio, non ſolum ꝯ eum ꝯ quem ꝯſpira-
uit, ſed ẽt alios. arg. d. c. teſtimonium, dãtur & alię ſo. ꝙ non
7 cuiuſlibet criminis exceptio † repellit a teſtimonio: ſed opor
tet ꝙ tale ſit crimen ꝙ accuſatio ſup eo ſit publici iudicij: ꝙ
dico in d. c. teſtimonium. poſſet. n. eſſe malum ita leue, ꝙ nõ
propter diceretur crimen tale ꝙ repelleret a teſtimonio. Ex
his dic, ꝙ exceptio ꝯſpirationis non ſimplr̃ repellit a teſtimo
nio, niſi illum ꝯ quem ꝯſpiratur, quo caſu, vt prędixi, obſta-
bit non tanquam exceptio criminis, ſed tanquam exceptio
inimicitiæ: ſed reſpectu eius ꝯ quem non ꝯſpiratur oportet,
ꝙ ſit ꝯſpiratio ad malum, & malum ſit tale ꝙ ex hoc inferat
graue crimen: alias non repellit a teſtimonio, per prædicta.

A D D I T I O N E S.

a Religioſus. Adde Archi. in cap. nullus. 1. q. 4.
b Conſpirator poteſt eſſe teſtis. Adde Spe. titu. de teſte in §. 1. ver. item quod eſt conſpirator.

S V M M A R I V M.

1 *Condemnatus in actione iniuriarum dicitur infamis.*
2 *Tempus & locus an debeat exprimi in libello cum agitur ciuiliter de iniuria.*
3 *Verbum, nolumus, inducit nouam diſpoſitionem.*
4 *Famæ reſtituere an poſſit alius iudex eccleſiaſticus quam Papa.*
5 *Cardinalium cetus an poſſit reſtituere famæ.*

1 Cum te. † Condemnatus in actione iniuriarum infa-
mis eſt, & ꝑ Papam reſtituitur. Primo ponit
petitio. Secundo, exauditio, ibi, nos. In glo. 1. ibi, non vr̃. Nam
ex quo non exprimitur ꝙ eſſent clerici, relinquetur, ꝙ eſſent
laici. ar. de tranſa. ex literis. In fi. e. glo. Idem ſi non ſubſint Pa-
pæ quo ad temporalem iuriſdictionẽ. ſed glo. eſt verior. nam
in reſtitutione requiritur iudex habẽs adminiſtrationem in
laicos, ſaltem quo ad exercitium. de iudi. nouit. qui fi. ſint leg.
2 cauſam, el 3. In fi. glo. † Quęro, cum agitur ciuiliter de iniuria
a an in libello a debent exprimi locus & tps, vr̃ ꝙ ſic. arg. de pro-
curator. tuæ. ꝯrium in decit. Rotę. 45. vbi tñ dr̃, ꝙ ſpecificatio
fieri debet in tantum ꝙ certificet reum, vt ibi. pro pmo eſt,
quia qñ obiectus ſunt de iure opponentis, non expedit ꝙ fiat
ſpecificatio. de ele. clem. conſtitutionem. & talis eſt obiectus
iniurię. In fin. glo. fin. videtur glo. ſentire, quod iſte non fue-
rit infamatus. hoc tenet Specu. de in integrum reſtitut. §. vi-
dendum. in fine. Innocent. vero dicit, quod hic ſuccurritur
per reſtitutionem, & in ver. nolumus. ſupplet, reſtituendo te
plene, & hæc communis. pro hoc facit, quia reſponſio debet
conformari interrogationi. de fide inſtrumentorum. inter. §.
cæterum.

A D D I T I O.

a An in libello. Adde in l. 1. in §. Interdum. ff. vti poſ. Bart. in l. & an eadem in §. actionis. ff. de except. re iud.

3 cæterũ. Item, verbum † nolumus, inducit nouam dispositio-
nem, de offi. vica. clem. vna, vbi no. in glos. vlt. de præben. præ-
senti §. loca lib. 6. & quod ibi not. Quæro in eo, quod hic Pa-
4 pa † restituit famæ, an alius iudex ecclesiasticus a hoc possit,
a dic, secundum Innoc. ꝙ cetus cardinalium, b quia censetur iu
b re senatus 16. qõ. 1. ecclesia. 96. dist. constantinus, non solum
princeps, sed etiam senatus famę restituit. ff. de postulatio. l. 1.
§. de qua. & quod dicitur ibi de principe, procedit in Papa vt
5 hic, & de sen. excomm. si diligenti. Opp. ꝙ cetus † cardinaliũ
non possit restituere, de electi. cle. 2. vbi solum in certis casib.
cetus cardinalium habet potestatem, in quib. non est iste. So.
illud sede vacan. secus si non vacat, vt prædixi: inualuit tamẽ
hodie ꝙ cetus cardinalium Papa viuente non facit. de per se.

ADDITIONES.

a An alius iudex ecclesiasticus. Adde Spe. in ti. de leg. in §. vltim. ver. hoc etiam not. Anto. de Butr. in cap. at si clerici, de iud. Anto. de But. in captu. dilectus, de temp. ord.
b Cetus cardinalium. Adde Arch. in § hic colligitur 2. qõ. 1. Arch. in c. ecclesia habet senatum. 16. q. 1. Bar. in l. 1. in §. de qua re. ff. de post. Io. Io. de Imo. in l. si quæramus, in fin. de test.

SVMMARIVM.

1 *Accessorio vitiato non vitiatur principale.*
2 *Gesta ab excommunicato an & quando teneant.*
3 *Gesta a procuratore vniuersitatis an teneant.*

Ad probandum. Si reuocatur sententia pro
pter nullitatem, vt quia la-
ta ab excommunicato publice: iterum de principali cogno-
sci potest. Item, si reuocatur propter iuris ordinem non serua
tum. Primo ponitur factum decisum. Secundo commissio,
1 ibi, vos. † No. ꝙ vitiato accessorio non vitiatur principale, nã
vitiata confirmatione non vitiatur electio, vt hic in fi. In glo.
2 1. l. fi. & dic, cum quæritur de gestis † ab excommunicato, ꝙ
aut quæritur de contractibus, & illi tenent. not. de do. & con-
tu. veritatis, aut de alijs actib. legitimis, vt de sententia lata per
eum, vel de elect. vel similibus, & tunc aut est publice excom
municatus, aut occulte. Si publice, vitiatur actus vt hic, si
non publice, vt quia communi opi. reputatur non excommu
nicatus, aut hæc communis opin. non est probabilis, aut quia
excommunicatio fuit publice lata, & sic ignorãtia non excu-
sat. de postu. c. 1. 16. dist. ꝙ dictis, & hęc communis opi. non iu
uat. aut hęc communis opin. est probabilis, & tunc, aut actus
competit ratione publici officij, aut priuati: si publici, valet vt
a hic, fallit si excommunicatus etiam occultus a alium excom
municat: quia non tenet a 4. q. 1. audiuimus, fallit etiam secun
dum Io. Cal. si is in quem cõfertur actus, sciuit de excommu
nicatione, vt puniatur in quo deliquit. J. ca. si qui episcopi, de
cle. excommu. postulastis, quod optime facit secundum Cal.
hæc tamen litera videtur obstare, quæ non distinguit scientẽ
ab ignorante quo ad hoc, sed tamen hoc habet ęquitatem: si
vero competit ratione priuati officij, vt eligere, aut facit ad
commodum suum: & non valet, vt si excommunicatus oc-
b cultus impetrat rescriptum b, de resc. c. 1. lib. 6. quod indistin-
cte loquitur: licet alij contra. aut exercet pro alio: & tunc, aut
sciente, & non valet. ar. de sen. excommu. cum non ab homi-
ne, de præbend. si beneficia. lib. 6. aut ignorante, & secundum
Cal. valet, ne præiudicet ignoranti qui non fuit in culpa, sed,
vt prædixi, hic non distinguitur inter scientem vel ignorantẽ
vnde potest indistincte dici ꝙ non valet, sed isti pro suo inter
esse competit actio contra excommunicatum qui fuit in cul
pa, faciendo id a quo prohibetur, sicut alias dominus agit cõ-
tra procuratorem alterius qui non habuit ratum, no. de arbi.
per tuas. In gloss. 3. ibi, melius, immo solum hoc exemplum
est bonum, nam præcedentia inferunt electionem non tene-
re, & sic non conuenit literę. In glo. pe. ibi notorium, hoc re-
spicit primam electionem, ibi, sibi & alijs, hoc respicit secun-
dam, ibi, l. 1. §. 1. dic de hoc vt de offi. deleg. cum super. ibi, vin
a ton. de hoc ibi, in glo. vlt. & dic vt dico in dict. c. cum super. &
3 de elect. illa. Oppo. extra glo. de † procurator. c. fi. vbi tenet ge-
stum, dummodo maiores & iurati de vniuersitate, vel eorũ
maior pars non sit excommunicata. soluit Inno. aliud in con
stitutione procuratoris, vt ibi, aliud in probatione sententiæ,
vt hic. Hostiẽ. dicit hic non differre, dic procedere quod dicit
Innoc. in constitutione procuratoris, quando constituitur a plu
ribus tanquam ab vniuersitate d. c. fi. secus si tanquam a singu
lis, vt in prolatione sententiæ, & dic vt plenius in d. c. fi. & d. c.
illa, & quantum ad probationem sententiæ locum habet di.
c. cum super, & d. ca. fin. quod vitiatur si vnus ex iudicibus est
inhabilis: sed in actu vniuersitatis sufficit aliquos esse habiles:
quia ius vniuersitatis remanet in illis, de postula. gratum. In
gloss. vltim. ibi, si vt proponis, & est expressum, de elect. si con
firmationem, lib. 6.

ADDITIONES.

a Si excommunicatus etiam occultus. Adde Car. in c. veritatis, in vlt. col. sup. de dolo & contuma.
b Impetrat rescriptum. Adde gl. in c. dilectus, el 1. de rescrip. & diffuse per Fel. in c. fin. de except. vbi posuit plures ampliationes ad c. primum, de rescript. libro sexto.

SVMMARIVM.

1 *Relictum alicui ex testamento aufertur ei et applicatur fisco, si dicit testamentum inofficiosum & succumbit.*
2 *Sententia lata contra creditorem non præiudicat debitori.*
3 *Regula contra ius non debet operari effectum præiudicialem.*
4 *Sententia lata super ciuili possessione non præiudicat in possessione naturali.*
5 *Sententia lata contra vnum an præiudicet alteri, & num. 6. & 7.*

Quamuis. Res iudic. non nocet alijs quam partib.
fallit in duobus casibus hic exceptis. Pri-
mo ponitur regula. Secundo ab ea excipit vnum casum ibi,
ei tamen. Tertio alium ibi, ac etiam. No. regulam cum casib.
exceptis, & exemplum primi casus, si debitor promittit cre-
ditorem agere vel defendere de dominio pigno. exemplum
secundi casus est, vt si fertur sententia contra venditorem, prę
iudicat emptori, qui causam habet a vẽditore. In gl. 3. in prin.
hæc glo. primo prosequitur regulam de qua in litera, enume
rando casus in quibus res iudi. alijs nocet vel prodest. Secun-
do ibi, item fallit, prosequitur casus hic exceptos, exemplifi-
cando in debitore & creditore, marito, vxore, socero, emphi-
teuta, & emptore, ibi, connexitatis, de hoc dic vt in c. ad peti-
tionem, allegat. in gloss. ibi, libertatis, cum quis dicitur inge-
nuus seu liber ex seruitute, secus si ex libertinitate l. inge-
nuum, alleg. in glos. no. Inn. qui fi. sint leg. causam, el 2. & hoc
procedit nisi detegatur collusio d. l. ingenuum, arg. de collu.
per totum. ibi, filiationis, cum quæritur an quis sit similiter fi
lius vel non, secus si quæritur an sit legitimus vel non, de hoc
1 per Inno. in d. c. causam, ibi, prodest fisco, nam si is † qui dicit
testamentum inofficiosum succumbit, id quod ei debetur ex
testamento aufertur & applicatur fisco, illud tamẽ euenit ra-
tione sententiæ, sed aufertur ei tanquam indigno. ibi, indiuisi
bili. de hoc de ap. c. pe. nam si agitur de seruitute quæ debetur
fundo plurium, victoria vnius prodest alijs, ibi l. a. ibi, quando
fiscus vendit rem quam habet communem cum alio: tenet
enim venditio propter priuilegium fisci, secus in priuato, q
vendendo rem communem cum alio non præiudicat illi, de
2 hoc in d. l. ibi, passus sit debitorem. Oppo. ad hoc, † ꝙ senten-
tia lata contra creditorem non pręiudicet debitori. C. de pig.
si præses. ff. de pig. si superatus, glo. 1. ibi, & secundum hoc sol
uit. dic plenius, ꝙ quandoque debitor agit vel defendit: quã-
que creditor, primo casu, aut super iure pignoris, & non præ-
iudicat creditori etiam scienti, non enim potest ius pignora.
quod habet creditor in iudicium deducere. aut agit vel defen
dit super proprietate. & sententia lata contra ipsum præiudi-
cat creditori scienti, nisi in duobus casibus, quando per iniu-
riam fuit condemnatus, alius quando collusit: & sic loquitur
d. l. præses, hæc procedunt quando eo tempore, quo creditor
agit vel defendit, erat constitutum ius pig. sed si ante consti-
tutionem, tunc sententia lata contra debitorem indistincte p̄
iudicat creditori sequenti, in quem non potuit debitor trans
ferre ius quod non habebat, de do. inter vi. & vxo. Si vero ecõ-
uerso creditor experitur, aut agit, aut defendit. si agit, aut pro
iure pig. tantum, aut pro dominio. primo casu si succumbit
p̄iudicat, debitori non. n. sequit, sed nõ valet pig. constitutio
ꝙ debitor non sit dominus, potest enim valere ex alia causa,
de pig. significante. Si vero agit de dominio: aut principaliter
aut in vim causæ: si principaliter, videtur non posse: quia sua
non interest, dic contra per l. sępe. ff. e. quia immo interest cre
ditori ꝙ debitor sit dominus, nam hypotecaria causatur a do
minio, vt not. in d. l. ideo potest agere, & sententia lata contra
ipsum præiudicat debitori scienti: si autem deducit dominiũ
in modum causæ, videtur minus dubij. s. ꝙ possit deducere:
hoc tamen casu si succumbit, non pręiudicatur creditori vo-
lenti principaliter agere de dominio, pro hoc est quod nota.
de cau. poss. cum ecclesia, nisi reus assumpserit onus proban-
di, & probauerit de dominio: tunc enim sententia lata pro ip
so præiudicat debitori scienti, cui est quid imputetur ꝙ per-
misit creditorem agere de dominio, cum ad ipsum debitorẽ
principaliter hoc pertineret, vt hic & in l. sæpe. Si vero credi-
tor de-

tor defendit, si succumbuit: quia pronunciatur debitorē non
fuisse dominum, præiudicat sentētia etiam debitori, cum ad
ipsum pertineret principaliter defensio: sed tamen etiam cre
ditor potuit defendere super dominio, nam videtur debitor
sibi permisisse constituendo pignus, ibi, in dotem acceptet,
nam ipsi marito principaliter pertinet agere & defendere ꝑ
re dotali. C. de rei ven. doce. Si ergo patitur vxorem vel soce-
rum esse in iudicio, sententia lata contra eus præiudicat sibi:
quia ad ipsum primo loco pertinet actio vel defensio. cōtra-
rium videtur tenere glo. vt statim subijciam, procedit autem
hoc quando socer & vxor defendunt, sed si agunt, lata ꝯtra ip
sos non præiudicat marito, vt no. in glo. in l. sæpe, hæc tamen
glos. ibi, vel potest poni. contrarium, quod idem si agunt, &
hoc tenet Innocē. quia licet agere non possunt pro re dotali
est tamen quid imputetur marito qui hoc permittit, prima
3 opi. verior. cum enim non possit agere, hæc actio † quæ est ꝯ
ius, non debet operari effectum præiudicialem: regula quæ
contra. libr. 6. ibi vel si emptor. de hoc enim venditure etiam
dicit glo. in l. sæpe, quod si agit, sententia lata contra eum nō
præiudicat emptori, secus si defendit, quod tenet Guil. ff. qui
satisdat. cogan. de dic. dicens ꝙ emptor agendo succumberet
cum hodie non sit dominus. Innocent. etiam in hoc contra.
primum verius, per id quod proxime dixi in marito, socero,
& vxore, vel venditore, procedunt quando agunt nomine al-
terius, & vxor nomine mariti, & venditor nomine emptoris
hæc enim non possunt, per prædicta, secus si agunt suo nomi
ne, ꝙ aliquo casu possunt: & tunc procedit alia opi. ꝙ senten-
tia lata contra vxorem vel socerum præiudicat marito, vel la-
ta contra venditorem præiudicat emptori, ibi, proprietariū,
nam cum emphyteota habeat causam a proprietario, sentē-
tia lata contra proprietarium præiudicat emphyteotæ scien-
ti, similiter econtra lata contra emphytoetam præiudicat ꝓ-
prietario, si fertur, ex eo quod pronunciatur eum a quo reco-
gnoscit emphyteosim non esse dominum, secus si fertur su-
per vtili dominio ipsius emphyteotę: tunc non præiudicat in
4 proprietate, sicut † sententia lata super ciuili possessione non
præiudicat in possessione naturali. ff. de acquir. poss. Pompo-
nius §. fi. is, similiter si fertur contra emphyteotam super pro
prietate deducta per modum causæ, non præiudicat proprie-
tario volenti principaliter experiri, vt dixi sup. de creditore &
venditore, & ad hoc exemplum de proprietario, & emphy-
teota potest poni simile exemplum de domino & vasallo. Itē
de domino & alio habente seruitutem realem, de conducto
re autem commodatario & similibus qui possident nomine
alieno, secus, quia, si prædicta conueniuntur rei ven. sententia
non præiudicat domino etiam scienti, nisi fuerit sibi facta de
nunciatio secundum formam. C. vbi in rem act. l. 2. vt lit. non
contesta. quoniam §. quod si super, in fi. e. glo. & cum quæri-
5 tur † an sententia lata contra vnum alteri præiudicet: aut ius
deductum in iudicium nullo modo contingit ius alterius,
aut sic, 1. casu regula res inter alios acta locum, habet, sicut in
duobus hæredibus: quia sententia contra vnum non præiu-
dicat alteri etiam scienti, quando diuisa est hęreditas quæ ad
eos & quo ad omnia di. l. sępe, fallit in casibus enumeratis in
prin. glo. licet in illis possidet dici ꝙ est aliqua coniunctio in
ter illos, & hoc quo ad omnia iura allegata in prima parte gl.
preterquam quo ad l. a. C. de communium rerum alie. & ibi
illud est propter priuilegium fisci, vt dictum est. Si autem ius
vnius contingit aliquo modo ius alterius: aut agēs vel defen
dens innititur iuri suo tantum: & non præiudicat alteri s̄. eo.
cum super, quod dic vt J. aut innititur etiam iuri alterius: &
tunc, aut deducit ius illius solum ad commodum suum, aut
etiam alterius, primo casu, aut illud ius quod iste habet, se
habet per modum causæ ad ius alterius: aut non: si sic, senten
ria contra istum præiudicat tertio scienti, etiam non interue-
nienti: vt si fertur contra debitorem super dominio, præiudi-
cat creditori scienti, vbi fertur per iniuriam vel collusionem.
quod dic vt s̄. si autem illud ius non habet se per modum cau
sæ ad ius alterius, sed tāquam effectus, sententia contra istum
non præiudicat tertio, vnde sententia contra creditorem su-
per pignore quod causatur a domino non pręiudicat credito
ri super dominio, si vero agens vel defendens innititur iuri al
terius, etiam ad commodum illius, sententia lata contra ip-
sum pręiudicat tertio scienti, non ignoranti d. l. sępe, & hic,
vnde lata contra crediturem super dominio præiudicat cre-
ditori, cui est quid imputetur, cum enim ad ipsum principa-
liter pertinent hæc, permisit creditorem agere vel defendere:
potest autem creditor deducere dominium in iudicium: qa
sua interest, similiter emphyteota hoc potest: quia videt qua
si procurator domini, & quod dixi, sententiam latam contra
6 † vnum pręiudicare alteri, procedit quandu proceditur con-
tra pręsentem: secus si contra contumacem. ff. de inoffi. test.
[illegible], in h. & l. Papinianus, no. Bar. de verb. sig. cum fi-
lius, in prin. Ex hoc infertur intellectus c. cum super s̄. eo. ꝙ

ibi sententia lata super statu contra monasterium non pręiu-
dicat oneteñ. quia monasterium innitebatur iuri suo tantum
dicens se liberum, & non iuri oneteñ. nō enim dicebat se sub
esse oneteñ. & ideo licet ibi scribentes dicant, ꝙ sententia pro
aurieñ. contra monasterium pręiudicat oneteñ. non in peti-
torio, sed in possessorio, dic verius, vt etiam ibi dixi, ꝙ nec ēt
in possessorio: sed executio pręiudicat quo ad possessionem:
quia non erit ęque facile oneteñ. si obtinebit super statu, con
sequi possessionem ab aurieñ. in possessorio, & si dicatur, ꝙ
immo ibi executio pręiudicabit in possessorio: quia data pos-
sessione ipsi aurieñ. sciente oneteñ. ipse oneteñ. perderet pos-
sessionem, dic contra. intelligitur enim fieri executio solum
quatenus est de iure. & sic solum in pręiudicium monasterij
& monasterium deduxit in iudicium ius oneteñ. dicēs se sub
esse oneteñ. sententia contra monasterium pręiudicaret one
teñ. scienti, etiam in proprietate, esset enim imputādum one
ten. ad quem principaliter ptinebat actio vel defensio, quod
permisit monasterio super hoc experiri, pro hoc dic ꝙ repro
batur opi. Rogerij & Io. in d. l. sępe. ver. nam & si libertus, qui
dic uni, ꝙ sententia lata contra libertum pręiudicat domino
scienti, etiam non interuenienti, etiam in petitorio: quia hęc
intelligo quando libertus deduxit ius domini, dicens se liber
tum eius, secus si deduceret solum ius suum, dicens se non li
7 bertum agētis. Quæro eo casu quo sententia † pręiudicat ter-
tio, an mandabitur executioni contra ipsum, sic vt si esset cō
tra ipsum lata. Innocen. de concessione prębendę, proposuit,
quod sic. & no.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinarius quilibet citra principem habet superiorem.*
2 *Appellatio quid sit.*
3 *Appellatio quotuplex sit.*

Duobus. Si duo ordinarij pronunciant contraria,
tenet sententia pro reo. fallit in quatuor
casibus, si delegati discordant, dependet a delegante, si arbitri
neutra tenet. hēt tria dicta. Scdm ibi, si vero. Tertium ibi, qd
si. Prima in dictum, & exceptionem, ibi, nisi pro ipso. factore
In glo. vl. ibi, non est superior. hoc communiter redarguitur,
1 quia quilibet † ordinarius, citra principem, habet superiorē:
ideo redditur alia ratio: quia ordinaria iurisdictio fauorabilis,
tanquam naturalis, delegata odiosa, tāquam accidentalis, dic,
ꝙ gl. est vera: quia in ordinaria iurisdictione non est superior
nisi l. mortua. i. quia iurisdictio ordinarij dependet ab aliquo,
sicut dependet iurisdictio delegati a delegante, sed causatur a
l. & sic ordinarius eam habet iure proprio, delegatus iure de-
legantis, de rescriptis, super literis, ad fin. ff. de iurisd. om. iudi.
l. more. In fin. e. glo. contra de off. deleg. ab arbitris. lib. 6. & idē
in arbitris quod in delegatis. So. hic de arbitris voluntarijs ꝓ-
cedit ratio huius glo. quia non est superior ad quem recurra-
tur. nec habent iurisdictionem alias, quid si ordinarius & de-
legatus tulerunt sententias contrarias: dic idem quod in duo
bus delegatis. arg. de offi. delega. & c. si contra vnum, lib. 6. vel
melius neutra valet, & sufficit ꝙ non est iure expressum qđ
altera valeat, vel quid agendum, similes q. plures formari pos
2 sunt quę eodem modo soluuntur. † Quęro quid est appella-
tio. dico ꝙ est ius inductum ad releuandum grauamen, per
quod suspenditur vel extinguitur actus a quo interponi-
tur ius, ponitur loco generis, reliquua ponuntur loco differē
tiarum. Ex his enim infertur, quod appellatio non est actio.
nec exceptio, nec officij imploratio: sed quoddam ius ab illis
3 separatū. † Quęro quotuplex est appellatio. dic ꝙ duplex. Iu
dicialis, & extraiudicialis. Iudicialis duplex, quandoque enim
a diffinitiua: quandoque ab interlocutoria seu grauamine in-
terponitur J. c. vt debitus, & J. e. c. 1. & c. Romana, lib. 6. de ex-
tra iudiciali, J. c. bonę, de maio. & obe. dilecta. de elect. cum no
bis, cum similibus.

De apppellationibus. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Collatio beneficij contra legitimam appellationem facta non tenet.*
2 *Consuetudo Angliæ, quod statur duobus iurantibus se credere aliquid sic esse talem esse famam patriæ, non valet.*
3 *Institutio alia authorizabilis, alia collatoria.*

1 Dllecti. † Collatio beneficij post, & con-
tra appellationem legitimam fa-
cta non tenet. Primo ponit quęrelam. Secun
do dat iudices. ibi, super quibus, & J. decidi-
tur, ꝙ aliquas ecclesias pertinentes ad locum
ordinarij, & has collationes seu ordinationes
J. man:

J.mandat reuocari. In glo.2.ibi,deponi.si ageretur criminali
ter,secus si ciuiliter:quia tunc aliter punitur J.ca.de priore. In
glo.hoc solum,in fi.ex hoc videtur ꝙ litera ibi,personas & fa
mam,non procedat,dicit Host.ꝙ loquitur secundum cõsue-
tudinem Angliç,secundum quam statut duobus iurantibus
se credere aliquid sic esse,talem esse famam patriæ, quæ pro-
2 batio alias non sufficeret,hoc non videtur procedere: † quia
non valet consuetudo talis.ar.de consue.c.3 de probat. c.2.&
c.ad nostram,die ergo,ꝙ mandat probari per tres testes, & fa
mam.f.si testes non plene probant,pro hoc quod dicitur in
gloss.sequen.In gloss.fama,ibi,vno teste. Nota gloss.fin.quia
quotidie allegatur, ꝙ fama facit semiplenam probationem,
de hoc dixi de test.veniens,el 1.In glo.pe.in fi.Oppo.ꝙ value-
rit collatio eboracen. cum esset legatus: vt in litera, pro hoc
de offi.deleg.c.1.& 2.lib 6.Solu.ibi de legato de latere, hic de
alio,qui non confert beneficia:vt no.in d.c.1. & in c.fi.e.ti.In
3 fin.gloss.vlt.Oppo.† quod canonici non potuerunt ordinare
ecclesias,de offi.ordin. cum satis, vbi pertinet ad episcopum.
So.ibi de institutione authorizabili,secus de institutio ne col
latoria,quæ potest de iure speciali ad non episcopum pertine
re,de elect.cum ecclesia.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio generalis non limitata ad certam causam non valet.*
2 *Appellatio generalis præmissa causa speciali quando valeat.*

1 Inter cætera. † Appellatio generalis quoad cau
sas,idest non limitata ad certã cau
sam, non valet. Primo refert formam qua fuit appellatum.
Secundo improbat.ibi,ipsum.In glo.ibi,So.ibi,& melius dic
ꝙ generalis appellatio non restricta ad aliquam causam non
valet:talis fuit hic.ibi,super omni causa.non potest enim esse
iusta,saltem respectu causarum futurarum, cum in illis non
dum sit grauatus, & dato quod iudex grauet in vna causa, &
appelletur,non ex hoc desinit esse iudex in alijs; J. ca.cum te-
neamur,sed respectu alicuius certæ causæ seu litis bene valet
2 appellatio generalis † premissa causa speciali: vt quia si dici-
tur,quia me grauastis in tali interlocutoria, sic & sic: ideo ap
pello a vobis a dicto grauamine,& ab omni processu facto &
fiendo in hac causa,& ita seruatur,ibi,sacerdos,dic vt not. 26.
dist.quamquam.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio quare fuit inuenta.*
2 *Regula Beati Benedicti inter monachos habetur pro iure.*
3 *Regula prædicatorum an sit strictior quam regula Beati Benedicti.*
4 *Res principaliter deputata ad vnum vsum trahitur secundario ad alium.*
5 *Appellatio an detur à correctione.*

Ad nostram. Si appellatur a correctione debite
facienda,non obstante appellatio
ne iudex corrigit, vel quia loquitur de religiosis. summa re-
strictius,si religiosus appellat a correctione futura,nõ ex hoc
desistit abbas corrigere. Primo premittit causam mandati.
1 Secundo scribit mandatum,ibi,mandamus.† Not. quod ap-
a pellatio est inuenta a in remedium oppressorum, non ad fo-
2 uendam iniquitatem,de hoc in glo.† Item ibi,in prædicta re
b gula,quod regula Benedicti b inter religiosos habetur pro iu
re.de hac enim videtur loqui. Item ibi, institutionem ordi-
nis,quod regula monachorum qualificatur per constitutio-
nes ordinis,& ex hoc potest contingere quod regula quæ est
laxior,sicut regula Aug.est minus stricta quam regula Bene-
dicti: & tamen potest contingere, quod erit strictior prupter
3 constitutiones Benedicti. † Vnde regula predicatorum quę
est Sancti Augustin. est strictior quam regula Benedicti,pro
hoc de regula,licet,& ca. sane. vbi de hoc.& in hoc multi er-
rant transeuntes de ordine prædicatorum ad ordinem mo-
nachorum Sancti Benedicti: etiam quandoque ad loca vbi
nulla vel modica est obseruantia, dicentes se transire ad regu
lam strictiorem.In fi.glos.primę,de relig.do.cle.quia contin-
4 git, vbi de hoc,quandoque tamen res † deputata principali-
ter ad vnum vsum trahitur secundario ad alium, vt carcer de
putatus ad custodiam,quandoque ad pœnam:de pœnis,quã-
uis.lib.6. In gloss.secunda,ibi,extra formam iudicij,dic,cum
5 quæritur an † appelletur a correctione, aut quæritur de reli-
giosis: aut de alijs, primo casu, aut superior corrigit,seu vult
corrigere secundum regulam vel institutionem ordinis, &
non valet appellatio:vt hic, aut per arbitrium suum, & tunc
debet appellationi deferre, si apparet interposita ex causa ra-
tionabili. arg. infra eodem capitu. vt debitus,sic potest loqui
infra eodem,de priore,potest enim esse quod excedit modũ,
& hoc discutiet superior ad quem, si de non religiosis, aut
sunt non notorij criminosi,& audiuntur,aut notorij,& non
audiuntur infra c.cum sit,in fi.

ADDITIONES.

a Appellatio est inuenta. Adde Bal in addi.Spe.in isto ti.Bal.in c. pastoralis.in §.præterea.de offic.delega. Baldus in l.properandum,in §.si autem reus.C. de iudi.
b Regula Benedicti. Adde Domini.in c.oratorium 62.dist.

S V M M A R I V M.

1 *Talia restringi possunt a parte & iudice.*
2 *Appellationem non prosequens habetur pro non appellante.*
3 *Appellationem deseruisse quando quis non dicatur.*
4 *Dictio,ex tunc,denotat tempus consummatum.*

Personas. Si appellans intra terminum per iudicẽ
a quo vel,per se statutum, non prosequi
tur, deserta est appellatio. habet duo dicta. Secundum ibi,si
1 autem,pars de testi.personas. Not.quod fatalia,† idest termi-
ni ad prosequendam idest,finiendam appellationem, de qui-
bus J.c.ex ratione,possunt restringi a parte & iudice: quia po
test statui terminus ad iter arripiendum vel præsentãdum iu-
dici ad quem,de hoc in glos.& tunc terminus restrictus suc-
2 cedit quo ad quid loco termini,legalis d.c.ex ratione.† Item
in fi. quod non prosequens appellationem habetur pro non
appellante: & cogitur stare sententiæ ac si non appellasset J.
c.directe.In glo.2.ibi Ʒ.c.proxim.quandoque etiam statuitur
terminus ad docẽdum de præsentatione: vt quia iudex a quo
dat mensem appellanti ad se præsentandum iudici ad quem,
& alium mensem adfaciendam fidem de pręsentatione,quo
casu,si se præsentat,licet de hoc nõ faciat fidem iudici a quo,
3 non dicitur deseruisse appellationem,† sicut diceretur deser
uisse si se non præsentasset,pro hoc facit quod no.Fed.consi.
* 127.* & Lap.co.ti.cle.1.dico qõ. 23.& J.c ex insinuatione,&
& est ratio,quia iudex a quo non habet potestatem super ap-
pellantem per quam possit extinguere appellationem, nisi
in casibus expressis a iure, vt cum statuit terminum ad iter ar
ripiendum,vel se præsentandum,vt hic,& in ca. si quem,vn-
de non potest statuere terminum ad redeundum ab appella-
tione d.c.ex insinuatione,& in eo,quod dixi,quod si non pa-
retur termino statuto ad iter arripiendum vel se præsentan-
dum,deserta est appellatio.de hoc per Innocẽ. J.c.ex ratione,
vbi dicit,quod terminus breuiatus succedit loco termini le-
galis quo ad effectum desertionis ꝯtra non parentem termi-
a no.quod no.In glo.fi.no.de dictione ex a tunc,† quæ denotat
4 tempus consumatum . id est, non præsens, & ibi procedere
potest,dicit Hostiẽ.quod etiam ante elapsum terminum po-
test procedere, si apparet tantum de termino esse quod appel
lans potest in residuo se præsentare,quod non procedit per
cap.reprehensibilis infra eodem melius,in cap.commissa.de
elect.libro sexto.

ADDITIONES.

* 127.Adde,quod in consi. Fed.hic cit.nihil de hoc.Sed est ipsius Fed. qõ.28. quæ ino.punctus quæstionis.nu.2.B.S.
a De dictione ex. Adde Bar.in l. 1.in §.ex incendio.ff.de incen.rui.nau.fr Bar. in l.non dubium.C. de leg.oldra consi. 49.incip.consueuit dubitari.

S V M M A R I V M.

1 *Appellans habet annum ad prosequendum,& ex causa biennium.*
2 *Terminus datus a iure potest breuiari.*
3 *Appellationem deserens a causa cecidisse videtur.*
4 *Officialis pendente iudicio conueniri non potest.*
5 *Tempus quale non possit à iudice breuiari.*
6 *Appellatio extraiudicialis non dicitur proprie appellatio.*
7 *Notorium quomodo dicatur quantum ad effectum vt non audiatur appellans.*
8 *Criminosus notorius an appellet.*

1 Cum sit. † Appellans habet annum ad prosequendũ
& ex causa bienniũ,vbi iudex possit restrin-
gere,& non parens termino deserit appellationem ,adeo qđ
si a sententia erat appellatum , transit in rem iudi. si ante,re-
mittitur appellans ad iudicem a quo.hoc primo criminosus
appellat nisi sit notorius pro hoc.Primo ponit terminum ap
pellationis prosequendæ. Secundo pœnam non prosequen-
tis.ibi infra quod Tertio determinat quando criminosus ap-
pellat.ibi,præterea.Secunda.subdiuiditur. Primo dicit de ap-
pellante

pellante a ſententia qui non proſequitur. Secũdo declarat ap
pellari poſſe ante ſententiam:ibi,ſi vero. Tertio dicit quid de
appellante ante ſententiam & nõ proſequente,ibi,ſi autem.
No.de termino iuris ad proſequẽdam appellationem, quod
2 datur annus, vel ex cauſa biennium. † Item quod terminus
datus a iure poteſt breuiari,de hoc cum glo.Item ibi,tenebit
ſententia,quod non parẽs termino iuris ſtatuto ad proſequẽ
dum appellationem,vel termino hominis ſtatuto ad iter ar-
ripiendum,vel ad ſe præſentandum,intelligitur deſerere ap-
pellationem,nam de vtroque termino ſ̃.dixit, ideo ibi J̃. qd
3 dic.ſ.tempus a iure vel ab homine ſtatutũ &cæt.vt ſ̃. Item ꝙ
deſerens appellationem a ſententia videtur cecidiſſe a cauſa.
& verbum,videtur,eſt expreſſiuum veritatis,qui mat.ac.poſ.
videtur.Item in ver.ſi vero,no.quod ſecundum canones po-
teſt appellari ante ſententiam,ſecus ſecundum leges,J̃.ca.ſu-
per eo. Item ibi, prouocationes, quod appellatio extra iudi-
cium dicitur prouocatio ad cauſam ideſt citatio. no.ex hoc,
quod qui non poteſt in iudicio conueniri,non poteſt per ap-
pellationem extraiudicialem ad iudicium trahi. & ſic cum
4 officialis † pendente iudicio conueniri non poſſit. ff.de iudi.
pars literarum, non poteſt contra ipſum extra iudicium ap-
pellari, ſic etiam non poteſt ſibi nouum opus nunciari. ff. de
no.ope.nunc.de pupil.§.ſi quis ipſi. ſecundum primam lect.
5 glo.quod ſigna.In glo.3.ibi,de dila.prçterea.die, quod † quã
doq; ſtatuitur tempus a iure ſine hominis miniſterio,& hoc
non poteſt per iudicem breuiari,ſic procedit quod dicit glo.
ibi,quçdam tamen &c. exemplum in decendio ad appellan-
dum,quod procedit ſecundum Io.Cald.niſi a iure permitta-
tur,nam annus ſtatuitur a l.appellanti,tamen poteſt breuiari
ex permiſſione iuris: vt hic,quod intellige non poteſt bre-
uietur quo ad hoc quod poſſit ſtatui terminus minor anno
ad finiendam appellationem:ſed poteſt ſtatui ad iter arripiẽ-
dum,vel ſe præſentandum,ceſſante autem permiſſione iuris
iudex non põt immutare terminum l.ar. regulæ indultũ,&
ibi de hoc. libr.6.quandoque ſtatuitur terminus a l.non ſine
miniſterio iudicis, vt quadrimeſtre quod datur iudicatis, ſ̃.
tt.1.quod ad conſultationem, & talis poteſt a iudice limitari
vt ibi,& dicitur ſtatui cum miniſterio iudicis, quando l.non
ſtatuit,ſed iubet per iudicem ſtatui.In gloſſ.proprio.ibi,videt̃
a iudice,vel ſecundum Innocen.& melius,appellatio † extra
6 iudicialis non dicitur proprie appellatio ſicut iudicialis:quia
per iudicialem a iudice receditur,per extraiudicialem nõ,im
mo acceditur ad incipiendam cauſam,pro hoc facit,quia ver
bum,appello,ſonat idem quod a te recedo & ad alium vado.
Item ſecundum Inno.non proſequens appellationem extra-
iudicialem iterum auditur appellans ab eodem actu, vt hic,
amplius ſunt & aliæ differentiæ de quibus J̃.c.bonæ,& de ef-
fectu appellationis extraiudicialis ibi,& c.non ſolum,lib.6.ex
hoc & ex litera no.quod verba rubricæ debent intelligi late,
nam quod dicitur, in rubro de appellationibus comprehen-
dit etiam appellationem extraiudicialem,q̃ proprie & ſtricte
non dicitur appellatio. In glo. ſed non videtur.ibi alternatiue
ideſt,vt proſequatur,aut redeat ad iudicem a quo,& procedit
hoc ſi in litera eſt,ad quem. In gloſ.1.notorius,& quomodo
dicatur notorius † quantum ad effectum vt non audiatur ap
7 pellans, dic vt dixi ſupra titulo primo, cum olim, quod de,
bet eſſe talis notorietas quod nulla ſubſit excuſatio, de hoc
etiam dico infra capitulo propoſuit, & infra capitulo cum
ſpeciali §. porro primo. In gloſſa finali.ibi, ad pœniten-
tiam,ſenſit glo.quod non eſt neceſſe quod ſpecialiter citetur
ad ſententiam,quod non procedit:vt in ca. ſacro. ibi,volebat
ſe corrigere,intellige quod de hoc conſtabat, pro hoc J̃.c.p-
poſuit. ibi,illa vice.quaſi dicat quod alia vice fuerat admoni
tus,ſed hoc non videtur procedere:quia ſi non proceditur in
termino,vel ſaltem poſt.terminus intelligit̃ ſublatus,de offi.
deleg.conſuluit,vbi dico,ibi,per Appollinem. Not.ex hoc,ꝙ
quis poteſt citari per nuncium, & hæc ſolutio eſt vera in ſe,
ſed non conuenit literæ. ibi, irrequiſitum, vnde intellige,
quod erat tale notorium, quod non erat opus citatione,
vt dixi ſupra gloſſa proxima. Oppono,extra gloſſam, quia ex-
tra territorium ius dicenti &cçtera, de conſtitutio. capitulo
ſecundo, libro ſexto. Solutio.licet iſte eſſet abſens, pote-
rat eſſe in territorio, id eſt, intra prouinciam Paulo com-
miſſam. Item Apoſtoli non habuerunt prouincias diſtin-
ctas, ſed præſuppoſito quod fuiſſet extra territorium, poteſt
tamen a iudice domicilii, intra territorium exiſtente ex-
communicari, quod dixi de foro competenti capitulo fi-
8 nali. † Quæro, in eo, quod hic dicit, quod notorius cri-
minoſus non appellat, quid requiritur, vt cenſeatur talis,
videtur quod ſit conuictus, & confeſſus, ſecus ſi tantum
conuictus, vel tantum confeſſus. C. quo.appellatio. non re-
cipium l.ſecunda,dic melius, vt dico infra eodem capit. cum
ſpeciali §.porro.

S V M M A R I V M.

1 *Appellans in vna cauſa coram iudice à quo, poteſt in alia conueniri, niſi cum recuſet ob ſuſpitionem.*
2 *Iudex ſecundum canones non recuſatur niſi ex cauſa.*
3 *Suſpitionis cauſa proponendæ ſunt.*
4 *Appellatio à grauamine quomodo iuſtificetur.*

1 Ad hæc ſi. † Coram iudice a quo in vna cauſa ap
pellant,poſſum in alia conueniri, niſi
cum recuſem ob ſuſpitionem. Primo ponitur thema & quç
ſtio. Secundo ſolu.ibi,cum. In gloſſ.ibi,ſecundum leges,vult
dicere, aliud ſecundum canones, ſecundum quos facilius re-
cuſatur J̃.ca. cum ſpeciali,vbi de hoc,hæc differentia non ca-
dit huic literç. Item etiam ſecundum canones non recuſatur
2 † iudex niſi ex cauſa d.c.cum ſpeciali,nec ſecundum leges,p-
hibetur recuſatio indiſtincte: immo recuſari poteſt, ſaltem
de legatus.de ordinario dubitatur. C.de iud.cum ſpecialis,di-
cetur in d.c.cum ſpeciali,dantur extra gl.aliæ ſo.quibus omiſ
ſis vera ſo.eſt quod appellans a iudice, ſiue ordinario ſiue de-
legato,ſi citatur ſuper alia cauſa vt quia delegatus erat ad plu
res cauſas,poteſt recuſare iudicem vt ſuſpectum, non tamen
intelligas poſſe recuſare ex eo quod dicat ſe appellaſſe, nõ.n.
per hçc infertur quod iudex ſit ſuſpectus:ſed bene poteſt eſſe
quod ſit ex cauſa ſuſpectus: vt quia grauauit ex propoſito, ſe-
3 cus ſi non ex propoſito,oportebit ergo † quod iſte proponat
cauſas ſuſpitionis: vt quia dicet,habeo vos ſuſpectos,vt quia
me grauaſtis ex propoſito: ideo veriſimiliter timeo quod in
hac cauſa me grauetis,& hoc probato iudicem poteſt recuſa
re,& hoc caſu grauamen hoc probabitur etiam coram iudi-
ce a quo ad effectum vt recuſetur. Item coram iudice ad quẽ,
ad effectum iuſtificandç appellationis,& hoc vltimo caſu nõ
expedit quod probetur quod iudex ex animo, ſufficit enim,
quod grauauit,& ſecũdum hoc intellige hic, & ff. apud eum
a quo appellatur,l. vna, pro hoc facit quod no.Guil. ff.qui ſa-
tiſda.cog.arbiter,vbi conſideratur quod recuſatio & appella-
4 tio iuſtificantur ex varijs cauſis, nam appellatio † a grauami-
ne iuſtificatur propter grauamen,etiam ſi iudex ex animo nõ
grauet,nec ſufficit ſuſpicio vt poſſit appellari: recuſatio vero
iuſtificatur ex ſuſpitione,etiam ceſſante grauamine. Item ex
grauamine,ſi grauauit ex animo,ſecundum prædicta. Ex his
not.quod appellatio ſuſpendit iuriſdictionẽ iudicis a quo ſo-
lum in illa cauſa a qua eſt appellatum. Nota.etiam quod ap-
pellans videtur habere ſuſpectum iudicem a quo pro hoc fa
cit quod no.glo.dict.l. ſi quis præpoſtera. Nam appellans vi-
detur iniuriari iudici a quo.de hoc ibi,& intellige ſecundum
prædicta.

S V M M A R I V M.

1 *Cauſa licet pendeat coram vno iudice, tamen tenet proceſſus alterius iudicis etiam inferioris ſuper eadem cauſa, ſi ignorat de hac pendentia.*
2 *Papa quam iuriſdictionem habeat in laycos.*
3 *Canones inter laicos in temporali iuriſdictione eccleſia obſeruantur.*
4 *Pars vtraque poteſt ab eadem ſententia appellare.*
5 *Sententia non iudicis quando non teneat.*
6 *Sententia lata per falſas allegationes non tenet.*
7 *Proceſſus inferioris non tenet, ſi ſit de appellatione ad Papam.*

Si duobus. Superior ad quẽ tuus aduerſarius ap-
pellat,ſi ignorat te ſuper ea cauſa ad ſe.
ap.appellaſſe,teneris comparere coram eo,& comparere no-
lentem poterit excommunicare,hoc primo,a ciuili iudice q
non eſt de temporali iuriſdictione eccleſiç non appellatur ad
Papam h.d.§.denique,habet duo dicta pręmiſſa. Nota.quod
1 licet † cauſa pendeat coram vno iudice, tamen tenet proceſ-
ſus alterius iudicis etiam inferioris ſup eadem cauſa, ſi igno-
rat de hac pendentia,ſic allegaui in facto. Nota.ex hoc,quod
oportet op, onere de illa pendentia. Item,quod cauſa pendẽ-
te coram vno iudice, non tenet proceſſus iudicis inferioris
ſcientis de pendentia, vt eſt hic tex.ſingu.ibi,in fin. Item in §.
2 denique,quod Papa † nõ habet iuriſdictionem in laicos quo
ad exercitium,de iu.nouit,niſi laici ſint de temporali iuriſdi-
3 ne eccleſiæ,quo caſu ſecus,vt hic. † No.ex hoc,quod inter la-
icos de temporali iuriſdictione eccleſiæ obſeruantur canone
pro hoc litera ibi, ante iudicium, nam ſecundum leges non
appellatur ante ſententiam:ſecundum canones ſic. J̃.c.ſuper
eo.2.Item ex hoc.no.ar.quod ſicut non poſſunt clerici facere
conſtitutiones contra canones:ita nec laici qui ſunt de tem-
porali iuriſdictione eccleſiæ,cum etiam ipſi iudicent ſecũ
dum canones,vt hic,quod eſt ſingulare. In gloſſ.2.ibi,alter ad
Papam,& ſic ab eadem ſententia poteſt vtraque pars appella

re.† quod

4 re † quod intellige quando sententia continet plura capitu-
la de test. Raynutins, & c. Raynaldus, potest etiam hoc proce
dere si erat vnicum capitulum, vt quia petebã 50. iudex con-
demnauit in 40. vnde possum ego appellare, & etiam tu. an
autem valeat sententia, dixi s. titu. 1. cum inter. Oppo. ad illud
exemplum, quando sententia continet pluracapitula, tunc. n.
licite appellatur ad diuersas, cum censeantur diuersæ senten-
tie per dicta iura. Sol. quædam connexa, vel, etiam si separata,
adhuc procedit hic, præsupponendo quod alter appellauit ad
Papam simpliciter ad sententiam, alter ad archiepiscopum,
& sic tota causa deuoluta est ad Papam. In gloss. 3. ibi, post ap-
pellationem, sed illud procedit quando fertur per iudicem a
quo, hic autem non per iudicem a quo, sed ad quem, sic c. per
tuas J. alleg. nihil facit ad propositum. Oppo ad idem, quia ta
lis sententia reperitur non lata a iudice, cum causa delata sit
ad Papam: ergo non tenet, de iud. at si clerici. So. immo est la-
ta a iudice, ex quo inferior ignorat de appellatione ad Papam,
sic & † alias tenet sententia non iudicis: quia in dubio habet
5 iurisdictionem, & cognoscit an sua sit iurisdictio, & imputat
non venienti ad excipiendum, & hoc quando notorie non ꝯ
stat de exceptione, secus si notorie constat. de hoc de accu. ve
niens. In glo. de rescrip. cum ordinem, & per Arch. 15. q. 4. pla
cita, pro hoc est quod dicitur in gloss. seq. in fi. glo. ergo dic vt
super glo. præce. & facit regula, eum qui certus, lib. 6. Oppon.
extra gloss. quod etiam si inferior ignoret de appellatione ad
Papam, non teneat eius sentẽtia, quia reperitur lata per falsas
6 † allegationes, & ex dolo aduersarij, qui cum sciret de appel-
latione ad Papam hoc tacuit. ff. de iud. si ꝑtor. §. Marcellus. So
lu. contrarium videtur difficile, & non tangitur per scribẽtes,
dic quod non fertur per falsas allegationes: immo per veras.
ob contumaciam, vt in litera, quamuis enim tu scias legiti-
mam exceptionem competere aduersario, non teneris oppo
nere, vnde si producis instrumentum debiti contra quod cõ-
petebat exceptio pacti de non petendo, licet hoc scias: tamen
si taces, & fertur pro te sententia, non dicit lata per falsas alle-
gationes: immo per veras, & imputetur aduersario qui nõ ex
cepit de pacto. Oppo. ad hoc de hac litera, quæ vult, † quod si
7 inferior scit de appellatione ad Papam, processus non tenet,
ergo eodem modo non debet tenere quando is pro quo scri-
bitur, non scit. Solu. aliud in scientia iudicis qui tenetur sup-
plere pro absente, de postulat. bonæ 1. aliud in scientia partis,
quæ non tenetur ad hoc, pro primo facit quod not. in d. c. ve-
niens, de accu. In glo. fi. & in regula, scienti, in q. lib. 6. & hæc si
gna. & trade perpetuo menti.

SVMMARIV

1 *Fatalia currunt a die interposita appellationis.*
2 *Verbum, nolumus, inducit ius nouum.*
3 *Fatalia quandoque non currunt ipso iure.*
4 *Appellans debet prosequi summa ope.*
5 *Tempora prosequenda appellationis quare dicantur fatalia.*
6 *Fatalia quot sint.*
7 *Fatalia an hodie sint sublata.*
8 *Impedimenta qua sufficienter excusent non prosequentem que sunt.*
9 *Fatale secundum vt concedatur, quantum impedimentum sufficiat in primo.*
10 *Terminus restrictus succedit loco temporis legalis, & eodem iure cũ illo censeri debet.*
11 *Ius iam quasitum non tollitur ex negligentia sequenti.*
12 *Fatale secundum non competit, nisi in primo prastitit omnem diligentiam.*
13 *Appellante negligente an possit appellatus vltimo mense primi fatalis petere sententiam confirmari.*
14 *Executio sententia an peti possit lapsis fatalibus, & non citato appellante.*
15 *Restitutio ad tempus impedimenti per quem iudicem fiat.*

Ex ratione. Famosa, & vtilis, & h. d. etiam post
biennium auditur appellans q prius
appellationem prosequi non potuit, vel ad idem sic, non pro
sequenti appellationem non preiudat lapsus biennij qui fuit
impeditus. Primo ponitur quæstio. Secundo decisionis limi
1 tatio, ibi, dummõ. Tertio decisio, ibi, nolumus. † Nota. ibi,
biennio elapso interpositam, quod fatalia currunt a die inter
positæ appellationis, quod clarius determinatur in clemẽ. si-
cut J. eodem titu. Item ibi, prosequenti, quod prosequi respe
ctu appellationis importat idem quod finiri, pro hoc dicta
clem. sicut. Item ibi, per impotentiam, quod impedito non
currunt fatalia, & non distinguit litera qualis fuit impoten-
tia, sed debet distingui vt dicit glo. Item illud generale, si per
me non stat. vt in glo. & de eo qui mit. in poss. c. 2. & in regula
2 imputari. lib. 6. Item ibi, nolumus, † de hoc verbo a quod in-
a ducit ius nouum, de offi. vica. in clem. vna. In gloss. prima. ibi;
illæsus ipso iure, idem dicitur J. e. gloss. in fin. contrarium di-
citur in glossa. ibi, dicunt. scilicet. quod isti audiuntur benefi-
cio restitutionis, & hæc verior per literam, ibi, nolumus, qđ
inducit nouum ius, vt prędixi, pro hoc quia appellans habet a
iure annum, & si impeditur, habet alium, & sic biennium, &
vlterius non datur tempus a iure, sed rata manet sententia, si
causa non est expedita. C. de temp. ap. l. fi. & auth. ei qui. quod
autem econuerso hic audiuntur post biennium, potest intel-
ligi per restitutionem, ne corrigantur illa iura. quandoque ta
3 men fatalia † non currunt ipso iure: vt quando quis impedi-
tur ex facto principis J. e. ex insinuatione. C. de tempo. ap. au-
then. sed & his. Item in alio casu, quando itur ad arbitros, vt in
glo. C. de tempo. ap. auth. si tamen e. in cle. quamdiu. Tertius
casus est quando de consensu partium impeditur appellatio:
vt d. clemẽ. Quæro circa hoc, in eo quod dixi de impedito ex
facto principis coram quo pendebat appellatio: quid de im-
pedito ex facto inferioris iudicis, multę i hoc sunt varietates.
gloss. enim. ff. ex qui. cau. maior. sed & si. in prin. dicit idem in
alio iudice. contra no. in d. auth. item si. communiter tenetur
4 prima, & licet dicatur. C. de tempo. ap. l. fi. quod appellans † de
bet prosequi summa ope, dic quod dicitur prosequi summa
ope eo ipso quod instat apud iudicem, non enim tenetur pe-
regrinari ad aliũ iudicem, forte cum multis periculis & sum-
ptibus. Item in glo. in d. auth. item si. quamquam dicat tem-
pora currere, tamen dicit in effectu quod non currunt: quia
cõceditur restitutio. sed dic melius quod ipso iure, per aliam
5 glo. d. l. sed & si. Quæro † quare tempora appellationis prose-
quendæ dicuntur Fatalia, dic quia terminant seu extinguunt
appellationem, sicut fatum id est mors extinguit di. l. fina. de
6 temp. app. Quæro quot sint hæ fatalia, † dic duo. s. annus, vel,
ex causa, biennium. C. de tempo. ap. auth. ei qui. Ex hoc dicũ-
tur tempora finiendæ appellationis, reperiuntur etiam tem-
pora exercendæ appellationis, de quibus. C. de tempo. ap. l. 2.
7 & de his an hodie sint sublata, sunt varietates, glo. enim. C. de
tempo. ap. nouo, dicit quod non, in contrarium in Auctẽ. de
his qui ingredi. ad app. §. si vero neuter. ver. omnibus. In hoc
sunt magnę varietates, quas hic plene prosequor. conclude,
quod sunt tantum duo fatalia. s. annus: vel ex causa, bienniũ:
quod optime probatur secundum canones s. c. cum sit. & ca.
ad nostram. vbi dicitur quod terminus ad prosequendam ap
pellationem potest breuiari per iudicem, qui potest statuere
terminum breuiorem ad iter arripiendum, vel se præsentan-
dum, dictis iuribus, qui duo termini viderentur superfluo sta
tui, si locus esset fatalibus de quibus in dict. l. a. de tempo. app.
8 † Quarto, quia hic dicitur de impedito, quæ sint impedimen
ta quę sufficienter excusent non prosequentem, dicit Innoc.
quod sunt ea quę surgunt ab aduersario, vel ab ipsomet appel
lante: vt ꝓpter infirmitatem, vel inopiam, vel tempestatem,
hęc habentur in auth. de his qui ingre. ad ap. §. 1. 2. & 3. & ad
illud de inopia est, quod no. de offic. delegati. significantibus,
& quo ad illud de infirmitate, dicit Spe. eo. ti. §. non breuiter.
ver. quid ergo si, quod de infirmitate probabitur per iuramẽ-
tum appellantis, quod intelligit ibi Ioan. An. in eo qui est val
de remotus a domicilio respectu loci in quo prosequi debet,
alias oportet quod plene probet. & generaliter qualiter pro-
betur de impedimento, dic vt no. de dolo & contumacia. ca-
pitulo primo. libro sexto, vbi Archi. & Ioann. And. dicunt ar
bitrarium quę impedimenta valeant. quod no. Quęro, † quã
9 tum impedimentum in primo fatali sufficit, vt concedatur
secundum. Innocen. dicit quod ex quo appellans cepit prose-
qui si impeditur in vna die tãtum, ipso iure habet secundum
annum, dicta auth. ei qui. & in corpore vnde sumitur, sed vl-
tra secundum fatale non conceditur tempus, nisi beneficio
restitutionis: vt prędixi, & in hoc refert: quia quando succur-
ritur per restitutionem, solum fit restitutio ad tẽmpus impe
dimenti. ff. ex qui. causis ma. ab hostibus §. fiu. de res. in integ.
clem. vna. ibi no. sed quando succurritur ipso iure: tunc impe-
dito in primo anno etiam vna die tantum conceditur totus
secundus annus. Quęro eo casu quo iudex restringit fatalia,
dando terminum ad iter arripiendum vel se præsentandum,
an impeditus seruetur illæsus ipso iure. Innocen. quod sic. qa
10 † terminus restrictus succedit loco temporis legalis, & sic eo
dem iure cum illo censeri debet. ff. si quis cau. si cum §. iniu-
riarum. vt lit. pen. ecclesia 1. quod no. Alij tamen aliter dicũt,
quod prosequitur Innocen. & ego hic plenius. Quæro, in eo
quod dixi,

ADDITIO.

a Nolumus, de hoc verbo. Adde glo. in verbo, volumus in cle. vnica. de rerum permu. glo. in verbo volumus, in cle. 1. de cens. gl. in verbo respondemus, in c. vlt. de ver. sig. lib. 6. ab. in c. sedes. de rescrip.

quod dixi, quod impedito in ſecundo anno ſuccurritur per reſtitutionem, quanti temporis debet eſſe impedimentum, dic quod non refert, nam ſi etiam vna die tantum, conceditũ reſtitutio ad illam diem, poſſet enim eſſe quod non reſtabat niſi ſola ſententia, quæ poterit promulgari in illa die. Quęro circa hoc, intra quantum tempus petetur reſtitutio. dic quod terminabitur intra quadriennium, licet petatur ad minus tẽpus, dicta clem. vna. de reſt. in integrum. videtur tamen ꝙ cauſa reſtitutionis debeat inchoari intra tempus tantum quantum fuit tempus impedimenti, ita inueni in quibuſdam ſcriptis Io. Cal. in ſcholis dixiſſe, & ſic cõſultum fuiſſe per doctores Bon. quod plenius dico in d. clemẽ. vna. & pro hoc eſt qđ dico in ſeq. q. Quęro, fuit appellatum kalen. Iulij, in fine ſeptẽbris procurator appellantis impetrauit iudicem ſuper appellatione abſente appellato, in fine octobris procurator appellati obtinuit illud reſcriptum reprobari, & ob hoc cum procuratore appellantis cõuenit de iudicibus in fine nouembris: deinde appellans & procurator eius nil fecerunt, elapſus eſt annus, & aliqui dies ſecundi, deinde appellans voluit impetrare nouum reſcriptum, & fuit repulſus oppoſito de præcedenti reſcripto de communi conſenſu impetrato, vult appellans vigore illius de communi conſenſu impetrati appellationẽ proſequi. de hoc fuit interrogatus Ioan. And. in Roma. curia. hæc refert in Spe. & proſequitur Old. conſi. 158. Io. An. reſpõdit quod nauigabat alto mari & turbido, & quod audiuerat compoſitores cle. qui alia dubia difficiliora in hoc dubio terminatum, hęc aggreſſos non poſſe terminare, quod non eſſent ingrati alteri parti omiſſæ, reſpondit autem ipſe Io. And. quod niſi vicinitas loci obſtaret appellanti, non poterat ei imputari negligentia, cum fuerit diligens in prima impetratione: ſed ex facto aduerſarij tempus diligentiæ erat factum inutile. pro hoc quod ſ. dixi, quod impedito etiam in vna die tãtum in primo conceditur ſecundus ipſo iure, in contrarium: quia appellans fuit negligens in ſeptem vltimis menſibus, ergo tempus negligentiæ abſorbet tempus diligentiæ: pro hoc autem facit: quia ſtatim cum fuit impeditus petijt ſecũdum

11 annum: & ſic † ius iam quæſitum non tollitur ex negligẽtia ſequenti. ff. de ſucceſ. edi. l. 1. §. ſed videndum, de reſt. in integ. c. 2. lib. 6. de elect. ſi elect. de appel. concertationi 2. reſpon. eo. lib. & hoc videtur tenere Io. And. & ad id quod dicitur, quod tempus negligentiæ corrodit tempus diligentiæ, reſpõdetur illud procedere quando ſuccurritur impedito per reſtitutionem, ſecus ſi ipſo iure: quia tunc negligentia ſequens non tollit iam quęſitum, ſed contra, quod immo ſi vna ſola vice in primo anno fuit negligens non conpetat ſecundus, quia non

12 † competit niſi cum in primo præſtitit omnem diligẽtiam. Authent. de ijs qui ingrediuntur ad appel. hęc nos, vbi requiritur quod litem exequatur, & non relinquat eam ſuper prouiſione, ad idem. C. de tempo. appel. l. fin. §. illud, niſi vt detur ſecundus annus requiritur quod euidentiſſimis probationibus poſſit appellans oſtendere, quod ſumma ope litem exercuit. Item Inno. hic dicit, quod imputatur appellanti ſi modicum reſtat de anno, & in reſiduo fuit impeditus, ſi in illo modico cauſam non proſequitur, etiam ſi in illo non poſſit cauſa terminari. Alij dicunt non imputari negligentiam ſi in illo modico non potuiſſet mereri ſententiam, no. Iac. de bel. in Auth. de ijs qui ingre. ad appel. in prin. gula in mora modici temporis &c. ff. de iud. ſi debitori. de offi. deleg. conſuluit. primum verius per d. §. hoc nos, & per prædicta dic etiam in qõ. præmiſſa, quod non poteſt dici appellans impeditus ex facto aduerſarij propter reprobationem reſcripti: nam oppoſitio eſt pars iudicij, ſaltem pręparatoria. Item, præſuppoſito quod hoc cenſeatur impedimentum, adhuc videtur quod non cõpetat iſti ſecundus annus, & cum dicitur impedito etiam vna die tantum ipſo iure competit ſecundus annus, hoc verum, ita tamen quod non ſit negligens in reſiduo, per ſuperius dicta, & hæc in fi. conſuluerunt Ioan. An. Iacob. But. & alij plures vt in allegat. Iap. 394. Ex quibus concluditur iſti non com

13 petere ſecundum annum. Quæro, † an negligente appellante poſſit appellatus vltimo menſe primi fatalis petere ſententiam confirmari, videtur quod non, ſed debeat expectare finẽ anni. infra cap. oblatæ. C. de tempo. appellatio. auth. ei qui. Opponitur ad hoc. C. quomodo & quando iudex, authentica, qui ſemel, vbi permittitur reo proſequi litem ſtatim cum actor non proſequitur. Solutio. illud in cauſa principali, aliud in cauſa appellationis: quod tenent quidam, vt refert Innocent. hoc tamen non bene probatur iure, dic, quod iura quæ dicunt appellantem non præueniendum, procedunt quando appellatus vult proſequi non citato appellante, vel etiam eo citato: quia non poteſt ei imponere neceſſitatem proſequendi, niſi inſtet finis fatalium: ſed ſi appellans incipit proſequi, ceſſat hæc ratio. ideo ſi deſiſtit, id eſt ſi non proſequitur, ſtatim poteſt appellatus proſequi, per dict. authẽt. qui ſemel, ita demum auditur, ſi non pręcurrat. dict. cap. oblatæ, & quan

14 do dicatur ꝑcurrere, dic vt ibi. Quæro an lapſis † fatalib. poſſit peti executio ſententiæ non citato appellante. Innocent. qđ ſic, & ex hoc allegatur hic eũ tenere, quod in executione ſnīę non eſt neceſſe aduerſariũ citari, de hoc diſtinguit Bart. ff. de re iudi. a diuo. Rayne. C. quo. appel. nõ reci. l. ab executione in additi. Cyni. dicit citationẽ ſemꝑ neceſſariã in executione, per l. præſenti. cum aũt, ibi, citationem & cętera. C. de his qui ad eccle. confug. ibi quando lapſa ſunt fatalia: quia tunc procedit dictum Innocen. dic indiſtincte citationem neceſſariam etiam lapſis fatalibus, dummodo poſſit aliqua defenſio conpetere. argumen. de præben. licet, ſecundo. libro ſexto, ſecus ſi non poteſt competere: vt ſi iudici conſtat ex negligentia appellantis appellationem intra annum non finitam, & tunc procedit dictum Innocent. pro hoc eſt quod dixi ſupra

15 titulo primo, cum olim, Quæro eo † caſu quo fit reſtitutio ad tempus impedimenti, quis reſtituet. dic quod iudex ad quem, cum ad eum ſit cauſa deuoluta, quod tenet Ia. de Are. C. eo. preſes. & in hac reſtitutione non eſt neceſſaria li. conteſtatio. vt in deciſio. Rotæ 49. multa alia poſſunt quęri, ſed intelliguntur facile per prædicta.

S V M M A R I V M.

1 *Itineris arreptio quando habeat vel non, vim appellationis, & numero 2.*

1 Meminimus. † Si reus poſt citationem vel notitiam literarum vadit ad curiam, de legatus ꝓcedit, nec talis itineratio habet vim appellationis: ſecus ſi prius. tunc enim habet vim appellationis, ſaltẽ quo ad hoc quod contra ipſum non proceditur. h. d. cum c. ſuggeſtum. Ponitur deciſa conſultatio, & reſponſio. ibi cæterum. No. ibi, iter arripuit. de itineris arreptione. de hac quid operetur infra c. vt debitus. no. Bar. ff. de noui oper. nuncia. de pupillo. §. ſi quis ipſi. in ſecunda lectura. In gloſ. ſecunda: ibi, non habent locum. poſſunt tamen etiam hodie ſaluari, intelligendo, vt loquantur quando quis arripuit iter in perſona propria: quia tunc ſi ante citationem, & ante notitiam literarum aduerſarij, eſt excuſabilis qui non dimiſit procuratorẽ, quando ſciret de lite futura, & ſic non proceditur contra abſentem tãquam legitime impeditum. de eo qui mittitur in poſſeſ. cap. fina. ſed tunc illud non euenit vt itineris arreptio habeat vim adpellationis: ſed quia iſte eſt legitime impeditus, ſic autem intelligendo non videretur hoc cap. & ꝭ. cap. ſuggeſtum. conuenire iſti tit. ſed dic quod conueniunt: quia

2 licet hæc itineris arreptio † non habeat ſimpliciter vim appellationis: habet tamen quo ad hoc ꝙ contra iſtum abſentem non proceditur, & ad ca. vt debitus. vbi videtur quod itineratio ante ſcientiam literarum aduerſarij habeat vim appellationis. dic intelligendo modo prædicto, quod habet vim appellationis. non quo ad hoc quod ſuſpendatur iuriſdictio iudicis: ſed ſolum quo ad hoc quod interim non proceditur ꝯ abſentem, nõ per hoc tollitur quominus citari poſſit & procedi contra eum ſi fuerit cõtumax: nec poterit opponi ꝙ nõ teneatur comparere, cum cenſeatur appellaſſe itinerando d. cap. vt debitus. vbi plenius dicitur de hac itineratione.

S V M M A R I V M.

1 *Appellationi ex falſa cauſa interpoſitię non defertur.*
2 *Exceptio qualibet rationabilis impedit proceſſum.*
3 *Dictio, de, quandoque ponitur pro, per.*

Super eo. Superſedetur, exceptioni, ſuper qua eſt appellatum, & etiam ſuper principali cauſa, maxime ſi ſine illa exceptione cauſa non poteſt expediri, hoc dicit vſque ibi, ſi autem, ibi non ſummatur propter breuitatem & varietatem intellectuum, tamen ſecundum intellectum qui non patitur ſcrupulum hoc dicit. Non defer-

1 tur appellationi † ex falſa cauſa interpoſitæ. habet duo dicta. ſecundum ibi, ſi autem. In gloſſa ergo. ibi, contrario ſenſu. ꝓpterea in ſummario ſuppleui maxime, & poteſt exemplificari de exceptione non impediente proceſſum: vt ſi opponebas contra duos teſtes, & ſex erant producti, ita quod reiectis duobus adhuc remanet ſufficiens verius, talis exceptio non impedit proceſſum, ſecundum Innocentium, dic quod quæ-

2 libet exceptio † rationabilis impedit proceſſum, de iudicijs, exhibita, & cum litera dicit de exceptione ſine quo non poterat cauſa terminari, clarius diceret de exceptione rationabili & admittenda. In gloſſa finali, ibi, probare nolebat, hoc eſt diuinare. ibi, poſt litis conteſtationem, hoc non videtur procedere: quia litera non diſtinguit an ſit conteſtata vel non, dic ergo, vt ſummaui, quod ſenſus literę eſt, quod ſi pars de falſi ſuggeſtione, id eſt per falſi ſuggeſtionem, id eſt ſi ex falſa cau-

ſa appel-

sa appellat, non est sententia differenda, nam appellatio non tenet cum debeat interponi ex causa rationabili, inf. eodem.
3 Vt debitus. Ex hoc oota, de dictione † de a, quod quandoque
a ponitur propter.

A D D I T I O.

a De dictione, de Adde gl. in c. 2. 35. dist. Arc. in c. ecclesias 13. q. 1. Rapha. cum consi. 54. inci. Leonardus Marzarius.

S V M M A R I V M.

1 *Appellari potest etiam pro minoribus seu leuibus causis.*
2 *Restitutio non conceditur pro leui lesione.*

1 De appellationibus. Etiam † pro minoribus seu leuibus causis appellari potest. In fine glossæ, contra de restitutione in in
2 tegrum, capitulo primo, vbi nnu conceditur restitutio † pro leui lesione. Solutio. illud in remedijs extraordinarijs, vt restitutio, secus in ordinarijs, vt est appellatio. tunc enim de modico curatur, vt hic, de hoc s. in proœmio, in fine, & ff. de in integ. resti. l. scio.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio secundum canones ante sententiam an valeat.*
2 *Appellans temere non punitur secundum canones, secus secundum leges.*
3 *Appellatio ante sententiam secundum leges in quibus casibus permittatur.*
4 *Grauatus quandocunque in persona potest appellare etiam secundum leges.*
5 *Appellatio & recusatio an æquiparentur.*

1 Super eo. 2. † Secundum canones etiam appellatur ante sententiam, secundum leges non, nisi in casibus, hoc primo, appellatio & recusatio æquiparantur, quia in vtroque requiritur causa rationabilis. Secundo, tempus assignatum iudici currit a die resignationis rescripti. habet tria dicta, vt in summarijs. Secundum in causis. Tertium si autem. In glo. 2. in fine. Quæro quæ est melior dispositio an ciuilis quæ non permittit appellari ante sententiam, nisi in casibus: an canonica quæ indistincte permittit, dic quod vtraque bona, & dicit glo. ff. a quibus appellare non licet, lege prima, in fine. quod ideo ponitur hæc diuersitas: quia mitius agitur secundum canones, secundum quos nõ punitur teme
2 re appellans, † sed secundum legem. sic. C. quorum appellationes non recipiuntur, ab executione §. final. Item est & alia ratio: qa secundum leges instãtia perijt triẽnio. C. de iudicijs, lege properandum, ideo ad breuiandas lites, & ne pereat instantia, non permittitur appellatio ante sententiam. Sed secundum canones instantia non petijt. de iudicij venerabilis, & sic cessat hęc ratio. Item lex habuit respectum, quod grauamen poterat reparari in appellatione a diffinitiua, canon vere voluit incontinenti prouidere contra grauamen, quod vi
3 detur ęquius. † Quęro in quibus casibus secundum leges permittitur appellatio ante sententiam, dic quandocunque non potest sufficienter prouideri per appellationem a diffinitiua. C. eodem. si quis prouocatione. quorum appellationes nõ recipiuntur, lege prima. Ex hoc infertur, quod ab interlocutoria quæ nõ expectat diffinitiuam post se, potest appellari etiã secundum leges, & si iudex pronunciat se non iudicem, de officio delegati, significantibus. Nota glossam. C. ne filius pro
4 patre. authentica. habita. Infertur etiam † quandocũque quis grauatur in persona potest appellare etiam secundum leges, dicta lege secunda, C. quorum appellationes non recipi. quia grauamen non potest reparari, pro hoc de hæreti. primo. ver. duro. in gloss. in verbo. ipso iure. In gloss. sicut. Oppono. quod
5 appellatio † & recusatio non æquiparentur, nam quando cõsensi in iudicem, non amplius recuso supra titulo primo, inter. & tamen appello. supra titulo primo, causam. Item recusatio causatur a suspicione, appellatio ante sententiam a grauamine supra capitulo, ad hæc. glossa forte metu contrarij dicit in quo æquiparantur, scilicet, vt in ea, quæ est clara. In glossa vltima, ibi, frequens, de restitutione spoliatorum, libro sexto, ibi, versi. qui præsens, sta contrario, quia regulariter tempus currit de momento ad momentum, nisi aliud in iure exprimatur, sic loquitur c. pia. & c. frequens, eo. ti. cle. sicut appellationem, vbi de hoc in glo. magna, in princi. pro hoc literæ sunt, & sic incontinenti post pręsentationem, pro hoc sup. c. personas, in glo. vlt.

S V M M A R I V M.

1 *Notorius criminosus non auditur appellans.*
2 *Notorius quando dicatur excessus, ita quod non audiatur appellans.*

1 Peruenit. † Notarius criminosus non auditur appellans. Primo ponitur querela. Secũdo prouisio. ibi. fraternitati, vbi distinguit secundum membrũ:
2 ibi. si vero. In fi. gl. 2. quandoque dicatur excessus † notorius, ita quod non audiatur appellans, dico infra. cap. cum speciali, §. porro.

Consuluit. Idem dicit capitulo præcedenti.

Suggestum. Summa vt supra capitulo meminimus, & declara, vt ibi, communis diuisio: ibi tuæ.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatur pendente cognitione appellationis absoluitur, ad cautelam.*
2 *Innouata post appellationem, vt reuocentur, oportet quod sint contra appellationem.*
3 *Absolui petens ad cautelam non fatetur excommunicationem tenere.*

1 Ad præsentiam. † Excommunicatus pendẽte cognitione appella. absoluitur ad cautelam, & si postea apparet eum legitime appellasse, non punitur pro eo quod interim celebrauit. Primo ponitur commissio. Secundo delegati processus. Tertio diffinitio: ibi, ideoque. Not, ibi, contra appellationem, quod ad hoc
2 † vt reuocentur innouata post appellatioem oportet, quod sint contra appellationem, si enim essent ab ea appellatione separata, secus. J. c. seq. in gl. 1. solet. & hanc absolutionem ad cautelam potest facere is qui excommunicauit di. ca. solet. in glo. 1. videtur etiam quod hoc possit non tantum ordinarius, sed etiam delegatus, vt hic. Arch. tamen ibi dicit hoc non procedere nisi habeat speciale mandatum, & de hoc ibi. In glos. 1. in fi. eius glo. Oppo. eo ipso quod iste fuit adsolutus, videtur fateri excommunicationem tenuisse: & tamen contrarium
3 innuitur, dic quod petens † absolui ad cautelam, non fatetur excommunicationem tenere, vt hic, sed si simpliciter petit se absolui, vt hic, secus videtur, quod tamen procedit quãdo petit coram excommunicatore: tunc enim videtur renunciare appellationi interpositæ, nisi protestetur quod salua sibi sit appellatio. no. Inn. J. c. quæstioni.

S V M M A R I V M.

1 *Appellans si turbatur in sua possessione, iudex potest eam reformare.*
2 *Comparens coram iudice à quo an intelligatur renuntiare appellationi.*
3 *Iudex procedens pendente appellatione quo casu non dicatur innouari.*

1 Cum teneamur. Si † appellãs in sua possessione turbatur, iudex potest eã reformare. In gl. 2. ibi. in delegato secus. immo idem, alias haberet iurisdictionem: quia datus erat super omnibus causis q̃ possent verti inter istos. licet hæc forma reprobetur, de rescri. ab hæc, sed quomodocunque ponatur quod habeat iurisdictionem, procedit hic fi. eius glo. ex hoc videtur non procede
2 re quod hic dicitur, quod iste comparendo † coram iudice a quo intelligatur renunciare. Sol. propter hoc dantur varię solu. & varij intellectus ponuntur hic, sed litera est plana, & dic quod c. gratum, & cap. cum venisset, alias in gloss. loquuntur quando comparet coram iudice a quo super causa in qua appellauit, hic autem quando super articulo emergenti qui potest expediri cognito de appellatio. pro hoc litera, ibi prætermisso,
3 & sic habes vnum casum, in quo iudex † procedit pendente appellatio. nec dicitur innouare, & 16. tales casus ponit Specula. de appellatio. §. penultim. in princip. & dic generaliter, quod omnia quæ possunt fieri penden. negocio principali fieri possunt & pendente appellatio. vt est cautio, quæ pręstatur pro legatis. ff. vt legat. nom. caue. postquã §. imperator. vbi de hoc. quod nota.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio generalis non limitata ad causam vel personam à qua non valet.*
2 *Appellatio extraiudicialis generalis tenet.*

Consuluit.

1 **Conſuluit.** Summa vt ſ.c.inter cætera,vel ſic,gene
ralis † appellatio nō limitata ad cauſam
vel perſonam a qua,non valet:ſed limitata ſic. In fin.gl.& ſic
ſecundum gloſſ.hodie non procedit iſtud c.ſed poteſt intelli
gi procedere ſecundum ea q̃ dixi ſ.e.c.2.vt intelligatur hic in
ſecundo membro de eo qui appellauit in vna cauſa, & intel-
lige ſeruata forma iuris,vt quia expreſſit a qua cauſa appella-
bat:ſed adiecit quod etiam appellabat generaliter,vt quia di-
xit,quia me grauaſtis dando talem dilationem a vobis appel
lo ab omni proceſſu facto & faciendo,hęc tamen generalitas
non multum operatur,nam etiam ſine ipſa tenet appellatio.
idem dic in conſimili exceptione,cum dicit, quia me graua-
ſtis reijcendo talem exceptionem in cauſa & multis alijs: iō
appello.illa enim clauſula nihil operatur,quia non poteſt iu-
ſtificare appellationem niſi ex cauſa ſpecialiter expreſſa. e.tit.
c.le.appellanti.Inno.vero dicit, ꝙ illud quod hic dicit † appel
lationem generalem tenere,procedit in appellatione extraiu
diciali J.c.bonæ,vt ſi dicit,appello nequis me moleſtet ſuper
tali prædio,ſed hoc non procedit ad hanc literam, quæ loqui
tur in appellatione interpoſita a iudice:dic ergo,vt prædixi,ꝙ
hic fuit appellatum ex certa cauſa ſpecifice expreſſa ſequuta
clauſula generali:ſed,vt prædixi,generalitas nihil operatur.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus poteſt eſſe ambaſiator regis.*
2 *Dominos plures habens cui debeat obedire.*
3 *Nuncio an ſit fides adhibenda.& num.4.*
5 *Citatio incerta non valet.*

Cum parati. Prætextu appellationis non debet
ſubditus cōtemnere ordinarium.
Primo ponit obiectionem cardinalium.Secundo excuſatio-
nem epiſcopi:ibi,cumque.Tertio reſponſionem car.ibi,car-
di.Quarto præceptum Papæ:ibi,nos,& J.deciditur quod di-
cebat nuncius epiſcopi epiſcopum appellaſſe priuſquam ex-
1 communicaretur a legato.† No.ꝙ p̄latus poteſt eſſe legatus
ſeu ambaſiator regis, & idem in alio domino temporali, cu-
ius etiam poteſt eſſe procurator J.qui ſi.ſint leg.per venerabi
lem,no.ſ.ti.j.cum I.& A.Item aſſeruit,ꝙ ſtatur aſſertioni car
dinalis.Item,ꝙ communiter nuncio.de hoc cum gloſ. Item
ibi,repiſentes,non dicit quando, & ſic valet citatio incerta,
& ſine die In gl.2.in fi.hoc procedit ſi conſtaret ꝙ cardinalis
voluiſſet ꝙ non obſtante legatione veniret,ſecus ſi de hoc nō
conſtat,& hoc innuitur in litera,quatenus reijcitur excuſatio
tanquam nō vera,& dic plenius quam gl.cū quæritur de ha-
2 bente plures dominos † qui ſimul mandant cui ſit obedien-
dum,aut ſunt domini ſubordinati, & indiſtincte obediet ſu-
periori,ſicut hic dr̄ in glo.ꝙ clerici relictis omnibus obediēt
Papę,aut ſunt non ſubordinati: & tunc ſecundum Inno.obe
dietur ei qui eſt in maiori neceſſitate. ff.ad ſyll. ſi quis in gra-
ui.§.ſi cum omnes,attenduntur & alię coniecturę de quibus
ibi,& 11.q.3.qui reſiſtit,hæc procedunt niſi alter præueniat:
tunc enim ſibi obedietur,per iura alle.in glo.ſecus ſi manda-
ta ſint compatibilia,tunc enim obedietur vtrique.ff.de cuſt.
3 reo.l.2.§.qui prohibendi,& ibi per Bar.† In gl.ar.in fi.de hoc,
a an credatur nuncio,ª & inquātum,communiter dicitur hoc
arbitrarium,de hoc etiam de proba.quoniam ꝯtra.& in Spe.
de cita.§.ſequitur,ver.ſed nunquid creditur,& ibi per Io.An.
& per Hoſt.in ſumma,de dolo ſub rubrica de contumacia §.
qualiter.ver.quid ſi.& ſeq.dic,ꝙ creditur nuncio non ſolum
in hoc quod refert ſe citaſſe talem,ſed etiam in alijs citationi
propinquis,vt hic quia dicit ſe inueniſſe illum in eccleſia ſa-
lani autina, ex hoc etiam creditur ſi dicit q̃d ille reſpōdit.ar.
huius literæ,& quod dixi arbitrarium quantum credatur,po
4 ne exemplum,† vt ſi nuncius vilis dicit ſe citaſſe epiſcopum
honeſtum, qui hoc negat, non creditur nuncio, ſecundum
Hoſt.de hoc etiam per Arch. 82. diſt.propoſuiſti,de hoc etiā
de dolo.actor.lib.6.de ſenten.excom m.venerabilibus§.idem,
eodem lib.Oppono,extra glo.quod non debuerit credi aſſer
tioni cardinalis.de teſtibus,cum : nobis. Solu.vt ibi,& dic ꝙ
non apparet hic an fuerit ſibi creditum , ſed an credatur, dic
vt J.capi. conſtitutus In gloſſ.& ſic,ibi,credi cardinali,dic vt
proxime dixi.In fin.glo.ſi.Oppono,in eo,quod iſte citatur &
non apponitur terminus in citatione , vt dixi in notabilibus,
5 & ſic contra:quia non valet † citatio incerta.ff. de verborum
obligatio.ita ſtipulatus,in princip. So.Pe.&.Cy.C.de fer.dies,
ſtant contrario,& redarguunt id quod not.Innocen.de ferijs
capitu.fina.vbi dicit,quod valet citatio ſine die.ſed verius eſt
dictum Innocenti . per hanc literam ,ad l.ita ſtipulatus,dic,
quod loquitur in ſtipulatione quæ eſt actus partium,aliud in
citatione quæ eſt actus iudicis neceſſarius , vnde etiam in ea
quæ fit ad certam diem, intelliguntur eſſe duo mandata,vnū
quod veniat , aliud quod tali die. & ſic primum eſt incer-
tum . ſed intelligitur certum ſcilicet, vt veniat quam primū
poteſt arbitrio boni viri.

A D D I T I O.

a An credatur nuncio Adde Bal..n l.1.in l.2.in vit.co.ff.de.ferijs. Salic.in l.ab ſentem in 3.col. C.de accu. & Lap. alleg.4.

S V M M A R I V M.

1 *Iurans ſtare mandato eccleſiæ non auditur ſi appellat.*
2 *Tempus appellationis proſequendæ currit a die interpoſitionis.*

1 **Ad hæc.** † Qui iurauit ſtare mandato eccleſiæ non
auditur appellans contra iuramentum, ſi
tamen grauatur,appellare poterit.h.d.cum ſequen.pars.de ex
ceſſu.prælatorum, ad hec.Primo ponitur quæſtio. Secundo
2 ſolu.ibi,id. Nota. ibi,poſt appellationem,quod tempus † ap-
pellationis proſequendæ currit a die interpoſitionis.eo.titu.
c.le.ſicut,dixi ſ.c.ex ratione.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio non eſt inuenta vt ſit iniquitatis vinculum.*
2 *Excommunicatus abſolutus, & non parens mandato abſoluentis,reincidit in eandem excommunicationem.*
3 *Indemnitas quandoque dicitur , non reſpectu eiuſdem numeri, ſpecifici .*

Quæſtioni. Summa vt ſ.c.proxim.communis di-
uiſio.Secunda ibi.reſpondemus.Not.
quod appellationi inferenti periurium non defertur,& idem
1 dic ſi infert crimen : † quia non eſt inuenta vt ſit iniquitatis
vinculum ſ.c.ap noſtram J.c.cum ſpeciali §.porro. Not.ibi,
2 eandem &c.ꝙ † excommunicatus abſolutus & non parens
mandato abſoluentis reducitur in eādem excommunicatio-
nem,quod dic vt de ſen.excommu. ca.1.lib.6.& dic eandem
in genere, non enim eſt pręciſe eadem, cum prima ſit extin-
3 cta nec reuiuiſcat. Ex hoc nota, quod indemnitas † quando-
que dicitur non reſpectu eiuſdem numeri ſpecifici,ſed in ge
nere,hoc tamen nō proprie.In gl.1.in fine,dantur extra gloſ-
ſam alię ſolutiones,quæ non procedunt,ideo ſta cum glo.&
vtraque ſolutio gloſſæ poteſt coniungi.

S V M M A R I V M.

1 *Appellans ab ordinario , de delicto quod poſtea commiſit puniri poteſt.*

1 **Præterea.** † Appellans ab ordinario , de delicto, ꝙ
poſtea commiſit,puniri poteſt,commu
nis diuiſio.Secunda ibi,duximus.

S V M M A R I V M.

1 *Appellationi ſui aduerſarij qui non detulit,de ſua poſteriori circa idē, contra eum excipere non poteſt.*
2 *Excommunicationem ad probandam ſufficit probare quod fuit denuntiatus.*
3 *Separatis non fit illatio de vno ad aliud.*

1 **Conſtitutis.** † Qui non detulit appellationi ſui ad
uerſarij, de ſua poſteriori circa idem
ꝯ eum excipere non poteſt.Primo ponit factum deciſum.Se
cundo dat iudices.Secunda ibi ideoque,& pone caſum.vacā-
te eccleſia torcel.canonicis tractantib.de electione, archidia-
conus nominauit C.obiectum fuit ꝙ erat excommunicatus:
fuit appellatum ne eligeret,hoc non obſtante archidiaconus
cum aliquib.elegit,& appellauit ne ꝯ hoc aliquid fieret:deinde primicerius cum canonicis & pleba.cū conſenſu cleri vel
maioris partis elegit I. cauſa vtraque fuit delata ad Papam, q
rn̄dit vt ſequitur.No.ibi,denunciationem,ꝙ ſufficit ad ꝓban
2 dam † excommunicationem probare ꝙ fuit denunciatus,ꝑ
hoc facit quia ſufficit eius probatio in hoc ſen. ex. cum deſi-
deres §.2.de proba.poſt ceſſionem. No.ibi,cum aſſenſu cleri,
ꝙ qn̄q; in electione ep̄i intereſt clerus,quod intellige de inte
ipāli.de elect.ſcriptum.no.ꝙ appellatio cui nō oportet defer-
ri,non inducit reuocationem innouatorum. tenet C.electio
facta per primicerium poſt appellationem per archidianū.
In gl.vlt.in fi.vel poteſt dici ꝙ capitulum conſiderauimus,&
c.auditis,procedunt qn̄ fit a.elect.ex interuallo,poteſt autem
hic intelligi ꝙ vtraque facta fuerit vnico cōtextu. Op.ꝙ licet
archidiaconus non detulerit appellationi primicerij,non per
hoc licite poterit primicerius nō deferre appellationi archi-
diaconi:

3 chidiaconi: quia hæc sunt separata, † in quibus de vno nõ infertur ad aliud. de transla. c. 2. so. immo sunt coniuncta: quia vtraque appellatio erat circa electionem eiusdem dignitatis, & sic non seruanti fidem potuit fides non seruari, de iure. peruenit, 2. quod ibi dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex quo casu non recusetur propter suspicionem.*
2 *Verbum, debet, importat necessitatem.*
3 *Pœna vbi imponitur ipso iure, iudex non præsumitur grauare.*
4 *Recusatio iudicis quo casu non admittatur.*

Propositiut. Appellãs ab ordinario in vna causa, in alijs coram eo tenetur respondere: potest tñ eum recusare, nisi conueniatur de crimine manifesto, in quo non cadit excusatio, nec suspicio: vt, quia imponitur pœna surgens ipso facto. communis diuisio. secunda
1 ibi, super quo. No. ibi, nisi &c. casum sin. in quo † propter suspicionem non recusatur iudex, de hoc in gl. vl. & pcedit hoc duobus ɔcurrentibus de quib. in summario. In gl. 2. in prin.
2 no. de verbo † debet, a ꝙ importat necessitatẽ, & quotidie al-
a le. hæc gl. & de hoc per Bar. C. de pig. l. creditores, ibi, est in pẽdenti. melius dic, vt dixi, s̃. c. ad hæc si. & ibi no. dic ꝙ non expedit expectare euentum appellationis, immo causa pendente potest recusari ordinarius probata suspicione, & dic vt ibi. In gl. vlti. ibi, quod est notorium, siue actus continui, siue trãseuntis, secundum Ioan. de hoc de coha. cle. nostra. Item scdm Inn. hoc erat crimen graue, vt in litera, dic ꝙ causa quare nõ admittitur recusatio nec appellatio, ponitur in litera: quia ip
3 so actu damnandum, & dic ipso actu: vt † quia erat pœna imposita ipso iure, quo casu non potest subesse suspicio, ꝙ iudex grauet. sic intelligit Archi. hoc in c. quia suspecti, alias in gl. & hic dr̃ id quod dixi s̃. c. cũ sit, ad fi. & quod no. ĩ. c. reprehẽsibilis. In gl. 3. ꝙ qñ aliquid est ita notorium ꝙ in hoc constat
4 nõ subesse defensioni locũ, non admittitur recusatio † quia non potest haberi suspicio de iudice, & hoc signa.

A D D I T I O.

a De verbo debet. Adde gl. in cle. attendentes. de sta. reg. Abb. in in c. cum locum. de sponsa. Abb. in c. j. de despon. impuberum.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicatus absoluitur sufficienti cautione recepta.*
2 *Indigni audientia audiuntur a principe.*
3 *Index potest tueri suam sententiam.*
4 *Iudicium non debet exerceri in ecclesia.*
5 *Locus quando non sit de substantia actus.*
6 *Excommunicatus pro contumacia iudiciali non absoluitur nisi præstita sufficienti cautione.*
7 *Iudex quo casu non obstante appellatione procedat.*

1 Qua fronte. † Absoluitur excõicatus sufficienti cautione recepta: licet aduersarius vel excõicator ne absoluatur, appellet. primo q̃rentem redarguit de quodam excessu. secundo soluit vnum quæsitum, ibi sane. Tertio aliud, ibi, de his. No. ibi, qua fronte &c. ꝙ criminosi non debẽt esse ausi ɔparere coram principe, vel ab eo aliqd postulare, & idem dic respectu alterius iudicis, vt sit sensus, quod illi qui peccando faciunt ɔ ius, non debent esse ausi cõparere coram iudice qui habet ius exercere: pro hoc facit, qa
a frustra l. auxilium a &c. de vsur. qa frustra. † No. ꝙ indigni au-
2 diẽtia audiuntur a principe in hoc vt eis respondeat de iure, quod est ideo: qa potius considerat princeps causam, q̃ personam. ar. de offi. dele. c. fi. No. ibi canonicum, & honestum id de quo in gl. 2. No. ibi, §. sane. de absolutione ab excõicatione
3 q̃ fit recepta sufficienti cautione. de hoc cum gl. † No. ad fin. ꝙ iudex põt tueri suam sñiam: potius tñ facit ɔ, sed hic repellitur, qa irrationabiliter opponebat. In gl. 2. in fi. Opp. ꝙ confirmatio electionis non dẽt fieri in ecclesia, cum expediatur
4 iudicialiter. de elec. c. fi. lib. 6. iudicium † autem non dẽt exerceri in ecclesia: vt in iuribus alle. in gl. sol. sup spiritualibus pt exerceri in ecclesia, vt vult gl. & p hoc de immu. eccle. decet. §. ad hæc, li. 6. Opp. qđ potuerit fieri ɔfirmatio ẽt in palatio re
5 gis: † locus. n. nõ est de substãtia, de elec. qđ sicut, sol. taliẽ est de honestate, vt hic, fateor qđ nõ est de substãtia, iõ dicit Inn. ꝙ ɔfirmationes istæ, si alias erãt legitimę, valebãt. In gl. qa pp, ibi, cuius mors. cum sit extra gratiã dei, & per ɔsequẽs in potestate diaboli, q non q̃rit nisi mortem hominis. In gl. ibi, immo, ꝙ in casu isto signa gl. vsq; ad fi. qa sing. & est sen-
6 sus, ꝙ excõicatus, † qa non paruit iuri. i. pro ɔtumacia iudiciali, nõ absoluitur nisi p̃stita sufficiẽti cautione: sicut cum qs passus est missionẽ, nõ restituit nisi p̃stita sufficienti cautione: vt in gl. & dic plenius, ꝙ aut fuit excõicatus p ɔtumacia, vel ostẽsa manifesta, & nõ sufficit cautio: sed rq̃rit satisfactiu. de sen. excom. venerabilibus, lib. 6. ĩ. de verb. sig. ex parte. aut pro offensa, vel contumacia n õmanifesta, & de offensa dic, ꝙ sufficit cautio iuratoria, de senten. excom. cum desideres, no. de senten. excom. ad hæc. fallit vbi exprimitur de sufficienti. de pę. felicis, §. cum autem, lib. 6. & cle. 1. §. & quia. vbi casus singu. & ibi dico in tertio no. de contumacia dic, ꝙ aut est iudicialis, vt quia non paruit iuri, & requiritur cautio sufficiens, vt prædixi. est enim cautio prætoria. ff. de iudicio sisti. ff. de præto. st; pu. l. j. §. communes, & tales regulariter debent esse sufficientes: ea. l. §. stipulationũ, de seque. c. 1. in fi. vt lite non cõtesta. qñ frequẽter. iuncta gl. & huc vult hæc gl. aut fuit cõtumacia extraiudicialis, quæ magis proprie dr̃ inobedientia, & dic vt s̃. de offensa dubia, ꝙ sufficit iuratoria. & hæc no. diligenter, quia multi decipiũtur. In gl. vlt. in fin. nam ibi de appellante, hic de appellato, appellans enim petendo absolutionem a iudice a quo, videretur renunciare appellationi, nisi ꝓtester. d. ca. solicitudinẽ, dixi s̃. c. quæstioni. quæ ratio cessat in
7 appellato, & sic habes casum in quo iudex † a quo nõ obstante appellatione procedet, alios casus habuisti s̃. c. cum teneamur. Oppo. ꝙ non debet excõicatus absolui nisi citato aduersario: vt in c. excõicato. no. Spec. de ɔtumacia, §. fina. versi. sed pone. eo autem citato, ẽt contradicente, fieri põt, vt hic: si aũt eo nõ citato fiat, põt iudex redargui. sed absolutio valet: quia iste nõ est actus iudicialis, & sufficit, ꝙ non reperitur iure prohibitum. pro hoc de rescrip. ol. in. Opp. ad hoc, ĩ. c. Romana, §. sententias, lib. 6. sol. ibi non valet absolutio parte non citata: qa loquitur in archiepiscopo ad quem est appellatum, qui non est iudex nisi appellatio teneat, ideo procedere debet, vt ibi, & aliter non valet absolutio. secus si est alias iudex: qa tũc tenet absolutio, ẽt non seruato quod dr̃ in d. §. sñias, pro hoc de senten. excõ. c. venerabilibus, §. vbi autem, li. 6. & quod no. de or. de le. cum ab ecclesiarum, & c. cum ad reprimendã. Op. ibi, si maluerit aduersarius. vř. n. esse in potestate aduersarij. i. appellãtis, an excõicatus mideat corã Papa delegato Papæ: cũ tñ potius pmittatur hæc optio appellatu. ĩ. e c. 1. li. 6. sol. Hos. exponit si maluerit aduersarius. i. appellatus. hoc repugnat literæ, per id qđ procedit, ibi, pars aduersa. i. appellans, dic ergo si maluerit. i. ad sedem aplicã appellare: vt sic in optione aduersarij sit an appellet ad Papam, vel nõ: nõ autẽ post appellationem, an deferatur negociũ ad Papam, ita ꝙ partes debeãt coomparere instructæ super principali, in quo est optio appellati ĩ. e. c. 1. li. 6. põt etiam exponi, si maluerit aduersarius. i. appellans litigare coram Papa, vel coram delegato ab eo. est etiã in optione appellantis an litiget coram iudice ad quem, an impetret delegatum super appel. nec per hoc aliquid immutatur de dispositione d. c. 1. & hæc videtur confuna literæ.

A D D I T I O.

a Frustra legis auxilium. Adde l. si quidẽ. ff. quod met. causa. & in l. sancimus C. de in. de liberandi.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus subditum suspendere, vel excommunicare non debet.*
2 *Index a quo ut possit uti sua authoritate contra appellantem, qui non fuit prosecutus in termino, expedit quod totus terminus sit lapsus.*
3 *Prælatus potest per se corrigere subiectum.*

1 Reprehensibilis. † Prælatus subditum suspendere vel excõicare nõ dẽt, nisi monitione p̃missa: nec subditus, præcipue regulariter ɔ disciplinam appellare dẽt, & appellãti præfigit̃ terminus ad appellationem prosequendam, ĩ. quem non prosequens cadit ab apellatione, & ordinarius procedit: & appellans non prosequens appellato prosequenti ɔdemnatur in expensis. hẽt qnque dicta. scdm, nec subiecti. Tertium, si vero, Quartum, si autem, Quintum, præcipue. No. ibi, suo genere, vt in gl. 3. in ca. ibi, proposuit, dic vt ibi dixi, & per hanc literam dicit Abbas se defendisse quendam abbatem qui excõicauerat monachũ pro eo, ꝙ sine licentia eius exiuerat claustrum: nec præmisit abbas monitionem: sed erat de hoc statutum in monasterio. de hoc d. ca. proposuit, in fin. quod signa. In gl. secundum tenorem, nota ex litera ibi, infra quem &c. ꝙ ad hoc vt iudex
2 † a quo possit vti sua authoritate contra appellantem, qui nõ fuit prosecutus in termino, expedit ꝙ totus terminus sit lapsus, facit de elc. commissa. in prin. lib. 6. & quod no. c. ex ratione. In gl. pe. in fi. no. ibi, si quid proprium, ꝙ non habentes ꝓpria no tenent ad hæc, puta qa sunt monachi. 12. q. prima, no dicatis. secus puto in prælato etiam regulari; quia poterit satisfacere de prouentibus, merendo parce. de fideiui. peruenit. quod c. quamuis loquatur de non regularibus: tñ procedit ẽt in præ-

in prælato regulari qui habet adminiſtrationem, in tñ, ꝙ ẽt
poteſt donare modica ſi hoc habet cõſuetudo, de dona. ecte-
* rum, ſic in facto conſului. In gl. vlti. no. in litera ibi, capituli q
dam tñ exponunt capituli. ſ. regulariter, quia per ſe ſubiectũ
poteſt corrigere, de hoc per Arch. 18 q. 2. nulla no. de reg. Io-
annes, & de correctione religioſorum dic de offi. ordi. quãto.

A D D I T I O.

* Conſului. Adde quod eſt conſi. 95. quod incip. Abb. nomine ſui. quod conſi-
eſt totum in materia de qua hic. B.S.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex a quo compellit appellantem ad proſequendum, ſub conditione.*

1 Ad hæc & infra. † Iudex a quo compellit appel
lantem ad proſequendum, ſub
ꝯditione, quod niſi proſequatur, ipſe procedet, niſi recuſetur.

S V M M A R I V M.

1 *Canonicus monitus ad reſidentiam, ſi appellat, quid agendum.*
2 *Iudex a quo quo caſu aliquid innouet.*

1 Peruenit. † Si canonicus ad reſidentiã monitus ap-
pellat, ſtatuĩ ſibi terminus ad appellatio-
nem proſequendam, & interim beneficio tenetur deſeruire
per vicarium, ſuſtentandum de fructibus beneficij, primo po
nitur deciſa ꝯſultatio. Secundo rñſio, ibi, cum autẽ, & ibi po-
nit tria dicta, ſecundum interim. Tertium, quod ſi. In gl. 2. in
fin. poſſet enim intelligi hic, ꝙ modicam habuit vim diffini
tiua, ideo potuit appellari ẽt cauſa non expreſſa, quod m̃ non
vr̃ conſonum literæ. ſed dic, ꝙ licet videretur appellaſſe fru-
ſtratoriè, & cauſa dilationis. tñ de hoc non ꝯſtabat. vnde non
dicit hic quod fruſtratoria appellatio admittatur. In gl. pe. in
2 fi. & dic ſpeciale hic vt iudex † a quo aliquid innouet. ꝙ facit
hic iure permittente, ne cultus diuinus minuatur, prouidet
enim de vicario generali, de quo hic, & de elec. cum ex eo. li.
6. de reg. beneficium, eo. li. & dic, ꝙ hæc non eſt innouatio ꝑ
quam præiudicetur appellanti, immo prouidetur eius ſaluti.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio contra canones non admittitur.*

1 Conſuluit. † Appellatio contra canones non admit-
titur. cõis diuiſio. ſecunda reſpondemus,
pars, de iudę. ꝯſuluit, & legiĩ dupliciter. primo, ꝙ fuit appella
tum a rege pro iudeis, qa Ep̃s ad mãdatum eccleſiæ cogebat
eos dimittere mancipia Chriſtiana, ſecundo loqtur, ꝙ fuit ap
pellatum a rege. i. per regem qui forte habebat commoda tẽ
poralia a iudęis, pro hoc facit litera, ibi, pro iudęis, & vtroque
modo procedit ſummarium.

Ad hæc ſicut. Idem dicit cum c. meminimus, &
capitulo, ſuggeſtum, ſ. eo.

S V M M A R I V M.

1 *Appellationi interpoſitæ ad Papam non deferens an & quomodo pu-
niatur.*
2 *Appellationi friuolæ deferens grauiter peccat.*

De priore. Qui non detulit appellationi interpoſi-
tæ ad Papam mittit cũ literis ordinarij
ſui ad Papam puniendus. primo ponitur exceſſus, ſecundo ꝓ
uiſio. ibi cum. In gl. vlt. in fi. dic † aut quæritur de iure ciuili.
aut canonico, primo caſu, aut in cauſa ciuili, & procedit pęna.
l. qm̃ iudices, alleg. in gl. aut in criminali: & procedit l. a pro-
conſulibus C. eo. ſi vero quæriĩ de iure canonico, in ciuili ꝓ-
cedit hic: in criminali, c. decreto, de hoc per Arch. ibi. Quæro
tn eo qđ redarguitur, & punitur non deferens appellationi,
2 quid ecõtra, ſi detulit appellationi friuolæ, † dic, ꝙ peccat gra
uiter. arg. huius literæ a ꝯrio: quia ꝯriorum ea diſciplina, nec
excuſatur, licet ob reuerentiam ſuperioris faciat, ſ. c. cum ap-
pellationibus, lib. 6. in prin. & quod ibi no. gl. 2. & in gl. verbo
deferens, quæ dicit talem delationem eſſe reatum, & gloſſ.
fin. dicit talem deferentem eſſe redarguendum, peccat ergo
mortaliter tanquam faciens contra canonem, de elect. gene-
rali. lib. 6. ipſa enim delatio eſt interlocutoria, pro hoc eſt qđ
dico ſ. c. cum ceſſante. ſi ergo eſt iniuſta, procedit quod præ-
dixi, ꝙ iudex peccat mortaliter arg. de re iud. c. primo, lib. 6. ſi
tñ poſſet aliqualiter dubitari, an ſit deferendum, vel non tu-
tius eſt deferre ob reuerẽtiam ſuperioris, ſic in facto, reſpon-
* di * d. c. cum appellationibus.

A D D I T I O.

* Reſpondi. Adde quod hoc dicit in conſi. 63. inc. vnus noſter. nu. 1. B.S.

S V M M A R I V M.

1 *Regulares pro ſola infamia remoueri poſſunt.*
2 *Appellatio ſicut non datur a pœna legis ſeu canonis cõmunis, ita nec
particularis, ſeu municipalis.*
3 *Appellatio non datur a diſpoſitione legis.*
4 *Appellatio licet non detur a ſententia canonis, datur tamen a ſenten-
tia hominis declarãtis commiſſam eſſe pœnam iuris.*

Quia vos. A pęna legis ẽt particularis nõ appellatur,
vel generalius ſic: a diſpoſitione l. ẽt parti
cularis nõ appellatur, & pone caſum, quidam abbates mori-
ti a monachis ſecundum ꝯſtitutiones regulæ vt cederent, ap
pellabant. Reſpondet Papa eos appellare nõ poſſe. In gl. 2. in
1 fi. vel ſm Inn. ſpeciale in † regularibus, vt pro ſola infamia poſ
ſint remoueri, qđ eſt ſingulare, ꝑ hoc enim habetur, quod pa
ria ſunt regularẽ eſſe infamẽ de crimine, vel ꝯuictum: tñ non
puto ꝓcedere, niſi in ſpecialibus religionibus habentibus ta-
lia ſtatuta. In gl. vlt. ibi, in ſingulis, hoc nõ ꝓcedit: qa c. in ſin-
gulis, ſuit Inn. 3. hoc Alexandri. 3. qui præceſſit Inn. dic ergo,
vt in caſu, ꝙ hic loquiĩ de religionibus quæ habent ſtatuta, vt
ꝑlati reſignẽt in c. ſi ad hoc vouẽt, ſiue ſi ſunt ꝯuicti de crimi
ne vel infamati: tunc enim ſi appellant, non auditur appella-
tio: quia eſt ꝯ l. particularem religionis, & ex hoc colligitur
2 ſummarium, & per hoc no. † ꝙ ſicut non appellatur a pęna
legis ſeu canonis cõis: ita nec particularis: ſeu municipalis.
Opp. ad hoc ff. qui & a qui. ſi priuatus, de poſſi. quotiens, in fi.
de ap. l. ſi conſtat, dicit Bar. ff. de appel. non reci. l. fin. ꝙ a diſpo
ſitione legis, vel ſtatuti non appellatur ſi eſt diſpoſitio genera
lis, ff. de origi. iur. l. 2. §. exactis, ſed ſi contra certam perſonam
loquatur diſpoſitio, bene appellatur, vt in cõtrarijs: ſed illa in-
ra hoc non probant: dictum tamen eſt pulchrum, & eſt ra-
tio: quia quando diſponitur contra particularem, nõ eſt pro-
prium l. ſed ſententia, vel præceptum, vel quid aliud. l. enim
3 debet eſſe generalis, de conſti. cap. 1. & fin. quod a † diſpoſi-
tione l non appellatur, not. Cyn. C. quæ ſit longa conſue. l. 2:
in quarta principali quæſtione, & eſt ratio, quia conſtat non
ſubeſſe æquitatem pro appellante, qui non poteſt dicere
ſe grauatum ex diſpoſitione legis: & hoc intellige quando
appellatio formatur contra diſpoſitionem legis, ſed ſi negat
factum. vt, pone hic ſi abbas appellaret negans ſe eſſe infa-
men vel conuictum, bene audiretur: nec litera contradicit
immo præſupponit quod conſtabat quod erat infamis vel
conuictus: licet autem non appelletur a ſententia canonis,
4 tamen a ſententia hominis declarantis commiſſam eſſe pœ
nam iuris bene appellatur, vt not. de elect. cupientes. §. inſu-
per, lib. 6. in gloſ. & ꝑcurret, quæ eſt nota. facit quod nota.
de cenſi. clem. præſenti. in gl. per te notata, & patet, ideo quia
poteſt male declaraſſe, & hoc vltimum ſigna, tamen omnia
iſta ſunt notanda.

Ad aures. Breue eſt, non ſummatur. ibi, de legati.
Idem in ordinario, ſupra cap. perſonas, &
capitulo cum ſit. infra ex inſinuatione, & hoc c. intellige, vt
in illis dicitur.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicium de æquipollentibus dicitur idem.*
2 *Verba protectionis non inducunt exemptionem.*
3 *Appellatio à grauamine non valet niſi expreſſa cauſa.*

Ad audientiam. Qui ſe & ſua protectioni Pa-
pę ſubmittit, licet verbum ap
pellationis non exprimat, intelligitur appellaſſe. Primo po-
1 nit factum. Secundo dat iudices. ibi, licet. † No. ſummarium,
ex quo colligitur, ꝙ de æquipollentibus idem iudicium, de
iudic. cap. 1. vbi no. & facit hic: quia paria ſunt appellare, vel
protectioni ſe ſubmittere, quod dic vt infra in glo. 3. ibi, ge-
nerali protectione, vt quando Papa ſuſcipit generaliter ali-
quam eccleſiam ſub protectione, quo caſu non intelligitur
eam eximere. hic autem fuit ſpecialis protectio ſeu ſubmiſ-
ſio, ſcilicet in certa cauſa, quæ habet vim appellationis, vt in
gloſſa, dic etiam quod cap. ex parte, præalle. loquitur, quando
Papa ſuſcipit aliquem ſub protectione, quo caſu verba non
operãtur exemptionem dicti capituli. quod poteſt intelligi,
ſiue talis protectio fiat generaliter, vt in exemplo præmiſſo,
cum ſuſcipit eccleſiam ſub protectione. ſiue ſpecialem, vt ſi
recipit eccleſiã ſub protectione ſuper tali cauſa, vel ſi recipit
ſpecialem perſonã ſuper certa cauſa. in omnibus enim illis
2 ſubeſt eadem ratio: qa verba † protectionis non inducũt exẽ-
ptionem.

ptionem, hic autem loquitur econuerso, qñ aliquis se subij-
cit protectioni apostolicę, quo casu hoc habet vim appella-
tionis: vt in glo. & licet hic hoc dicatur de Papa: idem vide-
tur de alio superiore: quia si hæc submissio habet vim appel-
lationis, debet hoc operari ita in alio superiore, sicut in Papa,
cum non appareat in Papa ratio specialitatis, & sicut Papa
iudicat &c. s. tit. j. in causis, ibi, non tenuit, videtur velle gl. hic
aliam sol. ad c. ex parte, ꝙ hic snia non tenuit, non, quia obsta
ret protectio, sed quia lata a nõ iudice. & hæc potest esse vera
in se. & concernit glo. de quo in hac gl. & s̃. in glo. 1. sed tunc
hæc decre. non esset sub congruo ti. ideo dic vt prius, ꝙ hæc
protectio habuit vim appellationis, quod etiam sequitur in
3 glo. Oppo. ad hoc J. ca. vt debitus, vbi non valet † appellatio
a grauamine nisi expressa causa grauaminis. Solu. intellige
hoc secundum illud, quod iste se submittit protectioni serua
ta forma obseruanda in appellatione de qua in capitulo, vt
debitus, & J. ca. 1. libro, 6. sed vbi debebat dicere, appello, dixit
protectioni me subijcio, quæ verba important idem quod ap
pello. maximè, si hoc fit per simplicitatem, & per hoc, quia
appellationi non est tradita certa forma verborum, sufficit er
go quomodocunque constet de mente. In glossa penultima
ibi, Papa, vult soluere tale contrarium, videtur enim litera, si
ne causæ cognitione, innuere, quod cum causæ cognitione
valuisset: cum tamen iudex a quo desierit esse iudex. metu
contrarij dicit glossa, quod potuisset cum causæ cognitione
facta sibi delegatione per Papam, & intellige sine causæ co-
gnitione: vt sequitur. In glossa ibi, vt quia non posset, & cæte
ra. Innocentius vero exponit, idest non cognito de causa: qua
si ex abrupto: & tunc non reuocatur sententia propter pro-
tectionem: sed quia lata causa nõ cognita, & hoc facit ad glos
sam præcedentem, & pro hoc de constitu. ecclesia, sed secun-
dum hoc non facit ad titulum: vnde tene cum glossa. In glo.
vlti. ibi, post huius protectionẽ, videtur glossa approbare pri-
mam solu. de qua, s. In gl. 3. s. ꝙ hic non fuit sentẽtia lata a nõ
iudice, nisi ex hoc ꝙ iste habeatur pro appellato, non autem
ex alio. s. quia diceretur istum subesse non zamorensi si eccle
siæ, sed Compostelano.

S V M M A R I V M.

1 *Appellationis causa an possit ad primum iudicem remitti de consensu utriusque partis.*
2 *Papa ex certa scientia causam appellationis interpositæ ab interlocu toria a suo delegato potest eidem committere.*
3 *Intellectus clem. si appellationem, de appel.*

Accepta cõ. Non summatur, quia breue est. In
gloss. vltim. ibi §. 2. Oppo. ꝙ immo
etiam de consensu vtriusque partis non possit causa appella-
1 tionis † remitti ad primum: quia l. phibet, C. e. l. eos, in prin.
sol. ibi quando appellatum est a diffinitiua: tũc enim si appel
lans remittitur ad iudicem a quo, intelligitur deserta appella
tio, & snia remanet firma. de offi. dele. gratum, de testi. cum
venisset, J. c. solicitudinem. iudex ergo ad quem, non potest
talem remissionem facere nisi forte sit princeps, qui ex certa
scientia derogando legibus hoc faceret: tũc enim ipse posset
tollere ius positiuum, pro hoc facit quod no. i ca. l. eos. In gl.
2 non ante. quæ dicit, ꝙ Papa ex certa scientia causam appella-
tionis interpositæ ab interlocutoria a suo delegato potest ei-
dem committere, & idem vr̃ de appellatione a diffinitiua, ea
dẽ ratione, pro hoc est quod no. Cyn. in ea. l. q. 1. dicens ꝙ l. il-
la prohibens cognitionem appellationis committi iudici a
quo, ita procedit in appellatione ab interlocutoria, sicut si a
diffinitiua, & dic, ꝙ cum hic non loquatur in principe, sed
in quolibet iudice, debet hic intelligi ꝙ iudex ad quem põt
remittere de consensu partium, vel alterius. s. appellantis, qñ
appellatum est. s. ab interlocutoria. sic intelligit hæc gl. in eo.
ꝙ alleg. c. interposita §. 2. qui §. limitat hoc c. & non dr̃ hic, ꝙ
causa non committatur primo iudici: sed, ꝙ nõ debet remit
ti ad primum, quod intellige de causa principali quæ non re-
mittit ad primum, nisi qñ appellatum est ab interlocutoria,
& constat male appellatum, vel appellationem desertam, s̃.
c. reprehẽsibili, J. vt debitus, & dato, ꝙ causa pendeat coram
iudice ad quem, potest remittere de consensu appellantis: vt
in glo. quod procedit si non interest appellati, alias condem-
natur appellans in expensis, & interesse appellato, d. c. interpo
sita, §. 2. J. c. 1. lib. 6. versi. ꝙ si. Opp. ad hoc, ꝙ de cõsensu solius
appellantis non possit fieri remissio prædicta, potest enim ap-
pellatus velle prosequi coram iudice ad quem arg. C. qũo, &
qñ iud. auth. q semel J. eo. cle. si appellationem, sol. ad auth. q
3 semel, vt dixi in c. ex rõne, ad cle. si appellationem, dic, ꝙ loq
tur in appellatione a diffinitiua, hic ab interlocutoria, hęc no
scribuntur per alios, sed in quodam examine discussa fuerũt:
& hic postea notaui.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatus etiam datus appellatione remota qua casu recusari possit.*
2 *Consanguinitas quomodo cõputabitur ad effectum recusationis iudicis*
3 *Recusatio iudicis, & appellatio causantur ex diuersis causis.*

1 **Postremo.** † Delegatus ẽt datus appellatione remo
ta recusari potest si sit consanguineus
vel fuit eius aduocatus in illa causa. primo ponitur quæstio
secundo sol. ibi, huius. In gl. 1. ibi, honestius reputo. Io: An. di
cit arbitrariũ, considerata affectione ex coniecturis, & con-
suetudine patrię. nam si esset locus, vbi seruetur parentela vs-
que ad millesimum gradum, vel vlterius, poterit recusari, dic
ꝙ non sufficit sola consanguinitas, nisi allegentur alię causæ
rationabiles super suspicione, & in hoc surgit aliud dubium,
2 quomodo ꝯputabitur consanguinitas † ad hunc effectum re
cusationis, nunquid ergo computabitur secundũ legem, vel
scd̃m canones, in quo sunt varietates, dic vt dico de ꝯsangui.
c. si. in arbore consanguinitatis, q. 10. In gl. vl. io si. oppo. extra
gl. ꝙ non debuerit hic admitti recusatio, cum in rescripto es
set clausula app. remota. so. hoc forte fuit causa dubitandi, sed
3 dic, ꝙ clausula non obstat: † quia non concernit recusationẽ,
sed appellationẽ, & hęc causantur ex diuersis causis, vt dixi su-
pra, ad hæc simi.

S V M M A R I V M.

1 *Interdictum, & excommunicatio æquiparantur.*
2 *Interdictum est multiplex.*
3 *Episcopus potest ex toto tollere interdictum.*
4 *Interdicto stante potest eius effectus suspendi.*
5 *Infamia tollere quis possit.*
6 *Appellatio post interdictum quare non suspendat eius effectum.*
7 *Excommunicatio, & interdictum in quo æquiparentur. & non.*
8 *Papa potest etiam excommunicationem suspendere.*
9 *Appellari an possit indistincte ab interdicto pendente suspensione.*

Ad hæc quoniam. Sententia interdicti non
suspenditur per appellatio
nem sequentem, communis diuisio, secunda, ibi, noueris.
1 † No. ꝙ interdictum, & excommunicatio æquiparantur, &
quomodo, dic in sequen. contrario. Opp. ꝙ litera ibi, sit inter
dictum, non inferatur ex præcedenti, præmittit enim, ꝙ post
appellationem non potest quis excommunicari, & ex hoc in
fert, ab interdicto non posse appellari: quæ consequentia nõ
bene infertur. sol. illa procedit per subauditum. s. ꝙ sicut ex-
communicatio post appellationem non tenet, ita per ꝯrium,
& appellatio non impedit excommuoicationem p̃cedentẽ,
J. c. pastoralis, & fit duplex ꝯparatio hic inter interdictum, &
excõmunicatio postea lata nõ tenet ita, & in interdicto. alia ꝯ
paratio, ꝙ sicut appellatio sequens non tollit excommunica-
tionem p̃cedentem: ita nec interdictum. In gl. prima, ibi pa-
storalis, hoc declarat vt dixi sup litera ibi, sed quid si aliqua ec
clesia interdicta est, licet gl. formet qõnem in interdicto loci.
tñ J. ẽt dicit de interdicto p̃sonæ, & quia interdictum potest
2 esse multiplex, dẽt intelligi quæstio de interdicto † proprie
sumpto, prout est snia cẽsuræ. de verb. sig. q̃renti, quo casu ce
lebrans incurrit irregularitatẽ, de exces. præla. c. si. de sen. excõ.
is cui. §. si. lib. 6. & ibi no. reperit autem, & aliud multiplex in
terdictũ: vt si interdicit q̃s. 1. phibet ab ingressu possessionis,
si ingreditur, & celebrat nõ est irregularis, idem si interdicit,
vel suspendit a beneficio, vel ab alio simili ibi, ep̃s suspendat
ad tempus gl. præsupponit, quod ep̃s possit suspẽdere, de hoc
tñ J. disputat. Item hic implicatur aliud, nunquid possit inter
dictum suspendi, ita, ꝙ stante substantia impediatur eius effe
ctus, an vero eo ipso, ꝙ suspenditur ex toto tollatur, & in hoc
sunt varietates de quibus J. In glo. ibi §. si &c. vult ergo hæc
opi. ꝙ potest suspendi interdictum quo ad effectũ stante sub
stantia interdicti. Ibi §. qa dic, vt J. ibi tollat illud ex toto. hoc
tenet Io. de lign. & ita terminauit disputando: quia in senten
tijs censuræ actus primus, qui est ipsa condemnatio, non di-
stinguitur a secundo, qui est executio. trahunt enim secũ exe
cutionem, J. c. pastoralis, inducit etiam, ff. de excu. tuto. ritius,
dixit testator, tit. tutor esto si præsens fueris: tutor ne esto si re
dieris, tutor esto cum abest, extinguitur tutela, cum reuerti-
tur est noua, & potest de nouo, p̃ponere excusationem, dic
veriorem aliam opi. præce. quod duret substantia, cum enim
3 possit ep̃s † ex toto tollere intedictum, ergo fortius suspende
re executionem solum: qa qui p̃t totum p̃t, & partem, de offi.
deleg. pastoralis, ver. iterum cum totum, & in interdicto loci
vt formatur qõ. In gl. de interdicto p̃sonæ, dic vt J. in gl. Ad
rõnes p̃missas, dic ad primam non esse uerum, ꝙ in signis cẽ-
suræ non distinguatur actus primus a secundo: quia immo
distiguit litera. idest intellectu: quia executionem per intele-

ctum percipimus esse distinctam a sñia secunda: sed nõ distin
guunt tpe: quia statim cum est sñia, secum trahit executionẽ.
cũ ergo sint distincta sñia, & executio, possunt per iudicẽ se-
parari. Ad l. Titius, dic, ꝙ ibi non fuerint verba suspẽsiua. sed
extinctiua, ne esto, secus si dixisset administratione careas: qa
4 tunc non desisteret esse tutor, & ꝙ † possit suspendi effectus
interdicti stante interdicto, facit, c. dilectis, §. quia, alleg. in gl.
non tñ omnino probat p id quod ĩ. dico, sed probat rõne, cũ
enim Papa possit suspendere effectum interdicti, de priui. cũ
& plãtare, §. quod si, & c. priuilegia, ver. illud. de sent. exc. c. fi.
lib. 6. ergo idem in epõ quo ad interdictum per se latum, & li
cet gl. videatur ĩ. dicere speciale in Papa, hoc tñ non probat
iure, & contra est, s. tit. j. in causis. Quidam tñ auditor meus
dicebat quod aliud in Papa qui est supra ius, de ꝯcess. præb. pro
posui quam in epõ, qui nõ põt ꝯ ius, de tempo. ord. dilectus.
est aũt contra ius, ꝙ stante sñia interdicti tollatur eius execu-
tio, cum de iure trahat secum executionem: vt hic: & ĩ. pasto
ralis. sicut ẽt iudex non põt facere quin damnatum furti se-
quatur infamia, ff. de furtis, non potest, & hanc rationẽ ponit
a c. dilectus, §. quia. dic aliud in infamia † quã non potest tolle-
re nisi princeps, vel alij de quibus no. de re iudi. cum te, & cũ
dicit, ꝙ interdictum de iure trahit secum executionem, hoc
procedit, nisi ab habente potestatem fuerit limitatum, & ꝙ
possit limitate, patet ex præmissis, cum possit ex toto tolle-
re. & sic melior videtur opinio, ꝙ possit suspendi. & sic com
muniter tenetur: qua præsupposita, vĩ dicendum, quod me-
dio tempore possit appellari. & sic dicit gl. obseruari, & videt
casus in dicto c. dilectus, §. quia, per quem §. Ioan. de ligna
disputando hoc tenuit dum ciuitas Bononiæ fuisset interdi-
cta, & ad tempus suspensum interdictum, & medio tempo-
re appellatum, dic, ꝙ ille §. non facit, ibi enim de suspensiue
diuinorum, seu cessatione in certa ecclesia, scilicet, altisiodo-
rensi, quæ non habet vim interdicti, vt dico de sponsalibus,
non est dictum, tamen est verum, quod pendente suspensio-
ne interdicti potest appellari. ratio enim quare appellatio
5 † post interdictum non suspendit eius effectum, est: non qa
interdictum trahat secum executionem sed hæc operatur ꝯ-
stitutio ecclesiæ, vt sententia censuræ magis timeat, inf. capi-
tulo, pastoralis, vbi dico: hoc autẽ videtur inductum de sñia
interdicti quæ est cum effectu, & sic secus quando est suspen
sum, & in hoc potest instari: vt hic plenius scribo, sed saltem
communius, hoc est quod appellari potest, sed dicit Ioã. calde
ri. verius videri quod non possit appellari, per id quod notat
Innocentius de consuetudinibus, cum inter. licet obseruetur
quod admittitur appellatio. Ex his quæ dicta sunt, & quæ in-
6 fra sequuntur in glossa, infero conclusiones. prima, † excom
municatio, & interdictum æquiparantur quo ad appellatio-
nem: non quo ad suspensionem: quia interdictum loci suspẽ
ditur, non excommunicatio: vt in glo. Secunda, in sententijs
censuræ actus primus, & secundus distinguntur, non tempo-
re, sed natura, idest intellectu. Tertia, pendente suspensione
interdicti non videtur posse appellari secundum subtilitatẽ,
tamen secundum obseruantiam appellatur, quæ obseruan-
tia etiam potest defendi de subtilitate, vt dicatur, quod iura
quæ dicunt non posse appellari, loquuntur de interdicto per
fecto, idest non suspenso. ibi, & ext. a eodem tempore, pro
hoc quod no. Inno. ĩ. c. præterea, dic tñ, ꝙ Papa potest etiam
excõicationem suspendere: vt no. ĩ. c. dilectis. in gl. sed nõne.
Ibi alicui priuilegiũ: intellige stante interdicto nõ suspenso
9 quo ad executionem, & in fi. Quæro, in eo † quod dixi posse
appellari ab interdicto pẽdẽte suspensiune, an hoc ꝓcedat in
distincte. vĩ ꝙ non, nã si die lati interdicti trãsiuit. decẽdium:
nõ vĩ admittendus appellãs, s. ti. t. ad ꝯsultationẽ. sol. ꝯrium
videt vrgere, tenẽdo, ꝙ p suspensionem non tollat sñia in-
terdicti: sed tñ suspẽdat, tenẽdo aũt, ꝙ ex toto tollatur, cessat
ꝯtriũ, & propterea scd̃m tenentes, ꝙ non tollit, statur ꝯrio, ꝙ
non poterit appellari nisi ĩ. decendium a die lati interdicti.
dic melius, ꝙ ẽt postea, vĩ enim appellari a futuro grauami-
ne, ne ꝯplcio tẽpore suspensionis appellationis ex interdicto
grauet, & si dicas, ꝙ hoc est executio iuris, a qua non appellat
s. c quia nos. d. c. ad consultationem, dic, ꝙ hic appellatur ab
ipso interdicto propter grauamen futurum: nec decendium
cucurrit: qui ante suspensionem non poterat appellari quo
ad suspendendum effectũ interdicti: vt hic, & non valenti age-
re &c. de cõcci. præben. qa diuersitatẽ. Itẽ, interdictũ suspen-
sum pot aliquo modo dici nouũ: qa est sub alia qualitate, &
quicquid sit de iure, de obseruantia appellationis ẽt post de-
cendium, pro qua obseruantia faciunt prædicta, quæ no.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex appellationis quo casu non remittat appellantem, & causam ad pri[mu]m iudicem.*
2 *Ap[pe]llation[em] sufficit iudici porrigere, etiam si non legatur.*
3 *Ar[chi]episcopus Cantuariensis est legatus in prouincia.*

1 **Cum in ecclesia.** † Iudex appellationis remittit appellãtem, & causam ad pri-
rem iudicem, nisi cõstet a grauamine, vel iniusta sñia appella
tum: primo ponitur factum, secundo prouidet. ibi, vñ. Nota
2 ibi, porrecta † ꝙ sufficit appellationem porrigere iudici, etiã
si nõ legat, ĩ. c. appellatio. lib 6. No. ibi app. remo. de hac clau
sula, de hoc. ĩ. c. pastoralis, & c. vt debitus. In gl. 1. ibi, archiepõ
3 cantuanẽsi. qui † est legatus in prouincia. de offi. dele. c. 1. põt
ergo adiri per querelam, vt ibi, & sic frustra consideratur hic,
an appellatio sit interposita ex cã rationabili. gl. vĩ fateri con-
trarium, dic melius, ꝙ dato, ꝙ possit adiri per quærelam: tñ si
fuit aditus p appellationem, procedit quod hic dr̃, nam ẽt Pa
pa, ꝗ ab oĩbus clericis potest adiri per quærelam, de foro ꝯpe
c. fi. si appellatur ad eum irrationabiliter, remittit appellantẽ
ad primum iudicem ĩ. c. vt debitus, & c. 1. lib 6. & sic procedit
regula, quod potuit noluit & c. de offi. dele. cum sup. Item, da
to, ꝙ archiepũs iste potuisset adiri per quærelam: tñ si causa est
inchoata coram epõ, non potest adiri archiepũs tanq̃ præuen-
tus d. c. vt debitus, & de foro c[o]mpe. c. pe. & sic oponet, ꝙ ap
pellatur. In gl. a. ibi, vt debitus. Oppo. quia illud c. facit ius no
uum, & tñ quod ibi dr̃, prius hic habebat̃, soluit Inn. ꝙ illud
c. primo facit ius nouum, d. c. vt debitus, dic ẽt, ꝙ id quod ibi
statuit, non habebatur hic: solum enim hic dr̃, ꝙ non est ad-
mittenda appellatio per iudicem ad quem, nisi cõstet, quod
sit porrecta & interposita a grauamine, vel iniusta sñia. non
expediebat autem tempore huius c. ꝙ grauamẽ esset expres
sum coram iudice a quo, sed sufficiebat quod subesset, sed per
c. vt debitus, inducitur, ꝙ oportet, ꝙ sit expressum coram iu
dice a quo.

S V M M A R I V M.

1 *Appellans qui non prosequebatur si remissus ad primum iudicem iterũ grauatu, potest iterum appellare.*
2 *Appellans non prosequens an possit iterum appellare.*
3 *Appellatio an bis detur ab eodem actu, ab eadem diffinitiua.*
4 *Clausula, saluo iure appellandi in scriptis, quid operetur.*

1 **Directæ nobis tuæ.** † Si appellans qui nõ pro-
sequebatur, remissus ad
primum iudicem iterum grauatur, iterum potest appellare,
communis diuisio, secunda ibi respondemus, notabilia sunt
in summario. In glo. supra e. in fin. & per prædicta iura vide-
tur non fuisse audiendam secundam appellationem, ex quo
enim appellans non renunciauit appellationi, iudex a quo li
bere vtitur suo interdi. quidã vt Lau. dicunt hanc nõ esse de-
cretalem, quod non procedit: ut supra in prohemio, alij, ꝙ
est speciale in numero hic, pro hoc litera, ibi, præsertim, sed
hæc expositio est impropria, vt dico de exceptio. cap. primo,
de confess. cap. secundo, Gosfre. dicit, quod non prosequens
non auditur si vult innouare appellationem desertam, si de
2 nouo appellat. Oppo. ad hoc, † ꝙ etiam de nouo non possit
appellare. Ex quo enim primam appellationem nõ fuit pro-
secutus, censetur frustratoria, & ipse censetur contumax qui
non auditur appellans, de dolo, cle. vna. solu. aut non prose-
quens non reuertitur ad iudicem a quo, & procedit con-
trarium, aut reuertitur: & tunc cessat contumacia, & sic si
iterum grauetur potest appellare: vt hic. Io. calde. dicit idem
de non reuertente. & ad clemen. vnam, respondet quod pro-
cedit, quãdo appellatio fuit frustratoria, pro hoc quod ibi no.
In gl. magna in prin. quæ inter manifestos contumaces non
enumerat non prosequentes appellationem: tales tamen te-
nentur ad sumptus aduersarij, supra cap. reprehensibilis, ver.
si autem, quod videtur verius. In gl. pe. ibi, a diffinitiua. sed hic
modus non conuenit literæ, q̃ loquit̃ de appel. ante senten-
tiam, ibi locum habet ante sententiam, scilicet, quod ab eo-
dem actu non potest vna pars tertio appellare: sed tantum se
cundo, super diuersis autem articulis potest appellare sæpius
ut in gloss. Oppo. ad hoc: quia hic fuit appellatum secundo
a diuerso grauamine, ergo potuisset appellari etiã tertio, &
pluries, cuius contrarium innuit litera ibi, secundo, a contra-
rio, dic, quod allegatio inducitur valde superficialiter, uel dic
melius, quod inducitur a fortiori. cum enim etiam ab eodẽ
actu liceat secundo appellare, fortius a diuersis: quo casu po
test appellari quotiens quis grauatur ut in glo. in fin. Quæro
3 si ab eodem actu, ut ab eadem diffinitiua, bis appellatur, solu.
aut simul, & habentur pro vna appellatione, infra cap. ab. eo.
lib. 6. in gl. 3. aut ex interuallo, & secunda appellatio nihil ope
ratur. quia si tenuit prima rescindit sententiam, vnde secun-
da nõ potest amplius rescindere. hoc no. Dy. & Bar. ff. de no-
noui op. e nũcia. l. cum procurator. §. j. sed si prima nõ tenuit,
secunda inter decẽdium tenere põt. Quæro qd si qs appellat
vnam

3 viua voce, saluo iure † appellandi in scriptis, dicit Bar. in d. § 1.
a quod illa verba, saluo iure a &c. solum operantur, quod possit illam
appellationem in scriptis redigere, dicit tamen quod potest vtranque pro
sequi, & perinde est ac si simul essent interpositæ: videtur velle,
quod secunda trahitur ad primam, & sic tempora prosequen-
di computantur a prima. dic melius, quod quia fauorabile est tueri
appellantes, prima trahitur ad secundam, videtur enim appellans ta
cite dicere, saluo iure &c. idest nisi appellauero in scriptis. &
* sic cum appellat in scriptis recedit a prima, & sic consului, *
facit, quod dico de clausula saluo iure &c. de feu. ca. 1. contrario 3. Ex
hoc dic, quod tempora prosequendi computabuntur a secunda,
pro hoc quod no. de dolo. cle. vna. in glo. magna. in fi. quæ tamen
loquitur quando primo appellatum est ab interlocutoria, secun-
do a diffinitiua: quia tunc si prosequatur vltra tempora, computan
tur ab ipsa. sed idem dicendum quando ab eodem actu bis appella
tur, modo prædicto, & hæc nota. quia sæpe accidunt.

ADDITIONES.

a Saluo iure. Adde quid importat ista clausula. vide textum in c. inter monaste
rium, in versi. saluo iure diocesani. de re iudic. & ibi Abb. & docto. gl. in ver
bo pure. in l. item Labeo. in § 1. ff. famil. ercis. Baldus in auth. interdicimus
C. de epi. & cler. Bal. in l. peremptorias. C. senten. rescindi non pos. Alexan.
de Imo. consi. 93. incip. viso themate supra scripto. in 4. volu.
* Consului. Adde quod est consi. 7. inci. videndum est B. S.

SVMMARIVM.

1 *Appellari potest a sententia censuræ lata sub conditione suspensiua,*
ante euentum conditionis, etiam post decendium, & effectus senten-
tiæ impeditur.
2 *Sententia incerta propter conditionem appositam an valeat.*
3 *Verba, te excommunicatum esse cognoscas, quid importent.*
4 *Verba, nisi satisfecerit, quid importent.*
5 *Verba medio tempore, quid importent.*
6 *Sententia censuræ in quo differat ab aliis sententiis.*
7 *Actum nullum nihil operari, quomodo intelligatur.*
8 *Verba, excommunico te si appellas vel eligis, quid importent.*

1 Praterea requisiti. Subtilissima est, & h. d. † a
sententia censuræ lata sub con-
ditione suspensiua potest ante euentum conditionis etiam post de-
cendium appellari, & effectus sententiæ impeditur: primo ponitur
quæstio. secundo solutio ibi, videtur. notabilia colligentur in materia. In gl.
2 1. in fi. Opp. quod non valeret sententia † tanquam incerta propter con
ditionem appositam. C. de sent. cum iudex. Sol. aut quæritur
de interlocutoria, & dic, quod potest fieri sub conditione. ff. de re
iudi. a diuo § in venditione, vbi gl. singularis, & probat ibi se
cundum vnum intellectum, aut quæritur diffinitiua, & tunc
aut est conditio de præsenti, vel de præterito, & valet sententia: quia
non est proprie conditio: quia non suspendit, ff. si cert. pet. cum
ad præsens, & l. quia itaque, vt si iudex dicit, condemno te si est
probatum, videtur tamen iudex arguendus de imperitia, pro hoc, d. §.
in venditione, aut conditio est de futuro, & tunc aut cohæret
negotio, & valet: vt si iudex dicit, condemno Titium Seio si iu
rauerit in supplementum probationis, d. l. cum iudex. d. § in ven
ditione, sic fuit hic: quia ista conditio, si non satisfecerit, est co
hærens negocio, non satisfaciens enim compellitur ad hoc
per censuram, aut conditio est extrinseca non cohærens ne-
gocio: & non debet apponi in sententia: vt in d. l. cum iudex,
& si apponitur, appellari potest, 2. q. 6. § biduum, vbi de hoc,
qui etiam habetur, ff. quando ap. sit l. 1. § biduum. Opp. & aliter, quod per
3 illa verba, te † excommunicatum esse cognoscas, non sit lata
sententia: quia non continet condemnationem, de uerb. sig. in his.
sol. Goff. supplet, quod iudex dixit, te excommunico: & te ex
communicatum esse cognoscas, dic per merita. de iudi. c. j. quod
sufficiunt illa verba, te excommunicatum esse cognoscas, quæ
ad rectum sensum important. i. excommunico. Tertio opp.
4 quod sententia hic statim tenuerit. nam per illa verba † nisi satisfe-
cerit, non inducitur conditio suspendens: sed resoluens, ff. de
actio. & obliga. obligationum fere § conditio. vbi si promit-
to centum nisi nauis ex asia venerit, statim sum obligatus,
sed adueniente conditione resoluitur obligatio. si ergo hic
statim fuit excommunicatus, non debuit admitti appellatio.
s. c. quam ad hæc. Sol. nemo tangit, & videtur difficile contrarium, dic
quod refert an dispositio præcedat conditionem, & procedit
contrarium: vt si dicit iudex, excommunico nisi satisfeceris infra viginti dies,
an uero dispositio non præcedat, sed conditio: vt hic, nisi satisfe
ceris te excommunico, & tunc actus suspenditur quo ad substantiam,
& exponitur nisi i. si non. hoc sentit glo. § conditio, & quod
hic suspendatur sententia, patet ibi, ligetur. quærebat enim an adueniente
termino ligaretur, & sic non prius respondetur, quod non ligabit si
appellat. hæc distinctio non videtur procedere quando verba simul proferun
tur: non enim refert quæ præcedant, uel sequantur, cum debeant reduci
ad proprium intellectum, de rescri. cum, & hoc sentit glo. ulti.
in d. § conditio, quam Bar. ibi dicit veriorem alia de qua præ
missi. si autem sub diuerso tractu verba proferuntur, vt si iu-
dex præcepit vt soluas, & deinde ex interuallo, nisi solueris,
excommunicat, tunc prima sententia tenet, licet possit re-
solui in euentum conditionis. ff. de in diem adiectione. l. 2. &
ibi gloss. & videtur ponderanda natura dispositionis, ex qua
colligetur mens disponentis, vnde in § conditio. patet quod
conditio fuit relata ad resolutionem obligationis, hic ad im-
pediendam natiuitatem obligationis seu sententiæ: quæ tan-
tum ferebatur contra non satisfacientem. In gloss. secunda,
ibi, suspenditur sententia etiam quo ad substantiam: quia non
est verum dicere quod sit excommunicatus, nisi post euen-
tum conditionis, & per hoc soluitur contrarium sequens. l.
cap. pastoralis. pro hoc quod dico supra ad hæc, quoniam ibi
ante diem conditionis videtur velle quod semper possit ap-
pellari antequam eueniat conditio, & sic etiam post decem
dies a die latæ sententiæ, pro hoc litera ibi, medio tempore,
5 † de quorum verborum intellectu sunt varietates, quidam
vt Tancr. & Brixien. dicunt medio tempore, scilicet intra 10.
dies, cum enim essent 20. dies, 10. sunt medium, & secundum
hoc nihil hic inducitur speciale in sententia censuræ, contra
rium vult hic glo. in eo quod dicit in aliis sententiis sub con-
ditione latis appellandum intra decem dies, & sic non toto
medio tempore, idest ante euentum conditionis, quo toto
medio tempore potest appellari in censura sententiæ: vt pro
xime dixi, ergo alij, vt Goffr. & Roff. e. dicunt plus, quod non
solum medio tempore, idest ante euentum conditionis, sed
etiam postea intra 10. dies potest appellari, quia prius non est
sententia. Insti. de verb. oblig. § ex conditionali. de voto licet,
& in eo quod glo. dicit in sententiis conditionalibus appellan
dum intra 10. dies a die sententiæ. per c. biduum. respondent,
quod ibi dicitur quod vtile est non nocere, quod non procedit: quia de-
bet intelligi vtile cum effectu: si autem postea posset appella
ri, ad nihil fuisset vtile. Alij, vt Lau. Innocen. Host. & Abb. hic.
Garsias & Ioan. Mon. de sententia excom. quicunque lib. 6.
& Arch. in § biduum, & communiter omnes hic intelligunt
vt prædixi. sed glo. medio tempore. i. toto tempore penden-
tis conditionis. post euentum vero conditionis poterit appel
lari intra 10. dies quo ad deuoluendum causam, non quo ad su-
spendendam sententiam, & sic, si iudex diceret, nisi satisfece-
rit intra annum vel maius tempus, toto illo tempore posset
6 appellari, & in hoc erit diuersitas inter sententiam † censuræ
& aliam sententiam: quia in aliis solum appellatur intra 10.
dies a die latæ sententiæ, vt in § biduum, & ratio, quia licet sint
latæ sub conditione, statim tamen habent aliquem effectum
de præsenti, quantum ad finiendam instantiam, quod dixi de
iureiur. c. fi. & adueniente conditione fit retrotrahitio, & cen
setur condemnatus pure: sed in sententia censuræ non sic fit
retrotrahitio. immo ante euentum conditionis sententia ha-
betur pro non existente. & si condemnatio retrotraheretur, sequeretur absurdum,
quod fuisset excommunicatus, & fuisset ei communicatum, propter quam causam sententia
censuræ non debet esse in pendenti, & licet in hoc possit instari,
nec appareat quod actor intellexerit per illa verba medio tempore, tamen
hic intellectus communis est continet multa singularia. l. quod si conditio ap-
ponitur in sententia censuræ trahitur ad tempus purificatæ conditionis. Item hoc
casu appellatur a sententia quæ nondum habet subsistentiam, quod non videtur
procedere, cum non audiat appellans non grauatus s. eo. cum in
ecclesia. Sol. iste dicitur grauatus in spe propter timorem futuræ conditionis,
7 & quod dicitur, quod actus † nullus nihil operatur, procedit quando est nullus
omnino re & spe. de despon. impu. ad dissoluendum. ff. de vulgar.
leg. l. Sempronius. sed si est saltem in spe: tunc secus. potest. n. quis
grauari & appellare: vt hic, & in § biduum. de reg. iur. l. i. in. Arch.
contra de consti. c. 2. lib. 6. illa cum gl. & dic, vt no. in 2. glo. in c. cum sint,
8 lib. 6. Quæro, si iudex dicit, excommunico † te si appellas vel eligis. In
no. dicit considerandum animum iudicis, an voluerit quod sis excommunica
tus statim cum paras te ad eligendum, an demum postquam elegeris,
in dubio quando non apparet de animo iudicis dicit Inno. quod statim est
excommunicatus cum se parat ad faciendum: quia gladius domini. i. sen-
tentia censuræ est penetrabilior omni gladio. quod est singulare. de
quæstione dic, vt no. ff. de ver. obli. si quis stipulatus. aut. n. dicit, si ap-
pellaueris, & non est excommunicatus nisi postquam appellauit, quia futu-
rum subiunctiuo denotat actum consummatum. ff. de manu. test. l.
Neratius. secus autem dicit si appellabis, & tunc statim cum se parat
ad faciendum est excommunicatus. ff. de fideic. liber. quidam testamento.

SVMMARIVM.

1 *Articuli plures connexi si committuntur per rescriptum, & appella-*
tio remouetur in vno, intelligatur remota & in aliis.
2 *Clausula quando concernat præcedentia & sequentia.*
3 *Ratio specialis sequens restringit dictum generale præcedens.*
4 *Testator in dubio præsumitur velle exhæredare ab omnibus gradibus,*
vt testamentum ex toto valeat.
5 *Clausula (appellatione remota) quid operetur.*
6 *Clausula posita in vno articulo an concernat alios.*

Secundo requiris. Si per reſcriptum comittũtur plures articuli connexi
& appellatio remouetur in vno,remota intelligitur ẽt ĩ alijs,
vel ad idem ſic,clauſula ap.re.poſita in vno articulo cõcernit
omnes articulos eiuſdem quæſtionis,primo,ponitur qõ. ſecundo
ſolu.ibi,in quo Tertio,rõ.ibi,nihil No.ſummarium
2 & no.generaliter,ꝙ † clauſula concernit præcedentia, & ſequentia
qñ ponitur in medio.Si autem in principio,concernit
ſequentia,ſi in fine,concernit omnia præcedentia No.ex
hoc ꝙ diſpoſitio præcedens limitatur a ſequenti. hinc dr̃, ꝙ
3 † rõ ſpecialis ſequens reſtringit dictum generale præcedens,
ff.de leg.a.cum pr̃.§.dulciſſimis, & deinde gñale ſequens reſtringitur
per ſpãle præcedens,ff.de leg.3.§.fundum, niſi ſequens
gñale veniat tanquam ratio:tunc enim extendit ſpãle
præcedens,vt no.in §.fundum,hæc faciunt ad illud quod dr̃
ponderari debere quæ ponuntur in prohemio ſeu exordio
diſpoſitionis:nam,& alias ex prohemio,l.colligitur eius motiuum,
ff.de hær.inſti.l.fi.dico.ꝫ.in prohemio.In gloſſ.2.ibi l.
vna,opp.ad hoc ff.de li.& poſthu.l.3.§.ante hæredis,vbi exhæredatus
inter duos gradus.ſ.inſtitutorum, & ſubſtitutorum
intelligĩ exhæredatus ab vtroq;,& ſic clauſula exhæredationis
reſpicit ẽt ſequẽtia,tñ inſtitutio,& ſubſtitutio ſunt diſtincta.
põt enim alter ſine reliqua tenere.vt ꝫ.c.fi.Sol.ꝯrium vr̃
difficile,& maxime obſtare,d.ca.inquiſitioni,& cum quidã
habuiſſet in punctis illud,vidi in examine maxime in hoc ſtari.
dic,ꝙ licet inſtitutio ſit diuerſa:tñ aliquo modo ſe contin
4 gunt ſaltem reſpectu mentis teſtatoris † qui in dubio præſumitur
velle exhæredare ab omnibus gradibus,vt teſtamentũ
ex toto valeat,C.de li.præte.l.1.& quod ibi no.in gl.2.ſiue ergo
exhæredatio ponatur ante omnes gradus,ſiue in medio,
ſiue in fine, refertur ad omnia,d.l.3.& dict.l.1.ſed in cap.inquiſitioni,
erant negocia ſe minime contingentia.Oppo. ad
hoc,ꝙ ẽt ſi ſint negocia ſe minime contingentia,tñ clauſula
referatur ad omnia,ff.de iuriſdi.omnium iudi.ſi idem, in fi.
& quod ibi no.in gl.fi.Sol.vr̃ ſtãdum ꝯrio,ſi nõ põt reddi rõ,
quare magis deabeat referri ad vnum quam ad aliud,ff.de le.
3.l.talis ſcriptura,in fi.ſed in c.inquiſitioni,poteſt reddi ratio
quare clauſula ap.re.refertur tãtũ ad præcedentia. ſolet enim
apponi non diſtincte a commiſſione,ſed ſimul:vt quia man
5 datur iudici,ꝙ in tali cauſa procedat app.re.† & ſic eſt de ſui
natura referri ad præcedentia tñ propter modum ꝑ quem
apponitur.ſecus ſi apponĩ ſeparato,vt,quia facta commiſſione
vnius negocij dr̃.volumus autem,ꝙ procedat app.re.deinde
ponitur commiſſio alterius negocij:tunc videretur cõcernere
ẽt ſequentia,d.l.3.de lib.& poſthu.ſed qa c.inquiſitioni,
indiſtincte dicit,ꝙ ſi ponitur in medio literarum concernit
præcedentia tantum,dic vt prædixi,ꝙ in d.l.3.non erãt
negocia prorſus diſtincta,ſecus vt in d.c.inquiſitioni.Et ſi q̃ratur,
quare potius ibi ad præcedentia refertur quam ſequentia:
dic,quia apponitur tanquam acceſſoria præcedẽtibus,ſed
ſi poneretur in principio,vel fine,nec poſſet reddi ratio quare
plus referatur ad vnum quam aliud concerneret omnia dicta,
l.ſi idem,& hoc forte uoluit,c.inquiſitioni. in fi. & hæc
licet non tangãtur per ſcribẽtes:tñ videntur vera,& alias male
põt ſaluari,c.inquiſitioni,& gñaliter cum q̃ritur,an clauſu
6 la † poſita in vno articulo concernat alios,dic,aut ſunt negocia
diuerſa,& concernit tñ præcedentia,nõ ſequẽtia,d.c.inquiſitioni,
& hoc ſi ponitur in medio:vt ibi,ſecus ſi in principio
vel fine:tunc enim concernit omnia ſi nõ põt reddi rõ quare
magis referatur ad vnum q̃ ad aliud d.l.ſi idem in fi.& d.l.
talis ſcriptura in fi.aut negocia non ſunt prorſus diſtincta, &
aut diſpoſitio ꝯtinet vnum articulum tñ:& nulla eſt qõ: qa
illũ tñ ꝯcernit:aut ꝯtinet plures articulos:& tũc aut cl'a ponitur
in cõtextu articuli,& cõcernit illũ ſolũ,ff.de li.& poſthu.
l.3.§.filius,qa cenſetur pars illius,aut ponĩ in cõtextu, ſed in
principio,vel fine,& hoc caſu aut alii articuli habẽt ſuas clauſulas,
& cõcernit illum tñ cui apponitur.de dona.cum dilecti,
quod dic vt ibi dico,aut non habent ſuas clauſulas,& tũc
aut ex relatione ad alios articulos ſurgit abſurditas,& non cõ
concernit:vt hic,& d.l.talis ſcriptura,in fine.& in Spec.de diſpu.
& alleg.§.poſt hoc in principio.

S V M M A R I V M.

1 *Suſpicionis cauſa coram quo proponenda & approbanda ſit.*
2 *Ratio naturalis eſt fundamentum iuris poſitiui.*
3 *Iudicem eſſe eſt onus.*

§.Tertio. † Suſpicionis cauſa eſt proponẽda corã iudice qui recuſatur,& approbanda corã arbitris,
primo,ponitur deciſa qõ.ſecundo,ſolutio,ibi,cõſultationi:
Tertio,rõ.ibi,in ipſa.No.quod licet iudex recuſatus pẽdente
recuſatione non poſſet ꝓcedere in principali:tñ habet
iuriſdictionẽ in compellendo partes,vt eligãt arbitros.& hodie
ẽt ſtatuit terminum ꝫ.quem recuſatio expediatur ꝫ.c.legitima,
libro ſexto.No. quod ſuſpecti & inimici &c.de hoc
in gl.vltima,& probaĩ de exceptionibus,cum inter.No.litte
2 ram,ibi,ipſa namq; rõ † ſolicet naturalis,quæ alias dicit:dictamen
rationis,ideſt id quod dictat ratio naturalis,& talis rõ
eſt fundamentum iuris poſitiui,pro hoc facit quod notatur
ſupra in prohemio.In gl.arg ꝯ in fine. cum enim recuſatur
iudex vr̃ quaſi prouocatus,ideo nõ cognoſcit de recuſatione.
pro hoc eſt quod notaĩ ꝫ.c.ſolicitudinem,in gl.ſed quare,&
de offic.deleg. ſuſpicionis,ſed qñ negatur eſſe iudex,nõ ita ꝓ
3 uocatur.Item eſſe iudicem † eſt onus,de officio ordinarij.paſtoralis,
§.ꝑterea.& ſic non præſumitur male iudicaturus.In
gl.penultima,in fine.hodie dic,vt de offi.dele.iudex.li. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Exceptio ſpoliationis quando obſtat peremptorie.*
2 *Capitulum an ſit.de appel.in qua appellatione locum habeat.*
3 *Appellatio extraiudicialis an indiſtincte admittatur.*

An ſit deferẽdũ. Appellationi ſuę renunciat q poſteã aliqd innouat,vel ſic,
nõ teneĩ appellat',vel iudex deferre appellationi cui nõ detulit
appellãs,h.d.ſcd̃m vnã lectu.legiĩ.n.& aliter vt ſtatim dicã.
1 cõis diuiſio,ſecunda ibi r̃ndemus.† In gl.1.in fi.& no.ſingulariter
literam,ꝙ exceptio ſpoliationis qñdoq; obſtat peremptorie,
vt hic:quia hic extinguit appellationem,ſed hoc operatur
non tanq̃ exceptio ſpoliationis:ſed tanq̃ exceptio innouationis,
ſic & alias exceptio ſpoliationis eſt peremptoria,cũ
opponitur ꝯ agentem vti poſſidetis,quod dixi de pręſcriptio.
2 ueniens.Quæro an hoc † capitulum locum habeat in appellatione
iudiciali,an in extraiudiciali,an in vtraque Quidam
intelligunt in extraiudiciali, intelligentes hic quod vtraque
pars appellauerat:tunc exemplifica ꝑ c.ꝯſtitutus,ſ.eo. & hic
intellectus eſt uerus in ſe,ſed nõ cõuenit literæ,quæ nõ facit
mentionem niſi de vna appellatione,alij non diſtinguunt an
fuerit appellatio iudicialis,an extraiudicialis,& intelligũt hic
in vna appellatione,qñ appellãs nõ defert ſuę appellationi:vt
qa poſt eam ſpoliat appellatum & exẽplifica per c.ex parte ſ.
de reſcrip.& iſte cõuenit literæ,& ſic ſummaui. Quæro in eo
3 quod dixi de appellatione † extraiudiciali, an indiſtincte admittatur,
dic,ꝙ ſic de iure canonico ex cauſa rationabili. ꝫ.c.
bonæ.de iure ciuili nõ indiſtincte:ſed cũ diſtinctione de qua
no.Bar.ff.de app.nõ reci.l.fi.de hac appellatione extraiudiciali
dico.ꝫ.c.bonę.

S V M M A R I V M.

1 *Executor merus non recuſatur, nec ab eo appellatur,niſi modum excedat:*
2 *Cardinalis an poſſit recuſari.*

1 **Nouit ille.** Merus executor non recuſatur, nec ab eo appellaĩ,niſi modum excedat: maxime ſi
datus eſt cũ clauſula,appel.remota. No.ibi ſuſpectũ nõ fuiſſe
2 credamus,ſecundum aliquos,ꝙ cardinalis † non poteſt recuſari,
arg.ff.de of.præfec.l.vna,dic contra per hanc literam.hic
enim non recuſatur:quia erat merus executor, & ſic non poterat
timeri,ꝙ grauaret iudicando,ergo alias ſecus:quia.ſ.ex
a cauſa rationabili a recuſari poteſt.pro hoc quod no.de.offi.le.
cum olim.el 2.in gl.antepe.

ADDITIO.

a Ex cauſa rationabili.Adde gl.magnam in c.paſtoralis.in §.quia vero.de offi.deleg.

S V M M A R I V M.

1 *Allegationes iuris coram principe non ſunt neceſſaria.*
3 *Appellatio non recepta nec probata an habeat uigorem.*
3 *Appellationem non proſequens non fingitur indiſtincte non appellaſſe*
4 *Terminus hominis ſuccedit loco termini legalis.*
5 *Condemnatio in expenſis eſt quaſi executio primæ ſententia.*
6 *Expenſarum taxatio eſt pars executionis ſententia.*

Sæpe contingit. Si appellatio recipitur a iudice, vel approbatur a parte, termin' ad eam proſequẽdam præfixus habet vires peremptorij:nec
poteſt præueniri conſtitutionis cauſa.in tex. ibi,præſenti,primo
prouidet,quando appellatio fuit approbata, nec recepta,
ſecundo quando nec approbata nec recepta.ibi,quod ſi. Tertio,
ibi,ſaluis.ſaluat antiqua iura.Quarto ibi,quicquid, declarat
principale dictum huius conſtitutionis,Quinto ibi, ſi qs,
punit præuenientem terminũ appellationis.texto ibi,hęc aũt
ꝯſtitutionem limitat.No. ibi malicia reſponſalis,ꝙ non præ
1 iudicat dño.de hoc in gl.a.& ibi ca.1.dic pleno ut ibi. † Not.
ibi

b ibi probationes necessariæ, ꝙ allegationes iuris ᵇ nõ sunt de
necessitate coram principe, idem dic coram alio iudice, nam
ẽt si omittantur, iudex per se faciet. C. vt quæ desunt aduoca.
l. vna, de postul. bonæ. c. 1. No. in ver. præsenti. de citatione q̃
fit a iure per terminum præfixum appellationi prosequẽdę.
sic, & alias de elec c. 1. lib. 6. No. in versi. quicquid, ꝙ qñ alicui
actui confertur efficacia alterius actus, intelligitur collata &
inefficacia: hic enim terminus statutus appellationi prose-
quẽdæ sortitur naturam peremptorij quantũ ad efficaciam,
s̃. ver. præsenti, & per sequẽs ẽt quãtum ad inefficiam, vt hic
alia dicuntur cum glossis. In gl. vt si. ibi no. in decre. prout, dic
ꝙ procedetur cõtra appellantem tanq̃ si esset citatus perem-
ptorie, & hoc quo ad expeditum articulum appellationis, q̃
articulus expeditur ꝯ contumacem. ꝟ. c. per tuas, quo expedi
to non procedetur in principali, nisi fiat alia citatio. præterq̃
in casu ꝟ. c. t. lib. 6. potest ẽt appellatus petere id quod habet
in d. c. 1. pro hoc facit quod no. Spe. eo. tit. §. porro, in fi. Quæ-
2 ro eo casu quo appellatio † non fuit recepta nec probata: lite
ra videtur dicere in vers. quod si nihilominus habet vigorẽ,
& sic videtur velle, ꝙ etiam hoc casu terminus habet vires
peremptorij. dic contra: quia sic intelligendo frustratorie di
stingueretur hic, an appellatio sic recepta, vel approbata ha
bet vigorem quo ad attentatorũ reuocationẽ, & quo ad de-
uolutionem negocij principalis, quod dic vt ꝟ. c. non solum,
lib. 6. & quo ad pœnam iudicis nõ differentis, 2. q. 6. decreto,
nõ autem habet vigorem, vt terminus habet vires peremp-
torij, pro hoc est quod dr̃ s̃. in gloss. istud, ibi, eo prius citato,
quæ videtur uelle, ꝙ nõ habet uires peremptorij etiam quo
ad hoc ꝙ possit procedi in articulo appellationis, sed etiam
appellati: quia litera in uer. præsenti, loquitur indistincte: si
autem nõ fuit recepta nec approbata, terminus assignatus ha
bet uires peremptorij quo ad appellatum: quia non tenetur
mittere ad prosequẽdum: quia nõ est in culpa, ex quo iudex
nõ detulit, & in hoc sunt multæ intricationes, dic, ꝙ si appel-
latio fuit recepta recepta, terminus habet vires peremptorij
quo ad appellãtem, & appellatũ, ut prædixi, ita, ꝙ oportet, ꝙ
uterque mittat procuram sufficiẽtem saltem ad articulum
appellationis, sic loquitur uersi. præsenti. Si uero nõ fuit rece
pta, uel approbata: terminus nihilominus habet uigorem, ut
in uer. quod si, & non intelligas nihilominus. i. nõ minorem
vigorem, nõ enim habet uigorem quoad hoc, ꝙ appellatus
teneatur mittere procuram ad aliquid, uel p se uenire: sed ap
pellãs debet mittere procuram saltem ad impetrãdum, & cõ
tradicẽdum ꝟ. c. interposita, §. 1. & in hoc terminus habet ui
gorem, & obtinet uicem peremptorij: quia si appellans nul-
lo modo compareret, nec procuram mitteret, deserta esset
appellatio, c. personas s̃. eo. habet etiam in alio uicem perem
ptorij: qa a neutra parte potest p̃ueniri. ꝟ. c. oblatæ, & sic loq
tur uer. quod si forsan. de his plenius ꝟ. c. Nicolao. In gl. sic. s̃.
ibi, sed nunquid. expedita est hæc quæstio per c. licet, de sent.
3 excom. lib. 6. de hoc dic ut ibi. per quod c. infertur, ꝙ † non p-
sequens appellationem non fingitur indistincte nõ appellas
se. immo etiam appellatione deserta cognoscitur de appella
tione, ut si constiterit eam fuisse legitimam, pronuncietur ex
cõicationẽ fuisse nullam, & p illud c. deciduntur multa q̃ hic
notat Inn. qui ẽt tractat illud, q̃ annua ad agendũ, &c. dicens,
quod quando actio, & exceptio ex eadem causa oriuntur, ad
idem tendunt, & simul extinguuntur, & de hac regula, quę
annua, &c. dic, ut dico de rescrip. si autem, ibi, integer est sta
tus eius. pro hoc. ff. de iniusto testam. l. si quis exhæredato. §.
hi aut omnes. Bartol. in tractatu de tyranno. distinguit. aut
enim depositio surgit ex processu: & valent gesta: aut fit so-
lum declaratio: vt quia commisit delictum propter quod ip-
so iure erat depositus: & tunc post processum inchoatum nõ
valent gesta. C. de testa. l. prima, in fin. ff. qui & a qui. l. quæsi-
tum. dic hoc procedere posse quo ad gesta ad suum commo-
dum. sed gesta concernentia alios indistincte tenent, ex quo
est in possessione iurisdictionis. de electio. querelam. In glos.
4 ꝟ c. ibi, non videtur. immo videtur, quia † terminus hominis
succedit loco termini legalis, quod dixi sup. c. ex ratione. alias
inhærendo glo. omnis dilatio deberet deduci de anno appel
lationis, quod est falsum. In gloss. vltima, ibi, condemnauit
in expensis. Item veniente aduersario procedetur contra
absentem tanquam contumacem, ac si impetratio facta nõ
fuisset: vt in litera: quantum autem ad id quod dicit G. de ex
pensis, Innocent. in hoc multa pulchra dicit: inter cætera
dicit quod si iudex pronunciauit aliquem contumacem, &
postea condemnauit in expensis, non poterit appellari ab
hac condemnatione, si a die pronunciatæ contumaciæ lap-
sum est decendium, quod est singu. sic in simili, si iudex pro-
nunciat exceptionem frustratoriam, & postea post decen-
dium condemnat in expensis, non poterit a condemna-
5 tione appellari: quia hæc † condemnatio est quasi executio
primæ sententiæ. ff. quod metus causa. si cum exceptione. §. ali
qñ. de dolo. l. arbitrio. & ꝙ dixi, nõ posse appellari, pcedit nisi
excedat modum in taxatione expẽ. & in hoc qđ vult Inno. a
taxatione expen. posse appellari, idẽ no. Inno. qđ met. cau. c. si.
licet ibi loquat in alio casu: idem Bar. ff. eo. in l. ab executore.
6 in prin. Bald. C. de iudi. sancimus. Ex his infert, ꝙ taxatio † est
pars executionis snīæ, ꝙ etiam tenet Bar. C. de fruct. & lit. ex-
pen. terminato. & sic vr̃, ꝙ si est appellatũ a snīa, iudex a quo
non possit taxare expensas, sicut nõ põt sentẽtiam exequi. in
quo vidi magnam altercationem in facto: sed tenẽdo, ꝙ pos-
sit, vt cõiter seruatur, dic ꝙ taxatio est potius pars sentẽtię. cũ
enim iudex in sententia ꝯdemnauerit reseruata taxatione: cũ
postea taxat, est perinde ac si taxasset die sententiæ, & trahitur
ad diem sentẽtiæ, & est hæc taxatio nuda declaratio, & sic po
test fieri etiam pendente appellatione ꝟ. c. pastoralis.

A D D I T I O.

a Allegationes iuris. Adde Bal. in l. si. in prin. C. de iure deliberan.

S V M M A R I V M.

1 *Canonicus uocem suam alteri committere potest.*
2 *Collatio & electio ubi accipiantur pro eodem.*
3 *Assertioni cardinalis statur.*
4 *Legatus de latere cognoscit de appellatione interposita ad Papam.*
5 *Appellans appellatione deserta auditur ad proponendum per exce-
ptionem, id quod in appellatione deduxerat.*
6 *Exceptio renunciationis admittitur contra petentem confirmari. nec
curatur in cuius manibus renuntiauerit.*
7 *Angliæ consuetudo habet, vt Metropolitani tueantur appellantes ad
Papam.*
8 *Cardinalis assertioni an stetur, & nu. 9.*
10 *Appellans non prosequens quomodo cadat à iure suo.*

Constitutus. Si appellans in causa electionis intra
tempus legitimum nõ prosequit̃, nõ
per hoc præiudicatur cognitioni faciendæ officio iudicis su-
per impedimẽtis electi. Primo ponit factũ. Secũdo iudicum
1 datio. & motiuum Papæ. ibi, intellecto. † Nota ibi, transtule-
runt, ꝙ canonicus põt vocem suam alteri ꝯmittere, vt de ele
ctionib. quia pter. Et põt hic intelligi, quod transtulerũt fa
ciendo episcopum suum procuratorem ad eligẽdum: & tũc
vr̃ translationem non valuisse, cũ fieri non possit nisi ab im-
pedito. de electionibus, qa propter, & capitulo si quis iusto.
lib. 6. potest etiam intelligi ꝙ transtulerunt tanquam in cõ-
promissarium, & tunc videtur non valuisse, ex quo non erãt
omnes concordes. d. cap. quia propter. vet. saltem. dic qđ trã-
stulerunt constituendo episcopum procuratorem: quia non
potuisset valere compromissum, rõne proxime dicta, & ad
capitulum quia propter. cum dicit, ꝙ talis translatio fit tan-
tum ab impedito, dic, quod illud capitulum loquitur in di-
gnitatibus in quibus per mortem institutorum vacat eccle-
sia, ꝙ dic vt ibi in princ. & sic non habet locum hoc casu re-
spectu decanatus Claremontensis. cum morte decani nõ va-
cet ecclesia. Not. ibi, contulit. & infra ibi, ad electionem ip-
2 sius, † quod collatio & electio hic accipiuntur pro eodem. de
proprio tamen significato secus. de præbẽ. cum in illis. lib. 6.
Not. ibi, appellantibus ne quis &c. ꝙ appellatur extra iudiciũ
ab actu futuro, & sępe hoc habemus in electionib. gl. de elec.
3 in plurib. cap. pro hoc. de app. cõcertationi. lib. 6. † No. in ver.
a intellecto. ꝙ statur assertioni ᵃ Cardinalis. & s̃. in particula p̃-
4 cedẽti. No. ꝙ legatus de latere cognoscit de appellatione in-
terposita ad Papam. de vtroque. ꝟ No. ibi, indulgendũ, ꝙ im-
peditus in primo anno appellationis nõ habet ipso iure ſm:
sed ope restitutionis. dic melius, ꝙ immo ipso iure: vt dixi. s̃.
ex rõne, & quod dicit hic, indulgẽdum, intellige ſm iura, &
5 iuxta no. in d. c. ex rõne. † No. casum mirabilem in quo deser
ta appellatione auditur appellans ad pponendum per exce-
ptionem id quod in appellatione deduxerat. de hoc in sum-
6 ma, & ꝟ. cum glo. No. ꝙ exceptio † renunciationis admittit ꝯ
petentem confirmari, nec curatur in cuius manibus renũcia
uerit: ꝙ m̃ non omnino pbatur hic. sed pbatur de elec. c. fin.
lib. 6. No. ꝙ cum aliqs efficitur pcurator super electione, põt
tradi certa forma: qua non seruata non tenet quod gerit, &
plus: qa põt tradi forma ꝙ non eligat nisi de consensu oĩum,
vt s̃. in litera, ibi, præter assensum omnium, & hic in fi. ibi, si-
ne quib. &c. & sic põt ex forma mãdati recedi a dispositione
iuris, quæ dicit valere electionem maioris partis. No. ꝙ si ele
ctio est valida, secunda postea facta ad eãdem dignitatem est
nulla, vt hic in fi. iuncta glo. 3. ibi, requisitum. i. ꝙ eṗs nõ pro-
cederet ad eligendum, nisi omnes canonici essent requisiti: sed
hæc expositio nõ ꝯuenit literę, quæ non dicat de requisitio-
ne, sed de assensu. & dic vt ꝟ. statim. ibi, non valuisset appella-
tio. immo valuisset pter formam traditam in translatione,
vt

A D D I T I O.

a Quod statur assertioni. Adde Ant. de But. in c. quoniã contra falsam. in 22. de probat.

vt proxi. dixi. In glo. quia in fi. de hoc in glo. seq. In gloss. sed
qualiter, ibi, speciale pro hoc, quia in talibus mora est peri-
culosa. de ele. ne pro defectu. hæc tamen specialitas non bene
probatur iure. Ibi, de consensu partium, sed ex litera non ap-
pareret, ꝙ interuenerit consensus, immo potius facit contra
ibi, partem contradicentem. Sed posset exponi, ꝙ contradi-
cebat non cognitioni sed electioni: sed adhuc etiam contra
facit litera ibi §. cum dicit de canonicis i r. non consentienti-
bus: posset tamen responderi modo prædicto. Et in fi. simili-
ter, & aliter secundum Inno. ꝙ si appellatus comparet corã
inferiore, & appellãs excipit de appellatione, appellatus vero
negat esse appellatum, vel dicit appellationem inualidam: iu
dex inferior potest cognoscere an sit appellatum, & taliter, ꝙ
sit deuoluta causa ad superiorem, ar. eo. titu. Romana. §. si ve
ro lib. 6 & hoc antequam iudex ad quem inceperit cogno-
scere de appellatione, postea non posset. de offi. dele. pastora-
lis, §. 1. j. c. solicitudinem, & ca. dilectus, in fi. quod est singu.
p hoc, quia hoc casu cognoscit inferior an sua sit iurisdictio.
hæc tamen sol. licet vera, non conuenit literæ, quæ non dicit
ꝙ cognouerit vt sciret an sua esset iurisdictio, sed vt remitte-
ret causam instructam: & sic præsupponebant appellatum, &
bene. alij, vt Phi. dicunt, ꝙ hic narrat factum, quod non pro-
cedit, quia hic stant assertioni. i. relationi cardinalis. Host. di-
cit, ꝙ cognouit, quia dubitabant ne partes venirent ad rixam
hoc enim non vrget, licet enim cohærcere debeat rixam. nõ
tamen potest de appellatione prædicta cognoscere, vel secũ-
dum Host. hoc est priuilegium legati secundum consuetu-
7 dinem Angliæ, † quæ habet, vt Metropolitani teneantur ap-
a pellantes ad Papam. Gof. dicit speciale in legato de latere a
quod possit cognoscere, vt remittat causam instructam, cũ
in eo sint etiam alia specialia, de offi. le. ca. pe. quod non pro-
cedit per c. ad petitionem. de accu. dic, ꝙ aut legatus habet su
per hoc priuilegium: vel super hoc est consuetudo loci: &
tunc potest per prædicta, aut hæc cessant: aut inferior cogno
scit, vt sciat an sua sit iurisdictio, & potest secũdum præmissa:
aut, vt remittat instructam: & tunc de consensu partium po-
test sine consensu: quod tamen vltimum dic, vt in sequenti
contrario. Oppo. ad hoc, ꝙ si de consensu partium de appel-
latione cognoscit, videatur appellans deserere appellationẽ.
de offi. dele. gratum, de testi. cum venissent. Solu. illud q̃n su-
per principali, secus si, vt causa remittatur instructa, vt hic, qđ
videtur subtile: sed non bene potest sustineri: quia illa iura in
distincte dicunt, ꝙ comparẽdo coram inferiore deseritur ap
pellatio. vnde quarum ad hanc literam dic, ꝙ legatus cogno
uit vice Papæ, & partibus non contradicentibus, nec cogno-
uit tanquam iudex inferior, sed tanquam Papa, & ad effectũ
non præiudicandi appellationi, sed remittendi instructã nec
per hoc dr̃ appellans litigare coram inferiore, sed coram Pa-
pa cuius nomine fit, arg. de rescrip. super literis, in fi. de præ-
scrip. si diligenti, in fi. posset etiam dici, ꝙ hic cognouit nõ tã
quã iudex: sed tanq̃ instructor, & tali instructioni stabit: non
quia sit de iure valida: sed quia valet de partiũ ꝯsensu. possunt
enim partes approbare, probationes inualidas pro validis, de
testi. cum causam, & quod ibi dixi. quantum autem ad appel
lationes interpositas ad Papam, dicit Spec. de libelli concep-
tione, §. iam nunc. versi. ꝙ si fueris, post princ. quod speciale
est in auditoribus curiæ qui sine speciali commissione Papæ
ex generali potestate, de talibus cognoscunt, hoc tamen nõ
seruatur, immo supplicatur Papę, vt ipse committat, & ipse
committit certo auditori. Oppo. in versicu. intellecto, ꝙ non
8 debuerit credi assertioni † cardinalis, quia vni non creditur.
de testi. licet, & c. cum parati. §. eo. vt de consuetudine curiæ si
bi, credatur 97. dist. nobilissimus. Spec. tamen de teste, §. 1. ver
sic. quid si aduocatus, dicit Clem. 4. dixisse, quod de iure non
erat credendum, pro hoc facit extrauag. Bon. 8. iniunctæ. ꝙ
creditur, non ad præiudicium tertij, quod no. Oldra. in consi
lijs, ca. pe. & hic partes non contradixerunt, immo consen se
b runt relationi, secundum prædicta. de more autem curię [b]est
ꝙ credit cardinali asserenti sibi factam commissionem a Pa
pa † oraculo viuæ vocis: quod est: quia in hoc non agitur de
magno præiudicio: secus si ageretur de præiudicio. C. de sup.
indic. l. vna. lib. 10. vbi non creditur asserenti se habere pote-
statem a principe imponẽdi collectas, nisi doceat per literas,
9 quia ad collectas imponendas requiritur assensus principis.
In glos. quod indulgeretur, an si. Oppo. ꝙ licet elapsus esset
annus, non per hoc esset deserta appellatio quæ erat interpo-
sita a futuro grauamine: & sic annus currit tantum a die gra
uaminis, eo. tit. cle. sicut appellationem. Solu. intellige hic, ꝙ
cucurrerat annus etiam computando secundum iuris ordinem
& in eo, quod dicit, ꝙ nõ erat indulgendus secundus, innuit
vt prædixi, ꝙ secundus competat non ipso iure, dic tamẽ me
lius vt supra dixi. In glo. 2. ibi, per surreptionem, vult ergo gl.
quod deserta appellatione cognoscitur de exceptionibus cõ
tra electum: & intelligit glo. ꝙ cognoscitur officio iudicis,

& dic secundum Inno, ꝙ isti audiuntur non vt appellantes,
sed vt excipientes. Ex hoc dic, ꝙ id quod dicitur, ꝙ non pro
10 sequens † cadit a iure suo, procedit respectu iuris quod potest
deducere in appellatione, non quo ad aliud ius quod deduce
re non poterat: nec quo ad alium modum deducendi: sicut,
& alias qui succubuit ex vna causa: ex alia auditur, de cau. pos.
c. fina. Et pro hoc facit, quia cum ageretur hic de electione,
exuberat officium iudicis: ita, ꝙ etiam neutra parte prosequẽ
te potest ex officio procedere. j. c. oblatę. Et in fi. Opp. ꝙ non
debuerint audiri exceptiones contra istum, nisi prius tradita
possessione. j. c. proxi. Sol. contrarium non procedit intelligẽ
do, ꝙ iste fuerit electus: sed procedit intelligendo, ꝙ sibi fue-
rit collatus decanatus, danẽ & alię solutiones: sed ista sufficit.

ADDITIONES.

a Legatus de latere. Adde Specu. titu. de lega. in §. nunc ostendendum. ver. 33. gl. in ver. hoc casu in c. cu pientes. de ele. lib. 6.
b De more autem curiæ. Adde Spe. titu. de lega. in §. superest. versi. quid si delegatu. Io. An. in c. 1. de offic. le. lib. 6. in nouel. Bal. in l. exemplo. C. de proba.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio frustratoria possessionem confirmati non impedit.*
2 *Examinare non expedit illum de cuius idoneitate constat.*
3 *Possessio est effectus confirmationis.*
4 *Verba, secũdum Deum, & iuxta conscientiam, quomodo differant.*
5 *Appellans ex una causa in electione an possit aliam prosequi.*
6 *Regula, (cui damus actionem. &c.) in quibus terminis loquatur.*

1 **Constitutus.** † Appellatio frustratoria possessionẽ
confirmati non impedit. primo po-
nit factum, secundo diffinit. ibi nos. Tertio protestatur, ibi, si
quid. Not. de die præfigenda electioni. de elec. cum inter vni
2 uersas, & c. quia propter. Nota ibi, constaret † ꝙ non expedit
examinare illum de cuius idoneitate cõstat. pro hoc. 23. dist,
qui eps. in glo. 2. 47. dist. de petro. 64. dist. c. j. de iureiu. clemen
ti. Romani. In gl. in verbo aliquale, & est hic tex. singularis, &
dic, ꝙ ẽt non expedit examinare illum de cuis sufficientia ha
betur scientia, ideo in curia doctores impetrantes non exami
nantur, ex hoc dic, ꝙ cum executor habet notitiam de suffi-
cientia impetrantis, non oportet ꝙ examinet: sed statim assu
3 met sibi constare de sufficienti, quod signa. † No. ibi, ꝯfirma-
tionis, & generaliter dicit, ꝙ possessio est effectus dominij.
de resti. spolia. sæpe. No. mirabile, ꝙ aliquis admittitur ad agẽ
dum, & non ad excipiendum, contra regulã, de hoc in glo. vl
ti. In gl. 2. in fi. no. glo. quia singularis, & est sensus, ꝙ per abiu
rationem isti obligantur ad eligendum meliorem. ac si sic
iurassent. Oppo ad hoc, ꝙ nõ valuerit abiuratio. sufficit enim
ꝙ eligant bonũ, vt in gl. seq. & dic vt ibi, In glo. 3. in fi. ex hoc
dic, quod licet isti fuerint abiurati de eligendo meliorem, tñ
si eligunt non meliorem, alias tñ idoneum, ualet, sed ipsi pu-
niantur tanquam non obedientes superiori. Oppo. ad hoc, ꝙ
non ualuerit abiuratio, cum per eam restringeretur libertas
eligendi contra id de elec. cum terra. Inno. videtur dicere, ꝙ
hic restitutio facta fuit ab electionibus, & dic, ꝙ eps non re-
strinxit: sed quia canonici uidebantur se restrinxisse ad duos,
abiurauit, ut eligerent meliorem, & hoc potuit, non ad effe-
ctum ut uitiaretur electio aliter facta: sed ut non obedientes
tenerentur de inobedientia, secundum proxi. dicta. Oppo. ad
hoc: qa in abiuratione fuerunt verba superflua. ibi, secundũ
4 deum, iuxta conscientiã. † idem enim important, & si con-
tra, supra in prohemio. Hosti. soluit, ꝙ immo differunt, nam
quandoque fit electio iuxta conscientiam, & non secundum
deum. ut si sit de aliquo utili ecclesiæ propter potentiam, q
tamen habet parum de deo, dic melius, ꝙ hæc verba idem
important: quia quicquid fit iuxta conscientiam, fit secundũ
Deum, sic econtra: quod fit contra conscientiam fit contra
Deum, de præscript. ca. fi. & in exemplo Host. saluari possunt
ad bonum intellectum. In glo. ibi, potentia, ibi, per iura prę
dicta, & dic, ꝙ licet quandoque debeat considerari ratio po-
tentiæ. s. animorum, vel amicorum, non tamẽ semper: potest
enim esse tale beneficium quod magis indiget uno docto q̃
potenti, sed si indiget potenti, habetur ratio potentiæ, nisi a-
liud obstet, hic autem quare non fuerit habita hæc ratio non
exprimitur in litera, sed dicit, ꝙ hic non fuit causa rationa
bilis, forte, quia nec uera, uel si uerum erat, ꝙ nõ esset potẽs,
tamen beneficium non indigebat, uel quid simile. Item põt
solui per id quod sequitur. In glo. ibi, item patet, & in fin. de
elect. si quando, lib. 6. In glo. ex hac litera, ibi, in alijs casibus,
5 quasi uelit, ꝙ in electione sit speciale ut † appellans ex una cau
sa possit aliam prosequi. dic hoc non colligi hic: not. enim d
casus quod aliam causam rationabilem tunc non expressit
& dic

& dic tunc, scilicet tempore appellationis. Item hic speciali-
tas electionis non probatur ex eo quod dicit gl. iudicem pos-
se etiam parte non prosequente de exceptione contra electū
cognoscere. per hoc enim non sequitur, ꝙ appellans ex vna
causa possit aliam prosequi coram iudice ad quem, potius
enim standum est iuribus indistincte hoc prohibentibus
infra eo. vt debitus, & c. dilecto. licet appellans possit ex offi
cio audiri super alia exceptione, non tanquam appellans, sed
tanquam excipiens. s̄. c. proxi. In glo. vlti. ibi. §. cui damus. So
lu. vt j. in gl. vnde exceptio vi. quæ ibi not. in decre. accedens.
& vult glos. hoc, ꝙ hic non erat locus exceptioni, cum esset
confirmatus. tamen gl. non omnino clare loquitur, & dic vt
6 not. Inno. de censi. c. preterea. dicens † ꝙ illud quod dicit, cui
damus actionem &c. de quo in reg. qui ad agendum. lib. 6. lo
quitur quando ad idem tendunt actio & exceptio. secus si ad
diuersa, vt si actio seu accusatio ad pœnam, exceptio ad rem
familiarem: tunc enim aliquando dicitur actio, nō exceptio,
vt si periurus vel criminosus qui potest priuari beneficio, re-
cipit beneficium, non potest reus excipere de crimine ad ef-
fectum, vt iste repellatur ab agendo, & tamen potest ꝯ eum
agere vt priuetur, quod est singulare, & sic & hic exceptio
non impedit: quia per eam non tollitur titulus prælaturæ: ex
quo est confirmatus: sed accusatio tendit ad excludendum ti
tulum. s. vt priuetur, ideo non admittitur actio nec exceptio.
Item cum iste esset confirmatus, licet peteret possessionem,
non dicitur proprie aliquid petere, petit enim tantum execu
tionem confirmationis. i. possessionis. & hoc petendo nō di-
citur agere, ideo merito non obst. exceptio: sed tamen potest
ex causa rationabili contra ipsum agi. Ibi, pendente lite reci-
pit dignitatem, dic ꝙ non recipit pendente lite, immo exclu
sa lite: quia non obstante exceptione fit confirmatio. Ibi, in
decre. accedens. Oppo. in eo quod sequitur, sentit esse specia-
le ibi ꝙ admittatur exceptio criminis cum infamia ꝯ confir-
matum: quia immo idem videtur in alio crimine, cum hic
restaret consecratio: cuius tempore potest excipi, de accu. su-
per his. dic ꝙ hic non est casus in quo requireretur consecra-
tio: nec oportet in hoc insistere, cū nihil tangatur in litera.

SVMMARIVM.

1 *Appellari potest si locus non tutus partibus assignetur, etiam si iudex datus erat cum clausula, appellatione remota.*
2 *Citatus ad locum non tutum an teneatur excipere coram iudice.*
3 *Notorietas licet excuset ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi.*
4 *Appellans an teneatur docere de grauamine coram iudice a quo.*
5 *Dubitans de loco non tuto quid agere debent.*

a **Ex parte tua.** a Appellari potest si locus non tu-
tus partibus assignetur, etiam si iu-
dex datus erat cum clausula app. remota. communis diuisio.
Secunda ibi præsenti pagina. In glo. 1. ibi, siue aduocati, vult
ergo, ꝙ locus debet esse tutus domino qui citatur, & procu-
ratori, & aduocato, & testibus, quantum tamen ad procura-
torem, Innocen. dicit, sufficere, quod sit tutus procurator:
etiam si non est tutus dominus. Host. cōtra, & verius, dicens
requiri ꝙ sit tutus vterque. potest autem contingere quod
est tutus procurator, & non dominus: vt si dominus ibi ha-
bet inimicitiam. Item est ꝯ ꝙ est tutus dominus & non pro-
curator, vt quia dominus ibat cū multa comitiua, vnde erat
tutus etiam per loca periculosa: per quæ non sic procurator,
qui non ibat sic sociatus, interest autem domini ꝙ habeat li-
bertatem comparendi, & per se, & per procuratorem, ꝑ hoc
litera. ibi. tu vel tui. potest tamen intelligi tui. s. subditi, & tūc
b nō facit: dictum tamen est verum. Et in fi. quæro, an citatus b
a ad locum non tutum teneatur excipere coram iudice. † de
hoc Inno. ꝙ non. sed quod potest statim appellare, pro hoc
litera ibi. libere. arg. de præben. licet a. lib. 6. Host. contra, cu-
ius opi approbat stilus curiæ: vt dicit Arch. de sen. exc. venera
bilibus. §. & hoc ipsum. lib. 6. per quem etiam. §. dicit Archi.
hanc opin. veriorem. Boat. distinguit, quia aut constat iudici
locum esse non tutum, & procedit opi. Inno. aut sibi non cō
stat. & procedit opi. Host. contra hoc est, quia etiam si graua-
3 men sit notorium: sed notorietas † excuset ab onere proban-
di: non tamen ab onere proponendi. eo. tit. clem. appellanti,
vbi de hoc dixi. s̄. vt lit. non contest. accedens, el 1. Ioan. And.
videtur tenere cum Host. & secundum eum. Inno. facit. quia
si locus non est tutus manifeste, citatio non tenet. de reg. iur.
4 clemen. pasto. versi. Pisana. † Item, quia non tenetur appellās
docere de grauamine coram iudice a quo infra eo. c. si a iudi
ce. lib. 6. cum ergo citatus ad locum non tutū ex hoc sit gra-
uatus, statim potest appellare. pro Hostien. Non facit, quia vi
deretur absurdum ꝙ iste recederet a iudice non excipiēdo, si
cut nec alias ab eo recedit ꝑpter suspicionem, nisi causa suspi
cionis proposita. i. probata sup. c. Secundo requiris. Io. Cal. di
cit, ꝙ aut exceptio surgit ex facto iudicis, & non expedit corā
eo proponere: aut aliunde, & expedit infra c. dilecto. & quod
ibi, not. de dila. c. 2. & ad id quod dixi, ꝙ citatus ad locum nō
tutum statim est grauatus. hoc negat Ioan. Cal. ex quo iud ex
hoc nesciuit. dic: ꝙ aut potest dubitari an citatus sit grauatus,
aut non est dubium. primo casu oportet de hoc excipere & ꝓ
bare, per prædicta. secundo casu secus. per d. cle. pastoralis. ver
si. notorium. & quod ibi no. in glos. & quod dicitur, ꝙ noto-
rietas non excusat a proponendo, dic ꝙ bene proponetur in
appellatione secundum formam c. vt debitus. sed non expe-
dit ꝙ excipiatur coram iudice, & specialiter quantum ad ex-
5 ceptionem de loco non tuto. † dic, ꝙ si manifestum erat iudi
ci quod non esset tutus: potest statim appellari coram perso-
nis de offic. ordina. pastoralis. §. præterea infra. capitu. fina. vt
si erat guerra inter locum citantis & locum citati, & dato
quod non appellatur, non valebit processus, ex quo iudici ꝯ-
stitit de impedimento citati. ff. de re iudi. quæsitum. & quod
ibi Bart. & eo. ti. contra pupillum. in principio sup. eo. si duo-
bus. & quod ibi dixi. & quod not. Inno. de dila. c. præterea. da-
to ꝙ de impedimento non constiterit iudici: tamen si est no-
torium, citatio non tenet. d. cle. pasto. versi. pisana. & sic appel
latio non est necessaria. potius ergo expedit si nō vis appella-
re, ꝙ prius excipias coram iudice, vtile autem est his casibus,
appellare: quia faciliores probationes sufficiunt ad iustifican-
dum appellationem super impedimento & eius notorietate
quam si ageretur directo de nullitate: quia primo casu dedu
citur quasi præparatorie seu incidenter. secundo casu princi-
paliter. not. de resti. spo. sollicite. de testi. veniens el 2. aut im-
dedimentum non erat manifestum: vt quia citatus habebat
inimicitias nō notas iudici: tunc locum habet d. §. & hoc ip-
sum, ꝙ tenetur excipere de loco non tuto, & si non admittit,
appellare, si tamen non auditur, ire, nec mittere: potest etiam
si impedimentum non sit notum, appellare secundū formā
c. si. j. eo. hoc tamen rarissime cōtingere potest ꝙ quis impe-
diatur per se & per procuratorem. & ꝙ de hoc non cōstet in
facto, vel etiam ipsi iudici. & hoc not. q̄a vidi multos errātes,
sæpe dubitaui de prædictis. de fo. compet. cle. vna. in prin. vbi
dico q̄o. 2.

ADDITIONES.

a Ex parte tua. Adde de materia istius c. vide per Bart. in l. si ante sententiam versi secundo principaliter quæro ff. de app reci.
b An citatus. Adde Ant. de bu. in ca. 1. de dila.

SVMMARIVM.

1 *Reus quo casu licite appellet.*
2 *Sigillis diuersis ad diuersa quis vti potest.*

1 **Significauit.** † Licite appellat reus, si non auditur,
excipiens procuratorem actoris non
habere sufficiens mandatum, vel se plus conuentum ꝑ aliat
literas. de quibus in secundis mentio non fiebat. Primo poni
tur quærela. Secundo dantur iudices, ibi, quo circa. Nota q̄d
2 † quis potest vti diuersis sigillis ad diuersa. Not. ibi allegaue-
rit quod oportet de grauamine, antequam appellatur, excipe
re coram iudice. quod dic, vt dixi s̄. dic, vt ibi. In glo. vlti. in fi.
contra, quod non debeant procedere si docebitur literas es-
se surreptitias. de rescript. super literis. Solu. sta contrario. &
glo. procedit respectu primę exceptionis, non respectu secū-
dę: & de modo supplendi dictionem &c. dic, vt notatur de re
scrip. significante.

SVMMARIVM.

1 *Reus quando licite appellet.*

1 **Significantibus.** † Licite appellat reus, si nō au-
ditur petens declarari rem in li
bello petitam Primo ponit quærelam. Secundo dat iudices,
ibi, quo circa.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas iurisdictionis debet exprimi cum appellatur ab ordinario.*
2 *Proceres vnde dicantur.*
3 *Regula, quod potuit noluit, &c. quo casu procedat.*
4 *Appellationis terminus multiplex.*

Ex insinuatione. Iudex a quo appellatur, nō po
test statuere terminum ad fi-
niendum causam appellationis. quod si fecerit: intelligitur,
secundum glo. statuisse ad se præsentandum: Primo ponitur
quærela appellati. Secundo eā iustificat ibi, licet. Tertio dat
1 iudices. ibi, quia vero. † Not. ibi ordinario, ꝙ cū appellatur
iudi-

iudice debet exprimi qualitas iurisdictionis, secundum Hos.
& secundum eundem, si non exprimitur qualitas, intelligit
q processerit authoritate ordinaria. nomine dominij intel-
ligitur de directo. ff. si ager vec. l. 1. dixi de iureiuran. venie͂tes.
No. illud, lis quæ in consistorio &c. & ibi, legitimas sanctio-
nes, hoc habetur C. de tem. app. authen. sed lis est, in cor. §. ad
hæc col. 4. 2. q. 6. anteriorum. §. ad hęc. & c. appellatnre. & §.
sed lis. & ibi pri͂cipis. idem videtur in alio iudice, quod tame͂
dic vt dixi sup. in c. ex ratione. Ibi, absque damno moræ. idest
q mora in procedendo non est in detrimentu͂ partis, ex quo
2 per eam no͂ stat. ibi † proceribus. i. maioribus. & dicuntur sic,
sicut trabes procedentes vltra murum dicuntur proceres: ita
illi qui præeunt alijs post principem: & dic proceribus. i. iuris
peritis. no. ex hoc, q iurisperiti qui assistunt principi in consi
storio dicuntur proceres, & quantum ad consistorium Papę
tales possunt dici Cardinales. In gl. pe. ibi alia fuisset intentio
statuentis. co͂tra: quia videtur obstare regula, quod potuit no
luit &c. de offi. deleg. cum super. dic, quod potest intelligi, qd
licet non tenuerit terminus ad redeundum: tamen, quia in
hoc termino includitur terminus ad se præsentandu͂, tenuit
quo ad hæc. & si diceremus, q statue͂do terminum ad redeu͂
dum, intelligitur terminus statutus etiam ad se præsentādu͂,
non ille qui est statutus ad redeundum, sed ille infra que͂ de-
buisset se præsentare, si tenuisset terminus ad redeundum. &
3 ad id quod dicitur, quod † potuit noluit &c. dic q procedit
in actu inseparabili: hic in termino ad redeundum sunt duo
mandata separata. vnu͂ ad redeundum, quod non tenet. aliud
inclusum ad se præsentandum, quod tenet. communiter ta-
men intelligitur hic vt dicit glo. q iste terminus datus ad re-
deundum intelligitur ad præsentandum, s. vt in termino se p̄
sentet: sed modus præcedens subtilior. Item & tenendo glo.
ad illud quod potuit, noluit &c. dic, q non habet locum hic,
quia fictione iuris actus nullus transfunditur in actum vali-
dum, modo prædicto, p hoc facit, quia in præceptis in dubio
parendum est. de tempo. ord. ad aures. Intelligendo autem se
cundum modum præcedentem videtur inesse intricatio. &
pro hoc facit litera ibi, ad terminum legitimum: quia si i͂tel-
ligeret de termino assignato, diceret prædictum. nec pot est i͂-
telligi legitimum de termino iuris: vt de anno: vt in gloss. de
bet ergo intelligi secundum modum prædictum. quem no.
quia scribentes nihil dicunt. Est autem multiplex terminus
4 appellationis †: quidam ad iter arripie͂dum sup. c. peruenit. q-
dam ad se præsentandum sup c. personas, quidam ad p̄seque͂
dum. i. ad finie͂dum, qui est annus, vel, ex causa, biennium: &
datur a iure sup. c. ex ratione, non ab homine, vt hic. qdā ad fa
ciendu͂ fide͂ de p̄sentatione, & de hoc no͂ habet in iure, sed iu-
dices qn̄que statuunt. & videtur operari, q si non fit fides, pos
sit iudex exeq sente͂tiā sine metu pœnę c. de certo. 2. q. 6. no͂
tamen per hoc ce͂setur appellatio deserta: vt dixi in c. p̄sonas.

S V M M A R I V M.

1 *Possessionem adipisci quis per alium potest.*
2 *Appellationum multiplicatio quid operetur.*
3 *Ius commune & consuetudo quandoque conueniunt circa idem.*
4 *Ecclesia quandoque pleno iure spectat ad monasterium, & tamen soluit Episcopo Cathedraticum & census antiquos.*
5 *Interdictum vnde vi non competit nisi contra spoliantem vel mandantem.*
6 *Causa verisimilis, & causa probabilis quæ sint.*
7 *Appellatus, quando appellatur ex causa verisimili, restituitur in statu in quo erat tempore appellationis, etiam non docto de veritate causæ, quia ipso iure docetur.*
8 *Appellatio iudicialis in quo differat ab extraiudiciali.*

Bonæ memoriæ. Legitur varie in glo. & extra. communiter tamen sic sum
matur. qui extra iudicium ex verisimilibus causis, ne in pos-
sessione molestetur, appellat, si postea spolietur, restituitur i͂
statum, in quo erat te͂pore appellationis. Primo ponit factu͂
cum allegationibus appellantis. Secundo allegationes appel
lati. ibi. procurator. Tertio decisio. ibi: præmissis. & J. ibi. deci
ditur, q Archidiaconus intrauit possessione͂ ecclesiæ. Ex hoc
contra eum agebat abbas ad id quod sequitur. ibi præmissis.
1 Not. ibi: per quosdam. q potest † quis per alium possessione͂
adipisci. is enim possidet cuius nomine possidet. de præscri. si
diligenti. Not. ibi: pluries vocem &c. q ab eodem actu plu-
3 ries potest appellari. & quid operatur multiplicatio † appel-
lationum, dicitur J. c. dilecto, & dic, q si simul pluries dicit
appello, censetur vna tantum appellatio: sed si interuallo, ce͂-
sentur plures: & tunc si quæritur de appellationibus iudicia-
libus, dic vt dixi sup c. directę. si extraiudicialibus, dic q valet
multiplicatio: quia etiam sublata prima appellatione, rema-
net secunda. de hoc in d. c. dilecto. Not. ibi: tam de iure com-
3 muni quam consuetudine generali. q ius † commune & co͂-
suetudo quandoque conueniunt circa idem. quod tame͂ dic
vt no. de consuetudi. c. fi. No. ibi: verisimilibus, & probabilib9
differentiam inter hæc: & de hoc J. In glo. fi. in fi. Opp. extra
glo. q debuerit reijci appellatio abbatis tāquam nimis gene
ralis: & contra incertam personam. ibi, ne quis eum &c. su-
pra e. c. 2. & c. consuluit. 2. Sol. sufficit q fuit specialis sup ec-
clesia: ibi super possessionem ipsius ecclesiæ. de hoc in d. cap.
consuluit. & hoc in appellatione extraiudiciali, quæ interpo
ni debet a certo iudice contra certam partem J. c. 1. li. 6. & sic
quod dicit, q generalis appellatio reijcitur, procedit vt in co͂
trarijs. In gloss. 2. ibi, immo potius. ex hac gloss. infertur non
esse verum quod dicitur in litera, q ad archidiaconatum de
iure communi spectet custodia vacantium ecclesiarum. &
secundum hoc dic, quod hæc fuit allegatio, sed non vera, qd
etiam no. Innocentius hic, & J. vt eccle. bene. c. vno. & dicit
Hostien. quod hoc ius commune quod allegabat Archidia.
est scismaticum. idest non verum. In glossa hæc ratio. in fin.
a idem ius. nam quandoque ecclesia pleno iure spectat ad mo
4 nasterium, † & tamen soluit episcopo cathedraticu͂, & ce͂sus
antiquos, de dona. pastoralis, pro hoc de censi. clemen. prima.
Oppo. extra glo. debuit enim pronunciari pro archidiacono
eo casu quo dicebat se possedisse ecclesiam per istum vltimo
defunctum de resti. spo. cum venisset, dicit Hostien. quod no͂
attenditur hæc possessio: quia fuit abusus & vsurpatio, quod
non procedit: quia nihilominus non obtinuisset archidiaco-
nus in possessorio, de restitu. spol. in literis. Innocent. vero di-
cit quod Archid. non probauit, vel si probauit: non probauit
tamen se possidere eo tempore quo abbas fuit ingressus, & si
dicas, quod ex quo p̄tius possidebat, censebatur & hodie pos
sidere, dic hoc verum, nisi in possessione recenti, quod dico,
de restitu. spol. olim, el 3. qualis autem hęc fuerit, hic non di-
citur: nec de hoc, an archidiaconus fuerit in possessione, not.
infra ca. dilecti. vnde debet præsupponi quod prædixi, quod
tempore quo abbas ingressus est, archidiaconus non posside
bat. In glo. pen. ibi, officio iudicis, quod competit eo casu quo
est appellatum, & vult glo. in eo, quod sequitur cum dicit, q
forsitan constitit Papæ quod abbas possidebat cum appella-
uit, & in hoc secundum Innocent. sufficit docere de posses-
sione tempore appellationis, etiam non docto de deiectione
& fiet restitutio contra quemcunque hodiernum priorem,
de rescrip. ex parte. S. & quod ibi not. & in hoc istud remediu͂
5 est pinguius, quam interdictum † vnde vi. quod non compe
tit nisi contra spoliantem vel mandantem &c. sed in alio est
minus pingue: nam hic restituuntur fructus tātum percepti:
vt J. in litera, vbi nihil dicitur de percipiendis: ibi, & hoc ve-
rius puto, hic tamen intellectus diuinat. ibi, tempore appella
tionis factę, in hoc reuertitur glo. ad primum intellectum, &
in fi. extra glo. ponit Inno. alium intellectum, q hic loquitur
quando appellatur ex causa probabili, & verisimili: quia tunc
sufficit dicere de sola appellatione, & eoipso constat de iusti-
tia appellationis, aliud quando appellatur ex causa probabili
non verisimili, quia tunc expedit docere de veritate causæ, &
6 causam † verisimilem dicit Innoce͂. causam, quæ fundatur ex
iuris dispositione, probabilem autem dicit eam, quæ licet p-
bari possit, & si probabitur sit rationabilis: tamen non funda
tur ex iure communi. Abb. autem hic prætendebat ad suum
monasterium spectare custodiam huius ecclesiæ: vt, pone, q
dicebat se patronum: quo casu, cum sit patronus ecclesiasti-
cus, de iure communi ad eum pertinet custodia ecclesiæ, cu͂
habeat videre rationem de temporalibus. de priuil. cum &
plantare. §. in ecclesijs. de hac causa verisimili. J. cap. dilectus.
Oppo. ad hoc: quia sequeretur q si quis appellaret ne eliga-
tur Titius quem asserit pati morbum caducum, non expe-
diebat aliquid probare in appellatione: cum hæc causa sit ve
risimilis J. de iure, vt non possit eligi. de elect. cum inter ca-
nonicos. similiter sequeretur, quod si appello ne ve͂das rem
meam, hoc sufficeret, non aliter probato q sit mea. Solu. in-
telligit Innoce͂. q hic de patronatu Abbatis non diffitebatur
Archidiaconus, quod est diuinare, nec de patronatu fit men-
tio in litera: sed præsupposito q de patronatu constaret: tunc
verum est q intentio Abbatis esset fundata de iure commu-
ni modo prædicto, & tunc ad contrarium dic, q quem pati
morbum caducum vel rem esse meam: hæc sunt facti, & no͂
sunt

A D D I T I O.

a Ecclesia pleno iure. Adde quando dicatur ecclesia pleno iure subiecta, vide glo. 1. in c. conquestus. de foro compe. Abb. in cap. querelam. in 2. colum. de elect. in c. auditis. in 4. not. de præscr. Abb. in c. de monachis. in 3. colum. de præben. & in c. quoniam. in 1. no. de priui. Anton. de But. consi. 19. incip. quia hic agitur. Raphael Cuma. consi. 87. incip. dominus Cam. de la Schala, tunc dominus Veronæ & Vincentiæ.

sunt de iute communi fundata. Ex his saluatur intellectus
præmissus tanquam verus in se,licet,vt prædixi,diuinet,vt di
7 catur,ꝙ† quando appellatur ex causa verisimili,appellatus re
stituitur in statu in quo erat tempore appellationis, etiā non
docto de veritate causæ: quia ipso iure docetur: sicut etiā cū
episcopus agit ad ea in quibus fundat intētionem de iure cō-
muni:nō expedit ꝙ aliter probet.de postu. præla. cum olim.
de deci.dudum.sed quia hic intellectus,licet pulcher, conti-
net diuinationem, vt prædixi, & similiter secundus, de quo
in glo.ibi.vel forte etiam diuinat:vt dixi sup.glos. ideo stādū
primo intellectui,secundum quem summaui.& quod dicit
in litera,ex verisimilibus, nō exponas secūdum primum in-
tellectū.i. de iure fundatis: sed i.nō friuolis.& sic illa duo ver
ba,verisimilibus,& probabilibus, idem important.Oppo.ad
primum intellectū.quia possibile esset ꝙ archidiaconus bo-
na fide acquisiuisset patronatum, quo casu non appparet rō
quare contra ipsum fiat hæc restitutio.respondeo,ꝙ propter
possessionem præcedentem possessio archidiaconi præsumit
iniusta, cum sit eam adeptus precedēte appellatione abbatis.
si tamē cōstaret Archi. nesciuisse de appellatione,nec de pos
sessione abbatis,& alias bona fide possideret,difficile esset su-
stinere ꝙ contra eum fieret restitutio. pro hoc tamē facit ff.
de va.& extraor.cogni. l. de vsu.de acquir. pos.l. rem q̄.& qđ
ibi no.& quod dico de rest.spo.sæpe.& dic,vt ibi.In glos.vlti.
in fi.Quæro,in eo quod in litera dicitur de appel.extraiudicia
8 li †. quæ differentia est inter iudicialem & extraiudicialem.
dic quod multiplex.Primo in hoc nomine: pro vt est prouo
catio sup.c.cum sit.Item in Apostolorum petitione:quia in
iudiciali petuntur inf.eo.c.lib.6.extraiudiciali non: quia non
est qui tribuat:solent tñ peti sub his verbis apostolos, peto si
quis est qui dare possit, sunt & aliȩ multæ differentiæ de qui
bus hic.

S V M M A R I V M.

1 *Itineris arreptio quandoque habet uim appellationis.*

Dilecti filii. Si cōtra superiorem suum quis itinerat
ad Papam,habetur pro appellante:ita ꝙ
excommunicatio postea in eum lata non tenet.vel sic, itine-
1 ris † arreptio quandoque habet vim appellationis: & post ap
pellationem etiam extraiudicialem excommunicatio lata,
est nulla.& hoc vltimum singulariter hic probat.primo po-
nit querelā. Secundo dat iudices.ibi,cum autem. In gloss.1.
ibi, non est ita in archyepiscopo. dic quod immo idem in
quocunque superiore,dummodo concurrant illa quæ requi
runtur ad hoc vt itineris arreptio habeat vim appellationis.
& de his dicitur infra capitu. vt debitus. & in fin.dic melius,
vt prædixi.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio omnis qua non est à iure expresse permissa,in hibetur per clausulam, appellatione remota.*
2 *Appellatio multiplex,& qua reijciatur,*

1 **Pastoralis.** † Per clausulam, appellatione remota,
inhibetur omnis appellatio,quæ nō est
a iure expresse permissa.Primo ponitur quæstio. Secundo so
lu.ibi,nos.In glo.1. ibi, vbicunque ius permittit appellare:&
si non exprimatur in iure,quod possit appellari:nō obst.ꝙ in
rescripto sit clausula ap.re.secundum Hostien.vbi addit huic
decretali:& secundum hanc glo. videtur ꝙ nihil operatur ꝙ
hic dicitur.si enim potest appellari ex causa rationabili,siue ī
iure expressa,siue nō expressa,siue in rescripto sit clausula ap
pellatione remota,siue non sit,vt vult glo.ergo clausula ap.
re.nihil operatur.& hoc sentit glo.dic melius ꝙ hæc clausu-
la etiam hodie aliquid operatur:vt dicetur in c. vt debitus.&
2 dic,ꝙ quandoque † appellatio est manifeste frustratoria:qñ
que manifeste probabilis. quandoque latenter frustratoria:
quandoque latenter probabilis. Prima indistincte reijcitur
sup.ca.meminimus.& c.suggestum. Secunda indistincte ad
mittitur sup.c.bonæ.inf.c.vt debitus. Tertia a iure reijcitur:
sed a iudice admittitur,vt in dubio potius deferat.quia a iure
admititur non a iudice: nec operatur effectum nisi docto de
veritate.sed si in rescripto est clausula, & appelletur appella-
tione manifeste probabili,indistincte admittitur,vt in casib9
in iure expræssis:vt hic.quod intelige vt sup. dixi.Si vero ap-
pellatio est latenter probabilis,iudex a quo propter clausulā
non admittitur:sed iudex ad quem sic: vt hic in ver.sed & si.
qui legitur dupliciter.Primo secūdum Innocent.ꝙ iudex ad
quem reuocabit grauamen.s.per appellationem postea īter-
positam a diffinitiua. Secundo loquitur secundum Hostien.
ꝙ reuocauit propter appellationem interpositam ab interlo
cutoria seu grauamine:& ex hoc habetur vnus effectus clau
sulæ vt iudex a quo non teneat admittere,nisi in casibus in iu
re expressis,& dabit Apostolos refutatorios,& poterit impu
ne procedere donec sibi inhibeatur per iudicem ad quem,&
est intellectus communis.hodie tamē in quolibet rescripto
ponitur clausula prædicta, & non statur huic intellectui,nec
curatur an sit clausula in iure expressa, vel non. tamen p̄mis-
sus intellectus videtur verus,& fortè hoc respectu: quia in
quolibet rescripto apponitur hȩc clausula,raro ideo vel nun
quam punitur iudex aquo, qui non detulit appellationi.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio facit quem eximi a potestate iudicis.*
2 *Iurisdictio iudicis a quo per appellationem dormitat.*
3 *Denuntians non dicitur aliquid noui facere.*
4 *Beneficium interdicitur interdicto officio.*
5 *Appellatio non retardat effectum excommunicationis.*
6 *Appellatio ab excōmunicatione dicitur appellatio ab interlocutoria.*
7 *Excommunicatus comparatur bannito.*

§.Verum quia. Si excommunicatus appellat,
nihilominus denunciatur,& ꝓ
uentibus beneficiorum spoliatur.Primo ponitur quæstio.Se
1 cundo sol.ibi,nos.† No.ꝙ per appellationem quis eximitur
a potestate iudicis a quo,respectu articuli sup quo est appel-
latum,& sic secus super alio sup.c.cum teneamur.No.ibi eo
casu &c.ꝙ appellatio quȩ interponitur ab excommunicatio
ne,comparatur appellationi interpositæ ante sententiam.de
2 hoc inf.† Not.ꝙ per appellationem dormitat.i. suspenditur
iurisdictio iudicis a quo.glo.tamen in vers. dormit asse.dicit,
ꝙ per appellationem extinguitur pronunciatum.sed hic me
lius probatur primum, quod suspenditur.ad idem de offi.de
le.pasto.§.præterea.No. ꝙ in excommunicatione non diffe-
runt sententia & executio.nam excommunicatio secum tra
hit executionem.de hoc in gloss.& dixi sup.c.ad hoc.Not.ꝙ
3 denuncians † non dicitur aliquid noui facere.& ad hoc quo
4 tidie allegāt.& ff.de testa. hæredes palam. † No.ꝙ interdicto
officio interdicitur beneficium. de rescri.c.fi.lib. 6.In glos.&
h.d.in fi.& est sensus literæ,quod fuit appellatum ab excom-
municatione ex tali causa,ex qua si fuisset appellatum ab ali-
quo actu ante sententiam, vt ab interlocutoria, vel grauami-
ne,admittenda fuisset appellatio.In glo.f.ibi,extinguitur,dic
melius vt in ea nota.In glo.hæc ratio.ibi,Deus ligat,non ho-
mo.si hoc esset,non esset dare excommunicationem iniustā
contra id de senten.excommu. sacro.dic ergo melius,ꝙ im-
mo ligatur homo ex potestate a Deo attributa:ibi,a principe
non appellatur:tamen supplicatur.de inte.restit.c.ex literis,
quæ supplicatio in aliquo habet vim appellationis: & sic nō
ꝓcedit.Sed ratio glo.quæ est Pet.hyspani.nec etiā gloss.pers
stit. ibi,disciplina ecclesiastica.hæc ratio nō ponit ī litera,sed
illa tantum:quia excommunicatio non trahit secum execu
tionem.Ibi,constitutio ecclesiæ. cōtra hoc est quod dicit gl.
sed videtur &c Et in fi.sensus glo.est,ꝙ in excommunicatio
5 ne nihil est quod per † appellationem possit retardari: quia
finis excommunicationis seu effectus est vt sit excommuni-
catus.In alijs autem sentētijs appellatio retardat id quod nō
extat.i.solutionem.& vult glo.dicere, ꝙ excommunicatio ē
executio sibimet,ita ꝙ nihil vltra expectatur. ideo cum sit iā
mandata executioni:nimirum si non expeditur per appella-
tionem.secus in alijs sententijs: quia si fuisti mihi cōdemna
tus,expectatur ꝙ soluas, & hoc per appellationem impedi-
tur.sed contra hoc posset instari per rationes de qbus in pri.
gl.quia sententia absolutoria est executio sibimet: & tamen
per appellationem impeditur, extra gl.designant alij, vt Hos.
alias rationes,quas omitto:quia non sunt sufficientes : vt hic
scribo in gl.ff. de pœ.qui vltimo.& C.si a non compe.iudi.l.
fi.quæ dicit ab excommunicatione posse appellari:& sic con
tra hanc literam.Bart.in l.qui vltimo.dicit,ꝙ hoc,quod non
appellatur ab excommunicatione, operatur specialis eius,
natura : sed hoc est nimis generale dicere.dic,ꝙ causa quare
prohibetur ab excommunicatione appellari,quæ posita est
hic s.quia trahit secum executionem:vera est,vt sit sensus:qa
excōmunicatio est executio sibimet : ideo appellatio postea
sequens non inuenit quid retardet: & ad rationes de quibus
in prin.glos.præcipue ad illud de sententia absolutoria.dic ꝙ
sufficit quod in ea non est prohibitum appellari:sicut prohi
bitum est hic in excommunicatione.Item subtilius conside
6 ra, ꝙ appellatio † ab excommunicatione dicitur appellatio
ab interlocutoria,vt in litera ibi,eo casu &c. & dixi notando,
& hoc etiam no.Inno. de sen.excom. c.per tuas.& est singu.
appellatio autem ab interlocutoria vel grauamine extraiudi
ciali non tollit id quod inductum est:sed expectatur ꝙ pro-
betur veritas causȩ appellari,inf.c.Romana,libr.6. appellatio
ergo

ergo ab excommunicatione nō tollit effectum iam inductū, secus in appellatione a diffinitiua, per quam ipsa sentētia, vel extinguitur, vel saltem suspenditur: & sic patet, quare aliud ī sententia absolutoria. & eodem modo respondetur ad id qđ dicit glo. de sententia diffiniti. In gl. ex hoc, ibi, ex futuro euē tu, quod aperte probatur. de senten. excommu. licet. li. 6. Ibi, priuandus. contrarium not. glos. de cle. ex. Apostolicæ. dic, vt in prox. q. ꝙ hoc pendet ex futuro euentu. si enim apparebit excommunicationem non valuisse, valebit collatio. secus si apparebit valuisse. In glo. vlti. ibi, dico ei interim prouidendū contrarium. not. inf. c. gl. ibi, ego credo, & illud verius. est enī quid imputetur excommunicato qui se non fecit absolui, si autem esset casus in quo non posset sibi imputari: vt quia nō erat absoluendus nisi satisfaceret, & satisfacere non poterat, p cedit quod dicitur in hac glo. quod interim sibi prouidebit, pro hac distinctione facit de cle. quia sæpe lib. 6. in glo. aliud in fi. ibi relato, not. glos. quia sing. & videtur posse comparari
6 bannito, † nam excommunicatus bannitur. i. excluditur a cō munione: quia tamen bannum non est pœna iuris limitata: sed variatur secundum diuersitatem terrarum & veritatē sen tentiarum: quidam enim banniuntur sub pœna vitę, aliqui sub alia. de hoc per Pau. de pœ. cle. 1. in prin. vbi dico. q. 9. per hoc non est bonum dicere ꝙ excommunicatus comparetur
a bannito. a Item secundum aliquos comparatur excommunicatus deportato: vt no. gl. insti. de capi. dimi. §. media. quod non procedit: quia deportatus perdit ciuitatem & bona. d. §. media. quæ non perdit excommunicatus. potius ergo standū cum glo. ꝙ comparatur relegato: non tamen per omnia. potest enim esse relegatus in vna prouincia, ꝙ non in alia: excōmunicatus autem in vno loco excommunicatus est quo ad omnes. de offi. ordi. ad reprim.

A D D I T I O.

a Excommunicatus comparatur bannito. Adde Cardin. in repe. cap. perpendimus. inf. de sent. excom.

S V M M A R I V M.

1 *Principali prohibito prohibentur accessoria, seu consequentia.*
2 *Archiepiscopus an possit cognoscere an excommunicatio sit rationabiliter promulgata.*
3 *Ex ipiendo quis potest vti contrariis.*
4 *Contraria allegans an & quando sit audiendus.*

Solicitudinem. Si excommunicatus ab episcopo postquam appellauit ad Papam, hanc causam deferat simpliciter ad metropolitanum, appellationi renunciat, & archiepiscopus causam audiet: sed si potestatur contrarium, archiepiscopus non cognoscet: qđ si faceret episcopus, potest appellare: & hoc nisi sit notoriū, excommunicationem nō tenere. communis diuisio. ibi, nos & ibi distinguitur, & membra prosequitur. Nota in ver. nos,
1 † ꝙ prohibito principali prohibentur accessoria seu consequentia: sicut enim archiepiscopus non cognoscit de appellatione interposita ad papam, ita nec de contingentibus ad appellationem. facit regula accessorium. lib. 6. Not. ibi, dummodo &c. ꝙ licet super vna causa appellaueris ad Papam: tamen super aliquo articulo illius causę potes comparere coram inferiore, dummodo sit talis ꝙ de ipso possit cognosci, non cognito de appellatione. No. in versi. si vero. ꝙ quādoq; de causa per appellationem ad Papam deuoluta se impedit inferior propter notorietatem. quod dic, vt inf. No. in fi. ꝙ protestatio iuuat protestantem. de hoc cum glo. No. ꝙ allegans contraria &c. de hoc cum glo. vlt. In glo. vlti. hic innuit. in fi.
2 Oppo. ꝙ indistincte † possit archiepiscopus cognoscere an excommunicatio sit irrationabiliter promulgata: quia hoc potest cognosci etiam non cognito de appellatione. dic hoc verum quandoque, nec hoc negat litera, nō semper. vt si nō petitur excommunicationem declarari nullam: quia lata sit post appellationem: & quia litera videtur difficilis ad intelligendum, nam decisio consistit in hoc quia si appellans ad Papam cōqueritur corā archiepō de excōicatione lata post appellationem: aut ꝯqueritur ex eo, qa dicit excōicationē non tenere, quia lata post appellationē. aut ex alia. Primo casu, aut sine ꝓtestatione: & intelligitur tacite renunciare appellationi: & archiepiscopus cognoscet: vt in ver. cum autem. aut protestatur quod non intendit renūciare appellationi, & archiepiscopus non cognoscet: sed reiiciet illum tanquam petentem contraria: vt hic in fi. & hoc nisi sit notorium ꝙ mandatum fuerit iniquum: qa tunc potest archiepiscopus declarare hūc non fuisse ligatum, non cognoscendo de appellatione: vt in versi. si vero. quod tamen dic, vt inf. Secundo casu, cum petit excommunicationem pronunciari non tenere ex alia causa non contingente appellationem, indistincte potest archiepiscopus cognoscere, ibi dummodo de illis. per hæc declarata est hæc glo. & declaratæ sunt etiam præcedentes, & præcipue ꝙ dicitur in gloss. a. quæ oppo. supra cap. proxi. §. 1. dic, ꝙ ibi solum dicitur ꝙ iudex qui excommunicauit denunciat excommunicatum post appellationem vt ibi. nec per hoc cognoscit de appellatione. Item ibi lata fuit excommunicatio post appellationem, ideo tenet ante appellationem, cuius effectus non impeditur per appellationem. hic econuerso lata fuit excommunicatio post appellationem: ideo nō tenet, qa per appellationem, potestas iudicis a quo erat deuoluta ad iudicem ad quē. In glo. sed quare. ibi, sed post illā appellationē. & sic vult se iuuare ex eo ꝙ impugnat, contra reg. ex eo. lib. 6. Ibi, tanquam cuius interest, per hoc non euacuatur cōtrariū.
3 dic, ꝙ † excipiendo quis potest vti contrariis. reg. nullus, li. 6. Item quod dicitur, ꝙ quis non potest se iuuare ex eo quod impugnat, procedit quando impugnatio est cum effectu. hic autem non est cum effectu: quia non est in potestate episcopi improbare appellationem a se interpositam. potest ergo excipere, ne cogatur coram alio quam coram iudice ad quem litigare supra capitu. si duobus. pro hoc facit quod dico de censi. cum olim. nam cum appellans vtatur appellatione per se, tenetur etiam recipere contra se. d. capitu. cum ibi nota. Et in fi. pro hoc: quia quando est appellatum prætenditur iniquitas iudicis a quo, infra eodem interposita. & sic grauatur status iudicis. de talibus autem exceptionibus nō cognoscit ipse iudex, sed alius: vt no. s. d. of dele. cum sup. Itē, ex quo est appellatū, cognoscere an sua sit iurisdictio, spectat nō ad iudicē a quo, cuius iurisdictio deuoluta est ad superiorē: sed ad ipsū superiorem, qui habet cognoscere an causa appellationis sit vera, infra eo. Romana. lib. 6. In glo. sed nunquid. ibi vellet renunciare appellationi suæ, videtur ergo glo. intelligere hunc ver. si vero. tunc quando appellans renūciat appellationi: sed hic intelligendo frustra poneretur in litera quod erat notorium. idem enim & si non notorium. ȷ. versi. cum autem. Itē tunc non esset differentia inter ver. si vero. & ver. cum autē. & sic alter esset superfluus, dic ꝙ in ver. si vero. hoc operatur notorietas, vt possit archiepiscopus declarare illum non rationabiliter ligatum, etiam si non renunciet appellationi: quia hoc declarando non per hoc cognoscit de appellatione, & intelligit Innoc. ꝙ sit notorium non per rationes receptas ab archiepiscopo, sed aliunde, vt quia certum est mandatum illi factum esse iniquum ȷ. c. proxi. in fi. & archiepiscopus faciendo hanc declarationem non gerit vicem iudicis, cum ad eum non sit appellatum, sed denunciatoris. de elect. venerabilem, & in hoc instat Innocen. in multis, ex quibus colligitur eum velle, ꝙ hæc declaratio fiet extra iudicium, & partibus absentibus, sine notorietate vel recepta informatione, quam recipiet tanquam bonus vir, non tanquam iudex, & secundum quod dicit gloss. ꝙ tunc potest archiepiscopus hoc declarare quando appellans renunciat appellationi procedit quando vult declarare tanquam iudex. Hostien. vero videtur velle ꝙ possit declarare tanquam iudex, quod non pōt saluari, nisi eo casu quo potest constare de irrationabili excōmunicatione, non cognito de appellatione, & tunc habet locum litera ibi, dummodo &c. In glo. vlti. ibi, de præsen. au-
a ditis, & dic cum queritur an † allegans contraria a sit audiendus, ꝙ aut sunt contraria quæ se tollunt electione, & nō auditur nisi super altero. C. de edē. l. fi. de elec. vt quis duas. lib. 6. de postu. c. vno. eod. lib. aut non se tollunt elect. & tunc, aut ꝯ diuersos, vel ꝯ eūdem ad diuersos effectus, & admittitur: nec dī contrarietas, ex quo non est respectu eiusdem medij ff. de inoff. testamen. ꝯ maiores, aut contra eundem, & ad eundē effectum, & tunc, aut excipiendo, & conditionaliter admittitur, & etiam pure successiue, sed non simul. reg. nullus pluribus. lib. 6. vbi de hoc, aut agendo, & non auditur, vt hic, ibi, & est hic. immo est ar. in contrarium. l. ꝙ non erit facta contestatio, sed ille tanq̃ aduersa petens non audietur, vel melius protestatio tenebit ꝙ ipse non intelligatur dixisse illa verba animo li. contestandi. pro hoc facit quod not. de lit. contest. cap. vno.

A D D I T I O.

a Allegans contraria. Adde Bart. in l. Clodius. ff. de acquir. hæred. Cyn. & Bal. in l. 1. C. de furt. Sed allegans contraria in diuersis instantijs bene auditur, quando succubuit in primo, secundum Bart. in l. Papin. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. testa. Bart. in l. Aurelius. in §. 6. ff. de lib. lega.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus per iudicem competentem potest detineri in vinculis.*
2 *Interdictum an possit fieri sub conditione.*
3 *Appellari an possit a sententia interdicti suspensa.*
4 *Turbans diuinum officium excommunicari potest, & secundum leges est pœna capitalis.*

5 *Apo-*

5 Apostoli unde dicantur.
6 Excommunicatus post appellationem non est vitandus.
7 Persona libera non vendicatur.
8 Archiepiscopus non est iudex subditorum suffraganei sui.
9 Excommunicatio est de iure positiuo.
10 Excommunicationi lata post appellationem non statur.

Dilectis filiis. Per appellationem principalem cũ accessorijs ad iudicem appellationis
defertur,& excommunicatio post appellationem lata nõ te
net. Primo ponitur factum. Secundo sententia Papæ. ibi, quia
vero.& ibi. Primo pronunciat circa interdictum. Secundo
circa officij processum. ibi, officialis. Tertio circa excommu-
nicationem latam ab episcopo in decanum: ibi, præterea.
Quarto circa communionem canonicorum: ibi, verum &
infra deciditur, quod decanus nihilominus faciebat interdi-
ctum solui propter quod episcopus eum excommunicauit,
& archieps denunciauit illum euitandum, sed canonici non
1 euitarunt,& decano cõicauerũt. de quibus ꝯ dicitur. † No. ꝙ
per iudicem competentem potest detineri clericus in vincu
lis. de hoc in glo. No. ꝙ quandoque superior appellat contra
inferiorem propter interdictum quem inferior habet in ip-
sum. Ex hoc colligitur, ꝙ quandoque inferior habet iurisdi-
ctionem ꝯ superiorem, quod est de iure speciali. Not. ibi, eps
metuẽs, ꝙ appellatur a futuro grauamine, ꝙ dic vt ꝯ. c. cõcer
tationi, lib. 6. No. verba quibus vtuntur appellantes vt se subij
2 ciant protectioni iudicis ad quem. † Not. ꝙ potest interdictũ
fieri sub conditione, quæ quandoque habet effectum: quan
doque non, seu secundum quam. s. conditionem. interdictũ
quandoque est purum: quandoque non est aliquid: vel est su
spensum. nam epo pñte habebat locum cessatio: de qua hic,
absente vero episcopo. secus, de hoc cum glo. in ver. quia ve-
ro. No. ꝙ processus & sententia post appellationem legitimã
factã non tenent. Not. ꝙ suspendi potest interdictum. de hoc
3 cum glo. † No. ꝙ a sententia interdicti suspensa potest appel-
a lari. de hoc etiam cum gl. Not. ꝙ pendente appellatione a ni-
4 hil debet innouari ꝯ. e. non solum lib. 6. in ver. præterea. † No
b ta, ꝙ excommunicari potest b qui turbat diuinum officium
de hoc in glo. & secundum leges est pœna capitalis. C. de his
qui ad ec. confu. l. denunciamus. Auc. de sanctis. epi §. si quis
cum. No. ibi, Apostolos. concedendo de Apostolis qui dan-
c tur c appellanti. & non habes alibi in hac cõpilatione. & sunt
literæ quas iudex a quo dirigit iudici ad quẽ, per quas instrui
tur de appellatione, an sit appellatum: & qualiter seu ex qua
5 causa: & an sit delatum vel non. & † dicuntur Apostoli: nam
Apostolus dicitur idẽ ꝙ missus: sicut Christus misit discipu-
los ad prædicandum: ideo dicuntur Apostoli. sic istę literæ di
cuntur Apostoli. i. literæ dimissoriæ modo prædicto & licet
appelletur in iudicio & extra, tamen extra iudicium non con
ceduntur Apostoli: quia non est qui concedat, sed in iudicio
sic: & tunc quãdoque vocantur Apostoli, dimissorij; cum di
mittitur appellans ad iudicem ad quem. Item quãdoque re-
futatorij, quãdo non defertur appellationi. quandoque reue-
rentiales quando defertur ob reuerentiam superioris de hoc
6 e. tit. cle. 2. In ver. verum. no. ꝙ † excommunicatus post appel
lationem non est vitandus. de hoc in glo. vlti. In gloss. t. ibi, vt
famæ. & quia detinebat vt iudex, secus si vt priuatus: vt in cõ-
trarijs. & in fi. Oppo. ꝙ monitio decani facta episcopo non te-
nuerit tanquam facta a minori. de sup. ne. præ. cap. 2. de ma. &
obe. cum inferior. Solu. fortè erat monitio extraiudicialis tã-
quam amicabilis requisitio. potuit enim etiam esse iudicia-
lis: quia potuit decanus de iure speciali habere iurisdictionẽ,
vt in glo. seq. Oppo. ꝙ non debuerit audiri decanus petens p̃-
sbyterum sibi recredi. i. retro credi seu tradi, quia psona libe-
7 ra † non vendicatur. Solu. immo vendicatur adiecta causa. ff.
de rei ven. l. 1. §. per hanc. si agens habet ius in persona, sicut
hic dicebat decanus se habere ius in presbyterum, & in hac ĩ-
stat Innocent. quomodo dominus potest petere ascriptitiũ,
& ciuitas ciuem suum, & de similibus. Oppo. & aliter, ꝙ nõ
valuerit appellatio episcopi contra decanum ad archiepisco-
pum. Archiepiscopus enim non est † iudex subditorũ suffra-
ganei sui. de offi. or. pastoralis in prin. So. hoc casu, quia time-
bat episcopus de cessatione diuinorum, iudex est archiepisco
pus. de offi. ord. irrefragabili. Item, si episcopus ageret contra
decanum, procederet contrarium: sed potest intelligi ꝙ deca
nus agebat contra episcopum: & tunc archiepiscopus est iu-
dex: & sic potuit episcopus tãquam reus se submittere archi-
episcopo. In glo. non videtur. ibi. C. de cu. fu. cum alijs. de hoc
dic vt dixi sup. eo. ad hæc quoniam. ibi, Papa tamen. signa gl.
& dic, quod ideo Papa potest suspendere excommunicatio-
nem, quia excommunicatio † est de iure positiuo. alius autẽ
citra Papam non potest: vt dixi in c. ad hæc quoniam. & in fi.
de prædictis. i. si suspensum est interdictum an possit appella-
ri, dixi in d. c. ad hæc quoniã. & alias soleo dicere, ꝙ illud c.
non facit ad id quod inducitur s. ꝙ interdictum possit suspen
di, & ꝙ pẽdẽte suspẽsione possit appellari: qa hic non loqtur,
de interdicto, sed de cessatione ad minus facta in certa eccle-
sia, & talis non habet vim interdicti. secus si generaliter fit in
communibus ecclesijs ciuitatis vel diœcesis. pro hoc est de
senten. excommu. cle. 1. sed defendẽdo primum, ꝙ hic loqua
tur de interdicto, dic, ꝙ licet cessatio diuinorum in certa ec-
clesia non habeat vim interdicti, põt tamẽ interdici certa ec
clesia: & sic fuit hic in ver. verum ibi: interdictum huius &c.
& tunc facit pro prædictis. In glo. vlti. in fi. de hoc de sentent.
excommu. solet li. 6. & no. gl. cum tex. ꝙ non semp statur ex-
10 communicationi †, quod est quando lata est post appellatio
nem. contra. de sentent. excõmunic. cle. 1. & quod ibi nota. in
gloss. no. dicit. Solu. ibi speciale quod ibi dico in princi. con-
trario 3.

ADDITIONES.

a Pendente appellatione. Adde quod hoc fallit quando appellãs sit suspectus vel depopulator secundum glo summe. 2. q. 6.
b Excommunicare potest. Adde Inno. in c. licet. de præben
c De Apostolis qui dantur. Adde glo. in ver detat Apostolos. in c. cordi. de appel. li. 6. Spe. ti. de appe. in §. sequitur. Cy. in l. eos. C. de appel.

SVMMARIVM.

1 Processus factus per minorem non valet postquam Papa causam ad se reuocat.
2 Factum non potest haberi pro infecto.
3 Papa habet plenitudinem potestatis.
4 Eelegans postquam reuocat causam ad se, processus delegati non tenet.

1 **Vt nostrum** † Postquam Papa causam ad se reuo
cat, nõ valet processus per minorem
factus: sicut non valet si prius ab eo fuisset appellatũ. Primo
ponitur decisum exordium. Secundo dipositio. ibi, iudicib⁹
Tertio, ratio. ibi, cum plus. In glo. fi. oppo. in eo quod mãdat
2 decerni traditionem sigilli isti factam esse irritam. factum †
enim nõ potest haberi p̃ infecto 32. q. 6. Paulus. ff. de captiuis
in bello. §. forte. dic, quod decernitur irrita quo ad iuris effe-
ctum. Op. ad idẽ. potuit em̃ & debuit sibi tradi sigillũ s. c. ꝯsti-
tutis. el 2. de ꝯcei. p̃ben. post electionem. Solu. illa loquunt qñ
quis est legitime confirmatus: vt eccle. bñfi. ca. vno. Item ſm
Inn. decernitur traditio irrita pp suspicionem q̃ habebatur ꝯ
archiepiscopũ: ꝙ dico, vt in c. vno. vt eccle. benefi. vel ſm In-
no. hic speciale pp reuocationem quã fecit Papa ad se ex cer
3 ta scientia. cum enim † habeat plenitudinem potestatis, non
licet an ꝯriũ aliqd attentare. de p̃ben. inter cętera. & licet Inn.
videatur hoc intelligere in Papa: dic idem in alio superiore q
posset ex toto reuocare iurisdictionem inferioris. vnde post-
4 q̃ delegans reuocat causam ad se, processus † dele. non tenet.
de of. dele. pastoralis. §. præterea. sic ergo hic, id ꝙ fecit archi-
episcopus postq̃ Papa reuocauerat ad se negocium nõ tenet:
quia iudex inferior non cognoscit de causa pendente coram
principe s. c. si duobus. & si dicatur, ꝙ lite pendente potuit ar
chieps vti potestate sua, dic vt prædixi ꝙ hic nõ potuit p̃pter
suspicionem q̃ erat ꝯ ip̃m. Itẽ illud p̃cedit in partibus: vt lit.
pen. c. 1. & 2. secus in iudice: hic autem archieps p̃cessit vt iu-
dex. Quæro in eo ꝙ plus est Romanũ &c. an hæc reuocatio
plus operetur q̃ appellatio. dic ꝙ non. nam ẽt appellatio legi-
tima ĩpediret traditionẽ. de qua hic. secus si esset frustratoria
appellatio s. c. ꝯstitutis. el 2. ꝙ ergo dicit, plus, intellige p̃ mo-
dum comparationis à fortiori: vt in hac glo. vlti. no. quia sit
sensus, ꝙ appellatio legitima non ĩpediret traditionem: sed
reuocatio sic: quia talis sensus non est verus, per prædicta.

SVMMARIVM.

1 Rescripto non est necesse exprimere nomen iudicis.
2 Appellatus potest restringere terminum appellationis.
3 Terminus hominis quomodo dicatur non p̃ueniri, & terminus iuris sic.

Oblatæ nobis. Si terminum appellationi p̃sequẽ dę statutũ ab homine altera pars p̃
uenit tacite, literas impetrando, lrę non valent: sed terminũ
iuris etiam appellatus præuenire põt, dum tñ non nimium,
& in casib⁹ in quibus ex dilatione imnineret periculum, neu
tro p̃sequẽte, iudex supplet. cõis diuisio. Scđa ibi, licet igitur.
No. ibi, qdam iudices. non dicit qui, ꝙ nõ est necesse in rescri
1 pto † appellationis exprimere nomen iudicis. de hoc in Spe.
e. ti. §. de officio. versi. antepe. sic colligunt aliq hic, non tñ col
ligitur: qa hæc nõ sunt verba appellantis: sed iudiciũ. dictũ tñ
est verum. No. ibi, nec appellationi delatum, nec ad p̃secutio
nẽ terminus assignatus: & hæc diferunt. s. deferre appellatio-
nẽ, & terminum ad p̃sequẽdũ assignare. Et ex hoc no. ꝙ licet
iudex assignet hũc terminũ, non per hoc desert appellationẽ,
de hoc ꝯ. cum appellationibus lib. 6. & dicit Spe. e. ti. §. vendi-
camus. ĩ fi. ꝙ si notarius scribit, ꝙ iudex benigne recipit appel
lationem, non ob id intelligitur delatum. refert tñ ꝙ Clemẽ.

4. pla-

4 placebat ꝯtrium: cōiter obseruatur, ꝙ iudex rñdet appellan-
ti admittendo appellationem quantum.de iureiu. deinde ha
bita deliberatione rñdet deferendo: vel non.ibi a ꝓuocāte.ꝙ
2 appellatus † pōt restringere terminũ appellationis.de hoc in
glo.no.ibi,ꝙ appellatus nō pōt præuenire terminũ hoīs.Idē
dicit glo.de appellante.Not.ibi ita.ꝙ si appellatus impetrat li
teras super prosecutione appellationis, pōt eis vti : & coram
iudicibus impetratis prosequi , & dato quod sint impetratæ
super ꝯfirmatione,pōt ꝓsequi ad infirmationem: vt ꝭ.in fi.ꝙ
not.in versi.superior.no.casum in quo neutra parte prosequē
te iudex supplet ex officio,& hoc ꝓpter periculum reipubli-
cæ.de hoc in glo.penul.No.ibi, ne Gregi dominico,si appel-
latum est a ꝯfirmatione,interim ꝯfirmatus non administrat.
de hoc de cle.auaritiç.li.6.In glos.non pōt.ibi,appellatore.&
per illud c.quidam,vt refert Innocent. dicunt, ꝙ id quod hic
dicitur, procedit ita ꝙ appellatus incipiat ꝓsequi vltimo mē
se fatalium. Alij dicũt,ꝙ licet,in c.appellatore.dicatur de vlti-
mo mense,nō tollitur quin prius. dic, ꝙ si appellatus vltimo
mense incipit ꝓseq , non expedit ꝙ citetur appellans,nisi in
audientia iudicis: quia litera ibi dicit: siue inueniatur appella-
tus,siue non: & sic potest ꝓcedi , etiā si appellans,non sit ꝯtu-
max tanꝗ citatus & non veniens:nam satis est ꝯtumax q non
fuit ꝓsecutus:sed si appellatus ante vltimum mensem vult ꝓ
seq,si quæritur qñ dicatur nimiũ ꝓcurrere: dic arbitrariũ.arg.
de offi.dele.de causis.sed oportebit ꝙ citetur appellans. & se-
cundum hæc verba illa verba in c.appellatore. quæ dicunt de
a vltimo mense nō sunt frustratoria.ibi ŝ.c.sæpe.Quæro † quo
modo dicitur terminus hoīs nō ꝓueniri & terminus iuris sic
dic,q̃a terminus huīs non datur ad finiēdũ : sed ad incipiēdũ
ŝ.c. ex insinuatione. terminus vero iuris ad finiendum & sic
oportet ꝙ præueniatur.In glo.ibi,citata.dic,vt dixi super glo.
non potest.In glo.vlt.ibi, fecerunt mentionem.idem Inn.de
ma.& obe.dilecti.de his quæ fi.a ma.par.cap. c.1.sed hic dicit
ꝯtrũ s.ꝙ non expedit fieri metionē de appellatione.idē no.de
of.dele.ex literis.primũ verius ꝑ iura allegata ĩ gl.1.ŝ.ti.1.iter.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex appellationis, altera parte contumaciter absente potest principa
le negotium diffinire, si post litem contestatam fuit appellatum.*
2 *Appellans absens an debeat citari vt valeat sententia.*
3 *Appellatus est fatuus prosequens appellante negligente.*

1 **Per tuas.** Altera † parte ꝯtumaciter absente potest iu-
dex appellationis ēt principale negociũ dif-
finire,si post lit.ꝯte.fuerit appellatum. cōis diuisio. Secunda
ibi,nos.In glo.ibi.2.q.6.in fi.signa gl.hucusq;, & supple ad ip-
sam fm no.de dolo,prout. Op. ad ꝑdicta in glo. ad literam,in
2 eo,ꝙ hic ꝓceditur ꝯ appellatum absentem. †videtur enim es
se opus ꝙ citetur,alias non valet sententia.de const. ec.So di-
stingue vt ŝ. c.sæpe. aut eñi in appellatione fuit terminus ꝑfi-
xus ab hoīe:aut non.si sic,dic vt ŝ.c.sæpe.ꝙ aut fuit recepta ap
pellatio aut non &c.vt ibi. Si vero terminus non fuit statutus
ab hoīe,sta ꝯtrio;quia oportet appellatum citare.d.c.sępe.hęc
ꝓcedunt respectu ꝓcessus faciendi super articulo appellatio-
nis: sed super principali indistincte oportet citare appellatum
pro hoc illa litera ibi,se noluerit ꝑsentare.& sic innuit ꝙ erat
citatus: & ꝓcedunt ꝑdicta qñ appellās est ꝑsens, & appellatus
absens.si autem econuerso,sic,vt dixi ŝ.c.ꝓxi.sup gl.nō pōt.de
clarādo intellectũ c.appellatore.ibi,cassanda sit sñia.nisi appel
latus de nouo ꝓbet,ꝙ pōt.de fi.instru.cũ Io.& dicit Abbas ꝙ
3 q.gl.est superflua.nam fatuus † est appellatus ꝓsequens appel
lante negligente, cũ rata maneat sñia.dic,ꝙ gloss. se retulit ad
id ꝙ fieri potest: nam appellatus vt cito habeat executionem,
quandoque instat pro confirmatione sententię.

S V M M A R I V M.

1 *Sumptibus partium parcendum est.*
2 *Causa probabilis quæ dicatur.*
3 *Iudex ad quem surrogatur in locum iudicis à quo.*
4 *Clausulæ (appellatione remota) effectus plures.*
5 *Princeps uidetur velle leges abseruare.*
6 *Citatus coram iudice ordinario vel delegato non auditur excipiens de
literis prioribus quæ non sunt præsentata, & per quas non erat in-
choatum iudicium.*
7 *Iudex à quo cognoscit an sua sit iurisdictio.*
8 *Causæ maiores quæ dicantur.*

Vt debitus. Famosa & principalis in ti.h. d.qui ap-
pellat añ sñiam cām ꝓbabilem expri-
mat corā iudice a quo, nec est ꝓbabilis exceptio de nuncio
prius misso,vel literis impetratis,sed nondũ ꝑsentatis: & si ap
ꝑellationis cā est vera,ꝓcedit iudex ad quē in principali. si fal
sa,remittitur appellans,& ꝯdemnatur in expensis.Primo po-
nitur duplex cā ꝯstitutionis. Secũdo ꝯstitutio.ibi, statuimus.
Tertio ꝓtestatio.ibi,saluis.Prima subdiuiditur in duas.vt sũt
duę causæ.Secunda ibi, & litigatoribus. Secunda principalis
ēt subdiuiditur. Primo statuit non appellari sine causa ratio-
nabili,& cā rationabilis duo ponit exempla. Secundo appro-
bat,appellationem rationabilem.ibi,cum autem.Tertio in-
struit iudicem qualiter ꝓcedat super appellatione non rōna-
a bili.ibi,& si minus.No.principiũ, & no.de dictione.a vt,quæ
hic importat cām:alibi aliud.de hoc de cōdi. appo. verũ.No.
1 ꝙ honor est iudici ꝙ nō indistincte ab eo appelleť. † No.par-
cēdum laboribus & sumptibus partiũ.de of. or. vt litigantes,
li.6.No.ꝙ exceptio de nuncio misso nō admittitur: & sic nũ-
cij missio non habet vim appellationis.de hoc ꝭ.No.ꝙ in re-
scriptis ad lites non cōsideratur data , sed ꝑuentio: secus si ad
2 beneficia.de rescrip eam te.& e. capitulum.† Not.quæ dicať
b causa probabilis:b dicitur eñi illa quæ si foret ꝓbata esset legi
tima.Nota ꝙ quando appellatur ante sñiam,prius cognoscit
de appellatione,si sit iusta. ꝗ de principali de hoc ꝭ.c.Roma-
na li.6.in pluribus.§.No.ꝙ si constat male appellatum,remit
titur appellās ad iudicem a quo,& condemnatur in expensis,
& sic etiam si appellatio nō teneat:tamen iudex ad quem in
istis duobus habet iurisdictionem,vt remittat,& in expensis
3 ꝯdemnet.No.in ver.alioquin,ꝙ iudex † ad quem surrogatur
in locum iudicis a quo:quia si constat bene appellatum,ꝓce-
c dit s.in principali : non de maioribus c causis &c. vt in text.&
in glo.vlti.In gl. 1.in fi.dilectus.In glo.nota, quæ est secunda,
ibi , super quæstionum §.si vero duo.immo ille §.etiam ho-
die locum habet, quia si sunt duo delegati cum clausula,ap-
pellatione remota,collega non tenetur admittere subdelega
tum collegę.ne vulneretur seu interficiatur eius iurisdictio.
ꝙ dic,vt ibi. Et in fi.Inn.sentit cum glos. ꝙ clausula appel.re.
hodie sit superflua.sed ipse idem Ion. ŝ.c. pasto.sentit contrā-
4 rium.& idē Ho.hic,& assignantur† aliq effectus huius clau-
sulæ per Ho.q tñ non possunt nunc sustineri. ideo illis omis-
sis assignantur cōiter tres effectus. Primus, ꝙ si appellatur in
casibus nō exꝑssis in iure,iudex nō teneť deferre, ꝑ d.c.pasto.
Scđs effectus,ꝙ nō deferēs nō puniť,p e. decreto 2.q.6.& iste
depēdet a ꝑcedēti,Tertius effectus est ille quē dixi s.e.gl.p §.
si vero duo.p hoc tollitur ꝙ no. Bar. ff.a q. app.nō licet l.1.in
fi.vbi dicit , ꝙ hæc clausula simpliciter apposita nihil operať
ꝑ l.fi.C.de sen.ex peri.reci. in gl.vbi dicitur ꝙ iudex nō debet
remouere appellationē aā iniam, ēt licet dicať de iudice in-
5 nore,idem tñ videtur in principe † , qui etiā vult leges obser-
uare.C.de legi.digna.dic,ꝙ d.l.fi.loqtur tñ in iudice citra pri-
cipem , q non potest apponere talē clausulam. princeps autē
pot.& cum dicitur ꝙ vult seruare leges,hoc verũ nisi ꝯtriũ ex
primat.satis aũt exprimit apponēdo dictā clausulā. & tũc nō
venit ꝯ leges:sed vtitur suo priuilegio quod habet in apponē
do hāc clausulā. & in eo ꝙ d.l.fi.dicit de iudice minori ꝙ nō
pōt remouere appellationē,intellige sine cā, vt ibi,cum cau-
sa potest:vt etiam ibi.In gloss & si.ibi,meminimus.dic,vt ibi
dixi.ibi,ratio huius constitutionis , ab hac particula vsque ad
finem gloss . sentit quod hodie non habeat locum exceptio
de nuncio misso : & sic quod etiam non habeat locum exce-
ptio de itineris arreptione:& per ꝯsequēs sint sublata iura cō
trarium dicentia,quod etiam vult glo.in particula præce.sed
vt illa iura non sint penitus frustra,dic,ꝙ aut quis itinerat,vel
nuncium mittit contra grauamen illatum , vel quod verisi-
militer timet,vel contra sententiam, vel in iudicio, vel extra
a grauamine.& si hoc facit intra 10.dies,& appellationē omi
sit,vel ex simplicitate:vt ŝ.c.ad audientiam.vel q̃a non potuit
habere copiam iudicis ꝭ.c.fi.vel quid simile. & tunc habetur
pro appellante.ff.de noui ope.nunc.l.de pupillo.§.si quis ipsi.
cum ibi no.sic potest inteligi.c.dilecti.& aliter possunt etiam
intelligi alia iura,ꝓxi. all. 1.c.meminimus. cũ si.debet tamen
seruare quod hic dicit §.ꝙ ante sententiam exprimat causam
rationabilem,si appellat ante sñiam ŝ.e. audientiam.vbi dico
quandoque nullo præcedēte grauamine qs iunerat , & non
habetur pro appellante:sed defenditur per titu. ꝭ.proximum.
siue teneret pro se,siue pro alio ŝ.e.sed nuncij missio hocca-
su nihil operatur:vt hic.& nũquam vidi practicari de hac nũ
cij missione,sed obseruatur quod hic dicitur: tamen ꝙ nunc
dixi potest de iure sustineri ad conseruandum antiqua iura.
In

ADDITIONES.

a De dictione vt. Adde quod ista dictio est modalis : vt in rubri. C. de his quæ sub mo.Bar.in l.1.ver.vlterius quæro ff.de cōdi.& demon & in l.quibus die bus.§.Termisus.eo.tit.Bal.in auth.cui relictũ. vers. sed quid si testator.C de inds.vi.eol.in l.cũ alijs.in fi.C.de sec.nu. Quandoq;vero ponitur pro sicut,& pro hoc vi.Bar.in l.si versi.pro declaratione huius.ff.de eo quod cer. lo.quã doque ponitur in vim causæ.Car.in cle.2.de æta.& qualit. Et de hac dictio-ne vide aliquid per Spe.in ti.de dispu.& alleg.§.fin.vers. sed nunquid iudex.
b Quæ dicatur causa probabilis.Adde Innocen.in c.1 sup.e.Bald.in margarita.in versi.cauta.
c Non de maioribus. Adde gl.& docto.in auth.nisi breuiores.C.de sen.ex peri.reci.Ant.de bu.in c.si per debilitatē.in 2.col.de of.dele.Car.in cle.nō,potest. in 11.q de procu.Io.de Ana.in c.fi.de cri.falsi.

n glo.& ita.ibi,plerunque.de intelectu illius c.dic, vt dico de elcri.c.t.& hæc litera ibi,priusquam fuerint assignatæ, vario modo expooitur.quidam enim intelligunt tantum in ordinario,ꝙ citatus coram eo non potest excipere de literis quibus non est vsus.secus dicunt in delegato.quia ordinaria iurisdictio fauorabilior est.& fuit opi. Vin. & Hostien.sed non ꝑbatur iure, & restringit literam,quæ loquitur indistincte.Secundus fuit intellectus Ioan.ꝙ non auditur excipiens de literis,si non probat.secus si probat, quod nihil est. Tertius fuit intellectus ꝙ non obst. exceptio de literis, subaudi correptitijs,quod etiam nihil est.Quarto intelligitur secundum Goffre.ꝙ non ob. exceptio de literis priusquam præsentētur:sed postquam fuerunt præsentatæ,sic, & hoc est destruere literā, dic,ꝙ sensus est,quod præuentus idest citatus † coram iudice ordinario vel delegato non auditur excipiens de literis prioribus,quæ non sunt præsentatæ, & per quas non erat inchoatū iudicium.secus si inchoatum: vt quia ꝑ eas facta erat citatio: vt in hac glo.in fi.& in glo.etiam se.& cōstrue literam sic.nō ob.si dicat ꝙ ad superiorē &c.aut literas impetrauit,supple,si hoc dicit priusquam fuerint assignatæ. idest præsentatæ cum effectu.ita ꝙ per eas secuta sit citatio.In glos. colligitur.ibi,ad
7 opi.iudicis dic,ꝙ iudex † a quo cognoscit vt iudicet an sit bene appellatum vel non:& sic an sua sit iurisdictio.pro hoc facit quod no.sup.eod. solicitudinem.in glo.sed quare. ibi dixi. In glo.quia causa.ibi,illa suspicio. quæ non potest dici rationabilis,ex quo minus legitime appellauit, ex quo consequeretur commodum de improbitate, cōtra id de præben. eum qui.lib.6.In glo.pe.ibi,datur sub conditione. vult ergo glo.ꝙ iudex ad quem habet necesse pronunciare super articulo appel.quando est appellatum ante sententiam & in hoc not.gl. in eo quod dicit quod iudex ad quem habet iurisdictionem sub conditione.s. si pronunciauerit bene appellatum. & hoc intellige quantum ad cognoscendum de principali: nam super articulo appellationis pure habet iurisdictionem J.c.Romana.lib.6.Si tamen iudex ad quem non pronūciat super articulo appellationis,sed procedit in principali,eo ipso videtur admisisse appellationem arg.J.c.ex parte M.In glos. vlti.in fi. Oppo.quia in hoc ver.saluis.videtur probari,ꝙ in causis maioribus possit appellari sine causa rationabili. & sic contra de ele.quamuis.lib.6.Inn.stat contrario.& hunc ver.saluis,continuat ad literam sup. ibi, absque rationabili causa non prouocet saluis &c. dic, ꝙ potius hic est quædam protestatio. & est sensus, ꝙ in causis maioribus non oportet seruare formam huius c.vt appelletur: quia etiam sine appellatione tales causę deducuntur ad Papam d.c.quamuis. & c.postquam.e.ti.& li.& in eo quod glo.remittit quæ sint causę maiores †,dic,ꝙ maiores dicuntur quæ in signum priuilegij spiritualis reseruantur Papæ.de quibus in capitu. quod translationem. alleg. in gloss.

S V M M A R I V M.

Iudex à quo est appellatū à grauamine,si illud reuocat,potest in principali procedere.
Comminatio sola an sit causa sufficiens ad appellandum.
Iudex deferens appellationi desinit esse iudex.
Iudex an reuocet interlocutoriam.& nu.5.& 6.
Interlocutoria ad quid cognoscitur.

Cum cessante. † Si iudex a quo est apppellatum a grauamine,illud reuocat:potest in principali procedere. Primo ponitur vna cōstitutionis cā. Secundo constitutio.ibi,statuimus. Tertio,alia causa.ibi,ne processus.Secunda subdiuiditur.Primo statuit. Secundo tollit obstaculum,ibi,non obstante.Tertio limitat decisionem ibi,dummodo.In gloss.ibi,non est vetum.sed videtur contra literam.dic,ꝙ iudex potest iuridice comminari:vt in iuribus alle.in gloss.sed si comminatur non iuridice,tanquam priuatus & turbatus,appellari potest:vt hic.de hoc in Specu.de appel.§.in quibus.ver.st.37.& dicit Innocentius.quod debet cōminari in spectantibus ad officium suum. Oppon.ad hoc,ꝙ sola comminatio † non sit causa sufficiens ad appellandum. argu.ff.quod me.cau.metum.quia metus dicitur esse præsens vt ibi.& no.quod me.cau.cap.1.Innocen.quod contraria procedunt in non habente iurisdictionem.ff.quod me.cau.l.2.& l.fin.t.respon.secus in habente, quando comminatur super cadentibus in potestatem suam.sed iura proxi.all.multum faciunt ꝑ hoc. tamen, quia metus dicitur esse præsens ex quo is q cōminatur, habet potestatem: & dato quod non nascatur actio quod metus causa ex cōminatione: potest tamen appellari. dicitur enim grauatus saltem verbaliter is, cui facta est comminatio,: qa iudex q̄tum in se est,paratus est grauare,& sufficit,ꝙ verisimiliter timetur de grauamine ad hoc vt possit appellari etiam in iudicio:extra iudicium autem appellari potest etiam a futuro grauamine,supra c.bonæ.ibi, nemo,& reg.mutare.lib. 6. Ibi, potest mutare consilium. pro hoc infra cap.si a iudice.lib.6.ibi,reficere sumptus.Specu. de excep.§.viso.ver.sed pone,ꝙ appellatur. dicit, ꝙ ex quo citatis partibus iudex ad quem processit ad aliquos actus grauando, potest iudex a quo reuocare grauamen ad effectum, vt possit in causa procedere,& sic dicit obtentum, quando res desijt esse integra, contrarium consilij, quia non desijt res esse integra quo ad hoc,quia iudex a quo non desijt esse iu-
3 dex,† vt quia detulit appellationi.J.ca. cum appellationibus. lib.6.vel tradidit apostolos.infra c.vt super.& cap.ab eo.lib.6. vel iudex ad quem sibi inhibuit ne procedat. infra c. Romana.§.si vero.eo.lib.Ibi,curialis.ergo glo. in hoc docet mentiri.dic ergo,ꝙ simpliciter dicet,reuoco tale quid per quod tu censes te grauatum.& per hoc non fatetur se errasse. Et in fi.
4 oppo.ꝙ iudex † non reuocet interlocutoriam.de offic. deleg. significantibus.Sol.ibi quando pronūciauit se non iudicem. hanc enim non reuocat:quia desijt esse iudex. sic in pronunciando,ad idem de præben.dila.3.Si autem econuerso pronūciat se iudicem,hanc poterit reuocare: quia cessat ratio præmissa.& ita not. in l.ꝙ iussit.alleg.in glos. Ex hoc infertur,ꝙ quandoque contrariorum non est eadem disciplina,ꝙ est ꝓpter diuersitatem rationis prædictæ, & hoc, ꝙ iudex reuocet interlocutoriam,procedit etiam si sit mandata executioni,ꝑ hoc est quod dicitur hic in glo.in eo quod dicit quod etiam post decendium potest reuocari,quod tamen intellige secūdum Ioan.Aud.cum causa.pro hoc litera ibi: sano vtus consilio.& J.c.fina.lib.6.In eo tamen quod dixi,ꝙ etiam post exe-
5 cutionem potest reuocare, † hoc intellige de consensu partium:alias secus.ff.de præto.stip.l.t.in fi.vbi glo.sing. & dicitur iudex reuocare,siue expresse reuocet, siue ferat contrariā interlocutoriam,ita tamen ꝙ in secunda fiat mentio de prima,alias præsumitur circumuentus in secunda.supra de re iudi.cum olim.& nisi sit appellatū ab interlocutoria,& bis succubuit appellans,iudex eam reuocare non potest.eod.tit. cle. vlti.vbi not.in glos.peremptoria.in fin.& est singu. Similiter
6 quando † interlocutoria lata est de partium consensu, non reuocatur sine partium ꝯsensu J.eo.significante, quod est singulare,nec tangunt scribentes,& est ratio, quia sicut tangit glos.iudex ideo potest reuocare,quia etiam appellans potest recedere ab appellatione,vt sic ita possit iudex mutare consilium sicut appellans,quando autem lata est de consensu partium,pars non potest appellare, nec postea per appellationē a diffinitiua potest eam facere reuocari,ex quo consequitur. ergo nec iudex debet hoc posse,eo autem casu quo iudex potest reuocare interlocutoriam,hoc potest etiam post conclusionem:nam etiam ipsam conclusionem,cum sit interlocutoria, reuocare potest, quod dixi de fide instrumento. cum Ioannes ad fi.& cap.cum dilectus, & per hoc habes quomo-
7 do & quando reuocetur interlocutoria vel non. † Quæro ad quid cognoscitur interlocutoria.dicit glo.in Auct.de litigiosis.§.ad excludendas.colla.8. quod omne præceptum iudicis faciens ad causam est interlocutio. & sic quicquid præcipit ante diffinitiuam dicitur sententia interlocutoria, & illa gl. non est alibi,secundum aliquos.

S V M M A R I V M.

1 *Arbitri super recusatione si discordant possunt eligere tertium.*
2 *Arbitri super recusatione recusando mortaliter peccant.*
3 *Recusatus an desinat esse iudex.*
4 *Ordinarius an recusetur.*
5 *Recusatio potest fieri ex causa,& aliquando sine.*
6 *Processus iudicis recusati an valeat,si non admittit recusationem, sed procedit,& non appellatur.*

Cum speciali. Prouidet concilium contra frustratorias recusationes & appellationes,tradens formam,qualiter iuste fiant, & quomodo in eis procedatur. Primo recitat antiquam constitutionem Secundo nouam promulgat,ibi,statuimus.Tertio protestatur:ibi,cæterum.Secunda subdiuiditur in duas vt duplex est
1 ꝯstitutio.Secūda in §.porro.† No.ꝙ arbitri a super recusatio-
a ne si discordant,possunt eligere tertium,ꝙ dic vt in gl.† Not.
2 ibi.districto præcepto, ꝙ arbitri super recusatione mortaliter peccant recusando,pro hoc quod no.de elec. lib.6.in ver.
3 hac ipsa.† No.ꝙ recusatus non desinit esse iudex, immo pōt causam committere vt hic.In glo. hoc intellige in fi.cōtra.ꝙ ordinarius † nō recusat C.de iud.l.aptissimi. Sol.aliud de iure ciuili,

ADDITIO.

a Arbitri. Adde Bald.in l.2.in pen.colum.C.de rescin.vend. Cardi. consi.96 incip.in causa quæ versa est.

ciuili, quam de canonico. de iure ciuili non recusatur vt in d.
l. sed si est suspectus prouidetur: vt dicitur in authen. ibi posi-
ta. De iure autem canonico potest recusari: vt hic, & licet in-
ter glossatores iuris ciuilis de hoc sit varietas: vt no. in l. aper-
tissimi. tamen indistincte standum est huic literæ etiam per
legistas. ar. qui si. sint le. per venerabilem. de no. ope. nun. c. 1.
5 Oppo. ad hoc & ad literam, in eo quod dicit, ꝙ recusatio de-
bet fieri ex causa: ꝙ immo etiam sine causa ff. ad Trebel quia
poterat. de procu. l. item suspectus. In quibus gl. dicunt, ꝙ de-
legatus potest etiam sine causa. Solu. ille gloss. non sunt veræ
per hanc literam quę loquitur indistincte. & sic procedit etiã
in delegato. In glo. ab ipso. ibi, inquantum ad hũc articulum
dic quod immo ibi loquitur in alio casu. In gloss. non ergo,
ibi, non videtur probabilis. potest tamen sustineri exponẽdo
vt ℑ. in gloss. sed præcedens intellectus est sine scrupulo. Et in
6 fin. † Quæro, si iudex qui recusatur, non admittit recusatio-
nem, sed procedit, & non appellatur. dicit Inn. ꝙ non memi-
nit se legisse ꝙ processus non valeat. dic, vt de of. dele. iudex. li.
6. & in hoc quod dicit Iuno. ꝙ non meminit, idem dicit glo.
ff. de leg. 2. l. 1. & dic, ꝙ si est ordinarius, indistincte valet pro-
cessus, si non appelletur: quia per recusationem non desinit
esse iudex, immo potest causam cõmittere: vt hic. si vero de-
legatus. dic vt in d. c. iudex. & secundum illud c. intellige glo.
in l. apertissimi. præalle. cum dicit, ꝙ recusatus desinit esse iu-
dex. pro quo videtur casus C. si quacunque prædi. po. l. 1. & p
illam l. hoc tenet Bar. ff. ad Trebel. quia poterat. sed hoc est i-
telligendum in delegato, secundum prædicta.

S V M M A R I V M.

1 *Crimnosus notorius non appellat.*
2 *Confessus non appellat.*
3 *Appellatio dicitur defensio.*
4 *Iudex quando procedit ex officio non potest donstituere terminum ap-
pellanti.*
5 *Appellans qui deficit in probando censetur malitiose appellasse.*
6 *Confessus quod possit appellare, nisi sit etiam conuictus.*
7 *Confessus potest ex causa reuocare confessionem.*
8 *Iudex à quo non tenetur deferre appellationi interposita per crimi-
nosum notorium, etiam si notorietas sit iuris tantum, vt per solam
confessionem.*

1 Porro. † No. ꝙ notorius criminosus non appellat s. ca.
cum sit. & c. proposuit. No. ibi, vel ipsius confes-
2 sione. ꝙ confessus † non appellat. de hoc cum glo. † Nota. ꝙ
3 appellatio est defensio. ibi, præsidium innocentiæ. & facit ad
4 id de quo ℑ. c. dilecto. † No. ibi, si habuerit aduersarium, a cõ
trario. ꝙ quando iudex procedit ex officio, non potest statue-
re terminũ appellanti. contrarium tamen dicit Hostiẽ. & sic
oportet hic suppleri, maxime, tunc tamen iudex magis mo-
deste debet se habere, ne videatur tãquam prouocatus statue
re terminum nimis breuem. No. ibi, sed si & c. & ibi, malicio-
5 se. ꝙ appellans † qui deficit in probando, censetur maliciose
appellasse. & facit ad id quod dicitur, ꝙ victus indistincte con
demnatur in expensis, quia vr̃ malitiose. de do. & contu. finẽ.
In glo. & ita. ibi, in criminali. secus innuit in ciuili. de quo ta-
men aliter stati m ℑ. dicit. & dic, vt ℑ. ea. gloss. in fi. sed per hoc
non tollitur quin videatur hic probari quod sola confessio i-
6 pedit appellationẽ. Oppo. ad hoc, ꝙ immo confessus † possit
appellare, nisi sit etiam conuictus C. quo app. non re. l. 2. & 2.
q. 6. § sunt quorum. Sol. vt no. ℑ. c. Romana. §. si autem, libr. 6.
& in Spe. § in quibus. circa prin. versi decimo. sed per ibi no-
tata non habetur claritas in materia. & ex litera. versi. si autẽ.
videtur aperte probari ꝙ sola confessio sufficiat ad prohiben-
dum appellationem. & sic expresse cõtradicunt d. l. 2. vbi duo
requiruntur, ꝙ sit conuictus, & confessus, & potest dici, ꝙ se-
cundum illam debet intelligi hæc litera, & dictus §. si autem.
7 & per illam l. suppleri. constat enim, ꝙ confessus † potest ex cã
reuocare confessionem. de confes. c. si. ergo non auditur appel
lans quando est conuictus & confessus, nec potest reuoca-
care. vt dicit Barto. in d. l. 2. quod tamen non videtur. nam ẽt
conuictus poterit in causa appellationis probare cõtrarium,
per regulam nõ probatum probabo. de fide instru. cum Ioan-
nes. dic, ꝙ refert quærere de appellatione an ipso iure non te-
neat. an vero quæratur an debeat ei deferri vel nõ. quo ad pri
mum dic, ꝙ si confessus appellat, tenet appellatio mero iure,
quo ad hoc ꝙ iudex ad quem admittit, nisi notorie sibi con-
stet, ꝙ sit non admittenda, vt quando iu sui tenore apparet fri-
uola, vel interposita per criminosum notoriũ ex ipsa rei eui-
dentia, quæ tergiuersari non potest. in quibus casibus nõ au-
ditur appellans, siue sit confessus, siue non s. c. proposuit. in f.
& quod ibi dixi in d. §. si autem. & quod ibi no. in gloss. ergo,
notorius. & super ea hic intellige. d. l. cum dicit ꝙ non tenet
appellatio eius qui est conuictus & cõfessus & argumentis
superatus, intelligo ita ꝙ per rei euidentiam constat de crimi
ne. sic intelligit Gratianus. 2. q. 6. §. sunt quorum. licet glo. ibi
eum redarguat & male: pro hoc, quia si subesset aliqua defẽ-
sio non posset dici superatus. & licet illa l. 2. loquatur in causa
criminali, & hæc glo. videatur dicere secus in ciuili: dic tamẽ
idem per l. abstinendum. eo. ti. & quod dicit, ꝙ condemnatus
confitebatur se debere id in quo erat cõdemnatus: sed appel-
labat, vt differet negocium, & hic in appellatione exprime-
bat: tunc enim ipsa facti euidentia apparet ꝙ appellatio est fri
uola. quantum vero ad secundum modum, an debeat deferri
8 vel nõ dic, ꝙ iudex † a quo nõ tenet̃ deferre appellationi, inter
positæ p criminosũ notoriũ, ẽt si notorietas sit iuris tm̃. vt p
solam confessionem, sic aperte loquitur ibi, non est prouoca
tioni huius deferendum: & in d. versic. si autem. sed iudex ad
quem postquam inceperit cognoscere an sit admittenda, po
terit inhibere iudici a quo, ne procedat, d. ver. si autem. & ex
tunc nõ tenebunt gesta per primũ. pro hac distinctione facit
quod no. de do. cle. vna. In gloss. magna vltra modum, & sup.
c. pastoralis. in prin. versi. sed etsi. & quod dico de cohabi. cle.
vestra. q. 31. & hæc signa, per quæ reseruatur intellectus prędi
ctorum iurium, in quo scribentes vbiq; variant. In gl. sed qua
liter. ibi, non læditur. quia non tenetur iudex, licet eius sentẽ
tia reuocetur: immo ipsemet potest cõuenire pro iure suo s.
titu. 1. suborta. immo si iudex successit victo, potest appellare
a sententia per se lata ff. de excep. rei. ven. l. 1. in prin. vbi gl. sin-
gu. In glo. & sic, in fi. Quæro eo casu quo iudex recusatur, quę
probatio sufficiat super suspicione, & cadit quæstio melius i
prima parte c. in versi. at ipsa, vbi dicitur ꝙ debet legitime p-
bari. & sic sufficienter, de proba. in præsentia. sed glo. sing. C.
de iudi. l. cum specialis. dicit sufficere iuramentum: quod nõ
puto per literam præmissam. & de offi. deleg. suspicionis.

S V M M A R I V M.

1 *Litis contestatis fit per confessionem.*
2 *Confessio reuocata habetur pro non facto.*
3 *Procurator post litem contestatam substituit tan quam factus dominus
litis.*
4 *Delegatus ab episcopo vel capitulo ad causam hæresis subdelegat.*
5 *Appellatio expresso vno grauamine, sequuta clausula generali, nõ iusti
ficatur nisi ex expresso.*

Cum causam. Si iudex cõfessionẽ aduocati ea-
dem die reuocatam pro litis cõte-
statione velit habere, vel processum a subdelegato subdelega
ti factum ratificat, licite appellatur. Primo ponitur appellan-
tis narratio. Secundo iudicum datio & mandatum. ibi, man-
1 damus. † No. ꝙ per confessionem fit litis contest. de hoc, de
lit. contesta. c. vno. hic tamen responsio aduocati continebat
negationem in effectu: quia dicebat ecclesiã de nouo loco p-
scripsisse ecclesiam de qua erat quæstio: & per consequens,
2 ꝙ non pertinebat ad aduersarios. † No. ꝙ confessio reuocata
habetur pro non facta. & sic non dicitur factũ, quod non du-
rat factum ff. de in rem verso. si p parte §. versum. facit de ele.
commissa, cum ibi no. lib. 6. No. ꝙ ante sententiam non ap-
pellatur licite, nisi grauamen exprimatur in appellatione. de
hoc in glo. vlti. No. ꝙ ex pluribus causis seu grauaminibus po
test appellari. de hoc ℑ. alia notabilia sunt in gloss. In gloss. sed
nunquid in fin. signa gloss. ex qua colligitur, quod si quis
facit aliquid de his quæ solent fieri post litem contestatam,
ex hoc videtur recedere ab his quæ fieri debent ante litem ꝯ-
testatam. & idem not. de elect. c. 1. lib. 6. In glo. quæ est singu-
laris. & sic quando sumus in casu in quo error debet reuoca-
ri ante litem contestatam, si pars procedit ad aliquid de his, q̃
solent fieri post contestationẽ, non poterit amplius. reuocare
de hac tamen reuocatione confessionis erroneę dic, vt dixi
de confes. c. finali. In glo. ergo. in fi. dic, vt no. de lit. ꝯte. c. vno.
melius soluitur de lit. ꝯte. c. a. li. 6. In glo. penul. ibi, non distin-
guendo ante litem ꝯtc. vel post. No. glo. ꝙ quantum ad hoc,
3 aliud in ꝓcuratore, q̃ in delegato: quia † procurator post litẽ
ꝯtestatã substituit tanq̃ factus dñs litis: vt s. in glo. delegatus,
autẽ non a principe etiam post litẽ ꝯtestatã non subdelegat.
rõ diuersitatis: q̃a licet procurator post litẽ ꝯtestata efficiatur
dñs litis, vt in iuribus alle. s. in gl. adeo ꝙ post litẽ contestatã,
non potest reuocari sine causa. de procura. c. 2. libro 6. delega-
tus tamen per contestationem non efficitur dominus: sed
libere reuocatur a delegante. ff. de iudic. iudicium. Item in
contestatione procurator se habet vt agens. iudex vt patiens.
fortius autem operatur actio quam passio, & quod dixi dele-
gatum non a princincipe non subdelegare, procedet regulari
4 ter fallit in delegato † ad causam heresis epo vel capl'o qui
subdelegat. de hæreti. cle. 1. ver. verũ. vbi dico ꝯtio primo. &
sic singulare ibi, cũ Bertoldus. dic, vt ibi dixi: quia ibi subdele-
gauit certũ articulũ, ministerialẽ. l. non iurisditionalẽ. ibi in
tertiã

etiam ꝑsonam.11.q.3.qm̃ multos.18.di.c.pe. Ibi,quasi ordinarius. signa gl. ꝙ delegatus ad vniuersitatem cãrum censet̃ quasi ordinarius,& notanter dicit quasi,quia non est vere ordinarius,cum iudicet noĩe alieno. ipsa tñ vniuersitas causarũ facit:quia cẽsetur quasi iudicare iure proprio: iõ subdelegat. In gl.s.l.ibi,distingue.hęc distinctio in 3.membro approbat̃ e. ti.cle.appellanti.ibi,non põt aliam allegare. Quid si expressit plures cãs. Spe.e.ti.§.de officio.in fi.dicit ꝙ curia eligit vnam sup qua dat rescriptum. Boat. dicit ꝙ sup qualibet cã poterit impetrari singulare rescriptum,hoc non seruatur:sed ꝙ prædixi,ꝙ curia eligit vnam. iõ dẽt esse cautus appellans ne exprimat causas nisi rõnabiles. Quid si expressit vnum grauamen, secuta clã † gñali,qa dixit.appello ex tali causa,& ex alijs quæ ex actis patent,dic ꝙ non iustificabitur appellatio nisi ex causa expressa:vt in decisione Rotæ 7.& 8.vbi etiam dicitur, ꝙ si nulla causa grauaminis fuerit expressa:iustificari non potest. pro hoc dicta clemen.appellanti.

SVMMARIVM.

Duo quando sic se habent,quod alterum est qualitas alterius,tunc vno cessante cessat reliquum.
1 *Appellatio interposita in iudicio a grauamine non illato, nec comminato,non valet.*
Appellari non potest a mandato iudicis vel executoris non inferentis grauamen.
Literæ beneficiales subreptitiæ sunt nullæ.
Appellans an possit agere de nullitate coram iudice ad quem.
Exceptio nullitatis, vel actio de nullitate an impediat executionem sententiæ.

Dilecto filio. Non sufficit appellãti docere, ꝙ exceptionem legitimam & veram opposuit & appellauit, nisi doceat pp exceptionem nõ admissam se appellasse. Primo ponit factum coram auditore narratum. Secũdo committit cãm, & ꝑmittit quare:ibi,quoniam igit̃. No.ibi,actio &c.quod dixi summando,ex quo colligitur, ꝙ qñ duo ↄiunctim requiruntur ad aliquem effectum, nõ suffi
1 cit ꝙ de eis ↄstet disiunctim, sufficit,† qñ duo sic se hñt ꝙ alterũ est qualitas alterius:tunc vno cessante cessat reliquum.de ꝓb. licet. in eo ꝙ ibi opponebatur ꝙ testes corrupti falsa dixerãt, ad idem.ff.de ver.obl.l.1.§.si stipulanti,& §.p̃ced.In gl.ibi,sine iuro.immo sufficit,ꝙ numerus sit statutus , ẽt si non iuratus neq; ↄfirmatus.de rescr.ↄstitutus.in fi.Op.extra glo.ꝙ nõ debuerit reijci appellatio,cum statim,antequam grauaretur,appellauerit.ibi,non aliter &c.io.oportet intelligi ꝙ iudices nõ admittebant: vel ꝙ verisimile timebatur ꝙ non admitterẽt, alias non valeret † appellatio interposita in iudicio a grauamine non illato nec comminato s̃.c.vt debitus,& c.cum cessante,ex hoc infertur ↄ c.secundum.de proc. vbi dr̃ qui excipiũt incontinenti appellant , ꝙ non ꝓcedat receptis exceptionib. dẽnt.n.expectare ꝙ iudex admittat,vel reijciat.de hoc in Spe. de exce.§.viso.ver.quidam aũt nouitij,& de ap.§.qualiter.ver. item ꝙ faciat,sm hoc intellige de exce. dilecti, & c.dilectæ.s. ꝙ ibi iudex reijcit exceptionem,ꝑ hoc infert ↄ appellationes quæ solent opponi ↄ ꝓcessus executoris,vt si mãdauit executor aliquem recipi J.certum terminum,& nisi receptus fuerit excommunicauit.hoc.n.casu non oportet proponere aliquid coram executore,sed statim põt appellare tanquam grauatus ex mandato.nec oportet ꝙ petat reuocari grauamen.e. ti.si a iudice.lib.6. sed si executor mandaret aliquem recipi J. talem terminum , vel ꝙ J. illum compareant ad dicendum quare non teneãtur recipere:tunc non pñt appellare,nisi primo ꝓponant coram executore,quia non sunt grauati, & dic cum quęntur,an & qñ possit appellari ab actu iudicis,vel executoris.† Aut.n.ex mandato eius non surgit grauamen:& nõ põt appellari s̃.c.ex parte,& ꝙ ibi dixi s̃.c.significantib. J.c.ex parte M.de exce.dilecti.& c.dilectæ.cum si. Aut nescit,vel dubitat an grauet partem,vel non: & tunc oportet de grauamine coram ipso excipi,& reiectione appellari,sm p̃dicta,quod plenius dixi in d.c.ex parte.no.Pau.de relig.do.cle.quia ↄtingit.circa prin. Op. aliter.statim.n.debuerunt reijci illæ literæ quas ↄtabat esse nullas pp subreptionem,cum nõ esset facta mentio de numero. literæ † aũt beneficiales surreptitiæ sunt nullę.de rescr.ad audientiam.Inno.soluit,ꝙ ꝓcurator capituli sm aliquos innitebatur soli appellationi. fatentur tñ isti, ꝙ potuisset ꝓsequi nullitatem,& de hoc,an appellans possit ꝓsequi nullitatem,statim dicam,ꝑ hoc non tollitur ↄrium:qa ẽt cessante appellatione debuit ꝓnunciari literas esse nullas, cuius ↄrium hic innuitur,in eo ꝙ ita demum ꝓnunciat ꝓ appellante,si iustificata fuerit appellatio.Host. dicit ꝙ hic vacat argumentum a ↄrio:quia non sequit̃,si appellatio fuit illegitima,ꝙ propterea ille sit recipiendus,alij dicunt,& varie,dic, ꝙ licet hic pręsupponeretur, ꝙ in ecclesia erat numerus. tñ de hoc erat obiectum,& cognitum solum ad effectum iustificandæ appellationis, & sic hoc non potuit sufficere ad aliũ effectum,vt cessante appellatione pronuncietur literas non tenere.arg.de testi.veniens,2.& dato,ꝙ de numero ↄstiterit ꝑ confessionem aduersarij:tñ posset dicere aduersarius,ꝙ aliqñ defensiones sibi competebant si fuisset de hoc plene cognitum;nec potuit iudex ad quem , ẽt Papa , cognoscere de principali,omisso articulo appľonis , nisi de ↄsensu partium. c.1.eo.ti.lib.6. per hoc non tolletur quin illi de capitulo possint principaliter agere de nullitate. Vlterius quæro,an appel-
5 lãs † possit agere de nullitate coram iudice ad quem.vr̃ ꝙ sic. nam ↄsuetudo est appellantium dicere , dico sniam nullam. & si qua est,appello.sup quo surgũt difficultates : quia vr̃ sibi ↄrius qui dicit nullam & aliquam:& allegans ↄrium non audit̃ s̃.c.solicitudinem,dic ꝙ valet talis appellatio. nam appellans æquiparatur reo.de app.significauerunt, qui reus põt vti ↄrijs defensionib.sub ↄditione.reg.nullus plurib. lib.6. Item, appellatio non est actus iudiciarius,sed extraiudiciarius . põt enim interponi ẽt die feriata.C.de fer.l.1.no.de ferijs.c.fi.tales aũt actus extraiudiciarij,cum pendeant a ptãte partis, pñt fieri sub ↄditione ↄria continente.ff.de condi indeb l.ul.qñ dies le.ce.h mõi.Item,p̃supposito ꝙ esset actus iudiciarius: adhuc idem:quia appellatio non est actio, sed nedum oppressio s̃.c. cum spãli.§.porro.per hec defenditur communis practica,& dic, ꝙ appellãs modo p̃dicto poterit ꝓsequi nullitatem corã iudice ad quem,ita tñ ꝙ iustificet̃ appellatio, quę iustificabit̃ docto ꝙ snia interlocutoria fuerit nulla, quia tunc fuisti grauatus de facto: vel docto ꝙ fuerit iniqua . omisso aũt appellationis articulo nõ posses ꝓsequi nullitatem coram iudice ad quem,nisi esset aliter competens qui possit adiri ꝑ querelam quo tñ casu respectu appellationis in qua succubuisses, fieret remissio ad iudicem a quo s̃.c.vt debitus , si aũt est appellatũ a diffinitiua,põt ꝓsequi & nullitatem,& iniquitatem.nam ꝑ vtrũq; infert̃ male iudicatum,& hoc ꝙ possis ꝓsequi vtrũq;, procedit nisi inferatur manifesta ↄrietas : vt quia nullitas, & iniquitas oriuntur ex eodem fonte,& eodem respectu . vt si minor dicit sniam nullam,vt quia fuit in iudicio sine curatore legitimo.dic ẽt iniustam,qa curator illegitime fecit, non audiet̃,qa ex hoc dicet̃ se habuisse curatorem,& non habuisse,secus si oriuntur ex diuerso fonte,vt puta, dicit appellationis sententiam nullam , quia lata ↄ se minorem , dicit iniustam ex actis,admittetur.pro hoc.ff.eo.si expressim an autem
6 exceptio † nullitatis,vel actio de nullitate impediat executionem sententiæ,dico de offi.deleg.cum in iure.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ad impetrandum & contradicendum tantum,non censetur legitimus in prosequenda appellatione. & num. 3.*
2 *Appellatus quando possit prosequi appellationem.*
4 *Iudex an possit non deferre appellationi a diffinitiua.*

Nicolao militi. Appellans, qui terminum appellationi pręfixit,si mittit ꝓcuratorem ad impetrandum terminum: & appellatio fuit recepta, vel approbata aduersario legitime ꝓsequente,ↄdemnatur in expensis. Primo ponitur auditoris datio. Secũdo dat iudices,
1 ibi:mandamus.† No.ꝙ ꝓcurator ad impetrandum,& ad ↄdicendum tantum non censetur legitimus in prosequenda appellatione,dr̃.n. potius procurator ad negocia quam ad lites,
2 de rescr.ex parte decani.No.ibi,ꝓsequente,ꝙ † appellatus põt prosequi appellationem , quod procedit qñ non negauit appellatum fore.secus si negauit,sic dicit Spe.obtentum.eo.ti. §.nunc br̃.ver.sed pone appellatum pro hoc.ff de re iudi.sed hoc ita §.1.regula,ex eo.lib.6 & hoc signa. In tantum autem põt appellatus prosequi,ꝙ victor,qui non appellauit, victo q appellauit non ꝓsequente,põt prosequi, & petere reformari sniam,vt victus,qui in principali non fuerit ↄdemnatus in expensis,ↄdemnetur in appellatione. C.qñ ꝓuo. non est neces. l.fi. & eo casu quo victus appellauit non põt victor appellare pp omissam condemnationem expensarum . sufficit enim sibi ꝙ nihilominus poterit petere reformari sniam modo p̃dicto. sed si victus non appellauit, potest victor appellare ob omissam condemnationem expẽtarum , quatenus approbat sniam quatenus est pro se.pro hoc d.l.fi.& ff.e.ab executore. In glo. 3. ibi veniens. illud tñ c. põt intelligi qñ appellans præfixit terminum suę appellationi ẽt non receptæ : tunc enim, licet appellans possit mittere procuratorem ad impetrãdum, & ↄdicendum J.c.interposita.§.1. tñ si appellatus non mittit ꝓcuratorem ad totam cãm, ꝓcedetur in principali eo non citato,ex quo terminus fuit pręfixus,qui hebet vim citationis, & in hoc melior est ↄdõ appellãtis quam appellati : ꝙ est,qa appellatus potest sibi imputare,ꝙ nõ approbauit appellationem . tutius tñ est intelligere, ꝙ appellatio hic fuit recepta

vel approbata, non ꝯſideratur in cauſis bñficialib. de ele. c j. &
c. vt circa. lib. 6. Ibi, & non ↄ̃rio. dic plenius cum quæritur an
1 † in appellatione ſufficiat mittere procuratorem ad impetrã
dum vel ꝯdicendum, an vero debeat mitti ſufficiens. aut. n. ap
pellatur ante, aut poſt. ſi ante, aut appellatio non eſt recepta a
iudice nec approbata a parte. aut ſic. primo caſu, aut non fuit
ſtatutus terminus ab appellante, vel iudice, & ſufficit mittere
ꝓcuratorem ad impetrandum, vel ꝯdicendum ↄ̃. c. interpoſi-
ta. §. 1. aut fuit ſtatutus terminus: & tunc ſm Ab. mandatum
dẽt eſſe ſufficiens ſaltem ad articulum appellationis, vt hic, ꝑ
hoc ꝙ hic dr̃ in hac gl. in prin. Alij & communiter dicunt, ꝙ
ſufficit mandatum ad impetrandum, & ꝯdicendum, ex quo
appellatio non fuit recepta, & ſubaudiunt hic ꝙ fuit recepta,
& ſic ſummaui, & hoc reſpectu appellantis, de appellato dic
vt pdixi, ꝑ c. veniens. de renun. ꝙ niſi mittat ꝓcuratorem ſuf-
ficientem, ꝓcedet̃ eo non citato, niſi dicamus, ꝙ hoc caſu ter
minus non hẽt vires peremptorij, niſi in hoc, ꝙ a neutra par-
te põt præueniri ſ. c. abbate. & hic eſt primus caſus. Secundo
caſu qñ fuit recepta, vel approbata: aut terminus non fuit ſta-
tutus: aut ſic. Primo caſu ſufficit mittere ꝓcuratorem ad im-
petrandum, & ꝯdicendum: vt hic a ↄ̃rio. ex quo. n. nõ eſt ſta-
tutus terminus non põt abſens cenſeri ꝯtumax ſ. c. ſępe. & ꝙ
ibi no. Secundo caſu qñ terminus fuit ſtatutus, aut appellatus
petijt ꝙ mitteret̃ inſtructus ad totam cãm: & ſic oportet, ꝙ
mittatur ↄ̃. c. 1. lib. 6. aut hoc non petijt: & tunc reſpectu arti-
culi appellationis oportet mitti procuratorem ſufficientem,
ſic loquitur hic. ſed quantum ad cãm principalem nõ opor-
tet, quia non reperitur cautum, & ↄ̃rium ꝓbat in d. c. 1. lib. 6 a
ↄ̃rio. Si aũt eſt appellatum a diffinitiua: aut appellatio fuit re-
cepta, vel apꝓbata, aut nõ: ſi ſic, ſiue terminus ſit ſtatutus, ſiue
non, oportet mitti ꝓcuratorem ad totam cãm: alias receptio
vel approbatio nihil operaretur ↄ̃ mẽtem c. interpoſitam. §.
1. ſm Io. Cal. ſed Sp. e. ti. §. qualiter. ver. porro. dicit ꝙ receptio
iudicis nihil operatur, quia non põt non deferre, cum ſit fun
ctus officio, & ad c. oblatæ. in prin. ſ. e. vbi ponderat ꝙ nõ fuit
delatum, rñdet ꝙ factum narrat. Si vero fuit approbata a parte
dicit Spe. in d. ver. porro. ꝙ tenet̃ pars ex vi approbationis mit
tere ꝓcuratorem ſufficiẽtem, hęc diſtinctio inter apprõnem
iudicis, vel partis, non vr̃ ꝓcedere. nam hęc ęquiparant̃ ſ. c. ſę
pe, idem ergo vtroq; caſu, & licet c. ſępe, loquat̃ de appellatio
ne ante ſniam: eadem tñ rõ ſubeſt, & poſt ſniam, & cum dr̃,
4 ꝙ iudex † non põt non deferre appellationi a diffinitiua: dic
immo põt non deferre ex cã ↄ̃. c. Romana. §. ſi aũt. lib. 6. & ſm
hoc põt intelligi de renun. veniẽs, de cuius tñ c. intellectu dic
vt ſ. & dic, ꝙ qñ appellatum eſt a diffinitiua, & non eſt termi-
nus præfixus, vr̃ ſtandum c. per tuas. ſ. eo. vt dicatur, ꝙ ad inſtã
tiam appellatus non ꝓceditur ↄ̃ appellatum, niſi prius citato
eo: non enim põt dici ꝯtumax ex quo terminus non eſt præ-
fixus, ſed ad inſtantiam appellati vltimo menſe fatalium be-
ne poteſt procedi non citato appellante, tamẽ perquiſito co-
ram iudice ad quem, ꝙ dixi ſ. c. oblatæ, & hoc tutum eſt tene
re ſine inuolucro p̃miſſarum varietatũ. Si aũt appellatio non
eſt recepta, vel approbata, ẽt ſi terminus ſit p̃fixus, ſufficit mit
tere ꝓcuratorem ad impetrandum & ꝯdicẽdum. cum. n. hoc
caſu articulus appellationis non diſtinguat a principali: non
poteſt dici, ꝙ debeat mitti, ſicut nec qñ appellatum eſt ante
ſniam: vt ſ. eo. dixi, & hoc verius quam id quod no. in d. c. ve-
niens, in glo. fin. de hoc in Specu. dicto ver. porro. hoc ergo ca
ſu præfixio termini operatur ꝙ non põt præueniri ſ. c. ſępe, &
c. oblatæ, & habet vires peremptorij, vt non veniens ꝯdemne
tur in expenſis, quantum tñ ad dictum ca. veniens, dic vt ſ.

S V M M A R I V M.

1 *Dictio verum importat geminationem.*
2 *Delegati apoſtolici debent eſſe perſonæ in dignitate conſtitutæ.*

Tua nobis. Ab eadẽ ſnia tertio appellare nõ licet.
Primo ponit̃ appellati querela. Secũdo
auditoris ſnia. ibi, cumq;. Tertio inhibitio facta iudicib. tertiæ
appellaõnis, ibi: nos. No. ꝙ ſi tertio appellatur, appellatio nõ eſt
ipſo iure nulla. ſed oportet excipi, & inſtari, vt ꝓnunciet̃ eam
non tenere: vt hic. No. ibi, interlocuti, ꝙ ẽt ſi ſnia interlocuto
ria operetur idem ꝙ diffinitiua. Si tñ non directe diffinit cãm
cenſetur interlocutoria, vt hic, ꝑ hoc ꝙ no. e. ti. cle. vl. in gl. 2.
& facit hic, quia fuit interlocutus iſtos nõ potuiſſe tertio ap-
pellare, & ſic hẽt vim diffinitiuę. nam ex hoc rata manet ſnia
1 prima, & tñ hęc cenſet̃ interlocutoria. † In glo. 1. ibi, quotiens
opus erit, hęc ꝯdicit ei ꝙ p̃cedit in gl. dic, ꝙ dictio verum, de
ꝓprio ſignificato importat geminationem, vt hic, & ff. de le.
3. l. fideicommiſſa. §. ſiquis decem, de bonis auto. iu. poſ. l. fi. in
fi. de reſcr. olim. in prin. ſed qñq; ꝓp naturam eius cui adijcit am-
pliat ſignificatum, & exponit quotiẽs opus erit: vt in l. velut.
alie. in glo. vbi dr̃ editionem iterum fieri. l. ſemꝑ qñ intereſt
petentis, & ſubeſt iuſta cã. In glo. 2. ibi, ſecundo, & non vltra:
vt ſic ꝯcordent̃ iura iurib. de ele. cum expediat. lib. 6. Ibi, dire-
cte, de hoc ibi, & in fi. Oppo. ꝙ non debuerit Papa ſe impedi-
re. C. eo. duob. Item de hoc nõ fuit exemptum. pro hoc facit,
quod no. de fo. comp. ſi clericus, & c. ex trãſmiſſa. Op. in eo ꝙ
Papa commiſit Petro & eius collegæ qui erant laici, ex quo
hic non dr̃ ꝙ eſſent clerici. ar. de reſcr. cum adco. de tranſa. ex
2 literis, cum tñ delegati † apoſtolici debeant eſſe pſonæ eccle-
ſiaſticæ in dignitate ꝯſtitutæ. de reſcr. ſtatutum. lib. 6. ſoluunt
aliqui, ꝙ illud c. loquatur in ſpiritualib. tantum, dic melius, ꝙ
omnib. cum indiſtincte loquatur, ſed tempore huius c. non-
dum emanauerat. Op. ꝙ nõ debuerit excipere coram delegã
te, ſed coram delegato debuerit allegare ius ſuum d. c. duob.
Solu. hoc potuit etiam coram delegante, vt hic.

S V M M A R I V M.

1 *Appellandum eſt gradatim.*
2 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum cenſetur quaſi ordinarius.*
3 *Conſuetudo non valet, quod ab officiali epiſcopi appelletur ad epi-
ſcopum.*
4 *Conſuetudo valet vt poſsit appellari, omiſſo medio.*

Dilecti filii. De ſubdito, vel delegato epĩ non licet ap
pellare ad archiepm̃. Primo ponitur ap-
pellantis querela. Secundo dat iudices, ibi, quo circa, & pone
1 caſum, vt in gl. mag. in fi. † No. ꝙ gradatim eſt appellandũ, de
hoc in glo. 2. ibi, bene valet quod fit ꝑ ipſum. no. glo. ꝙ appel-
latio facta omiſſo medio non eſt nulla, ſed oportet excipi, &
ſigna glo. pro hoc quod dico ſuper e. gl. ibi, de conſuetudine,
quod no. Archi. a. q. 6. anteriorum. §. ille, & de hoc ↄ̃. ibi, ſuꝑ
2 qõnium. §. porro. ↄ̃, quia delegatus † ad vniuerſitatem cauſa-
rum cenſetur quaſi ordinarius: vt no. ſ. c. cum cãm, in glo. pe
nul. in fi. ergo ſi ordinarius delegauit appellatur ad ipſum, ita
vr̃ appellandum ad delegatum ad vniuerſitatem cauſarum.
Bar. in l. 1. quis & a quo. in fi. ſtat ↄ̃rio, & intellige illam l. in vi
ces gerente qui facit idem conſiſtorium. ideo appellatur ibi
ad ſuperiorem ne appelletur ab eodem ad eũdem. de hoc de
conſuetudine, non putamus. libro 6. Si tñ vis defendere glo.
poteſt dici, ꝙ talis delegatus licet cenſeatur quaſi ordinarius:
3 non tñ per omnia. ibi, Romana. dic melius ꝙ non valet † con
ſuetudo, ꝙ ab officiali epĩ appellatur ad epm̃, de conſuetudi-
ne, non putamus. lib. 6. vbi glo. reddit rationem, quia de natu
ra appellationis eſt, quod interponat̃ ab inferiori ad ſuperio-
rem, ergo ↄ̃ naturam eſt ꝙ ad æqualem. Op. ad hoc, de eo ꝙ
4 ſ. dr̃ in glo. quia valet conſuetudo, † vt poſſit appellari omiſſo
medio, non eſt ↄ̃ ſubſtantiam, ſed ↄ̃ circunſtantiam appella-
tionis: ſed de circunſtantijs quia ius ſic præcipit, ideo appella-
tur ad ipſum præſidem, de intellectu dicti. §. ſolent. allega. in
glo. dic vt per Inno. de off. ord. irrefragabili, vbi dicitur, ꝙ ibi
præſes erat in ordine, vt conſulẽs, non vt iudicans, & ſic quo-
dam iure ſegregato. potuit ergo ab ordine in quo erat præſes
modo prædicto appellari ad ipſum præſidem, ſicut & alias
appellatur ab eodem ad eundem aliter conſideratum. eo. ti.
ad collationem. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex procedens ad vlteriora intelligitur exceptionem reijcere.*
2 *Iudex vt intelligatur pronunciaſſe non reſpondentem poſitionibus ha-
beri pro confeſſo, quid ſufficiat.*
3 *Tutela quid ſit.*
4 *Tutela multiplex.*
5 *Tutor attilianus vnde.*
6 *Tutela quaſi teſtamentaria quæ.*
7 *Mater & auia excludunt omnes legitimos a tutela.*

Ex parte M. Si is q deſijt eſſe tutor noĩe pupilli cõ-
uenit̃ inuitus, poterit appellare, diuidit̃
vt ꝓx. ſecunda ibi, ideoq;. No. ibi, exceptione neglecta &c. ꝙ
1 eo ipſo, ꝙ iudex † ꝓcedit ad vlteriora, intelligit̃ exceptionem
reijcere, & eſt ac ſi expreſſe reiecilſet, & eſt tex. ſing. qui quod
die allegat̃. ꝑ hoc tollit̃ cautela Vbert q ꝯſulebat iudici, vt nõ
ꝓnunciaret reijciẽdo, ſed vlterius procederet. de hoc in Spe.
de exce. § a. ver. & non ſm Vbertũ. Ex hoc infert̃, ꝙ ſi iudex
2 † dixit, vt rñderetur poſitionib. & nõ fuit rñſum, ſi ꝓnũciat in
principalem tanq̃ ꝯfeſſum hoc ſufficit, vt intelligat̃ ꝓnũciaſ-
ſe non rñdentem haberi ꝓ ꝯfeſſo. de ꝯfeſſis c. 2. lib. 6. In glo. ꝑ
3 officium tutelę, & dic, ꝙ tutela † eſt ius in capite libero ad tuẽ
dum eum qui ꝓp ætatem ſe defendere nequit, a iure ciuili da
ta ac ꝑmiſſa. ff. de tute. l. i. in fi. Item in eo ꝙ in gl. fit mẽtio de
4 tutore legitimo & datiuo, dic ꝙ multiplex eſt tutela. † quędã
teſtamentaria, qñ pater in teſtamẽto dat filio tutorem, quod
ẽt põt auus nepoti non recaſuro in poteſtatem patris. inſti. de
tute. §. ꝑmiſſum. alia eſt tutela legitima, & dicuntur legitimi
qui ab inteſtato ſuccedunt pupillo. ff. de le. tu. ſi quis ſub con
ditione, & dicuntur legitimi, quia dantur a lege: alia eſt da-
tiua,

na,cum tutor datur a iudice deficientib.testamētarijs,& le-
gitimis & quasi testamentarijs,vt hic.qñq; hēt nomen ſpale:
quia dr̄ tutor †attilianus,ab autore Attilio, & datur qñ tu-
tor testamentarius est datus sub conditione,ea pendente dat̄
attilianus.alia est tutela †quasi testamentaria, qñ datur tutor
in testamento minus solemni,sed confirmatur a iudice.ff.&
C.de ɔfir.tut.de muliere aūr an possit esse tutrix.dic vt in glo.
& dic ꝙ mater †excludit hodie omnes legitimos,& sic auia.
C.qñ mu.tu.of.aut.matri & auiæ, sed per transitum ad secun
da vota cessat:& tunc debet petere tutorem dari filio impube
ri.ff.ad Tertul.l.2.§.confestim.C. qui pe. tu.cum a matribus,
alias excluditur a successiooe filiorum vt ibi.

S V M M A R I V M.

Relationis exemplum debet edi partibus antequam fiat relatio.
Relatio quid continere debeat.

Intimasti. † Exemplum relationis debet edi partibus
antequam fiat relatio. In glo.ibi l.j. primo
rñso.idem Inno.dicens ꝙ statur relationi qñ facta est partib.
consentientib.vel scientibus & non appellantib.de pnr.cano.
cum dilectis.ver.is igitur.Si vero partibus ɔ̄dicentibus, vel al
tera ɔ̄dicente,& appellante,non statur nisi quantum constat
per acta.C.de reli.l.1.& 2.& in §.biduum.alleg.in glo. idem si
partibus ignorantibus,vel altera parte ignorante,vel absente,
ēt per ɔtumaciam:dicit tñ Inno.ꝙ in primo casu, qñ partib.
ɔ̄dicentibus,& in vltimo qñ parte absente per contumaciam
fit relatio,potest iudex assignare terminum ad comparēdum
coram iudice ad quem,& habet vim peremptorij,sicut dr̄ in
appellatione s̄.c.sępe.quod nn.Quęto quid debeat contineri
2 in †relatione.dic ꝙ omnia acta. Item,an de ɔsensu partium,
vel eis ɔ̄dicentib.vel altera parte ɔ̄dicente facta sit.Item quic-
quid potest ad relationem pertinere.de hoc in Spe. de rela.§.
2.in fi.& §.fi.vbi ponuntur formæ relationum.

S V M M A R I V M.

1 Interlocutoria lata de consensu partium non potest sine ipsarum consensu reuocari.
2 Simplicitas procuratoris non præiudicat domino.
3 Res dubia efficitur per negationem.
4 Mercari licitum est cuilibet.
5 Monopolium vnde dicatur.& num.6.
7 Seruitus negatiua vt acquiratur & præscribatur,requiritur quod interueniat aliquid affirmatiuum.
8 Dilatione pendente ad producendum testes,potest dari alia ad probandum per instrumentum.
9 Delegatus quo ad causam delegatam habet maiorem potestatem quam ordinarius.
10 Iudices dantur in curia ad voluntatem impetrantis, si aduersarius non contradicit,si autem contradicit,conueniunt de iudicibus.

Significante. Vbi ante li.conte.circa principale ne-
gocium aliquid innouat iudex, vel
diem dilationis pręuenit,licite appellatur.& si procurator ap
pellantis datus ad impetrandum super appellatione non coo-
seruauit formam mandati, legitimum est impedimentum.
vnde appellans ēt post annum auditur.Primo ponitur appel
1 lantis narratio.Secundo commissio,ibi.ideoq;. † Not.ibi,de
ɔsensu partium, & ibi,absq; ɔsensu. ꝙ interlocutoria lata de
partium consensu non pôt sine ipsarum ɔsensu reuocari. de
hoc dixi s̄.c.cum cessante,& est tex.singularis.No.quod pen-
2 dente dilatione &c.de hoc in glo.3.† No.ibi circunuentus:ꝙ
a simplicitas a procuratoris non præiudicat dño.si fecit ɔ̄ inhi-
bitionem dñi.No.ꝙ appellans impeditus in primo anno ha-
bet secundum.de hoc s.c.ex ratione.No.ibi,vel earum altera
ꝙ cum appellatur ex pluribus causis sufficit alteram probari,
quod intellige ita tñ cum sit sufficiens ad iustificādam appel-
lationem,& dic,vt s̄.c.cum causam. In gl.1.ibi,male petebat,
capitulum hoc procedit præsupposito quod p̄cedit in glo.ꝙ
eṗs possideret,sed si possidebat capitulum dic, vt sequitur in
glo.Et in fi.pro hoc quod j̄.dr̄ in glo.pe.ad fi.nam hic implo
rabatur officium iudicis sup eo ꝙ principaliter vertebatur in
glo.cum ergo ante li.ɔt.non feratur sñia,non potuit eṗs ꝓhi-
beri,quin posset facere vendi carnes, nisi vellet.nam eṗs noo
fatebatur ꝙ capitulum possideret,imnio præsupponendum
3 est ꝙ negabat,eo ipso ꝙ oon apparet ꝙ confiteretur.per †ne-
gationem aūt res efficitur dubia.C.quibus ad lib.procla. noo
licet l.2.de rescr.cum contingat.vbi no.in glo.sed qualiter,&
ibidem Inn.ex prædictis habentur duæ lecturæ. Prima,ꝙ eṗs
possidebat.Secunda,ꝙ capitulum, & ſm vtranq; procedit ꝙ
hic dr̄,ꝙ ēt plenius declaratur in sequentib.In glo.2. Op.ad li
teram sm primam lecturam de qua in glo. p̄cepit,quia si eṗs
possidebat,non debuit prohiberi a possessione:etiam post lit.
ɔte.lite pendente c.1 & 2.cuius ɔ̄rium innuit litera ibi, cum
lis non fuisset contestata.glo.metu ɔ̄rij supplet,maxime:de-
inde recedit ab hac lectu.& tene secundam de qua in pręced.
glo. ꝙ capitulum possidebat: & in hoc quantum ad literam
non fit magna vis, nisi ꝙ ſm lect.secundam non oportet im
propriare,cum dicit,ꝙ non erat ɔtestata.Op.ad hoc, ꝙ ab ip-
so initio debuerit reijci petitio capituli,in eo ꝙ petebat ꝙ nō
possit eṗs alibi facere vendi carnes quam in stallis capituli.li-
4 citum est †enim cuilibet mercari,si non est alia persona pro-
hibita,& monopolium est hoc prohibere. C.de monopo.in
5 rubro & nigro,& dr̄ monopolium †a monos,quod est vnū,
& pola,quod est venditor,vel polum quod ꝙ est vēditio, vel
negociatio,quasi singularis negociator, & prohibens alium
negociari. non debuit ergo capitulum audiri sine actione, i.
sine iure agendi.ff.de neg.ge.si pupili.de iudi.examinata.Sol.
potuit capitulo competere actio:vt quia forte dicebat se præ
scripsisse hanc seruitutem, vel ex alio iure ſpāli hoc sibi com
petere, quo p̄supposito competebat capitulo confessoria.ar.
ff.de serui.quotiens.§.fi.no.in d.c.examinata,vel competebat
vti possi.quia poterant illi de capitulo possidere, & petere ꝓ-
hiberi eṗm ne molestaret eos faciendo alibi vēdi ad illud de
6 monopolio rñdet Inno.ꝙ monopolium †est prohibitio cer
tarum ꝑsonarum,vel certi actus:non autem certorum loco-
rum,quod solum hic fiebat,quod no. Et dic melius,ꝙ nō est
monopolium qñ aliquis prohibet alium mercari rōne iuris
sibi competentis:sicut si disponit statutum,ꝙ aduocatus qui
non est in matricula aduocatorum non possit postulare, nec
notarius q non est in matricula notariorum possit instr̄a con
ficere.poterunt enim quorum interest non matriculatis hec
attentātibus petere hoc interdici. sic ergo & isti de capitulo
hoc potuerunt,& in eo ꝙ dixi,ꝙ poterant præscripsisse hanc
seruitutem,ꝙ poterat in hoc sua interesse, ꝑp aliquod com-
modum quod percipiebant,quia plus locabant sua stalla.hec
tñ seruitus seu hoc ius, vt dicit Host. non acquiritur ex solo
7 tpis cursu:quod est ideo,quia est seruitus†negatiua,ad quam
acquirendam,& præscribendam requiritur ꝙ interueniat ali
quid affirmatiuum:vt quia volentes alibi vendere fuerunt ꝓ
hibiti ꝑ capitulum.pro hoc quod dico de cle.ɔiug.Ioānes,&
de præscr.de quarta.In glo.3.in fi. Item hæc dilatio fuerat sta-
tuta de consensu partium. ideo non poterat reuocari absque
partium coosensu.argum. j̄.de reg.iu.c.1.dixi in notabilibus.
Item etiam præsupposito, ꝙ potuissent iudices reuocare, tñ
non apparet,ꝙ reuocauerint, & sic pendebat dilatio,qua pen
dente non debet ad aliud procedi.C.de rebu.cre.l. penultim.
§.penulti. & hoc quatenus procedatur ad aliquid quod sit in
8 præiudicium dilationis,vel procedi potest.vnde, † pendente
dilatione ad producendum testes, potest alia dari ad proban-
dum per instrumentum.C.de rebus cre.l.generaliter. §. illo.
no.Bart.ff.de re iudic.l.2.in fi.bene consuluit Io.Cald.ꝙ pen-
dente termioo ad certum quid potest dari terminus ad aliud
successiuum: & sic potest dari dilatio 10. dierum ad proban-
dum vni parti, & ex nunc dare alteri parti aliam dilationem
10. dierum, quę incipiat prima finita. argument. eius quod
no.de inoffi.testam.qui de inofficioso.ad exhiben.l.1.pro hoc
quod dico de dila.c.fi.de eo qui citat̄ ad initiandum item, &
prosequeodum vsq; ad sñiam inclusiue.licet potest vna dila
tio dari ad duplicem actum,dum tñ vnus alteri non præiudi-
cet d.§.illo.Item,finita cā dilationis, licet duret eius tp̄s, pôt
iudex procedere, vt si fuit data dilatio decem dierum ad ve-
niendum,& tu venisti prius,statim potest iudex procedere.ff.
ad Treb.l.a filia.§.filia.quod ergo hic dicit, ꝙ pendente dila-
tione conquiescit officium iudicis, procedit quo ad id super
quo data est dilatio, vt non procedatur ad aliud per quod prę
iudicetur dilationi,ita tñ ꝙ causa dilationis non sit finita, ſm
prædicta. In glo.penultim.ibi,hic dr̄ de delegato.hęc distin-
ctio inter ordinarium & delegatum non vr̄ procedere. nam
9 delegatus † quoad cām delegatam non hēt minorem ptātē,
immo maiorem quam ordinarius.de of.or. studuisti.immo
ēt delegatus lite pendente potiorem:vt no.vt lit.pen.cle.2.in
glo.alibi,vel dicas ibi respicit principale factum,ꝓ hoc quod
dixi s̄.sup glo.j.& est sensus,ꝙ illud principaliter agebatur,vt
pronunciaretur pro capitulo, ꝙ liceret eṗo facere alibi ven-
di &c.&

A D D I T I O.

a Simplicitas. Adde quod simplicitas in his quæ sunt iuris naturalis non excusat.Specu.titu.depo. §. versicu. sed nunquid berengarius, & in clem.2. & ibi Cardin.de pœni.& remis.nam dicitur amica legum, & veritatis Specu. eodem titu.§.7.versicu.17.& si est contraria discretioni reprobatur, in ca. si cupis.17.quæstione prima,& in capitulo.Petrus.32.distinctio.& quod simplicitas præsumatur in rustico in muliere & minore, vide Bald.in rub.C.de serium petitur.

di &c.& sic implorabatur hic officium iudicis ante li.ↄt. sup
eo quod veniebat decidendum per diffinitiuam. In gl.vlt.ibi,
fines mandati. Opp. quia mandatum non fuit legitimum in
hoc ꝗ eps inhibuit sup iudicib. impetrandis. nō enim debuit
eps habere iudices ad sensum suum. solu. Inno. ꝗ si de ↄsensu
partium hic fuissent impetrati, nō obstaret inhibitio, quæ nō
peruenisset ad aduersarium. de rescr. ex parte decani: quod est
verum. sed ad ↄtrium dic formalius, ꝗ hic eps nō expresserat
ꝗ talem impetraret: sed ꝗ talem nō impetraret, quod est ho
nestum: vt quia forte sibi suspectus. Item quod dixi, ꝗ nō de-
buit eps habere iudices ad sui sensum, dic ꝗ immo. dant. n. in
10 curia iudices †ad voluntatem impetrantis, si aduersarius nō
ↄdicit: si aūt ↄdicit, conueniunt de iudicib. de hoc de rescr. sta
tutum. lib 6. ibi, ex generali clausula, vult ergo ꝗ fuit opus re
stitutioni; dic ꝗ immo ipsum ius succurrit episcopo tāquam
legitime impedito in primo anno. supra c. ex ratione.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ante sententiam tenetur appellationem iustificare.*
2 *Oblatio probationum reiecta quid operetur.*
3 *Oblatio probationum qualis esse debeat.*
4 *Appellatio an erit iustificata ex reiectione probationis oblatæ per instrumenta, quæ in veritate nihil faciebant ad causam.*
5 *Iudex non admittens probationes quæ non releuant, iuste facit.*

1 Interposita. †Appellans ante sniam tenetur appella
tionem iustificare, quam tn̄ iustificatex
probatione oblata & reiecta. In glo. 2. ibi, cum causa. ibi exci-
piebatur de facto noto iudicibus, vt quia non habebat com-
missionem a lege, & sic ipso facto erat probata exceptio. pro
hoc est quod no. de exce. olim. In glo. penul. ibi, vt debitus. po
tius facit pro. nam ibi vt valeat appellatio sufficit, quod sit in-
terposita ex cā rōnabili, sed vt admittatur cum effectu per iu
dicem ad quem oportet docere ꝗ cā sit vera, vt ibi, & hic. Ibi
dilectio. ibi ↄstituit de veritate causæ: quia exceptio iusta fuit
admissa. erat aūt iusta cum opponeretur non esse factam mē-
tionem de numero, quæ causa ipso iure probatur. de rescrip.
constitutus. In glo. 3. ibi, secundum quod ibi dixi. ibi tn̄ non
2 bene soluit, dic vt ibi dixi, ꝗ oblatio †probationum reiecta iu
stificat appellationem quoad reuocandum attētata, non quo
ad obtinendum in principali. ibi, malitiose fecisse, non est pro-
prie malicia, sed tunc non habet beneficium huius capitu.
& c. super eo. quod alleg in glo. in §. si aūt. aliter loquitur. nō
ergo est ratio, quia videatur maliciose fecisse, sed quia causa
posset esse non vera, & tunc non esset grauate: ideo oportet
docere de veritate causæ: sed qn̄ obtulit se probaturum, & nō
fuit admissus, eo ipso est grauatus, vt s̄. in glo. nam volens pro
bare debuit audiri. ff. de proba circa. de proba. licet s̄. c. ex par-
3 te. Et in fi. Quæro †qualis debet esse oblatio ꝓbationum. dic
ꝗ realis: vt quia coram iudice obtulit testes vel instrumēta. i.
ita communiter intelligit. hoc tn̄ non aperte exigit litera, &
vr̄ sufficere ꝗ notabiliter se offerat incontinenti ꝓbaturum.
sed propter euitare materiam dilationum æqua est commu-
nis præcedens opi. qua præsupposita ꝓcedit sequens q. Quæ-
4 ro, †tu obtulisti te probaturum instrumenta, quæ non in ve-
ritate nihil faciebāt ad causam: & iudex reiecit: an erit iustifi-
cata appellatio: dic ꝗ sic: quia non habebit discuti qualia es-
sent instrumenta. talis in cautela non vr̄ vtilis: tum quia repu
gnat iuramēto calumniæ: tum quia iudex posset statim sum-
marie legere instrumēta, ita ꝗ ꝑpenderet de calumnia. Quæ-
ro an in qualibet appellatione ꝓcedit quod hic dr̄ de hac ob-
latione. idem dicit Inno. in iudiciali, qn̄ appellatur in absētia
iudicis: vt j. c. fi. de of. or. pastoralis. in fi. cessat. n. rō in odium
iudicis reijcientis. hoc fuit inductum, & procedit nisi manife
ste appareat exceptionem esse friuolam: tūc enim iuste facit
5 iudex †non admittendo ꝓbationes quæ non releuant. de off.
dele. cum contingat. Ex his dic, quod id quod hic dr̄, procedit
in applone iudiciali interposita coram iudice, & ante sniam.
nam si appellaretur a diffinitiua non habet locum hic; quia
tunc non habet probari de veritate appellationis. sed de qua-
litate, vel inæqualitate sniæ. Item ꝓcedit hic qn̄ exceptio non
fuit manifeste friuola, nec probationes manifeste impertinē-
tes, & qn̄ oblatio fuit realis, & coram iudice, requiritur etiam
ꝗ a reiectione probationum fuerit appellatum: alias hęc reie
ctio tanquam quædam interlocutoria, transiret in rem iudi.
& pręiudicaret appellāti, quod plenius dixi de testib. ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Appellanti quando sufficiat mittere procuratorem ad impetrandum, & contradicendum.*

1 § Eidem quoque. † Si appellatio non fuit re-
cepta vel approbata. sufficit
appellanti mittere procuratorem ad impetrandum, & ↄdicē
dum. In glo. sibi. in fi. declara hanc glo. & hanc literam secun
dum ea quæ dixi supra eo. Nicolao.

SVMMARIVM.

1 *Appellans, ante inchoatam persecutionem appellationis, si vult, inuito appellato, remittitur ad iudicem a quo, sed condemnatur in expensis.*
2 *Appellatus quando possit inuito appellante prosequi appellationem.*

1 §. Ille denique. † Ante inchoatam ꝓsecutionem
appellationis, appellās, si vult, in-
uito appellato, remittitur ad iudicem a quo, sed condemna-
tur in expensis. In glo. sic s̄. in fi. Oppo. ad literam, in eo quod
loquitur de causa appellationis nondum delegata idem esti
videtur si est delegata, cum subsit eadem ratio: quia potest ap
pellans renunciare appellationi suæ. vt in glo. seq. solu. intelli
ge literam qn̄ causa est delegata de consensu partium, tunc
2 †enim potest appellatus etiam inuito appellante appellatio-
nem prosequi j. eo. cle. si appellationem. sed si solus appella-
tus impetrasset, posset renunciare, ita tn̄ ꝗ non inchoauerit
appellationem prosequi, secus si inchoasset: tunc. n. potest ap
pellatus prosequi eo inuito. d. cle. & C. quomodo & qn̄ iudi.
in auth. qui semel. de dolo & contum. causam.

SVMMARIVM.

1 *Articulus appellationis interpositæ a grauamine per quem discutiatur.*
2 *Lis an sit contestanda in appellatione.*
3 *Instantia appellationis est alia ab instantia causæ principalis.*

1 §. Sane pa. Articulus †appellationis interpositę a gra
uamine discutitur per iudicem ad quem
parte absente contumaciter, etiam lite non contestata in ap-
pellatione, vel in principali. In glo. hic habes. ibi, in exceptio-
ne, loquitur gl. hic secundum gl. de appellatione interposita
propter reiectam exceptionem, & sic ante sniam. generaliter
2 autem †an in appellatione sit lis ↄtestanda, dic no. de testam.
Raynaldus. ver. dilectus, in glo. & ita, & in decisione Rotę. ii.
& se. vbi vr̄ confirmari opin. Io. And. de qua in d. ver. dilectus,
dic melius, vt ibi dico in primo ↄrio, & babes hic casum spe-
cialem in quo proceditur lite non contest. alij casus habētur,
vt lite non contest. quoniam. in tex. & glo. i. vr̄ hæc litera vel-
le, ꝗ de rigore debuisset lis contestari: quod est ideo, quia in-
3 stantia † appellationis est alia ab instantia causæ principalis:
sed ratio decidendi colligitur ex glo. cum dicit, quod in exce
ptione non fit contestatio. nam hoc quod hic quęrebant nō
erat id de quo principaliter agebatur. sed quid incidens, an. s.
iudex indebite grauasset.

SVMMARIVM.

1 *Clausula appellatione remota, posita in medio literarum quid operetur. & num. 2. & 3.*
4 *Ius alterius potest ex causa auferri.*

Inquisitioni. †Clausula, appellatione remota, posita
1 in medio literarum respicit præmissa
quibus admittitur, non sequentia, nisi in fine repetatur. Pri-
mo ponitur dictum. Secundo exceptio. ibi, in fine. In glo. ibi
solu. est ibi, & distingue, vt ibi dixi. Et in fine. communiter di
citur, quod non potest tradi certa doctrina. de hoc in Specu.
de instr. edi. §. nunc autem videndum. versic. item excipe, dic,
2 vt dixi s̄. c. secundo requiris. vbi distinxi, an hæc † clausula ap.
remota ponatur in principio: an in medio, vel in fin. & dic ꝗ
etiam quandoq; in medio, & si est talis clausula de qua non
possit reddi ratio quare magis debeat referri ad præcedentia,
quam sequentia, refertur ad omnia. ff. de leg. i. talis scriptura.
in fine. sed de natura istius claus. ap. re. videtur esse quod con-
cernat præcedentia tantum; venit enim accessorie ad com-
missionem, & sic debet referri ad commissionem præceden-
tem tanquam ad suum principale. argum. regulæ accessoriū.
3 lib. 6. pro hoc facit, quia præsupponendo ꝗ hæc †clausula ho
die aliquid operetur, vr̄ esse odiosa, tanquam ꝓhibens appel-
lationem, quæ est inducta ad defensionem s̄. cap. cum specia-
li. dēt ergo coarctari, regula, odia. lib. 6. ꝗ autem hęc clausula
etiam hodie aliquid operetur, probat hoc c. quod emanauit
post capitulum, vt debitus, & sic licet id quod dr̄, ꝗ iura lo-
quentia de hac clausula, sunt correcta per c vt debitus. de quo
ibi, non potest locum habere quo ad hoc cap. quod fuit po-
sterius, & sic dicendum ꝗ hodie aliquid operatur, quod dic
vt dixi in d. c. vt debitus, parum tamen est in obseruantia, & ra
ro vidi

ro vidi in practica refricari de effectu huius cle.& cõmuniter
apponitur in literis Apostolicis,vnde potest dici,ꝙ quia com
muniter apponitur,vr̃ apposita in forma communi: & sic ꝙ
parum aut nihil operet͂ si.n.constaret, ꝙ ex certa scientia ap-
poneretur,vr̃ intelligenda simpliciter, ꝙ scil. appellatio, etiã
alias rationabilis,esset prohibita:potest enim ex causa offerri
ius alterius,de offi.deleg.ex parte 2.& c.super eo.

S V M M A R I V M.

1 *Ablatiui absoluti resoluuntur in conditionem.*
2 *Minor transigens super seruitute indiuidua præiudicat sibi soli, non sociis.*
3 *Victoria vnius an prosit alteri.*

Vna sententia. Breue vel per alia verba, in causa
cõmuni victoria vnius in appel-
latione prodest alijs,& pone casum in plurib.tutoribus &c.vt
in gl.vlt.† No.ibi,pluribus condemnatis,de ablatiuis absolu-
1 tis,qui resoluuntur in conditionem.i.si sunt condemnati. ff.
de condi.& demon.a testatore,dico de consti.cum M.In gl.j.
ibi,correis,de fideiuss.c.2.Ibi l.si communem,t.responso,vbi
si habeo fundum communem cum pupillo,cui debetur via,
licet neuter vtatur,tamen retineo seruitutem per pupillum,
cui non currit præscriptio,ad idem.ff.si serui.vẽ.loci.§.si fun-
dus,vbi,si prædium cui debetur seruitus,est commune pluri-
bus,vnicuiq; competit actio insolidum,& vnius victoria alijs
prodest.Ex hoc ergo habes, ꝙ in re indiuidua & incorporea
non procedit hæc litera, ibi, si communi iure iuuetur, idem
.n.si iure speciali,per d.ll.vt in hac gl.&idem & apertius dicit
gl.C.si in communi eademque causa in integ. rest.l.1. ibi ta-
mẽ Petrus reprobat gl.nã si minor † transigit sup seruitute in
2 diuidua præiudicat sibi soli non socijs.ff.de serui.rusti.præd.p
fundum,ergo p ꝯrium,beneficium restitutionis sibi prodest
tanquam principale,regula,priuilegium,li.6.ff.de admi.tu.ex
pluribus.ad l.si communem,respondetur,ꝙ loquitur in reti-
nenda seruitute, quæ, si tenetur per vnum, retinetur quo ad
omnes,secus in recuperanda,quod dic vt ibi no.& in d.l.1.ad
§.si fundus,respondetur, ꝙ ibi medium erat commune. s.p̃-
dium,& per ipsum fit extensio iuris specialis,communiter ta
men approbatur glo.& l.per fundum,non facit ad præmissa.
Ex hoc ergo hẽs casum,in quo beneficium personale ad aliũ
extenditur,quod est propter indiuiduitatem, & in fine de di-
uiduo dr̃.ff.de ver.ob.stipulationes non diuiduntur,in pnn.de
iure pat.cle.2.& ibi do. Et † cum quęritur,an victoria a vnius
3 prosit alteri:aut quæritur de victoria per beneficium speciale
1 & regulariter non prodest.fallit quãdo res est incorporea cõ-
munis & indiuidua: vt in glo.& nunc dixi.aut quęritur de vi-
ctoria de iure communi,& tunc,aut in causa principali,& di-
stingue secundum Pe.vt in l.res. C.qui.res iu.non nocet. po-
nit Io.Cal.de simo.dilectus,aut in causa appellationis,& tunc
aut sunt plures sniæ, & oportet plures esse applõnes, de test.
Rainerius, & capi.Raynaldus,& hoc si sunt latæ ex diuersis
pbationib.secus si ex eisdẽ,qa tũc vna applo & vnius victoria
prodest oĩb.ff.eo.si quis separatim,quod tñ dic vt sequit͂, aut
fuit vna sententia,& tunc,aut ꝯtinebat plures articulos,& idẽ
ac si essent plures sniæ,de arbitr.cum epe,aut vnicũ,& hoc ca
su,aut nemo appellat,& transit in rem iudicatam:aut omnes
& vnius victoria nõ prodest alijs quilibet enim innititur suæ
appellationi,& sic non est locus beneficio huiusc.pro hoc fa-
cit de re iud.cum super,aut non omnes appellant,sed vnus,&
tunc aut alio vel alijs ignorantibus,& nihil prodest illis victo
ria istius,sed quo ad illos transit sententia in rem iudi.d.ca.cũ
super.aut illis scientibus,& tunc,aut expresse approbant sen-
tentiam:& victoria appellantis eis non prodest.ff.eo.non tñ.
& d.c.cum super.in ratione sui. aut non expresse approbant
sententiam, & tunc,aut causa defensionis est diuersa, & non
prodest,vt hic a contrario.aut eadem:& prodest vt hic,& d.l.
si quis separatim,vbi de hoc. In gloss.vltim.ibi,tutores,idem
in correis,vt in gloss. præceden. & in pluribus fideiussoribus
qui non renunciarunt beneficio diuisionis, de hoc de fide.in
strumen.peruenit.

A D D I T I O.

a An victoria. Adde vnum dictum notabile ad hoc, videlicet. an victoria per vnam viam sit difficilior quam per plures.vide Spe.in ti.de aduo.§.consequẽter.ver.& quidem.

S V M M A R I V M.

1 *Metus iustus facit non appellantem haberi pro appellante, si fuerit protestatus.*
2 *Protestatio qualis esse debeat vt excuset non appellantem ob metum iudicis.*
3 *Forma appellandi extra conspectum iudicis quando non potest haberi eius copia.*
4 *Metus iudicis quomodo probetur.*

1 Si iustus. Non appellãs † ob iustum metum habetur
pro appellante si fuerit protestatus. Primo
ponitur thema.Secundo,decisio.ibi,ad appellationis.Tertio
limitatio,ibi,dummodo.In glo.2.in fin.ex hoc no.ꝙ in litera
ibi,vel si &c. est alternatiua ordinis,de hoc de dona.inter vir.
& vxo.per vestras.& in regula in alternatiuis.Op.ꝙ nõ proce-
dat in hoc c.nam si non audet appellare, pariter non audebit
2 ptestari.Dic ꝙ ꝯtingere põt, qa nõ est par timor:vt qa iudex
erat solitus multum turbari contra appellantes: † sed tamen
poterat coram ipso fieri protestatio sub verbis reuerentialib.
ꝙ de potestate non curabat,vt quia dicit,domine iudex, quia
timeo vestram consuetudinem, cum valde grauiter soleatis
ferre appellantem a vobis,ideo ab appellatione abstineo, sed
protestor ꝙ mihi non præiudicet,& si erat appellandum an-
te sententiam dẽbit inserere causas quare poterat appellare,
vt in litera:si autem contingat ꝙ par sit timor in protestatio
ne,vt in appellatione, sufficiet protestari coram publicis per-
sonis:quia verum est dicere quod non potest habere copiam
iudicis cum effectu.In glo.vlt.in fi.vel dic ꝙ debet exprimere
causas.i. qualiter grauatur in hoc ꝙ eius appellatio non reci-
pitur.C.de his qui per me. iu. non app.l.2. & quare nõ audet
appellare,& hoc etiam si appellet a diffinitiua. quia hic indi-
stincte loquitur, sed quia litera dicit de causis appellationis,
vr̃ intelligendum vt dicit gl.vt restringatur hic in appellatio-
ne ante sententiam.Quęro de practica huius c.in qua nõnul
li errant,dic vt dixi s̃.glo.& quando appellatur extra conspe-
3 ctum iudicis,vt quia non potest haberi eius copia,obseruatur
talis forma,† comparetur coram authentica persona sic,corã
vobis talis tanquam publica, & honesta persona compareo
ego talis,& dico ꝙ inscriptam appellationem libenter inter-
ponerem coram tali iudice si eius copiam habere possem:sed
quia non possum propter metum quem habeo de ipso, vel
quia non facit sui copiam:ideo corã vobis interpono,& om-
nia dico & facio quæ facturus essem coram eo, & Apostolos
peto &c. & hęc porriguntur in scriptis, & subijcitur appella-
tio in omnibus, & per omnia sub ea forma sicut si interpo
neretur a iudice,& dr̃ sic. Forma autem appellationis infra
sequitur,coram vobis domine talis iudex &cęter. compareo
&c. & dico ꝙ in tali interlocutoria me grauastis ex tali cau-
sa &c. Si autem appellatur a diffinitiua, non expedit causam
inserere,vt in glo.& eadem forma seruatur in appellationib.
extraiudicialib.quæ interponuntur in absentia aduersarij,tũc
tamen debent intimari,de elect.cle.causam.Et de materia hu
4 ius c.habetur.ff.de no. oper.nun.de pupillo §. si quis ipsi. per
Bar.quod vi aut clam.l.1.§. si quis tamen, vbi ponit modum
probandi metum † iudicis,& dicit ꝙ probat͂ docendo de sua
consuetudine:vt quia consueuerat male tractare appellantes,
& talis metus excusat,etiam si tu incideris culpa tua in metũ
argum.de spon.veniens,el secundo, & quod dixi quando nõ
potest haberi copia iudicis,quando dicatur non haberi copia
dico de officio ordinario pastoralis §.pręterea,& licet in for-
ma proxime posita posuerim exemplum in appellatione,
sufficeret tamen protestari vt hic, sed tutius est appellare
modo prædicto.

De peregrinantibus. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Peregrinantes ad Papam cum omnibus rebus eorum sunt securi.cum declaratione vt num.2.*
3 *Accedentes ad Papam in causa nec etiam habent ius reuocandi domum.*
3 *Protectionis verba non eximunt.*

1 Conquærente. † Peregrinantes ad
Papam cum omni-
bus rebus sub eius ptectione sunt securi, vel
sic ad idem,peregrinantes ad Papam spoliati
restituunt͂ condictione,huius c. vel sic,de pe-
regrinantibus ad Papam solus Papa cogno-
scit,& possunt ictu summarij coniungi. Primus autem & se-
cundus magis conueniunt textui. Primo ponitur quærela.
Secundo,prouisio,ibi,mãdamus.No.ibi,quicquid post iter
arreptum,de forma literarum quas curia dat itinerantibus
ad Papam, & quod dicit litera ibi, subtractatum,dic quo ad
immobilia,& & ibi,oblatum. s.quo ad mobilia.In glo. vlti.
in fi. Opp.

in fi. Oppo. ꝙ inutile sit remedium huius c. isti enim tãquam
spoliato succurritur per interdictum vnde vi. de rest. spo. in li
teris, dantur multæ so. inter cæteras dicit Host. ꝙ quãtum ad
hunc tit. sufficit ꝙ iste probet se possedisse: nec oportet quod
probet de spoliatione, quod tamen oportet in interdicto, pro
hoc est quod dixi in simili s. c. bonæ. Item, cum iste fuerit ab
sens, esset sibi difficile spoliationem probare, sed probat eo ip
so ꝙ docet se possedisse tempore quo cepit peregrinari. Quæ
2 ro † an in quibuslibet peregrinantibus ad Papam locum ha
beat hic Goff. ꝙ non, sed tunc tantum quando assumunt si-
gnum peregrinantium, vt baculum, & peram, & c. Inn. intel-
ligit etiam in non assumentibus talia, dum modo peregrinē-
tur ex causa necessaria, vt appellationis prosequẽdæ, testimo
nij ferendi, vel simo. quod videtur verius: quia hic non loqui
tur tantum de peregrinantibus causa deuotionis, sed genera-
liter de his qui accedunt, pro hoc litera ibi, ad vos accessit, &
ib., qui accedunt ad præsentiam nostram, pro hoc, quia tales
3 accedentes † ex causa necessaria etiam habent ius reuocandi
domũ, de dila. c. fi. de fo. compe. c. fi. vbi de hoc. Quæro ibi in
eo, quod dicit, quod isti sunt sub Apostolica protectione, an
sint exempti. dic quod non: quia hoc non dicit hic. Item ver-
4 ba protectionis † non eximunt, de priuile. recepimus, & cap.
porro. sed sunt sub protectione. i. tutela seu defensione Papæ,
hunc tamen titulum nunquam vidi practicari. Nam accedẽ-
tes ad curiam, si dubitant molestari, appellant ad Papam, qđ
est tutum, ne incidant in opiniones, quæ sunt, quando sit lo-
cus huic titu. & in quo prosit.

De confirmatione vtili vel inutili. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Inferior non cognoscit de re scienter confirmata per Papam.*
2 *Ordinarius non impeditur quin possit priuare propter crimen beneficiatum cui per Papam fuit confirmatum beneficium.*
3 *Actus quilibet an possit confirmari.*

1 SI quis rei. † De re confirmata per Papã
scienter inferior non cogno-
scit, nisi confirmatio non tenuerit, vt quia
ob. reuerentia, vel de re litigiosa. h. d. cum seq.
habet duo dicta. Secundum, ibi, sed si. In glo.
vlt. vbi ei obijcitur crimen. signa glo. quia sin
gularis, quæ hoc vult, ꝙ si beneficium fuit alicui confirma-
2 tum per Papam, per hoc non impeditur † ordinarius quin
possit eum priuare propter crimen, simile, quod no. vt li. pen.
c. 2. lib. 6. & quod sequitur in glo. ibi, sed certe non est verum.
non refertur ad proxim. dicta, pro hoc, ꝙ iste possit priuari ꝑ-
pter crimen, est, quia p confirmationem non eximitur a suo
iudice, sicut etiam non eximitur si Papa per se contulisset, de
maio. & obe. per tuas, vbi de hoc. Item prædicta procedunt ex
eo quia confirmatio concernit præcedentia, non sequentia,
& sic non facit istum tutum, si postea cõmmittit crimen. fa-
cit quod no. de offi. dele. super eo alias confirmatio daret ma-
teriam delinquendi. Et in fi. & propter ea glo. nihil dicit in c.
3 seq. quod non habes in alio. c. huius compilationis. † Quæro
an quilibet actus possit confirmari, dicit Innocen. quod con-
firmantur actus iuris positiui, videlicet sententiæ, & similes,
sed actus iurigentium, vt pœna, & contractus, proprie non
confirmantur, & in primis fit per iudicem citato aduersario
etiam contumace. ff. de adop. nam ita, de ma. & obed. inter. in
secundis requiritur partium consensus, nisi sit talis iudex qui
possit illum contractum inire & confirmare, etiam si sit nul-
lus vt Papa in omnibus contractibus ecclesiasticis, secũdum
Inn. quod est sing. pro hoc est 3. q. hoc quippe. de transact. c. j.
Host. contra primum verius.

De confirmationibus. Summa vt supra cap. proximo, & expone vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ confirmationis super sententia a qua erat appellatum, quando non valeant.*
2 *Tacere melius est quam male loqui.*
3 *Literæ confirmatoriæ quando valeant & non.*

2 Bonæ me. † Literæ confirmationis super sententia
a qua erat appellatum non valent, si appel
latus impetrans malitiose præuenit appellantem: alias pen.
dẽt donec de appłone cognoscatur. h. d. ꝫm, intellectũ ꝫm: legi
tur enim varie vt in glo. vl. & super c. Primo ponitur factum,
ex quo quæstio. Secundo responsio, ibi: respondemus, & ibi,
duo dicta. Tertium ibi, verum In glo. t. in fine. hanc glo. & se
quen. declara vt J. super glo. vlt. In gl. vltim. ibi, in titulo isto.
no. argum. ad idem quod no. de ele. cum monasterium. In gl.
2. facit s. in proœmio § sane, ibi etiam dico. Et in fi. ex hac gl.
colliguntur duo intellectus, qui non multum differunt quã
tum ad effectum, & secundum vtrunque litera in ver. verum,
mutat casum; quia primo loquitur de literis appellati, quãdo
caute. i. maliciose præuenit appellantem, quo casu statim nõ
tenent, sic procedit litera ibi: respondemus, vsque ibi, verum,
sed in ver. verum, loquitur quando appellatus non præuenit
malitiose appellantem, quo casu literæ non sunt statim vitio
sę, sed pendent donec de appellatione cognoscatur ꝑ primas
literas, secundum intellectum glo. vel per secundas, secũdum
intellectum de quo in glo. extra glo. datur tertius intellectus,
quod ver. verum, loquitur quando appellans fecit mentionẽ
de literis appellati, sed imperfecte, & generaliter, per clausulã
nullis literis & c. vel similẽ: quo casu si nullam fecisset men-
tionem: valerent secundæ: quia primæ erãt surreptitiæ, ex eo
quia appellatus malitiose pręuenerat appellantem: sed quia
appellans fecit aliquam mentionem, & non plenam, præsu-
mitur sciuisse de primis: ideo non valent secundæ tanquam
2 surreptitię, ex hoc colligitur illud generale, † melius est tace
re quam male loqui. pro hoc de elect. cle. constitutionem. §.
1. & fuit intellectus Goff. Pe. & Abbatis, & Io. de Lig. sed non
procedit ad literam: quia si literæ appellantis essent surrepti-
tiæ, per ipsas non procederetur super appellatione, de hoc ta-
men potest dici, quod non procedetur per literas appellantis,
sed appellati, intelligendo quod literæ appellati non erant su-
per confirmatione facta, sed super facienda per iudices, & se-
cundum hoc dicetur, quod quia appellans fecit mentionem,
sed non plenam, præsumitur sciuisse de literis appellati, & ex
hoc surgit pręsumptio pro primis literis, & quod appellatus
non præuenit malitiose: ideo pendent primę donec fiat co-
gnitio, vt hic, & hic intellectus potest sustineri, nec oportebit
dicere quod in ver. verum, mutet casum: quia tamen tota
hęc inuolutio euenit propter minus bene decisam literam:
ideo recurrendum est ad integram, seu antiquam, & ibi appa
ret quod in ver. verum, mutat casum, & sic duo intellectus gl.
sunt veriores, & secundum hoc intelligemus quod in ver. ve
rum, primæ literę interim habent vigorem. s. quia non pro-
nunciantur inualidæ: nec retractatur executio iam facta do-
nec cognoscatur de iniquitate sententię. Oppono ad hoc: aut
3 enim literę † confirmatoriæ fuerunt in forma communi: &
nihil aut parum valent, aut ex certa scientia, & eis indistincte
deberet stari. glo. hic in fin. intelligit quod in forma commu-
ni, pro hoc, quia si fuissent ex certa scientia, & sic causa cogni
ta, procederet quod prædixi, quod indistincte staretur literis
confirmatorijs, sed intelligendo de confirmatione in forma
communi: quia tales, vt prædixi, nihil aut parum valent, dic,
quod habent interim vigorem, vt supra dixi, & de duobus in
tellectibus positis in glo. non multum refert an stetur primo
vel secundo, & ex omnibus dic, quod quando super appella-
tione inpetrant appellatus & appellans, si appellatus malitio-
se pręuenit appellantem, vel non facit de appellatione men-
tionem, literæ non tenent, tanquam surreptitiæ, sed statur li-
teris appellantis, sic loquitur hic, ibi, respondemus, vsque ibi,
verum, sed his cessantibus, quia. i. appellatus nõ præuenit ma-
litiose, nec alias sunt eis literæ surreptitię: vt quia fecit men-
tionem de appellatione, non statim literę appellantis censen
tur vitiosę, sed pendent in euentum cognitionis faciendę su-
per appellatione, quæ cognitio fiet per literas appellantis si
erant super confirmatione fienda per iudices, sed si erant su-
per confirmatione iam facta, fiet cognitio per literas appellã
tis: quamquam hæc sint necessaria pro intellectu literę, tamẽ
in effectu iuris modicum releuat an fiat cognitio per literas
appellantis, an appellati: nisi quia in hoc habet pars iudices si
bi grauatos.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegij innouatione non tribuitur ius nouum, sed confirmatur antiquum.*
2 *Legato soli quando credatur.*
3 *Canonicus admittitur ad defendendam ecclesiam.*
4 *Priuilegium concedi potest nemine citato, non tamen innouari.*
5 *Priuilegia in qua materia antiquitus scribebantur.*
6 *Instrumentum publicum in quacunque materia sit scriptum, an valeat.*
7 *Fęmina quibus casibus possit esse in iudicio.*
8 *Priuilegium perditur per non vsum.*

1 Cum dilecta. † Innouatione priuilegij nouum
ius non tribuit, sed confirmatur
antiquum.

antiquum. Primo ponitur petitio sororum, & datio inquisi-
torum. Secundo, ibi, nos, inquisitorum relatio & reorũ obie-
ctio. Tertio ibi: vnde, iudicum datio, & ab ipsis appellatio.
Quarto ibi: nuper. iterata sororum petitio & reorum contra-
dictio. Quinto ibi, nos igitur. Papæ interlocutio, & priuilegij
innouatio. Sexto ibi: quia vero. Papa constituit abbatissam ꝓ-
1 curatricem a. Septimo ibi: nolentes, committitur principale
diffiniendum. In glo. simul, ne de, ar. a simili, de hoc de cõsti.
transsatio. Et in fi. op. extra glo. in eo quod hic Papa dedit fidẽ
transcripto, contra id de fide instrum. c. 1. & 2. sol. hęc transcri
ptio fuit facta pręsente aduersario per iudices ad hoc deputa-
tos, qui retulerunt, & statur relationi sigillatæ eorum sigillis:
2 vt hic. Op. in eo, quod dicit de legato. † debuit. n. credi ei soli.
de appel. constitutus, sol. causa non erat commissa, & dic quã
do credatur vt d. c. constitutus. Opp. quod non debuerunt au-
diri isti canonici sine mandato, de procur. c. j. sol. præsuppon ĩ
3 quod habebant mandatum. Item admittitur canonicus † ad
defendendam ecclesiam, de testibus, cum olim, de rebus ec-
cle. non alie. si qui. quod dic vt in illis. Oppo. ibi, inquirerent,
quod non valuerit processus, cum lis non esset contestata, sol
uit Inno. quod cum agitur de innouatione priuilegij, potest
procedi lite non contestata, & potest intelligi quod fuerit cõ
testata, nam videtur sensus totius literæ, quod procedebatur
causa cognita & partibus vocatis, & sic habes, quod cum peti
tur innouatio citantur quorum interest. de tes. significauit. &
c. Albericus, & audiuntur, vt hic, & hoc etiam si petatur inno
uatio priuilegij ab eo qui concessit, quod videtur mirabile:
quia potest cõcedi priuilegium nemine nominato: ergo for-
tius potest innouari, dic hoc procedere si appareret de certa
scientia innouantis: alias stat quod prædixi, quod licet possit
4 concedi † priuilegium nemine citato, non tamen innouari.
Primo enim casu constat quod noluit de nouo cõcedere. Se-
cundo casu secus, sed potius noluit ius iam concessum retina
nere, debent ergo citari quorum interest: quia forte compe-
tit eis legitima exceptio, ne fiat innouatio. In glos. ne si. in fin.
hoc quod dicitur procedit quando legi possunt, alias secus.
Oppo. extra glo. quod non debuerint priuilegia hęc innoua-
ri, cum non essent in pergameno, sed in papiro, vt in litera, &
sic non valent, ne ele. vel mo. freut. sol. potest intelligi in papi
5 ro † vt olim fiebat. s. quia fiebant chartæ de mas marinis ad mo
dum festoriorum ponendo gractimum alias collam. & tales
habebant vim pergameni, & in talibus reperiuntur antiqua
priuilegia in monasterijs, & ecclesijs, vt ĩ monasterio Nonã
tulano, vbi sunt priuilegia Caroli magni, & in ecclesia Rauẽ-
6 nate sunt similia. † Vel dic papiro, id est bombicino, & tunc
stat contrarium, quod valet instrumentum publicum in qua
cunque materia sit scriptum. ff. de furtis, qui tabulas, & ibi gl.
& Bar. & signa hanc literam: quia singularis de priuilegijs in
papiro. In glo. sic ergo. ibi, ex certa sciẽtia, hæc videtur verior,
7 & multos casus in quibus fœmina † potest esse in iudicio, po
nit Specu. de procu. §. t. in prin. & quando opponatur hæc ex-
ceptio, quod est fœmina, no. de rescrip. sollicitatus. In glo. pen.
in fi. Oppo. quod non fuerit opus committere causam vt co-
gnosceretur de ꝑscriptione, aut enim episcopus sciuit de pri-
uilegio, & non præscripsit, propter malam fidem, aut ignora
uit: & non videtur habuisse animum ꝑscribendi. Host. soluit,
quod ideo excusatur episcopus a mala fide: quia ius commu-
ne intelligit si sciuisset de priuilegio, & ideo intellige, quod
ignorauit, & potuit nihilominus præscribere: quia sufficit
quod habet animum vtendi iure suo, & per non vsum per-
8 ditur † priuilegium, de priuileg. si de terra. & capitulo acce-
dentibus.

ADDITIO.

a Abbatissam procuratricem. Adde gl. 1. in c. noua quidem, de pęni. & remissi. tex. in l. sed & si quis. in §. paruі ff. de insti. tex. in l. denique, in §. si cui mandauero. in ver. si mulier. ff. mandati.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio quam religiosus impetrat a Papa super temporali administratione, si tacuit se regularem, non valet.*
2 *Consuetudo seu stylus Romanæ curiæ attenditur.*
3 *Administratio temporalis, seu manualis vnde sic dicta.*

1 **Ad nostram.** † Non valet confirmatio quam
religiosus impetrat a Papa super
temporali administratione, vel prioratu, si in eo tacuit se re-
gularem, si vero expressit, rescriptum pręsumitur surreptitiũ,
quia Papa non consueuit concedere h. d. cum seq. Primo po-
nitur factum ex quo quæstio. Secũdo decisio ibi, cum igitur.
2 Not. ibi, non consueuerit, quod attenditur consuetudo † seu
stilus Romanę curiæ, vt hic, & J. c. 1. de consti. ex literis. Not.
summarium, quod consueuit curia concedere religioso per-
sonalem confirmationem administrationis, & dic admini-
3 strationis temporalis, † quæ alias dicitur manualis, quasi cõ-
sistens in manu abbatis: quia non potest ad nutum abbatis re
uocari, alias dicitur obedientiaria, eadem ratione: quia
sunt sub obedientia abbatis modo prædicto, de hoc de sup-
plen. negli. præla. clemen. vna.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio in forma communi, & ex certa scientia differunt, & numero 3.*
2 *Collatio iure deuoluto, & iure proprio quomodo differant.*

Porrecta. Summa vt s̃. c. proximo, per hanc decre-
talem, & præce. fit argum. insolubile. cõ-
tra religiosos impetrantes confirmationes super administra-
tionib. aut enim tacent de religione, & lræ sunt surreptitiæ,
1 † aut exprimunt, & pręsumuntur non emanasse de cancella-
ria, & sic falsę, sed soluitur, nam hoc procedit in confirmatio-
ne in forma communi, secus si ex certa scientia, vt in glo. pe-
nultima. In gl. pen. ibi, sine mandato Papę. Nota, si Papa con-
tulit, probatur certa scientia, si fit mẽtio de hoc c. & præce. ar-
gum. de rescrip. nonnulli, cum simi. si tamen surgeret dubita
tio, expectabitur secunda iussio. de rescrip. si quando, & dic, ꝙ
2 aut Papa cõfert talem administrationem iure deuoluto, † &
remanet temporalis vt prius, ita quod potest reuocari per ab-
batem, de supplen. neg. præla. de vna, aut confert iure proprio,
& tunc religiosus efficitur obedientiarius Papæ, ita quod nõ
potest reuocari nisi per Papam, pro hoc facit quod not. Inno-
cen. de pręben. nisi, facit regula decet. lib. 6. & quod no. Arch.
16 q. 1. si monachus, in quęstione quę incipit, religioso, & no
ta quia multi decipiuntur, si vero Papa non confert, sed con-
3 firmat: † aut in forma communi, & dic vt s̃. quia non valet cõ
firmatio, aut enim tacent de religione, & literæ censentur sur
reptitię, aut exprimunt, & censentur falsę: aut confirmat ex
certa scientia, & est ac si contulisset iure proprio: sic erit obe-
dientiarius Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra formam iuris vel compromissi lata per arbitros nulla est, licet per Papam in forma communi fuerit confirmata.*
2 *Patronus potest ecclesiam vendicare ratione iurispatronatus quod habet in ea.*
3 *Dictio, sicut, quid importet.*
4 *Ordinarius si excommunicat subditum, & Papa confirmat excommunicationem: an poterit ordinarius absoluere.*

1 **Examinata.** † Sententia contra formam iuris vel
compromissi lata per arbitros nulla
est, licet per Papam in forma communi fuerit confirmata,
pars, de iud. examinata. Primo ponitur causa decreti. Secundo
decernit ibi, vnde. No. ibi, super ecclesia, quod inter laicos agi
tur de ecclesia, & dic ecclesia. i. iure patronatus ecclesię, põt
2 enim † patronus ecclesiam vendicare ratione iuris patrona-
tus quod habet in ea, vt hic: quod etiam dico de iud. examina
ta, & de ipsa no. ecclesia, respectu tituli, non potest esse qõ in-
ter laicos, cum sint talium incapaces, de iud. decernimus, & c.
3 quanto. In gl. vlt. ibi, conditionaliter intelliguntur. † Not. ibi
a de hac dictione, sicut, a quę secundum varietatem dispõnis, in
qua ponitur, quandoque exponitur cõditionaliter, vt hic, qñ-
que casualiter, vt J. ca. proxim. simi. dicit Bar. de dictione pro-
ut, in extrauaganti ad reprimendam, in verbo, prout, ibi in pri
uilegio. hęc differentia quam facit gl. inter confirmationem
& priuilegium, probatur de re iudi. cum inter. cum ibi nota-
tis, & pro hoc facit, quia confirmatio in forma communi fit
sine causę cognitione, priuilegium autem conceditur ex cer-
ta scientia, cum, vt dicit glos. debeat aliquid noui tribuere, ne
sit inutile. Et in fi. ex hac gl. iuncta cũ tex. no. ꝙ id quod dr̃, ꝙ
confirmatio Papæ actum nullum validat, de trans. c. t. proce-
dit in confirmatione ex certa scientia, secus in forma cõmu-
ni vt

ADDITIO.

a De hac dictione. Adde gl. in ver. sicut, in c. 1. de sacra vnctiõ gl. 2. in c. inquisitionis, de accu. Io. An. in c. damnamus, in §. cum ergo, de sum. trini. originaliter Matthæi. 12. c. Et de hac dictione vide Baldum, in l. edita. C. de edendo. Barto. in consilio testator legauit.

4 ni vt hic.† Quero,ordinarius excommunicauit ſubditum. Pa
pa confirmat excommunicationem,an poterit ordinarius ab
ſoluere.d. Rizardus de ſenis qui fuit vnus de compilatoribus
ſexti.quod non.collectarius contra.primum verius,ſi confir-
mauit ex certa ſcientia ſ.c.1.& 2.

SVMMARIVA.

1 *Tenor confirmati quando ponitur in confirmatione, intelligitur confirmatio facta ex certa ſcientia.*
2 *Stilus eccleſiæ Romanæ attenditur.*
3 *Compoſitio ſuper decimis qua & quando valeat.*
4 *Confirmatio quando dicatur fieri ex certa ſcientia.*

Venerabilis. In confirmatione ex certa ſcientia di
ctio,ſicut,ponitur cautatiue: nec no-
cet ſi verbum confirmationis præcedit tenorem confirmati.
1 communis diuiſio.Secunda ibi,mandamus † No.ꝙ quando
tenor confirmati ponitur in confirmatione, intelligitur con
firmatio facta ex certa ſcientia,de hoc in glo.antepe. Not ibi,
2 iuxta ſtilum,ꝙ attenditur ſtilus † eccleſię Romanę, pro hoc
ſ.c.ad noſtram,de conſtito.ex literis.In gl.j.in fi.vel ſecũdum
3 Inno.valet compoſitio † ſuper decimis ſoluendis certo loco
vel tempore:non autem ſuper minuendis, vel in aliud com-
putandis,quod intellige in futurum, niſi a Papa approbetur:
vt hic,& hoc ad effectum vt ſit perpetua, ſed reſpectu benefi-
ciati componentis tenet indiſtincte,de decimis, ex multipli-
ci,hæc procedunt quo ad decimas futuras:ſed quo ad non ſo
lutas in pteritum indiſtincte valet compoſitio,de rerum per
mu.c.ſi.In gl.2.ibi ſ.e.c.1.pro hoc quod dicitur in gloſſ. ſo.&
4 dic,quod dicitur confirmatio † fieri ex certa ſcientia, ſi Papa
confirmat ſimpliciter,non adiecta clauſula.ſicut proinde,vel
ſicut iuſte,vel alia ſimili d.c.j.ſi autem apponitur talis clauſu
la,aut inſeritur tenor cõfirmationis:& adhuc idẽ,& dictio,ſi
cut,ſtat caſualiter, vt hic, aut non apponitur tenor,& cẽſetur
confirmatio in forma communi ſ.c. proxi.& dicit Abbas,ꝙ
quando ex certa ſcientia publice legitur in audientia, Ibi au-
thoritate Papæ tranſcriptum,eoipſo ꝙ Papa in literis confir-
mationis ponit tenorem:quia vt proxime dixi, cenſetur hoc
facere ex certa ſcientia.

SVMMARIVM.

1 *Collatio eccleſiæ facta alteri per legatum, & confirmata per Papam, ius diœceſani non lædit.*
2 *Legatus an poſſit vnire eccleſiam.*
3 *Vnio quomodo præiudicet diœceſano.*
4 *Epiſcopus an poſſit vnire eccleſiam.*

1 Sua nobis. † Collatio eccleſiæ facta alteri per legatũ
& confirmata per Papã, ius diœceſani nõ
lędit,vel ſic. Confirmatio in forma cõmuni ius alterius non
lędit,communis diuiſio.Secunda ibi,cum ergo.In gl.vl.in fi.
idem videtur ſi ex certa ſcientia: quia Papa non intendit alte-
ri præiudicare,de relig. do.c.2.dic tamen conſideranda verba
cõfirmationis,nã pſuppoſito ꝙ facta ſit ex certa ſcientia,ſi qd
in ea conceditur,in hoc obtinet vim priuilegij,& ſi nihil cõ-
ceditur,ſed tantum cõfirmatur iam conceſſum, valet in hoc:
ꝙ,ſi non tenebat conceſſio,efficitur valida.de tranſact.c.1.itẽ
ſit maioris authoritatis ſ.eo.c.1.Inducitur hæc litera ad quæ-
2 ſtionem. † An legatus a poſſit vnire eccleſiam,videtur ꝙ nõ,
a cum non poſſit diminuere ius alterius,vt hic, & hoc ſentiũt
Inn.Hoſt.& Fede.de ſenis conſi.190.pro hoc de relig.dom.c.
2. Nam per vnionem ius vnius eccleſiæ confertur alteri.qđ
videtur hic prohibitum,ꝯrium conſuluit collegium papien
ſe,& inuenio ꝙ Rota idem tenet deciſione 65.de hoc in Spe.
de legato §.nunc oſtendendum,ver.5.vbi Io.An.hoc tenet,ꝙ
videtur verius ad hanc literam , dic ꝙ non dicit aliud , niſi ꝙ
per collationes legati,& confirmationes Papa nõ minuit ius
3 diœceſani,ſecus autem in vnione.Item † vnio nõ præiudicat
diœceſano principaliter,ſed tantum in vim conſequentiæ,&
propter tale pręiudicium non debet impediri legatus vnire
ordinario ſibi competenti:quia nemini iniuriam facit &c.de
4 elect.cum eccleſia.† Item minor ordinarius,vt epiſcopus po
teſt vnire. de exceſ.præla.ſicut,fortius ergo maior,vt legatus,
arg.de offi.lega.dilectus.

ADDITIO.

2 An legatus. Adde Spe.ti.de lega.in §.nunc oſtendendum. verſ.quinto vnit. Lap.in cle.ne in agro.de ſta.mo. Abb.in c.ſicut vnire.de exceſ.præla.Rota deciſione 28.in antiquis.

F I N I S.

Regiſtrum.

A B C D E F G H I K L M N.

Omnes ſunt Quaterniones pręter N. qui eſt duernio.

V E N E T I I S, A P V D I V N T A S.
M D C I.